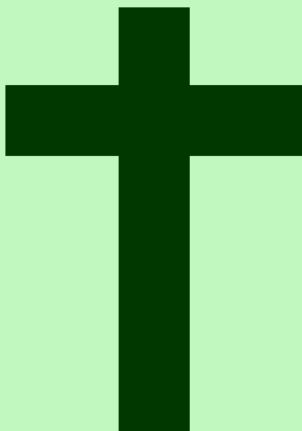

Cha' tso'o nu
nchcui' ji'i
Jesucristo nu xu'na na

New Testament in Chatino, Tataltepec (MX:cta:Chatino,
Tataltepec)

Cha' tso'o nu nchcu'i j'i Jesucristo nu xu'na na New Testament in Chatino, Tataltepec (MX:cta:Chatino, Tataltepec)

copyright © 1981 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chatino, Tataltepec

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chatino, Tataltepec [cta], Mexico

Copyright Information

© 1981, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chatino, Tataltepec

© 1981, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
68385231-313d-5500-aff2-e6b6a207d978

Contents

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	78
SAN LUCAS	125
SAN JUAN	206
LOS HECHOS	263
ROMANOS	337
1 CORINTIOS	371
2 CORINTIOS	404
GÁLATAS	424
EFESIOS	437
FILIPENSES	449
COLOSENSES	457
1 TESALONICENSES	465
2 TESALONICENSES	471
1 TIMOTEO	475
2 TIMOTEO	484
TITO	490
FILEMÓN	494
HEBREOS	496
SANTIAGO	522
1 PEDRO	531
2 PEDRO	541
1 JUAN	547
2 JUAN	556
3 JUAN	558
JUDAS	560
APOCALIPSIS	563

Quityi nu nguscua San Mateo ñi'ya ngua cha' ji'i Jesús

Jyo'o cusu' ji'i Jesucristo

¹ Nde nscua na' qui'i ti cha' ji'i lcaa ñati nu ngua jyo'o cusu' ji'i Jesucristo, cha' ñati tya'a ji'i jyo'o David laca yu, lo'o jua'a ñati tya'a ji'i jyo'o Abraham laca yu, masi tyijyu' ti.

² Jyo'o Abraham bi' ngua sti Isaac;

li' jyo'o Isaac bi' ngua sti Jacob;

li' jyo'o Jacob bi' ngua sti Judá lo'o ca ta'a tya'a ngula yu;

³ li' jyo'o Judá bi' ngua sti Fares lo'o Zara, lo'o Tamar ngua naa xtya'a ngu' bi'.

Li' jyo'o Fares bi' ngua sti Esrom;

li' jyo'o Esrom bi' ngua sti Aram;

⁴ li' jyo'o Aram bi' ngua sti Aminadab;

li' jyo'o Aminadab bi' ngua sti Naasón;

li' jyo'o Naasón bi' ngua sti Salmón;

⁵ li' jyo'o Salmón bi' ngua sti Booz, lo'o Rahab ngua naa xtya'a Booz bi'.

Li' jyo'o Booz bi' ngua sti Obed, lo'o Rut ngua naa xtya'a Obed bi'.

Li' jyo'o Obed bi' ngua sti Isai;

⁶ li' jyo'o Isai bi' ngua sti rey David;

li' jyo'o rey David ngua sti Salomón, lo'o xtya'a Salomón bi' ngua nu cuna'a nu ngua clyo'o jyo'o Urías clyo.

⁷ Lo'o li' jyo'o Salomón bi' ngua sti Roboam;

li' jyo'o Roboam bi' ngua sti Abías;

li' jyo'o Abías bi' ngua sti Asa;

⁸ li' jyo'o Asa bi' ngua sti Josafat;

li' jyo'o Josafat bi' ngua sti Joram;

li' jyo'o Joram bi' ngua sti Uzías;

⁹ li' jyo'o Uzías bi' ngua sti Jotam;

li' jyo'o Jotam bi' ngua sti Acáz;

li' jyo'o Acáz bi' ngua sti Ezequías;

¹⁰ li' jyo'o Ezequías bi' ngua sti Manasés;

li' jyo'o Manasés bi' ngua sti Amón;

li' jyo'o Amón bi' ngua sti Josías;

¹¹ li' jyo'o Josías bi' ngua sti Jeconías lo'o tya'a ngula yu.

Tyempo bi' ndyaa lo'o ngu' Babilonia ji'i ngu' Israel ca quichi tyi ngu' ca tyijyu', ne' hcua ji'i ngu' Babilonia ndyaa quina'a tsa ngu' Israel bi' li'.

¹² Ca tyijyu' bi' ngula Salatiel sñi' jyo'o Jeconías bi';

li' jyo'o Salatiel bi' ngua sti Zorobabel;

¹³ li' jyo'o Zorobabel bi' ngua sti Abiud;

li' jyo'o Abiud bi' ngua sti Eliaquim;

li' jyo'o Eliaquim bi' ngua sti Azor;

¹⁴ li' jyo'o Azor bi' ngua sti Sadoc;

li' jyo'o Sadoc bi' ngua sti Aquim;

li' jyo'o Aquim bi' ngua sti Eliud;

¹⁵ li' jyo'o Eliud bi' ngua sti Eleazar;

li' jyo'o Eleazar bi' ngua sti Matán;

li' jyo'o Matán bi' ngua sti Jacob.

16 Lo'o li' sñi' jyo'o Jacob bi' ngua José nu ngua clyo'o María xtya'a Jesús, lo'o jua'a Cristo naa Jesús bi'.

17 Jua'a naa jyo'o ngu' cusu' bi', tii jlyacua tya'a ba'a ngu' lo'o ngutu'u Abraham ña'a cuayá' nu ngula jyo'o David. La cui' jua'a tya tii jlyacua tya'a ba'a ngu' lo'o ngutu'u jyo'o David, ña'a cuayá' nu ndyaa lo'o ngu' xa' tsu' jii' ngu' Israel ca quichí tyi ngu', nu lo'o ngusu'ba ngu' jii' ngu' Israel ne' hcua ca quichí Babilonia tyijyu'. Lo'o la cui' jua'a tya tii jlyacua tya'a ba'a ngu', li' ngula nu laca Cristo.

Ñi'ya ngua lo'o ngula Jesucristo

18 Nde nscua na' ñi'ya ngua lo'o ngula Jesucristo. Cua ngüiñi cha' jii' María bi', cha' caja clyo'o lo'o nu José sñi' Jacob bi'. Bilya tyalaa María slo José nu lo'o ngua cuayá' ti' nu María bi', cha' cua ntsu'u sñi'; cña jii' Xtyi'i ycu'i Ndyosi ngua bi', cha' ngua tana María bi'.

19 Pana nu José bi' ni, tya'na ti' yu jii' María, tso'o tsa ntsu'u tyiquee yu ña'a yu jii'. Lo'o cua ndyuna yu cha' bi', ná nti' yu ta yu cha' tyuju'u ti' jii' María, masi nga'aa caja clyo'o yu lo'o xqui'ya sñi', ngua ti' yu; tye cha' jua'a ti ngua ti' yu, cha' ná nti' yu sta yu qui'ya jii' ca toni'j cña.

20 Laja lo'o nclyacua ti' yu ni cha' laca ngua jua'a, li' ndu'u tucua sca xcá jii' ycu'i Ndyosi slo yu laja xcalá yu. Nchcui' xcá bi' lo'o yu li':

—José —nacui' xcá jii' yu—, ñati' tya'a jii' jyo'o David laca nu'u —nacui'—. Ná cutsii nu'u caja clyo'o lo'o María, cha' cã cho' toni'j jinu'u. Si'i na cuxi ngua'ni María bi' tsiya' ti; cña nu ngua'ni Xtyi'i ycu'i Ndyosi laca cha' ntsu'u sñi' María juani.

21 Lo'o cala sñi' nu cuna'a bi', cubi' qui'yu caca nu bi'. Lo'o xcua xtañi cubi' bi' li', bi' ca naa Jesús. Lo'o nu Jesús bi' ni, bi' laca nu cua'ni lyaá jii' ñati' nu ntsu'u cha' jii' lo'o ycu'i Ni, cha' clyaá ngu' jii' qui'ya nu ntsu'u jii' ngu'.

22 Lo'o jua'a ngua cha' bi', cha' nu cua nchcui' ycu'i Ndyosi lo'o ngu' sa'ni cha' jua'a caca. Tyempo sa'ni nguscua jyo'o cusu' nu ngua tu'ba jii' ycu'i Ndyosi cha' bi' lo' quityi. Ndi'ya nguscua ngu':

23 Caca tana sca nu cuna'a nu ntucua ycu'i ti, lo'o li' qui'yu caca sñi'; Emanuel ñacui' ngu' jii' cubi' bi'.

Jua'a nscua lo' quityi, bi' cha' jua'a ngua jii' María li'. Nu nchcui' ngu' Emanuel ni, ndi'ya nti' ñacui' cha' bi': Ndi'j ycu'i Ndyosi lo'o na.

24 Lo'o li' ngue ti' José, ndu'u yu ndyaa yu slo María cha' caja clyo'o yu lo'o, ñi'ya nu nacui' xcá jii' ycu'i Ndyosi jii' yu. Li' ñaa lo'o yu jii' ca toni'j jii' yu,

25 pana ná ngujua' yu lo'o ña'a cuayá' nu cua ngula sñi'. Lo'o cua ngula cubi', li' ngua naa Jesús.

2

Lo'o ndyalaa ngu' tii

1 La cui' tyempo lo'o ngula Jesús nde quichí Belén, sca nu cusu' nu naa Herodes ngua loo jii' nasiyu bi'. Ca loyuu su cuentya Judea, ca bi' ndi'j quichí Belén bi'. Lo'o li' ndyalaa xi ngu' tii nde Judea bi'; ngutu'u ngu' tii bi' xa' quichí nde su ntyucua cuichaa, lo'o li' ndyalaa ngu' quichí Jerusalén. Nchcui' ngu' tii bi' lo'o ngu' nu ndyacua tya'a lo'o ngu' tyucuij:

2 —¿Macala ndi'j cubi' nu ngula tsubi' ti bi'? —nacui' ngu'—. Rey jii' cu'mã ngu' judío laca cubi' bi' —nacui' ngu'—. Cua na'a ya cui' cucui nu ndacui cua cuentya jii' cubi' bi', bi' cha' ndyalaa ya ca nde cha' cua'ni tlyu ya jii' cubi' bi' juani.

³ Lo'o nu rey Herodes ni, ndyutsij tsa yu lo'o ndyuna yu cha' nu nchcui' ngu' tii bi', cha' cua'ni tlyu ngu' jii' chaca rey. Lo'o jua'a lcaa ngu' quichi' Jerusalén ndyutsij tsa ngu' ñi'ya cua'ni rey Herodes.

⁴ Li' ngusi'ya rey Herodes bi' jii' lcaa sti jo'ó nu laca loo, lo'o jua'a jii' mstru nu nclyu'u cha' jo'ó ne' laa cha' caa ngu' slo. Nchcuane nu rey bi' jii' ngu' li':

—¿Ha ná jlo ti' mā macala nchcui' quityi cha' cala Cristo? —nacui' rey jii' ngu'.

⁵ —Cala bi' nde quichi' Belén loyuu su cuentya Judea re —nacui' ngu' jii'—. Ndi'ya nacui' quityi jii' ycui' Ndyosi:

⁶ Quichi' sube ti laca Belén nu ntsu'u loyuu su cuentya Judea, nacui' ycui' Ni. Pana quichi' tyi sca ngu' tlyu tsa caca, masi quichi' sube laca juani, nacui' Ni.

Caca nu qui'yu tlyu bi' loo,
lo'o jua'a ña'asii' yu jii' ngu' Israel 'na.
Jua'a nscua lo quityi bi'.

⁷ Lo'o cua ndyuna rey Herodes cha' bi', li' cuaana ti ngusi'ya yu jii' nu ngu' tii bi', cha' caa ngu' slo cha' ta yu sca cha' lo'o ngu'. Li' nchcuane rey bi' jii' ngu' ni jacua' na'a ngu' cha' ndyu'u tucua cuii cucui bi' nde cua.

⁸ Lo'o ndacha' ngu' jii', li' nchcui' rey lo'o ngu' cha' tsa ngu' nde quichi' Belén.

—Yaa clya mā —nacui' rey jii' ngu' tii bi'—, clyana mā ma ntucua tyi cubi' bi' —nacui'—. Lo'o si quije jii' mā, li' xtyuu mā slo na' chaca quiya' cha' caca cuayá' ti' na' macala ntsiya cubi' bi'. Lo'o na' tsa'a cua'ni tlyu na' jii' cubi' bi' nta'.

⁹ Lo'o li' ndu'u ngu' ndyaa ngu' nu lo'o ndyuna ngu' cha' nu nchcui' rey lo'o ngu'. Chaca quiya' na'a ngu' cuii bi' laja lo'o ndyaa ngu' tyucuii' cha' tsa ngu' ca quichi' Belén, la cui' cuii cucui nu na'a ngu' clyo ca su ntucua cuichaa. Lo'o ngulu'u cuii jii' ngu' macala nscua ni' su ndi' cubi', ndyatu cuii su ntucua ni' bi'.

¹⁰ Tso'o tsa ntsu'u tyiquee ngu' ña'a ngu' cuii bi' chaca quiya'.

¹¹ Li' ndyatj' ngu' ni' bi', na'a ngu' jii' cubi' lo'o jii' María xtya'a cubi'. Hora ti ndyatj' sti' ngu' tii bi' slo cubi' cha' cua'ni tlyu ngu' jii'. Lo'o li' ngusatj' ngu' yu'ba jii' ngu' cha' ta ngu' msta' jii' cubi' bi'; nda ngu' oro jii' cubi' bi', nda ngu' yana jo'ó nu quiña'a tsa nga'a, lo'o jua'a nda ngu' mirra jii' cubi' bi'. (Jua'a naa sca taná yaca nu tyixi xtyi'i.)

¹² Nu lo'o ndyaa ngu' caja' ngu', li' nchcui' xcalá ngu'; nchcui' ycui' Ndyosi lo'o ngu' laja xcalá cha' nga'aa tsa ngu' slo rey Herodes bi', cha' cuiñi tsa yu. Bi' cha' ngusñi ngu' xa' tyucuii' cha' xtyuu ngu' tyaa ngu' quichi' tyi ngu' chaca quiya'.

Ngusna lo'o José jii' María nde Egipto

¹³ Nu lo'o cua ndu'u ngu' tii ndyaa ngu' quichi' tyi ngu', li' nchcui' xcalá José. Ndyu'u tucua sca xca' jii' ycui' Ndyosi slo yu laja xcalá, nchcui' lo'o yu li':

—Que ti' nu'u —nacui' xca' jii' José—. Tyatu nu'u, xna clya nu'u —nacui'—, tsa lo'o nu'u jii' xtya'a cubi' tyjyu' nde loyuu su cuentya Egipto. Tyi' mā cajua ña'a cuayá' nu cacha' h' cha' tso'o tyaa mā nde nasiyu re chaca quiya'. Tyaala tsa rey Herodes bi'; cua caa ti yu quichi' re cha' clyana jii' cubi', cha' cujuui jii' cubi' nti' yu.

¹⁴ Hora ti ngue ti' José, li' ndyaa lo'o jii' cubi' lo'o jii' xtya'a cubi' masi tya talya; ndyaa ngu' nde Egipto li'.

¹⁵ Lo'o li' ndyanu ngu' ca bi' ña'a cuayá' nu cua ngujui Herodes, rey nu tyaala bi'. La cui' cha' bi' nchcui' jyo'o cusu' nu ngua tu'ba jii' ycui' Ndyosi cua sa'ni la lo'o nchcui' ndi'ya: “Xí'ya na' jii' Sñi' na' cha' tyu'u ca loyuu su

cuentya Egipto, cha' xtyuu yu tyaa yu quichí tyi yu", nacui ycui' Ndyosi nu Xu'na na. Bi' cha' jua'a ngua jí'í ngu' tya lí, cha' ndyalaa ngu' nde Egipto.

Ndyujui Herodes jí'í cubi' jí'í ngu'

¹⁶ Lo'o nu rey Herodes bi' ní, ñasi' tsa yu lo'o ngua tii yu cha' nga'aa ñaa nu ngu' tii bi' slo. Lí ngulo rey bi' cña jí'í msu, cha' tsaá ngu' cujuui ngu' jí'í lcaa cubi' qui'yu nu ntsu'u quichí Belén, lcaa cubi' nu bilya tye sna yija jí'í; lo'o jua'a cujuui ngu' jí'í lcaa cubi' qui'yu nu ntsu'u quichí sube cacua tí. Cua jlo tí' rey cha' nu cubi' bi' bilya tye sna yija, cha' jua'a nchcui' ngu' tii bi' xqui'ya cuii cucui nu cua na'a ngu'.

¹⁷ La cui' cha' bi' nchcui' jyo'o cusu' Jeremías nu ngua tu'ba jí'í ycui' Ndyosi nu ngua sa'ni la. Ndi'ya nacui':

¹⁸ Lye tsa nda xtyi'í ñati' nde quichí Ramá; nxi'ya ngu', ndyunaa tsa ngu', cha' ngujuui sñi' Raquel. Nxi'ya tsa nu cuna'a bi', cha' cua ngujuui sñi'.

Ni sca ñati' ná ngua jí'í xaala' tyiquee nu cuna'a bi', cha' nga'aa lu'ú sñi'.

Jua'a cha' nscua lo quityi, masi bilya caca cha' bi' lo'o tya lu'ú jyo'o cusu' nu nguscua cha' bi'. Bi' cha' jua'a ngua jí'í ngu' Belén, ngusi'ya tsa ngu' cha' ngujuui sñi' ngu'.

¹⁹ Ca tiya' la lí' ngujuui rey Herodes bi', lo'o lí' ndu'u tucua sca xca jí'í ycui' Ndyosi slo José laja xcalá tí yu, cha' tya ndi'í José ca loyuu su cuentya Egipto:

²⁰ —Que tí' nu'u —nacui' xca jí'í yu—, tyatu clya nu'u, tyaa lo'o nu'u jí'í nu piti lo'o jí'í xtya'a yu nde nasiyu Israel chaca quiya' —nacui'—, cha' cua ngujuui ngu' tyaala nu ngua tí' cujuui jí'í cubi' cua tya tsubi' la.

²¹ Lo'o lí' ndyatu José, ndyaa lo'o jí'í nu piti lo'o jí'í xtya'a nu piti, ñaa ngu' nde nasiyu Israel chaca quiya'.

²² Lo'o lí' ndyuna yu cha' sñi' jyo'o Herodes laca loo nde Judea, la cui' sñi' yu nu naa Arquelao laca bi'; ndyutsi'í xí José xqui'ya cha' bi'. Lí' xa' nchcui' xcalá yu ñi'ya cua'ni yu, bi' cha' ndyaa ngu' nde loyuu su naa Galilea lí'.

²³ Ca bi' ndyalaa ngu' quichí Nazaret cha' tyi'í ngu'. La cui' cha' bi' nchcui' jyo'o cusu' nu ngua tu'ba jí'í ycui' Ndyosi nu ngua sa'ni lo'o nchcui' ngu' ndi'ya: ngu' Nazaret cua'ni ngu' jí'í nu bi'. Jua'a nchcui' jyo'o cusu' bi' cua sa'ni, bi' cha' jua'a ndu'ni ngu' jí'í Jesús juani.

3

Nda Juan cui' lo'o ngu' ne' quixi' su ná ndi'í ñati'

¹ Lo'o ngua tyempo, lí' nguxana Juan nda yu cui' lo'o ngu' nu ndya'a slo yu su ndi'í yu ycui' tí yu ne' quixi'; ntyucuatya yu jí'í ngu' lí'. La cui' loyuu su cuentya Judea ndi'í yu; pana btyi tsa yuu su ndi'í Juan, ndi'í tsa quee, lo'o ná ndi'í xa' ñati' cajua.

² —Ca tyuju'u tí' cu'ma —nacui' Juan jí'í ngu'—, xtyanu ma jí'í cha' cuxi nu ndyu'ni ma —nacui'—. Cua xana tí' cha' caca ycui' Ndyosi loo ne' cresiya jí'í ñati' chalyuu.

³ Lo'o nu Juan ní, laca yu la cui' ñati' nu nchcui' jyo'o cusu' Isaías jí'í sa'ni, cha' jyo'o cusu' bi' ngua tu'ba jí'í ycui' Ndyosi. Ndi'ya nscua lo quityi bi':

Cui' xí'ya sca ñati' ne' quixi':

“Xaala tya ma sca tyucui' su caa ycui' nu Xu'na na;

xqui'ni slo'o ma tyucui' su tyeje tacui ycui'”, ñacu' ñati' bi'.

Jua'a nguscua jyo'o cusu' cuentya jí'í ñati' bi', lo'o Juan laca ñati' bi'.

⁴ Lo'o nu Juan bi' ní, lacu' yu sca late' quicha' camello, lo'o jua'a ndyaaca' juata sii' yu; ndacu yu tscu' lo'o cui'ña' cuityu'.

⁵ Lo'o li' ndyu'u ti'i quiña'a ñati slo yu; ñaa ngu' quichí Jerusalén slo yu, lo'o jua'a ñaa ngu' lcaa quichí sube ti nu ndi'í loyuu su cuentya Judea bi' slo yu, lo'o ngu' nu ntsu'u cacua ti to' sta'a Jordán, ñaa ngu' slo yu.

⁶ Li' ntyucuatya Juan ji'í ngu' nu ndya'a slo yu nde lo hitya Jordán, ntyucuatya yu ji'í lcaa ngu' nu nchcui' cha' ngua tyuju'u ti' ngu' ji'í cha' cuxi nu ndyu'ni ngu'.

⁷ Lo'o ngua sca tsá na'a Juan ji'í tyuu tya'a ngu' fariseo lo'o ngu' saduceo; tacati tsa ndu'ni ycui' ngu' ngua ti' ngu', lye tsa ndu'ni tyucuaa ti' ngu' ji'í tya'a ngu'. Lo'o xi ngu' bi' lijya ngu' cha' tyucuatya Juan ji'í ngu', pana ná ndiya ti' Juan jua'a.

—Ñi'ya nti' cuaña tyaala, jua'a nti' cu'ma —nacuj Juan ji'í ngu' bi'—. ¿Ha cua nchcutsii ngu' ji'í ma lacua? ¿Ha juani ndube ti' ma cha' ca ñasi' tsa ycui' Ndyosi lo'o xcube' Ni ji'í ma nu lo'o tye chalyuu? —nacuj yu—.

⁸ Tso'o lacua, culu'u ma ji'í ya si chañi cha' cua ngulochu' ma ji'í cha' cuxi nu ntsu'u ji'í ma.

⁹ Ná culacua ti' ma cha' caca tso'o ji'í ma slo ycui' Ndyosi si xcui' ndyi'u ti' ma ji'í jyo'o cusu' ji'í ma, nu cusu' Abraham bi'. Ná talo ycui' Ni ji'í cha' cuxi nu ndu'ni ma tsiya' ti, masi ñati tya'a ji'í jyo'o Abraham laca ma, nchcui' ma. Na cuiñi ma. Si nti' ycui' Ndyosi, taca ji'í Ni cuiña Ni ji'í ñati tya'a ji'í jyo'o Abraham, masi lo'o quee to' sta'a re, taca ji'í Ni si nti' Ni. Nga'aa taquiya' Ni ji'í cu'ma li'.

¹⁰ Ñi'ya ndu sca ñati lo'o hacha ji'í cha' clyaja lo yaca si'yu ji'í yu, jua'a nti' ycui' Ndyosi; si'yu yu bi' ji'í lcaa yaca nu ná nda si'yu tso'o cha' tyaquí lo quii', lo'o jua'a xcube' Ni ji'í ñati nu ná ntaja'a xtyanu qui'ya nu ntsu'u ji'í ngu'.

¹¹ Lo'o na' ni, ntyucuatya na' ji'í ma lo'o hitya, si chañi cha' cua ngua tyuju'u ti' ma ji'í qui'ya nu ntsu'u ji'í ma; pana cua caa ti sca ñati nu tso'o la que na'. Lo'o na', cua'ni tlyu na' ji'í ñati bi'; tso'o tsa caca tyiquee na', masi caña nu ntsu'u quiya' ñati bi' culo na'. Lo'o nu ñati bi' ni, ná tyucuatya yu ji'í ngu' lo'o hitya ti; pana cua'ni yu cha' tyanu Xtyi'i ycui' Ndyosi ne' cresiya ji'í ngu' nu lo'o tyucuatya yu ji'í ngu', lo'o li' subii Ni ji'í ngu' lo'o xee ji'í Ni cha' caca lubii ne' cresiya ji'í ngu'.

¹² Ñi'ya ndu'ni xu'na ltya, jua'a cua'ni Ni; ñi'ya ndyu'u co'o yu nscua', pana ndaquí yu cualya' lo'o nguti, jua'a sa'be tya'a Ni ji'í ñati, lo'o li' su'ba Ni ji'í ñati cuxi cha' tyaquí ngu' lo quii' su nga'aa tye cha' tyaquí.

Jua'a ngulu'u Juan ji'í ñati nu ndya'a slo.

Ntyucuatya Juan ji'í Jesús

¹³ Tyempo bi' lo'o nga'a Juan to' sta'a Jordán, ndu'u Jesús nde loyuu su cuentya Galilea lijya ca slo Juan, cha' lo'o ngua ti' Jesús cha' tyucuatya Juan ji'í.

¹⁴ Lo'o li' ngua ti' Juan cua'a yu ji'í Jesús.

—Ná tso'o tyucuatya na' jinu'u —nacuj Juan ji'í—. Tso'o la tyucuatya ycui' nu'u jna'.

¹⁵ Li' nchcui' Jesús lo'o yu:

—Tso'o tyucuatya nu'u jna' juani —nacuj Jesús ji'í Juan—, cha' jua'a tso'o si cua'ni na lcaa cña nu nti' ycui' Ndyosi cha' cua'ni na.

Lo'o ndyuna Juan cha' nu nchcui' Jesús lo'o, ntyucuatya yu ji'í Jesús li'.

¹⁶ Lo'o cua ngua cha' bi', ndu'u Jesús lo hitya, li' cua ndyaala tyucui' nde cua. Lo'o li' na'a Jesús cha' ngua'ya Xtyi'i ycui' Ndyosi lo; ñi'ya nda'ya sca tyupe' lo yuu, jua'a ngua'ya Xtyi'i ycui' Ni lo Jesús.

¹⁷ Li' nguañi nchcui' ycui' Ndyosi ca su ntucua Ni nde cua. Ndi'ya nacuj Ni:

—Nu nde laca Sñi' na' —nacuĭ Ni—. Tyaca'a tsa yu 'na, cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' ña'a na' ji'ĭ yu.

4

Nhcui' cuayá' xu'na cuiñaja lo'o Jesús

¹ Lo'o li' ndyaa lo'o Xtyi' ycuĭ' Ndyosi ji'ĭ Jesús ca ne' quixi' su btyi tsa yuu, su ná ndi'ĭ ñati, cha' tyacua tya'a yu lo'o nu xu'na cuiñaja cajua. Ngua ti' nu bi' tyijiloo ji'ĭ Jesús.

² Lo'o li' tu'ba tsá tu'ba talya ná ndyacu Jesús tsiya' ti, ntyute' tsa yu li'.

³ Lo'o li' ndyu'u tucua nu xu'na cuiñaja bi', cha' hcui' cuayá' lo'o Jesús:

—Si chañi cha' nu'ŭ laca nu sca ti Sñi' ycuĭ' Ndyosi —nacuĭ nu xña'a bi' ji'ĭ Jesús—, xñi nu'ŭ sca quee re lacua, cha' jua'a cuiñá nu'ŭ xlyá lo'o quee re cha' cacu na.

⁴ Lo'o li' nguxacuĭ Jesús cha' ji'ĭ:

—Cua nscua sca cha' lo quityi ji'ĭ ycuĭ' Ndyosi —nacuĭ Jesús ji'ĭ—. Ndi'ya nhcui' cha' bi': “Si' na cu'ú ñati chalyuu lo'o cacu ngu' tyaja ti, masi lo'o cuna ngu' lcaa cha' nu nhcui' ycuĭ' Ndyosi, li' chañi cha' tyu'ú ngu'”. Jua'a nscua lo quityi.

⁵ Lo'o li' ndyaa lo'o nu xu'na cuiñaja ji'ĭ Jesús nde quichi' Jerusalén, su tyaca'a tsa ji'ĭ ycuĭ' Ndyosi; ca hique laa tonu ji'ĭ quichi' bi' ndyaa ngu', cua tsa ntucua ngu' li'.

⁶ —¿Ha chañi cha' nu sca ti Sñi' ycuĭ' Ndyosi laca nu'ŭ? —nacuĭ nu xña'a ji'ĭ Jesús—. Tso'o si tyú nu'ŭ ca lo yuu lacua, cha' cua nscua sca cha' lo quityi ji'ĭ ycuĭ' Ndyosi ndi'ya:

Culo ycuĭ' Ndyosi cña ji'ĭ xca ji'ĭ Ni cha' ña'asii ngu' jinu'ŭ, nacuĭ quityi.

Lo'o jua'a nscua chaca cha':

Lo'o ya' ti xca ji'ĭ Ni xatŭ ngu' jinu'ŭ,

cha' ná ca quicha quiya' nu'ŭ su tyú nu'ŭ chu' quee.

Jua'a nscua lo quityi —nacuĭ nu xña'a.

⁷ Li' nguxacuĭ Jesús cha' ji'ĭ nu xña'a bi':

—Pana ndi'ya nscua cha' lo quityi ji'ĭ ycuĭ' Ndyosi: “Ná hcui' cuayá' ma lo'o ycuĭ' Ndyosi nu Xu'na ma”, nacuĭ quityi.

⁸ Lo'o ndye nhcui' ngu', xa' ndyaa lo'o nu xu'na cuiñaja ji'ĭ Jesús nde sca lo xlya ca'ya nu cua tsa. Li' ngulu'u nu xña'a bi' lcaa nasiyu tyucui ña'a chalyuu ji'ĭ Jesús, cha' tso'o tsa ña'a chalyuu bi'.

⁹ Lo'o li' nhcui' cuayá' nu xña'a bi' lo'o Jesús chaca quiya':

—Ta na' chacuayá' caca nu'ŭ loo ji'ĭ lcaa chalyuu nu ña'a nu'ŭ ca ndacua —nacuĭ nu xña'a ji'ĭ Jesús—, sca ti si tyu sti' nu'ŭ loo na', si cua'ni tlyu nu'ŭ jna', li' caca nu'ŭ loo.

¹⁰ Li' nguxacuĭ Jesús cha' ji'ĭ nu xña'a bi':

—Tyaatsu' nu'ŭ slo na', Satanás —nacuĭ Jesús—. Yaa clya nu'ŭ. Cua nscua sca cha' lo quityi ji'ĭ ycuĭ' Ndyosi ndi'ya: “Sca ti ji'ĭ ycuĭ' Ndyosi nu Xu'na ma cua'ni tlyu ma ji'ĭ, sca ti cha' ji'ĭ ycuĭ' Ni nga'a cha' taquiya' ma ji'ĭ nde chalyuu”, nacuĭ quityi.

¹¹ Li' ndu'u xu'na cuiñaja ndyaa. Li' ndu'u tucua xca ji'ĭ ycuĭ' Ndyosi cha' xtyucua ngu' ji'ĭ Jesús, cha' ta ngu' xi juersa ji'ĭ yu.

Nguxana Jesús ndyu'ni cña ji'ĭ ycuĭ' Ndyosi nde loyuu su cuentya Galilea

¹² Ca tiya' la ndu'u Jesús ndyaa, cha' ndyuna yu cha' cua ntejeja' ngu' ji'ĭ Juan, ndyaa lo'o ngu' ji'ĭ yu ne' hcua. Li' nguxtyuu Jesús chaca quiya' nde quichi' Nazaret, nde loyuu su cuentya Galilea.

¹³ Pana ná ndyanu yu nde Nazaret; nguxcutsa'a yu su ndi'i yu, ndyaa yu ca quichí Capernaum to' tayu'. Nscua quichí bi' loyuu su ndu'ni ngu' sa'ni cha' su cuentya Zabulón lo'o su cuentya Neftalí laca bi'.

¹⁴ La cui' ti cha' bi' cua nchcui' jyo'o Isaías nu ngua tu'ba ji'i ycui' Ndyosi cua sa'ni la. Ndi'ya nacui':

¹⁵ Ntsu'u loyuu su cuentya Zabulón lo'o su cuentya Neftalí ca chaca tsu' sta'a Jordán.

Tyeje tacui na loyuu bi', li' tyalaa na to' tyujo'o, cha' loyuu bi' laca Galilea su ndi'i ñati nu si'i ngu' judío laca.

¹⁶ Cua ngujui'i sca xee tlyu slo ngu' nu ndi'i su talya ña'a; juani cua nguxee ji'i ngu', cua caja ti chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i ngu' bi', masi cua tye ti chalyuu ji'i ngu' bi' tya tsubi' la.

Jua'a nchcui' jyo'o cusu' bi'. Bi' cha' loyuu bi' nguti'i Jesús li'.

¹⁷ Lo'o li' nguxana nchcui' Jesús lo'o ngu' nu ndya'a slo:

—Ca tyuju'u ti' mā —nacui' Jesús ji'i ngu'—, xtyanu mā ji'i lcaa cha' cuxi nu ndyu'ni mā, cha' cua tyalaa ti hora cha' caca ycui' Ndyosi loo ne' cresiya ji'i mā.

Nxi'ya Jesús ji'i jacua tya'a ngu' nu ndyaa cuta cualya

¹⁸ Lo'o ngua sca tsá ndya'a Jesús to' tayu' Galilea bi'. Li' na'a yu ji'i Simón lo'o Andrés tya'a ngula Simón, nchcu' ngu' taraya lo hitya cha' xñi ngu' cualya, cha' bi' laca cña nu ndu'ni ngu' bi' lcaa tsá. Lo'o nu Simón bi' ni, Pedro ndu'ni ngu' ji'i.

¹⁹ Lo'o li' nchcui' Jesús lo'o tyucuaa nu qui'yu bi':

—Tsa mā lo'o na' juani —nacui' Jesús ji'i ngu' bi'—. Ñi'ya ngujui' cualya ji'i mā lo'o nguta'a mā cuta cualya, jua'a caja xa' cña ji'i mā juani cuentya jna'; culu'u na' ji'i mā ñi'ya nu clyana mā ji'i ñati chalyuu re nu nguna' tsa ndu'ni, cha' caca ngu' ñati 'na.

²⁰ Hora ti nguxtyanu ngu' ji'i taraya ji'i ngu', ndyaa lca'a ngu' ji'i Jesús li'.

²¹ Lo'o nde loo la xi na'a Jesús ji'i Jacobo sñi' Zebedeo lo'o Juan tya'a ngula yu; nga'a ngu' ne' yaca ni'i sube ji'i ngu' lo'o sti ngu', ndyu'ni cho'o ngu' taraya ji'i ngu'. Li' ngusi'ya Jesús ji'i ngu' bi', cha' tsa ngu' lo'o.

²² Hora ti nguxtyanu ngu' ji'i sti ngu' lo'o yaca ni'i ji'i ngu', ndyaa ngu' lo'o Jesús li'.

Ngulu'u Jesús ji'i quiña'a tsa ñati

²³ Lo'o li' ndyaa ngu' lcaa quichí su cuentya Galilea lo'o Jesús. Lcaa quichí ndya'a nclyu'u yu ji'i ngu' ne' laa ji'i ngu' judío; nchcui' yu lo'o ngu' ñi'ya laca cha' tso'o ji'i ycui' Ndyosi, cha' cua ngulala ti caca Ni loo ne' cresiya ji'i ngu'. Lo'o jua'a ngua'ni yu jo'o ji'i lcaa nu quicha, masi quicha ti ti' ngu' ngua'ni Jesús cha' ndyaca tso'o ngu'.

²⁴ Li' nguañi cha' ji'i Jesús lcaa quichí, hasta ca nde loyuu Siria nguañi cha' ji'i yu; bi' cha' ñaa lo'o ngu' ji'i lcaa ngu' quicha slo ycui' yu, cha' cua'ni yu jo'o ji'i ngu'. Ñaa lo'o ngu' ji'i nu quicha, masi ti'i tsa ngu' xqui'ya quicha nu ntsu'u ji'i ngu'; ñaa lo'o ngu' ji'i ngu' nu ntsu'u cui'i cuxi ji'i ngu', masi nxlú cui'i ji'i ngu', masi nchcu' tyucui' tyucui' ña'a ngu', masi nchcuti sca tsu' ya' ngu'. Lo'o li' ngua'ni Jesús cha' ndyaca tso'o lcaa ngu' quicha bi'.

²⁵ Bi' cha' ndu'u lca'a quiña'a tsa ñati ji'i, masi ngu' Galilea, masi ngu' lcaa quichí nde Decápolis, masi ngu' quichí Jerusalén, masi ngu' xa' quichí nde loyuu su cuentya Judea, masi ngu' quichí chaca tsu' sta'a Jordán. Quiña'a tsa quichí ngutu'u ngu' ndyaa lca'a ngu' ji'i Jesús li'.

5

Ñi'ya ngulu'u Jesús ji'i ngu' nu ngua'a sii' cua'a

¹ Na'a Jesús cha' quiña'a tsa ñati lijya ngu' slo yu, bi' cha' ndyacuj yu ndyaa la yu nde sii' cua'a, ndyaca'a yu xi cajua. Lo'o ndyu'u ti'i ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i slo,

² li' ngxana Jesús nclyu'u yu ji'i ngu' bi'. Ndi'ya nchcui' yu lo'o ngu':

Ñati nu tso'o ntsu'u tyiquee

³ —Tso'o ntsu'u tyiquee ñati si jlo ti' cha' sca ti lo'o ycui' Ndyosi caca cua'ni ngu' cha' tso'o —nacuj Jesús—. Caca ycui' Ndyosi loo ne' cresiya ji'i ngu' bi', pana ná caca ji'i ngu' si jua'a ti ngu'.

⁴ Lo'o jua'a tso'o ntsu'u tyiquee ñati masi xñi'i ti' juani xqui'ya qui'ya nu ntsu'u ji'i, cha' ndu'ni ycui' Ni cha' caca tso'o tyiquee ñati bi'.

⁵ Lo'o jua'a tso'o ntsu'u tyiquee ñati nu ná nti' tyijiloo ji'i tya'a ñati, cha' ca su ntucua ycui' Ni tyacua cha' tso'o nu ta ycui' Ni ji'i ñati bi' li'.

⁶ Lo'o jua'a tso'o ntsu'u tyiquee ñati si tyaja'a tsa cua'ni lcaa cha' tso'o, lcaa cha' liñi; ji'i ñati bi' xtyucua ycui' Ndyosi cha' taca ji'i cua'ni lcaa cha' nu nti' ycui' Ni.

⁷ Lo'o jua'a tso'o ntsu'u tyiquee ñati nu tya'na ti' ji'i tya'a ñati, cha' jua'a cua'ni tya'na ti' Ni ji'i ycui' ngu' bi'.

⁸ Lo'o jua'a tso'o ntsu'u tyiquee ñati nu lubii cresiya ji'i, cha' ji'i ñati bi' cua nda ycui' Ni chacuayá' cha' ña'a ji'i ycui' ca Ni nde loo la.

⁹ Lo'o jua'a tso'o ntsu'u tyiquee ñati nu nxyucua ji'i tya'a ñati cha' caca tso'o ti ngu' lo'o tya'a cusuu ngu'. “Sñi' na”, ñacu' ycui' Ndyosi ji'i ñati nu jua'a xaala' tyiquee tya'a ngu'.

¹⁰ Lo'o jua'a tso'o ntsu'u tyiquee ñati si talo tyiquee ji'i xa' ñati, masi lya' ti' ngu' ji'i, masi ti'i ti' ngu' ji'i, xqui'ya cha' tso'o nu ndu'ni cuentya ji'i ycui' Ni. Tso'o ntsu'u tyiquee ñati bi' si talo tyiquee ji'i ngu', cha' jua'a laca ycui' Ndyosi loo ne' cresiya ji'i ñati bi'.

¹¹ Lo'o jua'a tso'o ntsu'u tyiquee ma masi xtyí lo'o ngu' ji'i ma xqui'ya na', masi lya' tsa ti' ngu' ji'i ma, masi cuiñi tsa ngu', masi chcui' tsa ngu' cuentyu ji'i ma xqui'ya na'.

¹² Li' caca tso'o tyiquee ma, ca chaa ti' ma cha' cua laca ngxuco'o ycui' Ndyosi sca cha' tso'o nu tyacua ji'i sa scaa ma ca su ntucua ycui' Ni. La cui' jua'a ngua lya' tsa ti' jyo'o cusu' sa'ni, nu lo'o na'a ngu' ji'i jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i ycui' Ndyosi tyempo bi'.

Ñi'ya nti' teje', ñi'ya nti' xee, jua'a ndi'i ma chalyuu

¹³ Ñi'ya nu ndu'nijo'o tsa teje' ji'na cha' cñi', cha' cua'ni tyuju' scuaa, jua'a laca cu'ma nde chalyuu; na ndu'nijo'o tsa ma ji'i ycui' Ndyosi cha' cua'ni ma cña ji'i Ni. Si cua ngunu'u teje' ji'na, nga'aa cua'nijo'o bi' ji'na li'; tso'o si xcuaa na ji'i teje' bi' li', masi to' tyucuij su ntyeje tacui ñati. Ná ndu'ni cha' masi sta quiya' ngu' hichu' teje' ngunu'u bi'. Ñi'ya nti' ngu' lo'o teje' ngunu'u bi', jua'a nti' ycui' Ndyosi lo'o ñati nu ná taquiya' ji'i Ni.

¹⁴ Ñi'ya nti' sca xee laca cu'ma, cha' culu'u ma tyucuij ji'i ycui' Ndyosi ji'i lcaa ñati chalyuu. Sca quich'i nu ndi'i lo xlya ca'ya ni, ná ca tyi'i bi' cuaana ti; ña'a lcaa ñati quich'i bi'.

¹⁵ Lo'o jua'a si cua'a ngu' sca quii' quityee, ná su'ba cuatsi' ngu' ji'i bi' ne' caju li'; cua sta ngu' quityee cha' clyane xee tyucui ña'a ni'i bi'.

¹⁶ Lo'o jua'a cu'ma ni, si xee laca ma nu culu'u tyucuij ji'i ñati, xcui' cha' tso'o cua'ni ma cha' ña'a xa' ñati ña'a cha' tso'o nu ndu'ni ma, nu laca ma sñi'

ycui' Ndyosi. Lo'lo li' tyi'u ti' ngu' ji'i ycui' Ndyosi Sti na, cua'ni tlyu ngu' ji'i ycui' Ndyosi nu ntucua nde cua.

Nclyu'u Jesús cha' cuentya ji'i cña nu ngulo ycui' Ndyosi ji'i jyo'o cusu' sa'ni

17 'Ná culacua ti' ma cha' lijya na' ca nde cha' cua'ni tye na' ji'i cha' cusu'; masi lcaa cha' nu nda ycui' Ndyosi lo'o jyo'o Moisés, masi lcaa cha' nu nguscua jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i ycui' Ndyosi cua sa'ni la, ná cuityi na' ji'i cha' bi'. Pana cua lijya na' cha' culu'u liñi na' ji'i ñati ñi'ya nu nti' ñacui' lcaa cha' nu nscua lo quityi bi'.

18 Cha' liñi nda na' lo'o ma juani, cha' ni sca si'yu cha' nu nguscua jyo'o cusu' sa'ni cuentya ji'i ycui' Ndyosi, ná taca cuityi ngu' cha' bi' ña'a cuayá' nu tye chalyuu; chañi cha' caca lcaa ca cha' nu nscua lo quityi ji'i ycui' Ndyosi cua sa'ni la.

19 Bi' cha' juani, nga'aa ta Ni su tyi'i ñati slo ycui' Ni si ná taquiya' ngu' ji'i cua ña'a ca cña nu nda ycui' Ni ji'i ngu' cha' cua'ni ngu', si culu'u ngu' ji'i tya'a ñati ngu' cha' nga'aa ntsu'u cha' taquiya' ngu' ji'i cña bi'. Lo'o jua'a ta Ni su tyi'i ñati ca slo ycui' Ni si taquiya' ngu' ji'i lcaa cña bi', si culu'u ngu' cña bi' ji'i tya'a ñati ngu'.

20 Ndi'ya ñacui' na' ji'i ma juani: ná caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i ma, si ná tso'o la cha' nu cua'ni ma, si'i ñi'ya nu ndu'ni ngu' tacati jua, nu ngu' fariseo bi' lo'o jua'a nu mstru cha' jo'ó bi'.

Nclyu'u Jesús ji'i ngu' cha' tye cha' ñasi' ngu' lo'o tya'a ngu'

21 'Cua ndyuna ma ñi'ya nu ngulo ycui' Ndyosi cña ji'i jyo'o cusu' nu ngua sa'ni. Ndi'ya nchcui' Ni: "Ná cujuui ma ji'i tya'a ñati ma", nacui' ycui' Ni. "Si cujuui ngu' ji'i tya'a ngu', li' ntsu'u cha' tsaá ngu' ne' chcuá cha' cua'ni cuayá' bese ji'i ngu' bi'."

22 Pana quiña'a la cha' chcui' na' lo'o ma juani: masi ca ti'i ti' ngu' ji'i tya'a ñati, li' ntsu'u cha' chcube' ngu' bi'; masi na chcui' ti ngu' cha' cuxi ji'i tya'a ñati, ntsu'u cha' tsaá ngu' bi' slo ngu' nu laca loo ca Jerusalén, cha' caca cuayá' ji'i ngu' cajua li'. Lo'o jua'a si ñacui' ngu' ji'i tya'a ñati: "¡Na ple tsa nu'u! ¡Na tonto tsa hiqúe nu'u!" lo'o ñasi' tsa ngu' ji'i tya'a ñati, li' nga'a cha' tsaá ngu' bi' ca bilyaa su ná tye cha' tyaqui quii'.

23 'Lo'o jua'a laja lo'o ndyaa ti ma ne' laa cha' ta ma msta ji'i ycui' Ndyosi, si tyi'u ti' ma cha' ntsu'u cha' ñasi' ti' ji'i ma lo'o tya'a ma,

24 li' tso'o la xtyuu ma lo'o msta ji'i ma chaca quiya' ca toni'i ji'i ma. Li' tsaá ma tsaá xaala' ma tyiquee tya'a ma tya clyo. Lo'o li' xa' squi'ya ma msta bi' toni'i ji'i ma, tsaá lo'o ma ji'i ne' laa chaca quiya'.

25 'Pana ndi'ya cua'ni ma si ntsu'u ñati nu sta quiya' ji'i ma ca toni'i cña: hora ti xaala' ma cha' ji'i ma lo'o ñati bi', laja lo'o bilya tyalaa ma slo ngu' tisiya cha' cua'ni cuayá' ngu' ji'i cha' cusuu bi'. Cuxi la cha' si tyaala tsa ngu' tisiya, cha' li' xi'ya ngu' ji'i ngu' policia cha' su'ba ngu' ji'i ma ne' chcuá.

26 Cha' liñi nchcui' na' lo'o ma, cha' tiya' tsa tyu'u ma su lubii, cha' li' ntsu'u cha' ta ma lcaa ca centavo nu jña ngu' tisiya ji'i ma cha' tyu'u ma li'.

Nchcui' Jesús sca cha' ji'i ñati nu ndu'ni suba'

27 'Cua ndyuna ma ñi'ya ngulo ycui' Ndyosi cña ji'i jyo'o cusu' sa'ni. Ndi'ya nchcui' Ni: "Ná cua'ni suba' ma lo'o clyo'o xa' ñati", nacui' ycui' Ni.

28 Pana, quiña'a la cha' chcui' na' lo'o ma juani: si ña'a sca nu qui'yu ji'i sca nu cuna'a, lo'o li' culacua ti' yu cha' cua'ni suba' yu lo'o, stu'ba ntsu'u cha' bi' lo'o yu ñi'ya si cua laca ngua'ni suba' yu lo'o nu cuna'a bi', masi tyiquee ti yu ntsu'u cha' cuxi bi'.

29 Tso'o la si culo ma si'yu cloo ma la'a tsu' cui, xcuaa ma ji'i li, si si'yu cloo ma ndacui qui'ya cha' ndu'ni ma cha' cuxi. Masi cui'tyi' ma, tyanu lubii cresiya ji'i ma li, cha' na tsa ma su lye ndyaqui quii' ca bilyaa.

30 Tso'o la xi'yu cu' ma ya' ma la'a tsu' cui, xcuaa ma ji'i li, si ya' ma ndacui qui'ya cha' ndu'ni ma cha' cuxi. Masi cu' ya' ma, tyanu lubii cresiya ji'i ma li, cha' na tsa ma su lye ndyaqui quii' ca bilyaa.

Nchcui' Jesús sca cha' ji'i ñati nu ngxutyanu ji'i clyo'o

31 Ndi'ya nchcui' jyo'o cusu' sa'ni: "Si ñacui sca nu qui'yu ji'i clyo'o yu cha' tyaa slo sti chaca quiya', cha' nti' yu xtyanu yu ji'i clyo'o yu, li' ntsu'u cha' culo yu sca qui'tyi cuentya ji'i nu cuna'a bi'. Qui'tyi bi' ñacui cha' nga'aa si'i clyo'o yu laca juani."

32 Pana, quiña'a la cha' chcui' na' lo'o ma juani: ndyu'ni cuxi sca nu qui'yu si culo yu qui'tyi cha' xtyanu yu ji'i clyo'o yu, si na ndacui nu cuna'a bi' qui'ya. Lo'o li' si xa' caja clyo'o nu cuna'a bi' lo'o chaca ñati, li' ndacui nu cuna'a qui'ya, lo'o jua'a chaca yu bi' ndacui qui'ya, cha' clyo'o xa' ñati bi' laca nu cuna'a bi'; pana tlyu la qui'ya nu ndacui ji'i nu qui'yu nu ngua clyo'o clyo.

Nclyu'u Jesús cha' ji'i ngu' cha' na cua'ni ngu' jura

33 Lo'o jua'a cua ndyuna ma ñi'ya nu ngulo ycu'i Ndyosi cña ji'i jyo'o cusu' sa'ni. Ndi'ya nchcui' Ni: "Na tso'o ta ma sca cha' lo'o ycu'i Ndyosi cha' cua'ni ma sca cña, si cha' cuiñi ti nda ma. Nga'a cha' cua'ni ma ñi'ya nu nacui ma ji'i Ni cha' cua'ni ma."

34 Pana, quiña'a la cha' chcui' na' lo'o ma juani, cha' na tso'o tsiya' ti cua'ni ma jura nu lo'o chcui' ma sca cha': masi chcui' ma cuentya ji'i lcaa na nu ntsu'u nde cua, na cua'ni ma jura jua'a, cha' ca bi' ntucua ycu'i Ni;

35 masi chcui' ma cuentya ji'i yuu chalyuu re, na chcui' ma jura jua'a, cha' cuentya ji'i ycu'i Ndyosi laca chalyuu re; masi chcui' ma cuentya ji'i quichi Jerusalén, na cua'ni ma jura jua'a, cha' ca bi' laca ycu'i Ni loo.

36 La cui' ti cha' na cua'ni ma jura cuentya ji'i sca' que ycu'i ca ma, cha' sca ti ycu'i Ni ngüñá Ni ji'i cu'ma, lo'o na caca ji'i ma cuiña ma ni sca ca quicha' hique ma, ni nu ngata, ni nu ngati. Na tso'o cuentya ji'i ycu'i Ndyosi tsiya' ti cha' cua'ni ma jura.

37 Tsa bi' ti cha' ñacui ma: "Chañi", si cha' liñi laca; lo'o jua'a ñacui ma: "Si'i", si cha' cuiñi. Cua ña'a ca cha' nu chcui' ma nu lo'o ndu'ni ma jura, cha' ji'i nu xña'a laca bi'.

Nclyu'u Jesús ñi'ya cua'ni ngu' lo'o tya'a cusuu ngu'

38 Lo'o jua'a cua nu ndyuna ma cha' nu nchcui' jyo'o cusu' sa'ni. Ndi'ya nacui: "Sca ñati tyaala ni, si cua ngüchu yu si'yu cloo tya'a yu, li' ntsu'u cha' culo ngu' nu laca cña si'yu cloo ycu'i yu cha' cati xqui'ya yu. Lo'o jua'a si ngxutyu yu sca la'ya tya'a yu, li' ntsu'u cha' culo ngu' nu laca cña la'ya ycu'i yu, cha' cati xqui'ya yu." Jua'a nchcui' ngu' nu ngua tya sa'ni li'.

39 Pana, quiña'a la cha' chcui' na' lo'o ma juani, cha' nga'aa xuu tya'a ma lo'o ñati nu ngua'ni cha' cuxi lo'o ma. Lo'o quiji'i ya' ngu' loo ma la'a tsu' cui, li' ta ma chacua'yá' quiji'i ngu' chaca tsu' loo ma, si nti' ngu'.

40 Si nti' sca ñati tyaala xlyaa camxa ji'i ma, hora ti ta ma ji'i li'; lo'o jua'a ta ma xi xa' la late' ji'i yu, cha' tyaala' ji'i yu li'.

41 Jua'a sca nu laca loo ni, si culo yu cña ji'i ma cha' tsa lo'o ma yu'ba ji'i yu sca se'i, hora ti tsa lo'o ma yu'ba bi' ji'i; lo'o jua'a tso'o masi tya tsa lo'o ma ji'i ca tyijyu' la xi, si jua'a nti' yu.

42 Lo'o jña sca ñati cua ña'a ca na ji'i ma, ta ma na bi' ji'i; jua'a si jña ngu' xi cñi ji'i ma, tso'o ti chcui' ma lo'o ngu' bi' li'.

Nchlyu'u Jesús cha' tso'o ti tyu'u tyiquee ngu' ña'a ngu' ji'i tya'a cusuu ngu'

⁴³ Cua ndyuna ma cha' nu nchcui' jyo'o cusu' sa'ni. Ndi'ya nacui: "Cua'ni tyaca'a ma ji'i ngu' tya'a ma, lo'o jua'a ca ti'i ti' ma ji'i tya'a cusuu ma".

⁴⁴ Pana, quiña'a la cha' chcui' na' lo'o ma juani, cha' tso'o ti tyu'u tyiquee ma ña'a ma ji'i tya'a cusuu ma, lo'o jua'a tso'o ti chcui' ma ji'i ngu' nu nchcui' cuentyu ji'i ma, tso'o ti cua'ni ma lo'o ngu' nu ti'i ti' ji'i ma; chcui' ma lo'o ycu' Ndyosi cuentya ji'i ngu', masi ndyu'ni lya' ti' ngu' ji'i ma, masi nxyi' lo'o ngu' ji'i ma.

⁴⁵ Li' taca tyuloo ñati' ji'i ma cha' laca ma sñi' ycu' Ndyosi nu ntucua nde cua. Ndu'ni Ni cha' stu'ba ti tyucua cuichaa, masi ca su ndi' ñati' cuxi, masi ca su ndi' ñati' tso'o; ndu'ni Ni cha' stu'ba ti ca'ya tyo, masi ca su ndi' ñati' tso'o, masi ca su ndi' ñati' cuxi. Bi' cha' tso'o la si stu'ba ti cua'ni ma lo'o lcaa ñati'.

⁴⁶ La cui' ti ná tso'o si xcui' ji'i ngu' tya'a tso'o ti ma tso'o ntsu'u tyiquee ma ña'a ma ji'i. Si'i na tso'o la taquiya' ycu' Ndyosi ji'i ma si jua'a ti ndu'ni ma, cha' jua'a ndu'ni cua ña'a ca ñati; masi ñati' tso'o, masi ñati' cuxi, masi ngu' msu ji'i ngu' xa' tsu' nu cuiñi ti nxñi quiña'a tsa cñi cña loo ji'i ma, lcaa ngu' bi' ndu'ni tyaca'a ngu' ji'i tya'a tso'o ti ngu'.

⁴⁷ Lo'o chcui' ma cha' tso'o sca ti lo'o tya'a tso'o ma, ná tso'o bi', cha' la cui' jua'a ndu'ni cua ña'a ca ñati; masi ngu' nu ná ntsu'u cha' ji'i lo'o ycu' Ndyosi tsiya' ti, lo'o ngu' bi' nchcui' tso'o lo'o tya'a tso'o ngu'. Quiña'a la cha' tso'o cua'ni ma nti' ycu' Ndyosi.

⁴⁸ Ycu' Ndyosi Sti na nu ntucua nde cua ni, xcui' cha' tso'o, xcui' cha' liñi, xcui' cha' lubii ndu'ni Ni; ñi'ya ndu'ni ycu' Ni, jua'a nga'a cha' cua'ni ma xcui' cha' tso'o lo'o lcaa ñati, si chañi cha' sñi' ycu' Ni laca ma.

6

Nchlyu'u Jesús ji'i ngu' ñi'ya xtyucua ngu' ji'i ñati' ti'i

¹ Lo'o chaca cha' ni, ná ta ma sca na ji'i ngu' ti'i nu lo'o ña'a xa' ñati' ji'i ma, cha' ná ña'a ngu' ñi'ya laca cha' tso'o nu ndu'ni ma cuentya ji'i ycu' Ni. Ná taca xco'o ycu' Ndyosi Sti na sca cha' tso'o nu tyacua ji'i ma ca su ntucua ycu' Ni, si cha' ña'a xa' ñati' ji'i ma ndyu'ni ma cha' tso'o ti.

² Lo'o xtyucua ma ji'i ngu' ti'i ni, ná ntsu'u cha' cacha' ma cha' bi' ji'i xa' ñati. Ná cua'ni ma ñi'ya nu ndu'ni ngu' nu tucua cha' ntsu'u tyiquee ngu', nu nti' tsa cha' ña'a xa' ñati' ji'i; nu lo'o nxyucua ngu' bi' ji'i ngu' ti'i, masi ne' laa ji'i ngu' judío tya'a na, masi to' calle ti, sca ti nti' ngu' bi' cha' tso'o tsa chcui' ñati' ji'i. Ná cua'ni ma jua'a. Cha' liñi nchcui' na' lo'o ma; lcaa cha' tso'o nu tyacua ji'i ngu' bi' ca slo ycu' Ndyosi nguicha', cua laca ngujui cha' bi' ji'i ngu' bi' nu lo'o cua na'a xa' ñati' ti ji'i ngu'.

³ Lo'o cu'ma ni, nu lo'o ta ma sca na ji'i ngu' ti'i, ta ma ji'i cuaana ti, cha' ná ca cuayá' ti' xa' la ñati; masi tya'a ma, ná caca cuayá' ti' ngu' ni cña ndyu'ni ma.

⁴ Sca ti ycu' Ndyosi Sti na caca cuayá' ti' Ni ñi'ya laca cha' tso'o nu ndu'ni ma cuaana ti, lo'o li' xco'o Ni cha' tso'o nu tyacua ji'i ma nde loo la.

Nchlyu'u Jesús ji'i ngu' ñi'ya chcui' ngu' lo'o ycu' Ndyosi

⁵ Lo'o chaca cha' ni, lo'o chcui' ma lo'o ycu' Ndyosi, ná cua'ni ma ñi'ya nu ndu'ni ngu' nu tucua cha' ntsu'u tyiquee ngu'. Ndu' ngu' cuiñi bi' slo ñati' ne' laa ji'i ngu' judío tya'a na, cha' nti' ngu' chcui' ngu' lo'o ycu' Ndyosi laja lo'o ña'a ñati' ji'i ngu' bi'; la cui' ti cha' bi' lo'o ndu' ngu' laja calle cha' chcui' ngu' lo'o ycu' Ni. Cha' liñi nchcui' na' lo'o ma; lcaa cha' tso'o nu tyacua ji'i ngu' bi'

ca slo ycuu' Ndyosi nquicha', cua laca ngujui cha' bi' ji' ngu' nu lo'o cua na'a ñati chalyuu ti ji' ngu'.

⁶ Lo'o cu'ma ni, nu lo'o chcuu' ma lo'o ycuu' Ndyosi, tsa ma sca se'j su taca tyi' ma cuaana ti. Si nga'a ma nde ni'i, li' tacu' ma toni'i, cha' jua'a cua'ni tlyu ma ji' ycuu' Ndyosi Sti na cajua; ndi' ycuu' Ndyosi cacua ti slo ma, masi na nga'a xa' ñati slo ma. Sca ti ycuu' Ndyosi Sti na nchca cuayá' ti' ñi'ya laca cha' tso'o nu ndu'ni ma cuaana ti, lo'o jua'a xco'o Ni cha' tso'o nu tyacua ji' ma nde loo la.

⁷ Nu lo'o chcuu' ma lo'o ycuu' Ndyosi ni, ná chcuu' ma la cui' ti cha' quiña'a tsa quiya', ni ná chcuu' ma quiña'a tsa cha' nu ná nchca cuayá' ti' ycuu' ca ma, ñi'ya nu ndu'ni ngu' nu ná ntsu'u cha' ji' lo'o ycuu' Ndyosi tsiya' ti. Nclacua ti' ngu' bi', cha' tso'o la taquiya' jo'ó ji' ngu' si quiña'a tsa cha' chcuu' ngu', jua'a nti' ngu' bi'.

⁸ Pana, ná chcuu' ma jua'a, cha' jlo ti' ycuu' Ndyosi Sti na cua ña'a ca cha' nu lyiji ji' ma, masi bilya jña ma cha' bi' ji' Ni.

⁹ Tso'o la si ndi'ya chcuu' ma lo'o ycuu' Ni lacua:
Ndyosi Sti ya nu ntucua nde cua, tacati tsa cha' jinu'u.

¹⁰ Caa nu'u nde chalyuu cha' caca nu'u loo ji' ya.

Cua'ni nu'u cha' caca lcaa cha' nu nti' nu'u cha' caca nde chalyuu; ñi'ya nu ndu'ni nu'u ca su ntucua nu'u, jua'a caca nde lo yuu re li'.

¹¹ Ta nu'u na cacu ya tsá juani.

¹² Lo'o jua'a cui'ya nu'u cha' clyu ti' ji' ya ji' lcaa cha' cuxi nu ntsu'u tyiquee ya, cha' jua'a cua ngüi'ya ya cha' clyu ti' ji' ñati nu ngua'ni cha' cuxi lo'o ya.

¹³ Ná ta nu'u chacuayá' cha' cojolaqui cha' cuxi ji' ya, pana cua'ni lyaá nu'u ji' ya ya' nu xña'a.

Nu'u laca loo tsiya' ti; lcaa chacuayá' nu ntsu'u nde chalyuu, lo'o jua'a chacuayá' nu ntsu'u nde cua, jinu'u ntsu'u lcaa chacuayá' bi'. Ná nga'a cha' tye cha' tlyu tsa laca nu'u. Jua'a caca cha' tu'ni.

Jua'a ñacu' ma ji' ycuu' Ndyosi.

¹⁴ Si cui'ya ma cha' clyu ti' ji' ngu' nu ngua'ni cha' cuxi lo'o ma, li' lo'o Sti na nu ntucua nde cua cui'ya Ni cha' clyu ti' ji' ma;

¹⁵ pana si ná cui'ya ma cha' clyu ti' ji' tya'a ñati ma, lo'o ycuu' Ndyosi Sti na, ná cua'ni clyu ti' Ni ji' ma ji' qui'ya nu ntsu'u ji' ma li'.

Nclyu'u Jesús cha' ji' tsa nu ná ndacu ngu'

¹⁶ Lo'o chaca cha' ni: nu lo'o tyalaa tsá ji' ma lo'o ná cacu ma xqui'ya cha' cua'ni tlyu ma ji' ycuu' Ni, ná tso'o si tyu'u cha' xñi' ti' tyiquee ma, ñi'ya nu ndu'ni ngu' nu tucua cha' ntsu'u tyiquee ngu'. Nti' ngu' bi' cha' ña'a ñati ji' cha' tacati tsa nu ndu'ni ycuu' ca ngu', cha' ná ndyacu ngu' tsá bi'. Cha' liñi nchcu' na' lo'o ma, cha' cua laca ngujui cha' ji' ngu'; lcaa cha' tso'o nu tyacua ji' ngu' ca slo ycuu' Ndyosi nquicha', cua ngujui cha' bi' ji' ngu' nu lo'o cua na'a xa' ñati chalyuu ti ji' ngu'.

¹⁷ Pana cu'ma ni, lo'o tyalaa sca tsá nu ná cacu ma, cha' tso'o la cua'ni tlyu ma ji' ycuu' Ni, li' tso'o la tyaa' loo ma, jua'a sube' ma chcuu hique ma,

¹⁸ cha' ná caca cuayá' ti' xa' ñati ji' ma cha' ná ndyacu ma tsá bi'. Sca ti ycuu' Ndyosi Sti na nchca cuayá' ti' ñi'ya laca cha' tso'o nu ndu'ni ma cuaana ti. Lo'o li' xco'o Ni cha' tso'o nu tyacua ji' ma nde loo la.

Cha' tso'o nu tyacua ji' ngu' ca su ntucua ycuu' Ni

¹⁹ Lo'o chaca cha' ni: ná xco'o ma quiña'a tsa cha' tso'o cuentya ji' ycuu' ti ma laja lo'o ndi' ma chalyuu re. Yala ti quiñu'u cha' tso'o bi' jua'a ti; ntsu'u

quiya' cacu tiña' ji'i, cacu cuixu' ji'i, cua'ni ñu'u ji'i li'. La cui' jua'a cuaana ngu' ji'i cha' tso'o nu ntsu'u ji'i ma, nguna' cha' bi' ji'i ma li'.

²⁰ Tso'o la lo'o xco'o ycu'i Ni cha' tso'o nu tyacua ji'i ma ca su ntucua ycu'i Ni; nga'aa cacu tiña' ji'i cha' tso'o bi', nga'aa quiñu'u, lo'o jua'a nga'aa caca cuaana ngu' ji'i cha' tso'o bi'.

²¹ Cha' nu tyaca'a la ji'i ma ni, tyanu cresiya ji'i ma ca su ntsu'u cha' bi', masi sca cha' tso'o nu ndyu'u co'o ji'i ma nde chalyuu, masi cha' tso'o nu cua nchco'o Ni cuentya ji'i ma ca su ntucua ycu'i Ni.

Nu laca xee ji'i tyucui ña'a ngu'

²² Nu si'yu cloo na ni, bi' laca nu nda xee ji'i tyucui ña'a na. Nu lo'o tso'o ti si'yu cloo na, li' taca ña'a na cha' cua'ni na lcaa lo cña nu ntsu'u cha' cua'ni na, taca cua'ni na xcu'i cha' tso'o.

²³ Pana si quicha si'yu cloo na, nga'aa caca cua'ni na cña, cha' talya xee ña'a na li'. Lo'o jua'a ne' cresiya ji'i ma ni, si ndyacu' xee ji'i ma cha' ntsu'u chalyuu cuxi ji'i ma, nga'aa tyu'u xee ne' cresiya ji'i ma tsiya' ti li'; talya tsa tyanu cresiya ji'i ma li'.

Ñi'ya nchcui' ycu'i Ndyosi cha' ji'i cñi

²⁴ Ni sca ñati ná taca ji'i ngu' cua'ni ngu' cña ji'i tucua tya'a xu'na ngu' sca tyempo ti. Ná taca taquiya' ma ji'i ycu'i Ndyosi la cui' tyempo lo'o lye tsa ndya'a cha' tyiquee ma cha' ji'i cñi. Si jua'a ni, cua ntsu'u tucua tya'a xu'na ma li'. Ná tyiquee' li' ca ti'i ti' ma ji'i tsaca xu'na bi', lo'o jua'a ca tiji' ti' ma ji'i chaca xu'na bi'. La cui' jua'a taquiya' tso'o ma ji'i xu'na clyo bi', lo'o jua'a cñilo'o ti ma ji'i chaca bi' li'.

Ña'asii tso'o ycu'i Ndyosi ji'i sñi Ni

²⁵ Ndube ti' ycu'i Ni ji'i ma, bi' cha' ná ntsu'u cha' culacua tsa ti' ma ñi'ya caca cha' cu'ú ma, na ca cacu ma, na ca co'o ma su ndi'i ma chalyuu. Ná culacua tsa ti' ma ma caja ste' ma. Cuayá' tsa cha' na lu'ú ti na juani, masi si'i quiña'a tsa na nu cacu na; cuayá' tsa cha' tso'o ti tyucui ña'a na, masi si'i na tso'o tsa ste' na.

²⁶ Culacua xi ti' ma ñi'ya nu ndyaca ji'i quiñi nu ndyacu'i cua: ná ntyaa ni' nscua', ná ndu'ni ni' clacua, ná ndiñá ni' ja'ba su xco'o ni' na cacu ni'; pana ycu'i Ndyosi Sti na nu ntucua nde cua, nda Ni na cacu ni' jua'a ti. Lo'o cu'ma ni, ¿ha xti la ntsu'u loo ma que quiñi bi' ca slo ycu'i Ndyosi? Si'i. Quiña'a la ntsu'u loo ma cuentya ji'i ycu'i Ni.

²⁷ Pana nga'aa caca caluu la ma sa cla'be metro cua la, masi quiña'a tsa cha' culacua ti' ma.

²⁸ Lo'o jua'a cha' ji'i ste' ma, ¿ni cha' nclyacua tsa ti' ma ji'i cha' bi'? Culacua xi ti' ma lo'o ña'a ma queé nu ntsu'u lo quixi' cua. Tso'o ti nclyyu bi', masi ná ndu'ni bi' cña, masi ná nchca ji'i cuiñá late' cacu'.

²⁹ Nu jyo'o Salomón nu ngua rey culiya' tsa cua sa'ni ni, tso'o tsa ña'a ngua ste' jyo'o bi'; pana ná stu'ba ña'a ste' yu lo'o queé cua, cha' tso'o la ña'a queé.

³⁰ Ñi'ya lo'o tso'o tsa ngüiñá ycu'i Ndyosi ji'i queé cua, cha' nda Ni sca lo ste' bi', masi sca ti tsa talo queé bi' lo'o li' tyaqui ntsu'u quiya'; la cui' jua'a ta ycu'i Ni late' cacu' ma, masi xti tsa cha' jlya ti' ma ji'i ycu'i Ni.

³¹ Bi' cha' ná ntsu'u cha' culacua tsa ti' ma ñi'ya cha' cuxi tyacua ji'i ma ca nde loo la. Ná ñacu'i lye ma: “¿Ma caja na cacu ya?” Ná ñacu'i ma: “¿Ma caja hitya co'o ya?” Ni ná ñacu'i ma: “¿Ma caja ste' ya?”

³² Jua'a nclacua ti' ñati nu ná ntsu'u cha' ji'i lo'o ycu'i Ndyosi tsiya' ti. Pana jlo ti' ycu'i Ndyosi Sti na nu ntucua nde cua cha' lyiji cha' bi' ji'i ma,

³³ bi' cha' si'i ji'i cha' bi' clyana mā. Tso'o la si ta mā tyempo ji'i ycu'i Ni cha' caca Ni loo ne' cresiya ji'i mā, jua'a tso'o la si cua'ni mā lcaa cha' nu nti' ycu'i Ni cha' cua'ni mā nde chalyuu; li' ta Ni lcaa na nu lyiji xi ji'i mā.

³⁴ Lo'o jua'a ná ntsu'u cha' culacua ti' mā cuentya ji'i ñi'ya nu caca ji'i mā tsá quee. Chaca tsá laca bi'. Sca ti ji'i tsá juani culacua xi ti' mā ñi'ya cua'ni mā cha' tyijiloo mā ji'i cha' cuxi nu tyacua ji'i mā juani.

7

Ná ntsu'u cha' sta ngu' qui'ya ji'i tya'a ñati

¹ Lo'o chaca cha' ni: ná sta mā qui'ya ji'i tya'a ñati mā, cha' ná tyiquee' sta ycu'i Ndyosi qui'ya ji'i mā si cua'ni mā jua'a.

² La cui' ñi'ya nchcui' cuxi mā ji'i xa' la tya'a ñati mā, si tyaala tsa mā, la cui' jua'a cua'ni cuayá' ycu'i Ni ji'i mā. Lo'o jua'a, la cui' cuayá' milya ñi'ya nu nda mā ji'i tya'a ñati mā, la cui' jua'a ta ycu'i Ni ji'i mā.

³ ¿Ni cha' yala tsa nchcui' mā ji'i sca cha' cuxi nu ntsu'u ji'i xa' la tya'a ñati mā, masi ñi'ya nti' si laca bi' sca satya yuu ti nu ndyati cloo ngu'? Pana ná ndube ti' mā cha' tlyu tsa cha' cuxi nu ntsu'u ji'i ycu'i mā, ñi'ya nti' si laca bi' sca nguti tlyu nu ntsu'u cloo ycu'i' ca mā.

⁴ ¿Ni cha' laca tlyu tsa tyiquee mā chcui' mā lo'o tya'a ñati mā ndi'ya: "Ta nu'u chacuayá' culo na' yuu nu ntsu'u cloo nu'u"? Jua'a ñacu'i mā, masi ná ña'a mā nguti nu ntsu'u cloo ycu'i' ca mā.

⁵ ¡Na cui'ni mā! Clyo la tyu'u nguti tlyu nu ntsu'u cloo ycu'i' ca mā, lo'o li' taca ña'a tso'o mā cha' culo mā satya yuu nu ntsu'u cloo tya'a mā.

⁶ Cha' lubii nu cuentya ji'i ycu'i' Ndyosi ni, ná tso'o si tsa chcui' mā cha' bi' lo'o ñati cuxi nu ná nti' cuna cha' bi' tsiya' ti, cha' ñi'ya nti' xne', jua'a nti' ngu' bi'; su'ba ñasi' mā ji'i ngu' cuxi bi', cha' cua'ni lya' ti' ngu' ji'i mā li'. Lo'o jua'a ná tso'o sta mā sca na tso'o nu quiña'a tsa nga'a su ndya'a cube', cha' hora ti satá quiya' ni' na tso'o bi'.

Ñi'ya nu tso'o la jña ngu' sca cha' ji'i ycu'i' Ndyosi

⁷ Lo'o chaca cha' ni: jña mā sca cha' ji'i ycu'i' Ndyosi, lo'o jua'a ta ycu'i' Ni cha' bi' ji'i mā li'; clyana mā ji'i ycu'i' Ni, lo'o jua'a quije Ni ji'i mā li'; tyucui tyiquee mā chcui' mā lo'o ycu'i' Ni, cuna Ni cha' nu chcui' mā lo'o Ni li'.

⁸ Cua ña'a ca ñati nu ndijña sca cha' ji'i ycu'i' Ndyosi, caja cha' bi' ji'i ngu' li'; cua ña'a ca ñati nu nclyana ji'i ycu'i' Ni, quije Ni ji'i ngu' li'; lo'o jua'a cua ña'a ca ñati nu tyucui tyiquee nchcui' lo'o Ni, cuna Ni cha' nu nchcui' ngu' lo'o Ni li'.

⁹ Ná ntsu'u ni tsaca cu'mā nu ta sca quee cacu sñi' lo'o jña nu piti xlyá cacu. ¿Ha ntsu'u?

¹⁰ Ni ná ntsu'u ñati nu ta cuaña ji'i sñi' lo'o jña nu piti cualya cacu. ¿Ha ntsu'u?

¹¹ Bi' cha' lacua, si jlo ti' mā ñi'ya ta mā na tso'o ji'i sñi' mā, masi cuxi ntsu'u cha' tyiquee mā, la cui' jua'a caca cuayá' ti' mā cha' jlo la ti' ycu'i' Ndyosi Sti na nu nfucua nde cua' ñi'ya nu ta Ni na tso'o ji'i ngu' nu ndijña ji'i Ni.

¹² Nga'a cha' cua'ni tso'o mā lo'o xa' ñati si nti' mā cha' tso'o ti cua'ni ngu' lo'o mā. La cui' cña bi' ngulo ycu'i' Ndyosi lo' quityi nu nguscua jyo'o Moisés, lo'o jua'a cha' nu nguscua xa' jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i ycu'i' Ndyosi sa'ni la; sca ti cuayá' ndyu'u cha' nu nchcui' lcaa ngu' bi' lo' quityi.

To' lo'o chubi ti

13 'Lo'o chaca cha' ni, nga'a cha' tyeje tacui mā tolo'o chubi. Tlyu tsa tolo'o, lo'o jua'a sji tsa tyucui su tsaā ngu' ca bilyaa; tso'o tsa ña'a tyucui bi' nti' ngu', bi' cha' quiña'a tsa ñati ndya'a tyucui bi'.

14 Pana chubi tsa tolo'o, lati tsa tyucui su tsaā ngu' nu ngujui chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i ngu'; xti ti ñati nquije ji'i tyucui bi'.

Lo'o ña'a na si'yu, li' jlo ti' na ni yaca laca nu nda si'yu bi'

15 'Lo'o chaca cha' ni: cua'ni tii ti' mā ña'a mā ji'i ngu' cuiñi nu nchcui' cuiñi ti cha' cuentya ji'i ycu' Ndyosi nclu'u ngu' cha' ji'i mā. Sca na'ni tso'o laca nu naa xly'a; lo'o nu ngu' cuiñi bi' ni, nti' ngu' cha' culacua ti' mā cha' ñati tso'o laca ngu' ñi'ya laca xly'a'. Tso'o tsa nchcui' ngu' bi' lo'o mā, tso'o tsa ndu'ni ngu' lo'o mā; pana cha' cuiñi laca nu nchcui' cha' tso'o tsa ngu' bi', cha' tyaala tsa ngu', cuiñi tsa ngu' bi'. Si'i ñi'ya laca xly'a' laca ngu' bi'; ñi'ya laca sca bo'o nu tyaala tsa, jua'a laca ngu' bi'.

16 Taca ji'i mā tyuloo mā ji'i ngu' cuiñi bi' lo'o ña'a mā ni cña ndu'ni ngu', si cha' tso'o, si cha' cuxi ndu'ni ngu'. Si'i ji'i quiche' yane nsuu na si'yu losu' tyixi, cha' ná ta lti bi' si'yu tyixi; jua'a si'i ji'i yaca quiche' nsuu na si'yu tyixi.

17 Ji'i lcaa yaca tso'o nsuu na si'yu tso'o; pana yaca nu cua btyi ni, nga'aa nda bi' si'yu nu cacu na.

18 Ná ta sca yaca tso'o si'yu nu ná tso'o; jua'a sca yaca nu ná tso'o ni, ná ta bi' si'yu tso'o.

19 Lo'o li' si'yu ngu' ji'i yaca btyi bi', cha' nga'aa tso'o bi'; taqu' ngu' yaca bi' li'.

20 Nchca cuayá' ti' mā ñi'ya ndu'ni sca yaca lo'o ña'a mā si'yu yaca bi', lo'o jua'a caca cuayá' ti' mā si cuiñi ngu' bi' lo'o ña'a mā ñi'ya laca cña nu ndu'ni ngu'.

Si'i lcaa ñati nu tyatí ca su laca ycu' Ni loo

21 'Ntsu'u tsa ngu' nu nchcui' lo'o na': "Xu'na, Xu'na", nacuj ngu' 'na; pana si'i lcaa ngu' bi' nu tyatí ca su laca ycu' Ni loo. Sca ti ngu' nu taquiya' ji'i cha' nu nchcui' Sti na' nu ntucua nde cua, bi' ngu' laca nu tyatí ca su laca ycu' Ni loo.

22 Nu lo'o tyalaa hora cha' cua'ni cuayá' ycu' Ni ji'i lcaa ñati chalyuu, tyu'u tucua quiña'a ñati nu ñacuj 'na: "Xu'na, Xu'na", ñacuj ngu' 'na, "lo'o cuare, cua nchcui' ya lo'o ñati cuentya jinu'u. Chacuayá' jinu'u ngulo ya ji'i cui'i cuxi nu ngusñi ji'i ñati, lo'o jua'a cua ngua'ni ya xa' lo cha' tlyu chacuayá' jinu'u", ñacuj ngu' bi' 'na.

23 Lo'o li' ntsu'u cha' xacuj na' cha' ji'i ngu' bi' ndi'ya: "Ná nslo na' ji'i cu'ma tsiya' ti. Yaa clya mā cha' ngu' xña'a laca mā."

Tucua lo ña'a ngüñá ngu' ni'i

24 Lcaa ñati nu cuna tso'o cha' nu nchcui' na' re, lcaa ñati nu taquiya' tso'o ji'i cha' nu nchcui' na', laca ñati bi' ñi'ya laca sca ñati nu ngulacua xi ti' nu lo'o tya lyiji cuiñá yu ni'i ji'i. Lo'o li' ngüñá yu bi' ni'i ji'i yu chu' sca quee cuaja'.

25 Li' ngua'ya tsa tyo, ña'a cuayá' nu ndyalaa hitya yuu ca quiya' ni'i nu ntucua chu' quee bi'. Lo'o jua'a ndyaca tsa cui'i, pana ná nclýú ni'i bi', cha' tso'o tsa su ntucua chu' quee bi'.

26 Lo'o jua'a lcaa ñati nu ndyuna cha' nu nchcui' na' re lo'o ngu', pana ná ndaquiya' ngu' ji'i cha' bi', laca ngu' bi' ñi'ya laca sca ñati tonto nu ná ngulacua ti' tsiya' ti; ngüñá yu bi' sca ni'i lo yusí ti.

27 Li' ngua'ya tsa tyo, ña'a cuayá' nu nxly'a'ba hitya yuu ji'i ni'i bi', lo'o jua'a lye tsa ndyaca cui'i. Nga'aa ndalo ni'i bi' li', ndyú bi', ndye bi', ngunu'u tsiya'

ti li'; lo'o jua'a ñati nu ná ntaja'a taquiya' ji'i cha' jna', tye cha' ji'i ngu' bi' tsiya' ti.

²⁸ Lo'o ndye ngulu'u Jesús lcaa cha' re ji'i ngu', li' ndube tsa ti' nu ngu' quiña'a ji'i cha' nu ngulu'u yu ji'i ngu'.

²⁹ Ngua ti' ngu' cha' tlyu tsa chacuayá' ntsu'u ji'i yu lo'o nchcui' yu lo'o ngu', si'i ñi'ya nclu'u mstru cha' jo'ó ti nclyu'u yu ji'i ngu'.

8

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i sca nu quicha ndyatsu' cuaña'

¹ Lo'o li' ngua'ya Jesús ca'ya bi'. Quiña'a tsa ñati ndya'a lca'a ji'i.

² Lo'o li' ndu'u tucua sca nu quicha slo. Ndyatu sti' yu slo ycui' Jesús, cha' nti' yu cuane yu ji'i Jesús cha' cua'ni jo'o ji'i yu, cha' ngusñi quicha ndyatsu' cuaña' ji'i yu bi'.

—Xu'na —nacu' nu quicha bi' ji'i Jesús—, cua'ni jo'o 'na. Jlo ti' na' cha' nchca jinu'u cua'ni nu'u cha' caca lubii cuaña' na'.

³ Li' ngutacui ya' Jesús lo nu quicha bi', ngusta ya' su ndyatsu' cuaña' yu.

—Cua'ni na' jo'o jinu'u— —nacu' Jesús ji'i nu quicha bi'—. Tyanu lubii cuaña' nu'u juani —nacu'.

Hora ti ngua tso'o nu quicha bi', ngua lubii cuaña' yu.

⁴ Xa' nchcui' Jesús lo'o yu li':

—Yaa clya nu'u slo sti jo'ó —nacu'—. Cajua ta nu'u msta nu nacui jyo'o Moisés cha' ta na ji'i ycui' Ndyosi lo'o ndyaca tso'o na ji'i quicha nu ntsu'u ji'na. Ná cacha' nu'u ji'i xa' ñati. Taca ca cuayá' ti' lcaa ñati cha' cua ngua tso'o nu'u, nu lo'o cuna ngu' cha' cua ngusñi sti jo'ó msta nu nda nu'u.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i msu ji'i xu'na sendaru

⁵ Lo'o li' ndyalaa Jesús to' quichi Capernaum. Quichi bi' ndyacua tya'a lo'o sca capitán ji'i sendaru romano nu ndijña ji'i Jesús cha' cua'ni jo'o ji'i sca nu quicha:

⁶ —Xu'na —nacu' capitán bi' ji'i Jesús—, quicha tsa msu 'na. Na ntsiya ti yu to' tyi na' cha' nchcu' tyucui tyucui ña'a yu; ti' tsa nti' yu.

⁷ Li' nchcui' Jesús lo'o:

—Tsa'a na'. Cua'ni na' cha' tyaca tso'o yu —nacu' Jesús ji'i nu capitán bi'.

⁸ Hora ti nguxacu' capitán cha' ji'i Jesús li':

—Xu'na —nacu' yu ji'i Jesús—, ná tso'o tsa nu'u to' tyi na', cha' si'i ñati tso'o laca na'. Tsa bi' ti cha' nti' na', cha' culo nu'u cña cha' cati quicha bi' tsiya' ti; jlo ti' na' cha' caca tso'o msu 'na li', masi tyijyu' ti tyu nu'u chcui'.

⁹ Xu'na sendaru laca na'; laca na' loo ji'i sca siyento tya'a sendaru, lo'o jua'a ntsu'u nu laca loo jna'. Si culo na' cña ji'i tsaca sendaru bi' ndi'ya: “Yaa clya nu'u”, hora ti tsa yu, cha' nti' na' cha' tsa yu. Jua'a si chcu' na' lo'o chaca yu: “Ca'a nu'u ca nde”, hora ti ca'a yu slo na' li'. Jua'a si culo na' cña ji'i msu 'na: “Cua'ni sca cña 'na”, ñacu' na' ji'i; hora ti cua'ni yu cña bi' 'na —nacu' capitán ji'i Jesús—. Jua'a nu'u ni, jlo ti' na' cha' taca jinu'u culo cña cha' cati quicha bi'.

¹⁰ Ndube tsa ti' Jesús lo'o ndyuna cha' nu nchcui' capitán bi'. Li' nchcui' Jesús lo'o nu quiña'a tsa ñati nu lca'a ji'i:

—Li'ni tsa cha' nchcu' na' lo'o ma' juani —nacu' Jesús ji'i ngu'—. Bilya ña'a na' tsiya' ti ji'i sca ñati nu tso'o tsa jlya ti' ji'i ycui' Ndyosi, ñi'ya jlya ti' nu capitán re; tyucui ña'a nasyu Israel re ná ntsu'u ngu' nu jlya ti' jua'a.

¹¹ Cha'ni cha' tiya' la tyalaa quiña'a tsa ñati tyijyu', masi ngu' loyuu su ntyucua cuichaa, masi ngu' loyuu su ndyaa cuichaa, tsa ngu' cha' tyucua

ngu' to' mesa ca su laca ycu'i Ndyosi loo nde cuq; stu'ba ti tsaá tucua ngu' to' mesa bi' lo'o jyo'o Abraham lo'o jyo'o Isaac lo'o jyo'o Jacob.

¹² Lo'o jua'a ntsu'u xa' la ñati nu laca sñi' ycu'i Ndyosi nacuj ngu', pana ná tyalaa ngu' bi' slo ycu'i Ni. Culo Ni cña ji'j xca ji'j Ni cha' tsaá xca xcuaa ji'j ngu' bi' ca su talya tsa ña'a; xi'ya tsa ngu' bi' ca bi', ca ñasi' tsa ngu' ña'a cuayá' nu cacu la'ya ngu' cha' ñasi' ngu'.

¹³ Li' xa' nchcui' Jesús lo'o nu capitán bi':

—Yaa nu'u to' tyi nu'u lacua —nacuj ji'j—. Jlya ti' nu'u, bi' cha' cua ndyaca tso'o nu quicha bi' jinu'u juani ti —nacuj Jesús ji'j.

Lo'o la cui' hora ngua tso'o msu bi'.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i xtya'q laa Pedro

¹⁴ Ca tiya' la ndyaa Jesús nde ni'j ji'j Pedro. Li' na'a Jesús cha' na ntsiya ti xtya'q laa Pedro lo qui'ña, cha' tlyu tsa tyique' ntsu'u ji'j ma'.

¹⁵ Li' ngusta ya' Jesús chu' ya' ma' cusu' bi', lo'o hora ti ndyu'u tyique' ji'j; ndyatú ma' cusu' bi' li', cha' caque' xi na cacu Jesús lo'o ngu'.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i tyuu tya'a ngu' quicha

¹⁶ Lo'o cua ngusij, li' ndyalaa quiña'a ngu' slo Jesús, lijya lo'o ngu' ji'j ngu' quicha nu ngusñi' cui'j cuxi ji'j. Li' ngulo Jesús cña ji'j cui'j cuxi bi', cha' tyu'utsu' ji'j ngu' quicha; lo'o li' ndyaca tso'o ngu' bi'. Lo'o jua'a ngua'ni Jesús jo'o ji'j lcaa ngu' quicha nu ndya'a slo.

¹⁷ Jua'a ngua cha' ndyu'u tucua la cui' cha' nu nguscua jyo'o Isaías cua sa'ni la. Ndi'ya nscua cha': “Cua ngua tii ycu'i Ni ma nde su ti'j ji'na, lo'o jua'a ñi'ya laca quicha nu ntsu'u ji'na; ngua'ni tye Ni quicha bi', ndyaca tso'o na li'”. Jua'a nscua lo quityi, bi' cha' ndu'ni Jesús jo'o ji'j ngu' quicha.

Ntsu'u ngu' nu nti' tya'q lo'o Jesús

¹⁸ Lo'o ngua sca tsá na'a Jesús cha' quiña'a tsa ñati ndya'a slo, bi' cha' ngulo yu cña ji'j ngu' tya'a ndya'a yu cha' tsaá lo'o ngu' ji'j ycu'i yu ne' yaca ni'j ca chaca tsu' tayu' bi'.

¹⁹ Lo'o cua tsaá ti ngu', li' ndyalaa sca mstru cha' jo'ó cha' chcu'i lo'o Jesús: —Mstru —nacuj mstru bi' ji'j Jesús—, lo'o na' ntá' tya'a na' lo'o nu'u lcaa macala su tsaá nu'u.

²⁰ Nguxacuj Jesús cha' ji'j mstru bi' li':

—Nu naa cuatyá' ni, ne' xtyuu ni' ndyu'ú ni'; lo'o jua'a quiñi' sube, ne' xlyati ndyu'ú ni'. Pana na' ni, cua nda Ni 'na lijyaá chalyuu re cha' caca na' ñati, lo'o jua'a ná ntsu'u su xtyi' na' caja' na', ná ntsu'u su chca'a cña' na'.

²¹ Lo'o li' nchcui' chaca nu qui'yu nu ndya'a lo'o Jesús nquicha':

—Cusu' —nacuj yu ji'j Jesús—, ta xi chacuayá' na cha' tsa'a na' to' tyi na' cha' ña'asij na' ji'j sti na' ña'a cuayá' nu cajaa sti na', cha' xatsi' na' ji'j sti na' clyo. Li' tsa'a la lo'o nu'u.

²² Li' nguxacuj Jesús cha' ji'j yu:

—Tso'o la masi caá lca'a nu'u 'na juani ti —nacuj Jesús ji'j—. Tya ntsu'u xi xa' la ñati chalyuu tya'a ma' nu taca xatsi' ji'j ñati nu cua ngujuii.

Ngulo Jesús cña ji'j cui'j lo'o ji'j clyoo' lo tayu'

²³ Lo'o li' ndyatú Jesús ne' yaca ni'j piti; ndyatú ngu' nu ndyaca tsa'a ji'j lo'o, ndu'u ngu' ndyaa ngu' li'.

²⁴ Lo'o li' lye tsa ndyaca cui'j, lye tsa ndyatú clyoo' lo tayu'; cua quilyu'u ti yaca ni'j bi' ne' hitya xqui'ya clyoo', pana laja' Jesús ntsu'u ne' yaca ni'j bi'.

²⁵ Li' nguxtyu'u ngu' tya'a ndya'a ji'j Jesús:

—Cusu' —nacuj ngu' ji'i Jesús—, cua'ni lyaá clya ji'na. Cua quilyu'u ti yaca ni'i re ne' hitya, cajaa na si nti'.

²⁶ Li' nguxacuj Jesús cha' ji'i ngu' bi':

—¿Ni cha' ntsii tsa ma? —nacuj ji'i ngu'—. ¡Xi tsa tyempo ndalo ma, cha' ná jlya ti' ma ji'i ycuí' Ndyosi cha' caca ji'i Ni cua'ni Ni cña!

Lo'o li' ndyatuj Jesús, nchcui' lo'o cui'i lo'o clyoo' cha' cua'a ji'i cha' bi'; hora ti ngua ti bi' li'.

²⁷ Ndube tsa ti' ngu' bi' li', cha' ngua ti tsiya' ti clyoo' lo'o cui'i bi'.

—¿Ti ñati ta laca nu cusu' re? —nacuj ngu' ji'i tya'a ngu'—. Ndaquiya' clyoo' ji'i, jua'a nduna cui'i cha' nu nchcui' nu cusu' re lo'o.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i ngu' Gadara nu ngusñi cui'i xña'a ji'i

²⁸ Lo'o li' ndyalaa ngu' chaca tsu' tayu' nde loyuu ji'i ngu' Gadara. Li' ndyacua tya'a tucua tya'a ngu' quicha lo'o Jesús; ngusñi cui'i xña'a ji'i tyucuaa ngu', bi' cha' tyaala tsa ngu' quicha bi'. Ndi'i ngu' ne' lo'o jyo'o, lo'o jua'a nga'aa nda ngu' chacuayá' tyeje tacui xa' ñati tyucui jua.

²⁹ Lo'o li' ngua'ni cui'i xña'a cha' cui' tsa ngusi'ya ngu' quicha bi':

—¿Ni cha' ndya'a nu'u slo cua, Jesús? —nacuj ngu' quicha ji'i—. Nu'u laca nu sca ti Sñi' ycuí' Ndyosi. ¿Ha xcube' nu'u ji'i cua nti' nu'u, masi si'i tyempo juani caca cha' nchcui' bi'?

³⁰ Lo'o ndejua la xi ndi'i quiña'a tsa cube', ndya'a ncl yana ni' na cacu ni'.

³¹ Li' ngua'ni cui'i xña'a bi', cha' ngüijña ngu' quicha chacuayá' ji'i Jesús cuentya ji'i cui'i bi'.

—Jlo ti' ya cha' nti' nu'u culo cui'i nu ntsu'u ji'i ya, cha' cua'ni nu'u jo'o ji'i ya —nacuj ngu' bi' ji'i Jesús—. Bi' cha' ta xi chacuayá' ji'i cui'i cha' tsa xñi ji'i cube' nu ndya'a jua.

³² Li' nda Jesús chacuayá' ji'i cui'i bi':

—Yaa clya ma —nacuj Jesús ji'i cui'i bi'.

Lo'o li' ndyu'utsu' cui'i xña'a ji'i tyucuaa nu quicha bi', ndyaa cui'i bi' ngusñi ji'i cube'. Hora ti ngusna lcaa cube' bi', ngua'ya ni' to' cua'a, ndyú ni' ne' hitya tayu', ndyio' ni' hitya, ngujui lcaa cube' bi' li'.

³³ Lo'o na'a ngu' nu ña'asii ji'i cube' bi' ñi'ya nu ngua ji'i ni', ndyutsii tsa ngu' li'. Ngusna ngu' ca quichi cha' cacha' ngu' ji'i ngu' quichi ñi'ya nu ngua ji'i ngu' quicha nu ngusñi cui'i xña'a ji'i, lo'o jua'a ndacha' ngu' ñi'ya nu ngua ji'i cube' bi'.

³⁴ Lo'o ndyuna ngu' quichi cha' bi', ndu'u ngu' ndyaa ngu' slo Jesús. Lo'o ndyacua tya'a ngu' lo'o, li' lye tsa ngüijña ngu' bi' ji'i cha' nga'aa tyanu Jesús loyuu quichi tyi ngu', tyaa yu xa' se'i nti' ngu'.

9

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i sca nu quicha nu nchcu' tyucui tyucui ña'a yu

¹ Lo'o li' xa' ndyatú Jesús ne' yaca ni'i bi', cha' tyeje tacui lo tayu' cha' tyaa quichi tyi.

² Lo'o ndyalaa quichi bi', li' ñaa lo'o ngu' ji'i sca nu quicha nu nchcu' tyucui tyucui ña'a yu; ñaa ngu' slo Jesús cha' cua'ni jo'o ji'i nu quicha bi'. Ntsiya nu quicha bi' ne' sca catya. Pana jlo ti' Jesús cha' jlya ti' ngu' bi' ji'i, bi' cha' nchcui' lo'o nu quicha ndi'ya:

—Ca tso'o nu'u, sñi' —nacuj Jesús ji'i nu quicha—. Cua ngua'ni clyu ti' na' ji'i qui'ya nu ntsu'u jinu'u.

³ Lo'o li' ngulacua xi ti' mstru cha' jo'ó nu ndu cacua ti: “Cha' cuxi nchcui' nu qui'yu re cuentya ji'i ycuí' Ndyosi”. Jua'a ngulacua ti' ngu'.

4 Pana, ngua tii Jesús jii' lcaa lo cha' nu ntsu'u tyiquee ngu' bi'.

—¿Ni cha' chii nti' mā ña'a mā 'na juani? —nacu' Jesús jii' mstru bi'—.

5 Ná ndiya ti' mā si ñacu' na' jii' nu quicha re: “Cua ngua'ni clyu ti' na' jii' qui'ya nu ntsu'u hī”. ¿Ha tso'o la si chcu' na' lo'o nu quicha lacua: “Tyatu nu'u, xa tu'ba catyā hī cha' tyaa lo'o jii' ca to' tyi'”? —nacu' Jesús—.

6 Ntsu'u cha' ca cuayá' ti' mā cha' ntsu'u chacuayá' 'na cuentya jii' ycu' Ndyosi cha' cuityi' na' qui'ya nu ntsu'u jii' ñati' chalyuu, cha' nu cua nda Ni 'na lijyā cha' cacā ñati'. Ca cuayá' ti' mā lo'o ña'a mā cha' tyaca tso'o nu quicha re juani.

Li' xa' nchcu' Jesús lo'o nu quicha bi':

—Tyatu nu'u —nacu' Jesús jii'—, xñi jii' catyā jinu'u cha' tsa lo'o jii' ca to' tyi'.

7 Hora ti ndyatū nu quicha bi', ngusñi jii' catyā jii', ndu'u yu, ndyaa yu ca to' tyi yu.

8 Quiña'a tsa ñati' na'a jii' cha' bi', ndyutsii tsa ngu' li'. Ngua'ni tlyu ngu' jii' ycu' Ndyosi li', cha' cua nda Ni chacuayá' jii' ñati' chalyuu cha' cua'ni cña tonu jua'a, ngua ti' ngu'.

Ngusi'ya Jesús jii' Mateo

9 Ndu'u Jesús ndyaa, lo'o li' cua tyeje tacui ti to' ni' su ntucua Mateo nxñi cñi cña loo ngu'. Nchcu' Jesús lo'o nu Mateo bi' li':

—Tyu'u lca'a nu'u 'na —nacu' Jesús jii'.

Hora ti ndyatū Mateo, nguxtyanu cña jii', ndyaa lca'a jii' Jesús li'.

10 Tiya' la li' nga'a Jesús nde ne' ni' jii' Mateo, ntucua yu to' mesa cha' ndyacu yu. Lo'o li' quiña'a la ñati' ndyalaa slo Mateo cha' cacu ngu' lo'o. Ndi' ngu' tya'a ndu'ni cña lo'o Mateo, lo'o xa' la ñati' nu nacui ngu' jii' cha' ná tso'o ñati' bi', lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a jii' Jesús; stu'ba ti ndyacu lcaa ngu' bi'.

11 Lo'o na'a ngu' fariseo cha' ndyacu Jesús lo'o ngu' bi', hora ti nchcu' ngu' lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a jii' yu:

—¿Ni cha' stu'ba ti ndacu xu'na mā lo'o ngu' nu ná tso'o, masi lo'o ngu' re nu laca msu jii' ngu' xa' tsu' nu cuiñi ti nxñi quiña'a tsa cñi cña loo jii' ngu'? —nacu' ngu' fariseo bi'.

12 Pana ndyuna Jesús cha' nu nda ngu' bi', bi' cha' nchcu' ycu' yu lo'o ngu' li':

—Ngu' nu ná quicha ni, ná ntsu'u cha' caca jo'o jii' ngu' bi' —nacu' Jesús jii' ngu'—. Sca ti jii' ñati' quicha ntsu'u cha' caca jo'o.

13 Yaa clyu mā cua'a jyaca mā jii' cha' nu nguscua jyo'o cusu' lo quityi, nu ndi'ya nchcu': “Nti' na' cha' cua'ni tya'na ti' mā jii' tya'a ñati' mā, nacui ycu' Ni. Bi' nu tso'o la, masi ná ta mā quiña'a tsa msta' na; ni na'ni scu' mā, ná ndu'ni cha' ta mā msta' na.” Jua'a nscua lo quityi. Ná lijya na' chalyuu cha' chcu' na' lo'o ñati' nu tso'o tsa ycu' ngu', nti' ngu'; cua lijya na' chalyuu cha' chcu' na' lo'o ngu' nu jlo ti' cha' ntsu'u cha' cuxi tyiquee ngu', cha' caca tyuju'u ti' ngu' li'. Xtyanu ngu' jii' cha' cuxi bi' li'.

Ndacha' ngu' judío jii' Jesús si ná cua'ni tacati yu jii' tsā nu ná ndacu ngu'

14 Lo'o li' ndyalaa sca taju ñati' slo Jesús, la cui' ngu' nu ndyaca tsa'a jii' Juan laja lo'o ntyucuatya jii' ngu' laca ngu' bi'. Li' nchcu' ngu' bi' lo'o Jesús:

—Ntsu'u tsā nu ná ndacu cuare —nacu' ngu'—, lo'o ntsu'u tsā nu ná ndacu ngu' fariseo, xqui'ya cha' ndu'ni tacati ya tsā bi'; pana nu'u, lo'o jua'a ngu' nu ndyaca tsa'a jinu'u, lcaa tsā ndacu mā. ¿Ni cha' ta ndacu cu'mā lcaa tsā lacua?

15 Li' nguxacu' Jesús cha' jii' ngu' bi':

—Lo'o caja clyo'o ngu' ni, ndacu ngu' nu ndya'a lo'o cutsii; ná ndi'i ngu' xñi'i ti' ngu' tsá bi' lo'o ndi'i ngu' lo'o cutsii —nacui Jesús ji'i ngu' li'—. Pana nu lo'o tyalaa tsá li', nu lo'o tyaa lo'o ngu' ji'i cutsii, li' ná cacu ngu' tya'a tso'o cutsii, cha' caca xñi'i ti' ngu' li'. La cui' jua'a chaa ti' tya'a tso'o na' juani, pana caca xñi'i ti' ngu' re nde loo la.

¹⁶ Chaca cha' chcu'i na' lo'o ma: ni sca ngu' ná cua'ni cho'o ngu' late' cusu' ji'i ngu' lo'o sa yu'be late' cucui, cha' lo'o cua ndyaatj late' bi', tyatsii' late' cucui bi'; tyatj' jlyacua su ngalya late' bi' li'.

¹⁷ La cui' ti cha', ná su'ba ngu' lcui nu chca ndyu'u ti ne' tyaca' cusu'. Si su'ba ngu' ji'i ne' tyaca' cusu', yala ti catsu se'i tyaca' bi'; ndye ngula'a tyaca' li', tye lcui tyalú li'. Ne' tyaca' cucui tyu'u lcui nu chca ndyu'u ti; jua'a talo tyucuaa cha' bi', lo'o lcui lo'o tyaca' bi'. (Jua'a ngulu'u Jesús ji'i ngu' cha' ca cuayá ti' ngu' cha' ná tso'o quixa' ngu' cha' cucui nu nclyu'u yu cuentya ji'i ycu'i Ndyosi lo'o cha' nu nguxtyanu jyo'o cusu' cha' cua'ni ngu'.)

Sñi' Jairo, lo'o nu cuna'a nu ndyala' ste' Jesús

¹⁸ Laja lo'o nchcu'i Jesús lo'o ngu' bi', li' ndyalaa sca ngu' judío nu laca loo; ndatj sti' yu slo Jesús li', cha' jña yu sca cha' clyu ti' ji'i:

—Cua ngujuu' ca ti sca nu piti cuna'a sñi' na' —nacui nu cusu' ji'i Jesús—. ¿Ha ná tsaa nu'u slo na' cha' sta ya' nu'u lo nu piti bi'? —nacui—. Jlo ti' na' cha' nchca jinu'u cua'ni cha' tyu'u nu piti chaca quiya'.

¹⁹ Li' ndyatj Jesús lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i, ndyaa ngu' lo'o nu cusu' bi'.

²⁰ Pana tyucui su ndyaa ngu' ngyacua sca nu cuna'a quicha ji'i Jesús, lijya nde chu' yu cha' cala' ma' quiya' ste' yu; cua tii tyucuaa yija quicha nu cuna'a bi', cha' ndyalú tañi.

²¹ Ndi'ya ngulacua ti' ma': “Masi cala' ti na' ste' Jesús, li' tyaca tso'o na'”. Jua'a ti ngulacua ti' ma'.

²² Lo'o li' nguxtyacui Jesús, nguxña'a ji'i nu cuna'a bi':

—Cua'ni cho'o tyiquee nu'u, sñi' —nacui Jesús ji'i—. Jlya ti' nu'u 'na, bi' cha' ndyaca tso'o nu'u juani.

Lo'o hora ti ndyaca tso'o nu cuna'a bi'.

²³ Lo'o li' ndyalaa Jesús ca to' tyi nu laca loo bi', na'a cha' cua ndyalaa ngu' musca slo cha' nscua santo; nxi'ya tsa ngu' ndi'i ngu' toni' ji'i nu cusu' bi'.

²⁴ Nchcu'i Jesús lo'o ngu' li':

—Tyaa ma' tso'o la —nacui—. Na laja' ti nu piti re, si'i na ngujuu' re.

Nxtyí lo'o tsa ngu' ji'i Jesús li',

²⁵ pana ngulo'o Jesús ji'i ngu' cha' caja su tyatj ycu'i yu ne' ni' ca slo nu piti bi'. Li' ngushí yu ya' nu piti bi', ndaca'a nu piti li'.

²⁶ Lo'o jua'a ngua cha' nguañi cha' bi' lca'a quichj su ndi'i ngu' ca bi'.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i tucua tya'a ngu' cuityi'

²⁷ Lo'o li' ndu'u Jesús ca ne' ni' bi' ndyaa yu, lo'o jua'a ndya'a lca'a tucua tya'a ngu' cuityi' ji'i yu. Ngusi'ya ngu' ji'i Jesús li':

—Cua'ni tya'na ti' nu'u ji'i cua, cusu', nu'u nu laca ñatj tya'a ji'i jyo'o David —ndu'ni ngu' ji'i.

²⁸ Lo'o cua ndyalaa Jesús ndyatj ni'i ji'i, lo'o nu ngu' cuityi' bi' lijya ngu' cacua la slo yu. Nchcu'i Jesús lo'o ngu' bi' li':

—¿Ha jlya ti' ma' cha' caca jna' cua'ni na' cha' tyaca tso'o ma? —nacui yu ji'i ngu'.

—Jlya ti' ya, cusu' —nacui nu ngu' cuityi' bi' ji'i.

²⁹ Lo'o li' ndyala' Jesús cloo tyucuaa ngu' cuityi' bi':

—Tyaca tso'o ma lacua. Caca bi' ji'i ma si jlya ti' ma 'na —nacuĭ Jesús ji'i ngu' cuityi' bi' li'.

³⁰ Hora ti ngua tso'o si'yu cloo ngu', ña'a tso'o ngu' li'. Lo'o li' lye nchcui' Jesús lo'o ngu' bi':

—Ná cacha' ma ji'i ni sca ñati, cha' ná caca cuayá' ti' ngu' ñi'ya ngua cha' ngua tso'o cloo ma —nacuĭ Jesús ji'i ngu' bi'.

³¹ Pana ndu'u ngu' ndyaa ngu' li', ndacha' ngu' ji'i lcaa ñati ñi'ya ngua cña nu ngua'ni Jesús lo'o ngu'; bi' cha' nguañi cha' bi' tyucui ña'a loyuu jua.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i sca nu cu'u

³² Lo'o cua ndu'u ngu' bi' ndyaa ngu', li' ndyalaa chaca latya ñati, yaa lo'o ngu' ji'i sca yu cu'u; na cu'u yu xqui'ya cui'i cuxi nu ngusñi ji'i yu.

³³ Lo'o ngulo Jesús cui'i cuxi ji'i nu quicha bi', li' ngua nchcui' yu, masi cu'u yu tsa la. Ndube tsa ti' lcaa ñati nu ndu ndacua li'.

—Bilya ña'a na sca cha' tlyu jua'a —nacuĭ ngu' ji'i tya'a ngu'—. Ná ntsu'u ñati tyucui ña'a nasiyu Israel re nu caca cua'ni jo'o jua'a —nacuĭ ngu'.

³⁴ Pana xa' ña'a nchcui' ngu' fariseo bi':

—Na ncyo nu Jesús jua ji'i cui'i cuxi nu ngusñi ji'i ngu' xqui'ya nu xu'na cuiñaja nu nda chacuayá' cha' cua'ni yu jua'a —nacuĭ ngu' fariseo bi'.

Tya'na tsa ti' Jesús ji'i ngu' quiña'a

³⁵ Lo'o li' ndyaa Jesús lcaa quichi sube, lcaa quichi tonu, cha' culu'u ji'i ngu' ne' laa ji'i ngu' judío; quiña'a tsa cha' nda Jesús lo'o ñati ñi'ya tso'o caca lo'o laca ycu'i Ni loo ne' cresiya ji'i ngu'. Lo'o jua'a ngua'ni jo'o ji'i lcaa ngu' quicha, ji'i lcaa ngu' nu ngunu'u ti'.

³⁶ Tya'na tsa ti' Jesús ji'i nu quiña'a tsa ñati nu ndya'a lca'a ji'i, cha' ná nchca ji'i ngu' bi'; nga'aa jlo ti' ngu' ñi'ya nu tyi'i tso'o la ngu'. Ñi'ya ndu'ni xlya' nu ná ntsu'u nu ña'asi ji'i ni', jua'a ndu'ni ngu' quiña'a bi', ngua ti' Jesús.

³⁷ Li' nchcui' Jesús lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i, nda yu sca cui'i lo'o ngu' cumentya ji'i ngu' quiña'a bi'. Nacuĭ yu cha' bilya cuna tso'o ngu' cha' ji'i ycu'i Ndyosi, cha' ñi'ya laca sca xtya nu tso'o tsa ndyatsi cha' cua ngulala ti caca clacua, jua'a laca ngu' bi'.

—Chañi cha' ntsu'u tsa cña re cha' chcui' na lo'o ñati cha' xñi ngu' cha' nu nchcui' na' —nacuĭ Jesús ji'i ngu' bi'—. Lo'o jua'a, xti ti ngu' ntsu'u nu caca cua'ni cña re.

³⁸ Bi' cha' chcui' ma lo'o Sti na' nu laca Xu'na cña re, cha' tya ta Ni xi xa' la tya'a ñati nu taca ji'i cua'ni cña re.

10

Nu tii tyucuaa tya'a ñati nu ngusubi Jesús ji'i cha' ca tsa'a ngu' ji'i

¹ Lo'o li' ngusi'ya Jesús ji'i nu tii tyucuaa tya'a ñati nu ndyaca tsa'a ji'i cha' caa ngu' slo. Nda yu chacuayá' ji'i ngu' bi', cha' tsa'a ngu' lo cña ji'i, cha' culo ngu' cui'i cuxi nu ngusñi ji'i ñati; jua'a nda yu chacuayá' cha' cua'ni ngu' cha' tyaca tso'o ngu' quicha.

² Nde nscua na' xtañi ca ta'a tii tyucuaa tya'a ngu' nu ngusubi Jesús: nu clyo ngusubi yu ji'i Simón, nu lo'o ndu'ni ngu' Pedro ji'i, lo'o Andrés tya'a ngula nu Simón bi'; li' ngusubi yu ji'i Jacobo, lo'o Juan tya'a ngula Jacobo, nu laca sñi' Zebedeo;

³ lo'o jua'a ngusubi yu ji'i Felipe, lo'o ji'i Bartolomé, lo'o ji'i Tomás, lo'o ji'i Mateo nu ngusñi cñi cña loo ngu' clyo; lo'o jua'a ngusubi yu ji'i Jacobo sñi' Alfeo, lo'o ji'i Lebeo nu lo'o ndu'ni ngu' Tadeo ji'i;

4 ngusubi yu jil'i Simón nu ngua jil'i taju ngu' cananista, lo'o jil'i Judas Iscariote nu cuju'i' cresiya jil'i Jesús jil'i ngu' cuxi ca tiya' la.

Ngulo Jesús cña jil'i nu tii tyucuaa tya'a ngu' bi', cha' chcu'i' ngu' lo'o ngu' xa' quich'i

5 Ngulo Jesús cña jil'i nu tii tyucuaa tya'a ngu' bi' ndi'ya:

—Ná tsaá mā tyucuii nde xa' tsu' su ndi'j' ngu' nu ná ntsu'u cha' jil'i lo'o ycu'i' Ndyosi tsiya' ti, ni ná tsaá mā quich'i tyi ngu' Samaria —nacui' Jesús jil'i ngu' bi'—.

6 Sca ti slo ngu' Israel tya'a mā tsaá mā, cha' tya'na tsa ngu'; ñi'ya ndu'ni xlya' nu cua nguna', jua'a ndu'ni ngu' bi'.

7 Ta mā cha' lo'o ngu' lcaa quich'i cha' cua tyalaa ti hora cha' caca ycu'i' Ndyosi loo.

8 Cua'ni mā cha' tyaca tso'o ngu' quicha, cua'ni mā cha' chaca quiya' tyu'ú ngu' nu cua ngu'jui; cua'ni mā jo'o jil'i ngu' nu ndyatsu' cuaña', cha' nu xa' caca lubii cuaña' ngu' quicha bi'; culo mā jil'i cui'i' cuxi nu ngusñi jil'i xa' la ñati. Ná ngusñi na' cñi lo'o nda na' chacuayá' jil'i mā cha' cua'ni mā jo'o jil'i ngu' quicha, bi' cha' ná cui'ya mā caya' lo'o cua'ni mā jo'o jil'i ngu'.

9 Ná lo'o cñi cui'ya mā tsaá mā, masi cñi oro, masi cñi plata, masi cñi sube;

10 ni ná lo'o quixu tyaja quiy'a mā tsaá mā. Lo'o jua'a ná quiy'a mā chaca camxa, ni xa' caña, ni ná lo'o yaca tyu'u ya' mā tsaá mā. Si cua ngu'xyucua mā jil'i ngu', nga'a cha' xacu ngu' jil'i mā.

11 Lo'o tyalaa mā sca quich'i, masi quich'i tlyu, masi quich'i sube ti, li' clyana mā jil'i sca ñati nu tso'o ntsu'u tyiquee ña'a yu jil'i mā. Slo yu bi' tyi'i mā ña'a cuayá' nu tsaá mā xa' quich'i.

12 Nu lo'o tyati' mā to' tyi yu, jña mā jil'i ycu'i' Ndyosi cha' ti ti tyi'i tyiquee ngu' ca tyi.

13 Si chañi cha' nti' ngu' nu ndi'j' ni'j' bi' cuna la ngu' cha' jil'i ycu'i' Ndyosi, li' cua'ni Ni cha' ti ti tyi'i tyiquee ngu' bi'; pana si ñilo'o ti ngu' jil'i mā cha' nti' ngu' cuna ngu', nga'aa calucua Ni jil'i ngu' bi'. Li' nga'aa chcu'i' mā cha' jil'i ycu'i' Ndyosi lo'o ngu' bi'.

14 Lo'o si ná nti' ngu' cha' tyanu mā slo ngu', si ná ntaja'a ngu' cuna ngu' cha' nu nclu'u mā jil'i ngu', li' xtyanu mā jil'i ngu' bi', masi xtyanu mā jil'i quich'i bi'; jua'a salú mā sñii yuu nu ntsu'u quiya' mā lo'o tyu'u mā quich'i bi'.

15 Cha' liñi nchcu'i' na' lo'o mā, cha' nu lo'o tyalaa tsa nu cua'ni cuayá' ycu'i' Ndyosi jil'i lcaa ñati, li' xcube' tsa Ni jil'i ngu' quich'i su ná ntaja'a ngu' cuna ngu' cha' nu culu'u mā jil'i ngu'; tsa bi' ca tso'o la cha' jil'i ngu' cuxi nu nguti'j' quich'i Sodoma, nu nguti'j' quich'i Gomorra nu ngua sa'ni.

Cua'ni lya' ti' ngu' jil'i mā

16 Cua'a jyaca mā 'na: Ta na' jil'i mā cha' tsaá mā xa' quich'i ñi'ya si laca mā xlya' nu ndya'a laja bo'o tyaala; bi' cha' tii ti ti' mā tya'a mā laja ñati, ñi'ya nti' ndya'a cuaña nu tii tsa ti'. Tso'o ti tya'a mā, ná cua'ni tyaala mā jil'i ngu' tsiya' ti. Caca mā ñi'ya laca paloma, cha' masu tsa ni', ná tyaala ni' tsiya' ti.

17 Pana cua'ni tii ti ti' mā lo'o ñati; ná tyiquee' tsaá lo'o ngu' jil'i mā slo ngu' tisiya, masi ná tyaala mā jil'i ngu'. Lo'o jua'a quiji'j' ngu' jil'i mā ne' laa jil'i ngu'.

18 Ntsu'u ngu' nu tsaá lo'o jil'i mā slo ngu' nu laca loo cha' ñasi' ti ngu', hasta tyalaa mā ca slo ycu'i' rey. Lo'o xcube' ngu' jil'i mā xqui'ya na', li' caja xi tyempo cha' ta mā xi cha' jna' lo'o ngu' bi', masi lo'o ngu' xa' tsu'.

19 Nu lo'o tsaá lo'o ngu' jil'i mā slo ngu' tisiya ni, ná calucua tsa ti' mā ñi'ya caca cha' nu chcu'i' mā lo'o ngu' bi', ñi'ya caca xacu' mā cha' jil'i ngu' bi'. Cua'ni ycu'i' Ndyosi cha' quije cha' liñi nu chcu'i' mā lo'o ngu' bi',

²⁰ cha' si'i cha' ji'i ti ma nu chcu'i ma li'; cha' ji'i Xtyi'i ycu'i Ndyosi Sti na, bi' caca cha' nu chcu'i ma lo'o ngu'.

²¹ Tii ti ti' ma tyi'i ma lacua, cha' lo'o tya'a ngula ma tsaa lo'o ji'i ma cha' cuiñi ti sta qui'ya ji'i ma slo ngu' tyaala bi'; lo'o jua'a cujuui cuañi' sti ma ji'i ma. Hasta sñi' ma, cujuui cuañi' ngu' ji'i cu'ma nu laca ma sti ngu' xtya'a ngu' slo ngu' tyaala bi'; hasta cujuui ngu' ji'i ma nti' nu sube bi'.

²² Lo'o jua'a caca ti'i ti' lcaa ngu' ña'a ngu' ji'i ma xqui'ya na'. Pana ñati nu talo ji'i lcaa cha' cuxi bi', clyaá ngu' li', caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i ngu' bi'.

²³ Tso'lo xna ma nde xa' quichi nu lo'o lye tsa cua'ni lya' ti' ngu' ji'i ma. Cha' liñi nchcu'i na' lo'o ma juani: Bilya ta ma cha' na lo'o ngu' Israel tya'a na nde lcaa quichi tyi ngu' nu lo'o caa na' chalyuu chaca quiya', na' nu cua nda Ni na liyya cha' caca na' ñati.

²⁴ Ñati nu laca mstru ji'i ngu', bi' laca nu jlo la ti', si'i na jlo la ti' ngu' cuañi' nu ndyaca tsa'a ca ti. Lo'o jua'a ñati nu laca xu'na ngu', bi' laca loo ji'i ngu', si'i msu nu laca loo.

²⁵ Sca ti cuayá' cha' ti'i caca ji'i ngu' cuañi' bi' li', ñi'ya nu ndyaca ji'i mstru ji'i ngu'; sca ti cuayá' cña ti'i caca ji'i msu bi' li', ñi'ya nu ndyaca ji'i xu'na ngu'. Bi' cha' taca ca cuayá' ti' ma cha' ti'i tsa chcu'i ngu' ji'i ma nu ntsu'u cha' ji'i ma lo'o na', cha' laca nu Xu'na ma; cua nchcu'i ngu' cha' Beelzebú nu xu'na cuiñaja laca na'.

¿Ti ji'i cutsii ma?

²⁶ Bi' cha' nacui na' cha' ná cutsii ma ji'i ñati chalyuu ti. Lcaa cha' nu ngua'ni ngu' cuaana ti, nti' ngu', quijeloo cha' bi' ji'i ñati nde loo la; lcaa cha' nu ntsu'u cuatsi' ti ji'i ngu', nti' ngu', caca cuayá' ti' ñati ji'i cha' bi' nde loo la.

²⁷ Lcaa cha' nu nchcu'i na' lo'o cu'ma nde su ndi'i ma ycu'i ti ma, chcu'i ma cha' bi' lo'o lcaa ñati nde loo la; jua'a scaa cha' nu nclyu'u na' ji'i ma cuaana ti, cui chcu'i ma cha' bi' lo'o lcaa ngu' quichi.

²⁸ Ná cutsii ma ji'i ngu' nu cujuui ji'i ma nde chalyuu ti, cha' ná nchca ji'i ngu' cujuui ngu' ji'i cresiya ji'i ma; tso'o la si cutsii ma ji'i ycu'i Ndyosi nu cua'ni cuayá' ji'i ma nde loo la. Cutsii ma ji'i ycu'i Ndyosi tu'ni, xqui'ya cha' cua'ni Ni cha' tye cha' ji'i ma tsiya' ti si tsaa ma ca bilyaa.

²⁹ Cua jlo ti' ma cha' tsa'ña tsa nga'a quiñi sube nu ndujui' ngu', masi tucua tya'a quiñi sube caja ji'i ma sa paxu ti. Pana ycu'i Sti na laca loo, lcaa cha' jlo ti' Ni; masi sca ti quiñi sube cajaa ni', pana cua jlo ti' ycu'i Ni cha' bi'.

³⁰ Lo'o jua'a cua ngulacua Ni ji'i lcaa quicha' hiique ma, jlo ti' Ni ni lcuca tya'a quicha' ntsu'u hiique scaa ngu'.

³¹ Lo'o cu'ma ni, quiña'a tsa ntsu'u lo cu'ma ca slo ycu'i Ndyosi; ná stu'ba ma tsiya' ti masi lo'o quiña'a tsa quiñi sube. Bi' cha' ná ntsu'u cha' cutsii ma ji'i ñati.

Cha' ji'i ñati nu ntsu'u cha' ji'i lo'o Jesucristo

³² Lo'o chaca cha' ni: lcaa ñati nu ntsu'u cha' ji'i lo'o na', nu nchcu'i cha' jna' lo'o xa' ñati, jua'a na', chcu'i na' lo'o Sti na' nu ntucua nde cua cha' tya'a tso'o na' laca ñati bi'.

³³ Lo'o jua'a lcaa ngu' nu nchcu'i lo'o xa' ñati cha' ná ntsu'u cha' ji'i ngu' lo'o na', jua'a na', chcu'i na' lo'o Sti na' nu ntucua nde cua cha' si'i tya'a tso'o na' laca ñati bi'.

Ná stu'ba cha' ji'i ñati chalyuu xqui'ya Jesús

³⁴ Ná culacua ti' ma cha' ti ti tyi'i tyiquee ñati chalyuu xqui'ya cha' cua liyya na'. Ná caca jua'a. Lye la xu'u tya'a ngu' xqui'ya na';

³⁵ xuü tya'a sca ñati lo'o sti yu xqui'ya na', xuü tya'a sca nu cuna'a lo'o xtya'a cho' xqui'ya na', xuü tya'a cuxii ji'i ngu' lo'o xtya'a laa cho'.

³⁶ Xuü tya'a ngu' jua'a ña'a cuayá' caca lcaa tya'a ngu' tya'a cusüü ngu'.

³⁷ Tso'o tsa lo'o ndu'ni tyaca'a ngu' ji'i sti ngu', ji'i xtya'a ngu'; pana si xti la ndu'ni tyaca'a ngu' bi' 'na, ná taca tya'a ngu' bi' lo'o na'. Lo'o jua'a tso'o lo'o ndu'ni tyaca'a ngu' ji'i sñi' ngu', masi sñi' qui'yu, masi sñi' cuna'a; pana si xti la ndu'ni tyaca'a ngu' bi' 'na, ná taca tya'a ngu' bi' lo'o na'.

³⁸ Lo'o jua'a ná taca ñacui ngu' cha' na' laca Xu'na ngu', si ná nti' ngu' bi' tya'a ngu' lo'o na' tyucui' nu culu'u na' ji'i ngu' cha' tsa' ngu'. Ntsu'u cha' xñi ngu' tyucui' bi', masi cujuui xa' ñati ji'i ngu' bi' xqui'ya cha' jna'.

³⁹ La cui' jua'a ngu' nu ná ndyujuii ñati ji'i xqui'ya cha' lye la ndu'ni tyaca'a ngu' ji'i ycui' ca ti ngu', ná caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i ngu' bi'; pana caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i ngu' si cujuui ñati ji'i xqui'ya cha' jna'.

Cha' tso'o nu tyacua ji'i ngu' nde loo la

⁴⁰ Chaca cha' ni: lo'o ta ñati su tyi'i ma to' tyi ngu', stu'ba ndyu'u cha' ñi'ya si cua nda ngu' bi' su tyi'i na' to' tyi ngu'. Lo'o jua'a, lo'o ta ngu' su tyi'i na' lo'o ngu', stu'ba ndyu'u cha' ñi'ya si cua nda ngu' bi' su tyi'i ycui' Ndyosi lo'o ngu', cha' la cui' ycui' Ndyosi laca nu cua nda Ni 'na lija' na' ca nde.

⁴¹ Lo'o si ta ngu' su tyi'i sca ñati nu laca tu'ba ji'i ycui' Ndyosi, cha' cuentya ji'i ycui' Ndyosi ndya'a ñati bi', tso'o tsa caca ji'i ngu' bi' nde loo la. Li' tyacua sca cha' tso'o nu cua ngxuco'o ycui' Ndyosi cuentya ji'i ngu' bi', stu'ba ti caca ji'i ngu' bi' lo'o ji'i nu laca tu'ba bi'. Lo'o jua'a si ta ngu' su tyi'i sca ñati nu tso'o tsa tyiquee xqui'ya cha' ndaquiya' yu cha' ji'i ycui' Ndyosi, stu'ba caca ji'i ngu' bi' lo'o ji'i nu tso'o tsa tyiquee bi' nde loo la, cha' cua ngxuco'o ycui' Ndyosi sca cha' tso'o nu tyacua ji'i ngu' bi' ca su ntucua ycui' Ni.

⁴² Lo'o jua'a, si ta ñati masi sca sca' ti hitya co'o ngu' cuañi' re xqui'ya cha' ngu' nu ndyaca tsa'a 'na laca ngu', chañi' cha' cua ngxuco'o ycui' Ndyosi sca cha' tso'o nu tyacua ji'i ñati bi' nde loo la.

11

Nda Juan ji'i ñati cha' tsa' slo Jesús

¹ Nu lo'o ndye ngulu'u Jesús cha' bi' ji'i nu tii tyucuaa tya'a ñati nu ndyaca tsa'a ji'i yu, ndu'u yu ndyaa yu cha' chcu' yu lo'o ngu' tyuü tya'a quichi' nu ndi'i cacua ti; ngulu'u yu ji'i ngu' quichi' bi'.

² Tya nga'a Juan ne' chcu'a, pana cua ndyuna nu Juan bi' ji'i lcaa ña'a cña nu ndyu'ni Jesús nu laca Cristo; bi' cha' ngulo Juan cña ji'i ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i, cha' tsa' ngu' bi' slo Jesús,

³ cha' xcuane ngu' bi' ji'i Jesús cuentya ji'i Juan ndi'ya:

—¿Ha chañi' cha' nu'u laca ycui' nu cua caa ti? —nacui' ngu' bi' ji'i Jesús li'—. ¿Ha tya caa la chaca nu caca ycui' Cristo?

⁴ Li' ngxacu' Jesús cha' ji'i ngu' bi':

—Yaa ma cacha' ma ji'i Juan lcaa lo cha' nu nduna ma slo na', lcaa cha' nu ña'a ma slo na' —nacui' Jesús ji'i ngu'—.

⁵ Cacha' ma cha' nu cua na'a ma ca nde ji'i yu; cacha' ma ji'i cha' ndu'ni na' cha' ndyaca tso'o cloo ngu' nu ngua cuityi', cha' ndya'a ngu' nu ngua quicha quiya', cha' ngua lubii cuaña' ngu' nu ndyatsu' cuaña', cha' nduna ngu' nu ngua cu'u jyaca, cha' ndyu'u ngu' chaca quiya' nu cua ngujui, cha' nchca cuayá' ti' ngu' ti' ñi'ya nu cua'ni lyaá ycui' Ni ji'i ñati chalyuu ji'i nu cuxi.

⁶ Tso'o tsa caca tyiquee ñati nu ña'a ti tya nxñi cha' 'na, masi ná nchca cuayá' tso'o ti' lcaa cha'.

⁷ Lo'o cua ndyaa ngu' bi', li' nguxana Jesús nchcui' yu cha' ji' Juan bi' lo'o nu quiña'a tsa ñati nu ndi' cajua:

—Nu lo'o ndyaa ma ne' quixi' su nguti' Juan ca su ná ndi' ñati, ¿na ngulacua yá' ma cha' ña'a ma ca ndacua? —nacui' Jesús ji' ngu'—. ¿Ha na'a ma sca yaca qui nu nchcutá cui' ji'? Si' jua'a.

⁸ ¿Ni cha' laca ndyaa ma cajua lacua? ¿Ha na'a ma ji' sca nu qui'yu nu tso'o tsa ña'a ste' yu? Si' jua'a, cha' nu ngu' nu lacu' ste' tso'o tsa ña'a ni, ndi' ngu' bi' slo ngu' culiya' nu laca loo.

⁹ Ná tyiquee' ngua tii ma cha' laca Juan sca ñati nu laca tu'ba ji' ycu' Ndyosi. Chañi cha' laca yu jua'a, pana tlyu la cña ngu'ji' ji' Juan.

¹⁰ Ndi'ya nguscua jyo'o cusu' cua sa'ni la cha' ji' cña nu ntsu'u ji' Juan:

Culo na' cña ji' sca msu 'na cha' tsaa yu nde loo nu'u,

cha' saala yu tyucui' su caa nu'u.

Jua'a nchcui' ycu' Ni ji' Cristo.

¹¹ Cha' liñi nchcui' na' lo'o ma ji' Juan nu ntyucuatya ji' ngu', cha' bilya cala sca ñati chalyuu nu jua'a ntsu'u cña tlyu la ji', ñi'ya nu ngua ji' Juan bi'. Pana cua lijya na' cha' caca na' loo ne' cresiya ji' ñati; juani cua ña'a ca ñati nu ngusñi cha' 'na, tlyu la cha' ntsu'u ji' ngu' bi' que Juan, masi ti' ti' ngu', masi cuañi' ngu'.

¹² Tya lo'o lijya Juan bi' tya clyo hasta juani quiña'a tsa cha' nchcui' ngu', cha' nti' tsa ngu' cha' caca ycu' Ndyosi loo ji' ñati. Lo'o jua'a ntsu'u tsa ngu' nu lye tsa ndu'ni juersa cha' tyalaa ngu' slo ycu' Ndyosi jua'a ti.

¹³ Pana cua nchcui' lcaa jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji' ycu' Ndyosi sa'ni la ñi'ya caca lo'o xana caca ycu' Ni loo ne' cresiya ji' ñati; la cui' jua'a nchcui' cha' nu nguscua jyo'o Moisés lo quityi, ñi'ya laca cña nu ngulo ycu' Ni ji' ñati. Lo'o ca tiya' la, li' ndyalaa Juan.

¹⁴ La cui' bi' laca ñi'ya ngua Elías, nu ngua tu'ba ji' ycu' Ndyosi cua sa'ni; la cui' cua sa'ni nscua cha' caa nu bi' chaca quiya' juani, si tyaja'a ma xñi ma cha' bi'.

¹⁵ Cua'a jyaca tso'o ma ji' cha' nu nda na' re lo'o ma.

¹⁶ Ná tso'o tsiya' ti ñi'ya nu ndu'ni ñati chalyuu tyempo juani. Ndu'ni ngu' ñi'ya si laca ngu' nu sube nu ndya'a ndijya ti cla'be quichí, nu taja ti' ji' tya'a ndijya ngu' cha' ná nti' ngu' quijya ngu' lo'o tya'a ngu'. Bi' cha' nxi'ya ngu' ji' tya'a ngu':

¹⁷ “¿Ni cha' ná ntyaja'a ma cula quiya' ma? Na nclya'a ya xi jii cha' ji' ma”, nacui' nu sube bi'. “¿Ni cha' ná ntyaja'a ma ca xñi' ti' ma lo'o cua? Na nclya'a ya marcha, na nxi'ya ya nga'a ya.” La cui' jua'a ndyu'ni cu'ma ñati chalyuu juani; xcui' na taja ti' ma, ná tso'o ntsu'u tyiquee ma tsiya' ti ña'a ma ji' tya'a ñati ma.

¹⁸ Nu lo'o ñaa Juan bi' ni, ntsu'u quiña'a tsa na nu ná ndacu yu, nu ná ndyi'yu yu. Lo'o li' nchcui' ma ji' yu: “Ntsu'u cui' xña'a ji' yu, bi' cha' ndu'ni yu jua'a”, nacui' ma.

¹⁹ Lo'o li' lijya na' nu cua nda Ni 'na lijya cha' caca na' ñati, ndacu na' lcaa lo na lo'o ma, ndyi'yu na' lcaa lo na lo'o ma, lo'o li' nchcui' ma 'na: “iÑa'a ma ña'a! Ndacu tsa yu jua, cu'bi tsa yu”, nacui' ma ji' tya'a ma. “Ná tso'o yu jua cha' tya'a tso'o yu laca ngu' nu nxñi cñi cña loo na, lo'o jua'a xi xa' la ngu' cuxi laca tya'a tso'o yu”, nacui' ma 'na. Nacu' ma jua'a cha' ná tso'o cha' nu nchcui' na', nti' ma; pana caca cuayá' ti' ma nde loo la cha' liñi tsa cha' nu nchcui' ngu' nu nacui' cha' cuentya ji' ycu' Ndyosi laca na'.

20 Lo'o li' lye xi nchcui' Jesús cha' jil'i quich'i su lu'ba ti ndya'a yu, cha' quiña'a cha' tlyu cua ngua'ni yu slo ngu' ca tyi bi', pana ná ngua tyuju'u ti' ngu' jil'i cha' cuxi nu ntsu'u ne' cresiya jil'i ngu'; ná ngxu'tyanu ngu' jil'i cha' cuxi bi'.

21 —i'Tya'na tsa cu'ma ngu' quich'i Corazín! —nacu'i Jesús—. i'Tya'na tsa cu'ma ngu' quich'i Betsaida! —nacu'i—. Cua quiña'a tsa cha' tlyu nu cua na'a cu'ma, pana ná nguju'u ti' ma tsiya' ti jil'i cha' cuxi nu ndyu'ni ma, ná ngxu'tyanu ma cha' bi'. La cui' jua'a tya sa'ni la xña'a tsa ngu' quich'i Tiro lo'o ngu' quich'i Sidón, ngu' xa' tsu' ngua ngu' bi'. Pana ná ngu'ji ñi'ya caca tyuju'u ti' ngu' bi' jil'i cha' cuxi nu ngua'ni ngu', ná ngulochu' ngu' jil'i cha' cuxi bi', cha' bilya ña'a ngu' bi' cha' tlyu ñi'ya nu ña'a cu'ma ngu' Israel; bi' cha' ná ngua xñi'i ti' ngu' bi'. Ná ndyacu' ngu' late' ngata, ni ná ngusu'ba ngu' jil'i hique ngu' ñi'ya nu ndu'ni ngu' su nscua jyo'o.

22 Liñi cacha' na' jil'i ma, cha' caca tso'o la jil'i jyo'o ngu' Tiro lo'o jil'i jyo'o ngu' Sidón, nu lo'o tyalaa tsa tlyu lo'o cua'ni cuayá' ycu'i' Ndyosi jil'i ñati' chalyuu; lye la xcube' Ni jil'i cu'ma li'.

23 Lo'o cu'ma ngu' Capernaum ni, ¿ha tso'o tsa quich'i tyi ma nti' ma? ¿Ha laca quich'i tyi ma loo jil'i xa' quich'i nti' ma? Pana nde loo la quiñu'u tsiya' ti quich'i tyi ma, tyaa ycu'i' ma ca bilyaa li'. Quiña'a tsa cha' tlyu ngua'ni na' slo cu'ma, lo'o ná jly'a ti' ma 'na tsiya' ti. La cui' jua'a nu ngua sa'ni, xña'a tsa ngua ngu' quich'i Sodoma; pana ná na'a jyo'o ngu' bi' cha' tlyu ñi'ya nu cua na'a cu'ma ngu' Capernaum. Si cua na'a ngu' cha' bi', cua ngua tyuju'u ti' ngu' jil'i cha' cuxi nu ngua'ni ngu' li', cua ngulochu' ngu' jil'i cha' cuxi bi'; tya nscua quich'i tyi ngu' bi' juani laca.

24 Liñi cacha' na' jil'i ma, cha' caca tso'o la jil'i jyo'o ngu' Sodoma bi' tsa tlyu lo'o cua'ni cuayá' Ni jil'i ñati' chalyuu; lye la xcube' Ni jil'i cu'ma li'.

Ti ti tyi'i tyiquee ngu' xqui'ya Jesús

25 Lo'o li' nchcui' Jesús lo'o ycu'i' Ndyosi Sti yu:

—Cua'ni tlyu na' jinu'u, Sti na'; la cui' nu'u laca Xu'na ya, masi nde cua, masi nde chalyuu —nacu'i Jesús jil'i ycu'i' Ndyosi—. Tsa xly'a'be hi' cha' cua ngua'ni nu'u cha' ngua cuayá' ti' ñati nu ná jlo tso'o ti' nquicha'; pana xa' ñati ñi'ya nti' ngu' ti, ná nchca cuayá' ti' ngu' bi' cha' jinu'u. Masi ngu' nu nchca tsa jil'i, masi ngu' nu jlo tsa ti' laca cha' jinu'u nti' ngu', pana ná nchca cuayá' ti' ngu' bi'.

26 Chañi cha' jua'a nti' ycu'i' nu'u, cha' caca cuayá' ti' ngu' nu ná jlo ti' tsiya' ti.

27 Lo'o li' tya ngulu'u la Jesús xi jil'i ngu':

—Lcaa chacuaya' jil'i Sti na' ndyanu ya' na'. Ni sca ñati ná jlo ti' ñi'ya laca cha' nu ntsu'u ne' cresiya 'na nu laca Sñi' ycu'i' Ni; sca ti ycu'i' Ndyosi Sti na' jlo ti' ñi'ya laca cha' nu ntsu'u ne' cresiya 'na. Lo'o jua'a, ni sca ñati ná jlo ti' ñi'ya laca cha' nu ntsu'u ne' cresiya jil'i Sti na'; sca ti na' nu laca Sñi' ycu'i' Ni jlo ti' na', lo'o jua'a culu'u na' cha' bi' jil'i ñati nu subi na' jil'i cha' ca tsa'a ngu' 'na.

28 Lcaa cu'ma nu nga'aa talo ma cha' ti'i tsa cña nu ntsu'u jil'i ma nde chalyuu, nti' ma, caa ma tyu'u cha' jil'i ma lo'o na' juani; ta na' chacuayá' cha' ti ti tyi'i tyiquee ma li'.

29 Xñi ma cña nu ta na' jil'i ma, lo'o li' ca tsa'a ma laca cha' 'na. Tya'na tsa ti' na' ña'a na' jil'i ma, lo'o jua'a talo tsa tyiquee na' jil'i ma; ti ti tyi'i tyiquee ma lo'o cua ngu'tyi' na' cha' cuxi nu ntsu'u ne' cresiya jil'i ma.

30 Cha' tso'o laca cha' nu ca tsa'a ma 'na; ná tucui cha' bi', lo'o jua'a lasa ti cña nu ta na' jil'i ma.

12

Nsuu ngu' si'yu trigo tsq nu ndi'i cña' ngu'

1 Lo'o ngua tsq ta'a nu ndi'i cña' ngu' judío, li' ndyaa Jesús su nscua xtya trigo ji'i ngu' lo'o ngu' nu ndyaca tsq' a ji'i. Cua ntyute' ngu' nu ndyaca tsq' a ji'i, bi' cha' ngusuu ngu' xi si'yu trigo cha' cacu ngu' ña'a ye'e ti.

2 Li' na'a ngu' fariseo cha' ndyu'ni ngu' jua'a, nchcui' ngu' lo'o Jesús li':

—¿Ha ná jlo ti' ma cha' ná ntsu'u chacuayá' cua'ni na cña juani, cha' tsq nu ndi'i cña' na laca? —nacuj ngu' bi' ji'i Jesús—. Nu ngu' cua nu ndyaca tsq' a jinu'u ni, ¿ni cha' laca ndyu'ni ngu' cña juani lacua?

3 Lo'o li' nguxacuj Jesús cha' ji'i ngu' bi':

—¿Ha bilya chcui' ma lo quityi ji'i ycui' Ndyosi nu nscua ñi'ya nu ngua'ni jyo'o David sa'ni? —nacuj Jesús ji'i ngu'—. Ngua sca tsq ntyute' tsa yu li', lo'o jua'a ntyute' tsa lcaa ngu' tya'a ndya'a yu.

4 Pana jlo ti' yu cha' ntucua xlyá nu laca msta ji'i ycui' Ndyosi lo mesa ne' ni'i nu cuentya ji'i Ni cajua. Bi' cha' ndyaa ngu' ne' ni'i bi', ndyacu ngu' xlyá bi', masi ná ntsu'u chacuayá' cacu cua ña'a ca ñati ji'i; sca ti ji'i ngu' sti jo'ó ntsu'u chacuayá' cacu ngu' xlyá bi'.

5 Lo'o jua'a ntsu'u chaca cha' nu nguscua jyo'o Moisés lo quityi, cha' ngu' sti jo'ó ni, ná nga'a cña' sti jo'ó ne' laa tonu lo'o ndyaca tsq nu ndi'i cña' ngu'; ntsu'u cña nu ndu'ni ngu' sti jo'ó bi'. Pana la cui' ti ná ntsu'u qui'ya ji'i ngu' bi' cuentya ji'i ycui' Ndyosi —nacuj Jesús ji'i ngu' fariseo bi'—.

6 Chañi cha' nu nchcui' na', sca cha' nu ndulo la ji'i ma que laa tonu bi' ji'i ma.

7 Ná ndube ti' ma ñi'ya nu nchcui' cha' nu nacuj ycui' Ndyosi, nu nscua lo quityi ndi'ya: “Nti' na' cha' cua'ni tya'na ti' ma ji'i tya'a ñati ma”, nacuj Ni, “bi' cña nu tso'o la cha' cua'ni ma. Pana ná nti' na' cha' ta ma quiña'a tsa msta 'na; ni na'ni scu' ma, ná ndu'ni cha' ta ma 'na.” Si cua ngua cuayá' ti' ma ñi'ya nchcui' cha' nu nscua lo quityi bi', ná sta ma qui'ya ji'i ngu' cha' cuiñi ti.

8 Lo'o jua'a ta na' chaca cha' lo'o ma, cha' na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati ni, laca na' loo, masi tsq nu ndi'i cña' ngu'.

Cha' ji'i sca yu quicha nu nchcu' ya'

9 Lo'o li' ndu'u Jesús, ndyaa yu xa' quichí, ndyatí yu ne' laa ji'i ngu' judío cajua.

10 Li' na'a yu cha' ndi'i sca nu qui'yu nu quicha ya', cha' cua nchcu' tyucuj sca tsu' ya'. Li' nchcuane ngu' ji'i Jesús:

—¿Ha ntsu'u chacuayá' ji'na cha' cua'ni na jo'o ji'i ngu' quicha tsq ta'a, nu lo'o nga'a cha' tyi'i cña' na? —nacuj ngu' ji'i Jesús.

Nti' tsa ngu' bi' sta ngu' qui'ya hichu' Jesús.

11 Lo'o li' nguxacuj yu cha' ji'i ngu':

—¿Ha ná culo ma ji'i sca xlyá' ji'i ma si tyú ni' ne' tyuu? —nacuj Jesús ji'i ngu'—. Culo ma ji'i ni' tu'ni, masi tsq ta'a laca.

12 Lo'o ñati ni, ndulo la cha' ji'i ñati que ji'i sca xlyá', bi' cha' ntsu'u chacuayá' xtyucua na ji'i ñati, masi tsq nu tacati tsa ji'na, nu ná ntsu'u chacuayá' cha' cua'ni na cña.

13 Lo'o li' nchcui' yu lo'o nu quicha bi':

—Xquiñi nu'u ya' —nacuj Jesús ji'i.

Lo'o nchquiñi nu quicha bi' ya', hora ti ndyaca tso'o ya' nu quicha, stu'ba ngua bi' lo'o chaca tsu' ya'.

14 Lo'o li' ngua ñasi' tsa nu ngu' fariseo bi' ji'i yu, ndu'u ngu', ndyaa ngu'; ngua ti' ngu' si caja ñi'ya caca cua'ni tye ngu' cha' ji'i Jesús li'.

Ñi'ya nscua cha' ji'i Jesús lo quityi cua sa'ni

15 Pana ngua cuaya' ti' Jesús lcaa ña'a cha' cuxi nu ntsu'u tyiquee ngu' fariseo, bi' cha' ndu'u yu ndyaa yu xa' se'i. Quiña'a tsa ngu' ngutu'u lca'a ngu' ji'i yu, lo'o jua'a ngua'ni yu cha' ndyaca tso'o lcaa ngu' quicha bi'.

16 Lo'o li' ngulo yu cña ji'i ngu' nu ngua quicha bi', cha' ná cacha' ngu' tilaca laca nu ngua'ni cha' ndyaca tso'o ngu'.

17 Tya sa'ni cua nda ycu'i Ndyosi sca cha' lo'o jyo'o Isaías cuentya ji'i Cristo. Ndi'ya nscua cha' bi' lo quityi:

18 Ña'a mā ji'i msu 'na nu cua ngusubi na' ji'i, nacui ycu'i Ni. Tyaca'a tsa bi' jna', lo'o tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' ña'a na' ji'i yu bi'.

Cua'ni na' cha' ca'ya Xtyi'i ycu'i na' lo yu bi', cha' chcu'i yu lo'o lcaa ñati, masi si'i ngu' judío laca ngu'.

Culu'u yu ji'i ngu' ñi'ya laca cha' liñi nu ndu'ni na' lo'o ñati, nacui ycu'i Ndyosi.

19 Ná xuu tya'a yu, ni ná xi'ya yu cuij;

ná cañi xtyi'i yu laja calle ti.

20 Ycu'i ca yu xtyucua yu ji'i ngu' cha' xñi la ngu' cha' jna', masi nti' ngu' ñi'ya nti' sca yaca qui' nu cua catsa ti, cha' nguna'a tsa ti' ngu'.

Lo'o jua'a culu'u yu ji'i ngu' cha' caca cuayá' la ti' ngu' lcaa cha' nu cuentya ji'i ycu'i na',

masi cua tye ti cha' tso'o nu ntsu'u tyiquee ngu', masi laca ngu' ñi'ya laca sca candil nu cua tyubi' ti.

Jua'a tyijiloo nu cha' liñi bi' ji'i cha' cuxi.

21 Ndu' ti' ñati tyucui ña'a chalyu cha' cua caa ti yu.

Jua'a nscua cha' ji'i Cristo lo quityi bi'.

Nsta ngu' qui'ya ji'i Jesús

22 Lo'o li' ndyaa lo'o ngu' ji'i chaca nu quicha slo Jesús; cua ngusñi cui'i xña'a ji'i, bi' cha' ngua cu'u tu'ba yu, jua'a ngua cui'yi' yu. Hora ti ngua'ni Jesús jo'o ji'i nu quicha bi', cha' xa' nchcu'i yu, xa' nda Jesús xee ndyu'u cloo yu.

23 Ndube tsa ti' lcaa ngu' nu na'a ji'i cha' bi' li'.

—¿Ha la cui' nu ñati tya'a ji'i jyo'o David bi' laca nu qui'yu re? —nacui ngu' ji'i tya'a ngu'.

24 Lo'o ndyuna ngu' fariseo cha' bi', xa' ña'a cha' nchcu'i ngu' bi' ji'i Jesús:

—Sca ti chacuayá' ji'i Beelzebú nu laca xu'na lcaa lo cui'i cuxi, sca ti jua'a nchca ji'i nu qui'yu re culo ji'i cui'i cuxi nu ngusñi ji'i ñati —nacui ngu' fariseo bi'.

25 Pana ngua tii Jesús ñi'ya laca cha' cuxi nu ntsu'u tyiquee ngu', bi' cha' nchcu'i yu lo'o ngu' bi' li':

—Si tya'be tya'a ngu' sca nasiyu xqui'ya cha' nxuu tya'a ngu' nu laca loo, tye cha' ji'i ngu' bi' jua'a ti li' —nacui Jesús ji'i ngu'—. Lo'o jua'a si xuu tya'a ngu' sca quichi' ti, tye cha' ji'i ngu' bi' jua'a ti; masi xuu tya'a ngu' nu ndi'i sca ni'i ti, la cui' ti cha' caca, tye cha' ji'i ngu' bi' lo'o tya'a ngu', tya'a ngu' li'.

26 La cui' jua'a ná talo Satanás si xuu tya'a ycu'i Satanás lo'o msu ji'i ycu'i; tye cha' ji'i nu xña'a yala ti li'.

27 ¿Ha cha' liñi nchcu'i mā lacua, nu lo'o nchcu'i mā cha' chacuayá' ji'i Beelzebú nclyo na' ji'i cui'i cuxi? Ná liñi nchcu'i mā tsiya' ti, cha' lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i mā ni, nclyo ngu' ji'i cui'i cuxi chacuayá' ji'i ycu'i Ndyosi,

nacui ngu'. Xqui'ya ngu' bi' caca cuayá' ti' mā lacua; caca cuayá' ti' mā si cha' liñi nchcui' mā, si cha' cuiñi ti nchcui' mā.

²⁸ Pana chacuayá' jil'i Xtyi'i ycui' Ndyosi nclyo na' jil'i cui'i cuxi, bi' cha' taca ca cuayá' ti' mā cha' cua nguxana cha' laca ycui' Ndyosi loo ne' cresiya jil'i ñati.

²⁹ Sca ñati nguula ni, ná caja ñi'ya tyatí ngu' to' tyi yu cha' cuaana ngu' yu'ba jil'i yu; sca ti si sca' ngu' jil'i xu'na ni'j clyo, taca cuaana ngu' na nu ntsu'u jil'i yu bi' li'.

³⁰ Ñati nu ná ntaja'a xñi cha' jna', na nxuu tya'a ngu' bi' lo'o na', jua'a ndyu'u cha' bi'. Lo'o jua'a ñati nu ná nxyucua 'na, na ndaca'a ngu' bi' jil'i tya'a ñati ngu' cha' ná xñi tya'a ngu' cha' jna' lacua.

³¹ Bi' cha' ndacha' jil'i mā juani cha' taca cui'ya ycui' Ni cha' clyo ti' jil'i ñati xqui'ya lcaa qui'ya nu ntsu'u jil'i ngu', masi cuxi tsa nchcui' ngu' jil'i ycui' Ni; pana lo'o cuxi tsa nchcui' ngu' jil'i cña nu ndu'ni Xtyi'i ycui' Ndyosi, li' nga'aa cui'ya ycui' Ni cha' clyo ti' jil'i ngu' bi' tsiya' ti.

³² Cui'ya Ni cha' clyo ti' jil'i ñati nu nchcui' cha' cuxi jna' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati; pana lo'o chcui' ngu' cha' cuxi jil'i cña nu ndu'ni Xtyi'i ycui' Ndyosi, li' nga'aa cui'ya ycui' Ni cha' clyo ti' jil'i ngu' bi' lcaa tsá lo'o tyi'j ngu' chalyuu, masi tyucui tyempo nde loo la.

Nslo na sca yaca lo'o ña'a na si'yu nu nda yaca bi'

³³ Sca yaca ni, si tso'o yaca, ta si'yu tso'o li'; lo'o jua'a si ná tso'o yaca, ná ta si'yu nu cacu na li'. Jlo ti' na si tso'o yaca lo'o ña'a na si'yu nu nda yaca bi'.

³⁴ Pana, jñi'ya nti' cuaña tyaala, jua'a nti' cu'ma! Ná nchca chcui' mā cha' tso'o laja lo'o ntsu'u tsa cha' cuxi tyiquee mā; ñi'ya nu ntsu'u tyiquee scaa na, jua'a ndyu'u cha' nu nchcui' na.

³⁵ Cua ña'a ca ñati nu tso'o tyiquee ni, tso'o tsa nchcui' ngu' bi'; lo'o cua ña'a ca ñati nu cuxi tyiquee, cuxi ti nchcui' ngu' bi' li'.

³⁶ Ta na' sca cha' lo'o mā juani: nu lo'o tyalaa tsá nu cua'ni cuayá' ycui' Ni jil'i lcaa ñati, li' ntsu'u cha' cacha' lyiji ycui' ca ngu' jil'i lcaa cha' cuxi nu cua nchcui' ngu' nde chalyuu.

³⁷ Li' cui'ya Ni cuentya jil'i lcaa cha' nu cua nchcui' mā chalyuu; ñacui Ni jil'i mā si ntsu'u qui'ya jil'i mā lo'o ycui' Ni, jua'a si ná ntsu'u qui'ya jil'i mā.

Ngua ti' ñati cuxi ña'a sca cha' tlyu

³⁸ Lo'o li' nga'a xi mstru cha' jo'ó, lo'o ngu' fariseo nga'a, nchcui' ngu' lo'o Jesús:

—Mstru —nacui ngu' bi' jil'i Jesús li'—, cua'ni nu'u sca cha' tlyu cha' ña'a cui'ya ya jil'i.

³⁹ Li' nguxacuj Jesús cha' jil'i ngu' bi':

—Na xña'a tsa mā ca ta'a mā, cha' xcui' ndijña mā cha' cua'ni na' sca cha' tlyu cha' ña'a cui'ya mā jil'i; laca mā ñati nu ná jlyu ti' jil'i ycui' Ndyosi tsiya' ti —nacui Jesús jil'i ngu'—. Pana ná cua'ni na' jua'a. Nga'a cha' tyi'u ti' mā na laca ngua jil'i jyo'o Jonás nu ngua tu'ba jil'i ycui' Ndyosi ca sa'ni la.

⁴⁰ Ñi'ya ndyanu nu Jonás bi' nde ne' cualya tonu bi' sna tsá lo'o sna talya, jua'a na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati, tyanu na' ne' tyuu sna tsá lo'o sna talya.

⁴¹ Lo'o tyalaa tsá nu cua'ni cuayá' ycui' Ndyosi jil'i lcaa ñati, li' sta jyo'o ngu' Nínive qui'ya jil'i cu'mā nu lu'u chalyuu juani. Cacha' ngu' jyo'o bi' lcaa ña'a cha' nu ndyuna ngu', cha' nu nda jyo'o Jonás lo'o ngu' tyempo bi', cha' li' ngua tyuju'u ti' ngu' jil'i lcaa cha' cuxi nu ngua'ni ngu'; nguxtyanu ngu' jil'i cha' cuxi bi' xqui'ya cha' cua ngusñi ngu' cha' jil'i ycui' Ni. Pana ná stu'ba cha'

nu ngulu'u jyo'o Jonás bi' jì'jì ngu' sa'ni lo'o cha' nu nclyu'u na' jì'jì mā juani; tlyu la cha' jì'jì ycuì' Ndyosi laca nu nclyu'u na' jì'jì mā juani, pana ná nduna cu'mā cha' bi' tsiya' ti.

42 Lo'o caca cuayá' chalyuu ni, la cui' jua'a tyatū jyo'o reina nu ngua loo jì'jì ngu' nde Sur, cha' sta nu cuna'a bi' qui'ya jì'jì cu'mā nu lu'ú chalyuu juani. Li' chcuì' ma' cusu' bi' ñi'ya ngua lo'o ndyaa ycuì' ma' slo jyo'o rey Salomón. Tyijyu' tsa quichì tyi ma' reina bi'; pana cua ngujui cha' jì'jì ma' cha' ngua tsa jì'jì Salomón bi', cha' tso'o tsa cuijì nu nda yu. Bi' cha' ndyalaa ma' slo nu rey bi' cha' cuna ma' cuijì nu nda nu cusu' bi', masi xti la cha' ngulu'u jyo'o Salomón bi' que cha' nu nclyu'u na' jì'jì mā juani. Tlyu la cha' jì'jì ycuì' Ndyosi laca nu nclyu'u na' jì'jì mā juani, pana ná nduna mā tsiya' ti.

Cui'jì cuxi nu xtyuu chaca quiya'

43 Lo'o xtyanu cui'jì cuxi jì'jì sca ñati, li' tya'a yu'u cui'jì bi' ne' quixì' tyijyu' su ná ntsu'u ñati; tsa cui'jì cuxi bi' tsaana su chca'a cña' xi. Lo'o ná quije su chca'a cña' bi' nì,

44 li' ñacuj: "Tya'a na' ni, xtyuu na' nde su nguti'jì na' clyo". Jua'a culacua ti' cui'jì cuxi bi'. Lo'o tyalaa cui'jì bi' slo ñati bi', li' ña'a cui'jì bi' cha' tya laja ndi'jì cresiya jì'jì ñati su ngutu'ú nquicha'; si' cha' ngua tso'o la ñati bi'.

45 Hora ti tsa cui'jì chaca quiya' tsaana jì'jì tya tyacati tya'a cui'jì nu xña'a la, cha' stu'ba ti xñi lcaa cui'jì bi' jì'jì ñati bi', cha' caja su tyi'jì cui'jì bi' lo'o ñati nti'. Ca cuxi la cha' jì'jì ñati bi' li', cha' quiña'a la cui'jì xñi jì'jì li'. La cui' jua'a cuxi la caca cha' jì'jì ñati nu ndi'jì nde chalyuu juani, cha' xña'a tsa ngu'.

Ndyalaa xtya'a Jesús lo'o tya'a yu

46 Tya nchcuì' Jesús lo'o ngu', li' ndyalaa xtya'a lo'o tya'a Jesús, ndū ngu' nde liya' cha' nti' ngu' chcuì' ngu' lo'o Jesús.

47 Li' ndacha' sca ñati jì'jì Jesús:

—Xtya'a nu'u lo'o tya'a nu'u, ndū ngu' nde liya' —nacuj yu jì'jì Jesús—. Cua nti' ngu' chcuì' ngu' lo'o nu'u.

48 Li' nguxacuj Jesús cha' jì'jì nu qui'yu bi':

—¿Tilaca nu chañi ca laca xtya'a na'? —nacuj Jesús jì'jì—. ¿Tilaca nu chañi ca laca tya'a na'?

49 Lo'o li' ngulu'u ya' yu jì'jì ngu' nu ndyaca tsa'a jì'jì:

—Nu ngu' re nì, stu'ba ti ndulo ngu' 'na ñi'ya ndulo xtya'a na' 'na, ñi'ya ndulo tya'a na' 'na —nacuj Jesús—.

50 Tya'a na' laca lcaa ngu' nu ndu'ni ñi'ya nu nti' Sti na' nu ntucua nde cua cha' 'na nì ngu'; ñati bi' laca ñi'ya laca xtya'a na', ñi'ya laca tya'a na', masi nu qui'yu, masi nu cuna'a.

13

Cuijì jì'jì ñati nu ndyataa si'yu

1 La cui' tsā bi' ndu'u Jesús toni'jì, ndyaa yu to' tayu' bi', cha' chca'a xi ca bi'.

2 Li' ndyu'u ti'jì quiña'a tsa ñati slo Jesús, bi' cha' ndyatì yu ne' yaca ni'jì piti, ndyaca'a yu xi li'. Lo'o jua'a ndyanu ñati quiña'a bi' to' hitya ti bi'.

3 Lo'o li' nchcuì' Jesús xi cuijì lo'o ngu', cha' ca tsa'a ngu' lcaa cha' nu ngua ti' Jesús culu'u yu jì'jì ngu'. Ndi'ya nchcuì' yu:

—Ngua sca tsā ndyaa sca ñati cataa si'yu trigo —nacuj Jesús—.

4 Li' lo'o nscuj yu si'yu bi', ndyú xi si'yu lo yuu cacalya to' tyucujì; hora ti ñaa qañi, ndye si'yu bi' ndyacu nì.

5 Lo'o jua'a ndyalú xi si'yu bi' su lati tu'ba yuu nscua chu' quee. Yala ti ntyucua si'yu bi'; pana xti tsa yuu ntsu'u chu' quee bi',

⁶ bi' cha' ná ngua xñi suu chu' quee bi', ni ná ngua caluu tso'o. Ndye calya bi' ndyanaa, cha' tyique' tsa cua.

⁷ Lo'o jua'a ndyalú xi si'yu bi' su ngutu lti quiche'; yala la nguluu lti quiche' bi' chaca quiya', ni ná nda bi' chacuayá' caluu calya trigo tsiya' ti.

⁸ Lo'o jua'a ndyalú xi si'yu bi' lo yuu tso'o, su tso'o tsa nguluu calya; ngutu'u tsa si'yu lo juu bi' li', hasta sca siyento tya'a si'yu nda sca juu, hasta snayala tya'a si'yu nda chaca juu, hasta calaa tyii tya'a si'yu nda chaca juu.

⁹ Cua'a jyaca ma jii' cha' nu nchcui' na' lo'o ma juani, si chañi cha' nti' ma cuna ma cha' tso'o bi'.

Ni cha' nda Jesús cuij bi'

¹⁰ Lo'o li' ndyaa ngu' nu ndyaca tsa'a jii' cacua la slo Jesús. Nchcuane ngu' jii' yu li':

—¿Ni cha' ndacha' nu'u cha' bi' jii' ngu' jua, ñi'ya nti' si nchcui' nu'u sca cña cua ti? —nacu' ngu' bi' jii' Jesús.

¹¹ Li' nguxacuj Jesús cha' jii' ngu' bi':

—Cua nda ycu' Ndyosi chacuayá' cha' ca cuayá' ti' ma sca cha' nu ntsu'u cuaana ti jii' jyo'o cusu', ñi'ya caca lo'o caca ycu' Ni loo ne' cresiya jii' ñati. Xa' ñati nu ná ngusñi cha' jii' ycu' Ndyosi ni, ná ta ngu' cuentya lo'o cuna ngu' sca cuij nu nchcui' na'; tucui tsa cha' bi' nti' ngu'.

¹² Ñati nu jlya ti' cha' nu nduna ngu' jii' ycu' Ndyosi, tya ta la Ni cha' lo'o ngu' bi', cha' jua'a tso'o la xñi ngu' cha' jii' ycu' Ni; pana ñati nu ná jlya ti' cha' bi', nu ná nti' taquiya' ngu' jii' cha' bi', cua'ni ycu' Ni cha' ná caca jii' ngu' xñi ngu' cha' jii' ycu' Ni tsiya' ti.

¹³ Bi' cha' nda na' cuij bi' lo'o ngu', cha' masi ña'a ngu', ná ta ngu' cuentya ñi'ya tyu'u liñi cha' bi'; masi cuna ngu', ná ca cuayá' ti' ngu' ñi'ya nti' ñacu' cha' bi', xqui'ya cha' ná ndaquiya' ngu' jna'.

¹⁴ Lo'o ña'a na jii' ngu' bi', li' caca cuayá' ti' na cha' chañi tsa cha' jii' ycu' Ndyosi nu nguscua jyo'o Isaías cua sa'ni la. Ndi'ya nacuj cha' bi':

Ná tyiquee' cuna ma cha' bi', pana ná caca cuayá' ti' ma ñi'ya nti' ñacu' cha' nu cua ndyuna ma, nacuj ycu' Ni.

Ná tyiquee' ña'a ma cha' bi', pana ná ta ma cuentya tsiya' ti ni cha' laca nu cua na'a ma.

¹⁵ Tacalya tsa cresiya jii' ngu' tya'a ma, cha' ná nti' ngu' taquiya' ngu' jna'.

Ná nduna tso'o ngu', cha' ná ntaja'a ngu' taquiya' ngu' cha' jna'.

Ná nti' ngu' ta ngu' cuentya, bi' cha' ná nchca jii' ngu' ña'a tso'o ngu'.

Ná ntaja'a ngu' culochu' ngu' cha' cuxi nu ntsu'u jii' ngu',

bi' cha' ná nchca cui'ya na' cha' clyu ti' jii' ngu' jii' cha' cuxi bi', nacuj ycu' Ndyosi.

Jua'a nscua lo quityi jii' ycu' Ni.

¹⁶ Pana tso'o ntsu'u tyiquee ma cha' tya ntucua yaala cloo ma, tya ntucua yaala jyaca ma, cha' ta tso'o ma cuentya jii' sca cha' nu nchcui' ycu' Ni.

¹⁷ Chañi cha' nu nchcui' na' lo'o ma, cha' quiña'a ngu' nu ngua tu'ba jii' ycu' Ndyosi sa'ni la, lo'o jua'a quiña'a tsa ngu' nu tso'o ntsu'u tyiquee ngu' ña'a ngu' jii' ycu' Ndyosi, cua ntajatya tsa ngu' bi' jii' cha' nu ña'a ma juani, cha' ña'a ngu' jii'; cua ntajatya tsa ngu' jii' cha' nu nduna ma juani, cha' cuna ngu' jii'. Pana ngujui' ngu' bi' li', masi bilya ña'a ngu' cha' bi', bilya cuna ngu' cha' bi' tsiya' ti.

Ñi'ya ndyu'u cha' jii' cuij jii' ñati nu ndyataa si'yu

¹⁸ Ndi'ya laca cha' nu nda nu cuij jii' ñati nu ndyataa si'yu trigo bi':

¹⁹ Lo'o cuna ñati cha', ñi'ya nu caca lo'o laca ycuí Ndyosi loo ne' cresiya jii' ngu', pana ná nchca cuayá' ti' ñati' bi' ni cha' laca bi', hora ti cua'ni xu'na cuiñaja cha' cuiyí cha' tso'o bi', cha' nga'aa xñi ngu' bi' cha' tso'o bi'. Laca ñati' bi' ñi'ya laca lo'o ndyú si'yu to' tyucuii ti.

²⁰ Lo'o si'yu nu ndyalú lo yuu lati tu'ba chu' quee ni, bi' laca ñi'ya laca ñati' nu tso'o tsa ntsu'u tyiquee ngu' lo'o clyo ndyuna ngu' cha' tso'o nu jii' ycuí Ndyosi.

²¹ Pana si lya' ti' xa' ñati' jii' ngu' bi', si xtyí lo'o ñati' jii' ngu' xqui'ya cha' tso'o nu cua ndyuna ngu' bi', ná talo ngu' li'. Laca ngu' bi' ñi'ya laca lo'o ná ngusñi tso'o suu si'yu nu ntyucua lo yuu lati tu'ba chu' quee bi', cha' ná ndalo calya bi', ndyanaa bi' li'.

²² Si'yu nu ndyalú lo yuu su ngutu lti quiche' ni, bi' laca ñi'ya laca ñati' nu cua ndyuna cha' tso'o bi', pana ndya'a tsa cha' tyiquee ngu' bi' ñi'ya caca jii' ngu' nde chalyuu, cha' nti' tsa ngu' caca culiya' ngu'. Bi' cha' ná nchca jii' ycuí Ndyosi cua'ni sca cña tso'o ne' cresiya jii' ngu' bi'.

²³ Lo'o jua'a si'yu nu ndyalú su ntsu'u yuu tso'o ni, bi' laca ñi'ya laca ngu' nu cua ndyuna cha' tso'o bi', lo'o nchca cuayá' ti' ngu' cha' bi'; xcui' na ndaquiya' ngu' jii' cha' bi', lo'o li' tso'o tsa cha' nu tyu'u ne' cresiya jii' ngu' bi'. Lo'o jua'a laca ngu' bi' ñi'ya laca yuu tso'o bi'. Ntsu'u sca ti juu trigo nu nda hasta sca siyento tya'a si'yu, lo'o jua'a ntsu'u juu nu nda snayala tya'a si'yu, lo'o jua'a ntsu'u juu nu nda calaa tyii tya'a si'yu.

Cuii jii' quixi' nu ntyucua laja xtya trigo

²⁴ Lo'o li' nda Jesús chaca cuii lo'o ngu':

—Chcui' na' chaca cha' lo'o cu'ma, cha' caca cuayá' ti' ma ñi'ya caca lo'o laca ycuí Ni loo ne' cresiya jii' ñati' —nacui Jesús jii' ngu'—. Laca ycuí Ni ñi'ya laca sca ñati' nu ndyataa xcui' si'yu tso'o lo xtya trigo jii'.

²⁵ Lo'o ngua talya, li' ngujua' ngu'. Pana laja lo'o laja' ti xu'na xtya bi', li' ñaa tya'a cusuu yu, ngusañi si'yu quixi' laja xtya trigo jii' yu. Lo'o ndye ngusañi si'yu quixi' bi', ndyaa tya'a cusuu yu bi' li'.

²⁶ Stu'ba ti ntyucua tyucuaa lo si'yu, lo'o si'yu trigo, lo'o quixi' bi'; tso'o tsa ndyaluu calya bi' nquicha'. Tiya' la li' na'a ngu' cha' si' xcui' si'yu tso'o nu cua ndyataa bi' nu ntyucua; tyucui ña'a lo xtya bi' nguixa' ntyucua trigo lo'o quixi'.

²⁷ Li' hora ti ndyaa msu slo xu'na xtya bi', ndyaa cacha' ngu' jii' yu ñi'ya ndyaca: “Cusu”, nacui ngu' jii' xu'na cña bi', “¿ha si' xcui' si'yu tso'o ndyataa nu'u lo yuu jua? ¿Ni cha' laca ntyucua tsa xa' quixi' laja calya juani?”

²⁸ Lo'o li' nguxacui nu xu'na cha' jii' msu bi': “La cui' tya'a cusuu na' ngua'ni cha' lya' ti' lo'o calya 'na lacua”, nacui xu'na xtya jii' ngu'. “¿Ha nti' nu'u cha' tsaa ya scuaa ya quixi' bi', cusu?” nacui msu jii' xu'na xtya li'.

²⁹ “Ná tso'o jua'a”, nacui xu'na xtya jii' ngu'. “¿Ñi'ya ta si lo'o calya trigo scuaa ma li'?”

³⁰ Tso'o la jatya na xi cha' caluu tyucuaa lo, ña'a cuayá' nu cumi trigo bi'. Li' clyo culo na' cña jii' ngu' cha' tsaa ngu' xi'yu ngu' quixi', cha' tyaaca' cuentya yane ti cha' tyaqui lo quii'; li' caca clacua, nu lo'o si'yu ngu' leaa trigo cha' tyu'u co'o ne' ja'ba.”

Cuii jii' si'yu cuxee

³¹ Lo'o jua'a nda Jesús chaca cuii lo'o ngu':

—Chaca cha' chcui' na' lo'o ma, ñi'ya caca lo'o laca ycuí Ni loo ne' cresiya jii' ñati' —nacui Jesús jii' ngu'—. Caca bi' ñi'ya laca sca ti si'yu cuxee nu ndyataa sca ñati' ne' lo'o jii' yu.

³² Sube tsa si'yu cuxee bi', pana tonu tsa yaca laca lo'o nguluu bi', ña'a cuayá' nu ñaa quiñi cha' cuiñá ni' xlyatj lo yaca bi'.

Cuij ji'i scau tiye'

³³ Lo'o jua'a nda Jesús chaca cuij lo'o ngu':

—Chaca cha' chcuí' na' lo'o ma, ñi'ya caca lo'o laca ycuí' Ni loo ne' cresiya ji'i ñati —nacuj Jesús ji'i ngu'—. Caca bi' ñi'ya laca sa ycu' scau tiye', nu xñi sca nu cuna'a cha' su'ba ji'i lo sna sca' catyá xlyá; quixa' li', cha' tsa tlyu ti tyacuí lcaa scau bi'.

Ni cha' nda Jesús cuij lo'o ngu'

³⁴ Ngulu'u Jesús ji'i nu quiña'a tsa ñati nu ndi'i cajua jua'a, cha' xcui' cuij ti nchcuí' Jesús lo'o ngu' bi'; ná ngulu'u yu ni sca cha' ji'i ñati bi' si ná lo'o sca cuij nda yu.

³⁵ Cua nchcuí' sca jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i ycuí' Ndyosi cua sa'ni la ji'i cha' bi'. Ndi'ya nchcuí' yu:

Lo'o cuij ti chcuí' na' lo'o ngu' cha' culu'u na' sca cha' ji'i ngu', nacuj Ni. Chcuí' na' ji'i sca cha' nu ntsu'u cuatsi' ti tya lo'o ngüiña na' chalyuu re.

Ñi'ya ndyu'u cha' ji'i cuij ji'i quixi' nu ntyucua lo xtya ji'i ngu'

³⁶ Lo'o li' ngxu'tyanu Jesús ji'i nu quiña'a tsa ñati bi', ndyaa nde ni'i. Li' ndyalaa nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i yu slo, nchcuane ngu' ji'i yu li':

—Cusu', culu'u nu'u ji'i cua ñi'ya ndyu'u cha' nu nda cuij nu cuentya ji'i quixi' nu ntyucua lo xtya ji'i ngu' —nacuj ngu' ji'i Jesús.

³⁷ —Tso'o —nacuj Jesús ji'i ngu'—. Na' nu cua nda Ni 'na liyyaa cha' caca na' ñati, nu lo'o nclyu'u na' ji'i ñati ni, ndu'ni na' ñi'ya laca si ndyataa na' si'yu tso'o lo xtya 'na.

³⁸ Lo'o xtya 'na ni, bi' laca tyucui ña'a chalyuu; lo'o jua'a calya trigo nu ndyaluu lo'o ntyucua si'yu tso'o, bi' laca ñi'ya laca ñati nu cua nda chacuaya' cha' caca Ni loo ne' cresiya ji'i ngu'. Lo'o nu quixi' bi' ni, bi' laca ñi'ya laca ñati nu ntsu'u cha' ji'i lo'o nu xña'a,

³⁹ cha' tya'a cusuu na' laca nu ngusañi si'yu quixi' bi' lo xtya 'na; la cui' nu xña'a laca bi'. Tsa nu lo'o xana clyaja xtya ni, bi' laca ñi'ya laca tsa tlyu lo'o tye chalyuu; lo'o ñati nu si'yu quixi' lo xtya bi' ni, bi' laca ñi'ya laca xca ji'i ycuí' Ndyosi.

⁴⁰ Lo'o xuti'i ngu' quixi' cha' tyaquj, jua'a laca ñi'ya caca ji'i ñati lo'o tye chalyuu.

⁴¹ Tsa bi', na' nu cua liyyaa cha' caca na' ñati, ta na' ji'i xca 'na cha' xuti'i xca bi' ji'i lcaa ñati nu ngulu'u qui'i ji'i tya'a cha' cua'ni ngu' cha' cuxi; tyu'u ti'i lcaa ñati nu cuxi tyiquee, cha' ná ntsu'u chacuayá' tyanu ngu' bi' ca su laca ycuí' Ndyosi loo.

⁴² Li' xcuaa xca ji'i ngu' bi' lo quii' tlyu; xi'ya tsa ngu' ca bi' li', ca ñasi' tsa ngu' ña'a cuayá' nu cacu la'ya ngu' cha' ñasi' nti' ngu' li'.

⁴³ Pana tyanu lcaa ngu' nu lubii tyiquee ca su laca ycuí' Ndyosi Sti na loo; caca ndubi tsa ña'a loo ngu' bi' li', ñi'ya ndubi xee cuichaa, xqui'ya cha' ngua lubii cresiya ji'i ngu' tsiya' ti cuentya ji'i ycuí' Ni. Cua'a jyaca ma ji'i cha' nu nchcuí' na' lo'o ma, si chañi cha' nti' ma cuna ma.

Cuij ji'i sca yu'ba nu quiña'a nga'a nu nguatsi' ne' yuu

⁴⁴ Chaca cha' chcuí' na' lo'o ma, ñi'ya caca lo'o laca ycuí' Ni loo ne' cresiya ji'i ñati; laca ñi'ya laca sca yu'ba nu quiña'a tsa nga'a. Nguxatsi' ngu' ji'i yu'ba nu quiña'a nga'a bi' ne' yuu ne' lo'o ji'i ngu'. Nde loo la, li' nqui'je ji'i chaca ñati mala ndyu'u cuatsi' bi', chaa tsa ti' yu li'; bi' cha' hora ti xa' ndacu' yu yuu lo su nguatsi' yu'ba bi', ndu'u yu ndyaa yu lquichj cha' cujuí' yu lcaa na

nu ntsu'u ji'i yu, cha' caja cñi ji'i yu cha' cui'ya yu ña'a tsaca lo'o bi' su nguatsi' yu'ba nu quiña'a nga'a bi'. Jua'a ngua cha' ngujui yu'ba nu quiña'a nga'a bi' ji'i yu.

Cuij ji'i sca perla nu quiña'a tsa nga'a

45 Lo'o chaca cha' chcu'i' na' lo'o ma, ñi'ya caca lo'o laca ycu'i' Ni loo ne' cresiya ji'i ñati. Laca bi' ñi'ya laca si ncl yana tsa sca ñati ji'i perla nu tso'o tsa ña'a. Jlo ti' yu na ca nu ndyaana yu, bi' cha' tyiquee' ncl yana yu ji'i perla tso'o cha' cui'ya yu ji'i, nti' yu.

46 Lo'o li' nquije sca perla nu quiña'a tsa nga'a ji'i yu bi'; hora ti ndyujui' yu lcaa na nu ntsu'u ji'i yu, cha' cui'ya nu sca ti perla bi', cha' nga'aa ntsu'u na tso'o la cui'ya yu, nti' yu.

(Cua nda Jesús tyucuaa cuij bi' lo'o ngu', cha' ca cuayá' ti' ngu' cha' sca ti cha' bi' ndulo tsa ji'na, cha' quije chalyuu cucui su laca ycu'i' Ndyosi loo ne' cresiya ji'na.)

Cuij ji'i taraya nu tsaa ngu' cuta cualya lo'o

47 —Lo'o chaca cha' chcu'i' na' lo'o ma, ñi'ya caca lo'o laca ycu'i' Ni loo ne' cresiya ji'i ñati —nacuj Jesús—. Laca ñi'ya laca sca taraya tlyu nu ntucu' ngu' ji'i lo hitya tyujo'o cha' xñi cualya, lo'o li' lcaa lo cualya ndyatí' ne' taraya bi'.

48 Li' tyojolaqui ngu' ji'i taraya ngutsa'a bi' cha' tyu'u ca to' hitya, tyaca'a ngu' xi cha' subi ngu' ji'i lcaa cualya nu tso'o; su'ba ngu' cualya tso'o bi' ne' chcubi, xcuaa ngu' cualya nu ná tso'o bi'.

49 Lo'o jua'a caca tsá tlyu lo'o tye chalyuu; li' caa xca ji'i ycu'i' Ndyosi cha' sa'be tya'a xca bi' ji'i lcaa ñati, cha' ná stu'ba tyi'i ngu' nu xña'a tyiquee lo'o ngu' nu lubii tyiquee.

50 Xcuaa xca bi' ji'i ñati xña'a lo quii' tlyu, masi xi'ya tsa ngu' bi' li'; ca ñasi' tsa ngu' ña'a cuayá' nu cacu la'ya ngu' cha' ñasi' nti' ngu' li'.

Cha' ji'i na nu quiña'a nga'a, masi cucui, masi cusu'

51 ¿Ha ngua cuayá' ti' ma lcaa cha' nu ngulu'u ca na' ji'i ma juani? —nacuj Jesús ji'i ngu' li'.

—Ngua cuayá' ti' ya —nacuj ngu' ji'i.

52 Li' xa' nguxacuj Jesús cha' ji'i ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i:

—Sca mstru cha' jo'ó ni, si ngusñi yu cha' jna', si ngua tsa'a yu ñi'ya caca lo'o laca ycu'i' Ndyosi loo ne' cresiya ji'i ñati —nacuj Jesús—, li' laca yu bi' ñi'ya laca sca nu culiya' nu ntsu'u tsa cha' tso'o nu ndyu'u co'o toni'i ji'i; tso'o tsa ntsu'u tyiquee yu, bi' cha' ntsu'u tsa cha' tso'o nu caca culu'u yu ji'i xa' ñati, masi cha' cusu', masi cha' cucui.

Ndyalaa Jesús nde quichi Nazaret

53 Lo'o ndye ngulu'u Jesús lcaa cuij bi' ji'i ngu', li' ndu'u yu ndyaa yu xa' se'i.

54 Ca tiya' la nu lo'o ndyalaa yu quichi tyi yu, li' ndyatí' yu ne' laa ji'i ngu' jua, ngulu'u yu xi ji'i ngu' nu ndi'i ne' laa bi'. Ndube tsa ti' ngu' bi' li':

—¿Mala ngua tsa'a nu qui'yu re lcaa cha' nu nchcu'i' yu? —nacuj ngu' ji'i tya'a ngu'—. ¿Ñi'ya ngua ji'i yu cha' nchca ji'i yu ndu'ni yu cha' tlyu?

55 La cui' sñi' cuityi yaca laca yu re. ¿Ha si'i? Lo'o María laca xtya'a yu; lo'o Jacobo, lo'o José, lo'o Simón, lo'o Judas, ngu' bi' laca tya'a yu re.

56 Lo'o jua'a nu cuna'a tya'a yu ni, tya ndi'i ngu' quichi re. ¿Macala ngua tsa'a yu cha' bi' lacua?

57 Jua'a ngua cha' chii nti' ngu' ña'a ngu' ji'i Jesús, bi' cha' ndi'ya nchcu'i' Jesús lo'o ngu' li':

—Lcaa se'j ndu'ni tlyu ngu' ji'j sca ñati nu laca tu'ba ji'j ycu' Ndyosi —nacuj Jesús ji'j ngu'—. Sca ti quich' tyi yu, ná nduna ngu' bi' cha' nu nchcui' yu tsiya' ti; ni tya'a yu, ná ndaquiya' ngu' ji'j yu.

⁵⁸ Xti tsa cha' tlyu ngua'ni Jesús quich' bi'. Ná jlya ti' ngu' ji'j tsiya' ti, bi' cha' ná ngua'ni yu quiña'a cha' tlyu ca bi'.

14

Ngujui Juan nu ntyucuatya ji'j ngu'

¹ La cui' tyempo bi' cua ndyuna Herodes cha' ji'j Jesús, lo'o nu Herodes bi' laca loo ji'j ngu' Galilea tyempo bi'.

² Li' nchcui' nu laca loo bi' lo'o msu ji'j:

—La cui' jyo'o Juan nu ntyucuatya ji'j ngu', la cui' bi' laca nu qui'yu jua —nacuj Herodes—. Cua ngujui yu, pana ndyu'ú yu chaca quiya' nti' na', bi' cha' nchca ji'j yu cua'ni cha' tlyu jua'a.

³ Ntsij Herodes bi' ni, cha' cua ngusñi yu ji'j Juan bi' tya tsubi' la, ngusca' yu ji'j lo'o ngusu'ba yu ji'j ne' chcuá. Ngua'ni nu cusu' bi' cha' cuxi bi' xqui'ya Herodías clyo'o Felipe tya'a ycu' Herodes bi'.

⁴ Tya lu'ú nu Juan bi' lo'o nchcui' lo'o Herodes ndi'ya:

—Ná ntsu'u chacuayá' tyi'j nu'u' lo'o clyo'o tya'a nu'u' —nacuj Juan ji'j Herodes.

⁵ Nu ngua li' ngua ti' Herodes cujuui ji'j Juan bi', pana ndyutsij yu ji'j ñati, cha' ngua ti' ngu' cha' cua nchcui' Juan cha' ji'j ycu' Ndyosi lo'o ngu'.

⁶ Lo'o ngua tsá ngula nu Herodes bi', li' ngua'ni yu sca ta'a. Tyuu tya'a ngu' ndyu'u ti'j ngu' slo yu, lo'o li' ñaa nu cuna'a sñi' Herodías, ndyula quiya' su ntúcuá ycu' Herodes. Ngua chaa tsa ti' nu cusu' bi' li',

⁷ bi' cha' ngua'ni yu jura cha' ta yu lcaa na nu jña cho' bi' ji'j yu.

⁸ Li' ndacha' xtya'a nu cuna'a bi' ji'j, na ca nu jña cho' ji'j Herodes. Ti' tsa ti' Herodías ña'a ji'j nu Juan bi', bi' cha' ngua ti' cujuui ji'j Juan.

—Hique Juan nu ntyucuatya ji'j ngu' nta' —nacuj nu cuna'a cuañi' bi' ji'j Herodes li'—. Caa lo'o ngu' ji'j scua' que yu ne' sca tsi'yu —nacuj.

⁹ Ngua xñi'j xi ti' Herodes nu laca loo bi' li'; pana cua ngua'ni yu jura slo lcaa ngu' nu ndya'a ta'a, bi' cha' ngulo yu cña cha' cua'ni ngu' ñi'ya nu nacuj nu cuna'a bi'.

¹⁰ Ngulo yu cña ji'j sendaru cha' tsaá si'yu cu' ngu' scua' que Juan ca ne' chcuá.

¹¹ Li' ngusta ngu' scua' que yu bi' ne' tsi'yu, ñaa lo'o ngu' ji'j bi' li', nda ngu' ji'j nu cuna'a cuañi' bi'. Li' ndu'u nu cuna'a bi' ndyaa, ndyaa lo'o tsi'yu bi' slo xtya'a.

¹² Lo'o li' ñaa ngu' nu ndyaca tsa'a ji'j Juan, ngüi'ya ngu' ji'j jyo'o bi', cha' tsaá lo'o ngu' ji'j cha' tyatsi'. Lo'o cua nguxatsi' ngu' ji'j, li' ndyaa ngu' ndacha' ngu' ji'j Jesús ñi'ya ngua cha' bi'.

Nda Jesús na nu ndyacu ca'yu mil tya'a ñati

¹³ Lo'o ndyuna Jesús ñi'ya nu ngua ji'j jyo'o Juan, ndyatí yu ne' yaca ni'j cha' tyu'u yu chaca to' tayu'; ngua ti' yu tsaá sca se'j ca ne' quixi' su ná ntsu'u ñati. Pana yala ti ngua cuayá' ti' quiña'a ñati' cha' ndyaa yu cajua, bi' cha' lo'o ti ndyaa lca'a ngu' ji'j yu, masi quiya' ti ngu' lijya ngu' nde to' hitya ti. Lo'o ngu' tyuu' tya'a quich' ndyaa ngu'.

¹⁴ Lo'o ndyalaa yaca ni'j bi' to' hitya, li' ngutu'u Jesús; na'a yu cha' cua ndyalaa quiña'a tsa ñati' cajua li'. Tya'na tsa ti' yu ji'j lcaa ngu' bi', bi' cha' ngua'ni yu cha' ndyaca tso'o ngu' quicha nu ndya'a ngu' lo'o.

15 Tyucui tsá ndi'j ngu'; lo'o cua ngusij, li' nchcui' ngu' nu ndyaca tsa'a ji'j lo'o Jesús:

—Ne' quixj' ntsu'u na re. Ná ntsu'u ñati' cacua ti su ndi'j na re —nacuj ngu' ji'j Jesús—. Lo'o jua'a cua ngusij tsa juani. Tso'o la masi culo nu'u cña ji'j nu ngu' quiña'a cua cha' tsa'a ngu' lcaa quichj' ca ndacua, cha' cui'ya ngu' na cacu ngu'.

16 —Cu'ma ta ma na cacu ngu' bi' ca nde ti —nacuj Jesús—. Ná nga'a cha' tyaa ngu'.

17 Ndube xi ti' nu ngu' nu ndyaca tsa'a bi' li':

—Ca'yu tya'a ti xlyá teje' ntsu'u ji'na ca nde, cusu' —nacuj ngu' ji'j Jesús—, lo'o jua'a ntsu'u tucua tya'a ti cualya nde. Tsa bi' ti cha'.

18 Li' nchcui' Jesús lo'o ngu' bi':

—Caa lo'o ma ji'j ca nde —nacuj ji'j ngu'.

19 Li' ngulo Jesús cña ji'j nu ngu' quiña'a bi', cha' tyaca'a ngu' xi lo quii. Li' ndaya' yu ji'j nu ca'yu tya'a xlyá teje' bi' lo'o ji'j nu tucua tya'a cualya bi'; nxña'a yu nde cua li', ndya xlyá'be ji'j ycu' Ndyosi, lo'o li' nguxana yu nsa'be yu xlyá lo'o cualya bi', nda yu yu'be bi' ji'j ngu' nu ndyaca tsa'a ji'j cha' tacha ngu' ji'j ñati' bi'.

20 Jua'a ngua cha' ndyacu lcaa ngu', ña'a cuayá' nu nguaala' ji'j ngu'. Li' nxuti'j ngu' lcaa yu'be nu ndyanu, lo'o jua'a ngutsa'a tii tyucuaa tya'a chcubi lo'o yu'be bi'.

21 Ca'yu mil tya'a ngu' qui'yu ndyacu ngu' slo Jesús tsá bi', lo'o xa' cuentya ngua nu cuna'a lo'o nu sube.

Ndya'a Jesús lo hitya tayu'

22 Lo'o li' ngulo Jesús cña ji'j nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'j, cha' tyati' ngu' ne' yaca ni'j cha' tsa'a ngu' nde loo la su tsa'a ycu' ca chaca tsu' tayu' bi'; tyanu ycu' cha' chcui' salya' lo'o nu quiña'a tsa ñati' bi', ngua ti' yu.

23 Lo'o cua ndyaa lcaa ngu' bi', li' ndyaa Jesús nde sii' ca'ya cha' chcui' lo'o ycu' Ndyosi su ndu yu ycu' ti yu. Lo'o cua tsa'a ti cuichaa, tya ndu Jesús ycu' ti nde sii' ca'ya.

24 Laja li' tyijyu' ndya'a yaca ni'j bi' lo tayu'. Lqui'ya ti nxna yaca ni'j bi', xqui'ya cha' lye tsa ndyatú clyoo' lo hitya, cha' lye tsa ndyaca cui'j.

25 Lo'o cua quixee ti, li' lijya Jesús ndya'a lo hitya ti;

26 pana lo'o na'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'j cha' ndya'a yu lo hitya ti, ndyutsij tsa ngu' li'.

—jCua lijya sca jyo'o! —nacuj ngu'.

Li' ngusi'ya tsa ngu' cha' ndyutsij ngu'.

27 Hora ti ndacha' Jesús ji'j ngu':

—Cua'ni tlyu tyiquee ma —nacuj Jesús ji'j ngu'—. Na' laca, ná cutsij ma.

28 Li' nguxacuj Pedro cha' ji'j:

—¿Ha chañi cha' nu'u laca, cusu'? —nacuj Pedro ji'j Jesús—. Si chañi cha' nu'u laca, culo nu'u cña 'na lacua, cha' lo'o na' tya'a na' lo hitya cha' tyalaa na' ca su ndu nu'u.

29 —Caa nu'u ca nde —nacuj Jesús ji'j Pedro li'.

Lo'o li' ngutu'u Pedro ne' yaca ni'j, ndya'a yu lo hitya cha' tyalaa yu ca su ndu ycu' Jesús.

30 Pana hora ti ngua tii yu cha' lye tsa ndyaca cui'j, ndyutsij tsa yu li', nguxana cha' nclyu'u yu ne' hitya li'. Lo'o ti ngusi'ya yu ji'j Jesús:

—Xu'na —nacuj Pedro ji'j—, culo nu'u 'na ne' hitya re.

31 Hora ti ngusñi Jesús ya' Pedro.

—Xti tsa tyempo ndalo nu'u cha' jlya ti' nu'u 'na —nacuĭ Jesús ji'ĭ Pedro bi'— . ¿Ni cha' ná jlya tso'o ti' 'na?

³² Lo'o li' ndyalaa lo'o Jesús ji'ĭ Pedro ca su ndacui yaca ni'ĭ, ndyatĭ ngu' ne' bi' li'; hora ti ngua ti cui'ĭ li'.

³³ Ngua'ni tlyu ngu' nu ndi'ĭ ne' yaca ni'ĭ bi' ji'ĭ Jesús, lo'o ti ndatu sti' ngu' slo yu.

—Chañi cha' nu'u laca nu sca ti Sñi' ycu'ĭ Ndyosi —nacuĭ ngu' ji'ĭ.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'ĭ ngu' quicha nde Genesaret

³⁴ Lo'o li' ndyalaa ngu' chaca tsu' tayu' bi', ndyalaa ngu' nde Genesaret.

³⁵ Lo'o ndyuloo ngu' nu ndi'ĭ cajua ji'ĭ Jesús, li' hora ti nda ngu' cha' ndyaa lcaa quichĭ su cacua ti, cha' caca cuayá' ti' ngu' bi' cha' cua ndyalaa Jesús. Li' yaq lo'o ngu' ji'ĭ lcaa ngu' quicha slo Jesús.

³⁶ Ndijña ngu' chacuayá' ji'ĭ yu cha' cala' ngu' quicha bi' masi quiya' ste' ti yu; lo'o ndyala' ngu' quicha bi' ste' yu, hora ti ngua tso'o ngu' bi' li'.

15

Na laca nu ndu'ni cha' caca cuxi tyiquee ñati

¹ Li' ndyalaa sca taju ngu' tlyu slo Jesús. Ngu' quichĭ Jerusalén laca ngu' bi', ngu' fariseo lo'o ngu' mstru nu nclu'u cha' jo'ó ne' laa laca ngu' bi'.

² —¿Ni cha' ná tso'o ndu'ni ngu' nu ndyaca tsa'a jinu'u? —nacuĭ ngu' bi' ji'ĭ Jesús—. Ná stu'ba ndu'ni ngu' lo'o cha' nu cua nda jyo'o cusu' lo'o na sa'ni la, cha' tyaatĭ tso'o ya' na nu lo'o bilya cacu na. Lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a jinu'u ni, ná ndu'ni ngu' jua'a —nacuĭ ngu' li'.

³ Li' nguxacuĭ Jesús cha' ji'ĭ ngu' tlyu bi':

—Lo'o cu'ma ni —nacuĭ Jesús ji'ĭ ngu'—, ¿ni cha' laca xti la cha' ntsu'u tyiquee ma ji'ĭ cña nu ngulo ycu'ĭ Ndyosi ji'na? Lo'o jua'a lye tsa ndube ti' ma ji'ĭ scaa cha' nu nda jyo'o cusu' lo'o na.

⁴ Cua nchcui' ycu'ĭ Ndyosi lo'o na: “Tucua ma cña nu nchcui' sti ma, nu nchcui' xtya'a ma”, nacuĭ Ni. “Lo'o jua'a si chcu'ĭ ma cha' cuxi ji'ĭ sti ma, ji'ĭ xtya'a ma, li' ntsu'u cha' kujuii ngu' ji'ĭ ma”, nacuĭ Ni.

⁵ Pana cu'ma ni, xa' lo cha' nchcui' ma juani. Nclyu'u ma cha' tso'o tsa laca si ndi'ya chcu'ĭ na lo'o sti na, lo'o xtya'a na: “Cua nda na' lcaa na nu ntsu'u 'na ji'ĭ ycu'ĭ Ndyosi, bi' cha' nga'aa caca xtyucua na' ji'ĭ ma juani”.

⁶ Jua'a laca cha' cuxi nu nclyu'u ma ji'ĭ ngu', cha' nga'aa cua'ni tlyu ngu' ji'ĭ sti ngu', ji'ĭ xtya'a ngu'; jua'a nchcui' ma, masi xa' ña'a ngulo ycu'ĭ Ndyosi cña ji'na. Nga'aa tso'o cha' nu nda ycu'ĭ Ni lo'o na, nti' ma; tso'o la cha' nu nda jyo'o cusu' cha' cua'ni na, nti' ma cuentya ji'ĭ ma.

⁷ Cuiñi tsa ma, cha' tucua cha' ntsu'u tyiquee ma. Tya sa'ni la nchcui' jyo'o Isaías cha' liñi ji'ĭ cu'ma. Ndi'ya cha' nu nguscua jyo'o bi' lo quityi:

⁸ Ndu'ni tlyu ngu' re jna' cha' tu'ba ti ngu', nacuĭ ycu'ĭ Ni.

Si'ni tyucui tyiquee ngu' ndu'ni tlyu ngu' 'na.

⁹ Na cuiñi tsa ngu' re, cha' nacuĭ ngu' cha' ndyu'ni tlyu ngu' 'na, masi nclu'u ngu' cha' nu nchcui' ñati ti ji'ĭ tya'a ngu';

pana nacuĭ ngu' cha' nclyu'u ngu' cha' jna' ji'ĭ tya'a ngu'.

Jua'a nguscua jyo'o Isaías bi' cuentya ji'ĭ ycu'ĭ Ndyosi.

¹⁰ Lo'o li' ngusi'ya Jesús ji'ĭ nu quiña'a tsa ñati nu ndi'ĭ cajua cha' caq ngu' cacua la xi, cha' chcu'ĭ yu lo'o ngu' li':

—Cua'a jyaca ma —nacuĭ Jesús ji'ĭ ngu'—, cha' caca cuayá' tso'o ti' ma —nacuĭ—.

11 Si'i sca na nu ndacu ti ngu' nu ndu'ni cha' caca cuxi tyiquee ngu'; cha' nu ndyu'u nde tu'ba ngu', masi lcaa cha' nu nchcui' ngu' ni, xqui'ya cha' bi' caca cuayá' ti' na si ngunu'u tyiquee ngu'.

12 Lo'o li' ñaa ngu' nu ndyaca tsa'a j'i' cacua la slo Jesús.

—Ná ndiya ti' nu ngu' fariseo bi' lo'o ndyuna ngu' cha' nu nchcui' nu'u —nacuj ngu' bi' j'i' Jesús.

13 —Ycui' Ndyosi Sti na' nu ntucua nde cua, xcuaa Ni lcaa quixi' nu si'i na cuiñi nu ndyataa Ni, cha' ná tso'o quixi' bi' —nacuj Jesús j'i' ngu'—.

14 Lo'o jua'a ná tso'o ngu' fariseo jua cuentya j'i' ycui' Ni, bi' cha' nga'a cha' xtyanu ma j'i' ngu' bi'; ñi'ya nti' ngu' cuityi', jua'a nti' ngu' fariseo jua —nacuj Jesús—. Si culu'u sca nu cuityi' tyucui' j'i' chaca yu tya'a cuityi' ti yu, tyú tyucuaa ngu' sca to' cua'a li', cha' ni tsaca ngu' ná nchca ña'a ngu' tyucui' su lijya ngu' li'.

15 Li' nchcui' Pedro lo'o Jesús:

—Culu'u nu'u j'i' cua ñi'ya ndyu'u cha' nu nda cui' j'i' na nu ndacu ngu' —nacuj—. Ná nchca cuayá' ti' ya.

16 —¿Ha lo'o cu'ma, ná ngua cuayá' ti' ma? —nacuj Jesús j'i' ngu' bi' li'—.

17 ¿Ha bilya ta ma cuentya? Lcaa na nu tyatí nde tu'ba ngu' ni, nteje tacui na bi' nde ne' ngu'. Lo'o tsa'a ngu' liya', tye lyiji' cha' j'i' li'.

18 Pana sca cha' nu nchcui' ngu' ni, stu'ba laca bi' lo'o cha' nu ntsu'u ne' cresiya j'i' ngu'; xqui'ya cha' nu nchcui' ngu', bi' cha' nchca cuayá' ti' xa' la ñati' si cua ngunu'u tyiquee ngu' bi'.

19 Ca ne' cresiya j'i' ñati' ni, ca bi' ntsu'u su lcaa cha' cuxi: masi cujuu ngu' j'i' tya'a ngu', masi tyu'u cha' j'i' ngu' lo'o clyo'o xa' ñati, masi cua'ni suba' ngu' lo'o xa' ñati, masi cuaana ngu' na nu ntsu'u j'i' tya'a ngu', masi chcui' ngu' cha' cuiñi j'i' tya'a ngu', masi chcui' ngu' cuentyu j'i' tya'a ngu'.

20 Si ntsu'u cha' cuxi bi' ne' cresiya j'i' ngu', bi' laca nu ndu'ni ñu'u j'i' tyiquee ngu'; pana lo'o cacu na sca na ni, masi bilya tyatí tso'o ya' na, ná sca cha' cua'ni lo'o cresiya j'i' na, cha' si' jua'a caca cuxi tyiquee na.

Jlya ti' sca nu cuna'a xa' tsu' j'i' Jesús

21 Lo'o li' ndu'u Jesús ndyaa nde loyuu su cuentya quichi' Tiro lo'o loyuu su cuentya quichi' Sidón; lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a j'i' ndyaa ngu' lo'o.

22 Lo'o li' ñaa sca nu cuna'a ca tyi quichi' bi' slo Jesús, ngusi'ya tsa nu cuna'a bi' j'i' Jesús li':

—Cua'ni tya'na ti' nu'u 'na, Xu'na —nacuj nu cuna'a bi' j'i' Jesús—. Nu'u nu laca la cui' ñati tya'a j'i' jyo'o cusu' David, cua'ni nu'u sca cha' tso'o lo'o na'. Nxalú tsa cui' j'i' sñi' na'.

23 Ni sca cha' ná nguxacuj Jesús j'i' nu cuna'a bi'. Li' nchcui' ngu' nu ndyaca tsa'a j'i' lo'o Jesús:

—Culo nu'u cña j'i' nu cuna'a re cha' tsa'a ma' xa' se'i —nacuj ngu' j'i' Jesús—, cha' nxi'ya tsa j'i' na.

24 —Nda ycui' Ni 'na lijya na' nde chalyuu cha' sca ti lo'o ngu' Israel chcui' na' —nacuj Jesús li'—, cha' ñi'ya ndu'ni xlya' nu cua nguna', jua'a ndu'ni ngu' bi' —nacuj—.

25 Li' cacua la ndyalaa nu cuna'a bi', ndyatú st'i' slo Jesús.

—Xu'na —nacuj j'i' Jesús—, xtyucua nu'u j'i' cua.

26 Li' nguxacuj Jesús cha' j'i' nu cuna'a bi':

—Ná tso'o si xñi' ngu' tyaja nu ndyacu sñi' ngu' cha' cacu xne' ti —nacuj—.

27 —Chañi cha' nu nchcui' nu'u, Xu'na —nacui' nu cuna'a bi'—, pana tya ntsu'u chacuayá' jil'i xne' cha' cacu ni' satya ti nu ndyalú to' mesa laja lo'o ndyacu xu'na ni'.

28 —Chañi cha' jlya ti' nu'u cha' nu nda na' lo'o nu'u —nacui' Jesús jil'i—. Caca cha' nu nti' nu'u lacua —nacui'.

Hora ti ndyaca tso'o sñi' nu cuna'a bi' li'.

Ngua'ni Jesús jo'o jil'i quiña'a ngu' quicha

29 Lo'o li' ndu'u Jesús ndyaa, ndyalaa yu ca to' tayu' Galilea bi'. Ndyaa yu xi to' tayu' bi', li' ndyacu' yu xi sii' ca'ya cha' chca'a yu xi ndejuu.

30 Quiña'a tsa ñati' ndyalaa slo yu li'; ndya'a lo'o ngu' jil'i quiña'a tsa ngu' quicha, lo'o ngu' nu quicha quiya', lo'o ngu' cuiyti', lo'o ngu' cu'u, lo'o nu cu' ya', nu cu' quiya', lcaa lo nu quicha. Nsta ngu' jil'i ngu' quicha bi' lo yuu slo Jesús, lo'o ngua'ni Jesús cha' ndyaca tso'o ngu' li'.

31 Ndube tsa ti' ngu' quiña'a lo'o na'a ngu' cha' xa' nchcui' ngu' nu ngua cu'u, xa' ngua tso'o tyucui' ña'a ya' ngu' nu ngua cu' ya', xa' ndya'a ngu' nu ngua quicha quiya', xa' tyaca' xee ña'a ngu' nu ngua cuiyti'. Li' lye tsa ndyu'ni tlyu ngu' jil'i ycu' Ni nu laca ycu' Ndyosi jil'i ngu' Israel xqui'ya cha' ndyaca tso'o lcaa ngu' quicha bi'.

Nda Jesús na nu ndyacu jacua mil tya'a ñati

32 Lo'o li' ngusi'ya Jesús jil'i ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i cha' caa ngu' slo. Nchcui' lo'o ngu' li':

—Tya'na tsa ti' na' jil'i nu ngu' quiña'a re —nacui' Jesús jil'i ngu' bi'—. Cua sna tsa ndya'a ngu' lo'o na' juani, lo'o nga'aa ntsu'u na cacu ngu' tsiya' ti. Ná tso'o culo na' cña jil'i ngu' re cha' tyaa ngu' ña'a lo'o jbi'ña ti ndya'a ngu', cha' ná talo ngu' tyucui' jua'a.

33 Li' nchcui' ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i lo'o:

—¿Macala caja na cacu ngu' jil'na? Ne' quixi' nga'a na re su ná ndi'i ñati —nacui' ngu' jil'i Jesús—. Lo'o jua'a quiña'a tsa ñati ndya'a lo'o na re.

34 —¿Ni lcuu tya'a xlyá ntsu'u jil'i ma? —nacui' Jesús jil'i ngu' bi' li'.

—Cati tya'a ti xlyá teje' lo'o jil'i ya —nacui' ngu' jil'i—, lo'o ntsu'u xi cualya sube —nacui' ngu'.

35 Li' ngulo Jesús cña jil'i nu ngu' quiña'a cha' tyaca'a ngu' lo yuu.

36 Li' ngusñi Jesús nu cati tya'a xlyá bi' lo'o cualya bi', ndya xly'a'be jil'i ycu' Ndyosi xqui'ya cha' ntsu'u na cacu ngu'. Li' ngusa'be Jesús xlyá lo'o cualya bi', nda yu'be bi' jil'i ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i cha' ta ngu' jil'i nu ngu' quiña'a bi'.

37 Li' ndyacu lcaa ngu' xlyá bi' ña'a cuayá' nu nguaala' jil'i ngu'. Lo'o nxuti'j ngu' lcaa yu'be nu tya'a ndyanu su ndyacu ngu', li' ngutsa'a cati tya'a chcubi lo'o yu'be bi'.

38 Jacua mil tya'a nu qui'yu ndyacu tsa' bi', lo'o xa' cuentya ngua nu cuna'a lo'o nu sube; lcaa bi' ndyacu.

39 Lo'o ndye ndyacu ngu', li' nchcui' salya' Jesús lo'o nu ngu' quiña'a bi', cha' tyaa ngu' to' tyi ngu'. Li' ndyati' Jesús ne' yaca ni'j sube, ndu'u yu ndyaa yu nde loyuu Magdala lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i.

16

Ña'a cui'ya ngu' sca cha' tlyu nu cua'ni Jesús nti' ngu'

1 Lo'o li' ndyalaa sca taju ngu' fariseo lo'o ngu' saduceo slo Jesús, cha' chcui' cuayá' ngu' lo'o yu, si caca tyijiloo ngu' jil'i yu nti' ngu'. Nchcui' ngu' lo'o

Jesús cha' culu'u sca cha' tlyu ji'i ngu', sca cha' tlyu nu tyu'u tucua nde cuā chacuayá' ji'i ycuí Ndyosi.

² Li' nguxacū Jesús cha' ji'i ngu':

—Nu cu'mā ni, ndi'ya nchcui' mā lo'o cua tsā ti cuichaa: “Lubii cuā caca la quee, cha' tso'o tsā ña'a nscua coo tyubi' cuā juani”, nacui' mā.

³ Lo'o ndi'ya nchcui' mā nde tlya lo'o ña'a mā nde cuā: “Ca'ya tyo juani cha' lye xi ña'a coo cuā, ngata tsā ña'a coo”, nacui' mā. ¿Ni cha' laca, cha' jlo tsa ti' mā ñi'ya caca sca tsā nu lo'o ña'a ti mā nde cuā? Pana ná jlo ti' mā tsiya' ti ñi'ya caca ji'i cu'mā ngu' nasyu re tyempo juani.

⁴ Na xña'a tsa tyiquee mā ca ta'a mā cha' xcui' nti' mā cha' cua'ni na' sca cha' tlyu cha' ña'a cui'ya mā ji'i; laca mā ñati nu ná jlya ti' ji'i ycuí Ndyosi tsiya' ti —nacui' Jesús ji'i ngu'—. Pana ná cua'ni na' jua'a. Nga'a cha' tyi'u ti' mā na laca nu ngua ji'i jyo'o Jonás nu ngua tu'ba ji'i ycuí Ndyosi cua sa'ni la.

Nga'aa nchcui' la Jesús lo'o ngu' bi' li', ndu'u yu ndyaa.

Ngu' fariseo laca ñi'ya nti' scuā tiye'

⁵ La cui' tsā bi', cua nteje tacui' ngu' lo tayu' lo'o yaca ni'i bi'. Ngutu'u ngu' chaca tsu', li' ndyi'u ti' ngu' nu ndyaca tsa'ā ji'i Jesús cha' cua ngu'lyaa ti' ngu' cha' qui'ya lo'o ngu' xlyá teje' cha' cacu ngu' tyucuii.

⁶ Lo'o li' ndi'ya nchcui' Jesús lo'o ngu':

—Tii ti ti' mā tyi'i mā —nacui' Jesús ji'i ngu' bi'—. Cui'ya mā cuentya ñi'ya ndu'ni scuā tiye' nu nda ngu', la cui' ngu' fariseo lo'o ngu' saduceo —nacui'.

⁷ Li' nchcui' ngu' nu ndyaca tsa'ā ji'i lo'o tya'a ngu':

—Cha' ná lo'o xlyá teje' ndya'ā na, bi' cha' nchcui' nu cusu' cha' ji'i scuā tiye' lo'o na —nacui' ngu'.

⁸ Pana, ngua tii Jesús cha' ná ngua cuayá' ti' ngu' bi'.

—¿Ni cha' ndube ti' mā cha' ná lo'o xlyá teje' lijya mā? —nacui' ji'i ngu' bi'—. Xti tsa cha' jlya ti' mā ji'i ycuí Ndyosi.

⁹ ¿Ha chañi cha' bilya caca cuayá' ti' mā? ¿Ha ná ntsu'u ti' mā ji'i nu ca'yu tya'a ti xlyá teje' nu ndyacu ca'yu mil tya'a ñati tsubi'? Tyuu tya'a chcubi ngutsa'a lo'o yu'be xlyá tya'a ndyanu lo'o ndye ndyacu ngu' tsá bi'.

¹⁰ Jua'a nu cati tya'a xlyá teje' nu ndyacu nu jacua mil tya'a ñati ni, la cui' ti cha'; tyuu tya'a chcubi ngutsa'a lo'o yu'be xlyá tya'a nu ndyanu lo'o ndyacu ngu' li'.

¹¹ ¿Ni cha' laca nga'aa nda mā cuentya, cha' ná nchcui' na' cha' ji'i xlyá nu ndacu ngu' lo'o nacui' na' cha' ji'i scuā tiye'? Xa' cacha' na' ji'i mā, cui'ya mā cuentya ñi'ya ndu'ni scuā tiye' nu nda ngu', la cui' ngu' fariseo lo'o ngu' saduceo.

¹² Ngua cuayá' ti' ngu' li' cha' nchcui' Jesús ji'i lcaa cha' cuxi nu nclu'u ngu' fariseo lo'o ngu' saduceo ji'i ngu', cha' nga'aa tso'o xñi ngu' cha' bi'; si'i cha' ji'i scuā tiye' nu ndya' xlyá lo'o nu nti' Jesús chcui' tsá bi'.

Ndacha' liñi Pedro cha' ycuí Cristo laca Jesús

¹³ Lo'o ca tiya' la, li' ndyalaa ngu' loyuu su cuentya quichí Cesarea de Filipino. Xa' nchcui' Jesús lo'o ngu' nu ndyaca tsa'ā ji'i, nchcuane yu ji'i ngu' li':

—¿Na laca nacui' ñati cuentya 'na? ¿Tilaca laca na' nu cua nda Ni 'na lijyā nde cha' caca na' ñati? —nacui' Jesús ji'i ngu' bi'.

¹⁴ —Ntsu'u ñati nu nacui' cha' laca nu'u jyo'o Juan nu ntyucuatya ji'i ngu' tya tsubi' la —nacui' ngu' ji'i Jesús—. Lo'o xa' ñati ni, nacui' ngu' cha' jyo'o Elías laca nu'u. Lo'o jua'a ntsu'u xa' la ñati nu nacui' cha' jyo'o Jeremías laca nu'u.

Lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu nacuj cha' chaca quiya' cua ndyu'ú chaca jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'j' ycuí' Ni nu ngua sa'ni, la cui' bi' laca nu'u, nacuj ngu'.

Jua'a nacuj ngu' nu ndyaca tsa'a ji'j' Jesús.

15 Li' nchcui' Jesús lo'o ngu' bi':

—Lo'o cu'ma ni, ¿tilaca laca na' nti' ma?

16 Hora ti nguxacuj Simón Pedro cha' ji'j' Jesús li':

—Cristo laca nu'u —nacuj—. Sñi' ycuí' Ndyosi nu lu'ú ca laca nu'u.

17 —Tso'o ntsu'u tyiquee nu'u Simón, sñi' Jonás —nacuj Jesús ji'j' li'—. Si'i ñati chalyuu ti nu ngulu'u cha' bi' jinu'u; pana ycuí' Ndyosi Sti na' nu ntucua nde cua, nda Ni cha' bi' nu ngua'ya hique nu'u.

18 Pedro naa nu'u, lo'o jua'a caca nu'u ñi'ya laca sca quee quiya' ni'i. Nu lo'o nchcui' nu'u tsa, cha' liñi laca nu nchcui' nu'u; bi' laca suu cha' ji'j' ñati 'na, cha' tso'o tsa ndyanu tachaa cha' nu nchcui' nu'u jua'a. Ná taca ji'j' cuiñaja, ni cui'j' cuxi, ni jyo'o, ni tsaca ñati, ná taca ji'j' ngu' tsiya' ti tyijiloo ngu' ji'j' ñati 'na, masi cajaa ñati 'na xqui'ya cha' cuxi.

19 Ta na' lcaa chacuayá' jna' jinu'u, cha' taca tyatj ñati 'na ca su laca ycuí' Ndyosi loo. Nu lo'o ná cua'ni clyu ti' nu'u ji'j' ñati xqui'ya sca cha' cuxi nu ndyu'ni ñati bi', la cui' jua'a ná cua'ni clyu ti' ycuí' Ndyosi Sti na' ji'j' ñati bi' nde loo la; pana lo'o cua'ni clyu ti' nu'u ji'j' ñati, la cui' jua'a cua'ni clyu ti' Ni ji'j' ñati bi'.

20 Li' ngulo Jesús cña ji'j' ngu' nu ndyaca tsa'a ji'j' cha' ná cacha' ngu' ji'j' ni sca ñati cha' Cristo laca ycuí' yu.

Nda Jesús cha' lo'o ngu' cha' cua cajaa ti ycuí'

21 Lo'o tyempo bi' nguxana Jesús ngulu'u yu ji'j' ngu' cha' ntsu'u cha' tsaa yu nde quichj Jerusalén. Pana ca quichj bi' tyacua cha' ti'j' ji'j' yu xqui'ya cha' xcube' tsa ngu' cusu' bi' ji'j' yu; jua'a sti jo'ó nu laca loo, lo'o mstru cha' jo'ó, lcaa ngu' bi' xcube' ngu' ji'j' yu ña'a cuayá' nu cujuui ngu' ji'j' yu. Pana tyu'ú yu chaca quiya' tsa nchca tyuna, nacuj yu.

22 Li' ngusñi Pedro ya' Jesús cha' chcuí' lo'o:

—Cua'ni tya'na ti' ycuí' Ndyosi jinu'u, Xu'na —nacuj Pedro ji'j'—. Ná caca bi' ñi'ya nu nacuj nu'u.

23 Hora ti nguxtyacuj Jesús, na'a ji'j' nu Pedro bi'.

—Tyu'utsu' nu'u Satanás, cha' nga'aa cua'a nu'u 'na —nacuj Jesús ji'j' Pedro—. Si'i ñi'ya nu nclacua ti' ycuí' Ndyosi nclacua ti' nu'u juani; ñi'ya nu nclacua ti' ñati chalyuu ti, jua'a nclacua ti' nu'u juani.

24 Li' ngulu'u la Jesús ji'j' nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'j' bi':

—Si ntsu'u ñati nu chañi cha' nti' ngu' tsaa ngu' lo'o na' —nacuj—, nga'a cha' xtyanu ngu' bi' ji'j' lcaa cha' nu ntsu'u tsa tyiquee ngu' ji'j', cha' tya'a ngu' lo'o na' lcaa tsa, masi cujuui ñati ji'j' ngu' bi' xqui'ya na'.

25 Chcuna' chalyuu ji'j' ñati nu xcui' nclacua tsa ti' ñi'ya caca tso'o ji'j' ycuí' ca; pana quije chalyuu ji'j' ngu' ca slo ycuí' Ni si tyaja'a ngu', masi cujuui ñati ji'j' ngu' xqui'ya na'.

26 Ná tyanu cha' tso'o ji'j' ngu' nu lo'o cajaa ngu', masi ngua'ni tsa ngu' ngana nde chalyuu; nguna' lcaa chalyuu ji'j' ngu' bi' li', cha' ná taca ta ngu' caya' cha' caja la chalyuu ji'j' ngu'.

27 Chañi cha' chaca quiya' caa na' nu cua nda Ni 'na lijya na' cha' caca na' ñati, stu'ba ti caa na' lo'o lcaa xca ji'j' ycuí' Ndyosi; ndubi tsa ña'a loo na' lo'o xee ji'j' ycuí' Ndyosi Sti na' li'. Lo'o li' ta na' xcaya' ngu', ni cña nu cua ngua'ni scaa ngu' lo'o yaa ngu' chalyuu.

28 Cha' liñi nchcui' na' lo'o ma juani, cha' ntsu'u ngu' nu tya ndu lo'o na chalyuu re juani, nu lo'o tya lyiji cajaa ngu' ca cuayá' ti' ngu' cha' cua

nguxana cha' laca na' loo ne' cresiya ji'i ñati, na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati.

17

Cua ngutsa'a ña'a tyucui ña'a loo Jesús ndu slo ngu'

¹ Lo'o cua ndya'a scua tsa, li' ndyaa lo'o Jesús ji'i Pedro lo'o Jacobo lo'o Juan tya'a ngula Jacobo bi'; jacua tya'a ngu' bi' ndyaa ngu' lo xlya ca'ya cua.

² Li' laja lo'o na'a ngu' ji'i Jesús, cua ngutsa'a ña'a tyucui ña'a loo yu li'; ndubi tsa ña'a loo yu ñi'ya ndubi xee cuichaa li'. Ñi'ya sca xee nu ngati tsa, jua'a ngati tsa ña'a ste' yu.

³ Lo'o li' ndu'u tucua jyo'o Moisés lo'o jyo'o Elías, ndu ngu' nchcui' ngu' lo'o Jesús. Lo'o nu ngu' tya'a ndya'a Jesús bi', na'a ngu' ji'i ngu' bi'.

⁴ Li' nchcui' Pedro lo'o Jesús:

—Xu'na —nacu' Pedro ji'i—, tso'o tsa cha' nga'a ya re —nacu'—. ¿Ha tso'o nti' nu'u si cuiña na' sna tya'a chcu'ya? Tsaca laca su tyi'i ycu' nu'u, chaca su tyi'i La Moisés, chaca su tyi'i La Elías.

⁵ Pana laja lo'o nchcui' Pedro, li' ndu'u tucua sca coo nu ngati tsa ña'a, nu ndubi tsa ña'a, ngüixi' chu' ngu', tyucui ña'a su ndu ngu'. Li' nguañi xtyi'i sca ñati. Hora ti ngua cuayá' ti' ngu' bi', cha' nchcui' ycu' Ndyosi lo'o ngu' laja coo bi':

—La cui' yu re laca Sñi' na', tyaca'a tsa yu 'na —nacu' Ni—. Tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' ña'a na' ji'i yu. Cua'a tso'o jyaca ma' ji'i lcaa cha' nu chcu' Sñi' na' re lo'o ma'.

⁶ Lo'o ndyuna nu ngu' nu ndyaca tsa'a bi' cha' nu nchcui' ycu' Ni cuentya ji'i Jesús, li' ncluy' ngu' bi' nde lo yuu cha' ndyutsi' tsa ngu' bi'.

⁷ Lo'o li' ngusta ya' Jesús hichu' ngu' bi'.

—Tyatu ma' —nacu' Jesús ji'i ngu'—, ná cutsji' ma' tsiya' ti.

⁸ Laja li' nxña'a nu sna tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a bi' su ndu jyo'o bi' tsa la, pana na'a ngu' cha' nga'aa ndu ngu' bi'; sca ti Jesús ndu ca bi' li'.

⁹ Lo'o lijya nda'ya ti'i ngu' sii' ca'ya bi', li' ngulo Jesús cña ji'i ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i:

—Ná cacha' ma' ji'i xa' ñati ñi'ya ngua cha' nu cua na'a ma' lo xlya ca'ya jua tsa —nacu' Jesús ji'i ngu' bi'—. Nu lo'o cua ngujui ycu' na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati, nu lo'o tyu'ú na' chaca quiya', li' taca cacha' ma' cha' bi' ji'i xa' ñati.

¹⁰ Li' nchcuane ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús:

—Ñi'ya ndyu'u cha' nu nchcui' cha' jo'ó lacua? Nchcui' cha' clyo la ntsu'u cha' caa jyo'o Elías nde chalyuu chaca quiya' —nacu' ngu' ji'i.

¹¹ —Chañi cha' caa Elías clyo cha' cua'ni cho'o ji'i lcaa lo na —nacu' Jesús—.

¹² Pana cha' liñi cacha' na' ji'i ma' juani cha' cua ñaa nu laca Elías; ná ndyuloo ngu' ji'i, bi' cha' cua ngua'ni cuxi ngu' lo'o. Lo'o jua'a xcube' ngu' jna' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati.

¹³ Li' ngua cuayá' ti' ngu' cha' ji'i jyo'o Juan nu ntyucuatya ji'i ngu' laca cha' nu cua nchcui' ca Jesús lo'o ngu'.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i sca yu cuañi' nu nxalú cui' cuxi ji'i

¹⁴ Lo'o cua ngua'ya ngu' sii' ca'ya bi', xa' ndyalaa ngu' su ndi'i ngu' quiña'a lo'o nu xa' la tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús bi'. Hora ti ñaa sca nu qui'yu, ndyatu sti' yu slo Jesús, nchcui' yu bi' lo'o li':

15 —Cua'ni tya'na ti' nu'u jil'i sñi' na', cusu' —nacuj̄ yu bi' jil'i Jesús—. Quicha tsa ti' sñi' na' cha' lu'ba tsa nxlú cui'l̄i cuxi jil'i yu; ndu'ni cui'l̄i bi', cha' lu'ba tsa nclýu yu lo quii', lu'ba ti nxyú jil'i yu lo hitya.

16 Ñaa lo'o na' jil'i nu quicha bi' slo ngu' nu ndyaca tsa'a jinu'u, pana ná ngua jil'i ngu' cua'ni ngu' cha' tyaca tso'o yu.

17 —Ná jlya ti' cu'ma tsiya' ti —nacuj̄ Jesús jil'i ngu' bi'—. Cuxi tsa cresiya jil'i mā. Nga'aa tso'o tyanu na' slo cu'ma, nga'aa talo na' jil'i mā tsiya' ti. Pana cāa lo'o mā jil'i nu quicha jua slo na' juani.

18 Li' ngulo Jesús cña jil'i cui'l̄i cuxi bi', cha' tyu'utsu' tsiya' ti jil'i nu quicha bi'.

19 Ca tiya' la xi nchcuane ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i Jesús su ntucua ycu'i ti ngu':

—¿Ni cha' ná ngua jil'i ya culo ya jil'i cui'l̄i cuxi bi' lacua? —nacuj̄ ngu' jil'i Jesús.

20 Li' nguxacuj̄ Jesús cha' jil'i ngu' bi':

—Xti ti cha' jlya ti' mā jil'i ycu'i' Ni, bi' cha' ná ngua jil'i mā —nacuj̄ Jesús jil'i ngu' bi'—. Cha' liñi nchcui' na' lo'o mā juani, cha' si chañi ca cha' jlya ti' mā cha' jil'i ycu'i' Ndyosi, masi tsa lo cua sca si'yu cuxee ti nu piti tsa, si jua'a ti jlya ti' mā cha' jil'i Ni, li' taca chcui' mā lo'o ca'ya cua nde: “Tyu'utsu' nu'u tyaa nu'u chaca se'l̄i cajua la”, ñacuj̄ mā jil'i. Lo'o li' taquiya' ca'ya bi' cha' nu nchcui' mā lo'o, tyu'utsu' ca'ya bi' tsa chaca se'l̄i li'. Ná ntsu'u cha' nu ná caca cua'ni mā si chañi ca cha' jlya ti' mā 'na.

21 Lo'o jua'a cha' culo mā jil'i cui'l̄i cuxi bi' ni, ná ca culo mā jil'i cui'l̄i bi' si ná cua'a mā xi jil'i ycu'i' ca mā; tso'o si ná cacu mā tyaja laja lo'o chcui' mā lo'o ycu'i' Ndyosi cuentya jil'i nu quicha bi'. Jua'a cua'ni mā ña'a cuayá' nu tyu'u cui'l̄i bi' tyaa.

Xa' nchcui' Jesús lo'o ngu' cha' ntsu'u cha' cajaa ycu'i' yu

22 Lo'o li' tya ndya'a ngu' xi loyuu su cuentya Galilea, nu Jesús lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i. Laja lo'o ndya'a ngu' nchcui' Jesús lo'o ngu' bi':

—Ntsu'u sca ñati' nu cuju'i' cresiya 'na jil'i ngu' tisiya cha' cua'ni cuxi ngu' lo'o na', masi cua nda Ni 'na lijyaā cha' caca na' ñati';

23 cuju'i' ngu' bi' jna' li'. Pana tyu'ú na' chaca quiya' tsā nchca tyuna li'.

Ngua xñi'l̄i tsa ti' ngu' lo'o ndyuna ngu' cha' bi'.

Nda ngu' cñi cuentya jil'i laa tonu

24 Cua tsā xi ndyalaa ngu' quich̄i Capernaum, lo'o li' ndyalaa xi ngu' nu laca cña ne' laa slo Pedro; nxuti'l̄i ngu' bi' cñi cuentya jil'i laa tonu nu ntucua nde Jerusalén. Li' nchcui' ngu' bi' lo'o Pedro:

—Nu mstru jil'i mā ni, ¿ha lo'o yu nda yu cñi ne' laa bi'? —nacuj̄ ngu' jil'i Pedro.

25 —Nda yu —nacuj̄ Pedro jil'i ngu' li'.

Nu lo'o cua ndyalaa Pedro toni'l̄i, li' nchcui' Jesús lo'o yu:

—¿Ñi'ya nti' nu'u, Simón? —nacuj̄ Jesús jil'i Pedro—. ¿Ti jil'i nclýo ngu' nu laca loo cñi? ¿Ha culo ngu' cñi jil'i sñi' ngu' nti' nu'u? ¿Ha si'l̄i jil'i xa' ñati' culo ngu' cñi?

26 —Jil'i xa' ñati' nclýo ngu' nu laca loo cñi, si'l̄i jil'i sñi' —nacuj̄ Pedro li'.

—Chañi h̄i. Ná lo'o sñi' ngu' nda caya' cuentya jil'i cha' bi' lacua —nacuj̄ Jesús jil'i Pedro—.

27 Pana ná nti' na cha' ca ñasi' ngu' jil'i na, ngu' nu laca loo ne' laa tonu, bi' cha' yaa clya nu'u to' tayu' cha' cū nu'u chcuā xñi' cualya lo hitya, cha' xñi' nu'u jil'i sca cualya. Li' taya' nu'u jil'i cualya nu caja jinu'u clyo, scana tu'ba

cualya bi', cha' culo nu'u cñi nu ntsu'u tu'ba ni'; tyu'u scua cñi bi' cha' ta nu'u cñi ji'i ngu' cuentya jinu'u, lo'o jua'a cuentya jna'.

18

Nhcui' ngu' cha' ndulo la cha' ji' ycu' ca ngu'

¹ La cui' tyempo bi' ndyalaa lcaa ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i slo Jesús cha' chcu' ngu' lo'o:

—¿Tilaca laca nu ndulo la cha' ji' ca su laca ycu' Ndyosi loo? —nacu' ngu' ji'i Jesús.

² Li' ngusi'ya Jesús ji'i sca nu piti cha' caa slo yu, cha' tyatü nu piti slo ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i.

³ —Cha' liñi nhcui' na' lo'o ma —nacu' Jesús ji'i ngu' bi'—, cha' ná caca tyatü ma cha' ji' ycu' Ndyosi cha' caca Ni loo ne' cresiya ji'i ma si ná cha'a cha' tyiquee ma; nga'a cha' caca tyiquee ma ñi'ya laca tyiquee nu piti re, cha' ná tyixi ndu'ni ngu' sube.

⁴ Sca ñati nu laca ñi'ya laca nu piti re, sca ñati nu ná tyixi tyiquee, nu ná nti' tyijiloo ji'i tya'a cha' caca ycu' sca ñati tlyu, bi' laca nu ndulo la cha' ji' ca su laca ycu' Ndyosi loo.

⁵ Nu lo'o xtyucua ma ji'i sca ñati ñi'ya nti' nu piti re xqui'ya cha' ngusñi tso'o ma cha' jna', la cui' jua'a na nxyucua ma 'na laca.

Cuxi tsa caca ji'na si ntsu'u sca qui'ya nu ndiya la ti' na

⁶ Si ntsu'u ñati nu ndatsaa ji' xa' ñati cha' cua'ni ngu' cha' cuxi, masi tatsaa ñati bi' ji' nu piti re cha' cua'ni yu cha' cuxi, tso'o la masi tyaaca' sca quichi tonu yane ñati cuxi bi', lo'o li' xtyu' ngu' ji' ñati bi' lo' hitya tyujo'o cha' tye cha' ji' tsiya' ti; tso'o la si cajaa ñati nu jua'a ndu'ni, cha' nga'aa tatsaa ji' xa' la ngu' sube cha' cua'ni ngu' cha' cuxi.

⁷ Iya'na tsa ñati chalyuu re! Ntsu'u tsa cha' cuxi nu ndu'ni ñu'u ji' tyiquee ñati. Lcaa hora ntsu'u cha' cuxi jua'a nde chalyuu, pana tlyu tsa cha' caca ji' ñati nu ndatsaa ji' tya'a cha' cua'ni ngu' cha' cuxi; tlyu tsa cha' ti' tyacua ji' ñati bi' nde loo la.

⁸ Nga'a cha' xtyanu ma tsiya' ti lcaa cha' cuxi nu ndiya tsa ti' ma ji', masi tiji' tsa ti' ma ji' sca cha' bi' ñi'ya laca si ya' ma laca, ñi'ya laca si quiya' ma laca. Tso'o la xana chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji' ma, masi ná lo'o cha' cuxi bi' nu tiji' tsa ti' ma ji', lo'o li' ná tyalaa ma su nga'aa tye tsiya' ti cha' tyaqui' quii'.

⁹ La cui' ti cha', masi ndiya tsa ti' ma sca cha' cuxi nu ña'a ma ji', nga'a cha' xtyanu ma cha' bi' tsiya' ti, ñi'ya si culo ma ji' ycu' cloo ma cha' nga'aa taquiya' ma ji' cha' cuxi bi' tsiya' ti. Tso'o la xana chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji' ma, masi ná lo'o cha' cuxi bi' nu tiji' tsa ti' ma ji', cha' li' ná tsa ma nde ca bilyaa su ná tye tsiya' ti cha' tyaqui' quii'.

Cui' ji' sca xlya' nu cua nguna' ji' ngu'

¹⁰ Ná tso'o si ná taquiya' ma ji' sca ñati 'na, masi ji' sca nu piti. Cha' liñi nhcui' na' lo'o ma, cha' ntsu'u xca ca su ntucua ycu' Ni cuentya ji' lcaa ngu' sube bi'; lcaa hora ntsu'u chacuayá' hcui' xca bi' lo'o ycu' Ndyosi Sti na' cuentya ji' nu ngu' sube ji'.

¹¹ Cua nda Ni 'na liyaa chalyuu chacuayá' ji' ycu' Ndyosi cha' caca na' ñati, cha' cua'ni lyaá na' ji' ñati nu cua nguna' chalyuu ji' xqui'ya cha' cuxi.

¹² ¿Ñi'ya nti' ma ni? Cua ntsu'u sca siyento tya'a xlya' ji' sca ñati, lo'o li' nguna' tsaca ji' yu. ¿Ñi'ya cua'ni yu li'? Ndi'ya cua'ni yu ñacu' na': xtyanu yu

ji'í taju xlya' quiña'a bi' sii' ca'ya su tso'o ti ndi'í ni', cha' tsaá yu tsaana yu ji'í xlya' nu nguna' ji'í yu bi'.

13 Lo'o quije bi' ji'í yu, ca chaá tsa ti' yu li', cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee yu ña'a yu ji'í nu sca ca xlya' nu cu nguna' ji'í yu; pana ná ntsu'u cha' culacua ti' yu ji'í nu jacuayala tyii ntucua caa tya'a xlya' nu ndyana tso'o ti.

14 Ñi'ya nu ndu'ni nu xu'na xlya' bi', cha' ná chcuna' ni sca xlya' ji'í yu, la cui' jua'a ndu'ni ycuí' Ndyosi Sti mā nu ntucua nde cua, cha' ná nti' Ni cha' chcuna' chalyuu ji'í ni tsaca ñati' xqui'ya cha' cuxi nu ntsu'u ji'í. Ná nti' ycuí' Ni tsiya' ti cha' tye cha' ji'í ngu', masi sube tsa ngu' nti' mā.

Ntsu'u cha' cua'ni clyu ti' na ji'í tya'a na

15 'Nu lo'o ntsu'u ngu' tya'a mā nu ngua'ni sca cha' cuxi lo'o mā, li' tsaá mā slo ngu' tya'a mā bi', cha' cuaana ti cacha' mā ji'í ngu' bi' ñi'ya laca cha' cuxi nu ngua'ni ngu' lo'o mā. Tso'o tsa li' si tyaja'a ngu' tya'a mā bi' cuna ngu' cha' nu chcuí' mā lo'o ngu'; ca xñi'í ti' ngu' li', xqui'ya cha' tucua ngua'ni ngu' cha' cuxi bi'. Li' xa' caca stu'ba cha' ji'í mā lo'o ngu' tya'a mā bi'.

16 Pana si ná tyaja'a ngu' tya'a mā bi' cuna ngu' cha' nu nchcuí' mā lo'o ngu', tso'o la si tsaá mā slo ngu' bi' chaca quiya'; pana lo'o xi xa' la ngu' tya'a mā tsaá mā li', cha' lo'o ngu' bi' cuna ngu' cha' nu chcuí' tyucuaa mā, cha' caca ngu' bi' testigo.

17 Lo'o li', si ná tyaja'a ngu' tya'a mā bi' taquiya' ngu' tsiya' ti ji'í tucua sna tya'a mā, li' cacha' mā cha' bi' ji'í taju ñati' ji'í cu'mā, nu stu'ba ndu'ni tlyu mā ji'í ycuí' Ndyosi. Lo'o li' si ña'a ti ná tyaja'a nu ngu' tya'a mā bi' taquiya' ngu' ji'í cha' nu nchcuí' ca ta'a taju tya'a mā lo'o ngu', li' nga'aa cua'ni tya'a mā lo'o ngu' bi' lacua. Ñi'ya si cua laca ngu' ñati' nu ná ntsu'u cha' ji'í lo'o ycuí' Ndyosi tsiya' ti, ñi'ya si laca ngu' msu ji'í ngu' xa' tsu' nu cui'ni ti nxñi quiña'a tsa cñi cña loo ji'í mā, jua'a cua'ni mā lo'o ngu' bi' li'.

18 'Cha' liñi laca nu nchcuí' na' re, cha' lo'o ná cua'ni clyu ti' mā ji'í ñati' xqui'ya sca cha' cuxi nu ndyu'ni ñati' bi', la cui' jua'a ná cua'ni clyu ti' ycuí' Ndyosi ji'í ñati' bi' nde loo la; pana lo'o cua'ni clyu ti' mā ji'í ñati', la cui' jua'a cua'ni clyu ti' Ni ji'í ñati' bi'.

19 'Chaca quiya' cacha' ji'í mā cha' chañi cha' cua'ni Sti na' nu ntucua nde cua' lcaa cha' nu ndijña mā ji'í Ni, masi tucua tya'a ti mā ndu mā, si stu'ba cha' nu ntsu'u tyiquee tyucuaa mā.

20 Lo'o na' nga'a na' lo'o mā macala su ndyu'u ti' tucua sna tya'a ti mā chacuaya' na.

21 Li' ñaa Pedro cacua la cha' cacha' ji'í Jesús:

—Xu'na —nacu' ji'í Jesús—, ¿ni lcaua quiya' cui'ya na' cha' clyu ti' ji'í yu tya'a na' lo'o ndyu'ni yu cha' cuxi lo'o na'? —nacu'—. ¿Ha tso'o cati quiya' cua'ni clyu ti' na' ji'í yu?

22 Li' ngxacu' Jesús cha' ji'í Pedro:

—Ná chcuí' na' cha' cati ti quiya' —nacu' Jesús—. Tso'o cua'ni clyu ti' na' ji'í tya'a na masi snayala tyii ntucua cati quiya' —nacu'.

Cui' ji'í msu nu ná nti' cua'ni clyu ti' ji'í tya'a msu yu

23 'Chcuí' na' chaca cha' lo'o mā, cha' caca cuayá' ti' mā ñi'ya caca lo'o laca ycuí' Ni loo ne' cresiya ji'í ñati': Chcuí' na' cha' ji'í sca rey nu ngua ti' cua'ni tye tane', cha' ndacu' tsa msu ji'í.

24 Lo'o ngxana ca ti nclyacua ti' rey jua'a, hora ti ndu'u tucua ngu' slo rey bi', ñaa lo'o ngu' ji'í sca msu nu ndacu' tyuu tsa miyu paxu ji'í.

25 Ná ntsu'u cñi tsiya' ti ji'í msu bi', cha' tya tane' bi' ji'í xu'na yu; bi' cha' ngulo xu'na yu cña cha' cujuí' ngu' ji'í msu bi', lo'o ji'í clyo'o yu, lo'o ji'í ca ta'a

sñi' yu, lo'o lcaa na nu ntsu'u ji'i msu bi' ca caya' cha' tya cñi nu ndacui ji'i xu'na yu li'.

²⁶ Ndyutsij tsa msu bi' li', nclýu yu lo yuu su ndu xu'na yu. Li' ndyatú stí' slo yu cha' jña xi tyempo ji'i xu'na yu: “Xu'na”, nacuj msu bi' ji'i rey, “talo xi 'na. Ta la xi tyempo 'na cha' tya na' lcaa cñi nu ndacui na' jinu'u ca tiya' la.”

²⁷ Ngua tya'na ti' xu'na msu bi' ji'i li', ngua'ni clyu ti' ji'i msu ji'i cuentya ji'i tane' bi'. “Cua ndye tane' jinu'u juani. Nga'aa ndacui nu'u jna”, nacuj xu'na yu ji'i yu. Cua ndu'u msu bi' ndyaa li'.

²⁸ Tyucuij nde su ndyaa yu, li' ndyacua tya'a yu lo'o tya'a msu yu nu ndacui xti ti cñi ji'i yu. Hora ti ngusñi yu yane tya'a, tyaala tsa ngua'ni yu ji'i tya'a msu yu. “¿Ni hora tya nu'u cñi nu ndacui nu'u 'na?” nacuj yu ji'i tya'a msu yu.

²⁹ Lo'o nu ndacui xti ti cñi bi' ni, ndyatú stí' slo msu tyaala bi', ndijña xi cha' clyu ti' ji'i yu tyaala bi', cha' caca tya'na ti' yu ji'i: “Talo nu'u xi 'na”, nacuj ji'i nu tyaala bi'. “Ta la xi tyempo 'na cha' tya na' lcaa cñi nu ndacui na' jinu'u ca tiya' la xi.”

³⁰ Pana nu msu tyaala bi' ni, ná ngua tya'na ti' yu ji'i tya'a msu yu tsiya' ti; hora ti ngusta yu qui'ya ji'i ca toni' cña, cha' su'ba ngu' ji'i ne' chcuá ña'a cuayá' nu tya cñi nu ndacui ji'i yu.

³¹ Lo'o cua na'a lcaa tya'a msu yu ñi'ya ngua cha' cuxi nu ngua'ni yu tyaala bi', xñi' xi ti' ngu' cuentya ji'i nu nga'a ne' chcuá bi' li'. Bi' cha' ndyaa ngu' ca slo xu'na ngu' bi', ndacha' ngu' lcaa cha' bi' ji'i xu'na, ñi'ya nu ngua ji'i nu ndacui cñi bi'.

³² Hora ti ngusi'ya xu'na yu ji'i msu tyaala bi' cha' xa' tyaa yu ca slo. “Cuxi tsa tyiquee nu'u”, nacuj xu'na ji'i msu tyaala bi'. “Cua ngüijña nu'u cha' clyu ti' 'na, lo'o jua'a ngua'ni clyu ti' na' jinu'u nquicha', masi quiña'a tsa cñi ndacui nu'u 'na.

³³ Lo'o juani ni, ¿ni cha' ná ngua'ni tya'na ti' nu'u ji'i tya'a msu nu ndacui xti ti cñi hñi, ñi'ya ngua'ni tya'na ti' na' jinu'u?”

³⁴ Ngua ñasi' tsa xu'na msu bi' ji'i msu tyaala bi' li', ngulo cña cha' xñi policia ji'i, cha' su'ba ngu' ji'i ne' chcuá, cha' xcube' ngu' ji'i ña'a cuayá' nu tya msu tyaala bi' lcaa cñi nu ndacui ji'i xu'na yu. Bi' laca cui ji'i rey lo'o msu ji'i.

³⁵ Ñi'ya ngua'ni rey bi' —nacuj Jesús ji'i ngu'—, jua'a cua'ni Sti na' nu ntucua nde cua' lo'o lcaa ma nu ná tyucui tyiquee ma ndy'i'ya ma cha' clyu ti' ji'i tya'a ma.

19

Ngulu'u Jesús cha' ná xtyanu ngu' ji'i clyo'o ngu'

¹ Lo'o ndye nchcui' Jesús cha' bi' lo'o ngu', li' ndu'u yu loyuu su cuentya Galilea bi', ndyaa yu nde loyuu su cuentya Judea. Nteje tacui Jesús sta'a Jordán,

² lo'o quiña'a tsa ñati ndya'a lca'a ji'i yu cha' cua'ni yu jo'o ji'i lcaa nu quicha nu lijya lo'o ngu' bi'; ngua'ni Jesús jo'o ji'i ngu' quicha bi', ngua tso'o ngu' bi' li'.

³ Laja li' lijya xi ngu' fariseo slo Jesús cha' chcui' cuayá' ngu' lo'o yu si caca tyijiloo ngu' ji'i yu, ngua ti' ngu'.

—¿Ha ntsu'u chacuayá' cuentya ji'na cha' xtyanu sca ñati ji'i clyo'o yu tsiya' ti, si nga'aa nti' yu ji'i nu cuna'a bi'? —nacuj ngu' ji'i Jesús.

⁴ —¿Ha bilya chcui' ma lo quityi cha' ji'i ycu'i Ndyosi? —nacuj Jesús ji'i ngu' bi'—. “Clyo ngüiñá Ni ji'i ñati, sca nu qui'yu lo'o sca nu cuna'a”, jua'a nscua lo quityi bi'.

⁵ Lo'o jua'a ndi'ya nacui Ni: "Bi' cha' tyu'utsu' sca nu qui'yu slo sti yu, slo xtya'a yu, cha' caja clyo'o lo'o sca nu cuna'a, cha' caca ngu' sca ti xtañi tyucuaa ngu'".

⁶ Nga'aa si'i tucua tya'a ñati laca ngu', cua laca jii' ngu' ñi'ya si laca ngu' sca ti ñati. Bi' cha' ná tso'o xtyanu ngu' jii' clyo'o ngu', cha' cua nda ycu' Ndyosi cha' clyo'o jii' ngu'.

⁷ Li' nguxacui ngu' bi' cha' jii' Jesús:

—¿Ni cha' laca ngulo jyo'o Moisés cña ji'na lacua? Cha' tso'o jii' sca nu qui'yu, nacui jyo'o cusu' bi', si culo yu sca quityi cha' xtyanu yu jii' nu cuna'a nu laca clyo'o yu.

⁸ Xa' nchcui' Jesús lo'o ngu' bi' li':

—Ná ndaquiya' ma jii' ycu' Ndyosi tsiya' ti, bi' cha' nda jyo'o Moisés chacuaya' jii' ma cha' xtyanu ma jii' clyo'o ma lo'o sca quityi ti —nacui Jesús jii' ngu'—. Pana si'i jua'a ngua ti' ycu' Ni tya lo'o ngüñá Ni chalyuu.

⁹ Cuentya jna' ni, ta na' sca cui' lo'o ma juani: Si ntsu'u sca ñati nu ngxtyanu jii' clyo'o cha' caja clyo'o lo'o xa' nu cuna'a, ngua'ni tyucuaa ti' yu lo'o nu cuna'a clyo'o yu. Sca ti si clyo'o yu ngua'ni suba' lo'o xa' nu qui'yu, liñi cha' xtyanu yu jii' nu cuna'a bi' li'. La cui' jua'a, nu cuna'a nu cua ngxtyanu clyo'o jii' bi', si xa' caja clyo'o lo'o chaca ñati, cha' suba' cua'ni ngu' bi' li'.

¹⁰ Lo'o li' nchcui' ngu' nu ndyaca tsa'a jii' lo'o Jesús:

—Tso'o la si ná caja clyo'o na tsiya' ti, si jua'a laca cha' jii' ngu' qui'yu lo'o clyo'o ngu' —nacui ngu'.

¹¹ —Ntsu'u tsa ngu' qui'yu nu ná talo ngu' cha' ntucua ngu' ycu' ti ngu' —nacui Jesús jii' ngu' nu ndyaca tsa'a jii' li'—. Sca ti si culo ycu' Ndyosi cña jii' sca ñati cha' ná caja clyo'o, li' talo yu cha' ná cala' jii' sca nu cuna'a tsiya' ti, si tyucua ycu' Ndyosi jii' yu bi'.

¹² Ntsu'u tyuu lo' cha' nu ndu'ni cha' ná nchca caja clyo'o sca nu qui'yu: ntsu'u ngu' nu quicha ngu' tya lo'o ngula ngu'; lo'o jua'a ntsu'u xi ngu' nu quicha ngu' xqui'ya cha' ngua'ni ñu'u ñati jii' ngu' bi'; lo'o jua'a ntsu'u xi ngu' nu cua ngusubi ycu' Ndyosi jii' cha' cua'ni ngu' cña jii' Ni, bi' cha' tso'o la masi ná caja clyo'o ngu' bi' li', nti' ngu', cha' sca ti ycu' Ndyosi caca loo jii' ngu' li', nti' ngu'. Nu qui'yu bi' ni, ycu' yu nda yu cuentya si caca jii' yu tyi' yu ycu' ti yu; tso'o si faló yu bi' tyi' yu ycu' ti yu lacua.

Ngulacua Jesús jii' nu sube

¹³ Lo'o li' ngua sca quiya' ñaa lo'o ngu' jii' tyuu tya'a nu sube ca su nga'a Jesús. Ngua ti' ngu' cha' sta ya' ycu' Jesús hique nu sube bi', cha' chcu' yu lo'o ycu' Ndyosi cuentya jii' nu sube bi'. Li' ngua'ni tyaala nu ngu' nu ndyaca tsa'a jii' Jesús jii' ngu' bi',

¹⁴ pana hora ti nchcui' Jesús lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a jii' li':

—Ta ma chacuaya' jii' nu sube cha' caa ngu' slo na' —nacui Jesús jii' ngu' bi'—. Ná cua'a ma jii' nu sube bi'. Ñi'ya laca lo'o jlya ti' nu sube jii' sti ngu', la cui' jua'a ntsu'u cha' jlya ti' ñati jii' ycu' Ndyosi nu lo'o caca Ni loo ne' cresiya jii' ngu'.

¹⁵ Li' ngusta ya' Jesús hique nu sube bi'. Lo'o li' ndu'u Jesús ndyaa.

Nchcui' sca nu culiya' lo'o Jesús

¹⁶ Ca tiya' la li' ñaa sca nu qui'yu cuañi' slo Jesús.

—Mstru, tso'o tsa ndu'ni nu'u —nacui yu jii' Jesús—. Cua'ni nu'u cha' tso'o cacha' nu'u jna': ¿Na laca nu tso'o cua'ni na' cha' caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye 'na? —nacui yu.

¹⁷ Lo'o li' nchcui' Jesús lo'o yu:

—¿Ni cha' nchcui' nu'u cha' tso'o tsa ndu'ni na'? —nacuj Jesús jil'i yu bi'—. Sca ti ycui' Ndyosi laca nu chañi cha' tso'o laca Ni. Pana taquiyá' nu'u jil'i lcaa cña nu ngulo ycui' Ndyosi jil'i mā, si nti' nu'u caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye jinu'u.

18 —¿Ñi'ya nu laca cña bi' nti' nu'u? —nacuj yu cuañi' bi' jil'i.

Li' ngulu'u Jesús xi cha' jil'i yu bi':

—Ná cuyui mā jil'i tya'a ñati mā. Ná cua'ni mā cha' suba' lo'o clyo'o xa' ñati, ni ná cuaana mā cha' tso'o nu ntsu'u jil'i tya'a ñati mā. Ná chcui' mā cuentyu jil'i tya'a ñati mā.

19 Lo'o jua'a cua'ni tlyu mā jil'i sti mā, jil'i xtya'a mā. Cua'ni tya'na ti' mā jil'i tya'a ñati mā, ñi'ya laca si ndu'ni tya'na ti' mā jil'i ycui' ca ti mā.

20 Li' nguxacuj yu bi' cha' jil'i Jesús:

—Tya lo'o cuañi' na' ndaquiyá' na' jil'i lcaa cña bi' lcaa tsá —nacuj yu cuañi' bi' jil'i Jesús—. ¿Ha tya ntsu'u la cha' nu tya lyiji cua'ni na' lacua? —nacuj.

21 —¿Ha chañi cha' nti' nu'u cha' ca lubii cresiya jil'nu'u, cha' caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye jinu'u? —nacuj Jesús jil'i yu bi'—. Si chañi cha' nu nchcui' nu'u, yaa clyu cuyui' nu'u lcaa cha' tso'o nu ntsu'u jinu'u; tyu'u cñi cha' ta nu'u jil'i ngu' ti'i li'. Lo'o li' sta ycui' Ndyosi sca cha' tso'o nu tyacua jinu'u ca su ntucua ycui' Ni. Lo'o cua ngua'ni nu'u cha' bi', li' caa nu'u slo na' cha' tya'a nu'u lo'o na'.

22 Lo'o ndyuna yu cuañi' bi' cha' nu nda Jesús lo'o yu, ndu'u yu ndyaa yu li'; xñi'i xi ti' yu cha' nchcui' Jesús cha' bi', cha' culiya' tsa yu.

23 Li' nchcui' Jesús lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i:

—Cha' liñi nchcui' na' lo'o mā juani —nacuj—, tucui tsa caca jil'i ngu' culiya' cha' tyatj ngu' cha' jil'i ycui' Ndyosi, cha' caca Ni loo ne' cresiya jil'i ngu'.

24 Lasa la cña tyeje tacui sca na'ni quiyá' cuxa, masi sca na'ni tonu ñi'ya nti' sca camello, lasa lá cha' bi'; tucui la tyalaa sca ngu' culiya' ca su laca ycui' Ni loo.

25 Ndube tsa ti' ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i lo'o ndyuna ngu' cha' bi'.

—¿Tilaca laca nu taca jil'i clyaa jil'i nu cuxi nu ntsu'u chalyuu cha' tyalaa ca slo ycui' Ndyosi lacua? —nacuj ngu' jil'i Jesús li'.

26 —Bi' laca sca cha' nu ná nchca cua'ni ni sca ñati chalyuu; pana ycui' Ndyosi ni, nchca jil'i Ni cua'ni cha' tyalaa ngu' slo Ni —nacuj Jesús jil'i ngu'.

27 Li' nchcui' Pedro xi lo'o Jesús:

—Lo'o cuare ni, cua ngxu'tyanu ya lcaa na nu ntsu'u jil'i ya cha' tya'a ya lo'o nu'u, ñi'ya nu nacuj nu'u cha' cua'ni ya —nacuj Pedro jil'i Jesús—. ¿Na laca caja jil'i ya nde loo la li'?

28 —Cha' liñi nchcui' na' lo'o mā juani —nacuj Jesús jil'i ngu'—, cha' nu lo'o caca chalyuu cucui bi' ni, li' caa na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati; tsa tucua na' ca su tso'o tsa ña'a ca bi', cha' cua'ni cuayá' na' jil'i lcaa ñati chalyuu li'. Lo'o cu'mā nu ndya'a mā lo'o na', tiya' la tyucua mā lo tii tyucuaa ya yaca nu tso'o tsa ña'a, cha' cua'ni cuayá' mā jil'i tya'a ñati mā, nu tii tyucuaa tya'a taju ngu' Israel bi'.

29 Lo'o jua'a cua' ña'a ca ñati nu ntsu'u cha' tsa tyijyu' cha' cua'ni ngu' cña cuentya jna', nu ngxu'tyanu lcaa na nu ntsu'u jil'i ngu' cha' ndyu'ni ngu' cña bi', ná xtyanu na' jil'i ngu' bi' jua'a ti; masi tyi ngu', masi tya'a ngula ngu', masi sti ngu', masi xtya'a ngu', masi sñi' ngu', masi yuu nu ntsu'u jil'i ngu', masi xtyanu ngu' lcaa cha' bi', pana caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye jil'i ngu'. Lo'o jua'a xa' caja quiña'a la cha' jil'i ngu' bi', tsa ña'a nu nguna' jil'i ngu' bi' ngua ti' ngu'.

³⁰ Pana nu ngu' nu tyu'u tucua lo'o cua tye ti cha' bi' laca ngu' nu caca nde loo la; nu ngu' nu ndu'u tucua clyo, bi' ngu' laca nu tyanu nde chu' la li'.

20

Cuij ji'i ngu' nu ndya'a ne' xña ji'i ñati

¹ 'Chaca cha' nti' na' chcu' lo'o ma juani, cha' caca cuaya' ti' ma ñi'ya caca lo'o laca ycui' Ni loo ne' cresiya ji'i ñati. Chcu' na' sca cuij cuentya ji'i sca nu laca xu'na msu. Ngua sca tsã nde tlyã ndu'u yu ndyaa yu lcaya' cha' chcu' yu lo'o ngu' nu caca msu ji'i, si cua'ni ngu' cña ne' lo'o ji'i yu ca su ndyataa yaca si'yu losu' tyixi.

² Ta yu xcaya' msu ñi'ya nu nda ti ngu' tyempo bi', nacuj xu'na msu bi' ji'i ngu'; tso'o tsa nti' ngu' msu bi', si caja tsa lo cua caya' ji'i ngu'. Li' ndu'u msu bi' ndyaa ngu' ne' lo'o ji'i yu bi', cha' cua'ni ngu' cña.

³ Nu lo'o cua ndye sna hora ntsu'u ngu' cña, li' ndyaa xu'na ngu' bi' lcaya' chaca quiya'. Ndacua na'a yu ji'i xa' la ñati, pana ndu ti ngu' cha' bilya caja cña ji'i ngu'.

⁴ Li' nchcu' yu lo'o ngu' bi': "Yaa clyã ma, cua'ni ma cña ne' lo'o 'na. Stu'ba cua'ni ma cña lo'o msu 'na, cha' cua ntsu'u ngu' ndyu'ni ngu' cña 'na juani. Ta na' caya' tso'o ji'i ma li'", nacuj yu. Hora ti ndyaa ngu' ne' xña ji'i xu'na msu bi' li'.

⁵ Lo'o li' xa' ndyaa xu'na msu bi' lcaya' nde hora, jua'a chaca quiya' na'a yu ji'i xi xa' la ngu' cha' na ndu ti ngu'. La cui' ti cha' nchcu' yu lo'o ngu' bi' li', lo'o li' la cui' jua'a ngua chaca quiya' hora cua sna nde ngusij.

⁶ Nu lo'o cua ngusij la ña'a ti tyã ndu xi ñati lcaya' bi'. Nchcu' xu'na msu bi' lo'o ngu' li': "¿Ni cha' laca na ndu ti ma ca nde tyucui tsã?", nacuj yu ji'i ñati bi'. "¿Ha ná ntsu'u cña ji'i ma lacua?"

⁷ "Ná ntsu'u ñati nu nti' msu juani", nacuj ngu' ji'i. "Yaa clyã ma cua'ni ma xi cña ne' lo'o 'na lacua", nacuj xu'na msu bi' ji'i ngu' li'.

⁸ Tiya' la li' lo'o cua tyaa ti cuichaa, li' nchcu' xu'na cña bi' lo'o nu laca loo ji'i msu: "Xi'ya nu'u ji'i lcaa msu juani cha' ta nu'u xcaya' ngu'", nacuj. "Clyo ta xcaya' msu nu ndyalaa ca ti. Cuati su cua tye, li' ta nu'u xcaya' ñati nu ndyalaa tya tlyã la."

⁹ Li' ndyalaa ngu' nu nguxana ca ti cña ca slo yu, pana nda yu xcaya' ngu' ñi'ya si ntsu'u ngu' cña tyucui tsã.

¹⁰ Ca tiya' la, li' ndyalaa ngu' nu nguxana cña tya tlyã slo yu. Ngulacua ti' msu bi' cha' quiña'a la cña caja xcaya' ngu' li', pana stu'ba ti ngujui xcaya' lcaa msu ji'i.

¹¹ Ñasi' xi msu nu nguxana cña tya tlyã li'.

¹² "Tyucui tsã ngua'ni ya cña jinu'u", nacuj msu bi' ji'i xu'na. "Masi tyique' tsa cua nde hora, ña'a ti tyã ngua'ni ya cña jinu'u. Lo'o juani, stu'ba ngujui xcaya' lcaa tya'a ntsu'u ya cña, masi sca hora ti ngua'ni ngu' jua cña jinu'u", nacuj msu nu nguxana cña nde tlyã bi'.

¹³ Li' nguxacuj xu'na cña bi' cha' ji'i msu ñasi' bi': "Si'i cha' cuxi nu ndyu'ni na' lo'o ma. ¿Ha si'i na cua ngüñi cha' jna' lo'o ma ni tsa lo xcaya' nu ta na' ji'i ma? Lo'o jua'a, tsa lo cua cña xcaya' cu'mã nda na' ji'i ma juani.

¹⁴ Xña ma xcaya' ma, tyaa ma li'. Ná ntsu'u cha' ca ñasi' cu'mã 'na. Si nti' na' cua'ni na' cha' stu'ba xcaya' cu'mã lo'o nu xa' la msu nu xti ti hora ngua'ni cña, tso'o tsa lacua.

¹⁵ Ntsu'u chacuayá' jna' cua'ni na' ñi'ya nu nti' ti na' cua'ni na' lo'o cña 'na. ¿Ha si'i jua'a? ¿Ni cha' laca liye' ti' ma ña'a ma 'na, cha' tso'o ti xcaya' nda na' ji'i lcaa msu 'na?', nacuj xu'na msu bi'.

16 Pana nu ngu' nu tyu'u tucua lo'o cua tye ti cha', bi' laca ngu' nu caca nde loo la; ngu' nu ndu'u tucua clyo, bi' laca ngu' nu tyanu nde chu' la —nacui Jesús—. Cua ndacane Ni ji'i quiña'a tsa ñati cha' cua'a jyaca ngu' ni cha' nda Ni, pana cua laca ti ñati nsubi Ni ji'i cha' caca ngu' ñati ji'i Ni.

Xa' nchcui' Jesús lo'o ngu' cha' cua cajaa ti ycu'i'

17 Tya ndya'a ngu' tyucuii cha' tsa'a ngu' ca quichj Jerusalén. Li' ndu'utsu' Jesús xi to' tyucuii lo'o nu ti tyucuaa tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i, cha' chcu'i' xi lo'o ngu' bi' li':

18 —Jlo ti' ma cha' tyacui na tyaa na tyucuii nde ca'ya juani, cha' cua tsa'a ti na nde Jerusalén —nacui Jesús ji'i ngu' bi'—. Cajua taya' ngu' 'na nu cua nda Ni 'na liyyaa cha' caca na' ñati, cha' tsa'a lo'o ngu' 'na slo sti jo'ó nu laca loo, slo mstru nu nclu'u cha' jo'ó ne' laa. Cua'ni cuayá' ngu' bi' 'na li', chcu'i' ngu' cha' ntsu'u qui'ya 'na, cha' xqui'ya bi' ntsu'u cha' cajaa na'.

19 Li' tsa'a lo'o ngu' bi' 'na slo ngu' xa' tsu' nu laca loo, cha' xtyí lo'o ngu' bi' 'na. Lo'o jua'a quiji' ngu' bi' 'na lo'o reta, cuju'i' ca'a ngu' bi' 'na lo crusi li'. Pana, tsá nchca tyuna, li' tyu'ú na' chaca quiya' —nacui Jesús.

Ndijña xtya'a Jacobo sca cha' tso'o cuentya ji'i sñi'

20 Lo'o li' yaa xtya'a Jacobo lo'o Juan ca slo Jesús. Zebedeo laca sti tyucuaa nu qui'yu bi'. Stu'ba ti yaa nu cuna'a bi' lo'o tyucuaa sñi', li' ndyatú sti' ma' slo Jesús cha' jña ma' sca cha' tso'o ji'i.

21 Li' nchcuane Jesús ji'i nu cuna'a bi':

—¿Na laca nti' nu'u? —nacui Jesús ji'i.

—Cua'ni nu'u cha' tso'o ta nu'u chacuayá' cha' stu'ba ti chca'a sñi' na' lo'o nu'u ca su caca nu'u loo nde loo la —nacui nu cuna'a bi'—. Culo nu'u cña cha' chca'a tsaca yu la'a tsu' cui' jinu'u, chaca yu bi' chca'a yu la'a tsu' coca jinu'u —nacui.

22 Li' nchcu'i' Jesús lo'o tyucuaa nu qui'yu bi':

—Ná nchca cuayá' ti' ma' ñi'ya laca cha' nu ndijña ma' 'na juani —nacui Jesús ji'i ngu'—. ¿Ha taca ji'i ma' chcube' ma' ñi'ya nu chcube' na', ñi'ya ca si ta ngu' sca taná nu tyaa' tsa cha' co'o na? ¿Ha talo ma' si xcube' ngu' ji'i ma' ñi'ya nu nga'a cha' xcube' ngu' jna', nu lo'o cujuui ngu' 'na?

—Taca ji'i cua —nacui ngu' bi' li'.

23 —Chañi cha' lo'o cu'ma co'o ma' taná clyaa' nu ntsu'u cha' co'o na' bi', lo'o jua'a chcube' ma' ñi'ya nu chcube' na' —nacui Jesús ji'i ngu'—. Pana ná ntsu'u chacuayá' ta na' sca se'j nde sii' na' cha' chca'a ma' lo'o na' nde loo la, cha' cua laca ngusubi ycu'i' Ndyosi Sti na' ji'i ñati nu chca'a nde sii' na' tyempo bi'.

24 Lo'o ndyuna nu chaca ti tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús, chi' tsa ngua ti' ngu' ña'a ngu' ji'i Jacobo lo'o ji'i tya'a yu li'.

25 Lo'o li' ngusi'ya Jesús ji'i lcaa ngu' bi', cha' tyu'u ti' ngu' slo.

—Jlo ti' ma' cha' nu laca loo ji'i ngu' xa' tsu' ni, tyaaala tsa ngu' bi' —nacui Jesús ji'i ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i—. Lye tsa nclo ngu' nu laca loo bi' cña ji'i ngu' ca quichj tyi ngu';

26 pana nu cu'ma ni, ná cua'ni ma' jua'a. Lcaa lo cña nu taca xtyucua ma' ji'i tya'a ñati ma', bi' cña ntsu'u cha' cua'ni ma', si cua nti' ma' cha' caca ma' loo ji'i ngu'.

27 Lo'o jua'a, si nti' ma' cha' ndulo la cha' ji'i ma' cuentya ji'i ngu' tya'a ma', ntsu'u cha' cua'ni ma' ñi'ya si laca ma' msu ji'i tya'a ma', masi ná lo'o caya'.

28 Na' nu cua nda Ni 'na liyyaa cha' caca na' ñati, ná liyya na' nde chalyuu cha' caja msu 'na; ycu'i' na' laca na' msu ji'i ñati, bi' cha' liyya na'. Na cua liyya

na' cha' cajaa na' cha' cati qui'ya nu ntsu'u jil'i ñati, cha' cua'ni lyaá na' jil'i quiña'a tsa ñati li' —nacu j Jesús jil'i ngu'.

Ngua'ni Jesús jo'o jil'i tucua tya'a ngu' cuityi'

²⁹ Cua ndyalaa ngu' quichi Jericó. Cua tyu'u ti ngu' tyaa ngu' li', lo'o jua'a quiña'a tsa ñati ndu'u lca'a jil'i Jesús.

³⁰ To' tyucui su tyeje tacui ngu' nga'a tucua tya'a ngu' cuityi'; cua ndyuna ngu' cuityi' bi' cha' ycu' Jesús nteje tacui tyucui jua, bi' cha' cui ngusi'ya ngu' jil'i yu:

—Xu'na, cua'ni tya'na ti' nu'u jil'i ya. Jlo ti' ya cha' la cui' ñati tya'a jil'i jyo'o David laca nu'u —nacu ngu' cuityi' bi' jil'i Jesús.

³¹ Pana ná ndiya ti' nu ngu' quiña'a bi', cha' lye tsa ngusi'ya ngu' cuityi' bi' jil'i Jesús.

—Cuaana ti cu'ma —nacu ngu' jil'i ngu' cuityi' bi'.

Ná ndyuna ngu' cuityi' bi', cui la ngusi'ya ngu' bi' li':

—Xu'na, nu'u nu laca la cui' tya'a ñati jil'i jyo'o David —nacu ngu' cuityi' bi' jil'i Jesús—, cua'ni tya'na ti' nu'u jil'i ya.

³² Li' ndyatu Jesús, ngusi'ya jil'i ngu' cuityi' bi', cha' caa ngu' slo.

—¿Na laca nti' ma cha' cua'ni na' lo'o ma? —nacu Jesús jil'i ngu' bi' li'.

³³ —Xu'na —nacu ngu' bi' jil'i—, nti' ya cha' tyaca' tso'o xee cloo ya ña'a ya chaca quiya'.

³⁴ Tya'na tsa ti' Jesús ña'a yu jil'i ngu' bi'. Ngusta sne ya' yu chu' si'yu cloo ngu' bi' li', lo'o hora ti tyaca' tso'o xee loo ngu', ña'a ngu' chaca quiya'. Li' ndu'u ngu' bi' ndyaa ngu', nguta'a ngu' bi' lo'o Jesús.

21

Ngua'ni chi' ngu' loo Jesús lo'o ndyalaa yu nde Jerusalén

¹ Cua ngulala ti tyalaa ngu' quichi Jerusalén. Cua tyeje tacui ti ngu' sca quichi sube ti su naa Betfagé, sii' ca'ya Olivos ndi' quichi bi'. Li' ngulo Jesús cña jil'i tucua tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i:

² —Yaa ma nde lquichi re —nacu—. Yala ti quije sca huru nu ndu ndyaca' jil'i ma; ndu ni' lo'o sñi' ni'. Xati' ma jil'i na'ni bi', cha' tyaa lo'o ma jil'i ni' ca nde.

³ Pana si xcuane ngu' jil'i ma: “¿Ni cña cua'ni ma lo'o huru jua?” Li' ñacu ma jil'i ngu' bi': “Ntsu'u cña cuentya jil'i ycu' nu Xu'na na cha' cua'ni huru re”. Li' hora ti ta ngu' chacuaya' jil'i ma cha' caa ma caa lo'o ma jil'i ni'.

⁴ La cui' jil'i cha' bi' nchcui' jyo'o cusu' nu ngua tu'ba jil'i ycu' Ndyosi nu ngua sa'ni; ndi'ya nscua cha' bi' lo quityi:

⁵ Cacha' ma jil'i ngu' quichi Sión:

“Ña'a ma ña'a cha' cua lijya ti nu laca loo jil'i ma.

Ná tyaala nu cusu' bi', hichu' huru ti ntyucua yu.

Sca huru cuañi' laca ni', sñi' na'ni nu ndyi'ya yu'ba laca huru cuañi' bi'.”

⁶ Lo'o li' ndyaa nu tucua tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i lquichi bi', ñi'ya nu ngulo Jesús cña jil'i ngu'.

⁷ Ñaa lo'o ngu' jil'i huru bi' lo'o sñi'. Li' ngusta ngu' ste' ngu' hichu' huru cha' tyucua Jesús hichu' ni'. Li' ndyaa tucua Jesús hichu' ni'.

⁸ La cui' jua'a nu quiña'a tsa ñati nu ndi' ca bi' nguscana ngu' ste' ngu', ngusta ngu' jil'i tyucui cha' caja tyucui tso'o su ñaa Jesús ntucua hichu' huru bi'. Xa' la ñati ngusi'yu sta' yaca cha' sta ngu' tyucui su ñaa yu.

⁹ Lo'o lcaa ngu' nxi'ya ngu' cha' chaa ti' ngu', masi ngu' nu ndyaa nde loo la, masi ngu' nu ñaa nde chu' la; chaa tsa ti' lcaa ngu' bi'.

—Cua'ni tlyu ya jinu'u, cha' la cui' ñatī tya'a jī' jyo'o rey David laca nu'u —nacuj ngu' jī' Jesús—. Tso'o tsa cua'ni ycuī' Ni lo'o nu'u cha' lijya nu'u lo'o chacuayá' jī' ycuī' nu Xu'na na. Masi juani ti, cua'ni tlyu na jī' ycuī' Ndyosi —nacuj ngu'.

¹⁰ Li' ndyalaa ngu' bi' lo'o Jesús to' quichī Jerusalén, ndyatī ngu' to' lo'o quichī bi'. Ndube tsa ti' ngu' quichī bi' li'. Cui' tsa nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu': —¿Tilaca laca nu lijya re? —nacuj ngu'.

¹¹ Li' nguxacuj nu quiña'a tsa ñatī bi' cha' jī' ngu' quichī bi': —Jesús Nazaret laca nu nde. Loyuu su cuentya Galilea laca quichī tyi yu. Tu'ba jī' ycuī' Ndyosi laca yu re —nacuj ngu'.

Ngulo'o Jesús jī' ngu' cuxi nu ntsu'u ne' laa tonu

¹² Lo'o li' ndyalaa Jesús to' laa tonu su ndu'ni tlyu ngu' jī' ycuī' Ndyosi. Ndyatī yu ndyaa yu ne' laa bi'. Li' ngulo'o yu jī' lcaa ngu' nde liya', ngu' nu ndyujui' yu'ba nde ne' laa bi', jua'a lcaa ngu' nu ndi' ndyī'ya yu'ba bi'; nguxasu Jesús mesa su nchcutsa'a ngu' cñi jī' ngu', nguxasu yu yaca su ntucua ngu' nu ndujui' paloma.

¹³ —Ndi'ya nscua cha' lo quityi jī' ycuī' Ndyosi cuentya jī' laa re —nacuj Jesús li'—: “Ni'ī su caca chcuī' lcaa ñatī lo'o ycuī' Ndyosi, jua'a ñacuj ngu' cha' jī' ni'ī 'na, nacuj Ni.” Jua'a nscua lo quityi, pana juani, cua ngua'ni mā cha' to' tyi ngu' cuaana laca ni'ī re —nacuj Jesús jī' ngu' bi'.

¹⁴ Li' ñaa xi ngu' cuityī' ca su ndū Jesús ca ne' laa tonu bi', lo'o jua'a ñaa xi ngu' nu quicha quiya'; ngua'ni Jesús cha' ndyaca tso'o ngu' quicha bi' li'.

¹⁵ Na'a sti jo'ó nu laca loo cha' tlyu nu ngua'ni Jesús; lo'o nu mstru cha' jo'ó bi', na'a ngu' ñi'ya ngua cha' ndyaca tso'o ngu' quicha bi'. Lo'o jua'a na'a ngu' cha' ndi' tyu' tya'a nu sube, cha' cui' tsa nchcui' nu sube bi' ndyu'ni chī ngu' loo Jesús:

—Cua'ni tlyu ya jinu'u, cha' la cui' ñatī tya'a jī' jyo'o rey David laca nu'u —nacuj nu sube bi'.

Nu lo'o ndyuna ngu' tlyu bi' ñi'ya nu nchcui' nu sube, ngua ñasi' tsa ngu' nu laca loo bi' li'.

¹⁶ Hora ti nchcui' ngu' bi' lo'o Jesús:

—¿Ha ná ndyuna nu'u cha' cuiñi nu nchcui' nu sube re cuentya jinu'u? —nacuj ngu' bi' jī' Jesús.

—Cua ndyuna na' —nacuj Jesús li'—. Si'i cha' cuiñi laca cha' nu nchcui' nu sube re. ¿Ha bilya chcuī' mā lo quityi nu nscua sca cha' ndi'ya'?: Ndula tu'ba cubi', ndula tu'ba nu sube cuañi'; chañi cha' ndu'ni tlyu ngu' bi' jī' ycuī' Ndyosi.

¹⁷ Ndu'u Jesús ndyaa li'; ndu'u yu quichī tlyu, ndyaa nde sca quichī piti nu naa Betania. Ca bi' ngujua' yu talya.

Ngua'ni Jesús cha' ngüityi sca yaca quityi

¹⁸ Ca chaca tsá nguxtyu' Jesús ñaa nde quichī tlyu bi', ntyute' yu li'.

¹⁹ Lo'o li' na'a yu sca yaca quityi nu ndū to' tyucui'. Ndyaa na'a yu jī' yaca bi' si ntsu'u si'yu lo yaca bi' cha' cacu yu; pana ná ntsu'u si'yu lo, xcui' laca' ti ntsu'u lo. Li' nchcui' Jesús jī' yaca bi':

—Nga'aa tyu'u tsiya' ti si'yu lo yaca cua chaca yija —nacuj.

Hora ti ngüityi yaca bi'.

²⁰ Ndube tsa ti' ngu' nu ndyaca tsa'a jī' li':

—¿Na laca ngua jī' yaca quityi bi', cha' tsa tsiya' ca ngüityi yaca bi'? —nacuj ngu' bi' jī' Jesús.

²¹ Li' nguxacuj Jesús cha' jī' ngu' bi':

—Cha' liñi nchcui' na' lo'o ma juani —nacuj—. Si chañi cha' jlya ti' ma jil'i ycu'i' Ndyosi, si si'i cha' tucua ti cha' ntsu'u tyiquee ma nchcui' ma lo'o Ni, lo'o cu'ma caca jil'i ma cua'ni ma sca cha' tlyu jua'a. Si'i cha' quityi sca yaca ti chcu'i' ma lo'o ycu'i' Ndyosi li', masi taca chcu'i' ma lo'o ca'ya jua ndi'ya: “Tyu'utsu' nu'u, yaa xcua nu'u nde lo hitya tyujo'o”, ñacu'i' ma jil'i. Lo'o li' jua'a caca jil'i, cha' tyu'utsu' ca'ya bi'.

²² Lcaa lo cha' nu jña ma jil'i ycu'i' Ndyosi ni, si chañi cha' jlya ti' ma jil'i ycu'i' Ni, caja cha' bi' jil'i ma li'.

Ndyu'ni Jesús cña chacuayá' jil'i ycu'i' Ndyosi

²³ Nu lo'o ndyalaa ngu' quich'i tlyu bi', li' xa' ndyat'i Jesús ndyaa ne' laa tonu bi'; nclyu'u yu jil'i ñati' chaca quiya'. Lo'o li' na'a sti jo'ó nu laca loo lo'o xa' la ngu' cusu' nu laca loo, na'a ngu' jil'i Jesús. Hora ti ñaa ngu' bi' slo yu cha' xcua ne ngu' cha' jil'i yu li'.

—¿Tilaca laca nu nda chacuayá' jinu'u cha' cua'ni nu'u ñi'ya nu ndyu'ni nu'u juani? —nacuj ngu' nu laca loo bi' jil'i Jesús—. ¿Ma nde ngujui chacuayá' cua jinu'u? —nacuj ngu' bi' jil'i.

²⁴ —Lo'o na' xcua ne na' sca cha' jil'i ma lacua, ñi'ya xacuj ma cha' 'na li' —nacuj Jesús jil'i ngu' bi' li'—. Si caja ñi'ya xacuj ma cha' re 'na, lo'o na' xacuj na' cha' jil'i ma li'; cacha' liñi na' jil'i cu'ma tilaca laca nu nda chacuayá' 'na, cha' cua'ni na' ñi'ya nu ndyu'ni na' re li'.

²⁵ Tso'o lacua, nu lo'o tya ntyucuatya Juan jil'i ngu', ¿ha chacuayá' jil'i ycu'i' Ndyosi ngua bi'? ¿Ha chacuayá' jil'i ñati' ti ngua bi'?

Li' cuaana ti nchcui' ngu' nu laca loo bi' lo'o tya'a ngu'.

—¿Ñi'ya xacuj na cha' jil'i yu? Si ñacu'i' na: “Chacuayá' jil'i ycu'i' Ndyosi ntyucuatya Juan bi' jil'i ngu'”, ná tso'o tyu'u cha' jua'a; hora ti ñacu'i' yu jil'na li': “¿Ni cha' ná ngusñi ma cha' nu nchcui' yu lacua?”

²⁶ Lo'o si ñacu'i' na: “Chacuayá' jil'i ñati' ti ntyucuatya Juan bi'”, la cui' ti ná tso'o si ñacu'i' na jua'a, cha' ntsu'i' na jil'i lcaa ngu' quich'i re, cha' lcaa ngu' jlya ti' ngu' cha' chañi cha' ngua Juan bi' tu'ba jil'i ycu'i' Ndyosi.

²⁷ Bi' cha' ndi'ya nguxacuj ngu' bi' cha' jil'i Jesús:

—Ná jlo ti' ya —nacuj ngu' bi'.

—Tso'o lacua —nacuj Jesús jil'i ngu' bi'—. Ni na', ná cacha' na' jil'i ma tilaca laca nu nda chacuayá' 'na cha' cua'ni na' ñi'ya nu ndu'ni na'.

²⁸ Tya ngulu'u la Jesús xi cha' jil'i ngu' li':

—Chcui' na' sca cu'i' re lo'o ma, lo'o li' xacuj ma cha' jna' —nacuj Jesús jil'i ngu'—. Cua ndi'i sca nu cusu' nu ntsu'u tucua tya'a sñi' quiyu jil'i. Li' nchcui' nu cusu' bi' lo'o sñi' nu ngula clyo: “Sñi'”, nacuj jil'i sñi' clyo bi', “yaa nu'u cua'ni cña ne' lo'o 'na juani, su ntsu'u yaca si'yu losu' tyixi 'na”.

²⁹ “Ná tsa'a”, nacuj sñi' yu li'. Pana tsa cua tsa ti xi ngua tyuju'u ti' sñi' cha' ná ndaquiya' jil'i sti, lo'o li' ndu'u ndyaa cña bi'.

³⁰ Lo'o la cui' ti cña bi' ngulo sti jil'i nu chaca sñi' yu. “Tsa'a na', ná cube ti' nu'u”, nacuj yu cuañi' bi' jil'i sti. Pana cha' cuiñi ti nchcui', cha' ná ndyaa cña jil'i sti.

³¹ ¿Ñi'ya nti' cu'ma ni? Nu tyucuaa quiyu cuañi' bi' ni, ¿tilaca laca nu ngua'ni cña nu ngua ti' sti ngu' cha' cua'ni ngu'?

—Sñi' clyo yu, bi' laca bi' —nacuj ngu' jil'i Jesús li'.

—Chañi cha' jil'i ma —nacuj Jesús jil'i ngu'—. Cha' liñi nchcui' na' lo'o ma juani, cha' ntsu'u ngu' cuxi, ñi'ya nti' nu msu jil'i ngu' xa' tsu' nu cuiñi ti nxñi quiña'a tsa cñi cña loo ngu', ntsu'u ngu' bi' nu yala la tyat'i cha' jil'i ycu'i' Ndyosi, cha' caca Ni loo ne' cresiya jil'i ngu'; jua'a ntsu'u nu cuna'a calle ti nu

yala la tyatí ngu' cha' jí'í ycuí' Ndyosi, cha' caca Ni loo ne' cresiya jí'í ngu'. Pana cu'mā ni, tiya' tsa tyalaa cu'mā ca su ntucua ycuí' Ni.

³² Nu lo'o ñaa jyo'o Juan bi' ni, xcui' cha' liñi nchcui' yu lo'o mā. Liñi tsa ngua'ni yu, pana ná ngua'ni cuentya mā tsiya' ti jí'í cha' nu nchcui' yu lo'o mā. Lo'o nu ngu' cuxi nu nxñi cñi cña loo ngu' ni, cua ndaquiya' ngu' bi' jí'í cha' nu nchcui' Juan bi' li'; jua'a nu cuna'a calle bi', ndaquiya' ngu' jí'í cha' nu nchcui' Juan. Masi cua na'a mā ñi'ya jlyá ti' nu ngu' cuxi tyiquee bi' cha' nu ngulu'u Juan, ná nchca caca tyuju'u ti' mā jí'í qui'ya nu ntsu'u jí'í ycuí' ca mā, xqui'ya cha' ná ngusñi mā cha' nu nchcui' Juan bi' tsiya' ti.

Cuij jí'í msu xña'a

³³ 'Nde chcui' na' chaca cuij lo'o mā: Ngua sca ngu' culiya', li' ndyataa yu quiña'a tsa yaca si'yu losu' tyixi. Ngusu'ba yu culiya' bi' sca lo'o hichu' yaca bi' li', xcui' yaca ye'e ndya' lo'o bi'. Lo'o jua'a ngüiñá yu sca pilya cha' tyatá si'yu losu' ndacua, cha' tyu'u hitya tyixi nu ntsu'u jí'í si'yu bi'. Li' ngüiñá yu sca ni'í su tyu' ngu' cua jí'í cña bi'.

'Li' nda nu xu'na yuu bi' yuu ngüijña xi xa' la ñati, cha' cua'ni ngu' cña ne' lo'o jí'í yu, cha' ntsu'u sca cña tsaa yu tyijyu'.

³⁴ Tiya' la lo'o cua ngulala ti tyempo xuu ngu' si'yu bi', tyijyu' ndi'í xu'na yuu bi'. Li' ngulo yu cña jí'í ngu' msu jí'í yu cha' tsaa ngu' ca su ntsu'u ngu' nu ndyu'ni cña ne' lo'o jí'í, cha' tsaa squi'ya ngu' msu bi' sa yu'be si'yu nu nga'a cha' tyanu jí'í xu'na yuu bi'.

³⁵ Pana lo'o na'a ti nu ngu' nu ndyu'ni cña bi' jí'í ngu' msu nu ngulaa bi', hora ti ndaya' ngu' jí'í ngu' msu bi'; ngujui'í ngu' jí'í tsaca yu, ndyujuii ngu' jí'í chaca yu, ngujui'í ngu' quee jí'í xi xa' la ngu'.

³⁶ Li' nda xu'na yuu bi' jí'í chaca latya msu, cha' ndyaa ngu' slo nu ngu' nu ndyu'ni cña bi'; pana na'a ti ngu' bi' jí'í msu bi', li' la cui' ti cha' cuxi ngua'ni ngu' bi' lo'o msu bi'.

³⁷ 'Ca tiya' la li' nda xu'na yuu bi' jí'í sñi' ycuí' ca ndyaa slo ngu' nu ndyu'ni cña bi'. “Ná tyiquee taquiya' ngu' bi' jí'í sñi' ycuí' na”, ngua ti' xu'na yuu bi'.

³⁸ Pana na'a ti ngu' bi' jí'í sñi' nu culiya' bi', li' nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu': “Sñi' ycuí' ndyalaa juani”, nacui' ngu' jí'í tya'a ngu'. “Nu cua caca xu'na yaca si'yu re nde loo la, bi' cha' tso'o la si' cujuui na jí'í yu, cha' tyanu lo'o re cuentya jí'na”, nacui' ngu' bi'.

³⁹ Lo'o li' ndaya' ngu' bi' jí'í sñi' xu'na yuu bi', ndyaa lo'o ngu' bi' jí'í yu nde chu' lo'o, ndyujuii ngu' bi' jí'í yu li'.

⁴⁰ '¿Na laca cua'ni xu'na yuu bi' lo'o nu ngu' xña'a nu ndyu'ni cña ne' lo'o jí'í yu, nu lo'o tyaa yu chaca quiya', nti' mā? —nacui' Jesús jí'í ngu' li'.

⁴¹ —Cujuii clya xu'na yuu bi' jí'í lcaa ngu' tyaala bi' —nacui' ngu' jí'í Jesús—. Lo'o li' ta yu yuu bi' jña xa' ñati cha' cua'ni ngu' cña lo yuu bi'. Culana xu'na yuu bi' jí'í ñati tso'o nu tyaja'a ta xi si'yu jí'í yu, caya' lo yuu bi'; ta ngu' si'yu lcaa yija' lo'o ndyaca tyempo nu xuuu ngu' si'yu bi'.

⁴² Li' xa' nchcui' Jesús lo'o ngu' bi':

—¿Ha bilya chcui' mā lo quityi jí'í ycuí' Ndyosi? Ndi'ya nscua cha':

La cui' quee tonu nu ngxucuaa cuitiyi ni'í jí'í clyo, cha' ná tso'o ña'a quee bi' nti' ngu',

juani cua ngujui cña cua'ni quee bi';

ndu' bi' su ndulo la cha' jí'í cuentya jí'í ycuí' Ndyosi.

Ycuí' Ndyosi ngua'ni cha' jua'a ngua cha' bi', bi' cha' ndube tsa ti' na jí'í cha' tlyu bi'.

Jua'a nchcui' cha' nu nscua lo quityi nu ngua tya sa'ni;

⁴³ bi' cha' cacha' liñi na' jil'i ma juani, cha' nga'aa ta ycuil' Ndyosi chacuayá' tyat'i cu'ma cha' jil'i Ni cha' caca Ni loo ne' cresiya jil'i ma. Pana ta Ni chacuayá' tyalaa xa' la ñati ca slo ycuil' Ni, si tso'o ntsu'u tyiquee ngu' cha' cua'ni ngu' cña jil'i Ni.

⁴⁴ Lo'o cha' jil'i quee tonu bi' ni, na' laca ñi'ya laca quee tonu bi'; ñi'ya nu ngua'ni cuiti ni'j lo'o quee bi', jua'a ndyu'ni ma lo'o na'. Pana si nti' ñati tacu' ngu' lo cha' jna', nga'aa tso'o tyi'j ñati bi' li'; lo'o cua'ni cuayá' Ni jil'i lcaa ñati chalyuu, tye cha' tsiya' ti jil'i ñati nu ná ntaja'a xñi cha' jna' nu lo'o yaa ngu' nde chalyuu.

⁴⁵ Sti jo'ó nu laca loo lo'o ngu' fariseo ni, nu lo'o ndyuna ngu' cuij nu cua nchcui' ca ti Jesús lo'o ngu', nu nchcui' cha' jil'i ngu' tyaala nu ngua'ni cña ne' lo'o jil'i nu culiya' bi', lo'o jua'a nu nchcui' cha' jil'i ngu' cuiti ni'j nu ná tso'o, li' ngua tii ngu' nu laca loo bi', cha' nchcui' ca'a Jesús cha' jil'i ycuil' ngu' bi'.

⁴⁶ Lye tsa ngua ti' ngu' bi' taya' ngu' jil'i Jesús, cha' cujuui ngu' jil'i, ngua ti' ngu'; pana ná ngua jil'i ngu' bi', cha' ndyutsii ngu' jil'i nu ñati quiña'a bi', cha' quiña'a tsa ngu' jly'a ti' ngu' cha' laca Jesús sca ñati nu laca tu'ba jil'i ycuil' Ndyosi.

22

Cuij jil'i ta'a su ngujui clyo'o ngu'

¹ Nchcui' Jesús chaca cuij lo'o ngu' li':

² —Chcui' na' chaca cha' lo'o ma cha' caca cuayá' ti' ma ñi'ya caca lo'o laca ycuil' Ni loo ne' cresiya jil'i ñati —nacuj Jesús li'—. Caca bi' ñi'ya ngua sca tsa lo'o ngua ta'a ngujui clyo'o sñi' rey. Ngua'ni rey ta'a li'.

³ Ngulo cña jil'i msu jil'i cha' tsa'a ngu', tsa'a chcui' ngu' lo'o lcaa ñati nu ntsu'u cha' jil'i lo'o rey, cha' cua ndyalaa tsa nu caca ta'a bi'; pana ná ntaja'a ñati bi' caa ngu' slo rey nu ngua tsa ta'a bi'.

⁴ Xa' ngulo rey bi' cña jil'i msu jil'i, cha' tsa'a ngu' slo ñati bi' chaca quiya': “Chcui' ma lo'o lcaa ñati bi', cha' cua laca ngua'ni cho'o na' scuaa cha' cacu ngu'; cua ndyujui na' bata lo'o chqueru. Cua laca ntsu'u xlyaa cacu ngu' juani, si cua'ni ngu' cha' tso'o caa ngu' ta'a re yala ti, cha' cua ngujui clyo'o sñi' na'”, nacuj rey jil'i msu jil'i.

⁵ Pana ná ndu'u tucua ñati bi', cha' ná ndube ti' ngu' cha' ngujui clyo'o sñi' rey bi'; ndyaa ngu' cña ne' quixi', ndyaa xi xa' la ngu' ndyujui' ngu' yu'ba jil'i ngu'.

⁶ Lo'o jua'a xi xa' la ñati bi' ni, ndaya' ngu' jil'i msu bi', nxyti' lo'o ngu' jil'i msu bi'; cuati jua'a ntsu'u su ngujui' ngu' jil'i msu bi' ña'a cuayá' nu ndyujui' ngu' jil'i.

⁷ Nu lo'o ndyuna rey cha' nu ngua'ni ngu' bi' lo'o msu jil'i, ngua ñasi' tsa rey bi' ña'a jil'i ñati xña'a bi'. Li' ngulo rey cña jil'i sendaru jil'i cha' cujuui ngu' jil'i lcaa ñati xña'a bi', cha' su'ba ngu' quii' tyaqu'i quichi tyi' ñati bi'.

⁸ Li' nchcui' rey lo'o msu jil'i chaca quiya': “Cua ngua'ni cho'o na' scuaa cha' caca ta'a ngujui clyo'o sñi' na'”, nacuj rey bi'. “Pana nu ngu' nu cua nchcui' na' lo'o tsa cha' caa ngu' ta'a ca slo na', ná ntaja'a ngu' bi' caa, bi' cha' ná cacu ngu' bi' scuaa tso'o nu ntsu'u 'na tsiya' ti.

⁹ Tso'o la tsa'a cly'a ma nde calle tlyu juani; chcui' ma lo'o lcua ti tya'a ñati nu ña'a ma jil'i nde calle jua, cha' caa ngu' ta'a ca slo na'.”

¹⁰ Li' ndu'u ngu' msu bi' ndyaa ngu' nde calle; nchcui' ngu' lo'o cua ña'a ca ñati nu ndyacia tya'a ngu' lo'o, masi ñati tso'o, masi ñati cuxi. Li' ndyu'u ti'j lcaa ñati bi' slo rey ña'a cuayá' nu ngutsa'a ni'j jil'i rey, ndi'j quiña'a tsa ñati nu cua ndyalaa ta'a slo rey bi'.

11 'Li' ndyatí ycuí rey bi', ndyaa nde ni'í cha' chcuí lo'o lcaa ñati nu ndi'í ni'í bi'. Li' na'a rey cha' nga'a sca nu qui'yu nu ná lacu' late' j'i' ta'a.

12 Li' nchcuane rey j'i'í nu qui'yu bi': "Chocue", nacuj, "¿ni cha' ndyatí nu'u ni'í re lo'o ná lacu' nu'u late' j'i'í ta'a nu cua nda na' jinu'u?" Pana ná ngujui ñi'ya xacuj nu qui'yu bi' cha' j'i'í rey li'.

13 bi' cha' ngulo rey bi' cña j'i'í msu j'i'í: "Xñi ma j'i'í nu qui'yu re, sca' ma ya' yu, lo'o jua'a sca' ma quiya' yu. Lo'o lí' xcuaa ma j'i'í yu nde ca bilyaa su talya tsa ña'a, ca su nxi'ya tsa ngu' ndi'í ngu', ca su lye tsa ndacu la'ya ngu' cha' ñasi' ngu'", nacuj rey bi'.

14 Lo'o ycuí' Ndyosi ni, ndacane Ni j'i'í quiña'a tsa ñati cha' cua'a jyaca ngu' j'i'í lcaa cha' nu nchcuí' Ni, pana cua laca ti ñati nu nsubi Ni j'i'í cha' caca ngu' ñati j'i'í Ni.

Cha' j'i'í cñi cña loo ngu'

15 Li' ndu'u ngu' fariseo ndyaa ngu' cha' quiñi cha' j'i'í ngu' lo'o tya'a ngu', ñi'ya nu caca j'i'í ngu' cñilo'o ngu' j'i'í Jesús cha' chcuí' yu sca cha' cuxi.

16 Li' ngulo ngu' bi' cña j'i'í xi ngu' cuañi' nu ndyaca tsa'a cha' j'i'í ngu' fariseo, cha' chcuí' cuayá' ngu' cuañi' bi' lo'o Jesús, ngua ti' ngu'. Li' ndyaa ngu' bi' slo Jesús lo'o xi xa' la ñati nu ndya'a lo'o taju ngu' nu cuentya j'i'í rey Herodes.

—Mstru —nacuj nu ngu' cuañi' bi' j'i'í Jesús li'—, jlo ti' ya cha' liñi tsa ndu'ni nu'u; la cui' cha' liñi nu ntsu'u j'i'í ycuí' Ndyosi, bi' ti cha' laca nu nclu'u nu'u j'i'í ngu'. Ná ndube ti' nu'u ñi'ya ndañi cha' nu nchcuí' ngu' jinu'u; sca ti cuayá' nti' nu'u ña'a nu'u j'i'í lcaa ñati, masi ngu' ti'í, masi ngu' tonu.

17 Tyu'u cha' clyu ti' jinu'u, cacha' nu'u cha' liñi j'i'í ya: ¿Ha tso'o si ta na cñi cña loo na j'i'í rey tlyu nu ndi'í xa' tsu' bi'?

18 Pana ngua tii Jesús ñi'ya laca cha' cuxi nu nclyacua ti' ngu' bi', bi' cha' ndi'ya nguxacuj yu cha' j'i'í ngu':

—Cuiñi tsa cu'ma ni. ¿Ni cha' laca nchcuí' cuayá' ma lo'o na? —nacuj Jesús j'i'í ngu' bi'—.

19 Culu'u ma sca cñi 'na, la cui' tya'a cñi plata nu nda na j'i'í ngu' nu nxñi cñi cña loo na.

Li' ñaa lo'o ngu' j'i'í sca cñi plata bi' slo Jesús.

20 —¿Tilaca nu ca j'i'í lcuí' nga'a chuj' cñi re? —nacuj Jesús j'i'í ngu' bi'—. ¿Ti j'i'í laca xtañi nu nscua re? —nacuj.

21 —Xtañi rey tlyu nu ndi'í xa' tsu', bi' nga'a chuj' cñi cua —nacuj ngu' li'.

—Tso'o —nacuj Jesús li'—, j'i'í rey tlyu bi' tya ma cñi cña loo nu nga'a cha' ta ma j'i'í lacua, lo'o jua'a j'i'í ycuí' Ndyosi tya ma lcaa na nu ntsu'u cha' tya ma j'i'í Ni.

22 Ndube tsa ti' ngu' bi' li', cha' nchca tsa j'i'í Jesús xtyacui cha' lo'o ngu'. Ndu'u ngu' bi' ndyaa ngu' li'.

Nchcuane ngu' j'i'í Jesús ñi'ya caca lo'o tyu'u ñati chaca quiya'

23 Lo'o la cui' tsá bi' ñaa xi ngu' saduceo slo Jesús, bi' laca sca latya ñati nu nchcuí' cha' nga'aa tyu'u ñati chaca quiya' lo'o cua ngujui ngu'. Nchcuane ngu' bi' sca cha' j'i'í Jesús li':

24 —Mstru —nacuj ngu' bi' j'i'í—, sa'ni la nda jyo'o Moisés sca cha' lo'o na cuentya j'i'í tya'a ngula ngu'. Nu lo'o cua ngujui tsaca yu ni, si cua ngujui clyo'o yu pana bilya caja sñi' yu, li' ntsu'u cña j'i'í tya'a ngula yu nu ntucua ycuí' ti cha' caja clyo'o lo'o nu cuna'a nu ngua clyo'o jyo'o tya'a yu. Li' chcuí' ngu' j'i'í sñi' clyo' ngu' cha' sñi' nu qui'yu nu cua ngujui bi' laca bi', cha' ná chcu' xtañi yu nu cua ngujui bi'. Jua'a nchcuí' Moisés sa'ni la.

25 Ndi'ya ngua sca quiya': Ntsu'u cati tya'a nu qui'yu tya'a ngula, tya'a quich'i tyi ya. Li' ngujui clyo'o nu ngula clyo, pana yala tsa ngujui yu, lo'o bilya caja sñi' yu. Li' ndyanu nu cuna'a bi' cuentya ji'i tya'a yu.

26 Li' ngujui clyo'o nu cuna'a bi' chaca quiya'. La cui' jua'a, yala ti ngujui chaca nu qui'yu tya'a ngula jyo'o bi'. Jua'a ngua ji'i ca ta'a ngu' qui'yu tya'a ngula jyo'o bi'.

27 Ca su ndye, li' ngujui nu cuna'a bi'.

28 Nu lo'o tyu'ú lcaa jyo'o chaca quiya' ni, ¿ñi'ya nu laca clyo'o ca nu cuna'a bi', cha' ca ta'a cati tya'a nu tya'a ngula ngu' ngujui clyo'o ngu' lo'o?

29 Li' ngxacuj Jesús cha' ji'i ngu' bi':

—Ná jlo ti' mā tsiya' ti, cha' ná nhca cuayá' ti' mā ji'i quityi ji'i ycu' Ndyosi; ná nhca cuayá' ti' mā cha' nhca tsa ji'i ycu' Ni cua'ni Ni cña tonu.

30 Nu lo'o tyu'ú lcaa jyo'o chaca quiya', nga'aa ntsu'u cha' caja clyo'o ngu' ca bi'; tyi'i ngu' li' ñi'ya ndi'x cxa ji'i ycu' Ndyosi ca slo Ni.

31 Chañi cha' ntsu'u cha' tyu'ú lcaa jyo'o chaca quiya'. ¿Ha bilya chcu' mā cha' lo' quityi nu nhcu' ycu' Ndyosi lo'o mā? Ndi'ya nhcu' quityi bi':

32 “Ycu' Ndyosi Xu'na Abraham laca na,” nacuj Ni, “ycu' Ndyosi Xu'na Isaac laca na, lo'o la cui' ti ycu' Ndyosi Xu'na Jacob laca na”, nacuj Ni. Ná nacuj quityi bi' cha' na cua ngua ycu' Ndyosi Xu'na ngu' bi'; ña'a ti tya laca ycu' Ndyosi Xu'na ngu' bi' juani, lo'o jua'a laca ycu' Ndyosi Xu'na lcaa ñati lu'ú.

33 Lo'o ndyuna nu quiña'a tsa ñati nu nga'a slo cha' nu nclyu'u Jesús bi', ndube tsa ti' ngu' ji'i cha' bi' li'.

Cña nu ndulo la cha' cua'ni na cuentya ji'i ycu' Ndyosi

34 Nu lo'o ndyuna ngu' fariseo cha' cua ngua'ni Jesús ngana ji'i nu ngu' saduceo bi', li' ndyu'u ti'i lcaa ngu' fariseo bi' slo Jesús.

35 Lo'o jua'a nga'a sca ngu' fariseo nu jlo tsa ti' lcaa cha' ji'i ycu' Ndyosi nu ngusua jyo'o Moisés. Li' nhcuane yu ji'i Jesús cha' chcu' cuayá' yu lo'o:

36 —Mstru —nacuj yu bi' ji'i Jesús—, ¿ñi'ya cha' laca nu ndulo la ji'na cha' cua'ni na, cha' nu nda ycu' Ni lo'o jyo'o Moisés sa'ni la?

37 Li' ngxacuj Jesús cha' ji'i yu bi':

—“Ntsu'u cha' tyucui tyiquee mā tyu'u cha' ji'i mā lo'o ycu' Ndyosi; nu lo'o lubii ti cresiya ji'i mā, jua'a lo'o lcaa cha' nu nda'ya hique mā, tyu'u cha' ji'i mā lo'o Ni”.

38 Bi' laca cha' nu tlyu la, nu ndulo la ji'na cha' cua'ni na.

39 Lo'o jua'a ntsu'u chaca cha' tlyu: “Ntsu'u cha' cua'ni tya'na ti' mā ji'i tya'a ñati mā, ñi'ya laca si ndu'ni tya'na ti' mā ji'i ycu' ca mā”.

40 Suu lcaa cha' nu ngusua jyo'o Moisés cuentya ji'i ycu' Ndyosi laca tyucuaa cha' bi', lo'o jua'a suu lcaa cha' nu nhcu' ngu' nu ngua tu'ba ji'i ycu' Ndyosi nu ngua sa'ni laca cha' bi'.

Nhcuane Jesús ji'i ngu' cuentya ji'i Cristo

41 Laja lo'o tya ndyu'u ti'i lcaa ngu' fariseo bi' su ndu Jesús, li' nhcuane yu sca cha' ji'i ngu':

42 —¿Ñi'ya nti' cu'mā cuentya ji'i Cristo nu ntsu'u cha' caa? —nacuj Jesús ji'i ngu' bi'—. ¿Tilaca ngua jyo'o cusu' ji'i nu Cristo bi' nti' mā?

—Ñati tya'a ji'i jyo'o rey David caca nu bi' —nacuj ngu' ji'i.

43 Li' nhcuane Jesús ji'i ngu' bi' chaca quiya':

—¿Ñi'ya ndyu'u ta cha' re nti' cu'mā, cha' cua nhcu' jyo'o David cha' Xu'na yu laca nu Cristo bi'? Cua ngulu'u Xtyi'i ycu' Ndyosi cha' bi' ji'i David, bi' cha' nhcu' yu ndi'ya:

44 Ycui' Ndyosi nu laca Xu'na na nacuj j'i'j' Cristo nu Xu'na na' ndi'ya':
 "Tyucua nu'u nde la'a tsu' cui' na, ña'a cuayá' nu cua'ni tye na' cha' j'i'j' lcaa
 tya'a cusu' jinu'u, cha' caca nu'u loo j'i'j' lcaa ca cha'", nacuj Ni j'i'j'
 Cristo.

45 Xu'na na', nchcui' jyo'o David j'i'j' Cristo. ¿Ñi'ya' caca chcui' na cha' ñati' tya'a
 j'i'j' jyo'o David bi' laca Cristo lacua?

46 Ná ntsu'u ni sca ñati' ca bi' nu ngua j'i'j' xacuj cha' j'i'j' Jesús li'. Lo'o jua'a
 xa' la tsá nde loo la nga'aa nchcuane ngu' cha' j'i'j' yu tsiya' ti, cha' ntsu' ngu'
 j'i'j', ñi'ya' nu xacuj Jesús cha' j'i'j' ngu'.

23

Ngusta Jesús qui'ya j'i'j' ngu' fariseo lo'o jua'a j'i'j' mstru cha' jo'ó bi'

1 Lo'o li' nchcui' Jesús lo'o nu quiña'a tsa ñati' nu ndi'j' slo yu, jua'a lo'o nu
 ngu' nu ndyaca tsa'a j'i'j':

2 —Nu ngu' fariseo bi', lo'o mstru nu nclu'u cha' jo'ó ne' laa ni, jlo ti' ngu'
 bi' lcaa cha' ñi'ya' nu ngusca jyo'o Moisés lo quityi.

3 Bi' cha' tso'o cua'a jyaca mā j'i'j' cha' nu nclu'u ngu' bi' j'i'j' mā, tso'o taquiya'
 mā j'i'j' cha' nu nclu'u ngu' bi'; pana ná cua'ni mā ñi'ya' nu ndu'ni ti ngu' bi'.
 Tso'o ti nclu'u ngu' cha' jo'ó bi', pana ná ndaquiya' ycui' ca ngu' cha' bi'.

4 Lo'o jua'a nu ngu' fariseo bi' ni, nclyo ngu' cña j'i'j' tya'a ngu' cha' tonu tsa
 yu'ba qui'ya ngu'; ti'j' tsa yu'ba nsta ngu' bi' scu' ñati', pana ycui' ca ngu' ni, ná
 sicua ngu' yu'ba bi' tsiya' ti.

5 Lcaa cha' nu ndu'ni nu ngu' bi' ni, ndu'ni ngu' j'i'j' cha' ña'a ti ñati' j'i'j' ngu';
 bi' cha' ndyaaca' juata su nscua cha' j'i'j' ycui' Ndyosi hi'que ngu', lo'o jua'a scu'
 ngu', cha' nti' ngu' cha' chcui' ñati' j'i'j' ngu' cha' tacati tsa ndu'ni ngu'. Lo'o
 jua'a nchcu' ngu' bi' payu nu tonu tsa lsu ndacui lo cha' ña'a ñati' j'i'j'.

6 Nu lo'o ndya'a' ngu' bi' sca ta'a, li' ndyaca'a ngu' su tso'o la ña'a nti' ngu';
 cuati jua'a ne' laa, la cui' ti su tso'o la ña'a nti' ngu', ca bi' ntucua ngu' bi'.

7 La cui' jua'a, si tyacua tya'a ñati' lo'o ngu' bi' nde calle, lo'o chcui' ñati' bi'
 lo'o ngu', na cua'ni ch'j' ñati' loo nti' ngu' fariseo bi'; jua'a cua nti' ngu' cha'
 ñacuj ñati' j'i'j', cha' mstru laca ngu'. Jua'a nti' ngu' bi'.

8 Pana cu'mā ni, ná tso'o si ñacuj ngu' j'i'j' mā cha' mstru laca mā; tso'o la si
 sca ti cha' ntsu'u tyiquee mā lo'o tya'a mā, cha' sca ti mstru ntsu'u j'i'j' mā, bi'
 laca Cristo.

9 Lo'o jua'a ná nga'a cha' ñacuj mā cha' sti mā laca sca ñati' chalyuu ti, cha'
 sca ti ycui' Ndyosi nu ntucua nde cua, bi' laca Sti mā.

10 Lo'o jua'a ná ta mā chacuayá' j'i'j' ñati' cha' chcui' ngu' j'i'j' mā cha' xu'na
 ngu' laca mā, cha' sca ti Cristo laca Xu'na mā nu chañi ca.

11 Nu cu'mā nu ndulo la cha' j'i'j' mā cuentya j'i'j' tya'a mā, nga'a cha' cua'ni
 mā cua ña'a ca cña nu culo lcaa tya'a mā j'i'j' mā, masi laca mā loo j'i'j' ngu'.

12 Ñati' nu nti' cha' caca tlyu la cuentya j'i'j' tya'a ngu', ntsu'u cha' ca tyuju'u
 ti' ngu' ca tiya' la; pana ñati' nu ná ndu'ni tyixi lo'o tya'a ngu', nu ná nti' tyijiloo
 j'i'j' tya'a ngu', bi' laca nu chañi cha' caca tlyu la cuentya j'i'j' cu'mā.

13 ¡Tya'na tsa cu'mā ngu' mstru cha' jo'ó, lo'o jua'a cu'mā ngu' fariseo, cha'
 tucua cha' ntsu'u tyiquee mā! Na ndacuj mā tyucui' j'i'j' ngu', cha' ná caca
 tyat'j' ngu' cha' j'i'j' ycui' Ndyosi, cha' ná caca ycui' Ni loo ne' cresiya j'i'j' ngu'.
 Ni ycui' mā, ná caca tyat'j' mā cha' bi', lo'o jua'a ná nda mā chacuayá' cha' tyat'j'
 xa' la ñati' cha' bi'.

14 ¡Tya'na tsa cu'mā ngu' mstru cha' jo'ó, lo'o jua'a cu'mā ngu' fariseo, cha'
 tucua cha' ntsu'u tyiquee mā! Nxlyaa mā ni'j' nu ntsu'u j'i'j' nu cuna'a ti'i, lo'o
 li' tyiquee' nchcui' mā lo'o ycui' Ndyosi slo ñati' cha' ña'a ti ñati' j'i'j' mā. Ná ca

cuayá' ti' xa' ñati' lcaa cha' cuxi nu ntsu'u ne' cresiya jil'i ma' li'. Bi' cha' lye la chcube' ma' ca nde loo la.

15 'iTyana tsa cu'ma' ngu' mstru cha' jo'ó, lo'o jua'a cu'ma' ngu' fariseo, cha' tucua cha' ntsu'u tyiquee ma'! Tyijyu' tsa ndya'a ma, masi tyucui' nde lo yuu ti, masi tyucui' nteje tacui ma' tyujo'o ndya'a ma, cha' clyana ma' jil'i ñati, masi sca ti ñati nu tyaja'a xtyanu jil'i nu xa' la jo'ó nu ndu'ni tlyu yu jil'i, cha' xñi yu cha' nu culu'u cu'ma' jil'i yu. Li' culu'u ma' jil'i yu cha' caca yu sñi' cuiñaja nu tlyu la que cu'ma, cu'ma' nu ntsu'u cha' tsa ma' ca bilyaa.

16 'iTyana tsa cu'ma'! Na cua nti' ma' culu'u ma' jil'i xa' ñati; pana cuityi' ycu' ca cu'ma, cha' ná nda ma' cuentya tsiya' ti. Ndi'ya nchcui' ma: "Si cua'ni ngu' jura cuentya jil'i laa tonu re cha' cua'ni lyiji ngu' sca cña, ná sca cha' laca", nacui' ma. "Pana si cua'ni ngu' jura cuentya jil'i na oro nu ntsu'u ne' laa cha' cua'ni ngu' cña bi', li' ntsu'u cha' cua'ni ngu' lcaa cña tsiya' ti nu cua nchcui' ngu'", nacui' ma.

17 'iPle tsa cu'ma, na cuityi' tsa ma'! ¿Na laca nu ndulo la cha' jil'i nti' ma? ¿Ha tlyu la cha' jil'i na oro nu ntsu'u ne' laa bi'? ¿Ha tlyu la cha' jil'i laa tlyu su ntsu'u na oro bi', nti' ma? Sca ti cuayá' ndyu'u cha' bi'.

18 Lo'o jua'a' chaca cha' nchcui' ma: "Si cua'ni ngu' jura cuentya jil'i mesa nu ntsu'u ne' laa re, cha' cua'ni lyiji ngu' sca cña, ná sca cha' laca", nacui' ma. "Pana si cua'ni ngu' jura cuentya jil'i msta' nu nsta ngu' lo mesa bi', cha' cua'ni ngu' cña bi', li' ntsu'u cha' cua'ni ngu' lcaa cña tsiya' ti nu cua nchcui' ngu'", nacui' ma.

19 'iChañi cha' cuityi' cu'ma! ¿Na laca nu ndulo la cha' jil'i, nti' ma? ¿Ha tlyu la cha' jil'i msta' bi'? ¿Ha tlyu la cha' jil'i mesa su nscua msta' bi', nti' ma? Sca ti cuayá' laca cha' bi';

20 bi' cha' nu lo'o cua'ni ngu' jura cuentya jil'i mesa bi', cha' cua'ni ngu' sca cña, stu'ba ndyu'ni ngu' jura cuentya jil'i na nu nscua lo mesa bi'.

21 Lo'o jua'a, si cua'ni ngu' jura cuentya jil'i laa tonu re, la cui' jua'a' ndyu'ni ngu' jura cuentya jil'i ycu'! Ndyosi, cha' lo'o ne' laa bi' ndya'a' ycu' Ni.

22 La cui' ti cha' ni, si cua'ni ngu' jura cuentya jil'i sca na nu ntsu'u nde cua, la cui' jua'a' ndyu'ni ngu' jura cuentya jil'i su tlyu ca su ntucua ycu' Ni, lo'o jua'a' cuentya jil'i ycu' Ni li'.

23 'iTyana tsa cu'ma' ngu' mstru cha' jo'ó, lo'o jua'a' cu'ma' ngu' fariseo, cha' tucua cha' ntsu'u tyiquee ma'! Tacati tsa ndu'ni ma' lo'o ycu'! Ndyosi lo'o lcaa na xca ti nu ntsu'u jil'i ma; si ntsu'u tii tya'a laca' tyunu' xlya jil'i ma ni, masi si'yu hañi, masi si'yu comino, hora ti nda ma' tsaca jil'i ycu'! Ndyosi li', masi ná ndaquiya' ma' jil'i cha' nu ngulu'u Ni, nu ndulo la cha' jil'i. Cua nacui' ycu'! Ndyosi cha' liñi ti cua'ni cuayá' ma' jil'i ñati, lo'o jua'a' nacui' Ni cha' cua'ni tya'na ti' ma' jil'i ñati, cha' jlya tso'o ti' ma' jil'i ycu' Ni; pana ná nduna ma' cha' bi'. Ntsu'u cha' taquiya' ma' jil'i cha' nu ndulo la bi', masi tya' cua'ni ma' cha' tso'o ñi'ya' nu ndyu'ni ti ma' nu lo'o nda ma' msta' sube ti bi'.

24 Nti' ma' culu'u ma' cha' jil'i ycu'! Ndyosi jil'i xa' ñati; pana na cuityi' ycu' ca ma, cha' ndyacui' hique ma' jil'i lcaa cha' liñi bi'. Ñi'ya' laca si nsuibii ma' hitya cha' co'o ma, cha' ná co'o ma' na'ni sube nu ntsu'u lo hitya bi', pana ná ndu'ni cuentya ma' jil'i, si cua ntyucui' ma' sca na'ni tlyu la, ñi'ya' nti' sca camello.

25 'iTyana cu'ma' ngu' mstru cha' jo'ó, lo'o jua'a' cu'ma' ngu' fariseo, cha' tucua cha' ntsu'u tyiquee ma'! Tso'o tsa ndyaati' loo ma, ndyaati' chu' cuaña' ma, ñi'ya' nti' ndyaati' sca tsa, ndyaati' sca ca'ña; pana nde ne' cresiya jil'i ma' xcui' cha' cuxi ntsu'u, cha' nti' ma' xlyaa' ma' na nu ntsu'u jil'i xa' ñati, cha' lya' ti' ma' jil'i ñati.

26 Na cuiyá' mā, lcaa cu'mā ngu' fariseo. Clyo cua'ni lubii mā ne' cresiya jil'i ycuí' ca mā, cha' tyanu lubii tyucui ña'a mā li', ñi'ya nti' ndyaatí sca tasa, sca ca'ña.

27 'i'ya'na tsa cu'mā ngu' mstru cha' jo'ó lo'o cu'mā ngu' fariseo, cha' tucua cha' ntsu'u tyiquee mā! Ñi'ya sca ni'i sube nu ndu' chu' cuaá nu ndu'ni ngati ngu' jil'i, tso'o tsa ña'a ni'i bi' li', la cui' jua'a laca cu'mā. Pana xcui' tyijya jyo'o ntsu'u ne' cuaá bi', xcui' na tyucu' ntsu'u bi'.

28 Lo'o jua'a cu'mā ni, tso'o tsa ña'a mā nde chu' mā, liñi tsa ndu'ni mā nti' ñati; pana lo'o ña'a ycuí' Ndyosi ca nde ne' mā, tucua cha' ntsu'u tyiquee mā, cuxi tsa cha' nu ntsu'u ne' cresiya jil'i mā, nti' Ni.

29 'i'ya'na tsa cu'mā ngu' mstru cha' jo'ó, lo'o jua'a cu'mā ngu' fariseo, cha' tucua cha' ntsu'u tyiquee mā! Tso'o tsa ña'a ni'i sube nu ndiñā mā chu' cuaá su ndyatsi' jyo'o nu cua yaá nchcui' cha' jil'i ycuí' Ndyosi lo'o ñati nu ngua sa'ni la; tso'o tsa ndalya' mā jil'i ni'i bi' nu ntucua chu' cuaá su ndyatsi' jyo'o nu tso'o tsa tyiquee nu ngua sa'ni la.

30 “Cuxi tsa ngua'ni jyo'o cusu' jil'i ya cua sa'ni”, nacui mā. “Si cua nguti'ya ya chalyuu nu ngua tyempo bi', ná lo'o cua ndyujui ya jil'i ngu' nu ngua tu'ba jil'i ycuí' Ndyosi bi'”, nacui mā.

31 Jlo ti' mā cha' laca mā la cui' tya'a ñati lo'o jyo'o cusu' jil'i mā nu cua ndyujui jil'i ngu' nu ngua tu'ba jil'i ycuí' Ndyosi nu ngua sa'ni; ña'a ti cuxi tyiquee mā juani, ñi'ya nu cuxi tyiquee jyo'o cusu' jil'i mā nu ngua li'.

32 Tso'o lacua. Tya cua'ni la mā cha' cuxi nu ngua'ni jyo'o cusu' jil'i mā nu ngua sa'ni li'.

33 'i'ñi'ya nti' cuaña, jua'a nti' cu'mā! Tajua' tsa ndyu'ni mā cha' cuxi. ¿Ha nti' mā cha' clyaa mā jil'i ycuí' Ndyosi cha' ná chcube' mā ca bilyaa? Ná taca jil'i mā jua'a.

34 Bi' cha' ta na' jil'i ñati 'na cha' caa ca slo mā; masi ngu' nu laca tu'ba 'na, masi ngu' nu jlo ti' cha' jna', masi ngu' mstru nu cuentya jna', ta na' jil'i ngu' cha' caa ngu' ca slo mā. Jlo ti' na' cha' tyaala tsa cu'mā; cujuui mā jil'i xi ñati bi', cujuui' ca'a mā jil'i xi xa' la ñati bi' lo crusi, quijil'i mā jil'i xi xa' la ñati bi' lo'o reta. Masi ne' laa jil'i mā, cua'ni lya' tsa ti' mā jil'i ngu' bi' ña'a cuayá' nu culo'o mā jil'i ngu' bi', cha' ná tyanu ngu' bi' quichí tyi mā tsiya' ti.

35 Bi' cha' lacua, tyanu qui'ya jil'i mā xqui'ya cha' cua ndyujui jyo'o cusu' jil'i mā jil'i quiña'a tsa ñati nu nchcui' cha' liñi tya sa'ni la, tya lo'o ngujui Abel nu ngua tya clyo la, ña'a cuayá' nu ngujui Zacarías sñi' Berequías. Nu jyo'o Zacarías ni, cua ndyujui ngu' jil'i yu su ndu' yu ne' laa, ca su laja cla'be to' mesa su ndyaquí msta, nu lo'o cua tsaá ti yu ni'i su tacati tsa. Stu'ba ndyu'u cha' ñi'ya laca si ycuí' ca mā cua ndyujui mā jil'i jyo'o cusu' bi', cha' la cui' cha' cuxi bi' ntsu'u tyiquee mā juani.

36 Cha' liñi nchcui' na' lo'o mā juani, cha' bilya cajaa mā lo'o tlyu tsa cha' cuxi caca jil'i cu'mā ngu' nasiyu nde xqui'ya qui'ya nu ndyanu jil'i mā.

Ngusi'ya tsa Jesús xqui'ya quichí Jerusalén

37 'i'ya'na tsa cu'mā ngu' Jerusalén! Tucui tsa cha' ntsu'u jil'i mā. Tya sa'ni la ndyujui mā jil'i ñati nu ngua'a lo ycuí' Ndyosi cña jil'i, masi ngujui' mā quee jil'i ngu' nu laca tu'ba jil'i Ni. Tyuu tsa quiya' ngua ti' na' cha' cua'ni tyaca'a na' jil'i mā cha' ná ca cuxi jil'i mā. Ñi'ya nti' sca su'u nu nxuti' jil'i sñi' ne' lu'be ni', jua'a ngua ti' na' cua'ni na' lo'o mā; pana ná nda mā chacuayá' 'na tsiya' ti.

38 Bi' cha' xñi' ti tyanu quichí tyi mā juani.

³⁹ Cha' liñi nchcui' na' lo'o mā juani, cha' nga'aa ña'a mā 'na ña'a cuayá' nu tyalaa tyempo lo'o chcui' mā cha' 'na: "Tso'o tsa ndyu'ni ycuí' Ndyosi lo'o ñati nu lija chacuayá' j'i' ycuí' nu Xu'na na", ñacuj mā li'.

24

Ngulala ti cati laa tonu

¹ Lo'o li' ndu'u Jesús ne' laa tonu bi'; na cua tyaa ti, lo'o lye tsa nchcui' ngu' nu ndyaca tsa'a j'i' yu lo'o yu cha' j'i' laa tonu bi', cha' tso'o tsa ña'a lcaa ni' nu cuentya j'i' laa bi'.

² Li' nguxacuj Jesús cha' j'i' ngu' bi':

—Ña'a tso'o mā j'i' lcaa cha' nu ntsu'u j'i' laa tonu re —nacuj Jesús j'i' ngu' bi'—. Cha' liñi nchcui' na' lo'o mā juani, cha' tye laa re cati ña'a cuayá' ni sca quee nu ntsu'u sii' laa re, nga'aa tyanu bi' hichu' tya'a.

Cha' ti' nu caca lo'o cua tye ti chalyuu

³ Li' ndyaa ngu' nde lo xlya ca'ya Olivos. Ca bi' ndyaca'a Jesús, lo'o li' cuaana ti nchcui' ngu' nu ndyaca tsa'a j'i' lo'o yu, nchcuane ngu' j'i':

—Cuacha' nu'u j'i' cua, ¿ni jacua' caca cha' cuxi bi' j'i' laa tonu bi'? Lo'o jua'a, ¿ñi'ya caca cha' lo'o caa nu'u, nu lo'o cua tye ti chalyuu? —nacuj ngu' bi' j'i'.

⁴ Li' ngulu'u la xi Jesús j'i' ngu' bi':

—Cua'ni tii ti' mā, cui'ya mā cuentya cha' ná tucui cñilo'o j'i' mā —nacuj—.

⁵ Nde loo la caa tyuu tya'a ngu' cuiñi nu ñacuj cha' cuentya jna' lija ngu'. “Cristo laca na”, ñacuj ngu' bi' j'i' mā, lo'o jua'a cñilo'o ngu' j'i' quiña'a ñati nu jly ti' cha' bi'.

⁶ Tyempo bi' cañi cha' nxuu tya'a ngu' nasiyu re lo'o ngu' xa' nasiyu, lo'o jua'a caja cha' j'i' mā cha' nxuu tya'a ngu' nasiyu tyijyu'. Ná cutsij mā li'. Ntsu'u cha' caca jua'a, pana tya lyiji tye chalyuu li'.

⁷ Xuu tya'a ñati sca tsu' lo'o ngu' chaca tsu', lo'o jua'a xuu tya'a ñati sca quich' tlyu lo'o ñati chaca quich' tlyu. Li' caja jbi'ña j'i' ngu', caa quicha nu xñi j'i' lcaa ngu', lo'o jua'a tyuu se'j clyacuj chalyuu li'.

⁸ Pana lcaa cha' bi' caca lo'o chca nguxana ti cha' chcube' ñati chalyuu, si'i na cua ndye chalyuu li'.

⁹ Nu lo'o xana cha' cuxi bi', tejeja' ngu' j'i' mā cha' xcube' ngu' j'i' mā, hasta ña'a cuayá' nu cujuui ngu' j'i' mā, cha' ntsu'u ngu' tyucui ña'a chalyuu nu caca ti' ti' ngu' ña'a ngu' j'i' mā xqui'ya na';

¹⁰ Bi' cha' tyuu tya'a ngu' tya'a mā caca taja ti' ngu' jna', nga'aa talo ngu' cha' xñi la ngu' cha' 'na li'. Lo'o jua'a ntsu'u ngu' tya'a mā nu cujuui cuañi' ngu' j'i' tya'a mā ya' ngu' cuxi, jua'a ntsu'u ngu' tya'a mā nu caca ti' ti' ngu' ña'a ngu' j'i' xa' la ngu' tya'a mā li'.

¹¹ La cui' jua'a tyu'u tucua quiña'a ngu' cuiñi, nu laca tu'ba j'i' ycuí' Ndyosi, ñacuj ngu'. Cñilo'o ngu' bi' j'i' tyuu tya'a mā, cu'mā nu laca mā ñati 'na.

¹² Quiña'a tsa cha' cuxi caca, ña'a cuayá' nu quiña'a tsa ngu' tya'a mā nga'aa cua'ni tya'na ti' ngu' j'i' xa' la ngu' tya'a mā.

¹³ Pana ná cube ti' mā, lcaa cu'mā nu talo tyiquee mā j'i' cha' cuxi bi', cua'ni lyaá na' j'i' cu'mā li', ña'a cuayá' nu tye chalyuu —nacuj Jesús—.

¹⁴ Ntsu'u cha' culu'u mā cha' jna' j'i' ñati, lcaa cha' tso'o nu nchcui' na', ñi'ya caca lo'o laca ycuí' Ndyosi loo ne' cresiya j'i' ñati; ntsu'u cha' chcui' mā cha' bi' lo'o ñati tyucui ña'a chalyuu, cha' caca cuayá' ti' ngu' j'i' cha' bi' nde lcaa nasiyu. Lo'o li' tye chalyuu.

15 'Jyo'o Daniel nu ngua tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi cua sa'ni ni, cua nchcui' yu cuentya ji'i sca na nu suba' tsa, nu cua'ni ñu'u' ji'i lcaa na lubii. (Caca cuayá' ti' cu'ma' ji'i cha' bi' nu lo'o chcu'i' ma lo quityi re.) Nu lo'o ña'a ma cha' ndu na suba' bi' ca su tacati tsa ne' laa tonu bi' —nacuj Jesús—,

16 li' ca cuayá' ti' ma cha' tso'o la si xna lcaa ma nu ndi'i ma nde loyuu su cuentya Judea, xna ma cha' tyu'u cuatsi' ma laja ca'ya.

17 Si ndu ñati que ni'i ji'i tsá bi', nga'aa ta tyempo tyati' ngu' ni'i cha' culo ngu' yu'ba nu ntsu'u ji'i ngu'; nga'a cha' ca'ya clya ngu' bi' nde lo yuu cha' xna clya ngu' li'.

18 Lo'o jua'a si ntsu'u ngu' ne' quixi', nga'aa ta tyempo ji'i ngu' cha' xtyuu ngu' tyaa ngu' nde to' tyi ngu', cha' squi'ya ngu' te' quicha' ji'i ngu'; nga'a cha' xna clya ngu' bi' li'.

19 Lo'o jua'a tya'na tsa caca ji'i nu cuna'a tana lo'o tyalaa tsá bi', tya'na tsa ngu' cuna'a nu ntsu'u cubi' cuañi' nu tya ndyati' li'.

20 Tso'o si ña ma cha' ji'i ycu'i Ndyosi cha' ná ntsu'u cha' xna ma lo'o caca tyempo tlya', cha' ná ntsu'u cha' xna ma tsá ta'a nu ndi'i cña' ngu'.

21 Tyempo lo'o lye tsa chcube' ngu' caca bi', nu lo'o ntsu'u cha' xna ma li'; bilya chcube' ñati chalyuu jua'a tya lo'o ngüiñá ycu'i Ni chalyuu hasta juani, lo'o jua'a nga'aa si'i jua'a chcube' ñati tyempo ca nde loo la.

22 Pana cua nacuj ycu'i nu Xu'na na cha' xti ti tsá caca tyempo nu chcube' ngu' jua'a; si tyiquee' talo tyempo cuxi bi', nga'aa clyaá ni tsaca ñati chalyuu li'. Pana tya'na ti' ycu'i Ndyosi ña'a Ni ji'i ñati ji'i Ni, bi' cha' cua'ni Ni cha' xti ti tsá caca tyempo cuxi bi'.

23 Nu lo'o caca tyempo bi', si ñacuj ngu': "Ña'a ma ña'a, cua ndyalaa Cristo ca nde"; jua'a si ntsu'u ngu' nu chcu'i ndi'ya: "Cua ndyalaa Cristo quichi' jua", ná taquiya' ma ji'i cha' cuiñi nu nchcui' ngu' bi' li'.

24 cha' Cristo cuiñi caca nu bi'. Lo'o jua'a tyu'u tucua xi ngu' cuiñi nu chcu'i cha' tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi laca ycu'i ca ngu', nu cuiñi ti cua'ni cha' tlyu cha' cube tsa ti' xa' ñati; cua'ni ngu' cuiñi bi' jua'a, cha' nti' ngu' cua'ni ngu' ngana ji'i ma, lo'o jua'a ji'i lcaa ñati nu cua ngusubi ycu'i Ndyosi ji'i.

25 Cua ndacha' na' cha' bi' ji'i ma juani, nu tya lyiji caca cha' cuxi bi',

26 cha' ná cua'a jyaca ma ji'i ngu' si ñacuj ngu': "Tsaa na slo Cristo. Nga'a ycu'i yu ne' quixi' jua juani." Ná tsaa ma lo'o ngu' li'. Ná taquiya' ma ji'i ngu' si ñacuj ngu' ji'i ma: "Cuaana ti ndi'i yu ne' ni'i jua juani". Ná xñi ma cha' nu chcu'i' ngu' bi' tsiya' ti.

27 Ñi'ya laca lo'o ndyubii xee tyi'yu tyucui ña'a nde cua, ña'a lcaa ñati ji'i li'; jua'a caca lo'o caa na' chaca quiya', la cui' na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati.

28 Nu lo'o ntsiya sca na tyucu, hora ti tyalaa culexu slo.

Ndi'ya caca lo'o chaca quiya' caa ycu'i nu cua lijya cha' caca ñati

29 Nu lo'o cua ndye tsá nu nga'a cha' chcube' ngu', li' yala ti caca talya ña'a xee cuichaa, lo'o jua'a nga'aa tyaca' xee co' li'. Tyalú cuii lo'o cualya nu ntsu'u nde cua ca lo yuu, lo'o jua'a xquiña Ni lcaa na nu ntsu'u nde cua.

30 Li' nde cua tyu'u tucua cuayá' nu sta na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati. Lye tsa caca xñi'j ti' lcaa ñati chalyuu nu ndi'i cua ña'a ca quichi' tyi ngu', xi'ya tsa ngu' li'. Lo'o na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati ni, ña'a ngu' 'na cha' lijya na' laja coo nu ndubi tsa ña'a; lye xi ña'a caca li', cha' lo'o lcaa juersa 'na caa na' li'.

31 Nu lo'o lye cañi cui' chcua, li' culo na' cña ji'i quiña'a tsa tya'a xca 'na cha' caa xca bi', cha' xuti'j se'j ti' ji'i lcaa ñati nu cua ngusubi ycu'i Ni ji'i; macala su ndi'i ngu' tyucui ña'a chalyuu tyu'u ngu' caa ngu' li'.

³² 'Ntsu'u sca cha' nu ca tsa'a na lo'o ña'a na yaca, masi yaca quityi, masi yaca ntsati. Nu lo'o xana tyucua sati, li' caluu laca' bi'; jlo ti' na cha' cua ngulala ti tyalaa ni tyo li'.

³³ Lo'o jua'a, lo'o ña'a ma cha' tyu'u tucua lcaa cha' nu nchcui' na' lo'o ma tsa, li' ca cuayá' ti' ma cha' cua ngulala ti tyempo lo'o tye cha' re.

³⁴ Cha' liñi chcui' na' lo'o ma juani, cha' bilya cajaa lcaa ñati' nu lu'ú chalyuu juani lo'o caca cha' nu cua nchcui' na' jil'i tsa.

³⁵ Masi tye lcaa na nu ntsu'u nde cua, masi tye chalyuu re, pana ná tye tsiya' ti cha' nu nchcui' na' re, cha' xcui' cha' liñi laca cha' nu nchcui' na'.

³⁶ Pana tsa' bi' ni, ni sca ñati' ná jlo ti' ni tsa caca, ni hora caca bi'. Ni xca' jil'i ycu' Ndyosi ná jlo ti' ngu', ni na' nu laca nu sca ti Sñi' ycu' Ni, ná jlo ti' na'; sca ti ycu' Ndyosi Sti na' jlo ti' cha' bi'.

³⁷ Ni'ya ngua lo'o nguti' jyo'o Noé chalyuu nu ngua sa'ni, jua'a caca tsa nu caa na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati'; ná ca cuayá' ti' ñati' ni tsa caca bi'.

³⁸ Ni'ya ngua tyempo jil'i Noé bi', nu lo'o bilya ca'ya tyo clyaa, jua'a caca tsa' bi'. Ndi'ya ngua sa'ni: ngua'ni ngu' ta'a, ndyacu ngu', ndy'o ngu', ngujui clyo'o ngu'; ná ntsu'u cha' ngulacua ti' ngu' tsiya' ti, ngua ti' ngu', hasta ña'a cuayá' nu ndyatí Noé bi' ne' yaca ni'j jil'i.

³⁹ Ná ngua tii ngu' hasta ña'a cuayá' nu nguxana ngua'ya tyo clyaa. Li' ndye cha' jil'i lcaa ngu' bi', cha' ná ndaquiya' ngu' jil'i ycu' Ndyosi. La cui' jua'a caca tsa' lo'o caa na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati', ná ca tii ngu' ni tsa caca bi'.

⁴⁰ Nu tsa' bi' ni, si nga'a tucua tya'a ñati' ne' quixi' cha' cua'ni ngu' cña, li' tyaa lo'o xca' jil'i ycu' Ndyosi jil'i tsaca ngu', tyanu chaca ngu' li'.

⁴¹ jua'a tsa' bi' si nga'a tucua tya'a nu cuna'a sca ni'j cha' coo ngu', li' tyaa lo'o xca' jil'i ycu' Ndyosi jil'i tsaca ngu', tyanu chaca ngu' li'.

⁴² 'Bi' cha' cua'ni tii ti' ma, cha' ná jlo ti' ma tsiya' ti ni tsa laca nu caa ycu' nu Xu'na ma.

⁴³ Ni'ya nti' sca xu'na ni'j si cua ngua tii yu ni hora nde talya caa sca nu cuaana to' tyi yu. Ná tyiquee' cua tii ti' ti' yu nga'a yu ni'j jil'i yu li', cha' ná ta yu chacuayá' tsiya' ti tyatí nu cuaana bi' ne' ni'j jil'i yu li'.

⁴⁴ Lo'o jua'a lcaa tsa ntsu'u cha' tii ti' tyi' ma chalyuu, cha' ná tyiquee' tsa tsiya' ca tyu'u tucua na' caa na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati'. ¿Ni'ya cua'ni ma si ná ndi'j ma tii ti' ti' ma li'?

Cui' jil'i msu tso'o lo'o msu xña'a

⁴⁵ ¿Ha ntsu'u ngu' cu'ma nu tyucui tyiquee ma ntaja'a ma cua'ni ma cña 'na? Ndi'ya cua'ni ma lacua: Sca msu nu tso'o ni, ta xu'na yu cña jil'i yu cha' caca yu loo ne' ni'j jil'i xu'na yu; culo xu'na yu cña jil'i yu cha' xacu yu jil'i lcaa ngu' nu ndi'j ni'j bi'.

⁴⁶ Tso'o tsa ntsu'u tyiquee msu bi' lo'o caa xu'na yu chaca quiya', si chañi cha' ndyu'ni yu cña nu cua ngulo xu'na yu jil'i yu.

⁴⁷ Cha' liñi nchcui' na' lo'o ma juani, cha' tlyu la cña ta xu'na yu jil'i msu bi' li', cha' caca yu loo jil'i lcaa cña nu ntsu'u jil'i xu'na yu bi'.

⁴⁸ Pana sca msu nu xña'a ni, masi ntsu'u cña nu ngulo xu'na yu jil'i yu, ná ndube ti' yu; "Tiya' tsa caa xu'na na'", culacua ti' yu, bi' cha' hora ti ca'ya sca cha' cuxi hique yu.

⁴⁹ Li' xana yu bi' cua'ni xña'a yu, cua'ni tyaala yu jil'i tya'a msu yu; tsaa yu cacu yu, tsaa yu co'o yu lo'o tya'a cu'bi ti yu li'.

⁵⁰ Lo'o li' caa xu'na msu xña'a bi' sca tsā lo'o ná tii yu bi' li', cha' ná jlo ti' msu bi' ni hora tyu'u tucua xu'na yu chaca quiya'.

⁵¹ Li' lye xcube' xu'na yu ji'i msu xña'a bi', ña'a cuayá' nu cajaa msu bi'; culo xu'na yu cña ji'i msu bi', cha' tsaa yu ca bilyaa su lye tsa nchcube' ngu', ca su nxi'ya tsa ngu', lo'o jua'a ndacu tsa la'ya ngu' cha' ñasi' ngu'. Stu'ba ti tsaa yu lo'o ngu' cuiñi nu tucua cha' ntsu'u tyiquee ngu'.

25

Cuii ji'i tii tya'a nu cuna'a cuañi'

¹ Ta na' chaca cha' lo'o ma cha' ca cuayá' ti' ma ñi'ya caca lo'o laca ycuu' Ni loo ne' cresiya ji'i ñati: Ndyaa tii tya'a nu cuna'a cuañi' ca to' tyi sca nu cuna'a nu laca cuxii ji'i ngu'; ntsu'u candil ji'i ca ta'a tii tya'a ngu', cha' jatya ngu' ji'i cutsii.

² Tonto xi nclacua ti' ca'yu tya'a nu cuna'a bi', masi tso'o la nclacua ti' nu chaca ca'yu tya'a ngu' cuna'a bi'.

³ Nu cuna'a tonto bi' ni, lo'o candil ji'i ngu' ndya'a ngu', pana ná lo'o setye cha' tyu'u ne' candil bi', cha' tyu'u xee ji'i.

⁴ Lo'o nu chaca ca'yu tya'a ngu' cuna'a nu tso'o ti nclacua ti', lo'o candil ndya'a ngu', cuati lo'o caatyā setye ndya'a ngu'.

⁵ Lo'o li' tyiquee' tsa ntajatya ngu' ji'i nu cutsii bi'; ngua'ya tsa xcalá ngu', ngujua' ngu' li'.

⁶ Cla'be talya tsiya' ti nguañi ngusi'ya sca ñati: “Cua liya cutsii juani”, nacui. “Tyu'u clya ma nde liya' cha' tsaa ma tyacua tya'a ma lo'o yu, cha' tyā lo'o ma ji'i nde ni'.”

⁷ Hora ti ngue ti' lcaa ngu' cuna'a bi' li', ngusi'yu ngu' nchcubi' ntucua lo mecha ji'i candil ji'i ngu', lo'o cua su'ba ti ngu' xa' setye ne' candil bi'.

⁸ Li' ndyi'u ti' ngu' cuna'a tonto bi' ji'i setye. ¿Ma caja bi'? Li' ngüijña ngu' bi' ji'i tya'a ngu': “Ta ma xi setye ji'i cuare, cha' cua tyubi' ti candil ji'i cua”, nacui ngu' tonto bi'.

⁹ “Setye nu ntsu'u ne' caatyā ji'i cua, ná tyu'u scua ji'i ca ta'a na cha' tyu'u ne' candil ji'i lcaa na”, nacui ngu' cuna'a bi'. “Tso'o la yaa clya ma ca tienda cha' cui'ya ma la xi.”

¹⁰ Laja lo'o ndyaa ngu' cuna'a tonto bi', cha' cui'ya ngu' la xi setye, li' ndyalaa cutsii. Nu ngu' cuna'a nu cua laca ngua'ni cho'o candil ji'i ngu' ni, ndyaa ngu' nde ni' ji'i cuxii lo'o cutsii bi', cha' cacu ngu' slo; hora ti ndyacu' toni' li'.

¹¹ Ca tiya' la xi ndyalaa ngu' cuna'a tonto bi'. “Cua ndyalaa cuare juani”, nacui ngu'. “Xaala clya toni' cha' tyā ya nde ni' su ndi' ma cua”, nacui ngu' ji'i cutsii.

¹² Li' nguxacu' cutsii cha' ji'i ngu' cuna'a tonto bi': “Ná nslo na' ji'i ma tsiya' ti, ná jlo ti' na' ti ñati laca cu'mā”, nacui nu cutsii bi' ji'i ngu' li'.

¹³ Tya nchcui' la xi Jesús lo'o ngu' li':

—Bi' cha' tii ti' tyi' ma lcaa hora, cha' ná jlo ti' ma ni tsā ni hora caa na' chaca quiya', na' nu cua nda Ni 'na liyāa cha' caca na' ñati.

Cuii ji'i sna tya'a msu lo'o cñi

¹⁴ Lo'o jua'a, ta na' chaca cha' lo'o ma, cha' ca cuayá' ti' ma ñi'ya caca lo'o laca ycuu' Ni loo ne' cresiya ji'i ñati: Cua tsaa ti sca nu culiya' tyiyu', bi' cha' ngusi'ya yu ji'i ca ta'a msu ji'i, cha' caa ngu' slo. Li' nguxtyanu xu'na ngu' xi cñi ji'i scaa msu bi', cha' cua'ni ngu' cña lo'o cñi bi' cuentya ji'i ycuu' nu culiya' bi'.

15 'Nda nu cusu' ca'yu mil cñi plata jil'i msu nu yaa tya clyo, lo'o jua'a nda yu tucua mil jil'i chaca msu, lo'o jua'a nda yu sca mil jil'i chaca msu, cha' jlo ti' xu'na ngu' ñi'ya caca jil'i scaa msu bi' cua'ni cña lo'o cñi bi'. Li' ndu'u xu'na ngu', ndyaa tyijyu'.

16 Hora ti ndyaa msu nu ntsu'u ca'yu mil cñi plata jil'i, ngüi'ya yu yu'ba lo'o cñi bi'. Li' ndyujui' yu yu'ba bi', ngua'ni yu ngana ña'a cuayá' nu ngujui chaca ca'yu mil cñi plata jil'i.

17 Lo'o jua'a ngua'ni chaca msu nu ntsu'u tucua mil cñi plata jil'i, ngua'ni yu ngana ña'a cuayá' nu ngujui chaca tyucuaa mil cñi plata jil'i yu.

18 Pana nu msu nu ntsu'u sca mil ti cñi plata jil'i ni, ngulu yu sca tyuu ne' yuu, ngusu'ba cuatsi' yu cñi jil'i xu'na yu ne' yuu bi' li'.

19 'Tyiquee' ndyaa xu'na msu bi', lo'o li' ndyalaa yu to' tyi yu chaca quiya'. Li' ngusi'ya yu jil'i ca ta'a msu bi', cha' caa ngu' slo, cha' ca cuayá' ti' ycu'i ni cña ngua'ni ngu' lo'o cñi jil'i.

20 Clyo ndyalaa msu nu nda xu'na ca'yu mil cñi plata jil'i. "Xu'na", nacuj msu bi', "nda nu'u ca'yu mil cñi 'na, lo'o nu juani cua ngujui la chaca ca'yu mil cñi 'na, nu lo'o cua ngua'ni na' cña lo'o cñi bi' jinu'u".

21 "Tso'o tsa cña nu ngua'ni nu'u", nacuj xu'na msu bi' jil'i. "Sca msu tso'o laca nu'u, cha' tso'o tsa ndaquiya' nu'u jil'i cha' 'na. Sca cña sube ti nda na' jinu'u tsubi', pana ta na' cña nu cua tlyu la jinu'u, cha' cua'ni nu'u nde loo la. Stu'ba ti tyi'j nu'u slo na', cha' stu'ba ti ca tso'o tyiquee nu'u lo'o na'", nacuj xu'na bi' li'.

22 Lo'o li' ndyalaa chaca msu nu nda xu'na tucua mil cñi plata jil'i. "Xu'na", nacuj msu bi', "nda nu'u tucua mil cñi plata 'na, lo'o nu juani cua ngujui la tya tyucuaa mil cñi 'na cha' ngua'ni na' cña lo'o cñi bi' jinu'u".

23 "Tso'o tsa cña nu ngua'ni nu'u", nacuj xu'na msu bi' jil'i yu. "Sca cña sube ti nda na' jinu'u tsubi', pana ta na' chaca cña nu cua tlyu la jinu'u, cha' cua'ni nu'u nde loo la. Stu'ba ti tyi'j nu'u slo na', cha' stu'ba ti ca tso'o tyiquee nu'u lo'o na'", nacuj xu'na yu li'.

24 Lo'o li' ndyalaa chaca msu nu nda xu'na sca mil cñi jil'i yu. "Xu'na", nacuj msu bi', "jlo ti' na' cha' ñati tiji tsa laca nu'u, cha' ndu'ni nu'u clacua masi xa' ñati ngua'ni cña bi'; jua'a nscua' nu nchcuá' xa' ñati, bi' laca nu caja jinu'u".

25 Bi' cha' ndyutsij na', lo'o li' ndyaa na' nguxatsi' na' cñi jinu'u ne' yuu. Nde laca cñi jinu'u lacua."

26 Ngua ñasi' xu'na lo'o msu bi' li'. "Sca msu xña'a laca nu'u", nacuj xu'na jil'i msu bi'. "Taja tsa nu'u", nacuj. "Nacuj nu'u cha' jlo ti' nu'u ñi'ya nu ndu'ni na', cha' nxiuti'j na' ltya masi ná ndyataa na' nscua'; lo'o jua'a tyaa lo'o na' jil'i nscua' masi ná ngua'ni na' cña jil'i", nacuj nu'u.

27 ¿Ni cha' ná nda nu'u cñi 'na jil'i xa' ñati lacua, cha' cua'ni ngu' cña lo'o? Li' chca'a sñi' cñi bi' jna', cha' tya nu'u jna' lo'o ndyalaa na' chaca quiya'.

28 Tso'o la xñi ma' nu sca ti mil nu ntsu'u ya' yu re, ta ma' jil'i msu nu ntsu'u tii mil jil'i juani.

29 Jua'a laca lo'o ñati nu ntsu'u xi cha' jil'i, tya ta na' quiña'a la cha' jil'i ñati bi', cha' quiña'a la cha' tso'o tyu'u jil'i ngu' bi'; pana ñati nu xixi ca cha' ntsu'u jil'i, si ná nti' ngu' cua'ni ngu' cña lo'o, hasta xlyaa na' nu xti ti cha' nu ntsu'u jil'i ngu' li'.

30 Nu juani tsaa lo'o ma' jil'i msu xña'a re, cha' xcuaa ma' jil'i yu ca bilyaa, su nxi'ya tsa ngu', lo'o jua'a lye tsa ndacu la'ya ngu' cha' ñasi' ngu', cha' lye tsa nchcube' ngu' caju."

31 'Nu lo'o tyaa na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati, caa na' cha' caca na' loo tsiya' ti ji'i ñati. Stu'ba ti caa na' lo'o lcaa ngu' xca 'na, lo'o li' tyaca'a na' su tlyu su cua cua la xi, sca se'i su ndubi tsa ña'a laca bi'. Ca bi' cua'ni cuayá na' ji'i lcaa ñati li'.

32 Ntsu'u cha' tyu'u ti'i se'i ti lcaa ñati tsiya' ti tyucui ña'a chalyuu; ca slo ycu'i na' tyu'u ti'i ngu', cha' cua'ni cuayá na' ji'i ngu'. Li' sa'be tya'a na' ji'i ngu'. La cui' ñi'ya nu ndu'ni ñati nu ña'asii ji'i xlya', jua'a cua'ni na'; sca tsu' tyi'i ña'a latya xlya' ji'i ngu', chaca tsu' tyi'i ña'a latya chivo ji'i ngu'.

33 Jua'a cua'ni na', cha' la'a tsu' cui' na' tyi'i ña'a tsaca taju ñati 'na, ñi'ya ndi'i xlya' bi'; la'a tsu' coca su tyucua na', ca bi' tyi'i lcaa ñati cuxi, ñi'ya ndi'i chivo bi'.

34 Ca li' lo'o caca na' loo tsiya' ti, chcu'i na' lo'o taju ñati nu ndi'i la'a tsu' cui' na: "Tyaa ma ca su ntucua ycu'i Ni nu laca loo, lcaa cu'ma nu tso'o tsa nti' ycu'i Ndyosi Sti na' ña'a Ni ji'i ma, cha' cua ngua'ni cho'o ycu'i Ni su tyi'i ma slo Ni, tya lo'o ngüiñá Ni chalyuu.

35 Cu'ma ni, cua nguxacu ma 'na lo'o ntyute' na' nguti'i na' nde chalyuu; nu lo'o nguityi na' hitya, cua nda ma hitya ndyi'o na' li'; masi ná ndyuloo ma 'na, pana cua nda ma to' tyi ma cha' nguti'i na' li';

36 lo'o quichi' ti na' su nguta'a na' chalyuu, cua nda ma late' ndyacu' na' li'; lo'o ngua quicha na' nde chalyuu, cua yaa na'a ma 'na li', nguxtyucua ma 'na; lo'o nga'a na' ne' chcu'a, ná ndyutsii nu ndyaa ma slo na' li'." Jua'a ñacu'i na' lo'o caca na' loo.

37 Li' xacu'i ngu' nu lubii tyiquee cha' jna': "Xu'na, ¿ni jacua' na'a ya jinu'u cha' ntyute' nu'u? ¿Ni jacua' nguxacu ya jinu'u? ¿Ni jacua' nda ya hitya ndyi'o nu'u cha' ngüityi nu'u hitya?"

38 ¿Ni jacua' nda ya su nguti'i nu'u masi ná ndyuloo ya jinu'u? ¿Ni jacua' nda ya late' ndyacu' nu'u lo'o nguta'a quichi' ti nu'u?"

39 ¿Ni jacua' ndyaa na'a ya jinu'u lo'o ngua quicha nu'u? ¿Ni jacua' ndyaa na'a ya jinu'u lo'o nga'a nu'u ne' chcu'a? Ná jlo ti' ya, Xu'na."

40 Lo'o li' na' nu laca na' loo tsiya' ti, chcu'i na' chaca quiya' lo'o ngu' bi': "Cha' liñi nchcu'i na' lo'o ma juani, cha' lo'o nguxtyucua ma ji'i sca ngu' tya'a na' nu ntsu'u cha' ji'i lo'o na', masi nguxtyucua ma ji'i sca ngu' ti'i ti, bi' tyempo ngua lo'o nguxtyucua ma 'na".

41 'Lo'o li' chcu'i na' lo'o taju ñati nu ndi'i la'a tsu' coca 'na: "Tyu'u ma liya', cu'ma nu ná ntsu'u su tyi'i ma slo ycu'i Ndyosi. Yaa clya ma ca su ná tye tsiya' ti cha' ndyaqu'i quii', cha' stu'ba ti tyi'i ma lo'o nu laca xu'na cuiñaja lo'o lcaa xca ji'i, lcaa cui'i cuxi; cuentya ji'i nu cuiñaja bi' nguxtyu'u ycu'i Ni quii' bi'.

42 Cu'ma ni, ná nda ma na cacu na' tsiya' ti lo'o ntyute' tsa na' nguti'i na' nde chalyuu; ná nda ma hitya co'o na' lo'o ngüityi na' hitya li';

43 ná nda ma su tyi'i na' slo ma li', cha' ná ndyuloo ma 'na; ni ná nda ma late' cacu' na' lo'o quichi' ti na' nguta'a na' li'; ná ndyaa na'a ma 'na lo'o ngua quicha na', ni ná ndyaa ma slo na' lo'o nga'a na' ne' chcu'a."

44 Li' xacu'i ngu' nu cuxi tyiquee cha' jna' cha' laca na' loo: "Xu'na", ñacu'i ngu' bi', "¿ni jacua' na'a ya jinu'u cha' ntyute' nu'u? Nu lo'o ngüityi nu'u hitya, nu lo'o quichi' ti nu'u nguta'a, nu lo'o quicha nu'u, nu lo'o nga'a nu'u ne' chcu'a, ¿ni jacua' ná nguxtyucua ya jinu'u? Ná jlo ti' ya cha' bi'."

45 Lo'o na' cha' laca na' loo, li' chcu'i na' chaca quiya' lo'o ngu' cuxi bi': "Cha' liñi nchcu'i na' lo'o ma juani, cha' ná nguxtyucua ma ji'i ni sca ngu' ti'i nu ntsu'u cha' ji'i lo'o na', bi' cha' nacui' na' cha' ná nguxtyucua ma 'na tsiya' ti'."

46 Lo'o li' tyaa ngu' bi' ca bilyaa su ná tye cha' chcube' ngu'; pana ngu' nu lubii tyiquee ni, caya chalyuu nu ná nga'a cha' tye tsiya' ti ji'i ngu' bi'.

26

Cuaana ti ngüñi cha' ji'i ngu' lo'o tya'a ngu' cha' xñi ngu' ji'i Jesús

¹ Lo'o cua ndye nchcui' Jesús lcaa cha' bi', li' nchcui' xi lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a' ji'i bi':

² —Jlo ti' ma cha' tucua ti tsá lyiji cha' caca ta'a sji ji'i ta'a pascua, lo'o li' tejeya' ngu' xña'a' jna' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati. Tyaa lo'o ngu' 'na cha' cujuui ngu' 'na lo crusi li'.

³ La cui' tyempo nu nchcui' Jesús, li' ndyu'u ti'i tyuu tya'a sti jo'ó nu laca loo lo'o mstru cha' jo'ó lo'o ngu' cusu' ji'i ngu' judío; ndyu'u ti'i ngu' slo Caifás nu laca xu'na lcaa sti jo'ó jua.

⁴ Li' ngua'ni stu'ba ngu' cha' ji'i ngu' lo'o tya'a ngu' ñi'ya nu cua'ni ngu' cha' tejeya' ngu' ji'i Jesús cuaana ti, cha' cujuui ngu' ji'i.

⁵ —Pana ná tso'o tejeya' na ji'i yu tsá ta'a —nacui' ngu' bi'—. Ca ñasi' tsa lcaa ñati nu ndi'i ta'a, lo'o tlyu tsa cha' cusuu caca bi' li' —nacui' ngu' bi'.

Nda'a sca nu cuna'a setye hique Jesús

⁶ Ngua sca tsá nga'a Jesús nde quichi Betania, to' tyi Simón nu ngusñi quicha ndyatsu' cuaña' yu.

⁷ Li' ndyalaa sca nu cuna'a slo Jesús nu ndya'a lo'o ji'i sca caatyá quee alabastro nu tso'o tsa ña'a; ngutsa'a caatyá bi' ntsu'u setye tyixi xtyi'i nu quiña'a tsa nga'a. Li' ngusalú nu cuna'a bi' setye lo xlya hique Jesús su ntucua yu to' mesa.

⁸ Lo'o na'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i yu ñi'ya nu ngua'ni nu cuna'a bi', ngua ñasi' ngu' ji'i nu cuna'a bi' li'.

—¿Ni cha' ngusalú ñu'u ti nu cuna'a cua setye bi'? —nacui' ngu' bi'—.

⁹ Quiña'a tsa nga'a setye bi'. ¿Ni cha' ná ndyujui' ngu' ji'i cha' caja cñi ta ji'i ngu' ti'i? —nacui' ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i bi'.

¹⁰ Lo'o ngua tii Jesús cha' nu ngua'ya hique ngu' bi', nchcui' lo'o ngu' li':

—¿Ni cha' ñasi' ma ji'i nu cuna'a re? —nacui' Jesús ji'i ngu' bi' li'—. Sca cha' tso'o tsa ngua'ni nu cuna'a re lo'o na'.

¹¹ Lcaa tsá ndi'i ngu' ti'i lo'o ma nde chalyuu cha' xtyucua ma ji'i ngu', pana cua tye ti tsá nu tyi'i na' lo'o ma.

¹² Cua ngusalú nu cuna'a re setye lo na', masi tya lyiji cajaa na', cha' cua'ni cho'o tyucui ña'a na' cha' tyatsi' na'.

¹³ Cha' liñi chcui' na' lo'o ma juani, cha' lcaa su cañi cha' jna' tyucui ña'a chalyuu, ca bi' cuna ngu' lcaa cha' nu ngua'ni nu cuna'a re juani, cha' tyi'u ti' ngu' cha' tso'o tsa cña nu ngua'ni nu cuna'a re.

Ndyujui' Judas cresiya ji'i Jesús ji'i ngu' nu laca loo

¹⁴ Lo'o Judas Iscariote ni, tya'a ndya'a yu lo'o nu chaca tii chaca tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a' ji'i Jesús, ndu'u yu ndyaa yu slo sti jo'ó nu laca loo li'.

¹⁵ —¿Ni tsa lo cñi ta ma caya' 'na si culu'u na' tyucui ji'i ma, cha' tsa ma tejeya' ma ji'i nu Jesús bi'? —nacui' Judas ji'i sti jo'ó bi'.

Li' nda ngu' calaa tyii tya'a cñi plata ji'i Judas bi'.

¹⁶ Lo'o li' ncl yana yu ñi'ya caca xtyucua yu ji'i ngu' bi', ni jacua' caca ji'i yu cha' cuaana ti culu'u yu tyucui ji'i ngu', cha' tsa ngu' su nga'a Jesús.

Chaca tya quiya' ndyacu Jesús sji lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i bi'

¹⁷ Lo'o ngua tsá clyo ji'i ta'a nu lo'o ndacu ngu' xlyá nu ná lo'o sca tyie' ndya', li' ñaa nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i slo Jesús. Ndi'ya nchcuane ngu' ji'i li':

—¿Macala nti' nu'u cha' cua'ni cho'o ya cha' cacu na sji nu cuentya ji'i ta'a pascua? —nacui ngu'.

18 —Tsa ma lquichj ca su ndi'i tya'a tso'o na' bi'. Ndi'ya hcui' ma lo'o: “Nacui mstru ji'na cha' cua ngulala ti hora ji'i. Lo'o juani nti' ycu' nu cusu' bi' cacu sji cuentya ji'i ta'a pascua ca toni'i jinu'u lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i.”

19 Li' ndu'u ngu' nu ndyaca tsa'a bi' ndyaa ngu' lquichj, ngua'ni ngu' lcaa cña nu cua ngulo Jesús ji'i ngu'; ngua'ni cho'o ngu' lcaa na nu cua'nijo'o ji'i ngu' cha' cacu ngu' sji cuentya ji'i ta'a pascua.

20 Lo'o cua ngusji, li' ndyalaa Jesús ni'i bi'. Li' ndyaca'a ycu' lo'o ca ta'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i to' mesa, ndyu'ni ngu' sji.

21 Laja li' nguxana nhcui' Jesús lo'o ngu' bi':

—Chañi cha' nhcui' na' lo'o ma juani, cha' ntsu'u tsaca cu'ma nde nu cuju' cresiya 'na ji'i ngu' xña'a.

22 Xñi'i tsa ti' ngu' ngua lo'o ndyuna ngu' cha' bi'. Li' nguxana ngu' nchcuane ngu' ji'i Jesús:

—¿Ha na' nu ta jinu'u ya' ngu' xña'a, Xu'na? —nacui tsaca yu ji'i Jesús.

—¿Ha na'? —nacui chaca yu li'.

Lo'o jua'a nacui xi xa' la ngu'.

23 Nguxacui Jesús cha' ji'i ngu' li':

—Ntsu'u tsaca yu tya'a ndyacu na sji juani, nu sca ti ca'ña ndyacu yu lo'o na', bi' laca nu cuju' cresiya 'na ji'i nu ngu' xña'a bi'.

24 Ñi'ya nu nscua lo quityi ji'i ycu' Ni, jua'a nga'a cha' caca 'na, na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati. Pana tya'na tsa ñati nu ta 'na ya' ngu' xña'a, tso'o la ngua ji'i yu masi ná ngula yu chalyuu tsiya' ti.

25 Lo'o Judas nu ngua'ni cha' cuxi bi', lo'o yu bi' nchcuane yu ji'i Jesús li':

—Mstru —nacui Judas bi' ji'i Jesús—, ¿ha na' laca nu ta jinu'u ya' ngu' xña'a?

—La cui' nu'u —nacui Jesús ji'i Judas li'.

26 Laja lo'o ndyacu ngu', li' ngusñi Jesús sca xlyá, ndya xly'a'be ji'i ycu' Ndyosi, ngusa'be ji'i xlyá bi'. Li' nda Jesús yu'be xlyá bi' ji'i ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i.

—Cacu ma xlyá re, cha' ñi'ya nti' cuaña' na', jua'a nti' nu nde —nacui Jesús ji'i ngu' bi'.

27 Lo'o li' ngusñi Jesús sca vaso vino, ndya xly'a'be ji'i ycu' Ndyosi. Li' nda vaso vino bi' ji'i ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i.

—Lcaa cu'ma co'o ma vino re —nacui Jesús—,

28 cha' ñi'ya nti' tañi na', jua'a nti' nu nde. Laca bi' sca cha' nu culu'u liñi ji'i ma cha' chaca quiya' quiñi cha' ji'i ycu' Ndyosi lo'o ñati chalyuu, nu lo'o tyalú tañi na' lo' crusi. Jua'a cua'ni lyaá Ni ji'i quiña'a tsa tya'a ma, nu lo'o cua'ni clyu ti' Ni ji'i qui'ya nu ntsu'u ji'i ma.

29 Liñi tsa cha' nu hcui' na' lo'o ma juani, cha' nga'aa co'o na' vino juani, ña'a cuayá nu tyalaa tsa bi' lo'o co'o na' ji'i stu'ba ti lo'o cu'ma slo ycu' Ndyosi Sti na', ca su ntucua ycu' Ni nu laca loo.

Chcui' Pedro lo'o ngu' cha' ná nslu yu ji'i Jesús tsiya' ti

30 Lo'o ndyula tu'ba ngu' sca jji ji'i ycu' Ndyosi, li' ndu'u ngu' ndyaa ngu' nde ca'ya Olivos.

31 Lo'o li' nhcui' Jesús lo'o ngu' bi':

—Caca tyuju'u ti' lcaa cu'ma ña'a ma 'na talya ndyi. Caca bi' ñi'ya nu nscua lo quityi ji'i ycu' Ndyosi cua sa'ni la. Ndi'ya nhcui' cha' bi': “Lo'o cuju' na' ji'i nu ña'asji ji'i xly'a', li' xna lcaa xly'a' bi', tyaa ni'”, nacui quityi bi'.

³² Pana ca tiya' la lo'o tyu'u na' chaca quiya', li' nde loo la tsa'a na' nde Galilea cuentya ji'i cu'ma.

³³ Li' nchcui' Pedro lo'o:

—Ná xtyanu na' jinu'u tsiya' ti —nacui Pedro li'—. Masi ca ta'a ngu' xna ngu' jinu'u, pana na' ni, ná xna na' jinu'u.

³⁴ Li' nguxacuj Jesús cha' ji'i Pedro bi':

—Cha' liñi cacha' na' jinu'u juani —nacui—, cha' nu lo'o bilya xi'ya ndye'e talya ndyi, sna quiya' chcui' nu'u cha' ná nslo nu'u 'na; jua'a ñacui nu'u ji'i ngu'.

³⁵ Li' xa' nchcui' Pedro:

—Masi ntsu'u cha' cajaa na' stu'ba ti lo'o nu'u, ná chcui' na' lo'o ñati cha' ná nslo na' jinu'u —nacui Pedro li'.

Lo'o la cui' jua'a cha' nguxacuj xa' la ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús li'.

Nchcui' Jesús lo'o ycu'i' Ndyosi Sti yu ca Getsemani

³⁶ Lo'o li' ndyalaa Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i, ndyatj ngu' ne' sca lo'o su naa Getsemani nu nga'a ca to' quich'i.

—Cua'a ma xi ndacua ti —nacui Jesús ji'i ngu' bi'—, laja lo'o tsa'a ca nde la xi cha' chcui' na' lo'o ycu'i' Ndyosi Sti na'.

³⁷ Li' tya ndyaa la xi Jesús lo'o Pedro lo'o tyucuaa sñi' Zebedeo. Ngua'ya sca cha' nu xñi'i tsa ti' Jesús xqui'ya cña tlyu nu cua tyacua ti ji'i.

³⁸ Li' nchcui' Jesús lo'o nu sna tya'a ngu' bi':

—Ne' cresiya 'na ntsu'u sca cha' nu xñi'i ti' na'. Nga'aa talo na' cha' xñi'i tsa ti' na'. Tyanu cu'ma nde ti, pana tii ti ti' ma tyi'i ma lo'o na'.

³⁹ Li' tya ndyaa la xi yu ca nde bi' la. Nde loo ti yu ndyaa stii yu lo yuu cha' xñi'i tsa ti' yu. Li' nchcui' yu lo'o ycu'i' Ndyosi, ndi'ya nu nacuj yu:

—Sti na', ¿ha ná ntsu'u xi xa' la ña'a nu cua'ni na' cña re, cha' nga'aa chcube' la na' lo'o cña tlyu re jinu'u? —nacui Jesús ji'i ycu'i' Ndyosi Sti yu—. Pana nti' na' cua'ni na' cña nu nti' nu'u cha' cua'ni na'.

⁴⁰ Lo'o li' nxyuy yu ñaa yu su ndi'i nu ca ta'a sna ngu' bi'. Laja' tsa ngu' li'. Lo'o li' nchcui' yu lo'o nu Pedro bi':

—¿Ha ná nhca talo nu'u ni sca hora ti nu tii ti ti' nu'u tyi'i nu'u lo'o na'? —nacui Jesús ji'i—.

⁴¹ Tii ti ti' ma tyi'i ma juani lacua, cha' chcui' ma lo'o ycu'i' Ndyosi cha' ná tyijiloo nu cuiñaja ji'i ma. Jlo ti na' cha' tyucui tyiquee ma ntaja'a ma cua'ni ma cña re 'na, pana ná tyu'u scua juersa ji'i ma, yala tsa ndyaja' ma.

⁴² Li' xa' ndyaa Jesús, nchcui' lo'o ycu'i' Ndyosi chaca quiya':

—Sti na' —nacui yu ji'i Ni—, si ná ntsu'u xa' ña'a nu cua'ni na' cña jinu'u, tso'o la si chcube' na' lacua, cha' nti' na' cua'ni na' lca'a cña nu nti' nu'u cha' cua'ni na'.

⁴³ Li' xa' nxyuy yu ñaa yu slo ngu' bi'; lo'o li' na'a yu ji'i ngu' cha' laja' ngu' chaca quiya', cha' lye tsa ndyu'u xcalá ngu'.

⁴⁴ Lo'o li' nguxtyanu yu ji'i ngu' bi', ndyaa yu nchcui' yu lo'o ycu'i' Ndyosi chaca quiya'; la cui' ti cha' nu nchcui' yu tya tsa la nchcui' yu chaca quiya'. Nu nhca sna quiya' nchcui' yu lo'o ycu'i' Ndyosi Sti yu.

⁴⁵ Lo'o li' nguxtyuy yu ñaa yu slo ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i.

—¿Ha tya laja' ma? —nacui Jesús ji'i nu ngu' bi' li'—. ¿Ha bilya tyaala' xcalá ma? Que ti' ma juani, cha' cua ndyalaa hora nu xñi' ngu' cuxi 'na, na' nu cua nda Ni 'na lijya'a cha' caca na' ñati;

⁴⁶ tyatj ma cha' tyaa na, cha' cua ndyalaa yu nu ta 'na ya' ngu' cuxi bi'.

Ndyaa lo'o ngu' ji'i Jesús preso

47 Laja lo'o nchcui! Jesús jua'a, li' ndyalaa Judas slo. La cui' tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús laca nu Judas bi'. Lo'o jua'a quiña'a tsa xa' la ñati lijya lo'o yu, nu ntsu'u maxtyi cusu'u ya', nu ntsu'u yaca ya'; lijya ngu' tyaala bi' cña nu ngulo sti jo'ó nu laca loo, la cui' jua'a cña nu ngulo lcaa ngu' cusu' nu laca loo lijya ngu'.

48 Lo'o Judas ni, bi' laca nu cua ta ti ji'i Jesús ya' ngu' tyaala bi'. Cua ndacha' yu ji'i ngu' cua tsá la: “Sca ti yu nu cacu na' saca' lo'o chcuicha' na' ji'i yu, ji'i bi' xñi ma”. Jua'a nacui yu ji'i ngu',

49 bi' cha' ndyaa Judas bi' ca su ndu Jesús cha' chcuicha' ji'i yu.

—Nde ti ndu nu'u, mstru —nacui Judas bi' ji'i Jesús.

Li' ndyacu Judas saca' Jesús.

50 Li' nacui Jesús ji'i Judas bi':

—Tya'a tso'o na' ngua nu'u nquicha' —nacui—. ¿Ni cña lijya nu'u ca nde juani?

Li' ntejeya' ngu' tyaala bi' ji'i Jesús, cha' tyaa lo'o ngu' ji'i.

51 Lo'o tsaca ñati nu ndya'a lo'o Jesús, hora ti ngulo yu maxtyi cusu'u ji'i yu, ngujui' yu maxtyi ji'i msu ji'i xu'na sti jo'ó; ngusi' yu cu' jyaca msu bi' li'.

52 Lo'o li' ngulo Jesús cña ji'i yu bi':

—Xco'o nu'u maxtyi cusu'u cua hi' —nacui ji'i yu bi'—. Lcaa ngu' nu nxu'u tya'a lo'o maxtyi, jua'a cajaa ngu' bi' xqui'ya maxtyi.

53 ¿Ha ná jlo ti' nu'u cha' si ñña na' ji'i Sti na', hora ti culo ycu' Ni cña cha' caa' tii tyucuaa tya'a taju xca' ji'i Ni, cha' xtyucua xca' bi' 'na?

54 Pana ná nti' ya jua'a. Nga'a cha' caca ñi'ya nu nscua cha' lo quityi cusu' ji'i ycu' Ndyosi Sti na'.

55 Li' nchcui! Jesús lo'o nu taju ñati tyaala nu ñaa cha' xñi ngu' ji'i:

—¿Ni cha' lijya ma lo'o maxtyi cusu'u lo'o yaca ntsu'u ya' ma, cha' xñi ma 'na? —nacui Jesús ji'i ngu'—. ¿Ha sca nu cuaana laca na' lacua? Tyuu tsa tsá ngua'a na' ne' laa tonu ji'i ma, ngulu'u na' cha' ji'i ycu' Ndyosi ji'i ñati, lo'o ná ngusni ma 'na li'.

56 Pana ñi'ya nu nguscua ngu' nu ngua tu'ba ji'i ycu' Ndyosi nu ngua sa'ni, la cui' jua'a ndyu'ni ma lo'o na' juani.

Li' ndu'u lcaa ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i, ngusna ngu'.

Nu ngu' nu laca loo ji'i ngu' judío ngua'ni cuayá' ji'i Jesús

57 Li' ndyaa lo'o ngu' tyaala bi' ji'i Jesús slo Caifás, xu'na sti jo'ó. Ni'i bi' cua ndyu'u ti'i lcaa mstru cha' jo'ó lo'o lcaa ngu' cusu' nu laca loo.

58 Lo'o nu Pedro bi' ni, tyijyu' ti ndu'u lca'a yu chu' ngu' bi', hasta ña'a cuayá' nu ndyalaa ngu' ca to' lo'o ji'i xu'na sti jo'ó bi'. Li' ndyatí Pedro ne' lo'o, stu'ba ti ngua'a yu lo'o ngu' policía, cha' nti' yu ña'a yu ñi'ya caca lo'o cua'ni tye ngu' cha' ji'i Jesús.

59 Lo'o li' lcaa ngu' tisiya, lo'o lcaa sti jo'ó nu laca loo, lo'o lcaa ngu' cusu' bi', ncliyana ngu' ñi'ya ca sta ngu' qui'ya ji'i Jesús, cha' nti' tsa ngu' cjuuii ngu' ji'i. Pana ná ndu'u tucua ñati nu cjuuii cuañi' ji'i yu cuentya ji'i ngu' nu laca loo bi'.

60 Ná ngujui ñi'ya nu cua'ni ngu', masi quiña'a tsa ngu' cuiñi ndyalaa ngu' slo ngu' nu laca loo bi', cha' sta ngu' qui'ya ji'i Jesús; ná stu'ba cha' nu nchcui' nu ngu' cuiñi bi'. Su cua ndye, li' ndyalaa tucua tya'a ngu' cuiñi nu ndi'ya nchcui':

61 —Nacui nu qui'yu re: “Taca jna' cuityi na' laa tonu re ji'i ycu' Ndyosi, lo'o li' xa' cuiña' na' ji'i chaca quiya'; chu' sna tsá ti tye tya' laa 'na”, nacui Jesús jua —nacui ngu' cuiñi bi'.

62 Li' ndyatŭ xu'na sti jo'ó, nchcui' yu lo'o Jesús:

—¿Ni cha' ngusta ngu' qui'ya re jinu'ŭ? —nacui' sti jo'ó bi'—. ¿Ni cha' ná nxacuŭ nu'ŭ ni sca cha' ji'ŭ ya?

63 Ni sca cha' nu nchcui' sti jo'ó, ná nguxacuŭ Jesús ji'ŭ tsiya' ti. Li' ngulo sti jo'ó bi' cña ji'ŭ yu:

—Chacuayá' ji'ŭ ycuŭi' Ndyosi nu lu'ú ca nclyo na' cña re jinu'ŭ juani: Cacha' clya nu'ŭ ji'ŭ cua si chañi cha' laca nu'ŭ Cristo, nu sca ti Sñi' ycuŭi' Ndyosi.

64 —La cui' laca na' —nacui' Jesús li'—, ñi'ya nu nacui' nu'ŭ laca na'. Lo'o chaca cha' cacha' na' ji'ŭ ma' juani, cha' nde loo la ña'a ma' na nu cua nda Ni 'na liyya cha' caca na' ñati, nu lo'o tyucua na' la'a tsu' cui' ca su ntucua ycuŭi' Ndyosi Sti na', nu lca tsiya' ti cña nchca ji'ŭ Ni. Li' caa na' chaca quiya' laja coo nde cua.

65 Lo'o li' nu xu'na sti jo'ó bi' ni, ycuŭi' ca yu ngusaa' ste' yu cha' ñasi' tsa yu.

—Cuiñi tsa yu re, cha' suba' nchcui' yu re ji'ŭ ycuŭi' Ndyosi —nacui' sti jo'ó bi' ji'ŭ lca tya'a ngu' nu laca loo li'—. Nga'aa nti' na cha' sta xa' la ñati qui'ya ji'ŭ yu re. Cua ndyuna na cha' suba' tonu tsa nu nchcui' yu re, nu lo'o nacui' yu cha' Sñi' ycuŭi' Ndyosi laca yu.

66 ¿Ni'ya nu ntsu'ŭ tyiquee cu'ma' juani?

Hora ti nguxacuŭ ngu' cha' ji'ŭ xu'na sti jo'ó bi':

—Ntsu'ŭ cha' cajaa yu —nacui' ngu' bi'.

67 Li' ngutu'ŭ hitya sañi' ngu' loo Jesús, ngujui'ŭ ngu' ndacuŭ' ji'ŭ; jua'a ntsu'ŭ xa' la ngu' nu ngujui'ŭ ya' saca' Jesús.

68 Li' nacui' ngu' bi':

—Nacuŭ nu'ŭ cha' Cristo laca nu'ŭ nu nda Ni ji'ŭ liyya chalyuu. Tso'o lacua. Cacha' liñi nu'ŭ ji'ŭ ya, ¿ni naa yu nu ngujui'ŭ jinu'ŭ, si chañi cha' tii nu'ŭ? —nacui' ngu' bi' ji'ŭ Jesús.

Nacuŭ Pedro cha' ná nslo ji'ŭ Jesús tsiya' ti

69 Lo'o nu Pedro bi' ni, nde liya' ti nga'a yu bi'. Li' ñaa sca nu cuna'a cua' slo yu.

—Lo'o nu'ŭ ndya'a stu'ba ti lo'o Jesús nu ngu' Galilea jua —nacui' nu cuna'a bi' ji'ŭ Pedro.

70 Li' cuiŭi' nguxacuŭ Pedro cha' ji'ŭ nu cuna'a ña'a cuayá' nu cuna lcaa ngu':

—Ná nchca cuayá' ti' na' cha' nu nchcui' nu'ŭ —nacui' Pedro ji'ŭ.

71 Li' ndatsu' Pedro, ndyaa ndyatŭ cacua ti to' lo'o bi'. Lo'o li' na'a chaca nu cuna'a cua' ji'ŭ yu, nchcui' nu cuna'a bi' lo'o ngu' nu ndŭ cacua ti:

—Stu'ba ti ndya'a nu qui'yu re lo'o Jesús Nazaret jua —nacui' nu cuna'a bi' li'.

72 Chaca quiya' lye tsa nchcui' Pedro, ngua'ni yu jura li':

—Ná nslo na' ji'ŭ nu qui'yu jua tsiya' ti —nacui' Pedro ji'ŭ ngu' bi' li'.

73 Ca tiya' la xi ñaa xi xa' la ñati nu nga'a ndacua ti, nchcui' ngu' lo'o Pedro li':

—Chañi cha' tya'a ndya'a nu'ŭ lo'o nu qui'yu jua —nacui' ngu' ji'ŭ—, cha' stu'ba ti ndañi cha' nu nchcui' nu'ŭ lo'o cha' nu nchcui' tya'a quichŭ tyi yu jua.

74 Li' chaca quiya' lye tsa nchcui' Pedro cha' xcube' ycuŭi' Ni ji'ŭ yu si cha' cuiñi laca nu nda yu.

—Ná nslo na' ji'ŭ nu qui'yu jua tsiya' ti —nacui' Pedro ji'ŭ ngu'.

Hora ti ngusi'ya ndye'e li'.

75 Lo'o li' ndyi'ŭ ti' Pedro cha' nu nchcui' Jesús lo'o yu tya tsā la, nu lo'o ndi'ya nacui' Jesús ji'ŭ yu: “Nu lo'o bilya xi'ya ndye'e talya juani, sna quiya'

chcui' nu'u lo'o ñatj cha' ná nslo nu'u 'na". Jua'a nacuj Jesús tsá la, bi' cha' ndu'u Pedro ndyaa yu li'; nxi'ya tsa yu ndyaa yu cha' xñi'j tsa ti' yu li'.

27

Ndyaa lo'o ngu' ji'i Jesús slo Pilato

¹ Lo'o nguxee chaca tsá, xa' ndyu'u ti'j lcaa sti jo'ó nu laca loo lo'o lcaa ngu' cusu' ji'j ngu' judío, cha' cua'ni stu'ba ngu' cha' lo'o tya'a ngu', ñi'ya taca cujuui ngu' bi' ji'j Jesús.

² Li' ngusça' ngu' ji'j Jesús, ndyaa lo'o ngu' ji'j slo Poncio Pilato, nu ngua gobernador romano.

Ngujui Judas

³ Lo'o nu Judas nu ndyujui' ji'j Jesús ya' ngu' xña'a bi' ni, na'a yu cha' cua cujuui ti ngu' ji'j Jesús; ngua xñi'j ti' yu li'. Hora ti ndya yu nu calaa tyii cñi plata ji'j ngu' nu laca loo bi' chaca quiya'.

⁴ —Ntsu'u qui'ya 'na —nacuj Judas bi' ji'j ngu' nu laca loo—, cha' cua ndyujui' na' ji'j sca ñati lubii ji'j ma, cha' cujuui ma ji'j —nacuj.

Li' nguxacuj ngu' nu laca loo bi' cha' ji'j Judas:

—¿Ha cha' ji'j cua laca cha' bi'? —nacuj ngu' nu laca loo bi'—. Si ntsu'u qui'ya jinu'u, cha' jinu'u laca bi'.

⁵ Li' ngusalú Judas cñi plata bi' lo yuu ne' laa tonu bi' su nga'a ngu' nu laca loo bi', ndu'u yu ndyaa yu. Li' ndyujui' Judas ji'j ycu' ca; ngusça' yu reta yane yu, lo'o ngusça' loo reta laja yaca nde cua; cuati ngxutyú yu ji'j ycu' ca yu nde lo yuu, ngujui yu li'.

⁶ Ngusñi sti jo'ó nu laca loo ji'j cñi bi' li'.

—¿Ñi'ya cua'ni na lacua? —nacuj sti jo'ó ji'j tya'a ngu'—. Ná ntsu'u chacuayá' quixa' cñi re lo'o msta nu cua nda ngu' ji'j ycu' Ndyosi ne' laa re, cha' cñi nu ngujui ji'j yu cha' ndyujui' yu ji'j sca ñati laca cñi re —nacuj sti jo'ó bi'.

⁷ Li' ngüiñi cha' ji'j ngu' lo'o tya'a ngu', cha' lo'o cñi bi' cui'ya ngu' sca lo'o ji'j ngu' su ndiña ngu' quityu' nquicha', cha' caja su tyatsi' jyo'o ngu' xa' tsu' ne' lo'o bi'.

⁸ Bi' cha' juani ndu'ni ngu' ji'j yuu bi': Ne' lo'o su ndyalú tañi ñati; jua'a naa yuu bi' ji'j ngu' juani.

⁹ Nu jyo'o Jeremías nu ngua tu'ba ji'j ycu' Ndyosi tya sa'ni la ni, cua nguscuu yu sca cha' lo quityu' cuentya ji'j cñi plata bi', cha' nu caca nde loo la. Ndi'ya cha' nu nguscuu yu: “Calaa tyii tya'a cñi plata, tsa lo cua ti cñi laca caya' nu ntsu'u lo sca ñati, nacuj ngu' Israel tya'a na.

¹⁰ Li' ngusñi ngu' cñi bi', ngüi'ya ngu' sca lo'o ji'j ñati nu ndiña quityu' nquicha'. La cui' cña bi' laca nu ngulo ycu' nu Xu'na na 'na”, nacuj Jeremías.

Ndu Jesús slo Pilato

¹¹ Lo'o li' ndyalaa Jesús slo nu laca gobernador bi', nchcuane yu nu laca loo bi' ji'j Jesús li':

—¿Ha la cui' nu'u laca rey ji'j ngu' judío? —nacuj yu nu laca loo bi' ji'j Jesús.

—La cui' laca na' —nacuj Jesús ji'j li'—, la cui' ñi'ya nu nacuj nu'u laca na'.

¹² Lo'o li' nu ngu' sti jo'ó nu laca loo lo'o ngu' cusu' bi', ngusta ngu' qui'ya ji'j Jesús; pana ni sca cha' ná nguxacuj Jesús ji'j ngu' bi'.

¹³ Li' xa' nhcui' Pilato lo'o Jesús:

—¿Ha ná nduna nu'u cha' cuxi nu nhcui' ngu' jinu'u? —nacuj nu laca loo bi' ji'j Jesús.

14 Pana ná nguxacuj Jesús cha' jil'i ngu' tsiya' ti; ni sca cha' ná nchcui', bi' cha' ndube tsa ti' nu Pilato bi' ña'a yu jil'i.

Ngulo Pilato cña cha' kujuii ngu' jil'i Jesús

15 Lcaa yija lo'o ndyaca tsá ta'a bi' ndu'ni lyaá nu laca gobernador jil'i sca ti preso, la cui' preso nu ndijña ngu' judío jil'i.

16 La cui' tyempo bi', ntsu'u sca nu qui'yu nu naa Barrabás ne' chcuá, sca ñati nu ntsu'u tsa qui'ya jil'i ngua yu bi'.

17 Lo'o jua'a ngua cha' quiña'a tsa ngu' judío ndyu'u ti'l'i ngu' to' ni'l'i jil'i gobierno, li' nchcuane Pilato bi' jil'i ngu':

—¿Ti jil'i nti' ma cha' cua'ni lyaá na' jil'i juani? ¿Ha tso'o clyaa Barrabás, o tso'o la clyaa Jesús nu ndu'ni ma Cristo jil'i? —nacuj Pilato jil'i ngu'.

18 Jlo ti' nu Pilato bi', cha' liye' tsa ti' ngu' nu laca loo bi' ña'a ngu' jil'i Jesús, bi' cha' cua ngusu'ba ngu' jil'i ne' chcuá.

19 Tya nga'a lcaa ñati bi' slo Pilato, lo'o jua'a tya ntucua ycui' yu lo yaca xlya cña su ndu'ni cuayá' yu jil'i ñati. Li' ndyalaa sca msu slo yu, yaa lo'o sca cha' nu su nchcui' clyo'o Pilato bi': "Ná sca cha' cua'ni nu'u lo'o nu qui'yu nu lubii tyiquee jua", nacuj nu cuna'a bi' jil'i Pilato. "Lye tsa ngua ti' na' tyucui talya cuentya jil'i yu bi'. Cua nchcui' tsa xcalá na' xqui'ya yu bi'."

20 Pana nu ngu' sti jo'ó nu laca loo lo'o ngu' cusu' bi', cua nchcui' tsa ngu' bi' lo'o nu quiña'a tsa ñati bi', cha' jña ngu' chacuayá' jil'i Pilato cha' culaá yu jil'i Barrabás nu ntsu'u ne' chcuá bi', cha' li' kujuii Pilato jil'i Jesús.

21 Li' xa' nchcuane gobernador bi' jil'i ngu' chaca quiya':

—¿Ti jil'i cua'ni lyaá na' lacua? —nacuj nu Pilato bi'.

—Jil'i Barrabás —nacuj ngu' quiña'a li'.

22 —¿Na laca cua'ni na' lo'o Jesús nu ndu'ni ma Cristo jil'i lacua? —nacuj Pilato li'.

—Cujui' ca'a ma jil'i lo crusi —nacuj ngu' li'.

23 —¿Ni cha' laca nti' ma cha' kujuii na' jil'i yu re? —nacuj Pilato bi' li'—. ¿Ni cui'ya ntsu'u jil'i?

Cui' tsa nxi'ya lo'o ngu' jil'i li':

—Cujui' ca'a ma jil'i lo crusi —nacuj ngu'.

24 Li' na'a Pilato cha' tyaala tsa ndi'i loo ngu', cha' ñasi' tsa ngu'; jua'a ná ntaja'a ngu' cuna ngu' cha' nu nchcui' yu lo'o ngu' tsiya' ti. Bi' cha' ngulo yu cña cha' caa lo'o msu jil'i sca tsi'yu ntsu'u hitya. Li' ndyaati' ya' yu slo lcaa ñati.

—Lubii tyanu ya' na', cha' si'i cha' jna' cajaa yu nu lubii tyiquee re —nacuj Pilato jil'i ngu'—, cha' jil'i cu'ma laca cha' bi'.

25 —Tso'o —nacuj nu ngu' quiña'a bi'—, tyanu qui'ya hichu' ya, lcaa ya lo'o sñi' ya; pana ntsu'u cha' cajaa yu re.

26 Li' ngua'ni lyaá Pilato jil'i nu Barrabás bi', cuati ngujui' ngu' jil'i Jesús lo'o reta. Li' ngulo nu Pilato bi' cña jil'i ngu' sendaru cha' tsa lo'o ngu' jil'i Jesús cha' kujui' ca'a ngu' jil'i lo crusi.

27 Lo'o li' ntejeya' ngu' sendaru nu ndu' cuá slo gobernador bi' jil'i Jesús, ndyaa lo'o ngu' jil'i nde ne' ni'l'i jil'i gobierno; ndacha' ngu' jil'i lcaa tya'a sendaru nu ndi'i ni'l'i bi', cha' tyu'u ti'l'i ngu' su ndu' Jesús.

28 Li' ngulo ngu' ste' Jesús, nguxacu' ngu' jil'i lo'o sca late' nga'a ña'a.

29 Li' ngüixij' ngu' lti quiche' chu' tya'a cha' caca sca sne'; ngusta ngu' sne' bi' hique Jesús, jua'a ngusta ngu' sca yaca qui' ya' tsa' cui' jil'i yu. Li' ndyatu sti' ngu' slo Jesús. Ngua ti' ngu' xtyí lo'o ngu' jil'i, bi' cha' ngua'ni ngu' lcaa cha' bi', ñi'ya si laca yu sca rey nde chalyuu.

—Ndyu'ni tlyu ya jinu'u cha' laca nu'u rey ji'i ngu' judío —nacu'i ngu' sendaru ji'i Jesús li'.

³⁰ Li' ndu'u hitya sañi' ngu' loo Jesús; ngusñi' ngu' yaca quui bi', ngujui'i ngu' hique Jesús lo'o yaca quui bi' li'.

³¹ Lo'o ndye ngustí lo'o ngu' ji'i yu, li' ngulo ngu' late' nga'a bi', nguxacu' ngu' ste' ycu'i' yu chaca quiya'. Li' ndu'u ngu' sendaru bi', ndyaa lo'o ngu' ji'i yu to' quichi' cha' cujui'i' ca'a ngu' ji'i' ca lo crusi.

Ngujui'i ca'a ngu' ji'i Jesús lo crusi

³² Tyucui'i su ndyaa ngu', li' ndyacia tya'a ngu' lo'o sca nu qui'yu nu naa Simón; ngu' Cirene laca yu bi'. Lo'o li' ngulo sendaru cña ji'i' nu Simón bi', cha' qui'ya yu crusi bi' cuentya ji'i' Jesús.

³³ Lo'o li' ndyalaa ngu' lo sca cuati' nu naa Gólgota (Gólgota nti' ñacu'i cha' cña ji'na: ca'ya su nscua tyijya hique jyo'o).

³⁴ Li' nda ngu' vino nguixa' lo'o sca taná clyaa' cha' co'o Jesús; pana lo'o cua ndy'i'o cuayá' xi ca ti, li' nga'aa ntaja'a yu co'o yu ji'i' vino bi' tsiya' ti.

³⁵ Lo'o ngujui'i' ca'a ngu' ji'i' yu lo crusi lo'o clavo, li' ngüjya sendaru bi' lo'o tya'a ngu' cha' cua'ni ngana ngu' ji'i' tya'a ngu', cha' tacha ste' Jesús ji'i' ngu'. La cui' cha' bi' nguscua jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i' ycu'i' Ndyosi nu ngua sa'ni; ndi'ya nacui' quityi' bi': “Ndacha ngu' ste' na' ji'i' tya'a ngu' lo'o ngüjya ti ngu'”.

³⁶ Nga'a ngu' bi' cua' quiya' crusi.

³⁷ Cua ngusta ngu' letra hique crusi nu nchcui' ni qui'ya ntsu'u ji'i' Jesús: “Nu nde laca Jesús, rey ji'i' ngu' judío”, nacui' letra bi'.

³⁸ Lo'o la cui' tsá bi' ngujui'i' ca'a ngu' ji'i' tucua tya'a ngu' cuaana lo xa' la crusi tya'a ndu Jesús; tsaca yu nga'a la'a tsu' cuj ji'i' Jesús, lo'o chaca yu nga'a la'a tsu' coca ji'i'.

³⁹ Lo'o jua'a ntsu'u tsa ñati' nu nteje tacui su ndu crusi bi', nxyí lo'o ngu' bi' ji'i' Jesús.

⁴⁰ —Nu'u laca nu cuityi' ji'i' laa tonu bi' nacui' nu'u, lo'o li' nacui' nu'u cha' cui'na nu'u ji'i' chaca quiya' chu' sna tsá ti, ngua ti' nu'u. Cua'ni lyaá nu'u ji'i' ycu'i' ca lacua —nacui' ngu' bi' ji'i' Jesús—. Si chañi' cha' nu sca ti Sñi' ycu'i' Ndyosi laca nu'u, cua'ya cly nu'u lo crusi cua juani —nacui' ngu'.

⁴¹ Lo'o nu ngu' sti jo'ó nu laca loo, lo'o ngu' mstru cha' jo'ó, lo'o ngu' cusu' ji'i' ngu' judío, ndya'a ngu' ndyaa na'a ngu' ca su nga'a Jesús lo crusi, cha' nxyí lo'o ngu' bi' ji'i' yu li'.

⁴² —Ngua'ni lyaá yu ji'i' xa' ñati, pana ji'i' ycu'i' ca yu ná nchca ji'i' yu cua'ni lyaá yu —nacui' ngu' nu laca loo bi'—. Rey ji'i' ngu' Israel laca yu, nacui' yu. Tso'o la si ca'ya yu lo crusi cua juani, jlya ti' na ji'i' yu li' —nacui' ngu' bi' ji'i' tya'a ngu'—.

⁴³ Ndu ti' yu ji'i' ycu'i' Ndyosi cha' xtyucua Ni ji'i' yu, nacui' yu. Tso'o la si cua'ni lyaá ycu'i' Ndyosi ji'i' yu juani, si chañi' cha' tyaca'a yu ji'i' Ni; “Sñi' ycu'i' Ndyosi laca na”, ndu'ni yu re.

⁴⁴ Lo'o jua'a nu ngu' cuaana nu tya'a ngujui'i' ca'a ngu' ji'i' lo crusi, lo'o ngu' bi' nxyí lo'o ngu' ji'i' Jesús.

Ngujui Jesús

⁴⁵ Lo'o li' ngua talya chalyuu chu' sna hora; nde hora nguxana cha' bi', hasta ña'a cuayá' nu ndyalaa hora cua sna nde ngusii'.

⁴⁶ Lo'o la cui' hora cua sna nde ngusii' bi', cuji' tsa ngusi'ya Jesús:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —nacuj. Ndi'ya nti' ñacuj cha' cha'cña ji'na: Ndyosi Sti na', Ndyosi Sti na', ¿ni cha' laca cha' ngulaya' nu'u 'na?

⁴⁷ Lo'o ndyuna xi ngu' nu ndu cacua ti cha' bi', li' nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu':

—Nxi'ya yu re ji'i jyo'o Elías —nacuj ngu' bi'.

⁴⁸ Hora ti ngusna tsaca ngu' bi' ndyaa quí'ya yu sca quiche, ngüicha' yu ji'i lo'o hitya tiye'. Li' ngusca' ji'i lo sca yaca cha' tyalaa su ntucua tu'ba Jesús cha' co'o yu.

⁴⁹ Lo'o xi xa' la ñatj nacuj ji'i:

—Jatya na si caa jyo'o Elías cha' cua'ni lyaá ji'i yu —nacuj ngu' bi'.

⁵⁰ Lo'o li' chaca tya quí'ya cuij tsa ngusi'ya Jesús; li' ngutu'u cresiya ji'i yu, ngujuii yu.

⁵¹ La cui' hora bi' ngutaa' late' tlyu nu ndacuj ndyacu' sa cla'be ne' laa tonu. Ca cua ngutu'u ngutaa' late' bi'; tsa cu' ti ngutaa', hasta ña'a cuayá' nu ndyalaa ca lo yuu. Lo'o li' lye tsa ngulacuj chalyuu ña'a cuayá' nu ngula'a quee tonu,

⁵² ña'a cuayá' nu ndyaala cuaá su nguatsi' jyo'o. Li' tyuu tya'a ngu' jyo'o nu ntsu'u cha' ji'i ngu' lo'o ycuí' Ndyosi nu ngua sa'ni la, ndyu'ú jyo'o bi' chaca quí'ya'.

⁵³ Ca tya' la lo'o cua ndyu'ú ycuí' Jesús chaca quí'ya', li' ndu'u ngu' nu ngua jyo'o bi' ne' cuaá, ndyaa ngu' bi' nde quichj Jerusalén, quichj nu tacati tsa cuentya ji'i ycuí' Ndyosi. Lo'o li' tyuu tya'a ñatj na'a ji'i ngu' bi', cha' cua ndyu'ú ngu' bi' chaca quí'ya'.

⁵⁴ Lo'o nu sendaru nu nga'a cua ji'i Jesús bi', lo'o nu capitán ji'i sendaru bi', ngulacua tsa ti' ngu' bi' li'; tlyu tsa cha' ndyutsij ti' ngujui ji'i ngu' bi' lo'o na'a ngu' ñi'ya ngua cha' bi', ñi'ya ngua lo'o ngulacuj chalyuu.

—Chañi tsa cha' Sñi' ycuí' Ndyosi laca jyo'o re —nacuj nu ngu' sendaru bi'.

⁵⁵ Laja li', tyijyu' ti xi ndu tyuu tya'a ngu' cuna'a nu ndu'u nde Galilea; tya'a nguta'a ngu' lo'o Jesús, nguxyucua ngu' bi' ji'i yu. Ndu ti nu ngu' cuna'a bi', na'a ngu' ji'i crusi su nga'a Jesús;

⁵⁶ lo'o María Magdalena, lo'o María xtya'a Jacobo xtya'a José, lo'o jua'a xtya'a sñi' Zebedeo, na'a ngu' bi' ñi'ya ngua ji'i Jesús.

Nguatsi' jyo'o Jesús

⁵⁷ Lo'o cua ngusij la xi ñaa sca nu culiya', sca ngu' quichj Arimatea laca yu nu naa José. Lo'o nu José bi' ngua tsa'a yu ji'i Jesús.

⁵⁸ Tya tsá la cua ndyaa yu slo Pilato, ngüijña yu chacuayá' cha' tsa lo'o yu ji'i jyo'o Jesús cha' tyatsi'. Li' nda Pilato chacuayá' ji'i yu, ngulo Pilato cña ji'i ngu' sendaru cha' tya ngu' jyo'o bi' ji'i José.

⁵⁹ Li' ngüixij yu José bi' sca tasá lubii hichu' jyo'o bi', ndyaa lo'o yu ji'i jyo'o cha' tyatsi'.

⁶⁰ Nguxatsi' yu ji'i jyo'o bi' ne' sca tyuquee nu cua ngulu ca ti ngu' sii' cua'a, cha' caca cuaá su tyatsi' ycuí' José nquicha'. Ndacu' José bi' to' cuaá lo'o sca quee tonu, ndu'u yu ndyaa yu li'.

⁶¹ Lo'o jua'a nga'a María Magdalena lo'o nu chaca María, nga'a ngu' cacua ti to' cuaá bi'.

Ndu ngu' cua to' cuaá su ndyatsi' jyo'o Jesús

⁶² Ca chaca tsá lo'o cua ndye ngua'ni yala ngu' cña ji'i ngu', cha' cua tyalaa ti tsá ta'a nu ntsu'u cha' tyi'i cña' ngu', li' lcaa sti jo'ó nu laca loo lo'o ngu' fariseo bi' ndyu'u ti'i ngu' slo Pilato.

⁶³ Nchcui' ngu' lo'o li':

—Cusu' —nacuj ngu' jil' nu Pilato bi'—, ntsu'u ti' ya jil' cha' nu cua nchcui' nu cuiñi bi' lo'o tya lu'ú yu: “Tyu'u scua sna tsá, li' tyu'ú na' chaca quiya'”, nacuj yu.

⁶⁴ Bi' cha' tso'o la si culo nu'u cña cha' tyil' ngu' cua to' cuaá bi' sna tsá, cha' ná ta ngu' chacuayá' jil' ngu' nu ngua tsa'a jil' yu, cha' ná tsaá ngu' bi' cuaana ngu' jil' jyo'o bi'. Ná caja ñi'ya nu chcui' ngu' cha' cua ndyu'ú jyo'o bi' chaca quiya' li'. Cua ngusñi ngu' cha' cuiñi nu nchcui' jyo'o bi' tya tsubi' la; lo'o juani si jlyá ti' ñat' cha' ndyu'ú jyo'o bi', tlyu la cha' cuiñi caca si xñi ngu' cha' bi'.

⁶⁵ Li' nguxacuj Pilato cha' jil' ngu' nu laca loo bi':

—Ndu ngu' sendaru cuentya jil' mā —nacuj Pilato—. Yaa clyá mā lo'o ngu' sendaru bi', cha' tacuj tso'o mā to' cuaá bi' ñi'ya nu nti' ycui' cu'mā.

⁶⁶ Li' ndu'u ngu' nu laca loo bi', ndyaa ngu' lo'o sca taju sendaru jil' ngu', ndacu' tachaa ngu' to' cuaá bi' lo'o sca lo nguiña' tacalya nu ntsu'u sello jil', cha' ná cala' ngu' tsiya' ti quee tonu nu ndyacu' to' cuaá bi'. Li' nguxtyanu ngu' jil' taju sendaru bi' cajua, cha' tyil' ngu' cua to' cuaá bi'.

28

Ndyu'ú Jesús chaca quiya'

¹ Nu lo'o cua ndye tsá nu ndi' cña' ngu', cua quixee ti tsá clyo jil' semana, li' ndyaa María Magdalena lo'o nu chaca María bi', cha' nti' ngu' ña'a ngu' su nguatsi' jyo'o Jesús.

² Li' ngulacuj tsa chalyuu, cha' ngua'ya sca xcá jil' ycui' nu Xu'na na nu ntsu'u nde cua, ngua'ya lo yuu ca to' cuaá bi'. Li' nguxasu jil' quee tonu nu nscua to' cuaá, ndyaa tucua yu chu' quee bi'.

³ Ñi'ya ndubi xee tyi' yu, jua'a ña'a loo xcá bi', lo'o jua'a ngat' tsa ste' yu ñi'ya nu ngat' tlyá'.

⁴ Lo'o na'a ngu' sendaru jil' xcá bi', ndyutsij tsa ngu' li', ña'a cuayá' nu nclyú ngu' lo yuu ñi'ya laca si na cua ngujuii ngu'.

⁵ Li' nchcui' xcá bi' lo'o nu ngu' cuna'a bi':

—Ná cutsij mā —nacuj jil' ngu' cuna'a bi'—. Jlo ti' na' cha' nclyana mā jil' Jesús nu ngujuii lo crusi.

⁶ Nga'aa ntsiya yu bi' ca nde cha' cua ndyu'ú yu chaca quiya', ñi'ya nu nacuj ycui' yu jil' mā tya tsubi' la. Cuaa mā, caa mā ña'a mā ca su ngustii jyo'o yu.

⁷ Li' yaa clyá mā cacha' mā jil' nu ngu' nu ndyaca tsa'a jil' yu bi', cha' nga'aa ntsiya jyo'o bi' ne' cuaá re, cha' cua ndyu'ú yu chaca quiya'; cua tsaá ti ycui' yu nde Galilea nde loo la jil' cu'mā, ca bi' ña'a mā jil' yu. Tsa lo cua ti cha' ntsu'u cha' cacha' jil' mā —nacuj xcá jil' nu ngu' cuna'a bi'.

⁸ Hora ti ndu'u nu ngu' cuna'a bi' to' cuaá bi', ndyaa ngu'. Lo'o jua'a tso'o tsa ntsu'u tyiquee ngu', masi ndyutsij ngu' xi. Ngusna ngu' cha' ndyaa ngu' cacha' ngu' jil' ngu' nu ndyaca tsa'a jil' Jesús.

⁹ Li' ndyaca tya'a ycui' Jesús lo'o ngu' cuna'a bi', nchcui' yu lo'o ngu'. Hora ti ndyat'ú sti' nu ngu' cuna'a bi' slo Jesús, ngusñi ngu' quiya' yu, ngua'ni tlyu ngu' jil' yu li'.

¹⁰ —Ná cutsij mā —nacuj Jesús jil' ngu' bi' li'—. Yaa clyá mā cacha' mā jil' ngu' tya'a na' cha' ntsu'u cha' tsa'a na' nde Galilea; ca bi' tyacua tya'a ngu' lo'o na', ñacuj mā jil' ngu'.

Cha' nu nchcui' sendaru lo'o ngu'

11 Laja lo'o ndyaa nu ngu' cuna'a bi', ndyaa ngu' sendaru nu ndi'i cua to' cuaa bi'; lo'o ti ndyaa ngu' nde quichi, ndacha' ngu' ji'i sti jo'o nu laca loo lcaa cha' ni'ya nu ngua ca to' cuaa bi'.

12 Hora ti ndyu'u ti'i lcaa sti jo'o nu laca loo lo'o lcaa ngu' cusu' ji'i ngu' judío, cha' ca stu'ba cha' ji'i ngu' lo'o tya'a ngu', ni'ya ña'a cha' nu ta ngu' lo'o lcaa ñati. Li' nda ngu' nu laca loo bi' quiña'a xi cñi ji'i ngu' sendaru bi', cha' tacu' ngu' ji'i cha' ni'ya nu ngua.

13 —Ndi'ya ñacu'i ma' ji'i ñati: “Talya laja lo'o laja' ti ya, li' ndyalaa nu ngu' nu ngua tsa'a ji'i jyo'o Jesús bi', nguaana ngu' bi' ji'i jyo'o bi'”. Jua'a cha' ta ma' lo'o ñati —nacu'i ngu' nu laca loo bi' ji'i ngu' sendaru—.

14 Lo'o li' si cuna ycu'i gobernador nu laca loo ji'na cha' re, li' chcu'i ya lo'o yu cha' ná xcube' yu ji'i ma.

Jua'a cu'i nda ngu' nu laca loo bi' lo'o ngu' sendaru.

15 Li' ngusñi ngu' sendaru bi' cñi bi'; ndu'u ngu' ndyaa ngu' nchcu'i ngu' lo'o ñati ni'ya nu ntsu'u cña ji'i ngu' cha' chcu'i ngu'. Bi' cha' hasta juani ña'a ti jlya ti' ngu' judío cha' jua'a ngua ji'i jyo'o Jesús.

Nda Jesús sca cña ji'i ngu' nu cua ngusubi yu ji'i tya tsubi' la

16 Lo'o li' ndu'u nu tii chaca tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús, ndyaa ngu' ca loyuu su cuenta Galilea; ndyu'u ti'i ngu' lo xlya ca'ya ca su nacui Jesús cha' tyacua tya'a ngu' lo'o li'.

17 Lo'o na'a ngu' ji'i Jesús cha' yaa yu nde slo ngu', li' ngua'ni tlyu ngu' ji'i yu, masi ntsu'u xi tya'a ngu' nu bilya jlya tso'o ti' ngu' ji'i.

18 Li' ñaa Jesús cacua la, nchcu'i lo'o ngu':

—Cua nda ycu'i Ndyosi Sti na' lcaa chacuayá' 'na cha' laca na' loo ji'i lcaa na, masi lcaa na nu ntsu'u ca slo ycu'i Ni nde cua, masi lcaa na nu ntsu'u nde chalyuu —nacu'i Jesús ji'i ngu'—.

19 Yaa ma' lcaa quichi nde chalyuu cha' ca tsa'a lcaa ñati cha' jna'. Li' tyucuatya ma' ji'i ngu' chacuayá' ji'i ycu'i Ndyosi Sti na', jua'a chacuayá' jna' nu laca Sñi' ycu'i Ndyosi, jua'a chacuayá' ji'i Xtyi'i ycu'i Ndyosi.

20 Culu'u ma' ji'i ngu' bi', cha' taquiya' ngu' lcaa cña nu cua ngulu'u na' ji'i ma. Lo'o jua'a tyi'u ti' ma' cha' nu nchcu'i na' lo'o ma, cha' tyi'i na' lo'o ma lcaa tsá hasta ña'a cuayá' tye chalyuu.

Tsa lo cua ti cha' nacui Jesús.

Quityi nu nguscua San Marcos ñi'ya ngua cha' ji'i Jesús

Nda Juan cuii lo'o ngu' ne' quixi' su ná ndi'i ñati

¹ Nde nscua cha' nu ntsu'u suu cha' tso'o ji'i Jesucristo, nu sca ti Sñi' ycu'i Ndyosi.

² Cua sa'ni nguscua jyo'o Isaías nu ngua tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi ñi'ya nu caca xana cha' re. Ndi'ya nscua cha' bi':

Culo na' cña ji'i sca ñati nu caca xca 'na, nacui ycu'i Ndyosi ji'i Cristo, cha' tsaá yu nde loo nu'ü.

Bi' laca nu saala tyucuii su tsaá nu'ü, nacui Ni.

³ Cuii xi'ya yu ne' quixi'. Ndi'ya ñacui yu: "Xaala clya ma sca tyucuii su caa ycu'i nu Xu'na na; xquiñi tso'o ma tyucuii su tyeje facui ycu'i".

⁴ Ñi'ya nu nguscua Isaías cha' bi', jua'a ndyu'u tucua Juan ne' quixi' su ná ndi'i ñati. Lo'o li' nchcui' yu lo'o ngu' cha' caca tyuju'u ti' ngu' ji'i lcaa cha' cuxi nu ntsu'u ji'i ngu', cha' culochu' ngu' ji'i cha' cuxi bi', cha' jua'a cua'ni clyu ti' ycu'i Ndyosi ji'i ngu' bi'. Li' tyucuatya Juan ji'i ngu' bi'.

⁵ Ndyu'u ti'i quiña'a tsa ñati slo Juan; ñaa ngu' quichi sube ti nu ndi'i loyuu su cuentya Judea slo yu, lo'o jua'a ñaa ngu' Jerusalén nu quichi tonu bi' slo yu. Nu ñati nu ngua tyuju'u tsa ti' ji'i cha' cuxi nu ntsu'u ji'i ngu' ni, nguñña ngu' ji'i ycu'i Ndyosi cha' cuityi Ni cha' cuxi bi', lo'o li' ntyucuatya Juan ji'i ngu' bi' lo hitya sta'a Jordán.

⁶ Lo'o nu Juan bi' ni, lacu' yu sca late' quicha' camello, lo'o ndyaaca' juata sii' yu. Ndacu yu tscu' lo'o cuiña'a' cuityu.

⁷ Ndi'ya laca cha' nu nchcui' yu lo'o ñati bi':

—Ntsu'u sca ñati nu cua caa ti; cua nda Ni 'na liyyaa yala la, pana ñati bi' laca loo la —nacui Juan ji'i ngu'—. Lo'o na', cua'ni tlyu na' ji'i ñati bi'; tso'o tsa caca tyiquee na' masi caña nu ntsu'u quiya' ñati bi' sati' na' juata ti.

⁸ Lo'o hitya ti ntyucuatya na' ji'i ma, pana ná tyucuatya yu bi' ji'i ngu' lo'o hitya ti, masi cua'ni yu cha' tyanu Xtyi' ycu'i Ndyosi ne' cresiya ji'i ngu' cha' caca lubii ngu' tsiya' ti, nu lo'o tyucuatya yu ji'i ngu'.

Ntyucuatya Juan ji'i Jesús

⁹ Lo'o li' ca tiya' la xi ngutu'u Jesús quichi Nazaret nde loyuu su cuentya Galilea bi', ndyaa yu su ndi'i Juan ca to' sta'a Jordán. Li' ntyucuatya Juan ji'i ycu'i Jesús lo hitya sta'a.

¹⁰ Lo'o cua tyu'u ti Jesús lo hitya, li' na'a cha' cua ndyaala tyucuii nde cua. Li' ngua'ya Xtyi' ycu'i Ndyosi su ndu Jesús; ñi'ya ndyacui sca tyupe', jua'a ngua'ya Xtyi' ycu'i Ndyosi lo Jesús li'.

¹¹ Lo'o li' nguañi nchcui' ycu'i Ndyosi ca su ntucua Ni nde cua. Ndi'ya nacui Ni:

—Nu sca ca Sñi' na' laca nu'ü, lo'o jua'a ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' jinu'ü —nacui ycu'i Ni ji'i Jesús—. Tyaca'a tsa nu'ü 'na —nacui Ni.

Nti' nu xña'a tyijiloo ji'i Jesús

¹² Lo'o li' hora ti ndyaa lo'o Xtyi' ycu'i Ndyosi ji'i Jesús nde ne' quixi' su ná ndi'i ñati.

¹³ Ndyaa Jesús li', tu'ba tsa ndyanu yu ycu'i ti yu ne' quixi', lo'o jua'a ndi' na'ni tyaala ne' quixi' bi'. Li' ndyalaa Satanás slo yu, ngua ti' tyijiloo ji'i Jesús

si cua'ni ca yu cña cuxi. Lo'o cua ndye cha' bi', li' ndyalaa xca jii' ycu' Ndyosi slo Jesús cha' xtyucua ngu' jii' yu, cha' ta ngu' xi juersa jii' yu.

Nguxana Jesús ndyu'ni cña jii' ycu' Ndyosi Sti yu ca nde Galilea

14 Lo'o ca tiya' la ngusu'ba ngu' jii' Juan ne' chcuá. Li' nguxtyuu Jesús nde loyuu su cuentya Galilea, nclyu'u yu jii' ngu' ñi'ya laca cha' tso'o jii' ycu' Ndyosi.

15 —Cua ndyalaa hora cha' caca ycu' Ndyosi loo ne' cresiya jii' ñati —nacui Jesús—. Ca tyuju'u ti' ma jii' lcaa cha' cuxi nu ntsu'u jii' ma; culochu' ma jii' cha' cuxi bi', cha' li' taca xñi ma cha' tso'o nu jii' ycu' Ndyosi nu cua'ni lyaá jii' ma.

Ngusi'ya Jesús jii' jacua tya'a ñati nu ndya'a cuta cualya

16 Lo'o ngua sca tsá nu ndya'a Jesús to' tayu' Galilea, li' na'a yu jii' Simón, lo'o Andrés tya'a ngula Simón; ndya'a ngu' cuta cualya lo'o taraya, cha' bi' laca cña nu ndu'ni ngu' bi' lcaa tsá.

17 Nhcui' Jesús lo'o ngu' bi' li':

—Tsaa ma lo'o na' —nacui Jesús jii' ngu'—. Xa' cña culu'u na' jii' ma juani, cha' clyana ma jii' ñati chalyuu nu nguna' chalyuu jii' xqui'ya cha' cuxi, cha' caca ngu' bi' ñati jna' —nacui.

18 Ndyuna ngu', lo'o hora ti nguxtyanu ngu' taraya jii' ngu', ndu'u ngu' ndya'a ngu' lo'o Jesús li'.

19 Lo'o cua ndyaa la xi Jesús, li' na'a yu jii' tyucuaa sñi' Zebedeo nu naa Jacobo lo'o Juan. Nga'a ngu' ne' yaca ni' sube ti, ndyu'ni cho'o ngu' taraya jii' ngu'.

20 Li' ngusi'ya Jesús jii' ngu' cha' tsaa ngu' lo'o yu. Hora ti nguxtyanu ngu' jii' Zebedeo sti ngu', ndyanu nu cusu' bi' lo'o msu jii' ne' yaca ni' sube ti. Ndu'u ngu' ndyaa tyucuaa sñi' nu cusu' bi' lo'o Jesús.

Ngusñi cui'i cuxi jii' sca nu qui'yu

21 Lo'o li' ndyalaa ca ta'a ngu' ca quichí Capernaum. Tsá ta'a lo'o ndii' cña' ngu', li' ndyaa Jesús ne' laa jii' ngu' cha' culu'u yu jii' ngu'.

22 Lo'o ndyuna ngu', li' ndube tsa ti' ngu' ñi'ya cha' nclyu'u Jesús jii' ngu'. Ngua ti' ngu' cha' tlyu tsa chacuayá ntsu'u jii' yu lo'o nhcui' yu lo'o ngu', si'i ñi'ya nclyu'u mstru nu nclyu'u cha' jo'ó ne' laa.

23 La cui' ne' laa bi' nga'a sca nu qui'yu nu ntsu'u cui'i cuxi jii'. Ngusi'ya tsa yu jii' Jesús li':

24 —¿Ñi'ya cha' nti' nu'u hcui' lo'o na', Jesús Nazaret? —nacui nu quicha bi'—. ¿Ha cua nti' nu'u cua'ni tye nu'u cha' jna'? —nacui—. Pana nslo na' jinu'u. Ycu' nu lubii laca nu'u, lo'o cua nda ycu' Ndyosi jinu'u lijya ca nde.

25 Li' ngua'a Jesús jii' cui'i cuxi nu ntsu'u jii' nu quicha, ngulo jii' cui'i cuxi bi' cha' tyaa tsiya' ti.

—Nga'aa hcui' nu'u —nacui Jesús jii'—. Nga'aa cua'ni xña'a cui'i lo'o nu'u.

26 Li' nguxalú cui'i cuxi bi' jii' nu quicha. Cuii' ngusi'ya yu lo'o ngutu'u cui'i bi' ndyaa li'.

27 Ndyutsii tsa lcaa ngu' li'. Nhcui' ngu' lo'o tya'a ngu' ndi'ya:

—¿Ñi'ya laca cha' re? —nacui ngu'—. ¿Ha xa' cha' nclyu'u nu jua jii' ñati? —nacui ngu'—. Nchca jii' yu jua culo yu cña, masi jii' cui'i cuxi nclyo yu cña; hora ti nduna bi' cña nu ngulo yu jii', ndu'u nu cui'i bi', ndyaa li'.

28 Yala ti nguañi cha' jii' Jesús lcaa quichí nde loyuu su cuentya Galilea li'.

Ngua'ni Jesús jo'o jii' xtya'a laa Simón Pedro

²⁹ Lo'o li' ngutu'u Jesús ne' laa bi' lo'o Jacobo lo'o Juan, ndyaa ngu' ca to' tyi Simón lo'o Andrés.

³⁰ Li' ndacha' ngu' ji'i Jesús cha' quicha tsa xtya'a laa Simón; tlyu tsa tyique' ntsu'u ji'i ma', ntsiya ti ma' lo qui'ña.

³¹ Li' ndyaa Jesús slo nu quicha bi', ngusñi yu ya' ma' cha' xtyucua yu ji'i ma' tyatu ma'. Hora ti ndyu'u tyique' ji'i ma' bi'. Lo'o ti nguxana ma' ngua'ni cho'o xi scuaa cacu ngu' li'.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i quiña'a tya'a ngu' quicha

³² Cua ngusij tsa li'. Lo'o ndyaa cuichaa, li' yaa lo'o ngu' ji'i lcaa ngu' quicha slo Jesús, masi nu ngusñi cui'i cuxi ji'i, masi nu ntsu'u xa' lo quicha ji'i.

³³ Ña'a tsaca quichj cua ndyu'u ti'i ngu' ca to' ni'i ji'i Simón.

³⁴ Ngua'ni Jesús jo'o ji'i ngu' li', masi quiña'a lo quicha ntsu'u ji'i ngu'; masi ngu' nu ngusñi cui'i cuxi ji'i, ndyaca tso'o ngu' lo'o ngulo Jesús ji'i cui'i bi'. Pana ná nda Jesús chacuayá' chcui' cui'i cuxi bi', cha' cua ndyuloo cui'i bi' ji'i ycu'i Jesús.

Nda Jesús cha' ji'i ycu'i Ndyosi lo'o ngu' ca nde Galilea

³⁵ Lo'o bilya quixee chaca tsa, li' ndyatú Jesús; ndu'u yu, ndyaa yu xi nde ne' quixj' su ti ti ndú chalyuu, cha' chcu'i yu lo'o ycu'i Ndyosi cajua.

³⁶ Pana Simón lo'o xa' tya'a ndya'a yu ni, ndyaa ngu' ndyaana ngu' ji'i yu.

³⁷ Nu lo'o nquije Jesús ji'i ngu', li' nacuj ngu' ji'i Jesús:

—Nclyana tsa ngu' jinu'ú —nacuj ngu' ji'i Jesús.

³⁸ —Masi nclyana ngu' 'na ca nde, pana tya tsa la na nde xa' quichj —nacuj Jesús ji'i ngu'—. Lo'o ji'i ngu' xa' quichj ntsu'u cha' culu'u na' cha' tso'o nu cuentya jna' —nacuj—. Bi' cña ntsu'u 'na cha' cua'ni na' nde chalyuu.

³⁹ Ndu'u ngu' ndyaa ngu' lo'o yu li'. Lcaa quichj su ndya'a Jesús nde Galilea bi' ndyaa yu ne' laa ji'i ngu', cha' culu'u yu ji'i ngu' bi'. Lo'o jua'a ngulo yu cui'i cuxi nu ngusñi ji'i ngu', cha' tyaca tso'o ngu' quicha nu ntsu'u cui'i ji'i.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i sca nu quicha ndyatsu' cuaña'

⁴⁰ Ngua sca tsá ndyalaa sca ngu' quicha slo Jesús, sca ngu' nu ndyatsu' cuaña' xqui'ya quicha nu ngusñi ji'i. Li' ndyatú stj' yu quicha bi' slo Jesús, nchcu'i lo'o:

—Si nti' nu'u cha' tyaca na', jlo ti' na' cha' taca jinu'ú cua'ni cha' tyaca na' —nacuj nu quicha ji'i Jesús.

⁴¹ Ngua tya'na ti' Jesús ji'i nu quicha bi' li', ndyala' yu cuaña' yu quicha bi' su ngutsu'.

—Tyaja'a na', cua'ni na' jo'o jinu'ú —nacuj Jesús ji'i yu quicha bi'—. Tyanu lubii cuaña' nu'ú juani.

⁴² Hora ti ndyaca tso'o su ngutsu' cuaña'; ngua lubii cuaña', cha' cua ndye quicha bi' ji'i tsiya' ti li'.

⁴³ Nu lo'o ngusalya' Jesús lo'o, li' lye nchcu'i yu lo'o nu ngua quicha bi' ndi'ya:

⁴⁴ —Ni sca ñati ná cacha' nu'ú ji'i tilaca laca nu ngua'ni jo'o jinu'ú —nacuj Jesús ji'i nu ngua quicha bi'—. Yaa clyu nu'ú slo sti jo'ó cha' ta nu'ú msta' ji'i ycu'i Ndyosi nu ngua'ni cha' ndyaca tso'o nu'ú. Ta nu'ú msta', tsa lo msta' nu nacuj jyo'o Moisés sa'ni cha' ta na ji'i ycu'i Ndyosi lo'o ngua lubii cuaña' na. Jua'a caca cuayá' ti' lcaa ñati cha' cua ndyaca tso'o nu'ú, nu lo'o ña'a ngu' lo'o xñi sti jo'ó msta' nu ta nu'ú.

⁴⁵ Pana ná ndyuna tso'o nu ngua quicha bi'. Ndu'u ndyaa, nchcu'i lo'o lcaa ñati ñi'ya ngua cha' ngua tso'o, bi' cha' nga'aa ngua ji'i Jesús tyu'u ta'a lquichj;

ndyanu yu ne' quixi' ti su ná ndi'i ñati. Li' ndya'a tsa ngu' slo yu, masi ngu' xa' quich'i tyijyu' la ngutu'u ngu' ndyaa ngu' slo yu.

2

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i sca ñati nu nchcu' tyucui tyucui ña'a yu

¹ Ca tiya' la xi ngxutyuu Jesús ndyaa ca quich'i Capernaum bi'. Hora ti nguañi cha' tyucui ña'a quich'i cha' cua ndyalaa yu.

² Li' quiña'a tsa ñati ndyu'u ti'i ngu' slo yu; ná ndyu'u scua nde ni'i su tyi'i ngu', lo'o la cui' ti cha' to' ni'i nde liya' tachaa tsa ndi'i ngu'. Lo'o li' nclyu'u Jesús cha' tso'o ji'i ycu'i Ndyosi ji'i ngu'.

³ Li' ndyalaa jacua tya'a ñati, ndi'ya ngu' ji'i sca nu quicha nu nchcu' tyucui tyucui ña'a.

⁴ Ná ngua ji'i ngu' tyalaa ngu' ca slo Jesús lo'o nu quicha bi', cha' tachaa tsa ndu ñati; bi' cha' ndyacu'i ngu' hi que ni'i lo'o nu quicha bi'. Jlyacua que ni'i bi'. Lo'o li' ngusaala ngu' que ni'i su ndi'i Jesús cha' tyati' catya su ntsiya nu quicha. Li' nda'ya ngu' ji'i catya ca su nga'a Jesús.

⁵ Lo'o na'a Jesús cha' jly tsa ti' ngu' ji'i yu, li' nchcu'i yu lo'o nu quicha bi': —Cua ngua'ni clyu ti na' jinu'u ji'i qui'ya nu ntsu'u jinu'u, sñi' —nacui Jesús ji'i.

⁶ Lo'o li' ndube tsa ti' mstru nu nclu'u cha' jo'ó ne' laa nu nga'a ne' ni'i bi'.

⁷ “¿Ni cha' nchcu'i yu re jua'a?” ngulacua ti' ngu'. “Sca ti ycu'i Ndyosi caca cua'ni clyu ti' ji'i ñati nu ntsu'u qui'ya ji'i. Sca qui'ya tlyu laca lo'o nchcu'i nu qui'yu re cha' cuityi yu qui'ya nu ntsu'u ji'i ñati chalyuu, cha' ná nchca ji'i ni sca ñati chalyuu cuityi qui'ya nu ntsu'u ji'i ñati.”

⁸ Pana nda Jesús cuentya ñi'ya laca cha' nu nclyacua ti' ngu'. Nchcu'i yu lo'o mstru bi' li':

—¿Ni cha' cuxi tsa nclyacua ti' ma' ndi'i ma'? —nacui Jesús ji'i mstru bi'—.

⁹ Ná ndiya ti' ma' cha' cua nacui na' ji'i nu quicha re: “Cua ngua'ni clyu ti' na' jinu'u ji'i qui'ya nu ntsu'u hi”. ¿Ha tso'o la si chcu'i na' lo'o nu quicha lacua: “Tyatu nu'u, xatu'ba nu'u catya jinu'u cha' tyaa lo'o ji'i to' tyi”? —nacui Jesús—.

¹⁰ Tso'o lacua. Nti' na' cha' caca cuayá' ti' ma' cha' ntsu'u chacuayá' jna' cua'ni clyu ti' na' ji'i ñati chalyuu nu ntsu'u qui'ya ji'i; ntsu'u chacuayá' jna', xqui'ya cha' cua nda Ni 'na liyyaa lo yuu chalyuu cha' caca na' ñati. Caca cuayá' ti' ma' lo'o ña'a ma' cha' tyaca tso'o nu quicha re juani —nacui Jesús.

Li' xa' nchcu'i yu lo'o nu quicha bi':

¹¹ —Culo na' cña jinu'u juani —nacui Jesús ji'i—. Tyatu nu'u, xatu'ba nu'u catya jinu'u, cha' tsaa lo'o nu'u ji'i ca to' tyi.

¹² Hora ti ndyatu nu quicha bi', ngusñi catya ji'i, ngutu'u ndyaa li'; na'a lcaa ngu' nu lo'o ndu'u nu ngua quicha bi' ndyaa lo'o catya ji'i. Ndube tsa ti' ngu', li' ngua'ni tlyu ngu' ji'i ycu'i Ndyosi xqui'ya cha' bi':

—Ni sca ya bilya ña'a ya sca cha' tlyu ñi'ya nu ngua'ni nu'u juani —nacui ngu' ji'i ycu'i Ndyosi li'.

Ngusi'ya Jesús ji'i Levi

¹³ Lo'o li' ndu'u Jesús ndyaa yu ca to' tayu' bi' chaca quiya'. Li' ndyu'u ti'i quiña'a ñati ca slo yu, cha' chaca quiya' nclyu'u yu ji'i ngu'.

¹⁴ Laja lo'o ndya'a ti Jesús, li' nteje tacui yu to' ni'i su ntucua Leví sñi' Alfeo nu nxñi cñi cña loo ngu' cuentya ji'i ngu' xa' tsu' nu laca loo.

—Tsaa nu'u lo'o na' —nacui Jesús ji'i nu Leví bi'.

Lo'o li' hora ti ndyatu Leví nguxana yu ndya'a yu lo'o Jesús.

15 Ca tiya' la ndyacu Jesús to' tyi Leví. Stu'ba ndyacu yu lo'o tyuu tya'a ngu' cuxi, jua'a lo'o tyuu tya'a ngu' tya'a ndyu'ni cña lo'o Leví, nu quiña'a tsa cñi cña loo nxñi ji'i ñati cuentya ji'i ngu' xa' tsu' bi'; quiña'a tsa ngu' bi' nti' ngu' cuna ngu' cha' nu nchcui' Jesús. Nga'a Jesús ni'i bi' lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i.

16 Li' nteje tacui xi ngu' fariseo lo'o mstru cha' jo'ó nu tya'a ndya'a ngu'. Tacati tsa ycu'i ngu', nti' ngu', pana lye tsa ndu'ni tyucuaa ti' ngu' ji'i xa' ñati. Na'a ngu' bi' ti lo'o ndyacu Jesús ne' ni'i bi'. Hora ti nchcui' ngu' bi' lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús:

—¿Ni cha' laca cha' ndyacu nu xu'na ma lo'o ngu' cuxi jua, lo'o nu msu ji'i ngu' xa' tsu' nu quiña'a tsa cñi cña loo ngu' nxñi ngu' jua?

17 Lo'o ndyuna Jesús cha' nu nchcui' nu ngu' tlyu bi', li' nacui yu:

—Ná ntsu'u cha' caca jo'o ji'i ñati nu tso'o ti ti' —nacui Jesús ji'i ngu'—, caca jo'o ji'i ngu' quicha —nacui—. Lo'o na' ni, ná lijya na' cha' culu'u na' cha' tso'o ji'i ycu'i Ndyosi ji'i ñati nu ncyacua ti' cha' tso'o tsa ycu'i ca ngu'; na cua lijya na' ca nde cha' culu'u na' cha' tso'o bi' ji'i ñati nu jlo ti' cha' ntsu'u qui'ya ji'i ngu' —nacui Jesús.

Ndacha' ngu' judío ji'i Jesús si ná cua'ni tacati yu ji'i tsá nu ná ndacu ngu'

18 Ngua sca tsá tacati ji'i ngu' nu ngua tsa'a ji'i Juan lo'o ji'i nu ngu' fariseo, nu tacati tsa ndu'ni ngu', nti' ngu'. Ná ndacu ngu' tyaja tsá tacati bi'. Lo'o li' ndya'a xi ñati slo Jesús, nchcui' ngu' lo'o yu:

—Ná ndacu ngu' nu ngua tsa'a ji'i Juan tsá juani. La cui' ti jua'a ngu' fariseo ni, ná ndacu ngu' juani —nacui ngu'—. Pana nu ngu' nu ndyaca tsa'a jinu'u ni, ndacu ngu' juani. ¿Ni cha' ná stu'ba ndyu'ni ngu' cuentya jinu'u lo'o cha' nu ndyu'ni ngu' bi'? —nacui ngu' ji'i Jesús.

19 Li' nda Jesús sca cha' lo'o ngu' bi':

—Lo'o caja clyo'o ngu', lo'o ngu' nu ndya'a lo'o cutsii ndacu ngu'; ná ndi'i ngu' ntyute' ti ngu' tsá bi' lo'o ndi'i ngu' lo'o cutsii —nacui Jesús ji'i ngu' li'—. Chaa ti' ngu' lo'o ndi'i ngu' lo'o.

20 Pana nu lo'o tyalaa tsá nu lo'o tyaa lo'o ngu' ji'i cutsii, li' ná cacu ngu' tya'a tso'o cutsii, cha' caca xñi'i ti' ngu' li'. La cui' jua'a chaa ti' tya'a tso'o na' juani, pana caca xñi'i ti' ngu' nde loo la.

21 'Chaca cha' ni, sca ngu' nu nchca ji'i jyacuá late', nu lo'o cua'ni cho'o ste' cusu', ná talya sa yu'be late' cucui lo sca late' cusu', cha' tyatsii' late' cucui; hora ti tyati' jyacuá su ngalya bi' li'.

22 La cui' ti cha', ná su'ba ngu' ji'i lcui nu chca ndyu'u ti ne' tyaca' cusu'. Si su'ba ngu' ji'i ne' tyaca' cusu', yala ti catsu se'i tyaca' bi'; ndye ngula'a tyaca' li', tye lcui tyalú li'. Ne' tyaca' cucui tyu'u lcui nu lo'o chca ndyu'u ti.

Ngusuu ngu' si'yu trigo tsá ta'a

23 Ngua sca tsá ta'a lo'o ndi'i cña' ngu' judío, li' ndyaa Jesús su nscua xtyá trigo ji'i ngu', ndyaa yu lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i yu. Li' ngusuu nu ngu' nu ndyaca tsa'a bi' xi si'yu trigo cha' cacu ngu' laja lo'o ndyaa ti ngu'.

24 Lo'o li' na'a ngu' fariseo ñi'ya nu ngua'ni ngu' bi'. Li' nchcui' ngu' fariseo bi' lo'o Jesús:

—Tsá ta'a, tsá ndi'i cña' na laca juani —nacui ngu' fariseo ji'i Jesús—. Tsá tacati laca. ¿Ni cha' laca ndyu'ni ngu' bi' cña nu ná ntsu'u chacuayá' cua'ni na tsá juani? —nacui ngu'.

25 Nguxacui Jesús cha' ji'i ngu' li':

—¿Ha bilya ña'a ma lo quityi ji'i ycuí Ndyosi nu nscua ñi'ya nu ngua'ni jyo'o David? Ngua sca tsá ntyute' tsa ycuí yu, lo'o jua'a ntyute' tsa tya'a ndya'a yu —nacuí Jesús ji'i ngu'—.

²⁶ Ngua jyo'o Abiatar loo ji'i lcaa sti jo'ó tyempo bi', lo'o li' ndyatí jyo'o David bi' ne' ni'i su cuentya ji'i ycuí Ndyosi cajua, ngusñi yu xlyá nu laca msta ji'i ycuí Ndyosi, nu ntcua tacati lo mesa; ndyacu ngu' xlyá bi', masi sca ti sti jo'ó ntsu'u chacuayá' cacu ji'i nquicha' —nacuí Jesús ji'i ngu' fariseo bi'.

²⁷ 'Ná nti' ycuí Ndyosi xcube' ji'na lo'o nchcui' Ni cha' caca sca tsá nu tyi'i cña' na; tso'o la tyi'i na si caja sca tsá nu tyi'i cña' na, ngua ti' Ni.

²⁸ Lo'o jua'a ntsu'u chacuayá' jna' cha' laca na' loo, masi tsá nu ndi'i cña' ngu', cha' cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati.

3

Sca yu quicha nu nchcu' ya' yu

¹ Ngua chaca quiya' ndyaa ngu' ne' laa ca bi' tsá nu ndi'i cña' ngu', lo'o nga'a sca nu quicha nu nchcu' sca tsu' ya'.

² Ña'a tsa xi ngu' tacati, nu ngu' fariseo bi', ña'a tsa ngu' ji'i Jesús si cua'ni yu jo'o ji'i nu quicha bi', cha' tsá ta'a nu ndi'i cña' ngu' judío ngua. Nti' ngu' tlyu bi' quijeloo qui'ya cha' sta ngu' hichu' Jesús.

³ Lo'o li' nchcui' yu lo'o nu quicha bi':

—Caa nu'u, tyu cla'be ne' laa re —nacuí Jesús ji'i.

⁴ Li' nchcuane Jesús ji'i lcaa ngu' bi':

—¿Ha ntsu'u chacuayá' ji'na cua'ni na sca cha' tso'o tsá nu ndi'i cña' ngu'? —nacuí yu ji'i ngu' tlyu bi'—. ¿Ha tso'o la si cua'ni na sca cha' cuxi tsá bi'? —nacuí—. ¿Ha ná tso'o cua'ni na jo'o ji'i ngu' li', nti' ma? ¿Ha tso'o la si ta na chacuayá' cajaa ngu' quicha tsá bi' lacua? —nacuí Jesús.

Nga'aa ngujui la ñi'ya chcuí nu ngu' tlyu bi' lo'o Jesús li'.

⁵ Ñasi' xi Jesús ña'a yu ji'i ngu' bi', jua'a xñi'i xi ti' yu cha' ná ntaja'a ngu' cui'ya ngu' cuentya ji'i cha' nu nclyu'u yu ji'i ngu'. Li' nchcui' yu lo'o nu quicha bi':

—Xquiñi nu'u ya' —nacuí Jesús ji'i.

Nguxquiñi yu ya' yu li', lo'o hora ti ngua tso'o ya' yu.

⁶ Lo'o ndu'u nu ngu' fariseo ne' laa bi', li' ndyaa ngu' cha' chcuí ngu' lo'o taju ngu' nu cuentya ji'i rey Herodes; chcuí ngu' ñi'ya cua'ni ngu' cha' caca cujuui ngu' ji'i Jesús.

Ndyu'u ti'i quiña'a tsa ñati to' tayu'

⁷ Lo'o li' ndyaa Jesús to' tayu' lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i. Quiña'a tsa ngu' Galilea ndyaa ngu' ndyaa lca'a ngu' ji'i cha' cuna ngu' cha' nu nclyu'u yu.

⁸ Cua nda'ni ñi'ya laca cha' tonu nu ndyu'ni Jesús hasta ca quichi tyijyu', bi' cha' lo'o ngu' tyijyu' ndyalaa ngu' cha' ña'a ngu' ji'i yu; ndyalaa ngu' Judea, lo'o ngu' Jerusalén, lo'o ngu' Idumea, lo'o ngu' chaca tsu' sta'a Jordán, lo'o ngu' Sidón, lo'o ngu' Tiro.

⁹ Na'a Jesús cha' quiña'a tsa ñati ndya'a slo, li' nchcui' yu lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i yu cha' culana ngu' sca yaca ni'i sube, cha' ná satá ngu' ji'i yu, cha' quiña'a tsa ngu' ndi'i.

¹⁰ Jlo ti' ngu' cha' cua ngua'ni yu jo'o ji'i quiña'a tsa ngu' quicha, bi' cha' tachaa tsa ndi'i ngu' quicha slo; cua nti' tsa ngu' cala' ngu' ji'i ycuí Jesús.

11 Nu ngu' quicha nu ntsu'u cui'i cuxi ji'i ngu' ni, nu lo'o na'a ngu' quicha bi' ji'i Jesús, li' ndyatu sti' ngu' nde loo su ndu yu. Cuii nxi'ya ngu' xqui'ya cui'i cuxi, cha' nslo cui'i bi' ji'i Jesús:

—Nu'u laca nu sca ti Sñi' ycu'i Ndyosi —ndu'ni ngu' quicha bi'.

12 Hora ti ngulo Jesús cña ji'i cui'i cuxi cha' ná cacha' ngu' ji'i xa' ñati tilaca laca ycu'i yu.

Ngusubi Jesús ji'i tii tyucuaa tya'a ñati nu ca tsa'a ji'i

13 Lo'o li' ndu'u Jesús ndyaa ndyacu'i yu sii' ca'ya, ngusi'ya yu ji'i tyuu tya'a ñati cha' caa ngu' ca su ndu. Ndyaa ngu' bi' slo yu li'. Lo'o li' laja ngu' bi' ngusubi Jesús ji'i ñati nu cua'ni cña ji'i;

14 ngusubi yu ji'i tii tyucuaa tya'a ñati bi', cha' ca tsa'a ngu' ji'i yu. Bi' ngu' nu ta Ni ji'i cha' tsaa ngu' slo ñati xa' quichi, cha' culu'u ngu' cha' tso'o ji'i ycu'i Ni ji'i lcaa ñati.

15 Nda Jesús chacuayá' ji'i nu tii tyucuaa tya'a ngu' bi', cha' cua'ni ngu' jo'o ji'i ngu' quicha, lo'o jua'a culo ngu' ji'i cui'i cuxi nu ntsu'u ji'i ngu'.

16 Nde nscua xtañi ca ta'a tii tyucuaa tya'a ngu' nu ngusubi Jesús ji'i: Simón nu ngusta Jesús chaca xtañi Pedro ji'i yu, bi' laca tsaca;

17 lo'o li' ngusubi yu ji'i tyucuaa sñi' Zebedeo, nu Jacobo lo'o Juan, nu nchcui' Jesús cha' sñi' tyi'yu laca ngu', (jua'a ndyu'u cha' Boanerges cha'cña ji'i ngu' bi');

18 lo'o jua'a ngusubi yu ji'i Andrés, lo'o ji'i Felipe, lo'o ji'i Bartolomé, lo'o ji'i Mateo, lo'o ji'i Tomás, lo'o ji'i xa' Jacobo sñi' Alfeo, lo'o ji'i Tadeo, lo'o ji'i xa' Simón nu ntsu'u cha' ji'i lo'o ngu' cananista;

19 ngusubi yu ji'i Judas Iscariote nu tiya' la tya ji'i yu ya' ngu' xña'a xqui'ya cñi.

Nsta ngu' qui'ya ji'i Jesús

Ca tiya' la ndyalaa Jesús to' tyi lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i yu.

20 Xa' ndyu'u ti'i ñati ca slo Jesús li'. Cha' quiña'a tsa ñati ndi'i, ná ngujui tempo cha' cacu yu lo'o tya'a ndya'a yu.

21 Lo'o ndyuna tya'a Jesús cha' bi', ngulacua tsa ti' ngu' li'. Hora ti ndu'u ngu' lijya ngu' slo Jesús, xqui'ya cha' ntsu'u ñati nu nacui cha' cua ngua loco yu.

22 Lo'o li' lijya mstru nu nclyu'u cha' jo'ó ne' laa tonu ca Jerusalén. Nchcui' mstru bi' lo'o ngu':

—Ngusñi Beelzebú xu'na lcaa lo cui'i cuxi ji'i Jesús cua —nacui mstru bi'—, bi' cha' lo'o chacuayá' ji'i nu xña'a bi' nhca ji'i yu culo ji'i cui'i cuxi nu ngusñi ji'i ñati.

23 Lo'o li' ngusi'ya Jesús ji'i mstru bi', cha' caa ngu' slo; nda yu sca cuii lo'o ngu' li':

—¿Ha culo Satanás ji'i ñati nu ji'i ycu'i ca? —nacui Jesús ji'i ngu' bi'—.

24 Tyee cha' ji'i sca quichi jua'a ti si xcui' na xuu tya'a sca latya ngu' tisiya lo'o chaca latya ngu' tisiya.

25 La cui' jua'a lo'o ngu' tya'a ndi'i sca ni'i ti; si xcui' na xuu tya'a ngu', tya'be tya'a ngu' tyaa ngu' li'.

26 Bi' cha' ná talo Satanás si xuu tya'a ycu'i Satanás lo'o msu ji'i ycu'i ca; tye cha' ji'i nu xña'a yala ti li'.

27 'Sca ñati nguula ni, ná caja ñi'ya nu tyati ngu' to' tyi yu cha' cuaana ngu' yu'ba ji'i yu. Sca ti si sca' ngu' ji'i xu'na ni'i clyo, taca cuaana ngu' na nu ntsu'u ji'i yu bi' li'.

28 'Chañi cha' nu nchcui' na' lo'o cu'ma, cha' nchca jil'i ñati jña ngu' cha' clyu ti' jil'i ycui' Ndyosi Sti na' cuentya jil'i lcaa qui'ya nu ntsu'u jil'i ngu', masi cha' cuxi nu ngua'ni ngu', masi cha' cuxi nu nchcui' ngu';

29 sca ti' jil'i ñati nu nchcui' cha' cuxi jil'i cña nu ndu'ni Xtyi'i ycui' Ndyosi, ná cua'ni clyu ti' ycui' Ni jil'i ñati bi'. Ná cuityi Ni qui'ya nu ntsu'u jil'i ñati bi'.

30 Nda Jesús cuij bi' lo'o ngu' xqui'ya cha' nacuj ngu' cha' ngusñi cui'i cuxi jil'i yu.

Ndyalaa xtya'a Jesús lo'o tya'a yu

31 Lo'o li' ndyalaa xtya'a Jesús lo'o tya'a yu to' ni'l'i su ndi'l'i Jesús. Nde liya' ndyanu ngu'. Li' nda ngu' cha' ndyaa ca su ndu Jesús, cha' tyu'u yu nde liya' cha' chcui' ngu' lo'o yu, ngua ti' ngu'.

32 Pana tachaa tsa ndi'l'i ngu' su ndu Jesús.

—Ndu xtya'a nu'u lo'o tya'a nu'u nde liya' —nacuj ngu' jil'i Jesús—. Cua nti' ngu' chcui' ngu' lo'o nu'u —nacuj ngu'.

33 —¿Tilaca nu chañi ca cha' laca xtya'a na'? ¿Tilaca nu chañi cha' laca tya'a na'? —nacuj Jesús jil'i ngu' li'.

34 Li' nxña'a Jesús jil'i ngu' nu nga'a cacua ti slo yu, xa' nchcui' yu lo'o nu ngu' quiña'a bi':

—Nu ngu' re ni, stu'ba ti ndulo ngu' 'na, ñi'ya nu ndulo xtya'a na' 'na, ñi'ya nu ndulo tya'a na' 'na —nacuj Jesús—.

35 Lo'o jua'a lcaa ñati nu taquiya' jil'i ycui' Ndyosi, nu cua'ni ñi'ya nu nti' ycui' Ni cha' cua'ni ngu', ngu' bi' ndu'ni ñi'ya nti' si laca ngu' xtya'a na', ñi'ya nti' si laca ngu' tya'a na', masi nu qui'yu, masi nu cuna'a —nacuj Jesús.

4

Cuij jil'i ñati nu ndyataa si'yu

1 Chaca quiya' nguxana Jesús ngulu'u yu jil'i ñati to' tayu' bi'. Cua ndyu'u ti'l'i quiña'a tsa ñati ca slo yu li'; hasta nga'aa ndyu'u scua yuu su tyu quiya' yu, bi' cha' ndyatj yu ca ne' sca yaca ni'l'i sube nu ndacuj to' hitya ti. Ne' yaca ni'l'i bi' ndyaca'a Jesús, ndyanu nu xa' la ñati quiña'a lo yuu btyi to' tayu' bi'.

2 Li' quiña'a tsa cuij nda Jesús lo'o ngu', cha' ca tsa'a ngu' lcaa cha' nu ngua ti' yu culu'u yu jil'i ngu'. Ndi'ya ngua sca cuij bi':

3 —Cua'a jyaca ma —nacuj Jesús jil'i ngu'—. Ngua sca tsã ndyaa sca ñati cataa si'yu trigo.

4 Nguscuj yu si'yu jil'i, lo'o ndyú xi si'yu bi' lo yuu tacalya to' tyucuij. Hora ti ñaa quiñi, ndye si'yu bi' ndyacu ni' jil'i.

5 Lo'o li' ndyalú xi si'yu su xti tsa yuu nscua chu' quee. Yala ti ntyucua si'yu bi'; pana cha' xca ti yuu ndyacu' chu' si'yu,

6 bi' cha' ná ngua xñi suu chu' quee bi', ná ngua caluu tso'o. Ndye calya bi' ndyanaa, cha' tyique' tsa cua.

7 Lo'o chaca se'l'i ndyalú xi si'yu lo yuu su ndu yaca quiche'. Yala la nguluu yaca quiche' bi'; ná nda chacuayá' caluu tso'o calya trigo tsiya' ti, bi' cha' nga'aa ngutu'u si'yu lo bi' li'.

8 Lo'o jua'a ndyalú xi si'yu lo yuu tso'o. Ntyucua tso'o si'yu bi'; tso'o tsa nguluu calya, lo'o li' tso'o tsa ngutu'u si'yu lo juu bi'. Ntsu'u juu nu nda calaa tyii tya'a si'yu lo, lo'o jua'a ntsu'u juu nu nda snayala tya'a si'yu, lo'o jua'a ntsu'u juu nu nda sca siyento tya'a si'yu sca ti juu.

9 'Cua'a jyaca ma jil'i cha' nu nchcui' na' lo'o ma juani, si chañi cha' ntaja'a ma cuna ma cha' tso'o bi' —nacuj Jesús jil'i nu ngu' quiña'a bi'.

Ni cha' nda Jesús cuij lo'o ngu'

10 Ca tiya' la lo'o cua ndu'u ñati bi' ndyaa tsa tlyu ti, li' lijya nu tii tyucuaa tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i Jesús slo yu, lo'o jua'a ñaa xa' la tya'a tso'o ngu' slo Jesús. Li' nchcuane ngu' jil'i Jesús:

—¿Ñi'ya ntsu'u cha' nu nda nu'u nu ngua tsá ti? —nacuj ngu' bi' jil'i Jesús.

11 —Cua nda ycu'i' Ndyosi chacuayá' cha' ca cuayá' ti' ma sca cha' nu ntsu'u yacu' ti, ñi'ya nu caca lo'o laca ycu'i' Ni loo ne' cresiya jil'i ñati —nacuj Jesús jil'i ngu' bi'—. Xa' ñati nu ná ngusñi cha' jil'i ycu'i' Ndyosi ni, ná ta ngu' cuentya lo'o cuna ngu' sca cuji; tucui tsa cha' bi' nti' ngu'.

12 Bi' cha' nda na' cuji bi' lo'o ngu', cha' masi ña'a ngu', ná ta ngu' cuentya ñi'ya nu tyu'u cha' bi'; masi cuna ngu', ná ca cuayá' ti' ngu' ñi'ya nu tyu'u cha' bi'. Jlo ta' cha' ná ntaja'a ngu' culochu' ngu' jil'i cha' cuxi nu ntsu'u jil'i ngu', bi' cha' ná nchca jna' cui'ya na' cha' clyu ti' jil'i ngu' jil'i qui'ya nu ntsu'u jil'i ngu'.

Ñi'ya nu ndyu'u cha' jil'i cuji jil'i ñati nu ndyataa si'yu

13 ¿Ha ná ngua cuayá' ti' ma ñi'ya nti' ñacu' cuji bi'? —nacuj Jesús jil'i ngu' bi' li'—. ¿Ñi'ya caca ta ma cuentya jil'i xi xa' la cuji lacua, si ná nduna ma cha' nu nchcui' na' bi'? —nacuj—.

14 Ñi'ya laca ñati nu ndyataa si'yu bi', jua'a laca ñati nu nchcui' cha' tso'o jil'i ycu'i' Ndyosi lo'o xa' la ñati.

15 Ñi'ya laca si'yu nu ndyalú lo yuu tacalya to' tyucuj lo'o li' ndye si'yu ndyacu quiñi, jua'a laca ñati nu lo'o ndyuna ngu' cha' tso'o jil'i ycu'i' Ndyosi, ná nduna tso'o ngu' li'. Ñi'ya laca yuu tacalya bi', jua'a laca cresiya jil'i ñati bi'. Ñi'ya laca lo'o ndye ndyacu quiñi si'yu to' tyucuj, jua'a caa Satanás cha' cui'yi cha' tso'o bi', cha' nga'aa tyi'u ti' ngu' cha' tso'o bi' li'.

16 Lo'o si'yu nu ndyalú lo yuu lati tu'ba chu' quee ni, bi' laca ñi'ya laca ñati nu tso'o tsa ntsu'u tyiquee ngu' lo'o clyo ndyuna ngu' cha' tso'o bi' jil'i ycu'i' Ndyosi.

17 Pana si lya' ti' xa' ñati jil'i ngu' bi' xqui'ya cha' tso'o nu ndyuna ngu' bi', si xtyi' lo'o ñati jil'i ngu', ná talo ngu' li'; laca ngu' bi' ñi'ya laca si ná ngusñi tso'o suu si'yu nu ntyucua lo yuu lati tu'ba chu' quee bi', lo'o li' ná ndalo calya bi' ndyanaa li'.

18 Si'yu nu ndyalú lo yuu laja yaca quiche' ni, bi' laca ñi'ya laca ñati nu ndyuna cha' tso'o bi',

19 lo'o li' ndya'a tsa cha' tyiquee ngu' ñi'ya cua'ni ngu' cha' caca culiya' ngu'; nlyana ngu' ñi'ya ca caja quiña'a tsa cha' tso'o nu ntsu'u chalyuu re jil'i ngu', cha' caca stu'ba ngu' lo'o ñati tlyu la. Bi' cha' ná nchca tyanu cha' tso'o ne' cresiya jil'i ngu' bi'.

20 Ndi'ya ndyu'u cha' jil'i yuu tso'o su ndyalú si'yu: lo'o ntyucua si'yu, li' tso'o tsa nguluu calya, ngutu'u tsa si'yu lo li'; jua'a laca ñati nu ndyuna cha' tso'o bi', lo'o li' tso'o tsa ndaquiya' ngu' jil'i cha' bi'. Ntsu'u yuu su nda sca ti juu trigo hasta calaa tyi' tya'a si'yu, lo'o jua'a ntsu'u yuu su ndyu'u snayala ty'a'a si'yu lo sca ti juu, lo'o jua'a ntsu'u yuu su ndyu'u hasta sca siyento tya'a si'yu lo sca ti juu.

Cuji jil'i xee nu tyu'u ne' ni'

21 Chaca quiya' nda Jesús sca cuji lo'o ngu' bi':

—Lo'o ngua'a na xee ni' ca talya, ¿ha tacu' na lo xee bi'? ¿Ha sta na xee bi' ne' qui'ña? —nacuj Jesús jil'i ngu'—. Ná ndu'ni na jua'a —nacuj—. Cua xi sta na xee cha' tyaca' xee tyucui ña'a nde ni'.

22 Ndu'ni cha' tyu'u lo xee lcaa na nu ndyu'u cuatsi' jil'i ñati juani; ná sca cha' ntsu'u cuaana ti juani nu ná quijeloo jil'i ñati ca tiya' la.

²³ Cua'a jyaca mā xi ji'i cha' nu nchcui' na' lo'o mā juani, si chañi cha' ntaja'a mā cuna mā cha' tso'o bi'.

²⁴ Tya ngulu'u la xi Jesús ji'i ngu' li':

—Taquiya' tso'o mā ji'i cha' nu nchcui' na' lo'o mā juani —nacui Jesús—. Ñi'ya nu ndu'ni mā lo'o xa' ñati, la cui' jua'a cua'ni ycui' Ndyosi lo'o mā li'. Lo'o jua'a lo'o cuna tso'o mā cha' jna', quiña'a la cha' tso'o tyu'u ne' cresiya ji'i mā li'.

²⁵ Lo'o ñati nu jlya ti' cha' jna', nu ndyaca tsa'a cha' bi' ni, tya ta la ycui' Ni cha' lo'o ngu' bi'; pana ñati nu ná jlya ti', nu ná nti' ca tsa'a ngu', cua'ni ycui' Ni cha' ná caca ji'i ngu' bi' ca tsa'a ngu' tsiya' ti cha' ji'i ycui' Ni li'.

Cuii ji'i su ntyucua si'yu

²⁶ Lo'o li' nda Jesús chaca cuii lo'o ngu':

—Ta na' sca cuii lo'o mā cha' caca cuayá' ti' mā ñi'ya nu caca lo'o laca ycui' Ndyosi loo ne' cresiya ji'i ñati —nacui Jesús ji'i ngu'—. Ngua sca tsá ndyataa sca ñati nscua',

²⁷ li' ngujua' yu talya; lo'o cua quixee ti chaca tsá ngue ti' yu. Jua'a nteje tacui tyuu tsá lo'o tyuu talya. Laja li' ntyucua si'yu bi', cua ndyaluu bi' li'. Ná jlo ti' yu ñi'ya caca caluu si'yu bi'.

²⁸ Jua'a nchca ji'i sca si'yu nu lo'o cataa na ji'i. La cui' yuu su ndyataa si'yu bi' laca nu ta juersa ji'i si'yu cha' caluu. Tyucua calya cuañi' clyo, li' tyu'u tucua nchu', lo'o li' caja lya ji'na.

²⁹ Lo'o cua btyi ltya, li' caca clacua, cha' tyu'u ti'i ltya.

Cuii ji'i si'yu cuxee

³⁰ Lo'o li' nda Jesús chaca cuii lo'o ngu' bi':

—Chaca cha' chcui' na' lo'o mā juani. Ta na' sca cuii lo'o mā ñi'ya nu caca lo'o ycui' Ndyosi laca loo ne' cresiya ji'i ñati —nacui Jesús—.

³¹ Caca bi' ñi'ya laca sca ti si'yu cuxee nu ndyataa ngu'. Si'yu bi' laca nu si'yu sube la tyucui ña'a chalyuu, cha' ná ntsu'u xa' si'yu nu sube la.

³² Pana lo'o cataa ngu' si'yu bi', yala ti tyucua, caluu yaca li' cha' caca sca yaca tlyu. Lo'o li' ca'ya quiñi' laja stá' yaca bi', chca'a cña' ni' su tyacala' laja laca' bi'.

Ni cha' nda Jesús cuii lo'o ngu'

³³ Jua'a ti ngulu'u Jesús cha' ji'i ngu'; nda yu xi cuii lo'o ngu', cha' culu'u cha' ji'i ycui' Ndyosi ji'i ngu', ña'a cuayá' nu ta tso'o ngu' cuentya ñi'ya ntsu'u cha' ji'i ycui' Ni.

³⁴ Xcui' lo'o cuii ti ngulu'u Jesús ji'i ñati quiña'a, masi ná nda tso'o ngu' cuentya ñi'ya cha' nda cuii bi'; pana tiya' la ngulu'u tso'o yu cha' bi' ji'i nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i yu.

Ngulo Jesús cña ji'i cui'i lo'o ji'i clyoo' lo tayu'

³⁵ Lo'o cua ngusii tsa, cua ndyaa cuichaa, li' nchcui' Jesús xi lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i:

—Tyeje tacui na ca chaca tsu' tayu' re —nacui Jesús ji'i ngu' bi'.

³⁶ Lo'o li' nguxtyanu ngu' ji'i nu quiña'a tsa ñati nu ndi'i cajua, ndyatí Jesús lo'o tya'a ndya'a yu ne' yaca ni'i su ngua'a yu cha' ngulu'u yu ji'i nu ngu' quiña'a bi' tsá la. Ndu'u ngu' ndyaa ngu', lo'o xa' yaca ni'i ndyaa lo'o.

³⁷ Lo'o li' lye tsa ndyaca cui'i, lye tsa ndyatú clyoo' lo tayu', ña'a cuayá' nu ndyatí tsa hitya clyoo' nde ne' yaca ni'i; cua cha'a ti yaca ni'i bi' ntsu'u hitya.

³⁸ Pana laja' ti Jesús ntsu'u nde siyu' yaca ni'i, ngustii yu lo sca late' lcuti. Nguxtyu'u ngu' ji'i yu li':

—Cusu' —nacuj ngu' jil'i Jesús—. Que ti' nu'u. ¿Ha ná ndube ti' nu'u cha' cua cajaan ti na? —nacuj ngu'—. Cua quilyu'u ti yaca ni'i re.

³⁹ Li' ndyatj Jesús, ngulo yu cña jil'i cui'i, ngua'a jil'i clyoo' lo tayu'.

—Caca ti' ti lo hitya re —nacuj yu.

Hora ti ngua ti cui'i, ngua ti clyoo'; ti' ti ndyanu tayu' li'.

⁴⁰ Lo'o li' nchcui' Jesús lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i:

—¿Ni cha' ntsij tsa ma? —nacuj Jesús jil'i ngu'—. ¿Ni cha' laca ná jlya ti' ma jil'i ycu'i' Ndyosi cha' caca jil'i Ni cua'ni Ni jua'a? —nacuj.

⁴¹ Ndube tsa ti' ngu' ña'a ngu' jil'i Jesús li':

—¿Tilaca laca nu qui'yu re? —nacuj ngu' jil'i tya'a ngu'—, cha' lo'o cui'i' ndaquiya' jil'i yu, lo'o jua'a nduna clyoo' lo tayu' cha' nu nda yu —nacuj ngu' jil'i tya'a ndyaca tsa'a ngu'.

5

Ngusñi cui'i xña'a jil'i sca ngu' Gadara

¹ Lo'o li' ndyalaa ngu' chaca tsu' tayu bi', nde loyuu su cuentya Gadara.

² Cua tyu'u ti Jesús ne' yaca ni'i lo'o ndyu'u tucua sca nu quicha, sca ngu' nu ngusñi cui'i xña'a jil'i. Ndi'i nu quicha bi' ne' lo'o jyo'o.

³ Su nguatsi' jyo'o ti ndi'i nu quicha bi', cha' ná ngua jil'i ngu' sca' jil'i; ni lo'o chcua ná ngua jil'i ngu'.

⁴ Cua tyuu quiya' ngusca' ngu' jil'i lo'o carena nquicha', ndyaaca' quiya', ndyaaca' ya'; pana hora ti ngusi'yu cu' chcua bi', ndyatj' carena, ndyanu yu'be ti chcua nu ndyaaca' nu quicha bi'. Ni sca ngu' ná ngué ngu' cha' tyijiloo jil'i yu quicha bi'.

⁵ Lo'o nde tsa lo'o nde talya ndya'a nxi'ya ne' lo'o jyo'o, ndya'a yu'u ti sii' cuati'. Lo'o jua'a ngusi'yu jil'i ycu'i' ca lo'o queue.

⁶ Juani tyijyu' ti ndu nu quicha bi' na'a jil'i Jesús. Li' ngusna lijya ndatj stj' slo Jesús, cha' cua'ni tlyu jil'i.

⁷ Cuij ngusi'ya nu quicha bi' jil'i Jesús li':

—¿Ni'ya cña nti' nu'u jna'? —nchcuane yu quicha jil'i Jesús li'—. Nu'u laca Jesús nu sca ti Sñi' ycu'i' Ndyosi, ycu'i' Ni nu laca loo la —nacuj—. Chacuayá' jil'i ycu'i' Ndyosi, ná xcube' nu'u jna'.

⁸ Tsa ti cua ngulo Jesús cña jil'i cui'i xña'a bi', cha' tyatsu' jil'i yu quicha bi', bi' cha' tya'na nchcui' lo'o Jesús juani cha' ná xcube' yu jil'i.

—Tyu'u nu'u, tyaa nu'u tsiya' ti —nacuj Jesús jil'i cui'i xña'a tsa la.

⁹ Li' nchcuane Jesús jil'i yu quicha bi':

—¿Ni naa nu'u? —nacuj Jesús jil'i.

—Quiña'a tsa lo naa na' —nacuj nu quicha—, cha' quiña'a tsa tya'a cui'i xña'a ngusñi 'na —nacuj.

¹⁰ Lo'o li' ndijña tsa nu quicha bi' cha' ná cua'ni Jesús jo'o jil'i, cha' ná culo Jesús jil'i nu cui'i xña'a bi' cha' tyaa; ná nti' cui'i xña'a bi' cha' tsa xa' chalyuu tyijyu' la.

¹¹ La cui' tsa bi' ndi'i tsa cube' ndyacu ni' quixi' sii' ca'ya jua.

¹² Li' xa' ndijña yu quicha bi' jil'i Jesús cuentya jil'i cui'i xña'a nu ngusñi jil'i:

—Ta nu'u chacuayá' tsa cui'i cha' xñi jil'i cube' jua —nacuj.

¹³ Lo'o li' nda Jesús chacuayá' bi' jil'i lcaa cui'i xña'a bi'. Li' ndu'u cui'i ndyaa, ngusñi jil'i cube'. Ndi'i tucua mil tya'a cube', lo'o jua'a ngusñi cui'i bi' jil'i lcaa ni'. Ngusna ni' sii' cua'a li', ndyú ca ta'a ni' ne' hitya tayu'; ndyi'o ni' hitya, nguju'i lcaa cube' bi' li'.

14 Lo'o li' ndube tsa ti' ngu' nu ña'asij̄ j̄i' cube' bi', ngusna ngu' ca quich̄i cha' cacha' ngu' j̄i' lcaa ngu' cacua ti' ñi'ya cha' ngua bi'. Hora ti' ndu'u ngu' lijya ngu' cha' ña'a ngu' j̄i' cha' bi'.

15 Nu lo'o ngulaa ngu' slo Jesús, li' na'a ngu' j̄i' nu qui'yu nu ngua quicha bi'; na'a ngu' cha' ti' nga'a nu qui'yu bi', lacu' ste', cha' cua ndyaca tso'o. Nga'aa nخالú cui'i xña'a bi' j̄i'. Ndyutsij̄ tsa ngu' li'.

16 Nhcui' tsa ngu' nu ña'asij̄ j̄i' cube' bi' ñi'ya ngua cha' j̄i' nu quicha, cha' tsa tlyu ti' ngxu'tyanu cui'i xña'a j̄i'. Li' ndu'u cui'i bi' ndyaa, ngusñi j̄i' lcaa cube' nu ndi'i bi'; ndye cha' j̄i' cube' bi' li'.

17 Nu lo'o ndyuna ngu' quich̄i cha' bi', li' nhcui' tsa ngu' lo'o Jesús cha' tyatsu' yu tyaa yu xa' se'i su tyijyu' la.

18 Lo'o cua tyat̄i ti' Jesús ne' yaca ni'i sube cha' tyaa, li' nhcui' nu ngua quicha bi' lo'o Jesús; ngüij̄ña chacuayá' j̄i' Jesús cha' tsa lo'o.

19 Pana ná nda Jesús chacuayá' j̄i'.

—Xa' xtyu'u nu'u tyaa nu'u to' tyi —nacuj̄ Jesús j̄i'—. Ta nu'u cha' lo'o lcaa ngu' tya'a nu'u ñi'ya ngua cha' tlyu nu ngua'ni ycu'i' Ndyosi nu Xu'na na cha' ngua'ni Ni cha' ndyaca tso'o nu'u, cha' ngua'ni tya'na tsa ti' ycu'i' Ni j̄inu'u.

20 Lo'o li' ndu'u ndyaa nu qui'yu bi' lcaa quich̄i nde Decápolis, nda cha' lo'o ngu', lcaa lo cha' ñi'ya nu ngua'ni Jesús lo'o. Ndube tsa ti' lcaa ngu' bi' li'.

Sñi' Jairo, lo'o nu cuna'a nu ndyala' ste' Jesús

21 Lo'o li' ñaa Jesús ne' yaca ni'i ca nde tsu' tayu' chaca quiya'. Xa' ndyu'u ti'i quiña'a tsa ñati slo Jesús nde to' tayu' bi'.

22 Li' ndyalaa sca nu qui'yu nu laca loo ne' laa jua. Jairo naa nu cusu' bi'. Ndatu st̄i' nu cusu' bi' slo Jesús, ndacui nclýú hique yu hasta lyuu.

23 Tya'na tsa nhcui' yu lo'o Jesús li':

—Cua cajaa ti sñi' na' —nacuj̄ yu j̄i'—. Cua'ni nu'u cha' tso'o tsa nu'u ca su ntsiya nu cuna'a piti bi' 'na, cha' cua'ni nu'u jo'o j̄i' cho'; sta ya' nu'u ch̄u' nu piti cha' cu'ú cho'.

24 Lo'o li' ndyaa Jesús lo'o yu bi', jua'a ndyaa quiña'a ñati lo'o ngu', hasta tachaa tsa ndi'i ngu' lo'o ndya'a ngu'.

25 Lo'o sca nu cuna'a quicha ndya'a laja ñati quiña'a bi'. Cua tii tyucuaa yija ntsu'u quicha j̄i' nu cuna'a bi', cha' ndyalú tsa tañi ma'.

26 Cua ndye lcaa lo jo'o ngua'ni ngu' j̄i' ma' quicha bi', lo'o ná ngua j̄i' ngu' cua'ni ngu' jo'o j̄i'. Ndye cñi j̄i' ma', ndye lcaa lo cha' tso'o nu ntsu'u j̄i' ma' xqui'ya taná, lo'o lye la ngua quicha ma' li'.

27 Cua ndyuna ma' quicha bi' xi cha' j̄i' Jesús, bi' cha' ñaa ma' laja ñati nde ch̄u' su nd̄u Jesús. Ndyala' ma' quicha bi' ste' Jesús li'.

28 “Lo'o cala' ti na' ste' Jesús re, tyaca tso'o na' li'”, ngua ti' ma' quicha bi'.

29 Hora ti' ndyacu' cha' ndyalú tañi ma', tsa tsiya' ca ngua tii ycu'i' ca ma' cha' cua ndyaca tso'o li'.

30 Pana hora ti' ngua tii Jesús cha' cua ngua'ni yu jo'o j̄i' sca ñati, masi ná na'a yu j̄i' nu quicha bi'. Li' nguxña'a yu j̄i' nu ñati quiña'a nu lijya nde ch̄u' yu.

—¿Tilaca ndyala' ste' na'? —nacuj̄ yu j̄i' ngu'.

31 Li' ndube tsa ti' nu ngu' nu ndyaca tsa'a j̄i'.

—Tachaa tsa ndi'i ngu' re slo na —nacuj̄ ngu' bi' j̄i' Jesús—. ¿Ni cha' laca nhcua'ne nu'u j̄i' ngu', “Tilaca ndyala' na”?

32 Lo'o li' ña'a tsa Jesús j̄i' lcaa ngu' cha' ca cuayá' ti' tilaca laca nu ndyala' j̄i'.

³³ Li' ñaa nu cuna'a bi', ndatu sti' slo yu. Nchcuaa ma' bi', cha' ndyutsii tsa ma', masi jlo ti' cha' cua ndyaca tso'o. Li' ndacha' liñi ma' jii' Jesús ñi'yaḡ gua jii' ma'.

³⁴ —Tso'o tsa jlya ti' nu'u jna', sñi' —nacuḡ Jesús jii'—, bi' cha' ndyaca tso'o nu'u. Ti' ti' tyi'i tyiquee nu'u juani. Tso'o ti' tyaa nu'u, nga'aa xñi quicha bi' jinu'u chaca quiya'.

³⁵ Lo'o tya nchcui' Jesús lo'o nu cuna'a bi', li' ndyalaa sca msu jii' Jairo nu laca loo ne' laa bi', ndyacu tya'a lo'o ngu'. Nchcui' msu bi' lo'o xu'na cuentya jii' nu piti quicha:

—Cua ngujuu sñi' nu'u, cusu' —nacuḡ msu jii' nu cusu' bi'—. Nga'aa ntsu'u la cha' chcui' nu'u lo'o mstru re.

³⁶ Lo'o Jesús ndyuna cha' nu nchcui' msu bi', pana ná ndaquiya' Jesús jii' cha' bi'.

—Ná cutsii nu'u —nacuḡ Jesús jii' nu laca loo ne' laa bi'—. Tsa bi' ti' cha' cua'ni nu'u cha' jlya ti' nu'u 'na.

³⁷ Lo'o li' ná nda Jesús chacuayá' jii' ñati' cha' tsaḡ ngu' lo'o yu; sca ti' jii' Pedro, lo'o Jacobo, lo'o Juan tya'a Jacobo, nda yu chacuayá' tsaḡ ngu' lo'o yu.

³⁸ Li' ndyalaa ngu' to' ni'i jii' nu laca loo ne' laa bi'. Cua quiña'a ñati' ndyu'u ti'i cajua, nxi'ya tsa ngu' ndi'i ngu'. Lye tsa gua cha' cua ngujuu nu piti bi'.

³⁹ Ndyatí Jesús ni'i li'.

—¿Ni cha' laca nxi'ya tsa ma' ndi'i ma'? —nacuḡ Jesús jii' ngu'—. ¿Ni cha' laca cha' quiña'a tsa ncliyacu ti' ma'? Sí'i na ngujuu nu piti quicha re, na laja' ti ntsiya —nacuḡ Jesús.

⁴⁰ Li' nxyi lo'o ngu' jii'. Bi' cha' ngulo'o Jesús jii' lcaḡ ngu' nu nxi'ya ndi'i ngu'; ndyanu sti' xtya'a nu piti quicha lo'o ca ta'a sna ngu' tya'a ndya'a lo'o Jesús, ndyaa ngu' bi' slo nu piti.

⁴¹ Li' ngusñi Jesús ya' nu piti bi':

—Talita, cumi —nacuḡ Jesús jii', cha' cña jii' ngu' bi'. (Ndi'yaḡ ndyu'u cha' bi': Mbixu', nde cha' chcui' na' lo'o nu'u juani: Tyatú nu'u.)

⁴² Hora ti ndyatú nu cuna'a piti quicha bi', nguxana ndya'a li'. Tii tyucuaa ti yija ntsu'u cho'. Ndube tsa ti' ngu' bi' li'.

⁴³ Lye nchcui' Jesús lo'o ngu' bi', cha' ná chcui' ngu' lo'o xa' ñati' ñi'yaḡ gua cha' ndyaca tso'o nu piti bi'. Li' ngulo yu cña jii' ngu' cha' ta xi na cacu nu piti bi'.

6

Ndya'a Jesús ca quichi Nazaret

¹ Lo'o li' ndu'u Jesús ndyaa lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a jii', ndyaa ngu' ca quichi tyi yu.

² Ndyatí Jesús ndyaa ne' laa quichi bi' tsá nu ndi'i cña' ngu', tsá ta'a bi'. Li' ngulu'u yu jii' ngu'. Ndube tsa ti' ngu' nu ndi'i ne' laa bi' lo'o ndyuna ngu' cha' nu nchcui' Jesús lo'o ngu'.

—¿Mala gua tsa'a yu re lcaḡ cha' nu nchcui' yu? —nacuḡ ngu'—. ¿Ñi'yaḡ gua cha' gua cuayá' tso'o ti' yu? ¿Ha tii yu? —nacuḡ ngu'—. ¿Ni cha' laca cha' nchca jii' yu cua'ni yu cha' tyu? —nacuḡ ngu' jii' tya'a ngu'—.

³ ¿Ha si'i cuityi yaca laca yu re? —nacuḡ ngu'—. La cui' sñi' María laca re; tya'a Jacobo, tya'a José, tya'a Judas, tya'a Simón laca yu re. Nde quichi tyi na ndi'i ngu' cuna'a tya'a yu re —nacuḡ ngu' jii' tya'a ngu'.

Chii nti' ngu' ña'a ngu' jii' Jesús,

⁴ pana ndi'yaḡ laca cha' nu nda Jesús lo'o ngu' li':

—Lcaa ngu' xa' quichĩ ni, ndu'ni tlyu ngu' ji'ĩ sca ñati nu laca tu'ba ji'ĩ ycu' Ndyosi nchcui' Ni lo'o ngu' —nacui' Jesús ji'ĩ ngu'—, pana ngu' tya'a quichĩ tyi yu ni, ná ntaja'a ngu' cuna ngu' cha' nu nchcui' yu tsiya' ti —nacui' Jesús—. Lcaa tya'a yu, jua'a ngu' tya'a ndi'ĩ yu, ná nduna ngu' cha' nu nchcui' yu —nacui' Jesús ji'ĩ ngu'.

⁵ Lo'o jua'a ngu'a cha' ná ngua cua'ni Jesús cha' tlyu slo ngu' bi', xqui'ya cha' ná jlya ti' ngu' ji'ĩ; pana ngua'ni yu cha' ndyaca tso'o xti ti ngu' quicha lo'o ngusta ya' ti yu lo ngu', tsa bi' ti cha' ngua'ni yu.

⁶ Ndube tsa ti' Jesús cha' ná jlya ti' ngu' bi' ji'ĩ tsiya' ti. Lo'o li' tya ndya'a la yu ca xa' quichĩ sube ti nu ndi'ĩ cacua ti, ngulu'u yu ji'ĩ ngu' ca bi' li'.

Nda Jesús ji'ĩ ngu' nu ndyaca tsa'a ji'ĩ cha' tsa'a ngu' chcu' ngu' cha' ji'ĩ yu lo'o ngu' xa' quichĩ

⁷ Lo'o li' ngusi'ya Jesús ji'ĩ nu tii tyucuaa tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'ĩ bi', cha' chcu' yu lo'o ngu'. Ngulo yu cña ji'ĩ ngu' bi', cha' tyu'u ngu' tsa'a ngu' cuentya latya ti ngu'; stu'ba ti tsa'a tucua tya'a ngu' scaa quichĩ. Li' nda Jesús chacuayá' ji'ĩ ngu' cha' culo ngu' ji'ĩ cui'ĩ cuxi nu ntsu'u ji'ĩ ñati.

⁸ Nchcui' Jesús lo'o ngu' cha' ná lo'o yu'ba qui'ya ngu' tsa'a ngu'. Tsa'a ngu' lo'o sca yaca xcā ti; ná lo'o cuju'ĩ, ná lo'o tyaja, ná lo'o cñi tsa'a ngu', nacui' Jesús. Jua'a ti tsa'a ngu'.

⁹ Tyu'u caña quiya' ngu', cacu' ngu' camxa, pana ná lo'o chaca camxa ji'ĩ ngu' tsa'a ngu'.

¹⁰ —Nu lo'o ta ngu' ni'ĩ su caja' mā —nacui' Jesús—, li' tyanu mā slo ngu' bi' ña'a cuayá' nu tyu'u mā tsa'a mā xa' quichĩ.

¹¹ Si ntsu'u sca quichĩ su ná tyaja'a ngu' ta ngu' se'ĩ tyanu mā, sca quichĩ su ná tyaja'a ngu' cuna ngu' cha' nu chcu' mā lo'o ngu', li' tyu'u mā quichĩ bi', yaa clya mā li'. Salú ma sñii yuu nu ntsu'u quiya' mā to' quichĩ bi'. Jua'a caca cuayá' ti' ngu' cha' cuxi tsa cña nu ngua'ni ngu' lo'o mā. Cha' liñi cacha' na' ji'ĩ mā juani —nacui' Jesús—, lo'o tyalaa tsa' cha' cua'ni cuayá' ycu' Ndyosi ji'ĩ lcaa ñati, lye la xcube' Ni ji'ĩ ñati quichĩ nu ná ntaja'a cuna ngu' cha' nu nchcui' mā lo'o ngu'; xti la xcube' Ni ji'ĩ jyo'o ñati cuxi nu nguti'ĩ quichĩ Sodoma, nu nguti'ĩ quichĩ Gomorra cua sa'ni.

Jua'a nchcui' Jesús lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a ji'ĩ.

¹² Lo'o li' ndu'u ngu' ndyaa ngu' nde tyu'u tya'a quichĩ. Nda ngu' cui' lo'o ngu' quichĩ bi', cha' ca tyuju'u ti' ngu' quichĩ ji'ĩ lcaa cha' cuxi nu ndyu'ni ngu', cha' culochu' ngu' quichĩ ji'ĩ cha' cuxi bi' li'.

¹³ Ngulo ngu' nu ndyaca tsa'a bi' cui' cuxi nu ngusñi ji'ĩ tyu'u tya'a ñati, lo'o jua'a nda'a ngu' setye tyixi xtyi'ĩ lo xa' la ngu' quicha lo'o ngua'ni ngu' jo'o ji'ĩ ngu' quicha bi'; ndyaca tso'o nu ngu' quicha bi' li'.

Ngujui Juan nu ntyucuatya ji'ĩ ngu'

¹⁴ Tyempo bi' cua ndyuna rey Herodes cha' ji'ĩ cha' tlyu nu cua ndyu'ni Jesús; lcaa quichĩ nguañi cha' bi', cha' scaa cha' nchcui' scaa ñati ji'ĩ Jesús. Pana ndi'ya ngua ti' ycu' rey bi':

—Jyo'o Juan nu ntyucuatya ji'ĩ ngu' tsubi' la, bi' laca Jesús re— nacui' Herodes bi'—. Ndyujui ngu' ji'ĩ Juan bi', pana juani cua ndyu'ú chaca quiya', bi' cha' nchca ji'ĩ cua'ni cha' tlyu jua'a —nacui' rey.

¹⁵ —Si'ĩ bi' —nacui' xa' ñati—, Jyo'o Elías laca nu qui'yu re.

—Si'ĩ jua'a —nacui' xa' la ñati—. Sca ñati nu laca tu'ba ji'ĩ ycu' Ndyosi laca yu re, ñi'ya nu jyo'o cusu' nu nguti'ĩ sa'ni la nu ngua tu'ba ji'ĩ ycu' Ni.

¹⁶ Lo'o ndyuna Herodes cha' nu nchcui' xa' ñati ji'ĩ Jesús bi', xa' nchcui' rey bi':

—Cua ndyu'ú jyo'o Juan chaca quiya' —nacuj—. Na' ngulo na' cña ji'í ngu', lo'o li' nteje cu' ngu' scua' que Juan bi'; pana ná tyiquee' Juan laca nu qui'yu re —nacuj rey Herodes.

¹⁷ Tya tsubi' la ngulo rey Herodes bi' cña ji'í ngu' cha' tsaa ngu' xñi ngu' ji'í nu Juan bi', cha' tsaa lo'o ngu' ji'í ne' chcuá. Ngua'ni rey cha' cuxi bi' xqui'ya Herodías nu ngua clyo'o Felipe tya'a Herodes, cha' cua ngusna lo'o Herodes ji'í nu cuna'a bi', cha' caja clyo'o lo'o.

¹⁸ —Ná ntsu'u chacuayá' tyi'í nu'u lo'o clyo'o tya'a nu'u —nacuj jyo'o Juan ji'í rey Herodes tya li'.

Bi' cha' ngusu'ba rey ji'í Juan ne' ni'í chcuá, cha' nchcui' yu jua'a lo'o rey bi'.

¹⁹ Ñasi' tsa Herodías xqui'ya Juan, cujuii ji'í yu ngua ti' nu cuna'a bi'. Pana ná ngujui ñi'ya cujuii ji'í yu hora ti,

²⁰ cha' ntsij rey Herodes ji'í Juan. Jlo ti' rey cha' liñi tsa cha' nu ngua'ni Juan, lubii tsa tyiquee Juan, lo'o jua'a ná ntsu'u cha' cuxi ji'í yu; bi' cha' nguna'asi rey ji'í yu cha' ná cua'ni nu cuna'a bi' ni sca cha' cuxi lo'o. Ndiya ti' rey Herodes cuna cha' nu ngulu'u Juan ji'í, masi ná ngua cuayá' tso'o ti' rey ji'í cha' bi'.

²¹ Tso'o tsa nti' Herodías lo'o ngua tsá ngula ycu'í rey Herodes li'. Tsá bi' ngua'ni rey ta'a, lo'o ndyacu tyuú tya'a ngu' tlyu slo rey. Lo'o ngu' nu laca loo cuentya ji'í rey bi', lo'o xu'na sendaru ji'í rey, lo'o ngu' culi'ya' nde Galilea bi', lcaa ngu' tlyu bi' ndyaa ngu' ndyacu ngu' slo rey.

²² Li' ndyalaa sca nu cuna'a cuañi' sñi' Herodías, ndyula quiya' nu cuna'a bi' slo ngu'. Chaa tsa ti' rey Herodes li', lo'o jua'a ndiya ti' ngu' nu ndyacu slo lo'o na'a ngu' ji'í nu cuna'a cuañi' ndyula quiya'. Nchcui' rey lo'o nu cuna'a cuañi' bi' li'.

—Cacha' clya nu'u jna' juani ti na ca cha' tso'o nu nti' nu'u —nacuj rey ji'í—. Ta na' cha' tso'o bi' jinu'u —nacuj—.

²³ Xcube' ycu'í Ndyosi 'na si ná ta na' lcaa na nu jña nu'u 'na juani, masi sa cla'be yuu su cuentya jna', ta na' jinu'u —nacuj rey ji'í nu cuna'a cuañi' bi'.

²⁴ Li' ndu'u nu cuna'a cuañi' bi', ndyaa slo xtya'a.

—¿Na ca jña na' ji'í rey? —nacuj ji'í xtya'a li'.

—Scua' que Juan nu ntyucuatya ji'í ngu' —nacuj xtya'a li'.

²⁵ Yala ti ndyaa nu cuna'a cuañi' bi' slo rey chaca quiya', cha' jña cha' bi' ji'í.

—Scua' que Juan nu ntyucuatya ji'í ngu' nti' na' —nacuj nu cuna'a bi'—. Nu juani ti nti' na scua' que yu bi' ne' sca tsi'yu —nacuj ji'í rey.

²⁶ Xñi'í tsa ti' rey li', masi ná ngua ji'í tacuj' cha' ji'í nu cuna'a bi'; ná caca jua'a, cha' slo ngu' tya'a ndyacu cua ngua'ni rey jura cha' ta lcaa na nu jña nu cuna'a cuañi' bi' ji'í.

²⁷ Li' hora ti ngulo rey cña ji'í sca sendaru ji'í nu ndu' cua, cha' tsaa squi'ya sendaru scua' que Juan. Ndu'u sendaru ndyaa ni'í chcuá, nteje cu' scua' que Juan.

²⁸ Li' ñaa lo'o sendaru ji'í ne' tsi'yu, nda ji'í nu cuna'a cuañi' bi'. Li' ndyaa lo'o nu cuna'a bi' ji'í slo xtya'a.

²⁹ Ñi'ya ngua li', lo'o ndyuna ngu' nu ndyaca tsa'a ji'í Juan cha' nscua jyo'o bi', hora ti ndyaa ngu' ca su ntsiya jyo'o Juan. Li' ndyaa ngu' nguxatsi' ngu' ji'í jyo'o bi'.

Nda Jesús na ndyacu ca'yu mil tya'a ñati

³⁰ Ca tiya' la xi xa' ndyalaa ngu' tya'a ndya'a Jesús slo yu, ngu' nu ndyaa nchcui' lo'o ngu' xa' quichí cha' jii Jesús. Nda ngu' cha' lo'o yu ñi'ya nu ngua'ni ngu', ñi'ya nu ngulu'u ngu' jii ñati ca bi'.

³¹ Nhcui' Jesús lo'o ngu' bi' li':

—Tsa na xi chaca se'i su tyi'i ma ycu'i ti, cha' chca'a cña' ma xi —nacui Jesús jii nu tii tyucuaa tya'a ngu' bi'.

Jua'a nhcui' Jesús lo'o ngu' bi', cha' quiña'a tsa ñati ndi'i slo ngu', hasta nga'aa ngujui tyempo cacu ngu'.

³² Li' ndu'u ngu' ndyaa ngu' ne' yaca ni'i sube ti, cha' tsa ngu' xi su ná ntsu'u ñati.

³³ Pana tyuu tya'a ñati na'a mala ndyaa ngu'. Ndyuloo ñati bi' jii ngu', lo'o li' nguañi cha' bi' ca tyuu tya'a quichí. Bi' cha' ngusna ngu' quichí bi' ndyaa ngu' to' tayu', nde loo la ndyalaa ngu' su ndyaa Jesús lo'o tya'a ndya'a yu.

³⁴ Lo'o ndyalaa yaca ni'i sube ti to' tayu', ndu'u Jesús na'a yu cha' quiña'a tsa ñati ndi'i. Lo'o jua'a, tya'na tsa ti' Jesús ña'a yu jii nu ngu' quiña'a bi'; ngulacua ti' yu cha' ñi'ya nti' xlya' nu ná ntsu'u nu ña'asii jii, jua'a ndya'a nu ñati quiña'a bi', ngua ti' Jesús. Bi' cha' tyiquee' ngulu'u yu quiña'a tsa cha' jii ngu' bi'.

³⁵ Lo'o cua ngusii, li' ñaa ngu' nu ndyaca tsa'a jii yu slo yu cha' chcui' ngu' lo'o yu:

—Ná ndi'i ñati ca nde —nacui ngu'—, lo'o jua'a ngusii tsa juani.

³⁶ Tso'o la si culo nu'u cña jii ñati quiña'a re cha' tyaa ngu' ca quichí cacua ti, cha' cui'ya ngu' na cacu ngu' —nacui ngu' jii Jesús.

³⁷ —Cu'ma, ta ma na cacu ngu' re —nacui Jesús jii ngu' nu ndyaca tsa'a jii li'.

—¿Ha tyu'u scua tucua siyento paxu cui'ya ya xlyá teje' cacu ngu' re, cusu'? —nacui ngu' jii Jesús.

³⁸ —¿Ni lcu'a tya'a xlyá teje' ntsu'u jii ma lacua? —nacui Jesús—. Culacua ma xi jii —nacui jii ngu'.

Ngulana ngu' si lo'o xi na cacu ndya'a ñati bi', li' xa' nhcui' ngu' lo'o Jesús.

—Ca'yu tya'a ti xlyá teje' lo'o tucua tya'a ti cualya lo'o jii ngu' nde —nacui ngu' jii Jesús li'.

³⁹ Lo'o li' ngulo Jesús cña jii ngu' quiña'a cha' tyaca'a ngu' xi lo quii sube cuentya taju ngu'.

⁴⁰ Li' cuentya taju ti ndyaca'a ngu' lo yuu; cuentya sca siyento tya'a ñati sca taju, cuentya tu'ba tyii tya'a ñati sca taju, jua'a ndyaca'a ngu'.

⁴¹ Li' ndaya' Jesús jii nu ca'yu tya'a xlyá teje' lo'o nu tucua tya'a cualya bi', nguxña'a yu nde cua cha' tya yu xlya'be jii ycu'i Ndyosi xqui'ya xlyá, lo'o jua'a xqui'ya cualya. Ndy'a'be xlyá li', nda yu xlyá yu'be jii nu ngu' nu ndyaca tsa'a jii cha' tacha ngu' jii nu ngu' quiña'a bi'; la cui' jua'a ngusa'be yu jii cualya cha' cacu ngu'.

⁴² Jua'a ngua cha' ndyacu lcaa ngu', lo'o nguaala' jii ngu'.

⁴³ Lo'o ndye ndyacu ngu', nguxuti' ngu' lcaa yu'be nu ndyanu, lo'o yu'be xlyá lo'o yu'be cualya; ngutsa'a tii tyucuaa tya'a hcubi lo'o yu'be bi' li'.

⁴⁴ Jua'a ngua cha' ca'yu mil tya'a ngu' qui'yu ndyacu xlyá lo'o cualya nu ngua tsa bi'.

Nguta'a Jesús lo hitya tayu'

⁴⁵ Lo'o li' ngulo Jesús cña jii nu ngu' nu ndyaca tsa'a jii, cha' tyati' ngu' ne' yaca ni'i sube ti, cha' tsa ngu' nde loo la su tsa ycu'i ca chaca tsu' tayu' hasta

ca quichĩ Betsaida. Tyanu Jesús cha' chcuĩ' salya' lo'o nu ngu' quiña'a bi', cha' tyaa ngu' quichĩ ca to' tyi ngu'.

⁴⁶ Lo'o cua nhcuĩ' salya' lo'o ngu', ndu'u Jesús ndyaa ycuĩ' ti yu nde sii' ca'ya cha' chcuĩ' yu lo'o ycuĩ' Ndyosi Sti yu.

⁴⁷ Lo'o ndyaa cuichaa ntsu'u ngu' tyijyu' lo hitya ne' yaca ni'ĩ sube ti, ndyanu Jesús ycuĩ' ti nde lo yuu btyi.

⁴⁸ Na'a Jesús cha' lye tsa ndyu'ni ngu' cña cha' xna yaca ni'ĩ bi' lo hitya, cha' nguula tsa cui'ĩ ndyaca lo hitya. Lo'o cua quixee ti, li' lijya Jesús ndya'a lo hitya ti. Cua tyeje tacui ti Jesús,

⁴⁹ lo'o li' na'a ngu' ji'ĩ yu ndya'a yu lo hitya. Ngusi'ya tsa ngu' li', cha' sca jyo'o laca ngua ti' ngu'.

⁵⁰ Na'a ca ta'a ngu' ji'ĩ, lo'o jua'a ndyutsii tsa ngu' li'. Hora ti ndacha' Jesús ji'ĩ ngu':

—Cua'ni tlyu tyiquee ma, na' laca —nacuj yu—. Ná cutsii ma —nacuj Jesús ji'ĩ ngu'.

⁵¹ Li' ndyatĩ Jesús ne' yaca ni'ĩ lo'o ngu', hora ti ngua ti cui'ĩ li'. Ndube tsa ti' ngu' li', ngulacua tsa ti' ngu'.

⁵² Ná nda ngu' cuentya tsiya' ti ñi'ya ngua cha' nguta'a Jesús lo hitya. La cui' ti cha' ná ngua cuayá' ti' ngu' ñi'ya nu ngua'ni Jesús lo'o ngusa'be yu ji'ĩ xlyá bi'. Na cua ndyacuj' hique ngu'.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'ĩ ngu' quicha nde Genesaret

⁵³ Li' ndyalaa yaca ni'ĩ chaca tsu' tayu' lo'o ngu', ca loyuu su cuentya Genesaret ndyalaa ngu' li'. Lo'o ngusca' ngu' ji'ĩ yaca ni'ĩ bi',

⁵⁴ li' ndyu'u ngu'. Hora ti ndyuloo ñati nu ca tyi bi' ji'ĩ Jesús.

⁵⁵ Ngusna ngu' ndyaa ngu' ca slo ca ta'a ngu' quicha, cha' tyaa lo'o ngu' ji'ĩ ngu' quicha bi' slo Jesús; masi ngu' quichĩ cacua ti, masi ngu' tyijyu' la xi, ndyi'ya ngu' ji'ĩ ngu' quicha lijya. Masi ne' catya, masi lo jaa' ti ndyaa ngu', cha' tyalaa ngu' ca su ndu Jesús.

⁵⁶ Tyuu tya'a quichĩ su ndyaa Jesús, lo'o quichĩ tlyu, lo'o quichĩ sube ti, lo'o to' tyi ñati ti ne' quixĩ', lcaa su ndya'a yu ñaa ngu' ñaa lo'o ngu' ji'ĩ nu quicha ji'ĩ ngu'. Ndiñña ngu' chacuayá' ji'ĩ Jesús cha' cala' ti ngu' quicha masi quiya' ste' ti yu. Lo'o lcaa nu quicha nu ndyala' ste' Jesús ni, hora ti ngua tso'o ngu' bi' li'.

7

Na laca nu cua'ni ñu'u ji'ĩ tyiquee ñati

¹ Lo'o li' ndyalaa sca taju ngu' fariseo, ndya'a ngu' lo'o xi mstru nu nclu'u cha' jo'ó ne' laa nde quichĩ Jerusalén. Lijya ngu' ca su ndu Jesús.

² Ndube ti' ngu' bi', cha' ntsu'u ngu' nu ndyaca tsa'a ji'ĩ Jesús nu ndacu tyaja masi bilya tyaati ya' ngu' ñi'ya lo'o nclu'u mstru cha' jo'ó ji'ĩ ngu' cha' cua'ni ngu'.

³ (Nu ngu' fariseo, lo'o jua'a lcaa tya'a ngu' judío ni, ná cacu ngu' si bilya tyaati tso'o ya' ngu' ñi'ya nu nguscua jyo'o cusu' sa'ni la cha' cua'ni ngu'.

⁴ Lo'o tsaa ngu' lcaya' cui'ya ngu' sca na cacu ngu', tyaa lo'o ngu' ji'ĩ toni'ĩ li'; pana ná ntsu'u chacuayá' cacu ngu' ji'ĩ si bilya cua'ni lubii ngu' ji'ĩ tyucui ña'a ngu'. Quiña'a tsa cña tacati jua'a cua ngulu'u jyo'o cusu' ji'ĩ ngu' judío cha' cua'ni ngu'; ñi'ya nu tyaati tasa ji'ĩ ngu', ñi'ya nu tyaati castyu, ñi'ya nu tyaati quityu' chcuá, ñi'ya nu tyaati ca'ña, cha' caca lubii scaa na bi' cuentya ji'ĩ ycuĩ' Ndyosi, ngua ti' ngu'.)

⁵ Bi' cha' ndi'ya nchcuane ngu' ji'j Jesús li', nu ngu' fariseo bi' lo'o mstru cha' jo'ó bi' ni:

—¿Ni cha' laca ná tso'o ndyu'ni ngu' nu ndyaca tsa'a jinu'u? —nacuj ngu' ji'j yu—. Ná ndaquiya' ngu' bi' ji'j cña nu cua ngulu'u jyo'o cusu' ji'na cua sa'ni la, cha' ná ndyaatj tso'o ya' ngu' lo'o cacu ngu' tyaja —nacuj ngu' bi' ji'j Jesús.

⁶ Li' nguxacuj Jesús cha' ji'j ngu' bi':

—Liñi tsa cha' nu nchcui' jyo'o Isaías ji'j ma sa'ni, cha' ñati nu tucua cha' ntsu'u tyiquee ma laca ma. Ndi'ya nguscua nu cusu' Isaías bi' lo quityi ji'j ycu' Ndyosi:

Ndu'ni tlyu ngu' re jna' cha' tu'ba ti ngu', nacuj ycu' Ni, si'i tyucui tyiquee ngu' ndu'ni tlyu ngu' 'na.

⁷ Na cuiñi tsa ngu' re; nacuj ngu' cha' ndyu'ni tlyu ngu' 'na,

pana nclu'u ngu' cha nu' nchcui' ñati ti ji'j tya'a ngu',

masi nacuj ngu' cha' nclyu'u ngu' cha' jna' ji'j tya'a ngu', nacuj ycu' Ni.

Jua'a nscua lo quityi.

⁸ Ná ndube ti' cu'ma ñi'ya nu ngulo ycu' Ndyosi cña ji'j ñati chalyuu; ji'j cña nu ngulu'u jyo'o cusu' ji'na, bi' ti cña ndaquiya' ma ji'j —nacuj Jesús ji'j ngu' bi'.

⁹ Lo'o li' xa' nchcui' yu lo'o ngu' bi':

—Tso'o tsa nti' ma cha' nguxtyanu ma cña nu ngulo ycu' Ndyosi ji'na; ndulo la cha' nu ngulu'u jyo'o cusu' ji'na, nti' ma —nacuj Jesús—.

¹⁰ ¿Ha ná ntsu'u ti' ma cha' nu nchcui' jyo'o Moisés cuentya ji'j ycu' Ndyosi lo'o ñati sa'ni? “Tucua ma cha' nu nchcui' sti ma, cha' nu nchcui' xtya'a ma”, nacuj Ni. “Si chcu' ma cha' cuxi ji'j sti ma ji'j xtya'a ma, ntsu'u cha' cujuui ngu' ji'j ma li’”, nacuj Ni.

¹¹ Pana cuxi tsa cha' nu nchcui' cu'ma. Na nclyu'u ma ji'j ngu' cha' tso'o laca si chcu' sca ñati lo'o sti ngu' lo'o xtya'a ngu' ndi'ya: “Nga'aa caca 'na xtyucua na' ji'j ma, cha' Corbán laca lcaa cha' nu ta na' ji'j ma nquicha’”. (Corbán ni, ndi'ya nti' ñacuj cha' bi' cha'cña ji'j ngu' bi': sca na nu cua nda ngu' ji'j ycu' Ndyosi.)

¹² Nga'aa nda ma chacuayá' cha' xtyucua ngu' bi' ji'j sti ngu' ji'j xtya'a ngu' li' —nacuj Jesús ji'j ngu' bi'—.

¹³ Ná tso'o laca lo'o nclyu'u ma jua'a. Nga'aa ndaquiya' ma ji'j cña nu ngulo ycu' Ndyosi ji'na, si jua'a culu'u ma ji'j ngu'; lye la ndaquiya' ma ji'j cha' nu nda jyo'o cusu' lo'o ma. Lo'o jua'a quiña'a tsa xa' la cha' cuxi ndu'ni ma —nacuj Jesús ji'j ngu'.

¹⁴ Ngua chaca quiya' ngusi'ya Jesús ji'j quiña'a tsa ñati nu lca'a ji'j cha' caa ngu' cacua la xi.

—Cua'a jyaca lcaa cu'ma ji'j cha' nu ta na' lo'o ma, cha' ca cuayá' ti' ma sca cha' —nacuj Jesús ji'j ngu' li'—.

¹⁵ Ná ntsu'u na ndacu ngu' nu cua'ni cha' caca cuxi tyiquee ngu' —nacuj yu—. Lo'o nchcui' ngu' sca cha', lo'o ndyu'ni ngu' sca cña, jua'a caca cuayá' ti' na si cuxi tyiquee ngu' bi'.

¹⁶ Lcaa ma nu nti' cuna ma, cua'a jyaca tso'o ma ji'j cha' bi' juani —nacuj Jesús ji'j ngu'.

¹⁷ Lo'o ca tya' la, li' ndyatj Jesús ndyaa ne' sca ni'i. Ndyanu nu quiña'a ñati bi' nde liya' ti. Lo'o li' nchcuane nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'j, ñi'ya ndyu'u cha' ji'j cuij nu nda ca ti yu.

18 —¿Ha lo'o cu'mā ná ngua cuayá' ti' mā cha' bi'? —nacuj Jesús j'i'j' ngu' li'—. ¿Ha ná jlo ti' mā cha' si'i' na nu cacu na laca nu cua'ni cha' caca cuxi tyiquee na? Ná taca.

19 Lo'o cacu na sca na, li' tyatj' bi' nde tyuu tu'ba na, ca ti'j' bi' nde ne' na li'; lo'o tsa na liya' tye lyiji cha' j'i'j' li' —nacuj Jesús.

Jua'a nchcui' Jesús cha' ca cuayá' ti' na cha' tso'o cacu na lcaa na nu ndacu ñati.

20 Tya nchcui' la Jesús lo'o ngu' bi' li':

—Sca cha' nu nchcui' ñati, sca cha' nu ndyu'ni ñati, jua'a caca cuayá' ti' na si ntsu'u cha' cuxi ne' cresiya j'i'j' ngu' bi'.

21 Si chañi cha' ntsu'u cha' cuxi ne' cresiya j'i'j' ñati, quiña'a tsa cha' cuxi taca cua'ni ñati bi' li': masi culacua cuxi ti' ngu', masi cua'ni suba' ngu' lo'o xa' ñati, masi tyu'u cha' j'i'j' ngu' lo'o clyo'o xa' ñati, masi cujuu' ngu' j'i'j' tya'a ngu',

22 masi ngu' cuaana caca ngu', masi tyacui' ti' ngu' j'i'j' sca na nu ntsu'u j'i'j' xa' ñati, masi caca lya' ti' ngu' j'i'j' xa' ñati, masi tucua cha' tyu'u tyiquee ngu', masi suba' tsa cua'ni ngu', masi caca liye' ti' ngu', masi cuentyu tsa caca ngu', masi caca tyixi tsa tu'ba ngu', masi ná cube' ti' ngu' tsiya' ti.

23 Na cua ntsu'u tyiquee ñati j'i'j' lcaa cha' cuxi bi', bi' cha' ndiya ti' ngu' cua'ni ngu' j'i'j'. Bi' laca cha' nu ndu'ni cha' ná lubii cresiya j'i'j' ñati chalyuu.

Jlya ti' sca nu cuna'a xa' tsu' j'i'j' Jesús

24 Lo'o li' ndu'u Jesús ndyaa tyijyu' nde loyuu su cuentya quichj' Sidón, nde su cuentya quichj' Tiro li'. Ngua ti' yu cha' tyanu yu sca ne' ni'j' cuaana ti cajua; pana ná ngua j'i'j', cha' yala ti ngujui cha' j'i'j' ngu' macala ndi'j' yu.

25 Lo'o jua'a ntsu'u sca nu cuna'a ngu' quichj' bi'; ngua cuayá' ti' mala su ndi'j' Jesús, bi' cha' yaa ma' su ndi'j' yu. Cua ngusñi sca cui'j' cuxi j'i'j' sca nu cuna'a piti, sñi' nu cuna'a bi'; bi' cha' ngutu stj' xtya'a nu piti nde loo Jesús,

26 ngüijña ma' cha' clyu ti' j'i'j' yu, cha' culo yu cui'j' cuxi nu ntsu'u j'i'j' sñi', nti' ma'. Cha'cña j'i'j' ngu' griego nchcui' nu cuna'a bi', cha' ngu' xa' tsu' laca ma', ngu' sirofenicia.

27 —Clyo nda ngu' na cacu sñi' ngu' —nacuj Jesús—. Ná tso'o si xñi ngu' tyaja nu ndyacu sñi' ngu' cha' ta ngu' j'i'j' xne' ti —nacuj Jesús j'i'j' nu cuna'a bi'.

28 —Chañi cha' jinu'u —nacuj nu cuna'a—, pana ntsu'u chacuayá' cacu xne' satya nu ndyalú ne' mesa laja lo'o ndyacu nu sube —nacuj j'i'j' Jesús.

29 —Tso'o nchcui' nu'u —nacuj Jesús—. Tso'o ti tyaa nu'u to' tyi juani, cha' cua ndyaca tso'o sñi' nu'u juani —nacuj yu j'i'j' nu cuna'a bi' li'.

30 Ndu'u nu cuna'a bi' ndyaa, ndyalaa to' tyi su ntsiya sñi' lo qui'ña. Li' na'a nu cuna'a cha' cua ndyaca tso'o sñi', nga'aa ntsu'u cui'j' cuxi j'i'j'.

Ngua'ni Jesús jo'o j'i'j' ñati cu'u

31 Lo'o li' ndu'u ngu' quichj' Tiro, ñaa ngu', nteje tacui ngu' quichj' Sidón, nteje tacui ngu' nde Decápolis, la cui' loyuu su nscua tii tya'a quichj'. Li' nguxtyuu ngu' yaa nde to' tayu' Galilea.

32 Li' ñaa xi ñati slo Jesús, ñaa lo'o ngu' j'i'j' sca nu cu'u. Na cu'u jyaca yu, jua'a ná nchca chcui' tso'o yu. Li' nchcui' ngu' lo'o Jesús cha' sta ya' hique nu quicha bi'.

33 Ndyaa lo'o Jesús j'i'j' nu quicha bi' sca se'j' cacua ti su ná ndi'j' ñati. Li' ndyojo' sne ya' Jesús tyuu jyaca nu quicha bi', ngutu'u hitya sañi' Jesús, cuati ngusta sne ya' lo ltse' nu quicha.

34 Li' nguxña'a Jesús nde cua, lye tsa ñaa xtyi' li'.

—Efata —nacuj Jesús jil'i nu quicha bi' li'. (Ndi'ya ndyu'u cha' bi' cha'cña jil'i yu: Tyaala tyuu jyaca nu'u, jua'a nti' ñacuj cha' bi'.)

³⁵ Hora ti ndyaala tyuu jyaca yu li'; nduna tso'o yu, ngua tso'o ltse' yu cha' tso'o ti nda yu cha' lo'o ngu'.

³⁶ Li' ngulo Jesús cña jil'i ngu' cha' ná cacha' ngu' jil'i xa' ñati ñi'ya ngua jil'i nu quicha bi'. Pana ná nduna ngu'; lye la nguafi cha' bi', masi lye ngulo Jesús cña jil'i ngu' cha' ná cacha' ngu' jil'i tya'a ngu'.

³⁷ Ndube tsa ti' ngu' lo'o ndyuna ngu' ñi'ya ngua cha' bi'.

—Tso'o tsa ndu'ni yu bi' —nacuj ngu'—, lo'o jil'i ngu' nu cu'u jyaca nchca jil'i yu ndu'ni yu cha' ndyaca tso'o ngu'; hasta lo'o nchcui' ngu' quicha bi' chaca quiya' xqui'ya yu, masi ngua cu'ú tu'ba ngu'.

8

Nda Jesús na ndyacu jacua mil tya'a ñati

¹ Ngua chaca tsā. Tya tsubi' ndyu'u ti'l' quiña'a tsa ñati slo Jesús, bi' cha' nga'aa ntsu'u na cacu ngu' juani. Li' nchcui' Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i:

² —Tya'na tsa ti' na' jil'i nu ngu' quiña'a re —nacuj—, cha' sna tsā cua nguta'a ngu' lo'o na'. Nga'aa ntsu'u tsiya' ti na cacu ngu' juani.

³ Ná tso'o culo na' cña jil'i ngu' re cha' tyaa ngu' juani, ña'a lo'o jbi'ña ti ndya'a ngu'; nga'aa talo ngu' tya'a ngu' tyucui' cha' tyalaa ngu' to' tyi ngu', cha' jua'a ndi'xi ngu' nu tyijyu' tsa lijya ngu' —nacuj Jesús jil'i ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i.

⁴ —¿Ñi'ya cua'ni na ca nde? —nacuj ngu' bi' li'—, cha' ná ndi'xi ni sca ñati. Ná caja ñi'ya ta na na cacu ngu' re —nacuj nu ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i bi'.

⁵ —¿Ni l'cua tya'a xlyá ntsu'u jil'i ma? —nacuj Jesús jil'i ngu' bi' li'.

—Cati tya'a ti xlyá teje' lo'o jil'i ya —nacuj ngu' jil'i.

⁶ Li' ngulo Jesús cña jil'i nu ngu' quiña'a bi', cha' tyaca'a ngu' lo yuu. Ndaya' yu jil'i nu cati tya'a xlyá teje' bi', ndya xlyá'be jil'i ycu' Ndyosi xqui'ya cha' ntsu'u na cacu ngu'. Li' ngusa'be yu xlyá bi', nda yu yu'be jil'i nu ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i cha' tacha ngu' jil'i nu ngu' quiña'a bi', cha' cacu ngu' jil'i.

⁷ Lo'o xi cualya sube ntsu'u jil'i ngu'; bi' cha' lo'o ngulacua Jesús jil'i cualya bi', li' ngulo yu cña cha' tacha ngu' yu'be cualya bi' jil'i nu ngu' quiña'a bi', cha' cacu ngu' jil'i.

⁸ Lo'o ndyacu ngu' jil'i, nguaala' tsa jil'i ngu' li'. Lo'o li' nguxuti' ngu' lcaa satya nu tya'a ndyanu su ndyacu ngu', ngutsa'a cati tya'a chcubi lo'o yu'be bi'.

⁹ La cui' tsā bi' cua ndyacu jacua mil tya'a ñati. Lo'o nchcui' salya' Jesús lo'o nu ngu' quiña'a bi',

¹⁰ li' ndyat' yu ne' yaca ni'xi sube lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i, ndyaa yu lo'o ngu' nde su naa Dalmanuta.

Ña'a cui'ya ngu' sca cha' tlyu nu cua'ni Jesús, nti' ngu'

¹¹ Li' ndyu'u tucua xi ngu' fariseo slo Jesús cha' xuu ngu' lo'o yu. Ngua ti' ngu' cha' caja ñi'ya chcui' ngu' sca cha' cuxi jil'i yu; bi' cha' ndijña ngu' fariseo bi' jil'i yu cha' culu'u yu sca cha' tlyu jil'i ngu', sca cha' tonu nu tyu'u tucua nde cua chacuayá' jil'i ycu' Ndyosi.

¹² Li' nda xtyi'i Jesús hasta ca ne' cresiya jil'i.

—Lcaa ñati nu lu'ú nde chalyuu tyempo juani ni, ¿ni cha' laca xcu' na nti' ngu' cha' cua'ni na' sca cha' tlyu chacuayá' jil'i ycu' Ni cha' ña'a ngu' jil'i?

—nacuj Jesús—. Cha' liñi nchcui' na' lo'o mā, cha' ná ta ycui' Ni chacuayá' ña'a mā ni sca cha' tlyu —nacuj Jesús jii' ngu' bi'.

¹³ Lo'o li' nguxtyanu yu jii' ngu' fariseo bi'; xa' ndyatí yu ne' yaca ni'i sube ti lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a jii' bi', nteje tacui ngu' lo' tayu', ngutu'u ngu' chaca tsu' li'.

Ngu' fariseo laca ñi'ya nti' scua tiye'

¹⁴ Ngujlyaa ti' nu ngu' nu ndyaca tsa'a jii' Jesús cha' tsa'a lo'o ngu' na cacu ngu' tsá bi', sca xlyá teje' ti ntsu'u jii' ngu' nde ne' yaca ni'i sube.

¹⁵ Lo'o li' nda Jesús chaca cuij lo'o ngu':

—Tii ti ti' mā tyi'i mā —nacuj yu—, cui'ya mā cuentya ñi'ya ndu'ni scua tiye' nu nda ngu' bi', nu ngu' fariseo lo'o ngu' nu cuentya jii' rey Herodes ni.

¹⁶ Cuaana ti nchcui' ngu' nu ndyaca tsa'a jii' lo'o tya'a ngu' li':

—Xqui'ya cha' ná ntsu'u la xlyá teje' ji'na, bi' cha' nchcui' yu cha' jii' scua tiye' lo'o na —nacuj ngu' jii' tya'a ngu'.

¹⁷ Pana ngua tii Jesús cha' ná ngua cuayá' ti' ngu' bi'.

—¿Ni cha' laca ndube ti' mā cha' ná ntsu'u na cacu mā? —nacuj yu jii' ngu' bi' li'—. ¿Ha ná jlo ti' mā? ¿Ha ná nchca cuayá' ti' mā? ¿Ha ndyacu' hique mā? —nacuj yu—.

¹⁸ Ntsu'u si'yu cloo mā, ¿ha ná nchca ña'a mā? Ntucua jyaca mā, ¿ha ná nchca cuna mā? ¿Ha ná ndyi'u ti' mā tsiya' ti'?

¹⁹ Nu lo'o ngusa'be na' ca'yu tya'a xlyá teje' ndyacu nu ca'yu mil tya'a ñati bi' ni, ¿ni lcua tya'a chcubi ntsu'u yu'be xlyá nu cua nguxuti'i mā li'? —nacuj Jesús jii' ngu'.

—Tii tyucuaa tya'a chcubi —nacuj ngu' jii'.

²⁰ —La cui' jua'a lo'o ngusa'be na' cati tya'a xlyá teje' ndyacu nu jacua mil tya'a ñati bi', ¿ni lcua tya'a chcubi ntsu'u yu'be xlyá nu cua nguxuti'i mā li'? —nacuj yu jii' ngu'.

—Cati tya'a chcubi —nacuj ngu' jii'.

²¹ —¿Ha bilya caca cuayá' ti' mā lacua? —nacuj Jesús jii' ngu' bi' li'.

Ngua'ni Jesús jo'o jii' sca ngu' cuityi' ca Betsaida

²² Lo'o li' ndyalaa ngu' ca nde quichí Betsaida. Hora ti ñaa lo'o ngu' quichí jii' sca nu cuityi' slo Jesús. Ndijña tsa ngu' jii' yu cha' sta ya' yu hique nu quicha, ngua ti' ngu'.

²³ Bi' cha' ndaya' Jesús ya' nu cuityi', ndyaa lo'o yu jii' ca to' quichí. Ngutu'u hitya sañi' Jesús cloo nu quicha, ngusta ya' yu cloo nu cuityi' bi' li'.

—¿Ha cua ña'a nu'u sca na? —nacuj Jesús jii' nu quicha.

²⁴ Cua ngulane ña'a nu quicha cacua ti li'.

—Cua nchca ña'a na' xi —nacuj nu quicha—. Tsa lyiji tsa tyaca' ña'a na', ñi'ya ña'a yaca ña'a ngu' lo'o ndya'a ngu' —nacuj nu quicha bi' jii' Jesús.

²⁵ Xa' ngusta ya' Jesús cloo nu quicha bi'. Lo'o nguxña'a tso'o nu quicha chaca quiya', li' cua ngua ña'a tso'o jii' lcaa ñati; cua ndyaca tso'o cloo li'.

²⁶ Pana ngulo Jesús cña jii' cha' tyaa to' tyi:

—Ná tsaa nu'u nde lqichí juani, ná cacha' nu'u jii' ñati na ca nu ngua jinu'u —nacuj Jesús jii' nu ngua quicha bi'.

Ndacha' liñi Pedro cha' ycui' Cristo laca Jesús

²⁷ Tya ndyaa la Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a jii', ndyaa ngu' tyuu tya'a quichí sube ti ca loyuu su cuentya Cesarea de Filipino. Laja lo'o ndya'a ngu' tyucuij, li' nchcuane Jesús jii' ngu':

—Lo'o nchcui' ñati jna', ¿tilaca laca na', nti' ngu'? —nacuj Jesús jil'i ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i.

²⁸ —Ntsu'u ngu' nu nchcui' cha' jyo'o Juan nu ntyucuatya jil'i ngu' tya tsubi' la laca nu'u —nacuj ngu'—. Xa' la ñati ni, nchcui' ngu' cha' jyo'o cusu' Elías laca nu'u; lo'o xa' la ñati ni, nchcui' ngu' cha' sca jyo'o cusu' nu ngua tu'ba jil'i ycu' Ndyosi sa'ni la laca nu'u.

²⁹ —Lo'o cu'ma ni —nacuj Jesús—, ¿tilaca laca na' nti' ma? —nacuj yu jil'i nu ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i.

Hora ti nguxacuj Pedro cha' jil'i yu:

—Cristo laca nu'u —nacuj Pedro li'.

³⁰ Ngulo Jesús cña jil'i ngu' li', cha' ná cacha' ngu' cha' bi' jil'i xa' la ñati.

Nda Jesús cha' lo'o ngu' cha' cua cajaa ti ycu'

³¹ Lo'o li' nguxana Jesús ngulu'u yu jil'i ngu' ndi'ya:

—Ntsu'u cha' caa quiña'a tsa cha' ti'í nu caca jil'i ycu' na', masi ycu' Ndyosi cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati —nacuj Jesús jil'i ngu'—. Nde loo la chcui' tsa ngu' cuentyu jna'; lo'o nu ngu' cusu', lo'o sti jo'ó nu laca loo, lo'o mstru cha' jo'ó ni, lcaa ngu' bi' chcui' ngu' cha' nu cuiñi laca na'. Lo'o jua'a cujuu ngu' jna' li'; pana lo'o tyu'u scua sna tsa, li' tyu'ú na' chaca quiya'.

³² Liñi ngulu'u Jesús cha' bi' jil'i nu ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i; bi' cha' ngusñi Pedro ya' Jesús li', nchcui' lo'o yu cha' ngua ti' cua'a jil'i yu, cha' nga'aa chcu' Jesús jua'a.

³³ Li' nguxtyacuj Jesús su ndu ti, nxña'a yu jil'i nu ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i; ndacu' yu tsiya' ti cha' nu nchcui' Pedro li'.

—Tyu'utsu' nu'u 'na, Satanás —nacuj yu jil'i Pedro—, cha' nga'aa tacu' loo nu'u cha' 'na. Si'í ñi'ya nu nclacua ti' ycu' Ndyosi nclyacua ti' nu'u juani, sca cha' nu ndya'a tyiquee ñati chalyuu ti nclyacua ti' nu'u —nacuj Jesús jil'i Pedro.

³⁴ Lo'o li' ngusi'ya Jesús jil'i nu ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i, lo'o jil'i nu quiña'a tsa ñati nu lca'a jil'i cha' tyaa ngu' slo yu. Nchcui' yu lo'o ngu' li':

—Si ntsu'u ngu' nu chañi cha' nti' ngu' tsa'a ngu' lo'o na' —nacuj yu—, nga'a cha' xtyanu ngu' bi' lcaa cha' nu ntsu'u tsa tyiquee ngu' bi' jil'i, cha' tya'a ngu' lo'o na' lcaa tsa, masi cujuu ñati jil'i ngu' bi' cuentya 'na.

³⁵ Chcuna' chalyuu jil'i ngu' si xcui' nclyacua tsa ti' ngu' ñi'ya caca jil'i ycu' ti ngu'; pana quije chalyuu nu ná nga'a cha' tye jil'i ngu' si tyaja'a ngu', masi cujuu ñati jil'i ngu' cuentya 'na, xqui'ya cha' nchcui' ngu' cha' tso'o jna' lo'o xa' ñati.

³⁶ Ná tyanu cha' tso'o jil'i ngu', masi ngua'ni tsa ngu' ngana nde chalyuu nuicha'; lo'o cajaa ngu', li' chcuna' lcaa chalyuu jil'i ngu'.

³⁷ Ná taca ta ngu' caya' cha' caja la chalyuu jil'i ngu'.

³⁸ Caca tyuju'u ti' na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati, nu lo'o ña'a na' jil'i scaa ñati chalyuu nu ntyuju'u ti' jna', masi tyuju'u ti' ngu' bi' jil'i cha' tso'o nu nchcui' ti na'. Si xqui'ya na' tyuju'u ti' ngu' bi' slo ngu' cuxi chalyuu juani, masi slo ngu' suba' chalyuu juani, li' caca tyuju'u ti' na' jil'i ngu' bi' nu lo'o caa na' chaca quiya' nde loo la cha' caca na' loo jil'i ñati. Li' lye tsa ña'a xee caca lo'o tyaa na' chaca quiya' chacuayá' jil'i Sti na'. Caa na' lo'o xca nu tacati tsa jil'i ycu' Ni, cha' lubii tsiya' ti ngu' xca bi' —nacuj Jesús jil'i ngu'.

9

¹ Tya nchcui' la Jesús lo'o ngu' li':

—Chañi cha' nu nchcui' na' lo'o ma —nacuj yu—, cha' ntsu'u ngu' nu tya ndu lo'o na chalyuu re juani, nu ca cuayá' ti' cha' cua nguxana cha' laca ycu'.

Ndyosi loo ne' cresiya ji'i ñati chalyuu, nu lo'o tya lyiji cajaa ngu'. Tlyu tsa chacuayá' ntsu'u ji'i Ni lo'o caca Ni loo li'.

Cua ngutsa'a ña'a tyucui ña'a loo Jesús

² Lo'o cua ndya'a scua' tsa li' ndu'u Jesús ndyaa; lo'o Pedro, lo'o Jacobo, lo'o Juan ndyaa lo'o. Jacua tya'a ti ngu' bi' ndyaa ngu' lo xlya ca'ya cua, ná lo'o xa' ñati ndyaa ngu'. Ca bi' laja lo'o na'a ngu' ji'i Jesús, cua ngutsa'a ña'a tyucui ña'a loo yu.

³ Na'a ngu' cha' ndubi tsa ña'a ste' Jesús, ngati tsa ña'a. Ná nchca ji'i sca ñati chalyuu qui'i ji'i ste' ngu' jua'a, masi jlo tsa ti' ngu' ñi'ya nu tyaati late' ji'i ngu'.

⁴ Laja lo'o na'a ngu', li' ndu'u tucua jyo'o Elías lo'o jyo'o Moisés, ndu jyo'o bi' nchcui' ngu' lo'o Jesús.

⁵ Li' nchcui' Pedro lo'o Jesús:

—Mstru —nacuj—, tso'o tsa cha' ndi'i ya ca nde lo'o nu'u. Ta nu'u chacuayá' cuiña ya sna tya'a chcu'ya, tsaca laca su tyi'i ycu'i nu'u, chaca su tyi'i La Moisés, chaca su tyi'i La Elías —nacuj Pedro ji'i Jesús.

⁶ Ndyutsij tsa Pedro lo'o tya'a ndya'a, bi' cha' nga'aa jlo ti' ngu' ñi'ya cha' nu chcu'i ngu'.

⁷ Lo'o li' ndu'u tucua sca coo nguxij tyucui ña'a hichu' ngu' su ndu ngu', li' ngañi nchcui' ycu'i Ndyosi lo'o ngu' laja coo bi':

—La cui' yu re laca nu sca ti Sñi' na' —nacuj Ni—, tyaca'a tsa yu 'na. Cua'a jyaca ma ji'i yu re lo'o chcu'i yu lo'o ma.

⁸ Hora ti nguxña'a ngu' su ndu jyo'o bi' tsa, pana na'a ngu' cha' nga'aa ndu nu ngu' bi'; sca ti Jesús ndu lo'o nu sna tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i.

⁹ Li' ndu'u ngu' ñaa ngu'. Laja lo'o ngua'ya ngu' lo xlya ca'ya, ngulo Jesús cña ji'i ngu' cha' ná cacha' ngu' ji'i xa' ñati ñi'ya ngua cha' nu cua na'a ngu' lo xlya ca'ya.

—Nu lo'o cajaa ycu'i na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati, lo'o li' tyu'ú na' chaca quiya', li' taca cacha' ma cha' bi' ji'i xa' ñati —nacuj Jesús ji'i ngu' bi'.

¹⁰ Ndaquiya' ngu' ji'i cha' nu nchcui' yu, masi ndube tsa ti' ngu' ji'i cha' nu nchcui' yu, nu lo'o cua nacuj yu cha' tyu'ú ycu'i yu chaca quiya' lo'o ngujuii yu.

¹¹ Li' nchcuane ngu' bi' ji'i Jesús:

—Nu mstru cha' jo'ó bi' ni, zñi'ya ndyu'u cha' nu nchcui' mstru bi', lo'o nacuj ngu' cha' clyo ntsu'u cha' caa jyo'o Elías nde chalyuu chaca quiya'? —nacuj ngu' ji'i Jesús.

¹²⁻¹³ —Chañi, ntsu'u cha' caa jyo'o Elías clyo cha' cua'ni cho'o ji'i lcaa na —nacuj Jesús—. Cacha' liñi na' ji'i ma juani cha' cua laca ndyalaa jyo'o Elías bi' nde chalyuu. Lo'o jua'a cua ngua'ni ngu' lo'o yu ñi'ya nu nscua lo quityi cha' caca ji'i —nacuj Jesús ji'i ngu' bi'—. La cui' jua'a, cua nscua cha' jna' lo quityi ji'i ycu'i Ndyosi, cha' ntsu'u cha' chcube' na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati, lo'o jua'a nscua cha' ntsu'u cha' chcu'i ngu' cha' suba' jna'.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i sca yu cuañi' nu ngusñi cui'i cuxi ji'i

¹⁴ Xa' ndyalaa ngu' su ndi'i nu xa' la tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús chaca quiya'. Cua ndyu'u ti'i quiña'a tsa ñati slo ngu', jua'a ndu xi mstru cha' jo'o lo'o ngu'; nxyly mstru bi' cha' hichu' ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús.

¹⁵ Ndube tsa ti' nu ngu' quiña'a lo'o na'a ngu' ji'i Jesús lijya. Nxna ngu' slo yu cha' chcu'i ngu' lo'o yu li'.

16 —¿Ñi'ya cha' nchcui' ma lo'o ngu' jua? —nacuj Jesús ji'i ngu' li'.

17 Li' hora ti nguxana nchcui' sca ñatj nu ndu' laja ngu' bi':

—Mstru —nacuj ji'i Jesús—, na cua yaa lo'o na' ji'i sñi' na' slo nu'u. Na cu'u yu xqui'ya cui'i cuxi nu ngusñi ji'i yu.

18 Lcaa selj su nxa'lu cui'i cuxi bi' ji'i yu nclýu yu, li' ndyu'u ngo' tu'ba yu; lye ndyacu la'ya yu, lo'o li' lye ndyaca yaca cuaña' yu. Lo'o jua'a cua ndijña na' ji'i nu ngu' nu ndyaca tsa'a jinu'u jua si tyaja'a ngu' cha' culo ngu' ji'i cui'i cuxi nu ntsu'u ji'i nu quicha re. Pana ná ngua ji'i ngu' —nacuj sti nu quicha bi' li'.

19 —Ná jlya ti' cu'ma tsiya' ti —nacuj Jesús ji'i ngu' bi'—. Cuxi tsa cresiya ji'i ma. Nga'aa tso'o tyanu na' slo cu'ma, nga'aa talo na' ji'i ma tsiya' ti. Pana caa lo'o ma ji'i nu quicha jua slo na' juani.

20 Li' ñaa lo'o ngu' ji'i nu quicha slo Jesús. Nu lo'o na'a cui'i cuxi bi' ji'i Jesús, hora ti nguxalú ji'i nu quicha bi'; nclýu lo yuu, nxasu, nxasu, ntyucua ngo' tu'ba li'.

21 Nchcuane Jesús ji'i sti nu quicha li':

—¿Ni jacua' nguxana quicha bi'? —nacuj Jesús.

—Tya lo'o cuañi' yu, tya li' ngusñi quicha bi' ji'i yu —nacuj sti nu quicha bi'—.

22 Tyuu tsa quiya' cua ngxlyú bi' ji'i yu lo quii', ngxutyú ji'i yu lo hitya cha' ngua ti' cui'i cha' kujuii ji'i yu. Cua'ni tya'na ti' nu'u ji'i ya, cua'ni nu'u sca cha' tso'o, cua'ni nu'u jo'o ji'i yu si nchca jinu'u —nacuj sti nu quicha bi' ji'i Jesús.

23 —¿Ni cha' laca nacuj nu'u 'na jua'a, si nchca 'na? —nacuj Jesús ji'i—. Lcaa lo cña nchca ji'i sca ñatj nu jlya ti' ji'i ycu'i Ndyosi —nacuj.

24 Hora ti nchcui' sti nu quicha bi' li':

—Jlya ti' na' jinu'u —nacuj—, xtyucua nu'u 'na cha' jlya la ti' na' jinu'u hora nu lo'o nga'aa jlya tso'o ti' na' —nacuj ji'i Jesús.

25 Lo'o na'a Jesús cha' quiña'a la ñatj cua tyu'u ti'i ti ngu' slo, li' ngulo yu cña ji'i cui'i cuxi bi':

—Cui'i cuxi nu'u ni, la cui' nu'u laca nu ngua'ni cu'u ji'i nu quicha re —nacuj Jesús—. Culo na' cña jinu'u juani cha' tyu'u nu'u ji'i yu cuañi' re. Nga'aa xlyú nu'u ji'i yu tsiya' ti —nacuj Jesús ji'i cui'i cuxi.

26 Ngua'ni bi' cha' cuij ngusi'ya nu quicha, xa' lye tsa nguxalú cui'i ji'i nu quicha bi' lo'o ndu'u cui'i ji'i li'. Nclýu nu quicha bi', ntsiya nguliji ti'. Cua quiña'a tsa ngu' na'a ji'i.

—Cua ngujuii yu —nacuj ngu' li'.

27 Li' ngusñi Jesús ya' nu quicha bi', nguxatuu Jesús ji'i. Ndatu nu quicha bi', cha' ngua tso'o hora ti.

28 Lo'o li' ndu'u Jesús ndyaa yu nde ne' ni'i. Li' nchcui' nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i lo'o yu su ntucua ycu'i ti ngu':

—¿Ni cha' ná ngua ji'i ya culo ya ji'i cui'i nu ntsu'u ji'i nu quicha bi'? —nacuj ngu' ji'i Jesús.

29 —Sca lo ti cui'i cuxi laca bi' —nacuj Jesús—. Ná nchca ji'i ma culo ma ji'i sca cui'i jua'a, si ná ñña ma chacuayá' ji'i ycu'i Ndyosi cha' caca.

Xa' nchcui' Jesús lo'o ngu' cha' ntsu'u cha' cajaa ycu'i'

30 Lo'o li' ndu'u ngu' bi' quichj bi', nteje tacui ngu' tyuu tya'a quichj loyuu su cuentya Galilea bi'. Ná nti' Jesús cha' caja cha' ji'i ngu' quichj bi', cha' nteje tacui ycu'i yu lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i yu,

31 cha' nti' Jesús culu'u la ji'i nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i laja lo'o ndya'a ycu'i ti ngu'.

—Ntsu'u sca ñati nu cujuí cresiya 'na jilí ngu' tisiya cha' cua'ni cuxi ngu' lo'o na', masi cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati —nacuí Jesús jilí ngu'—. Cujuií ngu' bi' jna' li'. Pana lo'o tyu'u scua sna tsá tya lo'o cua ndyujuií ngu' 'na, li' tyu'ú na' chaca quiya' —nacuí Jesús.

³² Ná ngua cuayá' ti' ngu' nu ndyaca tsa'a jilí ñi'ya cha' nu nchcui' Jesús lo'o ngu'; pana ná ndacha' ngu' jilí yu ñi'ya nu nti' ñacuí cha' nu nda yu, cha' ntsií ngu' chcui' ngu' lo'o yu lí'.

Nchcui' ngu' cha' ndulo la cha' jilí ycuí' ca ngu'

³³ Lo'o li' ndyalaa ngu' nde quichí Capernaum, ndyatí ngu' ne' sca ni'í. Li' nchcuane Jesús jilí ngu':

—¿Ni cha' nchcui' mā lo'o tya'a mā ca tyucuií bi' tsá? —nacuí Jesús jilí ngu' bi'.

³⁴ Ná ntaja'a ngu' cacha' ngu' jilí yu ñi'ya cha' nu cua nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu' tyucuií, cha' ntyuju'u ti' ngu'. Tyempo bi' cua nda ngu' cha' lo'o tya'a ngu' si ndulo la cha' jilí tsaca tya'a ndya'a ngu'.

³⁵ Li' ndyaca'a Jesús, xa' nchcui' yu lo'o nu tii tyucuaa tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a jilí:

—Ñati nu nti' caca loo la jilí tya'a ngu' ni, ntsu'u cha' cua'ni ngu' bi' lcaa cña sube ti cha' xtyucua jilí tya'a ngu', ñi'ya ndu'ni sca msu cña jilí xu'na —nacuí Jesús jilí ngu' bi'.

³⁶ Lo'o li' ndu'u Jesús sca la'a ti, ñaa lo'o jilí sca nu sube slo ngu'. Li' nguxatú yu jilí nu piti bi' nde loo su ndi'í ngu'. Laja lo'o ngüityi Jesús jilí nu piti bi', li' nchcui' yu lo'o ngu' chaca quiya':

³⁷ —Lo'o xtyucua mā jilí sca ñati ñi'ya laca nu piti re xqui'ya na', la cui' jua'a na nxyucua mā 'na laca —nacuí Jesús—. Lo'o jua'a, lo'o ndu'ni mā cña 'na, la cui' jua'a ndu'ni mā cña jilí ycuí' Ni nu cua nda 'na lijyaa nde chalyuu —nacuí Jesús.

Stu'ba ti ntsu'u tyiquee ngu' lo'o na si ná nxuu tya'a ngu' bi' lo'o na

³⁸ —Mstru —nacuí Juan jilí Jesús—, cua na'a ya jilí chaca ñati nu ngulo jilí cui'í cuxi nu ngusñi' jilí ñati. Ndu'ni yu cña bi' chacuayá' jinu'u, nacuí yu, pana ná ndyaca tsa'a yu lo'o cua. Bi' cha' ngua ti' ya cua'a ya jilí yu, cha' ná culo yu jilí cui'í cuxi nu ntsu'u jilí ñati —nacuí Juan.

³⁹ —Ná cua'a mā jilí —nacuí Jesús jilí ngu'—. Ñati nu cua'ni sca cha' tlyu chacuayá' jna' nacuí ngu', nga'aa ca chcui' ñati bi' cha' cuxi jna' nde loo la.

⁴⁰ Stu'ba ti ntsu'u tyiquee ñati lo'o na si si'í na nxuu tya'a ngu' lo'o na.

⁴¹ Chañi cha' nu chcui' na' lo'o cu'mā juani: si ta laja ti cua ña'a ca ñati masi sca tasa ti hitya co'o mā xqui'ya cha' ñati jilí Cristo laca mā, nde loo la tyacua cha' tso'o jilí ñati bi'.

Cuxi tsa caca si ntsu'u sca qui'ya nu ndulo la j'na

⁴² Ná tso'o culu'u sca ñati tyucuií cuxi jilí ñati nu jlya ti' 'na ñi'ya jlya ti' nu sube —nacuí Jesús—. Tso'o la masi tyaaca' sca quichi tonu yane yu cuxi bi', li' xtyú ngu' jilí yu lo hitya tyu'o'o.

⁴³ Nga'a cha' xtyanu mā tsiya' ti jilí sca cha' cuxi nu ndiya tsa ti' mā jilí, masi ndulo tsa cha' bi' jilí mā, nti' mā, ñi'ya si laca ya' mā. Tso'o la si xana chalyuu nu ná nga'a cha' tye jilí mā, masi ná lo'o cha' cuxi nu ndulo tsa jilí mā nquicha', cha' li' ná tyalaa mā su cuxi tsa ca bilyaa. Ná ntsu'u cha' tye cha' ndyaquí quii' ca bi', tsa cu' ti ndyaquí.

⁴⁴ Ná tye cha' cacu conu' cuaña' ngu' ca bi', ni ná tye cha' ndyaquí quii' tsiya' ti.

⁴⁵ La cui' ti cha', masi ndiya tsa ti' mā jī'ī sca cha' cuxi nu ndyu'ni mā, masi ndulo tsa cha' bi' jī'ī mā nti' mā, ñi'ya si laca quiya' mā, nga'a cha' xtyanu mā tsiya' ti jī'ī. Tso'o la si xana chalyuu nu ná nga'a cha' tye jī'ī mā, masi ná lo'o cha' cuxi bi', cha' li' ná tyalaa mā su cuxi tsa ca bilyaa.

⁴⁶ Ná tye cha' cacu conu' cuaña' ngu' ca bi', ni ná tye cha' ndyaquī quii' tsiya' ti.

⁴⁷ La cui' ti cha', masi ndiya tsa ti' mā sca cha' cuxi nu ña'a mā jī'ī, nga'a cha' xtyanu mā jī'ī cha' bi' tsiya' ti, ñi'ya si na culo mā jī'ī ycuī' cloo mā. Tso'o la si xana chalyuu nu ná nga'a cha' tye jī'ī mā, masi ná lo'o cha' cuxi bi' nu ndulo tsa jī'ī mā nquicha', cha' li' ná tyalaa mā su cuxi tsa ca bilyaa.

⁴⁸ Ná tye cha' cacu conu' cuaña' ngu' ca bi', ni ná tye cha' ndyaquī quii' tsiya' ti.

⁴⁹ Xñi' ycuī' Ndyosi lcaa msta' nu tyucui tyiquee ngu' sta ngu' cha' tyaquī cuentya jī'ī ycuī' Ni. Lo'o xi teje' sta ngu' lo msta' bi'. Lo'o jua'a xñi' ycuī' Ndyosi cha' jī'ī cua ña'a ca ñati' nu talo lo'o tyacua cha' ti' jī'ī ngu'.

⁵⁰ Tso'o tsa teje', ndu'nijo'o tsa jī'na, pana si tye cha' cñi' nu ntsu'u jī'ī, li' nga'aa cua'nijo'o jī'na, cha' nga'aa caca cñi' bi' chaca quiya'. Lo'o lcaa cu'ma ni, ñi'ya laca teje' laca mā; tso'o tsa cña ndu'ni teje' lo'o sca na cacu na, jua'a tso'o tsa cña cua'ni mā laja ñati' chalyuu si tso'o ti tyi'ī mā lo'o tya'a mā.

10

Ngulu'u Jesús cha' ná xtyanu ngu' jī'ī clyo'o ngu'

¹ Lo'o li' ndu'u Jesús quichī Capernaum bi', ndyaa tyijyu' ca xa' quichī nu ntsu'u su cuentya Judea lo'o xa' la quichī nde chaca tsu' sta'a Jordán. Ca bi' ndyu'u ti'ī quiña'a tsa ñati' slo yu. Nclyu'u Jesús jī'ī ngu' li', ñi'ya nu nclu'u ti yu jī'ī ñati' nde lcaa quichī su ndya'a yu.

² Li' ndyalaa xi ngu' fariseo slo yu cha' ngua ti' ngu' bi' tyijjloo ngu' jī'ī Jesús. Li' nchcuane ngu' jī'ī yu:

—¿Ha ntsu'u chacuayá' cuentya jī'ī cha' cusu' nu ntsu'u jī'na, cha' xtyanu sca ñati' jī'ī clyo'o yu? —nacuī' ngu' bi' jī'ī Jesús.

³ Li' nguxtyacui Jesús cha' lo'o ngu' bi':

—¿Ni cña ngulo jyo'o Moisés jī'ī mā cua sa'ni la lacua? —nacuī' Jesús jī'ī ngu'.

⁴ —Nda jyo'o Moisés chacuayá' jī'ī ngu' qui'yu tya'a na cha' culo quityi cha' xtyanu ngu' jī'ī clyo'o ngu' tsiya' ti. Nu lo'o ndu'u quityi jī'ī nu qui'yu, ndye cha' clyo'o ngu' tsiya' ti; nga'aa ntsu'u cha' clyo'o ngu' bi' li' —nacuī' ngu' jī'ī Jesús.

⁵ Nguxacuī' Jesús cha' jī'ī ngu' li':

—Xqui'ya cu'ma nguscua jyo'o Moisés cha' bi', cha' ná ndaquiya' mā tsiya' ti cha' jī'ī ycuī' Ndyosi —nacuī' Jesús—.

⁶ Pana nu lo'o nguxana ntucua quiya' chalyuu, nu lo'o ngüiñá ycuī' Ndyosi lcaa lo na, ná ngua'ni ycuī' Ndyosi jua'a. “Ngüiñá Ni jī'ī ñati; ngüiñá Ni jī'ī sca nu qui'yu, lo'o jua'a jī'ī sca nu cuna'a ngüiñá Ni”, nacuī' quityi jī'ī ycuī' Ndyosi.

⁷ “Bi' cha' lo'o caja clyo'o sca nu qui'yu, li' tyu'utsu' yu to' tyi sti txya'a yu, cha' tyi'ī yu lo'o clyo'o yu,

⁸ cha' caca ngu' sca ti xtañi tyucuaa ngu' li'.” Nga'aa si'i tucua tya'a ñati' laca ngu', cha' cua laca jī'ī ngu' ñi'ya si laca ngu' sca ti ñati.

⁹ Bi' cha' ná tso'o xtyanu ngu' jī'ī clyo'o ngu', cha' cua nda ycuī' Ndyosi cha' clyo'o jī'ī ngu' —nacuī' Jesús jī'ī ngu'.

¹⁰ Lo'o ndyaa Jesús ne' ni'lí jí'í ngu', li' nchcuane nu ngu' nu ndyaca tsa'a jí'í cuentya jí'í cha' nu nda ca tí yu lo'o ngu'.

¹¹ Nguxacuj Jesús cha' jí'í ngu' li':

—Lo'o culo sca ñatí quityi cha' xtyanu jí'í clyo'o yu, cha' li' taca caja clyo'o yu lo'o chaca nu cuna'a nti' yu, cha' cuxi ndyu'ni yu lo'o nu chaca ñatí bi' —nacuj Jesús—.

¹² Lo'o jua'a sca nu cuna'a nu culo quityi cha' xtyanu jí'í clyo'o, cha' li' taca caja clyo'o lo'o chaca nu qui'yu nti', la cui' ti cha' cuxi ndyu'ni bi' lo'o nu chaca ñatí bi' —nacuj Jesús jí'í ngu'.

Ngulacua Jesús jí'í nu sube

¹³ Lo'o li' ngua sca quiya' ñaa lo'o ngu' jí'í tyuu tya'a nu sube ca su nga'a Jesús. Ngua tí' ngu' cha' sta ya' ycuí' Jesús hique nu sube bi'. Pana ngua'ni tyaala nu ngu' nu ndyaca tsa'a bi' jí'í ngu', cha' ná caa lo'o ngu' jí'í nu sube.

¹⁴ Lo'o na'a Jesús ñi'ya nu ndyu'ni ngu' nu ndyaca tsa'a jí'í, ná ndiya tí' yu cha' ndyu'ni ngu' jua'a:

—Ta ma chacuayá jí'í nu sube cha' caa ngu' ca slo na' —nacuj Jesús jí'í ngu' bi'—. Ná cua'a ma chacuayá jí'í nu sube bi', cha' caa ngu' slo na'. Ñi'ya laca lo'o jlyá tí' nu sube jí'í sti ngu', la cui' jua'a ntsu'u cha' jlyá tí' ñatí jí'í ycuí' Ndyosi, nu lo'o laca Ni loo ne' cresiya jí'í ngu'.

¹⁵ Chañi cha' nu nchcui' na' —nacuj—, cha' ná caca tyatí ngu' cha' jí'í ycuí' Ndyosi cha' caca Ni loo ne' cresiya jí'í ngu', si ná tyucui' tí' tyiquee ngu' ñi'ya nu ntsu'u tyiquee sca nu sube.

¹⁶ Lo'o li' ndyala' Jesús jí'í nu sube bi', ngulacua yu jí'í nu sube lo'o ngusta ya' yu hique ngu'.

Nhcui' sca nu culiya' lo'o Jesús

¹⁷ Tya ndyaa la Jesús tyucui' bi', lo'o li' nxna sca nu qui'yu lijya lca'a jí'í Jesús. Ndyatu stí' slo Jesús li'.

—Mstru, tso'o tsa ndu'ni nu'u —nacuj jí'í Jesús—. Cacha' nu'u jna', ¿na laca cua'ni na' cha' caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye 'na? —nacuj yu.

¹⁸ —¿Ni cha' laca nti' nu'u cha' ñatí tso'o laca na? —nacuj Jesús jí'í li'—. Sca tí ycuí' Ndyosi laca nu chañi cha' tso'o laca Ni —nacuj—.

¹⁹ Jlo tí' nu'u lcaa cña nu ngulo ycuí' Ndyosi jí'í ñatí cua sa'ni la: “Ná cujuui ma jí'í tya'a ñatí ma; ná cua'ni ma cha' suba' lo'o clyo'o xa' ñatí; ná cuaana ma cha' tso'o nu ntsu'u jí'í tya'a ñatí ma; ná chcuí' ma cuentyu jí'í tya'a ñatí ma; ná cua'ni ma ngana jí'í tya'a ñatí ma cuaana tí; lo'o jua'a, cua'ni tlyu ma jí'í stí ma, jí'í xtya'a ma, taquiya' ma jí'í cha' nu nchcui' ngu' bi'”.

²⁰ —Mstru —nacuj nu qui'yu bi' li'—, tya cuañi' na' ndaquiya' na' lcaa cña bi'; lcaa yija ndaquiya' na' jí'í cha' bi'.

²¹ Ntsu'u tsa tyiquee Jesús ña'a jí'í nu qui'yu bi'. Xa' nchcui' yu lo'o li':

—Sca tí cña lyiji cua'ni nu'u —nacuj Jesús jí'í—. Yaa clyá cujuui' nu'u lcaa cha' tso'o nu ntsu'u jinu'u, cha' tyu'u cñi ta nu'u jí'í ngu' tí' li'; tyacua xi cha' tso'o jinu'u nde loo la ca su ntucua ycuí' Ndyosi. Lí' xa' tyaa nu'u ca slo na' cha' tya'a nu'u lo'o na'.

²² Lo'o ndyuna nu qui'yu bi' cha' nu nchcui' Jesús lo'o, xa' ña'a ngulacua tí li'; xñi'í tsa tí' cha' culiya' tsa nu qui'yu bi'. Ndu'u ndyaa li'.

²³ Nguxtyacui Jesús nxña'a jí'í ngu' nu ndyaca tsa'a jí'í li'.

—Tucui tsa caca cha' tyalaa ngu' culiya' ca su laca ycuí' Ndyosi loo —nacuj Jesús jí'í ngu' bi' li'.

²⁴ Ndube tsa tí' ngu' nu ndyaca tsa'a jí'í yu li', cha' nchcui' yu jua'a cha' jí'í ngu' culiya'. Bi' cha' xa' nchcui' Jesús lo'o ngu':

—Cu'mā ngu' cuañi' —nacuj Jesús—, tucui tsa caca cha' caca ycui' Ndyosi loo ne' cresiya jii' ngu', si tiji' tsa ti' ngu' jii' lcaa cha' tso'o nu ntsu'u jii' ycui' ca ngu'.

²⁵ Lasa la cña tyeje tacui sca na'ni quiya' cuxa, masi sca na'ni tonu ñi'ya sca camello. Lasa la cha' bi', tucui la tyatí sca ngu' culiya' cha' jii' ycui' Ndyosi cha' caca ycui' Ni loo ne' cresiya jii' yu.

²⁶ Lo'o ndyuna ngu' cha' bi' ndube tsa ti' ngu' li'.

—¿Tilaca taca jii' clyaá jii' nu cuxi nu ntsu'u chalyuu lacua, cha' tyalaa ca slo ycui' Ndyosi? —nacuj ngu' jii' Jesús li'.

²⁷ Lo'o ngua tii Jesús ñi'ya nu nclyacua ti' ngu', li' nchcui' yu lo'o ngu' chaca quiya':

—Bi' laca sca cha' nu ná nchca cua'ni ñati' chalyuu; pana ycui' Ndyosi ni, nchca jii' Ni cua'ni cha' tyalaa ngu' slo Ni —nacuj Jesús jii' ngu'.

²⁸ Nchcui' Pedro lo'o li':

—Lo'o cuare ni, cua nguxtyanu ya jii' lcaa na nu ntsu'u jii' ya cha' tya'a ya lo'o nu'u, ñi'ya nu nacuj nu'u cha' cua'ni ya —nacuj Pedro jii' Jesús.

²⁹ —Chañi cha' nu nchcui' na' lo'o mā —nacuj Jesús—, cha' cua ña'a ca ñati nu ntsu'u cha' tsa tyijyu' cha' cua'ni cña cuentya jna', lo'o jua'a nguxtyanu ngu' lcaa na nu ntsu'u jii' ngu' cha' ndyu'ni ngu' cña bi', ná xtyanu na' jii' ngu' bi' jua'a ti. Masi tyi ngu', masi tya'a ngula ngu' masi qui'yu masi cuna'a, masi xtya'a ngu', masi sti ngu', masi sñi' ngu', masi yuu nu ntsu'u jii' ngu', masi tyanu lcaa cha' bi',

³⁰ pana la cui' chalyuu juani xa' caja quiña'a la cha' jii' ngu' bi', tsa ña'a nu nguna' jii' ngu' bi' ngua ti' ngu'. Caja su caca tyi ngu', caja nu caca tya'a ngula ngu', caja nu caca xtya'a ngu', caja nu caca sñi' ngu', caja yuu su cua'ni ngu' cña; hasta sca siyento tsa lo cua cha' bi' caja jii' ngu'. Lo'o la cui' jua'a tyacua cha' ti' jii' ngu', pana ca nde loo la caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye jii' ngu' bi'.

³¹ Nde loo la caca ngu' nu tyu'u tucua su cua tye ti cha'; nde chu' la tyanu ngu' nu ndu'u tucua clyo —nacuj Jesús jii' ngu'.

Xa' nchcui' Jesús lo'o ngu' cha' cua cajaa ti ycui'

³² Xa' ndu'u ngu' ndyaa ngu' li', ndyaa Jesús lo'o nu ngu' tya'a ndya'a yu tyucuij tsa ngu' nde Jerusalén. Nde loo ndyaa ycui' Jesús. Lye tsa ngulacua ti' ngu' tya'a ndya'a yu, jua'a nu xa' la ñati' nu ndya'a lca'a jii' ngu', ntsii tsa ngu'. Ndyaa lo'o Jesús jii' nu tii tyucuaa tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a jii', ndyaatsu' ngu' sca la'a ti cha' chcui' Jesús lo'o ngu' bi' ñi'ya cha' nu caca jii' ycui' yu nde loo la.

³³ —Cua'a jyaca mā —nacuj Jesús jii' ngu' bi' li'—, cua ngusñi na tyucuij nde ca'ya juani cha' tsa na Jerusalén. Cajua taya' ngu' 'na nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na ñati, cha' tsa lo'o ngu' 'na slo sti jo'ó nu laca loo, slo mstru cha' jo'ó. Cua'ni cuayá' ngu' bi' 'na li'. Chcui' ngu' cha' ntsu'u qui'ya 'na, lo'o jua'a xqui'ya bi' ntsu'u cha' cajaa na'. Li' tsa lo'o ngu' bi' 'na slo ngu' xa' tsu' nu laca loo jii' lcaa na.

³⁴ Li' xtyí lo'o ngu' bi' 'na, tyu'u hitya sañi' ngu' bi' loo na', quiji' ngu' bi' 'na lo'o reta. Li' cujuji' ca'a ngu' bi' 'na lo crusi cha' cajaa na'. Pana lo'o tyu'u scua sna tsá, li' tyu'ú na' chaca quiya'.

Ndijña Jacobo lo'o Juan sca cha' tso'o jii' Jesús

³⁵ Lo'o li' ñaa Jacobo lo'o Juan tya'a slo Jesús. Sñi' Zebedeo laca ngu' bi'.

—Mstru —nacuj ngu'—, tyu'u cha' clyo ti' jinu'u, ntsu'u sca cha' nu nti' ya cha' cua'ni nu'u cuentya jii' ya —nacuj ngu' jii' Jesús.

36 —¿Na laca nti' mā cha' cua'ni na' cuentya ji'j mā? —nacuj Jesús ji'j ngu' li'.

37 —Cua'ni nu'u cha' tso'o ta nu'u chacuayá' ji'j ya cha' stu'ba ti tyaca'a ya lo'o nu'u ca su tlyu su xee tsa, ca su caca nu'u loo nde loo la —nacuj ngu' bi'—. Tsaca ya tyaca'a ya la'a tsu' cui su ntucua nu'u, chaca ya tyaca'a ya la'a tsu' coca jinu'u.

38 —Ná jlo ti' mā ñi'ya cha' ndijña mā 'na juani —nacuj Jesús ji'j ngu'—. ¿Ha taca ji'j mā cha' co'o mā taná clyaa' nu nga'a cha' co'o na'? ¿Ha talo mā si xcube' ngu' ji'j mā ñi'ya nu nga'a cha' xcube' ngu' 'na nu lo'o cujuui ngu' 'na'?

39 —Taca ji'j ya —nacuj ngu' ji'j Jesús li'.

—Chañi cha' lo'o cu'ma nga'a cha' co'o mā taná clyaa' nu nga'a cha' co'o ycu' na' —nacuj Jesús—. Chañi cha' chcube' mā ñi'ya nu nga'a cha' xcube' ngu' 'na.

40 Pana, nu tyaca'a mā la'a tsu' cui 'na, nu tyaca'a mā la'a tsu' coca 'na ni, ná ntsu'u chacuayá' 'na cha' ta na' su tyaca'a ñati' ca ndacua. Cua laca ngusubi ycu' Ni ji'j ñati' nu tyaca'a nde sii' na' tyempo bi' —nacuj Jesús ji'j ngu'.

41 Nu xa' la tii tya'a ngu' nu ndya'a lo'o Jesús ni, lo'o ngua tii ngu' ñi'ya cha' laca nu ngüijña Jacobo lo'o Juan ji'j Jesús, chíj tsa ngua ti' ngu' ña'a ngu' ji'j ngu' bi' li'.

42 Pana nchcui' Jesús lo'o ca ta'a ngu' sca tyempo ti:

—Jlo ti' mā cha' nu ngu' nu laca loo ji'j ngu' xa' tsu' ni, tyaala tsa ngu' bi' —nacuj Jesús—. Lye tsa nclyo ngu' bi' cña ji'j ngu' ca quichj tyi ngu'.

43 Pana nu cu'ma ni, ná tso'o cua'ni mā jua'a. Lcaa lo cña nu taca xtyucua mā ji'j tya'a ñati' mā, bi' cña ntsu'u cha' cua'ni mā, si cua nti' mā cha' caca mā loo ji'j ngu' bi'.

44 Lo'o jua'a si nti' mā cha' ndulo la cha' ji'j mā cuentya ji'j ngu' tya'a mā, ntsu'u cha' cua'ni mā ñi'ya si laca mā msu ji'j tya'a ñati' mā, masi ná lo'o caya'.

45 Na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati, ná lijya na' nde chalyuu cha' caja msu 'na; ycu' na' laca na' msu ji'j ñati, bi' cha' lijya na'. Na cua lijya na' cha' cajaa na' xqui'ya qui'ya nu ntsu'u ji'j ñati, cha' cua'ni lyaá na' ji'j quiña'a tsa ñati li' —nacuj Jesús ji'j ngu'.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i Bartimeo nu cuityi'

46 Lo'o li' ndyalaa Jesús ca quichj Jericó. Nteje tacui ngu' cla'be quichj bi'. Nu lo'o cua tyaa ti Jesús lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a ji'j, li' quiña'a tsa ñati ndyaa lo'o ngu' bi'. Jua'a ngua li', to' tyucuij nga'a sca nu cuityi' nu naa Bartimeo, ndijña msta' ji'j ngu' nu lijya bi'. Sñi' Timeo laca nu quicha bi'.

47 Nu lo'o ngua tii yu quicha bi', cha' lijya ycu' Jesús Nazaret, cuij ngusi'ya ji'j Jesús li':

—Jesús, ñati tya'a ji'j jyo'o David laca nu'u —nacuj—, cua'ni tya'na ti' nu'u jna' —nacuj nu quicha bi' ji'j Jesús.

48 Tyuu tya'a ñati ngua ti' cua'a ngu' ji'j nu quicha bi', cha' cuaana ti tyaca'a, ngua ti' ngu'; pana ná ntaja'a nu quicha bi', cuij la nxi'ya li':

—Cusu', ñati tya'a ji'j jyo'o David laca nu'u —nacuj nu quicha—, cua'ni tya'na ti' nu'u jna'.

49 Li' ndatuj Jesús, se'j ti ndu yu li'.

—Ñacuj mā ji'j yu cha' caa yu ca nde —nacuj Jesús.

Li' nacuj ngu' ji'j nu cuityi' cha' tsa ca slo Jesús.

—Cua'ni tlyu tyiquee nu'u juani —nacuj ngu' ji'j nu quicha bi'—. Tyatu nu'u, yaa clyu nu'u slo La Jesús jua —nacuj ngu'.

⁵⁰ Li' ngulo nu quicha plee ji'í, nxyanu ji'í. Hora ti ndyatú ngusna ndyaa slo Jesús.

⁵¹ Li' nchcui' Jesús lo'o nu quicha bi':

—¿Na laca nti' nu'ú cha' cua'ni na' lo'o nu'ú? —nacui' yu ji'í.

—Mstru —nacui' nu cuityi'—, cua'ni nu'ú jo'o 'na, cha' xa' tyaca' tso'o xee cloo na' ña'a na' chaca quiya' —nacui' ji'í Jesús.

⁵² —Tso'o —nacui' Jesús ji'í—, tyaa nu'ú to' tyi juani. Jlya ti' nu'ú 'na, bi' cha' cua ndyaca tso'o cloo nu'ú.

Hora ti ngua tso'o cloo nu cuityi' bi', na'a chaca quiya'. Li' ndu'u lca'a ji'í Jesús tyucui'.

11

Ngua'ni chí ngu' loo Jesús lo'o ndyalaa yu nde Jerusalén

¹ Ca tiya' la ndyalaa ngu' cacua ti to' quichi' Jerusalén su ndi'í tucua tyaa quichí sube ti nde sii' ca'ya Olivos. Betfagé lo'o Betania naa quichí sube bi'. Li' ngulo Jesús cña ji'í tucua tyaa ngu' nu ndyaca tsa'a ji'í:

² —Yaa ma' ca quichí sube ti ndacua ti —nacui'—. Lo'o tyalaa ma' to' quichí bi', hora ti ña'a ma' ndú sca huru ndyaca' nu bilya tyucua ngu' chu'. Sati' ma' ji'í, cha' tyaa lo'o ma' ji'í ca nde.

³ Si ntsu'u ngu' nu cacha' ji'í ma' ni cha' laca ndyu'ni ma' jua'a, li' ñacui' ma' ji'í ngu' bi': “Ntsu'u cña nu cua'ni huru re cuentya ji'í ycu' nu Xu'na na. Hora ti tyaa lo'o ya ji'í ni' chaca quiya'.” Jua'a ñacui' ma' ji'í ngu' bi' li'.

⁴ Ndu'u ngu' ndyaa ngu' quichí sube ti bi'; nquije huru ji'í ngu' su ndú to' calle, ndyaca' ni' nde toni'í ji'í ngu'. Lo'o ngusatí' ngu' ji'í ni',

⁵ li' nchcui' sca ñati' nu ndú cacua ti lo'o ngu' bi':

—¿Ni cha' laca ngusatí' ma' ji'í huru jua? —nacui' yu ji'í ngu'.

⁶ Ndacha' ngu' ji'í yu bi' ñi'ya cña nu ngulo Jesús ji'í ngu' cha' chcui' ngu' lo'o. Li' nda yu chacuayá' cha' tsa' ngu' lo'o huru.

⁷ Ñaa lo'o ngu' ji'í huru slo Jesús li'. Ngusta ngu' camxa ji'í ngu' hichu' huru cha' tyucua Jesús hichu' ni', ndyaa tucua Jesús hichu' li'.

⁸ Lo'o jua'a ngusta ngu' xa' late' lo yuu tyucui' bi', jua'a ndyaa ngu' ngusi' yu ngu' sta' yaca cha' sta ngu' laca' lo yuu, cha' ca tso'o ña'a tyucui' su tyeje tacui huru lo'o Jesús.

⁹ Ngusi'ya ngu' nu ndyaa nde loo Jesús, ngusi'ya ngu' nu lijya nde chu'; lye tsa ndyu'ni chí ngu' loo Jesús:

—Cua'ni tlyu na ji'í ycu' Ndyosi —nacui' ngu'—. Culacua ycu' Ni ji'í nu qui'yu re nu lijya lo'o chacuayá' ji'í ycu' nu Xu'na na. Masi juani ti, cua'ni tlyu na ji'í ycu' Ndyosi —nacui' ngu'—.

¹⁰ Tso'o tsa si cua'ni tlyu na ji'í yu re, cha' cua ngulala ti cha' caca ycu' Ndyosi loo ca nde. Li' caca ñi'ya nu ngua lo'o ngua jyo'o cusu' David loo cua sa'ni la —nacui' ngu'—. Masi juani ti, cua'ni tlyu na ji'í ycu' Ndyosi —nacui' ngu'.

¹¹ Li' ndyalaa ngu' bi' lo'o Jesús to' quichí Jerusalén, ndyatí' ngu' to' lo'o ji'í quichí bi'. Hora ti ndyaa na'a Jesús ne' laa tonu cajua li'. Na'a yu ji'í lcaa lo na nu ntucua cajua, lo'o li' ngxutyuu yu ñaa yu nde quichí Betania chaca quiya' lo'o nu tii tyucua tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'í, cha' ngusi' tsa li'.

Ngusta Jesús yabe' ji'í sca yaca quityi nu ná lo'o si'yu

¹² Lo'o nguxee chaca tsá li' ndu'u ngu' quichí Betania. Cuati ntyute' tsa Jesús li'.

¹³ Na'a yu cua tyijyu' xi su ndu sca yaca quityi nu ntsu'u laca' ji'i. Ndyaa na'a yu si ntsu'u si'yu lo, pana laca' ti ntsu'u, ná ntsu'u si'yu lo bi' tsiya' ti, cha' tya lyiji tyalaa tyempo tyu'u si'yu lo yaca bi'.

¹⁴ —Nga'aa cacu ngu' tsiya' ti si'yu nu tyu'u lo yaca cua —nacui Jesús li'.

Lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús ni, ndyuna ngu' cha' nu nchcui' yu ji'i yaca bi'.

Ngulo'o Jesús ji'i ngu' cuxi nu ntsu'u ne' laa tonu

¹⁵ Tya ndyaa la ngu' xi, ndyalaa ngu' quichi Jerusalén. Li' ndyatí Jesús ndyaa ne' laa tonu jua, nguxana yu ngulo'o yu ji'i ngu' nu ndujui' yu'ba cajua; lo'o ji'i ngu' nu ndyi'ya yu'ba bi', ngulo'o yu ji'i ngu' bi'. Lo'o nu ngu' nu nchcutsa'a cñi ji'i ñati ni, nguxasu yu mesa ji'i ngu' bi', jua'a nguxasu yu yaca xlya ji'i ngu' nu ndujui' paloma.

¹⁶ Ná nda Jesús chacuayá' tyeje tacui ngu' lo'o yu'ba ji'i ngu' ca ne' laa tonu bi'.

¹⁷ Li' nda Jesús sca cha' lo'o ngu' jua:

—Ndi'ya nscua lo quityi ji'i ycuí' Ndyosi cuentya ji'i laa re: “Ni'i su caca chcui' lcaa ñati lo'o ycuí' Ndyosi, jua'a ñacui' ngu' cha' ji'i ni'i 'na, nacui' Ni”. Jua'a nscua lo quityi —nacui' Jesús li'—, pana juani, cua ngua'ni mā cha' to' tyi ngu' cuaana laca ni'i re —nacui' Jesús ji'i ngu' bi'.

¹⁸ Ndyuna sti jo'ó nu laca loo cha' bi', jua'a ndyuna mstru cha' jo'ó. Na'a ngu' cha' quiña'a tsa ñati ndaquiya' ngu' ji'i cha' nu nclyu'u Jesús ji'i ngu', bi' cha' ntsii nu ngu' tlyu bi' si caca tlyu la Jesús; ngua ti' nu ngu' tlyu bi' si caja ñi'ya caca cujuii ngu' ji'i Jesús li'.

¹⁹ Lo'o cua ngusii tsa, li' ñaa Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i. Ná ndyanu ngu' nde quichi tlyu bi' talya.

Ngüityi yaca quityi bi'

²⁰ Nguxee chaca tsa, li' xa' nteje tacui ngu' cacua ti su ndu yaca quityi bi'. Cua ngüityi tsiya' ti yaca bi', tyucui ña'a lo'o quiche suu ngüityi.

²¹ Li' ntsu'u ti' Pedro cha' nu nchcui' Jesús ji'i yaca bi' tya la caa.

—Mstru, ña'a xi ca nde ña'a —nacui' Pedro ji'i Jesús—. Cua ngüityi yaca quityi nu ngusta nu'u yabe' ji'i.

²² —Nga'a cha' jlya ti' mā ji'i ycuí' Ndyosi —nacui' Jesús ji'i ngu' li'—.

²³ Chañi cha' nu nchcui' na' lo'o mā juani, cha' si chcui' mā lo'o ca'ya re: “Tyu'utsu' nu'u, yaa xcua nu'u nde lo hitya tyujo'o”, ñacui' mā, jua'a cua'ni ycuí' Ni lo'o ca'ya bi'. Jua'a caca si chañi ji'i mā cha' jlya ti' mā cha' caca sca cha' nu ña mā ji'i Ni, pana si ná jlya ti' mā cha' nu nchcui' ycuí' Ndyosi, ná caca bi' li'.

²⁴ Lo'o jua'a lcaa lo cha' nu ndijña mā ji'i ycuí' Ni laja lo'o nchcui' mā lo'o Ni, chañi cha' ta ycuí' Ni cha' bi' ji'i mā, si chañi cha' jlya ti' mā ji'i Ni.

²⁵ La cui' jua'a, lcaa quiya' nu lo'o ndu mā cha' chcui' mā lo'o ycuí' Ndyosi, ntsu'u cha' cua'ni clyu ti' mā ji'i tya'a ñati mā, si ntsu'u cha' ngusu'ba ñasi' ngu' ji'i mā. Li' ycuí' Ndyosi Sti mā nu ntucua nde cua, caca ji'i Ni cua'ni clyu ti' Ni ji'i mā ji'i cha' cuxi nu ntsu'u ji'i mā.

²⁶ Pana ná cua'ni clyu ti' ycuí' Ndyosi Sti mā ji'i mā ji'i cha' cuxi nu ntsu'u ji'i mā, si ná lo'o cua'ni clyu ti' mā ji'i tya'a ñati mā.

Ndyu'ni Jesús cña chacuayá' ji'i ycuí' Ndyosi

²⁷ Li' xa' ndyalaa ngu' nde Jerusalén. Xa' ndyatí Jesús ndyaa xi ne' laa tonu jua. Na'a sti jo'ó tlyu ji'i yu, lo'o jua'a nu mstru cha' jo'ó lo'o ngu' cusu' nu laca loo ji'i quichi, na'a ngu' ji'i yu. Li' ndyu'u ti'i ngu' slo yu.

28 —¿Tilaca laca nu nda chacuayá' jinu'u cha' cua'ni nu'u cña nu ndyu'ni nu'u? —nacuj ngu' j'i Jesús—. ¿Tilaca laca nu ngulo cña jinu'u? —nacuj ngu'.

29 —Lo'o jua'a na', xcuane na' sca cha' j'i cu'ma —nacuj Jesús li'—. Xacuj ma cha' bi' 'na, lo'o li' cacha' na' j'i ma tilaca laca nu nda chacuayá' 'na —nacuj yu—.

30 Ndi'ya laca cha' bi': ¿Tilaca laca nu ngulo cña j'i jyo'o Juan cha' tyucuatya yu j'i' ngu'? ¿Ha ycu'i' Ndyosi nda chacuayá' j'i' Juan bi' liyá? ¿Ha ñati chalyuu ti nda chacuayá' j'i' yu? Cacha' liñi cu'ma jna' —nacuj Jesús j'i' ngu'.

31 Li' cuaana ti nchcui' nu ngu' tlyu bi' lo'o tya'a ngu':

—Si ñacuj na cha' ycu'i' Ndyosi ngulo cña j'i' jyo'o Juan bi', li' xacuj yu cha' j'i' cua: “¿Ni cha' laca ná ndaquiya' ma j'i' cha' nu nchcui' yu lacua?”

32 ¿Ha tso'o la ñacuj na cha' ñati chalyuu ti ngulo cña j'i' Juan? —nacuj ngu' j'i' tya'a ngu'.

Na cua ntsij nu ngu' nu laca loo bi' ña'a j'i' lcaa ngu' nu ndi' quichí bi'. Jlo ti' nu ngu' tlyu bi' cha' lcaa ngu' bi' cua ngusñi ngu' cha' j'i' jyo'o Juan cha' tu'ba j'i' ycu'i' Ndyosi ngua.

33 —Ná jlo ti' ya —nacuj ngu' j'i' Jesús li'.

—Tso'o lacua —nacuj Jesús—. Lo'o jua'a na' ni, ná cacha' na' j'i' ma tilaca laca nu ngulo cña 'na cha' cua'ni na' cña nu ndyu'ni na' —nacuj yu j'i' nu ngu' tlyu bi'.

12

Cuij j'i' msu xña'a

1 Lo'o li' nguxana Jesús nda yu sca cuij lo'o nu ngu' tlyu nu ndu cacua ti slo yu:

—Ntsu'u sca ñati, ndi' xi tyuu tya'a yaca si'yu losu' tyixi j'i' nu cua ndyataa yu. Ngüiñá yu sca lo'o chu' yaca bi'. Li' ngulu yu sca pilya tlyu ne' quee su tyatá si'yu, cha' tyu'u hitya tyixi j'i' si'yu bi'. Lo'o jua'a ngüiñá yu sca ni' su tyi'j' ngu' cua j'i' yaca si'yu bi'.

Li' nda yu ne' lo'o su ndu yaca bi' ngüijña xa' la ñati. Tsa cla'be ti si'yu nu tyu'u lo yaca bi' caja j'i' ycu'i' li'. Li' ndu'u yu ndyaa yu xa' quichí tyijyu' la.

2 Lo'o ndyalaa co' nu nga'a cha' cumi si'yu losu' bi', li' ngulo yu cña j'i' msu j'i' cha' tsa slo ñati bi', tsa squi'ya xi si'yu losu' tyixi nu nga'a cha' tyacua j'i' ycu'i'.

3 Hora ti ntejeya' ngu' nu ndu loo cña bi' j'i' msu nu ndyalaa ca ti, ngujui'j' ngu' j'i'; ná nda ngu' ni sca ti si'yu losu' cacu xu'na cña bi'.

4 Xa' ngulo xu'na cña j'i' chaca msu cha' tsa na'a msu bi' j'i' yaca si'yu j'i' yu. Chaca quiya' ngua'ni lya' tsa ti' ngu' bi' j'i' msu nu ndyala slo ngu'. Ngujui'j' ndacu' ngu' sca' hique msu bi', lo'o jua'a ngu' quee j'i'.

5 Xa' ngulo xu'na bi' cña j'i' chaca msu, lo'o li' ndyujui'j' ngu' j'i' nu msu bi'. Tyuu tya'a msu cua nda xu'na cña j'i' cha' tsa squi'ya ngu' si'yu losu' bi', pana ngua'ni lya' tsa ti' nu ñati bi' j'i' ca ta'a msu nu ndyaa slo ngu'. Ntsu'u msu bi' ñaa ngujui'j' ti ngu' j'i', lo'o jua'a ntsu'u nu ndyujui'j' ngu' j'i' tsiya' ti.

6 'Chaca tya ñati ndyanu j'i' xu'na cña bi', sca sñi' yu nu tyaca'a tsa j'i' yu laca bi'. Li' nda xu'na cña j'i' sñi' ycu'i' ca cha' tsa na'a j'i' nu ngu' nu lya' ti' bi'. “Ná tyiquee' taquiya' ngu' j'i' sñi' na”, ngua ti' xu'na bi'.

7 Pana lo'o na'a nu ngu' nu lya' ti' bi' j'i' sñi' ycu'i' xu'na cña bi', li' nguxana ngu' nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu': “Nu jua cacu xu'na yaca re nde loo la”, nacuj ngu' j'i' tya'a ngu'. “Tso'o la si ca ta'a na cjuui' clyu na j'i' yu, cha' tyanu yaca re cuentya j'i' na tsiya' ti”, nacuj ngu'.

⁸Li' ngusñi ngu' bi' ji'i sñi' xu'na cña bi', ndyujuii ngu' bi' ji'i; nguxcuāa ngu' ji'i jyo'o bi' ca chu' lo'o.

⁹Tya nchcui' la Jesús lo'o ngu', nchcuane yu sca cha' ji'i ngu' li':

—¿Ñi'ya cua'ni xu'na cña bi' li'? —nacui Jesús ji'i ngu'—. Ná tyiquee' ndi'ya cua'ni yu: tyaa ycu'i' xu'na cña bi' ca su ndu yaca bi'; li' cujuui yu ji'i lcaa ñati nu lya' ti' bi', cuati ta yu ji'i yaca si'yu bi' jña xa' la ñati cha' cua'ni ngu' cña ndacua. Jua'a cua'ni xu'na cña bi'.

¹⁰¿Ha bilya chcu'i' ma lo quityi ji'i ycu'i' Ndyosi su nscua ndi'ya?:

Ntsu'u sca quee nu nguxcuāa cuityi ni'i ji'i clyo, cha' ná tso'o ña'a quee bi' nti' ngu';

pana juani cua ngujui cña nu cua'ni quee bi', cha' ndu bi' su ndulo la cha' ji'i cuentya ji'i ycu'i' Ndyosi.

¹¹Ycu'i' nu Xu'na na ngua'ni cha' jua'a ngua cha' bi', bi' cha' ndube tsa ti' na ji'i cha' tlyu bi'.

Jua'a nchcui' quityi —nacui Jesús.

¹²Lo'o li' ngua ñasi' nu ngu' tlyu bi' ji'i Jesús, cha' ngua tii ngu' bi', cha' cua nchcui' Jesús cha' ji'i ycu'i' ngu' bi' laja lo'o nda yu cuji bi' lo'o ngu'. Xñi ngu' bi' ji'i Jesús ngua ti' ngu'; pana ná ngua ji'i ngu', cha' ntsi' ngu' ji'i nu ñati quiña'a bi'. Bi' cha' ndu'u nu ngu' tlyu bi', ndyaa ngu' li'.

Cha' ji'i cñi cña loo ngu'

¹³Ca tiya' la li' ngulo nu ngu' tlyu bi' cña ji'i tucua sna tya'a ngu' fariseo, jua'a ji'i xi ñati nu cuentya ji'i rey Herodes, cha' tsa'a ngu' ca slo Jesús, cha' chcu'i' cuayá' ngu' lo'o yu.

¹⁴Lo'o cua ndyalaa ngu' slo yu, li' nchcui' ngu' lo'o yu:

—Mstru —nacui ngu' ji'i Jesús—, jlo ti' ya cha' liñi tsa ndu'ni nu'u; la cui' cha' liñi nu ntsu'u ji'i ycu'i' Ndyosi, bi' ti cha' laca nu nclu'u nu'u ji'i ngu'. Ná ndube ti' nu'u ñi'ya cha' nu nchcui' ngu' jinu'u. Sca ti cuayá' nti' nu'u ña'a nu'u ji'i lcaa ñati, masi ngu' ti'i, masi ngu' tonu. Tyu'u cha' clyu ti' jinu'u, ¿ha tso'o si ta na cñi cña loo na cuentya ji'i rey tlyu nu ndi'i xa' tsu' bi'? —nacui ngu'—. ¿Ha ndu'ni tsa cha' ta na cñi bi' ji'i ngu'? ¿Ha ná tso'o la masi ná ta na cñi bi' tsiya' ti'?

¹⁵Ngua tii Jesús cha' tucua cha' ntsu'u tyiquee ngu' bi'.

—¿Ni cha' laca nchcui' cuayá' ma 'na jua'a? —nacui Jesús ji'i ngu' bi'—. Ta ma sca cñi plata 'na cha' ña'a na' ji'i.

¹⁶Li' nda ngu' sca cñi ji'i. Nchcuane Jesús ji'i ngu' li':

—¿Tilaca nu ca ji'i lcu'i nu nga'a chu' cñi re? ¿Ti ji'i xtañi yu nu nscua chu' cñi re? —nacui Jesús ji'i ngu'.

—Xtañi nu rey tlyu nu ndi'i xa' tsu', bi' nga'a chu' cñi cua —nacui ngu' li'.

¹⁷—Tso'o —nacui Jesús li'—, ji'i rey tlyu bi' tya ma lcaa na nu nga'a cha' ta ma ji'i lacua, lo'o jua'a ji'i ycu'i' Ndyosi tya ma lcaa na nu ntsu'u cha' tya ma ji'i Ni.

Ndube tsa ti' ngu' cha' nchca tsa ji'i Jesús xtyacui cha' lo'o ngu' bi'.

Nchcuane ngu' ji'i Jesús ñi'ya caca lo'o tyu'ú ngu' chaca quiya'

¹⁸Lo'o li' ndyalaa xi ngu' saduceo slo Jesús; lo'o nu ngu' bi' ni, ná jlyu ti' ngu' cha' tya tyu'ú jyo'o chaca quiya'. Nchcuane ngu' bi' sca cha' ji'i Jesús li':

¹⁹—Mstru —nacui ngu' bi'—, sa'ni la nguscua jyo'o Moisés sca cha' lo quityi cuentya ji'i tya'a ngula ngu'. Nu lo'o cua ngujuii tsa'a yu ni, si cua ngujui clyo'o yu pana bilya caja sñi' yu, li' ntsu'u cña ji'i tya'a ngula yu nu ntucua ycu'i' ti cha' caja clyo'o lo'o nu cuna'a clyo'o jyo'o tya'a yu. Li' chcu'i' ngu' ji'i

sñi' clyo ngu' cha' sñi' nu qui'yu nu cua ngujuii bi' laca bi', cha' ná chcuna' xtañi yu nu cua ngujuii bi'. Jua'a nchcui' Moisés cua sa'ni la.

20 ¿Ñi'ya caca li'? Ngua sca quiya' ndi'i cati tya'a nu qui'yu, xcui' tya'a ngula ngu'. Ngujui clyo'o nu cusu' la, pana yala ti ngujuii li', lo'o bilya caja sñi' ngu'.

21 Lo'o jua'a ngujui clyo'o nu cuna'a ti'i bi' lo'o chaca yu tya'a ngula jyo'o bi'. La cui' jua'a ngujuii nu qui'yu bi', lo'o bilya caja sñi' ngu'. Xa' ngujui clyo'o nu cuna'a ti'i bi' lo'o chaca yu tya'a jyo'o bi'.

22 Lo'o jua'a ngua cha' ji'i lo'o nu cati tya'a ngu' qui'yu bi'. Ná ngujui sñi' ngu' tsiya' ti. Su cua ndye, li' ngujuii nu cuna'a bi'.

23 Nu lo'o tyu'ú lcaa jyo'o chaca quiya' ni, ¿tilaca caca clyo'o nu cuna'a bi', cha' nu ca ta'a cati tya'a ngu' bi' cua nguti'i lo'o nu cuna'a bi'?

24 —Ná jlo ti' mā tsiya' ti —nacuj Jesús ji'i ngu' bi'—, cha' ná nchca cuayá' ti' mā ñi'ya cha' nu nscua lo quityi ji'i ycu' Ndyosi. Ná nchca cuayá' ti' mā ñi'ya ña'a cña tonu tsa nu nchca ji'i ycu' Ndyosi cua'ni Ni.

25 Nu lo'o tyu'ú lcaa jyo'o chaca quiya', nga'aa ntsu'u cha' caja clyo'o ngu' li'. La cui' ñi'ya nu ndi'i xca' ji'i ycu' Ndyosi ca su ntucua Ni, la cui' jua'a tyi'i ngu' li'.

26 ¿Ha ná jlya ti' mā cha' tyu'ú jyo'o chaca quiya'? ¿Ha bilya chcui' mā lo quityi nu nguscua jyo'o Moisés cua sa'ni la? Tso'o la si chcui' mā ñi'ya nscua cha' ji'i yaca quiche' bi', nu lo'o nchcui' ycu' Ndyosi lo'o Moisés ndi'ya: “Ycu' Ndyosi Xu'na Abram laca na”, nacuj ycu' Ni ji'i Moisés; “ycu' Ndyosi Xu'na Isaac laca na', ycu' Ndyosi Xu'na Jacob laca na”.

27 Ná nacuj quityi bi' cha' na cua ngua ycu' Ndyosi Xu'na ngu' bi', ña'a ti tya laca Ni Xu'na ngu' bi' juani; lo'o jua'a laca ycu' Ndyosi Xu'na lcaa ñati lu'ú. Bi' cha' nacuj na' cha' ná ngua cuayá' ti' mā tsiya' ti —nacuj Jesús ji'i nu ngu' saduceo bi'.

Cña nu ndulo la cha' cua'ni na cuentya ji'i ycu' Ndyosi

28 Ndu sca mstru cha' jo'ó slo Jesús li'. Ndyuna mstru bi' ñi'ya nu nguxacuj ngu' cha' ji'i Jesús, ñi'ya ngua cha' tso'o tsa nchcui' Jesús lo'o ngu'. Lo'o li' nchcuan mstru bi' sca cha' ji'i Jesús:

—Ca ta'a cña nu ngulo ycu' Ndyosi ji'na cha' cua'ni na ni, ¿ñi'ya cña laca nu ndulo la cha' cua'ni na ji'i? —nacuj ji'i Jesús.

29 Li' nguxacuj Jesús cha' ji'i mstru bi':

—Ndi'ya nchcui' cha' nu nscua clyo la bi': “Cu'ma ngu' Israel, cua'a jyaca mā cha' sca ti ycu' Ndyosi laca nu Xu'na na” —nacuj Jesús ji'i—.

30 “Lo'o jua'a ntsu'u cha' tyucui tyiquee mā tyu'u cha' ji'i mā lo'o ycu' Ndyosi nu Xu'na mā, nu lo'o lubii ti cresiya ji'i mā, jua'a lo'o lcaa cha' nu nda'ya hique mā, jua'a lo'o tyucui juersa ji'i mā tyu'u cha' ji'i mā lo'o Ni.”

31 Lo'o jua'a nscua chaca cha' nu nchcui' ndi'ya: “Cua'ni tya'na ti' mā ji'i tya'a ñati mā ñi'ya nu ndu'ni tya'na ti' mā ji'i ycu' ca mā”. Nga'aa ntsu'u xa' la cña nu ndulo la ji'na cha' cua'ni na —nacuj Jesús.

32 —Cha' liñi laca cha' nu nchcui' nu'u, mstru —nacuj mstru bi' ji'i Jesús—, chañi cha' nu nchcui' nu'u cha' sca ti ycu' Ndyosi nu chañi cha' laca Ni Xu'na na; nga'aa ntsu'u chaca.

33 Lo'o jua'a tyucui tyiquee na nga'a cha' tyu'u cha' ji'na lo'o ycu' Ndyosi, jua'a lo'o lcaa cha' nu nda'ya hique na, jua'a lo'o tyucui juersa ji'na tyu'u cha' ji'na lo'o Ni; ndu'ni tsa cha' cua'ni na jua'a. Lo'o jua'a cha' cua'ni tya'na ti' na ji'i tya'a ñati na, ñi'ya nu tya'na ti' na ña'a na ji'i ycu' ca na, tso'o tsa cha' bi'. Nu lo'o cua'ni na cña jua'a, quiña'a tsa cha' tso'o ndyu'ni na li'. Xtyi la cha' ndulo ji'na cha' tsa lo'o na msta' nu caca ji'i ycu' Ndyosi, masi msta' ndyaqui, masi na'ni lu'ú nu cujuui na ca ne' laa cha' caca msta'.

34 Ngua cuayá' tso'o ti' nu qui'yu bi', ngua ti' Jesús.

—Ná quiña'a tsa lyiji jinu'u cha' tyatí nu'u cha' jí'í ycuí' Ndyosi cha' caca Ni loo ne' cresiya jinu'u —nacuí Jesús jí'í mstru bi'.

Lo'o ndye nchcui' Jesús cha' bi', nga'aa nchcui' ngu' xi xa' la cha' lo'o, cha' ntsij ngu' xi jí'í.

Nchcuane Jesús jí'í ngu' cuentya jí'í Cristo

35 Tya ndú Jesús nclyu'u yu jí'í ngu' ne' laa tonu bi'. Li' nchcuane yu jí'í ngu':

—Nchcui' nu mstru cha' jo'ó bi' cha' la cui' ñatí tya'a jí'í jyo'o David caca Cristo —nacuí Jesús jí'í ngu'—. ¿Ni cha' laca nchcui' mstru bi' jua'a?

36 Cua nchcui' ycuí' jyo'o David tya sa'ni la cha' Xu'na yu laca ycuí' Cristo. Xqui'ya cha' ngulu'u Xtyi'i ycuí' Ndyosi jí'í David, bi' cha' nguscua yu ndi'ya: Ycuí' Ni nu laca Xu'na na nacuí jí'í Cristo nu Xu'na na':

“Tyucua nu'u nde la'a tsu' cui' 'na”, nacuí Ni, “ña'a cuayá' nu cua'ni tye na' cha' jí'í lcaa tya'a cusuu jinu'u, cha' caca nu'u loo jí'í lcaa ca cha'”, nacuí ycuí' Ndyosi nu Xu'na na jí'í Cristo.

37 Xu'na na', nchcui' jyo'o David jí'í Cristo —nacuí Jesús jí'í ngu'—. ¿Ni cha' laca nchcui' ngu' cha' ñatí tya'a jí'í jyo'o David caca ycuí' Cristo lacua?

Tso'o tsa ndyuna ñatí cha' nu nda Jesús, lo'o jua'a quiña'a tsa ñatí ndú ca bi'.

Ngusta Jesús qui'ya jí'í mstru cha' jo'ó bi'

38 Lo'o li' tya nclyu'u la Jesús jí'í ngu':

—Tii ti ti' mā cha' ná cñilo'o mstru cha' jo'ó jí'í mā. Ndiya tsa ti' ngu' bi', cha' tyijiloo ngu' jí'í xa' la ñatí —nacuí Jesús—. Lacu' ngu' bi' late' tso'o ña'a nu tyucuí cu', cha' lye tsa cua'ni chí xa' ñatí loo ngu' bi' lo'o ndya'a ngu' lcaya'a.

39 Ndiya ti' mstru bi' tyucua lo yaca xlya nu tso'o la ña'a ne' laa, jua'a tyucua ngu' bi' ca su tso'o la lo'o ndyaca ta'a.

40 Hasta nxlyaa mstru bi' ni'í jí'í nu cuna'a ti'i, jua'a jí'í lcaa na nu ntsu'u jí'í nu cuna'a bi' nxlyaa ngu'. Tyiquee' nchcui' mstru bi' lo'o ycuí' Ndyosi; pana na cuiñi ti ndu'ni ngu' jua'a, cha' ña'a ñatí jí'í ngu' nti' ngu'. Bi' cha' lye la xcube' Ni jí'í mstru bi', nu lo'o tyalaa tsā cha' cua'ni cuayá' Ni jí'í lcaa ñatí.

Msta nu nda sca nu cuna'a ti'i

41 Lo'o ndye nchcui' Jesús cha' bi', li' ndyaa tucua yu xi ne' laa bi' cacua ti su ndú caju su nxu'ba ngu' cñi cha' caca msta. Na'a yu jí'í nu quiña'a tsa ñatí nu ndya'a nsu'ba msta ne' caju cajua. Ndyaa xi ngu' culiya', quiña'a tsa cñi ngusu'ba ngu' culiya' bi' ne' caju bi'.

42 Li' ndyalaa sca nu cuna'a ti'i, ngusu'ba tucua tya'a ti cñi sube ne' caju bi', ñi'ya nti' si laca bi' sca centavo ti.

43 Li' nchcui' Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a jí'í cha' caa ngu' slo:

—Chañi cha' nu nchcui' na' lo'o mā —nacuí Jesús jí'í ngu' bi'—, cha' tlyu la msta nu nda nu cuna'a ti'i jua que msta nu nda lcaa lo xa' la ñatí nu ndya'a re.

44 Xa' ñatí ni, nda ngu' cñi nu ntyucua ti jí'í ngu'; pana nda nu cuna'a ti'i jua lcaa na nu ntsu'u ti xi jí'í, lcaa nu nga'a cha' caja xi na cacu ma' cua nda bi' juani.

13

Ngulala ti catí laa tonu

¹ Lo'o li' cua tyu'u ti Jesús ne' laa tonu lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a jí'í.

—Mstru —nacuj tsaca yu jil'i Jesús—, ña'a tso'o nu'u xi jil'i laa tonu re cha' tso'o tsa ndya'. Tso'o tsa ña'a quee nu ntsu'u sii' ni'i re —nacuj.

² —¿Ha cua na'a ma cha' tonu tsa ni'i quee re? —nacuj Jesús jil'i li'—. Nde loo la tyalaa sca tsá lo'o cuityi ñati jil'i ni'i re tsiya' ti, hasta nga'aa tyanu ni sca quee nu xñi ca'a chu' tya'a.

Cha' ti'i nu caca lo'o cua tye ti chalyuu

³ Lo'o ndu'u ngu' ndyaa ngu' nde lo xlya ca'ya Olivos, ngua'a ngu' xi su tyaca' tso'o laa tonu bi'. Nga'a Jesús lo'o Pedro lo'o Jacobo lo'o Juan lo'o Andrés, cuaana ti nchcuane ngu' bi' jil'i yu li':

⁴ —Cuacha' nu'u jil'i ya, ¿ni jacua' cuityi ngu' jil'i laa tonu jua? —nacuj ngu' bi' jil'i Jesús—. ¿Ñi'ya caca ca cuayá' ti' ya nu lo'o cua caca ti cha' cuxi bi'?

⁵ Ngulu'u la xi Jesús jil'i ngu' li':

—Cui'ya ma cuentya cha' ná tucui cñilo'o jil'i ma —nacuj Jesús—.

⁶ Nde loo la caa quiña'a ñati nu chcu' cha' cuiñi ti jil'i ycu' na'. Chcu' ngu' cha' ycu' Cristo laca ngu', lo'o jua'a cñilo'o ngu' bi' jil'i quiña'a ñati nu jlya ti' cha' bi'.

⁷ Tyempo bi' cañi cha' nxuu tya'a ngu' nasiyu re lo'o ngu' xa' nasiyu, lo'o jua'a caja cha' jil'i ma cha' nxuu tya'a ngu' nasiyu tyijyu'. Ná cutsii ma li'.

⁸ Xuu tya'a ñati sca tsu' lo'o ngu' chaca tsu', jua'a xuu tya'a ñati sca quichi tlyu lo'o ñati chaca quichi tlyu, tyuu se'i clyacuj chalyuu li'. Lo'o jua'a lcaa ti se'i caja jbi'ña jil'i ngu'. Pana lcaa cha' bi' caca lo'o chca nguxana ti cha' chcube' ñati chalyuu, si'i na cua tye ti chalyuu li'.

⁹ Lo'o cu'ma ni, tii ti ti' ma tyi'i ma li' —nacuj Jesús—. Tejeya' ñati cuxi jil'i ma, jua'a sta ngu' qui'ya jil'i ma slo ngu' tisiya; quiji'i ngu' bi' jil'i ma, masi ca ne' laa jil'i ngu'. Nga'a cha' tsat' ma slo ngu' gobierno, slo ngu' nu laca loo; cuentya jna' cacha' ma lcaa cha' tso'o jna' jil'i ngu' bi'.

¹⁰ Pana tya lyiji tye chalyuu li', cha' clyo ntsu'u cha' cañi cha' tso'o cuentya jna' slo lcaa ñati tyucui ña'a chalyuu.

¹¹ Ná cutsii ma lo'o tejeya' ngu' jil'i ma cha' tsa lo'o ngu' jil'i ma slo ngu' tisiya cha' caca cuayá' jil'i ma lo'o ngu' bi', ni ná culucua tsa ti' ma ñi'ya cha' nu xacuj ma jil'i ngu' bi'; ta ycu' Ndyosi lcaa cha' nu nga'a cha' chcu' ma tsa bi'. Nga'aa si'i ycu' ti ma chcu' ma li', cha' lo'o tyucui chacuayá' jil'i Xtyi'i ycu' Ndyosi chcu' ma.

¹² Cuxi tsa caca tyempo li'; cujuui cuañi' ñati jil'i tya'a ngu' cha' cujuui ngu' jil'i, jua'a cujuui cuañi' ngu' jil'i sñi' ngu'. Lo'o nu ngu' cuañi' ni, caca ñasi' ngu' jil'i sti ngu', jil'i xtya'a ngu' li'; ta nu ngu' cuañi' bi' jil'i sti ngu', jil'i xtya'a ngu' cha' cujuui ngu' cuxi jil'i.

¹³ Lye tsa caca ti' i' lcaa ñati jil'i ma xqui'ya cha' ñati jna' laca ma. Ná cube ti' ma; lcaa cu'ma nu talo ma jil'i cha' cuxi bi' ña'a cuayá' nu tye chalyuu, cua'ni lyaá ycu' Ni jil'i ma li'.

¹⁴ Cua nscua lo quityi jil'i jyo'o cusu' Daniel nu ngua tu'ba jil'i ycu' Ndyosi nu ngua sa'ni, cha' ca tiya' la ña'a ma cha' tyu sca na nu suba' tsa, nu cua'ni ñu'u jil'i lcaa na lubii—. (Caca cuayá' ti' ma cha' bi' nu lo'o chcu' ma lo quityi re.) —Nu lo'o ña'a ma cha' ndu na suba' bi' ca ne' laa tonu su ná ntsu'u chacuayá' tyu —nacuj Jesús—, li' tso'o la si xna lcaa ma nu ndi'i ma nde loyuu su cuentya Judea, xna ma cha' tyu'u cuatsi' ma laja ca'ya.

¹⁵ Xna clya ma tsá bi' li'. Si nga'a ñati que ni'i jil'i li', nga'aa caja tyempo jil'i ngu' bi' tyaa ngu' nde ne' ni'i, cha' culo ngu' yu'ba nu ntsu'u jil'i ngu'; nga'a cha' ca'ya clya ngu' bi' nde lo yuu cha' xna clya ngu' li'.

16 Lo'o jua'a si nga'a ñati lo xtya tsá bi', nga'aa caja tyempo xtyuu ngu' bi' ca to' tyi ngu' cha' squi'ya ngu' te' quicha' j'i' ngu', cha' ntsu'u cha' xna clya ngu' bi' li'.

17 Tya'na tsa nu cuna'a tana; jua'a nu cuna'a nu ntsu'u cubi' cuañi' nu tya ntyi', tya'na tsa caca ngu' bi' lo'o caca tsá bi'.

18 Tso'o si ñña mā cha' j'i' ycuí' Ndyosi cha' ná caca tyempo tlya' bi' nu lo'o ntsu'u cha' xna mā,

19 cha' lye tsa chcube' ngu' tsá bi'. Ni sca quiya' bilya chcube' ñati chalyuu jua'a, tya lo'o ngüñá ycuí' Ndyosi chalyuu. Lo'o jua'a tyempo nu caca nde loo la, nga'aa chcube' ngu' chaca quiya' jua'a.

20 Pana cua nacui' ycuí' nu Xu'na na cha' xtyi la tsá caca tyempo nu chcube' ngu' ca li'. Si tyiquee' talo tyempo cuxi bi', nga'aa clyaa ni tsaca ñati chalyuu li'. Pana xqui'ya cha' tya'na ti' ycuí' Ni j'i' ñati j'i' Ni, bi' cha' cua'ni Ni cha' xti ti tsá caca tyempo cuxi bi'.

21 'Ca nde loo la ndi'ya' hcui' nu ngu' cuiñi lo'o mā: "Ña'a mā ña'a, cua ndyalaa Cristo ca nde", ñacuí' ngu' cuiñi. Lo'o li': "Ña'a mā ña'a, cua ndyalaa Cristo quich'i jua'", ñacuí' xa' la nu cuiñi li'. Ná taquiya' mā j'i' cha' nu hcui' ngu' bi'.

22 Cristo cuiñi caca ngu' bi'. Lo'o jua'a tyu'u tucua xi nu cuiñi nu hcui' cha' tu'ba j'i' ycuí' Ndyosi laca ycuí' ca ngu'; cha' cuiñi ti cua'ni ngu' bi' cha' tlyu, cha' cube tsa ti' xa' ñati. Cua'ni ngu' cuiñi bi' jua'a, cha' tyij'loo ngu' j'i' mā nti' ngu', lo'o jua'a j'i' lcaa ñati nu cua ngusubi ycuí' Ndyosi j'i'.

23 Cua ndacha' na' cha' bi' j'i' mā juani, nu tya lyiji caca cha' cuxi bi', cha' cui'ya mā cuentya ñi'ya caca cha' bi', cha' caca tii ti' mā li'.

Ndi'ya caca lo'o chaca quiya' caa ycuí' nu cua nda Ni j'i' lijya cha' caca ñati

24 Tya ngulu'u Jesús la xi cha' j'i' ngu' li':

—Lo'o li' —nacui' yu—, nu lo'o ndye nchcube' ñati, caca talya ña'a xee cuichaa li', lo'o jua'a nga'aa tyaca' xee co' li'.

25 Tyalú cuí' lo'o cualya nu ntsu'u nde cua ca lo yuu li', lo'o jua'a xquiña Ni j'i' lcaa na nu ntsu'u nde cua.

26 Lo'o na' nu cua nda Ni 'na lijya cha' caca na' ñati ni, ña'a ngu' 'na, cha' caa na' laja coo nu ndubi tsa ña'a. Lye xi ña'a caca li', cha' lo'o lcaa juersa 'na caa na'.

27 Li' culo na' cña j'i' quiña'a tsa tya'a xca j'i' ycuí' Ndyosi, cha' tsaa xca bi', cha' xuti'j' se'j' ti j'i' lcaa ñati nu cua ngusubi ycuí' Ni j'i'; tsaa xca bi' lcaa su ndi'j' ñati bi' tyucui' ña'a chalyuu.

28 'Ntsu'u sca cha' nu ca tsá'a na xi lo'o ña'a na masi yaca quityi, masi yaca ntsati. Nu lo'o xana tyucua satí, li' caluu laca'; caca cuayá' ti' na li' cha' cua ngulala ti tyalaa ni tyo.

29 Lo'o jua'a caca cuayá' ti' mā cha' cua tye ti lcaa cha'; nu lo'o ña'a mā tyu'u tucua lcau ti cha' nu cua ndacha' na' j'i' mā tsá, cua caa ti ycuí' na' li'.

30 Chañi cha' nu nchcui' na' lo'o mā, cha' lo'o bilya tye cha' j'i' lcaa ñati nu lu'ú chalyuu juani, li' caca lcaa cha' nde chalyuu ñi'ya nu ndacha' na' j'i' mā tsá.

31 Tye cha' j'i' lcaa na nu ntsu'u nde cua, tye cha' j'i' chalyuu, pana ná tye tsiya' ti cha' nu cua nchcui' na' lo'o mā, cha' xcui' cha' liñi' laca cha' nu nchcui' na'.

32 'Ni sca ñati ná jlo ti' ni tsá caca cha' bi', ni hora caca; masi xca j'i' ycuí' Ndyosi, masi na' nu laca nu sca ti Sñi' ycuí' Ni, ná jlo ti' ya. Sca ti ycuí' Ndyosi Sti na', jlo ti' Ni ni tsá caca bi'.

³³ Tii ti ti' mā tyi'ī mā, cua'ni yala mā lo'o ntajatyā ti mā ji'ī ycuī' Ni, cha' ná jlo ti' mā ni jacua' caca tsā bi'.

³⁴ Ñi'ya laca lo'o cua tsaa ti sca ñati' tlyu tyijyu': lo'o cua tsaa ti yu, ta yu cña ji'ī msu cha' ña'asi' ngu' to' tyi' yu, sca cña scaa msu bi'; cuati culo nu xu'na ni'ī bi' cña ji'ī nu qui'yu nu ndu' cua' ca to' lo'o cha' cua'ni tii ti' yu.

³⁵ Jua'ā cu'mā ni, tii ti ti' mā tyi'ī mā cha' ná jlo ti' mā ni jacua' tyāā nu Xu'na mā, masi nde ngusi'j, masi clā'be talya, masi hora nxi'ya ndye'e, masi lo'o cua nguxee chaca tsa.

³⁶ Tii ti ti' mā tyi'ī mā lacua si tsiya' ca tyu'u tucua yu caā yu, cha' ná tyalaa ycuī' nu Xu'na mā laja lo'o laja' ti mā.

³⁷ Ndi'ya nchcui' na' lo'o mā, jua'ā lo'o lcaa ñati': Tii ti ti' mā tyi'ī mā lacua.

14

Cuaana ti ngüñi cha' ji'ī ngu' lo'o tya'a ngu' cha' xñi ngu' ji'ī Jesús

¹ Tya lyiji tya tyucuaa tsā cha' caca ta'a pascua, li' ndyaca ta'a su ndacu ngu' xlyá nu ná ndya' lo'o sca' tiye'. Nclyana sti jo'ó nu laca loo, nclyana mstru cha' jo'ó, ñi'ya nu cua'ni ngu' cha' caca tejeya' ngu' ji'ī Jesús cuaana ti, cha' cuju'ī ngu' ji'ī.

² Nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu' ñi'ya' cua'ni ngu' cña bi':

—Ná tso'o tejeya' na' ji'ī yu tsā ta'a —nacu'j ngu'—. Caca ñasi' tsa lcaa ñati' nu ndi'ī ta'a si jua'ā, tlyu tsa cha' cusu' caca bi' li'.

Nda'a sca nu cuna'a setye hique Jesús

³ Lo'o li' nga'ā Jesús to' tyi Simón nu ngusñi quicha ndyatsu' cuaña'. Ca quich' Betania ntucua tyi nu Simón bi'. Lo'o nga'ā ngu' to' mesa ndyacu ngu', li' ndyalaa sca nu cuna'a' slo ngu' lo'o sca caatyā quee alabastro, nu ngutsa'ā lo'o setye tyixi xtyi'ī ni laca setye nardo; quiña'ā tsa nga'ā setye bi'. Li' ngucha nu cuna'a' bi' tu'ba caatyā, ngusalú setye lo xlyā hique Jesús su ntucua yu.

⁴ Bi' cha' ngua ñasi' xi ñati' tya'a ndyacu ngu' nu lo'o na'ā ngu' cha' bi':

—¿Ni cha' ngusalú nu cuna'a' setye cua jua'ā ti? —nacu'j ngu'—.

⁵ ¿Ni cha' ná ndyujui' ji'ī cha' caja xi cñi cha' ta' ji'ī ngu' ti'ī? Sna siyento cñi plata nga'ā tsa lo cua setye tyixi xtyi'ī bi' —nacu'j ngu' ji'ī tya'a ngu'.

Lye tsa nchcui' ngu' lo'o nu cuna'a' bi' li'.

⁶ —Nga'aa chcui' lye mā lo'o nu cuna'a' re —nacu'j Jesús ji'ī ngu'—. Ná cua'a' mā ji'ī. Tso'o tsa cña nu ngua'ni nu cuna'a' re cuentya jna'.

⁷ Lcaa tsā ndi'ī ngu' ti'ī lo'o mā nde chalyuu, bi' cha' taca cua'ni mā cha' tso'o lo'o ngu' ti'ī ni jacua' nu nti' ti mā; pana nu na' ni, cua tye ti tsā nu tyi'ī na' lo'o mā.

⁸ Cua ngua'ni nu cuna'a' re lcaa ña'ā cha' nu nchca ji'ī. Na cua ngua'ni ma' cha' caca tyixi xtyi'ī loo na' juani; masi tya lyiji cajaa na', yala la ngua'ni cho'o ma' ji'ī tyucui ña'ā na' cha' xatsi' ngu' 'na.

⁹ Chañi cha' nu chcui' na' lo'o mā juani, cha' lcaa su cañi cha' jna' tyucui ña'ā chalyuu, ca bi' cuna' ñati' lcaa cha' nu ngua'ni nu cuna'a' re juani, cha' tyi'ū ti' ngu' cha' tso'o tsa cña nu ngua'ni nu cuna'a' re.

Ndyujui' Judas cresiya ji'ī Jesús ji'ī ngu' xña'a

¹⁰ Lo'o Judas Iscariote ni, la cui' tya'a ngu' nu ndyaca tsa'ā ji'ī Jesús laca bi'. Li' ndu'u nu Judas bi' ndyaa slo sti jo'ó nu laca loo, cha' cuju'ī cresiya ji'ī Jesús ji'ī ngu' bi'.

11 Tso'o tsa ntsu'u tyiquee nu ngu' tlyu bi' lo'o ndyuna ngu' cha' nu nchcui' Judas lo'o ngu', bi' cha' nacuj' ngu' tlyu bi' ji'i' cha' ta ngu' cñi' ji'i'. Li' nclyana Judas ni hora caca ji'i' ta ji'i' Jesús ya' ngu' xña'a' bi'.

Chaca tya quiya' ndyacu Jesús sji' lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a' ji'i'

12 Lo'o ngua tsá clyo ji'i' ta'a nu ndacu ngu' xlyá nu ná lo'o scuá tiye' ndya' bi', tsá bi' ndujui' ngu' xlyá' cuañi' cha' cacu ngu' ta'a pascua. Li' nchcuane ngu' nu ndyaca tsa'a' ji'i' Jesús:

—¿Macala cua'ni cho'o ya na cha' cacu na sji' nu cuentya ji'i' ta'a pascua? —nacuj' ngu' ji'i' yu.

13 Li' ngulo Jesús cña ji'i' tucua tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a' ji'i':

—Yaa clya mā lquichí —nacuj' yu ji'i' ngu' bi'—. Cajua tyacua tya'a mā lo'o sca nu qui'yu nu ntucua sca te'j' hitya scu yu. Tsa lca'a mā ji'i' yu bi'.

14 Su tyatí yu ni'i, ndi'ya chcui' mā lo'o nu laca xu'na ni'i' bi': “Ndi'ya nacuj' nu mstru ji'na jinu'u: Cua'ni nu'u cha' tso'o cacha' nu'u 'na, ¿macala ntsu'u su caa' na' cha' cacu na' sji' lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a' 'na, cha' cua'ni ya ta'a pascua?” Jua'a' ñacuj' mā ji'i' ngu' nu ca tyi bi'.

15 Li' culu'u yu sca se'j' tlyu ji'i' mā, sca ba'a ni'i' nde cua' nu cua laca ngua tso'o, nu ntsu'u lcaa na nu cua'ni'jo'o ji'na li'. Ca bi' cua'ni cho'o mā sji' cacu na —nacuj' Jesús.

16 Lo'o li' ndu'u ngu' ndyaa ngu' lquichí ndyalaa ngu' to' ni'i' bi', lo'o ñi'ya nu nacuj' Jesús ji'i' ngu', jua'a' ngua cha' bi'. Ngua'ni cho'o ngu' na cacu ngu' sji' cuentya ji'i' ta'a pascua li'.

17 Lo'o cua ngusí, li' lijya Jesús lo'o nu tii tyucuaa tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a' ji'i'.

18 Laja lo'o nga'a' ngu' ndyacu ngu', li' nchcui' Jesús lo'o ngu':

—Chañi cha' nu nchcui' na' lo'o mā —nacuj' Jesús—; ntsu'u tsaca cu'mā nu stu'ba ti ndyacu lo'o na juani, nu cua cujuí' ti cresiya 'na ji'i' ngu' xña'a'.

19 Xñi'j' xi ti' ngu' ndi'j' ngu' li'. Hora ti lcaa ngu' lo'o tya'a ngu', nguxana nchcui' ngu' lo'o Jesús:

—¿Ha na' nu ta' jinu'u ya' ngu' xña'a'? —nacuj' tsaca ji'i'.

—¿Ha na'? —nacuj' chaca ji'i' li'.

20 —Sca yu tya'a nu tii tyucuaa tya'a mā, bi' laca nu cujuí' cresiya 'na ji'i' ngu' xña'a' —nacuj' Jesús ji'i' ngu'—. Sca yu tya'a mā nu stu'ba ti ndyacu lo'o na ne' sca ti ca'ña scuaa re —nacuj'—.

21 Na' nu cua nda Ni' 'na lijyaa' cha' caca na' ñatí ni, caca cha' jna' ñi'ya nu nscua cha' lo' quityi cuentya jna' cua sa'ni la. Pana tya'na tsa ñatí nu ta' 'na ya' ngu' xña'a' li', tso'o la ngua ji'i' yu masi ná ngula yu chalyuu tsiya' ti.

22 Tya ndyacu ngu' sji' bi' lo'o ntejeya' Jesús ji'i' sca xlyá, ndya yu xlyá'be ji'i' ycuí' Ndyosi cuentya ji'i' xlyá bi', ngusa'be yu ji'i', cha' tacha ji'i' ngu' cha' cacu ngu'.

—Cacu mā xlyá re —nacuj' Jesús ji'i' ngu'—, cha' ñi'ya nti' cuaña' na', jua'a' nti' nu nde.

23 Li' ntejeya' Jesús ji'i' sca vaso vino, ndya yu xlyá'be ji'i' ycuí' Ni, nda yu vaso ji'i' ngu' cha' co'o ngu' li'. Ndyo'o lcaa ngu' vino bi' li'.

24 —Ñi'ya nti' tañi na', jua'a' nti' nu nde —nacuj' Jesús ji'i' ngu'—. Tyalú tañi na' cha' caja ñi'ya' cui'tyí qui'ya nu ntsu'u ji'i' lcaa ñati, cha' jua'a' quiñi' cha' ji'i' ycuí' Ndyosi lo'o ñati' chalyuu chaca quiya'.

25 Chañi cha' nu nchcui' na' lo'o mā, cha' nga'aa co'o na' vino chaca quiya', ña'a' cuayá' tyalaa tsá bi' lo'o co'o na' vino cucui lo'o cu'mā ca su laca ycuí' Ndyosi loo; xa' co'o na' ji'i' li'.

Chcui' Pedro lo'o ngu' cha' ná nslo ji'i Jesús tsiya' ti

²⁶ Lo'o ndyula tu'ba ngu' sca jii ji'i ycu'i Ndyosi, li' ndu'u ngu' ndyaa ngu' nde ca'ya Olivos.

²⁷ Xa' nchcui' Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i li':

—Caca tyuju'u ti' lcaa cu'ma ña'a ma' na —nacu'i Jesús ji'i ngu'—. Xtyanu ma' xi 'na ca ndyi la. Li' caca cha' nu nscua lo quityi ji'i ycu'i Ndyosi ndi'ya: “Lo'o cujuui na' ji'i nu ña'asji ji'i xlya' bi', xna lcaa xlya' tyaa ni' li'”. Jua'a nchcui' quityi.

²⁸ Pana nu lo'o tyu'ú na' chaca quiya', tsa'a na' nde Galilea nu tya lyiji tsa'a cu'ma.

²⁹ —Masi lcaa ngu' xtyanu ngu' jinu'u, pana nu na' ni, ná xtyanu na' jinu'u tsiya' ti —nacu'i Pedro ji'i Jesús li'.

³⁰ —Chañi cha' nu nchcui' na' lo'o nu'u —nacu'i Jesús ji'i Pedro—. Ca ndyi sna quiya' chcui' nu'u lo'o ñati cha' ná nslo nu'u 'na. Jua'a cha' ta nu'u lo'o ñati nu lo'o bilya xi'ya ndye'e tucua quiya' talya ndyi.

³¹ —Ná chcui' na' lo'o ñati cha' ná nslo na' jinu'u —nacu'i Pedro ji'i Jesús—. Masi cujuui ngu' jinu'u, masi cua cujuui ti ngu' 'na, ná xacu'i na' cha' ji'i ñati cha' ná nslo na' jinu'u —nacu'i.

Lye tsa nchcui' Pedro, lo'o jua'a lcaa tya'a ngu', stu'ba ti nchcui' ngu'.

Nhcui' Jesús lo'o ycu'i Ndyosi Sti yu ca Getsemani

³² Lo'o li' ndyaa ngu' sca ne' lo'o su ndu' xi yaca tyacala' ca su naa Getsemani.

—Cua'a ma' xi ca ndacua ti —nacu'i Jesús ji'i ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i—. Tsa'a na' ca nde la xi cha' chcui' na' lo'o ycu'i Ndyosi Sti na' —nacu'i yu.

³³ Ndyaa yu la xi li', ndyaa lo'o yu ji'i Pedro lo'o Jacobo lo'o Juan. Li' lye tsa ngua xñi'i ti' Jesús, ndya'a tsa cha' tyiquee yu xqui'ya cña tlyu nu cua tyacua ti ji'i yu.

³⁴ —Xñi'i tsa ti' na' juani —nacu'i Jesús ji'i ngu'—, nga'aa talo na' cha' xñi'i tsa ti' na'. Tyanu ma' ca nde ti, tii ti' ma' tyi'i ma' —nacu'i.

³⁵ Tya ndyaa Jesús la xi ca nde bi' la, ndyatú sti' yu lo yuu ti, ngüijña yu ji'i ycu'i Ndyosi si caja ñi'ya nu caca cha' ná tyacua cha' cuxi ji'i yu.

³⁶ —Sti na' —nacu'i Jesús ji'i ycu'i Ndyosi—, lcaa lo cña nhca cua'ni nu'u. Bi' cha' juani, ná ta nu'u chacuayá' tyacua cha' cuxi re 'na, si cajá la ñi'ya nu caca cua'ni na' cña re —nacu'i Jesús ji'i ycu'i Ndyosi Sti yu—. Pana si' ñi'ya nu nti' na' cha' caca, masi cua'ni nu'u lo'o na' ñi'ya nu nti' ycu'i nu'u.

³⁷ Li' ñaa Jesús chaca quiya' su nga'a nu sna tya'a ngu'. Na laja' ti ngu' bi' li'. —Simón —nacu'i yu ji'i Pedro—, ¿ha laja' tsa nu'u? —nacu'i—. ¿Ha ná nhca talo nu'u ni sca hora ti' nu'u xi'?

³⁸ Tii ti' ma' tyi'i ma' juani. Chcui' ma' lo'o ycu'i Ndyosi cha' ná cua'ni nu cuiñaja ngana ji'i ma'. Jlo ti' na' cha' tyucui tyiquee ma' ntaja'a ma' cua'ni ma' cña re 'na; pana ná tyu'u scua juersa ji'i ma', bi' cha' yala tsa ndyaja' ma'.

³⁹ Xa' ndyaa Jesús xi, la cui' ti cha' ngüijña yu ji'i ycu'i Ndyosi Sti yu chaca quiya'.

⁴⁰ Li' ñaa yu chaca quiya' slo ngu' bi'; pana xa' laja' ngu' bi', cha' lye tsa ndyu'u xcalá ngu'. Li' nga'aa jlo ti' ngu' ñi'ya xacu'i ngu' cha' ji'i yu.

⁴¹ Xa' ndyaa Jesús li'. La cui' jua'a sna quiya' ñaa Jesús su ndi'i ngu'.

—¿Tya laja' ma'? ¿Tya ntsiya cña' ma'? —nacu'i Jesús ji'i ngu'—. Cuayá' juani, cua ndyalaa hora nu tyaa lo'o ngu' jna' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati. Cua ta ti ñati jna' ya' ngu' xña'a juani.

⁴² Tyatü ma, cha' tyaa na lacua, cha' cua ndyalaa yu nu cua ndyujui' cresiya jna' ji'i ngu' xña'a.

Ndyaa lo'o ngu' ji'i Jesús preso

⁴³ Laja lo'o nchcui' Jesús, li' ndyalaa nu Judas bi' slo, la cui' tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús laca nu Judas bi'. Quiña'a tsa ngu' tyaala ndya'a ngu' lo'o Judas, ñati nu cua ngulo ngu' tisiya cña ji'i cha' caa caqui'ya ngu' ji'i Jesús; lo'o maxtyi cusuü, lo'o yaca ndyi'ya ngu' lijya ngu'. Sti jo'ó nu laca loo, lo'o mstru cha' jo'ó, lo'o ngu' cusu', bi' laca nu ngulo cña ji'i ngu' tyaala bi'.

⁴⁴ Judas nu cua ta ti ji'i Jesús ya' ngu' cuxi bi' ni, cua nchcui' lo'o nu ngu' tyaala bi' cua tsä la, ñi'ya nu cua'ni:

—Chcuicha' na' ji'i nu qui'yu bi', cuati cacu na' saca' yu —nacuj Judas ji'i ngu' tyaala—. Xñi mä ji'i hora ti, yaa lo'o clya mä ji'i yu bi' —nacuj.

⁴⁵ Bi' cha' lijya Judas bi' juani, ndyaa ca su ndü Jesús cha' chcuicha' ji'i yu. —Nde ti ndü nu'u, mstru —nacuj Judas.

Ndyacu Judas saca' Jesús li'.

⁴⁶ Hora ti ntejeya' nu ngu' tyaala ji'i Jesús li', cha' tyaa lo'o ngu' ji'i yu.

⁴⁷ Lo'o li' sca ngu' nu tya'a ndya'a Jesús ngusicua maxtyi ji'i, ngusi'yu cu' jyaca sca msu ji'i sti jo'ó nu laca loo la.

⁴⁸ Li' nchcui' Jesús lo'o nu ngu' tyaala bi':

—¿Ha lo'o maxtyi cusuü lo'o yaca ndya'a mä cha' tejeya' mä 'na? —nacuj Jesús ji'i ngu' bi'—. ¿Ha sca ñati cuaana laca na' lacua?

⁴⁹ Tyuü tsa tsa na'a mä 'na lo'o nga'a na' ne' laa tonu, ngulu'u na' cha' ji'i ycu'i' Ndyosi ji'i ñati, pana ná ntejeya' mä 'na li'. Jlo ti' na' ñi'ya nu ndyaca juani, cha' la cui' ña'a cha' nu nscua lo quityi ji'i ycu'i' Ndyosi cuentya jna', jua'a ndyaca juani.

⁵⁰ Li' ngxu'tyanu lcaa tya'a ndya'a Jesús ji'i yu, ngusna ngu'.

⁵¹ Sca ti yu cuañi' ndyanu, ndya'a lca'a ji'i ngu' nu ndyaa lo'o ji'i Jesús. Sca tasá ti nguixij chü' yu cuañi' bi'. Lo'o jua'a ngua ti' ngu' tyaala tejeya' ngu' ji'i yu cuañi' bi';

⁵² bi' cha' ngxu'tyanu ji'i tasá ji'i ya' ngu', ngusna masi quichi' ti.

Ndu Jesús slo ngu' tisiya

⁵³ Lo'o li' ndyaa lo'o ngu' ji'i Jesús slo xu'na sti jo'ó. Cua ndyu'u ti'i lcaa sti jo'ó nu laca loo lo'o ngu' cusu' lo'o mstru cha' jo'ó cajua, cua ndyu'u ti'i ngu' slo xu'na sti jo'ó bi'.

⁵⁴ Tyijyu' ti ndyu'u lca'a Pedro chü' ngu' tyaala ña'a cuayá' nu ndyalaa ngu' ne' lo'o ji'i xu'na sti jo'ó. Li' ngua'a Pedro slo ngu' nu nga'a cua ca ni'i bi' su nga'a ngu' to' lquii' cha' caca chcatsu ngu'.

⁵⁵ Ngua ti' sti jo'ó nu laca loo lo'o lcaa ngu' tisiya bi' sta ngu' qui'ya ji'i Jesús cha' cujuui' ngu' ji'i yu, pana ná nquije ñi'ya nu cujuui' cuañi' ngu' ji'i yu.

⁵⁶ Ndyaa tsa ngu' cuiñi' slo ngu' cha' sta ngu' qui'ya ji'i Jesús, pana ná stu'ba nchcui' ngu' bi'.

⁵⁷ Su cua ndye li' ndü xi ngu' cuiñi, nchcui' ngu' lo'o nu ngu' tlyu bi':

—Cua ndyuna ya sca cha' nu nchcui' nu qui'yu re —nacuj sca ngu' cuiñi bi'—. Ndi'ya nchcui' yu: “Cuityi na' ji'i laa tonu re nu ngu'ña ñati chalyuu ti. Chü' sna tsä ti cua'ni na' cha' tya' chaca nu ná cuiña ñati chalyuu”, nacuj Jesús re. Cua ndyuna ya cha' jua'a nchcui' yu —nacuj ngu' cuiñi bi'.

⁵⁹ Pana ná stu'ba nchcui' nu ngu' cuiñi bi'.

⁶⁰ Lo'o li' ndyatü sti jo'ó nu laca loo la slo lcaa ngu' tlyu, nchcui' lo'o Jesús:

—¿Ha nga'aa ntsu'u cha' nu xacuj nu'u ji'i cua, cha' tyu'u lubii nu'u cuentya ji'i qui'ya nu ngusta ngu' jinu'u? —nacuj sti jo'ó bi' ji'i Jesús.

61 Ti' ti ndu Jesús, ni sca cha' ná nguxacuj yu tsiya' ti. Bi' cha' xa' nchcuane sti jo'ó nu laca loo la ji'i yu li':

—¿Ha chañi cha' Cristo laca nu'u? —nacuj—. ¿Ha nu'u laca nu sca ti Sñi' ycui' Ndyosi nu ndu'ni tlyu na ji'i? —nacuj sti jo'ó bi' ji'i Jesús.

62 —Chañi cha' nu nda ma, na' laca nu bi' —nacuj Jesús ji'i ngu' li'—. Lo'o jua'a nde loo la ña'a ma 'na nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati; ña'a ma 'na lo'o ntucua na' la'a tsu' cui' su tlyu bi', ca su ntucua ycui' Ndyosi Sti na' nu lcaa tsiya' ti cña nchca ji'i Ni; ña'a ma 'na lo'o caa na' chaca quiya' laja coo nde cua li'.

63 Ñasi' tsa sti jo'ó nu laca loo la, bi' cha' ngusaa' ste' ycui' slo ngu'.

—Nga'aa nti' na cha' sta xa' la ñati qui'ya ji'i nu qui'yu re —nacuj sti jo'ó bi' ji'i ngu'—.

64 Na cua ndyuna ma cha' tonu tsa cha' suba' nu nchcui' yu re ji'i ycui' Ndyosi, nu lo'o nacuj yu cha' nu sca ti Sñi' ycui' Ndyosi laca ycui' yu. ¿Ñi'ya chcui' ma ji'i cha' bi'?

Lcaa ngu' nguxacuj ngu' cha' ji'i nu laca loo bi', cha' nga'a cha' cajaa Jesús.

65 Li' nguxana ngu' ndyu'ni lya' ti' ngu' ji'i Jesús; ngutu'u hitya sañi' ngu' loo yu, jua'a ndyiji' ngu' ji'i laja lo'o ndyacuj loo yu lo'o sca late'.

—Juani ni, cua'ni nu'u cha' ca tii nu'u —nacuj ngu' ji'i Jesús li'—, cacha' nu'u ji'i ya, ¿tilaca laca nu ngujui' hi'?

Lo'o nu ngu' nu ndu cua' bi', ngujui' ngu' ndacu' ji'i yu li'.

Nacuj Pedro cha' ná nslo ji'i Jesús tsiya' ti

66 Tya nga'a Pedro to' ni' ji'i xu'na sti jo'ó, lo'o li' ndyu'u tucua sca nu cuna'a cua nu ndu'ni cña ji'i sti jo'ó bi'.

67 Nxña'a nu cuna'a bi' ji'i Pedro su nga'a to' lquii', li' xa' nxña'a tso'lo ca ji'i chaca quiya'.

—Lo'o nu'u ndya'a lo'o Jesús Nazaret bi' —nacuj nu cuna'a bi' ji'i.

68 —Si' i na' —nacuj Pedro—. Ná jlo ti' na'. Ná nchca cuayá' ti' na' ni cha' nchcui' nu'u —nacuj Pedro ji'i nu cuna'a bi'.

Li' ndu'u Pedro ndyaa to' lo'o ti. Nxi'ya ndye'e li'.

69 Xa' na'a nu cuna'a bi' ji'i chaca quiya', nguxana nchcui' lo'o ngu' nu ndu cacua ti:

—Lo'o nu qui'yu jua laca tya'a ngu' bi' —nacuj nu cuna'a bi'.

70 Xa' nchcui' Pedro cha' ná lo'o ycui'. Pana ca tiya' la xi nchcui' ngu' nu ndu cacua ti lo'o Pedro:

—Chañi cha' tya'a ndya'a ngu' bi' laca nu'u —nacuj ngu'—, cha' lo'o nu'u laca ngu' Galilea —nacuj ngu' ji'i Pedro.

71 Li' nguxana Pedro ngua'ni jura cha' xcube' ycui' Ni ji'i si cha' cuiñi chcui' lo'o ngu'.

—Ná nslo na' ji'i nu qui'yu nu nchcui' tsa ma cha' ji'i —nacuj Pedro ji'i ngu'.

72 Hora ti xa' ngusi'ya ndye'e. Li' ntsu'u ti' Pedro ñi'ya ngua cha' nu cua nchcui' Jesús lo'o tsa: "Ndi'ya cua'ni nu'u ndyi, Pedro; chcui' nu'u lo'o ñati sna quiya' cha' ná nslo nu'u 'na, nu lo'o tya lyiji xi'ya ndye'e tucua quiya'". Bi' cha' nxi'ya tsa Pedro li'.

¹ Lo'o nguxee chaca tsá tya ndi'i sti jo'ó nu laca loo, lo'o ngu' cusu', lo'o mstru cha' jo'ó, ndi'i lcaa ngu' tisiya cha' chcu'i ngu' lo'o tya'a ngu' ji'i cha' bi'. Li' ngusca' ngu' ji'i Jesús, ndyaa lo'o ngu' ji'i slo Pilato nu ngua gobernador romano cha' caca cuayá' ji'i. Nchcuane Pilato ji'i Jesús li':

² —¿Ha nu'u laca rey ji'i ngu' judío?

—La cui' ñi'ya nu nacuj nu'u, la cui' laca na' —nacuj Jesús ji'i gobernador bi'.

³ Lo'o li' ngusta sti jo'ó nu laca loo quiña'a qui'ya ji'i Jesús slo nu Pilato bi'.

⁴ Li' xa' nchcu'i Pilato lo'o Jesús:

—¿Ha ná nchca xacuj nu'u cha' ji'i ngu' jua? —nacuj Pilato ji'i—. Na cua quiña'a qui'ya ngusta ngu' jinu'u.

⁵ Nga'aa nchcu'i Jesús lo'o ngu' tsiya' ti, lo'o ndube tsa ti' Pilato li'.

Ngulo Pilato cña cha' cujuui ngu' ji'i Jesús

⁶ Lcaa yija lo'o ndyaca tsá ta'a bi' ndu'ni lyaá nu laca gobernador ji'i sca ti preso, cua ña'a ca preso nu ndijña ngu' judío ji'i.

⁷ Ntsu'u tyuu tya'a ngu' ne' chcuá, ngu' nu cua ndyujui ji'i ñati laja lo'o ngusu tya'a ngu' lo'o nu ngu' xa' tsu' nu laca loo. Sca preso bi' laca Barrabás.

⁸ Li' ndyu'u ti'i quiña'a ñati slo Pilato, ndijña ngu' ji'i cha' cua'ni lyaá ji'i sca preso ñi'ya nu ndu'ni nu laca loo lcaa yija.

⁹ —¿Ha cua nti' mā cha' cua'ni lyaá na' ji'i yu cua nu laca rey ji'i cu'mā ngu' judío? —nacuj Pilato ji'i nu ngu' quiña'a bi'.

¹⁰ Cua nchcu'i Pilato jua'a xqui'ya cha' ngua tii cha' liye' tsa ti' sti jo'ó nu laca loo ji'i Jesús, bi' cha' ndya'a lo'o ngu' ji'i yu slo ycu'i Pilato.

¹¹ Pana ndijña ngu' quiña'a ji'i Pilato cha' cua'ni lyaá ji'i Barrabás, si'i ji'i Jesús. Na cua nchcu'i nu ngu' quiña'a bi' lo'o Pilato cha' clyaá ji'i Barrabás, xqui'ya cha' la cui' sti jo'ó nu laca loo cua nchcu'i tsa lo'o ngu' cha' jua'a ñña ngu' cha' ji'i Pilato.

¹² Xa' nchcuane Pilato ji'i ngu' li':

—¿Ñi'ya cua'ni na' lo'o yu re, nu nchcu'i mā ji'i cha' laca yu rey ji'i ngu' judío lacua? —nacuj Pilato ji'i nu ngu' quiña'a bi'.

¹³ Cuii ngusi'ya ngu' ji'i Pilato li':

—Cujuii clya ji'i yu lo crusi —nacuj ngu' ji'i.

¹⁴ —¿Ni cha' laca cha' nti' mā cha' cujuui na' ji'i yu re? —nacuj Pilato ji'i ngu'—. ¿Ni qui'ya ntsu'u ji'i yu?

Lye la nxi'ya lo'o ngu' ji'i Pilato li':

—Cujuii clya ji'i yu lo crusi.

¹⁵ Lo'o li' ngua'ni lyaá Pilato ji'i Barrabás cha' tyaala' tyiquee nu ngu' quiña'a bi'. Lo'o lye ngujui' sendaru ji'i Jesús lo'o reta, li' ngulo Pilato cña ji'i sendaru cha' tyaá lo'o ngu' ji'i Jesús cha' cujuui' ca'a ngu' ji'i lo crusi.

¹⁶ Ndyaa lo'o sendaru ji'i Jesús nde ne' ni'i su ntucua ngu' nu laca loo bi', lo'o jua'a ndyu'u ti'i ña'a lcaa sendaru nu ntsu'u cajua.

¹⁷ Li' nguxacu' ngu' ji'i Jesús lo'o sca late' cuaa ña'a. Ngüixij ngu' lti quiche' chu' tya'a cha' caca sca sne', ngusta ngu' sne' bi' hique Jesús.

¹⁸ Li' ngua'ni tlyu ngu' ji'i yu cha' cuiñi ti:

—Tso'o ti tyi'i nu'u, rey ji'i ngu' judío —nacuj sendaru ji'i.

¹⁹ Nguxana ngu' ngujui' ngu' yaca quii hique Jesús li'. Lye ngutu'u hitya sañi' ngu' loo yu. Li' ndyatü st'i ngu' slo yu, ñi'ya si cua'ni tlyu ngu' ji'i yu, masi cha' cuiñi ti.

²⁰ Nu lo'o ndye ngustí lo'o ngu' jì'í Jesús, li' ngulo ngu' late' cuaa ña'a bi' jì'í; xa' nguxacu' ngu' ste' ycuí' ca yu li', cha' tsaa lo'o ngu' jì'í yu ca su cujuí'í ca'a ngu' jì'í lo crusi. Ndu'u ngu' ndyaa lo'o ngu' jì'í yu li'.

Ngujui'í ca'a ngu' jì'í Jesús lo crusi

²¹ Tyucui'í lo'o ndya'a ngu', li' na'a ngu' sendaru jì'í Simón ngu' Cirene; sti Alejandro lo'o Rufo laca nu Simón bi'. Cua ñaa Simón ca su ndyaa cña ne' quixí', lo'o li' ngulo sendaru cña jì'í cha' qui'ya crusi bi' cuentya jì'í Jesús.

²² Li' ndyalaa lo'o ngu' jì'í Jesús ca su naa Gólgota. (Nu Gólgota ni, ca'ya su nscua tyijya hique jyo'o, jua'a nti' ñacui'í cha' bi' cha'cña jì'na.)

²³ Li' nda ngu' vino nguxa' lo'o taná mirra cha' co'o Jesús, pana ná ntaja'a yu co'o yu vino bi'.

²⁴ Li' ngujui'í ca'a ngu' jì'í yu lo crusi. Lo'o li' ngüijya ngu' sendaru lo'o tya'a ngu', cha' clyana ngu' cha' lo'o tya'a ngu' tilaca nu caja ste' Jesús jì'í. Jua'a ngua cha' ndye ndacha ngu' ste' Jesús jì'í tya'a ngu'.

²⁵ Hora cua caa nde tlya ngua lo'o ngujui'í ca'a sendaru jì'í Jesús lo crusi.

²⁶ Nde hique crusi bi' cua nscua letra nu nchcui'í ni qui'ya nu ngusta ngu' jì'í Jesús: “Nu nde laca rey jì'í ngu' judío”, nacui'í letra bi'.

²⁷ La cui' tsá bi', ngujui'í ca'a ngu' jì'í tucua tya'a ngu' cuaana lo crusi se'í ti lo'o Jesús. Crusi jì'í tsaca ngu' cuaana bi' ndü la'a tsu' cui' jì'í Jesús, crusi jì'í chaca ndü la'a tsu' coca bi'.

²⁸ Jua'a ngua cha' nu nguscua jyo'o cusu' sa'ni lo quityi jì'í ycuí' Ndyosi, nu nchcui'í ndi'ya: “Ngua ti' ngu' cha' tya'a ngu' cuxi laca yu”. Jua'a cha' nscua lo quityi bi'.

²⁹ Ngusti lo'o tsa ngu' jì'í Jesús lo'o nteje tacui'í ngu' tyucui'í, nchcui'í tsa ngu' cha' suba' jì'í yu.

—Jaa, nu'u laca nu nchcui'í cha' cuityi jì'í laa tonu jua —nacui'í ngu' bi'—, lo'o li' nacui'í ngu' cha' xa' cui'ña nu'u jì'í chaca quiya' chu' sna tsá ti, ngua ti' nu'u.

³⁰ Cua'ni lyaá nu'u jì'í ycuí' ca lacua; cua'ya clyana nu'u lo crusi cua juani, si caca jinu'u —nacui'í ngu'.

³¹ Lo'o sti jo'ó nu laca loa, lo'o jua'a mstru cha' jo'ó, ngustí lo'o ngu' jì'í Jesús.

—Ngua'ni lyaá yu jì'í xa' ñati —nacui'í nu ngu' tlyu bi' jì'í tya'a ngu'—, pana ná nchca clyaa' ycuí' ca yu.

³² Cristo laca yu, nu rey jì'í ngu' Israel tya'a na laca yu, nacui'í yu. Tso'o la si ca'ya yu lo crusi ycuí' ti yu, cha' ña'a ná si caca jì'í yu. Jlyá ti' na jì'í yu li' —nacui'í ngu' jì'í tya'a ngu'.

Lo'o jua'a nu ngu' cuaana tya'a ngujui'í ca'a ngu' jì'í lo crusi, lo'o ngu' bi' nchcui'í ngu' cha' suba' jì'í Jesús.

Ngujui'í Jesús

³³ Lo'o ndyalaa nde hora ngua talya xee tyucui'í ña'a loyuu. Sna hora ndalo cha' talya xee.

³⁴ Pana lo'o ngua hora cua sna nde ngusii, li' cui'í ngusi'ya Jesús:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? —nacui'í. (Ndi'ya nti' ñacui'í cha' bi' cha'cña jì'na: Ndyosi 'na, Ndyosi 'na, ¿ni cha' laca ngulaya' nu'u 'na?)

³⁵ Ndyuna xi ngu' nu ndü cacua ti, pana ná ngua cuayá' ti' ngu' ni cha' nchcui'í yu:

—Cua'a jyacá mā, nxi'ya yu jì'í jyo'o Elías —nacui'í ngu' bi'.

³⁶ Li' ngusna sca ñati' ndyaa ndyiqui'ya sca quiche; ngüicha' ngu' jì'í quiche bi' lo'o vino tiye' li', ngusicua' ngu' jì'í lo'o sca yaca quii' cha' co'o Jesús.

—Jatya na xi —nacuĭ nu ñatĭ bi'—, ña'a na si caa jyo'o Elías cha' ta'ya jiĭ Jesús lo crusi.

³⁷ Cuiĭ ngusi'ya Jesús li', ngujuii li'.

³⁸ Hora ti ngutaa' late' tlyu nu ndacui ndyacu' tsa cla'be ne' laa tonu bi', nde cua nguxana ngutaa' late' bi' ña'a cuayá' nu ndyalaa ca lo yuu.

³⁹ Lo'o nu capitán nu laca loo jiĭ sendaru nu ndu slo Jesús, na'a capitán bi' ñi'ya ngua'ni Jesús lo'o ngujuii yu.

—Chañi cha' Sñi' ycuui' Ndyosi nu laca loo la laca jyo'o re —nacuĭ capitán bi'.

⁴⁰ Laja li' tyijyu' ti ndu sca taju ngu' cuna'a ña'a cui'ya ngu' jiĭ Jesús; lo'o María Magdalena, lo'o chaca María xtya'a Jacobo nu cuañi' la, la cui' xtya'a José laca bi', lo'o Salomé ndu.

⁴¹ Nu lo'o tya ndya'a Jesús nde Galilea nu ngua tya tsubi' la, la cui' taju nu cuna'a bi' ndya'a lo'o yu, cha' nguxtyucua ngu' jiĭ yu lo'o ndyaque' ngu' na ndyacu ngu'. Lo'o jua'a ndu tyuu tya'a xa' la ngu' cuna'a cajua, tya'a ndyalaa ngu' lo'o Jesús nde quichiĭ Jerusalén.

Nguatsi' jyo'o Jesús

⁴² Cua ngusij xi, la cui' tsā ta'a sij laca bi', cha' chaca tsā bi' caca tsā nu tyiĭ cña' ngu' judío.

⁴³ Lo'o jua'a ndiĭ sca ngu' tisiya nu naa José, ngu' Arimatea ngua bi', sca ngu' tlyu. Lo'o José ndu ti' cha' cua tyalaa ti tsā cha' caca ycuui' Ndyosi loo; bi' cha' ngua'ni tlyu tyiquee, ndyaa slo Pilato cha' ñña jiĭ jyo'o Jesús cha' tyatsi'.

⁴⁴ Ndube tsa ti' Pilato si chañi cha' ngujuii Jesús yala ti. Bi' cha' ngusi'ya jiĭ nu capitán jiĭ sendaru nu ndu cua quiya' crusi cha' caa capitán bi' slo, cha' cacha' jiĭ nu laca loo si chañi cha' ngujuii Jesús.

⁴⁵ Li' nacuiĭ capitán bi' jiĭ Pilato cha' chañi cha' ngujuii jyo'o bi'; bi' cha' nda Pilato chacuayá' jiĭ José cha' tsaa lo'o jiĭ jyo'o bi', cha' tyatsi'.

⁴⁶ Li' ngüi'ya José sca tasá tso'o tsa ña'a; nda'ya nu cusu' jiĭ jyo'o bi', ngüixij tasá cucui hichu' jyo'o. Li' ndyaa lo'o jiĭ ca sca tyuquee nu ngulu ngu' nde sii' cua'a, nguxatsi' jiĭ jyo'o Jesús ne' tyuquee bi'. Li' nguxasu ngu' sca quee tonu to' tyuquee bi', tachaa ndacu' ngu' jiĭ li'.

⁴⁷ Lo'o María Magdalena, lo'o María xtya'a José ni, na'a ngu' su nguatsi' jyo'o Jesús.

16

Ndyu'ú Jesús chaca quiya'

¹ Nu lo'o cua ndye tsā nu ndiĭ cña' ngu' judío, li' nu María Magdalena lo'o María xtya'a Jacobo lo'o Salomé ni, ndyaa ngu' ngüi'ya ngu' setye tyixi xtyi'i; tsaa lo'o ngu' jiĭ setye bi', cha' ta'a setye bi' ña'a tsaca chu' jyo'o bi' nti' ngu'.

² Cua nguxee chaca tsā li', tsā clyo jiĭ semana. Lo'o ntyucua cuichaa, li' hora ti ndu'u ngu' cuna'a bi' ndyaa ngu' su ntsu'u jyo'o Jesús tyuquee bi'.

³ Laja lo'o ndya'a ngu' tyucuĭ nhcui' ngu' lo'o tya'a ngu':

—¿Tilaca nu xtyucua ji'na cha' culotsu' na quee tonu nu ndyacu' to' tyuquee bi'? —nacuĭ ngu' jiĭ tya'a ngu'.

⁴ Lo'o ndyalaa ngu' cacua ti, li' nguxña'a ngu' jiĭ tyuquee bi', lo'o li' na'a ngu' cha' cua ndyaatsu' quee tonu nu ndyacu' to' tyuquee bi'; ntucua yaala to' tyuquee bi' li'.

⁵ Ndyatí ngu' nde ne' tyuquee, na'a ngu' jì'í sca nu qui'yu cuañi', ngua ti' ngu'; ngatí tsa ña'a late' tyucui' cu' nu lacu' nu qui'yu bi' nu nga'a la'a tsu' cui' su nscua jyo'o bi' nquicha'. Ndube tsa ti' nu ngu' cuna'a bi' ña'a ngu' jì'í.

⁶ —Ná cutsij ma —nacui' nu qui'yu bi' jì'í nu ngu' cuna'a bi'—. Cua jlo ti' na' cha' jì'í Jesús Nazaret nu ndyujuii ngu' jì'í lo crusi nclyana ma. Pana nga'aa ntsiya jyo'o bi' ca nde, cha' cua ndyu'ú yu bi' chaca quiya'. Caá na'a ma xi ca nde su ngusta ngu' jì'í jyo'o bi'.

⁷ Li' yaa clya ma cacha' ma jì'í Pedro lo'o jì'í xa' la ngu' nu ndyaca tsa'a jì'í yu, cha' cua tsa'a ti' ycuí' yu nde loo jì'í ma nde Galilea; tyacua tya'a ma lo'o yu ca bi', ñi'ya nu cua nacui' yu jì'í ma tya tsubi'.

⁸ Li' ndu'u ngu' tyuquee nxna ngu' ndyaa ngu'. Lye tsa nchcuá ngu', cha' ndube tsa ti' ngu'. Pana ná nchcui' ngu' lo'o xa' ñatí tyucuii cha' ndyutsij tsa ngu'.

Ndyu'u tucua Jesús slo María Magdalena

⁹ La cui' tsá clyo jì'í semana ngua bi' lo'o ndyu'ú Jesús chaca quiya'. Clyo ndyu'u tucua yu slo María Magdalena. Tya tsubi' la cua ngua'ni yu jo'o jì'í nu María bi', cua ngulo yu cati tya'a cui'í cuxi nu ngusñi jì'í nu cuna'a bi'.

¹⁰ Lo'o cua na'a María jì'í ycuí' Jesús, hora ti' ndu'u María ñaa slo nu xa' la tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a jì'í yu, cha' cacha' jì'í ngu' ñi'ya ngua cha'. Nxi'ya ngu' nga'a ngu', cha' xñi'í tsa ti' ngu' cha' ngujuii Jesús.

¹¹ Pana masi jua'a, ná nduna ngu' cha' nu nchcui' María lo'o ngu', cha' ná jlya ti' ngu' cha' cua ndyu'ú Jesús chaca quiya'; ná jlya ti' ngu' tsiya' ti cha' cua na'a María jì'í ycuí' Jesús.

Ndyu'u tucua Jesús slo tucua tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a jì'í

¹² Tiya' la xi, li' ndyu'u tucua Jesús chaca quiya', ngulu'u loo yu jì'í tucua tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a jì'í. Tyucuii su ndya'a ngu' nde ne' quixi', ca bi' ngulu'u loo ycuí' Jesús jì'í ngu'.

¹³ Yala ti' ñaa ngu' nde quichí, ndacha' ngu' cha' bi' jì'í tya'a ngu'; pana ná ndaquiya' ngu' jì'í cha' nu nchcui' nu tucua tya'a ñatí bi'.

Cña nu ngulo Jesús jì'í nu ngu' nu ndyaca tsa'a jì'í

¹⁴ Ca ngusij la xi, li' ndyu'u tucua Jesús slo nu tii chaca tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a jì'í su nga'a ngu' ndyacu ngu' to' mesa. Lye nchcui' yu lo'o ngu' bi' ni cha' laca ná jlya tso'o ti' ngu', ni cha' laca ndyacu' hique ngu'. Lo'o jua'a nchcui' yu lo'o ngu' ni cha' laca ná ndaquiya' ngu' jì'í ngu' tya'a ngu', nu cua na'a jì'í yu clyo lo'o ndyu'ú ca ti yu chaca quiya'.

¹⁵ —Tsa'a ma tyucui' ña'a chalyuu —nacui' Jesús jì'í ngu' bi' li'—. Ta ma cha' lo'o lcaa ñatí cuentya jna'. Chcui' ma lo'o ngu' cha' taca clyaá ngu' jì'í nu cuxi xqui'ya na'.

¹⁶ Nu lo'o xñi' ñatí cha' 'na, tyucuatya ngu' chacuayá' jna' li', clyaá ngu' bi' jì'í nu cuxi li'. Ñatí nu ná tyaja'a xñi' cha' 'na tsiya' ti, tyanu qui'ya jì'í ngu' li'.

¹⁷ Ñatí nu xñi' cha' 'na ni, cua'ni ngu' bi' cha' tonu chacuayá' jna', cha' cube tsa ti' xa' ñatí: culo ngu' bi' jì'í cui'í cuxi nu ngusñi jì'í ñatí; caja ñi'ya nu chcui' ngu' bi' cha'cña jì'í xa' ñatí chacuayá' jna';

¹⁸ masi xñi' ngu' jì'í cuaña tyaala, masi co'o ngu' taná tyaala, ná sca cha' cuxi caca jì'í ngu' bi' li'; lo'o sta ya' ngu' bi' hichu' ngu' quicha, tyaca tso'o nu quicha bi' —nacui' Jesús jì'í ngu'.

Ndyaa Jesús nde cua

¹⁹ Lo'o ndye nchcui' Jesús nu Xu'na na, li' ngua'ni ycui' Ndyosi cha' ndu'u yu ndyaa yu nde cua; ndyaa tucua Jesús la'a tsu' cui' ji'j' ycui' Ndyosi ca bi'.

²⁰ Li' ndu'u ngu' nu ngua tsa'a ji'j', ndyaa ngu' lcaa quich'i cha' chcui' ngu' cha' ji'j' Jesús lo'o xa' ñati. Nxyucua tsa nu Xu'na na ji'j' nu ngu' nu ngua tsa'a ji'j', hasta ngua cuayá' tso'o ti' ngu' lcaa quich'i su ndyaa ngu' bi', cha' chañi tsa cha' nu nchcui' ngu' cuentya ji'j' ycui' Ndyosi; ngua cuaya' ti' ngu' quich'i bi' lo'o na'a ngu' cha' tonu nu ngua'ni ngu' bi' chacuayá' ji'j' ycui' Ndyosi.
Tsa lo cua ti' cha'.

Quityi nu nguscua San Lucas ñi'ya nu ngua cha' ji'i Jesús

Cha'cña nu nscua clyo

¹ Cua quiña'a ñati nguscua lo quityi ñi'ya nu ngua lcaa cha' ji'i Jesús nde su ndi'i ya, quityi historia laca bi'.

² Lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu ngulu'u cha' bi' ji'na; ngu' bi' ni, cua na'a ngu' cha' bi' clyo, tya lo'o nguxana Jesús ngua'ni yu cña, lo'o jua'a ndyaa ngu' nchcui' ngu' cha' ji'i Jesús lo'o lcaa ñati.

³ Bi' cha' lo'o na', ngulana tsa na' ñi'ya ngua lcaa cha' nu nteje tacui tya lo'o nguxana cha' bi'. Tso'o nti' na' si lo'o na' scua na' lcaa cha' bi', cha' tsa slo nu'u, cusu' Teófilo,

⁴ cha' caca cuayá' ti' nu'u tso'o la lcaa cha' nu nda ngu' lo'o nu'u.

Ndyaa xcã ji'i ycu'i Ndyosi ca slo Zacarías nu caca sti Juan Bautista

⁵ Tyempo nu ngua rey Herodes cña, lo'o ngua yu loo ji'i ngu' loyuu su cuentya Judea, li' ndi'i sca sti jo'ó nu naa Zacarías. Bi' ndya'a lo'o taju sti jo'ó nu ndu cña su ngutu' jyo'o Abías nquicha'. Elisabet naa clyo'o yu bi', laca ma' la cui' ñati tya'a ji'i jyo'o Aarón nu ngua sti jo'ó tya clyo la.

⁶ Li'ni tsa ndu'ni tyucuaa ngu' bi' cuentya ji'i ycu'i Ndyosi, ndaquiya' ngu' lcaa cña ji'i ycu'i Ni; ndaquiya' tsa ngu' lcaa cha' nu cua nda Ni lo'o ñati' cua sa'ni la, jua'a ná tucui nchcui' cha' cuxi ji'i ngu' bi'.

⁷ Pana ná ntsu'u ni sca sñi' ngu'. Ná ndyiji sñi' Elisabet, lo'o jua'a ngusu' tsa juani.

⁸ Cua ndyalaa semana ji'i taju sti jo'ó lo'o nga'a Zacarías, cha' cua'ni ngu' cña ne' laa.

⁹ Ndi'ya ngua'ni sti jo'ó nu ngua li': lcaa taju ngu' ngusubi ngu' ji'i sca tya'a sti jo'ó ngu', cha' sca ti yu taca tyatí yu su tacati ne' laa tonu, cha' taquí yu yana jo'ó lo mesa ca bi' li'. Lo'o juani ndyanu cña bi' ji'i ycu'i Zacarías.

¹⁰ Hora nu ndyaquí yana jo'ó bi' ne' laa, li' ndyu'u ti' ngu' quichí nde liya' ti, nchcui' tya'na ngu' lo'o ycu'i Ndyosi.

¹¹ Li' ndu'u tucua sca xcã ji'i ycu'i nu Xu'na na ca slo Zacarías su ndi'i yu ne' laa, na'a yu cha' ndu xcã bi' la'a tsu' cui' slo mesa tacati su ndyaquí yana jo'ó.

¹² Lo'o na'a Zacarías ji'i xcã bi', nga'aa jlo ti' yu ñi'ya cua'ni yu, cha' ndyutsji tsa yu ji'i.

¹³ Nchcui' xcã bi' lo'o yu li':

—Ná cutsji nu'u Zacarías —nacuj—. Cua ndyuna ycu'i Ndyosi cha' nu tya'na tsa nchcui' nu'u lo'o Ni, bi' cha' cala sca sñi' Elisabet clyo'o nu'u. Juan caca naa yu, jua'a caca xtañi nu sta nu'u ji'i.

¹⁴ Chaa tsa ti' caca tyiquee nu'u lo'o cua ngula nu piti bi'. Lo'o jua'a, tso'o tsa caca tyiquee quiña'a tsa ñati lo'o ña'a ngu' ji'i nu piti bi',

¹⁵ cha' nu bi' caca sca ñati tlyu nde loo ycu'i Ndyosi. Ná co'o Juan bi' lcui ngatsi, lo'o jua'a ni sca lo lcui ná co'o yu. Tya hora nu cala yu, li' tyanu Xtyi'i ycu'i Ndyosi ne' cresiya ji'i yu.

¹⁶ Cua'ni yu cha' xa' caca tso'o cresiya ji'i quiña'a tya'a ngu' Israel, cha' taquiya' ngu' ji'i ycu'i Ndyosi nu Xu'na ngu'.

¹⁷ La cui' xtyi'i nu nguti'i ne' cresiya ji'i jyo'o Elías nu ndyaa lo'o ycu'i Ndyosi ji'i tya sa'ni la, la cui' xtyi'i bi' caca ji'i Juan juani. Ca nde loo la cã

Juan chcuil' lo'o ñatj, cha' tyaala' tyiquee ñatj, cha' nga'aa xuu tya'a ngu' lo'o sñi' ngu'. Li' taca cha'a lcaa cha' nu ntsu'u tyiquee ngu', cha' taquiya' ngu' jil' lcaa cha' nu liñi. Jua'a chcuil' Juan lo'o ngu' cha' cua'ni cho'o ngu' tyiquee ngu', cha' tyaja'a ngu' xñi ngu' cha' jil' ycuil' Ndyosi. Li' caa ycuil' Cristo.

¹⁸ Li' nchcuane Zacarías jil' nu xca bi':

—¿Ñi'ya caca cha' ca cuayá' ti' na' si chañi ca cha' bi'? Cusu' tsa na', lo'o jua'a clyo'o na' cusu' tsa —nacuj Zacarías jil' xca bi'.

¹⁹ —Gabriel naa na' —nacuj xca jil' yu li'—. Na ndu ti na' ca slo ycuil' Ndyosi; bi' laca nu nda 'na lijyaa cha' chcuil' na' lo'o nu'u, cha' ta na' cha' tso'o re lo'o nu'u.

²⁰ Cua'a jyaca nu'u jna' juani: caca cu'u nu'u juani, cha' nga'aa caca chcuil' nu'u ña'a cuayá' nu cala cubi' bi' jinu'u; jua'a caca jinu'u xqui'ya cha' ná jlyat' nu'u jna'. Chañi tyalaa tyempo bi', li' caca cuayá' ti' nu'u cha' cha' liñi laca lcaa cha' nu nchcuil' na' lo'o nu'u —nacuj xca bi' jil' Zacarías.

²¹ Tya ndi'j ngu' quichj to' laa, ntajatya ngu' jil' nu Zacarías bi' ña'a cuaya' nu tyu'u yu nde liya'; pana quiña'a tsa ncyacua ti' ngu' ni cha' tyiquee' tsa ngutu'u Zacarías nde ne' laa bi'.

²² Lo'o ndu'u Zacarías nde liya', li' nga'aa ngua chcuil' yu lo'o ngu'. Ngua tii ngu' cha' ne' laa ngulu'uloo sca xee tlyu jil' yu nu ndu'u yaa ca slo ycuil' Ndyosi. Li' se'j ti ndu' yu ndyu'ni ya' yu jil' ngu', pana ndyanu cu'u ti yu.

²³ Lo'o cua ndye tsá lo'o ngua'ni Zacarías cña ne' laa, li' nguxtyuu yu ndyaa yu quichj tyi yu.

²⁴ Tiya' la li', ngua tii clyo'o yu, nu naa Elisabet ni, cha' ngujui sñi' ma'. Li' cua ntsu'u cua ca'yu co' nu xcui' ne' ni' ti ndyanu ma'.

²⁵ Ndi'ya ngulacua ti' ma': "Ycuil' Ndyosi nu Xu'na na laca nu ngua'ni cha' re cuentya jna'. Cua ngua'ni Ni cha' nga'aa chcuil' la ñatj cha' cuxi jna'."

Nchcuil' xca jil' ycuil' Ndyosi lo'o María cha' cua cala ti Jesús

²⁶ Lo'o cua ntsu'u scua' co' nu ndya'a tana Elisabet, li' ngulo ycuil' Ndyosi cña jil' sca xca jil' Ni, cha' tsaa ca quichj Nazaret, sca quichj nde loyuu su cuentya Galilea. Lo'o nu xca bi' ni, la cui' Gabriel laca bi'.

²⁷ Nda ycuil' Ndyosi jil' xca bi' jil' Ni cha' tsaa slo sca nu cuna'a nu ntucua ycuil' ti. Na cua ngüiñi cha' jil' nu cuna'a bi', cha' caja clyo'o lo'o sca nu qui'yu nu naa José; David laca xtañi nu qui'yu bi', sca ti xtañi yu lo'o jyo'o cusu' David nu ngutu'ú sa'ni la. María naa nu cuna'a nu ntucua ycuil' ti bi', lo'o jua'a la cui' tya'a nu Elisabet bi' laca María.

²⁸ Lo'o ndyalaa xca slo nu cuna'a bi', li' nchcuil' lo'o:

—Tso'o ti tyil' nu'u —nacuj xca bi' jil'—, tyaca'a tsa nu'u jil' ycuil' Ndyosi. Tso'o ndi'j Ni lo'o nu'u —nacuj—. Quiña'a tsa cha' tso'o nda ycuil' Ndyosi jinu'u, masi ná ndu'ni Ni jua'a lo'o xa' la nu cuna'a.

²⁹ Cua na'a María jil' xca bi'. Lo'o ndyuna María cha' nu nchcuil' yu, li' ngulacua tsa ti' ni cha' laca nchcuil' xca bi' jua'a. Ndyutsij tsa li'.

³⁰ Xa' nchcuil' xca bi' lo'o nu cuna'a cuañi' bi' li':

—María —nacuj—, ná cutsij nu'u cha' cua nda ycuil' Ndyosi sca cha' tso'o hj —nacuj xca bi' jil'—.

³¹ Caca tana nu'u, caja sñi' nu'u; ñacuj nu'u cha' Jesús ca naa cubi' nu caja jinu'u.

³² Caca yu bi' sca ñatj tlyu. Ñacuj ngu' jil' yu cha' Sñi' ycuil' Ndyosi nu Xu'na na nu tlyu la caca yu. La cui' tya'a cña tlyu nu ngua'ni jyo'o rey David, nu tya'a yu nu yaa chalyuu cua sa'ni la, bi' cña laca nu ta ycuil' nu Xu'na na jil' Jesús,

³³ cha' lcaa tsa ná tye cha' caca yu loo ji'i lcaa tya'a ngu' Israel; jua'a ná tye cha' culo yu cña ji'i lcaa ñati chalyuu.

³⁴ Li' nchcui' María lo'o xca bi':

—¿Ñi'ya caca re lacua, cha' nu bilya caja clyo'o na'? —nacuj María ji'i xca bi'.

³⁵ Li' nda xca sca cha' lo'o:

—Ta ycu'i Ndyosi Xtyi'i Ni cha' tyaa su ndi'i nu'u, cha' tyu'u tyucui ña'a nu'u; sca cha' tlyu nu cua'ni ycu'i Ndyosi nu laca loo caca cha' bi'. Nu lo'o cala sñi' nu'u, sca ñati nu lubii tsa cuentya ji'i ycu'i Ndyosi caca cubi' nu cala bi', la cui' bi' laca nu caca naa Sñi' ycu'i Ndyosi.

³⁶ Lo'o chaca cha' chcu'i lo'o nu'u —nacuj xca ji'i—, cha' lo'o Elisabet tya'a cusu' nu'u nguxana ngua tana, masi cusu' tsa ma'. Tya tsubi' la nacuj ngu' cha' ná ndyiji sñi' ma' tsiya' ti, lo'o juani cua ndya'a scuá co' ntsu'u sñi' ma'.

³⁷ Ni sca cha' ná tucui nti' ycu'i Ndyosi.

³⁸ Li' nacuj María ji'i xca bi' ndi'ya:

—Si nacuj ycu'i Ndyosi cha' cala sñi' na' jua'a, cua laca cha' li'. Tso'o ntsu'u tyiquee na' cua'ni na' cña ji'i Ni, lcaa ña'a cña nu culo ycu'i Ndyosi nu Xu'na na 'na —nacuj María.

Li' ndu'u xca bi', ndyaa.

Ndyaa María nde slo Elisabet tya'a

³⁹ Li' ndu'u María ndyaa yala ti nde sca quich'i nu ndi'i laja ca'ya Judea.

⁴⁰ Li' ndyalaa María to' tyi Zacariás, nguxana nchcui' lo'o Elisabet;

⁴¹ pana laja lo'o ndyuna Elisabet cha' nu nchcui' María lo'o, hora ti ngüña xi cubi' nu ntsu'u ne' ma'. Li' ngutsa'a tyiquee Elisabet ntsu'u Xtyi'i ycu'i Ndyosi,

⁴² bi' cha' cui' tsa nchcui' ma' lo'o María li':

—Tlyu tsa cha' tso'o nu nda ycu'i Ndyosi jinu'u —nacuj Elisabet ji'i María—. Ná cua'ni Ni jua'a lo'o xa' la nu cuna'a. Lo'o jua'a tyaca'a tsa cubi' nu ntsu'u jinu'u cuentya ji'i ycu'i Ndyosi —nacuj—.

⁴³ ¿Tilaca ta laca na' cha' cua ndyalaa nu'u nu caca xtya'a nu Xu'na na ca slo na'?

⁴⁴ Chañi cha' nu nda na' lo'o nu'u, cha' cua ngüña xi cubi' nu ntsu'u ne' na' cha' chaa ti' yu laja lo'o ndyuna na' cha' nu nchcui' nu'u lo'o na'.

⁴⁵ Tso'o tsa tyiquee nu'u cha' jlyu ti' nu'u cha' ji'i ycu'i Ndyosi, cha' cua'ni Ni lcaa cha' nu nda ycu'i Ni lo'o nu'u.

Jua'a nacuj Elisabet ji'i María.

⁴⁶ Li' ngua'ni tlyu María ji'i ycu'i Ndyosi:

Tyucui tyiquee na' cua'ni tlyu na' ji'i ycu'i nu Xu'na na', nacuj María.

⁴⁷ Ca chaa ti' cresiya jna' xqui'ya ycu'i Ndyosi nu ngua'ni lya'a jna'.

⁴⁸ Ndube tsa ti' ycu'i Ni 'na cha' laca na' msu ji'i Ni, masi sca ñati ti' laca na'. Su nguxana ti juani, ñacu'i lcaa ñati nu lijya chalyuu nde loo la cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee na'.

⁴⁹ Tlyu tsa cña nu ndu'ni ycu'i Ndyosi, lo'o jua'a tlyu tsa cha' nu ndyu'ni Ni lo'o na';

lubii tsa ycu'i Ndyosi, nacuj María.

⁵⁰ Ná culaya' ycu'i Ndyosi ji'i ñati nu taquiya' ji'i cha' nu nchcui' Ni;

ña'a cuayá' lcaa tyempo lijya ñati tyi' chalyuu, chañi cha' cua'ni tya'na ti' Ni ji'i ngu' bi'.

⁵¹ Quña'a tsa cña tlyu cua ngua'ni Ni.

Cua ngua'ni tye Ni cha' ji'i ñati nu xcui' cha' tyixi ndu'ni ngu' lo'o tya'a ngu'.

⁵² Cua ngulo'o Ni ji'i ñati tlyu ca su ntucua tlyu ngu' nti' ngu',

cua nda Ni su tso'o la cha' tyi'i ngu' ti'i, nacui María.

⁵³ Cua ngua'ni Ni cha' tyaala' ti' ñati nu lyiji tsa cha' tso'o ji'i, pana ngulo Ni cña cha' nga'aa caja la cha' culiya' ji'i ngu' culiya'.

⁵⁴⁻⁵⁵ Nguxtyucua tsa Ni ji'i lcaa ngu' Israel tya'a na, cha' laca na msu ji'i ycu'i Ni;

tso'o tsa ngüiñi cha' ji'i Ni lo'o jyo'o cusu' ji'na.

Ná ngulyaa ti' ycu'i Ndyosi ji'na, ñati tya'a ji'i jyo'o Abraham na; xcui' ngua tya'na ti' Ni ji'i ngu' tya'a na.

Lo'o ña'a ti' tya'na ni tya'na ti' Ni ji'na lo'o ji'i sñi' na tyucui tyempo nde loo la.

⁵⁶ Tya xna co' ndyanu María slo Elisabet, li' ndu'u ñaa nde to' tyi.

Lo'o ngula Juan Bautista

⁵⁷ Cua ndyalaa tsá nu cala sñi' Elisabet. Qui'yu cubi' nu ngula ji'i.

⁵⁸ Lo'o ndyuna ngu' cha' ngula sñi' ma' cusu' bi', tso'o tsa ntsu'u tyiquee lcaa ngu' tya'a, lo'o ngu' nu nga'a cacua ti. Li' ndyalaa ngu' slo cha' ta ngu' cha' lo'o ma' cusu' bi', cha' tso'o tsa ngua'ni tya'na ti' nu Xu'na na ji'i ma'.

⁵⁹ Lo'o ndu'u scua snu' tsá, li' ñaa ngu' toni'i cha' culucua ji'i nu piti cuentya ji'i ngu' judío lo'o ngusi'yu quiji'yu. Cua sta ti ngu' xtañi Zacarías ji'i nu piti bi' ñi'ya nu naa xtañi sti,

⁶⁰ lo'o li' ngua'a xtya'a nu piti bi' ji'i ngu':

—Nga'aa si'i jua'a caca naa yu —nacui Elisabet ji'i ngu'—, Juan caca naa yu re.

⁶¹ —Ná ntsu'u tya'a ma' nu naa jua'a —nacui ngu' tya'a ji'i ma' cusu' bi'.

⁶² Ngua'ni ya' ngu' ji'i sti nu piti li', cha' ña'a ti' tya' cu'u nu cusu' bi'. Nchcuane ngu' ji'i yu li':

—¿Ñi'ya xtañi nu piti re scua nu'u nti' nu'u? —nacui ngu' ji'i.

⁶³ Li' ndijña nu cusu' sca ngoca' piti cha' lo' bi' scua letra. Ndi'ya nguscua nu cusu' bi' li': “Juan ca naa yu”. Li' ngulacua tsa ti' lcaa ñati nu ndi'i slo.

⁶⁴ Hora ti ndyaala tu'ba Zacarías, nguxana ndyu'ni tlyu yu ji'i ycu'i Ndyosi li'.

⁶⁵ Ndube tsa ti' lcaa ñati nu ndi'i cacua ti li'; lcuu ti su ndi'i ngu' nde quichi ca'ya su cuentya Judea bi', nda ngu' cha' lo'o tya'a ngu' ñi'ya nu ngua ji'i Zacarías.

⁶⁶ Ngulacua tsa ti' lcaa ñati nu ndyuna cha' bi':

—¿Ni cña caca nu piti re? —nacui ngu' ji'i tya'a ngu'.

Chañi cha' tso'o tsa ndyu'ni ycu'i Ndyosi lo'o nu piti bi'.

Ngua'ni chi Zacarías loo ycu'i Ndyosi, ndyula tu'ba yu sca jji

⁶⁷ Cua ngutsa'a tyiquee Zacarías ntsu'u nu Xtyi'i ycu'i Ndyosi lo yu. Li' nguxana nu cusu' bi' nda cha' lo'o ñati ca bi', lcaa ña'a cha' nu cua nda Ni lo'o ycu'i yu. Ndi'ya nchcui' yu:

⁶⁸ Ntsu'u cha' cua'ni tlyu na ji'i ycu'i Ndyosi nu Xu'na na, nu laca ycu'i Ndyosi ji'na ngu' Israel, nacui nu cusu' bi' li'.

Cua chaca quiya' nguxana nchcui' Ni lo'o ngu' tya'a na nu laca na ñati ji'i ycu'i Ni, juani ndyu'ni Ni cña cha' clyaá na ji'i nu cuxi.

⁶⁹ Cua nda ca ti ycu'i Ndyosi lijya sca nu tso'o tsa nchca ji'i, cha' cua'ni lyaá yu ji'na ji'i lcaa cha' cuxi nu ntsu'u ji'na;

bi' laca sca ñati nu la cui' ñati tya'a ji'i jyo'o David nu ngua'ni cña ji'i ycu'i Ndyosi cua sa'ni la.

⁷⁰ La cui' jua'a cha' nu nda Ni lo'o ngu' tya'a na tya sa'ni la, cha' cua ngua tyuu siyento yija nu nda Ni cha' bi' lo'o jyo'o cusu' ji'na nu ngua tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi.

⁷¹ Nacuj jyo'o cusu' bi', cha' cua'ni lyaá ycuí' Ndyosi ji'na laja lo'o nxuú tya'a ñatí cuxi lo'o na,

lo'o jua'a cua'ni lyaá Ni ji'na laja lo'o tí'í tí' ñatí ña'a ngu' ji'na.

⁷² Cua'ni tya'na tí' ycuí' Ndyosi ji'na, lo'o jua'a jí'í jyo'o cusu' ji'na; ná ngujyaa tí' ycuí' Ni cha' nu cua ngúñi jí'í Ni lo'o jyo'o tya'a na cua sa'ni, nacuj jyo'o cusu' bi'.

⁷³ Nde laca cha' nu cua nda ycuí' Ndyosi lo'o jyo'o Abraham, nu lo'o ngua'ni jura ycuí' Ndyosi lo'o yu:

⁷⁴ nacuj Ni cha' culo Ni ji'na laja ñatí cuxi nu nxuú tya'a lo'o na; jua'a cua'ni Ni cha' ná cutsii na, laja lo'o ndyu'ni na cña jí'í ycuí' Ni tyucui tyempo lo'o ndi'í na nde chalyuu.

⁷⁵ Ta Ni chacuayá' bi' ji'na si lubii tyiquee na, si tyucui tyiquee na taquiya' na jí'í Ni, nacuj nu cusu' Zacarías lí'.

⁷⁶ Lo'o nu'u juani, sñi', nacuj yu jí'í nu piti Juan, chcuí' ngu' cha' nu'u laca nu ta cuí' lo'o ñatí cuentya jí'í ycuí' Ndyosi nu laca loo.

Tya'a nu'u ca nde loo la jí'í ycuí' nu Xu'na na, cha' quiñi tso'o tyucui su caa ycuí'.

⁷⁷ Culu'u nu'u jí'í ñatí cha' jí'í ycuí' nu Xu'na na; cua'ni nu'u cha' ca cuayá' tí' ngu' cha' cua'ni clyu tí' ycuí' Ndyosi jí'í qui'ya nu ntsu'u jí'í ngu', cha' lí' taca clyaá ngu' bi' jí'í nu cuxi.

⁷⁸ Ntsu'u tsa tyiquee ycuí' Ndyosi ña'a Ni jí'na; tya'na tsa tí' Ni jí'na, bi' cha' cua ta tí' ycuí' Ni jí'í Cristo cha' caa nde su ndi'í na.

Bi' laca sca xee tlyu nu tyu'ú ne' cresiya jí'na, ñi'ya nti' xee ndubi nu ntyiji'í su ndi'í na lo'o lijya ca ti cuichaa.

⁷⁹ Lí' ta Ni xee bi' cha' tyu'ú ne' cresiya jí'í ngu' nu nga'aa ndyiji ñi'ya' cua'ni ngu', cha' talya tsa ña'a ne' cresiya jí'í ngu' bi'.

Masi tya lu'ú ngu' bi', pana ñi'ya nti' si na cua ngujui nti' ngu', xqui'ya cha' cuxi nu ntsu'u ne' cresiya jí'í ngu'.

Culu'u Cristo jí'na ñi'ya' cua'ni na cha' tyi'í tí' ti na lo'o tya'a na.

Cua ndye cha' nu nda Zacarías lí'.

⁸⁰ Cua ndyaluu la nu piti, lo'o jua'a cua ngua tlyu la tyiquee yu. Pana xcui' ne' quixi' ndi'í yu ña'a cuayá' nu nguluu yu, ña'a cuayá' nu ndu'u tucua yu slo ngu' Israel tya'a yu.

2

Lo'o ngula Jesús

¹ Tyempo bi', ñatí nu laca loo la tyucui ña'a chalyuu bi' ngua nu emperador; Augusto naa yu, lo'o lí' ngulo yu cña cha' xcua xtañi ngu' lcaa quichí lo quityi.

² Bilya xcua xtañi ngu' jua'a nquicha', clyo juani cua'ni ngu' cha' xcua xtañi ngu'. La cui' tyempo laca Cirenio gobernador nde loyuu su cuentya Siria, cña jí'í nu emperador bi'.

³ Lí' ndyaa lcaa ñatí quichí tyi jyo'o cusu' jí'í ngu', cha' ca bi' nscua xtañi ngu' lí'.

⁴⁻⁵ Cua ndi'í sca quichí nu naa Belén nde loyuu su cuentya Judea bi'; quichí bi' laca quichí tyi jyo'o David nu ngua jyo'o cusu' jí'í José, bi' cha' ndu'u José quichí Nazaret su laca quichí tyi yu, ndyaa yu nde quichí Belén. Stu'ba ti ndyaa yu lo'o María nu caca clyo'o yu, cha' xcua xtañi ngu', masi ngua tana nu cuna'a bi'.

⁶ Lí' cua ndyalaa hora cala sñi' nu cuna'a bi', laja lo'o ndi'í ngu' quichí Belén bi'.

⁷ Qui'y'u cubi' nu ngula ji'i María bi', sñi' clyo nu cuna'a bi' laca cubi' bi'. Tso'o ngüixij xtya'a late' hichu' cubi' bi', lo'o li' ngusta ji'i cubi' ne' canoa su ndacu cuayu, cha' ná ngujui ni'i su tyi'i ngu' tsiya' ti.

Ng'u nu ntsu'u cua ji'i xlya' talya bi' ndyuna cha' nu nchcui' ycu'i Ndyosi lo'o

⁸ Cacia ti to' quichij bi' ndya'a ngu' nu ña'asii ji'i xlya' ji'i ngu'. Talya bi' ntsu'u ngu' cua ji'i taju xlya' bi'.

⁹ Tsiya' ca ndu'u tucua sca xca ji'i ycu'i' Ndyosi su ndi'i ngu' ca bi'; jua'a ngujui'i sca xee tlyu su ndi'i ngu' bi', xee ji'i ycu'i' Ndyosi laca bi'. Ndyutsii tsa ngu' li'.

¹⁰ Pana nchcui' xca bi' lo'o ngu':

—Ná cutsij ma tsiya' ti —nacu—, Cua liya na' re cha' ta na' sca cha' tso'o lo'o ma —nacu—, Tso'o tsa caca tyiquee lcaa ñati xqui'ya cha' nu ta na' lo'o ma juani —nacu xca ji'i ngu' bi'—.

¹¹ Cua liya na' cacha' na' ji'i ma cha' juani cua ngula sca cubi' ca quichij tyi ma, cha' la cui' quichij tyi jyo'o David laca bi'; cubi' bi' laca nu cuitiyi qui'ya nu ntsu'u ji'i ma. Bi' laca nu Cristo nu laca ycu'i' nu Xu'na na, nu cua nda ycu'i' Ndyosi ji'i cha' liya lo yuu chalyuu —nacu—.

¹² Si quije ji'i ma su ntsiya sca cubi' nu tso'o tsa ngüixij late' chu', nu ntsiya ne' canoa su ndacu cuayu, li' caca cuayá' ti' ma cha' bi' laca nu naa Cristo.

¹³ Lo'o ndye nchcui' xca bi' lo'o ngu', li' nde cua ndu'u tucua chaca taju xca nu quiña'a la nu ndu'u nde slo ycu'i' Ndyosi; tso'o tsa ndyu'ni tlyu xca bi' ji'i ycu'i' Ndyosi. Ndi'ya nchcui' ngu' xca bi' lo'o ngu':

¹⁴ Cua'ni tlyu na ji'i ycu'i' Ndyosi, masi ca bi' ca su tlyu su ntucua Ni, masi nde lo yuu chalyuu, cha' tlyu tsa laca ycu'i' Ni, nacui' ngu' xca bi' li'.

Cua'ni Ni cha' ti ti tyi'i tyiquee ñati chalyuu lo'o ca cuayá' ti' ngu' cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'i ngu', nacui' ngu' xca li'.

¹⁵ Nguxtyuu xca bi' ndyaa ngu' nde cua ca slo ycu'i' Ndyosi. Lo'o nu ngu' nu ndi'i cua ji'i xlya' bi' ni, nguxana nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu' li':

—Tya'a clyo na nde Belén —nacu ngu' ji'i tya'a ngu' li'—. Tsa na'a na, na laca nu ndyaca jua, ni cha' laca nu nchcui' ycu'i' Ndyosi lo'o na.

¹⁶ Yala ti ndyaa ngu' li'; nquije María lo'o José ji'i ngu', ndi'i ngu' lo'o sca cubi' nu ntsiya ti ne' canoa su ndacu cuayu.

¹⁷ Lo'o cua na'a ngu' ji'i cubi' bi', li' ndacha' ngu' cha' bi' ji'i xa' ñati, lcaa ña'a cha' nu nchcui' xca bi' lo'o ngu' cuentya ji'i cubi' bi'.

¹⁸ Pana lo'o nchcui' ngu' nu ndya'a cua ji'i xlya' cha' bi' li', ngulacua tsa ti' nu xa' la ngu' bi'.

¹⁹ Tyiquee ti María ndyanu cha' bi', quiña'a tsa ngulacua ti' cha' ngua jua'a.

²⁰ Li' ngutu'u ngu' nu ndya'a cua ji'i xlya', ndyaa ngu'; tso'o tsa ndyu'ni tlyu ngu' ji'i ycu'i' Ndyosi cuentya ji'i lcaa cha' nu cua ndyuna ngu', cuentya ji'i lcaa cha' nu cua na'a ngu'. Chañi cha' cua nteje tacui cha' bi', lcaa cha' nu cua nchcui' xca lo'o ngu' bi'.

Ngusta ngu' xtañi cubi', lo'o jua'a ngulacua ngu' ji'i

²¹ Cua ndu'u scau snu' tsa, li' ngulacua ngu' ji'i nu cubi' cuañi' bi' cuentya ji'i ngu' judío. Li' ngusta ngu' xtañi cha' Jesús caca naa yu, nacui' ngu', cha' la cui' jua'a cua ndacha' xca ji'i ycu'i' Ndyosi ji'i María lo'o tya lyiji caca tana.

²² Tiya' la li', lo'o ndye nguxco'o ngu' tsa cuentya ji'i lcaa cha' nu nguscua jyo'o Moisés lo quityi sa'ni cha' cua ngula cubi', li' ndyaa lo'o ngu' ji'i nu piti Jesús bi' ca quichij Jerusalén cha' tya ngu' xlya'be ji'i ycu'i' Ndyosi cuentya ji'i cubi' bi'.

²³ Jua'a ngua'ni ngu', cha' ndi'ya nscua lo quityi ji'i ycu'i Ndyosi nu Xu'na na: "Cubi' qui'yu nu ngula clyo ji'i ma' ni, ta ma' ji'i cha' caca yu cña ji'i ycu'i Ndyosi", nacui quityi.

²⁴ Bi' cha' ndyalaa ngu' bi', cha' sta ngu' msta nu nscua lo quityi cusu' bi'. Nu msta bi' laca tucua tya'a cru, masi tucua tya'a tyupe' sube ti.

²⁵ Tyempo bi' nde quichi' Jerusalén ndi'i sca nu cusu' nu naa Simeón; ñati tso'o laca yu, nu ndaquiya' tsa cña ji'i ycu'i Ndyosi, nu ndalo tsa tyiquee nchcui' lo'o ycu'i Ndyosi. Ntajatya tsa yu ji'i sca ñati tlyu nu ta ycu'i Ndyosi ji'i cha' caa' nde chalyuu, bi' laca Cristo nu caa' cha' cua'ni lyaá ji'i ngu' Israel ji'i nu cuxi. Lo'o jua'a cua ndi'i Xtyi'i ycu'i Ndyosi lo'o nu Simeón bi';

²⁶ ngua'ni Ni cha' ca cuayá' ti' yu cha' ná cajaa chca yu ña'a cuayá' tyalaa tsa nu ña'a yu ji'i nu Cristo, nu ta ycu'i Ndyosi ji'i cha' caa' nde chalyuu.

²⁷ Tsa bi' ngua'ni Xtyi'i ycu'i Ndyosi cha' ndyaa nu cusu' bi' ca ne' laa tlyu, bi' cha' ndyaa clyu nu cusu' bi' li'. Ndi'i yu lo'o ndyalaa sti xtya'a Jesús, ñaa lo'o ngu' ji'i cubi' cha' cua'ni ngu' lo'o cua ña'a ca cha' cusu' nu nscua cha' cua'ni ngu' ne' laa.

²⁸ Li' ndaya' Simeón ji'i nu cubi' bi', nguxana ndyu'ni tlyu yu ji'i ycu'i Ndyosi xqui'ya cubi' bi' li'. Ndi'ya nacui yu ji'i Ni:

²⁹ Ndyosi Xu'na ya, cua nda nu'u chacuayá' cha' cajaa na' tso'o ti, nacui yu ji'i ycu'i Ndyosi.

Cua ndye ngua'ni nu'u cña nu nacui nu'u cha' caca jna', cha' ndyu'ni na' cña cuentya jinu'u, nacui nu cusu' bi'.

³⁰ Lo'o si'yu cloo ycu'i ca na' cua na'a na' ji'i ycu'i nu culo ji'i ñati laja cha' cuxi nu ntsu'u ji'i ngu';

³¹ lo'o jua'a ñati tyucui ña'a chalyuu, ña'a ngu' cha' bi'.

³² Caca ycu'i nu bi' sca xee tlyu nu tyu'u ne' cresiya ji'i ñati tyucui ña'a chalyuu;

tlyu tsa cha' tso'o caca ycu'i nu bi' cuentya ji'i ñati jinu'u, nu ngu' Israel bi'. Jua'a cha' nda nu cusu' Simeón bi' lo'o ycu'i Ndyosi.

³³ Li' ndube tsa ti' José lo'o xtya'a Jesús, nu lo'o ndyuna ngu' cha' nu nchcui' Simeón lo'o ycu'i Ndyosi, ñi'ya nu caca ji'i nu cubi' bi'.

³⁴⁻³⁵ Lo'o li' ngulacua nu cusu' Simeón ji'i ngu' bi'. Nde laca cha' nu nda nu cusu' lo'o María xtya'a Jesús li':

—Quiña'a tsa cha' tso'o caca ji'i ngu' Israel xqui'ya cubi' re —nacui nu cusu' bi'—, masi ntsu'u ñati nu chii' ntsu'u tyiquee ngu' ña'a ngu' ji'i, pana ntsu'u ñati nu caja chalyuu cucui ji'i xqui'ya cubi' re. Culo tu cubi' re lcaa cha' nu ntsu'u yacu' ne' cresiya ji'i ñati; caca cubi' re sca cha' tlyu nu cua nda ycu'i Ndyosi ji'i ñati, masi ná tyaja'a lcaa ñati tucua cha' ji'i —nacui Simeón ji'i María xtya'a cubi' bi'—. Lo'o jua'a jinu'u —nacui nu cusu' bi'—, tyacua sca cha' xñi'i ti' jinu'u xqui'ya cha' ná taquiya' ngu' ji'i sñi' nu'u.

³⁶ Ntsu'u sca nu cuna'a nu laca tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi, nu ndi'i ne' laa bi'; Ana naa nu cuna'a bi', sñi' Fanuel laca, lo'o la cui' ñati tya'a ji'i ngu' Aser laca nu cuna'a bi'. Cusu' tsa ma' bi' juani. Tya cuañi' ma' lo'o ngujui clyo'o ma'; pana cati ti yija nguti'i ma' lo'o clyo'o ma', lo'o li' ngujui nu qui'yu bi'.

³⁷ Ndyanu ti'i ma' tyucui tyempo lo'o ndi'i ma' chalyuu, lo'o nu juani ntsu'u jacuayala ntucua jacua yija ma'. Tyucui tyempo ndi'i ma' ca ne' laa tlyu bi', nde tsa lo'o jua'a nde talya ndyu'ni tlyu ma' ji'i ycu'i Ndyosi; ná ndacu ma' tyaja hora lo'o nchcui' ma' lo'o ycu'i Ndyosi.

³⁸ Lo'o ndye nchcui' Simeón lo'o xtya'a Jesús, la cui' hora bi' ndyalaa ma' Ana bi' ca su nga'a ngu' lo'o Jesús ca ne' laa, la cui' cubi' bi' ni. Ndyu tsa ma' xly'a'be ji'i ycu'i Ndyosi xqui'ya cha' cua na'a ma' ji'i nu cubi' bi'. Li' nchcui'

t̄sa ma' lo'o tyuū tya'a ngu' quich̄i tyi ma', jua'a lo'o lcaa ngu' nu ndū ti' j̄i'j̄i Cristo ña'ā cuayá' tyalaa t̄sa nu caā yu cha' cua'ni lyaá yu j̄i'j̄i ngu' Jerusalén ya' ngu' xa' tsu'. Nacūj ma' j̄i'j̄i ngu' bi', cha' nu cubi' bi' laca nu culo lyiji j̄i'j̄i ngu' j̄i'j̄i yabe' nu cua nxyanu ycu' Ndyosi j̄i'j̄i ngu'.

Nguxtyuū ngu' ndyaa ngu' nde quich̄i Nazaret

³⁹ Lo'o cua ndye ngua'ni ngu' lcaa cña nu nga'ā cha' cua'ni ngu', cña nu ngulo ycu' nu Xu'na na j̄i'j̄i ngu' judío cua sa'ni la cha' cua'ni ngu', li' nguxtyuū ngu' ndyaa ngu' ca nde loyuu su cuentya Galilea; ndyalaa ngu' ca quich̄i Nazaret nu laca quich̄i tyi ngu' li'.

⁴⁰ Ca Nazaret bi' nguluu nu piti bi'; ngua lye la juersa j̄i'j̄i yu, cua nchca cuayá' la ti' yu. Lo'o jua'ā ycu' Ndyosi, tso'o tsa nti' Ni ña'ā Ni j̄i'j̄i yu.

Nquije nu piti j̄i'j̄i ngu' cusu' ca su nga'ā yu ne' laa

⁴¹ Lcaa yijā ndya'ā ngu' cusu' j̄i'j̄i nu piti bi' ta'a nde quich̄i Jerusalén, cha' ca bi' ndyu'ni tlyu ngu' ta'a pascua.

⁴² Cua ntsu'u ti tyucuaa yijā Jesús, lo'o ndyaa ngu' ta'a ca Jerusalén ñi'yā nu ndu'ni ti ngu' lcaa yijā.

⁴³ Nu lo'o cua ndyu'u ta'a, li' nguxtyuū ngu' ndyaa ngu' nde quich̄i tyi ngu'. Ndyanu ycu' ti Jesús ca quich̄i bi', pana ná ngua cuayá' ti' xtya'ā yu, ná jlo ti' ycu' José cha' cua ndyanu yu;

⁴⁴ ngua ti' ngu' cha' ñaa yu laja tsa tlyu ti ñati nu ñaa tyucuī bi'. Jua'ā cha' ngulacua ti' ngu', bi' cha' tya ndyaa la ngu' tyucuī tyucuī ts̄a. Chacua' li' ngulana ngu' j̄i'j̄i yu laja ngu' tya'a tso'o yu, laja ngu' tya'a yu. ¿Ma caja yu li'?

⁴⁵ Ná nquije yu j̄i'j̄i ngu' tsiya' ti; bi' cha' xa' nguxtyuū ngu' chaca quiya' nde Jerusalén, nclyana ngu' j̄i'j̄i nu piti Jesús bi' li'.

⁴⁶ Lo'o jua'ā ngua li', ts̄a nchca tyuna nquije nu piti bi' j̄i'j̄i ngu', nga'ā yu ca ne' laa. Tyi'j̄i ca chu' nu piti bi' ndi'j̄i mstru nu nclyu'u cha' jo'ó ne' laa. Ndyuna nu piti bi' lcaa cha' nu nchcui' ngu', lo'o jua'ā tyuū tsa cha' nchcuane nu piti j̄i'j̄i ngu' bi' li'.

⁴⁷ Lcaa ñati nu nga'ā cacua ti, ndube tsa ti' ngu' lo'o ndyuna ngu' cua ña'ā ca cha' nu nda nu piti bi'; ndube tsa ti' ngu' cha' nchca tsa j̄i'j̄i yu.

⁴⁸ Lo'o jua'ā ngu' cusu' j̄i'j̄i nu piti bi' ni, ndube tsa ti' ngu' bi' lo'o na'ā ngu' j̄i'j̄i yu cha' stu'ba ti ntucua yu lo'o ngu' tlyu bi'. Li' nchcui' xtya'ā yu lo'o yu: —¿Ni cha' laca ngua'ni nu'u jua'ā, sñi'? —nacuj—. Quiña'ā tsa ngulacua ti' na' lo'o sti nu'u macala su ndyanu nu'u.

⁴⁹ Li' nchcui' Jesús lo'o xtya'ā yu:

—¿Ni cha' ndya'ā mā nclyana mā jna'? ¿Ha ná jlo ti' cu'mā cha' ntsu'u cha' cua'ni na' cña j̄i'j̄i Sti na'? —nacuj Jesús li'.

⁵⁰ Pana, ná ngua cuayá' ti' ngu' tsiya' ti lo'o nchcui' Jesús lo'o ngu' jua'ā.

⁵¹ Li' ndu'u nu piti bi' ndyaa nde Nazaret chaca quiya' lo'o ngu' cusu' j̄i'j̄i yu. Ña'ā ti tya ndaquiya' tsa yu j̄i'j̄i cha' nu nchcui' ngu' bi'. Lo'o jua'ā xtya'ā yu ni, nchco'o ma' lcaa cha' bi' ne' cresiya j̄i'j̄i.

⁵² Ñi'yā nu lijyā ndyaluu Jesús, jua'ā lijyā ndyaca cuayá' la ti' yu. Tso'o tsa nti' ycu' Ndyosi ña'ā Ni j̄i'j̄i yu; lo'o jua'ā ñati chalyuu, tso'o nchcui' ngu' lo'o ña'ā ngu' j̄i'j̄i yu.

3

Nda Juan cuīj lo'o ngu' ne' quixi' su ná ndi'j̄i ñati

¹ Cua ntsu'u ti'yu yijā cha' laca Tiberio emperador nu laca loo j̄i'j̄i ñati tyucui ña'ā chalyuu: Poncio Pilato laca loo nde loyuu su cuentya Judea cuentya j̄i'j̄i

nu Tiberio bi' li'; lo'o jua'a nu naa Herodes bi' ni, laca yu loo loyuu su cuentya Galilea tyempo bi'; lo'o Felipe, tya'a ngula Herodes bi', laca yu loo loyuu su cuentya Iturea lo'o jua'a loyuu su cuentya Traconite la cui' tyempo bi'; lo'o chaca nu naa Lisaniás, laca yu loo loyuu su cuentya Abilinia lí'.

² La cui' tyempo bi' laca Anás lo'o Caifás xu'na sti jo'ó. Li' nda ycui' Ndyosi cha' lo'o Juan sñi' Zacarías ca su ndya'a yu ne' quixi',

³ bi' cha' ndu'u Juan ndya'a yu nde natí' tyucui ña'a to' sta'a Jordán bi'; nechui' tsa Juan lo'o lcaa ñatí' nu ndyu'u ti' slo yu, cha' ca tyuju'u ti' ngu' jí' qui'ya nu ntsu'u jí' ngu', cha' xtyanu ngu' lcaa cha' cuxi bi'. Li' ntyucuatya Juan jí' ngu' bi'. Jua'a cui'ya ycui' Ndyosi cha' clyu ti' jí' ngu' bi' lí', nacui Juan.

⁴ Laca cha' bi', ñi'ya laca cha' nu nguscua jyo'o cusu' Isaías nu nda cha' jí' ycui' Ndyosi lo'o ñatí' cua sa'ni la. Ndi'ya nechui' quityi bi':

Cuí' ndañi nxi'ya sca ñatí' ne' quixi':

“Xaala clyá ma sca tyucuí' su çaa ycui' nu Xu'na na”, nacui nu nxi'ya bi'.

“Xquiñi tso'o ma tyucuí' su tyeje tacui ycui'.

⁵ Cua'ni cha'á ma lcaa laja cua'a,

jua'a cuityi ma lcaa ca'ya, lcaa cuatí' yuu;

cua'ni líni ma lcaa su nxyi'j tyucuí',

jua'a cua'ni stu'ba tso'o ma tyucuí' ña'a tyucuí'”, nacui.

⁶ “Cua ngulala ti cha' ña'a ngu' tyucui ña'a chalyuu, cha' taca cua'ni lyaá ycui' Ndyosi jí' ñatí'.”

Jua'a nguscua jyo'o Isaías lo quityi bi'.

⁷ Quiña'a ñatí' ndyalaa su ndu Juan cha' tyucuatya ngu'. Li' nechui Juan lo'o ngu' quiña'a bi':

—Ñi'ya nti' cuaña tyaala, jua'a nti' cu'ma —nacui Juan—. ¿Ha cua nchcutsii ngu' jí' ma lacua? ¿Ha juani ndube ti' ma cha' xcube' ycui' Ndyosi jí' ma lo'o tye chalyuu? —nacui—.

⁸ Tso'o lacua, culu'u ma jí' ya si chañi cha' cua ngulochu' ma cha' cuxi nu ntsu'u jí' ma; ná ñacui ma cha' sñi' ycui' Ndyosi laca ma, xqui'ya cha' ndyu'u ma jí' jyo'o Abraham. Cha' líni ta na' lo'o ma —nacui Juan—, cha' taca jí' ycui' Ndyosi subi Ni jí' xa' la ñatí' nu caca sñi' Abraham ñi'ya laca na juani, masi nti' ma cha' na ple ti nu xa' la ñatí' bi', masi nti' ma cha' ñi'ya laca quee re, jua'a ti laca ngu' —nacui Juan jí' ngu'—.

⁹ Ñi'ya ndu sca ñatí' lo'o hacha jí' cha' clyaja lo yaca si'yu jí' yu, jua'a nti' ycui' Ndyosi. Si'yu yu bi' lcaa yaca nu ná nda si'yu tso'o, cha' tyaquí yaca bi' lo quii'; jua'a xcube' Ni jí' ñatí' nu ná ntaja'a xtyanu cha' cuxi nu ntsu'u jí'.

¹⁰ Lo'o ndye ndyuna ngu' cha' bi', li' ndacha' ngu' jí' Juan bi':

—¿Ni cña cua'ni ya lacua?

¹¹ Li' ngulu'u Juan jí' ngu':

—Nde laca cña nu cua'ni ma —nacui Juan—. Si ntsu'u tucua tya'a camxa jí' sca ma, ta ma tsaca jí' sca ñatí' ti' i nu ná ntsu'u jí' tsiya' ti; si ntsu'u na cacu ma, lí' sa'be ma xi cha' ta ma xi cacu ñatí' nu ná ntsu'u tsiya' ti jí' —nacui Juan jí' ngu'.

¹² Lo'o jua'a yaá xi ngu' cuxi nu nxñi cñi cña loo ngu' cuentya jí' ngu' xa' tsu', yaá ngu' cha' tyucuatya Juan jí' ngu'. Li' nchcuane ngu' bi' jí' Juan:

—¿Ñi'ya cña cua'ni ya, mstru? —nacui ngu' bi' jí' Juan.

¹³ —Ná tyeje tacui cuayá' cha' culo ma cñi cña loo ngu' —nacui Juan jí' ngu' bi'.

¹⁴ Lo'o xi ngu' sendaru ndyalaa cha' cacha' jí' Juan lí':

—Jua'a cuare, ¿ñi'ya cña cua'ni ya? —nacui sendaru bi'.

—Nga'aa xlyaaá ma na nu ntsu'u ji'i ñati, ni nga'aa xcutsii ma ji'i ngu'; nga'aa sta ma qui'ya laja ti ji'i ngu', cha' caja cha' bi' ji'i ma. Lo'o jua'a, nga'aa ñacui ma cha' xti ti caya' ndyiji ji'i ma —nacui Juan ji'i ngu' sendaru bi'.

¹⁵ Nclyacua tsa ti' ngu' su ndi'i ti ngu', cha' ngua ti' ngu' cha' Juan laca nu Cristo nu cua caa ti chalyuu.

¹⁶ Li' nchcui' Juan lo'o lcaa ngu' nu ndi'i bi':

—Lo'o hitya ti ntyucuatya na' ji'i ma —nacui Juan—, pana cua caa ti chaca ñati slo cu'ma nu nchca la ji'i que na'. Lo'o na' cua'ni tlyu na' ji'i ñati bi'. Tso'o tsa cña ngujui 'na nti' na', masi caña ntsu'u quiya' ñati bi' sat'i' na' juata. Lo'o nu ñati bi' ni, ná tyucuatya yu ji'i ngu' lo'o hitya ti, pana cua'ni yu cha' tyanu Xtyi'i ycui' Ndyosi ne' cresiya ji'i ngu', nu lo'o tyucuatya yu ji'i ngu'. Lo'o li' cua'ni lubii Ni ji'i ngu' bi' lo'o xee ji'i Ni, cha' jua'a caca tso'o tyiquee ngu' —nacui—.

¹⁷ Ñi'ya ndu'ni xu'na ltya, jua'a cua'ni Ni; ñi'ya ndyu'u co'o yu ji'i nscua' pana ndaquí yu cualya' lo'o nguti, jua'a sa'be tya'a Ni ji'i ñati. Li' su'ba Ni ji'i ñati cuxi cha' tyaquí ngu' lo' quii' nu nga'aa ca tyubi'.

¹⁸ Jua'a quiña'a tsa cui'nda Juan lo'o ñati, nu lo'o nchcui' yu lo'o ngu' ñi'ya laca cha' tso'o nu caca ji'i Jesús.

¹⁹ Lo'o li' ngusta Juan qui'ya ji'i gobernador Herodes cha' nguaana ycui' nu cusu' bi' ji'i Herodías clyo'o tya'a yu nu naa Felipe. Lo'o jua'a tya ntsu'u la xa' cha' cuxi nu ngua'ni nu cusu' Herodes bi'.

²⁰ Pana ná ndaquiya' Herodes bi' ji'i cha' nu nchcui' Juan lo'o, masi cuxi la ngua'ni yu, cha' ngusu'ba yu ji'i Juan ne' chcuá.

Ntyucuatya Juan ji'i Jesús

²¹ Nu lo'o tya lyiji tsa Juan bi' ne' chcuá, tya ndu yu to' sta'a ntyucuatya yu ji'i quiña'a tsa ñati, li' ndyalaa Jesús slo cha' tyucuatya Juan ji'i. Laja lo'o ntyucuatya yu ji'i Jesús, li' nchcui' Jesús lo'o ycui' Ndyosi; ndyaala tyucui' ca nde cua li'.

²² Ngua'ya Xtyi'i ycui' Ndyosi su ndu Jesús; ñi'ya nu ndyacui sca tyupe', jua'a ngua'ya Xtyi'i ycui' Ndyosi lo xlyá hiqee Jesús. Li' nguañi nchcui' ycui' Ndyosi nde cua:

—Sñi' na', tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' ña'a na' jinu'u. Tyaca'a tsa nu'u jna' —nacui ycui' Ndyosi ji'i Jesús.

Jyo'o cusu' ji'i Jesucristo

²³ Calaa tyii yija cua ntsu'u Jesús lo'o nguxana ndyu'ni yu cña ji'i ycui' Ndyosi Sti yu. Ngua ti' ngu' cha' José ngua sti yu,

lo'o sti José bi' ngua jyo'o Elí;

²⁴ lo'o sti Elí bi' ngua jyo'o Matat;

Leví ngua naa sti Matat bi';

Melquí ngua naa sti Leví bi';

Jana ngua naa sti Melquí bi';

lo'o chaca José ngua sti Jana bi';

²⁵ Matatías ngua naa sti José bi';

Amós ngua naa sti Matatías bi';

Nahum ngua naa sti Amós bi';

Esli ngua naa sti Nahum bi';

Nagai ngua naa sti Esli bi';

²⁶ Maat ngua naa sti Nagai bi';

lo'o chaca nu naa Matatías ngua sti Maat bi';

Semei ngua naa sti Matatías bi';

lo'o chaca nu naa José ngua sti Semei bi';
sñi' Judá ngua nu José bi';
27 Joana ngua naa sti Judá bi';
Resa ngua naa sti Joana bi';
Zorobabel ngua naa sti Resa bi';
Salatíel ngua naa sti Zorobabel bi';
Neri ngua naa sti Salatíel bi';
28 lo'o chaca nu naa Melqui ngua sti Neri bi';
Adi ngua naa sti Melqui bi';
Cosam ngua naa sti Adi bi';
Elmodam ngua naa sti Cosam bi';
Er ngua naa sti Elmodam bi';
29 Josué ngua naa sti Er bi';
Eliezer ngua naa sti Josué bi';
Jorim ngua naa sti Eliezer bi';
lo'o chaca Matat ngua sti Jorim bi';
30 lo'o chaca nu naa Leví ngua sti Matat bi';
Simeón ngua naa sti Leví bi';
lo'o chaca nu naa Judá ngua sti Simeón bi';
lo'o chaca nu naa José ngua sti Judá bi';
Jonán ngua naa sti José bi';
Eliaquim ngua naa sti Jonán bi';
31 Melea ngua naa sti Eliaquim bi';
Mainán ngua naa sti Melea bi';
Matata ngua naa sti Mainán bi';
Natán ngua naa sti Matata bi';
32 David ngua naa sti Natán bi';
Isaí ngua naa sti David bi';
Obed ngua naa sti Isaí bi';
Booz ngua naa sti Obed bi';
Salmón ngua naa sti Booz bi';
Naasón ngua naa sti Salmón bi';
33 Aminadab ngua naa sti Naasón bi';
Aram ngua naa sti Aminadab bi';
Esrom ngua naa sti Aram bi';
Fares ngua naa sti Esrom bi';
lo'o chaca nu naa Judá ngua sti Fares bi';
34 Jacob ngua naa sti Judá bi';
Isaac ngua naa sti Jacob bi';
Abraham ngua naa sti Isaac bi';
lo'o nu naa Taré ngua sti Abraham bi';
Nacor ngua naa sti Taré bi';
35 Serug ngua naa sti Nacor bi';
Ragau ngua naa sti Serug bi';
Peleg ngua naa sti Ragau bi';
Heber ngua naa sti Peleg bi';
Sala ngua naa sti Heber bi';
36 Cainán ngua naa sti Sala bi';
Arfaxad ngua naa sti Cainán bi';
Sem ngua naa sti Arfaxad bi';
Noé ngua naa sti Sem bi';

Lamec ngua naa sti Noé bi';

³⁷ Matusalén ngua naa sti Lamec bi';

Enoc ngua naa sti Matusalén bi';

Jared ngua naa sti Enoc bi';

Mahalaleel ngua naa sti Jared bi';

lo'o chaca nu naa Cainán ngua sti Mahalaleel bi';

³⁸ Enós ngua naa sti Cainán bi';

Set ngua naa sti Enós bi';

Adán ngua naa sti Set bi';

lo'o liñi la ñacuj na cha' ycui' Ndyosi laca sti jyo'o Adán bi', cha' ycui' Ni laca nu cua ngüiñá jil'i nu Adán bi'.

Lcaa ngu' nu nscua xtañi lo quityi re ni, ngua ngu' jyo'o cusu' jil'i Jesucristo nde chalyuu.

4

Ngua ti' nu xña'a tyijiloo jil'i Jesús

¹ Ngutsa'á tyiquee Jesús ndi' Xtyl'i ycui' Ndyosi ne' cresiya jil'i, nu lo'o ndu'u Jesús to' sta'a Jordán ñaa chaca quiya'; nde sca nat'i btyi su ná ndi'j ñati ndyaa li',

² cha' tu'ba tsá ndyaa lo'o Xtyl'i ycui' Ndyosi jil'i yu. Ca bi' nchcui' cuayá' nu xña'a lo'o Jesús. Nu lo'o ndu'u scua tu'ba tsá, ntyute' tsa Jesús li', cha' ná sca na ndyacu yu tsiya' ti.

³ Lo'o li' nchcui' nu xña'a bi' lo'o yu:

—Si chañi cha' nu sca ti Sñi' ycui' Ndyosi laca nu'u —nacuj nu xña'a bi' jil'i—, cua'ni nu'u cha' caca nu quee re sca xlyá cacu na lacua.

⁴ Li' nchcui' Jesús lo'o:

—Lo quityi jil'i ycui' Ndyosi nscua cha' ndi'ya: “Si' na cu'ú ñati chalyuu cha' cacu ngu' tyaja ti; lo'o cuna ngu' lcaa cha' nu nchcui' ycui' Ndyosi, li' chañi cha' tyu'ú ngu'”, —nacuj Jesús jil'i nu xña'a bi'.

⁵ Li' ndyaa lo'o nu xña'a bi' jil'i yu ca lo xlya ca'ya cua. Sca hora ti ngulu'u nu xña'a bi' tyucui ña'a chalyuu jil'i Jesús.

⁶ Li' nchcui' nu xña'a bi' lo'o yu chaca quiya':

—Ta na' chacuayá' jinu'u cha' caca nu'u loo jil'i lcaa chalyuu jua —nacuj nu xña'a bi'—, cha' caja lcaa na nu ndi'j jua jinu'u —nacuj—. Ntsu'u chacuayá' bi' jna'. Lo'o jua'a ta na' chacuayá' bi' jil'i cua ña'a ca ñati nu nti' na' cha' caca loo —nacuj—.

⁷ Sca ti si tyu sti' nu'u loo na', si cua'ni tlyu nu'u jna', li' caja chacuayá' bi' jinu'u —nacuj nu xña'a bi' jil'i Jesús.

⁸ Li' ngxucuj Jesús cha' jil'i:

—Tyatsu' nu'u slo na', Satanás —nacuj—. Lo quityi jil'i ycui' Ndyosi ndi'ya nchcui': “Sca ti jil'i ycui' Ndyosi nu Xu'na ma' cua'ni tlyu ma' jil'i, sca ti cha' jil'i ycui' Ni nga'a cha' taquiya' ma' nde chalyuu”. Si'i loo nu'u tyu sti' na' lacua —nacuj Jesús jil'i.

⁹ Li' ndyaa lo'o nu xña'a bi' jil'i Jesús nde quichij Jerusalén, ngusacuj jil'i Jesús ndyaa ca que laa tonu bi'. Lo'o li' xa' nchcui' nu xña'a bi' lo'o yu:

—Si chañi cha' nu sca ti Sñi' ycui' Ndyosi laca nu'u —nacuj—, xtyú lo'o nu'u jil'i ycui' ca nu'u ca hcua'a re.

¹⁰ Lo quityi jil'i ycui' Ndyosi ndi'ya nchcui':

Culo ycui' Ndyosi cña jil'i xca jil'i Ni cha' ña'asii ngu' jinu'u.

¹¹ Lo'o ya' ti xca xatu ngu' jinu'u li',

cha' ná caca quicha quiya' nu'u su tyú nu'u chu' quee.

Jua'a nscua lo quityi ji'i ycuí' Ndyosi —nacuí nu xña'a bi' ji'i Jesús.

¹² Li' chaca quiya' nguxacuí Jesús cha' ji'i nu xña'a bi':

—Lo'o jua'a ndi'ya nchcui' lo quityi ji'i ycuí' Ndyosi: “Ná chcui' cuayá' ma lo'o ycuí' Ndyosi nu Xu'na ma”, nacuí quityi.

¹³ Cua ndye nchcui' nu xña'a bi' lo'o Jesús li', lo'o ná ngua ji'i tyijiloo ji'i yu tsiya' ti. Hora ti ndu'u nu xña'a bi' ndyaa li'; ca tiya' la caja ñi'ya caca nu tyijiloo ji'i Jesús, ngua ti'.

Cua nguxana Jesús ndyu'ni cña ji'i ycuí' Ndyosi ca Galilea

¹⁴ Li' nguxtyuu Jesús ndyaa nde loyuu su cuentya Galilea chaca quiya'. Tlyu tsa chacuayá' ngujui ji'i Jesús xqui'ya Xtyi'i ycuí' Ndyosi, ña'a cuayá' tyucuí ña'a loyuu ca bi' ndañi nchcui' ngu' cha' ji'i yu.

¹⁵ Lcaa quichí su ndya'a yu nda yu cha' lo'o ngu' ca ne' laa ji'i ngu' judío, lo'o jua'a lcaa ñati' ngua'ni chí ngu' loo Jesús.

Lo'o ndi'i Jesús nde quichí Nazaret

¹⁶ Li' ndyalaa Jesús nde quichí Nazaret, su nguluu yu. Lo'o ndyalaa tsa nu ndi'i cña' ngu', li' ndyaa yu ne' laa ji'i ngu', cha' xcui' jua'a ndu'ni yu tsa bi'. Li' ndatu Jesús cha' chcui' yu lo quityi nu nscua cha' ji'i ycuí' Ndyosi;

¹⁷ quityi nu nguscua jyo'o Isaías, bi' laca quityi nu nda ngu' ji'i Jesús cha' chcui' yu lo. Li' nguscana Jesús quityi bi', ngulana macala nscua cha' nu nchcui' ndi'ya:

¹⁸ Cua ngulacua ycuí' Ndyosi nu Xu'na na jna', nacuí lo quityi bi'.

Cua ngua'a loo Ni jna', bi' cha' cua ndi'i Xtyi'i ycuí' Ndyosi lo na', cha' chcui' na' cha' tso'o lo'o ngu' ti'i.

Cua nda Ni jna' lijyaá cha' cua'ni cho'o na' tyiquee ñati' nu xñi'i tsa ti', nacuí lo quityi bi'.

Ntsu'u cha' chcui' na' lo'o ngu' nu laca preso ji'i nu xña'a, cha' cua tyu'u ti ngu' ya' nu xña'a bi'.

Ta na' xee nu tyu'u ne' cresiya ji'i ñati' nu ndyacuí' hique ngu'.

Lo'o lya' tsa ti' ngu' ji'i tya'a ngu' ni, li' ta na' chacuayá' ji'i ngu' cha' tyu'u ngu' laja ti.

¹⁹ Na lijya ti na' cha' chcui' na' lo'o ngu', cha' cua ndyalaa tyempo tso'o la nu nda ycuí' Ndyosi nu Xu'na na ji'i ngu'.

Jua'a nscua lo quityi su nchcui' Jesús.

²⁰ Li' nguxcatya'a Jesús quityi bi', xa' ndya yu quityi bi' ji'i xirta ne' laa bi', xa' ndyaa tucua Jesús li'; pana lcaa ngu' nu ndi'i ne' laa bi' ña'a tsa ngu' ji'i yu.

²¹ Li' nguxana Jesús nda yu cha' lo'o ngu':

—Hasta juani cua ndu'u tucua cha' bi' su ntucua ycuí' ma, cha' nu ndyuna ca ti ma —nacuí Jesús.

²² Ndube tsa ti' ngu' ña'a ngu' ji'i Jesús cha' tso'o tsa nchcui' yu, jua'a ndiya tsa ti' ngu' cha' nu nda yu lo'o ngu'. Ndi'ya cha' nu nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu' ji'i yu li':

—¿Ha si'i ca sñi' José laca yu re? —nacuí ngu'

²³ Li' nguxacuí Jesús cha' ji'i ngu' bi':

—Ná tyiquee' tiya' la xi ta ma cha' re lo'o na': “Si nu jo'o laca nu'u, cua'ni nu'u jo'o ji'i ycuí' ca lacua”. Lo'o jua'a ná tyiquee' ñacuí ma jna': “Cua ndyuna ya cha' ji'i lcaa cña tonu nu ngua'ni nu'u nde quichí Capernaum bi'”, ñacuí ma. “La cui' jua'a cua'ni nu'u nde quichí tyi na lacua, cha' ña'a ya xi", ñacuí ma 'na li'.

24 Ta na' sca cha' liñi lo'o mā lacua —nacuj Jesús—. Macala su chcui' sca ñati' cha' jii' ycu' Ndyosi lo'o ngu' tya'a quich'i tyi yu, ná taquiyá' ngu' jii' cha' nu nchcui' yu, cha' la cui' tya'a quich'i tyi ngu' laca yu.

25 Tyempo lo'o nguti'i jyo'o cusu' Elías chalyuu —nacuj—, ntsu'u ti' mā cha' cua nteje tacui sna yija ntucua scua' co' nu ná ngua'ya tyo tsiya' ti; tlyu tsa jbi'ña ngua tyucui ña'a chalyuu li'. Tyuu tsa tya'a nu cuna'a ti'i nguti'i loyuu re tyempo bi'.

26 pana nda ycu' Ndyosi jii' Elías cha' tsaá yu slo sca ti nu cuna'a ti'i nu ndi'i nde quich'i Sarepta, sca quich'i tyijyu' la nde loyuu su cuentya Sidón. Ná ndyaa Elías slo ni sca nu cuna'a ti'i tya'a quich'i tyi ngu' Israel.

27 La cui' jua'a ngua lo'o nguti'i jyo'o Eliseo. La cui' tyempo bi', nguti'i tsa ngu' quicha nu ngutsu' cuaña' nde loyuu re; pana ni sca ngu' bi', ná ndyaca tso'o ngu' jii' quicha bi'. Sca ti nu Naamán bi', sca ti nu bi' ndyaca tso'o; sca ngu' xa' tsu' ngua yu, cha' loyuu su cuentya Siria laca su ngutu'u yu —nacuj Jesús jii' ngu' bi'.

28 Laja lo'o ndyuna ngu' cha' nu nchcui' Jesús su ndi'i ngu' ne' laa bi', ngua ñasi' tsa ngu' bi' li'.

29 Lo'o li' ndyatú ngu' ndyaa lo'o ngu' jii' Jesús, ngulo'o ngu' jii' yu cha' tyu'u yu ca to' quich'i. Li' ntejeya' ngu' jii' Jesús, ntojolaqui ngu' jii' yu ña'a cuayá' ndyalaa ngu' lo'o yu ca to' cua'a, sca to' yuu nu ntsu'u to' quich'i bi'. Ngua ti' ngu' cha' xtyú ngu' jii' yu tsaá yu nde chcua'a,

30 pana tso'o ca ti ndu'u Jesús ya' ngu'; ntejetacui yu laja ngu', ndyaa yu li'.

Sca ñati' nu ngusñi cui'i cuxi jii'

31 Li' cua ndi'i Jesús nde quich'i Capernaum, sca quich'i nu ndi'i nde loyuu su cuentya Galilea bi'. Nu lo'o ngua tsa nu ndi'i cña' ngu', li' nguxana Jesús ngulu'u yu jii' ngu' ca ne' laa jii' ngu'.

32 Ndube tsa ti' ngu' lo'o ndyuna ngu' cha' tso'o nu nda Jesús lo'o ngu'. Ngua ti' ngu' cha' tlyu tsa chacuayá' ntsu'u jii' yu lo'o nchcui' yu lo'o ngu'.

33 Ca ne' laa bi' ntsu'u sca nu qui'yu nu ngusñi sca cui'i cuxi jii'. Cui' tsa ngusi'ya nu quicha bi' jii' Jesús lo'o na'a cha' lijya yu nde ne' laa:

34 —¿Ni cña cua'ni nu'u ca nde, Jesús Nazaret? —nacuj nu qui'yu quicha bi'—. ¿Ha ná cua nti' nu'u cua'ni tye nu'u cha' 'na tsiya' ti? Nslo tso'o na' jinu'u, cha' ycu' nu lubii laca nu'u; cua nda ycu' Ndyosi jinu'u lijya ca nde.

35 Ngua'a Jesús cha' jii' nu quicha li'; ngulo yu cña jii' cui'i cuxi bi', cha' nga'aa cua'ni cuxi lo'o yu quicha bi'.

—Chca'a ti nu'u —nacuj Jesús—. Nga'aa cua'ni xña'a cui'i lo'o nu'u.

Li' nguxlyú nu cui'i cuxi bi' jii' yu quicha nde loo su ndi'i ngu' quiña'a bi'. Lo'o li' ndu'u nu cui'i cuxi bi' ndyaa, nga'aa ngua'ni cuxi lo'o nu quicha bi' li'.

36 Ngulacua tsa ti' ngu' li', nguxana nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu':

—¿Macala ngujui cha' nu nchcui' Jesús cua? —nacuj ngu'—. ¿Ni cha' laca cha' tso'o tsa ngujui chacuayá' jii' yu cua cha' culo yu cña jii' cui'i cuxi? Hora ti nduna cui'i cuxi cha' nu nchcui' yu lo'o, ndu'u cui'i bi' ndyaa li' —nacuj ngu' jii' tya'a ngu'.

37 Bi' cha' nguañi cha' bi' tyucui ña'a loyuu ca bi', nchcui' tsa ngu' cha' jii' Jesús li'.

Ngua'ni Jesús jo'o jii' xtya'a laa Simón Pedro

38 Li' ndu'u Jesús nde ne' laa, ndyaa yu to' tyi Pedro. Quicha tsa xtya'a laa Simón Pedro bi', cha' tlyu tsa tyique' ngusñi jii' ma'. Tya'na tsa nchcui' ngu' lo'o Jesús cha' tsaá na'a xi jii' ma'.

³⁹ Ndu ti Jesús slo ma' ña'a tsa yu ji'i ma'. Li' ngua'a yu ji'i tyique' bi', cha' tyu'u tyique' ji'i ma'. Hora ti ndaca'a ma', ngua'ni cña ti' ma' cha' caja xi na cacu ngu'.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i tyuu tya'a ngu' quicha

⁴⁰ Lo'o ndyaa cuichaa, li' ndyaa lo'o ngu' ji'i lcaa tya'a ngu' nu quicha tsa cha' ngusñi tyuu lo quicha ji'i ngu', ndyalaa ngu' ca slo Jesús. Li' ngusta ya' Jesús hichu' ngu' quicha cuentya scaa ti ngu'. Hora ti ndyaca tso'o ngu' li'.

⁴¹ Lo'o jua'a ngutu'u cui'i cuxi ji'i tyuu tya'a ngu' quicha bi' li'. Ndu'u si'ya cui'i bi' lo'o ndu'u ji'i ngu':

—Sca ti nu'u laca Sñi' ycui' Ndyosi —nacui' cui'i bi' ji'i Jesús.

Li' ngua'a Jesús chacuayá' ji'i cui'i cuxi cha' nga'aa hcui' bi' tsiya' ti. Cua ndyuloo cui'i bi' ji'i Jesús, cha' la cui' Cristo nu cua nda ycui' Ndyosi ji'i lijya chalyuu laca yu bi'.

Nda Jesús cuij lo'o ngu' ca nde Galilea

⁴² Lo'o nguxee chaca tsá, li' ndu'u Jesús ndyaa yu ca chaca se'i su tyi'i ycui' ti yu ca ne' quixi'. Ngulana tsa ngu' ji'i li', ña'a cuayá' nquiye ji'i ngu' macala su nga'a yu. Ngua ti' ngu' tatsaa ngu' ji'i Jesús cha' nga'aa tsaa yu xa' se'i.

⁴³ Li' nacui' Jesús ji'i ngu':

—Lo'o nde xa' quichi' ntsu'u cha' ta na' cha' tso'o nu ji'i ycui' Ndyosi lo'o ñati, cha' cua ndyalaa tyempo cha' caca Ni loo ne' cresiya ji'i ñati chalyuu. Bi' laca cña nu cua nda Ni jna' lijyaa cha' hcui' na' cuentya ji'i ycui' Ni.

⁴⁴ Jua'a ti ndya'a Jesús lcaa ne' laa ji'i ngu' ca nde Galilea, nda yu cuij lo'o ngu'.

5

Nguxtyucua Jesús ji'i ngu' lo'o ndyaa ngu' cuta cualya

¹ Ngua sca tsá ndyaa Jesús to' tayu' Genesaret. Tyuu tsa tya'a ñati lca'a ji'i yu. Li' tachaa tsa ndi'i ngu' ca su ndu yu to' tayu' bi', cha' ngua ti' ngu' cuna ngu' lo'o nchcui' yu cha' ji'i ycui' Ndyosi.

² Cua na'a Jesús su ndacui' tucua tya'a yaca ni'i sube ti ca to' tayu' bi'. Ná tucui nga'a ne' yaca ni'i sube bi' tsiya' ti, pana cacua ti bi' ndu ngu' ngui'i ngu' taraya ji'i ngu', cha' cua ndye ngua'ni ngu' cña.

³ Li' ndyatí Jesús ne' sca yaca ni'i ji'i Simón, nchcui' lo'o yu cha' tucuni'i yu ji'i yaca ni'i cha' tsaa ca lo hitya la xi. Ndyaa tucua Jesús nde siyu' ti yaca ni'i bi', li' nguxana Jesús nclyu'u cha' ji'i ycui' Ndyosi ji'i ngu' quiña'a bi'.

⁴ Lo'o cua ndye ngulu'u Jesús ji'i ngu', li' nacui' ji'i Simón:

—Yaa ma lo'o yaca ni'i re ca su clyaa la hitya. Ca bi' cu ma taraya cha' caja cualya ji'i ma —nacui' Jesús.

⁵ Li' nguxacui' Simón cha' ji'i:

—Cusu' —nacui'—, tyucui' talya nguta'a ya lo tayu' ngu' ya taraya; ni sca na ná ngujui ji'i ya tsiya' ti. Pana si jua'a culo nu'u cña 'na, tsaa ya ca su nacui' nu'u cha' cu ya taraya cajua —nacui' Simón li'.

⁶ Li' jua'a ngua'ni Simón lo'o tya'a yu, lo'o quiña'a tsa cualya ngujui ji'i ngu' li'. Xqui'ya cha' quiña'a tsa cualya ndyatí ne' taraya ji'i ngu', hasta ngutaa' taraya ji'i ngu' li';

⁷ bi' cha' ngua'ni ya' ngu' ji'i tya'a ngu' nu nga'a ne' chaca yaca ni'i bi', cha' caa ngu' xtyucua ngu' ji'i. Hora ti yaa ngu' li', ndojolaqui ngu' taraya ngutsa'a ne' ntsu'u cualya, cha' su'ba ngu' ji'i ne' yaca ni'i. Xi tya lyiji cha' clyu'u tyucuaa yaca ni'i bi' ne' hitya xqui'ya cualya bi'.

⁸ Lo'o na'a Simón Pedro lcaa cualya bi', ngua cuayá' ti' yu cha' xqui'ya Jesús ngujui cualya ji'i ngu'. Hora ti ndyatú stí' yu loo Jesús li', nchcui' yu lo'o:

—Tyu'u clya nu'u nde slo na', Xu'na —nacuj Simón ji'i—. Ntsu'u tsa xqui'ya na' cha' ñati' chalyuu ti laca na'.

⁹ Ndube tsa ti' Simón, lo'o jua'a tya'a ndya'a yu ne' yaca ni'i ndube tsa ti' ngu', xqui'ya cha' quiña'a tsa cualya ngusñi ca ti ngu'.

¹⁰ Lo'o tyucuaa nu qui'yu sñi' Zebedeo nu nga'a ne' chaca yaca ni'i bi', nu naa Jacobo lo'o nu naa Juan ni, lo'o ngu' bi' ndyutsii tsa ngu'; la cui' tya'a ndya'a Simón cña laca ngu' bi'. Li' nchcui' Jesús lo'o Simón:

—Ná cutsij ma —nacuj—. Tya tsubi' la cua laca ti cña ngua'ni ma, xcui' cña cuta cualya ngua'ni ma; pana juani, ta na' xa' cña ji'i ma, cha' caa lo'o ma ji'i xa' ñati ca slo na' —nacuj Jesús ji'i Simón, jua'a ji'i tya'a ndya'a yu cña.

¹¹ Lo'o ndyalaa yaca ni'i bi' ca to tayu' chaca quiya', li' nguxtyanu ngu' bi' ji'i yaca ni'i, ndu'u ngu' ndyaa ngu' lo'o Jesús li'.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i sca ngu' quicha nu ndyatsu' cuaña'

¹² Lo'o ndi'i ti Jesús sca quichí, li' ndyalaa sca yu quicha slo; lye tsa ndyatsu' cuaña' yu quicha bi'. Lo'o na'a yu ji'i Jesús, hora ti ndyatú stí' yu, ndyanu tu'ba yu hasta ca lo yuu. Tya'na tsa nchcui' yu lo'o Jesús li':

—Si nti' nu'u cha' tyaca tso'o na', jlo ti' na' cha' taca jinu'u cua'ni jua'a jna' —nacuj nu quicha bi'.

¹³ Li' ngusta ya' Jesús chü' yu su ndyatsu' cuaña' yu:

—Tyaja'a na' —nacuj Jesús ji'i—. Caca lubii tyucui ña'a nu'u juani ti.

Laja lo'o nchcui' Jesús jua'a, hora ti ndatsu' quicha nu ndyatsu' cuaña' yu li'.

¹⁴ Lo'o li' nacuj Jesús ji'i yu, cha' ná cacha' yu ji'i ñati ñi'ya ngua ji'i yu. Ndi'ya nchcui' lo'o yu:

—Yaa clya nu'u chcui' lo'o sti jo'ó nu ndi'i ne' laa —nacuj Jesús ji'i nu quicha bi'—. Cajua ta nu'u msta' nu nacuj jyo'o Moisés cha' ta na ji'i ycuí' Ndyosi lo'o ndyaca tso'o na ji'i quicha nu ntsu'u ji'na. Jua'a ca cuayá' ti' ñati lo'o ycuí' sti jo'ó cha' cua ngua lubii tyucui ña'a nu'u. Nga'aa ca quicha nu'u juani.

¹⁵ Lcaa tsá' cua nguañi la cha' ji'i Jesús li', cha' nchcui' tsa ngu' cha' ji'i. Bi' cha' quiña'a tsa ñati ndyu'u ti'i slo Jesús, cha' cuna ngu' ña'a cha' nu nda yu lo'o ngu', cha' cua'ni yu cha' ndyaca tso'o ngu' ji'i quicha nu ntsu'u ji'i ngu'.

¹⁶ Pana ntsu'u quiya' ndu'u Jesús ndyaa yu ca ne' quixi', ca su caca tyi'i yu ycuí' ti yu, cha' chcui' yu lo'o ycuí' Ndyosi Sti yu ca bi'.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i sca ñati nu nchcú' tyucú' tyucui ña'a yu

¹⁷ Ngua sca tsá' nclyu'u Jesús cha' ji'i ycuí' Ndyosi ji'i tyuu tya'a ñati. Quichí tyi ngu' bi' laca lcaa quichí sube ti nu ntsu'u nde Galilea, nu ntsu'u nde Judea, nu ndi'i cacua ti quichí Jerusalén. Laja nu tsa tlyu ti ñati bi', cua ndi'i tyuu tya'a ngu' fariseo. (Tacati tsa ycuí' ngu', nti' ngu'; lye tsa ndu'ni tyucuaa ti' ngu' ji'i xa' ñati.) Lo'o jua'a ndi'i tyuu tya'a mstru nu ngulu'u cha' jo'ó ne' laa. Ngua tii lcaa ngu' nu ndi'i ca bi', cha' ycuí' Ndyosi laca nu nxyucua ji'i Jesús lo'o ndyu'ni yu cha' ndyaca tso'o ngu' quicha.

¹⁸ Li' ndyalaa lo'o ngu' ji'i sca nu quicha nu ntsiya ne' catya, cha' cua nchcú' tyucú' tyucui ña'a yu quicha bi'. Ngua ti' ngu' cha' tyatí ngu' toni'i su nga'a Jesús, cha' tsaa lo'o ngu' ji'i nu quicha bi' ca su ndu ycuí' Jesús, ña'a lo'o catya ngua ti' ngu'.

¹⁹ Pana ná ngujui ñi'ya nu tyatí ngu' lo'o nu quicha bi' ni'i, cha' tachaa tsa ndi'i ñati; bi' cha' ndyacu' ngu' nde que ni'i. Li' ngulotsu' ngu' cuxi'ña, ngucha

ngu' yaca que ni'j, cha' jua'a ngujui ñi'ya nda'ya ngu' ji'j nu quicha bi' liñi ca su nga'a Jesús cla'be la su ndi'j ñati.

20 Lo'o ti ngua cuayá' ti' Jesús cha' jlya tsa ti' ngu' bi' ji'j, bi' cha' nacuj ji'j yu quicha bi':

—Cusu' —nacuj—, na cua ngua'ni clyu ti' ycu' Ndyosi jinu'u ji'j qui'ya nu ntsu'u jinu'u —nacuj Jesús ji'j yu quicha bi'.

21 Li' ngulacua tsa ti' ngu' mstru cha' jo'ó lo'o ngu' fariseo: “¿Tilaca laca nu qui'yu re? ¿Ni cha' laca re? Cuxi tsa nchcui' yu cha' ji'j ycu' Ndyosi lo'o nchcui' yu jua'a”, nclyacua ti' ngu'. “Ná taca ji'j sca ñati chalyuu ñi'ya nti' yu re, ná taca cua'ni clyu ti' ji'j qui'ya nu ntsu'u ji'j ñati; sca ti ycu' Ndyosi taca ji'j Ni cui'ya Ni qui'ya nu ntsu'u ji'j ñati.” Jua'a nclyacua ti' ngu'.

22-23 Cua jlo ti' Jesús ni cha' laca nu nclyacua ti' ngu'. Li' nchcuane yu ji'j ngu' bi':

—¿Ni cha' laca nti' ma jua'a? ¿Ha nti' ma cha' tucui la laca si ñacuj na' ji'j nu quicha cua cha' cua'ni clyu ti' ycu' Ndyosi ji'j qui'ya nu ntsu'u ji'j yu? ¿Ha nti' ma cha' yala la caca si ñacuj na' ji'j nu quicha: “Tyatú clya nu'u tya'a nu'u”? ¿Ni cña yala la cua'ni na' cuentya ji'j yu cua lacua?

24 Cua nti' na' cha' caca cuayá' ti' ma cha' cua nda ycu' Ndyosi chacuayá' jna', cha' cui'ya na' cha' clyu ti' ji'j qui'ya nu ntsu'u ji'j ñati laja lo'o ndi'j na' nde chalyuu —nacuj Jesús—. Xqui'ya cha' bi' cua nda Ni 'na liyaa nde chalyuu cha' caca na' ñati.

Li' xa' nchcui' Jesús lo'o nu qui'yu nu nchcu' tyucui tyucui ña'a yu:

—Nde laca cha' nu nda na' lo'o nu'u —nacuj Jesús ji'j yu—, tyatú clya nu'u juani cha' tyaa nu'u nde to' tyi nu'u; tyaa lo'o nu'u ji'j catya su ngustii nu'u juani.

25 Hora ti ndyatú yu quicha bi', laja lo'o na'a lcaa ñati bi' ji'j. Li' ndyaa lo'o yu ji'j catya su ngustii yu tsa la. Tso'o tsa ntsu'u tyiquee yu lo'o ndu'u yu ndyaa yu, bi' cha' ndyu'ni tlyu yu ji'j ycu' Ndyosi.

26 Ndube tsa ti' ngu' ca su ndi'j ti ngu', li' lcaa ngu' ca bi' ngua'ni tlyu ngu' ji'j ycu' Ndyosi:

—Bilya ña'a na cha' ngua'ni ycu' Ndyosi sca cha' tlyu tsa lo cua —nacuj ngu' ji'j tya'a ngu'.

Na ntsij ti ngu' nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu' jua'a.

Ngusi'ya Jesús ji'j Leví cha' tya'a yu lo'o

27 Ca tiya' la lo'o ndyaa Jesús xi lquichj, li' na'a yu ji'j sca ñati ca su ntucua yu nclyo yu cñi cña loo ngu'; Leví naa nu qui'yu bi'. Cña laca yu cha' culo yu cñi ji'j ñati cuentya ji'j ngu' xa' tsu'. Li' nacuj Jesús ji'j yu:

—Tyaa lca'a nu'u jna' —nacuj.

28 Li' ndyatú Leví, ngxu'tyanu yu cña ji'j yu cha' tya'a yu lo'o Jesús li'.

29 Tiya' la li' ngua'ni Leví sca ta'a tlyu ca to' tyi yu, cha' cua'ni chj yu loo Jesús. Lo'o jua'a ndyalaa tyuu tya'a ngu' slo, tya'a ndyu'ni Leví cña nclyo cñi cña loo ñati; jua'a ndi'j xi' la ñati.

30 Li' nguxana ngu' fariseo nu tacati tsa ndu'ni ngu', nti' ngu', lo'o nu mstru cha' jo'ó bi', ngxulyú ngu' cha' hichu' ngu' nu ndyaca tsa'a ji'j Jesús.

—¿Ni cha' laca cha' stu'ba ti ndacu ma tyaja, stu'ba ti nga'a ma lo'o ngu' cuxi cua? —nacuj ngu'—. Msu ji'j ngu' xa' tsu' laca ngu' cua, nu cui'ni ti nxñi qui'ña' tsa cña loo ñati. Lo'o jua'a ntucua xi' la ngu' na ndya'a calle ti.

31 Li' nguxacuj Jesús cha' ji'j ngu' bi':

—Ñati nu tso'o tyucui ña'a, ná clyana ngu' bi' ji'j sca nu jo'o; ngu' quicha laca nu ndyaana ji'j sca nu jo'o —nacuj—.

³² Lo'o jua'a na', ná lijya na' cha' culana na' ji'i ñati nu ncliyacua ti ti' cha' tso'o tsa ycu'i ca ngu'; na' cua lijya na' cha' chcu'i na' lo'o ngu' cuxi, cha' culochu' ngu' qui'ya nu ntsu'u ji'i ngu'.

Ca chaa ti' ngu' laja lo'o ndi'i Jesús chalyuu

³³ Li' nchcuane ngu' ji'i Jesús:

—Lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Juan, lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i ngu' fariseo, ¿ni cha' lu'ba ti nchcu'i ngu' bi' lo'o ycu'i Ndyosi? Lo'o jua'a ná ndacu ngu' tyaja tsa' bi' lo'o nchcu'i ngu' lo'o Ni. Pana ngu' nu ndyaca tsa'a jinu'u ni, xa' ña'a ndu'ni ngu' bi'; xcui' tso'o tsa ndacu ngu', xcui' tso'o tsa ndy'i'yu ngu' —nacu' ngu' ji'i Jesús.

³⁴ Ndi'ya nguxacu' Jesús cha' ji'i ngu' bi' li':

—Lo'o caja clyo'o ngu' ni, ndacu ngu' nu ndya'a lo'o ji'i cutsii; ná ndi'i ngu' ntyute' ti ngu' tsa' bi', nu lo'o ndi'i ngu' lo'o cutsii —nacu' Jesús—.

³⁵ Pana nu lo'o tyalaa tsa' nu tyaa lo'o ngu' ji'i cutsii, li' ná cacu ngu' ty'a' tso'o cutsii; caca xñi'i ti' ngu' li'. La cui' jua'a chaa ti' ty'a' tso'o na' juani, pana caca xñi'i ti' ngu' nde loo la —nacu' Jesús li'.

³⁶ Lo'o li' nda Jesús cui' re lo'o ngu':

—Ná nsa'be ngu' sa yu'be ste' cucui ngu' cha' calya lo'o sca late' cusu' ji'i ngu'. Si jua'a cua'ni ngu', ná tyanu tso'o late' cucui bi' li', tyati' jlyacu'a su ngalya bi'; lo'o nu yu'be late' bi', ná stu'ba xee loo lo'o nu late' cusu' bi'.

³⁷ Lo'o chaca cha' ni —nacu' Jesús ji'i ngu'—, ná nsu'ba ngu' ji'i lcui nu chca ndyu'u ti ne' tyaca' cusu'. Si su'ba ngu' ji'i ne' tyaca' cusu', yala ti catsu se'i tyaca' bi'; clya'a tyaca', tye lcui tyalú li'.

³⁸ Ne' tyaca' cucui tyu'ú lcui lo'o chca ndyu'u ti.

³⁹ Pana lo'o cua ndy'i'o ngu' lcui nu cua cusu', ná nti' ngu' co'o ngu' lcui nu chca ndyu'u ti. “Tyixi la ndy'i'yu lcui nu cua cusu' bi'”, ñacu' ngu'.

Jua'a ngua cha' nu nda Jesús lo'o ngu'.

6

Ná ndiya ti' ngu' cña nu ngua'ni ty'a' ndya'a Jesús

¹ Lo'o ngua sca tsa nu ndi'i cña ngu', li' ndya'a Jesús tyucui, lijya yu lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i, nteje tacui ngu' su nscua xtya trigo ji'i ñati. Laja lo'o nteje tacui ti ngu', ngusuu ngu' xi si'yu trigo. Li' ngusatá ngu' ji'i tyuu ya' ti ngu' cha' tyalú si'yu trigo bi'; ndyacu ngu' xi si'yu li'.

² Lo'o li' ntsu'u xi ngu' fariseo nu ndya'a lca'a ji'i ngu' bi', nu lye tsa nchcu'i lo'o ngu' taju ji'i Jesús:

—¿Ni cha' laca ndyu'ni ma' cña jua'a, cha' ngusuu ma' si'yu trigo cua? ¿Ha ná jlo' ti' ma' cha' tsa' tacati laca juani? Ná ntsu'u chacuayá' ji'na cua'ni na cña tsa' tacati —nacu' ngu' fariseo bi'.

³ Li' nguxacu' Jesús cha' ji'i ngu' bi':

—¿Ha bilya chcu'i ma' lo' quityi ji'i ycu'i Ndyosi su nscua ñi'ya' nu ngua'ni jyo'o David sa'ni? —nacu' Jesús ji'i ngu'—. Ngua sca tsa' ntyute' tsa yu, lo'o jua'a ntyute' tsa lcaa ngu' ty'a' ndya'a yu.

⁴ Jlo' ti' yu cha' ntucua xlyá nu laca msta' ji'i ycu'i Ndyosi lo mesa ne' ni'i nu cuentya ji'i ycu'i Ni cajua. Bi' cha' ndyaa ngu' ne' ni'i bi'; ndyacu ngu' xlyá bi', masi ná ntsu'u chacuayá' cacu cua ña'a ca ñati ji'i, cha' sca ti ji'i ngu' sti jlo'ó ntsu'u chacuayá' ndacu ngu' xlyá bi' —nacu' Jesús ji'i ngu'.

⁵ Lo'o li' chaca cha' nchcu'i Jesús lo'o ngu':

—Lo'o na' nu cua nda ycu'i Ni lijyaa' cha' caca na' ñati ni, laca na' loo, masi tsa' nu ndi'i cña' ngu'.

Sca yu quicha nu nchcu' ya'

⁶ Ngua chaca tsā ta'a, tsā tacati ji'ī ngu', li' ndya'a Jesús ca ne' laa. Ca bi' ndyaa tucua yu, li' nguxana nclyu'u yu cha' ji'ī ycu'i' Ndyosi ji'ī ñati. Ca bi' nga'a sca ñati nu ngüityi ya' yu la'a tsu' cui' ji'ī yu.

⁷ Lo'o jua'a nga'a ngu' mstru cha' jo'ó ne' laa bi', lo'o ngu' fariseo nga'a lo'o. Ña'a tsā ngu' bi' ji'ī Jesús, si cua'ni Jesús jo'ó ji'ī nu quicha bi' tsā tacati; ncl yana ngu' cha', ñi'ya caca sta ngu' qui'ya ji'ī.

⁸ Pana hora ti ngua cuayá' ti' Jesús lcaa ña'a cha' nu ncl yacua ti' ngu'. Li' nacui' Jesús ji'ī yu nu nchcu' ya' bi':

—Tyatu clya nu'u, yaa tyu cla'be laja ngu' jua —nacui' Jesús ji'ī nu quicha bi'.

Li' ndyatü yu quicha bi', ndyaa yu cajua su nacui' Jesús ji'ī yu.

⁹ Li' nda Jesús sca cha' lo'o nu ngu' nu ndu'ni ti cha' tacati bi':

—¿Ni cña tso'o la cha' cua'ni na tsā tacati lacua? —nacui' Jesús ji'ī ngu' bi'—. ¿Ha sca cña tso'o cua'ni na li'? ¿Ha tso'o la cua'ni na sca cña cuxi li', nti' ma? —nacui'—. ¿Ha tso'o la si cua'ni lyaá na ji'ī ñati tsā bi', cha' ná cajaa ngu' li'? ¿Ha tso'o la nti' cu'ma masi ta na chacuayá' cajaa ñati li'? —nacui' Jesús ji'ī ngu'.

¹⁰ Li' nguxña'a Jesús ji'ī lcaa ñati nu ndi'ī cacua ti slo, nchcui' lo'o nu quicha bi' li':

—Xquiñi nu'u ya'.

Jua'a ngua'ni yu bi', li' hora ti ndyaca tso'o ya' yu.

¹¹ Li' ngunasi' tsa nu ngu' nu ndu'ni cha' tacati bi', nguxana ngu' nda ngu' cha' lo'o tya'a ngu':

—¿Ñi'ya cua'ni na cha' cua'a na ji'ī yu jua cha' nga'aa cua'ni yu jua'a? —nacui' ngu' ji'ī tya'a ngu' li'.

Ngusubi Jesús ji'ī tii tyucuaa tya'a ñati nu ca tsa'a ji'ī

¹² Tyempo bi' ycu'i' ti Jesús ndyaa sca ca'ya cha' chcu'i' lo'o ycu'i' Ndyosi Sti yu. Tyucui' talya ngua'a yu nchcui' yu lo'o ycu'i' Ndyosi li'.

¹³ Lo'o nguxee chaca tsā, li' ngusi'ya yu ji'ī ñati nu ndya'a lo'o yu cha' tyaa ngu' slo yu. Li' ngusubi yu ji'ī tii tyucuaa tya'a ngu'; nda yu chacuayá' ji'ī nu ngu' bi', cha' tsa culu'u ngu' ji'ī xa' ñati.

¹⁴ Ndi'ya naa xtañi ngu' nu ngusubi Jesús ji'ī nu ngua tya li': Simón, nu ngusta Jesús chaca xtañi Pedro naa yu, bi' laca tsaca ngu'; jua'a Andrés tya'a ngula Simón, jua'a Jacobo, jua'a Juan, jua'a Felipe, jua'a Bartolomé,

¹⁵ jua'a Mateo, jua'a Tomás, jua'a chaca Jacobo sñi' Alfeo, jua'a chaca Simón nu laca ji'ī taju ngu' cananista,

¹⁶ jua'a Judas tya'a Jacobo, jua'a Judas Iscariote nu cuju'i' cresiya ji'ī Jesús ji'ī ngu' cuxi ca tiya' la; jua'a naa ngu' nu cua ngusubi Jesús ji'ī.

Ngulu'u Jesús ji'ī quiña'a tsa ñati

¹⁷ Li' nguxtyuu Jesús ngua'ya sii' cua'a bi' lo'o nu taju ñati bi' ji'ī, nguti'ī xi nde sca su natü' lo'o nu tyuu tya'a ñati nu ndyaca tsa'a ji'ī bi'. Lo'o jua'a ndyalaa quiña'a tsa xa' la ñati slo Jesús, ngu' nu ndu'u loyuu su cuentya Judea, lo'o jua'a ngu' nu ndu'u nde quichü Jerusalén, lo'o jua'a ngu' nu ndu'u to' tyujo'o su ndi'ī quichü Tiro, su ndi'ī quichü Sidón. Cua ndyalaa ngu' ca bi', cha' cuna ngu' cha' nu nchcui' Jesús lo'o ngu'; jua'a nti' ngu' cha' cua'ni Jesús jo'ó ji'ī quicha nu ntsu'u ji'ī ngu'.

¹⁸ Lo'o nu ñati nu ngusñi cui'ī cuxi ji'ī ni, lo'o ngu' bi' nti' ngu' cha' tyaca tso'o ngu'.

19 Lcaa ngu' bi' nti' ngu' sta ya' ngu' chu' Jesús; nti' ngu' cha' cua'ni yu jo'o ji'i lcaa ñati quicha bi', xqui'ya cha' tlyu tsa chacuayá' ntsu'u ji'i yu. Ndyaca tso'o lcaa ngu' quicha bi' li'.

Ñi'ya nu ngulu'u Jesús ji'i ngu' nu ngua'a sii' cua'a

20 Nguxña'a Jesús ji'i nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i, li' nguxana nchcui' yu lo'o ngu' ndi'ya:

—Tso'o ntsu'u tyiquee cu'ma masi ti'i ti ndi'i ma nde chalyuu —nacuï—. Ycui' Ndyosi laca nu ña'asii' ji'i ma, cha' bi' nu laca Xu'na ma.

21 'Lo'o jua'a tso'o ntsu'u tyiquee cu'ma masi ñi'ya nti' si ntyute' tsa ma juani, cha' lye tsa nti' ma cuna ma sca cha' liñi —nacuï—. Ca tiya' la, li' caca tyaala' ti' ma.

'Lo'o jua'a tso'o ntsu'u tyiquee cu'ma masi xñi'i ti' ti' cu'ma ndi'i ma chalyuu juani, cha' ca tiya' la ca chaa ti' ma li' —nacuï Jesús—.

22 'Lo'o jua'a tso'o ti' caca tyiquee cu'ma masi ti'i ti' ngu' ña'a ngu' ji'i ma, masi culo'o ngu' ji'i ma ca su ndi'i ma, masi suba' tsa chcui' ngu' lo'o ma, masi hasta nga'aa nti' ngu' chcui' ngu' lo'o ma, xqui'ya cha' jlya ti' ma jna', na' nu cua nda Ni liyyaa cha' caca na' ñati;

23 tso'o tsa caca tyiquee ma li', caca chaa ti' ma, masi cua'ni ngu' lcaa cha' lya' ti' lo'o ma jua'a. Ná cube ti' ma, cua laca ndyu'u co'o ycui' Ndyosi sca cha' tso'o nu cua tlyu xi nu tyacua ji'i scaa ma ca su ntucua ycui' Ni —nacuï Jesús li'—. La cui' jua'a ngua tya sa'ni la, cha' lya' tsa ti' jyo'o cusu' ji'i ñati nu ngua tu'ba ji'i ycui' Ndyosi cha' nchcui' Ni lo'o ñati —nacuï Jesús—.

24 'Pana tya'na tsa cu'ma ngu' culiya'; masi chaa tsa ti' ma nquicha', cua laca ti' tyempo caca chaa ti' ma —nacuï—.

25 'Lo'o jua'a tya'na tsa cu'ma nu tso'o tsa nguaala' ti' ma nde chalyuu juani, cha' quiña'a tsa cha' caca nu lyiji ji'i ma nde loo la —nacuï Jesús—.

'Lo'o jua'a tya'na tsa cu'ma nu lye tsa nxyi' lo'o ma ji'i tya'a ñati ma; ca tiya' la, li' lo'o cu'ma xi'ya ma cha' lye tsa caca xñi'i ti' ma —nacuï Jesús—.

26 'Lo'o jua'a tya'na tsa cu'ma lo'o tso'o tsa nchcui' lcaa ñati ji'i ma. La cui' jua'a ngua'ni jyo'o cusu' ji'i ma nu ngua sa'ni, cha' tso'o tsa nchcui' ngu' ji'i ngu' nu nchcui' cha' cuiñi ti' ji'i ycui' Ndyosi lo'o ngu'; ndiya tsa ti' ngu' ji'i cha' cuiñi bi'.

Jua'a ngulu'u Jesús ji'i lcaa ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i.

Tso'o ti tyu'u tyiquee na ña'a na ji'i tya'a cusuu na

27 Tya nchcui' la Jesús li':

—Ndi'ya chcui' na' lo'o cu'ma nu tyaja'a ma cua'a jyaca ma ji'i cha' nu nchcui' na': Tso'o ti tyu'u tyiquee ma ña'a ma ji'i tya'a cusuu ma, tso'o ti' cua'ni ma lo'o ñati nu ti'i ti' ña'a ngu' ji'i ma.

28 La cui' tso'o ti' chcui' ma lo'o ñati nu nda qui'ya ji'i ma, jua'a chcui' ma lo'o ycui' Ndyosi cuentya ji'i ñati nu nchcui' cha' suba' lo'o ma.

29 Lo'o quiji'i ngu' ndacu' hique ma, li' xyacui' ma ta ma chaca tsu' saca ma cha' quiji'i ngu' ji'i ma chaca quiya' li'. Lo'o xlyaa sca ñati late' tonu tu'ba nu nchcu' ma, li' ta ma chacuayá' cha' lo'o camxa ji'i ma qui'ya ngu' tsa ngu'.

30 Ta ma ji'i ngu' na laca nu jña ngu' ji'i ma; lo'o qui'ya ngu' sca na ji'i ma, nga'aa jña ma ji'i chaca quiya'.

31 Nga'a cha' cua'ni tso'o ma lo'o ngu', si nti' ma cha' tso'o ti' cua'ni ngu' lo'o ma.

32 'Jlo ti' na' cha' tso'o ntsu'u tyiquee ma ña'a ma ji'i cua laca ti' ñati nu jua'a tso'o nti' ngu' ña'a ngu' ji'i ma; pana lo'o ñati cuxi, taca ji'i ngu' cua'ni ngu' tsa

lo cua ti cha'. Cua nti' Ni cha' ña'a tso'o ma jil'i cua ña'a ca ñati, ni si'i sca ti jil'i tya'a tso'o ti ma.

³³ Lo'o jua'a ndu'ni ma cha' tso'o lo'o ñati nu cua ngua'ni sca cha' tso'o lo'o ma; pana lo'o ñati cuxi, taca jil'i ngu' cua'ni ngu' la cui' jua'a. Cua nti' Ni cha' cua'ni ma cha' tso'o lo'o cua ña'a ca ñati, ni si'i sca ti lo'o tya'a tso'o ti ma.

³⁴ Na ndijñi' ti ma jil'i ñati nu xtyucua sca cha' tso'o jil'i ma, nti' ma. ¿Ha tso'o tsa ndu'ni ma nti' ma li'? Lo'o ñati cuxi ni, stu'ba ti ndu'ni ngu' lo'o tya'a ngu', si xtyucua tya'a ngu' sca cha' tso'o jil'i ngu' li'.

³⁵ Pana nu cu'ma ni, ntsu'u cha' tyu'u tso'o tyiquee ma ña'a ma jil'i tya'a cusu'u ma, cua'ni ma cha' tso'o lo'o ngu' bi'. Ta ma jñi' ngu', ná tu ti' ma si ta ngu' sca cha' tso'o jil'i ma, si ná ta ngu'. Tlyu tsa cha' tso'o tyacua jil'i ma ca slo ycu' Ndyosi si tso'o ntsu'u tyiquee ma ña'a ma jil'i ngu', cha' jua'a ndu'ni ñati nu laca sñi' ycu' Ndyosi. Lo'o ycu' Ndyosi ni, tya'na ti' Ni jil'i ngu', masi xña'a ngu', masi ná ndya ngu' xlya'be jil'i Ni;

³⁶ bi' cha' cua'ni tya'na ti' ma jil'i ngu' lacua, ñi'ya nu tya'na ti' ycu' Ndyosi Sti na jil'i ngu'.

Ná ntsu'u cha' sta ngu' qui'ya jil'i tya'a ñati ngu'

³⁷ Ná sta ma qui'ya jil'i tya'a ñati ma, cha' li' ná ntsu'u cha' sta ycu' Ndyosi qui'ya jil'i ma. Ná xcube' ma jil'i tya'a ñati ma, cha' li' ná ntsu'u cha' xcube' ycu' Ndyosi jil'i ma. Cui'ya ma cha' clyu ti' jil'i tya'a ñati ma, cha' li' cui'ya ycu' Ndyosi cha' clyu ti' jil'i ma.

³⁸ Ta ma cha' tso'o jil'i tya'a ñati ma, cha' li' ta ycu' Ndyosi cha' tso'o jua'a jil'i ma; tso'o tsa cuayá' ngutsa'a su'ba Ni cha' tso'o ne' cresiya jil'i ma li'. Ñi'ya nti' sca milya nu tachaa tsa nsu'ba ngu' na ne', cua nscu' ngu' jil'i cha' ca'ya ti' la na bi', ntucua tsa tu'ba milya bi', jua'a laca lo'o cha' tso'o nu su'ba Ni ne' cresiya jil'i ma. Ñi'ya nu ndu'ni ma lo'o tya'a ñati ma, jua'a cua'ni ycu' Ndyosi lo'o cu'ma.

³⁹ Nde laca cuji nu nda Jesús lo'o ngu' li':

—Sca nu cuityi' ni, ¿ha taca culu'u tyucui jil'i tya'a cuityi'? Ná taca. Cuxi ti caca jil'i ngu' li', stu'ba ti tyú tyucuaa ngu' sca to' cua'a li', cha' ni sca ngu' bi' ná nhca ña'a ngu' tyucui su lijya ngu'.

⁴⁰ Sca yu cuañi' nu ndyaca tsa'a ca ti, ná tyijilo yu jil'i mstru jil'i yu; tsa bi' ti cha', lo'o tye ca tsa'a yu, li' stu'ba ti cuayá' ngua tsa'a yu lo'o mstru jil'i yu.

⁴¹ ¿Ni cha' yala tsa chcu' ma jil'i sca cha' cuxi nu ntsu'u jil'i xa' la tya'a ñati ma, masi ñi'ya nti' si laca bi' sca satya yuu ti nu ndyatí cloo ngu'? Pana ná ndube ti' ma cha' tlyu tsa cha' cuxi nu ntsu'u jil'i ycu' ma, ñi'ya nti' si laca bi' sca nguti tlyu nu ntsu'u cloo ycu' ca ma.

⁴² ¿Ni cha' laca tlyu tsa tyiquee ma cha' chcu' ma lo'o tya'a ñati ma ndi'ya: “Ta nu'u chacuayá' culo na' yuu nu ntsu'u cloo nu'u”? Jua'a ñacu' ma, masi ná ña'a ma nguti nu ntsu'u cloo ycu' ca ma. ¡Na cuiñi' ma! Clyu la tyu'u nu nguti tlyu nu ntsu'u cloo ycu' ca ma, li' taca ña'a ma tso'o la cha' culo ma satya yuu nu ntsu'u cloo tya'a ñati ma.

Nslo na jil'i sca yaca lo'o ña'a na si'yu nu nda yaca bi'

⁴³ Sca yaca tso'o, ná ta bi' si'yu nu ná tso'o. Jua'a sca yaca nu cua btyi ti, nga'aa ta bi' si'yu nu cacu na.

⁴⁴ Lcaa yaca nslo ngu' jil'i lo'o ña'a ngu' ni si'yu laca ndyu'u lo. Ná nsuu ngu' si'yu tyixi jil'i sca yaca quiche'; la cui' ti jua'a, ná nsuu ngu' si'yu losu' tyixi jil'i lti quiche' yane.

⁴⁵ Cua ña'a ca ñati nu tso'o tyiquee ni, tso'o tsa nchcui' ngu' bi'; lo'o cua ña'a ca ñati nu cuxi tyiquee ni, cuxi ti nchcui' ngu' bi' li'. Cua ña'a ca cha' nu ntsu'u ne' cresiya ji'i scaa ngu', jua'a nchcui' ngu'.

Tucua lo quiya' ni'i ngüiñá ngu'

⁴⁶ Tya nda Jesús chaca cuii lo'o ngu' li':

—¿Ni cha' ndu'ni tsa ma jna' cha' Xu'na ma laca na', pana ná ndaquiya' ma ji'i cha' nu nchcui' na' lo'o ma? —nacuı—.

⁴⁷ Bi' cha' ta na' sca cuii lo'o ma juani, ñi'ya laca sca ñati nu lijya ca slo na' cha' cuna yu cha' nu nchcui' na', lo'o li' ndaquiya' yu cha' bi':

⁴⁸ cua laca yu ñi'ya laca sca nu qui'yu nu ngüiñá sca ni'i. Tso'o tsa ngüiñi tyuu su ndu quiya' ni'i ji'i, cha' chu' quee tsiya' ti nscua quiya' ni'i bi'. Li' lye tsa ngua'ya tyo. Lo'o cua ndyalaa hitya yuu ca quiya' ni'i bi', cua xly'a'ba ti ji'i ni'i; pana ná ngua ji'i hitya yuu bi' xlyú ji'i ni'i bi', cha' tachaa tsa ndu quiya' ni'i chu' quee bi'.

⁴⁹ Pana ndi'ya laca chaca ñati nu cua ndyuna cha' nu nchcui' na' lo'o, lo'o li' ná ndaquiya' yu ji'i cha' bi': bi' laca ñi'ya laca chaca nu qui'yu nu ngüiñá sca ni'i ji'i lo yusi ti. Ná qui'ñi ndyaa quiya' ni'i ji'i yu bi'. Lo'o li' ngua'ya tyo clyaa, ndyalaa hitya sta'a ca quiya' ni'i bi'. Li' ngxulyú hitya yuu ji'i ni'i bi', ndye tsiya' ti ngxulya'ba hitya yuu bi' ji'i.

7

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i sca msu ji'i xu'na sendaru

¹ Lo'o ndye nchcui' Jesús lo'o ñati bi', li' ndu'u yu ndyaa yu ca quichı Capernaum.

² Ca bi' ndi'i sca capitán nu laca loo ji'i sendaru ji'i ngu' romano. Ntsu'u sca msu ji'i nu tyaca'a tsa ji'i; pana quicha tsa nu msu bi', cua cajaa ti.

³ Lo'o cua ndyuna nu capitán bi' quiña'a cha' nu nchcui' ngu' cha' ji'i Jesús, li' nchcui' xi lo'o ngu' cusu' nu ca tyi quichı bi', cha' tsa ngu' chcuı' ngu' lo'o Jesús cuentya ji'i, cha' jña ngu' ji'i Jesús cha' caa yu cua'ni yu jo'o ji'i msu quicha bi' ji'i.

⁴ Ndu'u ngu' ndyaa ngu' li'. Lo'o ndyalaa ngu' bi' ca slo Jesús, li' ngxana ngu' nchcui' ngu' lo'o yu cuentya ji'i nu capitán bi'.

—Tso'o tsa nu capitán bi' —nacuı ngu' ji'i Jesús—. Ndulo tsa yu jinu'u cha' cua'ni nu'u jo'o ji'i msu quicha bi' ji'i yu —nacuı ngu'—.

⁵ Cua ngui'i tsa nu cusu' bi' ji'na cha' ndi'i yu quichı tyi na, hasta ycui' yu cua nda yu cña cha' tya' laa ji'na quichı re —nacuı ngu'.

⁶ Li' ndyaa Jesús lo'o ngu' bi'. Lo'o bilya tyalaa ngu' lo'o Jesús ca ni'i ji'i nu capitán bi', li' nda capitán ji'i xa' tya'a tso'o cha' tsa ngu' tyacua tya'a ngu' lo'o Jesús ca tyucuii su lijya:

—Ndi'ya nchcui' nu capitán bi' —nacuı ngu' ji'i Jesús li'—: “Ná quiña'a tsa cha' calucua ti' nu'u, cusu'”, nacuı, “masi ná caa nu'u to' ni'i jna'”, nacuı.

⁷ “Bi' cha' ná lo'o na' ndya'a ngu' ndyiqui'ya ngu' jinu'u tsa”, nacuı. “Tsa bi' ti cña nti' na', si culo nu'u cña, tyaca tso'o msu jna' jua'a ti.” Jua'a nacuı nu capitán bi', cha' chcuı' ya lo'o nu'u.

⁸ Chaca cha' nacuı yu ji'i cua: “Lo'o jua'a na'”, nacuı yu, “ntsu'u xa' ñati nu laca loo la nu nclyo cña 'na. Lo'o jua'a nclyo na' cña ji'i sendaru nu cuentya jna'”, nacuı. “Tsa ngu' lquichı 'na, si culo na' cña ji'i ngu' cha' tsa ngu'; lijya ngu' slo na', si xi'ya na' ji'i ngu' cha' caa ngu'; hora ti cua'ni msu jna' sca cña, si culo na' cña bi' ji'i yu”, nacuı nu capitán bi'. “Jua'a nu'u ni, jlo ti' na' cha'

taca jinu'u culo nu'u cña cha' cati quicha bi'." Tsa bi' ti cha' nti' capitán chcuí' lo'o nu'u —nacuí' ngu' tya'a tso'o nu capitán bi' j'i' Jesús.

⁹ Lo'o cua ndyuna Jesús cha' nu nchcuí' ngu' lo'o, ndube tsa ti' yu. Li' ngxutyacuí' Jesús su ndú tyucuij, nchcuí' yu lo'o ñati nu ndya'a lo'o yu:

—Chañi cha' nu nchcuí' na' lo'o mā juani —nacuí' Jesús—, cha' bilya ña'a na' j'i' sca ñati nu jlya tsa ti' j'i' ycuí' Ndyosi ñi'ya nu jlya ti' nu capitán bi'. Tyucuí' ña'a nasiyu Israel re, ná ntsu'u ngu' nu jlya ti' jna' jua'a —nacuí' Jesús j'i' ngu'.

¹⁰ Lo'o li' ngxutyuu tya'a tso'o nu capitán bi', ndyaa ngu' ca to' ni' j'i'. Li' nquije cha' j'i' ngu' na'a ngu' j'i' msu quicha bi', cha' cua ndyaca tso'o.

Ngua'ni Jesús cha' chaca quiya' ndyu'ú sca yu cuañi' nu ngujui ca ti

¹¹ Tiya' la li' ndyaa Jesús sca quichí ca su naa Naín; ndyaa nu ngu' nu ndyaca tsa'a j'i' lo'o, lo'o jua'a quiña'a tsa xa' la ñati ndyaa ngu' lo'o.

¹² Lo'o cua ndyalaa ngu' ca to' quichí bi', li' na'a ngu' cha' ndyaa lo'o ngu' quichí bi' j'i' sca jyo'o cha' cua tyatsi'. Sñi' sca nu cuna'a ti' laca jyo'o bi'; cua ndyanu ma' ycuí' ti ma' nu lo'o ngujui sñi' ma', cha' nu sca ti sñi' qui'yu ma' laca yu nu ngujui bi'. Tyuu tsa tya'a ngu' quichí bi' ndya'a ngu' lo'o ma'.

¹³ Lo'o na'a Jesús nu Xu'na na j'i' jyo'o bi', ngua tya'na ti' yu j'i' nu cuna'a ti' xtya'a jyo'o bi'. Li' nchcuí' yu lo'o ma':

—Ná xi'ya nu'u —nacuí'.

¹⁴ Li' yaá Jesús cacua la slo ngu' bi', ngusta ya' yu chu' caju. Li' ndatu ngu' nu ndyi'ya j'i' jyo'o bi', nchcuí' Jesús lo'o nu jyo'o bi':

—Yu cuañi' nu'u —nacuí'—. Tyaca'a clya nu'u.

¹⁵ Hora ti ndaca'a nu ngua jyo'o bi', nguxana nchcuí' yu lo'o ngu' li'. Xa' ndya Jesús j'i' nu qui'yu cuañi' bi' j'i' xtya'a yu li'.

¹⁶ Ndube tsa ti' lcaa ñati ca bi' lo'o na'a ngu' j'i' yu nu ngujui bi'. Li' nguxana ngu' ndyu'ni tlyu ngu' j'i' ycuí' Ndyosi.

—Tlyu tsa ñati ndyalaa slo na juani —nacuí' ngu'—, bi' laca nu chcuí' lcaa cha' j'i' ycuí' Ndyosi lo'o na.

Jua'a nacuí' ngu' li'. Lo'o chaca cha' nacuí' ngu':

—Cua ndyalaa ycuí' Ndyosi juani cha' xtyucua Ni j'i' ñati j'i' ycuí' Ni —nacuí' ngu'.

¹⁷ Cua ngañi lye cha' j'i' lcaa cña tonu nu ndyu'ni Jesús tyucuí' ña'a loyuu su cuentya Judea; jua'a lcaa quichí cacua ti, lo'o bi' ngañi cha' bi'.

Nda Juan j'i' ñati j'i' cha' tsaá ngu' ca slo Jesús

¹⁸ Ngujui cha' j'i' Juan ñi'ya nu ngua cajua, cha' nu ngu' cuañi' nu ndya'a lo'o Juan, bi' laca ngu' nu cua ndacha' j'i' yu.

¹⁹ Li' ngañi'ya Juan j'i' tucua tya'a ngu' tya'a ndya'a yu bi'. Ngulo yu cña j'i' ngu' cha' tsaá ngu', tsaá xcuanu ngu' j'i' Jesús si chañi cha' ycuí' yu laca yu Cristo, nu ñati tlyu nu cua caá ti; si tya ntsu'u cha' jatya la xi ngu' ña'a cuayá' nu caá chaca ñati nu cua tlyu la.

²⁰ Li' ndyalaa ñati j'i' Juan ca su nga'a Jesús. Ndi'ya nacuí' ngu' j'i':

—Cua nda Juan nu ntyucuatya j'i' ngu' j'i' ya lijya ya —nacuí' ngu'—, cha' xcuanu ya jinu'u si chañi cha' la cui' Cristo laca nu'u, nu ñati tlyu nu cua caá ti nde chalyuu. Cua nti' ya cha' caja cha' liñi j'i' ya si tya ntsu'u cha' jatya la ya j'i' chaca ñati nu tlyu la.

²¹ Nu lo'o ndi' ngu' bi' slo Jesús, li' ngua'ni Jesús jo'o j'i' tyuu tya'a ñati; masi cua sa'ni ngusñi quicha j'i' ngu', masi quicha ndya'a ti, masi ngusñi cui' cuxi j'i' ngu', hora ti ndyaca tso'o ngu' bi'. Lo'o nu cuityi', ngua'ni Jesús cha' ngulane xee cloo ngu' ña'a ngu' chaca quiya'.

22 Bi' cha' ndi'ya nguxacui Jesús cha' ji'i ngu' bi' li':

—Yaa clya ma cacha' ma ji'i nu Juan bi' lcaa cha' nu cua na'a ma slo na', lcaa cha' nu cua ndyuna ma ca nde. Nacui ma ji'i yu cha' xa' nda na' xee ña'a tyuu ty'a' ngu' nu ngua cui'ti'; lo'o juani tso'o tsa ndya'a ngu' nu ngua quicha quiya'; jua'a cua ngua lubii cuaña' ngu' nu ndyatsu' cuaña'; lo'o juani cua nduna tso'o ngu' nu ngua cu'u jyaca; jua'a xa' ndyu'u ngu' chaca quiya', ngu' nu cua ngujui; jua'a ngu' ti'i ni, nduna ngu' cha' tso'o nu nda na' lo'o ngu' ñi'ya ndu'ni lya'a Ni ji'i ngu' ji'i nu cuxi. Jua'a ñacui ma ji'i Juan bi'.

23 Taca caca tso'o tyiquee ma si ná caca tyuju'u ti' ma ña'a ma jna' —nacui Jesús ji'i ngu'.

24 Li' ngxutyuu ngu' ndyaa ngu', ñati nu nguane Juan ji'i cha' caa bi'. Li' nguxana Jesús nchcui' cha' ji'i nu Juan bi' lo'o ñati nu ndyanu slo.

—¿Na laca ngua ti' ma, nu lo'o ndyaa na'a ma ji'i nu Juan bi' ca ne' quixi' su ná ndi'i ñati? —nacui Jesús—. Ngua ti' ma cha' tucua cha' ntsu'u tyiquee yu nu lo'o nchcui' yu lo'o ñati, ñi'ya nti' lo'o ndyaa yaca qui tyucuaa chu' ca lo'o lijya cui'i. ¿Ha jua'a nti' ma?

25 ¿Na laca ngua ti' ma lo'o na'a ma ji'i yu bi' lacua? ¿Ha tso'o tsa ste' yu lo'o na'a ma ji'i yu ca bi'? Cua jlo ti' ma cha' si'i ne' quixi' ndi'i ñati nu tso'o tsa ste', si'i ne' quixi' ndi'i ñati nu ntsu'u tsa cñi ji'i cha' culiji jua'a ti; to' tyi nu culi'ya nu laca rey, ca bi' ndi'i ngu' bi'.

26 Ná tyiquee' ngua tii ma cha' laca nu Juan bi' sca ñati nu nda cha' ji'i ycu' Ndyosi lo'o ñati; chañi cha' laca yu jua'a, pana lo'o sca cña tlyu la ngujui ji'i Juan.

27 Ndi'ya nscua lo quityi cusu' cha' ji'i cña nu ntsu'u ji'i Juan bi': Culo na' cña ji'i sca msu jna' cha' tsa yu ca nde loo la su tya'a nu'u, cha' saala clya yu tyucui' su caa ycu' nu'u, nacui ycu' Ndyosi ji'i Cristo.

28 Tya nchcui' la Jesús lo'o ngu' li':

—Cha' liñi nchcui' na' lo'o ma ji'i Juan nu ntyucuatya ji'i ngu', cha' bilya cala sca ñati chalyuu nu jua'a tlyu tsa cña nu ntsu'u ji'i, ñi'ya nu laca ji'i Juan bi'. Pana cua lijya na' cha' caca na' loo ji'i ñati, lo'o juani cua ña'a ca ñati nu jly'a ti' na, tlyu la cha' nu ntsu'u ji'i ngu' bi' que Juan, masi ti'i ti ngu', masi cuañi' ngu' —nacui Jesús.

29 Lo'o ñati nu ndyaa slo Juan cha' tyucuatya yu ji'i ngu' tya tsubi' la ni, lo'o ndyuna ngu' cha' nu nchcui' Jesús lo'o ngu', li' ngua'ni tlyu lcaa ngu' bi' ji'i ycu' Ndyosi, masi nu ngu' cuxi nu nxñi cñi cña loo ngu', masi xa' la ñati.

30 Pana nu ngu' fariseo lo'o ngu' mstru cha' jo'ó nu ná ntaja'a cha' tyucuatya Juan ji'i ngu' nu ngua li', ná ngua'ni ngu' cuentya ji'i cña nu ndyu'ni ycu' Ndyosi cha' ngxutyucua Ni ji'i ñati. Li' xa' nchcui' Jesús lo'o ngu':

31 —Ná tso'o tsiya' ti ñi'ya nu ndu'ni ñati chalyuu tyempo juani —nacui—.

32 Ñi'ya ndu'ni nu sube nu ndya'a ndijya ti cla'be quich'i, jua'a ndu'ni ñati chalyuu juani. Taja ti' nu sube ji'i tya'a quijya ngu', cha' ná nti' tya'a ngu' quijya la lo'o ngu' bi'. Li' nxi'ya nu sube ji'i tya'a ngu': “¿Ni cha' ná ntaja'a ma cula quiya' ma? Na nclya'a ya xi jii cha' ji'i ma”, nacui nu sube. “¿Ni cha' ná ntaja'a ma ca xñi'i ti' ma lo'o cua? Na nclya'a ya marcha, na nxi'ya ya nga'a ya.” Lo'o cu'ma ni —nacui Jesús—, la cui' jua'a ndyu'ni cu'ma ñati chalyuu juani; xcu' na taja ti' ma, cha' ná tso'o ntsu'u tyiquee ma tsiya' ti ña'a ma ji'i tya'a ñati ma.

33 Nde nclýu ti nchcui' ma —nacui Jesús ji'i ngu'—. Lo'o yaa Juan nu ntyucuatya ji'i ñati chalyuu, ná ndyacu yu lo'o ma, ná ndy'o yu lcui lo'o ma; li' nacui ma cha' ntsu'u cui'i xña'a ji'i yu —nacui Jesús ji'i ngu'—.

³⁴ Tiya' la li' ndu'u tucua na' nu cua nda ycu'i' Ndyosi lijyaa cha' caca na' ñati; tso'o ti ndacu na' lo'o ma' li', stu'ba ti nga'a na' lo'o ma'. Bi' cha' nchcui' ma' jna': "Ña'a na ñi'ya nu ndu'ni nu jua juani", nacuj ma' ji'i' tya'a ma, "xcui' na cacu ti yu jua nti' yu, xcui' na cu'bi ti yu ndya'a yu. Ná tso'o yu jua cha' laca yu tya'a tso'o ngu' nu nxñi cñi cña loo na, lo'o jua'a xi xa' la ngu' cuxi laca tya'a tso'o yu", nacuj ma' ña.

³⁵ Lo'o jua'a nacuj ma' cha' ná tso'o cha' nu nchcui' na'; pana caca cuayá' ti' ma' nde loo la cha' liñi tsa cha' nu nchcui' ngu', cha' cuentya ji'i' ycu'i' Ndyosi laca na'.

Ndyacu Jesús xlyaa ca slo sca ngu' fariseo

³⁶ Ntsu'u sca ngu' fariseo nu nchcui' lo'o Jesús cha' tsa cacu xlyaa lo'o yu ca toni'i' ji'i' yu. Lo'o ngu' fariseo ni, tacati tsa ndu'ni ycu'i' ngu', nti' ngu'. Li' ndyaa Jesús ca toni'i' ji'i' yu, ndyaa tucua ca to' mesa.

³⁷ La cui' quich'i' bi' ndi'i' sca nu cuna'a nu quiña'a tsa nu qui'yu ntsu'u ji'i'. Lo'o ngua cuaya' ti' nu cuna'a bi' cha' cua ndyalaa Jesús cacu xlyaa ca slo yu fariseo bi', li' cha' ji'i' ti ndu'u nu cuna'a bi' ndyaa ca slo Jesús; ñaa lo'o cho' sca caatyá setye nu tyixi tsa xtyi'i.

³⁸ Ndyaca'a cho' cacua ti slo quiya' Jesús li'. Ndyunaa tsa cho', hasta ndyalú hitya cloo cho' chu' quiya' Jesús; lo'o quicha' hique cho' nsube' cho' chu' quiya' Jesús cha' xquityi ji'i' quiya' yu. Nchcuicha' cho' quiya' Jesús li', nda'a cho' setye tyixi xtyi'i bi' chu' quiya' Jesús.

³⁹ Lo'o nu yu fariseo nu cua nchcui' lo'o Jesús cha' tsa cua'ni xlyaa ca slo yu ni, lo'o cua na'a yu ji'i' nu cuna'a bi', ndi'ya cha' ngua'ya hique yu li': "Si'i' cha' chañi laca re, cha' laca yu sca ñati nu laca tu'ba ji'i' ycu'i' Ndyosi cha' chcu'i' Ni lo'o na. Si la cui' laca yu, li' ta yu cuentya tilaca laca nu cuna'a nu nsta ya' lo' quiya' yu juani; caca cuayá' ti' yu cha' sca nu cuna'a nu chiya'a tsa ndu'ni su ndi'i' chalyuu laca nu cua."

⁴⁰ Li' nguxana Jesús nchcui' lo'o nu yu fariseo bi':

—Ntsu'u sca cha' nu ta na' lo'o nu'u, Simón —nacuj Jesús ji'i'.

—Cuacha' clya nu'u jna', cusu' —nacuj yu fariseo ji'i' li'.

⁴¹ Li' nchcuane Jesús sca cha' ji'i' yu fariseo bi':

—Ntsu'u tucua tya'a ngu' nu ntsu'u tane' hichu' ngu', cha' ngüijñi' ngu' cñi ji'i' sca nu culiya'. Tsaca yu ndacui yu ca'yu siyento paxu ji'i' nu culiya' bi', lo'o chaca yu ndacui yu tu'ba tyi ti paxu ji'i' li'.

⁴² Pana tyucuaa ngu' ná ngua ji'i' ngu' tya ngu' cñi ji'i' nu culiya' bi' li'. Bi' cha' nguta'achu' nu culiya' bi' ji'i' cha' nu ndacui ngu' ji'i'; ngüityi yu cuentya ji'i' ngu', ngua'ni tye tane' ji'i' tyucuaa ngu' jua'a ti. Cuacha' clya nu'u jna' lacua —nacuj Jesús ji'i' yu fariseo bi'—, ¿tilaca laca nu tso'o la ntsu'u tyiquee ña'a ji'i' nu culiya' bi'? Si tsaca yu, si chaca yu.

⁴³ Li' nguxacuj Simón cha' ji'i' Jesús:

—Bi' laca nu quiña'a la ndacui, nu ngüi'ya nu culiya' bi' cha' clyu ti' ji'i'. Jua'a nti' na' —nacuj Simón.

—Chañi cha' nu nchcui' nu'u —nacuj Jesús li'.

⁴⁴ Lo'o nxña'a Jesús ca su nga'a nu cuna'a bi', li' xa' nchcui' lo'o nu Simón bi':

—Cui'ya nu'u xi cuentya ñi'ya nu ndyu'ni nu cuna'a cua —nacuj—. Nu lo'o ndyalaa na' toni'i' jinu'u tsa, ná nda nu'u hitya tyaati quiya' na'; pana nu cuna'a cua ni, cua ngui'i' cho' quiya' na' lo'o hitya cloo cho', cua nguxquityi cho' quiya' na' lo'o quicha' que cho'.

⁴⁵ La cui' jua'a ná nchcuicha' nu'u jna' lo'o ndyalaa na' ni'i re; pana nu cuna'a cua ni, tya lo'o ndyatí na' ñaa na' nde ni'i re, tya lyiji tye chcuicha' cho' ji'i quiya' na'.

⁴⁶ Lo'o jua'a ná nda'a nu'u setye hique na' tsa; pana nu cuna'a cua ni, cua ngusalú cho' setye tyixi xtyi'i chü' quiya' na'.

⁴⁷ Nde laca cha' nu ndacha' na' jinu'u juani, cha' tso'o tsa ndyu'ni tya'na ti' nu cuna'a cua jna', bi' cha' ca cuayá' ti' na cha' cua ngüityi ycu'i Ndyosi quiy'a nu ntsu'u ji'i cho', masi quiña'a tsa quiy'a ntsu'u ji'i cho' ca slo Ni. Pana ñati nu ná lye ntsu'u quiy'a ji'i cha' cuityi ycu'i Ndyosi ji'i, xti la xi cha' ndube ti' ngu' bi' ña'a ngu' ji'i ycu'i Ni —nacui Jesús ji'i Simón.

⁴⁸ Li' nchcui' Jesús lo'o nu cuna'a bi':

—Cua ngüityi ycu'i Ndyosi lcaa quiy'a nu ntsu'u jinu'u —nacui.

⁴⁹ Lo'o nu ñati nu ñaa stu'ba ti lo'o Jesús cha' cacu ngu' xlyaa slo Simón, nguxana ngu' bi' nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu':

—¿Tilaca laca nu qui'yu re? ¿Macala ngu'jui chacuayá' ji'i yu cha' cuityi yu quiy'a nu ntsu'u ji'i ngu'? —nacui ngu'.

⁵⁰ Pana ndi'ya nchcui' Jesús lo'o nu cuna'a bi' li':

—Cua ngulaá nu'u ji'i cha' cuxi nu ntsu'u jinu'u xqui'ya cha' jlya ti' nu'u 'na. Ti' ti tyi'i tyiquee nu'u, tyaa nu'u lacua.

8

Nu ngu' cuna'a nu nxyucua ji'i Jesús

¹ Tiya' la li', ndu'u Jesús ndyaa yu tyuu tya'a quichi, masi quichi tonu, masi quichi sube. Nchcui' tsa yu cha' tso'o ji'i ycu'i Ndyosi lo'o ngu' quichi bi'; nchcui' yu cha' cua liyja ti ycu'i Ndyosi cha' caca Ni loo ne' cresiya ji'i ñati. Stu'ba ndya'a Jesús lo'o nu tii tyucuaa tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i.

² Lo'o jua'a, tyuu tya'a nu cuna'a ndyaa lo'o ngu'; cua ngua quicha nu ngu' cuna'a bi' tya tsubi' la, pana cua ngua'ni Jesús cha' ndyaca tso'o ngu', lo'o jua'a cua ngulo yu cui'i Cuxi nu ntsu'u ji'i ngu' bi'. Ndyaa sca nu cuna'a nu naa María Magdalena lo'o ngu', ji'i bi' cua ngutu'u cati tya'a cui'i cuxi.

³ Lo'o jua'a Juana naa chaca nu ndya'a lo'o ngu'; clyo'o sca nu naa Chuza laca nu Juana bi', sca yu nu ndyi'ya cña loo rey Herodes laca clyo'o bi'. Jua'a Susana, lo'o jua'a tya tyuu tya'a ngu' cuna'a nu nxyucua ji'i Jesús lo'o cña nu ntsu'u ji'i ngu'.

Cui' ji'i ñati nu ndyataa si'yu

⁴ Lo'o li' quiña'a tsa ngu' quichi cacua ndu'u ngu' ñaa ngu' se'i ti cha' ña'a ngu' ji'i Jesús. Nu lo'o cua ndyu'u ti'i ngu' quiña'a bi' tsa tlyu ti, li' nda Jesús sca cui' lo'o ngu'. Ndi'ya cha' nu ngulu'u yu ji'i ngu' bi' li':

⁵ —Cua ndyaa sca ñati cataa nscua' trigo ji'i. Ndi'ya ngua su nguscui yu si'yu bi': ndyú xi si'yu bi' tyucuij su nteje tacui ngu', ngusatá quiya' ngu' si'yu bi' li'; jua'a ñaa quiñi ndyacu ni' ji'i.

⁶ Chaca ycu' si'yu bi' ndyú su lati tsa tu'ba yuu nscua chü' quee. Lo'o ntyucua si'yu bi', ná ngua caluu tso'o cha' ná qui'ñi ndyaa quiche suu; ndye calya bi' ndyanaa li', cha' ná tyacala' yuu bi'.

⁷ Chaca ycu' si'yu bi' ndyú su ndu yaca quiche' nquicha'; li' yala la ntyucua nu yaca quiche' bi', ña'a cuaya' nga'aa nda tyempo caluu calya trigo bi' tsiya' ti.

⁸ Chaca ycu' si'yu bi' ndyú su tso'o tsa yuu; tso'o tsa nguluu calya bi', quiña'a tsa si'yu ngutu'u lo juu' bi' li'. Su ndyataa sca ti milya si'yu, ca bi' tso'o tsa ngutu'u hasta sca siyento tya'a milya si'yu li'.

Lo'o ndye nda Jesús cha' bi' lo'o ngu', li' cuij tsa nchcui' yu ndi'ya:
—Cua'a jyaçá mā si nti' mā cuna mā cha' tso'o nu nchcui' na' lo'o mā.

Nde nchcui' Jesús ni cha' laca nda yu cuij lo'o ngu'

⁹ Li' nchcuane nu ngu' nu ndyaca tsa'a j'i' Jesús bi' ñi'ya ndyu'u cha' bi'.

¹⁰ Ndi'ya nguxacuj Jesús cha' j'i' ngu':

—Cu'mā nu ndya'a mā lo'o na', ntsu'u tsa cha' nu nxyucua ycu' Ndyosi j'i' mā cha' caca cuayá' ti' mā scaa cha' nu ntsu'u yacu' ti' cua sa'ni la; bi' cha' taca ca cuayá' ti' mā ñi'ya culo Ni cña j'i' ñati. Pana lo'o xa' ñati ni, xcui' lo'o cña cua nchcui' na' lo'o ngu' cha' ta na' sca cuij lo'o ngu', cha' jua'a ná caca cuayá' ti' ngu', masi na'a ngu' nquicha'; ná sca cha' tyanu hique ngu', masi cua ndyuna ngu' nquicha'.

Nchcui' Jesús ñi'ya ndyu'u cha' j'i' cuij j'i' ñati nu ndyataa si'yu

¹¹ 'Ndi'ya ndyu'u cha' j'i' cuij bi' —nacuj Jesús j'i' ngu'—. Ñi'ya laca nu si'yu nu cua nscuj yu bi', jua'a laca cha' tso'o nu nda ycu' Ndyosi lo'o ñati.

¹² Ñi'ya laca nu tsa ycu' si'yu nu ndyú tyucuij bi', jua'a laca lo'o ñati nu cua ndyuna cha' tso'o bi' nquicha', lo'o li' hora ti lijya nu xña'a cha' cuityi cha' tso'o nu ntsu'u ne' cresiya j'i' ngu' bi'; nga'aa ndy'i ti' ngu' cha' tso'o bi', ni ná nhca clyaá ngu' bi' j'i' nu cuxi li'.

¹³ Ñi'ya laca nu chaca ycu' si'yu nu ndyú lo yuu lati tu'ba chu' quee, jua'a laca lo'o ñati nu tso'o tsa ntsu'u tyiquee ngu' lo'o ndyuna ngu' cha' tso'o bi' nquicha'. Pana ñi'ya nti' nu calya sube bi', cha' ná qui'ñi ndyaa quiche suu chu' quee bi', jua'a nti' ñati bi', cha' xti ti tyempo ndalo ngu' lo'o ngusñi ngu' cha' tso'o bi'; lo'o lya' ti' xa' ñati j'i' ngu' bi', yala ti tya'achu' ngu' li'.

¹⁴ Ndi'ya laca cha' j'i' si'yu nu ndyalú laja yaca quiche': bi' laca ñi'ya laca lo'o ñati nu cua ndyuna cha' tso'o bi' nquicha', pana ntsu'u tsa cña j'i' ngu', ntsu'u tsa cñi j'i' ngu', lo'o jua'a ntsu'u tsa su culiji ngu' cñi cha' j'i' ti ngu'; bi' cha' ná nhca tyanu tso'o cha' tso'o bi' ne' cresiya j'i' ngu'.

¹⁵ Ñi'ya laca si'yu nu ndyú su tso'o tsa yuu, jua'a laca lo'o ñati nu tyucui tyiquee ngu' ndyuna ngu' cha' tso'o nu nda ycu' Ndyosi lo'o ngu'; ntaja'a ngu' ndaquiya' ngu' cua ña'a ca cha' nu nda Ni lo'o ngu'. Ndalo ngu' bi' li', ná xutacui ngu' cha' ngusñi ngu' cha' bi'. Li' tso'o tsa cha' tyu'u ne' cresiya j'i' ngu' bi'.

Cuij j'i' xee nu tyu'u ne' ni'i

¹⁶ 'Ná cua'a ngu' xee ni'i, lo'o hora ti tacu' ngu' loo xee bi' li'; la cui' ti, ná sta ngu' j'i' sca xee sca ne' qui'ña ti. Ná ndu'ni ngu' jua'a. Ndi'ya ndu'ni ngu' lo'o sca xee: nsta ngu' j'i' su cua, cha' clyane xee cha' tyaca' ña'a ngu' nu ndi' ni' bi'.

¹⁷ Lcaa cha' nu nsu'ba yacu' ngu' j'i', quijeloo cha' bi' j'i' ngu' ca tiya' la; lcaa cha' nu ntsu'u cuaana ti, quije cha' bi' j'i' ngu' ca tiya' la, cha' caca cuayá' ti' na j'i' cha' bi' li'.

¹⁸ Bi' cha' cua'a tso'o jyaca mā. Nu ñati nu jlya ti' cha' nu ndyaca tsa'a ngu' j'i' Ni ni, tya ta la ycu' Ndyosi cha' lo'o ngu' bi'; pana ñati nu ná jlya ti', nu ná nti' ca tsa'a ngu', cua'ni ycu' Ni cha' ná caca j'i' ngu' bi' ca tsa'a ngu' cha' j'i' ycu' Ni tsiya' ti.

Ndyalaa xtya'a Jesús lo'o nu ngu' qui'yu tya'a Jesús

¹⁹ Lo'o li' ndyalaa xtya'a Jesús, ñaa lo'o ngu' qui'yu tya'a yu, ndyalaa ngu' su ndi' yu li'. Ná ngua caa ngu' cacua la slo, cha' quiña'a tsa ñati ndi'.

²⁰ Bi' cha' ndyaa cha' slo Jesús li':

—Nde liya' ndu xtya'a nu'u lo'o tya'a nu'u. Cua nti' ngu' chcu' ngu' lo'o nu'u —nacu' ngu' ji'.

²¹ Li' nguxacu' Jesús cha' ji' ngu':

—Ñati' nu nduna cha' nu nda ycu' Ndyosi lo'o, jua'a ndu'ni ngu' bi' cua ña'a ca cña nu nclyo Ni ji' ngu', ñati' bi' ndu'ni ñi'ya si laca ngu' xtya'a na', ñi'ya si laca ngu' tya'a na' —nacu' Jesús ji' ngu'.

Ngulo Jesús cña ji' cui' lo'o ji' clyoo' lo tayu'

²² Ngua sca tsa ndu'u Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji' bi', ndyaa ngu' to' tayu'. Li' ndyaa ngu' ca ne' sca yaca ni' piti ti.

—Ya'a ma' tsa na nde chaca tsu' tayu' re —nacu' Jesús ji' ngu'.

Ndyaa ngu' li'.

²³ Lo'o tya ndyaa ngu' lo'o yaca ni' bi' lo hitya, ndyu'u tsa xcalá Jesús; hora ti ngujua' yu. Li' nguxana cui', lye tsa ndyaca cui' lo tayu' bi'. Li' ndyatú clyoo', ntyucua hitya ne' yaca ni' bi'; cua quilyu'u ti bi' ne' hitya.

²⁴ Li' ndyaa nguxtyu'u ngu' ji' Jesús ca su ntsiya laja'. Nchcu' ngu' lo'o li':

—Cusu', cusu' —nacu' ngu' ji'—, que ti' nu'u. Cua quilyu'u ti yaca ni' re, cajaa na li'.

Ndaca'a Jesús li', ngulo yu cña ji' cui' lo'o ji' clyoo' bi'. Hora ti ngua ti bi' li'; nga'aa ndyaca cui', nga'aa ntyucua clyoo'.

²⁵ Li' nchcu' Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji' bi':

—¿Ni cha' ná jlya ti' ma' ji' ycu' Ndyosi cha' caca ji' Ni cua'ni Ni jua'a? —nacu' Jesús ji' ngu' bi'.

Pana ntsij tsa ngu' bi', ndube tsa ti' ngu' ña'a ngu' ji' Jesús li'.

—¿Tilaca laca nu qui'yu re? —nacu' ngu' ji' tya'a ngu'—, cha' lo'o cui' ndaquiya' ji' yu, lo'o jua'a nduna clyoo' lo tayu' cha' nu nda yu —nacu' ngu' ji' tya'a ndyaca tsa'a ngu'.

Ngulo Jesús ji' cui' xña'a nu ntsu'u ji' sca ñati'

²⁶ Nde tsu' tayu' bi', loyuu su cuentya Galilea laca; lo'o nu chaca tsu' tayu' bi' loyuu su cuentya ngu' Gadara laca. Li' ndyaa ngu' ne' yaca ni' piti ti bi', ndyalaa ngu' ca loyuu ji' ngu' Gadara li'.

²⁷ Lo'o cua ndu'u ngu' ne' yaca ni' bi', li' ndyacu'a tya'a Jesús lo'o sca nu qui'yu ngu' Gadara nu ntsu'u cui' xña'a ji'. Cua sa'ni ngusni cui' ji' yu; tya li' ná nchcu' yu late', ná ndi' yu ni'. Na ndya'a yu'u ti yu, ndyija' yu ne' lo'o jyo'o.

²⁸ Lo'o cua na'a yu ji' Jesús, li' cui' ngusi'ya yu, nclýu yu nde loo Jesús.

—¿Na laca cua'ni nu'u lo'o na', cusu' Jesús? —nacu' yu quicha bi'—. Ilo ti' na' cha' nu'u laca Sñi' ycu' Ndyosi nu laca loo la. Cua'ni nu'u cha' clyu ti' jna', ná cua'ni nu'u cha' ti' lo'o na' —nacu' yu quicha bi' ji' Jesús.

²⁹ Jua'a nacu' yu cha' cua ngulo Jesús cña ji' cui' xña'a bi', cha' nga'aa xñi cui' bi' ji' yu. Tya tsubi' la quiña'a quiya' cua nguxalú cui' bi' ji' yu; bi' cha' nguti' ngu' cua ji' yu, ndyaaca' ya' yu, ndyaaca' quiya' yu lo'o cadena chcu'. Pana ná ngü'ya yu cuentya ji' cadena bi', yala ti ngusi'yu cu' chcu' bi'. Li' ngujolaqui cui' xña'a bi' ji' yu, ngusna yu ca ne' quixi' su ná ndi' ñati'.

³⁰ Lo'o ndyacu'a tya'a Jesús lo'o yu quicha bi', li' nchcuane ji' yu:

—¿Ni naa nu'u? —nacu' Jesús ji' yu.

—Quiña'a tsa lo naa na' —nacu' yu quicha bi' ji', cha' quiña'a tsa cui' xña'a ndyu'ni lya' ti' ji' yu.

³¹ Ntsij tsa cui' xña'a bi' si culo Jesús cña ji' cha' tyaa cui' bi' ca su laca tyi cui' ca ne' yuu. Bi' cha' ngua'ni cui' cha' ngüjña yu quicha bi' ji' Jesús cha' ná culo yu cña cha' tyu'u cui' bi'.

³² Lo'o jua'a tlyu tsa taju cube' nu ndya'a sii' ca'ya nu ndi'i cacua ti. Li' ngüijña yu quicha bi' chacuayá' jii' Jesús cha' tyanu cui'i xña'a lo'o cube' bi'. Nda Jesús chacuayá' jii' cui'i bi' li'.

³³ Lo'o li' ndu'u cui'i xña'a bi' jii' nu qui'yu quicha bi', ngusñi jii' cube' li'. Hora ti ngusna cube' bi' sii' cua'a ca'ya, ndyú ni' ca lo hitya tayu' ngujui ni' li', cha' ndye ndyio ni' hitya tayu' bi' li'.

³⁴ Lo'o na'a ngu' cha' bi', ngu' nu ndya'a lo'o cube' bi' ni, ngusna clya ngu' li'. Ndyaa ngu' nde quichí tyi ngu', ndyaa cacha' ngu' cha' bi' jii' tya'a quichí tyi ngu'; lo'o jii' lcaa ngu' nu ndi'i ne' quixi' cacua ti, ndacha' ngu' jii' ngu' bi' ñi'ya ngua cha' bi'.

³⁵ Li' ndu'u ngu' quichí bi', ndyaa na'a ngu' xi jii', na ca ngua. Lo'o ndyalaa ngu' su nga'a Jesús, li' na'a ngu' jii' nu qui'yu nu ntsu'u cui'i xña'a jii' tsa la, cha' juani tso'o ti yu; lacu' yu ste' yu, ti ti ntucua yu nde slo quiya' Jesús. Ndyutsii tsa ngu' li'.

³⁶ Lo'o nu ñati yu cua na'a lo'o ngulo Jesús cui'i bi' jii' yu, ndacha' ngu' bi' jii' tya'a ngu' ñi'ya nu ngua cha' ngua tso'o yu.

³⁷ Li' nchcui' tsa lcaa ngu' quichí bi' lo'o Jesús cha' tyu'utsu', cha' nga'aa tyanu la Jesús loyuu bi'; ntsii tsa ngu' ca tyi bi'. Bi' cha' ndu'u Jesús ndyaa yu ne' yaca ni'i piti bi'.

³⁸ Laja li' ndijña tsa nu qui'yu nu cua ngutu'u ca ti cui'i xña'a jii', cha' lo'o yu tsa yu lo'o Jesús ne' yaca ni'i bi'; pana ná nda Jesús chacuayá' tya'a yu lo'o.

³⁹ —Xa' xtyuu nu'u tyaa nu'u to' tyi —nacuj Jesús jii' yu nu ngua quicha bi'—. Ta nu'u cha' lo'o lcaa ngu', cua ña'a ca cha' tlyu nu cua ngua'ni ycu'i Ndyosi lo'o nu'u.

Ndyaa yu li', nda yu cha' lo'o lcaa ñati tya'a quichí tyi yu, lcaa ña'a cha' tlyu nu cua ngua'ni Jesús lo'o yu.

Sñi' Jairo lo'o nu cuna'a nu ndyala' ste' Jesús

⁴⁰ Lo'o li' ngxutyuu Jesús ñaa nde tsu' tayu' chaca quiya'. Chaa tsa ti' ngu' su ndi'i ngu' cha' ndyalaa yu tsu' re chaca quiya' li'; tso'o tsa nchcui' ngu' lo'o yu, cha' ntajatya tsa ngu' jii' yu ni jacua' tyaa ycu'i yu chaca quiya'.

⁴¹ Lo'o cua ndyalaa Jesús, li' hora ti ndyalaa sca nu qui'yu nu naa Jairo slo; ngu' cusu' laca yu, loo laca yu ne' laa jii' ngu' bi'. Yaa yu li', ndu' sti' yu nde loo Jesús, lye tsa ndijña yu cha' clyu ti jii' Jesús cha' tsa toni' jii' yu.

⁴² Sca ti sñi' ntsu'u jii' nu Jairo bi', sca nu cuna'a cuañi' nu ntsu'u tii tyucuaa ti yija. Pana juani quicha tsa nu piti bi', cua cajaa ti. Li' ndyaa Jesús lo'o nu cusu' bi', lo'o quiña'a tsa ñati tya'a ndya'a lo'o; cha' quiña'a ñati ni, tachaa tsa ndi'i ngu' slo Jesús.

⁴³ Laja ngu' bi' ndi'i sca nu cuna'a quicha. Ndye tii tyucuaa yija quicha tsa nu cuna'a bi', lu'ba ti nda'ya tañi ma'. Cua ndye cñi jii' ma' cusu' nguliji xcaya' ngu' jo'o, pana ni sca ñati ná ngua jii' cua'ni jo'o jii' ma'.

⁴⁴ Nu juani cua lijya ma' bi' nde chu' Jesús, ndyala' quiya' ste' yu; hora ti ngusi'yu cu' cha' ndyalú tañi ma', ngua tso'o ma'.

⁴⁵ Li' nchcuane Jesús jii' ngu' nu ndi'i slo:

—¿Tilaca laca nu ndyala' 'na? —nacuj.

Lcaa ñati nchcui' cha' ná tucui ndyala' jii' Jesús. Bi' cha' lo'o Pedro lo'o jua'a xa' tya'a ndya'a yu, ngxacuj ngu' cha' jii' Jesús li':

—Cusu' —nacuj ngu'—, tyi'i ca chu' nu'u tachaa tsa ndi'i ñati, hasta nsatá tsa ngu' chu' na. Ni cha' nchcui' nu'u lacua: “¿Tilaca laca nu ndyala' 'na?”

⁴⁶ Li' xa' ngxacuj Jesús cha' jii' ngu' chaca quiya':

—Chañi cha' cua ndyala' sca ñati jna' —nacuĭ—. Ngua tii na' cha' juersa 'na ndyaa ngua'ni jo'o ji'ĭ sca ñati.

⁴⁷ Li' jlo ti' nu cuna'a bi', cha' cua nquije cha' ji'ĭ Jesús, bi' cha' yaa ma' nchcui' lo'o yu, masi nchcuāa tyucui ña'a ma' lijya ma' cha' ndyutsi ma'. Li' ndyatú stĭ ma' nde su ndú Jesús; slo lcaa ñati nu ndu ca bi' ndacha' ma' ji'ĭ yu ni cha' laca ndyala' ma' ste' yu, lo'o li' hora ti ngua tso'o ma'.

⁴⁸ Li' nchcui' Jesús lo'o ma' cusu' bi':

—Cha' jlya ti' nu'u cha' caca ji'ĭ ycuĭ' Ndyosi cua'ni Ni cña tonu bi', bi' cha' ngua tso'o nu'u, sñi' —nacuĭ Jesús ji'ĭ nu cuna'a bi'—. Ná cube ti' nu'u, tyaa clya nu'u juani.

⁴⁹ Tya nchcui' Jesús, lo'o li' ndyalaa sca ñati nu ndu'u to' tyi Jairo, nu cusu' bi' nu laca loo ne' laa ji'ĭ ngu' ca bi'. Ñati bi' ndyaa nchcui' lo'o ycuĭ' Jairo li':

—Cua ngujui sñi' nu'u, cusu' —nacuĭ yu—. Nga'aa chcuĭ' nu'u lo'o nu cusu' jua cha' cāa toni'ĭ jinu'u.

⁵⁰ Pana cua ndyuna Jesús cha' nu nchcui' yu lo'o nu cusu' bi'.

—Ná cutsji nu'u —nacuĭ Jesús—, sca ti si jlya ti' nu'u cha' caca ji'ĭ ycuĭ' Ndyosi, li' caca tso'o nu piti sñi' nu'u —nacuĭ Jesús ji'ĭ Jairo.

⁵¹ Lo'o ndyalaa ngu' to' tyi Jairo, li' ná nda Jesús chacuaya' tyaa tsa tlyu ti ngu' ne' ni'ĭ lo'o yu; cua laca ti ñati tyaa nde ni'ĭ nacuĭ yu.

—Lo'o Pedro, lo'o Jacobo, lo'o Juan, lo'o sti xtya'a nu piti quicha re, tsa lo cua ti tya'a ngu' tyaa ngu' ni'ĭ re —nacuĭ yu.

⁵² Nxi'ya tsa xi xa' la ngu' ndi'ĭ ngu' nde liya' xqui'ya cha' ngujui nu cuna'a piti bi'. Li' nchcui' Jesús lo'o ngu' bi':

—Ná xi'ya ma' —nacuĭ—. Si'ĭ na ngujui nu quicha re, na laja' ti re —nacuĭ Jesús ji'ĭ ngu'.

⁵³ Nxtý lo'o ngu' ji'ĭ Jesús li', cha' jlo ti' ngu' cha' chañi cha' ngujui nu piti bi'.

⁵⁴ Li' ndyatĭ Jesús ni'ĭ, ngusñi ya' nu piti, jua'a cuiĭ nchcui' lo'o li':

—Tyaca'a nu'u, mbixu' —nacuĭ.

⁵⁵ Li' xa' ndyalaa cui'ĭ cresiya ji'ĭ nu cuna'a piti bi', hora ti ndaca'a li'; ngulo Jesús cña ji'ĭ ngu' cha' ta ngu' na cacu nu piti bi' li'.

⁵⁶ Ndube tsa ti' ngu' cusu' ji'ĭ nu piti bi', pana ngulo Jesús cña ji'ĭ ngu' cha' ná chcuĭ' ngu' lo'o xa' ñati ñi'ya nu ngua cha' bi'.

9

Ngulo Jesús cña ji'ĭ nu tii tyucuaa tya'a ngu' bi', cha' tsaa ngu' chcuĭ' ngu' lo'o ngu' xa' quichi

¹ Nguxuti'ĭ Jesús ji'ĭ nu tii tyucuaa tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a bi', cha' ta yu chacuaya' ji'ĭ ngu' cha' culo ngu' ji'ĭ lcaa lo cui'ĭ cuxi nu ntsu'u ji'ĭ ñati, lo'o jua'a cua'ni ngu' jo'o ji'ĭ lcaa lo quicha nu ntsu'u ji'ĭ ñati.

² Ngulo yu cña ji'ĭ nu tii tyucuaa tya'a ngu' bi', cha' ta ngu' cha' tso'o ji'ĭ ycuĭ' Ndyosi lo'o ngu' quichi yu tsaa ngu', lo'o li' cua'ni ngu' cha' tyaca tso'o ngu' quicha.

³ Li' nchcui' Jesús lo'o ngu' bi':

—Ná sca na ná cui'ya mā tsaa mā tyucuiĭ —nacuĭ yu ji'ĭ ngu'—, ni yaca xca, ni cuiĭ, ni tyaja, ni cñi, ná cui'ya lo'o mā ji'ĭ. Sca ti camxa nu ntsu'u ti mā cui'ya mā tsaa mā, ná cui'ya mā chaca.

⁴ Cua ña'a ca toni'ĭ su tyalaa mā ni, ca bi' tyanu mā hasta ña'a cuayá' nu tyu'u mā quichi bi' tyaa mā li'.

⁵ Si ntsu'u quichĩ su ná ndi'ya ti' ngu' cha' nu nchcui' mā lo'o ngu', su ná nti' ngu' cha' tyanu mā slo ngu', hora ti tsa'a mā xa' se'j. Lo'o jua'a salú mā sñii yuu nu ntsu'u quiyá' mā lo'o tyu'u mā quichĩ bi'; xqui'ya cha' bi', caca cuayá' ti' ngu' quichĩ cha' cuxi tsa cña nu ngua'ni ngu' lo'o mā li'.

⁶ Ndu'u ngu' ndyaa ngu' li', ndya'a ngu' lcaa quichĩ sube ti cajua. Li' nda ngu' cha' lo'o ngu' quichĩ bi' ñi'ya ndu'ni lyaá Ni ji'j ngu'; jua'a ngua'ni ngu' jo'o ji'j ngu' quicha nu ndi'j lcaa quichĩ bi', ndyaca tso'o nu ngu' quicha bi' li'.

Ngujui Juan nu ntyucuatya ji'j ñati

⁷ Tyempo bi' Herodes naa nu laca gobernador. Cua ngua cuayá' ti' yu lcaa cña nu ngua'ni Jesús, lo'o nu juani ncl'yacua tsa ti' yu: “¿Ti ñati laca nu Jesús bi'?” Tyuu tya'a ngu' nchcui' ngu' cha' cua ndyu'u jyo'o Juan chaca quiyá'.

⁸ Lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu nchcui' cha' Jesús laca jyo'o Elías nu nguti'j chalyuu sa'ni la, cha' chaca quiyá' ndyu'u tucua jyo'o bi'; jua'a ntsu'u ngu' nu nchcui' cha' la cui' jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'j ycui' Ndyosi sa'ni la laca Jesús, cha' cua ndyu'ú jyo'o cusu' bi' chaca quiyá', nacuj ngu'.

⁹ Pana ndi'ya nacuj Herodes:

—Ycui' na' ngulu cña cha' teje cu' ngu' scua' que Juan. Lo'o nu Jesús bi' ni, nu quiña'a tsa cha' nda'ni nu nchcui' ngu' ji'j, ¿tilaca laca yu lacua?

Lo'o li' lye tsa ngua ti' Herodes cha' ña'a ji'j ycui' Jesús.

Nda Jesús na ndyacu ca'yu mil tya'a ñati

¹⁰ Nu lo'o ngxutyuu ngu' tya'a ndya'a Jesús ndyalaa ngu' slo yu, li' nchcui' ngu' lo'o yu lcaa ña'a cña nu ngua'ni ngu' ca su ndyaa ngu' bi'. Li' ndyaa yu lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'j bi' sca se'j su ná ntsu'u ñati ngua ti' yu, sca se'j cacua ti quichĩ Betsaida.

¹¹ Pana nu lo'o cua ngua jlo ti' xa' ñati macala su ndyaa Jesús, li' ndu'u lca'a ñati bi' ji'j yu. Lo'o ndyalaa ngu' slo yu, li' ndyanu ngu' cha' culu'u yu ji'j ngu' ñi'ya caca nde loo lo'o caca ycui' Ndyosi loo ne' cresiya ji'j ñati. Lo'o jua'a li'ya ngu' quicha cha' cua'ni yu cha' tyaca tso'o ngu', nti' ngu'.

¹² Nu lo'o cua ngusij, li' ndyu'u ti'j ñati nu ndyaca tsa'a ji'j Jesús ca slo yu cha' chcui' ngu' lo'o yu:

—Chcui' nu'u lo'o ngu' jua cha' tsaana ngu' na cacu ngu', su caja' ngu' talya ca quichĩ sube ti jua —nacuj ngu' nu ndyaca tsa'a ji'j—. Su ndi'j na re, ná ntsu'u na cacu ngu' tsiya' ti —nacuj ngu' bi' ji'j Jesús.

¹³ —Cu'ma ta mā na cacu ngu' quiña'a jua —nacuj Jesús ji'j nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'j li'.

—Xti tsa na ntsu'u ji'j ya re —nacuj ngu'—. Ca'yu tya'a ti xlyá teje' lo'o tucua tya'a ti cualya lo'o ji'j ya. Sca ti si tsa'a ya tsaana ya scuaa cha' cacu lcaa ngu' re —nacuj ngu' ji'j Jesús li'.

¹⁴ Ca'yu mil tya'a ngu' qui'yu ti ndi'j ngu' bi'. Li' nchcui' Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'j:

—Chcui' mā lo'o ngu' jua cha' tyaca'a ngu' lo yuu cuentya qui' ti, tu'ba tyii tya'a ngu' sca qui'i —nacuj yu ji'j ngu'.

¹⁵ Lo'o jua'a ngua'ni nu tii tyucuaa tya'a ngu' lo'o nu ngu' quiña'a bi', hora ti ndyaca'a ngu'.

¹⁶ Li' ndaya' Jesús ji'j nu ca'yu tya'a xlyá teje' lo'o ji'j nu tucua tya'a cualya bi'. Nde cua ngxuñ'a yu cha' ndya xlyá'be ji'j ycui' Ndyosi xqui'ya scuaa bi'. Li' ngusa'be yu scuaa bi', cuati nda yu yu'be bi' ji'j ngu' tya'a ndya'a yu cha' tacha ngu' ji'j ngu' quiña'a bi'.

17 Lcaa ngu' ndyacu ngu' scuaa bi' li', nguaala' ji'i lcaa ngu'. Ca tiya' la ngutsa'a tii tyucuaa tya'a chcubi ntsu'u yu'be xlyá lo'o cualya nu ndyanu, la cui' tya'a na nu ndyacu ngu' bi'.

Ndacha' liñi Pedro cha' ycu'i nu Cristo laca Jesús

18 Ngua sca tsá ndi'j Jesús ycu'i ti nchcui' yu lo'o ycu'i Ndyosi. Li' lijya ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i ca slo yu. Nchcuane Jesús ji'i ngu' bi' li':

—¿Tilaca ta laca na' nacuj ngu'? —nacuj Jesús ji'i ngu' bi'.

19 —Ntsu'u ngu' nu nchcui' cha' jyo'o Juan nu ntyucuatya ji'i ngu' tya tsubi' la laca nu'u —nacuj ngu' ji'i—, lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu nchcui' cha' jyo'o Elías laca nu'u, jua'a ntsu'u xi xa' la ngu' nu nchcui' cha' nu'u laca sca jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi sa'ni la; cua sa'ni tsa ngujuu'i ñati' bi', pana juani ndyu'ú chaca quiya' nacuj ngu' bi'.

20 —Cu'ma ni —nacuj Jesús ji'i ngu' bi' li'—, ¿tilaca laca na' nti' cu'ma?

Li' nacuj Pedro ji'i:

—Cristo nu nda ycu'i Ndyosi ji'i lijya nde chalyuu, bi' laca nu'u —nacuj Pedro ji'i.

Nda Jesús cha' lo'o ngu' cha' cua cajaa ti ycu'i'

21 Lye tsa nchcui' Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i cha' ná cacha' ngu' tsiya' ti ji'i xa' ñati' cha' Cristo laca ycu'i'.

22 —Na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati' —nacuj Jesús—, nscua cha' lye tsa xcube' ngu' jna'. Lo'o la cui' ti xtyanu ti'i ngu' cusu' jna'; lo'o ngu' nu laca loo, lo'o ngu' mstru cha' jo'ó, xtyanu ti'i ngu' jna'. Nga'a cha' cujuu'i ngu' 'na; pana lo'o tyu'u scua sna tsá, li' tyu'ú na' chaca quiya' ca su ntsiya na' cha' nguatsi' na'.

23 Lo'o nteje tacui xi tyempo, li' nchcui' Jesús lo'o lcaa ngu':

—Si ntsu'u cu'ma nu chañi cha' nti' ma' tsaa ma' lo'o na' —nacuj yu—, nga'a cha' xtyanu ma' lcaa cha' nu ntsu'u tsa tyiquee ma' ji'i, cha' tya'a ma' lo'o na' lcaa tsá, masi cujuu'i ñati' ji'i ma' xqui'ya na'.

24 Chcuna' chalyuu ji'i ma' si xcui' ncliyacua tsa ti' ma' ñi'ya caca ji'i ycu'i' ca ma'; pana si tyaja'a ma' xñi ma' cha' jna', masi cujuu'i ñati' ji'i ma' xqui'ya na', quije chalyuu ji'i ma' ca slo ycu'i' Ndyosi li'.

25 Ná xtyucua tsiya' ti cha' culiya' nu ntsu'u ji'i ma', masi tlyu tsa chalyuu caca ji'i ma', si xqui'ya cha' bi' chcuna' ma' cuentya ji'i ycu'i' Ndyosi.

26 Ca tyuju'u ti' na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati' lo'o ña'a na' ji'i ma', si cua ngua tyuju'u ti' ma' ña'a ma' jna', masi ntyuju'u ti' ma' ji'i cha' tso'o nu nchcui' ti na'; nu lo'o caa na' chaca quiya' nde loo la cha' caca na' loo ji'i ñati', li' ca tyuju'u ti' na' lo'o ña'a na' ji'i ma'. Ndubi tsa ña'a loo na' caca xqui'ya xee ji'i ycu'i' Ndyosi Sti na' li'; stu'ba ti caa na' lo'o lcaa xca' ji'i ycu'i' Ni, xca' nu lubii tsiya' ti.

27 Chañi cha' nu nchcui' na' lo'o ma', cha' ntsu'u ngu' nu ndu lo'o na chalyuu re juani, nu tya lyiji cajaa ngu' lo'o ca cuayá' ti' ngu' cha' cua nguxana cha' laca ycu'i' Ndyosi loo nde chalyuu.

Cua ngutsa'a ña'a tyucui' ña'a loo Jesús ndu slo ngu'

28 Nu lo'o cua ndu'u scua snu' tsá tya lo'o nchcui' Jesús cha' bi', li' ndyacu' yu sca ca'ya cha' hcui' yu lo'o ycu'i' Ndyosi; ndyaa lo'o yu ji'i Pedro lo'o Jacobo lo'o Juan.

29 Nu lo'o ndu Jesús nchcui' lo'o ycu'i' Ndyosi Sti yu, li' hora ti ngutsa'a ña'a tyucui' ña'a loo Jesús; ñi'ya ña'a sca xee nu ngati' tsa, jua'a ngati' tsa ña'a ste' yu.

³⁰ Li' ndu'u tucua tucua tya'a ngu' qui'yu ca slo Jesús, ndu ti ngu' bi' nchcui' ngu' lo'o Jesús; jyo'o cusu' Moisés lo'o jyo'o cusu' Elías nu nguti'i chalyuu sa'ni ngua ngu' bi'.

³¹ Lo'o jua'a tyucui ña'a su ndu ngu' ntyijji'i sca xee nu lye tsa ña'a. Nchcui' ngu' lo'o Jesús ji'i lcaa ña'a cña nu cua nda ycui' Ndyosi Sti yu cha' cua'ni yu nde loo la xi, nu lo'o cajaa yu nde quichj Jerusalén.

³² Masi ndyu'u tsa xcalá Pedro lo'o xa' tya'a ndi'i yu ca jua, pana tya tii ngu'; bi' cha' na'a ngu' bi' lcaa cha' tso'o ji'i Jesús, lo'o ji'i tyucuaa ngu' jyo'o nu nga'a slo yu.

³³ Nu lo'o cua tyaa ti tyucuaa ngu' bi', li' nacuj Pedro ji'i Jesús:

—Xu'na —nacuj—, tso'o tsa cha' ndi'i ya nde. Cuiñá ya sna tya'a chcuaya: tsaca laca su tyi'i ycui' nu'u, chaca su tyi'i La Moisés, lo'o chaca su tyi'i La Elías —nacuj.

Pana nu Pedro bi' ni, ná ngua cuayá' ti' yu ñi'ya ndyu'u cha' nu nchcui' ycu' ca yu.

³⁴ Tya nchcui' yu, lo'o li' ñaa sca coo nu ngüixij hichu' ngu'. Lye tsa ndyutsij ngu' su ntsu'u ngu' ne' coo bi', cha' lye tsa ña'a coo bi'.

³⁵ Li' nguañi xtyi'i sca ñati, pana hora ti ngua cuayá' ti' ngu' cha' nchcui' ycu' Ndyosi laja coo bi'.

—La cui' yu re laca Sñi' na'; tyaca'a tsa yu 'na —nacuj Ni—. Cua'a jyaca mā ji'i cha' nu chcui' yu re lo'o mā —nacuj Ni.

³⁶ Lo'o cua ndyuna ngu' ña'a cha' nu nchcui' ycu' Ndyosi ji'i Jesús, li' na'a ngu' cha' sca ti Jesús ndu bi'. Cuaana tya ndyaa ti'i ngu'; ni sca cha' nga'aa nchcui' ngu' lo'o xa' ñati, ñi'ya ngua cha' nu na'a ngu' sii' ca'ya bi'.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i sca yu cuañi' nu ngusñi cui'i cuxi ji'i

³⁷ Ca chaca tsá nu lo'o ngua'ya ngu' sii' ca'ya bi', tyuu tsa tya'a ngu' ndyaa ngu' ndyacuá tya'a ngu' lo'o Jesús.

³⁸ Ndi'i sca nu qui'yu laja ñati quiña'a bi' nu cuij nchcui' lo'o Jesús:

—Mstru —nacuj yu ji'i—, cua'ni cha' tso'o ña'a nu'u xi ji'i sñi' na', cha' sca ti bi' laca sñi' na' nu ntsu'u 'na.

³⁹ Ntsu'u tsá nxalú cui'i ji'i yu, ndu'ni bi' cha' cuij nxi'ya yu li'; nxasu nu cui'i bi' ji'i yu ña'a cuayá' ndyu'u ngo' tu'ba yu. Cuxi tsa ndu'ni cui'i bi' lo'o yu, cha' ná ntaja'a bi' culaá ji'i yu.

⁴⁰ Bi' cha' lye tsa ndijña na' ji'i nu ngu' nu ndyaca tsa'a jinu'u cha' culo ngu' ji'i cui'i cuxi nu ngusñi ji'i sñi' na', pana ná ngua ji'i ngu' culo ngu' ji'i tsiya' ti.

⁴¹ Li' nguxacuj Jesús cha' ji'i ngu':

—Ná jlya ti' mā 'na tsiya' ti, cu'mā ñati chalyuu —nacuj Jesús—, cha' cuxi tsa cresiya ji'i mā. Nga'aa tso'o tyanu na' slo mā, nga'aa talo tyiquee na' ji'i mā tsiya' ti —nacuj Jesús ji'i ngu'—. Caa lo'o ji'i sñi' slo na' —nacuj Jesús ji'i sti nu quicha bi' li'.

⁴² Pana nu lo'o ñaa nu quicha bi' cacua la, li' nguxlyú cui'i cuxi bi' ji'i yu quicha bi' nde lo yuu, lo'o li' lye tsa nguxalú cui'i ji'i yu. Li' ngulo Jesús cña ji'i cui'i cuxi nu ntsu'u ji'i yu cha' tyu'u bi' tyaa, cua ndyaca tso'o yu quicha bi' li'. Cuati nacuj ji'i sti yu cha' caa qui'ya ji'i sñi', lo'o li' ndya Jesús ji'i yu nu ngua quicha bi' ji'i sti yu chaca quiya'.

⁴³ Lcaa ngu' ndube tsa ti' ngu' lo'o ña'a ngu' cha' tlyu nu ndyu'ni ycu' Ndyosi.

Xa' nchcui' Jesús lo'o ngu' cha' ntsu'u cha' cajaa ycu'

Lcaa ngu' ndiya tsa ti' ngu' ña'a ngu' cña nu ndyu'ni Jesús. Pana laja lo'o ndube ti' ngu', li' nacuj Jesús ji'i nu ngu' nu ndya'a lo'o yu:

44 —Cua'a jyaca ma ji'i cha' re, culacua xi ti' ma ji'i: Ntsu'u sca ñati nu cuju'i cresiya 'na ji'i ngu' tisiya cha' cua'ni cuxi ngu' lo'o na', masi na' nu cua nda Ni 'na lijya cha' caca na' ñati —nacu' Jesús.

45 Pana ná nda nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i yu bi' cuentya, ná ngu' ñi'ya caca ca cuayá' ti' ngu' cha' bi'; jua'a ntsii tsa ngu' cha' xcuane ngu' ji'i ycu'i Jesús ñi'ya tyu'u cha' nu nchcui' yu lo'o ngu'.

Nchcui' ngu' cha' ndulo la cha' ji'i ycu'i' ca ngu'

46 Lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a bi' ni, lye tsa nchcui' tube ngu' ñi'ya nu tya'a ngu' laca nu ndulo la cha' ji'i.

47 Pana Jesús ni, hora ti ngua cuayá' ti' lcaa ña'a cha' nu ntsu'u tyiquee ngu'. Li' ngusñi yu ya' sca nu piti, ngusta yu ji'i nu piti cacua ti slo ycu'i yu.

48 Li' nchcui' yu lo'o ngu' ndi'ya:

—Lo'o xtyucua ma ji'i cua ña'a ca ñati cuentya jna', masi ñati ñi'ya laca nu piti re, la cui' jua'a na nxyucua ma jna' laca —nacu' Jesús—. Jua'a ngu' nu tucua cña jna', lo'o cña ji'i ycu'i' Ndyosi tucua ngu' bi' li', cha' ycu'i' Ni laca nu nda jna' lijya ca slo cu'ma. La cui' nu piti la ji'i tya'a ma, nu ná ndulo cha' ji'i bi' nti' ma, bi' laca nu ndulo la cha' ji'i cuentya jna', nti' na'.

Sca ñati nu ná nxuu tya'a lo'o na ni, bi' laca nu taca ji'i xtyucua ji'na

49 Li' nacu' Juan ji'i Jesús:

—Mstru —nacu'—, cua na'a ya cha' ndu chaca ñati nu nclyo ji'i cui'i cuxi nu ntsu'u ji'i ñati chacuayá' jinu'u, nacu' yu. Bi' cha' ngua'a ya ji'i yu bi', cha' nga'aa cua'ni yu jua'a, cha' ná lo'o yu bi' ndyaca tsa'a yu lo'o ya.

50 Pana ndi'ya nacu' Jesús ji'i li':

—Ná cua'a ma ji'i, cha' sca ñati nu ná nxuu tya'a lo'o na, ná tyiquee' taca ji'i bi' xtyucua ji'na.

Ngua'a Jesús ji'i Jacobo lo'o ji'i Juan

51 Nu lo'o cua tyalaa ti tyempo cha' tyaa Jesús nde cua, li' ngüiñi ti' yu cha' tyaa yu nde Jerusalén.

52 Nda yu ji'i nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i yu cha' tsa'a ngu' tyucuii nde loo la, cha' hcui' ngu' lo'o ngu' quichi sube ti su tyeje tacui yu lo'o ngu'. Li' ndyaa ngu' bi' sca quichi sube ti, sca quichi tyi ngu' Samaria; ngulana ngu' su tyi'i ngu' li'.

53 Pana ná ntaja'a ngu' quichi sube bi' ta ngu' chacuayá' cha' tyanu ngu' bi' quichi, cha' jlo ti' ngu' quichi bi', cha' nde quichi Jerusalén tsa'a ngu'.

54 Nu lo'o ndyuna tya'a ndyaa Jesús cha' bi', Jacobo lo'o Juan naa nu ngu' bi', li' nacu' ngu' bi' ji'i Jesús:

—Cusu' —nacu' ngu' bi'—, ¿ha ná nti' nu'u cha' jña ya quii' nde cua cha' tyalú nde lo yuu su ndi'i ngu' jua? Cua'ni tye bi' tsiya' ti ji'i ngu' jua, tyaqui ngu'. Jua'a ngua'ni jyo'o cusu' Elías sa'ni —nacu' ngu' ji'i Jesús.

55 Li' ña'a tsa Jesús ji'i ngu' bi', nchcui' yu lo'o ngu' bi' li':

—Ná nda ma cuentya tsiya' ti ñi'ya ndyu'u cha' nu nchcui' ma —nacu' Jesús—, si'i Xtyi'i ycu'i' Ndyosi laca nu ngulu'u ji'i ma cha' hcui' ma cha' cuxi jua'a; nu xña'a laca nu ngulu'u ji'i ma cha' hcui' ma jua'a.

56 Si'i cha' cua'ni tye na' chalyuu ji'i ñati nda ycu'i' Ndyosi Sti na' 'na lijya cha' caca na' ñati; cha' cua'ni lyaá Ni ji'i ñati chalyuu, bi' cña ntsu'u cha' cua'ni na' —nacu' Jesús.

Li' ndu'u ngu' ndyaa ngu' xa' quichi sube ti.

Ñati nu chañi cha' nti' tya'a lo'o Jesús

⁵⁷ To' tyucuij su ndyaa ngu' na'a ngu' ji'i sca nu qui'yu.

—Cusu' —nacuj yu—, lo'o na' nti' na' tsa'a lo'o nu'u, macala su tsa'a nu'u tsa'a na' lo'o nu'u.

⁵⁸ Li' nguxacuj Jesús cha' ji'i nu qui'yu bi':

—Nu naa cuatya' ni, ne' xtyú ni' ndyu'ú ni'; lo'o nu quiñi sube ni, ne' xlyati ndyu'ú ni'; lo'o na' ni, cua liya' na' chalyuu cha' caca na' ñati, pana ná ntsu'u su xtyi na' caja' na', ná ntsu'u su chca'a cña' na'.

⁵⁹ Lo'o li' nacuj Jesús ji'i chaca nu qui'yu:

—Ca'a tya'a nu'u lo'o na' —nacuj.

—Cusu' —nacuj yu ji'i Jesús li'—, ta nu'u xi tyempo jna' cha' tyanu na' lo'o sti na' ña'a cuayá' nu cajaa sti na', cha' ña'a na' ji'i tyatsi'.

⁶⁰ Li' nacuj Jesús ji'i yu:

—Tya ntsu'u xi xa' la tya'a ñati ma' nu taca xatsi' ji'i nu cua ngujui; pana nu'u ni, ntsu'u cha' tsa'a nu'u lo'o na' cha' chcu' nu'u cha' tso'o ji'i ycu' Ndyosi lo'o ñati.

⁶¹ Li' nacuj chaca nu qui'yu ji'i Jesús:

—Cusu', lo'o na' nta' tsa'a lo'o nu'u —nacuj yu—, pana ta xi tyempo 'na cha' tsa'a na' salya' na' lo'o ngu' toni' na.

⁶² Li' nguxacuj Jesús cha' ji'i nu qui'yu bi':

—Sca ñati nu nguxana sca cña ni, ná caca tyu'u scua cña bi' ji'i yu si tya'achu' yu ji'i; ñi'ya nti' ñati nu nclya'a yuu, ná ca cula'a tso'o yu yuu si ña'a yu nde chu' yu; la cui' jua'a lo'o caca ycu' Ndyosi loo ne' cresiya ji'i cu'ma ñati chalyuu ni, ná ta Ni cña cua'ni ma' cuentya ji'i ycu' si nti' ma' tya'achu' ma' ji'i Ni.

10

Nda Jesús ji'i snayala tyii tya'a ngu' ndyaa

¹ Nu lo'o cua nteje tacui cha' bi', li' ngusubi Jesús chaca snayala tyii tya'a ngu' cha' tsa'a ngu' nde loo ji'i yu; cuentya tucua tya'a ti ngu' tsa'a ngu' lcaa se'i lo'o lcaa quich'i su nga'a cha' tsa'a yu nti' yu.

² Li' nchcu' yu lo'o ngu' bi':

—Chañi cha' ntsu'u tsa cña re, cha' chcu' na lo'o ñati cha' xñi ngu' cha' nu nchcu' na' —nacuj Jesús ji'i ngu' bi'—. Lo'o jua'a, xti ti ngu' nu caca cua'ni cña re; bi' cha' chcu' ma' lo'o Sti na', ycu' nu Xu'na cña re, cha' tya ta Ni xi xa' la tya'a ñati nu taca ji'i cua'ni cña re.

³ Yaa clya ma' lacua. Su ta na' ji'i ma' tsa'a ma', ca bi' tyi' ma' laja ñati cuxi ñi'ya si ndi' xly'a cuañi' laja bo'o tyaala; pana tyi' ycu' Ni lo'o ma' cha' ná sca caca ji'i ma' li'.

⁴ Ná cui'ya ma' cuiji su tyu'u cñi, ni xa' cuiji, ni caña ná chca'a quiya' ma'. Lo'o jua'a ná tyu' ma' tyiquee' tyucuij lo'o ta ma' cha' lo'o ñati.

⁵ Nu lo'o tyalaa ma' toni' ji'i sca ñati, li' ndi'ya chcu' ma' lo'o ycu' Ndyosi cuentya ji'i ñati nu ndi' ni' bi': “Ti ti tyi' tyiquee' ngu' nu ca tyi re”, ñacu' ma' ji'i ycu' Ndyosi li'.

⁶ Lo'o si chañi cha' nti' ngu' nu ndi' ni' bi' cuna la ngu' cha' ji'i ycu' Ndyosi, li' cua'ni Ni cha' ti ti tyi' tyiquee' ngu' bi'; pana si ná nti' ngu' cuna ngu' cha' bi', nga'aa culacua Ni ji'i ngu' bi' jua'a.

⁷ Tyanu ma' toni' ji'i ngu' tso'o bi', cacu ma' co'o ma' cua ña'a ca na nu cacu ngu' bi'; sca ñati nu ndyu'ni cña ni, ntsu'u chacuya' ji'i cha' cacu yu tyaja. Pana ná tya'a ma' lcaa ti toni' ji'i ngu'.

⁸ Lo'o tyalaa ma' sca quich'i su tso'o tsa chcu' ñati lo'o ma', cacu ma' lcaa na nu ta ngu' ji'i ma',

⁹ cua'ni mā jo'o ji'lī ngu' quicha nu ndi'lī bi'. Lo'o li' ñacuj mā ji'lī ngu' bi': "Cua ngulala cha' caca ycu'i Ndyosi loo ne' cresiya ji'lī cu'mā".

¹⁰ Pana lo'o tyalaa mā sca quichī su ná nti' ngu' cha' chcu'i mā cha' ji'lī ycu'i Ndyosi lo'o ngu', hora ti tyu'u mā nde to' calle ti. Li' ñacuj mā ji'lī ngu':

¹¹ "Scuj ya quiya' ya cha' tyalū snii yuu ji'lī quichī tyi mā nu ngusñi ca'a quiya' ya; jua'a ca cuayá' ti' mā li' cha' xqui'ya cha' cuxi tyiquee mā, bi' cha' tyu'u ya quichī tyi mā tyaa ya. Pana masi cuxi mā, ntsu'u cha' ca cuayá' ti' mā cha' cua ngulala cha' caca ycu'i Ndyosi loo ne' cresiya ji'lī mā", ñacuj mā ji'lī ngu' quichī bi'.

¹² Nchcu'i na' cha' bi' lo'o mā juani, cha' nu lo'o tye chalyuu, li' tlyu la cha' ti'lī caca ji'lī ngu' quichī bi'; xti la cha' chcube' ngu' jyo'o quichī Sodoma nu cuxi tsa ngua'ni cua sa'ni la.

Quichī su ná ntucua' ñati cña ji'lī ycu'i Ndyosi

¹³ ¡Tya'na tsa cu'mā ngu' quichī Corazín! Lo'o jua'a, ¡tya'na tsa cu'mā ngu' quichī Betsaida! Cua quiña'a tsa cha' tlyu nu cua na'a cu'mā, lo'o ná nguju'u ti' mā tsiya' ti' ji'lī cha' cuxi nu ndyu'ni mā. Cua sa'ni la xña'a tsa ngua ngu' quichī Tiro, lo'o ngu' quichī Sidón; ngu' xa' tsu' ngua ngu' bi'. Pana ná ngujui ñi'ya caca tyuju'u ti' ngu' bi' ji'lī cha' cuxi nu ngua'ni ngu', cha' bilya ña'a ngu' bi' ni sca cha' tlyu ñi'ya nu cua na'a cu'mā ngu' Israel; bi' cha' ná ngua xñi'lī ti' ngu', ná ndyacu' ngu' late' ngata, ni ná ngusu'ba ngu' jii hique ngu' ñi'ya nu ndu'ni ngu' su nscua jyo'o.

¹⁴ Liñi cacha' na' ji'lī mā cha' caca tso'o la ji'lī ngu' jyo'o quichī Tiro, lo'o ji'lī ngu' jyo'o quichī Sidón, nu lo'o tyalaa tsā tlyu lo'o cua'ni cuayá' ycu'i Ndyosi ji'lī ñati chalyuu; lye la xcube' Ni ji'lī cu'mā li', cha' ná nduna mā tsiya' ti.

¹⁵ Lo'o cu'mā ngu' quichī Capernaum ni, nti' mā cha' tso'o tsa caca ji'lī quichī tyi mā. ¿Ha ná lo'o xcube' Ni ji'lī mā nti' mā? Pana culo'o Ni ji'lī mā cha' tyaa mā ca bilyaa.

Tya nchcu'i la Jesús lo'o nu snayala tyii tya'a ngu' bi' li':

¹⁶ —Ñati nu cua'a jyaca ji'lī cha' nu ta cu'mā lo'o, ñi'ya si ndaca'a jyaca ngu' bi' ji'lī cha' nu ta na' lo'o ngu' laca; lo'o ñati nu xlyú cha' hichu' cu'mā, ñi'ya si nxlyú ngu' bi' cha' hichu' na' laca. Lo'o jua'a ñati nu xlyú cha' hichu' na' ni, na nxlyú ngu' cha' bi' hichu' ycu'i Ndyosi nu nda jna' lijyaa; jua'a laca cha' —nacuj Jesús ji'lī ngu'.

Ndu'u ngu' ndyaa ngu' li'.

Cua nguxtyuu ngu' nu ngua'a loo Jesús cña ji'lī ñaa ngu'

¹⁷ Ca tiya' la nguxtyuu nu snayala tyii tya'a ngu' ñaa ngu' slo Jesús. Chaa tsa ti' ngu'.

—Cusu' —nacuj ngu' ji'lī Jesús—, lo'o nu cui'lī cuxi ndaquiya' ji'lī cña nu ngulo ya ji'lī chacuayá' jinu'u —nacuj ngu'.

¹⁸ Nchcu'i Jesús lo'o ngu' li':

—Jua'a tu'ni. Lo'o na' na'a na' ji'lī Satanás lo'o ndyú yu lo yuu; ñi'ya ndyalú tyi'yu nde lo yuu, jua'a ndyú yu. Ngulo'o ycu'i Ndyosi ji'lī nu xña'a bi' ca su tlyu su ntucua Ni nde cua, ndyú yu lo yuu li'; bi' cha' ndaquiya' cui'lī cuxi bi' ji'lī cha' nu nchcu'i mā juani.

¹⁹ Lo'o jua'a cua nda na' chacuayá' ji'lī cu'mā cha' sta quiya' mā hichu' cuaña, lo'o hichu' chuni'lī; chacuayá' jna' cua'a mā chacuaya' ji'lī nu xña'a tsiya' ti. Lo'o jua'a ná ca cuxi ji'lī mā tsiya' ti, ni sca cha' cuxi ná tyacua ji'lī mā li'.

20 Pana ná ntsu'u cha' ca chaa ti' mā cha' ndaquiya' cui'i cuxi bi' jil'i cña nu ngulo mā jil'i, tso'o la ca chaa ti' mā cha' cua nscua xtañi mā ca su ntucua ycu'i Ndyosi nde cua.

Tso'o tsa ntsu'u tyiquee Jesús

21 Sca hora bi' tso'o tsa ntsu'u tyiquee Jesús xqui'ya cha' ndi'i Xtyi'i ycu'i Ndyosi lo'o yu. Bi' cha' nchcui' Jesús lo'o ycu'i Ndyosi Sti yu li':

—Sti na', cua'ni ch'i na' loo ycu'i nu'u juani. Nu'u laca ycu'i Ni nu laca loo nde cua, jua'a laca nu'u loo nde lo yuu. Cua ngutu'u yacu' ti cha' bi' cuentya jil'i ñati nu ngua tya sa'ni la, cha' ná ca cuayá' ti' ngu' cha' bi' tsiya' ti, masi nchca tsa jil'i ngu'; pana tsa xlya'be h'i cha' cua ngulu'u tso'o nu'u cha' bi' jil'i ñati jua'a ti juani, masi ná jlo tso'o ti' ñati bi'. Ndyu'ni tlyu na' jinu'u cha' jua'a nga ni' ycu'i nu'u cha' caca —nacui Jesús jil'i ycu'i Ndyosi.

22 Li' nchcui' yu lo'o ngu' nu ndyaa cuentya jil'i yu bi':

—Cua nda Sti na' lcaa na' jna'. Ná tucui jlo ti' cha' laca na' Sñi' ycu'i Ni; sca ti ycu'i Sti na', bi' nu jlo ti'. Ná tucui jlo ti' tilaca laca ycu'i Sti na'; sca ti na', jlo ti' na' tilaca laca Ni. Lo'o jua'a ca jlo ti' xi xa' la ñati nu nti' na' cha' culu'u na' jil'i ngu' tilaca laca ycu'i Sti na', ca cuayá' ti' ngu' bi' li'.

23 Li' ngxuycu'i Jesús ca su ndu nu ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i, ndu ycu'i ti ngu' nchcui' yu lo'o ngu' bi' li':

—Tso'o tsa ntsu'u tyiquee ñati nu ña'a cua ña'a ca cha' tlyu nu cua na'a cu'ma juani.

24 Chañi cha' nu nchcui' na' lo'o mā re, cha' quiña'a tsa ngu' nu ngua tu'ba jil'i ycu'i Ndyosi sa'ni la, lo'o jua'a quiña'a rey nu ngua loo sa'ni la, cua ntajaty tsa ngu' bi' jil'i cha' tlyu nu cua na'a mā juani, cha' ña'a ngu' jil'i nguicha'; cua ntajaty tsa ngu' bi' jil'i cha' nu nduna mā juani, cha' ngua ti' ngu' cuna ngu' nguicha'. Pana nguju'i ngu' li', lo'o bilya ña'a ngu' cha' bi', bilya cuna ngu' cha' bi' tsiya' ti —nacui Jesús jil'i ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i.

Sca cha' tso'o nu ngua'ni sca ngu' samaritano

25 Li' ndatu sca mstru cha' jo'ó cha' chcu'i cuayá' yu lo'o Jesús. Lo'o li' nchcuane yu jil'i Jesús:

—Mstru —nacui—, ¿ñi'ya' cua'ni na' cha' caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye tsiya' ti jna'?

26 Li' ngxuycu'i Jesús cha' lo'o yu:

—¿Ni cña ngulo ycu'i Ndyosi ji'na nu nscua lo quityi nu ngua sa'ni? ¿Ñi'ya' ndyu'u ta cha' bi' nti' nu'u?

27 Li' nchcui' mstru cha' jo'ó bi':

—Ndi'ya' nchcui' cha' cusu' bi' —nacui mstru bi'—, cha' tso'o tsa tyu'u tyiquee na ña'a na jil'i ycu'i Ndyosi, jua'a tyucui tyiquee na taquiya' na jil'i ycu'i Ni, jua'a cua'ni tlyu na jil'i Ni lo'o lcaa cha' nu ca'ya hique na, jua'a tyucui juersa ji'na cua'ni tlyu na jil'i ycu'i Ni. Lo'o jua'a nga'a cha' cua'ni tya'na ti' na jil'i tya'a ñati na, ñi'ya' nu nti' na cha' cua'ni tya'na ti' xa' ñati ji'na.

28 Li' nacui Jesús jil'i yu bi':

—Tso'o tsa cha' nu ngxuycu'i nu'u 'na. Si jua'a cua'ni nu'u, caja chalyuu bi' jinu'u li'.

29 Pana nu mstru cha' jo'ó bi' ni, cua nti' yu cha' tyu'u liñi la cha' nu cua nchcui' yu, bi' cha' nacui yu jil'i Jesús:

—¿Tilaca laca tya'a ñati na' lacua?

30 Li' nchcui' Jesús cu'i re cha' xacu'i cha' jil'i mstru bi':

—Ngutu'u sca ngu' tya'a quichi' tyi na nde Jerusalén, ndya'a yu lijya yu tyucui ndyaa nde calacui, nde quichi' Jericó. Lo'o li' ndu'u tucua xi tucua

sna tya'a ngu' cuaana, nguxlyaa' ngu' lcaa na nu lo'o ji'i yu; ngulo ngu' ste' yu, li' ti'i tsa ngujui'i ngu' xña'a bi' ji'i yu ña'a cuayá' nu cua cajaa ti yu. Li' nguxtyanu ngu' ji'i yu ña'a ntsiya ti yu.

³¹ La cui' ti tyucuii bi' nteje tacui sca sti jo'ó tya'a quichi tyi na. Pana lo'o na'a sti jo'ó bi' ji'i nu quicha bi', li' yala ti nteje tacui chaca tsu' tyucuii, ndyaa li'.

³² Lo'o li' ñaa sca xirta, sca ngu' Levi, la cui' tyucuii bi'. Ndyaa na'a xi ji'i yu quicha bi'; pana lo'o na'a ji'i, tsa ndyubi ti nteje tacui xirta ndyaa li'.

³³ Lo'o la cui' tyucuii bi' ndya'a sca nu qui' yu ngu' Samaria, sca ngu' xa' chalyuu. Lo'o na'a ji'i yu quicha bi', hora ti ngua tya'na ti' ji'i yu.

³⁴ Lo'o li' ndyaa ca su ntsiya yu quicha bi', ngua'ni jo'o ji'i lcaa su quicha ji'i yu bi' lo'o setye, cuati lo'o vino ngua'ni jo'o ji'i yu su quicha bi'. Li' ngüixii late' chu' yu su quicha bi', ngusta ji'i yu quicha bi' hichu' huru ji'i yucui', ndyaa lo'o ji'i yu ca to' tyi sca ñati; ca bi' ña'asii ngu' ji'i nu quicha bi' ngua ti'.

³⁵ Ca chaca tsa lo'o cua tsa'a ti nu ngu' samaritano bi', li' ngulo tucua tya'a cñi plata cha' ta ji'i ngu' nu ca ji'i ni' su ntsiya nu quicha bi'. Ndi'ya nacui ji'i ngu' ca tyi: “Ña'asii ma' ji'i yu quicha re. Lo'o si tya culiji la ma' cñi lo'o yu, lo'o xtyuu na' caa na' slo cu'ma' chaca quiya', li' tya na' cñi ji'i ma'”, nacui nu samaritano bi'.

Lo'o cua ndye nda Jesús cuii re lo'o ngu', li' nchcuane yu ji'i mstru bi':

³⁶ —Tso'o lacua. Nu sna tya'a ñati nu nteje tacui tyucuii su ntsiya nu quicha bi' ni, ¿tilaca nu nguna'asii tso'o la ji'i yu nu ngua quicha bi'? ¿Tilaca laca nu chañi cha' laca tya'a ñati lo'o nu quicha bi'?

³⁷ —Nu ngua'ni tya'na ti' ji'i yu quicha bi' —nacui mstru cha' jo'ó bi' ji'i Jesús.

Li' nacui Jesús ji'i mstru bi':

—Yaa nu'u lacua, lo'o la cui' jua'a cua'ni nu'u lo'o tya'a ñati nu'u.

Nga'a Jesús ca su ndi'i Marta lo'o María

³⁸ Ngusñi Jesús tyucuii, ndyaa yu lo'o ngu' tya'a ndya'a yu. Lo'o li' ndyalaa ngu' sca quichi piti ti su ndi'i sca nu cuna'a nu naa Marta. Tso'o tsa ntsu'u tyiquee Marta cha' ndyalaa Jesús slo, cha' nti' tsa ma' cuna ma' lcaa ña'a cha' nu nda yu.

³⁹ Lo'o jua'a ntsu'u sca tya'a ngula Marta nu naa María. Hora ti ndyaca'a nu María bi' cacua ti slo Jesús cha' cuna cha' nu chcu'i yu;

⁴⁰ pana nu Marta bi' ni, quiña'a tsa cña ntsu'u cha' cua'ni ma'. Li' nchcu'i ma' lo'o Jesús:

—Cusu' —nacui Marta ji'i—, ¿ha ná ndube ti' nu'u cha' quiña'a tsa cña nguxtyanu María tya'a na' cha' cua'ni na' ycu'i ti na'? Bi' cha' tso'o la si chcu'i nu'u lo'o cho' lacua, cha' caa cho' xtyucua xi cho' na.

⁴¹ Li' nguxacui Jesús cha' ji'i Marta:

—Marta, Marta, ntsu'u tsa cña jinu'u —nacui Jesús—. Quiña'a tsa ncyacua ti' nu'u xqui'ya lcaa cña sube nu ntsu'u jinu'u.

⁴² Pana tya lijyi sca cha' nu tso'o cua'ni nu'u, sca cha' nu ndulo la; bi' laca cha' nu cua nti' María cua'ni juani. Cua ndyu'ni cho' sca cña nu tso'o la, lo'o ná ntsu'u cha' xlyaa' xa' ñati cña bi' ji'i cho'.

11

Ñi'ya nu chcu'i na lo'o ycu'i Ndyosi

¹ Ngua sca tsa nga'a Jesús ndyu'ni tlyu ji'i ycu'i Ndyosi. Lo'o ndye nchcu'i yu lo'o Ni, li' nacui sca ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i:

—Cusu! —nacuj—, culu'u nu'u y jil'i ya ñi'ya caca hcui' ya lo'o ycu'i Ndyosi, tsa ña'a nu ngulu'u jy'o'o Juan jil'i ngu' nu nguta'a lo'o.

² Li' nacuj Jesús jil'i:

—Nu lo'o hcui' ma lo'o ycu'i Ndyosi, ndi'ya hcui' ma: Ndyosi Sti ya nu ntucua nde cua, tacati tsa cha' jinu'u.

Caã nu'u nde chalyuu cha' caca nu'u loo jil'i ya.

Cua nti' ya cha' caca lcaa cha' nu nti' nu'u cha' caca nde chalyuu, ñi'ya nu ndyaca cha' nu nti' nu'u nde cua.

³ Ta nu'u na cacu ya tsã juani.

⁴ Cui'ya nu'u cha' clyu ti' jil'i ya jil'i lcaa cha' cuxi nu ngua'ni ya, cha' jua'a cua ngüi'ya ya cha' clyu ti' jil'i ñati nu ngua'ni cha' cuxi lo'o ya.

Ná ta nu'u chacuayá' cha' cojolaqui cha' cuxi jil'i ya, pana cua'ni lyaá nu'u jil'i ya ya' nu xña'a.

Jua'a ngulu'u Jesús jil'i nu ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i bi'.

⁵ Li' xa' nchcui' yu lo'o ngu' bi':

—Nde hcui' na' sca cha': Sca yu tya'a cu'ma ntsu'u sca tya'a tso'o yu. Lo'o li' sca talya ntsu'u cla'be talya, ndyaa yu toni'i jil'i tya'a tso'o yu cha' ñacu' yu jil'i: “Tyocue, ta xi sna tya'a tyaja jñi' ti na' xi.

⁶ Cua ndyalaa ca ti sca yu tya'a tso'o na' toni'i 'na, lo'o ná ntsu'u tsiya' ti na nu ta na' cha' cacu yu.”

⁷ Lo'o li' nu yu ca tyi nu ntsu'u nde ni'i jil'i nguxacuj cha' jil'i yu: “Ná ntã' cha' hcui' cua ña'a ti lo'u. Cua ndyacu' toni'i 'na. Lo'o nu sube 'na, cua ntsiya ngu' lo qui'ña laja' ngu' lo'u. Ná caca tyatã na' cha' ta na' hi'”, nacuj tya'a tso'o yu jil'i yu bi'.

⁸ Ndi'ya nacuj na' —nacuj Jesús jil'i ngu'—, masi ná ntaja'a tya'a tso'o yu tyatã cha' ta tyaja bi' jil'i yu bi', masi tso'o ti lo'o yu, pana tiya' la ngua ti' tya'a tso'o yu ta cha' bi' jil'i yu, xqui'ya cha' nga'aa nti' cha' xa' tsaa yu xtyu'u yu jil'i chaca quiya'; bi' cha' ndyatã tya'a tso'o yu li', nda lcaa na nu nti' yu bi'.

⁹ Ndi'ya nchcui' na' lo'o ma lacua: Lo'o jña ma sca cha' jil'i ycu'i Ndyosi, ta Ni cha' bi' jil'i ma li'; lo'o culana ma jil'i ycu'i Ni, quijeloo Ni jil'i ma li'; lo'o tyucui tyiquee ma hcui' ma lo'o ycu'i Ni, taquiya' Ni jil'i cha' nu hcui' ma lo'o Ni li'.

¹⁰ Lcaa ñati nu jña sca cha' jil'i ycu'i Ndyosi ni, caja cha' bi' jil'i ngu' li'; jua'a lcaa ñati nu culana jil'i ycu'i Ni, quijeloo Ni jil'i ngu' li'; la cui' jua'a, lcaa ñati nu tyucui tyiquee hcui' lo'o Ni, taquiya' Ni jil'i cha' nu hcui' ngu' lo'o Ni li'.

¹¹ Nu cu'ma ñati chalyuu nu ntsu'u nu sube jil'i ma, ná nda ma sca na cuxi cacu sñi' ma lo'o jña ngu' na cacu ngu'. Ñi'ya nti' si jña ngu' xlyá cacu ngu', ná ta ma sca quee cacu ngu' li'; si jña ngu' cualya cacu ngu', ná ta ma cuaña jil'i ngu' li';

¹² si jña ngu' sca xcube, ná ta ma sca chuni'i cacu ngu' li'.

¹³ Bi' cha' lacua, si jlo ti' ma cha' ta ma na tso'o cacu sñi' ma, masi xña'a tyiquee ma, la cui' jua'a jlo ti' ycu'i Ndyosi Sti ma nu ntucua nde cua; lye la cua'ni tya'na ti' Ni jil'i ma, cha' tya ta Ni Xtyi'i ycu'i Ni tyanu ne' cresiya jil'i ma si jña ma cha' bi' jil'i Ni.

Ngusta ngu' qui'ya jil'i Jesús

¹⁴ Ntsu'u sca nu qui'yu nu ngua cu'u cha' cua ngusñi sca cui'i cuxi jil'i yu, pana ngulo Jesús jil'i cui'i cuxi nu ngusñi jil'i yu, ndyaa bi' li'. Nu lo'o ngutu'u cui'i nu ntsu'u jil'i nu qui'yu cu'u bi', ngua jil'i yu nchcui' yu li'. Ndube tsa ti' ñati lo'o na'ã ngu' cha' bi'.

¹⁵ Pana ntsu'u ngu' nu nchcui' ndi'ya:

—Nclyo nu qui'yu cua jil'i cui'i cuxi chacuayá' jil'i Beelzebú, nu laca xu'na lcaa lo cui'i cuxi —nacuj ngu'.

16 Lo'o li' xa' la ñatiŋŋa ngua ti' ña'a cuayá' ngu' ji'lí Jesús, bi' cha' ngüijña ngu' ji'lí Jesús cha' cua'ni yu chaca cha' tlyu chacuayá' ji'lí ycuí' Ndyosi nu ntucua nde cua.

17 Pana cua ngua tii Jesús lcaa cha' nu ncliyacua ti' ngu', bi' cha' nchcui' yu lo'o ngu' ndi'ya:

—Tye cha' ji'lí cua ña'a ca quichí si xcuí' cha' cusuu' cua'ni ngu' lo'o tya'a ngu', si tsaca latya ngu' tisiya xuu' tya'a ngu' lo'o chaca latya ngu'. La cui' jua'a lo'o ngu' tya'a ndi'lí ni'lí, si ntsu'u cha' cusuu' ji'lí ngu' lo'o xa' la tya'a ngu', nga'aa caja ñi'ya tyi'lí ngu' lo'o tya'a ngu' sca ti ni'lí bi'.

18 Bi' cha' ná talo cha' ji'lí Satanás si xuu' tya'a nu Satanás bi' lo'o msu ji'lí ycuí'; tye cha' ji'lí nu xña'a yala ti li'. Pana nu na' ni —nacuí Jesús—, cua nacuí ma' cha' ngulo na' ji'lí cui'lí cuxi nu ntsu'u ji'lí ñati chacuayá' ji'lí Beelzebú nu laca xu'na cui'lí cuxi bi', jua'a nchcui' ma' 'na.

19 ¿Ha cha' liñi nchcui' ma' lo'o nchcui' ma' cha' chacuayá' ji'lí Beelzebú nclyo na' ji'lí cui'lí cuxi? Ná liñi nchcui' ma' tsiya' ti, cha' lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a ji'lí ma' nclyo ngu' ji'lí cui'lí cuxi; chacuayá' ji'lí ycuí' Ndyosi nclyo ngu' cui'lí bi', nacuí ma'. Xqui'ya ngu' bi' caca cuayá' ti' ma' lacua; caca cuayá' ti' ma' si cha' liñi nchcui' ma', si cha' cuiñi ti nchcui' ma'.

20 Chacuayá' ji'lí ycuí' Ndyosi nclyo na' ji'lí cui'lí cuxi nu ntsu'u ji'lí ñati, bi' cha' taca ca cuayá' ti' ma' cha' cua ndyalaa tsá cha' caca ycuí' Ndyosi loo ne' cresiya ji'lí ma'.

21 Ñi'ya nti' sca ñati tyaala, ndu yu cua nde toni'lí ji'lí yu. Cua laca ndi'lí maxtyi ji'lí yu cacua ti su ndu yu, cha' jua'a ná sca caca ji'lí yu'ba nu ntsu'u ji'lí yu.

22 Sca ti lo'o caa xa' la ñati nu xña'a la, tyijiloo ngu' bi' ji'lí yu li'; xlyaá ngu' lcaa chcuá nu ntsu'u ji'lí yu su ndu yu cua, cuaana ngu' yu'ba ji'lí yu bi', cha' caja xi ji'lí ca ta'a ngu' li'.

23 Ñati nu ná nti' xñi cha' jna', na nxuu' tya'a ngu' bi' lo'o na' li', jua'a ndyu'u cha' bi'. Lo'o jua'a ñati nu ná nxyucua 'na, na ndaca'a ngu' bi' ji'lí tya'a ñati ngu' cha' ná xñi ngu' cha' jna' lacua.

Lo'o xtyuu' cui'lí cuxi chaca quiya'

24 'Lo'o xtyanu cui'lí cuxi ji'lí sca ñati, li' tya'a yu'u cui'lí bi' ne' quixi' tyijyu' su ná ntsu'u ñati; tsa'a cui'lí cuxi bi' tsaana su chca'a cña' cui'lí xi. Lo'o ná quije su chca'a cña' cui'lí bi' ni, li' ñacuí: “Tya'a na' ni, xtyuu' na' nde su nguti'lí na' clyo”.

25 Lo'o tyalaa cui'lí bi' slo ñati bi' chaca quiya', li' ña'a cha' laja ti ndi'lí cresiya ji'lí ñati bi', si'i na ngua tso'o la yu bi'.

26 Hora ti tsaa cui'lí chaca quiya', tsaana ji'lí chaca cati tya'a cui'lí cuxi nu xña'a la, cha' stu'ba ti xñi lcaa cui'lí bi' ji'lí ñati bi'; caja su tyi'lí cui'lí bi' lo'o ñati bi' nti'. Caca cuxi la cha' ji'lí ñati bi' li', cha' quiña'a la cui'lí xñi ji'lí yu li'.

Nu lo'o chañi cha' tso'o ntsu'u tyiquee na

27 Lo'o ndye nchcui' Jesús jua'a, li' nchcui' sca nu cuna'a lo'o Jesús. Laja ñati quiña'a bi' ndu nu cuna'a lo'o nchcui' bi':

—Tso'o tsa ntsu'u tyiquee ma' cusu' xtya'a nu'u nu ngua'ni cala jinu'u, nu nda ndyati' nu'u —nacuí nu cuna'a bi'.

28 Li' nguxacuí Jesús cha' ji'lí:

—Si'i cha' bi' —nacuí—, Tso'o la ntsu'u tyiquee ñati nu cua'a jyaca ji'lí lcaa cha' nu nda ycuí' Ndyosi lo'o ngu', nu taquiya' ji'lí lcaa cha' bi'.

Ngua ti' ñati cuxi ña'a ngu' sca cha' tlyu

²⁹ Tya ndyu'u ti'í la ngu' slo Jesús tsa tlyu ti, li' chaca quiya' nchcui' Jesús lo'o ngu':

—Xña'a tsa ñati chalyuu juani —nacui' Jesús—. Cua nti' ngu' cha' cua'ni na' sca cha' tlyu chacuayá' jí'í ycuí' Ndyosi, cha' ña'a cui'ya ngu' jí'í ñi'ya si laca sca cuxe' ti. Pana ná cua'ni na' jua'a. Nga'a cha' tyi'u ti' mā ñi'ya nu ngua jí'í jyo'o Jonás lo'o nguti'í yu chalyuu tya sa'ni la.

³⁰ Tlyu tsa cha' ngua'ni ycuí' Ndyosi lo'o nu Jonás bi' tyucui, nu lo'o ndyaa yu ca quichí Nínive cha' chcuí' yu cha' jí'í ycuí' Ndyosi lo'o ngu' bi'. La cui' jua'a tlyu tsa cha' cua'ni Ni lo'o na' nu lijyaa cha' caca na' ñati —nacui' Jesús—, cha' caja ñi'ya chcuí' na' cha' jí'í Ni lo'o ñati chalyuu juani.

³¹ Lo'o jua'a cua laca ntsu'u yabe' jí'í cu'mā ñati chalyuu ca slo ycuí' Ndyosi lo'o tye chalyuu xqui'ya cha' cuxi nu ngua'ni mā; li' tlyu'u tucua sca jyo'o cusu' nu ngua reina nu ngua loo chalyuu sa'ni la, cha' sta ma' qui'ya jí'í mā slo ycuí' Ni. Li' chcuí' ma' cusu' bi' ñi'ya ngua lo'o ndyaa ycuí' ma' slo jyo'o rey Salomón. Tyijyu' tsa quichí tyi ma' reina bi', pana cua ngujui cha' jí'í ma' cha' ngua tsa jí'í nu rey Salomón bi', cha' tso'o tsa cui'í nda yu lo'o ñati; bi' cha' ndyalaa ma' slo rey bi' li', cha' cuna ma' cui'í nu nda rey bi'. Pana cu'mā ni, ná ntaja'a mā cuna mā cha' jí'í ycuí' Ndyosi, masi tlyu la cña ndyu'ni Ni juani, cha' ndi'í na' chalyuu; xti la cha' ngua jí'í jyo'o Salomón tya li'.

³² Lo'o jua'a lo'o ngu' jyo'o quichí Nínive ni, sta ngu' qui'ya jí'í cu'mā tsa bi' lo'o cua'ni cuayá' ycuí' Ni jí'í cu'mā. Cua ndyuna ngu' Nínive bi', nu lo'o nchcui' Jonás lo'o ngu' chacuayá' jí'í ycuí' Ndyosi; ngua tyuju'u ti' ngu' bi', ngxu'tyanu ngu' lcaa cha' cuxi nu ntsu'u jí'í ngu' li'. Pana cu'mā ni, ná ntaja'a mā cuna mā cha' nu nda na' lo'o mā, masi tlyu la cña ndyu'ni ycuí' Ndyosi juani; xti la cha' ngua lo'o ndyaa jyo'o Jonás ca Nínive tyempo bi'.

Na laca nu ta xee nu tyu'ú ne' cresiya jí'í ñati

³³ Ná tucui xtyu'u jí'í sca quii' cha' li' su'ba cuatsi' ti ngu' jí'í. Ná su'ba cuatsi' ngu' jí'í ne' sca caju; masi ca cuā ti sta ngu' xee bi' to' candyeru, cha' ta xee lcaa su ndya'a ngu' ni'í.

³⁴ Lo'o jua'a cu'mā ni, nda si'yu cloo mā xee cha' tyaca' ña'a mā chalyuu. Nu lo'o tso'o ti si'yu cloo mā, li' taca ña'a mā cha' cua'ni mā lcaa lo cña nu ntsu'u cha' cua'ni mā, taca cua'ni mā xcui' cña tso'o; pana si quicha si'yu cloo mā, ná caca cua'ni mā cña, cha' talya xee ña'a mā li'.

³⁵ Tii ti' mā lacua; cui'ya mā cuentya cha' chafi' cha' ntsu'u xee ne' cresiya jí'í mā, cha' si'í chalyuu cuxi ntsu'u tyiquee mā.

³⁶ Lo'o lubii ti tyucui ña'a mā, lo'o ná ntsu'u cha' jí'í mā tsiya' ti lo'o chalyuu cuxi bi', li' xee ti' mā, ñi'ya si tso'o tsa ntyiji'í sca xee tyucui ña'a mā.

Nchcui' Jesús jí'í ngu' nu tacati tsa ndu'ni ycuí' ngu', nti' ngu'

³⁷ Nu lo'o ndye nchcui' Jesús, li' nchcui' sca ngu' fariseo lo'o cha' tsaa to' tyi yu fariseo bi', cha' cacu ngu' xlyaa. Bi' cha' ndyaa Jesús lo'o yu, li' ndyaa tucua to' mesa jí'í yu.

³⁸ Ndube xi ti' yu fariseo bi', nu lo'o na'a yu cha' ná ndyaati' ya' Jesús ñi'ya nu ndu'ni ngu' judío lo'o cua cacu ti ngu' tyaja.

³⁹ Li' nchcui' ycuí' nu Xu'na na lo'o yu fariseo bi':

—Cu'mā ngu' fariseo —nacui' Jesús—, tso'o tsa ndyaati' loo mā, ndyaati' hichu' cuaña' mā, ñi'ya nti' ndyaati' sca tasa, ndyaati' sca ca'ña. Pana nde ne' cresiya jí'í mā ni, xcui' cha' cuxi ntsu'u; nti' mā xlyaa mā na nu ntsu'u jí'í xa' ñati, lya' ti' mā jí'í ñati.

40 Tonto tsa cu'ma. ¿Ha si'i sca ti ycuí' Ndyosi nu ngüiñá tyucui ña'a na, masi nde ne' na, masi nde chu' na? Ngüiñá Ni ya' na, lo'o jua'a ña'a Ni lcaa cha' nu ntsu'u ne' cresiya ji'na.

41 Pana si tyucui tyiquee ma ta ma lcaa cha' tso'o ji'i ma cha' xtyucua ma ji'i ngu' ti'i, li' tucua ycuí' Ndyosi cña nu ngua'ni ma cha' lubii cresiya ji'i ma.

42 'Tya'na tsa cu'ma ngu' fariseo —nacui Jesús—. Tacati tsa ndu'ni ma lo'o ycuí' Ndyosi lo'o lcaa na xca ti nu ntsu'u ji'i ma, jua'a lo'o nda ma msta ji'i Ni ne' laa; sa yu'be lcaa quixi' nu tso'o xtyi'i, sa yu'be lcaa quixi' nu nda xtyi'i ji'i scuaa, nda ma cha' bi' ji'i ycuí' Ndyosi clyo lo'o ngüi'ya ca ti ma ji'i. Pana ná liñi ndu'ni cuayá' ma ji'i ñati, lo'o jua'a ná ntsu'u tyiquee ma ña'a ma ji'i ycuí' Ndyosi tsiya' ti; bi' laca cña nu nga'a cha' cua'ni ma yala la, masi ña'a ti ti cua'ni ma nu xa' la cña sube bi'.

43 'Tya'na tsa cu'ma ngu' fariseo. Ndiya tsa ti' ma tyucua ma lo bancu su tso'o la ne' laa, jua'a ndiya tsa ti' ma cha' cua'ni chi' ngu' loo ma lo'o ndu ma lcaya'.

44 'Tya'na tsa cu'ma ngu' fariseo, lo'o cu'ma ngu' mstru cha' jo'ó, cha' na ndu'ni ti ma cha' tacati ma. Ñi'ya laca sca cuaá nu ntsiya ne' lo'o jyo'o, su ná sca na nscua chu', ni quee ná nscua, hasta nsta quiya' ngu' chu' bi', cha' ná jlo ti' ngu' cha' cuaá laca; jua'a laca cu'ma, cha' na ñilo'o ti ma ji'i ñati.

45 Li' nchcui' sca mstru cha' jo'ó lo'o Jesús:

—Mstru —nacui—, lo'o nchcui' nu'u jua'a, lo'o ji'i cuare nsta nu'u qui'ya.

46 Nguxacui Jesús cha' ji'i yu bi' li':

—Lo'o cu'ma ngu' mstru cha' jo'ó, tya'na tsa cu'ma. Ti'i tsa cña nu nda ma cha' cua'ni ñati, ña'a cuayá' ná nchca ji'i ngu' tsiya' ti cua'ni ngu' cña bi'. Lo'o cu'ma ni, ná nda ma xi ya' ma ji'i ngu' cha' xtyucua ma ji'i ngu'; ni sca tsu' ya' ma, ná xtyucua ma ji'i ngu'.

47 'Tya'na tsa cu'ma, cha' tso'o tsa ni'i ndiña ma hique cuaá su ntsiya jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i ycuí' Ndyosi cua sa'ni la; pana la cui' jyo'o cusu' tya'a ma laca nu ndyujui ji'i jyo'o cusu' tso'o tyiquee bi'.

48 Lo'o jua'a caca cuayá' ti' na cha' sca ti cuayá' cha' cuxi nu ntsu'u tyiquee ma lo'o jyo'o cusu' tya'a ma; na cua ndyujui jyo'o cusu' bi' ji'i ñati nu ngua'ni cña ji'i ycuí' Ndyosi cua sa'ni la, lo'o juani cu'ma laca nu ndiña ma ni'i hique cuaá su ntsiya ngu' jyo'o nu ngua tu'ba ji'i ycuí' Ndyosi bi'.

49 'Tii tsa ycuí' Ndyosi, bi' cha' ndi'ya nchcui' Ni tya sa'ni la: “Tya culo na' cña ji'i ngu' cha' caa ngu' slo ñati chalyuu. Chcui' ngu' bi' cha' liñi lo'o xa' ñati cuenta' na. Lo'o li' cujuui ñati chalyuu ji'i tyuu tya'a ngu' bi', jua'a cua'ni lya' ti' ñati ji'i xa' la ngu' bi'”, nacui quityi ji'i ycuí' Ndyosi bi'.

50 Pana xcube' ycuí' Ndyosi ji'i ñati nu ndi'i chalyuu re juani, xqui'ya cha' ndyujui ngu' ji'i lcaa jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i ycuí' Ndyosi tya sa'ni la, tya lo'o ngüiñá Ni chalyuu tya clyo la;

51 tya lo'o ngujui jyo'o Abel, ña'a cuayá' nu ngujui jyo'o Zacarías, ndyujui tsa ngu' ji'i ñati ji'i ycuí' Ni. Lo'o nu Zacarías bi' ni, cla'be ne' laa ndu yu; sca la'a ti ntucua mesa su ndyaqui msta, chaca la'a nscua ni'i nu tacati tsa ji'i ycuí' Ndyosi, cla'be laja bi' ndyujui ngu' ji'i yu. Chañi cha' nu nchcui' na' lo'o ma, cha' xcube' ycuí' Ni ji'i cu'ma ñati chalyuu juani, xqui'ya cha' ngujui ngu' bi' cua sa'ni la.

52 'Tya'na tsa cu'ma, mstru cha' jo'ó. Cua nquijeloo ji'i ma ñi'ya nu ca tsa'a ma lcaa lo cha' nquicha', pana ná ntaja'a ycuí' ca ma ca tsa'a ma cha' bi' tsiya' ti; jua'a ndacu' ma cha' ji'i xa' ñati nu lo'o ngua ti' ngu' ca tsa'a ngu'.

⁵³ Nu lo'o ndye nchcui' Jesús cha' bi', li' nguxana ngu' mstru cha' jo'ó bi', lo'o ngu' fariseo bi', nguxlyú ngu' cha' hichu' ycui' Jesús. Cuxi tsa tyiquee ngu' bi', bi' cha' quiña'a tsa cha' tucui nchcuane ngu' ji'j' Jesús li'.

⁵⁴ Ngua ti' ngu' bi' cuna ngu' sca cha' cuxi si tyu'u tsa tu'ba Jesús, cha' li' caja ñi'ya nu sta ngu' bi' qui'ya ji'j' yu.

12

Nchcui' Jesús ji'j' ñati nu tucua cha' ntsu'u tyiquee

¹ Cua ndyu'u ti'j' tyuú tsa mil tya'a ñati slo Jesús li'. Tachaa tsa ndi'j' ngu' bi', ña'a cuayá' nu nsatá quiya' ngu' ji'j' tya'a ngu'. Laja li' nchcui' Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'j':

—Tii ti' ma' ji'j' cña nu ndyu'ni ngu' fariseo, nu ngu' nu tacati tsa ndu'ni ycui' ca ngu', nti' ngu'.

² Tiya' la quijeloo ji'j' ñati lcaa cha' nu ntsu'u yacu' ti juani; jua'a tiya' la caja ñi'ya nu ca cuayá' la ti' ñati lcaa cha' nu ndyaca cuana ti juani.

³ Lcaa cha' nu cuna ma' lo'o ngu' toni'j' ti ji'j' ngu', ca nde loo la cuna lcaa ñati cha' bi'; lcaa cha' nu cuna nchcui' cuana ti ma' lo'o ngu', masi nga'a ya' ni'j' su ndi'j' ma', ca nde loo la cui' tsa cañi xi'ya ngu' cha' bi' tyucui ña'a lquich'i.

Nde cha' nu chañi cha' cutsij na ji'j'

⁴ Tya'a tso'o na' laca cu'ma, bi' cha' chcui' na' cha' re lo'o ma, cha' ná cutsij ma' ji'j' ñati chalyuu nu caca cujuui ji'na, cha' nu nga'aa caca cua'ni ngu' xa' la cha' cuxi ji'na ca tiya' la, nu lo'o cuna ngujuui na.

⁵ Cacha' na' ji'j' ma' juani, ti ji'j' nu chañi cha' nga'a cha' cutsij ma' ji'j': ycui' Ndyosi ni, cutsij ma' ji'j' Ni. Nu lo'o qui'ya Ni cresiya ji'j' ñati, li' ntsu'u chacuayá' ji'j' Ni cha' culo Ni cña ji'j' cresiya ji'j' ngu' cha' tsa ca bilyaa, si nti' Ni. Cha' liñi nchcui' na' lo'o ma' juani: tso'o la si cutsij ma' ji'j' ycui' Ndyosi lacua.

⁶ Cua jlo ti' ma' cha' tsa'ña tsa nga'a quiñi sube nu ndujui' ngu', hasta ca'yu tya'a quiñi sube caja ji'j' ma' chu' tucua paxu ti; pana ycui' Ndyosi ni, ña'asij Ni ji'j' lcaa na'ni sube bi'.

⁷ Lo'o jua'a cu'ma, nda Ni cuentya ji'j' scaa ma, cua jlo ti' Ni ni lcua tya'a quicha' hique scaa ma; bi' cha' ná cutsij ma, cha' quiña'a tsa ntsu'u loo cu'ma ca slo ycui' Ndyosi. Ná stu'ba ntsu'u loo quiñi sube lo'o ma' tsiya' ti, masi lo'o quiña'a tsa bi'.

Ñati nu ná ntsij chcui' cha' liñi ji'j' Jesús, masi slo xa' ñati

⁸ Ndi'ya nchcui' na' lo'o ma' juani: lo'o ná ca tyuju'u ti' ma' chcui' ma' slo xa' ñati chalyuu cha' laca ma' ñati 'na, la cui' jua'a na' nu liyyaa cha' caca na' ñati, ná ca tyuju'u ti' na' chcui' na' cha' laca ma' ñati 'na; chcui' na' jua'a ca su tyi'j' na' lo'o xca' ji'j' ycui' Ndyosi nde cua.

⁹ Pana si ntsu'u sca ma' nu chcui' lo'o xa' ñati cha' ná ntsu'u cha' ji'j' tsiya' ti lo'o na', la cui' jua'a na', tacu' na' cha' ji'j' ñati bi' slo xca' ji'j' ycui' Ndyosi nde cua.

¹⁰ Cua'ni clyu ti' ycui' Ndyosi ji'j' ñati nu chcui' cha' cuxi jna' nu liyyaa cha' caca na' ñati; pana ñati nu chcui' cha' cuxi ji'j' cña nu ndu'ni Xtyi' ycui' Ndyosi, nga'aa cua'ni clyu ti' Ni ji'j' ñati bi'.

¹¹ Cu'ma nu laca ma' ñati 'na ni, ná cutsij ma' nu lo'o chcui' cuayá' ngu' lo'o ma' ne' laa, masi nu lo'o cuna ni cuayá' ngu' ji'j' ma' slo ngu' nu laca cña. Ná culacua tsa ti' ma' ñi'ya caca cha' nu chcui' ma' lo'o ngu' bi', cha' clyaa ma' ji'j' ngu'.

12 Xtyi'i ycu'i Ndyosi culu'u ji'i mā ñi'ya nu chcu'i mā lo'o ngu' lo'o tyalaa tyempo bi'.

Nu culiya' tonto

13 Nga'a sca nu qui'yu laja ñati quiña'a. Nguxana yu nchcu'i yu lo'o Jesús li':

—Cusu' —nacuj yu—, cuacha' clya nu'u ji'i yu tya'a na' cha' tya'be cha' culiya' nu nguxtyanu sti ya ji'i ya lo'o yu.

14 Li' nguxacuj Jesús cha' ji'i yu bi':

—Si'i cña 'na laca cua, cha' cua'ni cuayá' na' ji'i mā; si'i cña 'na laca bi', cha' sa'be na' cha' culiya' nu tyacua ji'i scaa mā.

15 Lo'o li' chaca cha' nchcu'i Jesús lo'o ñati nu nga'a slo:

—Tii ti' mā tyi'i mā chalyuu. Ná tyacui tsa ti' mā ji'i lcaa cha' tso'o nu ntsu'u ji'i ñati nu lo'o ndi'i mā nde chalyuu; ná caja chalyuu chañi ca ji'na xqui'ya cha' culiya' na, ni si'i xqui'ya cha' ntsu'u quiña'a tsa cha' tso'o ji'na.

16 Lo'o li' nda Jesús cuji re lo'o ngu':

—Ntsu'u sca yu culiya'. Tso'o tsa yuu nu ntsu'u ji'i yu, quiña'a tsa ltya ngujui ji'i yu li'.

17 Lo'o li' nguxana nu culiya' bi', ngulacua ti' yu ndi'ya: “¿Na ca cua'ni na' ni? Ná tyu'u scua su tyuco'o ltya 'na.

18 Ndi'ya cua'ni na' lacua: tso'o la cuityi na' lcaa ja'ba 'na cha' tya' xa' ni'i tyu la. Ca bi' xco'o na' ltya 'na, lo'o jua'a lcaa lo yu'ba 'na.

19 Li' chaa ti' na' ñacuj na': Tso'o tsa chalyuu nu ngujui 'na juani. Quiña'a tsa cha' tso'o cua ntsu'u co'o 'na, nu tyu'u scua tyuu yija 'na. Juani lasa ti tyi'i na' chalyuu; ntsu'u tsa na cacu na' nde loo la ni, masi co'o na' lcu'i, masi tya'a na' pasiya.”

20 Li' nchcu'i ycu'i Ndyosi lo'o yu: “Tonto tsa nclyacua ti' nu'u. Talya ndyi ti cajaa nu'u”, nacuj Ni ji'i nu culiya' bi'. “¿Ti ji'i tyanu lcaa cha' tso'o nu cua nguxco'o ca ti nu'u, cha' caja jinu'u nquicha'?” nacuj Ni ji'i nu culiya' bi'.

21 Jua'a caca ji'i ñati nu xcui' cha' caca culiya' ycu'i ti ngu' ndya'a tyiquee ngu', pana ná ndube ti' ngu' si caca ngu' ñati tso'o cuentya ji'i ycu'i Ndyosi.

Ña'asij ycu'i Ndyosi ji'i sñi' Ni nu ndi'i lo yuu chalyuu

22 Li' nchcu'i Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i:

—Ndi'ya cha' chcu'i na' lo'o mā juani: Ná quiña'a tsa cha' culacua ti' mā na laca nu lyiji ji'i mā cha' cacu mā su ndi'i mā chalyuu, ni ná culacua tsa ti' mā cha' ji'i ste' mā.

23 Cuayá' cha' lu'ú ti na, masi si'i quiña'a tsa na cacu na; cuayá' tsa si tso'o ti ti' na, masi si'i tso'o tsa ña'a ste' na.

24 Culacua xi ti' mā ñi'ya laca ji'i na'ni nu naa cuitya'; ná ntyaa ni' nscua', ná ndu'ni ni' clacua, ná ntsu'u ni'i ji'i ni', ni ná ndi'na ni' ja'ba su xco'o ni' na cacu ni'; pana nda Ni na cacu ni' jua'a ti. Lo'o cu'mā ni, quiña'a la ntsu'u loo cu'mā que cuitya' bi' cuentya ji'i ycu'i Ndyosi.

25 Nga'aa caca caluu la mā ni sa cla'be metro cua la, masi quiña'a tsa cha' culacua ti' mā;

26 masi cha' xca ti laca bi', ná nchca cua'ni mā ji'i tsiya' ti. Lo'o jua'a ná ntsu'u cha' culacua ti' mā ji'i sca cha' nu cua tonu la.

27 Ña'a mā xi queé nu ntsu'u laja quixi' jua. Tso'o tsa nda bi' queé, masi ná ndu'ni bi' cña, masi ná nchca ji'i bi' cua'ni cha' caja late' cacu'. Ndi'ya ñacuj na' ji'i mā cuentya ji'i jyo'o Salomón: culiya' tsa jyo'o bi', tso'o tsa ña'a ste' yu; pana ná stu'ba ña'a ste' yu lo'o queé jua, cha' nu queé jua ni, tso'o la ña'a bi'.

28 La cui' jua'a lo'o quii nu ndi'i ne' quixi' jua juani, ndyaluu quii bi' tso'o ti; pana chaca tsa, li' nga'aa tyaca' cha' cua ndyaqu'i. Ycui' Ndyosi' ndu'ni cha' tso'o tsa ña'a quii; jua'a cu'ma ni, chañi cha' ta ycu'i Ni late' cacu' ma, masi xti tsa cha' jlya ti' ma ji'i Ni.

29 Bi' cha' juani, nga'aa quiña'a tsa cha' culacua ti' ma: “¿Na ca cacu na juani? ¿Na ca co'o na juani?” Si'i na xcui' tya'a lube ma tsaana ma ji'i cha' bi'.

30 cha' xcui' jua'a nclacua ti' lcaa ñati chalyuu nu ndi'i jua'a ti. Pana cu'ma ni, ná cube ti' ma, jlo ti' ycu'i Sti ma ñi'ya caca caja lcaa na nu lyiji cha' tyiji yu'u ji'i ma chalyuu.

31 Si'i xcui' cuentya ji'i ycu'i ca ti ma culacua ti' ma. Ndi'ya cua'ni ma: taquiya' ma ji'i lcaa cha' nu nchcui' ycu'i Ni, cha' caca Ni loo ne' cresiya ji'i ma su ndi'i ma nde chalyuu; jua'a ta Ni lcaa na nu lyiji xi ji'i ma li'.

Lcaa na nu ntsu'u ji'na tya na ji'i ycu'i Ndyosi

32 Ná cutsii cu'ma. Ñati 'na laca ma, masi xti ti ngu' tya'a ma, cu'ma nu laca ma taju ñati ji'i ycu'i Ndyosi; cua ngujui chalyuu tso'o ji'i ma cha' ycu'i Ndyosi Sti na laca loo ji'i ma, cha' jua'a nti' ycu'i Ni.

33 Ná cube ti' ma, cuju'i ma na nu ntsu'u ji'i ma cha' ta ma cñi ji'i ngu' ti'i. Lo'o jua'a nga'aa casu cuiji su ntsu'u cñi ji'i ma, nga'aa tye na nu ngxco'o ma ca slo ycu'i Ndyosi ni ntucua nde cua; ca bi' nga'aa caca tyucuaana ngu' cñi bi', nga'aa caca cacu cuixu' ji'i.

34 Cua ña'a ca cha' nu tyaca'a la ji'i ma chalyuu, tyanu cresiya ji'i ma ca su ntsu'u cha' bi', masi sca cha' tso'o nu ndyu'u co'o ji'i ma nde chalyuu, masi cha' tso'o nu cua nchco'o Ni cuentya ji'i ma ca su ntucua ycu'i Ni.

Tii ti' na tyi'i na chalyuu

35-36 Tii ti' ma tyi'i ma chalyuu cha' caca cua'ni yala ma, ñi'ya lo'o ndu'ni yala ngu' msu nu ndi'i na'asiñi ni'i ji'i ngu'. Talya laca lo'o cua ndyaa xu'na ni'i bi' ta'a su caja clyo'o ngu'. Tya tii msu bi', tya lacu' ngu' ste' ngu', ña'a ti ntsu'u xee ni'i bi' su ndyanu ngu' msu to' tyi xu'na ngu'; tya tii ngu' cha' ntajaty ngu' ji'i xu'na ngu', ni jacua' tyalaa ycu'i xu'na bi'. Lo'o tyalaa ycu'i, cuju'i ya' yu toni'i nde liya', yala ti saala msu bi' toni'i ji'i li'.

37 Tso'o tsa caca ji'i msu bi', si tya tii ngu' nu lo'o tyalaa xu'na ngu' cha' cua'ni clyu ngu' cña ji'i xu'na ngu'. Cha' liñi ta na' lo'o ma, cha' ndi'ya ñacu'i xu'na ni'i bi' ji'i ngu' msu ji'i: “Cua'a clyu ma to' mesa”. Li' cua'ni cña ti' ycu'i xu'na ngu' cha' xacu ji'i ngu'.

38 Tso'o tsa caca ji'i ngu' bi' si tya tii ngu', masi talya tsa tyalaa ycu'i nu laca loo bi', masi tyeje tacu'i cla'be talya tyalaa yu.

39 Nda masi cuentya ñi'ya nu cua'ni sca xu'na ni'i, si jlo ti' yu ni hora tyalaa sca yu cuaana ni'i; cua'a yu toni'i, cha' ná ta yu chacuayá' cuaana ngu' na nu ntsu'u ni'i.

40 Lo'o jua'a cu'ma ni, tii ti' tyi'i ma chalyuu; tyaa na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati, ná tyiquee' tyaa na' sca hora nu ná culacua ti' ma cha' caa na'.

Nu msu nu ndaquiya' tso'o ji'i xu'na yu

41 —Cusu' —nacuj Pedro ji'i Jesús li'—, ¿ha lo'o cuare ti nda nu'u cuji bi'? ¿Ha ná tso'o la si cuna lcaa ñati cha' bi', nti' nu'u? —nacuj Pedro.

42 Li' ngxacu'i Jesús cha' ji'i yu:

—¿Ha ntsu'u cu'ma nu tyucui tyiquee ma ntaja'a ma cua'ni ma cña 'na? Ndi'ya cua'ni ma lacua: sca msu nu tso'o ni, ta xu'na yu cña ji'i yu cha' caca yu loo ne' ni'i ji'i xu'na yu; culo xu'na yu cña ji'i yu cha' xacu yu ji'i lcaa ngu' nu ndi'i ni'i bi'.

43 Tso'o tsa ntsu'u tyiquee msu bi' lo'o caꝥ xu'na yu chaca quiya', si chañi cha' ndyu'ni yu cña nu cua ngulo xu'na yu ji'i yu.

44 Cha' liñi nchcui' na' lo'o mā juani, cha' tlyu la cña ta xu'na yu ji'i msu bi' li', ña'a cuayá' caca yu loo ji'i lca a cña nu ntsu'u ji'i xu'na yu bi'.

45 Pana sca msu nu ná ndube ti' ji'i cña nu ngulo xu'na yu ji'i yu, hora ti ca'ya sca cha' cuxi hique yu: “Tiya' tsa caꝥ xu'na na”, culacua ti' yu. Li' xana yu bi' cua'ni xña'a yu; cua'ni tyaala yu ji'i tya'a msu yu, masi cuna'a, masi qui'yu ngu'. Tso'o tsa cacu yu scuaa, tsa cu' ti co'o yu lcuí, tsa cu' ti tya'a yu cu'bi yu.

46 Lo'o li' tsiya' ca tyu'u tucua xu'na yu sca tsá lo'o ná tii yu. Ná jlo ti' yu ni hora tyu'u tucua ycuí' nu xu'na yu chaca quiya', la cui' ti ná jlyu ti' yu si tyalaa xu'na yu tsá bi'. Li' ti' tsa xcube' xu'na yu ji'i yu xña'a bi'. Stu'ba ti tsaa yu ca bilyaa cha' chcube' yu lo'o ñati nu ná ndaquiya' ji'i ycuí' Ndyosi tsiya' ti.

47 Lo'o jlo ti' msu bi' ni cña ngulo xu'na yu ji'i yu, lo'o li' ná yala ti' yu cha' cua'ni yu cña bi', xcube' xu'na yu ji'i yu li'; ti' tsa quiji' xu'na yu ji'i yu.

48 Pana chaca msu nu ná ngua cuayá' ti' ni cña ngulo xu'na yu ji'i yu, xti la cha' chcube' yu bi' li'; jo'o la xi quiji' xu'na yu ji'i yu, masi ndacui cha' chcube' lye yu xqui'ya cña nu ná ngua'ni yu bi'. Nu lo'o ta ycuí' Ndyosi tyuu lo cha' ji'na, jua'a tyuu lo cña ndu'ni cha' cua'ni na cuentya ji'i Ni; la cui' ti cha' lo'o xtyanu ñati quiña'a tsa cña ji'na, li' ndu'ni cha' cua'ni na quiña'a la cña cuentya ji'i ngu' bi'.

Xuu tya'a ñati chalyuu xqui'ya Jesús

49 'Cua lijya na' nde chalyuu cha' cua'a na' quii' su ndi'i ñati, pana tso'o la nti' na' si cua laca ndyaquí quii' bi'.

50 Cua xana ti sca cha' tlyu, cua tyati' ti na' sca cña, ñi'ya laca lo'o cua ntyucuatya ngu' na; bi' cha' lye tsa ncyacua ti' na' juani: ¿Ni jacua' xcua se'i cña bi'?

51 ¿Ha xcui' ti ti tyi'i ñati chalyuu xqui'ya cha' cua lijya na' lo yuu, nti' mā? Si'i. Ná nchca tyi'i ti ti ñati chalyuu, cha' na xuu tya'a ngu' nti' ngu'.

52 Ndi'ya caca juani: su ntsu'u ca'yu tya'a ñati tya'a ndi'i sca ti ni'i, li' xana sna tya'a ngu' nu ná ngusñi ngu' cha' jna', xuu tya'a ngu' bi' lo'o nu tucua tya'a ngu' nu ngusñi cha' jna'; masi ntsu'u tucua tya'a ngu' nu ná ngusñi cha' jna' lo'o sna tya'a ngu' nu ngusñi cha' bi', la cui' ti xuu tya'a ngu' xqui'ya na' —nacui Jesús—.

53 Xuu tya'a sca ñati lo'o sñi' qui'yu yu, jua'a xuu tya'a sca yu qui'yu lo'o sti yu; xuu tya'a sca ma' cusu' lo'o sñi' cuna'a, jua'a xuu tya'a sca cuna'a cuañi' lo'o xtya'a; xuu tya'a sca ma' cusu' lo'o sñi' xii, jua'a xuu tya'a sca cuxii lo'o xtya'a laa cho' xqui'ya na' —nacui Jesús.

Ná nchca ca tii ngu' na laca nu lijya nde loo la

54 Chaca quiya' nchcui' Jesús lo'o ñati, nu lo'o ndi'i ngu' slo:
—Nu cu'ma ni, ntsu'u quiya' ña'a mā ndyatú coo nde su ndyaa cuichaa, lo'o li' ñacui mā: “Tyo ca'ya”. Chañi cha' ji'i mā, ca'ya tyo tu'ni.

55 Lo'o xana tyucua cui'i lijya nde calacui, li' ñacui mā: “Cua xana caca tyique' juani”. Lo'o chañi, jua'a caca li'.

56 ¿Cuiñi tsa cu'ma! Nchca ji'i mā ña'a mā sca na nu ndyaca nde chalyuu, masi sca na nu ndyaca nde cua; cua nslo mā ji'i cha' bi'. ¿Ni cha' laca ná nchca ca tii mā tsiya' ti na ca ndyaca jna' nde chalyuu juani? —nacui Jesús ji'i ngu'.

Tso'o la xquiñi clyu na cha' ji'na lo'o tya'a cusuu na

57 ¿Ni cha' laca ná nchca quiñi tso'o cha' ji'i mā lo'o tya'a mā?

⁵⁸ Ndi'ya tso'o la cua'ni ma, si ntsu'u cha' tsa'a lo'o sca ñati ji'i ma slo bese cha' sta yu qui'ya ji'i ma: cua'ni cña ti' ma cha' xquiñi ma cha' ji'i ma lo'o yu laja lo'o tya ndyaa ti ma tyucuii. Pana si ná cua'ni ma jua'a, li' tya bese ji'i ma ya' policia. Lo'o ngu' bi' ni, su'ba ngu' ji'i ma ne' chcuá li'.

⁵⁹ Cha' liñi nhcui' na' lo'o ma, cha' nga'aa tya'u yu ma tsiya' ti ña'a cuayá' nu ta ma lcaa ca centavo nu ndijña ñati bi' ji'i ma.

13

Nga'a cha' culochu' na ji'i cha' cuxi nu ndyu'ni na

¹ La cui' tyempo bi' ndi'i xi ñati ca su ndu Jesús. Ndacha' ngu' bi' ji'i yu li', ñi'ya ngua lo'o ndyujuii gobernador Pilato ji'i tyuu tya'a ngu' Galilea. Laja lo'o ndyu'ni tacati nu ngu' Galilea bi' ne' laa, nu lo'o ndyujuii ngu' na'ni nu caca msta ji'i ycu'i Ndyosi, li' ndyujuii sendaru nu ji'i nu Pilato bi' ji'i ngu' bi', nacui ngu'.

² Nhcui' Jesús lo'o ngu' li':

—¿Ha xqui'ya cha' xña'a tsa ngu' Galilea, bi' cha' ndyujuii Pilato ji'i ngu', nti' ma? Ná xña'a lye ngu' bi'. Na ngua'ni ti ngu' ñi'ya nu ndu'ni tya'a quichi tyi ngu',

³ si'li na cuxi la ngua'ni ngu' bi'. Lo'o jua'a cu'ma ni, si ná ca tyuju'u ti' ma ji'i lcaa cha' cuxi nu ndyu'ni ma, cha' culochu' ma cha' bi', la cui' ti cha' nscua cha' cajaa ma li' —nacui Jesús ji'i ngu'—.

⁴ Lo'o nu xa' taju ti'ñu xna tya'a ñati bi' ni, ngu'juii ngu' bi' ca to' hitya Siloé lo'o nclýu ni'i cua' bi' hichu' ngu' li'. ¿Ha xqui'ya cha' xña'a tsa ngu' ngua jua'a nti' cu'ma? Ná xña'a lye ngu' bi'. Na ngua'ni ti ngu' ñi'ya nu ndu'ni tya'a ngu' quichi Jerusalén,

⁵ si'li na cuxi la ngua'ni ngu' bi'. Lo'o jua'a cu'ma ni, si ná ca tyuju'u ti' ma ji'i lcaa cha' cuxi nu ndyu'ni ma, cha' culochu' ma cha' bi', la cui' ti cha' nscua cha' cajaa cu'ma.

Yaca quityi nu ná nda si'yu tsiya' ti

⁶ Li' ndacha' Jesús cha' re ji'i ngu':

—Ndi'i sca lo ñati nu ntsu'u sca yaca quityi nu tso'o tsa ji'i, yaca nu nda si'yu tyacala'; ndu yaca bi' laja su ndyataa yu yaca si'yu losu' tyixi. Tiya' la li' ndyaa na'a yu ji'i yaca quityi bi' si ntsu'u si'yu lo. Ni sca si'yu ná nga'a lo, ná sca na ngujui ji'i yu tsiya' ti.

⁷ Bi' cha' nacui ycu'i yu ji'i nu ndyu'ni cña ne' lo'o bi': “Ndacui sna yija ñaa na', yaa na'a na' si ntsu'u si'yu lo yaca quityi re, lo'o ná ngujui 'na tsiya' ti. Xi'yu ji'i, culo ji'i tsiya' ti, cha' na ndu laja ti yaca re; tso'o la si xa' la na cataa na lo yuu re”, nacui nu ca ji'i yuu bi'.

⁸ Li' nguxacui nu ndyu'ni cña ne' lo'o bi' cha' ji'i xu'na yu: “Xtyanu nu'u ji'i yaca re chaca tya yija, cusu'”, nacui yu. “Xtyi' na' yuu su ntucua su yaca re, su'ba na' quiña'a xi yuu cataa su.”

⁹ Ná tyiquee' si tyaja'a si'yu, tyu'u jua'a li'; pana si ná tyu'u tsiya' ti, si'yu nu'u ji'i li'.”

Sca tsá ta'a ngua'ni Jesús jo'o ji'i sca nu cuna'a nu nchcu' tyucui'

¹⁰ Ngua sca tsá ta'a lo'o ndi'i Jesús ne' laa nclýu'u yu ji'i ñati.

¹¹ Ndacua nga'a sca nu cuna'a nu ngusñi cui'i cuxi ji'i. Xqui'ya cui'i bi' ngua quicha ma' ti'ñu xna yija; cua nchcu' hichu' ma' tsiya' ti, ña'a cuayá' nu nga'aa ngua ji'i ma' xquiñi ji'i ycu'i ma'.

¹² Lo'o na'a Jesús ji'i ma' cusu' bi', li' nhcui' yu lo'o ma':

—Cua ndyaca tso'o nu'u juani, nga'aa tyacua quicha jua jinu'u chaca quiya' —nacu j yu ji'i ma' cusu' bi'.

¹³ Lo'o li' ngusta ya' Jesús hichu' ma'. Hora ti ngüñi tyucu' hichu' ma'. Li' nacu ma' cha' tlyu tsa cña ndu'ni ycu' Ndyosi.

¹⁴ Pana nu qui'yu nu laca loo ne' laa bi' ni, ngunas' tsa yu bi', cha' ngua'ni Jesús jo'o ji'i ngu' tsá ta'a.

—Scuá tsá tso'o cha' cua'ni na cña —nacu j nu laca loo bi'—, bi' tsá tso'o cha' tyaa ma' cha' caca jo'o ji'i ma; nga'aa caa ma' tsá ta'a li' —nacu j.

¹⁵ —Cuiñi tsa nu'u —nacu j Jesús ji'i nu laca loo ne' laa bi' li'—. Lcaa cu'ma lo'o tya'a ma' nsati' ma' toro ji'i ma, masi huru ji'i ma, cha' tsaa lo'o ma' ji'i ni' cha' co'o ni' hitya, masi tsá ta'a —nacu j yu—.

¹⁶ Lo'o jua'a nu cuna'a re nu la cui' tya'a ñati' ji'i jyo'o Abraham ni, cua ti'ñu xna yija nguta'a ma' ndatsaa Satanás ji'i ma'. ¿Ha ná tso'o nti' ma' si cua'ni lyaá na' ji'i ma', masi tsá ta'a? —nacu j Jesús.

¹⁷ Nguju'u tsa ti' ngu' tya'a cusu' Jesús cha' nguxacu j yu cha' ji'i nu laca loo bi' jua'a. Pana tso'o tsa ntsu'u tyiquee nu xa' la ñati' nu ndu' ca bi', cha' na'a ngu' lcaa cña tonu nu ngua'ni Jesús.

Cui' ji'i si'yu cuxee

¹⁸ Li' xa' ngulu'u Jesús sca cha' ji'i ngu':

—Chaca cha' chcu' na' lo'o ma' juani, cha' caca cuayá' ti' ma' ñi'ya' caca lo'o laca ycu' Ni loo ne' cresiya ji'i ma:

¹⁹ Laca cha' bi' ñi'ya' nti' sca ti' si'yu cuxee, nu ndyaa lo'o sca ñati' ji'i ndyataa yu ji'i ne' lo'o ji'i yu. Lo'o li', lo'o cua ndyaluu la, sca yaca tonu tsa laca bi'. Li' nguxana ndyalaa quiñi' cha' cuiñá ni' xlyati' laja sta' yaca bi', cha' tso'o tsa tonu yaca bi'.

Cui' ji'i sca' tiye'

²⁰ Chaca quiya' nda Jesús sca cui' lo'o ngu':

—Chaca cha' chcu' na' lo'o ma' ñi'ya' caca lo'o laca ycu' Ndyosi loo ne' cresiya ji'i ma —nacu j—.

²¹ Laca cha' bi' ñi'ya' laca sca ycu' sca' tiye' nu ngusu'ba sca nu cuna'a lo sna tya'a sca' catyá xlyá, nguixa' li', cha' tsa tlyu ti tyacu' sca' bi'.

Nu toni' chubi ti

²² Tyucu' su ndyaa Jesús lo'o ngu' ca Jerusalén, ndya'a ngu' nde tyuu tya'a quich' tonu; lo'o jua'a tyuu tya'a quich' sube ndya'a ngu', cha' chcu' yu cha' ji'i ycu' Ndyosi lo'o ngu' quich' bi'.

²³ Laja li' nchcuane sca ñati' ji'i yu:

—¿Ha xti ti ñati' nu cua'ni lyaá Ni ji'i lo'o cua tye ti chalyuu, cusu'? —nacu j.

Nguxacu j Jesús cha' ji'i ñati' bi' li':

²⁴ —Chubi tsa toni' su tyat' ma' ca bi', bi' cha' cua'ni yala ma' cha' quije tyucu' ji'i ma' nu tyalaa ca toni' bi'. Ndi'ya' ñacu' na' ji'i ma: Ntsu'u quiña'a tsa ñati' nu cua nchcu' cha' cua tyat' ti ngu' toni' bi', pana na ndu'ni ti ngu' jua'a; ná nchca quije ji'i ngu' tsiya' ti ñi'ya' caca nu tyat' ngu' toni' bi'.

²⁵ Li' tyatu' xu'na ni' bi', cha' tacu' yu toni' bi'. Lo'o tyalaa cu'ma, li' xana ma' cuju'i' ya' ma' toni' bi', chcu' ma' lo'o: “Xaala ma' toni', cusu'”. Li' ñacu j yu ji'i ma: “Ná jlo' ti' na' ti ñati' laca cu'ma”.

²⁶ Lo'o li' xacu' ma' cha' ji'i: “Cusu', cua ndyacu ya tyaja lo'o nu'u, cua ndyi'o ya hitya lo'o nu'u. Cua ndyaa nu'u ngulu'u nu'u ji'i tya'a quich' tyi ya”, ñacu j ma.

²⁷ Chaca quiya' chcu' yu lo'o ma' li': “Ná jlo' ti' na' tsiya' ti, ti ñati' laca cu'ma. Tyaa clya ma' tso'o la; nga'aa nti' na' ña'a na' ji'i ma, cha' ñati' cuxi laca ma.”

²⁸ Xi'ya tsa mā li', cacu la'ya mā cha' lye tsa ñasi' mā. Ca xñi'i tsa ti' mā lo'o ña'a mā su ndi'i quina'a tsa ñati' slo ycu'i Ndyosi ca lo'o tye chalyuu; masi jyo'o Abraham, masi jyo'o Isaac, masi jyo'o Jacob, masi lcaa jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi sa'ni la, ña'a mā ji'i ngu' ndi'i ngu' ca bi'. Lo'o cu'ma ni, xtyanu Ni ji'i mā nde liya'.

²⁹ Lcaa quichi chalyuu ntsu'u ngu' nu tyaa ngu' cacu ngu' lo'o ycu'i Ndyosi, nu lo'o caca Ni loo lo'o tye chalyuu; nde su ntucua cuichaa tyu'u ngu' tyaa ngu', jua'a tyu'u ngu' nde su ndyaa cuichaa, lo'o nde tyá' tyu'u ngu', lo'o nde calacui tyu'u ngu', tyaa lcaa ngu' ca su tlyu su ntucua ycu'i Ni.

³⁰ Lo'o li' nde loo la caca xi ngu' nu tyu'u tucua su cya tye ti cha'; jua'a nde chu' la tyanu xi ngu' nu ndu'u tucua clyo.

Ntsu'u tsa tyiquee Jesús ña'a ji'i ngu' quichi Jerusalén

³¹ La cui' tyempo bi' lijya xi tya'a ngu' fariseo cha' chcu'i lo'o Jesús:

—Tyaa clyu nu'u juani —nacui ngu' ji'i—. Tyu'u nu'u su ndi'i nu'u re, yaa nu'u tyi'i chaca se'i, cha' cua nti' rey Herodes cjuui jinu'u.

³² Nchcui Jesús lo'o ngu' bi' li':

—Yaa cacha' mā cha' re ji'i nu cusu' tyaala bi': “Tsa juani lo'o tsa quee tya tyi'i na' xi chalyuu re cha' culo na' cui'i cuxi nu ntsu'u ji'i ñati, cha' cua'ni na' cha' tyaca tso'o xa' la ngu' quicha. Cuati tsa nu nchca tyuna, li' tye cña nu nda ycu'i Ndyosi Sti na' cha' cua'ni na'.” Jua'a ñacui mā ji'i nu cusu' bi'.

³³ Tya'a na' re juani. Tya quina'a xi tyucui lyiji su tya'a na' juani, jua'a la quee, jua'a tsa nu nchca tyuna li'. Ycu'i cu'ma jlo ti' mā cha' nde quichi Jerusalén ndyiji lcaa ngu' nu laca tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi —nacui Jesús ji'i ngu' fariseo bi'—. Bi' cha' tsa'a na' ca quichi bi' cha' cajaa na', si jua'a laca na' tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi nti' mā —nacui Jesús li'—.

³⁴ Tya'na tsa cu'ma ngu' Jerusalén, cha' tucui tsa cha' nu ntsu'u ji'i mā. Tya sa'ni ndujui mā ji'i ngu' nu laca tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi, ngujui' mā quee ji'i ñati nu ngua'a lo Ni cña ji'i. Tyuu tsa quiya' ngua ti' na' cha' cua'ni tyaca'a na' ji'i mā, cha' ná ca cuxi ji'i mā; ñi'ya nti' sca su'u nu nxuti' ji'i sñi' ne' lu'be ni', jua'a nti' na' cua'ni na' lo'o mā, pana ná nda mā chacuayá' na tsiya' ti.

³⁵ Bi' cha' xñi'i ti' tyanu quichi tyi mā juani. Nga'aa ña'a mā 'na ña'a cuayá' nu tyalaa tyempo nu chcu'i mā cha' 'na: “Tso'o tsa ndyu'ni ycu'i Ndyosi xqui'ya yu nu lijya chacuayá' ji'i ycu'i nu Xu'na na”, ñacui mā li'.

14

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i sca nu qui'yu nu nchcubé' tsa quicha qui' ji'i

¹ Sca tsa nu ndi'i cña' ngu' ndyaa Jesús ndyacu yu xlyaa to' tyi xu'na ngu' fariseo. Lo'o xa' ngu' fariseo ni, na'a tsa ngu' ji'i Jesús li'.

² Nde loo Jesús nga'a sca nu qui'yu nu nchcubé' quicha qui' ji'i.

³ Li' nchcuane Jesús ji'i ngu' mstru cha' jo'ó lo'o ji'i ngu' fariseo bi':

—¿Ha ntsu'u chacuayá' cha' cua'ni na jo'o ji'i sca nu quicha tsa ta'a, nti' mā? —nacui Jesús ji'i ngu' bi'—. ¿Ha ná ntsu'u chacuayá' cha' cua'ni na jo'o ji'i ngu' li'?

⁴ Pana nga'aa nchcui' ngu' bi' tsiya' ti. Li' ntejeya' Jesús ji'i nu quicha bi', ngua'ni cha' ndyaca tso'o yu. Lo'o li' nchcui' lo'o yu bi':

—Tyaa nu'u to' tyi —nacui Jesús ji'i yu.

⁵ Li' xa' nchcui' Jesús lo'o ngu' fariseo bi' chaca quiya':

—¿Ñi'ya nti' cu'ma? ¿Ñi'ya cua'ni mā si tyú sca huru ji'i mā, si tyú sca toro ne' tyuu tsa nu ndi'i cña' ngu'? ¿Ha si'i hora ti tsa mā culo mā ji'i ni', masi tsa ta'a tlyu laca?

6 Lo'o ná ngujui ñi'ya nu xacui ngu' cha' ji'i Jesús tsiya' ti li'.

Ñati nu tsa tyi'i lo'o ngu' ta'a nu caja clyo'o ngu'

7 Li' na'a Jesús cha' ngulana tsa ngu' fariseo bi' yaca xlya cha' tyucua ngu' su tso'o la nu nde que mesa. Bi' cha' nda Jesús cui' re ji'i ngu' bi' li':

8 —Nu lo'o tsaam mā su ndyaca ta'a caja clyo'o ngu', ná tyaca'a mā su tlyu su tyucua ngu' nu laca loo. ¿Ñi'ya' cua'ni mā si tyalaa xa' ñati nu cua tlyu la cha' ntsu'u ji'i que cu'ma?

9 Lo'o li' nu ñati nu ndyu'ni ta'a nu cua nchcui' lo'o mā tya clyo cha' caa mā ni, ná tyiquee' chcui' yu lo'o mā ndi'ya: “Ta mā su ntucua mā ji'i nu cusu' cua”, ñacui' yu. Lo'o li' ca tyuju'u tsa ti' mā, tsaam mā tyaca'a mā ca su ná ntsu'u yaca xlya, ca bi' tyaca'a mā tsiya' ti li'.

10 Si'i xcui' na clyana mā su tso'o tyaca'a mā lacua. Nu lo'o tsaam mā sca ta'a, yaa mā tyucua mā sca la'a ti su taca tyucua cua ña'a ca ñati. Lo'o li' caa nu laca loo ji'i ta'a cha' chcui' yu lo'o mā: “Cusu”, ñacui' yu ji'i mā, “cuaa nu'u cha' tyucua xi ca su tso'o la re”. Jua'a caca chi' la loo ycui' cu'ma laja ñati quiña'a nu ntucua to' mesa li'.

11 Cua ña'a ca ñati nu nti' cha' tlyu la cha' laca ji'i ycui', bi' laca nu ca tyuju'u ti' ca tiya' la; lo'o nu ñati nu xti ti cha' ntsu'u tyiquee ycui' yu, xtyucua ycui' Ndyosi ji'i yu bi' li', cha' caca tlyu la tyiquee yu ca tiya' la.

12 Li' ndi'ya nacui' Jesús ji'i nu ñati nu cua nchcui' lo'o cha' caa tyi'i ta'a ca slo yu:

—Nu lo'o chcui' mā lo'o ngu' cha' caa ngu' cacu ngu' xlyaa lo'o mā, si'i lo'o tya'a tso'o ti mā chcui' mā, ni si'i lo'o tya'a ngula ti mā chcui' mā, ni si'i lo'o tya'a tyijyu' ti mā chcui' mā, ni si'i lo'o ngu' culiya' ti nu ntucua tyi cacua ti slo mā chcui' mā li'. Stu'ba ti cua'ni ngu' bi' lo'o mā ca tiya' la, nu lo'o ntsu'u sca ta'a ji'i ngu'; ñi'ya' nu ngua'ni mā lo'o ngu', jua'a cua'ni ngu' bi' lo'o mā li'.

13 Pana si'i jua'a cua'ni mā; nu lo'o cua'ni mā sca ta'a, li' xuti' mā ji'i ngu' ti'i, lo'o ji'i ngu' quicha, lo'o ji'i ngu' nu cu' quiya', lo'o ji'i ngu' cuityi' cha' cacu ngu' lo'o mā.

14 Li' tso'o tsa tyi'i mā chalyuu si jua'a cua'ni mā, cha' nu ngu' quicha bi' ni, ná caja ñi'ya' nu tya ngu' cha' tso'o ji'i mā. Pana tiya' la caja cha' tso'o ji'i mā, nu lo'o tyu'ú mā chaca quiya' lo'o lcaa ngu' jyo'o nu ngua tso'o cresiya ji'i ngu' cuentya ji'i ycui' Ndyosi lo'o tya nguti' ngu' chalyuu.

Cui' ji'i sca ta'a tlyu nu ngua'ni ngu'

15 Tya ndi'i ngu' to' mesa, ngua'a jyaca ngu' ji'i cha' nu nda Jesús lo'o ngu'. Li' nguxacui' sca yu tya'a ntucua ngu' cha' ji'i Jesús:

—Tso'o tsa caca ji'i ñati nu cacu scuaa ca su laca ycui' Ndyosi loo —nacui' yu bi'.

16 Li' nguxacui' Jesús sca cui' ji'i yu, cha' ca cuayá' ti' ngu' ñi'ya' caca ji'i ñati chalyuu lo'o caa ycui' Ndyosi cha' caca Ni loo.

—Sca nu qui'yu ngua'ni sca ta'a, nda yu sca sji cha' cacu ngu' —nacui' Jesús ji'i ngu'—. Cua nchcui' yu lo'o quiña'a tsa ñati cha' tyi'i ngu' ta'a.

17 Nu lo'o cua ndyalaa hora caca sji, li' ngulo yu cña ji'i msu ji'i cha' tsa chcui' lo'o ngu' ndi'ya: “Cua laca ngua tso'o scuaa nu caca sji ji'i mā, nacui' xu'na na”.

18 Li' lcaa ngu' nu cua nchcui' yu lo'o tya tsubi' la cha' caa ngu' ta'a bi', nguxana ngu' ndijña ngu' cha' clyu ti' ji'i yu. Ndi'ya nacui' tsaca ngu': “Cua'ni clyu ti' nu'u jna, ná caca 'na caa na' slo nu'u juani. Ntsu'u cha' tsa'a tsaam na'a na' sca se'i su ngüi'ya ca ti na' yuu, bi' cha' nti' na' cha' cua'ni clyu ti' nu'u 'na.”

19 Lo'o li' nacuj chaca yu: “Na ngüi'ya ca ti na' ca'yu latya toro masu; bi' cha' tsa'a' cua'ni cuayá' na' lo'o ni', si cua caca cua'ni ni' cña. Cua'ni clyu ti' nu'u jna', ná caca 'na caa' na' slo nu'u juani.”

20 Li' nacuj chaca yu: “Na ngujui clyo'o ca ti na', bi' cha' ná ntsu'u chacuayá' caa' na' slo nu'u juani”.

21 Lo'o ndyalaa msu slo xu'na chaca quiya', li' lcaa cha' nu nacuj ngu' ji'i ndacha' ji'i xu'na. Lye tsa ngunasi' xu'na ni'i bi' li'. Lo'o li' nacuj yu ji'i msu bi': “Yaa clyu nu'u lquichí chaca quiya' cha' chcuí' nu'u lo'o ngu' nu ntsu'u nde calle jua, cha' caa' ngu' ta'a slo na'. Chcuí' nu'u lo'o ngu' ti'i, lo'o ngu' quicha, lo'o ngu' nu cu' quiya', lo'o ngu' cuiyti', lo'o lcaa ngu' quicha; li' tyaa lo'o ji'i lcaa ngu' bi' ca nde”, nacuj xu'na msu bi'.

22 Ca tiya' la li' nacuj nu msu bi' ji'i xu'na: “Cusu'”, nacuj, “cua ngua'ni na' lcaa cña nu ngulo nu'u 'na, lo'o ña'a' ti tya ntsu'u la se'i' su tyi'i' ngu' ta'a re.”

23 Li' nacuj ycuí' nu xu'na msu bi': “Yaa nu'u nde calle, lcaa tyucuij, cua'ni nu'u juersa lo'o ngu' cha' tyaa' ngu' ne' ni'i 'na, cha' cha'a' ni'i re 'na tyi'i' ñati.

24 Ndi'ya cha' ta na' lo'o nu'u, cha' ni tsaca ngu' nu cua nchcuí' na' lo'o tya clyo la, nga'aa cacu ngu' bi' sji' re 'na tsiya' ti”, nacuj xu'na ni'i bi'.

Cua ndye cuij nu nda Jesús lo'o ngu' li'.

Tlyu tsa cña caca lo'o xñi na cha' ji'i Jesús

25 Quiña'a' tsa ñati ndya'a' lo'o Jesús, lo'o li' nchcuí' yu lo'o ngu' chaca quiya':

26 —¿Ha nti' mā tyaa' mā lo'o na'? Ná caca ji'i mā xñi mā cha' jna' si lye la ntsu'u tyiquee mā ji'i sti mā, masi ji'i xtya'a' mā, masi ji'i clyo'o mā, masi ji'i sñi' mā, masi ji'i tya'a ngula mā masi qui'yu masi cuna'a'; masi lye la ntsu'u tyiquee mā ji'i ycuí' ca ti mā cha' ña'asji' mā ji'i ycuí' ca mā, ná taca caca mā ñati jna' jua'a'.

27 Si ná tyaja'a' mā xñi mā tyucuij nu culu'u na' ji'i mā, ná caca mā ñati jna' li'; ntsu'u cha' xñi mā tyucuij bi', masi cujuui ñati ji'i mā xqui'ya cha' jna'.

28 Si ntsu'u cu'mā nu nti' mā cuiñá mā sca ni'i tlyu, ¿ha ná culacua ti' mā clyo ni tsa lo cñi cua'nijo'o ji'i mā cha' tyu'u scua cña bi'? Clyo culo mā cuentya ni tsa lo cñi cua'nijo'o ji'i mā, cha' ña'a' mā si tyu'u scua cñi ji'i mā ña'a' cuayá' nu xcua se'i' cña bi'.

29 Si cuiñá mā quiya' ni'i, lo'o ca tiya' la ná caca cua'ni tye mā ni'i bi', xtyí lo'o ti ngu' ji'i mā li'. Lcaa ñati, nu lo'o ña'a' ngu' cña bi', li' xana chcuí' ngu'; xtyí lo'o ngu' ji'i xu'na cña bi' li':

30 “Nu ñati jua ngua ti' cuiñá yu sca ni'i tlyu, pana ná ngua ji'i yu sta se'i' yu cña bi'”, ñacui ngu'.

31 Ñi'ya nti' sca rey nu nti' xuy tyaa' lo'o chaca rey. ¿Ha ná culo yu cuentya clyo si tyu'u scua ti' mil tya'a' ti sendaru, cha' tyijlloo ji'i chaca rey nu lo'o calaa mil tya'a' sendaru lijya cusu'u?

32 Lo'o si jlo ti' cha' ná caca ji'i rey bi', nu lo'o tya tyijyu lijya nu chaca rey bi', li' hora ti ta yu ji'i ñati cha' tsa'a ngu' slo nu chaca rey bi', cha' ca ti cha' cusu'u bi' hora ca ti. Jua'a' cua'ni rey bi' —nacuj Jesús—.

33 Lo'o jua'a' cua' ña'a' ca cu'mā nu lye la ntsu'u tyiquee mā ji'i lcaa cha' tso'o nu ntsu'u ji'i mā, ná taca caca mā ñati jna' li'.

Cha' ji'i teje' nu ná tso'o tsiya' ti

34 'Tso'o tsa teje'; pana si tye cha' cñi' nu ntsu'u ji'i, nga'aa caja ñi'ya nu cua'nijo'o teje' bi' ji'i ngu' li'.

35 Ná tso'o tsiya' ti, ni cha' salú na ji'i lo yuu cha' xtyucua ji'i yuu, ná tso'o; masi quixa' na ji'i lo'o yuu cataa, ná tso'o tsiya' ti, bi' cha' nga'a' cha' xcuaa' na

ji'i —nacu'i Jesús—. Cua'a ja yaca tso'o ma ji'i cha' nu nda na' lo'o ma, si tyaja'a ma cuna ma —nacu'i Jesús ji'i ngu'.

15

Cui'i ji'i sca xlya' nu cua nguna' ji'i ngu'

¹ Lcaa nu msu ji'i ngu' xa' tsu' nu cui'ni ti nx'ni quiña'a tsa c'ni c'na loo ngu' bi' ni, ñaa ngu' slo Jesús cha' cuna ngu' ni cha' nda yu; jua'a xa' la ngu' cuxi, ñaa ngu' slo Jesús li'.

² Bi' cha' nguxana ngu' fariseo, lo'o jua'a ngu' mstru cha' jo'ó, ngusta ngu' qui'ya ji'i Jesús:

—Ndiya ti' yu re cua'ni ty'a ya yu lo'o ngu' cuxi jua. Stu'ba ti ndacu yu tyaja lo'o ngu' cuxi —nacu'i ngu' bi'.

³ Li' nda Jesús sca cui'i lo'o ngu':

⁴ —Nu cu'ma ni, si ntsu'u sca siyento tya'a xlya' ji'i ma, lo'o li' nguna' tsaca ji'i ma —nacu'i Jesús—, ¿ha ná xtyanu ma ji'i nu quiña'a la tya'a xlya' nu ndyanu taju ti su tso'o ti ndi'i ni' ne' quixi'? Lo'o li' tsaa ma tsaana ma ji'i xlya' nu nguna' bi' ji'i ma ña'a cuayá' nu quije bi' ji'i ma.

⁵ Nu lo'o cua nquije xlya' bi' ji'i ma, tso'o tsa caa tyiquee ma li'. Hora ti sta ma ji'i ni' tyijya scu ma,

⁶ tyaa lo'o ma ji'i toni'i. Lo'o cua ndyalaa ma to' tyi ma, li' xuti'i ma ji'i lcaa tya'a tso'o ma lo'o ji'i tya'a nga'a ti ma, cha' ñacu'i ma ji'i ngu' ndi'ya: “Ca chaa ti' ma lo'o ya juani cha' cua nquije xlya' nu cua nguna' ji'i ya”.

⁷ Ndi'ya ñacu'i na' ji'i ma: ca chaa tsa ti' ycu'i Ndyosi lo'o ñati' ji'i Ni ca su ntucua ycu'i Ni —nacu'i Jesús ji'i ngu' fariseo li'—, ca chaa ti' ngu' bi' masi sca ti ñati' chalyuu ca tyuju'u ti' ji'i cha' cuxi nu ntsu'u ji'i, culochu' yu ji'i cha' cuxi bi' li'. Ná ntsu'u cha' culacua ti' Ni cuentya ji'i nu jacuayala tyii ntucua caa tya'a ñati' tso'o nu ná ntsu'u cha' cuxi ji'i ngu', nti' ngu'.

Cui'i ji'i sca c'ni nu cua nguna' ji'i ngu'

⁸ Nda Jesús chaca cui'i lo'o ngu' li':

—¿Ñi'ya cua'ni sca nu cuna'a nu ntsu'u tii tya'a c'ni plata ji'i'? Si nguna' sca c'ni plata bi' ji'i, ¿ñi'ya cua'ni li'? Nti' na' cha' cua'a ma' xi quii' cha' culaja tso'o ni'i bi', ña'a cuayá' nu quije c'ni bi' ji'i.

⁹ Lo'o cua nquije c'ni bi' ji'i, li' xuti'i nu cuna'a bi' ji'i lcaa tya'a tso'o lo'o ji'i lcaa tya'a nga'a cacua ti, cha' cacha' ji'i ngu' ndi'ya: “Ca chaa ti' ma lo'o na' juani, cha' cua nquije c'ni nu nguna' bi' jna'”.

¹⁰ Chaa ti' nu cuna'a bi', cha' cua nquije c'ni ji'i; la cui' jua'a ca slo ycu'i Ndyosi, chaa tsa ti' ycu'i Ni lo'o ñati' ji'i Ni nde cua, masi sca ti ñati' chalyuu ca tyuju'u ti' ji'i cha' cuxi nu ntsu'u ji'i, culochu' yu ji'i cha' cuxi bi' li'.

Sca nu qui'yu cuañi' nu ntucuna' ycu'i' ca ti yu chalyuu ji'i

¹¹ Nda Jesús chaca cui'i lo'o ngu' li':

—Ntsu'u sca nu cusu' nu ntsu'u tucua tya'a s'ni' qui'yu ji'i yu.

¹² Lo'o nu cuañi' la ni, nacu'i yu ji'i sti yu: “Sti na'”, nacu'i, “xtyanu clya nu'u lcaa cha' tso'o nu nga'a cha' tyacua jna'”. Lo'o li' hora ti ndacha sti yu cha' tso'o nu ntsu'u ji'i tyucuaa s'ni'.

¹³ Cua xtyi tyempo ndyaca, li' ndyujui' nu qui'yu tya cuañi' la lcaa cha' tso'o nu nda sti yu ji'i. Lo'o ngujui' c'ni ndy'i ya yu, ndyaa yu tyijyu' li'. Ca chaca tsu' su ndyalaa yu, li' xcu'i' na ngua'ni ñu'u ti yu chalyuu ji'i yu; nguliji ñu'u ti yu c'ni bi' ji'i yu.

14 Pana nu lo'o cua ndye cñi ji'i yu nguliji yu, li' ngua sca jbi'ña tlyu ca loyuu su ndya'a yu; ná ntsu'u na cacu yu, lye tsa ntyute' yu li'.

15 La cui' quichj su ntsu'u yu bi' ndyaa yu ne' xña ji'i sca ñati; ngulo nu ñati bi' cña ji'i yu, li' ndyaa yu ne' sca lo'o ji'i ñati bi' su ntsu'u cube' ji'i, cha' xacu yu ji'i cube' bi' ji'i ngu'.

16 Lo'o li' ngua ti' yu si tyaala' la ji'i yu lo'o cacu yu si'yu quixi' tya'a nu ndacu cube', cha' ná tucui nda na cacu yu, lo'o jua'a ntyute' tsa yu li'.

17 Hasta li' ngulacua tso'o ti' yu: “¿Ni lcuca tya'a msu ntsu'u to' tyi sti na' ndyu'ni cña? Ná ndyiji jbi'ña ji'i ngu' bi', hasta ntyucua na ndyacu ji'i ngu'. Lo'o na' ni, nga'a na' ca nde ndyiji jbi'ña 'na cha' nga'aa ndyiji na cacu na'.

18 Tso'o la tya'a na' nde to' tyi sti na' cha' chcu' na' lo'o: Sti na', ñacu' na' ji'i, cua ntsu'u tsa qui'ya hichu' na' cuentya ji'i ycu' Ndyosi lo'o cuentya jinu'u, cha' nguta'a yu'u ti na'.

19 Nga'aa ntsu'u cha' ñacu' nu'u cha' sñi' nu'u laca na'; tso'o la masi ñi'ya nu ndu'ni nu'u lo'o msu jinu'u, jua'a ti cua'ni nu'u lo'o na'." Jua'a ngulacua ti' yu cha' chcu' yu lo'o sti yu.

20 Li' ngutu'u yu ndyaa yu tyucui cha' ñaa yu nde to' tyi sti yu.

Tya tyijyu' ñaa yu lo'o na'a sti yu ji'i yu. Hora ti ndyaa sti yu ndyacua tya'a lo'o yu; ngütyi sti yu ji'i yu li', nchcu'cha' sti yu ji'i yu cha' ngua tya'na ti' sti yu ji'i yu.

21 Li' nacuj yu ji'i sti yu: “Sti na'”, nacuj yu, “cua ntsu'u tsa qui'ya hichu' na' cuentya ji'i ycu' Ndyosi lo'o jua'a cuentya jinu'u. Nga'aa ntsu'u cha' ñacu' nu'u cha' sñi' nu'u laca na'.”

22 Li' nacuj ycu' nu' cusu' ji'i msu: “Yaa clya ma culo ma late' nu tso'o la cha' xacu' ma ji'i yu re. Sta ma sca cui' sne ya' yu, su'ba ma caña quiya' yu.

23 Lo'o li' tsa squi'ya ma chqueru nu ta'a la cha' cujuui ma ji'i cha' cacu na. Cua'ni na sca ta'a,

24 cha' ngua ti' na cha' cua ngujui sñi' na' re, lo'o juani xa' ndyu'u tucua yu; cua nguna' yu ngua ti' na', lo'o xa' ndyalaa yu.” Hora ti nguxana ngua'ni ngu' sca ta'a li'.

25 Jua'a ndyaca cha' lo'o ndyalaa sñi' nu' cua cusu' la, ndyalaa yu ndyaa yu cña. Cua tyalaa ti yu toni' ji'i yu, lo'o ndyuna yu nclya'á ngu' musca, cha' cua laca ndyaca ji'i lo'o ndyalaa yu.

26 Li' ngusi'ya yu ji'i sca yu cuañi', nchcuane yu ji'i: “¿Na laca ndyaca jua?”

27 Li' nguxacuj nu yu cuañi' bi' ji'i yu: “Yu tya'a nu'u nu ndya'a yu'u, cua xa' ndyalaa yu bi' juani”, nacuj. “Bi' cha' nacuj sti nu'u cha' cujuui ya chqueru nu tso'o la ña'a bi', cha' tso'o tsa nti' sti nu'u cha' cua ndyalaa yu tso'o ti.”

28 Ngunasi' tsa sñi' nu' cua cusu' la bi' li'. Lo'o na'a sti yu cha' ná ntaja'a yu tyaa yu ca toni', li' ndyaa sti yu cha' chcu' lo'o yu.

29 Li' nacuj yu ji'i sti yu: “Jlo ti' nu'u ni' cua lcuca yija ndi' na' ndyu'ni na' cña jinu'u, lo'o ni sca quiya' ná ngua'ni xña'a na' lo'o nu'u; lcaa cña nu ngulo nu'u 'na, ngua'ni na' ji'i. Pana ni sca quiya' ná nda nu'u masi sca chivo piti ti jna' cha' cua'ni na' ta'a lo'o tya'a tso'o na'.

30 Nu juani chaca quiya' ndyalaa sñi' nu'u nu ndye cñi' jinu'u nguliji ñu'u ti yu lo'o sa'a yu. Lo'o ndyalaa yu bi', hora ti ndyujui ma chqueru ta'a cha' caca ta'a ji'i”, nacuj sñi' nu' cua cusu' la.

31 Li' nacuj nu cusu' sti yu ji'i yu: “Chañi cha' lcaa tsa ndi' nu'u lo'o na'. Lo'o jua'a lcaa cha' tso'o nu ntsu'u jna', na jinu'u laca lcaa cha' bi'.

32 Pana juani, tso'o la cha' cua'ni na sca ta'a cha' ndyalaa tya'a nu'u chaca quiya'. Ngua ti' na cha' cua ngujui yu, pana xa' ndyu'u tucua yu chaca quiya'; cua nguna' yu ngua ti' na, pana ndyalaa yu chaca quiya'. Bi' cha' ndyu'ni na sca ji'i juani, cha' chaa tsa ti' na.”

16

Sca msu laca loo nu tajua' ti ngua'ni, masi cuxi ti tyiquee yu

1 Li' nchcui' Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i:

—Ntsu'u sca nu culiya', lo'o jua'a cua ntsu'u sca ñati nu laca loo jil'i msu jil'i yu culiya' bi'. Lo'o li' ndacha' ngu' jil'i nu culiya' bi', cha' cua tye ti cha' tso'o nu ntsu'u jil'i yu, cha' nguliji ñu'u ti msu nu laca loo jil'i cha' tso'o bi'.

2 Li' ngusi'ya xu'na jil'i msu nu laca loo bi', cha' xcuane jil'i msu bi': “¿Ni cha' ta laca nu nchcui' ngu' lo'o na' cha' jinu'u?” nacuj yu. “¿Ni cña ndyu'ni nu'u nu cua nchcui' ngu' lo'o na'? Tya nu'u cuentya jna' juani, cuacha' clya nu'u cha' jna', ña'a cha' nu cua ngua'ni nu'u. Nga'aa caca nu'u loo jil'i msu 'na juani.”

3 Quiña'a tsa ngulacua ti' msu nu laca loo bi' li': “¿Na laca cua'ni na' juani, si nga'aa ta xu'na na' cña nu cua'ni na'? Nga'aa jlo ti' na' ñi'ya cua'ni na' li'. Ná que na' cha' cua'ni na' cña lo yuu; lo'o si tsa'a jña na' msta, la cui' ti jua'a ca tyuju'u tsa ti' na' li'.

4 Pana cua jlo ti' na' ñi'ya nu cua'ni na' cha' caja su tyil'i na' toni'i jil'i ñati, nu lo'o nga'aa ta xu'na na' cña nu cua'ni na'.” Jua'a ngulacua ti' msu bi', cha' cuxi ti tyiquee yu.

5 Li' ngusi'ya yu jil'i lcaa ñati nu ndacui jil'i xu'na yu, nchcuane yu jil'i ngu' li': “¿Ni tsa lo ta ndacui nu'u jil'i xu'na na'?” nacuj yu jil'i tsaca ngu'.

6 “Sca mil tya'a litro setye ndacui na' jil'i”, nacuj ngu' bi' li'. Hora ti nacuj msu nu laca loo bi' jil'i ngu' bi': “Nde nscua quityi nu nscua cuentya jinu'u. Cua'a clya nu'u re cha' cuiñá chaca quityi, nu ñacuj cha' ca'yu siyento ti litro setye ndacui nu'u jil'i nu cusu' bi'”, nacuj msu bi' jil'i.

7 Li' nchcuane yu jil'i chaca ngu': “Nu'u ni, ¿ni tsa lo ndacui jil'i xu'na na'?” “Sca siyento tya'a cujuj nscua' trigo”, nacuj ngu' bi' li'. “Haa”, nacuj yu, “nde nscua quityi nu nscua cuentya jinu'u”, nacuj nu msu bi'. “Cua'a clya nu'u ca nde cha' scua chaca quityi nu ñacuj cha' jacuayala tya'a cujuj ti, tsa bi' ti ndacui jil'i nu cusu'.”

8 Tiya' la ngua cuayá ti' ycui' nu laca xu'na yu ñi'ya nu ndyu'ni yu. “Tajua' tsa ndyu'ni msu nu laca loo bi' 'na laja lo'o ndyu'ni yu cña”, nacuj nu cusu' culiya' bi'.

Lo'o li' tya nchcui' Jesús lo'o ngu' bi':

—Lo'o cu'ma ni, nu nti' tsa ma taquiya' ma jil'i lcaa cha' nu nchcui' ycui' Ndyosi —nacuj—, taca ca tsa'a ma xi lo'o ña'a ma ñi'ya nu ndu'ni xa' la ñati chalyuu lo'o tya'a ngu', masi cuxi ti ngu'.

9 Ndi'ya chcui' na' lo'o ma lacua: Tso'o ti cua'ni ma lo'o lcaa cha' tso'o nu ntsu'u jil'i ma nde chalyuu; xtyucua ma jil'i xa' ñati lo'o cha' tso'o nu ntsu'u jil'i ma ña'a cuayá tye chalyuu jil'i ma, cha' jua'a caja tya'a tso'o ma nde chalyuu. Lo'o li' ta ycui' Ndyosi su tyi'i ma slo Ni, su ná nga'a cha' tye chalyuu jil'i ma li'.

10 Ñati nu tso'o tsa ngua'ni lyiji sca cña piti ti, jua'a tso'o tsa cua'ni ngu' bi', masi sca cña nu cua tlyu la; pana ñati nu ñilo'o jil'i xu'na ngu' lo'o cua'ni ngu' sca cña piti ti, ná tyiquee' ná caca cua'ni ngu' bi' sca cña nu cua tlyu la.

11 Si ná nchca cña'asij ma sca cha' tso'o nu ntsu'u jil'i ma nde chalyuu, ni ná ta ycui' Ndyosi sca cña tso'o la cha' cua'ni ma cuentya jil'i ycui' Ni.

12 Lcaa cha' tso'o nu ntsu'u jil'i ma chalyuu, na nda ycui' Ndyosi cha' bi' jña ti ma; si ná cua'ni tso'o ti ma lo'o cha' bi', ¿ñi'ya cua'ni ma lo'o cha' tso'o nu nda Ni cha' tyanu ne' cresiya jil'i ma?

13 Sca msu ni, ná caca cua'ni yu cña jil'i tucua tya'a xu'na yu sca tyempo ti; jil'i sca ti xu'na yu taca cua'ni yu cña. Ná tyiquee' ti' ti' yu ña'a yu jil'i tsaca ñati li', cuati jil'i chaca ñati bi' tso'o ntsu'u tyiquee yu ña'a yu jil'i; hasta tso'o

la cua'ni yu cña jil'i ñat'i bi', pana jil'i tsaca ñat'i bi', lasa la cua'ni yu cña jil'i. Ná caca xñi na cha' jil'i ycu'i Ndyosi nu Xu'na na si ntsu'u tsa tyiquee na ña'a na jil'i cñi, cha' ñi'ya si laca chaca xu'na na, jua'a laca cñi bi' li'.

¹⁴ Pana ntsu'u tsa tyiquee ngu' fariseo cha' jil'i cñi, bi' cha' lo'o ndyuna ngu' cha' nu nchcui' Jesús, ngusti lo'o ti ngu' jil'i yu.

¹⁵ Li' nguxtyacui Jesús cha' lo'o ngu' bi':

—Cu'ma —nacuj yu—, tso'o tsa ndu'ni ma cha' ña'a ti xa' ñat'i jil'i ma, pana cua jlo ti' ycu'i Ndyosi lcaa ña'a cha' nu ntsu'u tyiquee ma. Ñat'i nu tlyu tsa ndu'ni jil'i ycu'i ca ngu', xtyanu ti'i ycu'i Ndyosi jil'i ngu' bi'.

Ñi'ya ndyaca lo'o cha' tso'o nu jil'i ycu'i Ndyosi

¹⁶ Nu tyempo cua sa'ni la ni, ntsu'u cha' cusu' jil'i ñat'i, la cui' cha' nu nda ycu'i Ndyosi lo'o Moisés, jua'a lo'o ngu' nu ngua tu'ba jil'i Ni tya sa'ni la; pana nu lo'o ñaa Juan, tya li' nguxana ngañi cha' tso'o jil'i ycu'i Ndyosi, cha' caca Ni loo ne' tyiquee ñat'i. Quiña'a tsa ñat'i, lye tsa nda ngu' juersa cha' xñi ngu' cha' jil'i ycu'i Ndyosi.

¹⁷ Ná tlyu cña tye lcaa na nu ntsu'u nde cua, jua'a tye tyucui ña'a chalyuu; pana ná tye tsiya' ti ni sca si'yu cha' jil'i lcaa cha' nu cua nda ycu'i Ndyosi lo'o na nu ngua sa'ni la.

Nchcui' Jesús cha' jil'i ñat'i nu xtyanu ti'i jil'i clyo'o

¹⁸ Tya nchcui' la Jesús lo'o ngu' li':

—Lo'o culo sca ñat'i quityi cha' xtyanu yu jil'i clyo'o yu, cha' xa' caja clyo'o yu lo'o xa' nu cuna'a, cha' suba' ndyu'ni yu bi' li'. Lo'o jua'a lo'o caja clyo'o sca nu qui'yu lo'o sca nu cuna'a nu cua nguxtyanu clyo'o jil'i, masi cuentya jil'i ley, la cui' ti cha' suba' laca nu ndyu'ni nu qui'yu bi' li'.

Cha' jil'i sca nu culiya' lo'o sca yu ti'i nu naa Lázaro

¹⁹ Cua ntsu'u sca nu culiya', lo'o xcu'i late' quiña'a nga'a, xcu'i late' tso'o ña'a nchcui' yu. Lo'o jua'a lye tsa ndyu'ni yu, lcaa tsá ndyaca ta'a slo yu.

²⁰ Pana ntsu'u sca ñat'i ti'i nu naa Lázaro, nu xcu'i quichu' ntucua tyucui ña'a yu. Toni'i ti jil'i nu culiya' bi' nchca'a Lázaro lcaa tsá.

²¹ Cua nti' yu ti'i bi' masi cacu yu satya na nu ndyalú to' mesa su ndyacu nu culiya' bi' li'. Lo'o jua'a ndya'a xne' su nga'a yu cha' nclye'e loo quichu' nu ntsu'u hichu' yu ti'i bi'.

²² Ndyalaa tsa nu nguju'i nu ti'i bi'; lo'o nu xca' jil'i ycu'i Ndyosi ni, ndyaa lo'o ngu' jil'i ca slo jyo'o cusu' Abraham, ca su tlyu nu ngua'ni cho'o ycu'i Ndyosi. Lo'o jua'a nguju'i nu culiya' bi', nguxatsi' ngu' jil'i li'.

²³ Pana nu lo'o cua ntsu'u nu culiya' bi' su nchcube' yu ca bilyaa, li' ngusicu'a hique yu na'a yu jil'i jyo'o cusu' Abraham tyijyu' ti, lo'o jua'a na'a yu cha' stu'ba ti ntucua jyo'o Lázaro lo'o.

²⁴ Li' ngusi'ya nu culiya' bi' jil'i Abraham: “Sti ya Abraham, cua'ni tya'na ti' nu'u jna'. Ta nu'u jil'i Lázaro jua cha' caa çalo'o xi hitya cha' co'o na', masi lo'o sne ti yu cuicha' yu xi tu'ba na' cha' ca'ya tyacala' xi ltse' na', cha' lye tsa tyique' nti' na' su ntsu'u na' lo' quii' re.”

²⁵ Li' nacuj jyo'o Abraham jil'i: “Sñi'”, nacuj, “tso'o tsa ngua hi lo'o nguti'i nu'u nde chalyuu. Lo'o Lázaro re ni, si'i jua'a ngua jil'i yu, cha' lye tsa nchcube' yu su nguti'i yu chalyuu. Bi' cha' caja su tso'o tyi'i yu ca nde juani; lo'o nu'u ni, nga'a cha' chcube' nu'u.”

²⁶ Tya ntsu'u la cha' jil'i cuare nde su ndi'i ya, ntsu'u sca laja cua'a tlyu cla'be laja su ndi'i cuare lo'o cu'ma; bi' cha' si ntsu'u ngu' nu nti' tsa nde slo cu'ma, ná caca jil'i ngu' tyaa ngu'. Lo'o jua'a cu'ma nu ntsu'u ma nde jua, ná caca jil'i ma tyaa ma ca nde.”

²⁷ Li' tya'na tsa nchcui' nu culiya' bi' lo'o: "Cua'ni nu'u sca cha' tso'o lo'o na', Abraham sti na'", nacuj nu culiya' bi'. "Ta jil'i Lázaro cha' tsa' yu to' tyi sti na'.

²⁸ ca su ntsu'u ca'yu tya'a ngu' tya'a na', cha' chcui' yu lo'o ngu', cha' ná caa ngu' ca nde su ntsu'u na' nchcube' na'."

²⁹ Pana nacuj Abraham jil'i: "Cua' jlo ti' ngu' bi' lcaa ña'a cha' nu nguscua jyo'o Moisés; jua'a nu xa' la quityi jil'i ycu' Ndyosi nu nguscua jyo'o cusu' cua sa'ni, ntsu'u bi' jil'i ngu' tya'a nu'u. Tso'o si cua'a jyacā ngu' jil'i cha' nu nscua lo quityi bi'."

³⁰ Li' nguxacuj nu culiya' bi' cha' jil'i: "Tso'o lacua, sti na' Abraham. Pana si tsa' sca ngu' jyo'o re ca su ndi'i ngu', li' culochu' ngu' cha' cuxi nu ndyu'ni ngu'."

³¹ Xa' nchcui' jyo'o Abraham lo'o nu culiya' bi' li': "Lo'o ná nti' ngu' taquiya' ngu' jil'i cha' nu nguscua Moisés, lo'o jua'a ná taquiya' ngu' jil'i jyo'o cusu' nu ngua'a loo ycu' Ndyosi cña jil'i cha' chcui' lo'o ñati, la cui' jua'a ná taquiya' ngu' jil'i xa' la cha' nu ta Ni lo'o ngu', masi tyu'u sca nu cua ngujuii chaca quiya' cha' chcui' lo'o ngu'".

17

Cuxi tsa caca si ntsu'u sca qui'ya nu ndulo la ji'na

¹ Chaca quiya' nchcui' Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i:

—Ntsu'u tsa ngu' nu nchcui' lo'o na cha' cua'ni na sca cha' cuxi, pana tya'na tsa sca ñati nu ndatsaa jil'i tya'a cha' cua'ni cha' cuxi lo'o.

² Tso'o la si tsa' ngu' xcuaa ngu' jil'i nu tyujo'o lo'o sca quee quichi tyaaca' yane yu, cha' nga'aa caja ñi'ya nu tatsaa yu jil'i ni sca ñati ñi'ya nti' nu sube re, cha' cua'ni ngu' cha' cuxi lo'o yu.

³ Cui'ya mā cuentya si cua'ni sca ngu' tya'a ndya'a mā sca cha' cuxi lo'o mā. Li' chcui' mā lo'o yu cha' nga'aa cua'ni yu cha' cuxi bi' lo'o mā. Lo'o si tya'achu' yu jil'i cha' cuxi bi', cua'ni mā cha' clyu ti' jil'i yu li'.

⁴ masi cati quiya' ta yu cha' ñasi' ti' jil'i mā sca tsa, lo'o cati quiya' caa yu cha' chcui' yu lo'o mā: "Cui'ya mā cha' clyu ti' jna', nga'aa cua'ni na' jua'a juani", ñacuj yu, li' nga'a cha' cui'ya mā cha' clyu ti' jil'i yu.

Quiña'a tsa cha' caca ji'na si jly'a ti' na ji'i ycu' Ndyosi

⁵ Li' nacuj nu ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i Jesús:

—Xtyucua nu'u jil'i ya cha' taca jly'a la ti' ya cha' jinu'u —nacuj ngu' jil'i.

⁶ —Jlo ti' mā cha' piti tsa sca si'yu cuxee —nacuj Jesús jil'i ngu'—, lo'o jua'a cu'mā ni, ná quiña'a tsa cha' nchca jil'i mā. Pana masi xti ti' cha' jly'a ti' mā jil'i ycu' Sti na', taca ñacuj mā jil'i yaca quityi re: "Tyu'utsu' nu'u ca su ndu re, yaa nu'u tyu nde lo hitya tyujo'o". Lo'o li' ña'a mā cha' taquiya' yaca bi' cha' nu cua nchcui' mā lo'o.

Ñi'ya nu nga'a cha' cua'ni na si ndyu'ni na cña ji'i ycu' Ndyosi

⁷ ¿Ñi'ya nti' cu'mā ni? ¿Ñi'ya cua'ni mā si ntsu'u sca msu jil'i mā nu ndyaa ne' quixi' cha' cula'a yuu cuentya jil'i mā, masi ndyaa yu cha' cña'asii yu jil'i bata jil'i mā? Nde ngusij lo'o ndyalaa ca ti' msu bi' ndyaa yu cña bi', ná tyiquee' ná chcui' mā lo'o yu ndi'ya: "Tya'a cly'a cua'a to' mesa cha' cua'ni nu'u sij juani".

⁸ Ná yala ñacuj mā jil'i yu jua'a, nti' na'. Ná tyiquee' ndi'ya chcui' mā lo'o yu: "Cua'ni cho'o cly'a caque' sij cha' cacu ya. Cly'o cacu ya co'o ya, cuati cacu co'o nu'u", ñacuj mā jil'i msu bi'.

⁹ ¿Ha tya ma xlya'be jil'i msu bi', cha' ndaquiya' yu cña nu ngulo ma jil'i? Ná ndu'ni xu'na msu jua'a.

¹⁰ Ñi'ya laca msu, jua'a laca cu'ma; nu lo'o ngua'ni ma lcaa cña nu culo ycu'i Ndyosi jil'i ma, nga'a cha' ñacu'i ma li': "Msu cuxi ti laca cuare, cha' cña nu nga'a cha' cua'ni ti ya, tsa bi' ti cña ngua'ni ya", ñacu'i ma.

Ngua'ni Jesús jo'o jil'i tii tya'a ñati nu ngusñi quicha nu ndyatsu' cuaña jil'i

¹¹ Nu lo'o ngusñi Jesús tyucui ndyaa nde Jerusalén, li' nteje tacui ngu' loyuu su cuentya Galilea, ndyaa ngu' nde loyuu su cuentya Samaria.

¹² Nu lo'o ndyalaa Jesús sca quichi piti bi', li' ndyacua tya'a yu lo'o tii tya'a ngu' quicha nu cua lijya ngu' slo yu; quicha nu ndyatsu' cuaña ntsu'u jil'i ngu' bi'. Pana tyijyu' ti ndyatü ngu' slo Jesús,

¹³ cuij tsa nhcui' ngu' lo'o yu li':

—Cusu' Jesús —nacui' ngu' li'—, cua'ni tya'na ti' nu'u jil'i cua.

¹⁴ Nu lo'o na'a Jesús jil'i ngu', li' nacui' yu:

—Yaa clya ma slo sti jo'ó cha' ña'a yu jil'i tyucui ña'a ma —nacui.

Ndu'u ngu' ndyaa ngu' li'. Pana su ndyaa ngu' tyucuij ti, ngua tii ngu' cha' xa' ngua lubii cuaña' ngu'; ndye cha' quicha ngu' li'.

¹⁵ Bi' cha' nguxtyuu tsaca yu quicha bi', cuij tsa nhcui' yu ndyu'ni chi yu loo ycu'i Ndyosi.

¹⁶ Li' ndyatü sti' yu slo Jesús, ndyaa stii yu lo yuu nde loo yu cha' ndya yu xlya'be jil'i Jesús. Ngu' Samaria laca yu bi', ngu' xa' tsu' laca yu.

¹⁷ Li' nacuij Jesús:

—¿Ha si'i tii tya'a ngu' nu ndyatsu' cuaña' ngu' ndyaca tso'o ngu' tsá? ¿Mala ngua nu chaca caa tya'a ngu' bi' juani?

¹⁸ Sca ti yu re nu si'i ngu' Israel tya'a na laca, bi' laca nu nguxtyuu cha' cua'ni tlyu yu jil'i ycu'i Ndyosi.

¹⁹ Li' nhcui' Jesús lo'o nu qui'yu bi':

—Tyatü nu'u cha' tyaa nu'u juani —nacui—. Cua ngua tso'o nu'u juani cha' jlya ti' nu'u cha' nu nda na' lo'o nu'u.

Ndi'ya caca lo'o tyalaa tyempo cha' caca ycu'i Ndyosi loo ne' cresiya jil'i ñati

²⁰ Lo'o li' nhcuañe ngu' fariseo jil'i Jesús ni jacua' tyalaa tyempo cha' caca ycu'i Ndyosi loo jil'i ñati. Nguxacu'i Jesús cha' jil'i ngu' bi' li':

—Si'i sca na nu tyaca' lijya tyijyu' laca cha' bi'.

²¹ Ná caca ñacu'i na ndi'ya: "Nde ti ndü bi'"; masi ndi'ya ná ñacu'i na: "Ndejua ntucua bi'". Na cua laca ycu'i Ni loo ca ne' cresiya jil'i ñati juani.

²² Li' nacuij Jesús jil'i ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i:

—Nde loo la tyalaa tyempo nu nti' tsa ma ña'a ma 'na, masi chaca tya tsa nde chalyuu tya tyil'i na' lo'o ma nti' ma, na' nu cua nda ycu'i Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati; pana nga'aa ña'a ma 'na li'.

²³ Chcu'i ngu' lo'o ma cha' jna' li': "Nde ti ndü yu"; lo'o jua'a chcu'i ngu': "Ndacua ndü ycu'i yu". Pana ná tsa ma, ná taquiya' ma jil'i cha' cuiñi nu nhcui' ngu' bi' —nacuij Jesús jil'i ngu'—.

²⁴ Se'i ti ntyiji'i xee tyi'yu nu lo'o ndyubi, pana tyaca' ña'a ngu' xee bi' tyucui nde cua; jua'a caca lo'o na' nu lijyaa cha' caca na' ñati, nu lo'o tyalaa tsá bi' lo'o ña'a ngu' jna' cha' caa na' chaca quiya'.

²⁵ Pana clyo nscua cha' lye tsa chcube' ycu'i na'. La cui' jua'a ngu' tya'a quichü tyi na xtyanu ti'i ngu' na.

²⁶ Ñi'ya ngua jil'i ñati nu nguti'i chalyuu sa'ni la, tya'a stu'ba ngu' lo'o jyo'o Noé bi', jua'a caca jil'i ñati chalyuu lo'o chaca quiya' tyaa na' nu lijyaa cha' caca na' ñati.

27 Tya'a stu'ba jyo'o Noé bi' ni, ngua'ni ngu' ta'a, ndyacu ngu', ndyi'o ngu', ngujui clyo'o ngu'; tsa bi' ti cha' ndube ti' ngu' ña'a cuayá' nu ndyalaa tyempo ngüiñá nu Noé bi' yaca ni'j tonu. Li' ndyatí yu ne' yaca ni'j bi' lo'o lcaa na nu ntsu'u ji'j yu. Lo'o li' ngua'ya tyo clyaa bi', ndye ñati chalyuu ngujui ngu'.

28 Lo'o la cui' ñi'ya ngua ji'j ngu' quichí su nguti'j jyo'o Lot, jua'a caca ji'j ñati chalyuu tsa bi'. Tya'a quichí tyi Lot ni, ndyacu ngu', ndyi'o ngu', ngüi'ya ngu' yu'ba, ndyujui' ngu' yu'ba, ndyataa ngu' xtya, ngüiñá ngu' ni'j; tsa bi' ti cña nu ndiya ti' ngu' ngua'ni ngu' bi'.

29 ña'a cuayá' nu ngulo ycuí' Ndyosi ji'j yu Lot bi' nde quichí Sodoma bi'. Li' ngusalú Ni quí' lo'o yuu sufri ndyaquí lo yuu. Ndye cha' ji'j lcaa ngu' Sodoma bi'; tya'a stu'ba Lot ni, ngujui lcaa ngu'.

30 Jua'a caca tsa bi' lo'o tyaa na' nu lijyaa cha' caca na' ñati; lo'o ña'a ngu' 'na chaca quiya', ná ca tii ngu' ni tsa caca bi'.

31 'Nu lo'o tyalaa tsa bi', si ntsu'u ngu' nu ndu ca que ni'j ji'j ngu', lo'o ca'ya ngu' ná caja tyempo ji'j ngu' cha' culo ngu' yu'ba ji'j ngu' nu ndi'j nde ni'j ji'j ngu'. Lo'o jua'a si ntsu'u ngu' ne' quixí, ná caja tyempo ji'j ngu' cha' xtyuu ngu' tyaa ngu' nde to' tyi ngu'.

32 Tyi'u ti' mā ñi'ya nu ngua ji'j nu cuna'a ji'j Lot tyempo bi'; ngua ti' ma' xtyuu ma' nde quichí, li' ngua'ni ycuí' Ndyosi cha' ndyaca ma' sca quee.

33 Chcuna' chalyuu ji'j mā si xcuí' nclyacua tsa ti' mā ñi'ya nu caca ji'j ycuí' ca mā; pana quije chalyuu ji'j mā si tyaja'a mā, masi cujuí' ñati ji'j mā xqui'ya na'.

34 'Cacha' na' ji'j mā ñi'ya nu caca si talya lo'o caa na'; si ntsiya tucua tya'a ñati laja' lo sca qui'ña ti, qui'ya ycuí' Ndyosi ji'j tsaca, tyanu chaca ycuí' ti li'.

35 Lo'o jua'a si nga'a tucua tya'a nu cuna'a ndyoo ngu' ndacua, qui'ya Ni ji'j tsaca, tyanu chaca li'.

36 Lo'o jua'a si ntsu'u tucua tya'a nu qui'yu lo cña ji'j ngu' ne' quixí, qui'ya Ni ji'j tsaca, tyanu chaca li'.

37 Lo'o ndyuna ngu' cha' bi', li' ndacha' ngu' ji'j Jesús:

—¿Macala caca jua'a, cusu'? —nacuj ngu'.

Li' nguxacuj Jesús cha' ji'j ngu':

—Ca su ntsiya sca na tyucu, ca bi' tyu'u ti'j culexu; jua'a nu lo'o tyu'u ti'j ñati lo'o tye chalyuu, chcube' tsa ngu' li'.

18

Cuij ji'j nu cuna'a ti'i nu cua ndatsaa ji'j bese

1 Ngulu'u Jesús ji'j ngu' cha' lu'ba ti chcui' ngu' lo'o ycuí' Ndyosi, cha' ná ca taja ti' ngu' tsiya' ti lo'o chcui' ngu' lo'o Ni. Ndi'ya ndyu'u cuij nu nda Jesús lo'o ngu' li':

2 —Sca quichí ntsu'u sca bese nu ná ndu'ni chí loo ycuí' Ndyosi, lo'o jua'a ná sca cha' ndube ti' yu.

3 La cui' quichí bi' ntsu'u sca nu cuna'a ti'i. Li' ndyaa ma' bi' ndyaa na'a ma' ji'j bese bi', cha' ntsu'u cha' cuxi nu ndyu'ni xa' ñati lo'o ma'; ngua ti' ma' cha' quiñi tso'o cha' ji'j ma' lo'o tya'a cusuu ma' slo bese.

4 Tyuu quiya' ndyaa ma' bi' slo bese, lo'o ná ndaquiya' bese bi' ji'j cha' nu nda ma' bi' lo'o. Ca tiya' la li' ngulacua ti' nu bese bi': “Masi ná ndaquiya' na' ji'j cha' nu nchcui' ycuí' Ndyosi, ni ji'j cha' nu nchcui' sca ñati chalyuu ná ndube ti' na';

5 pana cua'ni na' tisiya ji'j cha' nu nchcui' nu cuna'a ti'i re, cha' ña'a ti ndya'a nu cuna'a re nchcui' cua' ña'a ti lo'o na'. Bi' cha' cua'a na' xi ji'j”, nacuj

bese bi', "cua'ni na' tisiya ji' cha' nu nchcui' ma' re, cha' nga'aa caa la ma' su'ba ñasj' ma' 'na."

⁶Tya nchcui' la Jesús lo'o ngu' li':

—Jua'a nchcui' nu bese xña'a bi', li' nguxtyucua yu ji'i ma' bi', masi ná tso'o tyiquee yu —nacuj Jesús ji'i ngu'—.

⁷Pana tso'o tsa tyiquee ycui' Ndyosi, yala ti xtyucua Ni ji'i ñati nu cua ngusubi Ni ji'i, nu tya'na tsa nxi'ya ji'i Ni tsa lo'o talya. ¿Ha tiya' tsa xtyucua Ni ji'i ngu' nti' ma'?

⁸Ñacuj na' ji'i ma' cha' hora ti xtyucua Ni ji'i ngu' bi', cua'ni Ni cha' ti ti tyi'i ngu'. Pana nu lo'o chaca quiya' tyaa na' nu cua nda Ni 'na liyyaa cha' caca na' ñati, ¿ha ña'a ti tya quije 'na ñati nu jlya ti' ji'i ycui' Ndyosi Sti na'?

Sca cuij ji'i tucua lo ñati nu ndyaa ne' laa

⁹Nde chaca cuij nu nda Jesús lo'o ngu'; sca cuij cuentya ji'i ngu' nu tyixi tsa ndu'ni ji'i ycui' ca ti ngu', cha' xcui' cha' liñi ndu'ni ngu' bi' nti' ngu', cha' xcui' nxyi lo'o ti ngu' bi' ji'i xa' ñati. Ndi'ya nchcui' Jesús li':

¹⁰—Tucua tya'a ñati ndyaa ne' laa tlyu cha' chcui' ngu' lo'o ycui' Ndyosi. Tsaca ngu' bi' laca ngu' fariseo nu tacati tsa ndu'ni ycui' ngu', nti' ngu'; chaca ngu' laca sca ngu' cuxi nu nclyo cñi cña loo ngu' cuentya ji'i ngu' xa' tsu'.

¹¹Nu yu fariseo bi' ni, na ndu ti yu, ndi'ya nchcui' yu lo'o ycui' Ndyosi li': "Ndyosi", nacuj, "tsa xlya'be jinu'u cha' ná ndu'ni na' ñi'ya nu ndu'ni xa' ñati; xña'a tsa ndu'ni ngu', cuaana tsa ngu', suba' tsa ndu'ni ngu' lo'o clyo'o xa' ñati. Pana na' ni, ná ndu'ni na' jua'a, ni ná ndu'ni na' ñi'ya ndu'ni yu cuxi cua nu cuiñi ti nxñi quiña'a tsa cñi cña loo ngu'", nacuj nu yu fariseo bi' ji'i ycui' Ndyosi.

¹²"Tucua quiya' sca semana ná ndacu na' tyaja cha' ndu'ni tlyu na' jinu'u. Lo'o jua'a nda na' sa yu'be lcaa na nu ngua'ni na' ngana scaa semana jinu'u", nacuj yu fariseo bi'.

¹³Pana nu qui'yu nu nclyo cñi cña loo ngu' ni, tyijyu' ti ndyat yu; ná ntsu'u tyiquee yu cha' sícuaa yu xi cloo yu nde cua, cha' xñi'i tsa ti' yu ndu yu ndu'u ti yu tyiquee yu laja lo'o nchcui' yu lo'o ycui' Ndyosi: "Cua'ni tya'na ti' nu'u jna', Ndyosi Sti na', cha' ntsu'u tsa qui'ya jna'", nacuj nu qui'yu bi'. Tsa bi' ti cha' nchcui' yu.

¹⁴"Ndi'ya laca cha' nu nti' na' chcui' na' lo'o ma, cha' nu qui'yu nu nclyo cñi cña loo ngu' bi' ni, cua ngüityi ycui' Ndyosi qui'ya nu ntsu'u ji'i yu bi'; tso'o ti tyiquee yu lo'o nguxtyu yu ndyaa yu to' tyi yu. Pana ná ngua ji'i yu fariseo bi' jua'a, cha' nu ñati nu tlyu tsa ndu'ni ji'i ycui' ca ti, ntsu'u cha' caca tyuju'u ti' ñati bi' ca tiya' la; pana ñati nu tyuju'u tsa ti' ji'i cha' cuxi nu ntsu'u ji'i juani, ca tiya' la caca tso'o la cresiya ji'i cuentya ji'i ycui' Ndyosi.

Ngulacua Jesús ji'i nu sube

¹⁵Lo'o li' ñaa lo'o ngu' ji'i nu sube cuañi' cha' sta ya' ycui' Jesús hique ngu' sube bi'. Pana nu lo'o na'a nu ngu' nu ndyaca tsa'a bi' ji'i ñati nu liyya lo'o nu sube bi', lo'o ti nguxana ngu' bi' ngua'ni tyaala ngu' ji'i ñati nu liyya bi'.

¹⁶Li' ngusi'ya Jesús ji'i nu sube cha' caa ngu' slo yu. Li' nchcui' yu lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i bi':

—Ta ma' chacuyá' cha' caa nu sube ca slo na' —nacuj—, cha' sca nu sube ni, tso'o tsa nxñi cha' tso'o ji'i ycui' Ndyosi tyucui tyiquee bi' tsiya' ti. Lo'o jua'a taca cloo Ni cña ji'i ñati nu jua'a jlya ti' ji'i Ni, ñi'ya lo'o jlya ti' nu sube ji'i Ni.

17 Cha' liñi nda na' re lo'o ma; Ñati nu ná xñi cha' tso'o ji'i ycuí' Ndyosi ñi'ya nu nxñi sca nu sube cha' bi', ná ntsu'u chacuayá' tyatí ñati' bi' ca su laca ycuí' Ni loo.

Nhcui' sca nu culiya' lo'o Jesús

18 Ndacua ndu sca ñati' tlyu nu laca loo ji'i ngu' judío. Li' nchcuane yu bi' ji'i Jesús:

—Mstru, tso'o tsa ndu'ni nu'u —nacu— . ¿Ñi'ya cua'ni na' cha' caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye 'na? —nacu nu qui'yu bi'.

19 Li' nguxacuí Jesús cha' ji'i yu:

—¿Ni cha' laca nacu nu'u cha' tso'o tsa na'? —nacu Jesús ji'i yu bi'—. Sca ti ycuí' Ndyosi laca nu chañi cha' tso'o laca Ni.

20 Cua jlo ti' nu'u lcaa cña nu ngulo ycuí' Ndyosi ji'i ñati' tya sa'ni la, cha' nu nchcuí' quityi ndi'ya: “Ná cua'ni ma cha' suba' lo'o clyo'o xa' ñati'”, nacu quityi bi'. “Ná cujuí ma ji'i tya'a ñati' ma; ná cuaana ma; ná chcuí' ma cuentyu ji'i tya'a ñati' ma; cua'ni tlyu ma ji'i sti xtya'a ma, jua'a tucua ma cha' nu nchcuí' ngu' cusu' ji'i ma lo'o ma.” Jua'a cha' nu nguxtyanu ycuí' Ndyosi ji'na tya sa'ni la.

21 —Tya lo'o cuañi' na' cua ndaquiya' na' lcaa cha' bi' —nacu nu qui'yu bi' ji'i Jesús.

22 Nu lo'o ndyuna Jesús cha' bi', li' nacu:

—Chaca tya cha' tya lyiji cua'ni nu'u: yaa cujuí' lcaa cha' tso'o nu ntsu'u jinu'u, cha' tyu'u cñi nu fa ji'i ngu' ti'i; tyacua xi cha' tso'o jinu'u nde loo la ca su ntucua ycuí' Ndyosi li'. Lo'o cua ngua'ni nu'u cña bi', li' taca tya'a nu'u lo'o na'.

23 Nu lo'o ndyuna nu qui'yu bi' cha' nu nchcuí' Jesús, hora ti ngua xñi' ti' yu, cha' culiya' tsa yu.

24 Lo'o na'a Jesús cha' xñi' tsa ti' yu, li' nacu ji'i ngu' nu ndi' slo:

—Tucu tsa laca cha' ji'i ngu' culiya' cha' tyatí ngu' lo cha' ji'i ycuí' Ndyosi, cha' caca Ni loo ne' cresiya ji'i ngu'.

25 Lasa la cña laca cha' tyeje tacui sca na'ni quiya' cuxa, masi sca na'ni tonu, ñi'ya laca sca camello. Lasa la cha' bi'; tucu la cña laca cha' tyatí sca ngu' culiya' ca su laca ycuí' Ndyosi loo —nacu Jesús.

26 Lo'o ndyuna ngu' cha' bi', ndube tsa ti' ngu'.

—¿Tilaca taca ji'i clyaa ji'i nu cuxi lacua, cha' tyalaa ca slo ycuí' Ndyosi? —nacu ngu'.

27 —Bi' laca sca cha' nu ná nchca cua'ni ni sca ñati' chalyuu; pana ycuí' Ndyosi ni, nchca ji'i Ni cua'ni Ni cha' tyalaa ngu' slo Ni —nacu Jesús ji'i ngu' bi'.

28 —Cusu' —nacu Pedro ji'i—, cua nguxtyanu ya lcaa cha' nu ntsu'u ji'i ya cha' tya'a ya lo'o nu'u, ñi'ya nu nacu nu'u cha' cua'ni ya —nacu.

29 Li' nguxacuí Jesús cha' ji'i yu:

—Cha' liñi nda na' lo'o ma juani, cha' ná ntsu'u ni sca ñati' nu ndyaa tyijyu' cha' cua'ni cña cuentya ji'i ycuí' Ndyosi, lo'o li' nguxtyanu na' ji'i ngu' bi' jua'a ti. Ntsu'u quiya' ndyanu lcaa cha' tso'o nu ntsu'u ji'i ngu' bi', nu lo'o ndyaa ngu' cuentya ji'i ycuí' Ni; masi tyi ngu', masi clyo'o ngu', masi sti ngu', masi xtya'a ngu', masi sñi' ngu', nguxtyanu ngu' lcaa bi'.

30 Pana quiña'a la cha' tso'o caja ji'i ngu' bi' chalyuu juani, tsa ña'a cha' nu nguna' ji'i ngu' bi', ngua ti' ngu'; jua'a nde loo la, li' caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i ngu' bi'.

Xa' nchcuí' Jesús lo'o ngu' cha' cua cajaa ti ycuí'

³¹ Sca se'j ti ngusi'ya Jesús ji'j nu tii tyucuaa tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'j, cha' tyu'u ti'j ngu' slo yu cha' chcu' yu lo'o ngu':

—Tsa na nde Jerusalén juani —nacuj yu—, su caca lcaa cña nu nguscua jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'j ycu' Ndyosi cua sa'ni la, nu nguscua ngu' ji'j cua ña'a ca cha' nu caca 'na, na' nu lijya cha' caca na' ñati.

³² Cua ta ti ngu' 'na ji'j ngu' xa' tsu' cha' xty' lo'o ngu' 'na, cha' chcu' ngu' cha' ti' 'na, lo'o jua'a tu'u ngu' hitya sañi' ngu' 'na.

³³ Cloy quiji'j ngu' 'na lo'o reta, cuati cuju' ngu' 'na. Pana tsá nchca tyuna ni, li' tyu'ú na' chaca quiya'; ná tyanu na' lo'o ngu' jyo'o.

³⁴ Lcaa ngu' nu ndyaca tsa'a ji'j Jesús bi', ná ngua cuayá' ti' ngu' cha' bi', ni ná jlo ti' ngu' ni cha' laca nchcu' yu jua'a. Sca cha' tucui' ngua, ná nda ngu' cuentya ñi'ya ndyu'u cha' bi'.

Ngua'ni Jesús cha' ndyaca tso'o sca nu cuityi' ngu' Jericó

³⁵ Cua tyalaa ti Jesús to' quich' Jericó li'. Ca bi' nga'a sca nu cuityi' to' tyucuij, ndijña yu msta.

³⁶ Cha' quiña'a tsa ñati ndañi lijya tyucuij, bi' cha' nchcuane nu cuityi' bi' ji'j xa' ñati:

—¿Na ca ndyaca re? —nacuj yu.

³⁷ Li' nacuj ngu' ji'j yu cha' Jesús Nazaret bi' lijya tyucuij juani.

³⁸ Li' cuij tsa ngusi'ya nu cuityi' bi':

—Jesús, cha' David ngua jyo'o cusu' jinu'u —nacuj yu—, cua'ni tya'na ti nu'u jna' —nacuj.

³⁹ Ngu' nu ndyaa nde loo bi' ngusi'ya lo'o ngu' ji'j yu cha' ca ti yu cha' nxi'ya yu; pana ná ndyuna yu, cuij la nxi'ya yu li':

—Nu'u ni, nu tya'a ñati ji'j jyo'o David —nacuj yu—, cua'ni tya'na ti nu'u jna'.

⁴⁰ Li' ndatu Jesús cha' chcu' lo'o ngu' cha' caa lo'o ngu' ji'j yu quicha bi' slo. Nu lo'o cua ndu yu cacua ti slo, li' nchcuane Jesús ji'j yu cuityi' bi':

⁴¹ —¿Na laca nu nti' nu'u cha' cua'ni na' lo'o nu'u? —nacuj Jesús ji'j.

—Cusu' —nacuj yu—, nti' na' cha' cua'ni nu'u jo'o ji'j si'yu cloo na' —nacuj nu cuityi' bi'.

⁴² —Caca tso'o cloo nu'u lacua —nacuj Jesús ji'j—. Xqui'ya cha' jlya ti' nu'u cha' 'na, bi' cha' tyaca tso'o nu'u juani —nacuj Jesús.

⁴³ Hora ti ndyaca tso'o loo nu cuityi' bi', ngua ji'j yu na'a yu. Lo'o li' ndu'u yu ndya'a yu lo'o Jesús, ndyu'ni tlyu yu ji'j ycu' Ndyosi. Lo'o jua'a lcaa ñati nu na'a cha' bi', lo'o ngu' bi' ngua'ni tlyu ngu' ji'j ycu' Ndyosi li'.

19

Jesús lo'o Zaqueo

¹ Lo'o li' ndya'a Jesús ndyaa yu cla'be quich' Jericó bi'.

² Ca bi' ntsu'u sca nu qui'yu culiya' nu naa Zaqueo, xu'na ngu' nu nclyo cña loo ngu' laca yu.

³ Cua nti' yu tyuloo yu ji'j Jesús, pana ná nchca ña'a yu ji'j cha' quiña'a tsa ñati ndi'j. Lo'o Zaqueo ni, sata' ti yu.

⁴ Li' ngusna yu ndyatú yu nde loo ngu'; cha' ña'a cuaana ti yu ji'j Jesús, ndyacu' yu lo sca yaca quityi tyucuij su nga'a cha' tyeje tacui Jesús cacua ti.

⁵ Nu lo'o nteje tacui ti, li' nguxña'a Jesús nde cua, nchcu' lo'o Zaqueo bi':

—Zaqueo —nacuj Jesús ji'j yu—, cua'ya clya nu'u, cha' nga'a cha' tyalaa na' to' tyi nu'u juani.

⁶ Yala ntcha ti ngua'ya Zaqueo, cha' ndiya tsa ti' yu cha' nu nchcui' Jesús lo'o yu; tso'o tsa ntsu'u tyiquee yu ta yu su tyi'i Jesús.

⁷ Nu lo'o na'a ngu' cha' ndyaa Jesús slo Zaqueo bi', lcaa ngu' lye tsa nchcui' tube ngu' cha' ndyaa Jesús cha' tyanu toni'i ji'i sca ngu' cuxi, sca ñati nu ntsu'u tsa qui'ya ji'i.

⁸ Li' ndatu Zaqueo cha' chcui' lo'o Jesús:

—Ña'a xi ya'a, cusu' —nacu' yu—. Ta na' sa cla'be cha' tso'o nu ntsu'u 'na ji'i ngu' ti'i. Si tya ntsu'u na nu nguaana na' cha' cua ngüiñilo'o na' ji'i ngu', tya na' na bi' ji'i ngu', masi jacua tsa lo cua quije ji'i ngu' —nacu' Zaqueo li'.

⁹ —Juani cua ngulaá ngu' nu ndi'i ni'i re ji'i nu cuxi nu ntsu'u ji'i ngu' —nacu' Jesús li'—, cha' jua'a nu qui'yu re ni, tya'a ñati na lo'o jyo'o Abraham laca yu.

¹⁰ Cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati cha' clyana na' ji'i ñati nu nguna' chalyuu ji'i xqui'ya nu cuxi, lo'o jua'a cua'ni lyaá na' ji'i ngu' bi'.

Cui' ji'i tii tya'a cñi oro

¹¹ Laja lo'o nga'a ti ngu' ndyuna ngu' cha' nu nchcui' Jesús lo'o ngu', li' nda yu sca cui' lo'o ngu'. Na cua ngulala ti tyalaa ngu' lo'o Jesús to' quichí Jerusalén, lo'o ngua tii ngu' cha' ycu' Jesús laca nu Cristo, nu ñati tlyu nu cua caa ti chalyuu; ngua ti' ngu' cha' la cui' hora nu caca Ni loo ji'i ngu' laca li'.

¹² Bi' cha' nda Jesús cui' re lo'o ngu':

—Ntsu'u sca nu qui'yu, sca ñati tso'o. Cua tsa ti yu tyijyu' ca chaca chalyuu, ca su caja cña ji'i yu cha' caca yu loo ji'i ngu' tya'a quichí tyi yu; lo'o cua ngujui cña bi' ji'i yu, hora ti xtyuu yu tyaa yu chaca quiya', nti' yu.

¹³ Nu lo'o tya lyiji tsa yu, li' ngusi'ya yu ji'i tii tya'a ñati nu laca msu ji'i yu, cha' ta yu sca cñi ji'i sca ngu', sca cñi oro nu quiña'a ntsu'u loo. Li' nacui' yu ji'i ngu' msu bi': “Cua'ni ma ngana lo'o cñi re tyucu' tyempo nu tsa'a juani, ña'a cuayá nu tyaa na' chaca quiya'”, nacui' yu ji'i ngu'.

¹⁴ Pana nu ñati tya'a quichí tyi yu, ná tso'o nti' ngu' ña'a ngu' ji'i yu. Li' ngua'a lo ngu' bi' cña ji'i sca taju ñati cha' tsa lca'a ngu' ji'i yu, cha' ñacu' ngu' ji'i nu laca loo tyijyu' ndi'ya: “Ná nti' ya cha' caca nu qui'yu jua rey ji'i ya, cha' caca yu loo quichí tyi ya”, nacui' ngu'. Pana ná ndube ti' nu laca loo tsiya' ti bi', cha' nchcui' ngu' jua'a.

¹⁵ Bi' cha' ñaa yu lo'o cua ngujui cña cha' laca yu rey, ndyalaa yu to' tyi yu chaca quiya' li'. Nu lo'o ndyalaa yu, li' ngulo yu cña cha' tyaa ngu' msu nu nda yu cñi ji'i cha' cua'ni ngu' cña lo'o, cha' ca cuayá' ti' yu ni tsa lo ngua'ni ngu' ngana lo'o scaa cñi bi'.

¹⁶ Nacu' msu nu ndyalaa clyo bi': “Tii tya'a tsa lo nu nda nu'u 'na ngua'ni na' ngana”, nacui' msu bi' ji'i yu.

¹⁷ Li' nguxacu' rey cha' ji'i msu bi': “Tso'o tsa lacua. Sca msu tso'o laca nu'u. Liñi tsa ngua'ni nu'u, masi lo'o sca cña xti ti; bi' cha' ta na' chacuayá' cha' caca nu'u loo ji'i tii tya'a quichí cuentya jna'.”

¹⁸ Ndyalaa chaca msu li': “Cusu'”, nacui', “ca'yu tya'a tsa lo nu nda nu'u 'na ngua'ni na' ngana”, nacui'.

¹⁹ La cui' ti cha' nacui' rey bi' ji'i: “Culo nu'u cña ji'i ca'yu tya'a quichí cuentya jna' lacua”, nacui' rey ji'i msu bi'.

²⁰ Li' ndyalaa chaca msu bi': “Cusu'”, nacui', “nde ñaalo'o na' cñi jinu'u, cha' cua nguxco'o tso'o na' ji'i ne' sca pañito.

²¹ Ntsij na' xi ña'a na' jinu'u, cha' sca qui'yu tiji laca nu'u. Nscua' nu nchcuá' xa' ñati, bi' laca nu ndyiji jinu'u; lo'o jua'a ndu'ni nu'u clacua, masi xa' ñati ngua'ni cña bi'.”

22 Li' nacuj rey bi' ji'i: "Msu nu xña'a tsa laca nu'u. Xqui'ya cha' nchcui' nu'u jua'a, bi' cha' sta na' qui'ya hi' li'", nacuj rey. "Jlo ti' nu'u cha' laca na' sca ñati tiji, cha' nscua' nu nchcuá' xa' ñati, bi' laca nu caja jna'; jua'a ndu'ni na' clacua, masi xa' ñati ngua'ni cña bi', nacuj nu'u.

23 ¿Ni cha' laca ná nda nu'u cñi 'na jña xa' ñati lacua, cha' nu lo'o xtyuu na' tyaá na' chaca quiya', quije cñi 'na li'? Lo'o xi sñi' cñi quije 'na li' cha' tya ngu' 'na."

24 Li' nacuj rey ji'i ngu' nu ndi'i bi': "Xñi ma cñi ji'i yu re cha' ta ma ji'i msu tso'o nu cua ntsu'u tii tya'a cñi oro ji'i".

25 "Cusu", nacuj ngu' bi' ji'i rey bi' li', "na cua ntsu'u tii tya'a cñi oro ji'i yu bi'. ¿Ni cha' tya caja la xa' cñi ji'i yu?"

26 Nguxacuj rey cha' ji'i ngu' li': "Jua'a laca lo'o ñati nu ntsu'u sca cha' ji'i, tya ta na' quiña'a la cha' ji'i ñati bi'; pana ñati nu xixi ca cha' ntsu'u ji'i ni, si ná nti' cua'ni cña lo'o, hasta xlyaa' na' nu xti ti' cha' nu ntsu'u ji'i li'.

27 Lo'o juani ni, nu ngu' tya'a cusuu na' nu ná ngua ti' cha' caca na' rey ji'i ngu', tyaá lo'o clya ma ji'i ngu' bi' ca nde, cha' cujuui ma ji'i ngu' ca slo na'."

Ngua'ni ch̄i ngu' loo Jesús lo'o ndyalaa yu nde quichi Jerusalén

28 Lo'o cua nchcui' Jesús cha' bi', li' ndu'u yu ndyaa yu tyucuii tsa nde Jerusalén.

29 Nu lo'o cua tyalaa ti ngu' to' quich̄i Betfagé, jua'a to' quich̄i Betania nu nscua sii' ca'ya Olivos, li' ngulo Jesús cña ji'i' tucua tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i.

30 —Yaa ma ca quich̄i piti jua nu cacua ti ndyaca. Nu lo'o tyalaa ma jua, li' quije sca huru cuañi' ji'i ma nu ndu ndyaaca' ni', nu bilya tyucua ngu' ch̄u' tsiya' ti. Xat̄i' ma ji'i' cha' tyaá ma tyaalo'o ma ji'i' ni' ca nde.

31 Si ntsu'u nu ñacuj ji'i ma: "¿Ni cha' laca nxat̄i' ma ji'i' huru cua?", li' ñacuj ma ji'i' ngu' bi': "Jesús nu Xu'na ma nti' ji'i' ni'".

32 Ndyaa ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i' li'. La cui' ñi'ya nu cha' nu nacuj Jesús, jua'a ngua.

33 Nu lo'o ndu ngu' nxat̄i' ngu' huru bi', li' nchcuane nu laca xu'na huru bi' ji'i' ngu':

—¿Ni cha' laca nxat̄i' ma huru cua?

34 Li' nguxacuj ngu' cha' ji'i':

—Na cua'nijo'o ni' ji'i' nu Xu'na na.

35 Ñaa lo'o ngu' ji'i' huru bi' slo Jesús li'. Ngusta ngu' ste' ngu' hichu' ni', lo'o li' ngusacuj ngu' ji'i' Jesús hichu' ni' bi'.

36 Ñi'ya su ndyaa Jesús tyucuii, jua'a nguscana ngu' late' lo yuu li'.

37 Cua ca'ya ti'i ti ngu' sii' ca'ya Olivos, li' lo'o ti nguxana ngu' ndyu'ni tlyu ngu' ji'i' ycu'i' Ndyosi, cha' quiña'a tsa cha' tlyu cua na'a ngu'; cui' ngusi'ya ngu' cha' chaa tsa ti' ngu' li':

38 —Tso'o tsa ndyu'ni ycu'i' Ndyosi xqui'ya yu nu lijya re chacuayá' ji'i' ycu'i' Ni nu Xu'na na, cha' caca nu nde loo ji'na —nacuj ngu'—. Ti' ti tyi' lca na nu ntsu'u nde cua, nu cuentya ji'i' ycu'i' Ni laca. Masi juani ti cua'ni tlyu na ji'i' ycu'i' Ndyosi.

39 Ntsu'u sca tucua ti ngu' fariseo laja ñati bi', lo'o li' nchcui' ngu' lo'o Jesús: —Mstru —nacuj ngu' bi'—, chcui' nu'u lo'o ñati nu ndya'a lo'o nu'u cua, cha' ti' ti chca'a tu'ba ngu' xi.

40 Nguxacuj Jesús cha' ji'i' ngu' li':

—Si ca ti' ngu' re juani, xi'ya cua ña'a ca quee li' —nacuj Jesús.

41 Lo'o cua ndyalaa Jesús cacua ti to' quich̄i Jerusalén, ngusi'ya tsa yu lo'o na'a yu quich̄i bi'. Li' nacuj yu ji'i' ngu':

42 —Masi tsá juani ti nu lo'o tya ndyiji xi tyempo ji'i ma, si tyaja'a ma cuna ma, taca ta na' sca cha' lo'o ma; tso'o tsa caca ji'i ma li', ti ti tyi'i ma li'. Pana juani —nacuj Jesús—, ná nchca ca cuayá' ti' ma cha' re, cha' cua ntsu'u yacu' ti cha' re ji'i ma —nacuj—.

43 Pana tyalaa sca tsá cuxi ji'i ma. Lo'o li' cuiñá ngu' tya'a cusuu ma ngutu yuu tyucui ña'a to' quichí. Li' su'ba lo'o ngu' bi' tyucui ña'a to' quichí.

44 Cuityi ngu' quichí tyi ma, ña'a lo yuu ti, cujuui ngu' ji'i tya'a ndi'i ma; ná xtyanu ngu' ni sca quee nscua chu' tya'a quichí tyi ma, xqui'ya cha' ná ndyuloo ma jna' hora juani lo'o ñaa na' nu laca na' Sñi' ycu'i' Ndyosi ca su ndi'i ma.

Ngulo'o Jesús ji'i ngu' cuxi nu ntsu'u ne' laa tonu

45 Lo'o li' ndyaa Jesús lquichí, ndyatí yu ndyaa yu ne' laa tonu bi'. Li' nguxana yu ngulo'o yu ji'i ngu' nu ndyujui' yu'ba; jua'a ji'i ngu' nu ndy'i'ya yu'ba ca bi', lo'o ji'i ngu' bi' ngulo'o Jesús li'.

46 Nchcui' yu lo'o ngu' li':

—Ndi'ya cha' nu nscua lo quityi ji'i ycu'i' Ndyosi cuentya ji'i laa re —nacuj Jesús—: “Ni'i su caca chcu'i' lcaa ñati' lo'o ycu'i' Ndyosi, jua'a ñacu'i' ngu' cha' ji'i ni'i 'na", nacuj ycu'i' Ndyosi. Jua'a nscua lo quityi, pana juani cua ngua'ni ma ji'i cha' to' tyi ngu' cuaana laca ni'i re —nacuj Jesús ji'i ngu' bi'.

47 Lcaa tsá ndya'a Jesús nclyu'u ji'i ngu' ne' laa bi'. Lo'o ngu' sti jo'ó nu laca loo, lo'o mstru cha' jo'ó, lo'o ngu' cusu' ji'i quichí, ndya'a ngu' ncl yana ngu' ñi'ya caca cua'ni ngu' cha' cujuui ngu' ji'i Jesús.

48 Pana ná ngujui' ñi'ya nu cua'ni ngu' cha' cuxi bi', cha' cua quiña'a tsa ñati ndya'a lo'o yu, lo'o jua'a ndiya tsa ti' ngu' nduna ngu' cha' nu nchcui' yu.

20

Ndyu'ni Jesús cña chacuayá' ji'i ycu'i' Ndyosi

1 Ngua sca tsá nga'a Jesús ne' laa nclyu'u yu ji'i ñati; nchcui' yu cha' ji'i ycu'i' Ndyosi, ñi'ya nu ndu'ni lyaá Ni ji'i ngu'. Lo'o li' lijya lcaa sti jo'ó nu laca loo, lo'o mstru cha' jo'ó, lo'o ngu' cusu' ji'i quichí bi', stu'ba ti lijya ngu' slo Jesús.

2 Nchcuane ngu' bi' ji'i Jesús li':

—Cacha' clya ji'i ya: ¿tilaca nda chacuayá' jinu'u cha' cua'ni cña nu ndyu'ni nu'u? —nacuj ngu'.

3 Li' nguxacuj Jesús cha' ji'i ngu' bi':

—Jua'a na' xcuane na' sca cha' ji'i ma cha' xacu'i' ma cha' 'na:

4 ¿Tilaca nda chacuayá' ji'i jyo'o Juan cha' ntyucuatya yu ji'i ngu' lacua? ¿Ha ycu'i' Ndyosi? ¿Ha ñati chalyuu nda chacuayá' ji'i yu?

5 Lo'o li' nguxana ngu' nchcui' tube ngu' lo'o tya'a ngu':

—¿Ñi'ya ñacu'i' na juani? —nacuj ngu' ji'i tya'a ngu'—. Si ñacu'i' na cha' ycu'i' Ndyosi nda chacuayá' ji'i Juan bi', li' ndi'ya xacu'i' yu jua cha' ji'na: “¿Ni cha' ná jlya ti' ma cha' nu ngulu'u yu lacua?”

6 Si ñacu'i' na cha' ñati chalyuu nda chacuayá' ji'i Juan bi' ni, li' cujuui nu quiña'a tsa ñati nu ndi'i re ji'na lo'o quee, cha' tu'ba ji'i ycu'i' Ndyosi cha' nchcui' Ni lo'o ñati ngua jyo'o Juan bi', nti' ngu'.

7 Li' nguxacuj nu ngu' tlyu bi' cha' ná jlo ti' ngu' tilaca nda chacuayá' ji'i jyo'o Juan bi', cha' ntyucuatya yu ji'i ngu'.

8 Li' nacuj Jesús ji'i ngu':

—La cui' ti na', ná cacha' na' ji'i ma tilaca nda chacuayá' cha' cua'ni na' cña re —nacuj.

Cuij j'i' msu xña'a j'i' ngu'

⁹ Lo'o ti nguxana Jesús nda sca cuij lo'o ngu' nu ndu slo:

—Ntsu'u sca nu qui'yu nu ntsu'u sca lo'o su ndyataa yu yaca si'yu losu' tyixi j'i' yu. Lo'o li' nda yu yuu su ndu'ni yu cña ngüijña xa' ñati. Chacua' li' ndu'u yu ndyaa yu tyijyu' tyuu tsa tyempo.

¹⁰ Nu lo'o cua ndyalaa tyempo suu ngu' si'yu bi', li' ngulo nu xu'na yuu bi' cña j'i' sca msu j'i' yu, cha' tsaa jña j'i' ngu' nu ndyu'ni cña ne' lo'o j'i' yu, cha' ta ngu' sa yu'be si'yu nu nga'a cha' tyacua j'i' xu'na yuu bi'. Pana nu ngu' bi' ni, ngujui' ngu' j'i' msu bi', ngulo'o ngu' j'i'; lo'o nguxtyuu yu ñaa yu slo xu'na yu, ni sca na ná nda ngu' j'i'.

¹¹ Li' nda xu'na yuu bi' chaca msu ndyaa. Pana la cui' jua'a ngua'ni ngu' lo'o nu chaca msu bi'; chiya'a tsa nchcui' ngu' lo'o, li' ngujui' ngu' j'i', lo'o la cui' jua'a ná nda ngu' ni sca si'yu j'i'.

¹² Xa' nda xu'na yuu bi' j'i' chaca msu ndyaa, cha' jña yu na nu ntsu'u lo cña bi'. Pana lo'o yu bi', ti' tsa ngua'ni quicha ngu' nu ndyu'ni cña bi' j'i', ña'a cuayá' nu ngulo'o ngu' j'i' nde chu' lo'o bi'.

¹³ Lo'o li' ngulacua ti' xu'na yuu bi': “¿Ñi'ya cua'ni na' juani? Ndi'ya cua'ni na': Ta na' j'i' sñi' ycu' ca na' nu tyaca'a tsa jna' cha' tsaa ca bi'. Ná tyiquee' tyaja'a ngu' taquiya' ngu' j'i' yu bi'”, nacuj xu'na yuu bi' li'.

¹⁴ Nu lo'o na'a ngu' nu ndyu'ni cña ne' lo'o bi' j'i' yu cuañi' cha' lijya yu, li' ndi'ya nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu': “Yu cua laca nu nti' cha' qui'ya j'i' cña re. ¿Ni'ya cua'ni na' cha' cuju' na j'i' cha' tyanu cña re j'i' na, cha' caca na xu'na lo'o re?” nacuj nu ngu' cuxi bi' j'i' tya'a ngu' li'.

¹⁵ Hora ti ngulo'o ngu' j'i' sñi' xu'na yuu bi' chu' lo'o. Li' ndyujui' ngu' j'i'.

Li' nchcuane Jesús j'i' ngu' nu ndyuna cuij bi':

—¿Na laca cua'ni nu xu'na yuu bi' lo'o nu ngu' cuxi bi', nti' ma?

¹⁶ Nclyacua ti' na' cha' caa ycu' xu'na yuu tu'ni, cha' cuju' j'i' nu ngu' cuxi bi', lo'o li' ta yuu bi' j'i' xa' ñati cha' cua'ni ngu' cña ndacua.

Lo'o ndyuna ngu' cha' bi', li' nacuj ngu':

—¡Ná cua'ni ycu' Ndyosi jua'a!

¹⁷ Na'a tsa Jesús j'i' ngu', li' xa' nchcui' lo'o ngu' chaca quiya':

—¿Ni' cha' laca nu nchcui' quityi cusu' j'i' ycu' Ndyosi lacua? Ndi'ya nchcui' quityi bi':

La cui' quee tonu nu nguxcuaa cuiti ni' j'i' cha' ná tso'o ña'a nti' ngu',

cua ngujui cña nu cua'ni quee bi' juani;

ndu' bi' su ndulo la cha' j'i' cuentya j'i' ycu' Ndyosi.

¹⁸ Na' laca ñi'ya laca quee tonu bi' —nacuj Jesús—, cha' ñi'ya nu ngua'ni cuiti ni' lo'o quee bi', jua'a ndyu'ni ma lo'o na'. Pana si nti' ñati' cua'a j'i' cha' jna', nga'aa tso'o tyi' ñati' bi' li'; lo'o cua'ni cuayá' Ni j'i' lcaa ñati' chalyuu, tye cha' tsiya' ti j'i' ñati' nu ná ntaja'a xñi' cha' jna' lo'o tya nguti' ngu' nde chalyuu.

Cha' j'i' cñi cña loo ngu'

¹⁹ Lo'o li' lcaa sti jo'ó nu laca loo lo'o ngu' mstru cha' jo'ó, ngua ti' ngu' cha' xñi' ngu' j'i' Jesús cha' tyaa lo'o ngu' j'i' preso la cui' hora bi'; cua ngua cuayá' ti' ngu' bi', cha' j'i' ycu' ngu' nchcui' Jesús lo'o nchcui' yu cuij bi'. Pana ntsij ngu' xi j'i' ñati' quich' bi'.

²⁰ Li' ngusta ngu' j'i' ñati' cha' tyu cua j'i' Jesús, cha' cui'ya ngu' cuentya ni cha' ta yu; cuaana ti ngua'ni ngu' jua'a, cha' culacua ti' Jesús cha' ñati' tso'o laca ngu'. Na cua nti' ngu' cha' cuna ngu' sca cha' nu tyu'u tu'ba Jesús, lo'o li' xqui'ya cha' bi' taca j'i' ngu' sta ngu' qui'ya j'i' yu. Li' tyaa lo'o ngu' j'i' yu ya' ngu' gobierno, cha' cua'ni cuayá' ngu' j'i' yu.

21 Bi' cha' nchcuane ngu' cuiñi bi' ji'i Jesús li':

—Mstru —nacu'i nu ngu' cuiñi bi'—, jlo ti' ya cha' xcui' cha' liñi nchcui' nu'u. Tso'o tsa ndyu'u lcaa cha' nu ngulu'u nu'u. Si'i na tyaca'a la ndu'ni nu'u ji'i sca ngu'; masi culiya' ngu', masi nchca tsa ji'i ngu', stu'ba ti ndu'ni nu'u lo'o cua ña'a ca ñati. Cha' liñi ji'i ycu'i Ndyosi nclu'u nu'u.

22 Tyu'u cha' clyu ti' jinu'u, cacha' liñi nu'u ji'i ya: ¿Ha ntsu'u chacuayá' ji'na cha' ta na cñi cña loo na ji'i rey tlyu nu ndi'i xa' tsu' bi', o tso'o la si ná ta na cñi cña loo ji'i rey bi'? —nacu'i ñati bi' ji'i Jesús.

23 Ngua tii Jesús ña'a cha' cuiñi nu ntsu'u tyiquee ngu' lo'o nchcuane ngu' ji'i yu jua'a. Li' nacui' yu ji'i ngu':

—¿Ni cha' laca nchcui' cuayá' ma jua'a lo'o na? —nacu'i yu ji'i ngu'—.

24 Culu'u ma sca cñi plata 'na.

Li' ngulu'u ngu' nu cñi plata bi' ji'i yu.

—¿Tilaca laca nu ca ji'i lcu'i nu nga'a chu' cñi re? ¿Ti ji'i xtañi yu nu nscua chu' cñi re? —nacu'i Jesús ji'i nu ngu' cuiñi bi' li'.

25 Nguxacu'i ngu' cha' ji'i yu li':

—Xtañi rey tlyu nu ndi'i xa' tsu', bi' nga'a chu' cñi cua —nacu'i ngu' li'.

—Tso'o —nacu'i Jesús li'—, ji'i rey tlyu bi' tya ma lcaa na nu nga'a cha' ta ma ji'i lacua; jua'a ji'i ycu'i Ndyosi tya ma lcaa na nu ntsu'u cha' tya ma ji'i Ni.

26 Ná ngujui ñi'ya nu sta ngu' qui'ya ji'i Jesús nde su ndi'i ngu' quichi bi'. Pana ndube tsa ti' ngu' ji'i yu xqui'ya cha' nu cua nguxacu'i yu ji'i ngu' bi', bi' cha' ti' tya ndyaa ti'i ngu' bi' li'.

Nchcuane ngu' ji'i Jesús ñi'ya caca nu lo'o tyu'ú jyo'o ñati chaca quiya'

27 Ca tiya' la li' ndyalaa chaca taju ngu' judío, ndyaa na'a ngu' ji'i Jesús. Ngu' saduceo laca ngu' bi', ngu' nu nacui' cha' ná ntsu'u ni sca jyo'o nu taca ji'i tyu'ú chaca quiya'.

28 Lo'o li' nacui' ngu' bi' ji'i Jesús:

—Mstru —nacu'i ngu'—, nu ngua sa'ni nguscua jyo'o Moisés sca cha' lo quityi nu ndyanu ji'na. Ndi'ya nchcui' cha' bi': nu lo'o cua ngujui sca nu qui'yu lo'o ndyanu ti'i clyo'o yu, si ná ndi'i ni sca sñi' ngu', li' ntsu'u cha' ji'i tya'a ngula yu nu ntucua ycu'i ti' cha' caja clyo'o lo'o nu cuna'a ti'i bi'. Lo'o caja sñi' ngu' li', sñi' tya'a yu nu cua ngujui laca sñi' clyo' ñacu'i ngu'.

29 Pana ndi'ya ngua sca quiya': Nguti'i cati tya'a ngu' qui'yu xcui' tya'a ngula ngu'. Ngujui clyo'o nu cusu' la, pana ngujui yu lo'o bilya caja ni sca sñi' yu.

30 Tya'a ngula yu nu nchca tyucuaa ngujui clyo'o lo'o nu cuna'a ti'i bi' li', pana la cui' ti' ngujui yu lo'o bilya caja sñi' yu.

31 Lo'o jua'a tya'a ngula yu nu nchca tyuna, bi' ngujui clyo'o lo'o nu cuna'a bi'; jua'a lcaa tya'a ngu' bi', ngujui clyo'o ngu' lo'o nu cuna'a bi'. Pana ngujui ca ta'a cati tya'a ngu' qui'yu bi', lo'o ni sca sñi' ngu' ná ntsu'u lo'o nu cuna'a bi'.

32 Ca su ndye cha' li', lo'o nu cuna'a bi' ngujui li' —nacu'i ngu' ji'i Jesús—.

33 Nu lo'o tyu'ú lcaa jyo'o chaca quiya', ¿tilaca laca nu caca clyo'o nu cuna'a bi' chañi ca? Lo'o ngutu'ú nu cuna'a bi' chalyu, ngujui clyo'o cho' lo'o tsaca yu, lo'o li' ngujui clyo'o cho' lo'o chaca yu, ña'a cuayá' nu ngujui clyo'o lo'o ca ta'a cati tya'a ngu' bi'. ¿Tilaca laca nu chañi ca cha' ngua clyo'o cho' bi'?

34 Li' nguxacu'i Jesús cha' ji'i ngu' bi':

—Nde chalyu cua ña'a ca ngu' qui'yu lo'o ngu' cuna'a ndyiji clyo'o ngu'.

35 Pana ñati nu caja chaca chalyu nu ná nga'a cha' tye ji'i ngu' ca slo ycu'i Ndyosi ni, nu lo'o tyu'ú ngu' bi' chaca quiya', nga'aa caja clyo'o ngu', ni nga'aa ta ngu' ji'i sñi' ngu' cha' caca clyo'o ngu',

³⁶ cha' ca bi' nga'aa ntsu'u cha' cajaa ngu' tsiya' ti. Caca ngu' bi' ñi'ya laca xca nu ndi'i slo ycu'i Ndyosi; caca ngu' sñi' ycu'i Ndyosi tsiya' ti, cha' cua ndyu'ú ngu' chaca quiya'.

³⁷ Jyo'o cusu' Moisés ndacha' ji'na cha' chañi cha' tyu'ú jyo'o ñati chaca quiya'. Lo quityi bi' nguscua Moisés ñi'ya ngua lo'o na'a yu yaca ca'cña ti nu ndyatú quii' tyucui ña'a lo yaca bi', pana ná ndye ndyaqu'i bi'. Li' nguañi nchcui' ycu'i Ndyosi laja quii' bi' lo'o nacui Ni cha' Xu'na jyo'o Abraham laca Ni, Xu'na jyo'o Isaac laca Ni, Xu'na jyo'o Jacob laca Ni. Ñati tya'a na nu nguti'i chalyuu re cua sa'ni la ngua ngu' jyo'o bi'.

³⁸ Pana ná nacui quityi bi', cha' na cua ngua ycu'i Ndyosi Xu'na ngu' bi', masi ña'a ti tya laca Ni Xu'na ngu' bi' juani; jua'a ndyu'u cha' bi'. Bi' cha' lo'o ji'i ñati lu'ú laca Ni loo, lo'o jua'a nti' tsa Ni cha' lcaa ñati chalyuu tyi'i cuentya ji'i ycu'i Ni —nacui Jesús.

³⁹ Li' nacui sca tucua ti mstru cha' jo'ó bi' ji'i Jesús:

—Cusu', tso'o tsa nchcui' nu'u —nacui ngu' ji'i.

⁴⁰ Ndyutsii ngu' li'. Nga'aa ngua'ni tyiquee ngu' cha' chcu'i ngu' xi xa' la cha' lo'o Jesús.

Nchcuane Jesús ji'i ngu' cuentya ji'i nu Cristo

⁴¹ Li' nchcuane Jesús ji'i ngu':

—¿Ni cha' laca nacui ngu' cha' rey David ngua jyo'o cusu' ji'i Cristo?

⁴² Ndi'ya cha' nguscua ycu'i David bi' lo quityi Salmos:

Ycu'i Ndyosi nu laca Xu'na na nacui ji'i Cristo nu Xu'na na':

“Tyucua nu'u nde la'a tsu' cui' na, cha' stu'ba ti caca nu'u loo lo'o na'”, nacui Ni,

⁴³ “ña'a cuayá' nu cua'ni tye na' cha' ji'i lcaa tya'a cusuu nu'u”, nacui ycu'i Ndyosi ji'i Cristo li'.

⁴⁴ Xu'na na', ngua'ni ycu'i David ji'i Cristo. ¿Ñi'ya caca chcu'i ngu' cha' jyo'o cusu' ti ji'i Cristo ngua David lacua?

Ngusta Jesús qui'ya ji'i mstru cha' jo'ó bi'

⁴⁵ Lo'o li' nchcui' Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i. Lo'o jua'a lcaa ñati nu ndi'i slo nchca'a jyaca ngu' ji'i cha' nu nchcui' Jesús lo'o ngu' bi':

⁴⁶ —Tii ti ti' ma' cha' ná cñilo'o mstru cha' jo'ó jua' ji'i ma'. Ndiya tsa ti' mstru bi', cha' laca ngu' tlyu; bi' cha' lacu' ngu' bi' late' tyucui' cu', cha' lye tsa cua'ni ch'i ngu' loo ngu' bi' lo'o tsa'a ngu' bi' lcaya', jua'a nti' ngu' mstru bi'. Xcu'i lo yaca xlya nu tso'o la ña'a ntyucua ngu' bi' ne' laa ji'i ngu', jua'a ntyucua ngu' bi' ca su tso'o la lo'o ndya'a ngu' bi' ta'a.

⁴⁷ Hasta nxlyaa' ngu' bi' ña'a tsaca ni'i ji'i nu cuna'a ti'i. Cñilo'o ti ngu' bi' ji'i ñati cha' ñati tso'o laca ngu' bi'; bi' cha' quiña'a tsa cha' jo'ó nchcui' ngu', tyiquee' tsa nchcui' ngu' lo'o ycu'i Ndyosi li'. Pana tucua cha' ntsu'u tyiquee ngu' bi'; bi' cha' tlyu la cha' ti' caca ji'i ngu' bi', lye la chcube' ngu' bi' li'.

21

Cha' tso'o ji'i nu cuna'a ti'i

¹ Lo'o li' na'a Jesús ji'i ngu' culiya' nu ndya'a ne' laa, cha' nsu'ba ngu' cñi ne' cñá' su tyu'u msta.

² Lo'o jua'a na'a yu ji'i sca nu cuna'a ti'i nu ngusu'ba tucua tya'a ti cñi sube ne' cñá' bi'.

³ Li' nchcui' Jesús lo'o tya'a ndya'a yu:

—Chañi cha' nu nda na' lo'o ma, cha' quiña'a la cñi nda nu cuna'a ti'i jua que lcaa xa' ñati.

4 Nu ngu' culiya' jua ni, nda ngu' xi cñi nu cua ntyucua ti ji'i ngu'; lo'o nu cuna'a ti'i jua ni, ti'i tsa, pana cua nda ma' lcaa nu ntsu'u ti xi ji'i ma' cha' tyiji yu'u ji'i ma' chalyuu re.

Ngulala ti cati nu laa tonu bi'

5 La cui' hora ndu xi ñati nchcui' ngu' cha' ji'i laa tonu bi', lo'o jua'a nchcui' ngu' cha' ji'i quee nu tso'o tsa ña'a nu ntsu'u ji'i laa bi'; nchcui' ngu' cha' ji'i na nu tso'o tsa ña'a, na nu cua nda ngu' ña'a msta ti ji'i cha' caca tso'o la ña'a ne' laa bi'. Li' nchcui' Jesús cha' ji'i laa bi':

6 —Tyalaa tsā nu tye cha' ji'i lcaa na nu ña'a cu'ma re juani cati, ña'a cuayá' nu nga'aa tyanu ni sca quee nu xñi ca'a chu' tya'a.

Cha' ti'i nu caca lo'o cua tye ti chalyuu

7 Li' nchcuane ngu' ji'i Jesús:

—Mstru, ¿ni jacua' caca cha' bi'? —nacui' ngu' ji'i Jesús—. ¿Ñi'ya caca ca cuayá' ti' ya lo'o cua caca ti cha' cuxi bi'?

8 —Cui'ya ma' cuentya —nacui' Jesús li'—, cha' ná tucui cñilo'o ji'i ma. Quiña'a tsa ngu' caa ngu' nu ñacui' cha' Cristo laca ycu'i' ca ngu': “Juani ndyalaa tyempo bi'”, ñacui' ngu' bi'. Pana ná xñi ma' cha' ji'i ngu' bi'.

9 Nu lo'o caja cha' ji'i ma' cha' cua liya tyempo cusuu, masi nde quichi tyi ma, masi tyijyu', ná cutsii ma' li'. Nga'a cha' caca lcaa cha' bi' clyo la, pana tya lyiji tyalaa hora tye chalyuu.

10 Li' tya nda la Jesús cha' lo'o ngu':

—Xuu tya'a ñati sca tsu' lo'o ngu' chaca tsu', jua'a xuu tya'a ñati sca quichi tlyu lo'o ñati chaca quichi tonu.

11 Lye tsa clyacui' chalyuu li', lye tsa caca jbi'ña ji'i ngu'; cua ña'a ca quichi caa quicha tyaala nu xñi ji'i lcaa ngu' li'. Lye tsa ña'a caca nde cua, tyi'i yutsii tya chalyuu lo'o ña'a ngu' sca na tlyu nu tyaca nde cua.

12 Lo'o cu'ma ni, nu lo'o tya lyiji caca cha' bi', li' xñi ngu' ji'i ma' cha' sca' ngu' ji'i ma, ta ngu' cha' ti'i ji'i ma, sta ngu' qui'ya ji'i ma su ndyu'u ti'i ngu' ne' laa; lo'o jua'a su'ba ngu' ji'i ma ne' chcu'a, tsaa lo'o ngu' ji'i ma slo rey, jua'a slo xa' ngu' nu laca loo, xqui'ya cha' ngusñi ma' cha' 'na.

13 Masi cuxi tsa caca cha', pana caja tyempo ji'i ma' cha' chcui' ma' cha' jna' lo'o ngu' li'.

14 Ná quiña'a tsa cha' clyacua ti' ma' yala la, ñi'ya nu chcui' ma' lo'o ngu' nu laca cña cha' cua'ni lyaá ycu'i' ca ti ma' ji'i ma.

15 La cui' hora bi' cua'ni na' cha' ca'ya cha' hique ma' cha' ca jlo ti' ma' ñi'ya nu chcui' ma' lo'o ngu' bi', cha' ná caja cha' nu xtyacui' tya'a cusuu ma' lo'o ma, cha' ná caja ñi'ya nu chcui' loo ngu' ji'i ma.

16 La cui' sti ma, la cui' ngu' tya'a ngula ma, masi tya'a tyijyu' ti ma, masi tya'a tso'o ma, la cui' ca ngu' bi' tsaa lo'o ngu' ji'i ma slo ngu' tisiya. Lo'o ntsu'u cu'ma nu cujuui' ngu' ji'i ma li',

17 cha' tyucui' ña'a chalyuu ntsu'u quiña'a tsa ngu' nu ti'i ti' ngu' ña'a ngu' ji'i ma xqui'ya na'.

18 Pana ná hcuna' ni sca quicha' hique cu'ma cuentya ji'i ycu'i' Ndyosi.

19 Nu lo'o cua ndalo ma' ji'i lcaa cha' cuxi bi', li' tya caja chalyuu ji'i ma' lo'o cua ndye cha'.

20 Pana nu lo'o ña'a ma' cha' nsu'ba lo'o ngu' cusuu tyi'i ca to' quichi Jerusalén re, li' ca cuayá' ti' ma' cha' cua tye ti cha' ji'i quichi tyi ma re.

21 Lo'o li' lcaa cu'ma, lo'o lcaa ngu' nu tya ndi'i loyuu su cuentya Judea re, nga'a cha' xna ma' tyaa ma' tyu'u cuatsi' ma' nde ca'ya; jua'a ngu' nu ndi'i

quichí Jerusalén re, ntsu'u cha' tyu'utsu' ngu' quichí re; jua'a ngu' nu ndi'í ne' quixí', nga'aa caja tyempo cha' tyaa ngu' nde quichí.

²² Tsa chcube' mā caca tsā bi', lo'o li' nga'a cha' tyu'u tucua lcaa cha' nu nscua lo quityi cusu' cha' caca.

²³ Tya'na tsa caca jil'í ngu' cuna'a nu ntsu'u sñi' tsa bi'; jua'a tya'na tsa caca jil'í nu ngu' cuna'a nu ntsu'u cubi' cuañi' nu tya ndyati', cha' lye tsa tyu'u cha' ti'í lo yuu; cuxi tsa cha' ti'í caca jil'í ngu' li'.

²⁴ Ntsu'u ngu' nu cajaa laja cha' cusu' bi', lo'o jua'a ntsu'u xa' la ngu' nu tyaa ngu' preso lcaa lo yuu su cuentya jil'í xa' nasiyu tyijyu' la. Satá quiya' ngu' xa' tsu' bi' jil'í quichí Jerusalén re, ña'a cuayá' nu tye tyempo nu ngujui chacuayá' jil'í ngu' bi', cha' caca ngu' loo ca nde.

Ndi'ya caca lo'o chaca quiya' caq ycuí' nu cua nda Ni jil'í lijya cha' caca ñati

²⁵ Tyu'u tucua cuayá' nu tyaca' ña'a ngu' lo cuichaa li', jua'a lo co', la cui' jua'a lo cualya nu ntsu'u nde cua. Lo'o li' lye tsa quichí cha' hique ñati chalyuu; cutsi' tsa ngu' li', xqui'ya cha' lye tsa cañi' ntyijil'í clyoo' lo hitya tyujó'o.

²⁶ Hasta tyucua ti ti'í ñati, xqui'ya cha' cutsi' tsa ngu' laja lo'o ntajatya ngu' si tya caca la cha' cuxi bi'; lye tsa culacua ti' ngu' na ca caca chalyuu. Lo'o jua'a lye tsa quiña lcaa cui' nu ntsu'u nde cua.

²⁷ Li' ña'a ngu' jil'í ycuí' na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati, ña'a ngu' lo'o tyaa na' laja coo nu ndubi tsa ña'a. Tlyu tsa chacuayá' ngujui jna' cha' tyaa na' li'; jua'a lye tsa quijil'í xee loo na' lo'o caq na' li', nu lo'o caca na' loo.

²⁸ Nu lo'o xana caca cha' bi', li' cua'ni tlyu mā tyiquee mā, taca ca chaa ti' mā chaca quiya' cha' cua ngulala tsa clyaa mā li' —nacuj Jesús.

²⁹ Lo'o jua'a nda Jesús chaca cui' re lo'o ngu' li':

—Ña'a mā xi jil'í cua ña'a ca yaca quityi, ña'a mā xi jil'í yaca ntsati';

³⁰ lo'o ña'a mā cha' cua ntucua laca', li' nchca cuayá' ti' mā cha' cua ngulala ti caca ni tyo.

³¹ La cui' jua'a caca lo'o caca lcaa cha' nu cua nchcui' na', li' ca cuayá' ti' mā cha' cua caq ti' ycuí' Ndyosi cha' caca Ni loo.

³² Chañi' cha' nu nda na' lo'o mā —nacuj Jesús—, caca lcaa cha' bi' lo'o bilya tye cha' jil'í ñati' nu lu'ú chalyuu juani.

³³ Tye cha' jil'í lcaa na nu ntsu'u nde cua, tye cha' jil'í lcaa na nu ntsu'u nde lo yuu, pana ná tye cha' jil'í cha' nu cua nchcui' na' lo'o mā; nga'a cha' caca cha' bi'.

³⁴ Cui'ya mā cuentya, cua'a mā jil'í ycuí' ca mā cha' tii ti ti' mā tyil'í mā lo'o tyalaa tsā bi'; si culij'í yu'u ti mā chalyuu jil'í mā jua'a ti lo'o ndya'a tsa mā calle, lo'o cu'bi ti mā, la cui' jua'a si ntsu'u tyuu tya'a cha' nu ndube tsa ti' mā jil'í, ná caca tyil'í mā tii ti ti' mā li'. Ñi'ya ndyacu' sca lco'o,

³⁵ jua'a caca nu lo'o tyalaa tsā bi' ca su ndi'í lcaa ñati' lu'ú tyucui' ña'a chalyuu.

³⁶ Tii ti ti' mā tyil'í mā chalyuu lacua. Lcaa tyempo hcui' mā lo'o ycuí' Ndyosi cha' xtyucua Ni jil'í mā, cha' talo mā lo'o caca cha' cuxi bi' chalyuu. Lo'o li' caja ñi'ya nu tyalaa mā su tyucua ycuí' na' nu cua nda Ni 'na lijyaa cha' caca na' ñati, cha' cua'ni cuayá' na' jil'í mā —nacuj Jesús jil'í ngu'.

³⁷ Lcaa tsā ndacua ndya'a Jesús nclyu'u yu jil'í ngu' ne' laa tonu ca quichí Jerusalén bi'; lcaa talya ndyu'u yu ndyaa yu ndi'í yu nde lo ca'ya nu ntucua cacua ti, nu naa ca'ya Olivos.

38 Lcaa tsá, tlya tsa ndya'a quiña'a ñati ne' laa tonu bi', cha' cuna ngu' ni cha' nda Jesús.

22

Cuaana ti ngüiñi cha' ji'i ngu' lo'o tya'a ngu' cha' xñi ngu' ji'i Jesús

1 Cua ngulala ta'a nu lo'o ndacu ngu' judío sca lo xlyá nu ná lo'o scuá tiye' ndya'; ta'a pascua, jua'a naa ta'a bi'.

2 Lo'o nu ngu' sti jo'ó nu laca loo lo'o mstru cha' jo'ó bi' ni, ncl yana ngu' ñi'ya caca cha' cujuui ngu' ji'i Jesús, masi ntsii ngu' ji'i ñati quichí.

3 Li' ndyatí ycuí' nu xña'a nu naa Satanás ne' cresiya ji'i Judas Iscariote, masi la cui' tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús laca yu bi'.

4 Bi' laca nu ndyaa, ndyaa na'a ji'i ngu' sti jo'ó nu laca loo lo'o ji'i ngu' nu laca cña ne' laa. Li' nchcui' yu lo'o ngu' bi' ñi'ya nu cua'ni yu cha' tya yu ji'i Jesús ya' policía, cha' tyaa lo'o ngu' ji'i slo sti jo'ó bi'.

5 Tso'o tsa ngua ti' ngu' sti jo'ó bi'. Lo'o li' nacuj ngu' bi' ji'i yu cha' ta ngu' cñi ji'i;

6 ngüiñi cha' ji'i yu lo'o ngu', bi' cha' nguxana yu ngulana yu ñi'ya nu cua'ni yu cha' tyaa lo'o yu ji'i Jesús laja lo'o ná ndi' ñati.

Chaca tya quiya' ndyacu Jesús sji lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i

7 Li' ndyalaa tsá ta'a nu ndacu ngu' xlyá tiji; la cui' tsá bi' ntsu'u cha' cujuui ngu' xlyá' cuañi' cha' cacu ngu' sji ta'a pascua bi'.

8 Li' ngulo Jesús cña ji'i Juan lo'o ji'i Pedro:

—Yaa clya mā cha' cua'ni cho'o mā sji nu cacu na cuentya ji'i ta'a pascua —nacuj yu ji'i ngu' bi'.

9 Li' nchcuane ngu' bi' ji'i yu:

—¿Macala nti' nu'u cha' cua'ni cho'o ya sji bi'?

10 Nguxacuj Jesús cha' ji'i ngu' bi' li':

—Nu lo'o tyalaa mā to' quichí, li' tyacua tya'a mā lo'o sca nu qui'yu nu ntucua sca te' hitya scu yu —nacuj Jesús—. Tyu'u lca'a mā ji'i yu ña'a cuayá' nu tyalaa mā toni' su tyatí yu ni'.

11 Li' chcuí' mā lo'o ngu' ca tyi bi': “Ndi'ya ñacuj mstru ji'na jinu'u: ¿Macala ntucua cuarto su caa ná' cha' cacu na' sji lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a 'na, cha' cua'ni ya ta'a pascua re?” ñacuj mā ji'i yu.

12 Li' culu'u yu sca cuarto ji'i mā, sca cuarto tlyu ca cua la nu cua laca ngua tso'o. Ca bi' cua'ni cho'o mā sji bi' —nacuj Jesús ji'i ngu'.

13 Ndu'u ngu' ndyaa ngu' bi' li'; lo'o ñi'ya nu nacuj Jesús ji'i ngu' cha' caca cha' bi', jua'a ngua cha'. Li' ngua'ni cho'o ngu' sji cuentya ji'i ta'a pascua bi'.

14 Nu lo'o ndyalaa hora cha' cacu ngu' sji, li' ndyaa tucua Jesús to' mesa lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i bi'.

15 Li' nacuj yu ji'i ngu' bi':

—Tya sa'ni nti' tsa na' cha' cacu na' sji ta'a pascua re lo'o cu'mā, nu lo'o tya lyiji ti cajaa na' —nacuj Jesús—.

16 Nti' na' cacha' na' ji'i mā cha' ni chaca quiya' nga'aa cua'ni na' ta'a re lo'o cu'mā ña'a cuayá' nu tye chalyuu, lo'o li' cacu na' stu'ba ti lo'o caca ycuí' Ndyosi loo ji'i lcaa ñati.

17 Li' ngusñi Jesús sca vaso vino, ndya xly'a'be ji'i ycuí' Ndyosi li'. Ndi'ya nacuj yu ji'i nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i bi' li':

—Co'o mā vino nu ntsu'u ne' vaso re, lo'o jua'a ta mā vino re co'o ca ta'a tya'a mā —nacuj Jesús li'—.

18 Chañi cha' nu ndacha' na' jii' mā, cha' nga'aa co'lo na' vino lo'lo mā ña'a cuayá' nu caca ycu' Ndyosi loo jii' lcaa ñati.

19 Nu lo'lo cua ntsu'u xlyá bi' ya' Jesús, li' ndya xly'a'be jii' ycu' Ndyosi, cuati ngusa'be yu xlyá bi', cha' tacha jii' ngu'. Li' nchcui' yu lo'lo ngu':

—Nde laca na', ycu' cuaña' na' laca re. Na cua nda ycu' Ndyosi Sti na' 'na cha' cajaa na' cha' caca tso'lo cha' jii' cu'mā. Tyi'u ti' mā 'na lo'lo cacu mā xlyá re.

20 La cui' jua'a ngua'ni Jesús lo'lo vaso bi' lo'lo ndye ndyacu ngu'.

—Lo'lo co'lo mā vino re tyi'u ti' mā jii' cha' cucui' nu cua quiñi ti jii' ycu' Ndyosi lo'lo mā —nacui' Jesús li'—. Nu lo'lo cajaa na' lo crusi, li' tyalú tañi na' xqui'ya cu'mā.

21 Pana nga'a yu juani la cui' yu nu cuju' cresiya 'na jii' ngu' cuxi; stu'ba ti nga'a yu bi' to' mesa re lo'lo na' —nacui' Jesús li'—.

22 Nga'a cha' tsa'a na' nu cua lijyaa cha' caca na' ñati, tsa'a tyucui' su cua nscua cuayá' cha' tsa'a cuentya jii' ycu' Ndyosi Sti na'. Pana tya'na tsa nu qu'iyu nu cua cuju' ti cresiya 'na jii' ngu' cuxi bi'.

23 Li' nguxana ngu' nchcui' ngu' lo'lo tya'a ndi' ti ngu':

—¿Tilaca laca nu tya jii' mstru ji'na re ya' ngu' xña'a? —nacui' ngu'.

Nchcui' tyucuaa ti' ngu' lo'lo tya'a ndyaca tsa'a ti ngu'

24 Lo'lo ti nguxana ngu' nchcui' tyucuaa ti' ngu' lo'lo tya'a ndyaca tsa'a ti ngu', nchcui' ngu' cha' jii' tilaca nu caca loo la jii' tya'a ngu'.

25 Laja li' xa' nchcui' Jesús lo'lo ngu' chaca quiya':

—Cua ña'a ca xu'na chalyuu, tso'lo tsa nclyo bi' cña jii' ñati jii'; ñati nu tso'lo tsa ndu'ni laca nu laca loo bi', nacui' ngu' li'.

26 Pana cu'mā ni, ná ntsu'u cha' cua'ni mā jua'a lo'lo tya'a mā. Ndi'ya cua'ni mā tso'lo la: nu lo'lo nti' mā cha' ndulo la cha' jii' mā que cha' jii' tya'a mā ni, li' nga'a cha' cua'ni mā ñi'ya si laca mā nu cuañi' la jii' tya'a mā —nacui' Jesús jii' ngu' bi'—. Jua'a cu'mā nu nti' mā culo mā cña jii' tya'a mā ni, nga'a cha' cua'ni mā cña cuentya jii' lcaa tya'a mā.

27 ¿Tilaca laca nu ndulo la cha' jii' lacua? ¿Ha nu ntucua to' mesa cha' cacu? ¿Ha msu nu nxacu jii' yu? Chañi cha' yu nu ntucua to' mesa ni, bi' laca nu ndulo la cha' jii', cha' bi' laca xu'na ngu'. Pana nu na' ni, ñi'ya si laca na' sca msu jii' mā, jua'a ti ndi' na' laja cu'mā —nacui' Jesús—.

28 'Cu'mā ni, cua ndi' mā lo'lo na' lcaa tyempo lo'lo nchcub' na' ndi' na' chalyuu re,

29 bi' cha' ta na' sca cña tso'lo nu cua'ni mā cha' caca mā cña lo'lo na'; cña bi' caca ñi'ya laca cña nu nda Sti na' 'na, cha' caca na' loo.

30 Nga'a cha' stu'ba ti cacu mā co'lo mā lo'lo na' ca su tlyu bi' su tyucua na'; nga'a cha' stu'ba ti tyi' mā lo'lo na' nu lo'lo cua'ni cuayá' na' jii' lcaa ñati; lo'lo jua'a cua'ni cuayá' mā jii' tya'a ñati mā, nu tii tyucuaa tya'a taju ngu' Israel tya'a na.

Chcui' Pedro lo'lo ngu' cha' ná nslo yu jii' Jesús tsiya' ti

31 Lo'lo li' nchcui' Jesús lo'lo Simón Pedro bi':

—Simón —nacui'—, laca cha' ñi'ya laca si cua ngüijña Satanás chacuayá' cha' cua'ni lya' ti' jii' lcaa cu'mā; cua nti' yu cua'ni cuayá' yu jii' mā, cha' xcutsi' yu jii' mā. Ñi'ya laca lo'lo nscui' ngu' jii' si'yu trigo cha' tyubii' jii', jua'a cua'ni yu lo'lo mā, nti' yu.

32 Pana cua ngüijña na' jii' ycu' Ndyosi Sti na' cha' jinu'u Pedro, cha' ná tye cha' jlya ti' nu'u 'na. Lo'lo cua nteje tacui cha' cuxi bi' hi, nu lo'lo xa' chcui'

nu'u cha' 'na, li' taca xtyucua nu'u jil' xa' la tya'a ma cha' tso'o la xñi ngu' cha' 'na.

³³—Cusu' —nacuj Simón li'—, ná ndu'ni cha' jna' masi tsa'a lo'o nu'u ne' chcuá, masi cajaa na' lo'o nu'u —nacuj jil' Jesús.

³⁴—Ndi'ya nchcui' na' lo'o nu'u juani, Pedro —nacuj Jesús jil'—, cha' nu lo'o tya lyiji xi'ya ndye'e talya juani, li' sna quiya' ñacu' nu'u cha' ná nslo nu'u 'na.

Cua ngulala ti hora nu chcube' Jesús

³⁵Li' nchcuane Jesús jil' ngu':

—Nu lo'o ngulo na' cña jil' ma cha' tsa'a ma xa' quichij nu ná lo'o cuju' cñi jil' ma, ná lo'o xa' cuju', ná lo'o caña jil' ma, ¿ha ntsu'u na nu lyiji jil' ma li'?

—Ná sca na lyiji jil' ya li' —nguxacu' ngu' cha' jil'.

³⁶Li' nacuj Jesús jil' ngu':

—Jua'a ngua tu'ni, pana xa' ña'a nga'a cha' cua'ni ma juani. Nu cu'ma nu ntsu'u cuju' cñi jil' ma ni, lo'o bi' cui'ya ma tsa'a ma, lo'o xa' cuju' lo'o; si ná ntsu'u maxtyi cusu' jil' ma, nga'a cha' cuju' ma ste' ma cha' cui'ya ma maxtyi.

³⁷Jua'a cha' nchcui' na' lo'o ma cha' nga'a cha' tyu'u tucua cha' cuxi nu nchcui' quityi cusu' cha' caca 'na. Ndi'ya nscua cha': “Ñi'ya nu ndu'ni ngu' lo'o ñati cuxi, jua'a cua'ni ngu' lo'o ycu' Cristo”. Lcaa cha' nu nscua cha' caca 'na, jua'a caca 'na tu'ni —nacuj Jesús jil' ngu'.

³⁸Li' nacuj ngu' bi' jil':

—Cusu', nde ntsu'u tucua tya'a maxtyi cusu' —nacuj ngu'.

—Cuayá' cua lacua —nacuj Jesús li'.

Nchcui' Jesús lo'o ycu' Ndyosi Sti yu ca Getsemani

³⁹Li' ndu'u Jesús ndyaa yu ca lo'ca'ya Olivos, ñi'ya nu ndu'ni ti yu. Lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a jil' bi', ndu'u lca'a ngu' jil' yu li'.

⁴⁰Nu lo'o ndyalaa ngu' ca bi', li' nacuj Jesús jil' ngu':

—Chcui' ma lo'o ycu' Ndyosi Sti na' cha' ná tyijiloo nu xña'a jil' ma —nacuj.

⁴¹Li' ndu'utsu' Jesús nde slo ngu' ña'a cuayá' nu tyalaa sca quee cu' na, ca bi' ndyatú stj' Jesús cha' chcui' lo'o ycu' Ndyosi.

⁴²—Sti na' —nacuj yu—, ¿ha ná ntsu'u xi xa' la ña'a nu caca cua'ni na' cña re, cha' nga'aa chcube' la na' lo'o cña tlyu re jinu'u? —nacuj Jesús jil' ycu' Ndyosi Sti yu—. Pana nti' na' cha' cua'ni na' cua' ña'a ca cña nu nti' nu'u cha' cua'ni na'.

⁴³Li' ndu'u tucua sca xca' nu ngutu'u slo ycu' Ndyosi nde cua', cha' ta la juersa jil' Jesús.

⁴⁴Nu lo'o lye tsa nchcube' Jesús, li' lye la nchcui' yu lo'o ycu' Ndyosi. Lo'o li' ntyucua jatá Jesús, ndyalú nchcua' lo' yuu; ñi'ya si nchcua' tañi ycu', jua'a ña'a.

⁴⁵Ndye nchcui' Jesús lo'o ycu' Ndyosi Sti yu, li' ngxuyuu yu ñaa yu slo nu ngu' nu ndyaca tsa'a jil' yu. Li' nquije ngu' jil' yu, ndi' ngu' laja' ngu' cha' ndye juersa jil' ngu', cha' xñi' tsa' ti' ngu'.

⁴⁶Li' nacuj yu jil' ngu':

—¿Ni cha' laca ndi' ma laja' ti ma? Tyatú clya ma cha' chcui' ma lo'o ycu' Ndyosi, cha' ná tyijiloo nu xña'a jil' ma.

Ndyaa lo'o ngu' jil' Jesús preso

⁴⁷Tya nchcui' ca Jesús lo'o ngu' bi', li' ndyalaa quiña'a tsa' ñati. Nu naa Judas bi', tsaca yu tya'a nu tii tyucuaa tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a jil' Jesús ni, ngulu'u yu tyucui' jil' ngu' quiña'a bi'. Ñaa yu ca slo Jesús cha' chcu'cha' yu saca' Jesús.

48 Li' nchcui' Jesús lo'o yu bi':

—Judas —nacui—, ¿ha bi' cha' chcuicha' nu'u 'na cha' tya nu'u 'na ya' ngu' cuxi, na' nu cua nda Ni 'na lijyāa cha' caca na' ñati'?

49 Lo'o na'a ngu' nu ndu lo'o Jesús ñi'yā caca cha' bi', li' nchcuane ngu' jii' yu:

—Cusu! —nacui ngu'—, ¿ha cua'a ya jinu'u lo'o maxtyi, cha' ná cāa ngu' cua'?

50 Li' ngusicuā tsaca tya'a ngu' bi' maxtyi jii' yu, ngusi'yu yu jyacā sca msu jii' xu'na sti jo'ó; ngusi'yu cu' yu scua' jyacā la'a tsu' cui' jii' yu.

51 Li' nacui Jesús jii' ngu':

—Cuayá' tsa lo cua ti. Ta ti'j mā maxtyi jii' mā.

Li' ngusta ya' Jesús lo scua' jyacā msu bi', ngua tso'o ca scua' jyacā yu li'.

52 Lo'o ti nchcui' Jesús lo'o ngu' sti jo'ó nu laca loo, lo'o ngu' nu laca cña ne' laa, jua'a lo'o ngu' cusu' jii' quichj, lcaa ngu' nu ñaa cha' tyaa lo'o ngu' jii':

—¿Ha na ndu'u cu'mā lijyā mā lo'o maxtyi jii' mā, lo'o yaca jii' mā, cha' quiji' yaca mā 'na ñi'yā nu ntyiji' na jii' sca cuaana?

53 Lcaa tsā lo'o nguti' na' lo'o cu'mā ne' laa tonu bi', ni sca quiya' ná ngusacui ya' cu'mā 'na. Pana cua ngujui xi tyempo jii' mā cha' cua'ni mā cha' cuxi bi' juani, cha' cua nda nu xña'a chacuayá' jii' mā; la cui' nu bi' laca loo jii' mā.

Lye tsa nchcui' Pedro cha' ná nslo yu jii' Jesús

54 Lo'o li' ngusñi ngu' jii' Jesús cha' caca preso, ndyaa lo'o ngu' jii' nde toni' jii' xu'na sti jo'ó. Lo'o Pedro ni, ndyaa lca'a yu jii' ngu' tyijyu' ti li'.

55 Ca bi' nguxtyu'u ngu' xi quiii' cla'be la su laja to' ni'j, lo'o li' ndyu'u ti'j ngu' to' lquii' bi'; lo'o Pedro ndyaca'a laja ngu'.

56 Li' na'a sca nu cuna'a cua' jii' ngu' cha' lo'o Pedro nga'a to' lquii' bi'. Ña'a tsa nu cuna'a bi' jii' yu, li' nchcui' lo'o ngu':

—Lo'o nu qui'yu re ndya'a lo'o nu Jesús bi' —nacui jii' ngu'.

57 Hora ti nguxacui Pedro cha' jii' nu cuna'a bi':

—Ma' cusu', ná nslo na' jii' yu jua —nacui Pedro li'.

58 Ca tiya' la xi na'a chaca ñati' jii'.

—Lo'o nu'u laca tya'a ndya'a ngu' jua —nacui ñati' bi' jii' Pedro.

—Si' na' —nacui yu—. Ná laca na' tya'a ndya'a ngu' jua —nacui Pedro jii' ngu'.

59 Cua nteje tacui sca hora, li' nchcui' chaca ñati' lo'o tya'a ndya'a ti yu ndacua:

—Chañi cha' lo'o nu qui'yu re ndya'a lo'o preso jua, cha' lo'o yu re laca ngu' Galilea —nacui yu li'.

60 —Chocue —nacui Pedro li'—, ná jlo ti' na' ni cha' nchcui' nu'u.

La cui' hora nu lo'o tya ndu Pedro nchcui', li' ngusi'ya sca ndye'e.

61 Li' nguxtyacui loo Jesús su ndu ne' ni'j, cha' ña'a jii' Pedro. Hora ti ndyi' ti' Pedro cha' nu cua nchcui' Jesús lo'o yu tya tsā la. Ndi'yā ngua cha' bi': “Nu lo'o tya lyiji xi'ya ndye'e talya juani, li' sna quiya' ñacui nu'u cha' ná nslo nu'u 'na”, nacui Jesús tya li'.

62 Li' ndu'u Pedro nde liya', lye tsa ndyunaa yu cha' ngua xñi'j tsa ti' yu.

Nxtyí lo'o ngu' jii' Jesús

63 Lo'o ngu' nu ndu cuā jii' Jesús ni, nxtyí lo'o tsa ngu' jii' Jesús, lo'o jua'a ngujui' ngu' jii' yu.

64 Ndacu' ngu' cloo Jesús lo'o sca late', cuati ngujui' ya' ngu' saca' yu. Li' nacui ngu' jii' yu:

—Ca tii nu'u, ¿tilaca laca nu ngujui'i jinu'u lacua?

⁶⁵ Lo'o jua'a quiña'a la cha' suba' nchcui' ngu' bi' lo'o Jesús li'.

Ndu Jesús nde loo ngu' nu laca cña

⁶⁶ Lo'o ngxee, li' ndyuu'u ti'i ngu' cusu' ji'i ngu' judío, lo'o ngu' sti jo'ó nu laca loo, lo'o ngu' mstru cha' jo'ó; ndyaa lo'o ngu' ji'i Jesús nde loo ña'a taju ngu' tisiya bi'. Ca bi' ngxaxana ngu' ndacha' ngu' ji'i yu:

⁶⁷ —Cuacha' clya nu'u ji'i ya si nu'u laca Cristo —nacui' ngu' ji'i yu.

Nguxacui' Jesús cha' ji'i ngu' li':

—Masi ñacui' na' ji'i ma' jua'a, ná jlya ti' ma' 'na.

⁶⁸ Masi xcuane na' sca cha' ji'i ma', ná xacui' ma' cha' 'na. Cua jlo ta' cha' ná culaá ma' 'na.

⁶⁹ Pana nde loo la tyucua na' nu lijyaa cha' caca na' ñati, tyucua na' nde la'a tsu' cui' ji'i ycu'i' Ndyosi nu lcaa tsiya' ti cña nchca ji'i Ni.

⁷⁰ Lo'o ti nchcuane lcaa ngu' tonu ji'i yu:

—¿Ha nu'u laca Sñi' ycu'i' Ndyosi lacua?

Li' xa' nguxacui' Jesús cha' ji'i ngu' chaca quiya':

—Chañi cha' nu nchcui' cu'ma' lo'o nacui' ma' cha' bi' laca na' —nacui' yu ji'i ngu'.

⁷¹ —Nga'aa nti' culana na xa' la ñati nu jlo ti' —nacui' ngu' li'—. Cua ndyuna lcaa na cha' nu nchcui' yu re. Tu'ba ycu'i' ca yu cua ndu'u cha' cuiñi.

23

Ndu Jesús nde loo Pilato nu laca loo

¹ Ndatu' lcaa ngu' tisiya li', ndyaa lo'o ngu' ji'i Jesús slo Pilato nu ngua gobernador romano tyempo bi'.

² Ca bi' ngxaxana ngu' ngusta ngu' qui'ya ji'i Jesús:

—Cua ngusñi ya ji'i nu qui'yu re, cha' ndatsaa tsa yu ji'i ngu' judío tya'a ya.

Nacui' yu cha' ná ntsu'u chacuayá' ta ya cñi cña loo ya ji'i nu laca cña ji'i cu'ma', ngu' romano; lo'o jua'a lye tsa nchcui' yu cha' ycu'i' yu laca Cristo, ñi'ya si laca yu rey ji'i ya —nacui' ngu' ji'i Pilato.

³ Li' nchcuane Pilato ji'i Jesús:

—¿Ha rey ji'i ngu' judío laca nu'u? —nacui'.

Li' nguxacui' Jesús cha' ji'i Pilato bi':

—La cui' cha' nu cua nchcui' nu'u, la cui' bi' laca na' —nacui'.

⁴ Li' nacui' Pilato ji'i ngu' sti jo'ó nu laca loo lo'o ji'i xa' la ngu' nu ndya'a lo'o:

—Ná nquije ni sca cha' cuxi 'na cha' sta na' qui'ya ji'i yu re —nacui' Pilato.

⁵ Pana nu ngu' bi' ni, chaca quiya' lye la nchcui' ngu', cui' tsa ngusi'ya ngu' ji'i Pilato bi' li':

—Na ngusu'ba ñasi' ti yu re ji'i lcaa ñati Judea lo'o cha' nu ngulu'u yu ji'i ngu' —nacui' ngu'—. Nde Galilea ngxaxana yu re, lo'o hasta ca nde nclyu'u yu cha' cuxi bi' ji'i ngu' juani.

Ndu Jesús nde loo Herodes

⁶ Lo'o cua ndyuna Pilato cha' bi', li' nchcuane yu ji'i ngu' si nde Galilea ngutu'u Jesús lijya.

⁷ —La cui' —nacui' ngu'.

Li' ndyi'u ti' Pilato cha' ndi'i Herodes quichj Jerusalén tsa bi'. Lo'o nu Herodes ni, laca yu loo loyuu su cuentya Galilea; bi' cha' nda Pilato ji'i Jesús ndyaa slo Herodes bi' li'.

⁸ Lo'o na'a Herodes ji'i Jesús, tso'o tsa ngua tyiquee yu li', cha' cua sa'ni tsa nti' yu ña'a yu ji'i Jesús. Cua ndyuna yu lo'o nchcui' ngu' cha' ji'i Jesús, lo'o nti' tsa yu ña'a yu sca cha' tlyu nu cua'ni Jesús.

⁹ Quiña'a tsa cha' nchcuane yu ji'i Jesús li', pana ná nguxacui' Jesús cha' ji'i yu tsiya' ti.

¹⁰ Lo'o jua'a ndi'i ngu' sti jo'ó nu laca loo lo'o ngu' mstru cha' jo'ó; ngu' bi' laca nu ngusta qui'ya ji'i Jesús, lo'o juani tya quiña'a tsa cha' cuxi nchcui' ngu' bi' ji'i.

¹¹ Li' ngua'ni lya' ti Herodes ji'i Jesús; jua'a sendaru ji'i yu, cuxi tsa ngua'ni ngu' lo'o. Cha' caja ñi'ya nu xtyí lo'o ngu' ji'i, li' nguxacu' ngu' late' tso'o tsa ña'a ji'i; late' ndubi ña'a ñi'ya ña'a ste' rey nguxacu' ngu' ji'i. Lo'o li' nda Herodes ji'i Jesús ndyaa chaca quiya' slo Pilato.

¹² Tsa bi' ngua stu'ba cha' ji'i Herodes lo'o Pilato chaca quiya'; tya'a cusuu ngu' ngua ngu' bi', pana juani cua ndyaca tya'a tso'o ngu'.

Ngulo Pilato cña cha' kujui' ngu' ji'i Jesús

¹³ Li' nguxuti'i Pilato ji'i lcaa sti jo'ó nu laca loo, lo'o ji'i lcaa ngu' tisiya, lo'o ji'i lcaa ñati.

¹⁴ Nchcui' yu lo'o ngu' li':

—La cui' cu'ma ñaa lo'o ma ji'i nu qui'yu re slo na', nu nacui' ma cha' lye tsa ndu'ni yu cha' ná tyi'i ti ti ngu' —nacui' yu ji'i ngu'—. Pana cua nchcui' na' lo'o yu re slo lcaa cu'ma; cua na'a ma cha' ná nquiye ni sca qui'ya ji'i yu 'na, ñi'ya nu qui'ya nu ngusta cu'ma ji'i yu.

¹⁵ La cui' jua'a Herodes, ná ngujui' ñi'ya qui'ya nu sta nu cusu' bi' ji'i nu Jesús re, bi' cha' cua nda nu cusu' bi' ji'i yu ñaa slo na' chaca quiya'. Ná sca cha' cuxi ná ngua'ni yu lacua, bi' cha' ná ndu'ni tsa cha' cajaa yu cuentya jna'.

¹⁶ Xcube' na' xi ji'i yu clyo, cuati culaá na' ji'i yu li' —nacui' Pilato ji'i ngu'.

¹⁷ Lcaa yija lo'o ndyaca tsa ta'a pascua bi', li' ndu'ni lyaá nu laca gobernador ji'i sca ti preso jua'a ti;

¹⁸ bi' cha' nguxana ngu', tyucui' ña'a taju ngu' stu'ba ti, cui' tsa nxi'ya ngu' ndijña ngu' chaca preso ji'i Pilato:

—Si'i nu qui'yu re cua'ni lyaá nu'u ji'i —nacui' ngu'—. Yaa lo'o ji'i yu re. Culaá ji'i nu Barrabás bi' cha' tyu'u.

¹⁹ Na cua ngusu'ba ngu' ji'i nu Barrabás bi' ne' chcuá xqui'ya cha' ndatsaa tsa ji'i ñati quich'i cha' xuu tya'a ngu' lo'o ngu' xa' tsu' nu laca loo. Cuati cua ndyujui Barrabás ji'i ñati.

²⁰ Pana ngua ti' Pilato culaá ji'i Jesús, bi' cha' xa' nchcui' yu lo'o ngu'.

²¹ Cui' la nguxacui' nu quiña'a tsa ñati bi' cha' ji'i Pilato li':

—¡Cujui' ca'a clyá ji'i yu lo crusi cha' cajaa yu! —nacui' ngu'—. ¡Cujui' ca'a clyá ji'i yu lo crusi! —nacui' ngu' quiña'a bi' li'.

²² Nu nchca tyuna quiya' nchcui' Pilato lo'o ngu' li':

—¿Ni cha' cuxi ngua'ni yu re? Ná nquiye ni sca cha' cuxi ji'i yu 'na —nacui' Pilato—, bi' cha' ná ndu'ni tsa cha' cajaa yu. Tso'o la si na xcube' ti na' ji'i yu, ca tiya' la li' culaá na' ji'i yu.

²³ Li' cui' la ngusi'ya ngu' nguxacui' ngu' cha' ji'i nu Pilato bi', cha' kujui' ca'a clyá ji'i Jesús lo crusi. Lye tsa nchcui' ngu', jua'a sti jo'ó nu laca loo nchcui' tsa ngu', bi' cha' ntaja'a Pilato cua'ni ña'a cha' nu ngua ti' ngu'.

²⁴ Li' nda yu chacuaya' cha' caca cha' nu ngüjña ngu'.

²⁵ Lo'o jua'a ngulo laja ti ji'i yu Barrabás nu ngua'ni tsa cha' cusuu, hasta ndyujui ji'i ñati, cha' bi' laca nu ngusubi ngu' quich'i cha' tyu'u ne' chcuá tyaa

tsa bi'. Lo'o li' ndyaa Pilato ji'i Jesús ji'i ngu' cha' cua'ni ngu' ña'a cha' nu nti' ti ngu' cua'ni ngu' lo'o.

Ngujui'i ca'a ngu' ji'i Jesús lo crusi

²⁶ Lo'o li' ndyaa ngu' sendaru, ndyaa lo'o ngu' ji'i Jesús cha' cuju'i'i ca'a ngu' ji'i lo crusi. Li' ndyaa tya'a ngu' sendaru lo'o sca ñati nu naa Simón, nu lo'o ñaa yu ndyaa yu ne' quixi'; ngu' quichi' Cirene laca yu bi'. Lo'o li' ngulo ngu' cña ji'i yu cha' tsa lo'o yu ji'i crusi cuentya ji'i Jesús.

²⁷ Quiña'a tsa ñati lca'a ngu' ji'i Jesús ndyaa. Jua'a ndyaa quiña'a tsa nu cuna'a, ndyunaa tsa ngu'; cuii tsa nxi'ya ngu' cha' tiji' tsa ti' ngu' ji'i Jesús.

²⁸ Li' nguxña'a Jesús su ndu ngu' cuna'a bi', cha' chcu'i' lo'o ngu':

—Cu'ma ngu' cuna'a Jerusalén re, ná xi'ya ma xqui'ya na' —nacuj Jesús ji'i ngu'—. Tso'o la xi'ya ma xqui'ya ycu'i' ca ti ma, cuati xqui'ya sñi' ma.

²⁹ Cua tyalaa ti tyempo cuxi, lo'o li' ñacu'i' ngu' ndi'ya: “Juani tso'o la ndi'i nu cuna'a nu ná ngujui' sñi', nu bilya cua'ni cala sca ñati, nu bilya ta cati' sca nu sube”, ñacu'i' ngu'.

³⁰ Li' xana ñati xi'ya ngu': “Tso'o la si clyú ca'ya cua hichu' na, masi tyacu' cuati yuu hichu' na, cha' tye cha' ji'na tsiya' ti”. Jua'a ñacu'i' ngu' li'.

³¹ Ña'a ma ñi'ya nu ndyu'ni ngu' lo'o na' juani. ¿Ñi'ya ta cua'ni ngu' lo'o cu'ma ngu' judío li' lacua? Tso'o tsa cha' nu ntsu'u jna'; ntsu'u tsa chalyuu jna', cha' ñi'ya nti' sca yaca cuañi', jua'a nti' na'. Pana cu'ma ni, ná tso'o cha' nu ntsu'u ji'i ma; na culiji yu'u ti cha' bi' ji'i ma jua'a ti, cha' ñi'ya nti' sca yaca ncui, jua'a nti' cu'ma —nacuj Jesús ji'i ngu' bi'.

³² Lo'o jua'a ndyaa lo'o ngu' ji'i tya tyucuaa tya'a ñati nu tlyu tsa qui'ya ntsu'u ji'i; ndyaa lo'o ngu' ji'i tyucuaa ñati bi', cha' cuju'i' ngu' ji'i ñati bi' stu'ba ti lo'o Jesús.

³³ Lo'o ndyalaa ngu' su naa La Calavera (ca'ya su nscua tyijya hique jyo'o), li' ngujui'i ca'a ngu' ji'i Jesús lo crusi ca bi'. La cui' jua'a ngujui'i ca'a ngu' ji'i tyucuaa ñati nu ntsu'u qui'ya tlyu ji'i bi'; ngujui'i ca'a ngu' ji'i tsaca yu cuxi bi' lo chaca yaca crusi nu ndu la'a tsu' cui' ji'i Jesús, cuati ngujui'i ca'a ngu' ji'i chaca yu cuxi bi' lo chaca yaca crusi nu ndu la'a tsu' coca.

³⁴ Lo'o tya ndi'i ngu' nu ngujui'i ca'a ji'i ngu' lo crusi, li' nchcu'i' Jesús lo'o ycu'i' Ndyosi Sti yu:

—Sti na' —nacuj yu—, cui'ya nu'u cha' clyu ti' ji'i ngu' re, cha' ná jlo ti' ngu' ni cha' laca ndyu'ni ngu' jua'a.

Li' ndacha ngu' sendaru bi' ste' Jesús ji'i tya'a ngu' laja lo'o ndijya ti ngu' lo'o tya'a ngu'.

³⁵ Lo'o jua'a ndi'i tsa ñati cha' ña'a cui'ya ngu' ji'i Jesús. Lo'o ngu' tisiya ni, nxyti' lo'o ngu' ji'i Jesús li'. Ndi'ya nacuj ngu' bi':

—Ngu'a'ni lyaá yu ji'i xa' ñati nquicha'; pana juani ntsu'u cha' cua'ni lyaá yu ji'i ycu'i' ca ti yu, si chañi' cha' laca yu Cristo nu ngusubi ycu'i' Ndyosi ji'i lijya chalyuu re —nacuj ngu' bi'.

³⁶ Lo'o jua'a ngu' sendaru bi', ngustí lo'o ngu' ji'i yu ñaa ngu' cacua ti su ndu crusi, cuati nda ngu' vino tiye' cha' co'o yu.

³⁷ Li' ndu'ni ngu' bi' ji'i yu ndi'ya:

—Cua'ni lyaá nu'u ji'i ycu'i' ca si laca nu'u rey ji'i ngu' judío —nacuj ngu' sendaru bi' ji'i Jesús.

³⁸ Cua nscua letra nde que la su nga'a Jesús lo crusi bi'; ndi'ya nchcu'i' letra bi': “Nu nde laca rey ji'i ngu' judío”. Sna lo cha'cña ji'i ngu' nscua cha' bi': cha'cña ji'i ngu' griego nscua, lo'o cha'cña ji'i ngu' latín nscua, lo'o cha'cña ji'i ngu' judío nscua.

39 Li' chiya'a tsa nchcui' sca nu cuaana tya'a nga'a Jesús lo crusi:

—Si chañi cha' Cristo laca nu'u, cua'ni lyaá nu'u ji'i ycu'i ca nu'u lacua; lo'o jua'a cua'ni lyaá nu'u ji'i cuare —nacui ji'i Jesús.

40 Li' nguxacui chaca nu cuaana cha' ji'i tya'a:

—¿Ha ná ntsii nu'u ji'i ycu'i Ndyosi lacua? Stu'ba nchcube' ngu' ji'i ca ta'a sna na juani —nacui ji'i tya'a cuaana—.

41 Liñi tsa ntsu'u cha' nchcube' ngu' ji'na, cha' bi' laca caya' ji'i cha' cuxi nu ngua'ni na; pana nu ñati re ni, ná ntsu'u cha' cuxi nu ngua'ni yu.

42 Li' nacui yu bi' ji'i Jesús:

—Cusu' Jesús —nacui—, tucuá nu'u cha' jna' nu lo'o xana nu'u cha' caca nu'u loo nde chalyuu —nacui nu cuaana bi'.

43 Nguxacui Jesús cha' ji'i li':

—Chañi cha' nda na' lo'o nu'u —nacui—, juani ti taca tyi'i nu'u lo'o na' ca su tso'o nde cua, ca su ntucua ycu'i Ndyosi —nacui Jesús ji'i.

Ngujui Jesús

44 Lo'o cua ngua nde hora, li' ngua talya tyucui ña'a loyuu; ngua cha' bi' hasta ña'a cuayá' nu ndyalaa hora cua sna nde ngusii,

45 jua'a ngua talya loo cuichaa. Lo'o jua'a nu late' tlyu nu ndacui ne' laa tonu bi', ndya'be late' bi' cla'be la.

46 Hora bi' cuij tsa ngusi'ya Jesús:

—Sti na', qui'ya nu'u cresiya 'na —nacui yu.

Nu lo'o cua nchcui' yu cha' bi', hora ti ngujui yu li'.

47 Lo'o na'a nu capitán ji'i sendaru romano ñi'ya ngua cha' bi', li' ngua'ni tlyu ji'i ycu'i Ndyosi. Ndi'ya nchcui' li':

—Chañi cha' ná ntsu'u qui'ya ji'i jyo'o re tsiya' ti —nacui nu capitán ji'i sendaru bi'.

48 Li' lcaa ñati nu ndi'i hora bi', nu na'a lcaa cha' nu ngua bi', ndu'u ngu' ndyaa ngu' li'. Ndyu'u tya ngu' tyiquee ngu' ndyaa ngu' cha' xñi'i tsa ti' ngu'.

49 Pana ndyanu lcaa ngu' tya'a tso'o Jesús ca su ndu crusi, jua'a nu cuna'a nu cua ndya'a lo'o yu nu lo'o nguxana ti cña ji'i yu nde Galilea, ndyanu ngu' bi' tyijyu' ti ña'a cui'ya ngu' cha' nu ndyaca bi'.

Nguatsi' jyo'o Jesús

50 Cua ntsu'u sca ñati tso'o nu ndyu'ni tlyu ji'i ycu'i Ndyosi, José naa nu qui'yu bi'. Arimatea laca quichi' tyi; loyuu su cuentya Judea, bi' ndi'i quichi' tyi. Sca nu laca cña laca nu José bi', stu'ba ti ntucua lo'o lcaa ngu' tisiya ji'i ngu' judío.

51 Tya tsubi' cua ntajatya nu José bi' ni jacua' caa ycu'i Ndyosi cha' caca Ni loo nde chalyuu, bi' cha' ná ngua stu'ba cha' ji'i lo'o tya'a ngu' tisiya lo'o ngusta ngu' qui'ya ji'i Jesús.

52 Ndyaa José li', ndyaa slo Pilato cha' jña chacuayá' tsa lo'o ji'i jyo'o Jesús cha' xatsi' ji'i jyo'o bi'.

53 Lo'o cua nda'ya ngu' ji'i jyo'o bi' lo crusi, li' ngüixi José sca tasá lubii hichu' jyo'o Jesús; ndyaa lo'o ji'i jyo'o bi' ngusu'ba ji'i ne' cuaá nu ngulu ngu' sii' cua'a, su bilya xatsi' ngu' ji'i ñati tsiya' ti.

54 Tsa ta'a sii' laca, bi' cha' ti ti ndi'i ngu' cha' cua xana ti ta'a.

55 Lo'o nu ngu' cuna'a nu ñaa lo'o Jesús nde Galilea ni, ndyaa lca'a ngu' ji'i nu José bi', ndyaa na'a ngu' cuaá ji'i, cha' cui'ya ngu' cuentya mala ngusta ngu' ji'i jyo'o Jesús bi'.

56 Li' nguxtyuu ngu' ñaa ngu' nde quichi' chaca quiya'. Li' ngua'ni cho'o ngu' hitya tyixi xtyi'i, jua'a setye nu tso'o tsa xtyi'i cha' tyu'u chu' jyo'o bi'.

Pana ngua'a cña' ngu' tsá ta'a bi', ñi'ya nu nscua cña lo quityi nu ngua sa'ni cha' cua'ni ngu'.

24

Ndyu'ú Jesús chaca quiya'

¹ Nu lo'o cua quixee ti tsá clyo ji'i semana bi', tlya tsa ndyaa nu ngu' cuna'a bi' to' cuaá su nguatsi' jyo'o Jesús. Ndyi'ya ngu' hitya tyixi xtyi'i nu cua ngua'ni cho'o ngu'. Lo'o xa' nu cuna'a ndyaa ngu' lo'o.

² Ngulaa ngu' to' cuaá, li' na'a ngu' quee nu ndyacu' to' cuaá bi', cha' nga'aa ntsiya quee bi' to' cuaá; ntcua yaala ti cuaá bi'.

³ Li' ndyatí ngu' ne' cuaá cha' ña'a ngu', pana nga'aa ntsiya jyo'o Jesús.

⁴ Ndyutsji tsa ngu' li', nga'aa jlo ti' ngu' ñi'ya nu cua'ni ngu'. Li' na'a ngu' cha' ndú tucua tya'a nu qui'yu slo ngu'; ndubi tsa ña'a late' lacu' nu ngu' qui'yu bi'.

⁵ Ntyucua tii ti'j ngu' li', ndyaca'a ngu' lyuu cha' ndyutsji tsa ngu' ji'i nu ngu' qui'yu bi'. Lo'o li' nchcui' ngu' qui'yu bi' lo'o ngu':

—¿Ni cha' laca ncyana ma' ji'i sca nu lu'ú laja ngu' jyo'o re? —nacui' ngu'—.

⁶ Nga'aa ntsiya yu bi' ca nde, cha' cua ndyu'ú yu chaca quiya'. Tyi'u ti' ma' ñi'ya nu nacui' yu ji'i ma' lo'o tya ndi'i ma' ca Galilea.

⁷ Cua nacui' yu cha' ycu' nu lijya cha' caca yu ñati' ni, nga'a cha' ta ngu' ji'i yu ya' ngu' xña'a, cha' cuju'i' ca'a ngu' ji'i yu lo crusi. Lo'o chu' sna tsá, li' tyu'ú yu chaca quiya' nacui' yu.

⁸ Li' ndyi'u ti' ngu' cuna'a bi' lcaa cha' nu nda Jesús lo'o ngu' tya tsubi' la cuentya ji'i ycu' yu.

⁹ Nguxtyuu ngu' ñaa ngu' nde quichi, ndyalaa ngu' slo nu tii chaca tya'a ngu' nu ngua tsa'a ji'i Jesús. Li' ndacha' ngu' cuna'a bi' lcaa cha' bi' ji'i ngu', lo'o jua'a lcaa ngu' nu nguta'a lo'o Jesús ndyuna ngu' cha' bi' li'.

¹⁰ Ndi'ya naa ngu' cuna'a nu ndyaa to' cuaá bi': ndyaa María Magdalena, cuati Juana, lo'o María xtya'a Jacobo, lo'o xi xa' la ngu' cuna'a.

¹¹ Pana si'i jua'a ngua, ngua ti' ngu' nu ngua tsa'a bi'; na nguichi' tsa cha' hique ngu' cuna'a bi', ngua ti' ngu'. Ná jlya ti' ngu' cha' nu nda ngu' cuna'a bi' lo'o ngu' tsiya' ti.

¹² Sca ti Pedro, hora ti ngusna ndyaa to' cuaá bi'. Chacua' na'a Pedro ne' cuaá bi', cha' ntsiya ti tsá nu ngüixji hichu' jyo'o Jesús nquicha', na'a cha' chaca se'j nde la'a ti ntsiya late' bi'; lo'o li' ngutu'u Pedro ñaa nde toni'i, ngulacua tsa ti' na laca ngua cha' ndyaa jyo'o bi'.

Su ndyaa ngu' tyucui' nde Emaús

¹³ La cui' tsá bi' ndu'u ndyaa tucua tya'a ngu' nde quichi Emaús. Quichi bi' ntsu'u tii chaca kilómetro cuayá' tyijyu' ji'i Jerusalén.

¹⁴ Ndyaa ti' ngu' tyucui', nchcui' tsa ngu' lo'o tya'a ngu' ji'i lcaa cha' nu ngua bi'.

¹⁵ Tya nchcui' tube ngu' ji'i cha' bi', lo'o li' ndyalaa ycu' Jesús slo ngu', stu'ba ti ndya'a yu lo'o ngu'.

¹⁶ Masi na'a ngu' xi ji'i Jesús, pana ná ngua tyuloo tso'o ngu' ji'i yu, cha' ntsu'u sca cha' nu ngua'a ji'i ngu'.

¹⁷ Li' nchcuane Jesús ji'i ngu':

—¿Ni cha' laca xñi'j ti' ma'? —nacui' Jesús ji'i ngu'.

Se'j ti ndyatú ngu',

¹⁸ lo'o li' nguxacu'j tsaca nu naa Cleofas cha' ji'i Jesús:

—Tyucui ña'a chalyuu cua jlo ti' ngu' na laca nu ngua nde Jerusalén tsá nu nteje tacui ca ti. ¿Ha sca ti nu'u nu ná jlo ti' na laca nu ngua nde Jerusalén bi'? Jlo ti' lcaa ngu' xa' quichí nu ñaa ta'a.

19 —¿Na laca ngua? —nacui Jesús jí'i ngu'.

Li' nguxacui ngu' cha' jí'i yu:

—Cha' jí'i Jesús Nazaret —nacui ngu'—, tu'ba jí'i ycui' Ndyosi ngua yu bi' nchcui' Ni lo'o ñati. Ngua tsa jí'i cha' tu'ba, lo'o jua'a ngua tsa jí'i ngua'ni quiña'a tsa cha' tlyu cuentya jí'i ycui' Ndyosi; jua'a quiña'a tsa ñati na'a jí'i cha' tlyu bi'.

20 Li' nu ngu' sti jo'ó nu laca loo lo'o ngu' nu laca cña, nda ngu' jí'i yu ndyaa cha' kujuii ngu' jí'i yu lo crusi.

21 Cua sna tsá nteje tacui nu ngua cha' bi'. Lo'o cuare ni, jlya tsa ti' ya jí'i yu nguicha', cha' bi' laca nu cua'ni lyaá jí'i ngu' Israel tya'a na, cha' nga'aa caca loo ngu' xa' tsu' jí'na, cha' tyi' tso'o ti na loyuu quichí tyi na, ngua ti' ya.

22 Pana juani nchcutsí xi ngu' cuna'a tya'a ndya'a ya jí'i ya, cha' tlya tsa juani ndyaa ngu' cuna'a bi' to' cuaá,

23 lo'o nga'aa nquije jyo'o Jesús bi' jí'i ngu'. Ñaa ngu' li', nda ngu' cha' lo'o ya cha' cua na'a ngu' sca cha' tlyu. Na ngulu'uloo ti tucua tya'a xca jí'i ycui' Ndyosi jí'i ngu' ngua ti' nu ngu' cuna'a bi'; nacui xca bi' jí'i ngu' cha' lu'ú Jesús juani.

24 Lo'o ti ndyaa xi ngu' tya'a ngua tsa'a cua to' cuaá li'. Lo'o li' na'a ngu' jí'i xca bi' ñi'ya nu nacui ngu' cuna'a bi' jí'i ya, pana ná na'a ngu' jí'i ycui' Jesús.

25 Li' nchcui' Jesús lo'o nu ngu' nu tya'a ndyaa yu tyucuij:

—Lyiji tsa cha' jí'i cu'ma cha' ca cuayá' ti' ma scaa cha'; tiya' tsa nxñi ma lcaa cha' nu nda ngu' jyo'o nu ngua tu'ba jí'i ycui' Ndyosi sa'ni la.

26 ¿Ha si'i na cua ntsu'u cha' chcube' nu laca Cristo bi' ñi'ya nu ngua juani? Tiya' la li' tyalaa Cristo su tso'o tsa ña'a su tyucua ycui' li'.

27 Li' nguxana Jesús ngulu'u yu cha' jí'i ngu', ña'a cha' nu cua nscua lo quityi cusu' cha' jí'i ycui' yu. Nguxana ngu' lo'o quityi nu nguscua jyo'o Moisés, lo'o li' nchcui' ngu' lo lcaa quityi nu nguscua ngu' nu ngua tu'ba jí'i ycui' Ndyosi nu ngua sa'ni.

28 Cua tyalaa ti ngu' ca quichí su tsa ngu', li' ngua'ni Jesús ñi'ya si na tya tsa la yu tyucuij tyijyu' la.

29 Pana ndatsaa tsa ngu' jí'i yu cha' tyanu yu slo ngu'. Nacui ngu' jí'i yu:

—Tyanu nu'u lo'o cua cha' cua ngusí tsa juani, cua ca talya ti.

Li' ndyatí Jesús ndyaa ni'í cha' tyanu yu lo'o ngu'.

30 Pana nu lo'o cua nga'a yu lo'o ngu' to' mesa, li' ngusñi yu sca xlyá, ndya yu xlyá'be jí'i ycui' Ndyosi; lo'o li' ngusa'be yu xlyá bi', cha' ta yu jí'i ngu'.

31 Bi' hora laca nu ndyaala cloo ngu', cha' ndyuloo tso'o ngu' jí'i yu. Li' nguliji yu'u yu slo ngu', nga'aa na'a ngu' jí'i yu li'.

32 Hora ti nacui tsaca jí'i tya'a:

—¿Ha ná chañi cha' tso'o tsa ngua ti' na? —nacui—. Tí ti nguti'í cresiya jí'na lo'o lijya ycui' nchcui' lo'o na tyucuij, nu lo'o nda yu cha' lo'o na, ñi'ya nu nchcui' quityi cusu' —nacui jí'i tya'a.

33 Li' xtyi'í ti ndyanu ngu', hora ti ngusñi ngu' tyucuij nguxtyuu ngu' ñaa ngu' nde Jerusalén chaca quiya'. Ca bi' ndyalaa ngu' ca su ndyu'u ti'í nu tii chaca tya'a ngu' nu ngua tsa'a jí'i Jesús bi', lo'o xi xa' la tya'a ndya'a ngu' ndi'í ngu' bi'.

34 Hora ti nchcui' ngu' nu nga'a ni'í bi' lo'o ngu' nu ndyalaa ca ti li':

—Chañi cha' cua ndyu'ú Jesús chaca quiya' —nacui ngu'—. Cua na'a Simón jí'i yu.

³⁵ Lo'o nu ngu' nu ndyaa nde Emaús ni, nda ngu' cha' lo'o tya'a ngu' ñi'ya nu ngua ji'i ngu' tyucui; nacui ngu' ñi'ya ngua cha' ndyuloo ngu' ji'i ycuí Jesús nu lo'o ngulacua yu ji'i xlyá bi'.

Ngulu'uloo Jesús ji'i ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i yu

³⁶ Tya nchcui' ti ngu' ji'i cha' bi' lo'o tya'a ngu', lo'o li' ñaa ycuí Jesús. Ndatu yu cla'be laja ngu' cha' chcui' yu lo'o ngu':

—Ti ti tyi'i tyiquee ma —nacui yu ji'i ngu' bi' li'.

³⁷ Ntsij tya ngu' ndi'i ngu' li', nclyacua tsa ti' ngu', cha' sca cui'i ti na'a ngu', nti' ngu'.

³⁸ Li' nchcui' Jesús lo'o ngu' bi':

—¿Ni cha' laca ntsij ma ndi'i ma? —nacui—. ¿Ni cha' laca nclyacua tsa ti ma? —nacui yu ji'i ngu'—.

³⁹ Ña'a ma ya' na', ña'a ma quiya' na'; la cui' ti na' laca. Cala' ma 'na, cha' taca jlyá ti' ma cha' na' laca. Sca cui'i ti ni, ná ntsu'u cuaña' ji'i, lo'o jua'a tyijya ná ntsu'u ji'i; pana cua na'a ma cha' ntsu'u cuaña' 'na —nacui Jesús ji'i ngu'.

⁴⁰ Li' ngulu'u ya' ycuí yu, ngulu'u quiya' yu ji'i ngu'.

⁴¹ Ná ngua tyuloo tso'o ngu' ji'i yu xqui'ya cha' chaa tsa ti' ngu' ngua, cha' ndube tsa ti' ngu' ña'a ngu' ji'i yu. Bi' cha' nacui Jesús ji'i ngu':

—¿Ha ntsu'u na cacu na' ji'i ma?

⁴² Li' nda ngu' sa yu'be cualya ngü'i ji'i yu, lo'o sa yu'be jble' cuiña' cuitu.

⁴³ —Tso'o —nacui Jesús li'.

Ngusñi yu ji'i na bi', ndyacu yu ji'i nde slo ngu' li'.

⁴⁴ Lo'o ti nchcui' yu lo'o ngu' li':

—Cha' nu ngua ca ti 'na, bi' laca cha' nu cua ndacha' na' ji'i ma lo'o tya ndi'i na' lo'o cu'ma tya tsubi' la —nacui yu—. Cua nacui na' ji'i ma cha' nga'a cha' caca 'na laca cha' nu cua nscua cuentya 'na lo quityi nu nguscua jyo'o Moisés, lo'o jua'a lo quityi nu nguscua jyo'o ngu' nu ngua tu'ba ji'i ycuí Ndyosi nu ngua sa'ni, lo'o jua'a lo quityi Salmos nscua cha' bi'.

⁴⁵ Li' ngulu'u Jesús ji'i ngu' ña'a cha' nu nchcui' quityi cusu' bi'.

⁴⁶ Nacui yu ji'i ngu':

—Cua sa'ni nscua cha' cajaa ycuí na' nu laca na' nu Cristo bi', lo'o tsá nchca tyuna lo'o cua ngujui na', li' nscua cha' tyu'u na' chaca quiya'.

⁴⁷ Li' ntsu'u cha' ta ngu' cha' ji'i ycuí na' lo'o ñati tyucui ña'a chalyuu. Nde Jerusalén xana ma cacha' ma cha' bi' ji'i ngu' clyo. Nga'a cha' chcui' ma lo'o ñati cha' ca tyuju'u ti' ngu' ji'i cha' cuxi nu ntsu'u tyiquee ngu', cha' xtyanu ngu' ji'i cha' cuxi nu ndu'ni ngu'; li' cua'ni clyu ti' ycuí Ndyosi ji'i laca qui'ya nu ntsu'u ji'i ngu'.

⁴⁸ Lo'o cu'ma ni, taca chcui' ma cuentya jna', cha' jlo ti' ma laca ña'a nu cua ngua 'na.

⁴⁹ Lo'o jua'a ta na' Xtyi'i ycuí na' ji'i ma, cha' cua nchcui' Sti na' cha' ta Ni Xtyi'i ycuí Ni ji'i ma; bi' cha' tyanu ma nde Jerusalén re, ña'a cuayá nu cajuersa ji'i Xtyi'i ycuí Ndyosi ji'i ma. Tyu'u bi' nde cua cha' caa tyanu ne' cresiya ji'i ma.

Ndyacui Jesús ndyaa yu nde cua

⁵⁰ Li' ndu'u Jesús quichi Jerusalén bi', ndyaa lo'o yu ji'i ngu' ca to' quichi Betania bi'. Nde bi' ngusicua ya' Jesús cha' culacua yu ji'i ngu'.

⁵¹ Laja lo'o nclyacua yu ji'i ngu', hora ti ndu'u yu ndyaa yu nde cua li'.

⁵² Ngua'ni tlyu ngu' bi' ji'i yu, li' xa' ngxu'tyuu ngu' ñaa ngu' nde Jerusalén. Tso'o tsa ngua tyiquee ngu' li',

⁵³ lu'ba tsa ndya'a ngu' ne' laa cha' ndyu'ni tlyu ngu' ji'j ycu' Ndyosi. Tsa lo cua ti cha'.

Quityi nu nguscua San Juan ñi'ya ngua cha' ji'j Jesús

Ngua nu sca ti Sñi' ycuí' Ndyosi ñati

¹ Nu ngua tya clyo la ndi'j ycuí' Ndyosi, lo'o jua'a ndi'j yu nu laca tyucui cha' ji'j ycuí' Ndyosi; nguti'j yu bi' lo'o ycuí' Ndyosi. Nu yu nu laca cha' bi', stu'ba ntsu'u cha' ji'j yu lo'o ycuí' Ndyosi.

² Stu'ba ti nguti'j yu bi' lo'o ycuí' Ndyosi nu ngua tya clyo la.

³ Lo'o yu bi' ngüiñá Ni lcaa lo na; ni sca na nu ntsu'u chalyuu, ná ngüiñá Ni ji'j si ná lo'o yu bi'.

⁴ Ca slo ycuí' Ndyosi ndu'u yu bi' yaa cha' caca tso'o cresiya ji'j ñati chalyuu na. Ngua'ni yu cha' caca cuayá' ti' na lcaa cha' liñi, xqui'ya xee nu ta Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'na.

⁵ Ña'a ti tya ntyiji'j xee bi' su talya nu ntsu'u ne' cresiya ji'j ngu' cuxi, cha' ná caca ji'j ngu' cuxi xubi' xee bi'.

⁶⁻⁷ Nda ycuí' Ni ji'j Juan cha' chcuí' lo'o ñati cha' ji'j xee nu cua ta ti Ni cha' tyu'ú ne' cresiya ji'j ñati. Cua yaa Juan cha' ta cha' bi' lo'o ñati, cha' xñi lcaa ñati cha' ji'j ycuí' Ndyosi xqui'ya cha' nu nchcuí' Juan lo'o ngu'.

⁸ Si'i nu xee nu nda ycuí' Ndyosi laca ycuí' Juan, na yaa ti Juan cha' culu'u cha' bi' ji'j ñati.

⁹ Nu laca xee nu chañi ca, cua lijya yu bi' lo yuu cha' ta xee nu caca tyu'ú ne' cresiya ji'j cua ña'a ca ñati.

¹⁰ Ndi'j yu bi' lo yuu, la cui' ti cha' nu cua nda ycuí' Ni lo'o ñati. Lo'o yu bi' ngüiñá Ni chalyuu, pana ná ndyuloo ñati chalyuu ji'j yu bi' li'.

¹¹ Yaa yu bi' chalyuu su laca tyi nquicha', lo'o jua'a ñati chalyuu nu ngüiñá yu, ná ndyuloo ngu' ji'j yu.

¹² Pana ndi'j xi ñati nu cua ngusñi cha' ji'j yu, jlya ti' ngu' bi' ji'j yu li'; ji'j ñati bi' nda Ni chacuayá' cha' caca ngu' bi' sñi' ycuí' Ndyosi.

¹³ Lo'o ñati nu laca sñi' ycuí' Ndyosi ni, ná nclya ngu' bi' ñi'ya nu nclya scaa sñi' ñati; sñi' ycuí' Ndyosi laca ngu' bi', si'i sca ñati chalyuu laca nu ndu'ni cucui cresiya ji'j ngu' bi'.

¹⁴ Ngua yu bi' ñati, la cui' yu nu laca cha' ji'j ycuí' Ndyosi. Stu'ba ti nguti'j yu lo'o na nde chalyuu. Cua na'a ya ji'j yu cha' tlyu tsa cha' ntsu'u ji'j yu, cha' laca yu nu sca ti Sñi' ycuí' Ndyosi. Xcuí' tso'o tsa ndu'ni yu lo'o na, xcuí' cha' liñi nchcuí' yu.

¹⁵ Nde laca cha' nu nchcuí' Juan cha' ji'j nu Jesús bi'. Cuij nchcuí' Juan li':

—Nu nde laca nu qui'yu nu ni na' ji'j ma cha' tyu'u tucua tiya' la nde chalyuu —nacui Juan—, masi tlyu la cha' ntsu'u ji'j ycuí' yu que na'. Jua'a ni na' ji'j ma, cha' nu lo'o bilya cala na' cua lu'ú ycuí' yu.

¹⁶ Lcaa na tsiya' ti ntsu'u ji'j Jesús, lo'o lcaa tsá ndyiji cha' tso'o ji'na xqui'ya Jesús.

¹⁷ Cua sa'ni nda jyo'o Moisés cha' lo'o ñati, lcaa ña'a cña nu ntsu'u cha' cua'ni ñati cuentya ji'j ycuí' Ndyosi. Pana nu lo'o yaa Jesucristo ni, xa' ña'a ngua'ni Ni; nda tsa Ni cha' xlya'be ji'na, ngulu'u Ni cha' liñi ji'na li'.

¹⁸ Ni sca ñati ná na'a nguí' ji'j ycuí' Ndyosi; sca ti Jesús nu ngulu'u ji'na ñati chalyuu na ñi'ya laca ycuí' Ndyosi. Lo'o nu Jesús bi' ni, laca yu nu sca ti Sñi' ycuí' Ndyosi, nu tyaca'a tsa ji'j Ni.

Nhcuane ngu' judío ji'í Juan Bautista: “¿Tilaca laca nu'ú?”

19 Nda Juan cha' lo'o tyuu tya'a sti jo'ó lo'o ngu' xirta; ngutu'u ngu' nde quichi Jerusalén, ndyalaa ngu' su ndi'í nu Juan bi' li'. Cua ngulo ngu' judío nu ndi'í ca bi' cña ji'í ngu' bi', cha' caa ngu' slo Juan cha' xcuane ngu' ji'í Juan tilaca laca.

20 Ná ntyuju'u ti' Juan; liñi nda cha' lo'o ngu' cha' si'i ycuí' laca Cristo, nu ñati tlyu nu nda Ni ji'í cha' caa nde chalyuu.

21 —¿Tilaca laca nu'ú lacua? —nacui' ngu'—. ¿Ha jyo'o Elías laca nu'ú?

—Si'í bi' laca na' —nacui' Juan.

—Cua tyu'u tucua ti sca nu cusu' nu chcuí' cha' ji'í ycuí' Ndyosi lo'o ya, nti' ya —nacui' ngu'—. ¿Ha si'í nu bi' laca nu'ú?

—Si'í na' —nacui' Juan li'.

22 —¿Tilaca ta laca nu'ú? —nacui' ngu'—. Ntsu'u cha' xacui' ya cha' ji'í ñati nu ngulo cña ji'í ya cha' caa ya ca nde. ¿Ñi'ya cha' nchcuí' ta nu'ú cha' ji'í ycuí' ca?

23 Li' nguxacui' Juan cha' ji'í ngu' bi':

—Ndi'ya cha' ndu'ni na' lo'o cui' nchcuí' na' nda na' cha' lo'o ñati su ndu na' ne' quixi': “Xquiñi clya ma tyucui' su caa nu Xu'na na”. Bi' laca sca cha' ji'í ycuí' Ndyosi nu cua nchcuí' jyo'o Isaías lo'o ngu' sa'ni.

24 Lo'o xi ngu' fariseo nguti'í laja ngu' nu yaa slo Juan. Tacati tsa ndu'ni ngu' bi'.

25 Nchcuí' ngu' bi' lo'o Juan li':

—¿Ni cha' laca ndu' nu'ú ntyucuatya nu'ú ji'í ngu' si si'í nu ñati tlyu bi' laca nu'ú, si si'í jyo'o Elías laca nu'ú, si si'í nu cusu' nu chcuí' cha' ji'í ycuí' Ndyosi laca nu'ú?

26 —Lo'o hitya ti ntyucuatya na' ji'í ngu' —nacui' Juan—. Pana ndu' chaca ñati slo cu'ma juani, masi ná nslo ma ji'í yu bi'. Tiya' la yaa nu ndu' bi' nde chalyuu, na' ngula yala la; pana tlyu la cha' nu ntsu'u ji'í ycuí', sube la cha' jna' —nacui' Juan ji'í ngu'—.

27 Tso'o tsa cña ngujui' na nti' na' —nacui'—, masi caña nu ntsu'u quiya' ñati bi' sati' na' juata.

28 Jua'a ngua nde loyuu su cuentya Betábara, ca su ndu' Juan ntyucuatya ji'í ngu'. Nde chaca tsu' sta'a Jordán ntsu'u Betábara bi'.

Nu msta' lu'ú cha' cuityi' qui'ya nu ntsu'u ji'í ñati

29 Ca chaca tsa na'a Juan cha' cua liyja ti Jesús slo. Lo'o li' nacui' Juan ji'í ñati nu ndu' slo:

—Ña'a tso'o ma ji'í nu cusu' cua —nacui'—. Cua ngusubi ycuí' Ndyosi ji'í nu cua cha' caca yu sca msta' lu'ú, cha' cuityi' leaa qui'ya nu ntsu'u ji'í ñati chalyuu —nacui'—.

30 Cha' ji'í yu bi' nchcuí' na', nu lo'o ni na' ji'í ma cha' cua tyu'u tucua ti sca ñati loyuu re. Tlyu la cha' ji'í yu bi' que na', masi tiya' la ndu'u tucua bi'. Jua'a ni na' ji'í ma cha' nu lo'o tya lyiji cala na', cua lu'ú yu bi'.

31 Lo'o na' ni, ná ndyuloo na' ji'í ycuí' yu bi'; pana cua yaa na' ntyucuatya na' ji'í ñati lo'o hitya ti cha' caca tyuloo ngu' Israel ji'í yu bi'.

32 Chaca quiya' tso'o tsa nchcuí' Juan cha' ji'í Jesús lo'o ngu':

—Cua na'a na' lo'o ngutu'u Xtyi' ycuí' Ndyosi nde cua yaa ngua'ya lo Jesús ñi'ya nda'ya sca paloma —nacui'—.

33 Ná ndyuloo na' ji'í Jesús clyo, pana ycuí' Ndyosi laca nu ndacha' cha' bi' 'na, ycuí' Ndyosi laca nu ngulo cña jna' cha' tyucuatya ji'í ngu'. Ndi'ya nchcuí' Ni lo'o na': “Lo'o ña'a nu'ú cha' liyja nda'ya Xtyi' ycuí' Na' lo sca ñati”, nacui'

Ni, "li' caca cuayá' ti' nu'u cha' yu bi' laca nu tyucuatya ji'i ngu' lo'o Xtyi'i ycu'i Na', nga'aa si'i lo'o hitya ti".

³⁴ Ycu'i ti na' cua na'a na' ji'i cha' bi'. Chañi cha' nu nchcui' na' lo'o cu'ma, cha' yu bi' laca nu sca ti Sñi' ycu'i Ndyosi; na cua ngusubi Ni ji'i yu bi'.

Ñati nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús nu ngua clyo

³⁵ Ngua chaca tsá, xa' ndu Juan, ndu lo'o tucua tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i; yaa Jesús li'.

³⁶ Na'a Juan ji'i yu, lo'o li' nchcui' Juan cha' ji'i Jesús:

—Nu cua caca msta' lu'ú nu cua ngusubi ycu'i Ndyosi ji'i cha' cajaa yu xqui'ya na.

³⁷ Lo'o ndyuna nu tucua tya'a ngu' bi' cha' nu nacui Juan, li' ndyaa lca'a ngu' bi' ji'i Jesús.

³⁸ Nguxtyacui Jesús tyucuii su yaa, na'a yu cha' lca'a ngu' bi' ji'i. Li' nchcuane Jesús ji'i ngu':

—¿Na laca tsaana cu'ma?

—Mstru —nacui ngu' ji'i Jesús—, ¿macala ndi'i nu'u?

—Caa na'a ma xi 'na —nacui Jesús li'.

³⁹ Bi' cha' ndyaa ngu' ni'i ca su ndyalaa Jesús, ndyaa chcu'i ngu' lo'o yu. Ngua hora cua jacua nde ngusii lo'o ndyalaa ngu' ca bi', lo'o li' ndyanu ngu' lo'o yu tyucui nde ngusii.

⁴⁰ Ngua tucua tya'a ñati nu ngutu'u lca'a ji'i Jesús li', nu lo'o cua ndyuna ngu' cha' nu nchcui' Juan lo'o ngu'. Tsaca yu bi' nu naa Andrés, tya'a ngula Simón Pedro laca.

⁴¹ Hora ti ndyaa Andrés ndyaana ji'i tya'a, la cui' nu Simón bi'. Li' nchcui' Andrés lo'o:

—Cua nquijeloo ji'i ya ñi'ya nu laca Cristo, nu ñati tlyu nu nda Ni ji'i lijya nde chalyuu —nacui.

⁴² Lo'o li' ndyaa lo'o ji'i Simón ca slo Jesús. Ña'a tsa Jesús ji'i Simón bi', ndi'ya nacui yu ji'i li':

—Simón naa nu'u —nacui—, sñi' Jonás laca nu'u; pana Cefas ca naa nu'u nde loo la —ñi'ya nti' na chcu'i na cha'cña ji'na: sca quee; stu'ba ti ndyu'u cha' bi' lo'o Pedro.

Ngusi'ya Jesús ji'i Felipe lo'o ji'i Natanael

⁴³ Ca chaca tsá, li' ngua ti' Jesús tyaa yu nde Galilea. Li' ndyacia tya'a yu lo'o sca nu qui'yu nu naa Felipe:

—Ya'a nu'u lo'o na' —nacui Jesús ji'i Felipe li'.

⁴⁴ La cui' ngu' Galilea laca Felipe bi', jua'a laca Andrés lo'o Pedro; quichi Betsaida laca quichi tyi ngu'.

⁴⁵ Li' ndyaa Felipe cha' chcu'i lo'o Natanael tya'a ndya'a nu Felipe bi':

—Cua na'a ya ji'i Cristo, nu ñati tlyu nu cua sa'ni nguscua jyo'o Moisés cha' ji'i lo quityi ji'i ycu'i Ndyosi —nacui Felipe—. La cui' cha' ji'i yu bi' cua nchcui' lcaa jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi sa'ni. Jesús naa yu bi', sñi' sca nu naa José. Nazaret laca quichi tyi yu.

⁴⁶ —¿Ha tso'o quichi bi'? —nacui Natanael—. ¿Ha ntsu'u ñati tso'o nde quichi Nazaret bi'?

—Yaa na'a nu'u xi ji'i lacua —nacui Felipe.

⁴⁷ Lo'o na'a Jesús cha' lijya Natanael slo, li' nacui:

—Nde cua lijya sca ngu' Israel nu chañi cha' ndyu'ni tlyu ji'i ycu'i Ndyosi.

Ná ntsu'u cha' cuiñi ji'i yu jua tsiya' ti.

⁴⁸ Nchcuane Natanael ji'i Jesús li':

—¿Ñi'ya ngua jinu'u, cusu', cha' ndyuloo nu'u jna'?

Li' nacuj Jesús:

—Lo'o tya lyiji chcuí' Felipe lo'o nu'u, tya li' na'a na' jinu'u ca su ndu ne' yaca quityi ca bi'.

⁴⁹ —Mstru —nacuj Natanael—, chañi cha' nu'u laca nu sca ti Sñi' ycuí' Ndyosi, nu'u laca Rey nu laca loo ji'i ngu' Israel.

⁵⁰ Lo'o li' nguxacuj Jesús cha' ji'i Natanael:

—¿Ha bi' cha' jlya ti' nu'u jna' —nacuj yu—, xqui'ya cha' cua nchcuí' na' lo'o nu'u cha' cua na'a na' jinu'u ca ne' yaca quityi bi'? —nacuj—. Cha' xca ti laca bi', tonu la cha' ña'a nu'u nde loo la.

⁵¹ Lo'o li' nacuj Jesús ji'i ngu':

—Ta na' sca cha' liñi lo'o ma' juani —nacuj yu—. Nde loo la ña'a ma' cha' tyucua yaala ca su ntucua ycuí' Ndyosi nde cua. Li' caca cuayá' ti' ma' cha' cua nda Ni' na liyaa cha' caca na' ñati chalyuu. Lo'o ca su tyu na' bi', ca bi' ña'a ma' ji'i ngu' xca nu ndi'i slo ycuí' Ndyosi; tya'a ngu' bi', tyacuj ngu' bi' nde cua, ca'ya ngu' bi' nde su tyu na'.

2

Ndyaa Jesús su ngujui clyo'o ngu'

¹⁻² Lo'o ngua sna tsa, li' ndyaa xtya'a Jesús su ngujui clyo'o ngu' ca quichi Caná nde loyuu su cuentya Galilea. Lo'o jua'a cua nguane ngu' ji'i Jesús lo'o ji'i nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i, bi' cha' lo'o ngu' bi' ndyaa ngu' ta'a.

³ Lo'o li' nga'aa ngujui vino co'o ngu' nu ndi'i ta'a bi', ndye bi'. Li' ndyaa xtya'a Jesús ndyaa cacha' ji'i yu:

—Cua ndye vino ndyo'o ngu' —nacuj.

⁴ Nguxacuj Jesús cha' ji'i xtya'a li':

—¿Ha cña 'na laca cua? Tya lyiji tyalaa hora cha' culu'u loo na' ji'i ñati tilaca laca na'.

⁵ Masi jua'a nchcuí' yu, ndi'ya nchcuí' xtya'a yu lo'o msu li':

—Cua'ni ma' ñi'ya nu ñacuj yu cha' cua'ni ma' —nacuj.

⁶ Nde cua ti ndu scua' tya'a quityu' hitya, quityu' tonu ndya' lo'o quee laca bi'. Lo'o ngutsa'a quityu' bi', ntsu'u masi jacuayala litro, masi sca siyentu litro hitya, cha' cua laca cña nu ntsu'u ji'i ngu' judío bi', cha' qui'i quiya' ngu' lo'o tsa' ngu' ni'i.

⁷ Li' nacuj Jesús ji'i msu bi':

—Cua'ni cha'a ma' quityu' cua lo'o hitya.

Ngua'ni cha'a ngu' quityu' bi' ña'a cuayá' nu ngutsa'a tso'o.

⁸ —Culo ma' xi hitya —nacuj Jesús li'—. Yaa lo'o ma' ji'i cha' co'o nu ñati nu ndyu'ni ta'a re.

Jua'a ngua'ni ngu' li', nda ngu' xi hitya co'o ngu'.

⁹ Ndyo'o cuayá' nu laca loo ji'i ta'a bi', lo'o li' vino ndyaca. Ná jlo ti' nu cusu' bi' macala ngutu'u vino bi', msu ti jlo ti' cha' hitya ndyaa ndyicui'ya ngu' tsa laca vino bi'. Li' ngusi'ya nu laca loo ji'i ta'a bi' ji'i cutsii, nchcuí' lo'o:

¹⁰ —Xa' ñati ni —nacuj—, xcui' vino nu tso'o la laca nu nda ngu' ndyi'yu ñati lo'o nxana ti ta'a; ña'a cuayá' nu nguaala' ti' ngu' cha' ndyo'o tsa ngu' vino bi', ca li' nda ngu' vino cuxi la cha' co'o ngu' nu ndi'i ta'a —nacuj nu laca loo ji'i ta'a ji'i cutsii—. Pana nu'u ni, masi cua tye ti ta'a, hasta li' nda nu'u vino nu tso'o la cha' co'o na. Tso'o tsa bi'.

¹¹ Ca quichi Caná nde loyuu su cuentya Galilea ngua cha' bi' lo'o nguxana ngua'ni Jesús cha' tlyu cuentya ji'i ycuí' Ndyosi. Lo'o cha' tlyu bi' ngulu'u loo

ycui' Jesús ji'i ngu', cha' ña'a ngu' cha' tlyu tsa cha' nu ntsu'u ji'i ycui' yu. Bi' cha' nguxana ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i yu, jlyu ti' ngu' ji'i ycui' ca Jesús.

¹² Tiya' la li' ngutu'u Jesús ndyaa yu nde quichj Capernaum. Ndyaa yu lo'o xtya'a yu, lo'o ngu' qui'yu tya'a yu, lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i yu ndyaa ngu'; pana xti ti tsá ndyanu ngu' ca bi'.

Ngulo'o Jesús ji'i ngu' cuxi nu ntsu'u ne' laa tonu

¹³ Cua ngulala ti ta'a pascua ji'i ngu' judío bi', lo'o li' ndyaa Jesús ta'a nde Jerusalén.

¹⁴ Ndyaa Jesús ne' laa tonu ca bi', lo'o li' na'a yu cha' ndi'i tsa ngu' ndyu'ni ngu' ngana ne' laa bi'; ndujui' tsa ngu' toro, ndujui' ngu' xly'a, ndujui' ngu' paloma cha' caca msta' ji'i ngu' ne' laa. Lo'o jua'a nga'a ngu' nu ndu'ni ngana ji'i ñati' lo'o nchcutsa'a ngu' cñi nu cua'nijo'o ji'i ngu' ne' laa, ntucua ngu' bi' to' mesa ji'i ngu'.

¹⁵ Lo'o li' ngusñi Jesús sca reta cha' quiji' yu ji'i ngu' nu ndyu'ni ngana bi', cha' culo'o yu ji'i ngu' bi' tyu'u ngu' to' laa bi'; lo'o xly'a ji'i ngu', lo'o toro ji'i ngu', lo'o lcaa yu'ba ji'i ngu', ngulo'o yu ji'i ngu' ndu'u ngu' nde liya'. Li' nguxlyú yu mesa su ntucua ngu' nu nchcutsa'a cñi, nchcuaa yu ji'i cñi bi'.

¹⁶ Li' nacuj Jesús ji'i ñati nu ndujui' paloma bi':

—Yaa lo'o mā ji'i yu'ba cua nde liya' —nacuj yu—. Nga'aa cua'ni mā cha' ni'i lcaya' caca ni'i tlyu re ji'i Sti na'.

¹⁷ Li' ndyi'u ti' nu ngu' nu ndyaca tsa'a bi' ji'i sca cha' nu nscua lo quityi ji'i ycui' Ndyosi cua sa'ni la: “Caca ñu'u ti' na' cha' tiji' tsa ti' na' ji'i ni'i su laca tyi nu'u”, nacuj quityi bi'.

¹⁸ Ñasi' tsa ngu' judío li', bi' cha' nchcuane ngu' ji'i Jesús ndi'ya:

—¿Tilaca laca nu nda chacuayá' cha' cua'ni nu'u jua'a? ¿Ñi'ya' cua'ni nu'u cha' jlyu ti' ya hi'?

¹⁹ —Cuityi mā ni'i re —nacuj Jesús—, lo'o li' chu' sna tsá xa' cuiñá na' ji'i chaca quiya'.

²⁰ Li' nacuj ngu' ji'i Jesús:

—Tu'ba ntucua scúa yijá ndye ndya' laa tlyu re —nacuj ngu'—. ¿Ha taca jinu'u cuiñá ji'i chaca quiya' chu' sna tsá ti'?

²¹ Pana si'i cha' ji'i laa tlyu nhcui' Jesús, masi nda yu sca cha' lo'o ngu' ñi'ya' nu caca ji'i ycui' ca yu, ñi'ya' nu tyu'ú ycui' chaca quiya' lo'o cua ngujuii yu.

²² Bi' cha' lo'o cua ndyu'ú Jesús chaca quiya', li' ndyi'u ti' ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i ñi'ya' nu nacuj Jesús ji'i ngu' tsá bi'; li' jlyu ti' ngu' cha' nu nscua lo quityi ji'i ycui' Ndyosi nu ngua sa'ni, lo'o jua'a jlyu ti' ngu' ña'a cha' nu nda Jesús lo'o ngu' tya li'.

Jlo ti' Jesús ñi'ya' nu ntsu'u tyiquee lcaa ñati

²³ Lo'o ndi'i Jesús Jerusalén ta'a pascua bi', li' nxana quiña'a ñati jlyu ti' ngu' cha' ji'i ycui' yu, nu lo'o cua na'a ngu' lcaa cha' tlyu nu ngua'ni yu.

²⁴ Pana jlo ti' Jesús cha' ná jlyu tso'o ti' ngu' ji'i, cha' tso'o tsa ndyuloo yu ji'i ngu', lcaa ña'a cha' nu ntsu'u ne' cresiya ji'i scaa ñati.

²⁵ Ná ntsu'u cha' cacha' xa' ñati ji'i yu ñi'ya' ntsu'u cresiya ji'i scaa ngu', cha' jlo tsa ti' ycui' ca yu ñi'ya' ntsu'u cresiya ji'i lcaa ñati.

3

Jesús lo'o Nicodemo

¹ Ntsu'u sca ngu' cusu' ji'i ngu' judío nu naa Nicodemo, ngu' fariseo laca. Lo'o ngu' fariseo ni, tacati tsa ndu'ni ycui' ngu', nti' ngu'.

² Ndyaa nu cusu' bi' sca talya su nga'a Jesús:

—Mstru Jesús —nacuj—, jlo ti' ngu' cha' nu'u laca sca mstru nu nda ycuí' Ndyosi jil'i lijya chalyuu, cha' ná ngua jinu'u cua'ni ni sca cha' tlyu si ná nxyucua ycuí' Ndyosi jinu'u. Ná nchca jil'i ñati chalyuu cua'ni ngu' jua'a —nacuj Nicodemo jil'i Jesús.

³ Li' nchcui' Jesús lo'o:

—Liñi tsa cha' nu ta na' lo'o nu'u juani: ndu'ni ycuí' Ndyosi Sti na' cha' cala ñati chaca quiya', si nti' ngu' xñi ngu' cha' jil'i ycuí' Ni cha' caca Ni loo ne' cresiya jil'i ngu' —nacuj.

⁴ —¿Ñi'ya caca cala na chaca quiya' si cua cusu' na? —nacuj Nicodemo jil'i Jesús— ¿Ha taca tyatí na ne' xtya'a na chaca quiya' cha' xa' cala na? —nacuj.

⁵⁻⁶ —Ta na' sca cha' liñi lo'o nu'u juani —nacuj Jesús—. Ñati laca nu nlya lo'o ndu'ni cala ñati chalyuu jil'i, pana Xtyi' ycuí' Ndyosi laca nu ndu'ni cha' cha'a cresiya jil'i ngu' —nacuj Jesús—. Ntsu'u cha' caca cucui cresiya jil'i ma si cua nti' ma cha' culo ycuí' Ndyosi cña jil'i ma. Ntsu'u cha' tyu'u ma lo hitya, lo'o jua'a ntsu'u cha' tyanu Xtyi' ycuí' Ndyosi ne' cresiya jil'i ma —nacuj Jesús jil'i Nicodemo—.

⁷ Ná culacua tsa ti' nu'u cha' nchcui' na' lo'o nu'u cha' ntsu'u cha' cala ñati chaca quiya'.

⁸ Cui'l'i ni, nchca cui'l'i macala su nti'; masi nduna na cha' ndañi nchca cui'l'i li', pana ná nchca cuayá' ti' na macala ngutu'u, ma nde tsa cui'l'i bi' li' —nacuj yu—. La cui' jua'a laca lo'o Xtyi' ycuí' Ndyosi, ná nchca cuayá' ti' ngu' ñi'ya nu ndu'ni Ni cha' caca cui cresiya jil'i ngu' —nacuj Jesús jil'i.

⁹ —¿Ñi'ya jua'a? ¿Ñi'ya caca cha' bi'? —nacuj Nicodemo li'.

¹⁰ Li' ngxtyacui Jesús cha' lo'o:

—¿Ha si'i mstru cusu' laca nu'u jil'i ngu' judío? ¿Ni cha' laca ná nda nu'u cuentya jil'i cha' bi' lacua? —nacuj yu—.

¹¹ Liñi tsa cha' nu nda na' lo'o nu'u. Nu cuare, liñi nchcui' ya jil'i sca cha' nu cua jlo ti' ya, sca cha' nu cua na'a ya, pana ná ntucua' ma tsiya' ti cha' nu nchcui' ya —nacuj yu—.

¹² Ntsu'u cha' nu nchcui' na' lo'o cu'ma cuentya jil'i chalyuu re, pana ná jlya ti' ma cha' bi'. ¿Ñi'ya caca cha' jlya ti' ma jna' si hcui' na' lo'o ma scaa cha' nu ntsu'u jil'i ycuí' Ndyosi nu laca loo? —nacuj Jesús jil'i Nicodemo—.

¹³ Bilya tsa ni tsaca ñati ca slo ycuí' Ndyosi. Sca ti na' nu nda ycuí' Ndyosi 'na lijya cha' caca na' ñati, cua ndya'a na' cajua, cha' cajua laca tyi na'.

¹⁴ Lo'o nguti'l' jyo'o Moisés nde nati' btyi' bi' cua sa'ni la, ngusicua yu jil'i sca cuaña chcuá nu ndacui chu' yaca cha' ña'a ngu' cuaña bi', cha' caca jyo'o jil'i quicha nu ntsu'u jil'i ngu' bi' —nacuj Jesús—. Ñi'ya nu ngusicua jil'i cuaña bi', jua'a nga'a cha' sicua ngu' jna' lo crusi, na' nu lijya cha' caca na' ñati.

¹⁵ Lo'o li' cua ña'a ca cu'ma nu xñi ma cha' jna', li' caca chalyuu tso'o jil'i ma, chalyuu nu ná nga'a cha' tye —nacuj Jesús jil'i Nicodemo—.

Ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni jil'i ñati

¹⁶ Ntsu'u tsa tyiquee ycuí' Ndyosi ña'a Ni jil'i ñati chalyuu, bi' cha' cua nda ycuí' Ni jna' nu laca Sñi' ycuí' ca Ni lijya na' chalyuu. Ná tsa ñati ca bilya si xñi ngu' cha' jna', nu laca sca ti Sñi' ycuí' Ndyosi; caca chalyuu tso'o jil'i ngu' bi', chalyuu nu ná nga'a cha' tye —nacuj Jesús—.

¹⁷ Si' cha' sta ycuí' Ndyosi Sti na' qui'ya jil'i ñati chalyuu nda Ni jna' lijya na' chalyuu, na cua lijya na' cha' cuityi na' qui'ya nu ntsu'u jil'i ñati chalyuu; bi' cha' cua nda Ni jna' lijya na' —nacuj Jesús—.

18 'Ná xcube' ycuí' Ndyosi jí'í cua ña'a ca ñati nu xñi cha' jna'. Cua ngua'ni cuayá' Ni jí'í lcaa ñati nu ná nxñi cha' jna', cha' xcube' Ni jí'í ngu', cha' ná ntaja'a ngu' jlya ti' ngu' jna' cha' laca nu sca ti Sñi' ycuí' Ndyosi —nacuí Jesús—.

19 Na cua nda ycuí' Ndyosi xee lijya lo yuu, pana ná ntaja'a ñati chalyuu tyi'í su xee bi'. Ntsu'u tsa ngu' nu ndiya la ti' tyi'í ngu' su talya ña'a, cha' xña'a tsa ngu' bi'; bi' cha' ntsu'u qui'ya nu ngusta Ni jí'í ngu' bi'.

20 Ná nti' nu ñati xña'a bi' cha' ta ycuí' Ndyosi xee nu tyu'ú ne' cresiya jí'í ngu'. Tyijyu' ti ndya'a ngu' bi' su ná ña'a xa' ñati jí'í ngu', xqui'ya cha' xcuí' cha' cuxi ndu'ni ngu' bi' —nacuí Jesús—.

21 Ñati nu xñi lcaa cha' liñi nu nda Ni lo'o ñati ni, nda ycuí' Ndyosi xee nu tyu'ú ne' cresiya jí'í ngu' bi'. Ndi'í ngu' su xee bi', cha' taca ca jlo ti' xa' ñati cha' ndyu'ni ngu' bi' cua ña'a ca cña nu nclyo ycuí' Ndyosi jí'í ngu'.

Xa'nda Juan Bautista cha' jí'í Jesús lo'o ñati

22 Tiya' la li' ndyaa Jesús, ndyaa lo'o ñati nu ndyaca tsa'a jí'í yu, nguti'í ngu' xi nde loyuu su cuentya Judea. Ntyucuatya Jesús jí'í ngu' ca bi'.

23 Lo'o jua'a nga'a Juan cacua ti, cha' lo'o tya ntyucuatya Juan jí'í ngu'. Sca se'í su naa Enón, ca bi' ngutu Juan, cacua ti jí'í sca se'í su naa Salim. Ca bi' ntyucuatya jí'í ngu' cha' ca bi' ntsu'u tsa hitya. Ndyaa tsa ngu' cha' tyucuatya jí'í ngu'.

24 Tya lyiji su'ba ngu' jí'í Juan ne' chcuá tyempo bi'.

25 Lo'o li' nda xi ngu' judío cha' cusuú lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a jí'í Juan; nguxlyú ngu' cha' hichu' tya'a ngu' ñi'ya nu tso'o la cua'ni ngu' cha' caca lubii cresiya jí'í ngu' cuentya jí'í ycuí' Ndyosi.

26 Bi' cha' yaa ngu' slo Juan cha' chcuí' ngu' lo'o:

—Mstru —nacuí ngu'—, nu ñati nu yaa slo nu'u nde chaca tsu' sta'a Jordán tya tsubi' la, la cui' nu nacuí nu'u cha' loo la laca ycuí' yu, cua ndyalaa yu bi' ntyucuatya yu jí'í ñati nde tsu' re juani. Ndyaa tsa ngu' slo.

27 Li' nguxacuí Juan cha' jí'í ngu' bi':

—Tsa lo cua ti cña nchca jí'í scaa na cua'ni na, tsa ña'a nu nda ycuí' Ndyosi chacuayá' cua'ni scaa na —nacuí—.

28 Cua ndyuna ma ñi'ya nu ni na' jí'í ma tsubi' ti, cha' si'í na' laca Cristo, nu ñati tlyu nu cua caa ti chalyuu. Cua laca ti cña ntsu'u jna' cha' yala la ngutu'u tucua na' loyuu re cha' quiñi tyucuij su caa ycuí' —nacuí Juan—.

29 Ñi'ya nu laca lo'o ngujui cly'o'o ngu', sca ti nu cutsii bi' ngujui cly'o'o lo'o nu cuxii; pana lcaa tya'a tso'o cutsii nu ndi'í ca bi', tso'o tsa ntsu'u tyiquee ngu'. Ñi'ya lo'o chaa ti' ngu' ndi'í ngu' lo'o ngujui cly'o'o ngu', jua'a na' tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' cha' ña'a na' jí'í ngu' nu ndyaa lo'o Jesús —nacuí Juan—.

30 Lo'o jua'a caca tlyu la ycuí' yu, sube la nscua cha' caca na' li'.

Nde slo ycuí' Ndyosi ngutu'u Jesús

31 Loo la laca ycuí' Cristo cha' ngutu'u yu nde cua ca su ntucua ycuí' Ndyosi, yaa yu nde chalyuu. Pana nu Juan ni, sñi' sca ñati chalyuu ngua bi'; nde chalyuu ntsu'u tyi, nchcuí' ñi'ya nu nchcuí' ñati ti. Nu Jesucristo ni, yaa yu bi' nde cua ca su ndi'í ycuí' Ndyosi,

32 nda yu cha' liñi lo'o na cuentya jí'í lcaa na nu cua na'a yu, lcaa cha' nu cua ndyuna yu ca bi'. Pana ná ntaja'a ñati xñi cha' nu nda yu lo'o ngu'.

33 Si taquiya' na jí'í cha' nu nda Jesús, li' ndu'ni na lo'o tya'a na cha' liñi tsa laca cha' nu nda ycuí' Ndyosi lo'o na.

³⁴ Nda Ni ji'i nu Jesucristo bi' yaa chalyuu, lo'o jua'a xcui' cha' ji'i ycu'i' Ndyosi nda yu lo'o na xqui'ya Xtyi'i ycu'i' Ndyosi. Lo'o ycu'i' Ndyosi ni, ná ntsu'u cha' tye cha' ta Ni Xtyi'i ycu'i' Ni ji'na.

³⁵ Ntsu'u tsa tyiquee ycu'i' Ndyosi Sti yu ña'a Ni ji'i Sñi' Ni, la cui' Jesús bi'; lo'o jua'a lcaa chacuaya' nu ntsu'u ji'i ycu'i' Ni, la cui' ti cua nda Ni ji'i Sñi' Ni li'ya.

³⁶ Lo'o xñi ñati' cha' ji'i Jesús, Sñi' ycu'i' Ndyosi, ná nga'a cha' tye chalyuu tso'o nu ta Ni ji'i ngu' bi'. Pana ñati' nu ná taquiya' tsiya' ti ji'i cha' nu nchcui' Jesús, ná ta Ni chalyuu tso'o ji'i ngu' bi'; xcube' tsa Ni ji'i ngu' bi' li'.

4

Nu cuna'a ngu' Samaria

¹ Lo'o li' ndyuna ngu' fariseo, nda ngu' cuentya cha' quiña'a la ñati' ndya'a lo'o Jesús cha' caca tsa'a ngu' ji'i yu, jua'a ntyucuatya yu ji'i ngu'; xti la ngu' ndi'i nu ndyaca tsa'a ji'i Juan.

² Pana si'i ycu'i' Jesús nu ntyucuatya ji'i ngu' bi'; nu ngu' cuañi' nu ndyaca tsa'a ji'i, bi' laca nu ntyucuatya ji'i ngu'.

³ Nu lo'o ngua cuayá' ti' Jesús cha' cua ndyuna ngu' fariseo cha' bi', li' ndu'u yu nde loyuu su cuentya Judea, ndyaa yu chaca quiya' ca loyuu su cuentya Galilea bi' li'.

⁴ Nu lo'o ndyaa Jesús tyucui, nteje tacui yu nde loyuu su cuentya Samaria.

⁵ Li' ndyalaa yu quichi' Sicar, sca quichi' su ndi'i ngu' Samaria. Ndi'i quichi' bi' lo yuu nu nda jyo'o Jacob ji'i jyo'o José sñi'.

⁶ Ca bi' ndu sca tyuu pilya nu nacui' ngu' cha' tyuu ji'i jyo'o Jacob laca bi'. Nde hora ngua li', lo'o jua'a ngua cña' tsa Jesús tyucui. Li' ndyaa tucua yu to' tyuu bi'.

⁷⁻⁸ Cua ndyaa ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i lquichi, ndyaa ngu' cui'ya ngu' na cacu ngu'. Lo'o li' yaa sca nu cuna'a ngu' Samaria yaa qui'ya hitya.

—¿Ha ná ta xi hitya co'o na'? —nacui' Jesús ji'i nu cuna'a bi'.

⁹ —Ngu' judío laca nu'u —nacui' nu cuna'a bi'—, lo'o na', ngu' Samaria laca na'. ¿Ni cha' laca ndijña nu'u hitya jna' cha' co'o nu'u? —nacui' nu cuna'a bi'. Nacu' jua'a cha' ná ntsu'u cha' ji'i ngu' Samaria lo'o ngu' judío tyempo bi'.

¹⁰ Li' ngxacu' Jesús cha' ji'i nu cuna'a bi':

—¿Ha ná jlo ca ti' nu'u ña'a cha' tso'o nu nda ycu'i' Ndyosi ji'i ñati'? —nacui' Jesús—. Si jlo ca ti' nu'u tilaca laca nu ngüijña hitya co'o jinu'u, ná tyiquee' hcui' nu'u lo'o na' cha' ta na' hitya co'o ycu'i' nu'u li' —nacui'—, lo'o li' ta na' hitya co'o nu'u nu chañi ca cha' cua'ni cu'ú cresiya jinu'u.

¹¹ —Cusu' —nacui' nu cuna'a bi' ji'i Jesús—, qui'ñi tsa tyuu re; ná lo'o cubeta jinu'u —nacui'—. ¿Ni'ya caca culo nu'u hitya cha' cua'ni cu'ú nu'u 'na? —nacui'—.

¹² ¿Ha tlyu la nu'u que jyo'o cusu' Jacob ji'na nu nda tyuu re ji'i ya? —nacui'—. Ndyi'yu jyo'o bi' hitya tyuu re, lo'o jua'a ndyi'yu sñi' yu, lo'o scu' ngu' ndyi'yu hitya re.

¹³ —Lo'o co'o ngu' hitya tyuu re —nacui' Jesús—, xa' tyucua nguityi ngu' tiya' la —nacui' yu—.

¹⁴ Lo'o co'o ngu' hitya nu ta na', nga'aa tyucua nguityi ngu' tsiya' ti li' —nacui'—. Ta na' sca lo hitya co'o ngu' nu cua'ni cu'ú cresiya ji'i ngu'. Ndi'ya laca bi': ñi'ya si laca sca su'u hitya nde ne' cresiya ji'i ngu', jua'a ná nga'a cha' tye chalyuu ji'i ngu' li'.

¹⁵ Li' ngxacu' nu cuna'a bi' cha' ji'i Jesús:

—Ta clya nu'u hitya bi' co'o na', cusu' —nacuj—, cha' nga'aa tyucua nguityi na', cha' nga'aa ta cña 'na cha' cãã qui'ya na' hitya ca nde.

16 Li' nchcui' Jesús lo'o nu cuna'a bi':

—Yaa clya nu'u yaaqui'ya ji'i clyo'o cha' cãã ca nde.

17 —Ná ntsu'u clyo'o na' —nacuj nu cuna'a bi' li'.

—Liñi nchcui' nu'u lo'o na' cha' ná ntsu'u clyo'o nu'u —nacuj Jesús li'—.

18 Cua ca'yu quiya' ngujuí clyo'o nu'u sa'ni la, lo'o jua'a si'i clyo'o laca nu qui'yu nu nga'a lo'o nu'u juani —nacuj—. Liñi tsa cha' nu nchcui' nu'u lo'o na'.

19 —Cusu' —nacuj nu cuna'a bi'—, cua ngua cuayá' ti' na' juani cha' tii tsa nu'u; sca nu laca tu'ba ji'i ycui' Ndyosi cha' nchcui' Ni lo'o ñati laca nu'u —nacuj—.

20 Ca'ya cua cua ni, tacati tsa ca'ya cua cua ji'i jyo'o cusu' ji'i ya, cha' nde bi' ti ngua'ni tlyu ngu' jyo'o bi' ji'i ycui' Ndyosi; pana xa' cha' nti' cu'ma ngu' judío, cha' nacuj ma' cha' ntsu'u cha' cua'ni tlyu na ji'i ycui' Ndyosi sca ti ca ne' laa tlyu ca Jerusalén.

21 —Cua'a jyaca nu'u jna' —nacuj Jesús ji'i nu cuna'a bi'—. Cua ngulala ti tyempo cha' nga'aa cua'ni tlyu ma' ji'i ycui' Ndyosi nde ca'ya tacati cua, ni si'i ca quichí Jerusalén —nacuj—.

22 Cu'ma ngu' Samaria ni, lo'o ndu'ni tlyu ma' ji'i ycui' Ndyosi ná nslo ma' ti ji'i ndu'ni tlyu ma'; pana ngu' judío cuare, nslo ya ti ji'i ndu'ni tlyu ya, cha' sca ngu' quichí tyi ya laca nu ñati tlyu nu cua'ni lyaá ji'i lcaa ñati —nacuj Jesús ji'i nu cuna'a bi'—.

23 Cua ngulala ti hora, cua la cui' hora ndyaca juani, cha' cua'ni tlyu ma' ji'i ycui' Ndyosi tyucui tyiquee ma'. Lo'o jua'a xtyucua Xtyi'i ycui' Ni ji'i ma' li', cha' jua'a nti' ycui' Ndyosi cha' cua'ni na lo'o cua'ni tlyu na ji'i Ni.

24 Ná taca ña'a na ji'i ycui' Ndyosi; ñi'ya laca sca xee nu tso'o tsa ntyiji' lijya, jua'a laca ycui' Ndyosi. Ñati nu chañi cha' nti' ngu' cua'ni tlyu ngu' ji'i ycui' Ni, nga'a cha' cua'ni tlyu ngu' ji'i Ni tyucui tyiquee ngu'; xtyucua Xtyi'i ycui' Ndyosi ji'i ngu' bi' li'.

25 Lo'o li' nguxtyacu ni cuna'a bi' cha' lo'o Jesús chaca quiya':

—Nda na' cuentya cha' cua cãã ti sca ñati tlyu nu ta ycui' Ndyosi ji'i cha' cãã chalyuu, nu caca naa Cristo —nacuj—. Lo'o cãã yu bi', li' culu'u liñi yu lcaa cha' tucui ji'na.

26 Li' nacuj Jesús ji'i nu cuna'a bi':

—La cui' bi' laca na' nu nchcui' lo'o nu'u juani.

27 Li' xa' yaá ñati nu ndyaca tsa'a ji'i, ndube tsa ti' ngu' cha' ntucua Jesús ndya cha' lo'o sca nu cuna'a. Pana ná nchcuane ngu' ji'i nu cusu' bi': ¿Ni cha' nti' nu cuna'a cua lo'o nu'u? ¿Ni cha' nda nu'u lo'o nu cuna'a cua?

28 Li' ngusta nu cuna'a bi' te'i hitya lo yuu, ngutu'u ndyaa lquichí; ndyaa cho' ndyaa ndacha' cho' ji'i ngu' quichí cha' tsa'a ngu' tsa'a na'a ngu' ji'i Jesús.

29 —Cajua ti ndu sca ñati nu tii tsa —nacuj nu cuna'a bi'—. Lcua ti lo cña nu ngua'ni na' yaá na' chalyuu, lcaa cha' bi' cua ndacha' nu cusu' bi' jna'. ¿Ha bi' nu laca Cristo nu ñati tlyu nu cua cãã ti, nti' cu'ma?

30 Li' ngutu'u ngu' ndyaa ngu' ca su ntucua Jesús.

31 Laja li' ndu ñati nu ndyaca tsa'a ji'i, tya'na nchcui' ngu' lo'o Jesús cha' cacu yu xi tyaja.

—Mstru —nacuj ngu'—, cacu nu'u xi.

32 —Cua nguaala' ti' na' —nacuj Jesús li'—. Cua ntsu'u xi na ndyacu na' re nu ná nslo ma' ji'i.

33 Li' nchcui' ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i lo'o tya'a ngu':

—¿Ha yaa ngu' yaa lo'o ngu' na cacu yu? —nacui ngu'.

³⁴ Ndi'ya nacui Jesús ji'i ngu' bi' li':

—Lo'o ndu'ni na' cña ji'i ycu' Ndyosi Sti na', li' ndyaala' ti' na' ñi'ya si cua ndyacu na', ñi'ya si cua ndyo'o na' hitya —nacui yu—. Nga'a cha' cua'ni tye na' cña nu nda Ni' na lijya'a nde chalyuu —nacui—.

³⁵ ¿Ha ná chañi cha' nu nchcui' ngu' ndi'ya? “Lo'o caca jacua co', lo'o ti caca clacua” —nacui Jesús ji'i ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i—. Pana chaca cha' ñacu' na' ji'i ma' juani, cha' xña'a ma' xi ji'i ñati' quina'a' jua nu cua lijya' ti slo na —nacui—. Nti' tsa ngu' bi' cuna ngu' cha' nu chcui' na' lo'o ngu'. Ñi'ya laca sca xtya' nu tso'o tsa ndyatsi, cha' cua ngulala ti caca clacua, jua'a laca ngu' bi'.

³⁶ Caja xcaya' msu' na nu cua'ni clacua bi', ni ná nga'a cha' tye cña nu cua'ni msu' bi'. Lo'o li' stu'ba ti caca chaa ti' ngu' bi' lo'o ngu' nu cua ngusañi si'y'u, la cui' ñati' nu ngusañi cha' tso'o ji'i ycu' Ndyosi lcaa su ndi'i ñati' tya clyo la; stu'ba ti caca chaa ti' ngu' bi' lo'o ñati' nu cua na'a lo'o ndyat' ca cha' bi' ne' cresiya ji'i ngu' —nacui Jesús ji'i ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i—.

³⁷ Chañi laca cha' nu nchcui' ngu': “Tsaca laca nu ndyataa nscua', chaca laca nu cua'ni clacua”.

³⁸ Nu cu'ma' ni, cua ngulo na' cña ji'i ma' —nacui Jesús—, cha' tsa ma' cua'ni tye ma' sca cña nu bilya cua'ni ma', cha' tyaa ma' tyaa lo'o ma' ji'i ñati' ca slo na', cua ña'a ca ñati' nu xñi cha' 'na. Xa' ñati' cua ngua'ni cña bi' yala la, lo'o juani ña'a ma' ñi'ya nu ndu'u tucua cña nu ngua'ni ngu' tya li'.

³⁹ Lo'o jua'a tyuu tya'a ngu' Samaria, ngu' ca tyi ni, cua ngusñi ngu' cha' ji'i Jesús xqui'ya cha' nu nda nu cuna'a bi' lo'o ngu': “Lcua ti lo cña nu ngua'ni na' yaa na' chalyuu, lcaa cha' bi' nchcui' nu cusu' bi' lo'o na'”, nacui nu cuna'a bi' ji'i ngu'.

⁴⁰ Lo'o li' ndyalaa ngu' Samaria bi' ca su ntucua Jesús, tya'na nchcui' ngu' lo'o Jesús cha' tyanu la xi quich' tyi ngu'. Bi' cha' ndyanu Jesús ca bi' tya tyucuaa tsá li'.

⁴¹ Lo'o ndyuna la ngu' cha' nu nda ycu' Jesús lo'o ngu', cua quina'a' la ngu' ngusñi ngu' cha' ji'i yu.

⁴² Li' nacui ngu' bi' ji'i nu cuna'a bi':

—Si'i xqui'ya nu'u ngusñi ya cha' ji'i yu juani. Na cua nchcui' ycu' yu lo'o ya, bi' cha' jly'a ti' ya cha' nu nchcui' yu; cua nda ya cuentya cha' chañi cha' laca nu cusu' re Cristo, nu ñati' tlyu nu cua caa' ti cha' cua'ni lya'a ji'i lcaa ñati' chalyuu.

Ngua'ni Jesús jo'o ji'i sñi' ngu' laca cña

⁴³ Lo'o ndu'u sca tucua tsá bi', li' ngutu'u Jesús loyuu su cuentya Samaria ndyaa nde loyuu su cuentya Galilea.

⁴⁴ Cua nacui yu cha' nga'aa ndu'ni ch' ngu' loo ñati' tya'a quich' tyi ngu', si ta ñati' bi' cha' ji'i ycu' Ndyosi lo'o ngu'; bi' cha' ndyaa yu nde Galilea chaca quiya'.

⁴⁵ Lo'o cua ndyalaa yu nde loyuu bi', tso'o tsa nchcui' ngu' Galilea lo'o. Cua na'a ngu' bi' lcaa cña tonu nu ngua'ni Jesús nu lo'o ndyaa yu ta'a quich' Jerusalén bi', cha' lo'o ngu' bi' ndyaa ngu' ta'a.

⁴⁶ Lo'o li' xa' ndyaa Jesús ca quich' Caná loyuu su cuentya Galilea chaca quiya'; quich' bi' ngua su nguiñá Jesús vino lo'o hitya ti, cha' co'o ngu' nu nguti' ta'a bi'. Ca bi' ntsu'u sca ñati' tlyu nu ndya'a ne' xña ji'i rey, pana quicha tsa sñi' ntsiya ca to' tyi nu cusu' bi' nde quich' Capernaum.

⁴⁷ Lo'o cua ndyuna nu laca cña bi', cha' ngutu'u Jesús loyuu su cuentya Judea ndyalaa yu sca quich' cacua ti su ndi'i nu cusu' bi', la cui' nde loyuu

su cuentya Galilea, li' ndyaa nu cusu' bi' slo Jesús. Ndiñña tsa cha' clyu ti' ji'i Jesús cha' tsaá yu quichí tyi nu cusu' bi', cha' tsaá yu cua'ni yu jo'o ji'i nu piti quicha bi', cha' cua' cajaa ti.

48 —¿Ni jacua' jlyá ti' ma' ji'i ycuí' Ndyosi? —nacuí Jesús ji'i nu cusu' bi' li'—. ¿Ha ná jlyá ti' ma' cha' caca cua'ni Ni cña si ná lo'o cua'ni na' sca cña tonu cha' ña'a cui'ya ma' xi ji'i'?

49 —Cusu' —nacuí nu laca cña bi' ji'i Jesús—, cua'ni cha' tso'o tsaá nu'u to' tyi na' juani, nu lo'o bilya cajaa ti sñi' na'.

50 —Tyaa nu'u ca to' tyi —nacuí Jesús ji'i—, ca tso'o sñi' nu'u jua'a ti. Ná cajaa bi'.

Jlyá ti' nu laca cña bi' cha' nu nchcui' Jesús lo'o. Li' ngutu'u nu cusu' bi' ndyaa quichí tyi.

51 Tyucuí bi' su ngxutyuú ndyaa, ndyaa tya'a lo'o msu ji'i':

—Tya lu'ú sñi' nu'u, cusu' —nacuí msu ji'i'—. Nga'aa cajaa bi' juani.

52 —¿Ni hora ngua tso'o la sñi' na'? —nchcuane nu laca cña bi' ji'i' msu li'.

—Tya la caa, hora cua tsaca nde ngusji, li' ndyu'u tyique' ji'i' —nacuí msu ji'i'.

53 Li' ngua cuayá' ti' sti nu piti bi', cha' la cui' hora lo'o nchcui' Jesús lo'o cha' tyaca tso'o sñi', la cui' hora bi' ngua tso'o sñi'. Li' jlyá ti' nu cusu' ji'i' Jesús, lo'o jua'a jlyá ti' lcaa ngu' nu ndi'i ca to'ni' ji'i'.

54 Cua ngua tucua quiya' nu ngua'ni Jesús sca cña tonu cuentya ji'i' ycuí' Ndyosi nde loyuu su cuentya Galilea bi', tya lo'o ngxutyuú yu nde Galilea.

5

Ngú nu nchcu' tyucuí nu ntsiya to' tayu'

1 Chaca yija lo'o ngua ta'a nde Jerusalén cuentya ji'i' ngu' judío, ndyaa Jesús ta'a chaca quiya' li'.

2 Nde Jerusalén bi' ntsu'u sca to' lo'o quichí su naa to' lo'o ji'i' xlyá'. Ca bi' nscua sca tayu' piti, Betesda naa tayu' bi' cha'cña ji'i' ngu' judío bi'.

3 Tyi' ca to' tayu' piti bi' ndacuí ca'yu tya'a corredor su ndi'i quiña'a tsa ngu' quicha; nu cuityj', nu cu' quiya', nu nchcu' tyucuí, ndi'i ngu' ca bi' ntajatya ngu' ña'a cuayá' nu quiña lo hitya tayu' bi'.

4 Nda ti' ngu' quichí bi', cha' tyijyu' ndacuí cuayá' ti nda'ya sca xca' ji'i' ycuí' Ndyosi nu yaa nde cua, ndyaa ne' hitya tayu' bi', cha' xquiña lo hitya bi'; nu quicha nu ndyaa yala la ndyaata chcu to' hitya bi' lo'o nguiña ca ti lo hitya, bi' laca nu ndyaca tso'o ji'i' cua ña'a ca quicha nu ntsu'u ji'i', nacuí ngu'.

5 Cua ntsiya sca nu quicha quiya' ca bi'; cua calaa tyii ntucua snu' yija ntsiya quicha.

6 Lo'o na'a Jesús ji'i' nu quicha bi' ca su ntsiya, li' ngua cuayá' ti' yu cha' cua sa'ni ntsiya. Li' nchcuane Jesús ji'i' nu quicha bi' si chañi cha' nti' tyaca tso'o.

7 —Cusu' —nacuí ji'i' Jesús—, ná tucuí ntsu'u 'na nu caca xtyucua xi 'na cha' tsaá lo'o 'na to' hitya lo'o nguiña lo hitya bi'. Ndatu ca na' lo'o yala la ndyaa xi xa' ñati lo tayu' cua.

8 —Tyatu clyá nu'u juani —nacuí Jesús li'—, xcu' late' cua hi' lo'o jaa' cua, tyaa lo'o ji'i' to' tyi.

9 Lo'o li' jua'a ngua, hora ti ndyaca tso'o nu quicha bi'. Li' ngxaxana ndu'u ta'a, ndyaa lo'o ji'i' jaa' ji'i'. Tsá saru ngua li'. Tacati tsa tsá bi' ji'i' ngu' judío, nga'aa ndu'ni ngu' cña li'.

10 Bi' cha' nchcui' nu ngu' judío bi' lo'o nu ngua quicha bi':

—Tsa nu ndi'i cña' ngu' laca juani —nacuj ngu' bi' ji'i—. Ná ntsu'u chacuayá' jinu'u tsiya' ti cha' tya'a lo'o ji'i jaa' cua hi juani.

¹¹ Li' ngxutyacui nu ngua quicha cha' lo'o ngu':

—Nu ngua'ni jo'o 'na, bi' laca nu ngulo cña 'na cha' tya'a na' tyaa lo'u ji'i jaa' re toni'i 'na li' —nacuj.

¹² —¿Tilaca ngulo cña hi cha' tyaa lo'o ji'i jaa' cua hi? —nacuj ngu' bi'.

¹³ Ná jlo ti' nu ngua quicha quiya' bi' tilaca ngua'ni jo'o ji'i. Nguti'i tsa ngu' ca bi', lo'o ná tucui na'a ji'i Jesús lo'o ngutu'u ndyaa.

¹⁴ Ca ngusii la xa' ndyacia tya'a Jesús lo'o nu ngua quicha bi' lo'o ndyaa' yu ne' laa. Li' nacuj Jesús ji'i:

—Cua ndyaca tso'o nu'u juani —nacuj yu—, bi' cha' xtyanu nu'u tyucuii cuxi cua hi cha' nga'aa tyacua xa' quicha tlyu la hi.

¹⁵ Ndyaa nu ngua quicha bi' li', ndyaa ndacha' ji'i ngu' judío bi', cha' Jesús naa nu ngua'ni cha' ndyaca tso'o.

¹⁶ Ngua cuayá' ti' ngu' bi' li', cha' ngua'ni Jesús cha' tlyu lo'o nu quicha bi' tsa ta'a lo'o ndi'i cña' ngu', bi' cha' ngunasí' tsa ngu' judío bi' ji'i Jesús. Nguxana ngu' bi' ngulacua cuxi ti' ngu' ña'a ngu' ji'i yu, ngua ti' ngu' cujuui ngu' ji'i yu.

¹⁷ Pana ngxutyacui Jesús cha' lo'o ngu' li':

—Tya lyiji tye cua'ni Sti na' cña —nacuj Jesús—, lo'o jua'a na', tya ndyu'ni na' cña.

¹⁸ Bi' cha' chii tsa ntsu'u tyiquee ngu' judío bi' ña'a ngu' ji'i Jesús, ntsu'u tsa ngu' bi' nu nti' cujuui ji'i Jesús li'. Ti'í ti' ngu' bi' ña'a ngu' ji'i yu, cha' ná ndaquiya' yu tsa ta'a ji'i ngu', nacuj ngu'. Ná ndiya ti' ngu' tsiya' ti cha' nacuj Jesús cha' ycui' Ndyosi laca Sti yu, cha' stu'ba nti' ycui' ca yu lo'o ycui' Ndyosi.

Ycui' Ndyosi Sti yu laca nu cua nda chacuayá' ji'i Jesús

¹⁹ Li' ngxacuj Jesús cha' ji'i ngu' judío bi':

—Ta na' sca cha' liñi lo'o ma juani —nacuj yu—. Ná sca cña caca cua'ni na' ycui' ti na', na' nu laca Sñi' ycui' Ndyosi. Ñi'ya cña nu ña'a na' cha' ndu'ni Sti na', jua'a ti cña ndu'ni na' —nacuj—.

²⁰ Ycui' Sti na' ni, ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni jna', cha' Sñi' ycui' Ni laca na' —nacuj Jesús—. Lcaa cña nu ndu'ni Sti na', nclu'u Ni jna'. Lo'o jua'a tya cua'ni la Ni cña tonu nu bilya ña'a ma ji'i, cha' cube ti' ma ji'i ycui' Ni.

²¹ Xa' ta ycui' Ndyosi chalyuu ji'i ngu' chaca quiya', ji'i cua ña'a ca ñati nu nti' Ni cha' ta Ni chalyuu ji'i; lo'o jua'a la cui' cña ndu'ni na' nu laca Sñi' ycui' Ni, ta na' chaca chalyuu ji'i lcaua ti ñati nu nti' na' cha' ta ji'i —nacuj Jesús ji'i ngu'—.

²² Ná ndu'ni cuayá' Sti na' ji'i ñati chalyuu; na cua nda Ni chacuayá' jna', cha' Sñi' ycui' Ni laca, cha' cua'ni cuayá' na' ji'i lcaa ñati.

²³ Cua nti' Ni cha' cua'ni chi lcaa ñati loo na' ñi'ya nu ndu'ni chi ngu' loo ycui' Ni. Pana si ná tyaja'a ñati cua'ni chi ngu' loo na' nu laca Sñi' ycui' Ni, la cui' jua'a ná taca cua'ni chi ngu' loo ycui' Ndyosi nu nda 'na lijyaa.

²⁴ Liñi tsa cha' nu ta na' lo'o ma juani: Cua ña'a ca ñati nu taquiya' ji'i lcaa cha' nu hcui' na' lo'o ngu', lcaa ñati nu jlyu ti' ji'i ycui' Ndyosi Sti na' nu nda jna' lijyaa, bi' ngu' laca nu ná nga'a cha' tye chalyuu tso'o nu ta ycui' Ndyosi ji'i ngu' bi'. Ná cua'ni cuayá' Ni ji'i ngu' bi', ná nscua cha' cajaa ngu' bi'; lcaa tyempo tyi'i ngu' bi' lo'o ycui' Ndyosi —nacuj Jesús ji'i ngu'—.

²⁵ Lo'o jua'a ta na' chaca cha' liñi lo'o ma —nacuj—. Cua ngulala ti hora, cua la cui' hora ndyalaa juani, cha' xi'ya na' nu laca Sñi' ycui' Ndyosi ji'i lcaa ñati nu ndi'i chalyuu; ñi'ya laca si na cua ngujuui ngu' laca, xqui'ya cha' cuxi nu

ntsu'u ji'i ngu'. Lo'o cuna ngu' bi' cha' nu chcui' na' lo'o ngu', li' caja chalyuu tso'o ji'i ngu', lcaa ñati nu xñi cha' jna' —nacui Jesús ji'i ngu'—.

²⁶ Nchca ji'i ycu'i Ndyosi Sti na' cua'ni cha' xtyacui cresiya ji'i ngu' cuxi bi', nchca ji'i Ni ta Ni chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i ngu'. Lo'o jua'a stu'ba nchca jna' lo'o Sti na', cha' cua nda Sti na' chacuayá' cha' cua'ni na' jua'a —nacui Jesús—.

²⁷ Lo'o jua'a ntsu'u chacuayá' jna' cha' cua'ni cuayá' na' ji'i ñati chalyuu, xqui'ya cha' cua lijya na' chalyuu laca na' ñati.

²⁸ Ná quiña'a tsa cha' culacua ti' ma; chañi cha' tyalaa hora lo'o cañi xi'ya ycu'i Ndyosi Sti na' ji'i lcaa jyo'o ca su ndi'i ngu' nguatsi' ngu'. Li' taquiya' ngu' bi' cha' nu chcui' Ni, tyu'u ngu' ne' cuaá tyaa ngu' mala su ntsu'u cha' tsaa ngu'.

²⁹ Ñati nu ngua tso'o cresiya ji'i ni, tyaa ngu' bi' tyi'i ngu' lo'o ycu'i Ndyosi; pana ñati nu ntsu'u cha' cuxi ji'i, tyaa ngu' bi' ca su xcube' Ni ji'i ngu', su tye tsiya' ti cha' ji'i ngu' —nacui Jesús—.

Chañi cha' stu'ba cha' nu ntsu'u ji'i Jesús lo'o ycu'i Ndyosi Sti yu

³⁰ 'Ná sca cña caca 'na si sca ti na' —nacui Jesús—. Lo'o ndyu'ni cuayá' na' ji'i ñati, ndu'ni na' ñi'ya nu nacui Sti na' 'na cha' cua'ni na'. Stu'ba ndu'ni cuayá' na' ji'i cua ña'a ca ñati, cha' ndu'ni na' ñi'ya nu nti' ycu'i Sti na' nu nda 'na lijyaa chalyuu; ná ndu'ni na' sca cha' nu nda'ya hique ti na' —nacui Jesús li'—.

³¹ Ni si'i na ngulo hique ti na' cha' nu nchcui' na' lo'o ma. Ná jlya ti' xa' ñati si jua'a ti chcui' na'.

³² Ntsu'u chaca nu jlo ti' cha' liñi laca cha' nu nchcui' na', lo'o jua'a jlo ti' na' cha' liñi nchcui' nu bi' —nacui—.

³³ Cua nda ma msu nu ndyaa slo nu Juan bi', lo'o chañi cha' nu nchcui' Juan lo'o msu bi' cuentya jna'.

³⁴ Pana ná ntsu'u cha' caja sca nu chcui' cha' liñi cuentya jna'. Na nda ti na' cha' bi' lo'o ma cha' caja ñi'ya clyaá ycu'i ma tsá bi' lo'o caca cuayá' ji'i ma slo ycu'i Ndyosi.

³⁵ Nu Juan ni —nacui Jesús li'—, nda yu cha' jna' lo'o ngu' ñi'ya si laca yu sca xee nu ndubi tsa, nu nda xee tyi'i ca chu' su ndi'i yu bi'. Lo'o jua'a tso'o xi ngua ti' ma lo'o nchcui' Juan lo'o ma li' —nacui—.

³⁶ Pana xti ti cha' 'na nchcui' Juan lo'o ma; cua quiña'a la cha' caca ña'a ma juani cuentya jna', nu lo'o ña'a ma cña tonu nu nda Sti na' 'na cha' cua'ni na'. Tya cua'ni na' cña bi' ña'a cuayá' tye bi'. Xqui'ya cña bi' caca cuayá' ti' ma cha' ycu'i Sti na' ngulo cña jna' cha' caa na' nde chalyuu re —nacui Jesús—.

³⁷ Jua'a ngulu'u liñi Sti na' cha' 'na ji'i ma, cha' la cui' Sti na' laca nu cua nda jna' lijyaa. Lo'o cu'ma ni, bilya cuna ma cha' nu nchcui' Ni, bilya ña'a ma ji'i ycu'i Ni.

³⁸ Ná ndyanu cha' nu nchcui' Sti na' ne' cresiya ji'i ma, cha' ná jlya ti' ma jna' cha' laca na' Sñi' ycu'i Ndyosi nu cua nda Ni 'na lijyaa chalyuu —nacui—.

³⁹ Lcaa tsá nchcui' tsa ma lo quityi cusu' ji'i ycu'i Ndyosi; nti' ma cha' lo'o chcui' ma lo quityi bi', li' caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i ma. Chañi cha' nu nscua lo quityi bi', jua'a taca tyuloo ñati jna' lo'o chcui' ngu' lo quityi bi'.

⁴⁰ Pana ná ntaja'a ma jña ma chalyuu tso'o bi' jna'.

⁴¹ 'Si'i na nti' na' cha' cua'ni ch'i ñati loo na' —nacui Jesús ji'i ngu'—.

⁴² Pana cu'ma ni, jlo ti' na' cha' xa' ña'a ndu'ni cu'ma, xqui'ya cha' ná ntsu'u tyiquee ma tsiya' ti ji'i ycu'i Ndyosi Sti na'.

⁴³ Cua nda ycuí' Ndyosi 'na lijya na' cha' cua'ni na' cña jilí Ni, pana ná ndaca'a jyaca mā jilí cha' nu nchcui' na' lo'o mā. Si caa xa' ñatí nu cua'ni cña jilí ycuí' ca ti ngu', hora ti xni mā cha' jilí ngu' bi' li'.

⁴⁴ Bi' cha' ná caja ñi'ya caca xñi mā cha' jilí ycuí' Ndyosi —nacuí Jesús—. Ndulo cha' jilí mā cha' tso'o ti chcui' ñatí jilí mā, pana ná ndulo cha' jilí mā cha' tso'o ti cua'ni ycuí' Ndyosi lo'o mā.

⁴⁵ Si' i na' nu sta qui'ya jilí mā slo ycuí' Ndyosi —nacuí Jesús jilí ngu'—. Cua laca nscua qui'ya jilí mā xqui'ya cha' nu cua nda jyo'o Moisés lo'o mā nu ngua tya sa'ni bi', la cui' cha' nu jlya tsa ti' mā jilí, nacuí mā.

⁴⁶ Yala ti xñi mā cha' jna' si chañi cha' ngusñi mā cha' nu nda jyo'o Moisés bi' lo'o mā —nacuí Jesús li'—. Cha' jna' nguscua jyo'o bi' lo' quityi bi',

⁴⁷ pana ná ngusñi mā tsiya' ti cha' nu nguscua jyo'o bi'. Lo'o jua'a çñi'ya cua'ni mā cha' xñi mā cha' nu chcui' na' lo'o mā lacua?

6

Nda Jesús na ndyacu ca'yu mil tya'a ñatí

¹ Tiya' la li' ndu'u Jesús ndyaa nde chaca tsu' tayu' Galilea, la cui' tayu' Tiberias naa tayu' bi'.

² Tsa tlyu ti ndyaa lca'a quiña'a ñatí jilí yu, bi' ñatí laca nu cua na'a cña tonu nu ngua'ni yu lo'o ngua'ni yu cha' ndyaca tso'o ngu' quicha.

³ Li' ndyaa Jesús sca lo cuatí, ndyaa tucua xi ca bi' lo'o ñatí nu ndyaca tsa'a jilí.

⁴ Cua ngulala ti ta'a pascua ngua bi' li', ta'a tlyu jilí ngu' judío.

⁵ Lo'o li' na'a Jesús cha' tsa tlyu ti ndyalaa quiña'a tsa ñatí ca su ntucua ycuí'. Li' nchcuane yu jilí Felipe:

—¿Macala cui'ya na tyaja cha' cacu ñatí quiña'a cua? —nacuí Jesús.

⁶ Jlo ti' Jesús ñi'ya cua cua'ni ti ycuí', pana cua nti' yu cua'ni cuayá' yu jilí Felipe ñi'ya ña'a cua'ni nu Felipe bi'.

⁷ Lo'o li' nguxacuí Felipe cha' jilí yu:

—Ná tyu'u scua tucua mil paxu cha' cui'ya na na cacu lcaa ngu' re, masi xca ti caja xi cacu scaa ngu' —nacuí.

⁸ Pana ndu sca yu nu ndyaca tsa'a jilí Jesús, nu naa Andrés, tya'a ngula Simón Pedro lca bi'. Nchcui' Andrés lo'o Jesús li':

⁹ —Ndu sca nu piti qui'yu re —nacuí Andrés—, lo'o xi ca'yu tya'a xlyá teje' jilí, lo'o tucua tya'a cualya sube jilí —nacuí—. Pana ná tyu'u scua cha' bi' cha' cacu ñatí quiña'a re —nacuí Andrés jilí Jesús.

¹⁰ —Chcui' mā xi lo'o ñatí quiña'a cua cha' tyaca'a ngu' xi lo yuu —nacuí Jesús li'.

Sijí xi loyuu su tso'o bi' lo'o quiña'a tsa qui sube ndi' ca bi'. Ca'yu mil tya'a ngu' qui'yu ti nguti' tsa bi', nu nguti' lo qui bi'.

¹¹ Lo'o li' ndaya' Jesús jilí xlyá bi', ndya yu xlya'be jilí ycuí' Ndyosi cha' cua nda Ni na cacu ngu'. Li' ngusa'be Jesús xlyá bi', nda yu jilí ngu' nu ndyaca tsa'a jilí, lo'o ngu' bi' laca nu ndacha xlyá jilí ngu' quiña'a bi' ca su ndi' ngu'. Lo'o cualya bi' nda Jesús cacu ngu'. Li' ndyacu ngu' ña'a cuayá' nu nguaala' ti' lcaa ngu'.

¹² Lo'o cua ndye ndyacu ngu', li' nchcui' Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a jilí chaca quiya':

—Xuti'j mā lcaa yu'be nu ndyanu su ndyacu ngu' jua cha' ná chcuna' bi' —nacuí yu.

13 Jua'a ngua'ni ngu' li', lo'o ndyanu tii tyucuaa tya'a chcubi ngutsa'a ntsu'u xlyá yu'be bi', yu'be nu ndyanu su ndyacu ngu'.

14 Lo'o cua na'a ngu' cña tonu nu ngua'ni ca Jesús, li' nacuj ngu':

—Chañi cha' yu jua laca nu cusu' nu chcui' cha' ji'i ycui' Ndyosi lo'o na, nu cua tyu'u tucua ti nde chalyuu.

15 Hora ti ngua tii Jesús cha' ngua ti' ngu' taya' ngu' ji'i, cha' tsa'a lo'o ngu' ji'i cha' caca yu rey nu caca loo ji'i ngu'. Bi' cha' ndu'utsu' Jesús ndyaa cuaana ti nde ca'ya, ndyaa yu sca ti yu.

Ndya'a Jesús lo hitya tayu'

16 Cua ndyaa cuichaa li', lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i ni, cua ndyaa ngu' nde to' tayu' chaca quiya'.

17 Ndyatí ngu' ne' yaca ni'i cha' xa' xtyuu ngu', cha' tyu'u ngu' nde chaca tsu' tayu', cha' tyalaa ngu' ca quichí Capernaum chaca quiya', ngua ti' ngu'. Cua ngua talya li', pana bilya tyalaa Jesús su ndi'i ngu'.

18 Lye tsa nchca cui'i lo hitya tayu' bi', hasta ndyatú clyoo'.

19 Cua ndyaa lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i yaca ni'i ji'i ngu' xi ca'yu scua kilómetro cuayá' tyijyu', li' na'a ngu' cha' lijya Jesús su ndi'i ngu'; cuayá' lo ti hitya ndya'a yu lijya yu lo hitya. Ndyutsii tsa ngu' lo'o na'a ngu' ji'i yu.

20 Bi' cha' hora ti nchcui' Jesús lo'o ngu':

—Ná cutsii mā, na' laca re —nacuj.

21 Tso'o tsa ngua ti' ngu' cha' ndyatí Jesús ne' yaca ni'i bi'. Lo'o li' yala ti ngutu'u yaca ni'i chaca tsu' tayu' bi'.

Lijya lca'a ngu' ji'i Jesús

22 Ca chaca tsá li', tya ndi'i ñatí tsa tlyu ti la cui' ca to' tayu' bi'. Sca ti yaca ni'i bi' na'a ngu' ngutacui to' hitya ngusii la caa, pana jlo ti' ngu' cha' ná ndyaa Jesús ne' yaca ni'i bi' lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i; ycui' ti ngu' ndyaa ngu'.

23 Lo'o li' ngulaa xi xa' la yaca ni'i nu ngutu'u nde quichí Tiberias, ndyacui to' hitya cacua ti su ndyacu ngu' xlyá nu cua nda ycui' nu Xu'na na xly'a'be ji'i ycui' Ndyosi cuentya ji'i.

24 Lo'o cua ngua cuayá' ti' ngu' cha' nga'aa ndi'i Jesús to' tayu' bi', lo'o jua'a nga'aa ndi'i nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i ca bi', li' ndyatí ngu' ne' yaca ni'i nu ndyalaa bi', ndyaa ngu' ca quichí Capernaum ndyaana ngu' ji'i Jesús.

Sca lo tyaja nu chañi cua'ni cha' tyaalá' ti' na

25 Ca chaca tsu' bi' nnyacua ngu' ji'i Jesús. Lo'o ti nchcuane ngu' ji'i yu li':

—Mstru —nacuj ngu'—, ¿ni hora ngutu'u nu'u lijya ti nde?

26 Li' nda Jesús sca cha' lo'o ngu':

—Ndube tsa ti na' cha' cua lijya mā yaana mā jna' xqui'ya cha' nda na' xlyá nu ndyacu mā tsubi' ti —nacuj—. Nguaalá' ti' mā lo'o ndyacu mā li'. Chañi cha' xqui'ya cha' bi' lijya mā yaana mā jna', si'i xqui'ya cña tonu nu ngua'ni na' cuentya ji'i ycui' Ndyosi.

27 Tso'o la —nacuj Jesús li'—, si cua'ni cña ti' mā cha' caja sca cha' nu talo ji'i mā; chañi cha' tyaalá' ti' mā li', si caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i mā. Nu na cacu na ni, xtyi'i ti talo na bi', yala ti quiñu'u na bi'. Pana na' nu lijya cha' caca na' ñatí, ta na' sca cha' tso'o ji'i mā nu cua'ni cha' tyaalá' ti' mā, lo'o ná tye tsiya' ti cha' bi' ji'i mā —nacuj—. Na cua nda ycui' Ndyosi Sti na' chacuayá' jna' cha' ta na' cha' tso'o bi' ji'i mā.

28 Li' nchcuane ngu' ji'i Jesús:

—¿Ni'ya' cua'ni ya laca, cha' caca cua'ni ya cña nu nti' ycui' Ndyosi cha' cua'ni ya?

29 —Ndi'ya laca cña nu nti' ycuí' Ndyosi cha' cua'ni ma —nacuj Jesús—. Xñi ma cha' jna', cha' na' laca Sñi' ycuí' Ndyosi, cha' cua'nda Ni 'na lijyāa chalyuu.

30 Li' tya nchcuane la ngu' jil'j Jesús:

—¿Ñi'ya ña'a cña nu cua'ni nu'u lacua? ¿Ñi'ya ña'a cña tonu nu cua'ni nu'u cha' ña'a cui'ya ya xi jil'j, cha' xñi ya cha' jinu'u li'? —nacuj ngu' jil'j Jesús—.

31 Cua'nda ycuí' Ndyosi na ndyacu jyo'o cusu' jil'na lo'o nguta'a yu'u ngu' lo nat'j btyi nu ngua sa'ni li'. Ndi'ya nscua lo quityi cusu' jil'j cha' bi': "Cua'nda Ni na ndyacu ngu', na nu ngutu'u ca su ntucua ycuí' Ndyosi ngua'ya nde lo yuu".

32 Li' nchcui' Jesús lo'o ngu' chaca quiya':

—Liñi tsa cha' nu nchcui' na' lo'o ma juani: Ycuí' Ndyosi Sti na' laca nu ta cha' tso'o nu cacu ma, la cui' cha' bi' laca nu ndyu'u nde su ndi'j ycuí' Ni; si'i la cui' cha' ñi'ya nu nda jyo'o Moisés ndyacu ngu' cua'ni —nacuj—.

33 Juani ta Sti na' sca lo cha' tso'o nu cacu ma nu chañi cha' cua'ni cha' tyaala' ti' ma lo'o caja cha' bi' jil'j ma, ñi'ya laca lo'o ndyacu ma tyaja. Ndu'u cha' tso'o bi' ca su ndi'j ycuí' Ndyosi, lijya bi' nde lo yuu, nda bi' chalyuu nu ná nga'a cha' tye jil'j ma.

34 —Cusu' —nacuj ngu' jil'j Jesús—, ta clya nu'u cha' tso'o bi' cacu ya, lo'o li' cacu ya jil'j lcaa tsa.

35 —Ñi'ya ndu'ni tyaja lo'o ndye ndyacu na jil'j, jua'a cua'ni na' lo'o ñati, si xñi ngu' cha' jna' —nacuj Jesús li'—. Ta na' sca chalyuu jil'j ngu' su xcui' ndyaala' ti' ngu' —nacuj Jesús jil'j ngu' bi'—. Lo'o lcaa ñati nu tyu'u cha' jil'j ngu' lo'o na', nga'aa jña la ngu' xa' lo na cacu ngu'; lo'o xñi ngu' cha' jna', nga'aa tyucua nguityi ngu' li' —nacuj—.

36 Pana nu cu'ma ni, ñi'ya nu ni na' jil'j ma tsubi' cha' ná jlya ti' ma jna', masi cua'na a ma jna' —nacuj Jesús—.

37 Lcaa ñati nu cua'nda Sti na' jna', ngu' nu ngusñi cha' jna' ni, caca ngu' bi' ñati 'na li'. Tucua' na' cha' jil'j ngu' bi', ná culo'o na' jil'j ngu' cha' tyaa ngu' chaca se'j.

38 Cua' ngutu'u na' nde slo ycuí' Ndyosi Sti na', lijya na' nde lo yuu cha' cua'ni na' cña nu ngulo Sti na' 'na; si'i cha' cua'ni na' ñi'ya nu nta' cua'ni ta —nacuj Jesús—.

39 Na cua'nti' Sti na' cha' ná chcuna' ni sca ñati nu cua' ngusñi cha' 'na. Lo'o li' cua'ni na' cha' tyu'u ngu' chaca quiya' lo'o cua' tye ti chalyuu —nacuj—.

40 Nde laca cña nu nti' Sti na' nu cua'nda jna' lijyāa cha' caca: cua'nti' Ni cha' ná tye chalyuu su tyi'j ngu' lo'o Ni, lcaa ñati nu ndyuloo jna' cha' laca Sñi' Ni, lcaa ñati nu xñi cha' jna'. Lo'o li' chañi cha' cua'ni na' cha' tyu'u ngu' chaca quiya' lo'o cua' tye ti chalyuu.

41 Lo'o li' ná ndiya ti' ngu' judío cha' nchcui' Jesús lo'o ngu' ndi'ya: "Ñi'ya nu ndu'ni tyaja, jua'a cua'ni na' si xñi sca ñati cha' jna'. Sca ti na' nu ngutu'u ca su ntucua ycuí' Ndyosi, sca ti na' taca cua'ni na' cha' tyaala' ti' ñati", nacuj Jesús. Nda tsa ngu' cha' lo'o tya'a ngu' cha' ná tso'o cha' bi'.

42 Li' nacuj ngu':

—¿Ha si'i Jesús sñi' José laca nu jua? —nacuj ngu'—. Cua'nslo na jil'j sti yu lo'o xtya'a yu. ¿Ñi'ya ndyu'u cha' nu nchcui' yu jua cha' cua' ngutu'u yu ca su ntucua ycuí' Ndyosi?

43 Li' ngxu'tycui' Jesús cha' lo'o ngu':

—Nga'aa chcui' tsa ma lo'o tya'a ma jil'j cha' nu nda na' lo'o ma tsa —nacuj—.

44 Ná tucui caca ñati jna' si ná lo'o ycui' Ndyosi Sti na' ngua'ni cha' caca ngu' jua'a. Lo'o li' na' laca' nu cua'ni cha' tyu'ú ngu' bi' chaca quiya' lo'o cua tye ti chalyuu —nacui Jesús—.

45 Ndi'ya nchcui' sca cha' nu nguscua sca jyo'o cusu' lo quityi nu ngua sa'ni: “Ycui' Ndyosi laca nu culu'u cha' ji'i ycui' Ni ji'i ñati'”, nacui quityi bi'. Bi' cha' ñati' na caca lcaa ñati nu taquiya' cha' ji'i ycui' Ndyosi Sti na', lcaa ñati nu caca tsa'a cha' nu culu'u Ni ji'i ngu'.

46 Ná nacui na' cha' cua na'a ñati chalyuu ji'i Sti na' —nacui Jesús—. Bilya. Sca ti na' cua na'a na' ji'i ycui' Ni, cha' cua ngutu'u na' ca slo Ni.

47 Liñi tsa cha' nu nda na' lo'o ma' juani, cha' ñati nu ngusñi cha' ji'i ycui' Ndyosi ni, cua laca ngujui chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i ngu' —nacui—.

48 Ta na' sca chalyuu ji'i ngu' su xcui' ndyaala' tso'o ti' ngu'.

49 Cua ndyacu jyo'o cusu' ji'i ma' na nu nda ycui' Ndyosi ji'i ngu', ngua'ya bi' lo yuu lo nati' btyi ca su nguti'i ngu'; pana nga'aa lu'ú ngu' bi' juani, masi ndyacu ngu' na bi' sa'ni la.

50 Ndi'ya nchcui' na' lo'o ma' juani —nacui Jesús—, cuentya ji'i la cui' cha' tso'o nu ta Ni ji'i ñati, nu chañi cua'ni cha' tyaala' ti' ngu': slo ycui' Ndyosi ngutu'u cha' tso'o bi', lijya' bi' chalyuu; chañi cha' lo'o cacu sca ñati ji'i na bi', ná nga'a cha' tye chalyuu ji'i ngu' li'.

51 Na' laca' nu cha' tso'o nu caja ji'i ñati —nacui Jesús—. Ngutu'u na' nde slo ycui' Ndyosi lijya' na' chalyuu cha' caca na' ñati, cha' caja ñi'ya nu tyaala' ti' ngu'. Nu lo'o xñi ñati cha' jna', ná nga'a cha' tye chalyuu ji'i ngu' bi' li'; ta na' tyucui ña'a na' ji'i ngu', cha' jua'a caja chalyuu cucui ji'i ngu'.

52 Li' nguxana ngu' judío bi', lye tsa nxlyú ngu' cha' hichu' tya'a ngu'.

—¿Ñi'ya cua'ni nu jua si ta yu cuaña' ycui' ca yu cha' cacu na?— nacui ngu' ji'i tya'a ngu'.

53 Li' nguxacui Jesús cha' ji'i ngu':

—Liñi tsa cha' nu nda na' lo'o ma' juani —nacui—, ná taca ca tso'o cresiya ji'i ma' si ná caja lcaa cha' nu ji'i ycui' na' ji'i ma', na' nu cua lijya'a chalyuu cha' caca na' ñati. Nga'a cha' tyati' cha' bi' ne' cresiya ji'i ma', ñi'ya si cacu ma', si co'o ma' sca na —nacui Jesús—.

54 Cua ña'a ca ñati nu jua'a ti caja tyucui ña'a ycui' na' ji'i ngu', ná nga'a cha' tye chalyuu ji'i ngu' bi'. Cua'ni na' cha' tyu'ú ngu' bi' chaca quiya' lo'o cua tye ti chalyuu —nacui Jesús—.

55 Chañi cha' taca caja tyucui ña'a ycui' na' ji'i ma', ñi'ya laca si caja cuaña' na' cha' cacu ma', ñi'ya laca si caja tañi na' cha' co'o ma'.

56 Lo'o cua ña'a ca ñati nu jua'a cacu ngu', nu jua'a co'o ngu' cha' nu ta na' ji'i ngu' —nacui—, lcaa tsa' tyi'i ngu' bi' lo'o na', tyi'i na' lo'o ngu' bi' li'.

57 Lcaa tyempo lu'ú Sti na' nu nda 'na lijya'a ca nde, lo'o jua'a chacuayá' ji'i ycui' Ni lu'ú na'; chacuayá' 'na tyu'ú ñati nu xñi cha' 'na, ñati nu caja tyucui ña'a na' ji'i.

58 Na' laca' nu cha' tso'o nu cacu ngu' bi' —nacui Jesús ji'i ngu'—, cha' ngutu'u na' nde slo ycui' Ndyosi lijya' na' lo yuu; si'i la cui' tya'a na nu ndyacu jyo'o cusu' ji'na lo nati' btyi cua sa'ni —nacui—. Nga'aa lu'ú ngu' bi' juani, masi cua ndyacu ngu' cha' bi' nu ngua sa'ni li'; pana lo'o caja cha' tso'o bi' ji'i ma' cha' cacu ma' —nacui—, ná nga'a cha' tye chalyuu ji'i ma' li'.

59 Jua'a cha' ngulu'u Jesús ji'i ngu' Capernaum nde ni'i su ndyu'u ti'i ngu' cha' cuna ngu' cha' ji'i ycui' Ndyosi.

Taca caca cucui cresiya ji'na si taquiya' na cha' nu nda Jesús

60 Lo'o ndyuna tyuu tya'a ñati nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús cha' nu nchcui' yu, li' nacui' ngu' bi':

—Tlyu tsa cha' nchcui' nu cusu' re lo'o na. Tso'o la si nga'aa cuna na cha' bi' tsiya' ti.

61 Jlo ti' Jesús cha' nchcui' tsa nu ngu' nu ndyaca tsa'a bi' lo'o tya'a ngu' cuentya ji'i cha' nu cua nda ca ti yu lo'o ngu', bi' cha' nchcui' yu lo'o ngu' chaca quiya':

—¿Ha ngua tyuju'u ti' ma 'na xqui'ya cha' nu nchcui' na' lo'o ma? —nacui' yu—.

62 ¿Ni'ya ta culacua ti' ma lo'o ña'a ma jna' cha' tya'a na' ca su ngutu'u na' clyo, na' nu lijyaa chalyuu cha' caca na' ñati? —nacui' Jesús ji'i ngu' bi'—.

63 Nu xtyi'i nu ta Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'na, bi' laca nu nda chalyuu tso'o ji'na; si'i xqui'ya juersa nu ntsu'u ji'i cuaña' ti na lu'ú na —nacui' Jesús—. Lo'o jua'a lcaa cha' nu nda na' lo'o ma juani, cuentya ji'i sca na nu ta ycuí' Ndyosi ji'i ñati laca cha' bi', sca cha' nu tyu'ú ne' cresiya ji'i ñati laca bi'; caja chalyuu ji'i ngu' si taquiya' ngu' ji'i cha' bi'.

64 Pana tya ntsu'u xi ngu' tya'a ndya'a ma nu ná jlyu ti' jna' —nacui' Jesús li'.

Tya lo'o nguxana ti cha', tya li' ngua tii Jesús tilaca laca nu ná jlyu ti' ji'i yu, tilaca laca nu cujuí' cresiya ji'i yu ca tiya' la.

65 Li' nacui' Jesús:

—Bi' cha' nacui' na' ji'i ma tsá cha' ná tucui caca ñati jna' si ná cua'ni Sti na' cha' ñati 'na caca ngu' bi'.

66 Lo'o jua'a ngua li', ngua tyuju'u ti' tyuu tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús; nga'aa ntaja'a ngu' bi' tya'a lo'o yu.

67 Li' nchcuane Jesús ji'i nu tii tyucuaa tya'a ñati bi':

—¿Ha lo'o cu'ma nti' ma xtyanu ma 'na?

68 Li' nguxacui Simón Pedro cha' ji'i Jesús:

—Cusu' —nacui—, ¿ma nde ntsu'u chaca se'i su tsa'a ya cha' cuna ya lcaa ña'a cha' liñi nu nchcui' nu'u? Ná nga'a cha' tye chalyuu ji'i ya si cua'a jyaca ya ji'i cha' nu nchcui' nu'u —nacui—.

69 Jlyu ti' ya jinu'u. Cua jlo ti' ya cha' ycuí' Ndyosi laca nu cua ngusubi jinu'u, cha' sca ti nu'u nu chañi cha' laca nu'u Sñi' ycuí' Ndyosi nu lijyaa chalyuu.

70 Li' nacui' Jesús:

—Jua'a na', cua ngusubi na' ji'i ca ta'a tii tyucuaa tya'a ma, masi cuiñaja caca tsaca ma.

71 Nu nti' Jesús ñacui cha' Judas sñi' Simón Iscariote, bi' laca nu ta ji'i Jesús ji'i ngu' xña'a ca tiya' la. Lo'o nu Judas bi' ni, lo'o bi' nga'a laja nu tii tyucuaa tya'a ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús.

7

Ná jlyu ti' tya'a Jesús ji'i yu

1 Tiya' la li' xcui' nde loyuu su cuentya Galilea ndya'a Jesús; nga'aa ndya'a yu loyuu su cuentya Judea bi', cha' nti' tsa ngu' bi' cujuí' ngu' ji'i.

2 Cua ngulala sca ta'a ji'i ngu' judío, nu ndu'ni ngu' ji'i: ta'a hcua'ya.

3 Lo'o li' nacui' nu ngu' qui'yu tya'a Jesús:

—Tyu'u nu'u su ndi'i nu'u re, yaa nu'u nde loyuu su cuentya Judea tso'o la —nacui' tya'a yu ji'i Jesús—. Ntsu'u tsa ngu' nu ndyaca tsa'a jinu'u cajua; tso'o culu'u nu'u xi cha' tlyu nu ndu'ni nu'u ji'i ngu' bi'.

⁴ Ná cua'ni nu'u cña bi' cuaana ti si nti' nu'u cha' tyuloo lcaa ñati h̄i; culu'u loo ycuí' nu'u j̄i' lcaa ñati cha' taca jinu'u cua'ni cha' tlyu jua'a.

⁵ Jua'a nchcui' ngu', cha' lo'o ngu' tya'a Jesús ni, ná jlyu ti' ngu' j̄i' yu.

⁶ Li' nacuj̄ Jesús:

—Tya lyiji tyalaa la cui' tyempo nu tya'a na' ca bi'. Cua ña'a ca ts̄a tso'o cha' tsa cu'm̄a —nacuj̄ Jesús—,

⁷ cha' ná liye' ti' ngu' ña'a ngu' j̄i' m̄a; pana liye' tsa ti' ngu' ña'a ngu' 'na, cha' nchcui' liñi na' lo'o ngu' cuentya j̄i' cha' cuxi nu ndu'ni ngu' —nacuj̄—.

⁸ Yaa clyu ycuí' ca m̄a ta'a bi'; ná tsa'a na', cha' tya lyiji tyalaa la cui' tyempo nu tya'a ca bi'.

⁹ Nga'aa nchcui' la Jesús li'. Ndyanu yu nde Galilea.

Ndi'j̄ Jesús ta'a chcu'ya

¹⁰ Ndyaa nu ngu' qui'yu tya'a Jesús ta'a. Ca tiya' la lo'o ycuí' Jesús ndyaa. Ná ndyaa yu tsa tlyu ti lo'o xa' ñati, ycuí' ti yu ndyaa yu cha' ná ña'a ñati j̄i' yu.

¹¹ Lo'o ndyaca ta'a bi', li' ndya'a ngu' judío ndya'ana ngu' j̄i' yu:

—¿Macala ndya'a yu bi'? —ndu'ni ngu'.

¹² Quiña'a tsa cha' nda ngu' quich̄i bi' lo'o tya'a ngu' cuentya j̄i' Jesús. Ntsu'u ngu' nu nchcui' ndi'ya: “Tso'o tsa ñati bi'”. Lo'o ntsu'u xi xa' la ngu' nu ndu'ni: “Si'i. Xcui' cha' cuiñi nda yu, na ñilo'o ti yu j̄i' ngu'”.

¹³ Pana nts̄i' ngu' si cuna ngu' judío cha' nu nchcui' ngu', bi' cha' cuaana ti nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu'.

¹⁴ Sca semana ndalo ta'a bi'. Lo'o jua'a ts̄a nchca jacua j̄i' ta'a, li' ndyaa Jesús ne' laa tonu; nguxana yu nclyu'u yu j̄i' ngu' ca bi' li'.

¹⁵ Ndube tsa ti' ngu' judío cha' nchca tsa j̄i' Jesús:

—¿Ni cha' laca cha' nchca tsa j̄i' yu jua nclyu'u yu j̄i' ñati? Ná tyuu yija nguta'a yu scuelya, ná ngua tsa'a tso'o yu jua —nacuj̄ ngu'.

¹⁶ Li' nda Jesús sca cha' lo'o ngu' nu ndi' ne' laa bi':

—Ná nclyu'u na' j̄i' ngu' cha' nu nda'ya hique ycuí' ca ti na'; ña'a cha' nu nclyu'u ti' ycuí' Ndyosi nu nda 'na lijyaa chalyuu, bi' laca cha' nu nclyu'u na' j̄i' ngu' —nacuj̄ Jesús—.

¹⁷ Si nti' m̄a cua'ni m̄a cña nu nti' ycuí' Ndyosi cha' cua'ni m̄a, li' caca cuayá' ti' m̄a mala ngutu'u cha' nu nclyu'u na' j̄i' ngu', si slo ycuí' Ndyosi ngutu'u cha' bi', si sca cha' nu nda'ya hique ti na' laca cha' bi' —nacuj̄ yu—.

¹⁸ Sca ñati nu nchcui' cha' j̄i' ycuí' ca lo'o ngu', jua'a nti' yu cha' caca tlyu ycuí' ca ti yu. Xa' ña'a ndu'ni na', cha' tyucui tyiquee na' ndu'ni tlyu na' j̄i' ycuí' Ndyosi nu Xu'na na' nu ngulo cña 'na caa na' nde chalyuu. Ná ntsu'u cha' cuiñi 'na tsiya' ti.

¹⁹ ¿Ha si'i la cui' jyo'o cusu' Moisés nu ngulu'u j̄i' na cha' cua'ni na lcaa cña nu nti' ycuí' Ndyosi? Pana ná ndaquiya' m̄a tsiya' ti j̄i' cha' bi' —nacuj̄ Jesús—. Lo'o nu juani nti' m̄a cjuui m̄a jna'. ¿Ni cha' laca bi'?

²⁰ —Ñi'ya nti' sca nu xña'a, jua'a nti' nu'u —ndu'ni ngu' j̄i' Jesús li'—. ¿Tilaca nti' cjuui jinu'u lacua?

²¹ Li' nchcui' Jesús lo'o ngu' chaca quiya':

—Sca ti quiya' ngua'ni na' sca cha' tlyu ts̄a ta'a ts̄a nu tacati tsa j̄i' m̄a, lo'o li' ndube tsa ti' m̄a.

²² Ntsu'u sca cña nu ndaquiya' tsa m̄a j̄i' —nacuj̄ yu—, sca cña laca nu nda jyo'o Moisés cha' lo'o m̄a sa'ni cha' cua'ni m̄a; ni si'i Moisés bi' ngua nu nda cha' bi' lo'o m̄a, cha' cua sa'ni la lo'o bilya cala ycuí' Moisés ndu'ni jyo'o cusu'

ji'j ma cña bi'. Ndyi'u tsa ti' ma cha' si'yu ma lo quiji nu sube qui'yu sñi' ma cha' culacua ngu', masi tsã nu ndi'j cña' ngu' laca bi' —nacu' Jesús—.

²³ Nu lo'o ndu'u scua snu' tsã tya lo'o ngula sñi' ma, ndu'ni ma cña bi', masi ndi'j cña' ngu' cha' ta'a, cha' ndaquiya' ma lcaa cha' nu cua nda Moisés lo'o na. Bi' cha' juani, ¿ni cha' laca cha' ñasi' ma 'na? —nacu' Jesús—. Laca cha' ngua'ni na' cha' ngua tso'o sca ñati, masi sca tsã ndi'j cña' ngu' ngua bi'.

²⁴ Ná tso'o cua'ni cuayá' ma ji'j sca ñati lo'o ña'a ti ma ji'j —nacu' yu—. Ñi'ya nu tyu'u liñi cha' ji'j sca ngu', jua'a cua'ni cuayá' ma ji'j ngu' tso'o la.

Nchcui' Jesús mala ngutu'u yu lijya yu

²⁵ Lo'o ndyuna xi ngu' quich' Jerusalén cha' bi', li' nguxana nchcui' ngu' ji'j:

—Nu ñati jua, ¿ha si'i na ncliana ngu' ji'j yu cha' cujuui ngu' ji'j? —nacu' ngu'—.

²⁶ Lo'o juani ña'a ma ñi'ya nu ndyu'ni yu jua, ndu yu nchcui' yu su ndi'j lcaa ñati. Ná nchca ji'j ngu' tsiya' ti cua'a ngu' ji'j yu cha' nga'aa chcui' yu —nacu' ngu' ji'j tya'a ngu'—. ¿Ha ngujui cha' ji'j nu laca loo ji'na lacua, cha' nu jua laca Cristo, nu ñati tlyu nu cua caa ti?

²⁷ Pana jlo ti' na macala ngutu'u yu jua. Si'i jua'a caca lo'o nu Cristo nu ñati tlyu nu ntajaty na ji'j cha' caa. Lo'o caa nu bi', ná tucui caca cuayá' ti' mala tyu'u nu bi' caa.

²⁸ Bi' cha' cui' nchcui' Jesús ca su ndu yu ncliyu'u ji'j ngu' ne' laa tonu bi': —Chañi cha' nslo ma 'na, chañi cha' jlo ti' ma mala ngutu'u na' —nacu'—, pana si'i cuentya jna' lijya na' ca nde. Sca ti ycu' Ndyosi nda 'na lijyaa chalyuu, lo'o jua'a ná nslo ma ji'j nu bi' —nacu'—.

²⁹ Nslo na' ji'j ycu' Ni, cha' ca slo Ni ngutu'u na' lijyaa; ycu' Ni laca nu ngulo cña 'na cha' caa na' ca nde.

³⁰ Lo'o ndye nchcui' Jesús cha' bi', li' ndyalaa xi ngu' slo yu, ngua ti' ngu' cha' taya' ngu' ji'j yu. Pana ni sca ngu' ná ndaya' ngu' ji'j yu, cha' tya lyiji tyalaa tyempo ji'j Ni cha' xñi ngu' ji'j yu.

³¹ Masi jua'a ngua'ni ngu' bi', tya ndi'j quiña'a ñati nu ngusñi cha' ji'j yu. Nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu' li':

—La cui' ña'a cña tonu cuentya ji'j ycu' Ndyosi ndu'ni yu re, ñi'ya nu nscua lo quityi cha' cua'ni nu ñati tlyu nu cua caa ti; bi' laca yu re, nti' ya —nacu' ngu'—.

Ngua ti' ngu' fariseo su'ba ji'j Jesús ne' chcu

³² Cua ndyuna ngu' fariseo ña'a cha' nu nchcui' ngu' quich' ji'j Jesús. Bi' cha' ngulo ngu' cña ji'j policia ne' laa cha' tsa' ngu' taya' ngu' ji'j Jesús. Jua'a ngua'ni sti jo'ó nu laca loo lo'o nu ngu' fariseo bi'.

³³ Li' nacu' Jesús ji'j ñati nu ndi'j ne' laa tonu bi':

—Tya tyi'j na' la xi lo'o ma nde lo yuu chalyuu —nacu'—, lo'o li' tya'a na' slo ycu' nu Xu'na na' nu nda 'na lijyaa ca nde —nacu'—.

³⁴ Li' tsaana ma jna' macala su ndi'j na', lo'o ná quije na' ji'j ma tsiya' ti, cha' ná caja chacuayá' tyalaa ma ca su tyi'j na' li'.

³⁵ —¿Macala tsa' yu jua, su ná taca quije yu ji'na? —nacu' nu ngu' judío bi' ji'j tya'a ngu'—. ¿Ha tsa' yu tyijyu' la ca su ndi'j xa' la ngu' judío tya'a na? ¿Ha tsa' yu cha' culu' yu cha' ji'j ycu' Ndyosi ji'j xa' ñati nu ndi'j ca bi'? —nacu' ngu'—.

³⁶ ¿Ñi'ya nti' yu jua cha' nchcui' yu ndi'ya: “Tsaana ma jna' macala su ndi'j na', lo'o ná quije na' ji'j ma tsiya' ti, cha' ná caja chacuayá' tyalaa ma ca su tyi'j na' li'”? —nacu' ngu'—.

Suü hitya nu tyu'u ne' cresiya ji'i ngu'

³⁷ Lo'o cua tye ti ta'a, tsá ycuí' ta'a li' tya ndü Jesús ne' laa tonu. Cuii nchcui' yu lo'o ñati ca bi':

—Lo'o nguityi ca mā hitya, caā mā ca slo na' cha' ta na' hitya co'o mā —nacuj yu—.

³⁸ Ñati nu ntsu'u cha' ji'i lo'o na' caca ji'i ngu' bi' ñi'ya laca si ntsu'u sca suü hitya ne' cresiya ji'i ngu'. Tlyu tsa cha' tso'o ntsu'u ne' cresiya ji'i ngu' bi', cha' cua'ni tso'o ngu' bi' lo'o tya'a ñati ngu' li' —nacuj Jesús ji'i ngu'—. Lo quityi ji'i ycuí' Ndyosi nguscua cha' jua'a caca ji'i ngu' bi'.

³⁹ Cua nti! Jesús chcui' lo'o ngu' cha' cua ta ti Ni Xtyi'i ycuí' Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'i ñati nu cua ngusñi cha' ji'i ycuí' Ni, bi' cha' nacuj yu jua'a. Bilya ta ycuí' Ndyosi Xtyi'i ycuí' Ni caā nde chalyuu, xqui'ya cha' bilya tyaa Jesús ca su tlyu su ntucua ycuí' Ndyosi Sti yu.

Ná stu'ba nchcui' ngu' ji'i Jesús

⁴⁰ Lo'o ndyuna ngu' quichí cha' bi', ntsu'u ngu' nu nchcui' ji'i Jesús ndi'ya: —Chañi cha' yu jua laca nu cusu' nu cua caā ti cha' chcui' cha' ji'i ycuí' Ndyosi lo'o na.

⁴¹ Lo'o jua'a nchcui' xi xa' la ngu' cha' ji'i yu:

—Yu jua laca nu ñati tlyu nu nda ycuí' Ndyosi ji'i cha' caā —nacuj ngu'.

Li' nguxtyacui xa' la ngu' quichí cha' lo'o tya'a ngu':

—Pana si'í nde Galilea tyu'u nu ñati tlyu bi', si'í jua'a caca.

⁴² Lo quityi cusu' bi' nscua cha' sca ñati tya'a ji'i jyo'o David caca nu ñati tlyu bi'; quichí Belén cala yu bi', cha' quichí tyi ngu' David laca bi'.

⁴³ Ná ngua stu'ba cha' ji'i ngu' lo'o tya'a ngu' cha' ji'i Jesús.

⁴⁴ Pana ná tucui ntejeya' ji'i yu, masi ntsu'u ngu' nu ngua ti' ngu' xñi ngu' ji'i.

Ná jlyá ti' ngu' laca cña ji'i Jesús

⁴⁵ Chaca quíya' ndyaa nu policía ne' laa bi' slo sti jo'ó nu laca loo, slo ngu' fariseo. Li' nchcuane ngu' ji'i policía:

—¿Ni cha' laca ná lo'o yu bi' lijya mā slo cua?

⁴⁶ Li' nacuj policía:

—Bilya cuna ya nchcui' sca ñati ñi'ya nu nchcui' yu jua.

⁴⁷ Nguxacuj ngu' fariseo cha' ji'i ngu' bi':

—¿Ha lo'o ji'i cu'mā ñilo'o yu jua lacua? —nacuj ngu'—.

⁴⁸ Ná ntsu'u ni sca ñati nu laca loo ji'na nu ngusñi cha' ji'i yu bi'. Ni ngu' fariseo cua, ná jlyá ti' ya cha' nu nchcui' yu —nacuj ngu'—.

⁴⁹ Ná tso'o ngu' quichí, xcui' cha' cuxi ntsu'u ji'i ngu', xqui'ya cha' ná ndaquíya' ngu' ji'i cha' nu nda jyo'o Moisés lo'o na.

⁵⁰ Li' ndyatü tsaca ngu' fariseo laja ngu' bi'; Nicodemo naa yu, la cui' nu cusu' nu cua ndyaa slo Jesús talya bi' laca yu.

⁵¹ —Lo'o cua'ni cuayá' na ji'i sca ñati —nacuj Nicodemo li'—, ná nscua chacuayá' ji'na cha' xcube' na ji'i ñati bi' si tya lyiji cuna na lcaa cha' nu ta yu, si bilya caca cuayá' ti' na ñi'ya laca cha' cuxi nu ngua'ni yu bi' —nacuj.

⁵² —¿Ha la cui' ngu' Galilea laca nu'u lacua? —nacuj tya'a fariseo ji'i Nicodemo li'—. Lo quityi ji'i ycuí' Ndyosi nu nscua sa'ni ña'a nu'u xi, cha' caca cuayá' la ti' nu'u cha' si'í nde Galilea tyu'u ñati nu culu'u cha' ji'i ycuí' Ndyosi ji'na.

Ngusta ngu' qui'ya ji'i sca nu cuna'a

⁵³ Li' ndyaa ngu' to' tyi ngu'.

8

1 Li' ndu'u Jesús, ndyaa yu sca ti nde ca'ya Olivos cha' chcuí' yu lo'o ycuí' Ndyosi.

2 Pana tsa cua cuxee ti, xa' ndatu Jesús ne' laa tonu. Li' ndyu'u ti'j lcaa ñati ca slo yu. Ca bi' ndyaca'a yu ngulu'u yu cha' ji'j ycuí' Ndyosi ji'j ngu'.

3 Li' yaa ngu' fariseo bi' slo Jesús, lo'o ngu' mstru cha' jo'ó, yaa lo'o ngu' ji'j sca nu cuna'a nu ndacuí qui'ya ji'j. Cua ngu'ui nu cuna'a bi' ji'j ngu' la cui' tyempo nu ngua'a cho' lo'o clyo'o xa' ñati. Li' nguxatu ngu' bi' ji'j nu cuna'a bi' cla'be laja su ndi'j ngu'.

4 Nchcuí' ngu' lo'o Jesús li':

—Mstru —nacuí ngu' bi'—, cua ngu'ui nu cuna'a re ji'j ya la cui' tyempo lo'o ngua'a cho' lo'o clyo'o xa' ñati —nacuí ngu' ji'j Jesús—.

5 Cuentya ji'na, cuentya ji'j cha' nu cua nda jyo'o Moisés lo'o na, ntsu'u cha' cujuí'j na quee ji'j cho' cua cha' cujuí' na ji'j. ¿Ñi'ya ñacu' ta nu'u ji'j?

6 Na nchcuí' cuayá' ti ngu' bi' lo'o Jesús, cha' cua nti' ngu' caja cha' ji'j ngu' ñi'ya caca sta ngu' qui'ya ji'j Jesús. Bi' cha' ñi'ya nu nga'a ti yu ndati'jchu' yu xi, nguscua lo'o sne ya' ti yu lo yuu.

7 Lo'o jua'a nchcuane ngu' ji'j Jesús chaca quiya'. Li' ndaca'a liñi Jesús, nchcuí' yu lo'o ngu' nu yaa lo'o ji'j nu cuna'a bi':

—Lo'o ntsu'u tsaca cu'ma nu ná ntsu'u qui'ya ji'j ma —nacuí yu—, bi' caca nu cujuí'j quee ji'j nu cuna'a cua clyo.

8 Li' xa' ndati'jchu' Jesús nscua lo'o sne ya' ti yu lo yuu, nga'aa nchcuí' yu li'.

9 Lo'o ndyuna ngu' cha' bi', nguxana ngu' ngutu'u ngu' ndyaa ngu' li', cha' cua jlo ti' ngu' cha' ntsu'u qui'ya ji'j ycuí' ngu'. Clyo la ndyaa nu ngu' cusu' la, li' ndyaa lcaa ngu' cuentya sca ti ngu'. Li' ndyanu Jesús chaca tya yu, lo'o ña'a ti ndu nu cuna'a bi' ntajatya ji'j yu ni jacua' chcuí' yu lo'o.

10 Ndaca'a Jesús chaca quiya', li' nacuí yu ji'j nu cuna'a bi':

—¿Macala ndyaa ngu' jua? —nacuí—. ¿Ha tya ndu nu ngusta qui'ya jinu'u?

11 —Ná tucuí ndu nu ngusta qui'ya 'na, cusu' —nacuí nu cuna'a bi'.

—Tso'o lacua —nacuí Jesús ji'j—. Jua'a na', ná ntsu'u qui'ya nu sta na' jinu'u. Tyaa clyo nu'u juani —nacuí—, nga'aa cua'ni la nu'u cha' cuxi.

Xee nu tyu'u ne' cresiya ji'j ñati laca Jesús

12 Chaca quiya' nda Jesús cha' lo'o ngu' ne' laa bi'.

—Na' lacá nu nda xee cha' tyu'u ne' cresiya ji'j ñati —nacuí yu—. Tyanu xee lubii jna' ne' cresiya ji'j ñati nu xñi cha' jna', lo'o jua'a ná nga'a cha' tye chalyuu ji'j ngu' bi' li'; nga'aa ntsu'u cha' tya'a yu'u ngu' bi', ñi'ya nu ndu'ni ngu' nu ná ntsu'u xee jna' ne' cresiya ji'j tsiya' ti.

13 Li' nacuí ngu' fariseo ji'j Jesús:

—Sca ti nu'u nda cha' liñi cuentya ji'j ycuí' ca. Ná tucúa ngu' cha' jinu'u si chcuí' nu'u jua'a.

14 Nguxtyacuí Jesús cha' lo'o ngu' li':

—Tucúa ngu' cha' nu ta na' lo'o ngu' tu'ni. Masi sca ti na' nda cha' liñi cuentya ji'j ycuí' ca na' —nacuí yu—. Cua jlo ti' na' macala ngutu'u na', lo'o cua jlo ti' na' ma nde tsa'a; pana nu cu'ma ni, ná jlo ti' ma tsiya' ti mala ngutu'u na', ná jlo ti' ma ma nde tsa'a —nacuí Jesús ji'j ngu'—.

15 Cua laca ngusta ma yabe' chu' na'. Lo'o ndyu'ni ma jua'a, ndyu'ni ma ñi'ya ndu'ni ñati chalyuu ti. Si'í na lijya na' chalyuu cha' sta na' yabe' chu' ñati —nacuí—,

16 pana taca cua'ni cuayá' na' ji'j ñati. Lo'o cua'ni cuayá' na' ji'j ngu' ni, liñi cha' nu ta na' li', cha' si'í ycuí' ti na' cua'ni cuayá' na' ji'j ngu' li'; lo'o na' lo'o

ycui' Ndyosi nu nda jna' lijyaa re, stu'ba ti cua'ni cuayá ya ji'i ngu' li' —nacui Jesús—.

17 Ndaquiya' tsa na ji'i cha' cusu' nu nscua lo' quityi cua sa'ni la; ndacua nscua sca cha' nu nchcui' cha' tyu'u lubii ñati ji'i scaa cha' nu ntsu'u ji'i, nu lo'o stu'ba ti chcui' tucua tya'a ngu' ji'i cha' bi'.

18 Tsa ngu' bi' laca na' —nacui Jesús—, cha' nchcui' na' cha' liñi cuentya ji'i ycu' ca na'; nu chaca ngu' bi' laca Sti na' nu nda jna' lijyaa re.

19 —¿Macala ntsu'u Sti nu'u lacua? —nacui ngu' ji'i Jesús li'.

—Ná nslo ma jna' tsiya' ti, lo'o la cui' ti ná nslo ma ji'i Sti na' —nacui Jesús ji'i ngu'—. Si cua ndyuloo ma jna', la cui' jua'a cua ndyuloo ma ji'i Sti na' li'.

20 Nacui Jesús jua'a lo'o ngulu'u yu ji'i ngu' ne' laa tonu, ntucua yu cacua ti su ndu cña' su kujui' ngu' cñi nu caca msta ji'i ngu' ne' laa. Lo'o ná tucui ngua'ni cha' tejeya' ji'i Jesús, cha' tsa lo'o ji'i yu ni'i chcuá, cha' tya lyiji tyalaa tyempo ji'i yu cha' xcube' ngu' xña'a ji'i yu.

“Ná caja chacuayá' tsa ma ca su tyi'i na”

21 Li' xa' nchcui' Jesús lo'o ngu':

—Tsa'a na' —nacui yu—, li' tsaana ma jna' ca su ndya'a na', pana ná quije na' ji'i ma tsiya' ti —nacui—. Tya lyiji quije na' ji'i ma lo'o cajaa ycu' ma ña'a lo'o cresiya cuxi ji'i ma, pana ná caja chacuayá' tsa ma ca su tyi'i na' li'.

22 —¿Ha kujui' yu ji'i ycu' ca yu? —nacui ngu' judío ji'i tya'a ngu'—. ¿Ha jua'a ntsu'u tyiquee yu lo'o nacui yu: “Ná caja chacuayá' tsa ma ca su tyi'i na' li'”?

23 Bi' cha' tya nda la Jesús xi cha' lo'o ngu' bi':

—Nde chalyuu su ndi'i cu'ma cuxi tsa ndu'ni ñati; pana na' ni, chaca chalyuu ca slo ycu' Ndyosi ngutu'u na' —nacui yu—. Cua ngui'i ma ji'i nu cuxi nu ndu'ni ñati chalyuu; pana na' ni, ntsu'u tyiquee na' ji'i ycu' Ndyosi Sti na' ca su ntucua ycu' Ni —nacui Jesús—.

24 Bi' cha' ni na' ji'i ma cha' cajaa ycu' ma ña'a lo'o cresiya cuxi ji'i ma; chañi cha' bi': cajaa ma ña'a lo'o cresiya cuxi ji'i ma, si ná jlya ti' ma cha' laca na' ñi'ya nu ni na' ji'i ma cha' laca na'.

25 —¿Tilaca laca nu'u lacua? —nacui ngu' ji'i Jesús li'.

—Tya tsubi' ni na' ji'i ma tilaca laca na' —nacui Jesús li'—.

26 Tya quiña'a la cha' taca hcui' na' lo'o ma nguicha' cuentya ji'i qui'ya nu ntsu'u ji'i ma; pana liñi tsa cha' nu nda ycu' Ndyosi nu nda 'na lijyaa, lo'o jua'a cua ña'a ca cha' nu nda Ni lo'o na', bi' ti cha' laca nu nda na' lo'o ñati chalyuu.

27 Ná ngua cuayá' ti' ngu' cha' nu nchcui' Jesús lo'o ngu' cha' ji'i ycu' Ndyosi Sti yu.

28 Bi' cha' tya nchcui' la Jesús lo'o ngu' li':

—Tiya' la lo'o sicua ma jna' lo' crusi, li' caca cuayá' ti' ma cha' laca na' ñi'ya nu ni na' ji'i ma, na' nu lijyaa chalyuu cha' caca ñati —nacui Jesús—. Ná sca cña ndu'ni na' chacuayá' ji'i ycu' ca na'; ycu' Ndyosi Sti na', bi' laca nu ngulu'u 'na laca ca cha' nu nchcui' na' —nacui—.

29 Lcaa tsa ndi'i Ni lo'o na', ycu' Ni laca nu nda jna' lijyaa re. Ná nguxtyanu Sti na' jna', cha' xcui' cña nu ndiya ti' Ni, bi' laca cña nu ndu'ni na'.

30 Lo'o ndyuna ngu' cha' nchcui' Jesús jua'a, tyuu tya'a ngu' ngusñi hique ti ngu' cha' nu nchcui' yu.

“Nga'aa tatsaa ngu' ji'i ma cha' cua'ni ma cña cuxi”

31 Lo'o li' nda Jesús cha' lo'o ngu' judío nu jlya ti' ji'i yu.

—Lo'o tyanu cha' nu nclyu'u na' jil'i mā ne' cresiya jil'i mā, cha' jil'i ycuil' Ndyosi bi', li' chañi cha' laca mā ñati nu ndyaca tsa'a jna' —nacuj Jesús jil'i ngu'—.

³² Li' taca ca cuayá' ti' mā lcaa cha' liñi; ná tucui caca tatsaa jil'i mā cha' cua'ni mā cña cuxi ca su ndi'i mā, xqui'ya cha' jlo ti' mā cha' liñi bi'.

³³ —Ñati jil'i jyo'o Abraham laca ya —nacuj ngu' judío bi'—, ni sca ñati bilya tatsaa jil'i ya cha' cua'ni ya cña cuxi. ¿Ñi'ya nti' ta nu'u lo'o nacuj nu'u cha': “Nga'aa tatsaa ngu' jil'i mā cha' cua'ni mā cña cuxi ca su ndi'i mā”? —nacuj ngu' judío bi' jil'i Jesús.

³⁴ —Liñi tsa cha' ta na' lo'o mā juani —nacuj Jesús li'—, cha' cua laca ntsu'u xu'na ñati chalyuu, lcaa ca ñati nu ntsu'u qui'ya jil'i ngu'.

³⁵ Lo'o sca ñati nu ntsu'u xu'na ni, cua laca ti hora ndyiji cha' tso'o jil'i ca su ndi'i yu to' tyi xu'na yu, cha' si'i ñi'ya laca sñi' laca msu nu ndi'i slo xu'na yu. Pana sñi' nu xu'na bi', lcaa tyempo ndi'i sñi' lo'o sti, ndyiji tsa cha' tso'o jil'i —nacuj Jesús—.

³⁶ Na' nu laca nu sca ti Sñi' ycuil' Ndyosi ni, lo'o cua'ni lyaá na' jil'i mā, chañi cha' nga'aa caca tatsaa ngu' jil'i mā cha' cua'ni ma cña cuxi chaca quiya' ca su ndi'i mā —nacuj—.

³⁷ Cua jlo ti' na' cha' tya'a ñati jil'i jyo'o Abraham laca cu'mā, pana cua nti' mā cujuui mā jna' cha' ná ntucua' mā cha' nu nchcui' na' lo'o mā —nacuj Jesús—.

³⁸ Nclyu'u na' jil'i mā cua ña'a ca cha' nu cua na'a na' slo ycuil' Ndyosi Sti na', bi' laca cha' nu nchcui' na' lo'o mā. Lo'o cu'mā ni, ndu'ni mā lcaa ña'a cña nu ngua tsa'a mā jil'i sti mā, bi' cña ndu'ni mā.

³⁹ Li' nguxtyacui ngu' cha' lo'o Jesús:

—Jyo'o Abraham bi' ngua jyo'o cusu' jil'i ya, nu nguti'i cua sa'ni la —nacuj ngu'.

—Si chañi cha' laca mā tya'a ñati jil'i jyo'o Abraham bi', li' cua'ni mā ñi'ya nu ngua'ni ycuil' Abraham bi' —nacuj Jesús jil'i ngu' bi'—.

⁴⁰ Pana juani nti' tsa mā cujuui mā jna', masi xcui' cha' liñi nclu'u na' jil'i mā, la cui' cha' liñi nu nda ycuil' Ndyosi lo'o na.

⁴¹ Ná ngua'ni jyo'o Abraham jua'a —nacuj Jesús—. Chaca nu laca sti cu'mā, lo'o jua'a cña nu nclyo nu bi', bi' laca cña nu ndiya la ti' mā cha' ndu'ni mā.

—Si'i sñi' nu xña'a laca ya —nacuj ngu'—. Sca ti ycuil' Ndyosi laca Sti ya —ndu'ni ngu' judío lo'o Jesús li'.

⁴² —¿Ha ycuil' Ndyosi laca Sti cu'mā lacua? ¿Ni cha' laca ná ntsu'u tyiquee mā ña'a mā jna' lacua? —nacuj Jesús—. Nde slo ycuil' Ndyosi ngutu'u na'; xqui'ya Ni, bi' cha' ndi'i na' nde chalyuu —nacuj Jesús—. Si'i cuentya jil'i ycuil' ca ti na' lijya na' chalyuu, ngulo ycuil' Ndyosi cña jna' cha' caa na'.

⁴³ ¿Ni cha' laca ná ndaca'a jyaca mā jil'i cha' nu nchcui' na' lo'o mā? —nacuj Jesús jil'i ngu' li'—. Ná nhca jil'i mā tsiya' ti caca cuayá' ti' mā cha' nu nda na' lo'o mā —nacuj yu jil'i ngu' judío bi'—.

⁴⁴ Ycuil' nu xña'a laca sti cu'mā, lo'o jua'a nti' mā cua'ni mā la cui' cña nu ngulo nu bi' jil'i mā. Tya lo'o nguxana chalyuu, tya li' nguxana ndyu'ni ñu'u nu bi' jil'i cresiya jil'i ñati —nacuj Jesús—. Ná ngutu'u nu bi' ca su ntsu'u suu cha' liñi, ná ntsu'u cha' liñi jil'i nu bi' tsiya' ti —nacuj—. Lo'o ñilo'o nu bi' jil'i ñati, xquicha' ycuil' ca laca cha' cuiñi nu nda nu bi' lo'o ngu'. Sca nu cuiñi laca nu xña'a, bi' laca sti lcaa nu cuiñi.

⁴⁵ Nda na' cha' liñi lo'o mā, bi' cha' ná jlya ti' mā jna' tsiya' ti, cha' si'i cha' cuiñi nda na' lo'o mā.

46 Ná caca ñacuj mā cha' ntsu'u xqui'ya na'; pana lo'o ta na' sca cha' liñi lo'o mā, ¿ni cha' laca ná jlya ti' mā 'na li'?

47 Lcaa ñati nu nacuj cha' ycuí' Ndyosi laca Sti ngu', tyaja'a ngu' bi' cuna ngu' lcaa cha' nu nchcui' Ni lo'o ngu' —nacuj Jesús ji'i ngu' judío bi'—. Pana si'i sñi' ycuí' Ndyosi laca cu'mā, bi' cha' ná nti' mā cuna mā cha' nu nchcui' na' lo'o mā tsiya' ti.

Cua laca lu'ú Jesús lo'o nguti'i jyo'o Abraham tya sa'ni la

48 Li' ngxutyacui ngu' judío cha' lo'o Jesús:

—Liñi cha' nu nchcui' ya jinu'u juani, cha' ngu' Samaria laca nu'u. Ñi'ya nti' sca nu xña'a, jua'a nti' nu'u —nacuj ngu' li'.

49 —Ná ntsu'u cui'i cuxi jna' tsiya' ti —nacuj Jesús—. Chì tsa ndu'ni na' loo ycuí' Ndyosi Sti na'; lo'o cu'mā ni, ná ndu'ni chì mā loo na'.

50 Pana si'i cha' nti' na' cha' cua'ni tlyu ngu' ji'i ycuí' na', cha' ycuí' Ndyosi Sti na' ndu'ni cha' caca tlyu na'. Sca ti ycuí' Ndyosi laca nu cua'ni cuayá' ji'i lcaa ñati.

51 Lo'o chañi tsa cha' nu ta na' lo'o cu'mā ndi'ya: Lo'o taquiya' ngu' ji'i cha' nu nclyu'u na' ji'i ngu', ná tye chalyuu tso'o nu ta na' ji'i ngu' bi', masi cajaa ngu'.

52 Li' xa' nchcui' ngu' judío bi' lo'o Jesús chaca quiya':

—Juani jlo ti' ya cha' ñi'ya nti' sca nu xña'a, jua'a nti' nu'u —nacuj ngu'—. Sa'ni ngujuii jyo'o Abraham, sa'ni ngujuii nu xa' la jyo'o cusu' nu nda cha' ji'i ycuí' Ndyosi lo'o ñati. ¿Ñi'ya nti' nu'u lo'o nacuj ca ti nu'u: “Ná nga'a cha' tye chalyuu ji'i ñati nu taquiya' ji'i cha' nu nclyu'u na' ji'i”? —nacuj ngu'—.

53 ¿Ha nti' nu'u cha' xti la cha' jlo ti' jyo'o cusu' Abraham ji'i ya, quiña'a la cha' jlo ti' ycuí' nu'u lacua? ¿Ha jua'a nti' nu'u? Lo'o jyo'o Abraham, lo'o nu xa' la jyo'o cusu' bi', cua ngujuii lcaa ngu' bi'. ¿Tilaca laca nu'u, nti' nu'u?

54 Lo'o li' nacuj Jesús:

—Ná tso'o na' tsiya' ti si cua'ni na' cha' caca tlyu ycuí' ca ti na', pana ycuí' Ndyosi Sti na' ndu'ni cha' caca tlyu na' —nacuj—. Ndu'ni mā cha' Sti mā laca ycuí' Ndyosi;

55 masi ná ndyuloo mā ji'i Ni, pana jua'a ndu'ni mā. Nslo na' ji'i Ni tu'ni. Ná taca ñacuj na' cha' ná nslo na' ji'i Ni; cuiñi na' si jua'a ñacuj na', ñi'ya laca cu'mā, cha' cuiñi tsa mā. Chañi cha' nslo na' ji'i Ni, jua'a ndaquiya' na' ji'i lcaa cha' nu nchcui' Ni lo'o na' —nacuj Jesús ji'i ngu' judío bi'—.

56 Nu Abraham jyo'o cusu' ji'i mā ni, lye tsa ngua ti' yu ña'a yu jna' lo'o cala na' chalyuu. Lo'o li' ndi'ya ngua, cha' cua na'a nu cusu' jna', tso'o tsa ndyu'u tyiquee yu li'.

57 Li' lye nchcui' ngu' judío lo'o Jesús:

—Bilya caca tu'ba tyi yija nu'u —nacuj ngu' ji'i—. ¿Ñi'ya ngua cha' cua na'a nu'u ji'i jyo'o Abraham lacua?

58 —Liñi tsa cha' nu nchcui' na' lo'o cu'mā juani —nacuj Jesús—, cha' cua laca lu'ú na' lo'o ngula jyo'o Abraham bi'.

59 Li' ngusñi ngu' quee cha' cu ngu' ji'i Jesús cujuui ngu' ji'i li', pana ndyu'u cuatsi' yu ji'i ngu'. Ngutu'u yu ne' laa bi', nteje tacui yu cla'be su ndi'i ñati ndyaa yu li'.

9

Nu qui'yu nu ca ña'a cuityi' lo'o ngula

1 To' tyucuii su ndyaa Jesús, na'a yu ji'i sca ngu' cuityi', ca ña'a cuityi' lo'o ngula nu quicha bi'.

² Li' nchcuane nu ngu' nu ndyaca tsa'a bi' ji'i Jesús:

—Mstru —nacuj ngu'—, ¿tilaca ntsu'u qui'ya ji'i cha' cuityi' cloo yu cua lo'o ngula yu? ¿Ha ycu'i yu? ¿Ha ngu' cusu' ji'i yu ndacui qui'ya ji'i'?

³ —Si'i xqui'ya yu cua, si'i xqui'ya ngu' cusu' ji'i yu —nacuj Jesús ji'i ngu'—. Na cuityi' yu lo'o ngula yu cha' taca ña'a ngu' ñi'ya laca cña tonu nu cua'ni ycu'i Ndyosi lo'o cua'ni Ni cha' tyaca tso'o yu.

⁴ Lo'o tya xee nga'a cha' cua'ni na cña —nacuj Jesús—, lo'o cua ndyaa cuichaa nga'aa caca cua'ni ni sca na cña li'. Lo'o jua'a laca lo'o na' —nacuj—, nga'a cha' cua'ni na' lca ña'a cña nu ngulo ycu'i Ndyosi jna' lo'o nda Ni jna' li'ya na' ca nde —nacuj Jesús—.

⁵ Lo'o tya tyi'i na' chalyuu, tya ta na' xee nu tyu'u ne' cresiya ji'i ñati.

⁶ Ndye nchcui' Jesús, li' ngusalú yu xi hitya sañi' lo yuu, cha' nguxa' xi lo'o yu cha' caca nana'. Nda'a yu nana' bi' chu' scua' cloo nu quicha bi'.

⁷ Li' nacuj Jesús ji'i:

—Yaa nu'u, caata chcu nde tojo'o Siloé —tojo'o bi' naa Siloé cha'cña ji'i ngu', ñi'ya nti' si ñacuj na cha'cña ji'na: tojo'o “su nacuj ji'i ngu' cha' tsaa ngu”.

Bi' cha' ndyaa nu quicha bi' ndyaata tojo'o bi' li'. Lo'o ñaa li', cua ndyaca tso'o cloo.

⁸ Lo'o li' nu ngu' nu ndi'i cacua ti su ndi'i nu ngua quicha bi', nu cua na'a su ngüijña msta' tsubi' la, li' nchcui' ngu' bi' ji'i:

—Nu qui'yu re, ¿ha la cui' yu re laca nu ngua'a calle ngüijña yu msta' ji'i ngu'?

⁹ —La cui' yu bi'— nacuj tsaca ngu'.

—Si'i yu bi', masi sca ti cuayá' ña'a loo yu bi'— nacuj chaca ngu'.

Lo'o li' nguxacuj ycu'i nu qui'yu bi' cha' ji'i ngu' bi':

—La cui' yu bi' laca na'.

¹⁰ Li' nchcuane ngu' ji'i yu:

—¿Ñi'ya ngua cha' ndyaca tso'o cloo nu'u juani?

¹¹ —Nu ñati nu naa Jesús, bi' laca nu nguxa' xi nana' cha' nguta'a chu' scua' cloo na' —nacuj nu qui'yu bi'—. Lo'o li' ngulo yu bi' cña 'na cha' tsa'a na' caata nde tojo'o Siloé, bi' cha' ndya'a ndyaata' ca bi'; hora ti ngua tso'o cloo na', tyaca' tso'o ña'a na' juani.

¹² —¿Ma nde ndyaa yu bi'? —nacuj ngu' ji'i li'.

—Ná jlo ti' na' —nacuj.

Nchcui' ngu' fariseo lo'o nu ngua cuityi'

¹³ Ndyaa lo'o ngu' ji'i nu qui'yu nu ngua cuityi' bi' slo ngu' fariseo ne' laa.

¹⁴ Tsa nu ndi'i cña' ngu' ngua bi', tsa tacati ngua nu lo'o nguxa' Jesús nana' bi', ngua'ni yu jo'o ji'i cloo nu cuityi' bi'.

¹⁵ Lo'o li' nguxana ngu' fariseo, nchcuane ngu' ji'i nu ngua cuityi' bi':

—¿Ñi'ya ngua cha' ngua tso'o cloo nu'u?

—Nguta'a yu nana' chu' scua' cloo na' —nacuj nu qui'yu bi'—, li' ndyaa na' ndyaata' chcu, tyaca' tso'o ña'a na' juani —nacuj.

¹⁶ Li' ntsu'u xi ngu' fariseo nu nacuj:

—Si'i slo ycu'i Ndyosi yaa nu Jesús bi', bi' cha' ná ndaquiya' yu tsa ta'a ji'i ngu'.

Lo'o jua'a ntsu'u xi xa' ñati nu nchcui' ji'i yu ndi'ya:

—¿Ñi'ya caca ji'i yu bi' cua'ni yu cña tonu cuentya ji'i ycu'i Ndyosi si jua'a ntsu'u tsa qui'ya ji'i yu?

Ná stu'ba cha' nu nchcui' ngu' bi' ji'i Jesús.

¹⁷ Li' xa' nchcuane ngu' ji'i nu ngua cuityi' bi':

—Nu'u ni, ¿ñi'ya chcuí ta nu'u cha' ji'í yu bi' juani, cha' cua ngua'ni yu jo'o ji'í cloo nu'u?

Li' nguxacuj nu qui'yu bi' cha' ji'í ngu':

—Sca nu cusu' nu nda cha' ji'í ycuí' Ndyosi lo'o ñati, jua'a laca yu bi' —nacuí.

18 Ná jlya ti' nu ngu' judío bi', cha' ca ña'a cuityi' nu qui'yu bi' lo'o ngula, lo'o nu juani tyaca' tso'o xee ña'a. Su ndye cha', li' ngusi'ya ngu' ji'í ngu' cusu' ji'í.

19 Li' nchcuane ngu' ji'í ngu' cusu' bi':

—¿Ha sñi' cu'ma laca yu re? —nacuí ngu'—. ¿Ñi'ya ngua li'? ¿Ha ca ña'a cuityi' yu lo'o ngula yu? ¿Ñi'ya ngua cha' ña'a yu juani?

20 Li' nguxacuj sti xtya'a cha' ji'í ngu' fariseo bi':

—Jlo ti' ya cha' sñi' ya laca yu, jlo ti' ya cha' ca ña'a cuityi' yu lo'o ngula yu —nacuí ngu'—,

21 pana ná nda ya cuentya tsiya' ti ñi'ya ngua cha' ngujui xee nu ntsu'u cloo yu juani. Ná jlo ti' ya tilaca laca nu ngua'ni jo'o ji'í yu. Xcuane ma' ji'í ycuí' yu; cua tlyu yu bi', ycuí' yu taca ta liñi yu cha' lo'o ma'.

22 Jua'a nacuí sti xtya'a nu qui'yu bi' ji'í ngu', cha' ntsij tsa ngu' ji'í ngu' judío bi'; na cua ngua'ni stu'ba ngu' laca cña cha' ji'í ngu' lo'o tya'a ngu' cha' culo'o ngu' ji'í ñati ne' laa, cua ña'a ca ñati nu ñacuí cha' Jesús laca Cristo, nu ñati tlyu nu nda ycuí' Ndyosi ji'í lijya chalyuu. Nga'aa ta ngu' judío bi' chacuayá' tsa' ngu' ne' laa li'.

23 Bi' cha' nacuí sti xtya'a nu ngua cuityi' bi': “Xcuane ma' ji'í ycuí' yu, cua tlyu yu bi'”.

24 Tya ngusi'ya ngu' ji'í nu ngua cuityi' bi' chaca quiya', lo'o li' lye nchcuí' ngu' lo'o:

—Chacuayá' ji'í ycuí' Ndyosi, ta nu'u cha' liñi lo'o ya juani —nacuí ngu' ji'í—. Cua jlo ti' ya cha' ntsu'u tsa qui'ya ji'í nu Jesús bi'.

25 —Ná nda na' cuentya si ntsu'u qui'ya ji'í yu —nacuí nu ngua cuityi' bi'—. Jlo ti' na' cha' cuityi' na' clyo, lo'o juani cua ntsu'u xee cloo na'. Tsa bi' ti cha' jlo ti' na'.

26 —¿Ñi'ya ngua'ni yu bi' lo'o nu'u lacua? —nacuí ngu'—. ¿Ñi'ya ngua'ni yu cha' ndyaca tso'o cloo nu'u juani?

27 —Cua ndacha' na' ji'í ma' tsa' quiya' tsa, lo'o ná ngua'a jya'ca ma' ji'í cha' bi' —nacuí nu qui'yu bi'—. ¿Ni cha' laca xa' nti' ma' cuna ma' cha' bi' chaca quiya'? ¿Ha lo'o cu'ma nti' ma' caca tsa'a ma' cha' ji'í yu?

28 Li' nchcuí' nu ngu' judío bi' cha' ti'í lo'o:

—Nu'u laca sca nu ndyaca tsa'a ji'í yu bi' —nacuí ngu'—, cuare laca ya ñati nu ndyaca tsa'a ji'í jyo'o cusu' Moisés.

29 Jlya ti' ya cha' nda ycuí' Ndyosi cha' lo'o nu Moisés bi', pana ná jlo ti' ya tsiya' ti ma nde ngutu'u nu Jesús bi' lijya.

30 Li' nguxtyacui nu qui'yu bi' cha' lo'o ngu' fariseo bi':

—Tlyu tsa cha' nda ma' lo'o na' juani —nacuí—. Nde cua ti ndu sca nu qui'yu nu ngua'ni ca ti jo'o cloo na', lo'o ná jlo ti' ma' tsiya' ti ma nde ngutu'u yu lijya yu —nacuí—.

31 Jlo ti' lcaa tya'a na cha' ná ndaquiya' ycuí' Ndyosi ji'í cha' nu nchcuí' ñati cuxi lo'o Ni; ndaquiya' Ni ji'í ngu' lo'o nchcuí' ñati nu ndu'ni tacati, ñati nu ndu'ni cña nu ngulo Ni ji'í —nacuí—.

32 Tya lo'o nguxana chalyuu, bilya cua'ni ngu' cha' tyu'u xee cloo ñati chaca quiya' nu lo'o ca ña'a cuityi' ngu' lo'o ngula ngu'.

33 Ná caca ji'í yu bi' cua'ni yu cña bi' si si'i ca slo ycuí' Ndyosi ngutu'u yu.

³⁴ —Ngu' cuxi laca nu'u, pana nti' nu'u culu'u xi cha' jo'ó jil'i ya —nacuj ngu' judío li'—. Cuxi nu'u lo'o ngula nu'u, jua'a cuxi ti nguluu nu'u —nacuj ngu'.

Lo'o li' ngulo'o ngu' jil'i nu qui'yu bi', nga'aa nda ngu' chacuayá' tsa ne' laa tsiya' ti.

Na cuityi' ngu' cha' ná jlya ti' ngu'

³⁵ Li' ngujui cha' jil'i Jesús, ndyuna yu cha' ngulo'o ngu' jil'i nu qui'yu bi' ne' laa. Lo'o ngu'yacua Jesús jil'i, nchcuane yu jil'i li':

—¿Ha jlya ca ti' nu'u jil'i ycuí' nu cua lijya chalyuu cha' caca ñati? —nacuj Jesús jil'i.

³⁶ —¿Tilaca laca yu bi', cusu'? —nacuj nu qui'yu bi'—. Nti' tsa na' xñi na' cha' jil'i.

³⁷ —Cua na'a nu'u jil'i yu bi' —nacuj Jesús—. Na' laca bi', na' nu nchcui' lo'o nu'u juani ti.

³⁸ Hora ti ndyatú stí' nu qui'yu bi' slo Jesús.

—Jlya ti' na' jinu'u, Xu'na —nacuj.

³⁹ Li' nchcui' Jesús lo'o:

—Cua lijya na' chalyuu cha' cua'ni cuayá' na' jil'i ñati, tilaca laca nu xñi cha' jna', tilaca laca nu ná tyaja'a xñi cha' jna' —nacuj Jesús—. Ta na' xee nu tyu'ú ne' cresiya jil'i ngu' nu xñi cha' jna', masi ñi'ya nti' cuityi' ti ngu' ndi'i ngu' chalyuu; tacu' na' xee jil'i ngu' nu ná tyaja'a xñi cha' jna' tsiya' ti, masi ndu'ni ngu' cha' tso'o tsa ycuí' ngu'.

⁴⁰ Ndu xi ngu' fariseo slo Jesús lo'o nchcui' yu jua'a.

—¿Ha cuityi' cua lacua? —nacuj ngu' jil'i yu.

⁴¹ —Ná ntsu'u qui'ya jil'i ma, si jlo ti' ma cha' cuityi' ti ma —nacuj Jesús—. Cha' nchcui' ma cha' taca ña'a ma, bi' cha' ña'a ti ntsu'u qui'ya jil'i ma.

10

Cuii' jil'i lo'o su ndyi'i xlya' talya

¹ Ta na' sca cha' liñi lo'o ma juani —nacuj Jesús jil'i ngu' judío li'—. Tachaa tsa ndya' lo'o su ndyi'i xlya' talya. Lo'o ndya'a ngu' ne' lo'o bi', sca ti to' lo'o nga'a cha' tyatí ngu'. Nu cuaana laca nu ndyacuí que lo'o, ndyatí chaca se'j li' —nacuj Jesús—.

² Nde to' lo'o ndyatí nu laca xu'na xlya' bi'.

³ Nslo nu ntsu'u cua to' lo'o jil'i xu'na xlya', bi' cha' nda chacuayá' ndyatí yu bi' ne' lo'o —nacuj Jesús—. Nslo xlya' xtyi'i xu'na ni'; lo'o nxi'ya yu jil'i xlya' jil'i ycuí' ca, lijya ni' slo yu, ndya'a lo'o yu jil'i xlya' bi' li'.

⁴ Lo'o cua ngutu'u lcaa xlya' nde liya', li' nde loo la ntyucua nu laca xu'na ni', nde chu' la lca'a xlya' jil'i yu, cha' nduna ni' lo'o nxi'ya xu'na ni' jil'i ni'.

⁵ Ná ndyu'u lca'a ni' jil'i xa' ñati; lo'o nduna ni' cha' nu nchcui' xa' ñati lo'o ni', xna ni' li', cha' ná nslo ni' xtyi'i xa' ñati.

⁶ Bi' ngua sca cha' nu nchcui' ne' ti Jesús lo'o ngu', pana ná ngua cuayá' ti' ngu' tsiya' ti ñi'ya ndyu'u cha' nu nchcui' Jesús lo'o ngu' li'.

Ña'asii' tso'o Jesús jil'i xlya' jil'i yu

⁷ Lo'o li' nchcui' Jesús lo'o ngu' chaca quiya':

—Liñi tsa cha' nu nda na' lo'o ma —nacuj Jesús—. Ycuí' ti na' laca to' lo'o bi', cha' nchca'a na' to' lo'o su ndyatí ni'.

⁸ Ná ndaquiya' xlya' bi' jil'i ñati nu yaa yala la, cha' xcui' nu cuaana laca ngu' bi'; tsa cu' ti ntyucuaana ngu' na nu ntsu'u jil'i tya'a ñati ngu' —nacuj—.

⁹ Nu nga'a to' lo'o, tso'o tsa ña'asii ji'i xlya' ji'i; lo'o jua'a na', tso'o tsa ña'asii na' ji'i ñati 'na —nacuĭ Jesús—. Taca tyeje tacui ngu' cha' tyatĭ ngu' ne' lo'o su nga'a na', cha' ná caca cuxi ji'i ngu' bi' li'. Tso'o ti tyatĭ ngu' ne' lo'o su nga'a na', tso'o ti tyu'u ngu' chaca quiya', ñi'ya nu ndu'ni xlya'. Caja ñi'ya tyiji yu'u ji'i ngu' bi' li', ñi'ya laca lo'o ndyiji na ndacu xlya'.

¹⁰ Tsa cu' ti cña cuaana ndu'ni nu ngu' cuaana bi' —nacuĭ Jesús—. Ndy'a ngu' bi' cha' cua'ni ñu'u ngu' ji'i ñati, cha' chcuna' cresiya ji'i ñati bi'; na cua lija na' cha' ta na' chalyuu tso'o ji'i ñati, su caca tyi'i ngu' tyucui tyiquee ngu' li' —nacuĭ—.

¹¹ Tso'o tsa ña'asii na' ji'i xlya' 'na. Ycui' ca na' tyaja'a Na' cajaa cha' ná cajaa xlya' jna', cha' ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' ji'i ngu' —nacuĭ—.

¹² Sca msu ti ni, ná ña'asii tso'o ji'i xlya', xna yu lo'o ña'a yu cha' lija bo'o. Si'i ycui' yu nu laca loo ji'i xlya', si'i ycui' yu nu ca ji'i ni', nti' yu. Bi' cha' caca lya' ti' bo'o ji'i taju xlya' bi', li' tyijyu' cañi xlya' xna ni' —nacuĭ Jesús—.

¹³ Nxna msu tyijyu' cha' ne' xña ti ji'i ngu' ndya'a yu, si'i na ji'i yu laca xlya' bi'.

¹⁴ Tso'o tsa ña'asii na' ji'i xlya' 'na. Nslo na' ji'i ñati jna', lo'o jua'a cua ngu'i ñati bi' jna'.

¹⁵ Ñi'ya nslo Sti na' jna', jua'a nslo na' ji'i Sti na'; ñi'ya ntsu'u cha' ji'i Sti na' lo'o na', jua'a ntsu'u cha' jna' lo'o ñati jna'. Ycui' ca na' tyaja'a na' cajaa cha' ná tye cresiya ji'i ñati 'na —nacuĭ Jesús ji'i ngu'—.

¹⁶ Tya ntsu'u la xa' ñati 'na nu ndi'i xa' quichi, nu ná stu'ba nga'a lo'o taju ñati re; nga'a cha' tsa'a na' tsaqui'ya na' ji'i ngu' bi', cha' lo'o ngu' bi' tyaa ngu' ca ne' lo'o re. Lo'o li' cuna ngu' cha' nu chcu' na' lo'o ngu'; caca ngu' sca ti taju ñati 'na, lo'o jua'a caca na' nu sca ti Xu'na ngu' —nacuĭ Jesús—.

¹⁷ Tye chalyuu 'na, cajaa na' cha' tyu'ú na' chaca quiya' ca tiya' la, bi' cha' ntsu'u tsa tyiquee Sti na' ña'a 'na.

¹⁸ Ná tucui xlya'a cresiya 'na, ycui' ca ti na' ntaja'a na' cajaa —nacuĭ Jesús—. Taca cua'ni na' jua'a, cha' cua nda ycui' Ndyosi Sti na' chacuayá' cajaa na', lo'o jua'a cua nda Ni chacuayá' cha' tyu'ú na' chaca quiya'.

¹⁹ Tya chaca quiya' ná stu'ba cha' ji'i ngu' judío lo'o tya'a ngu' cha' nchcu' Jesús jua'a.

²⁰ Ntsu'u tsa ngu' nu nacui ndi'ya:

—Ñi'ya nti' sca nu xña'a, jua'a nti' yu cua. Na tonto yu. Ná ntsu'u cha' cuna na cha' nu nchcu' yu cua.

²¹ Li' nacui xa' la ñati:

—Ná taca chcu' ngu' ñi'ya nu nchcu' yu cua juani si ntsu'u cui'i xña'a ji'i ngu'. ¿Ha caca ji'i nu xña'a cua'ni cha' tyaca tso'o cloo nu cuityi'? Ná taca ji'i.

Nxuĭ tya'a ngu' judío lo'o Jesús

²² Tyempo tya' ngua li', nu lo'o sube tsa tsa. Nde quichi Jerusalén ndyu'ni tlyu ngu' ji'i ta'a su ngulacua ji'i laa tonu ca bi'.

²³ Ndyaa Jesús to' laa ca su nchcu' ngu' ji'i: “Corredor ji'i Salomón”.

²⁴ Li' ndyu'u ti'i tyuĭ tya'a ngu' judío slo Jesús, nchcuane ngu' ji'i yu:

—¿Ni jacua' chcu' liñi nu'u lo'o cua, cha' caca cuayá' ti' ya si nu'u laca nu ñati tlyu nu ta ycui' Ndyosi ji'i caa? —nacuĭ ngu' ji'i Jesús—. Ná talo ya si ná cacha' nu'u lcaa cha' ji'i cua. Tso'o si chcu' liñi nu'u juani.

²⁵ —Jua'a ni na' tsaca quiya' ji'i ma —nacuĭ Jesús ji'i ngu' bi' li—, lo'o ná jlya ti' ma cha' nu nchcu' na' lo'o ma tsiya' ti —nacuĭ—. Lo'o ña'a ma cha' ndu'ni na' cña tonu bi' chacuayá' ji'i Sti na', ndyiji cha' liñi ji'i ma li'.

²⁶ pana ná jlya ti' mā jil'j cña bi', cha' si' i taju ñati' 'na laca mā. Nacuj' na' jua' a jil'j mā tsubi' —nacuj' Jesús jil'j ngu'—.

²⁷ Ñi'ya ndu'ni xlya', jua' a nduna ñati' 'na jna' lo'o nchcui' na' lo'o ngu'. Cua nslo na' jil'j ngu', cua ndya' a ngu' lo'o na'.

²⁸ Ná nga' a cha' tye chalyuu nu ta na' jil'j ngu' bi', ná chcuna' cresiya jil'j ngu' li'. Ná tucui caca jil'j xlyaa' jil'j ñati' bi' 'na, cha' tso'o tsa ña' asij' na' jil'j ñati' bi' —nacuj' Jesús—.

²⁹ Na cua nda Sti na' ñati' bi' jna', lo'o jua' a nga' aa ntsu' u chaca nu stu' ba tlyu lo'o ycui' Ni; bi' cha' ná tucui caca jil'j xlyaa' jil'j ngu' bi', nu lo'o ña' asij' Sti na' jil'j ngu'.

³⁰ Lo'o jua' a stu' ba ntsu' u cha' jil'j ycui' Ndyosi Sti na' lo'o na' —nacuj' Jesús.

³¹ Chaca quiya' ngusñi nu ngu' judío bi' quee cha' cū ngu' jil'j Jesús, cujuui ngu' jil'j.

³² Li' nchcui' yu lo'o ngu' bi':

—Cua quiña' a tsa cña tso'o ngua' ni na' chacuayá' jil'j Sti na' slo cu' mā, lo'o jua' a cua na' a mā cña nu ngua' ni na'. ¿Ha xqui' ya sca cña tso'o nu ngua' ni na', bi' cha' nti' mā cuta mā quee 'na?

³³ Li' nguxtyacui nu ngu' judío bi' cha' lo'o Jesús:

—Ná cujuui ya jinu' u lo'o quee xqui' ya sca cña tso'o nu ngua' ni nu' u —nacuj' ngu'—, xqui' ya cha' cuxi nu nchcui' nu' u jil'j ycui' Ndyosi, bi' cha' cū ya quee jinu' u. Sñi' ñati' chalyuu ti laca nu' u, pana ndu' ni nu' u cha' laca nu' u ycui' Ndyosi.

³⁴ Li' nacuj' Jesús jil'j ngu':

—Lo quityi nscua cha' cusu' nu jlya tsa ti' mā, ntsu' u sca cha' nu nchcui' ndi' ya: “Ndyosi laca lcaa cu' mā cuentya jna'” —nacuj' Jesús—.

³⁵ Jlo ti' na cha' ná caca jil' na tacu' na ni sca cha' nu nda ycui' Ndyosi lo'o na. Sca cha' nu nchcui' quityi bi' ni, nacuj' cha' ñi' ya laca ycui' Ndyosi, jua' a laca ñati' nu ndaquiya' cha' nu nda Ni lo'o.

³⁶ ¿Ni cha' laca ngusta cu' mā qui' ya jna' slo ycui' Ndyosi lo'o nacuj' mā cha' nchcui' na' cha' cuxi jil'j ycui' Ni? —nacuj' Jesús—. Cua ngusubi Sti na' jna', nda Ni 'na liyyaa' nde chalyuu. ¿Ni cha' laca ná tso'o nti' mā cha' nacuj' na' cha' nu sca ti Sñi' ycui' Ndyosi laca na'?

³⁷ Ná ntsu' u cha' jlya ti' mā jna' —nacuj' Jesús li'—, si ná ndu' ni na' cua ña' a ca cña nu ndu' ni Sti na' —nacuj'—.

³⁸ Pana nu lo'o ndu' ni na' cña jil'j ycui' Ndyosi, li' caca jlya ti' mā jna' xqui' ya cña nu ndu' ni na' bi', masi ná jlya ti' mā cha' nu nchcui' na'. Lo'o li' caca cuayá' ti' mā, caca jlo ti' mā, cha' stu' ba ntsu' u cha' jil'j Sti na' lo'o na', stu' ba ntsu' u cha' jna' lo'o Sti na'.

³⁹ Chaca quiya' ngua' ni cuayá' ngu' si caca taya' ngu' jil'j Jesús. Li' nga' aa ndyanu yu, laja ti ngu' ngutu' u yu ngulaá yu jil'j ngu'.

⁴⁰ Li' ndyaa Jesús chaca quiya', ndyaa chaca tsu' sta' a Jordán ca su ngutu Juan ntyucuatya jil'j ngu' tya clyo. Nde bi' nguti' i yu, lo'o jua' a ndya' a tsa ngu' slo.

⁴¹ Li' nacuj' ngu' jil'j tya' a ngu':

—Ná ngua' ni Juan ni sca cña tonu cha' cube ti' na jil'j. Pana liñi tsa ndyu' u lcaa cha' nu nchcui' nu Juan bi' tya tsubi' la cuentya jil'j nu qui' yu re.

⁴² Lo'o li' cua nguxana tyu' u tya' a ngu', jlya ti' ngu' jil'j Jesús lo'o nguti' i ngu' nde bi'.

¹ Ndi'i sca nu qui'yu nu naa Lázaro. Quicha tsa bi'. Ngu' quich'i Betania laca, lo'o jua'a María lo'o Marta laca tya'a ngula nu qui'yu bi'.

² (Tya'a ngula María laca Lázaro nu quicha bi', lo'o jua'a María laca nu su'ba setye tyixi xtyi'i chu' quiya' Jesús nde loo la, lo'o li' sube' cho' quicha' que ycu'i cho' quiya' Jesús cha' quityi.)

³ Cua nda tyucuaa nu cuna'a bi' cha' ndyaa ca slo Jesús:

—Tyu'u cha' clyu ti' jinu'u, Xu'na —nacuj' ngu' cuna'a bi'—, nde liyja cha', cha' caca cuayá' ti' nu'u cha' ntsiya tya'a tso'o nu'u, quicha tsa yu.

⁴ Lo'o ndyuna Jesús cha' bi', li' nacuj':

—Ná nga'a cha' cajaa nu quicha bi'. Na quicha yu bi' cha' caca tlyu la ycu'i Ndyosi, cha' cua'ni tlyu ngu' jna', cha' na' laca nu sca ti Sñi' ycu'i Ndyosi. Lo'o ña'a ngu' ñi'ya cña tonu nu cua'ni na' cha' caca jo'o ji'i yu, li' cua'ni tlyu ngu' ji'i ycu'i Ndyosi.

⁵⁻⁶ Lo'o ndyuna Jesús cha' quicha Lázaro, li' tya ndyanu Jesús tya tyucuaa tsá nu ndi'i bi', masi ntsu'u tsa tyiquee yu ña'a yu ji'i ca ta'a sna ngu' bi', ji'i Marta, lo'o ji'i nu chaca cho' tya'a Marta, lo'o ji'i ycu'i Lázaro.

⁷ Tiya' la, li' nacuj' Jesús ji'i ñati' nu ndyaca tsa'a ji'i:

—Tyaa na xtyu'u na nde loyuu su cuentya Judea —nacuj'.

⁸ Li' nguxacuj' ngu' bi' cha' ji'i:

—Mstru —nacuj' ngu'—, ná sa'ni ngua bi' lo'o ngua ti' ngu' judío bi' cu' ngu' quee jinu'u cha' cujuui' ngu' jinu'u, ngua ti' ngu'. ¿Ha cua tsa ti nu'u nde jua chaca quiya'? —nacuj' ngu'.

⁹ Li' nacuj' Jesús ji'i ngu' bi':

—Tii tyucuaa ti hora ntsu'u ji'i sca tsá. Lo'o tya'a na ndacua, ná sca na tyacua quiya' na, tyaca' su ndyaa'a na cha' tya xee —nacuj'—.

¹⁰ Lo'o tyu'u ta'a na talya, li' tyacua sca na nga'a tyucuj' quiya' na, cha' ná tyaca' xee ña'a na ji'i li'.

¹¹ Lo'o cua nchcui' Jesús jua'a, li' nacuj':

—Cua laja' Lázaro tya'a tso'o na. Nde jua tsa'a na' juani cha' xtyu'u ji'i yu.

¹² —Mstru —nacuj' ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i—, lo'o laja' ca yu, li' tyaca tso'o yu.

¹³ Ngua ti' ngu' cha' ndyu'u xcalá yu, masi nti' Jesús ñacuj' ji'i ngu' cha' chañi cha' ngujuii yu.

¹⁴ Lo'o li' liñi nchcui' Jesús lo'o ngu':

—Ngujuii Lázaro —nacuj'—.

¹⁵ Tso'o ti nti' na' cha' ná nguti'i na' nde jua lo'o ngujuii yu. Juani taca tyu'u tso'o cha' ji'i ycu'i ma, taca xñi tso'o la ma cha' jna' —nacuj'—. Tyaa na ca su nscua jyo'o.

¹⁶ Li' nchcui' Tomás nu Culaca' lo'o tya'a ndyaca tsa'a ji'i Jesús:

—Tyaa na lo'o nu cusu' lacua, cha' stu'ba ti cajaa na lo'o —nacuj' Tomás.

“Tyu'ú tya'a ngula nu'u chaca quiya”

¹⁷ Lo'o ndyalaa Jesús ca bi', ngujui cha' ji'i yu cha' cua jacua tsá nguatsi' jyo'o Lázaro.

¹⁸ Ná tyijyu' ndyi'ya tya'a quich'i Betania bi' lo'o quich'i Jerusalén, ntsu'u xi tucua ti kilómetro cla'be cuayá' tyijyu' ndi'i quich'i bi'.

¹⁹ Lo'o li' quiña'a ngu' quich'i tonu bi' ndyaa cha' xtyucua ngu' ji'i Marta lo'o ji'i María cha' ngujuii tya'a ngula ngu'.

²⁰ Tya cuayá' ndyuna ngu' cha' cua liyja Jesús, hora ti ngutu'u Marta ndyaa cha' tyacua tya'a lo'o Jesús tyucuj'. Sca ti María ndyanu ni'i.

²¹ Lo'o li' nchcui' Marta lo'o Jesús:

—Ná ngujui tya'a ngula na' si nguti'i nu'u ca nde, cusu' —nacu' nu cuna'a bi' ji'i Jesús—.

²² Pana jlo ti' na' cha' masi juani cua'ni ycu' Ndyosi lcaa cha' nu jña nu'u ji'i Ni.

²³ Li' nguxacuj Jesús cha' ji'i Marta bi':

—Tyu'ú tya'a ngula nu'u chaca quiya'.

²⁴ —Jlo ti' na' cha' chaca quiya' tyu'ú yu bi' nu lo'o tyu'ú lcaa jyo'o lo'o cua tye ti chalyuu —nacu' Marta.

²⁵ Li' nguxtyacui Jesús cha' lo'o nu cuna'a bi':

—Na' laca nu ndu'ni cha' tyu'ú ñati, na' laca nu ndu'ni cha' chañi caca tso'o cresiya ji'i ñati —nacu' Jesús—. Masi cajaa ngu', tya tyu'ú ngu' bi' chaca quiya', caja chalyuu cucui ji'i ngu' si cua ngusñi ngu' cha' jna' —nacu' Jesús ji'i Marta—.

²⁶ Lo'o jua'a lcaa ñati nu tso'o ti ndi'i tyiquee cha' ngusñi ngu' cha' jna', ná nscua cha' cajaa ngu' bi' tsiya' ti. ¿Ha jlya ti' nu'u cha' bi'?

²⁷ —Chañi cha' jlya ti' na', cusu' —nacu' nu cuna'a bi'—. Hasta juani jlya ti' na' cha' nu'u laca Cristo nu ñati tlyu bi', nu'u laca nu sca ti Sñi' ycu' Ndyosi, lo'o jua'a cua nda Ni jinu'u lijya.

Lo'o Jesús ndyunaa yu

²⁸ Ndye nchcui' Marta, li' ndyaa nu cuna'a bi', cuaana ti ngusi'ya ji'i María tya'a ngula:

—Cua tyalaa ti nu Mstru bi' juani —nacu'—. Nxi'ya yu jinu'u cha' tsa nu'u slo yu.

²⁹ Lo'o ndyuna María cha' bi', hora ti ngutu'u ndyaa slo Jesús li'.

³⁰ Tya lyiji tyalaa Jesús quichi, tya nga'a yu su ndyacia tya'a Marta lo'o yu tsa la.

³¹ Lo'o nu ngu' judío nu ndi'i nxyucua ji'i María ni'i ni, lo'o na'a ngu' cha' tsa tsiya' ca ngutu'u María ndyaa, li' ndyaa lca'a ngu' ji'i cho'; ngua ti' ngu' cha' to' cuaá ndyaa cho' cha' cunaa cho'.

³² Lo'o li' ndyalaa María ca su ndu' Jesús. Lo'o na'a cho' ji'i yu, hora ti ngutu sti' cho' slo Jesús. Lo'o li' nacuj María bi':

—Si nguti'i nu'u tsubi', cusu' —nacu'—, ná ngujui tya'a ngula na' li'.

³³ Xñi'i tsa ñaa xtyi'i Jesús li', ndube tsa ti' yu cha' ndyunaa María, lo'o jua'a ngusi'ya tsa ngu' judío tya'a ndya'a María.

³⁴ Li' nchcuane Jesús ji'i ngu':

—¿Macala nguxatsi' ma' ji'i jyo'o bi'?

—Tsa na'a na xi ji'i, cusu' —nacu' ngu' li'.

³⁵ Lo'o Jesús ngusi'ya li'.

³⁶ —Tyaca'a tsa jyo'o bi' ji'i Jesús, ntsu'u tsa tyiquee yu ña'a yu ji'i —nacu' ngu' judío bi'.

³⁷ Lo'o jua'a ndi'i xi ngu' nu nacuj:

—¿Ni cha' laca ná ngujui ñi'ya nu cua'ni yu cha' ná cajaa Lázaro nquicha'? Nchca ji'i yu cua'ni yu cha' tyaca tso'o cloo ngu' cuityi'.

Ndyu'ú Lázaro chaca quiya'

³⁸ Ca chaca quiya' xñi'i tsa ñaa xtyi'i Jesús, lo'o li' ndyaa yu ca to' cuaá. Sca tyuquee laca, lo'o ndu' sca quee tlyu ndyacuj' tu'ba tyuquee bi'.

³⁹ —Clyatsu' ma' quee cua —nacu' Jesús.

Li' nchcui' Marta tya'a ngula jyo'o bi' lo'o Jesús:

—Tyucū tsa xtyi'i caca si tyu'utsu' quee cua, cusu' —nacuj—. Cua jacua tsā nguatsi' jyo'o re.

⁴⁰ Li' nacuj Jesús:

—Caca ña'a mā cha' tlyu tsa nu ndu'ni ycui' Ndyosi nu lo'o jlya ti' mā ji'i Ni. ¿Ha si'i jua'a ni na' ji'i mā tsā?

⁴¹ Li' ngulotsu' ngu' quee nu ndyacu' tu'ba tyuquee bi'. Li' ngxñā'a Jesús nde cua.

—Sti na' —nacuj Jesús li'—, tsa xlya'be h̄i cha' cua ndyuna nu'u cha' nu nchcui' na' lo'o nu'u.

⁴² Lcaa tsā cua jlo ti' na' cha' nduna nu'u lcaa cha' nu nchcui' na' lo'o nu'u; pana nchcui' na' lo'o nu'u juani xqui'ya ñati' nu ndi'i re, cha' taca ca jlya ti' ngu' jna' cha' chañi cha' cua nda nu'u jna' lijyā chalyuu.

⁴³ Li' cuji tsa nchcui' Jesús:

—Lázaro, tyu'u nu'u su ntsu'u nu'u ndacua, tyā nu'u nde liya' re.

⁴⁴ Li' ngutu'u nu ngua jyo'o bi'; ña'a ti tya ngüixi' late' ngati' tyucui ña'a hichu', ña'a ti tya ndyacu' chaca late' loo.

—Xati' clya mā late' nu ntsu'u chu' yu cua —nacuj Jesús ji'i ngu'—, cha' ta mā chacuayá' tya'a yu.

Nhcui' ngu' ñi'ya caca cujuu' ngu' ji'i Jesús

⁴⁵ Lo'o li' quiña'a tya'a ngu' judío bi' jlya ti' ngu' ji'i Jesús, ñati' nu ndi'i nxyucua ji'i María tsa la, cha' cua na'a ngu' cha' tlyu nu ngua'ni ca ti Jesús cuentya ji'i ycui' Ndyosi.

⁴⁶ Pana ntsu'u xi ngu' bi' nu hora ti ndyaa slo ngu' fariseo, nda ngu' cha' lo'o ngu' ñi'ya nu ngua'ni Jesús.

⁴⁷ Bi' cha' nu ngu' sti jo'ó nu laca loo lo'o ngu' fariseo bi', ngxana nxi'ya ngu' ji'i lcaa ngu' tisiya, cha' tyu'u ti'i ngu'. Lo'o li' nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu':

—¿Ñi'ya cua'ni na juani? —nacuj ngu'—. Quiña'a tsa cha' tlyu ndyu'ni nu qui'yu bi'.

⁴⁸ Lo'o ta na chacuayá' ji'i yu cha' tya cua'ni la yu jua'a, li' xñi lcaa ngu' quichi' cha' ji'i yu. Li' caa ngu' romano cha' cuityi' ngu' laa tlyu ji'na, culo'o ngu' ji'i ñati' tya'a na su ndi'i ngu' —nacuj ngu'.

⁴⁹ Li' ndatu' tsaca ngu'; Caifás naa yu, lo'o jua'a yija bi' laca yu xu'na sti jo'ó. Nhcui' yu lo'o ngu' bi' li':

—Ni sca na ná jlo ti' mā,

⁵⁰ ná nchca tii mā tsiya' ti —nacuj yu—. Tso'o la caca ji'i mā si cajaa sca ti ñati', cha' ná cajaa lcaa ngu' quichi' tyi na. Cuxi la cña caca si cuityi' ngu' tyucui ña'a nasiyu re.

⁵¹ Si'i cha' nu ngua'ya hique ycui' ca yu nchcui' yu jua'a; cha' yija bi' ngua yu xu'na sti jo'ó, bi' cha' nacuj yu jua'a, cha' cuentya ji'i ycui' Ndyosi nda yu cha' lo'o ngu', ni cña caca ji'i Jesús ca nde loo la lo'o cajaa Jesús lo crusi. Si'i xqui'ya ñati' chalyuu jua ti cajaa Jesús,

⁵² maši cajaa Jesús cuentya ji'i lcaa ñati' lcaua ti ña'a chalyuu, cha' stu'ba ti caca tyiquee lcaa ñati' nu jlya ti' ji'i ycui' Ndyosi, ngu' nu cua ngusubi ycui' Ndyosi ji'i cha' caca ngu' sñi' Ni.

⁵³ Lo'o li' ngxana nchcui' ngu' nu laca cña lo'o tya'a ngu' ñi'ya nu caca cujuu' ngu' ji'i Jesús;

⁵⁴ bi' cha' nga'aa ndyaa Jesús su ndi'i ngu' judío, ngutu'u yu loyuu bi', ndyaa yu chaca loyuu su tyijyu' la xi, ca to' yuu btyi. Ndyalaa yu sca quichi' su naa Efraín li', ca bi' nguti'i Jesús lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i.

⁵⁵ Cua ngulala tsa ta'a pascua, bi' laca sca ta'a ji'i' ngu' judío. Quiña'a ngu' ngutu'u ngu' quichi' tyi' ngu', masi quichi' ne' quixi', ndyalaa ngu' quichi' Jerusalén li'. Yala ti ngua'ni lubii ngu' tyucui' ña'a ngu' cuentya ji'i' ycu'i' Ndyosi, nu lo'o tya lyiji ti caca ta'a.

⁵⁶ Li' ndyaa ngu' ndyana ngu' macala ntsu'u Jesús. Lo'o ndi'i' ngu' ne' laa, li' nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu':

—¿Ñi'ya nti' ma? —nacui' ngu'—. ¿Ha caa yu ta'a nti' ma?

⁵⁷ Ndube tsa ti' ngu' cha' lo'o nu ngu' sti jo'ó nu laca loo bi', lo'o ngu' fariseo, cua ngulo ngu' cña ji'i' lcaa ngu' quichi'; nacui' sti jo'ó cha' lo'o caja cha' ji'i' ngu' macala ntsu'u Jesús, hora ti ntsu'u cha' cacha' ngu' ji'i' ngu' nu laca loo. Li' tsa'a ngu' policia xñi ngu' ji'i' Jesús, nti' ngu' nu laca loo bi'.

12

Nda'a sca nu cuna'a setye chu' quiya' Jesús

¹ Tya lyiji tya xcuá tsá cha' caca ta'a pascua, li' ñaa Jesús nde quichi' Betania chaca quiya'. Laca Betania quichi' tyi' Lázaro nu ngujuii tya tsubi' la, lo'o li' ngua'ni Jesús cha' ndyu'ú yu chaca quiya'.

² Li' nda ngu' sca sji' ji'i' Jesús, cha' tso'o tsa nti' ngu' cha' ndyalaa yu slo ngu'. Nda Marta na ndyacu ngu' li', lo'o jua'a stu'ba ti ntucua Lázaro lo'o ngu' su ndyacu ngu' sji' lo'o Jesús.

³ Li' ndyalaa lo'o María ji'i' sca lyura setye tyixi xtyi'i. Quiña'a tsa nga'a setye bi' ji'i', cha' tyucui setye ji'i' quixi' nardo laca. Li' nda'a María setye bi' chu' quiya' Jesús, lo'o quicha' que ycu'i' María ngusube' chu' quiya' yu; tyucui ña'a ni'i' ntyucua xtyi'i setye tyixi xtyi'i bi' li'.

⁴ Nga'a Judas sñi' Simón Iscariote lo'o ngu', cha' ñati nu ndyaca tsa'a ji'i' Jesús laca. La cui' bi' laca nu cuju'i' cresiya ji'i' Jesús ji'i' ngu' cuxi ca tiya' la. Na'a nu Judas bi' ñi'ya nu ngua'ni María, lo'o li' lye nchcui' ni cha' laca ngua'ni María jua'a:

⁵ —¿Ni cha' laca ná ngua caya' setye tyixi xtyi'i ji'i' nu cuna'a cua cha' caja cñi xtyucua ji'i' ngu' ti'i? —nacui' nu Judas bi'—. Ná tyiquee' caja tyuu mil paxu lo setye bi'.

⁶ Cha' cuaana Judas, bi' cha' nacui' jua'a, si'i cha' tya'na ti' ji'i' ngu' ti'i. Ycu'i' ca Judas laca loo ji'i' cuiji' su ntsu'u cñi ji'i' ngu' tya'a ndya'a lo'o Jesús, pana na ntyucuaana Judas cñi nu ntsu'u ji'i' lcaa ngu' bi'.

⁷ —Ta ma chacuayá' cua'ni nu cuna'a cua jua'a —nacui' Jesús—. Na cua ngxuco' cho' setye bi' cha' cua'ni jo'o ji'i' ngu' lo'o cua ngulala ti xatsi' ngu' jna' —nacui'—.

⁸ Lcaa tyempo ndi'i' ngu' ti'i lo'o ma nde chalyuu, lcaa tsá taca xtyucua ma ji'i' ngu' bi' nquicha'; pana nu na' ni, ná tyuu tsá tyi'i na' slo cu'ma.

Lo'o ji'i' Lázaro ngua ti' ngu' cujuui' ngu' ji'i'

⁹ Ngujui cha' ji'i' ngu' cha' ndi'i' Jesús ca bi', lo'o li' ndyaa quiña'a tya'a ngu' judío; tsa tlyu ti ngu' ndyaa na'a ngu' ji'i' Jesús. Lo'o jua'a nti' ngu' ña'a ngu' ji'i' nu ngua jyo'o Lázaro bi', cha' ngua'ni Jesús cha' ndyu'ú chaca quiya'.

¹⁰ Lo'o li' ngua'ni stu'ba sti jo'ó nu laca loo cha' ji'i' ngu' lo'o tya'a ngu', cha' lo'o ji'i' Lázaro cujuui' ngu'.

¹¹ cha' xqui'ya nu Lázaro bi', bi' cha' ngxu'tyanu quiña'a tya'a ngu' judío ji'i' sti jo'ó, cha' ngusñi ngu' cha' ji'i' Jesús.

Ngua'ni chi' ngu' loo Jesús lo'o ndyalaa yu nde Jerusalén

¹² Quiña'a tsa ñati ndyaa ngu' ta'a bi'. Ca chaca tsa, li' ndyuna ngu' cha' cua lijya ti Jesús nde Jerusalén; bi' cha' ngutu'u ngu' bi' ndyaa ngu' tsa tlyu ti cha' tyacua tya'a ngu' lo'o Jesús.

¹³ Ndyaa lo'o ngu' ste' nga, lo'o jua'a cuji ngusi'ya ngu' li':

—Cua'ni tlyu na ji'i ycuí' Ndyosi Sti na —nacuj ngu' ji'i Jesús—. Culacua Ni jinu'u cha' lijya nu'u lo'o chacuayá' ji'i ycuí' nu Xu'na na. Masi juani ti, culacua Ni jinu'u cha' nu'u laca Rey nu laca loo ji'i ngu' Israel.

¹⁴ Li' ngujui sca huru ji'i Jesús, ndyaa tucua yu chu' huru bi', cha' ndi'ya nscua cha' lo' quityi cusu':

¹⁵ Ná cutsji cu'ma ngu' ca tyi quichí Sión;
cua lijya nu Xu'na ma,
ntucua yu chu' sca huru.

¹⁶ Tyempo li' ná ngua cuayá' ti' ngu' cha' bi'. Pana ca tiya' la, lo'o cua ngua laca cha' tlyu nu ndyanu cha' cua'ni Jesús lo'o yaa yu lo yuu, nu lo'o ngua tlyu Jesús ca su ntucua yu lo'o ycuí' Ni nde cua, li' ndyi'u ti' ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i yu, ndyi'u ti' ngu' ji'i cha' nu nscua lo' quityi bi' cua sa'ni la; ndyi'u ti' ngu' cha' la cui' jua'a ngua ji'i Jesús.

¹⁷ Jua'a ngua li'. Nu ñati nu nguti'i slo Jesús nu lo'o ngusi'ya Jesús ji'i jyo'o Lázaro ca tyuquee su nguatsi' cha' tyu'u Lázaro chaca quiya', nda ngu' cha' lo'o ngu' quichí ñi'ya nu ngua cha' bi';

¹⁸ bi' cha' ngutu'u ñati quiña'a bi', ndyaa ngu' cha' tyacua tya'a ngu' lo'o Jesús tyucui, cha' cua ndyona ngu' ñi'ya ngua'ni Jesús cña tonu bi' lo'o Lázaro.

¹⁹ Li' nchcui' ngu' fariseo lo'o tya'a ngu':

—Ña'a ma ji'i yu bi'. ¿Ñi'ya cua'ni na juani? Ná caca ji'na tsiya' ti tacu' na cha' ji'i yu bi'. Tyucui ña'a chalyuu ngusñi ngu' cha' ji'i yu juani.

Lijya xi ngu' xa' tsu' nchlyana ngu' ji'i Jesús

²⁰ Lo'o ngu' griego ndyalaa laja ñati nu ndya'a ta'a bi' nde Jerusalén.

²¹ Ñaa xi ngu' griego bi' slo Felipe li'. Quichí Betsaida laca quichí tyi nu Felipe bi'; nde loyuu su cuentya Galilea, ca bi' ndi'i quichí bi'. Li' nchcui' ngu' bi' lo'o Felipe:

—Tyu'u cha' clyu ti' jinu'u, cusu', cua nti' ya tyacua tya'a ya xi lo'o Jesús —nacuj ngu'.

²² Li' ngutu'u Felipe ndyaa slo Andrés tya'a quichí tyi; stu'ba ti ndyaa ngu', ndyaa catcha' ngu' ji'i Jesús.

²³ Lo'o li' nda Jesús sca cha' lo'o ngu':

—Cua ndyalaa hora cha' caca tlyu ycuí' na' lo'o cajaa na', na' nu cua lijya chalyuu cha' caca ñati —nacuj Jesús—.

²⁴ Liñi tsa cha' nu ta na' lo'o ma juani, cha' sca si'yu nu ndyataa ngu' ni, ñi'ya laca sca si'yu trigo, tyanu si'yu bi' jua'a ti si ná cataa ngu' ji'i lo yuu —nacuj—. Lo'o cua ndyataa ngu' si'yu bi' lo yuu, li' catsu' scua' si'yu bi', ñi'ya laca si na ngujui ti. Pana nu lo'o tyucua si'yu bi', quiña'a tsa si'yu tyu'u lo bi' li'.

²⁵ Jua'a laca lo'o ñati nu nti' xñi cha' 'na —nacuj Jesús—. Cua ña'a ca ñati nu lye tsa ndu'ni tyaca'a ji'i ycuí' ca ngu', chcuna' chalyuu ji'i ngu'; pana ñati nu ná ntsji cajaa ngu' xqui'ya na', bi' laca nu caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i ngu'.

²⁶ Lo'o nti' ñati cua'ni cña 'na —nacuj Jesús li'—, nga'a cha' tsaa ngu' mala nti' na' cha' tsaa, cha' li' taca tyi'i msu bi' 'na ca su ndi'i ycuí' na'; lo'o ycuí' Sti Na' cua'ni chí Ni loo ngu' nu cua'ni cña 'na li'.

Nda Jesús cha' lo'o ngu' cha' cua cajaa ti ycuí' yu

27 Tya nchcui' la Jesús lo'o ngu' li':

—Quiña'a tsa cha' nclyacua ti' na' juani. ¿Ha tso'o la si jña na' ji'i ycuil' Ndyosi Sti na' cha' cua'ni Ni cha' ná tyacua cha' cuxi re 'na? Si'i, ná chcui' na' jua'a. Cua ndyalaa hora 'na juani cha' caca lcaa cña nu nga'a cha' caca 'na.

28 Li' nchcui' Jesús lo'o ycuil' Ndyosi Sti yu:

—Sti na', tso'o la si caca tlyu ycuil' nu'u.

Li' nguañi nchcui' ycuil' Ndyosi nde cua. Ndi'ya nchcui' Ni:

—Cua laca ndu'ni tlyu ngu' ji'i ycuil' ca na', lo'o jua'a tya caca tlyu la na' chaca quiya' xqui'ya nu'u.

29 Li' nacui' nu ñati' quiña'a nu ndi'i cacua ti cha' nguañi nchcui' tyi'yu, ngua ti' ngu'. Xa' la ñati' nacui' cha' nde cua ndyu'u cha' nu nda sca xca' ji'i ycuil' Ndyosi lo'o Jesús.

30 Pana ndi'ya nacui' ycuil' Jesús:

—Xqui'ya cu'ma laca cha' nguañi nchcui' ycuil' Ndyosi nde cua, si'i xqui'ya na' —nacui' Jesús—.

31 Cua ndyalaa hora cha' cua'ni cuayá' Ni ji'i lcaa ñati' chalyuu, nu lo'o tyijiloo na' tsiya' ti ji'i nu xña'a nu laca loo nde chalyuu —nacui' Jesús ji'i ngu'—.

32 Lo'o sicua' ngu' cuxi jna' ca su ndi'i na' lo yuu, cujuil' ca'a' ngu' jna' lo crusi, li' cuane na' ji'i lcaa ñati' cha' xñi ngu' cha' 'na.

33 Jua'a nacui' Jesús cha' caca cuayá' ti' ngu' ñi'ya nu caca lo'o cujuil' ngu' ji'i yu.

34 Li' ngxu'tyacui' ngu' cha' lo'o Jesús:

—Cua ndyuna ya lo'o nchcui' ngu' lo quityi' cusu' ji'na, cha' ndi'ya nscua, cha' ná nga'a' cha' tye tsá ji'i Cristo, nu ñati' tlyu nu ta ycuil' Ndyosi ji'i lijya —nacui' ngu'—. ¿Ñi'ya ndyu'u cha' nu nchcui' nu'u cha' ntsu'u cha' cujuil' ca'a' ngu' ji'i lo crusi, ji'i Cristo nu ya' chalyuu cha' caca ñati'? ¿Ñi'ya ña'a' ñati' laca nu Cristo bi'?

35 Li' ngxu'tyacui' Jesús cha' lo'o ngu':

—Tya xi ca tsá tya tyi'i na' slo cu'ma, na' nu ta xee nu tyu'u ne' cresiya ji'i ñati' —nacui' Jesús—. Bi' cha' juani yaa ma' su nga'a' cha' tsaa ma' lo'o tya xee ti, cha' ná cua'ni nu cuxi ngana ji'i ma', nu cuxi nu nda talya chalyuu. Nu lo'o talya ña'a' su ndya'a na, ná jlo ti' na ma nde ndya'a na li'.

36 Lo'o jua'a' cu'ma —nacui' Jesús ji'i ngu'—, tso'o la si xñi ma' cha' jna' laja lo'o tya ndi'i na' chalyuu, na' nu ta xee nu tyu'u ne' cresiya ji'i cu'ma ñati' chalyuu. Li' tyucui' tyiquee ma' caca ma' ñati' ji'i ycuil' Ndyosi.

Nde nchcui' Jesús jua'a' lo'o ngu', li' ngutu'u yu ndyaa yu ca su ná quije yu ji'i ngu'.

Suu cha' xqui'ya bi' ná jlya ti' ngu' judío ji'i Jesús

37 Masi cua ngua'ni Jesús quiña'a' cha' tlyu slo ñati' bi', ná ntaja'a' ngu' xñi ngu' cha' nu nchcui' yu.

38 Jua'a' ngua' cha' caca lcaa cha' nu nguscua jyo'o Isaías lo quityi' ji'i ycuil' Ndyosi cua sa'ni la:

Ndyosi Xu'na na', nacui' lo quityi' bi' ji'i, ná ntaja'a' ngu' re xñi ngu' cha' jinu'u, cha' nu nda ya lo'o ngu'.

Ná ngua cuayá' ti' ngu' tsiya' ti si nu'u ndu'ni cha' tlyu slo ngu'.

Jua'a' laca cha' nu nscua lo quityi' bi'.

39 Bi' cha' ná ngua' ji'i ngu' judío bi' xñi ngu' cha' ji'i Jesús. Lo'o jua'a' ntsu'u chaca cha' nu nguscua jyo'o Isaías bi':

⁴⁰ Cua ndacu' ycu'i Ndyosi hique ngu' bi', ngua'ni Ni cha' cu'u ti hique ngu' bi'.

Jua'a ngua cha' ná ña'a ngu' ni cha' laca bi', cha' ná caca cuayá' ti' ngu' cha' bi'.

Lo'o jua'a ná ntaja'a ngu' culochu' ngu' ji'i cha' cuxi nu ntsu'u tyiquee ngu', bi' cha' ná nchca cui'ya na' cha' clyu ti' ji'i ngu' ji'i cha' cuxi bi' li', nacuj ycu'i Ni.

⁴¹ Nguscua jyo'o Isaías jua'a cha' cua ngua tii cha' tlyu tsa caca nu Cristo; cha' ji'i ycu'i yu bi' nchcui' jyo'o Isaías li'.

⁴² Lo'o jua'a ngua, ndi'i xi ngu' nu laca cña nu jlya ti' ji'i Jesús; pana ntsij ngu' bi' ji'i ngu' fariseo, bi' cha' ná ntaja'a ngu' chcui' ngu' cha' ji'i Jesús ca slo ñati. Ntsij ngu' si cua'a ngu' fariseo ji'i ngu' cha' nga'aa ca tsa ngu' ne' laa ji'i tya'a ngu' judío.

⁴³ Ndiya la ti' ngu' bi' cha' tso'o ti chcui' ñati chalyuu cha' ji'i ycu'i ngu'. Ná nti' ngu' cha' caca tso'o tyiquee ycu'i Ndyosi ña'a Ni ji'i ngu'.

Tilaca laca nu sta qui'ya ji'i ñati chalyuu

⁴⁴ Li' cuij tsa nchcui' Jesús lo'o ngu':

—Nu lo'o ngusñi ñati cha' jna' ni, si'i ji'i sca ti na' jlya ti' ngu' bi' li'; lo'o ji'i ycu'i Ndyosi nu nda 'na lijya nde chalyuu xñi ngu' cha' li' —nacuj—.

⁴⁵ Lo'o ña'a ñati jna', li' ña'a ngu' ji'i ycu'i Ni nu nclyo cña jna'.

⁴⁶ Cua lijya na' chalyuu cha' caca na' ñi'ya laca sca xee nu tyu'u ne' cresiya ji'i ñati. Lo'o xñi ñati cha' jna', li' nga'aa tyi'i ngu' chalyuu ñi'ya laca si ná ntsu'u xee ne' cresiya ji'i ngu' xqui'ya cha' cuxi nu ndu'ni ngu'.

⁴⁷ Nda na' cha' lo'o ngu'; pana si cuna ngu' cha' bi', lo'o li' ná taquiya' ngu' ji'i cha' bi', si'i na' nu sta qui'ya ji'i ngu' bi' li' —nacuj Jesús—. Ná lijya na' cha' cua'ni cuayá' na' ji'i ñati chalyuu; cha' cua'ni lyaá na' ji'i ngu', bi' cha' lijya na'.

⁴⁸ Pana cua ndyuna ñati lo'o nchcui' na' lo'o ngu'; bi' laca cha' nu tyanu cuentya ji'i ngu', nu lo'o cua'ni cuayá' ycu'i Ndyosi ji'i ngu' lo'o cua ndye chalyuu —nacuj Jesús—. Ca li' cua'ni cuayá' Ni ji'i lcaa ñati nu ná ndaquiya' ji'i cha' nu nchcui' na', nu ná ntaja'a xñi cha' nu nchcui' na' lo'o ngu'.

⁴⁹ Si'i chacuayá' ji'i ycu'i ca ti na' nchcui' na' lo'o ñati; ycu'i Ndyosi Sti na' nu cua nda jna' lijya chalyuu, bi' laca nu ngulo cña 'na ñi'ya cha' nu ta na', ñi'ya ña'a cha' nu chcui' na' lo'o ñati —nacuj yu—.

⁵⁰ Jlo ti' na' cha' talo tsa lcaa cña nu nda Sti na' cha' cua'ni ma, ná nga'a cha' tye chalyuu ji'i ma si taquiya' ma ji'i cha' bi' —nacuj Jesús ji'i ngu'—. Bi' cha' tsa ña'a cha' nu cua nchcui' Sti na' lo'o na', bi' laca cha' nu nchcui' na' lo'o ma juani.

13

Ngui' Jesús quiya' ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i

¹ Tyucuaa tsá tya lijyi cha' caca ta'a pascua bi'; jlo ti' Jesús cha' cua ngulala tyempo ji'i, cha' tyu'u yu chalyuu re tyaa yu ca slo ycu'i Ndyosi Sti yu. Xcui' cua ntsu'u tsa tyiquee Jesús ña'a ji'i ñati chalyuu nu ngusñi cha' ji'i yu; lo'o ña'a ti tya ntsu'u tsa tyiquee yu ña'a yu ji'i ñati bi' li', ña'a cuayá' nu tye chalyuu ji'i.

² Laja li' cua ngua'ni nu xña'a cha' ngua'ya cha' hique Judas sñi' Simón Iscariote cha' cuju' cresiya ji'i Jesús ji'i ngu' cuxi.

³ Jlo ti' Jesús cha' lcaa cha' nu ntsu'u jil'i ycu'i' Ndyosi Sti yu cua nda Ni jil'i yu. Lo'o jua'a jlo ti' yu cha' cua ngutu'u yu ca slo ycu'i' Ndyosi chaca quiya'. Masi jlo ti' Jesús cha' bi',

⁴ pana ndatu' Jesús to' mesa laja lo'o ndyacu ngu' sij, ngulo yu late' tyucui nu laca' yu, ndaya' yu chaca late' cha' sca' yu sii' yu;

⁵ li' ngujui'i yu hitya ne' sca tsi' yu, ndyaa ngui'i yu quiya' ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i, nguxquityi yu quiya' ngu' lo'o late' nu ndyaca' sii' yu.

⁶ Lo'o ndyalaa Jesús ca su ntucua Simón Pedro, li' nchcui' Pedro lo'o yu:

—¿Ha nu'u, cusu'? ¿Ha qui'i' nu'u quiya' na'? —nacui' Pedro jil'i.

⁷ —Ná nchca cuayá' ti' nu'u juani ni cha' laca ndyu'ni na' jua'a —nacui' Jesús jil'i—, pana ca tiya' la xi caca cuayá' ti' nu'u.

⁸ —Ná caca chacuayá' jinu'u qui'i' nu'u quiya' na' tsiya' ti —nacui' Pedro li'. Nguxtyacui Jesús cha' lo'o Pedro li':

—Ná caca tyu'u cha' jinu'u lo'o na' si ná qui'i' na' quiya' nu'u —nacui' yu.

⁹ —Tso'o lacua, cusu' —nacui' Simón Pedro li'—. Si'i quiya' ti na' qui'i' nu'u lacua, lo'o ya' na' lo'o scua' que na' xcaata nu'u.

¹⁰ —Lubii tsa tyucui ña'a na si cua ndyaata na chcu —nacui' Jesús li'—, nga'aa nti' na caata na chcu chaca quiya' li'. Pana quiya' ti na tyaati lo'o tyati na ni'i. Lo'o jua'a cu'ma, masi lubii tsa cresiya jil'i ma, tya ntsu'u chaca yu laja cu'ma nu ná lubii cresiya jil'i.

¹¹ Jua'a nacui' Jesús: “Ntsu'u chaca yu laja cu'ma nu ná lubii cresiya jil'i”, nacui', cha' cua jlo ti' Jesús tilaca laca nu cuju'i' cresiya jil'i yu jil'i ngu' cuxi.

¹² Lo'o ndye ngui'i' Jesús quiya' ngu', xa' ndyacu' ste' yu, xa' ndyaa tucua yu to' mesa. Li' nchcui' yu lo'o ngu':

—¿Ha ngua cuayá' ti' ma na laca nu ngua'ni na' lo'o ngui'i' na' quiya' ma jua'a? —nacui' yu—.

¹³ “Mstru”, ndu'ni ma 'na; “Xu'na ya”, ndu'ni ma 'na, lo'o chañi tsa cha' bi'. Jua'a laca na' cuentya jil'i ma —nacui' yu—.

¹⁴ Na' nu laca Xu'na ma, na' nu laca Mstru jil'i ma ni, cua ngui'i' na' quiya' ma; bi' cha' jua'a ntsu'u cha' qui'i' ycu'i' ma quiya' tya'a ma —nacui' yu—.

¹⁵ Ngua ti' na' cha' ña'a ma ñi'ya nu ngua'ni na', cha' ñi'ya ngua'ni na' lo'o nguxtyucua na' jil'i ma, jua'a ntsu'u cha' cua'ni ma cha' xtyucua ma jil'i tya'a ma —nacui' Jesús jil'i ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i—.

¹⁶ Cha' liñi nchcui' na' lo'o cu'ma, cha' ñati nu laca xu'na ngu', bi' laca loo jil'i ngu', si'i msu nu laca loo; ñati nu nclyo cña jil'i nu tsa'a lquich'i, bi' laca loo, si'i nu ndya'a lquich'i ti.

¹⁷ Lo'o juani lo'o ngua cuayá' ti' ma lcaa ña'a cha' nu nda ca ti na' lo'o ma, tso'o tsa caca tyiquee ma li', si taquiya' ma jil'i cha' bi' —nacui'—.

¹⁸ Ná nchcui' na' jil'i lcaa cu'ma. Jlo ti' na' ti jil'i ngusubi na' cha' caca tsa'a ngu' jna' —nacui' Jesús—. Tya sa'ni nguscua ngu' sca cha' jil'i ycu'i' Ndyosi lo quityi ndi'ya: “Lá cui' ñati nu stu'ba ndyacu tyaja lo'o na', bi' laca nu xuu tya'a lo'o na' juani”; jlo ti' na' cha' nga'a cha' caca cha' bi' —nacui' Jesús—.

¹⁹ Na nda ti na' sca cha' lo'o ma juani, nu lo'o tya lyiji caca cha' bi'; lo'o cua ngua jua'a, li' caca jlya ti' ma jna', cha' chañi cha' laca na' nu sca ti Sñi' ycu'i' Ndyosi nu lijya chalyuu, ñi'ya nu ni na' jil'i ma.

²⁰ Ta na' sca cha' liñi lo'o ma —nacui' yu—. Nu lo'o taquiya' ma jil'i sca ñati nu ta na' cha' tya'a slo ma, li' stu'ba laca si taquiya' ma jna'; lo'o taquiya' ma jna', li' stu'ba laca si taquiya' ma jil'i ycu'i' Ndyosi Sti na' nu nda jna' lijyaa.

Ndacha' Jesús jil'i ngu' tilaca laca nu cuju'i' cresiya jil'i yu jil'i ngu' xña'a

²¹ Lo'o nchcui' Jesús jua'a, ti'i tsa nti' cresiya jil'i yu nda yu cha' lo'o ngu' bi':

—Liñi tsa cha' nu ta na' lo'o mā juani, cha' ntsu'u sca ngu' tya'a mā nu cuju'i cresiya 'na ji'i ngu' cuxi —nacu'i Jesús li'.

²² Ndube tsa ti' ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i, nguxña'a ngu' ji'i tya'a ngu' li'; ná nda ngu' cuentya tsiya' ti ti ji'i cha' nu nchcui' yu.

²³ Pana ntsiya tsaca lo ngoca' cacua ti su ntucua Jesús; tyaca'a tsa nu qui'yu bi' ji'i Jesús,

²⁴ bi' cha' ngua'ni que ti Simón Pedro ji'i yu bi', nchcuane ji'i:

—¿Ti ji'i nchcui' nu cusu' lo'o nacui' jua'a?

²⁵ Bi' cha' ngusni yane nu qui'yu bi' nde chu' ña'a ntsiya ti, cha' caca cacua la ji'i Jesús. Li' nchcui' lo'o Jesús:

—Xu'na, ¿tilaca laca nu bi'/? —nacui'.

²⁶ —Ndi'ya' cua'ni na' —nacui' Jesús ji'i li'—. Ta'a na' sa yu'be tyaja 'na ne' ca'ña scuaa re. Ñati nu ta na' yu'be tyaja bi' ji'i cha' cacu, nu bi' laca nu ni na' ji'i mā.

Li' nda'a Jesús sa yu'be tyaja ne' ca'ña, nda ji'i Judas, sñi' Simón Iscariote.

²⁷ Lo'o ngusñi Judas ji'i tyaja bi', la cui' hora bi' ndyatí ycui' nu xña'a nu naa Satanás, ndyaa ne' cresiya ji'i nu Judas bi'. Li' nacui' Jesús ji'i:

—Yaa clya nu'u lquichí' cua hì.

²⁸ Ná tucui nu ntucua to' mesa ngua cuayá' ti' ni cha' laca nchcui' Jesús lo'o Judas jua'a.

²⁹ La cui' Judas laca nu laca loo ji'i cuju'i cñi nu tsa tlyu ntsu'u cñi ji'i lcaa ngu' bi'; bi' cha' ntsu'u ngu' nu ngua ti' cha' cua ngulo Jesús cña ji'i cha' tsa' cui'ya sca na nu cua'nijo'o ji'i ngu' cha' caca ta'a; jua'a ngua ti' xa' la ngu' cha' ntsu'u cña ji'i Judas cha' tsa' ta mstá ji'i ngu' ti'i.

³⁰ Bi' cha' lo'o ndye ndyacu Judas tyaja bi', ngutu'u ndyaa ña'a talya ti li'.

Sca cña cucui cha' cua'ni na

³¹ Lo'o ngutu'u Judas ndyaa, li' nchcui' Jesús lo'o ñati nu ndyanu bi':

—Cua ndyu'ni ycui' Ndyosi cha' caca tlyu na', na' nu cua liyyaa chalyuu cha' caca na' ñati —nacui' yu—. Lo'o ji'i ycui' Ni cua'ni tlyu ngu' xqui'ya na' —nacui'—.

³² Nu lo'o ndu'ni na' cha' caca tlyu Sti na' xqui'ya cha' laca na' Sñi' ycui' Ni, la cui' jua'a cua'ni Ni cha' caca tlyu la na'; yala ti cua'ni Ni jua'a.

³³ Sñi' na' —nacui' Jesús ji'i ngu' bi' li'—, tya xi ca tsá tya tyi'i na' nde chalyuu lo'o mā. Ñi'ya' nu ni na' ji'i ngu' judío tya tsubi', la cui' ti cha' ta na' lo'o mā juani: Tsaana mā jna', pana ná caja chacuayá' tsa' mā ca su tsa'a —nacui' yu—.

³⁴ Nde hcui' na' sca cña cucui lo'o mā cha' cua'ni mā: Nga'a cha' tso'o ti tyu'u tyiquee mā ña'a mā ji'i tya'a ñati mā; ñi'ya' ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' ji'i mā, la cui' jua'a nga'a cha' tyu'u tyiquee mā ña'a mā ji'i tya'a ñati mā.

³⁵ Li' caca cuayá' ti' lcaa ñati cha' ñati nu ndyaca tsa'a 'na laca mā, si tso'o ntsu'u tyiquee mā ña'a mā ji'i tya'a ñati mā —nacui' Jesús.

Nacu' Jesús cha' cua' xtyanu ti Pedro ji'i

³⁶ Li' nchcui' Simón Pedro lo'o Jesús:

—Xu'na —nacui'—, ¿macala tsa' nu'u?

—Ná caja chacuayá' cha' tya'a nu'u lo'o na' ca su tsa'a —nacui' Jesús—. Ca tya' la tsa' nu'u.

³⁷ Li' nchcuane Pedro ji'i yu:

—¿Ni cha' laca ná nti' nu'u cha' tya'a na' lo'o nu'u ca su tsa' nu'u juani ti? —nacui'—. Cajaa na' si caca clyaa' ycui' nu'u.

38 —¿Ha chañi hi cha' tyaja'a nu'u cajaa cha' clyaa na'? —nacui Jesús jii—. Liñi tsa cha' nu ta na' lo'o nu'u juani: Lo'o tya lyiji ti xi'ya ndye'e nde tlya, sna quiya' xacui nu'u cha' jii' ngu' cha' ná nslo nu'u 'na.

14

Nclyu'u Jesús chaca tyucuii cucui ji'na

1 'Ná quiña'a tsa cha' culacua ti' mā cuentya 'na —nacui Jesús jii' ngu' li'—. Cua ngusñi mā cha' jii' ycu'i Ndyosi, jua'a xñi tso'o mā cha' jna' li'.

2 Quiña'a tsa su tso'o ntsu'u su tyi'i mā ca slo ycu'i Ndyosi Sti na'. Tsa'a na' ca bi' cha' cua'ni cho'o na' su tyi'i mā. Ná nchcui' na' lo'o cu'mā jua'a, si si'i cha' liñi nu nchcui' na' lo'o mā —nacui Jesús—.

3 Lo'o jua'a tsa'a na' cha' cua'ni cho'o na' su tyi'i mā, li' caa na' lo yuu chaca quiya', caqui'ya na' jii' mā cha' tyi'i mā lo'o na'.

4 Cua jlo ti' mā macala su tsa'a na', jlo ti' mā ñi'ya nu cua'ni na' cha' tsa'a ca jua.

5 —Cusu' —nacui Tomás—, ná jlo ti' ya macala tsa'a nu'u. ¿Ñi'ya cua'ni ya cha' quije tyucuii bi' jii' ya? —nacui jii' Jesús.

6 —Na' laca nu nclyu'u tyucuii —nacui Jesús li'—, na' nclyu'u lcaa cha' nu liñi ca; na' nda chalyuu tso'o jii' ngu', chalyuu nu ná nga'a cha' tye. Ná taca jii' ngu' tyalaa ngu' ca slo ycu'i Ndyosi si ná lo'o na' —nacui Jesús—.

7 Ndyuloo mā 'na, bi' cha' jua'a cua ndyuloo mā jii' Sti na' li'; cua ndyuloo mā jii' Ni juani, cha' cua na'a mā jii' ycu'i Ni nu lo'o cua na'a mā jna'.

8 Li' nchcuane Felipe jii' Jesús:

—Cusu' —nacui—, culu'u nu'u jii' Sti nu'u jii' ya, tsa bi' ti cha' nti' ya.

9 —Felipe —nacui Jesús jii'—, cua tyuu tsa tsa ndi'i na' lo'o cu'mā, ¿ha tya lyiji tyuloo mā jna'? —nacui—. Cua na'a mā 'na, bi' cha' jua'a jii' Sti na' cua na'a mā li'. ¿Na laca nti' nu'u lo'o ndi'ya nchcui' nu'u lo'o na': Culu'u nu'u jii' Sti nu'u jii' ya? —nacui Jesús jii' Felipe—.

10 ¿Ha ná jlya ti' mā cha' stu'ba ntsu'u cha' 'na lo'o ycu'i Ndyosi Sti na'? Lo'o jua'a lcaa hora ndi'i ycu'i Ndyosi Sti na' lo'o na' —nacui—. Si'i cha' nu ngulo hique ti na' nu nchcui' na' lo'o mā; stu'ba ntsu'u cha' jii' Sti na' lo'o na', lo'o ycu'i Ni laca nu nclyo cña 'na, ñi'ya nu cua'ni na'.

11 Xñi mā cha' jna' lacua, cha' nu nacui na' jii' mā cha' stu'ba ntsu'u cha' 'na lo'o ycu'i Ndyosi Sti na'. Si ná caca jlya ti' mā 'na jua'a, li' tso'o masi xqui'ya cña tonu nu ndu'ni na', bi' cha' jlya ti' mā jna' —nacui Jesús—.

12 Liñi tsa cha' nu ta na' lo'o mā juani, cha' lcaa ñatj nu xñi cha' jna', taca cua'ni ngu' la cui' ña'a cña tonu nu ndu'ni ycu'i na'; lo'o jua'a tlyu la cña caca cua'ni ngu' bi' li', cha' cua tya'a ti na' ca su ndi'i ycu'i Ndyosi Sti na' —nacui Jesús—.

13 Bi' cha' juani lcaa cha' nu jña mā jii' ycu'i Ndyosi chacuayá' jna', cua'ni na' cha' bi' —nacui—. Jua'a jii' ycu'i Ndyosi Sti na' cua'ni tlyu ngu', nu lo'o cua'ni tlyu ngu' 'na nu laca Sñi' ycu'i Ni.

14 Lcaa cha' nu jña mā jii' Sti na' chacuayá' jna', cua'ni na' cha' bi' li'.

Caa Xtyi'i ycu'i Ndyosi xtyucua Ni ji'na

15 'Taquiya' mā jii' lcaa cha' nu nchcui' na' lo'o mā, si chañi cha' ntsu'u tyiquee mā 'na —nacui Jesús—.

16 Lo'o tya'a na', li' chcui' na' lo'o ycu'i Ndyosi Sti na' cha' ta Ni chaca nu xtyucua jii' mā; bi' laca Xtyi'i ycu'i Ndyosi nu laca suu lcaa cha' liñi. Tyanu nu bi' lo'o mā ña'a cuayá' nu tye chalyuu —nacui—.

17 Ná caca tyanu Xtyi'i ycuí' Ndyosi ne' cresiya jí'í ñatí cuxi, cha' ná nchca ña'a ngu' bi' jí'í Ni, ná nslo ngu' tilaca laca ycuí' Ni. Nu cu'ma, nslo ma jí'í Ni xqui'ya cha' ndi'í nu bi' lo'o ma, lo'o jua'a cua tyanu ti Ni ne' cresiya jí'í ma —nacuí Jesús jí'í ngu'—.

18 Ná xtyanu na' jí'í ma ycuí' ti ma, ñi'ya si laca ma ñatí nu ná tucui ntsu'u jí'í ma —nacuí—, tya caa na' su ndi'í ma chaca quíya'.

19 Ca tiya' la xi, li' nga'aa ña'a ñatí chalyuu jna'; pana cu'ma, tya ña'a ma jna'. Li' caca tso'o tyiquee ma, xqui'ya cha' lu'ú na'.

20 Lo'o jua'a caca cuayá' ti' ma cha' stu'ba ntsu'u cha' jna' lo'o Sti na', cha' ntsu'u cha' jí'í ma lo'o na' —nacuí Jesús—, lo'o jua'a ntsu'u cha' jna' lo'o cu'ma.

21 Lcaa ñatí nu chañi cha' ntsu'u tyiquee ngu' ña'a ngu' jna', bi' laca ñatí nu cua'a jyaca jí'í lcaa cha' nu chcuí' na' lo'o ngu'; taquíya' ngu' bi' jí'í cha' bi' —nacuí—. Lo'o ntsu'u tsa tyiquee ngu' ña'a ngu' jna', jua'a Sti na' ntsu'u tyiquee Ni ña'a Ni jí'í ngu' bi' li'. Lo'o na', tso'o tsa caca tyiquee na' ña'a na' jí'í ngu' bi', cuati culu'u na' jí'í ngu' bi' lcaa cha' ñi'ya nu laca ycuí' Na'.

22 Li' nchcuí' nu chaca Judas bi', si'í nu naa Judas Iscariote:

—Nu lo'o nacuí nu'u cha' culu'u nu'u ñi'ya nu laca ycuí' ca nu'u jí'í cuare ti, ná lo'o jí'í xa' ñatí, ¿ñi'ya ta nti' nu'u, Xu'na? —nacuí nu Judas bi' jí'í Jesús.

23 —Ñatí nu chañi cha' ntsu'u tsa tyiquee jna', taquíya' ngu' jí'í lcaa cha' nu nchcuí' na' lo'o ngu' —nacuí Jesús—. Lo'o li' tso'o tsa caca tyiquee ycuí' Ndyosi Sti na' ña'a Ni jí'í ngu' bi'. Cuati caa ya lo'o Sti na' cha' tyanu ya lo'o ngu' bi' —nacuí Jesús—.

24 Pana ñatí nu ná ntsu'u tyiquee jna', ná ndaquiya' ngu' tsiya' ti jí'í cha' nu nchcuí' na' lo'o ngu'. Cua ndyuna cu'ma cha' nu nda Sti na' 'na cha' culu'u jí'í ma, cha' si'í sca cha' nu nda'ya híque ti na' laca cha' nu nda na' lo'o ma.

25 'Cua nchcuí' na' lcaa cha' bi' lo'o tya ndi'í ti na' lo'o ma.

26 Tiya' la li' caca cuayá' la ti' ma lcaa cha', nu lo'o culu'u Xtyi'i ycuí' Ndyosi cha' bi' jí'í ma —nacuí Jesús—. Na cua ta ti ycuí' Ndyosi Sti na' jí'í Xtyi'i ycuí' Ni cha' caa Ni chalyuu cha' xtyucua Ni jí'í ma lcaa hora chacuayá' jna'. Lo'o jua'a cua'ni nu bi' cha' tyi'u ti' ma lcaa cha' nu cua nchcuí' na' lo'o ma.

27 'Ndi'ya cua'ni na' lo'o ma cha' cua tya'a ti na': cua'ni na' cha' tí ti tyi'í tyiquee ma. Ná nchca jí'í ñatí chalyuu tyi'í tí ti ngu', pana ycuí' na' cua'ni na' cha' tí ti tyi'í ma —nacuí Jesús—. Nga'aa culacua tsa ti' ma, nga'aa cutsíj ma —nacuí—.

28 Cua ndyuna ma lo'o nchcuí' na' ndi'ya: “Tya'a na', pana ca tiya' la li' caa na' su ndi'í ma chaca quíya'”. Bi' cha' taca ca chaa ti' ma lo'o cuna ma cha' cua tya'a ti na' slo ycuí' Ndyosi Sti na', si chañi cha' ntsu'u tyiquee ma ña'a ma jna'. Cua tlyu la cha' nu ntsu'u jí'í ycuí' Ndyosi Sti na', sube la cha' jna' —nacuí Jesús—.

29 Jua'a ni na' jí'í ma lo'o tya lyiji caca cha' bi'; pana lo'o cua ndya'a na', li' taca jlya ti' ma cha' bi'.

30 'Nga'aa quiña'a tsa cha' chcuí' na' lo'o ma juani —nacuí Jesús li'—. Cua lijya nu xña'a nu laca loo nde chalyuu, cua lijya nu bi' ca su ndi'í na re. Ná ntsu'u chacuayá' jí'í nu bi' cha' caca loo jna'.

31 Pana nga'a cha' caca cuayá' ti' ngu' cha' ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' jí'í ycuí' Ndyosi Sti na', bi' cha' ndu'ni na' lcaa cña nu nclyo ycuí' Ni 'na —nacuí Jesús—. Pana juani tyatú clya ma, ya'a clya ma lo'o na'.

15

Yaca si'yu lo'o sta' yaca si'yu bi'

1 'Na' laca ñi'ya laca sca suu yaca nu nda si'yu tyixi, jua'a laca na' —nacuj Jesús jil'i ngu'—. Lo'o ycu'i Ndyosi Sti na' laca nu ca jil'i yaca bi'.

2 Tso'o tsa ña'asii Sti na' jil'i lcaa sta' yaca bi', lo'o na' laca yaca bi'. Ca quiya' sta' yaca nsi'yu Ni jil'i, nu lo'o ná nda si'yu lo tsiya' ti. Nsubii Ni xi lo yaca nu nda si'yu tso'o, cha' tya quiña'a la si'yu tyu'u lo bi'.

3 lo'o jua'a cu'ma ni —nacuj Jesús—, cua laca ngusubii na' jil'i ma nu lo'o ngusñi ma cha' nu nchcui' na' lo'o ma.

4 Cua'ni stu'ba tyiquee ma lo'o na', cha' stu'ba ti nchca tyiquee na' lo'o ma. Ndi'ya laca ñi'ya si laca na' sca suu yaca, lo'o jua'a cu'ma laca ma sta' yaca bi' —nacuj—. Pana sca sta' yaca si'yu ni, nga'aa ta sta' bi' si'yu si si'yu ngu' jil'i ca quiya' sta' bi'; sca ti si stu'ba ti caluu sta' bi' ñi'ya ntucua ti jil'i suu yaca, li' ta sta' bi' si'yu —nacuj—. Jua'a lo'o cu'ma, ná taca tyu'u cha' tso'o ne' cresiya jil'i ma cha' xtyucua ma jil'i xa' ñati si ná stu'ba caca tyiquee ma lo'o na'.

5 Ñi'ya laca suu yaca nu nda si'yu tyixi jil'i, jua'a laca na' cuentya jil'i ma, cha' na' laca suu cha' tso'o nu ntsu'u jil'i ma —nacuj Jesús jil'i ngu'—. Ñi'ya laca sta' yaca bi', jua'a laca cu'ma, si ngusñi ma cha' 'na. Stu'ba ti caca tyiquee ma lo'o na', li' caja quiña'a la cha' tso'o nu tyu'u ne' cresiya jil'i ma su ndi'i ma chalyuu, si laca na' suu cha' tso'o jil'i ma. Ni sca cha' ná caca jil'i ma si ná stu'ba caca tyiquee ma lo'o na' —nacuj Jesús—.

6 Culaya' Sti na' jil'i ñati nu ná stu'ba nchca tyiquee ngu' lo'o na', ñi'ya lo'o nchcuaa ngu' sta' yaca nu cua ndyanaa; nxuti'i montón ngu' sta' yaca btyi bi', nsta ngu' jil'i lo quii' cha' tye tyaqui bi'.

7 Nu lo'o stu'ba ti ntsu'u tyiquee ma lo'o na' —nacuj Jesús—, nu lo'o tyanu cha' nu nchcui' na' ne' cresiya jil'i ma, li' taca jña ma sca cha' jil'i Sti na', lo'o jua'a ta Ni cha' bi' jil'i ma.

8 Cua'ni tlyu ngu' jil'i ycu'i Ndyosi Sti na', si ña'a ngu' cha' tso'o tsa ndu'ni ma lo'o xa' ñati. Li' caca cuayá' ti' xa' ñati cha' ñati nu ndyaca tsa'a 'na laca ma —nacuj—.

9 Ñi'ya nu ntsu'u tyiquee Sti na' ña'a Ni jna', jua'a ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' jil'i cu'ma.

10 Lcaa tsa tyi'u ti' ma su ndi'i ma cha' ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' jil'i ma. Jua'a tso'o tsa caca tyiquee na' ña'a na' jil'i ma si taquiya' ma jil'i lcaa cha' nu nda na' lo'o ma. Lo'o jua'a na' —nacuj Jesús— cua ngua'ni na' lcaa cña nu ngulo Sti na' 'na. Jlo ti' na' cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni jna' tyucui su ndi'i na'.

11 Nchcui' na' jua'a lo'o cu'ma, cha' lo'o ña'a ma cha' chaa ti' na' ndu'ni na' cña jil'i ycu'i Ndyosi Sti na', la cui' jua'a cu'ma, ná nga'a cha' tye cha' caca chaa ti' ma.

12 Nde laca cña nu ta na' jil'i ma —nacuj Jesús—, cha' tso'o ti caca tyiquee ma ña'a ma jil'i tya'a ñati ma, ñi'ya ntsu'u tyiquee na' ña'aa jil'i ma.

13 Si jua'a ntsu'u tyiquee na' ña'a na' jil'i tya'a tso'o na, li' cua'ni lyaá na jil'i ngu' bi', masi cajaa ycu'i na; nga'aa ntsu'u xa' cña tlyu la nu caca cua'ni na cha' xtyucua na jil'i tya'a tso'o na.

14 Tya'a tso'o na' laca cu'ma si taquiya' ma jil'i cha' nu nda na' lo'o ma —nacuj Jesús—,

15 nga'aa ñacu' na' cha' msu jna' laca ma. Sca msu ti ni, ná jlo ti' yu lcaa cña nu ntsu'u jil'i xu'na yu. Ni na' cha' tya'a tso'o na' laca ma, cha' cua ngulu'u na' jil'i ma lcaa cha' nu cua ndyuna na' slo Sti na'.

16 Si'i cu'ma nu ngusubi ma 'na cha' tya'a ma lo'o na' —nacuj Jesús—, na' laca nu cua nchcui' na' lo'o ma clyo. Tya li' ngulo na' cña jil'i ma cha' xcu'i cha'

tso'o tyu'u ne' cresiya ji'í mā, cha' jua'a talo cña tso'o nu ndu'ni mā; li' cua'ni Sti na' lcaa cha' nu jña mā ji'í Ni chacuayá' 'na.

¹⁷ Bi' cha' juani ndulo tsa cña re ji'í mā cha' cua'ni mā: cha' tso'o tsa caca tyiquee mā ña'a mā ji'í tya'a ñati mā.

Na lya' ti' ñati chalyuu ji'í Jesús lo'o jua'a ji'í ñati ji'í

¹⁸ Tya nchcui' la Jesús lo'o nu ngu' nu ndyaca tsa'a ji'í li':

—Chañi cha' ntsu'u quiya' liye' ti' ti' tya'a ñati mā ji'í mā. Ná cube tsa ti' mā li', cua' jlo ti' mā cha' tya clyo la jua'a ngua'ni liye' ti' ngu' jna' —nacuj Jesús—.

¹⁹ Si cua'ni mā ñi'ya nu ndu'ni ñati cuxi nde chalyuu, li' chcui' tso'o ngu' lo'o mā, ñi'ya si laca mā tya'a ngu'. Pana juani nga'aa ntsu'u cha' ji'í mā lo'o cha' cuxi nu ntsu'u nde chalyuu, cha' cua ngusubi na' ji'í mā cha' caca mā ñati 'na; bi' cha' liye' tsa ti' ngu' ña'a ngu' ji'í mā —nacuj—.

²⁰ Tyi'u ti' mā cha' nu nchcui' na' lo'o mā tsubi': “Nu laca loo laca nu nclyo cña, si'i ngu' msu ti'”. Ñi'ya ndu'ni lya' ti' ngu' jna', jua'a cua'ni lya' ti' ngu' ji'í mā. Ná ndaquiya' ngu' ji'í cha' nu ngulu'na na' ji'í ngu', la cui' jua'a ná taquiya' ngu' ji'í cha' nu chcui' cu'mā lo'o ngu' bi'.

²¹ Jua'a cua'ni ngu' lo'o cu'mā xqui'ya na' —nacuj Jesús—, cha' ná nslo ngu' tilaca laca nu nda 'na lijya' nde chalyuu.

²² Ná ntsu'u qui'ya ji'í ngu' bi' lo'o bilya caa na' chcui' na' lo'o ngu'; pana juani ni, nga'aa cua'ni clyu ti' ycui' Ndyosi ji'í ngu' bi' ji'í cha' cuxi nu ndu'ni ngu'.

²³ Nu lo'o liye' ti' ngu' ña'a ngu' jna', jua'a ji'í ycui' Ndyosi Sti na' liye' ti' ngu' ña'a ngu' ji'í Ni —nacuj Jesús—.

²⁴ Ná ntsu'u qui'ya ji'í ngu' bi' clyo, pana juani ni, cua nguti'i na' slo ngu' bi', cua ngua'ni na' cña nu ná caca ji'í xa' ñati cua'ni; cua na'a ngu' lcaa ña'a cña tonu nu ngua'ni na', bi' cha' liye' ti' ngu' ña'a ngu' jna'. Lo'o jua'a ji'í Sti na' liye' ti' ngu' ña'a ngu' ji'í Ni, bi' cha' cua ndyanu yabe' hichu' ngu' bi' —nacuj Jesús—.

²⁵ Nga'a cha' caca cha' jua'a, cha' nu nscua lo quityi cusu' ji'í ngu' bi'; ndi'ya nchcui' cha' bi': “Liye' ti' ngu' ña'a ngu' jna', masi ná ntsu'u suu cha' ji'í ngu' cha' cua'ni ngu' jua'a”.

²⁶ Cua'ni na' cha' caa nu laca Xtyi'i ycui' Ni lo yuu, Xtyi'i nu ndu'u slo ycui' Ndyosi —nacuj Jesús—. Bi' laca nu culu'u ji'í mā lcaa cha' nu liñi ca, bi' laca nu xtyucua ji'í mā lcaa tyempo chacuayá' 'na. Nu lo'o caa nu bi' lo yuu, li' culu'u Ni lcaa cha' liñi nu ntsu'u 'na ji'í mā —nacuj Jesús—.

²⁷ Lo'o cu'mā ni, cua nguti'i mā lo'o na' tya clyo, bi' cha' taca ji'í mā chcui' liñi mā cha' jna' lo'o xa' ñati.

16

¹ Yala la nchcui' na' lcaa cha' bi' lo'o mā, cha' ná xtyanu mā cha' jna' lo'o cua'ni lya' ti' ngu' ji'í mā,

² masi ná ta ngu' chacuayá' ji'í mā cha' tsa mā ne' laa ji'í ngu' li' —nacuj Jesús—. Tyalaa sca tyempo nu culacua ti' ngu' cha' cña tacati cua'ni ngu' si cjuuii ngu' ji'í ngu' tya'a mā.

³ Jua'a cua'ni ngu' bi', cha' ná nslo ngu' ji'í ycui' Ndyosi Sti na'; la cui' jua'a ná nslo ngu' jna' —nacuj Jesús—.

⁴ Cua nchcui' na' lcaa cha' bi' lo'o mā juani, cha' nu lo'o tyalaa tyempo cuxi bi', li' taca tyi'u ti' mā ñi'ya nu cua nchcui' na' lo'o mā juani.

Cña nu ndu'ni Xtyi'i ycui' Ndyosi

"Tya clyo ná nda na' cha' bi' lo'o mā, cha' tya ndi'j na' lo'o mā —nacuj Jesús—.

⁵ Pana juani cua tsa'a ti na' ca su ndi'j ycuí' Ndyosi Sti na' nu nda 'na lijyaa, masi bilya xcuane mā jna' ma nde tsa'a.

⁶ Xñi'j tsa ti' mā xqui'ya cha' nu nda na' lo'o mā tsa.

⁷ Pana ná cube tsa ti' mā. Cha' liñi nda na' lo'o mā juani —nacuj Jesús—, cha' tso'o la tyi'j mā si cua ndya'a na'. Ná caa Xtyi'i ycuí' Ni nu xtyucua ji'j mā lcaa tsa si ná tya'a na', cha' nu lo'o tya'a na', li' ta na' ji'j nu bi' caa Ni.

⁸ Nu lo'o caa Xtyi'i ycuí' Ndyosi lo yuu chalyuu —nacuj Jesús—, cua'ni Ni cha' cube ti' lcaa ti tya'a ñati chalyuu cha' ntsu'u qui'ya nu ngusta ycuí' Ndyosi ji'j ngu'; jua'a cua'ni Ni cha' tyi'u ti' ñati jna', cha' liñi tsa laca ycuí' na'; jua'a cua'ni Ni cha' ca cuayá' ti' ñati cha' ntsu'u cha' cua'ni cuayá' ycuí' Ndyosi ji'j lcaa ñati chalyuu —nacuj—.

⁹ Cua'ni Xtyi'i ycuí' Ni cha' cube ti' ngu' cha' ntsu'u qui'ya ji'j ngu' cuentya ji'j ycuí' Ndyosi, xqui'ya cha' jlo ti' ngu' cha' ná ndaquiya' ngu' ji'j cha' nu nchcui' na' —nacuj Jesús—.

¹⁰ Lo'o jua'a cua'ni Ni cha' tyi'u ti' ngu' jna' cha' liñi tsa ndu'ni na', cha' liñi tsa cha' nu nchcui' na'; pana cua tsa'a ti na' slo ycuí' Ndyosi Sti na', lo'o li' nga'aa ña'a mā 'na —nacuj—.

¹¹ Jua'a cua'ni Ni cha' ca cuayá' ti' ngu' cha' ntsu'u cha' cua'ni cuayá' ycuí' Ndyosi ji'j lcaa ñati chalyuu, xqui'ya cha' cua ngusta Ni yabe' hichu' nu xña'a nu laca loo ji'j ñati chalyuu.

¹² "Tya quiña'a la cha' ntsu'u cha' nti' na' chcui' na' lo'o mā nquicha' —nacuj Jesús ji'j ñati nu ndyaca tsa'a ji'j—, pana ná talo mā cua'a jyaca mā ji'j cha' bi' juani, cha' tucui tsa cha' bi'.

¹³ Nu lo'o caa Xtyi'i ycuí' Ndyosi nu tyu'u nde slo ycuí' Ni, li' culu'u nu bi' lcaa cha' nu liñi ca ji'j mā; li' chcui' liñi nu bi' lo'o mā lcaa cha' nu cuentya 'na —nacuj—. Ná chcui' nu bi' chacuayá' ji'j ycuí' ca Ni; tsa ña'a cha' nu cua ndyuna ti Ni ca slo ycuí' Ndyosi, bi' ti cha' ta nu bi' lo'o mā —nacuj Jesús—. Lo'o jua'a ta nu bi' cha' lo'o mā, lcaa cha' nu caca jna'.

¹⁴ Cua'ni tlyu Xtyi'i ycuí' Ni jna'. Lcaa cha' nu culu'u nu bi' ji'j mā, cha' jna' laca bi'; na' laca suu cha' bi' —nacuj Jesús ji'j ngu' nu ndyaca tsa'a ji'j—.

¹⁵ Lcaa cha' nu ntsu'u ji'j ycuí' Ndyosi Sti na' cua nda Ni 'na; bi' cha' ni na' ji'j mā lacua, cha' lcaa cha' nu culu'u Xtyi'i ycuí' Ndyosi ji'j mā, cha' jna' laca bi'.

Caca chaa ti' na, masi xñi'j tsa ti' na ndi'j na

¹⁶ "Ca tiya' la xi, nga'aa ña'a mā jna', xqui'ya cha' tya'a na' slo ycuí' Ndyosi Sti na'; pana tiya' la li' ña'a mā jna' chaca quiya' —nacuj Jesús.

¹⁷ Lo'o li' ntsu'u xi ngu' nu ndyaca tsa'a ji'j Jesús nu ndi'ya nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu':

—Nacuj nu cusu' cha' ngulala ti cha' nga'aa ña'a na ji'j ycuí' yu —nacuj ngu' bi'—. Lo'o li' nacuj yu cha' tiya' la ña'a na ji'j yu chaca quiya'. Lo'o jua'a chaca cha' nacuj nu cusu', cha' tsa yu ca slo ycuí' Ndyosi Sti yu.

¹⁸ ¿Ni'ya ntsu'u ta cha' nu nchcui' nu cusu' jua cha' "tiya' la xi"? —nchcuane ngu' ji'j tya'a ngu'—. Ná jlo ti' na ni cha' laca nchcui' nu cusu' jua'a.

¹⁹ Cua jlo ti' Jesús lcaa ña'a cha' nu nti' ngu' xcuane ngu' ji'j, bi' cha' nguxtyacui yu cha' lo'o ngu' bi' li':

—Cua nacuj na' ji'j mā cha' ca tiya' la xi nga'aa ña'a mā jna', lo'o jua'a ca tiya' la, li' ña'a mā jna' chaca quiya'. ¿Ha xqui'ya cha' bi' nchcui' tsa mā lo'o tya'a mā?

²⁰ Liñi tsa cha' nu ta na' lo'o mā juani —nacuj Jesús jil'i ngu' bi' li'—, cha' chañi xi'ya mā, chañi cunaa mā nu lo'o cua ndya'a na', masi chaa ti' xa' la ñati chalyuu. Pana ná cube tsa ti' mā, masi xñi'i ti' mā; caca chaa ti' mā lo'o tyu'u na' chaca quiya' li'.

²¹ Lo'o cua ndyalaa hora cha' cala sñi' sca nu cuna'a ni —nacuj Jesús—, ti'i tsa cña caca jil'i nu cuna'a bi'; pana lo'o ngula cubi' bi', li' clyaa ti' nu cuna'a bi' cha' ti'i tsa cña bi' jil'i, tso'o tsa ntsu'u tyiquee cha' cua laca ngula sca ñati.

²² Lo'o jua'a cu'mā —nacuj—, xti ti tyempo caca xñi'i ti' mā; pana caa na' caa na'a na' jil'i mā chaca quiya', lo'o li' caca chaa ti' mā chaca quiya'. Ná tucui taca cua'a jil'i mā cha' ná caca chaa ti' mā li'.

²³ Nu lo'o tyalaa tyempo bi', nga'aa si'i jna' jña mā sca cha' —nacuj Jesús—. Liñi tsa cha' nu ta na' lo'o mā, cha' lcaa cha' nu jña mā jil'i ycui' Ndyosi Sti na' chacuayá' na, ta Ni cha' bi' jil'i mā —nacuj—.

²⁴ Si'i chacuayá' na ngüijña mā cha' jil'i ycui' Ndyosi Sti na' sa'ni la; pana jua'a jña mā cha' jil'i Ni juani, cha' caja cha' bi' jil'i mā, cha' xcui' na caca chaa ti' mā su ndi'i mā li'.

Cua ntijiloo Jesús jil'i nu xña'a

²⁵ Xcui' cuii ti nda na' lo'o mā —nacuj Jesús—, cha' caca cuayá' ti' mā scaa cha'; pana tyalaa sca tsā lo'o nga'aa si'i cuii ti chcui' na' lo'o mā li', liñi ti ta na' cha' lo'o mā cha' jil'i ycui' Ndyosi Sti na'.

²⁶ Nu lo'o tyalaa tyempo bi' —nacuj—, li' taca jña mā cha' jil'i ycui' Ndyosi Sti na' chacuayá' na. Ná ni na' jil'i mā cha' chcui' na' lo'o Sti na' cuentya jil'i mā, cha' jua'a ta Ni lcaa cha' nu jña mā jil'i Ni;

²⁷ la cui' ycui' Ndyosi Sti na' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni jil'i mā. Ntsu'u tyiquee mā ña'a mā jna', jua'a jly ti' mā cha' ca slo ycui' Ndyosi ngutu'u na', bi' cha' ntsu'u tyiquee Ni ña'a Ni jil'i mā —nacuj—.

²⁸ Nde su ndi'i Sti na' ngutu'u na' lijya na' nde chalyuu; lo'o juani cua tyu'u ti na' chalyuu, tsa'a na' ca slo Sti na' chaca quiya'.

²⁹ Li' nchcui' ngu' nu ndyaca tsa'a bi' lo'o Jesús:

—Tso'o tsa nchca cuayá' ti' ya cha' nu nda nu'u lo'o ya juani —nacuj ngu' jil'i—, nga'aa si'i ñi'ya nchcui' sca cuii ti nda nu'u cha',

³⁰ bi' cha' ná ntsu'u cha' xcuane ngu' ni tsaca cha' jinu'u. Juani tso'o tsa nchca cuayá' ti' ya cha' jlo ti' nu'u lcaa ca cha', bi' cha' jly ti' ya cha' ca slo ycui' Ndyosi ngutu'u nu'u.

³¹ Li' nacuj Jesús jil'i ngu':

—¿Ha jly ti' mā jna' juani? —nacuj Jesús—.

³² Cua'a jyaca mā xi jil'i cha' nu chcui' na' re lacua: Cua ngulala ti hora, cua la cui' hora ndyaca juani cha' tyaa mā toni'i jil'i scaa mā. Li' tyanu na' ycui' ti na' —nacuj—, pana si'i sca ti na' tyanu na', cha' stu'ba ndi'i Sti na' lo'o na'.

³³ Cua nda na' lcaa cha' bi' lo'o mā cha' ti' ti tyil' tyiquee mā xqui'ya na' —nacuj—. Nde chalyuu ti' ti ñati ña'a jil'i mā. Pana ná cube ti' mā, cua'ni tlyu tyiquee mā; na' laca loo nde chalyuu, cha' cua ntijiloo na' tsiya' ti jil'i nu xña'a.

17

Nhcui' Jesús lo'o ycui' Ndyosi Sti yu cuentya jil'i ñati jil'i

¹ Lo'o ndye nchcui' Jesús cha' bi', li' nguxña'a yu nde cua, lo'o jua'a cuii tsa nchcui' yu lo'o ycui' Ndyosi Sti yu:

—Chcui' na' lo'o nu'u, cha' nu'u laca Sti na' —nacuj—. Cua ndyalaa hora 'na cha' cajaan. Lo'o juani cua'ni nu'u cha' caca tlyu la na', cha' laca na' Sñi' nu'u, cha' li' taca cua'ni na' cha' caca tlyu la ycu' nu'u.

² Na cua nda nu'u chacuayá' jna' cha' caca na' loo ji' lcaa ñati, cha' ta na' chaca chalyuu ji' ñati nu nda nu'u 'na, chalyuu nu ná nga'a cha' tye —nacuj Jesús ji' ycu' Ndyosi Sti yu—.

³ Chalyuu nu ta na' ji' ngu' laca cha' tyuloo ngu' jinu'u, nu'u nu laca sca ti ycu' Ndyosi nu ntucua nde cua; lo'o jua'a tyuloo ngu' jna', cha' laca na' Jesucristo nu nda nu'u liyyaa.

⁴ Nde lo yuu re su nguti' na' cua ngua'ni na' cha' tlyu tsa laca nu'u —nacuj Jesús—, jua'a cua ndye ngua'ni na' lcaa cña nu nda nu'u 'na cha' cua'ni na' ca nde.

⁵ Sti na' laca nu'u, bi' cha' cua'ni nu'u cha' caca tlyu la na', ñi'ya ngua nu lo'o nguti' na' lo'o nu'u tya clyo lo'o tya lyiji xana chalyuu. Cua'ni nu'u cha' caca tlyu na', la cui' ñi'ya laca tlyu nu'u ca su ntucua nu'u.

⁶ Lcaa ca cha' ñi'ya laca ycu' nu'u ni, cua ndye nchcui' na' cha' bi' lo'o ñati chalyuu nu cua ngusubi nu'u ji' cha' caca ñati jna', ña'a cuayá' nu ndyuloo tso'o ngu' jinu'u —nacuj—. Ñati jinu'u laca ngu' bi', pana cua nda nu'u ngu' bi' jna'. Cua ndaquiya' ngu' lcaa cha' nu nda nu'u lo'o ngu'.

⁷ Lo'o jua'a ngua cuayá' ti' ngu' juani cha' nu'u laca nu nda lcaa cña nu ngua'ni na', cha' lcaa ca cha' nu ntsu'u jna', na cua nda nu'u jna'.

⁸ Lo'o jua'a cua ngulu'u na' ji' ngu' lcaa cha' nu ngulu'u nu'u 'na —nacuj Jesús—, ndaquiya' tsa ngu' cha' bi' juani. Jlo tsa ti' ngu' cha' ca slo nu'u ngutu'u na' liyyaa, jlyu ti' ngu' cha' nu'u laca nu cua nda jna' liyyaa.

⁹ 'Sti na', chcui' na' lo'o nu'u juani —nacuj Jesús—, cha' xtyucua nu'u ji' ngu' bi'. Ná chcui' na' ji' cua ña'a ca ñati chalyuu, sca ti ji' ñati nu nda nu'u jna' chcui' na' cha' lo'o nu'u, cha' laca ngu' bi' ñati jinu'u.

¹⁰ Lcaa ngu' nu ngusñi cha' 'na, laca ngu' bi' ñati jinu'u —nacuj—. La cui' ti cha', ñati jna' laca ngu', xqui'ya cha' laca ngu' ñati ji' ycu' nu'u. Lo'o ña'a xa' ñati chalyuu ji' ngu' bi', hora ti caca cuayá' ti' ngu' cha' tlyu tsa cha' tso'o ntsu'u jna'.

¹¹ Nga'aa tyi' na' lo yuu chalyuu —nacuj Jesús—, cha' cua tyaa ti na' nde su ntucua nu'u; pana ngu' bi', tya tyi' la ngu' nde chalyuu. Lubii tsa laca nu'u, Sti na', bi' cha' ndijña na' cha' clyu ti' jinu'u cuentya ji' ngu' nu cua nda nu'u 'na. Cua nti' na' cha' cua'a nu'u ji' ngu' bi' lo'o juersa ji' ycu' nu'u, cha' ná quiñu'u tyiquee ngu'. Ñi'ya nu stu'ba cha' jinu'u lo'o na' —nacuj—, jua'a cua'ni nu'u lo'o ngu' bi', cha' caca stu'ba cresiya ji' ngu' bi' lo'o tya'a ngu' nu ngusñi cha' jinu'u.

¹² Lo'o tya ndi' na' lo'o ñati nu nda nu'u 'na —nacuj Jesús—, li' ndaca'a na' ji' ngu' bi' lo'o juersa ji' ycu' nu'u. Ná nda na' chacuayá' tyacua cha' cuxi ji' ngu'; ni tsaca ngu' bi', ná nguna' chalyuu ji' ngu'. Sca ti nu ñati nu nguscua tya sa'ni la cha' chcuna' cha' ji', bi' laca nu ndye cha' ji' tsiya' ti, cha' nga'a cha' caca lcaa cha' nu nguscua ngu' lo quityi cusu' cuentya jinu'u.

¹³ 'Bi' cha' juani tyaa na' su ntucua nu'u, Sti na' —nacuj Jesús ji' ycu' Ndyosi Sti yu—. Lo'o tya ndi' na' nde chalyuu, li' nda na' cha' bi' lo'o ngu', cha' ñi'ya lo'o chaa ti' ycu' na' re, jua'a caca chaa ti' ngu' bi' tyucui tyiquee ngu'.

¹⁴ Lcaa cha' nu cua nchcui' nu'u lo'o na', cua nda na' cha' bi' lo'o ngu' bi' —nacuj—. Lo'o juani, ñi'ya lo'o liye' ti' ñati chalyuu 'na, jua'a ca liye' ti' ñati ña'a ji' ngu' bi', xqui'ya cha' ná ntsu'u cha' ji' ya lo'o nu cuxi nu ntsu'u nde chalyuu.

¹⁵ Bi' cha' chcu'i na' lo'o nu'u juani, Sti na' —nacuj Jesús—, cha' nti' na' cha' ña'asij nu'u jil'i ngu' bi', cha' ná cua'ni lya' ti' nu xña'a jil'i ngu', masi si'i cha' caa caqui'ya nu'u jil'i ngu' bi' chcu'i na' lo'o nu'u.

¹⁶ Jua'a na' lo'o ngu' bi', ná ntsu'u cha' jil'i ya lo'o nu cuxi nu ntsu'u nde chalyuu —nacuj—.

¹⁷ Liñi tsa cha' nu nda nu'u, lo'o jua'a tya ta la nu'u cha' liñi bi' lo'o ngu' bi', cha' cha'a cresiya jil'i ngu'; nga'aa si'i cha' cuxi tyu'u tyiquee ngu' bi', ñi'ya lo'o ntsu'u tyiquee ngu' tya sa'ni la.

¹⁸ Ñi'ya nda nu'u 'na cha' lijyaa nde chalyuu —nacuj Jesús jil'i ycu'i Ndyosi Sti yu—, jua'a cua nda na' jil'i ngu' bi', cha' tsa'a ngu' culu'u ngu' cha' jinu'u nde lo tyucui ña'a chalyuu.

¹⁹ Lo'o juani ta na' tyucui ña'a ycu'i ca na' cuentya jil'i ñati bi', cha' cua'ni na' lcaa cña nu nti' nu'u cha' cua'ni na' —nacuj—. Lo'o jua'a lcaa ñati nu ngusñi cha' jinu'u ni, nti' na' cha' cha'a cresiya jil'i ngu', cha' ta nu'u cha' liñi nu tyanu ne' cresiya jil'i ngu' cuentya jinu'u.

²⁰ 'Si' sca ti jil'i ngu' nu cua ngusñi cha' 'na chcu'i na' lo'o nu'u —nacuj Jesús jil'i ycu'i Ndyosi Sti yu—, lo'o chcu'i na' cha' jil'i lcaa ñati nu xñi cha' jna' ca tiya' la, nu lo'o chcu'i ngu' lo'o ñati bi'; lo'o cha' jil'i ñati bi' chcu'i na' lo'o nu'u juani —nacuj—.

²¹ Ndijña na' jinu'u cha' caca stu'ba cresiya jil'i ngu' bi' lo'o tya'a ngu'. Sti na', ñi'ya stu'ba ntsu'u cha' jinu'u lo'o na', ñi'ya stu'ba nchca tyiquee na' lo'o nu'u, jua'a cua'ni nu'u cha' caca stu'ba tyiquee ngu' bi' lo'o na; li' taca jly'a ti' xa' ñati cha' nu'u nda 'na lijyaa —nacuj Jesús—.

²² Cua ngua'ni nu'u cha' caca tlyu na' nde chalyuu, lo'o jua'a cua ngua'ni na' cha' cua ñati bi' ñi'ya laca ycu'i na'. Ñi'ya lo'o stu'ba tsa nchca tyiquee nu'u lo'o na', jua'a nti' na' cha' caca stu'ba tyiquee ngu' bi' lo'o tya'a ngu'.

²³ Nu lo'o stu'ba ti ntsu'u tyiquee na' lo'o ngu' bi', lo'o jua'a stu'ba ntsu'u tyiquee nu'u lo'o na' —nacuj—, li' chañi cha' caca stu'ba cresiya jil'i ngu' lo'o tya'a ngu'. Lo'o li' caca cuayá' ti' xa' ñati chalyuu cha' cua nda nu'u 'na lijyaa lo' yuu, cha' ñi'ya lo'o tyaca'a na' jinu'u, jua'a cua'ni tyaca'a nu'u jil'i ngu' nu ngusñi cha' 'na.

²⁴ 'Sti na' —nacuj Jesús jil'i ycu'i Ndyosi Sti yu—, cua nti' na' cha' tyil'i ñati nu nda nu'u 'na ca su tyucua na'. Li' ña'a ngu' bi' 'na nde su tlyu la su nda nu'u 'na, cha' tyaca'a tsa na' jinu'u tya lo'o tya lyiji xana chalyuu.

²⁵ Sti na' —nacuj Jesús—, xcui' cha' liñi ndu'ni nu'u. Nslo na' jinu'u, masi ná nslo ñati chalyuu jinu'u. Pana jlo ti' ñati nu ngusñi cha' jna' cha' nu'u laca nu nda 'na lijyaa nde chalyuu.

²⁶ Cua ngulu'u na' jil'i ngu' bi' lcaa cha' nu nda nu'u jna', lo'o jua'a tya cua'ni la na' cha' ca cuayá' tso'o ti' ngu' bi' tilaca laca nu'u. Bi' cha' taca caca tso'o tyiquee ngu' ña'a ngu' jil'i tya'a ñati ngu', ñi'ya ntsu'u tsa tyiquee nu'u ña'a nu'u 'na, lo'o li' tyanu Xtyi' i ycu'i na' ne' cresiya jil'i ngu'.

18

Ndyaa lo'o ngu' jil'i Jesús preso

¹ Ndyee nchcu'i Jesús cha' bi' lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i, li' ngutu'u Jesús ndyaa yu lo'o ngu'. Nteje tacui ngu' ndyaa ngu' ca chaca tsu' sta'a Cedrón, sca sta'a lati nu nscua to' quich'i Jerusalén. Tacala' xi lo yuu nde bi' su ndil'i xi yaca cuiñi jil'i ngu', ca bi' ndyaa Jesús lo'o ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i.

² Lo'o nu Judas nu cua ndyujui' cresiya jil'i Jesús jil'i ngu' cuxi ni, lo'o Judas jlo ti' mala su ndyaa ngu', cha' cua tyuu quiya' ndyu'u ti' ngu' nu ndyaca tsa'a jil'i lo'o Jesús ca bi'.

³ Bi' cha' ndyaa lo'o Judas ji'i sca taju sendaru lo'o policia nu nda ngu' tlyu ji'i ndyaa, la cui' sti jo'ó nu laca loo bi' lo'o ngu' fariseo. Lo'o xee lámpara, lo'o quui' quityee, lo'o chcua cusu ntucua ya' ngu' ndyaa ngu'. Li' ndyaa lo'o Judas ji'i ngu' bi' ca su ndi'i yaca cuiñii bi'.

⁴ Jo lo ti Jesús lcaa cha' nu nga'a cha' cua'ni ngu' lo'o yu, bi' cha' ndyaa yu ndyacu tya'a yu lo'o ngu' xña'a bi' tyucui su lijya ngu'. Li' nchcuane Jesús ji'i ngu':

—¿Ti ji'i lijya ma yaana ma? —nacui yu ji'i ngu' bi'.

⁵ —Ji'i Jesús, ngu' Nazaret, bi' laca nu ncllyana ya ji'i —nacui ngu'.

—Na' laca bi' —nacui Jesús ji'i ngu' li'.

Lo'o jua'a stu'ba ti ndu Judas lo'o ngu', nu Judas nu cua ndyujui' cresiya ji'i Jesús ji'i nu ngu' xña'a bi'.

⁶ Lo'o cua nchcui' Jesús cha': “Na' laca bi'”, nacui yu, hora ti nguta'achui' ngu' li', ndyaa stii ngu' lo yuu.

⁷ Chaca quiya' nchcuane Jesús ji'i ngu':

—¿Ti ji'i ncllyana ma ndya'a ma? —nacui.

—Ji'i Jesús, ngu' Nazaret, yu bi' laca nu nti' ya —nacui ngu'.

⁸ —Cua ni na' ji'i ma tsa cha' na' laca bi' —nacui Jesús ji'i ngu' li'—. Si jna' ti nti' ma, ta ma chacuayá' tyaa laja ti nu xa' la ngu' tya'a ndya'a na' re.

⁹ Nchcui' Jesús lo'o ngu' jua'a, cha' caca ñi'ya nu cua nchcui' ca Jesús lo'o ycu'i Ndyosi Sti yu, nu lo'o cua nacui yu ndi'ya: “Ni tsaca ñati' nu cua nda nu'u 'na, ná nguna' ngu' 'na”.

¹⁰ Li' ngulo Simón Pedro xlyu cusu nu nga'a sii', ngujui' Pedro xlyu ji'i ngu', ngusi'yu cu' jyaca la'a tsu' cui' sca nu naa Malco; msu ji'i xu'na sti jo'ó laca bi'.

¹¹ Hora ti nchcui' Jesús lo'o Pedro:

—Xco'o cly xlyu cu h'i ne' quiji. Na cua nda ycu'i Ndyosi Sti na' chacuayá' ji'i ngu' cha' xcube' ngu' 'na. ¿Ha ná tso'o cha' jua'a caca 'na nti' nu'u?

Ndu Jesús nde loo xu'na sti jo'ó

¹² Cua ngua li', lo'o nu sendaru, lo'o xu'na sendaru, lo'o policia ji'i ngu' judío, ntejeya' ngu' ji'i Jesús, tachaa ngusca' ngu' ji'i yu li'.

¹³ Cloy ndyaa lo'o ngu' ji'i yu slo sca nu cusu' nu naa Anás, sti laa Caifás nu ngua xu'na sti jo'ó yija bi'.

¹⁴ La cui' Caifás ngua nu nda cha' lo'o ngu' judío tya tsubi' la cha' caca tso'o la xi ji'i ngu' quich'i masi cajaa sca ñati, cha' ná ntsu'u cha' cajaa lcaa ñati li'.

Ndyutsii Pedro cha' tyuloo ji'i Jesús slo ñati

¹⁵ Ndyaa Simón Pedro lca'a ji'i Jesús tyijyu' ti. Lo'o jua'a chaca nu ndyaca tsa'a ji'i Jesús, lo'o nu qui'yu bi' lca'a ji'i Jesús. Ndyuloo tso'o nu bi' ji'i sti jo'ó Anás, bi' cha' ndyaa lca'a ji'i Jesús ca nde ni'i tlyu, nu laca to' tyi sti jo'ó bi'.

¹⁶ Pana ndyanu Pedro nde liya'; bi' cha' ndyaa nu chaca, ndyaa nchcui' lo'o sca nu cuna'a cua' nu ndu cua toni'i. Li' ndyaa lo'o ji'i Pedro nde ni'i.

¹⁷ Nacui nu cuna'a cua' nu ndu toni'i bi' ji'i Pedro:

—¿Ha lo'o nu'u ndyaca tsa'a ji'i yu jua lacua? —nacui nu cuna'a bi' ji'i.

—Si' na' —nacui Pedro.

¹⁸ Laja li' nu ngu' msu lo'o ngu' policia bi', cua ngxu'tyu'u ngu' quui' nchcubi' nde bi', cha' tlyá' tsa; ndu ngu' to' lquii' bi', cha' caca chcatsu ngu'. Lo'o Pedro ndu lo'o ngu' bi' li', cha' lo'o nti' caca chcatsu ti' to' lquii'.

Nchcuane sti jo'ó nu laca loo ji'i Jesús

¹⁹ Nchcuane sti jo'ó nu laca loo ji'i Jesús li':

—¿Tilaca laca nu ndyaca tsa'a jinu'u? ¿Ñi'ya cha' laca nu nclu'u nu'u ji'i ngu'?

²⁰ Li' nguxacuj Jesús cha' ji'i sti jo'ó bi':

—Lcua ti se'j su ndya'a na', liñi nchcui' na' lo'o ngu' ña'a cuayá' nu cuna lcaa ñati —nacuj yu—. Masi ne' laa sube ti, masi ne' laa tlyu, lcaa su ndyu'u ti'i ngu' judío, ca bi' ngulu'u na' ji'i ngu'; ni sca quiya' ná nchcui' na' cuaana ti lo'o ngu'.

²¹ ¿Ni cha' laca nchcuane nu'u jna'? Cuacha' nu'u ji'i ñati nu cua ndyuna cha' nu nchcui' na' ni cha' nda na' lo'o ngu' bi'. Jlo ti' ngu' lcaa cha' nu ngulu'u na' ji'i ngu'.

²² Lo'o nchcui' Jesús jua'a, li' ngujui'i ya' sca policia tu'ba yu:

—Ná tso'o xacuj nu'u cha' jua'a ji'i sti jo'ó nu laca loo —nacuj policia li'.

²³ —Si cuxi ti nchcui' na' ngua ti' ma, cuacha' cly ma 'na ni cha' cuxi laca bi' —nacuj Jesús li'—. Pana cua nchcui' na' cha' liñi lo'o ma. ¿Ni cha' laca ngujui'i ya' ma tu'ba na' li'? —nacuj Jesús.

²⁴ Li' ngulo nu cusu' Anás cña ji'i ngu' cha' tyaa lo'o ngu' ji'i Jesús, ña'a ndyaaca' ti, slo Caifás, nu laca xu'na sti jo'ó bi'.

Tya chaca quiya' ná ntaja'a Pedro ta cha' liñi lo'o ngu'

²⁵ Laja li' ndu Pedro to' lquii' cha' caca chcatsu ti'. Nchcui' nu xa' ñati nu ndi'i nde bi' lo'o Pedro li':

—¿Ha lo'o nu'u ndyaca tsa'a ji'i yu jua?

Ná ntaja'a Pedro ta cha' liñi lo'o ngu'.

—Ná lo'o na' —nacuj.

²⁶ Lo'o nde bi' ndi'i sca msu ji'i xu'na sti jo'ó bi', la cui' tya'a lo'o nu ngusi'yu cu' Pedro jyaca bi'. Nchcui' msu bi' lo'o Pedro li':

—¿Ha ná cua na'a na' hi tsaca quiya' tsa' lo'o ndyaa nu'u lo'o yu jua ne' yaca cuiñi bi'? —nacuj msu bi'.

²⁷ Xa' nchcui' Pedro cha' ná lo'o ndyaa, lo'o la cui' hora li' ngusi'ya ndye'e.

Ngua cuayá' ji'i Jesús slo Pilato

²⁸ Li' ngutu'u ngu' slo Caifás, ndyaa lo'o ngu' ji'i Jesús ca su ndi'i nu gobernador romano nu naa Pilato. Cua cuxee ti ndyaca li', bi' cha' ná ntaja'a nu ngu' judío bi' tyati ngu' ne' ni'i ji'i gobernador; tacati tsa ndu'ni ngu' bi' xqui'ya ta'a. Ngua ti' ngu' cha' quiñu'u cha' ji'i ngu' si tyati ngu' ne' ni'i ji'i ngu' xa' tsu', cha' ná ntsu'u chacuayá' cacu ngu' sji ta'a bi' li';

²⁹ bi' cha' ngutu'u nu naa Pilato, nu laca gobernador bi', ndyaa slo ngu' judío cha' xcuane ji'i ngu' ndi'ya:

—¿Ni qui'ya ngusta ma hichu' yu re? —nacuj Pilato ji'i ngu'.

³⁰ Li' nguxtyacui ngu' cha' lo'o Pilato:

—Si ná ntsu'u qui'ya ji'i yu, ná caa lo'o ya ji'i yu slo nu'u, cusu' —nacuj ngu' ji'i.

³¹ —Yaa lo'o ma ji'i yu re cha' cua'ni cuayá' ma ji'i yu cuentya ji'i cha' cusu' nu ntsu'u ji'i ycuí' ca ma —nacuj Pilato ji'i ngu' li'.

Nguxacuj nu ngu' judío bi' cha' ji'i Pilato li':

—Ná ntsu'u chacuayá' ji'i ya cha' cujuui ya ji'i sca ñati jua'a, cha' ngu' judío laca ya —nacuj ngu'.

³² Lo'o ngua'ni ngu' jua'a, li' ngutu'u tucua cha' nu cua nchcui' Jesús lo'o ngu', ñi'ya ña'a cajaa ycuí' ca.

³³ Li' nguxtyacui Pilato ndyaa toni'i ji'i, ngusi'ya ji'i Jesús cha' tyaa slo:

—¿Ha nu'u laca rey nu laca loo ji'i ngu' judío? —nacuj Pilato ji'i Jesús.

³⁴ Nchcui' Jesús lo'o nu cusu' bi' li':

—¿Ha cha' ngua'ya hique ycuí' ca nu'u laca cha' cua? ¿Ha xa' ñatí ndacha' jinu'u cha' jua'a laca na'? —nacuí Jesús jí'í Pilato.

³⁵ —¿Ha ngu' judío laca na' nti' nu'u? —nacuí Pilato lí—. Jlo ti' nu'u cha' ñatí tya'a quichí tyi nu'u, lo'o jua'a sti jo'ó nu laca loo jí'í ngu', bi' ngu' laca nu cua yaa lo'o jinu'u cha' ca cuayá' jinu'u slo na'.

³⁶ —Si laca na' sca rey jua'a —nacuí Jesús—, lí' cua nxuu tya'a ngu' tya'a ndya'a na' lo'o ngu' judío jua cha' ná xñi ngu' na —nacuí—. Pana si'í ñatí chalyuu laca nu cua ngusta 'na cha' caca na' loo jí'í ngu'.

³⁷ —¿Ha laca nu'u rey lacua? —nacuí Pilato.

Li' nguxtyacuí Jesús cha' lo'o nu cusu' bi' chaca quiya':

—Nu'u nacuí cha' laca na' rey. Cña nu ntsu'u 'na laca cha' chcuí' líñi na' jí'í lcaa cha' nu ntsu'u slo ycuí' Ndyosi lo'o ngu'; bi' cha' ngula na' chalyuu, bi' cha' lijya na' lo yuu cha' chcuí' líñi na' lcaa cha' jí'í ycuí' Ndyosi lo'o ñatí. Cuna ngu' lcaa cha' nu nchcuí' na' si ná ndyacu' hique ngu' jí'í cha' líñi bi'.

³⁸ Li' nchcuí' Pilato lo'o Jesús:

—Ná jlo ti' na' si ntsu'u cha' líñi jua'a nde chalyuu —nacuí.

Ngulo Pilato cña cha' cujuii ngu' jí'í Jesús

Li' ngutu'u Pilato nde liya', ndyaa nde su ndu' nu ngu' judío bi' chaca quiya'.

—Cuentya jna', ná ntsu'u qui'ya jí'í yu jua, ná ntsu'u cha' xcube' na' jí'í yu —nacuí Pilato jí'í ngu' judío—.

³⁹ Pana cua ngui'í mǎ cha' ndu'ni lyaá na' jí'í sca ngu' preso lcaa yija lo'o nchca tsǎ ta'a pascua —nacuí Pilato lí—. ¿Ha cua nti' mǎ cha' cua'ni lyaá na' jí'í yu jua nu laca rey jí'í cu'mǎ ngu' judío?

⁴⁰ Cui'í ngusi'ya lo'o ngu' jí'í chaca quiya':

—Si'í jí'í yu jua nti' ya. Jí'í Barrabás cua'ni lyaá nu'u —nacuí ngu'.

Lo'o nu naa Barrabás ni, si'í ñatí tso'o laca bi'; tyaala tsa Barrabás, la cui'í ñatí cuaana laca.

19

¹ Li' ngulo Pilato cña cha' tyaa lo'o ngu' jí'í Jesús, cha' tí'í tsa quiji'í ngu' jí'í yu lo'o juata.

² Ngüiná ngu' sendaru sca sne' quiche' cha' sta ngu' hique Jesús, lí' nda ngu' sca late' cuaa ña'a cha' cacu' yu, ñi'ya ña'a si laca yu rey.

³ Li' lu'ba ti, lu'ba ti ndyaa ngu' slo yu cha' chcuicha' ngu' jí'í yu; na cui'í ti ngu' cha' ndyu'ni chí ngu' loo yu.

—Tso'o ti tyí'í nu'u, cusu', cha' nu'u laca rey nu laca loo jí'í ngu' judío —ndu'ni ngu' jí'í Jesús lí'.

Lo'o lí' ngujui'í ya' ngu' loo Jesús.

⁴ Chaca quiya' ngutu'u Pilato ni'í ndyaa su ndi'í ngu' judío.

—Cua lijya yu jua —nacuí Pilato—, lijya lo'o na' jí'í yu jua slo mǎ chaca quiya', cha' caca cuayá' tí' mǎ cha' ná ntsu'u qui'ya jí'í yu cuentya jna'.

⁵ Li' ngutu'u Jesús lo'o sne' quiche' ntucua hique yu, lo'o late' cuaa ña'a lacu' yu.

—Ña'a mǎ jí'í yu cua ña'a —nacuí Pilato lí'.

⁶ Lo'o sti jo'ó nu laca loo lo'o msu jí'í ngu' ni, cui'í ngusi'ya lo'o ngu' jí'í Pilato lo'o na'a ngu' jí'í Jesús lijya.

—¡Cujuii clya mǎ jí'í yu! ¡Cujuii clya mǎ jí'í yu jua! —nacuí ngu' jí'í.

Nchcuí' Pilato lo'o ngu' lí':

—Ycuí' ca mǎ yaa lo'o mǎ jí'í yu cha' cujui'í ca'a mǎ jí'í lo crusi —nacuí Pilato jí'í ngu'—. Cuentya jna' ná ntsu'u qui'ya jí'í yu.

7 Li' nguxacuj ngu' judío cha' ji' Pilato bi':

—Ntsu'u sca cha' ji' cuare —nacuj ngu'—. Cuentya ji' ya ntsu'u qui'ya ji' yu, cha' nacuj yu cha' laca yu nu sca ti Sni' ycu' Ndyosi; xqui'ya cha' bi' ntsu'u cha' cajaa yu.

8 Lo'o ndyuna Pilato cha' bi', ndyutsij tsa yu li'.

9 Xa' ngxuytu Pilato ndyaa nde ni' ji', nchcuane ji' Jesús:

—¿Macala ngutu'u nu'u lijya?

Ná nguxacuj Jesús cha' ji' tsiya' ti li'.

10 —¿Ni cha' laca ná nti' nu'u chcu' lo'o na'? —nacuj Pilato ji' Jesús—.

Cua jlo ti' nu'u cha' ntsu'u chacuayá' 'na cha' cua'ni lyaá na' jinu'u, lo'o jua'a ntsu'u chacuayá' 'na cha' cujuu na' jinu'u lo crusi.

11 —Ná ntsu'u chacuayá' jinu'u tsiya' ti cha' laca nu'u loo jna' —nacuj Jesús ji' Pilato—. Ycu' Ndyosi nu laca loo la, bi' laca nu ta chacuayá' ji' na; bi' cha' tlyu la qui'ya ntsu'u ji' yu nu cua ndyujui' cresiya 'na jinu'u.

12 Li' nguxana ndyu'ni cña ti' Pilato, si cja ñi'ya nu cua'ni lyaá yu ji' Jesús.

Pana ña'a ti ndu'ni nu ngu' judío bi', cuj ngusi'ya lo'o ngu' ji' Pilato:

—Si cua'ni lyaá nu'u ji' nu qui'yu jua ni, li' nga'aa tso'o nu'u cuentya ji' César nu laca xu'na cu'ma ngu' romano —nacuj ngu'—. Cua nacuj nu qui'yu jua cha' sca rey laca yu, bi' cha' tya'a cusu yu ji' César nu laca xu'na ma.

13 Lo'o ndyuna Pilato ñi'ya nacuj ngu' judío bi', li' ndu'yu nu ndyaa tucua yu ca su ndu'ni cuayá' yu ji' ngu'. Li' ngulo yu cña cha' ca lo'o ngu' ji' Jesús ca su ntucua yu, la cui' se' su ntsiya quee cuaja' nu ngua naa Gabata cha' cña ji' ngu' judío.

14 Nde hora ngua bi', tsá ta'a sij ji' ta'a pascua. Lo'o li' nacuj Pilato ji' ngu' judío:

—Yu re laca rey nu laca loo ji' ma.

15 Lye tsa nchcu' ngu' judío lo'o Pilato li':

—¿Yaa lo'o ma ji' yu! ¿Yaa lo'o ma ji' yu! Cujui cya ma ji' yu lo crusi.

—¿Ha nti' ma cha' cujuu ya ji' rey nu laca loo ji' ma? —nacuj Pilato ji' ngu'.

—Nga'aa ntsu'u chaca rey nu laca loo ji' na —nguxacuj ngu' ji'—. Sca ti César laca loo ji' na.

16 Bi' cha' jua'a ngua li'. Ngulo Pilato cña ji' sendaru cha' cujuu ngu' ji' Jesús, cha' cujuu' ca'a ngu' ji' yu lo crusi li'.

Ngujui' ca'a ngu' ji' Jesús lo crusi

17 Li' ndaya' sendaru ji' Jesús, ndyaa lo'o ngu' ji' Jesús ca su cajaa yu. Ngü'ya Jesús ji' crusi nu ji' ycu' ca yu, ndyaa yu li'. Ndyaa lo'o ngu' ji' yu nde su naa Gólgota cha' cña ji' ngu' judío, nu jua'a nti' tyu'u cha' cña bi': Su nscua tyijya hique jyo'o.

18 Ca bi' ngujui' ca'a ngu' ji' Jesús lo crusi, lo'o tya tyucuaa tya'a ñati tya'a ndyujui' ngu' ji' lo'o Jesús; la'a tsu' cu' ngxuytu ngu' crusi ji' tsaca yu, la'a tsu' coca ngxuytu ngu' crusi ji' chaca yu li'. Crusi ji' Jesús ngxuytu ngu' cla'be la.

19 Li' ngulo Pilato cña cha' ndi'ya scua sca cha' hique crusi bi': “Nu nde laca Jesús Nazaret, rey ji' ngu' judío”. Jua'a cha' nguscua bi'.

20 Quiña'a tsa ngu' judío na'a ji' cha' nu nscua hique crusi bi', cha' ná tyijyu', to' quich' ti ngua su ndyujui' ngu' ji' Jesús lo crusi. Sna lo cha' cña ji' ngu' nscua cha' bi' hique crusi: cha' cña ji' ngu' judío nscua bi', cha' cña ji' ngu' latín nscua bi', lo'o cha' cña ji' ngu' griego nscua bi'.

21 Bi' cha' ndyaa sti jo'ó nu laca loo ji'í ngu' judío, ndyaa cacha' ngu' ji'í Pilato:

—Ná tso'o cha' nguscua nu'u cha' rey laca yu bi', cha' laca yu loo ji'í cuare ngu' judío —nacu' ngu'—. Tso'o la si scua nu'u cha' ycu'í yu nacuj yu cha' laca yu rey ji'í ngu' judío.

22 Li' nguxacuj Pilato cha' ji'í ngu':

—Tyanu cha' bi' ñi'ya nu nscua ti, na cua nscua juani —nacuj.

23 Lo'o cua ngujui'í ca'a sendaru ji'í Jesús lo crusi, li' ndaya' sendaru bi' ste' yu. Ndi'í jacua tya'a sendaru ca bi' lo'o cua ngusa'be ngu' ste' Jesús cha' caja xi ndaca ji'í ca ta'a jacua ngu'. Lo'o late' tyucuj ji'í Jesús ndaya' ngu' ji'í. Ña'a tsa cu' ti ngalya late' bi', ná ntsu'u su ngujyacuá late' bi'.

24 Bi' cha' nacuj ngu' ji'í tya'a ngu':

—Ná cusaa' na late' re. Quijya na lo'o tya'a na cha' quije cha' ji'na tilaca nu ca ji'í late' re.

Lo'o jua'a ngua cuayá' ti' na cha' chañi cha' nu nscua lo quityi cusu cua' sa'ni, nu nchcui' ndi'ya: “Cua ngusa'be ngu' ste' na' lo'o tya'a ngu', cua ngüijya ngu' lo'o tya'a ngu' cha' quije cha' ji'í ngu' tilaca nu ca ji'í late' bi'”. Jua'a nacuj lo quityi bi', lo'o la cui' jua'a ngua'ni ngu' sendaru bi' li'.

25 Laja li' ndu xtya'a Jesús cacua ti su ngujui'í ca'a ngu' ji'í yu lo crusi bi'. Ndu lo'o sca nu cuna'a tya'a ngula, lo'o María clyo'o Cleofas, lo'o María Magdalena.

26 Na'a Jesús ji'í xtya'a yu, lo'o jua'a na'a yu ji'í sca nu qui'yu nu ndyaca tsa'a ji'í nu tyaca'a tsa ji'í Jesús bi', na'a yu cha' stu'ba ti ndu ngu' cacua ti slo crusi. Li' nacuj Jesús ji'í xtya'a yu:

—Ma'a —nacuj—, yu cua caca sñi' nu'u juani.

27 Lo'o jua'a nchcui' Jesús lo'o nu qui'yu bi':

—Ma' cusu' cua caca xtya'a nu'u juani.

Li' ndyaa lo'o nu qui'yu bi' ji'í xtya'a Jesús, nda su tyi'í ma' ca toni'í ji'í li'.

Ngujuii Jesús

28 Jua'a ngua lo'o cua ngua tii Jesús cha' cua ngua lcaa cha' nu ntsu'u cha' caca ji'í ycu'í yu, li' nacuj yu ñi'ya nu nacuj sca cha' nu nscua lo quityi cusu': —Nguityi tsa na' hitya —nacuj yu.

29 Nde jua ndu sca te'í vino tiye'. Li' ngujui'í ngu' sca quiche ne' te'í su ntsu'u vino bi', ña'a cuayá' nu ngutsa' tso'o ti; ngusta ngu' quiche bi' si' chcuá cha, ngusicua ngu' ji'í quiche ña'a cuayá' nu tyalaa ca su ntucua tu'ba Jesús.

30 Lo'o cua nguxcui Jesús vino bi', li' nacuj yu:

—Cua ngua lcaa cha'.

Li' ngua'ya tacui hiqye yu, ngujuii yu li'.

Ndyojo' sendaru chcuá cha sii' Jesús

31 Ta'a sii' pascua ngua, lo'o jua'a ná nti' nu ngu' judío bi', cha' tyanu jyo'o lo crusi chaca tsa. Ndube tsa ti' ngu' cha' tacati tsa tsa ta'a bi'; bi' cha' ndyaa ngu' slo Pilato, ngüijña ngu' cha' ji'í nu cusu' cha' cula'a sendaru tyijya quiya' ngu' nu ndacui lo crusi, cha' cajaa clya ngu' li'. Hasta li' caja ñi'ya nu caca ta'ya ngu' ji'í jyo'o bi' lo yuu.

32 Bi' cha' ndyaa sendaru ca su ndu crusi ji'í tya'a ngujuii Jesús; ngula'a ngu' quiya' su ndyaa ngu' clyo, li' ngula'a ngu' quiya' nu chaca.

33 Pana lo'o ndyaa ngu' ca su ndu crusi ji'í Jesús, li' na'a ngu' cha' cua laca ngujuii yu, bi' cha' nga'aa ngula'a ngu' quiya' Jesús.

34 Ña'a cuayá' nu ndyojo' sca sendaru chcuá cha sii' Jesús, li' tsiya' ca ndyalú tañi nguxa' lo'o hitya lubii.

³⁵ Lo'o na' nu nscua quityi re, Juan laca na', na'a na' cha' jua'a ña'a ngua cha' bi'. Chafi cha' jlo ti' na', bi' cha' nchcui' na' cha' liñi lo'o cu'ma, cha' lo'o ma' taca jlya ti' ma' cha' bi'.

³⁶ Cua ngua jua'a, ñi'ya nu nscua cha' lo quityi ji'i ycu' Ndyosi ndi'ya: "Ná catsa ni tsaca tyijya yu".

³⁷ Lo'o ntsu'u chaca cha' nu nscua lo quityi bi' nu nchcui' ndi'ya: "Ndyojo' ñati chcuá cha sii' yu, lo'o li' nguxña'a ngu' bi' ji'i nu quicha bi'".

Nguatsi' jyo'o Jesús

³⁸ Nde nguñi la ndyaa tsaca yu nu naa José Arimatea slo nu Pilato bi'. La cui' ñati nu ngua tsa'a ji'i Jesús laca bi', masi cuaana ti ndyaca tsa'a nu José bi'. Ntsii yu si ca cuayá' ti' ngu' judío tya'a quichi tyi yu cha' ndyaca tsa'a yu ji'i Jesús. Ndyaa yu nguñiña yu chacuayá' ji'i Pilato cha' tsa'a lo'o yu ji'i jyo'o Jesús cha' tyatsi', lo'o li' nda Pilato chacuayá' tya'a lo'o yu ji'i. Li' ndyaa José ca su ndu crusi, ndyaa ndyiqui'ya ji'i jyo'o Jesús, cha' tsa'a lo'o yu ji'i ca to' cuaá.

³⁹ Lo'o Nicodemo nguxtyucua ji'i yu, la cui' Nicodemo nu ndyaa slo Jesús talya tya sa'ni xi bi'. Ndyaa lo'o Nicodemo sca yu'ba styi' yaca nu tyixi xtyi'i; mirra naa sca lo styi' yaca bi', nguxa' lo'o chaca nu naa áloes. Calaa tyii kilo cuayá' ti' yu'ba bi'.

⁴⁰ Ngusta ngu' na tyixi xtyi'i bi' lo sca late' lati loo, li' nguixi ngu' late' bi' tyucui ña'a hichu' jyo'o Jesús, ñi'ya nu ndu'ni ngu' judío nu lo'o nxatsi' ngu' ji'i jyo'o nu ndyijii ji'i ngu'.

⁴¹ Ca su nguju'i' ca'a ngu' ji'i ngu' lo crusi, ca bi' ntsu'u sca lo'o su ndi'i yaca tyacala' ji'i ngu'. Ne' lo'o bi' ntsu'u sca tyuquee nu ngulu ca ti ngu' sii' cua'a cha' caca cuaá ji'i ngu'. Bilya tyatsi' ngu' ne' cuaá bi'.

⁴² Cacua ti ntucua tyuquee bi', bi' cha' ndacua ti nguxatsi' ngu' ji'i jyo'o Jesús li', cha' cua ca talya ti ta'a sii' pascua, cuentya ji'i ngu' judío.

20

Ndyu'ú Jesús chaca quiya'

¹ Ndyu'u sca cuacha li', tsá clyo ji'i semana; jua'a tya lyiji quixee tso'o ti, lo'o ngutu'u María Magdalena ndyaa to' cuaá. Na'a cha' cua laca ngutu'u tsu' quee tlyu nu ndyacu' to' cuaá bi',

² bi' cha' ngusna María ndyaa ca su nga'a Simón Pedro lo'o chaca nu qui'yu nu ndyaca tsa'a nu tyaca'a tsa ji'i Jesús. Ndacha' María ji'i ngu' bi':

—Cua ngulo ngu' ji'i jyo'o Xu'na na su nguxatsi' ngu' ji'i ne' tyuquee —nacui' María ji'i ngu'—. Ná jlo ti' ya mala ndyaa lo'o ngu' ji'i.

³ Li' ngutu'u Pedro lo'o nu chaca yu, ngusna ngu' ndyaa ngu' nde to' cuaá.

⁴ Tyucuaa ngu' ngusna ngu', pana lye la ngusna nu chaca yu, yala la ngulaa bi' to' cuaá.

⁵ Li' nguxña'a yu ne' tyuquee bi', na'a yu cha' tya ntsiya late' lati loo nu nguixi ngu' chu' jyo'o, pana ná ndyaa yu ca ne' tyuquee bi'.

⁶ Li' ngulaa Simón Pedro to' cuaá lijya lca'a ji'i nu chaca yu bi'. Hora ti ndyatí Pedro ndyaa ne' tyuquee, na'a cha' ndi'i late' lati loo bi' tyuquee bi'.

⁷ Lo'o jua'a na'a Pedro late' nu ndyacu' loo jyo'o, nguxcu' ti late' bi', ntsiya chaca se'i; nga'aa ntsiya lo'o late' lati loo nu nguixi chu' jyo'o, ycu' ti late' bi' ntsiya.

⁸ Li' lo'o nu chaca yu nu ngulaa yala la, lo'o yu bi' ndyatí yu ne' tyuquee, ndyaa na'a yu ñi'ya ña'a ne' cuaá. Ca li' jlya tso'o ti' yu;

⁹ Li' ngua cuayá' ti' ngu' cha' ñi'ya nu nscua lo quityi cusu' cha' ntsu'u cha' tyu'ú Jesús chaca quiya' lo'o nguatsi', jua'a ngua cha' bi'.

¹⁰ Li' nguxtyuú ngu', tyucuaa ngu' nu ngua tsa'a jii' Jesús bi', ndyaa ngu' su ndii' ngu' tya'a ngua tsa'a ngu'.

Ngutu'u tų Jesús su ndu María Magdalena

¹¹ Pana nu María bi' ni, ndyanu cho' to' tyuquee bi', ndyunaa tsa cho'. Laja lo'o ndyunaa ti cho', li' nguxña'a cho' nde ne' tyuquee bi',

¹² na'a jii' tucua tya'a xca jii' ycuí Ndyosi nu ngutu'u yaa nde cua. Ngati tsa ña'a ste' ngu' nu ndu'u tucua nde bi'. Ca su ngucua jyo'o Jesús tya la ti ti, ca bi' ndyaa tucua ngu'; tsaca yu ndyaa tucua nde su ngucua hique jyo'o bi', chaca yu ndyaa tucua nde su ngucua quiya' yu.

¹³ Li' nchcuane xca bi' jii' María:

—¿Ni cha' laca lye tsa ndyunaa nu'u?

Li' nguxacui María cha' jii' xca bi':

—Cua ngulo ngu' jii' jyo'o Xu'na na' —nacui—, lo'o ná jlo ti' na' mala ndyaa lo'o ngu' jii' ndyaa.

¹⁴ Lo'o ndye nchcui' María lo'o xca bi', nguxña'a cho' nde chu' cho', lo'o li' na'a cho' cha' ndu Jesús nde bi', pana ná ndyuloo María jii' yu.

¹⁵ Li' nchcuane Jesús jii':

—¿Ni cha' laca lye tsa ndyunaa nu'u? —nacui yu jii' nu Maria bi'—. ¿Ti jii' ncl yana nu'u ndya'a?

Ngua ti' María cha' nu ca jii' yaca tyacala' laca nu ndu bi', bi' cha' nchcui' lo'o yu li':

—Si nu'u laca nu ngulotsu' jii' jyo'o nu nguatsi' re, cusu' —nacui jii' yu—, cua'ni nu'u cha' tso'o cuacha' clya xi 'na mala ndyaa lo'o nu'u jii', cha' li' tsaa lo'o na' jii' jyo'o bi' chaca se'j su tso'o la.

¹⁶ —¡María! —nacui Jesús jii' li'.

Lo'o li' nguxtyacui María na'a su ndu Jesús.

—¡Raboni! —nacui. (Sca cha' hebreo laca; La Mstru 'na, jua'a nti' ñacui cha' bi'.)

¹⁷ Li' nchcui' Jesús lo'o María:

—Ná cala' nu'u jna' cha' tya lyiji tya'a na' nde cua ca su ntucua Sti na' —nacui—. Nu juani, yaa clya nu'u su ndii' nu xa' la ñati' nu cua ngusñi cha' 'na, yaa cacha' nu'u jii' ngu' bi', cha' cua tyacui ti na' tya'a na' ca su ntucua ycuí Ndyosi Sti na', nu laca Sti ma. Tya'a na' ca su ntucua ycuí Ndyosi nu Xu'na na', nu bi' nu laca ycuí Ndyosi nu Xu'na ma.

¹⁸ Li' ndyaa María Magdalena su ndii' ngu' nu ngua tsa'a jii', ndyaa cacha' jii' ngu':

—Cua na'a na' jii' ycuí' nu Xu'na na tsa —nacui.

Lo'o li' nda nu cuna'a bi' cha' lo'o ngu', lcaa ña'a cha' nu cua nacui Jesús jii'.

Xa' la tyempo lo'o ndu'u tucua Jesús slo ñati jii'

¹⁹ La cui' talya tsa clyo jii' semana bi', cua nga'a ya' ni'j su ndyu'u ti'j ngu' nu ngua tsa'a jii' Jesús, cha' ntsii' ngu' jii' ngu' judío. Li' yaa Jesús, ndatu slo ngu' bi'.

—Ti ti tyi'j tyiquee ma, ná culacua tsa ti' ma —nacui yu jii' ngu' bi'.

²⁰ Li' ngulu'u Jesús tyuu ya' yu jii' ngu', ngulu'u yu sii' yu jii' ngu', su ngua quicha yu. Lo'o na'a ngu' nu ngua tsa'a jii' ycuí' nu Xu'na ngu', tso'o tsa ntsu'u tyiquee ngu' li'.

²¹ Chaca quiya' nchcui' Jesús lo'o ngu' li':

—Tí ti tyi'í tyiquee ma, ná culacua tsa ti' ma —nacu' yu ji'í ngu'—. Ñi'ya lo'o nda Sti na' 'na liyaa chalyuu, jua'a ta na' ji'í ma cha' tsa ma tyucui ña'a chalyuu.

²² Ngulo tu'u Jesús lo ngu' bi' li'.

—Tyanu Xtyi'í ycuí' Ndyosi ne' cresiya ji'í ma juani —nacu' yu ji'í ngu' bi'—.

²³ Cua'ni clyu ti' ycuí' Ndyosi ji'í qui'ya nu ntsu'u ji'í ñati lo'o chcuí' ma lo'o ngu' cha' cua'ni clyu ti' Ni ji'í ngu', lo'o jua'a tyanu qui'ya nu ntsu'u ji'í ñati lo'o chcuí' ma lo'o ngu' cha' ná cua'ni clyu ti' Ni ji'í ngu'.

Na'a Tomás ji'í ycuí' Jesús

²⁴ Cua ntsu'u sca nu qui'yu tya'a nu tii tyucuaa tya'a ngu', nu naa Tomás nu Culaca'. Ná lo'o Tomás ndi'í lo'o nu xa' tya'a ngu' nu ngua tsa'a bi', nu lo'o ndyaa Jesús slo ngu'.

²⁵ Li' nacu' ngu' tya'a ngua tsa'a ji'í Tomás:

—Cua na'a ya ji'í ycuí' nu Xu'na na —nacu' ngu'.

Li' nchcuí' Tomás lo'o ngu':

—Lo'o cua na'a na' ca su ngujuo' ngu' clavo ya' ycuí', li' jlya ti' na' cha' la cui' yu laca bi' —nacu'—. Lo'o cua ndyojo' sne ya' na' cuityu su ngujuo' ngu' clavo ya' yu, lo'o cua ndyojo' ya' na' ca su ntucua cuityu sii' yu, ca li' jlya ti' na' —nacu' Tomás.

²⁶ Li' cua ndu'u scua snu' tsa, ndyalaa ngu' nu ngua tsa'a ji'í Jesús toni'í chaca quiya'; lo'o Tomás ndi'í lo'o ngu' li'. Cua ndyacu' toni'í, li' ndyatí Jesús ni'í jua'a ti, ndyatú yu slo ngu' bi'. Li' nchcuí' yu lo'o ngu':

—Tí ti tyi'í tyiquee ma.

²⁷ Li' nchcuí' Jesús lo'o ycuí' Tomás:

—Cuaa nu'u ca nde, cojo' sne ya' nu'u su ntucua cuityu ya' na' —nacu'—.

Ña'a tso'o nu'u su ntucua cuityu ya' na' re. Cuaa nu'u, cojo' ya' sii' na'. Nga'aa cua'ni nu'u cha' ná jlya ti' nu'u 'na, taca jlya tso'o ti' nu'u 'na juani —nacu' Jesús.

²⁸ —Xu'na na' laca nu'u, cusu' —nacu' Tomás ji'í Jesús—, lo'o jua'a Ndyosi jna' laca nu'u.

²⁹ —Jlya ti' nu'u juani cha' cua na'a nu'u jna' —nacu' Jesús ji'í Tomás—, pana tso'o la caca tyiquee ñati nu jlya ti' 'na lo'o bilya ña'a ngu' 'na.

Ni cha' laca cua nscua quityi re

³⁰ Chañi cha' ngua'ni Jesús quiña'a la cha' tlyu cha' cube ti' ñati ji'í ycuí' Ndyosi Sti yu. Na'a ngu' nu ngua tsa'a ji'í cha' bi', masi ná nchcuí' quityi re cha' ji'í laca cha' bi'.

³¹ Cha' nu nscua lo quityi re ni, nscua bi' cha' taca jlya ti' ma cha' Jesús laca Cristo nu cua nda ycuí' Ndyosi ji'í liyaa chalyuu, cha' taca xñi ma cha' ji'í Jesús, cha' laca yu nu sca ti Sñi' ycuí' Ndyosi. Li' caja chalyuu tso'o nu ná nga'a cha' tye ji'í ma chacuayá' ji'í ycuí' Jesús.

21

Ngutu'u tucua Jesús su ndu ngu' to' tayu'

¹ Tiya' la xi xa' ngulu'u loo Jesús ji'í nu ngu' nu ngua tsa'a ji'í, nu lo'o ndyaa ngu' nde to' tayu' Tiberias. Ndi'ya ngua cha' bi':

² Tsa tlyu ti' ndyaa Simón Pedro, lo'o Tomás nu Culaca', lo'o Natanael ngu' quichí Cana, sca quichí nu ndi'í nde loyuu su cuentya Galilea; lo'o sñi' Zebedeo, lo'o tya tyucuaa tya'a ngu' nu ngua tsa'a ji'í Jesús, ndyaa ngu' to' tayu' bi'.

³ Li' nacui Simón Pedro jii' ngu' bi':

—Tsa na cuta cualya —nacui.

—Tsa taju ti na tsa na lacua —nacui ngu' jii' tya'a ngu' li'.

Ndyatí ngu' ne' yaca ni' ndyaa ngu' li', pana ná sca na ngujui jii' ngu' ndyaa ngu' talya bi'.

⁴ Tsa cua cuxee ti chaca tsa, li' ndu Jesús to' tayu'. Tya ntsu'u ngu' lo hitya, pana ná jlo ti' ngu' nu ngua tsa'a jii' yu si la cui' Jesús laca nu ndu to' tayu' bi'.

⁵ Li' ngusi'ya lo'o Jesús jii' ngu':

—¿Ha ngujui xi na cacu ma, La?

—Ná sca na ngujui jii' ya tsiya' ti —nacui ngu' jii' yu li'.

⁶ Li' nchcui' Jesús lo'o ngu' nu ntsu'u lo hitya bi':

—Cú ma taraya jii' ma nde la'a tsu' cui, tsu' bi' caja xi cualya jii' ma —nacui yu.

Ngua'ni ngu' jua'a, lo'o nga'aa ngua jii' ngu' tyojolaqui ngu' jii' taraya tyaa nde ne' yaca ni' bi'; quiña'a tsa cualya ndyatí ne' taraya jii' ngu'.

⁷ Li' nchcui' nu qui'yu nu ngua tsa'a jii' Jesús nu tyaca'a tsa jii' yu, nacui jii' Pedro:

—Nu ndu ca bi' laca ycui' nu Xu'na na —nacui.

Nu lo'o ndyuna Pedro cha' bi', li' ndyacu' ste' cha' quichi' ti ndyu'ni cña, ngutacuá Pedro ndyú lo hitya, ngutu'u to' tayu'.

⁸ Tiya' la ngutu'u nu xa' la ñati' bi' lo'o yaca ni'; ndyolaqui ngu' jii' taraya ngutsa'á ntsu'u cualya ne', ngutu'u ngu' to' hitya. Ná tyijyu' ntsu'u ngu' to' tayu' bi', cuayá' sca siyento metro ti ndyaa ngu' lo hitya bi'.

⁹ Lo'o ngua'ya ngu' to' hitya, ngutu'u ngu' ne' yaca ni' bi', li' na'a ngu' cha' cua laca ndyu'u tu'u quii' nchcubi'; nscua cualya nchqui'i lo quii', lo'o xi xlyá nscua.

¹⁰ Nchcui' Jesús lo'o ngu' li':

—Tyaa lo'o ma xi cualya nu ngujui jii' ma ca nde —nacui yu jii' ngu'.

¹¹ Li' ndyatí Pedro ne' yaca ni', ngujolaqui taraya ngutu'u ca lo yuu btyi; ngutsa'á ne' taraya bi' ntsu'u cualya tonu. Sca siyento cla'be ntucua sna tya'a cualya ndyatí ne' taraya jii' ngu', ni ná ngutaa' taraya, masi quiña'a tsa cualya ndyatí ne'.

¹² —Tyaa ma cacu ma msaa —nacui Jesús jii' ngu' bi' li'.

Pana ná tucui ngua ti' xcuane jii': ¿tilaca laca nu'u? Jlo ti' ngu' cha' la cui' Jesús nu Xu'na ngu' laca yu bi'.

¹³ Li' ndyaa Jesús slo ngu', ndaya' xlyá cha' ta yu cacu ngu' bi'; jua'a lo'o cualya nda yu ndyacu ngu'.

¹⁴ Cua ngua sna quiya' li' nu ngulu'u loo Jesús jii' nu ngu' nu ngua tsa'a jii', tya lo'o ndyu'u yu chaca quiya' lo'o ngujui yu.

Nchcui' Jesús lo'o Simón Pedro

¹⁵ Lo'o ndye ngua'ni ngu' msaa, li' nchcuane Jesús jii' Simón Pedro:

—Simón, sñi' Juan —nacui Jesús jii'—, ¿ha ntsu'u la tyiquee nu'u ña'a jna'? ¿Ha ntsu'u la tyiquee nu'u ña'a jii' tya'a tso'o nu'u?

Li' nguxacui Pedro cha' jii' Jesús:

—Cua jlo ti' nu'u, Xu'na, cha' ntsu'u tsa tyiquee na' ña'aa jinu'u —nacui Pedro jii'.

—Culu'u nu'u cha' na jii' ñati' nu ngusñi ca ti cha' bi' lacua, ñi'ya lo'o ña'asii nu'u jii' na'ni cuañi' scu' nu'u —nacui Jesús jii' Pedro.

¹⁶ Xa' nchcui' Jesús lo'o chaca quiya':

—Simón, sñi' Juan —nacuj—, ¿ha chañi cha' h̄i cha' ntsu'u tyiquee nu'ū ña'a 'na?

—Xu'na, cua jlo ti' nu'ū cha' ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a jinu'ū —nacuj Pedro j̄i' Jesús.

—Ña'as̄i' nu'ū j̄i' ñati' 'na lacua —nacuj Jesús j̄i' li'.

¹⁷ Cua ngua sna quiya' nu nchcuane Jesús j̄i':

—¿Ha chañi h̄i cha' ntsu'u tyiquee nu'ū ña'a 'na?

Cua xñi' ti' Pedro cha' cua sna quiya' nchcuane Jesús j̄i' si chañi cha' ntsu'u tyiquee ña'a j̄i' yu, bi' cha' nchcui' ndi'ya:

—Lcaa ca cha' jlo ti' nu'ū, Xu'na —nacuj Pedro j̄i' yu—. Cua jlo ti' nu'ū cha' ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' jinu'ū.

—Culu'u nu'ū cha' 'na j̄i' ñati' 'na lacua —nacuj Jesús j̄i'—.

¹⁸ Liñi tsa cha' nu ta na' lo'o nu'ū juani, cha' nu lo'o ngua cuañi' nu'ū ni —nacuj Jesús—, li' ngua j̄i' ycu' ca nu'ū sca' nu'ū juata ndi' s̄i' nu'ū, ngua jinu'ū tsa macala su nti' nu'ū tsa li'; pana lo'o casu' nu'ū, li' xquiñi' nu'ū scu' cha' sca' tachaa ngu' xa' chalyuu jinu'ū, li' tsa lo'o ngu' jinu'ū macala su ná nti' nu'ū tsa.

¹⁹ Nacuj Jesús jua'a cha' caca cuayá' ti' Pedro ñi'ya ña'a cuju' ngu' j̄i' ca tiya' la; xqui'ya cha' cajaa Pedro jua'a, bi' cha' lye la cua'ni tlyu xa' ñati' j̄i' ycu' Ndyosi li'.

—Tya'a nu'ū lo'o na' lacua —nacuj Jesús j̄i' Pedro li'.

Nu qui'yu nu tyaca'a tsa j̄i' Jesús

²⁰ Li' nguxña'a Pedro ca su ndi' nu xa' la tya'a ngu', na'a cha' lca'a nu qui'yu nu ngua tsa'a j̄i' Jesús, nu tyaca'a tsa j̄i' yu, lijya lca'a bi' j̄i' ngu'. La cui' bi' laca nu tya tsubi' la nguxni yane nde chu' cha' caca cacua la slo Jesús su ndyacu ngu' s̄i', cha' nchcuane j̄i' Jesús ndi'ya: “¿Xu'na, tilaca laca nu cuju' crediya jinu'ū j̄i' ngu' cuxi?” nacuj.

²¹ Na'a Pedro cha' lca'a nu qui'yu bi' j̄i' ngu', bi' cha' nchcuane Pedro j̄i' Jesús:

—¿Na ca caca j̄i' yu bi' nde loo la? —nacuj Pedro j̄i'.

²² Nguxacuj Jesús cha' j̄i' Pedro li':

—Ná culacua tsa ti' nu'ū —nacuj yu j̄i'—. Si nti' na' cha' tyanu yu chalyuu re ni jacua' nu tyaa na' chaca quiya', ná ntsu'u cha' cube ti' nu'ū j̄i' cha' bi' —nacuj Jesús—. Nu'ū ni, tya'a nu'ū lo'o na'.

²³ Lo'o ndyuna ngu' nu ndyaca tsa'a j̄i' Jesús cha' bi', nchcui' tsa ngu' lo'o tya'a ngu' cha' nga'aa nscua cha' cajaa nu qui'yu bi' ngua ti' ngu'. Pana liñi la cha', ná nacuj Jesús cha' ná cajaa chca; tsa bi' ti cha' nacuj yu: “Ná culacua tsa ti' nu'ū. Si nti' na' cha' tyanu yu chalyuu re ni jacua' nu tyaa na' chaca quiya', ná ntsu'u cha' cube ti' nu'ū”. Tsa bi' ti cha' nda Jesús lo'o ngu'.

²⁴ Lo'o na' laca nu qui'yu nu ngua tsa'a j̄i' Jesús bi'. Na' nguscua cha' re lo quityi, lo'o jlo ti' na' cha' liñi tsa nchcui' na' lo'o ma. Jlo ti' na' cha' liñi laca lcaa cha' nu nscua na' re.

²⁵ Lo'o jua'a tya ntsu'u quiña'a la cha' nu ngua'ni Jesús; si lo quityi scua ngu' cha' j̄i' lcaa ca cha' nu ngua'ni Jesús nu lo'o yaa yu nde chalyuu, ná tyu' scua tyucui' ña'a chalyuu cha' tyuco'o quityi bi', nti' na'. Tsa lo cua ti cha' nscua na' re.

Ndi'ya ngua'ni ñati tya clyo lo'o ngua tsa'a ngu' ji'i Jesús

Nchcui' Jesús cha' caa Xtyi' ycu' Ni

¹ Tya tsubi' la cua nscua na' sca quityi nu ndyaa slo nu'u, Teófilo. Quityi bi' ndacha' ji'i cua ña'a ca cña nu ngua'ni Jesús, cua ña'a ca cha' nu ngulu'u Jesús tya lo'o nguxana ndyu'ni yu cña,

² Icaa cha' nu ngua'ni yu lo'o nguti'i yu nde chalyuu. Bilya tyaa Jesús ca slo ycu' Ndyosi lo'o ngusubi yu ji'i nu tii tyucuaa tya'a ngu' nu tsaa chcui' cha' ji'i ycu' yu nde chalyuu. Nguxtyucua Xtyi' ycu' Ndyosi ji'i Jesús lo'o ngulo yu cña ji'i nu tii tyucuaa tya'a ngu' bi', ñi'ya ntsu'u cña nu cua'ni ngu' bi'.

³ Lo'o cua ngujuu Jesús, ndyu'ú yu chaca quiya', li' ndu'u tucua yu slo ngu' bi'. Tya tu'ba tsa ndya'a Jesús chalyuu, lo'o jua'a tyuu quiya' ndu'u tucua yu slo ngu' bi'; tso'o tsa ngulu'u yu ji'i ngu' cha' chañi cha' cua ndyu'ú yu chaca quiya'. Lo'o jua'a ngulu'u yu ji'i ngu' bi' ñi'ya nu caca ycu' Ndyosi loo ne' cresiya ji'i ñati.

⁴ Bilya tyaa Jesús lo'o nchcui' yu lo'o ngu' bi', cha' tyanu ngu' quichi Jerusalén.

—Jatya ma ca quichi re —nacui Jesús ji'i ngu'—, ña'a cuayá' nu caa Xtyi' ycu' Ndyosi cha' tyanu Ni ne' cresiya ji'i ma, ñi'ya nchcui' Sti na' tya sa'ni la; jua'a nda na' la cui' ti cha' lo'o ma tsubi' ti.

⁵ Clyo cua ntyucuatya Juan ji'i ñati lo'o hitya ti; pana cua tyalaa ti tsa nu caa Xtyi' ycu' Ndyosi cha' tyanu ne' cresiya ji'i ma, jua'a tyucuatya ycu' Ndyosi ji'i ma.

Ndyaa Jesús nde cua

⁶ Li' Icaa tya'a ngu' cua ndyu'u ti'i ngu' se'i ti, nchcuane ngu' bi' ji'i Jesús li': —Xu'na —nacui ngu'—, ¿ha si'i juani nu cua'ni nu'u cha' tyanu cha' ji'i cua, cha' caca ya loo ji'i loyuu su cuentya quichi tyi ya chaca quiya', cha' la cui' ngu' Israel laca ya?

⁷ Nguxacui Jesús cha' ji'i ngu' bi' li':

—Ná ndyi'ya ma chacuayá' cha' caca cuayá' ti' ma ni tsa caca, ni tyempo caca nu cua'ni ycu' Ndyosi cña. Sca ti ycu' Ndyosi Sti na' jlo ti' cha' bi', nguxtyanu tso'o Ni cha' ji'i.

⁸ Juani xa' chcui' na' lo'o ma, cha' caja ñi'ya cua'ni ma nu lo'o tyanu Xtyi' ycu' Ndyosi ne' cresiya ji'i ma, cha' li' taca chcui' ma cha' tso'o lo'o Icaa ñati, nu cha' ji'i ycu' na'. Chcui' ma lo'o ngu' nde quichi Jerusalén, jua'a lo'o ngu' loyuu su cuentya Judea, jua'a lo'o ngu' loyuu cacua ti nu naa Samaria bi'; chcui' ma lo'o ngu' Icaa quichi su ndi'i ngu' chalyuu.

⁹ Lo'o cua ndye nchcui' Jesús cha' bi', laja lo'o na'a ngu' ji'i ndyiqui'ya ycu' Ndyosi ji'i yu ndyaa yu nde cua li'. Ndyacu' sca coo hichu' yu cha' nga'aa tyaca' ña'a ngu' ji'i yu.

¹⁰ Hora nu ndyaa bi', li' nguxña'a ngu' nde cua. Lo'o ti ndu tucua tya'a ñati nu ngati ste'. Ndu ngu' slo ngu' bi' li',

¹¹ nchcui' ngu' lo'o ngu' bi':

—Cu'ma ngu' Galilea —nacui ngu'—, ¿ni cha' laca ndu ma ña'a ma nde cua? —nacui ngu'—. Jesús nu nguxtyanu ca ti ji'i ma cua ndyaa nde cua, tya caa yu lo yuu chaca quiya'. Ñi'ya nu tyaca' lo'o ndyaa yu, jua'a tyaca' lo'o caa yu chaca quiya' —nacui ngu' nu ngati ste' bi' li'.

Ngusubi ngu' ji'i Matías cha' cua'ni cña loo Judas

¹² Li' ndu'u ngu' nde lo cuati Olivos, nguxtyuu ngu' nde quichi Jerusalén. Cacia ti ndi'i quichi; ná ntsu'u chacuayá' ji'i ngu' judío cha' tsa' ngu' tyijyu' la tsa' ta'a, nu lo'o ndi'i cña' ngu'.

¹³ Yala ti ndyalaa ngu' quichi' bi', li' ndyaa ngu' ni'i' tucua ba'a su ndi'i ngu': ndyaa Pedro, lo'o Jacobo, lo'o Andrés, lo'o Felipe, lo'o Tomás, lo'o Bartolomé, lo'o Mateo, lo'o chaca Jacobo sñi' Alfeo, lo'o Simón nu ngua sca ngu' ji'i taju cananista, lo'o Judas tya'a Jacobo.

¹⁴ Stu'ba ti nclacua ti' ngu' bi', lu'ba ti nchcui' ngu' lo'o ycui' Ndyosi. Lo'o tya'a Jesús ndi'i lo'o ngu' bi', lo'o María xtya'a Jesús, lo'o tyuu tya'a nu cuna'a nu ndya'a lo'o yu.

¹⁵ Ngua sca tsá ndyu'u ti'i lcaa ñati nu cua ngusñi cha' ji'i Jesucristo ca quichi' bi'; sca siyento ntucua calaa tya'a ñati ntsu'u nu ngutu'u ti'i tsá bi'. Li' ndatu Pedro cha' chcui' yu lo'o ngu' bi':

¹⁶ —Cu'ma tya'a ndi' na re —nacui Pedro ji'i ngu' bi'—, nu ngua sa'ni nguxtyucua Xtyi'i ycui' Ndyosi ji'i jyo'o cusu' David lo'o nguscua jyo'o bi' lo quityi ñi'ya caca cña nu cua'ni jyo'o Judas nde loo la. Ycui' Judas ngulu'u tyucuii ji'i ngu' xña'a lo'o ngusñi ngu' ji'i Jesús preso; pana ñi'ya nu ndyanu cha' caca ji'i yu, jua'a ngua cha' bi'.

¹⁷ Stu'ba ti nguta'a jyo'o Judas lo'o na, stu'ba ti ngua'ni yu cña lo'o na nquicha'.

¹⁸ Lo'o li' ndyaa jyo'o bi' ngüi'ya sca yuu lo'o caya' nu nda ngu' ji'i yu cha' ngua'ni yu cha' cuxi, nu lo'o ndyujui' yu cresiya ji'i Jesús ji'i ngu' xña'a bi'. Ycui' ca yu nguxtyú yu ji'i yu lo yuu, ngutaa' ne' yu ndu'u tri se'i yu, ngujuii yu li'.

¹⁹ Hora ti ngua cuayá' ti' lcaa ngu' quichi' Jerusalén, bi' cha' nchcui' ngu' cha'cña ji'i ngu' cha' Acéldama naa yuu su nclyu yu; ndi'ya ndyu'u cha'cña bi': “Yuu su ndyalú tañi ñati”.

²⁰ Lo'o jua'a ngutu'u tucua cha' nu nguscua jyo'o cusu' lo quityi Salmos nu nchcui' ndi'ya:

Laja ti tyanu tyi yu,

nga'aa tyanu ñati lu'ú cajua.

Lo'o xa' nchcui' quityi bi' chaca quiya':

Cua'ni xa' ñati cña su ndu yu.

Jua'a nchcui' quityi bi' —nacui Pedro ji'i ngu'—,

²¹⁻²² bi' cha' juani tso'o si cua'ni xa' ñati tya'a na cña loo jyo'o Judas. Ñati bi' caca sca ngu' tya'a na nu ndya'a lo'o na lcaa tsá lo'o nguti'i Jesús lo'o na chalyuu re. Ndyaa yu lo'o na, masi clyo lo'o ntyucuatya jyo'o Juan ji'i ñati, masi tsubi' ti lo'o ndu'u Jesús ndyaa nde cua. Ñati bi' cua na'a ñi'ya ngua lo'o ndyu'ú Jesús chaca quiya' lo'o cua ngujuii, bi' cha' taca chcui' yu lo'o xa' ñati cha' caca cuayá' ti' ngu' ñi'ya nu ngua cha' bi'.

²³ Li' ngusubi ngu' tucua tya'a nu qui'yu; sca yu nu naa José Barsabás nu nchcui' ngu' cha' Justo naa yu, lo'o chaca yu nu naa Matías.

²⁴ Li' nchcui' lcaa ngu' bi' lo'o ycui' Ndyosi:

—Ndyosi nu Xu'na ya —nacui ngu'—, jlo ti' nu'u ñi'ya nu ntsu'u tyiquee lcaa ñati chalyuu. Culú'u nu'u ji'i ya ti ji'i nu tucua tya'a nu qui'yu re nu cua ngusubi ycui' nu'u ji'i,

²⁵ cha' taca tsa' yu bi' xa' quichi, cha' chcui' yu cha' jinu'u cña su ndu jyo'o Judas nquicha'. Na cua nguxtyanu jyo'o bi' cña cha' xña'a tsa' bi', lo'o li' ndyaa ca su ndyanu cha' tsa'.

²⁶ Li' ngua'ni ngu' sca cña cha' ngusubi ngu' ji'i tsaca ngu', ti ji'i tyanu cña bi'. Jua'a nquijeloo ji'i ngu' cha' Matías caca ñati bi'. Li' stu'ba ti ndya'a yu bi' lo'o nu tii chaca tya'a ngu' cha' caca tya'a ngu' nu nda Ni cña ji'i cha' chcu' cha' ji'i Jesucristo nde lo yuu chalyuu.

2

Ndyalaa Xtyi'iyui' Ndyosi

¹ Ngua tsa ta'a Pentecostés, sca ta'a ji'i ngu' judío, li' ndyu'u ti'i lcaa ñati nu ngusni cha' ji'i Jesucristo ca bi' se'i ti.

² Hora ti nguañi nde ne' ni'i su nga'a ngu' ñi'ya laca lo'o lye tsa ndyaca cui'i. Lcaa ngu' bi' ndyuna ngu' lo'o nguañi bi'.

³ Li' ndu'u tucua tyuu tya'a na ñi'ya slu quii' ti ña'a, ngutacui bi' lo xlya hique lcaa ngu' bi';

⁴ Jua'a ngua lo'o ndyanu Xtyi'iyui' Ndyosi ne' cresiya ji'i lcaa ngu' bi'. Li' nguxana nchcu' ngu' cha'cña ji'i xa' ñati, cha' Xtyi'iyui' Ndyosi ngua'ni lo'o ngu' cha' ngua ji'i ngu' li'.

⁵ Tyempo nu ndyaca ta'a bi' nde quichí Jerusalén ndi'i quiña'a tsa ngu' judío; ngutu'u ngu' lijya ngu' tyuu quichí loyuu tyijyu', cha' ndu'ni tlyu ngu' bi' ji'i yui' Ndyosi.

⁶ Li' nguxana ndyu'u ti'i ngu' bi' ca su ndañi cha' bi'. Ná ngua cuayá' ti' ngu' bi' tsiya' ti ñi'ya nu ngua, cha' lcaa ngu' tyijyu' ndyuna ngu' cha' nchcu' nu ñati ji'i Jesucristo bi' cha'cña ji'i yui' ca ngu' tyijyu' bi'.

⁷ Ndube tsa ti' ngu' tyijyu' bi' li', ngulacua tsa ti' ngu' bi':

—¿Ha si'i xcu' ngu' quichí su cuentya Galilea laca ngu' jua? —nacu' ngu' bi' lo'o tya'a ngu'—.

⁸ ¿Ni cha' laca ndyuna na nchcu' ngu' jua cha'cña ji'na? —nacu' ngu'—.

⁹ Quiña'a tsa quichí ndu'u na: laca na ngu' Partia, ngu' Media, ngu' Elam, ngu' Mesopotamia, ngu' Judea, ngu' Capadocia, ngu' Ponto, ngu' loyuu su cuentya Asia,

¹⁰ ngu' Frigia, ngu' Panfilia, ngu' Egipto, ngu' Africa nu ndi'i nde loo la ji'i quichí Cirene; lo'o jua'a ngu' romano, lo'o ndi'i ngu' bi' ca nde —nacu' ngu' bi'—. Ntsu'u nu laca sñi' ngu' judío tya'a na, lo'o jua'a ntsu'u xa' ngu' romano nu stu'ba ti ndyu'ni tlyu ji'i yui' Ni lo'o na.

¹¹ Lo'o jua'a ndi'i ngu' Creta, ndi'i ngu' Arabia. Pana lcaa na lo'o tya'a na ndyuna na nchcu' ngu' cha'cña ji'na, stu'ba ti ndyuna na lcaa ña'a cha' tlyu nu ngua'ni yui' Ndyosi.

¹² Ndube tsa ti' lcaa ngu' bi'. Ná jlo ti' ngu' tsiya' ti na ca ngua. Tya nchcu' ngu' lo'o tya'a ngu' li':

—¿Na laca ndyaca re? —nacu' ngu' bi'.

¹³ Lo'o jua'a nxyí lo'o xa' la ñati ji'i ñati ji'i Jesucristo bi':

—Cu'bi tsa ngu' jua cha' nchcu' ngu' jua'a —nacu' ngu'.

Cha' nu nchcu' Pedro lo'o ngu'

¹⁴ Lo'o li' ndu Pedro lo'o nu tii chaca tya'a ñati bi', cui' nchcu' yu lo'o nu ngu' quiña'a bi' li':

—Ngu' cusu' cu'ma, ngu' judío —nacu' Pedro—, lo'o lcaa cu'ma nu ndi'i nde quichí Jerusalén juani —nacu' yu—, cua'a jyaca ma' ji'i cha' nu nchcu' na' lo'o ma' —nacu' yu—.

¹⁵ Cu'bi cuare, nti' ma; pana si'i na cu'bi cuare, cha' hora cua caa nde tlyu ti laca juani.

¹⁶ Ndi'ya ndyaca cha' re: na cua ngua cha' tlyu bi', ñi'ya nu nchcu' cha' nu cua nguscua jyo'o cusu' Joel nu ngua sa'ni la. Ndi'ya nchcu' quityi bi':

17 Tyempo nde loo la lo'o cua tye ti chalyuu, nacuj ycui' Ndyosi, ta na' Xtyi'i ycui' na' cha' tyanu ne' cresiya ji'i ñati chalyuu, nacuj Ni. Li' ta sñi' ma' cha' jna' lo'o ngu'.

Lo'o jua'a ña'a ngu' cuañi' cha' tlyu nu ndu'ni ycui' Ni, culu'u na' cha' tlyu bi' ji'i ngu'; lo'o jua'a chcu' xcalá ngu' cusu'.

18 Ta na' Xtyi'i ycui' na' cha' tyanu ne' cresiya ji'i lcaa ñati nu ndu'ni cña nu nclyo na' ji'i ngu' bi', nacuj Ni.

Li' chcu' ñati bi' lcaa cha' nu ta na' lo'o ngu' cha' chcu' ngu'.

19 Cua'ni na' cha' tlyu nde cua, lo'o jua'a cua'ni na' cha' tlyu nde lo yuu;

lye tyalú tañi li', tyaquj quii' tonu, xcui' snii caca nde lo yuu, nacuj Ni.

20 Na' laca ycui' nu Xu'na ma';

cua tyalaa ti tsá lo'o cua'ni cuayá' na' ji'i lcaa ñati chalyuu.

Cua'ni na' cha' tyacu' lo xee cuichaa,

cha' nga'a ña'a caca co', ñi'ya tañi ña'a, nacuj Ni.

Sca tsá tlyu tsa caca bi', liñi caca cuayá' ti' lcaa ñati chalyuu lo'o tyalaa tsá bi'.

21 Pana cua'ni lyaá na' ji'i lcaa ñati nu ndijña cha' clyu ti' na.

Jua'a nchcu' ycui' Ndyosi. Nguscua jyo'o Joel cha' bi' lo quityi —nacuj Pedro—.

22 'Cu'ma' ngu' Israel —nacuj yu—, cua'a jyaca ma' ji'i cha' nu chcu' na' lo'o ma' juani: Ngu' Nazaret laca Jesús. Nguxtyucua ycui' Ni ji'i yu lo'o ngua'ni yu xcui' cña tonu ca slo ma'. Ngulacua tsa ti' ma' lo'o na'a ma' cña tonu bi', lo'o ngua cuayá' ti' ma' cha' xcui' cña ji'i ycui' Ndyosi ngua.

23 Cua sa'ni la cua jlo ti' ycui' Ndyosi, tya li' cua nchcu' Ni ñi'ya nu caca ji'i Jesús. Ndacha' lo Ni ji'i ngu' cha' cujuu ñati cuxi ji'i ycui' Jesús. Jua'a ngua li'; tsubi' ti ngusñi ma' ji'i yu, ngujui' ca'a ma' ji'i yu lo crusi. Cua ndyujui ma' ji'i yu lo'o nda ma' cña ji'i ñati cuxi bi', cha' cua ngua'ni ngu' cña cuxi bi' cuentya ji'i ma', ñi'ya nu nacuj Ni cha' caca.

24 Pana ná nscua cha' tyanu Jesús ne' cuaa ña'a jyo'o ti yu, bi' cha' ngua'ni ycui' Ndyosi Sti yu cha' ndyu'u yu chaca quiya'.

25 Cua ntsu'u chaca cha' nu nguscua jyo'o cusu' David sa'ni la nu nchcu' cuentya ji'i Jesús ndi'ya:

Xu'na, nacuj yu, xcui' ndya'a nu'u lo'o na';

cacua tsa nga'a nu'u slo na', cha' caca tlyu tyiquee na' lo'o nxyucua nu'u jna';

26 bi' cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee na', jua'a tso'o tsa nchcu' na' xqui'ya nu'u, cha' chaa tsa ti' na'.

Ti' ti ndi'i tyucui ña'a na' xqui'ya cha' ndi'i nu'u cha' ña'asii nu'u jna'.

27 Ná tyanu cresiya jna' su ndi'i jyo'o, xqui'ya cha' ná ta nu'u chacuayá' catsu' cuaña' na' jua'a ti, cha' ntsu'u tsa tyiquee nu'u ña'a nu'u jna';

28 cua ngulu'u nu'u tyucui su tsa'a na' cha' tyi'i na' ca slo nu'u.

Tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' cha' stu'ba ti tyi'i na' lo'o nu'u li'.

Jua'a nguscua jyo'o David lo quityi.

29 'Pana jlo ti' cu'ma' cha' chañi cha' ngujui David, nu jyo'o cusu' ji'na —nacuj Pedro—. Sa'ni tsa ngujui bi'; nguxatsi' ngu' ji'i li', lo'o jua'a tya ntsiya cuaa ji'i jyo'o bi' juani.

30 Tu'ba ji'i ycui' Ndyosi ngua jyo'o David bi'; jlo ti' yu cha' nda Ni cha' liñi lo'o yu lo'o nchcu' Ni cha' sca ñati tya'a nati ji'i ycui' yu cala nde loo la, bi' caca nu Cristo. Caca Cristo bi' rey, ñi'ya lo'o ngua ycui' David rey.

³¹ Ngua cuayá' ti' yu tya sa'ni la cha' ntsu'u cha' tyu'ú nu Cristo bi' chaca quiya' lo'o cua ngujuui, bi' cha' nchcui' yu cha' ná tyanu cresiya ji'í Cristo su ndi'í jyo'o, ná catsu' cuaña' Cristo li'.

³² Cha' liñi laca cha' ngua'ni ycui' Ndyosi cha' ndyu'ú Jesús chaca quiya' —nacuí Pedro—. Liñi nda ya cha' lo'o cu'ma, cha' cua na'a ya ji'í yu chaca quiya' cha' lu'ú yu.

³³ Li' ñaa ycui' Ndyosi yaqui'ya Ni ji'í Jesús cha' tyaa yu ca slo ycui' Ni. Juani ndi'í Jesús nde la'a tsu' cuí su tlyu ca su ntucua ycui' Ndyosi. Cua nda ycui' Ndyosi Sti yu Xtyi'í ycui' Ni ji'í Jesús, lo'o nu juani cua nda Jesús Xtyi'í ycui' Ni cha' tyalaa nde chalyuu. Lcaa cha' nu cua ndyuna ma, lcaa cha' nu cua na'a ma tsá juani, bi' laca cña nu ngua'ni ycui' Jesús.

³⁴ Ná ndyaa jyo'o David ña'a lu'ú ti ca slo ycui' Ndyosi, bi' cha' jlo ti' na cha' si'í cha' ji'í ycui' ca yu nchcui' cha' nu nguscua nu David bi' lo quityi, nu ndi'ya nchcui'.

Cua nchcui' ycui' Ndyosi lo'o nu Xu'na na':

“Tyucua nu'ú la'a tsu' cuí jna'.

³⁵ Caca nu'ú loo ji'í lcaa ñati nu laca tya'a cusuu nu'ú”, nacuí ycui' Ndyosi ji'í. Jua'a nguscua jyo'o David lo quityi —nacuí Pedro—.

³⁶ Ntsu'u sca cha' ji'í ycui' Jesús nu nga'a cha' ca cuayá' ti' lcaa na nu laca na ngu' Israel: La cui' Jesús nu nguju'í ca'a na ji'í lo crusi cha' cujuui na ji'í, la cui' yu bi', cua nda ycui' Ndyosi chacuayá' ji'í yu cha' caca yu Xu'na na, cha' laca yu nu Cristo.

³⁷ Lo'o ndyuna ngu' cha' nu nchcui' Pedro, ntyuju'u tsa ti' ngu' li'. Nchcuane ngu' ji'í Pedro lo'o ji'í lcaa ngu' nu ngua tsa'a ji'í Jesús tya clyo:

—¿Ñi'ya cua'ni ya juani? —nacuí ngu' ji'í ngu' bi'.

³⁸ —Tso'o si caca tyuju'u ti' ma ji'í cha' cuxi, lcaa cha' cuxi nu ntsu'u tyiquee ma xtyanu ma ji'í li' —nacuí Pedro ji'í ngu'—. Lo'o jua'a tyucuatya ngu' ji'í ma chacuayá' ji'í Jesús li'. Cuityi Ni lcaa qui'ya nu ntsu'u ji'í ma li', jua'a ta Ni Xtyi'í ycui' Ni cha' tyanu Ni ne' cresiya ji'í ma.

³⁹ Liñi tsa cha' nu nda ycui' Ndyosi lo'o ma lo'o nchcui' Ni cha' tyanu Xtyi'í ycui' Ni ne' cresiya ji'í ma, lo'o ne' cresiya ji'í sñi' ma tyanu Xtyi'í ycui' Ni, lo'o ne' cresiya ji'í ngu' nu ndi'í tyijyu' tyanu Ni; tyanu Ni ne' cresiya ji'í lcaa ñati nu cua ngusubi ycui' Ndyosi ji'í.

⁴⁰ Tya quiña'a la cha' nchcui' Pedro lo'o ngu' li'. Liñi tsa ngulo yu cña ji'í ngu':

—Xtyanu ma ji'í ñati nu ndu'ni xcui' cha' cuxi —nacuí yu ji'í ngu'.

⁴¹ Lcaa ngu' nu jlyu ti' cha' nu nchcui' Pedro lo'o ngu', ndyaa ngu' bi' cha' tyucuatya ngu' ji'í ngu' bi' chacuayá' ji'í Jesús. La cui' tsá bi' nguxana sna mil tya'a ñati ngusñi ngu' cha' ji'í Jesucristo.

⁴² Ndyuna tso'o lcaa ngu' bi' cha' nu ngulu'u ngu' nu ngua tsa'a ji'í Jesucristo tya clyo ji'í ngu'. Tso'o ntsu'u tyiquee ngu' bi', stu'ba ti ndi'í ngu', lu'ba ti nchcui' ngu' lo'o ycui' Ndyosi; stu'ba ti ndacu ngu', stu'ba ti ndyu'ni tlyu lcaa ngu' bi' ji'í Jesucristo.

Ndi'ya ngua'ni ñati ji'í Jesucristo clyo

⁴³ Ndube tsa ti' lcaa ngu' quichi' bi' ji'í cña nu ndyu'ni ycui' Ndyosi, cha' cua quiña'a cña tonu ngua'ni ngu' nu ngua tsa'a ji'í Jesucristo tya clyo chacuayá' ji'í Ni.

⁴⁴ Lcaa ngu' stu'ba ti ndi'í ngu' lo'o tya'a ngu' nu ntsu'u cha' ji'í Jesucristo, nda ngu' cha' tso'o nu ntsu'u ji'í ngu' cha' tacha ngu' ji'í tya'a ngu';

⁴⁵ ndyujui' ngu' lcaa na nu ntsu'u jil'i ngu', cha' caja cñi nu tacha ngu' jil'i tya'a ngu' nu ná ntsu'u cha' tso'o jil'i tsiya' ti.

⁴⁶ Lcaa tsá ndyu'u ti'i ngu' bi' ne' laa tonu jil'i ngu' judío, jua'a stu'ba ti ndacu ngu' bi' to' tyi tya'a ngu'. Tso'o tsa ntsu'u tyiquee ngu' bi', tso'o ti nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu',

⁴⁷ cha' ndu'ni tlyu ngu' bi' jil'i ycui' Ndyosi. Tso'o nchcui' lcaa ñati quichj jil'i ngu' bi', jua'a lcaa tsá quiña'a la ñati ngusñi ngu' cha' jil'i Jesucristo; ndyu'ni lyaá Ni jil'i ngu' bi' li'. Bi' cha' quiña'a la ñati ndyatj nu ndyu'u ti'i lo'o taju ñati jil'i Jesucristo bi' li'.

3

Ngua'ni ngu' jo'o jil'i nu quicha quiya'

¹ Ngua sca tsá ndyaa Pedro lo'o Juan ne' laa tonu. Hora cua sna nde ngusj ngua, bi' hora laca nu nchcui' ngu' loyuu bi' lo'o ycui' Ndyosi.

² Nga'a sca nu quicha quiya' to' laa, ca ña'a quicha quiya' yu nu lo'o ngula yu. Lcaa tsá ndya'a lo'o tya'a nu quicha bi' jil'i yu to' laa tonu, nu to' laa nu nda'ya tsa ña'a ndu'ni ngu' quichj jil'i. Nga'a yu to' laa ndijña yu msta jil'i ngu' nu lo'o lijya ngu' to' laa li'.

³ Cua na'a nu quicha bi' jil'i Pedro lo'o jil'i Juan, lijya ngu' cha' tsa ngu' ne' laa, ngüijña yu msta jil'i ngu' bi' li'.

⁴ Ndyatj se'j ti Pedro lo'o Juan cha' ña'a tso'o ngu' jil'i nu quicha bi'. Li' ndacha' Pedro jil'i yu:

—Ña'a nu'u xi jil'i ya —nacuj Pedro jil'i yu.

⁵ Ndyuna tso'o yu, ngua ti' yu cha' cua ta ti ngu' msta jil'i yu.

⁶ —Ná ntsu'u cñi jna' —nacuj Pedro jil'i—, chaca lo cña ntsu'u jna' cha' cua'ni na' lo'o nu'u —nacuj—. ¡Chacuayá' jil'i Jesucristo Nazaret ni!, tyatj nu'u cha' tya'a nu'u ycui' ti.

⁷ Li' ngusñi Pedro ya' yu tsu' cuj cha' xatj jil'i yu li'. Hora ti ngua tso'o quiya' yu, lo'o yane quiya' yu ngua tso'o.

⁸ Tajua' tsa ndatu yu bi', nguxana yu ndya'a yu li'; ndyatj yu ndyaa yu ne' laa tonu lo'o ngu' bi' li', ndya'a yu ndyacuá yu cha' chaa tsa ti' yu, cha' ngua tso'o quiya' yu ndya'a yu. Ngua'ni tlyu yu jil'i ycui' Ndyosi cha' ngua'ni Ni cha' ngua tso'o quiya' yu.

⁹ Cua na'a lcaa ñati jil'i yu ne' laa, cha' tso'o ti nchca ndya'a yu, cha' ndyu'ni tlyu yu jil'i ycui' Ndyosi.

¹⁰ Nslo ngu' jil'i yu, cha' la cui' yu quicha quiya' nu cua nchca'a to' laa bi' ndijña yu msta jil'i ngu' lcaa tsá laca yu bi'. Ndube tsa ti' ngu' li', ngulacua tsa ti' ngu' cha' cua ngua tso'o quiya' yu.

Cha' nu nda Pedro lo'o quiña'a ñati

¹¹ Ndu Pedro lo'o Juan to' laa tonu su nacuj ngu' “Corredor jil'i Salomón” li'. Lo'o nu qui'yu nu ngua tso'o quiya' bi' ni, ndu yu lo'o ngu'; ña'a ti nga'a yu ngusñi yu ya' ngu' bi'. Li' quiña'a tsa ngu' quichj ngusna lijya slo ngu' bi', cha' ndube tsa ti' nu ngu' quiña'a bi' ñi'ya nu ngua, cha' ngua tso'o quiya' yu quicha bi' li'.

¹² Cua na'a Pedro jil'i ñati cha' quiña'a tsa ngu' ndyalaa ngu' slo. Li' nchcui' Pedro lo'o ngu' quiña'a bi' ñi'ya nu ngua jil'i nu quicha bi':

—Cu'ma ngu' Israel —nacuj Pedro jil'i ngu'—, ¿ni cha' laca ndube tsa ti' ma? —nacuj—. Na ndu ti ma nxña'a tsa ma jil'i ya —nacuj—. Ndube tsa ti' ma ña'a ma na ca ndyaca jil'i nu qui'yu re. Nacuj ma cha' nchca tsa jil'i ya; ngua'ni ya cha' ndyaca tso'o yu re xqui'ya cha' tso'o tsa cha' nu ndu'ni ya lcaa tsá, nti' ma. Si'i jua'a. Jesús laca nu ngua'ni cha' ndyaca tso'o quiya' yu re.

13 Ycui' Ndyosi Sti na ni, la cui' Ni laca nu ngua'ni tlyu jyo'o cusu' ji'na jil'i tya sa'ni la, masi jyo'o Abraham, masi jyo'o Isaac, masi jyo'o Jacob; lcaa jyo'o cusu' ji'na ngua'ni tlyu ngu' jil'i ycui' Ndyosi bi'. Ycui' Ndyosi laca nu cua nda chacuayá' jil'i Jesús Sñi' ycui' Ni cha' caca tlyu yu. Ntejeya' mā jil'i nu Jesús bi' tsubi' ti, ndyaa lo'o mā jil'i yu, ndyaa mā ngusta mā qui'ya jil'i yu slo ngu' nu laca loo; nu lo'o ngua ti' gobernador Pilato cha' t'yu'u Jesús laja ti, ná ntaja'ā mā li'.

14 Xcui' cha' tso'o ngua'ni nu Jesús bi', xcui' lubii cresiya jil'i yu, lo'o ná nda mā chacuayá' t'yu'u yu laja ti li'. Ngüijña mā chacuayá' jil'i gobernador bi', cha' t'yu'u laja ti chaca nu laca preso, nu cua ndyujuii jil'i tyūu tya'a ñati.

15 Lo'o li' ngüijña mā chacuayá' cujuii ngu' jil'i Jesús, masi ycui' Jesús laca nu nda chalyuu nu ná nga'ā cha' tye jil'i ñati. Li' ngua'ni ycui' Ndyosi cha' ndyu'ú Jesús chaca quiya' lo'o cua ngujuii yu. Jlo ti' ya cha' chañi laca cha' cua ndyu'ú yu chaca quiya', cha' cua na'a ya jil'i yu ña'ā lu'ú ti yu chaca quiya'.

16 'Cua nslo mā jil'i nu qui'yu re nu ngua quicha yu nquicha' —nacuj Pedro jil'i ngu'—. Lo'o juani cua ngua'ni Jesús cha' ndyaca tso'o yu re, xqui'ya cha' jly'a ti' ya jil'i Jesús. Nchca tsa jil'i nu Jesús bi' cua'ni cha' tyaca tso'o ñati; taca ña'ā mā cha' chañi cha' bi', cha' ngua tso'o yu re juani.

17 'Cu'mā ngu' tya'a quich'i tyi na, jlo ti' na' cha' ná ngua tii mā tilaca ngua Jesús nu lo'o ngüijña mā chacuayá' cha' cujuii sendaru jil'i yu. Lo'o jua'ā nu ngu' nu laca loo jil'i mā, ná ngua tii ngu' na laca nu ngua'ni ngu', si cha' tso'o, si cha' cuxi ngua'ni ngu' li'.

18 Cua laca cha' juani, la cui' cha' nu nda ycui' Ndyosi lo'o jyo'o cusu' ji'na sa'ni la, la cui' cha' nu nguscua ngu' lo' quityi jil'i ycui' Ndyosi. Quityi bi' nchcui' cha' ti' tsa cua'ni quicha ngu' jil'i Jesucristo; jua'ā cujuii ngu' jil'i Jesús, la cui' Jesús nu nda ycui' Ndyosi jil'i yaā lo' yuu chalyuu.

19 Bi' cha' ntsu'u cha' ca tyuju'u ti' mā jil'i lcaa cha' cuxi nu ntsu'u tyiquee mā jil'i, cuati jña mā cha' clyu ti' jil'i ycui' Ndyosi cha' cuityi Ni lcaa cha' cuxi nu ngua'ni mā. Cua'ni nu Xu'na na cha' taca ca tso'o cresiya jil'i mā chaca quiya' li'.

20 Cuati culo ycui' Ndyosi cña jil'i Jesús cha' tyaa chaca quiya', la cui' Jesús nu ngusubi Ni jil'i cha' caca nu Xu'na na.

21 Ntsu'u cha' tyanu Jesús ca slo Ni nu juani ti; pana tiya' la, li' tyalaa sca tsa lo'o chaca quiya' cua'ni cucui' ycui' Ndyosi jil'i lcaa na nu ntsu'u chalyuu, cha' li' tyaa Jesús. Jua'ā laca cha' nu nda ycui' Ndyosi lo'o jyo'o cusu' ji'na, cha' nu nguscua ngu' lo' quityi cua sa'ni la.

22 Tyempo bi' ndi'ya nguscua jyo'o Moisés bi': “Ñi'ya ngulo ycui' Ndyosi cña jna' cha' ta na' cha' jil'i Ni lo'o mā, jua'ā culo nu Xu'na na cña jil'i sca nu cusu' tya'a quich'i tyi na ca nde loo la. Taquiya' mā lcaa cha' nu chcui' nu cusu' bi' lo'o mā.

23 Si ntsu'u sca ñati nu ná nti' taquiya' cha' nu ta nu cusu' bi', tye cha' jil'i ñati bi' li'; ná caca ñati bi' ñati jil'i ycui' Ndyosi.” Jua'ā nscua cha' lo' quityi bi'.

24 'La cui' jua'ā nguscua lcaa jyo'o cusu' ji'na lo' quityi jil'i ycui' Ndyosi sa'ni la; masi quityi nu nguscua jyo'o Samuel, masi quityi nu nguscua lcaa jyo'o cusu' bi', nguscua ngu' cha' caā Jesucristo lo' yuu chalyuu. Lo'o juani cua ngua cha' nu nchcui' ngu' bi'.

25 Lcaa na laca na tya'a ñati jil'i jyo'o cusu' nu nguscua quityi jil'i ycui' Ndyosi bi'; na cua ngüifni cha' jil'i Ni lo'o jyo'o cusu' ji'na bi', lo'o jua'ā ngua cha' ndyanu cha' bi' cuentya jil'i na juani, cha' tya'a ñati jil'i jyo'o cusu' bi' laca na. Ndi'ya nchcui' ycui' Ndyosi lo'o Abraham, nu jyo'o cusu' ji'na bi': “Sca ñati

tya'a nu'u nu tyi'i chalyuu nde loo la", nacui Ni ji'i, "bi' laca nu cua'ni cho'o cresiya ji'i lcaa lo ñati chalyuu".

²⁶ Ngua'ni ycu'i Ndyosi cha' ndyu'ú nu sca ti Sñi' ycu'i ca chaca quiya' lo'o ngujuii yu, jua'a ngulo Ni cña ji'i yu cha' clyo caa yu ca slo na ca nde. Cua nti' Ni cha' ca lubii cresiya ji'na, bi' cha' cha' cua ñaa Sñi' ycu'i Ni cha' xtyucua ji'na, cha' caca culotsu' na ji'i lcaa cha' cuxi nu ntsu'u ji'na.

4

Ndyaa lo'o ngu' ji'i Pedro lo'o ji'i Juan

¹ Tya ndu Pedro lo'o Juan nchcui' lo'o ngu' ne' laa nu lo'o ngulaa sti jo'ó. Yaa ngu' lo'o xu'na ngu' policia nu ndi'i cua ne' laa tonu, lo'o nu ngu' saduceo yaa.

² Ñasi' tsa ngu' bi', cha' nclyu'u Pedro lo'o Juan ji'i ñati; nclyu'u ngu' cha' ñi'ya lo'o ndyu'ú Jesucristo chaca quiya' lo'o ngujuii yu, jua'a nga'a cha' tyu'ú lcaa jyo'o ñati chaca quiya' nde loo la.

³ Li' ngulo ngu' cña cha' xñi ngu' policia ji'i Pedro lo'o ji'i Juan, cha' su'ba ngu' ji'i ne' chcuá sca talya, cha' ngusii tsa lo'o ngujui ngu' bi' ji'i ngu'.

⁴ Tso'o tsa ndyuna quiña'a ñati cha' ji'i ycu'i Ndyosi nu ngulu'u ngu' bi' ji'i ngu', hora ti ngusñi ngu' cha' bi'. Cua ntsu'u ca'yu mil tya'a nu qui'yu ti nu ngusñi cha' ji'i Jesucristo li'.

⁵ Ca chaca tsa ndyu'u ti'i ngu' nu laca loo ji'i ngu' quichi' Jerusalén, lo'o ngu' cusu' ji'i quichi', lo'o ñati nu nclu'u cha' jo'ó ji'i ngu' ne' laa.

⁶ Nga'a Anás nu ngua xu'na sti jo'ó, jua'a nga'a Caifás, lo'o Juan, lo'o Alejandro, nga'a lcaa tya'a sti jo'ó nu laca loo.

⁷ Ngulo ngu' ji'i Pedro lo'o ji'i Juan ne' chcuá, ñaa lo'o ngu' ji'i ngu' bi' ca slo ngu' nu laca loo. Li' nchcuane nu ngu' cusu' bi' ji'i ngu':

—¿Ñi'ya ngua'ni ma cha' ndyaca tso'o yu quicha quiya' bi'? —nacui ngu' ji'i ngu'—. ¿Tilaca laca nu nda chacuayá' cha' cua'ni ma jo'o ji'i yu?

⁸ Li' tso'o tsa nguxtyucua Xtyi'i ycu'i Ndyosi ji'i Pedro, bi' cha' ngua ji'i yu ngxacui yu cha' ji'i ngu' nu laca loo, jua'a ji'i ngu' cusu' bi':

—Cu'ma ngu' cusu' nu laca loo ji'i ya —nacui Pedro ji'i ngu'—,

⁹ cua nchcuane ma ji'i ya ni cha' laca nguxtyucua ya ji'i yu re nu ngua quicha quiya' —nacui—, ni cha' ngua'ni ya jo'o ji'i yu re —nacui—.

¹⁰ Cua'a jyaca ma xi lacua. Ta na' sca cha' lo'o ma, lo'o lcaa ngu' loyuu re, cha' ycu'i Jesucristo laca nu ngua'ni cha' ndyaca tso'o nu quicha re. La cui' Jesús Nazaret nu ndyujuii ma ji'i lo crusi, bi' laca nu cua ngua'ni ycu'i Ndyosi cha' ndyu'ú chaca quiya' lo'o ngujuii. Ycu'i Jesús bi' nda chacuayá' cha' ngua tso'o quiya' yu re, bi' cha' ndu yu ca nde tso'o ti yu juani.

¹¹ Ñi'ya laca sca cuityi ni'i nu nchcuaa sca quee tonu cha' ná tso'o nti' cuityi, masi stu'ba tsa ña'a loo, jua'a laca cu'ma cha' ná ntaja'a ma cuna ma cha' nu cua nchcui' Jesús lo'o ma; ñi'ya laca quee bi' nu cua nchcuaa ma ji'i, jua'a laca ycu'i Jesús, cha' ná ndaquiya' ma ji'i yu tsiya' ti. Pana juani loo la laca nu Jesús bi',

¹² bi' cha' nchca ji'i cua'ni lya'a ji'na ji'i lcaa cha' cuxi nu ntsu'u ji'na; ná ntsu'u xa' ñati tyucui ña'a chalyuu nu nchca la ji'i, cha' sca ti ji'i Jesús cua nda ycu'i Ndyosi chacuayá' cua'ni cña bi'.

¹³ Ndyuna ngu' cha' nu nchcui' Pedro, cuati ña'a tsa ngu' ji'i Pedro lo'o Juan: —¿Ni cha' laca ná ntsii ngu' re nchcui' ngu' lo'o na? —nacui ngu'—. Si'i ñati tlyu laca ngu', si'i ñati nu ngua tsa'a quityi laca ngu' re.

Li' ngua tii ngu' cusu' cha' cua nguta'a ngu' lo'o Jesús.

14 Nga'aa ngujui la cha' nu chcuí' ngu' cusu' lo'o ngu' bi', cha' stu'ba ti ndu ngu' lo'o yu nu ngua quicha bi'.

15 Li' ngulo ngu' cña cha' tyu'u nu ca ta'a sna ti ngu' bi' nde liya', cha' cuaana ti chcuí' ngu' cusu' lo'o tya'a ti ngu':

16 —¿Ñi'ya' cua'ni na lo'o ngu' jua? —nacuj' ngu' cusu'—. Cua ngua'ni ngu' sca cha' tlyu, lo'o jlo ti' lcaa ngu' quichí Jerusalén re cha' bi' —nacuj' ngu'—. Ná taca ñacuj' na cha' cha' cuiñi' laca bi' —nacuj' ngu'—.

17 Pana ná tso'o si cuna xa' la ñati' cha' jii' Jesús; bi' cha' tso'o si xcutsii' na jii' ngu' jua, cha' ná culu'u ngu' jii' xa' ñati' tilaca laca Jesucristo.

18 Li' ngusi'ya ngu' cusu' jii' ngu' bi', cha' tyaa' ngu' nde ni' chaca quiya'. Ngulo ngu' cusu' cña jii' ngu' bi' li':

—Nga'aa chcuí' ma' tsiya' ti cha' jii' Jesucristo lo'o xa' ñati' —nacuj' ngu' cusu' jii' ngu'—.

19 Nguxacuj' Pedro lo'o Juan cha' jii' nu ngu' cusu' bi' li':

—Ná cube tsa ti' cu'ma, ngu' cusu' —nacuj' ngu' jii' ngu' bi'—. ¿Ha ntsu'u cha' cua'ni ya cña nu culo cu'ma jii' ya? ¿Ha ná tso'o la nti' cu'ma cha' cua'ni ya cña nu ngulo ycuí' Ndyosi jii' ya?

20 Tso'o la nti' ya cha' cua'ni ya cña nu ngulo ycuí' Ndyosi jii' ya; bi' cha' ná tye chca cha' chcuí' ya lo'o ñati', lcaa cha' nu cua na'a ya jii' Jesús, lo'o lcaa cha' nu cua ndyuna ya, cha' nu nchcuí' yu lo'o ya.

21 Ngua ti' ngu' cusu' xcutsii' ngu' jii' Pedro lo'o Juan, bi' cha' chaca quiya' lye la nchcuí' ngu' cusu' bi' lo'o ngu'. Lo'o li' nda ngu' cusu' chacuayá' cha' tyaa ngu' laja ti; ná ngua jii' ngu' nu laca loo xcube' ngu' jii' Pedro lo'o jii' Juan, cha' ndyutsii' ngu' cusu' bi' jii' ngu' quichí, cha' nu ngu' quichí ni, lye tsa ndya xly'a'be ngu' jii' ycuí' Ndyosi cha' ngua tso'o yu quicha quiya' bi'.

22 Cua nteje tacui tu'ba yija' ntsu'u nu quicha bi' lo'o ngua'ni Ni cha' ndyaca tso'o yu.

Ca ta'a ñati' jii' Jesucristo nchcuí' lo'o ycuí' Ndyosi

23 Nu lo'o nda ngu' cusu' chacuayá' cha' tyaa ngu' laja ti, li' hora ti ndu'u ngu' ndyaa ngu' ca slo nu ngu' tya'a ndya'a ngu'. Nda Pedro lo'o Juan cha' lo'o lcaa tya'a ngu', lcaa ña'a cha' nu nchcuí' sti jo'ó, lcaa ña'a cha' nu nda ngu' cusu' bi' lo'o ngu'.

24 Lo'o cua ndyuna tya'a ngu' cha' bi', stu'ba ti nchcuí' lcaa ngu' lo'o ycuí' Ndyosi li':

—Ndyosi Sti ya —nacuj' ngu'—, nu'ü laca nu Xu'na ya, nu'ü laca nu laca loo la —nacuj' ngu'—. Cua ngüiñá nu'ü lcaa chalyuu, lo'o lcaa nde cua, lo'o lcaa tyujo'o; cua ngüiñá nu'ü lcaa na nu ntsu'u chalyuu —nacuj' ngu'—.

25 Nda nu'ü Xtyi'i ycuí' nu'ü jii' David jyo'o cusu' jii' ya, nu lo'o nguscua yu cha' cuentya jinu'ü lo quityi. Ndi'ya' nscua cha' lo quityi bi':

¿Ni cha' laca tyaala tsa ngu' xa' loyuu?

Ncyacua tsa ti' ngu' bi', cha' cua'ni cuxi ngu'; pana ná nchca jii' ngu' cua'ni ngu' cha' cuxi bi'.

26 Cua ndyu'u ti' lcaa nu laca xu'na chalyuu re lo'o nu laca loo jii' lcaa quichí, cha' cua'ni cuxi ngu' lo'o ycuí' Ndyosi nu Xu'na na, jua'a lo'o Cristo nu ngusubi ycuí' Ndyosi jii'.

27-28 Ñi'ya' nu cua nchcuí' quityi jinu'ü nu nguscua jyo'o David sa'ni la bi' —nacuj' ngu' jii' ycuí' Ndyosi Sti na—, jua'a cua ndyu'u ti' jii' ngu' nu laca loo jii' quichí re cha' cua'ni cuxi ngu' lo'o Jesús Sñi' ycuí' nu'ü, masi xcui' lubii tsiya' ti cresiya jii' nu Jesús bi'; la cui' yu laca nu ngusubi nu'ü jii' —nacuj' ngu'—. Ndyu'u ti' Herodes lo'o Poncio Pilato, lo'o ngu' xa' loyuu, lo'o ngu' tya'a ya

nde loyuu re. Li' ngua'ni ngu' lcaa cña nu nda nu'u chacuayá' j'i' ngu' bi' cha' cua'ni ngu'; ñi'ya nu nda nu'u cha' lo'o ngu' sa'ni, la cui' jua'a ngua cha' yija re —nacuj ngu' j'i' ycui' Ndyosi—.

²⁹ Xu'na ya, ña'a nu'u ca nde juani cha' tyaala tsa ngu' ña'a ngu' j'i' ya. Nti' ya cua'ni ya cña nu ngulo nu'u j'i' ya, bi' cha' xtyucua nu'u j'i' ya juani cha' caja juersa j'i' ya, cha' ná cutsij ya nu lo'o ta ya cha' jinu'u lo'o ñati re —nacuj ngu'—.

³⁰ Ta nu'u chacuayá' cha' tyaaca tso'o ngu' quicha; cua'ni Jesús Sñi' nu'u nu xcui' lubii cresiya j'i' quiña'a tsa cña tonu, cha' jua'a cube tsa ti' ngu' jinu'u. Tsa lo cua ti cha' chcu' ya juani.

³¹ Lo'o cua ndye cha' nchcui' ngu' lo'o ycui' Ndyosi, li' ngüña ni' su nga'a ngu' bi'. La cui' hora ilo ti' ngu' cha' chañi cha' ndyanu Xtyi'i ycui' Ndyosi ne' cresiya j'i' lcaa ngu' bi' li', bi' cha' nga'aa ndyutsij ngu' lo'o nda ngu' cha' j'i' ycui' Ndyosi lo'o xa' ñati.

Lcaa na nu ntsu'u j'i' ngu' ngusa'be ngu' j'i' lo'o lcaa tya'a ngu'

³² Se'i ti ndi' lcaa ngu' nu ngusñi cha' j'i' Jesucristo, stu'ba tsa ndu'ni lcaa ngu' bi' lo'o tya'a ngu', sca ti cha' ntsu'u tyiquee lcaa ngu'. Nda ngu' lcaa na nu ntsu'u j'i' ngu' cha' xtyucua j'i' lcaa ngu' lo'o tya'a ngu'.

³³ Lo'o nu ngu' nu ngua tsa'a j'i' Jesucristo tya clyo ni, tlyu tsa tyiquee ngu' nchcui' ngu' lo'o xa' ñati cha' cua na'a ycui' ca ngu' j'i' Jesús nu Xu'na na lo'o cua ndyu'u yu chaca quiya', nu lo'o ngujui yu. Lo'o jua'a ngxtyucua ycui' Ni j'i' lcaa ngu' bi', cha' tso'o ti cua'ni ngu' lo'o lcaa ñati.

³⁴ Tso'o tsa tyiquee lcaa ngu' nu ntsu'u cha' j'i' lo'o Jesucristo, bi' cha' ni sca tya'a ngu' nga'aa ntsu'u na nu lyiji j'i' ngu', cha' lcaa ngu' nu ntsu'u ni' j'i', lcaa nu ntsu'u xi yuu j'i', ndyujui' ngu' na bi', cha' caja ñi'ya tyiji yu'u j'i' ngu' lo'o tya'a ngu'.

³⁵ Nda ngu' cñi bi' j'i' ngu' nu ngua tsa'a j'i' Jesucristo tya clyo cha' tacha ngu' cha' bi' j'i' tya'a ngu' li'. Ngu' bi' jlo ti' si ntsu'u na nu lyiji j'i' xa' tya'a ngu'.

³⁶ La cui' jua'a ngua'ni sca ngu' Chipre nu naa José. Ngu' Leví laca yu; ñi'ya ndu'ni xirta cña ne' laa, jua'a ndu'ni ngu' Leví bi' cña. Xa' xtañi ngusta nu tii tyucuaa tya'a ngu' bi' j'i' nu José bi'; Bernabé ngua xtañi yu li', cha' tso'o tsa nxaala' yu tyiquee tya'a ñati.

³⁷ Ntsu'u xi yuu j'i' yu bi'. Lo'o cua ndyujui' yu yuu bi' j'i' xa' ñati, li' ñaa nu Bernabé bi', nda yu lcaa cña caya' lo yuu bi' j'i' ngu' nu ngua tsa'a j'i' Jesucristo tya clyo.

5

Ñilo'o Ananías lo'o Safra j'i' ycui' Ndyosi

¹ Lo'o jua'a ntsu'u chaca yu nu naa Ananías, lo'o clyo'o yu naa Safra. Ndyujui' ngu' xi yuu j'i' ngu' j'i' xa' ñati.

² Li' ndyaa nu qui'yu bi' slo nu tii tyucuaa tya'a ngu' nu ngua tsa'a j'i' Jesucristo tya clyo; pana tsa cla'be ti cñi nda yu j'i' ngu', cha' cuaana ti ngxco'o yu nu chaca tya cla'be cñi bi' toni' j'i' yu. Lo'o jua'a ngua cuayá' ti' clyo'o yu lcaa ña'a nu ngua'ni yu bi'.

³ Nchcui' Pedro lo'o yu li':

—Ananías —nacuj—, ¿na laca ngua h'i? ¿Ni cha' laca nda nu'u chacuayá' j'i' nu ña'a nu naa Satanás cha' caca loo ne' cresiya jinu'u? Bi' laca nu ngua'ni cha' nguñilo'o nu'u j'i' Xtyi'i ycui' Ndyosi —nacuj Pedro j'i' yu bi'—. Nacuj nu'u cha' nde laca lcaa cñi nu ngujui jinu'u lo yuu bi', lo'o si'i lcaa cñi laca re.

⁴ Yuu jinu'u laca bi' nquicha', lo'o jua'a cua ntsu'u chacuayá' jinu'u cua'ni na laca nu nti' nu'u cua'ni lo'o cñi bi'. ¿Ni cha' laca nguñilo'o nu'u jii' ya lacua? Ná liñi cha' nu ngua'ni nu'u, cha' nu cua nacuj nu'u cha' lcaa cñi bi' laca re, lo'o si'i jua'a laca bi'. Si'i lo'o ñati' ti nda nu'u cha' cuiñi bi', lo'o ycu'i Ndyosi cua nda nu'u cha' cuiñi bi' —nacuj Pedro jii' nu qui'yu bi'.

⁵ Lo'o ndyuna Ananías cha' bi', li' nclýu yu lo yuu. Na nclýu ti yu, ngujuii yu li'. Ndyutsii tsa lcaa ngu' nu ndi' cacua ti li'.

⁶ Yala ti lijya xi ngu' cuañi', ngüixij ngu' late' chu' jyo'o bi', ngulo ngu' jii' nde liya'. Li' ndyaa lo'o ngu' jii', ndyaa cha' tyatsi'.

⁷ Cua nteje tacui sna hora lo'o ñaa clyo'o jyo'o bi' li', pana ná jlo ti' ma' na laca ngua jii' jyo'o bi'.

⁸ Li' nchcui' Pedro lo'o nu cuna'a bi':

—Cacha' nu'u jna' —nacuj jii'—, ¿ha tsa lo cua ti cñi nda ngu' jii' ma' cha' ndyujui' ma' yuu bi' jii' ngu'?

—Chañi —nacuj nu cuna'a bi'—, la cui' tsa lo cua ti cñi nda ngu' jii' ya.

⁹ —¿Ni cha' laca ngua'ni ma' jua'a? —nacuj Pedro li'—. Tyucuaa ma, cua ngua'ni stu'ba ma' cha' lo'o tya'a ma' cha' cua'ni cuayá' ma' jii' Xtyi'i ycu'i' Ndyosi, si jlo ti' Ni, si ná jlo ti' Ni cha' cuiñi ma' —nacuj—. Cua'a jyaca xi ñi'ya nda'ni quiyaa ngu' cuañi' nu lijya ndyaa nguxatsi' ngu' jii' jyo'o clyo'o nu'u. La cui' jua'a tsa lo'o ngu' jinu'u juani.

¹⁰ Hora ti nclýu nu cuna'a bi' lo yuu; slo ti Pedro nclýu, ngujuii ca li'. Li' ñaa ngu' cuañi' na'a ngu' cha' lo'o nu cuna'a bi' ngujuii. Hora ti ndyi'ya ngu' jii' jyo'o ma', ndyaa lo'o ngu' jii', ndyaa cha' tyatsi' sii' ti cuaá su nguatsi' jyo'o clyo'o; ca bi' nguxatsi' ngu' jii'.

¹¹ Ndyutsii tsa lcaa ngu' nu ngusñi cha' jii' Jesucristo cha' jua'a ngua jii' jyo'o Ananías lo'o clyo'o yu, lo'o jua'a ndyutsii tsa lcaa ñati' nu ndyuna cha' bi'.

Ngua'ni ngu' tyuu tya'a cha' tlyu chacuayá' jii' ycu'i' Ndyosi

¹² Quiña'a tsa chacuayá' nda ycu'i' Ndyosi jii' ngu' nu ngua tsa'a jii' Jesucristo tya clyo, bi' cha' ngua'ni ngu' quiña'a tsa cha' tlyu ca su ndi' ngu' quichí. Ngulacua tsa ti' ngu' quichí xqui'ya cña tlyu bi'. Lcaa ngu' nu ngusñi cha' jii' Jesucristo ni, ndyu'u ti' ngu' ca su nacuj ngu': “Corredor jii' Salomón”, cha' stu'ba ti ntsu'u tyiquee lcaa ngu' bi'; ca to' laa tonu laca corredor bi'.

¹³ Xa' la ngu' quichí ni, ndyutsii tsa ngu'; ná ndya'a ngu' slo ngu' bi', masi tso'o tsa nchcui' ngu' jii' lcaa ñati' nu ntsu'u cha' jii' lo'o Jesucristo.

¹⁴ Li' ndyuna tyuu tya'a ñati' cha' jii' ycu'i' Jesucristo nu Xu'na na, jlyu ti' ngu' cha' bi' li'. Stu'ba ti ngusñi ngu' cha' bi', masi nu cuna'a, masi nu qui'yu, ngusñi ngu' cha' jii' ycu'i' nu Xu'na na.

¹⁵ Li' ndyaa ngu' quichí bi', ndyaa qui'ya ngu' jii' ngu' quicha nu ntsiya slo ngu'. Li' ngusta ngu' jii' ngu' quicha bi' lo jaa', masi lo qui'ña, cha' tsa lo'o ngu' jii' ngu' quicha bi' ca to' calle su tyeje tacui Pedro. Ngua ti' ngu' masi cua'a ti tyacala' nu nda Pedro loo ngu' quicha bi', nu lo'o nteje tacui yu. Tyaca tso'o nu quicha bi' li'.

¹⁶ Nguañi cha' bi' lcaa quichí cacua ti, lcaa su ndi' ñati' quicha; bi' cha' ñaa lo'o ngu' jii' lcaa ngu' quicha nu ntsu'u slo ngu', lo'o jii' ngu' nu cua ngusñi cui' cuxi jii'. Ñaa lo'o ngu' jii' ngu' quicha bi' nde quichí Jerusalén slo Pedro, lo'o jua'a ngua tso'o lcaa nu ngu' quicha bi' li'.

Nhcube' ngu' jii' Pedro lo'o Juan

¹⁷ Ñasi' tsa xu'na sti jo'ó ña'a jil'i ngu' nu ngua tsa'a jil'i Jesús tya clyo, xqui'ya cha' quiña'a tsa cña tlyu ndyu'ni ngu' cuentya jil'i Jesús. Lo'o jua'a ngu' saduceo nu tya'a ndya'a sti jo'ó ni, ti'i ti' ngu' ña'a ngu' jil'i ngu' bi'.

¹⁸ Bi' cha' ngulo ngu' cña cha' xñi ngu' jil'i ca ta'a nu tii tyucuaa tya'a ngu' bi', cha' tsaa lo'o ngu' jil'i ngu' bi' ne' chcuá.

¹⁹ Nu lo'o ngua talya, li' ndyalaa sca xca jil'i ycu'i Ndyosi, ngusaala toni'i su ntsu'u ngu' ne' chcuá cha' tyu'u ngu' nde liya'. Lo'o cua ngutu'u ngu' nde liya', li' nchcui' xca bi' lo'o ngu':

²⁰ —Yaa clyo mā —nacui—, yaa mā ne' laa tonu jua cha' culu'u mā cha' jil'i Jesús jil'i tya'a ñati mā —nacui—. Ta mā cha' lo'o ngu' ñi'ya caca cucui cresiya jil'i ngu' xqui'ya Jesucristo.

²¹ Ndaquiya' ngu' bi' jil'i cha' nu nchcui' xca bi' lo'o ngu'; bi' cha' lo'o nguxee, li' ndyat'i ngu' bi' ndyaa ngu' ne' laa tonu cha' culu'u ngu' cha' bi' jil'i ñati nu ndi'i ca bi'.

Li' ndyaa xu'na sti jo'ó lo'o ngu' tya'a ndya'a yu, ngulo yu cña cha' tyu'u ti'i lcaa ngu' cusu', lcaa nu laca loo jil'i ngu' Israel. Cuati ngulo yu cña cha' tsaa ngu', tsaa culo ngu' jil'i ngu' nu ntsu'u ne' chcuá bi', cha' tya'a ngu' bi' slo yu.

²² Ndyaa ngu' li'; pana nu lo'o ndyalaa ngu' toni'i chcuá, nga'aa tucui ntsu'u ne' chcuá bi'. Hora ti ngxuyuu ngu' ñaa ngu' slo nu ngu' cusu' bi'.

²³ —Ndyalaa ya toni'i chcuá —nacui ngu' jil'i ngu' nu laca loo bi'—. Nga'a ya' toni'i chcuá bi', lo'o ña'a ti tya ndi'i ngu' cua —nacui—. Pana nu lo'o ngusaala ya toni'i chcuá, nga'aa tucui ndi'i ne' chcuá na'a ya li'.

²⁴ Ngulacua tsa ti' sti jo'ó lo'o nu laca loo jil'i ngu' policía nu nga'a cua, nu lo'o ndyuna ngu' cha' nga'aa ntsu'u preso bi'.

²⁵ Li' ndyalaa sca ñati slo ngu':

—¿Ha ná jlo ti' mā mala ndi'i ngu' nu ngusu'ba mā jil'i ne' chcuá la caa? —nacui yu jil'i nu ngu' cusu' bi'—. Cua ndi'i ngu' bi' ne' laa tonu nclyu'u ngu' jil'i ñati ca bi'.

²⁶ Hora ti ndu'u nu laca loo jil'i ngu' nu nga'a cua bi', ndyaa ndyiqui'ya jil'i preso bi'. Lo'o nu ngu' policía nu nga'a cua ni, ndyaa ngu' lo'o. Ná ngulo policía juersa jil'i ngu' lo'o ngusñi ngu' bi' jil'i ngu', cha' ntsii policía jil'i ngu' quich'i, ñi'ya si cü ngu' quee jil'i ycu'i policía.

²⁷ Ñaa lo'o ngu' jil'i ngu' bi' slo ngu' cusu' cha' ca cuayá' jil'i ngu' bi'. Li' nguxana sti jo'ó nu laca loo bi' nchcui' lo'o ngu':

²⁸ —Cua ngulo ya cña jil'i mā —nacui sti jo'ó jil'i ngu' preso—, cha' ná culu'u mā cha' jil'i jyo'o Jesús bi' jil'i ñati —nacui—. ¿Na laca ngua jil'i mā juani? ¿Ni cha' laca ná nduna mā? —nacui—. Nclyu'u mā cha' bi' jil'i lcaa ngu' quich'i Jerusalén re, lo'o jua'a nti' mā sta ma qui'ya jil'i ya cha' ndyujuii ya jil'i Jesús.

²⁹ Nguxacui Pedro cha' jil'i sti jo'ó bi' li', cuentya jil'i lcaa ngu' nu ngua tsa'a jil'i Jesucristo tya clyo nchcui' yu:

—Ntsu'u cha' taquiya' ya jil'i cña nu ngulo ycu'i Ndyosi jil'i ya, masi xa' cña culo ñati chalyuu jil'i ya —nacui Pedro jil'i ngu'—.

³⁰ Cua ndyujuii mā jil'i Jesús, ngujui'i ca'a mā jil'i lo crusi. Lo'o juani ni, ycu'i Ndyosi nu ngua ycu'i Ndyosi jil'i lcaa jyo'o cusu' ji'na, bi' laca Ni nu ngua'ni cha' ndyu'u Jesús chaca quiya'.

³¹ Nchca jil'i Jesús bi' cuityi yu cha' cuxi nu ntsu'u jil'i ñati chalyuu. Ycu'i Jesús laca nu Xu'na na, bi' cha' la'a tsu' cui ca su ntucua Ni nda ycu'i Ndyosi su tyi'i Jesús. Ngua'ni Ni jua'a cha' caja ñi'ya caca tyuu'u ti' na nu laca na ngu' Israel jil'i qui'ya nu ntsu'u ji'na, lo'o jua'a cui'ya Ni cha' clyu ti' ji'na li'.

³² Cha' liñi nchcui' ya lo'o mā cha' cua na'a ya jil'i ycu'i Jesús bi'. Cua nda ycu'i Ndyosi Xtyi'i ycu'i Ni cha' tyanu ne' cresiya jil'i lcaa ñati nu ndu'ni cña

nu ngulo Ni jil'i ngu'. Lo'o jua'a Xtyi'i ycui' Ndyosi laca nu ndu'ni cha' taca ca jlo ti' ya cha' chañi laca cha' jil'i Jesucristo nu nclyu'u ya jil'i lcaa ñati.

³³ Lye tsa ngunasj' ngu' cusu' li', lo'o ndyuna ngu' cha' nu nchcui' Pedro lo'o ngu'; nti' tsa ngu' cujuui ngu' jil'i ngu' nu ngua tsa'a jil'i Jesucristo bi' li'.

³⁴ Pana hora ti ndatu sca nu cusu' slo ngu' li'. Gamaliel naa nu cusu' bi'. Ngu' fariseo laca nu Gamaliel bi', nu tso'o tsa nclyu'u cha' jil'i ycui' Ndyosi jil'i tya'a quich'i tyi yu. Nclyu'u yu cha' nu nguscua jyo'o cusu' lo' quityi sa'ni, lo'o jua'a ndiya tsa ti' lcaa ñati ña'a ngu' jil'i nu cusu' bi'. Juani nchcui' yu lo'o ngu' cha' tso'o la si tsa nu ngu' nu ngua tsa'a jil'i Jesucristo bi' nde liya' sca hora ti.

³⁵ Lo'o li' nchcui' nu Gamaliel bi' lo'o lcaa ngu' cusu' bi':

—Cu'ma, laca ma loo jil'i ngu' Israel —nacu' yu jil'i ngu'—, tso'o la si cui'ya na cuentya ñi'ya cña nu cua'ni na lo'o ngu' nu ndu' nde liya' bi' —nacu'—.

³⁶ Ntsu'u ti' na cha' tya tsubi' la ngulaa sca nu qui'yu nu tyaala tsa, nu naa Teudas; nguti'j yu xi loyuu re. Jlya tsa ti' ngu' cha' nu nchcui' yu bi', cha' nacui' yu cha' ñati tlyu ngua yu. Li' ndya'a jacua siyento tya'a ñati lo'o yu; pana nu lo'o ndyujui ñati jil'i yu, li' ngusna lyiji nu ñati tya'a ndya'a yu li'. Ndye cha' jil'i yu jua'a ti li'.

³⁷ Chaca quiya' ndyalaa sca ngu' Galilea tyempo lo'o nguscua ngu' nu laca cña xtañi ngu' quich'i, jyo'o Judas ngua bi'. Ngusi' yana jyo'o Judas bi' jil'i tyuu tya'a ñati cha' tyu'u lca'a ngu' jil'i yu, cha' xuu tya'a ngu' lo'o ngu' sendaru. Lo'o li' ñi'ya nu ngua jil'i Teudas bi', jua'a ngua lo'o Judas bi', cha' ndyujui ñati jil'i yu. Ndye cha' jil'i yu jua'a ti li', ngusna lcaa ngu' tya'a ndya'a yu.

³⁸ Bi' cha' juani, tso'o la si ná sca na cua'ni na lo'o ngu' nu ndu' nde liya' bi'; tso'o la si nga'aa cala' na jil'i ngu' bi'. Si ñati ti ngulo cña jil'i ngu' bi', tye cha' jil'i ngu' jua'a ti li';

³⁹ si chañi cha' ycui' Ndyosi laca nu ngulo Ni cña jil'i ngu' bi', cu'ma ná nchca jil'i ma cua'ni tye ma cha' jil'i ngu' li'. Na nxuu tya'a ma lo'o ycui' Ndyosi laca si cua'a ma jil'i ñati jil'i Ni.

⁴⁰ Ndyuna ngu' cusu' cha' nu nchcui' nu cusu' bi' lo'o ngu'. Li' ngusi' ya ngu' jil'i ngu' nu ndu' nde liya' bi' cha' tya'a ngu' nde ni'j chaca quiya'. Ngulo ngu' cña jil'i xca cha' quiji'j jil'i preso bi'. Li' liñi tsa ngulo ngu' cusu' bi' cña jil'i preso bi', cha' nga'aa chcui' ngu' cha' jil'i Jesucristo lo'o xa' ñati. Lo'o cua ndye cha', li' ndyaa laja ti ngu' nu ngua tsa'a jil'i Jesucristo.

⁴¹ Ndu'u ngu', chaa tsa ti' ngu' li', masi cua nchcube' ngu' nu laca loo bi' jil'i ngu' xqui'ya cha' ngusñi ngu' cha' jil'i Jesús.

⁴² Lcaa tsa nclyu'u ngu' jil'i ñati ne' laa tonu, lo'o jua'a nde to' tyi ñati; xcui' nclyu'u ngu' cha' jil'i Jesucristo jil'i ngu', cha' Jesús laca ycui' nu Xu'na na, cha' bi' laca nu ntajatya tsa ngu' jil'i tya tsubi' la.

6

Nda ngu' cña jil'i nu cati tya'a ñati

¹ Tyempo bi' ngua quiña'a la ngu' tya'a ngu' judío nu cua ngusñi cha' jil'i Jesucristo, pana ná stu'ba ntsu'u tyiquee ngu' nu nchcui' cha' griego lo'o ngu' nu nchcui' cha' cña jil'i ngu' judío:

—Ná stu'ba ndacha ngu' na cacu nu cuna'a ti'i —nacu' ngu' nu nchcui' cha' griego—. Ná tso'o ndu'ni ngu', cha' nda ngu' jil'i nu cuna'a ti'i nu nchcui' cha' cña jil'i ngu' judío, lo'o jua'a ná nda ngu' jil'i nu cuna'a ti'i tya'a ya nu nchcui' cha' griego —nacu' ngu'.

² Bi' cha' nguane nu tii tyucuaa tya'a ngu' bi' jil'i ngu' cha' tyu'u ti'i lcaa ngu' nu laca ñati jil'i Jesucristo, cha' chcui' ngu' lo'o ñati bi':

—Ntsu'u cña jil'i ya cha' culu'u ya cha' jil'i ycuil' Ndyosi jil'i lcaa ñati —nacui ngu' nu ngua tsa'a jil'i Jesús bi'—, bi' cha' ná tso'o si xcuil' ndya'a tyiquee ya jil'i na cacu ngu' re —nacui ngu' bi'—.

³ Cu'ma ngu' tya'a na, tso'o la si subi ma tya chcati tya'a ngu' tya'a ma nu caca cña bi', cha' stu'ba ti xtyucua ngu' jil'i lcaa ngu' ti'i tya'a na. Nga'a cha' caca ngu' bi' ñati nu tso'o tsa nchcui' ngu' jil'i, ñati nu ncliyacua tso'o ti', ñati nu ntsu'u Xtyi'i ycuil' Ndyosi ne' cresiya jil'i cha' ta la juersa jil'i, cha' taca cña asij tso'o ngu' lcaa na nu ntsu'u jil'na. Tso'o si jua'a laca ñati nu cua'a lo ma cña jil'i cha' caca ngu' cña bi'.

⁴ Li' caja la xi tyempo cha' chcuil' ya lo'o ycuil' Ndyosi, cha' culu'u ya cha' jil'i Jesucristo jil'i xa' ñati.

⁵ —Tso'o lacua —nacui lcaa ngu'—, jua'a cua'ni ya.

Li' ngusubi ngu' jil'i Esteban, sca yu nu jlya tsa ti' jil'i Jesucristo; chañi cha' ntsu'u Xtyi'i ycuil' Ndyosi ne' cresiya jil'i yu bi'. Lo'o jua'a ngusubi ngu' jil'i Felipe, lo'o jil'i Prócoro, lo'o jil'i Nicanor, lo'o jil'i Timón, lo'o jil'i Parmenas, lo'o jil'i Nicolás nu ngu' quichj Antioquía. Ñi'ya nu jlya ti' ngu' judío, jua'a jlya ti' Nicolás nu ngua tya clyo la.

⁶ Li' ndyaa lo'o lcaa ñati nu ndil'i bi' jil'i nu cati tya'a ngu' bi' slo nu tii tyucuaa tya'a ngu' nu ngua tsa'a jil'i Jesucristo tya clyo. Lo'o nu tii tyucuaa tya'a ngu' bi' ni, nchcui' ngu' lo'o ycuil' Ndyosi cha' jil'i nu cati tya'a ngu' bi'. Cuati ngusta ya' ngu' hiqne nu cati tya'a ngu' bi' chacuayá' jil'i ycuil' Ndyosi, cha' tyanu ngu' lo cña bi'.

⁷ Lcaa tsa nda ngu' cha' jil'i ycuil' Ndyosi lo'o quiña'a la ñati nu ntaja'a cua'a jyaca jil'i cha' bi'. Jua'a ngua quiña'a la ngu' nu ndyaca tsa'a cha' jil'i Jesucristo nde quichj Jerusalén, lo'o jua'a ngua tyuu tya'a sti jo'ó jil'i ngu' judío nu ngusñi cha' jil'i Jesucristo li'.

Ngusñi ngu' jil'i Esteban

⁸ Tso'o tsa ntsu'u tyiquee nu Esteban bi' xqui'ya Xtyi'i ycuil' Ndyosi. Cua nda ycuil' Ndyosi chacuayá' cha' ngua'ni yu tyuu tya'a cña tonu cha' cube tsa ti' xa' ñati.

⁹ Pana ntsu'u ñati nu lijya ngutu'u nde xa' loyuu nu naa Cirene, lo'o ngu' quichj Alejandría, lo'o ngu' Cilicia, lo'o ngu' Asia; ca ta'a ngu' ndya'a ngu' ne' laa jil'i ngu' libertades, su ndyu'u ti'i ngu' nu ngua preso jil'i ngu' tsubi' la. Li' nguxana ngu' bi' nxuu tya'a tsa ngu' lo'o Esteban.

¹⁰ Ná ngua jil'i ngu' cua'ni ngu' ngana jil'i Esteban, cha' cua nda Xtyi'i ycuil' Ndyosi juersa jil'i yu cha' caja ñi'ya xtyacui yu cha' lo'o ngu' bi'.

¹¹ Li' nguane ngu' bi' jil'i xa' ñati cha' ta ngu' xi cha' cuiñi lo'o ngu' quichj. Nacui ngu' cuiñi bi' cha' cua ndyuna ngu' cha' suba' nu nchcui' Esteban jil'i ycuil' Ndyosi; lo'o jua'a jil'i jyo'o Moisés nchcui' yu cha' cuxi, nacui ngu' cuiñi bi'.

¹² Nda ngu' cuiñi bi' cha' bi' lo'o lcaa ngu' quichj, masi lo'o ngu' cusu', masi lo'o ngu' nu nclyu'u cha' jo'ó ne' laa. Ndyuna ngu' cha' nu nchcui' nu ngu' cuiñi bi' lo'o ngu', ngunasi' tsa ngu' jil'i Esteban li'. Ngusñi ngu' jil'i yu, ndyaa lo'o ngu' jil'i yu slo ngu' nu laca loo cha' caca cuayá' jil'i yu lo'o ngu'.

¹³ Lo'o jua'a ndacua nga'a ngu' nu nchcui' cha' cuiñi bi':

—Lcaa tsa chiya'a nchcui' nu qui'yu re —nacui ngu' cuiñi bi'—. Nchcui' ca'a yu jil'i laa tonu re, lo'o jua'a nchcui' ca'a yu jil'i quityi nu nscua cña lo, la cui' cña nu ngulo ycuil' Ndyosi jil'na —nacui.

¹⁴ Cua ndyuna ya lo'o nchcui' yu re cha' cua'ni ñu'u Jesús jil'i laa tonu re, la cui' Jesús Nazaret ni. Lo'o jua'a xa' la cha' ngulu'u yu jil'i ñati, nu ná stu'ba lo'o cha' nu nguscua jyo'o Moisés cua sa'ni la; pana cua nguscua liñi jyo'o Moisés

lcaa ña'a cña ji'j ycu'i Ndyosi nu nga'a cha' cua'ni na —nacu'j nu ngu' cuiñi bi' ji'j ngu'.

¹⁵ Ña'a tsa ngu' cusu' nu laca loo bi' ji'j Esteban li', cha' ñi'ya ña'a loo xca' ji'j ycu'i' Ndyosi, jua'a ña'a loo Esteban, cha' laca yu sca ñati' nu lubii tsa cresiya ji'j.

7

Cha' nu nchcui' Esteban lo'o ngu' nu laca loo

¹ Li' nchcuane xu'na sti jo'ó ji'j Esteban:

—¿Ha cha' liñi laca cha' nu nchcui' ngu' re? —nacu'j.

² Nguxacu'j Esteban cha' ji'j li':

—Cu'ma ngu' cusu', cu'ma ngu' tya'a quichi' tyi na —nacu'j yu—, cui'ya ma cha' clyu ti' na, chcui' na' xi lo'o ma —nacu'j yu—. Tlyu tsa cha' ntsu'u ji'j ycu'i' Ndyosi nu ndu'ni tlyu na ji'j Ni. Cua sa'ni ngulu'u loo Ni ji'j jyo'o cusu' ji'na nu ngua naa Abraham. Tya ndi'j jyo'o cusu' bi' nde quichi' tyi yu, nde loyuu su cuentya Mesopotamia, cha' bilya tyalaa yu ca quichi' Harán nu ngua li'.

³ “Xtyanu nu'u ji'j loyuu quichi' tyi nu'u, tyu'utsu' nu'u ji'j ngu' tya'a nu'u”, nacu'j ycu'i' Ndyosi ji'j Abraham bi' li'. “Tsa nu'u ca chaca chalyuu ca su culu'u na' jinu'u cha' tyi'j nu'u”, nacu'j Ni.

⁴ Bi' cha' ngutu'u Abraham loyuu ji'j ngu' Caldea, ndyaa yu quichi' Harán, ndyanu yu ca quichi' bi' tyu'u yija. Nu lo'o ngujuui sti Abraham, li' ngulo ycu'i' Ndyosi cña ji'j yu cha' tsa yu tyijyu' la ña'a cuayá' nu ndyalaa yu loyuu re su ndi'j na juani.

⁵ Pana ná nda ycu'i' Ndyosi chacuayá' caja yuu ji'j yu tsiya' ti, lo'o jua'a ni sca sñi' Abraham ná ntsu'u tyempo bi'. Li' nchcui' ycu'i' Ndyosi lo'o yu: “Ta na' yuu re jinu'u, jua'a ji'j sñi' nu'u ca tiya' la, nu lo'o cua ntsu'u nu sube jinu'u”, nacu'j ycu'i' Ndyosi ji'j yu.

⁶ Lo'o li' nda ycu'i' Ndyosi cha' lo'o Abraham chaca quiya': “Tsa sñi' ste' nu'u nde ca chaca chalyuu”, nacu'j Ni. “Li' tyanu ñati' jinu'u tyijyu' chaca tyajacua siyento yija, su xcube' ngu' ca tyi ji'j ñati' jinu'u”, nacu'j Ni. “Ntsu'u cha' cua'ni ngu' cña ji'j ngu' ca tyi bi' laja ti, ná lo'o caya'.

⁷ Li' xcube' na' ji'j ngu' bi' xqui'ya cha' ti' tsa xcube' ngu' ji'j ñati' jinu'u. Tyu'u ñati' jinu'u loyuu bi' li', tyaa' ngu' ca nde chaca quiya', cua'ni tlyu ngu' bi' jna' li'.”

⁸ Ngüiñi cha' ji'j ycu'i' Ndyosi lo'o jyo'o Abraham li'; bi' cha' ngulo Ni cña ji'j yu cha' xi'yu ngu' quiji' lcaa nu qui'yu sñi' yu, cha' jua'a tyi'u ti' sñi' yu cha' cua ngüiñi cha' ji'j ycu'i' Ndyosi lo'o sti ngu'. Jua'a ngua cha', ngusi'yu jyo'o Abraham quiji' sñi' nu ntsu'u cua snu' ti tsa ngula; la cui' Isaac ngua naa sñi' yu. Nu lo'o cua ngusu' jyo'o Isaac bi', li' ngula sñi' yu, lo'o la cui' jua'a ngua'ni yu, cha' ngusi'yu quiji' sñi' yu. Jacob ngua naa sñi' yu, lo'o li' tii tyucuaa tya'a sñi' ngula ji'j jyo'o Jacob bi'; jyo'o cusu' ji'j lcaa na laca ngu' bi'.

⁹ Tsaca sñi' Jacob ngua naa José. Ngua sca tsa ngua ñasi' tsa tya'a yu ji'j nu José bi', bi' cha' ndyujui' ngu' ji'j yu ji'j xa' ñati'. Ngüi'ya ngu' ji'j nu José bi', ndyaa lo'o ngu' ji'j yu ca loyuu su cuentya Egipto. Pana ná ngulaya' ycu'i' Ndyosi ji'j José,

¹⁰ ngua'ni Ni cha' nga'aa ngua'ni cuxi ngu' lo'o yu li'. Tyempo bi' ntsu'u rey ji'j ngu' Egipto nu ngua naa Faraón, lo'o li' ngua'ni ycu'i' Ndyosi cha' ngua cuayá' ti' Faraón cha' ngu' tii ngua nu José bi'. Bi' cha' ndiya ti' rey Faraón ji'j yu, nda rey cña ji'j yu, cha' ngua nu José bi' loo ji'j lcaa ngu' Egipto, lo'o jua'a ji'j lcaa msu nu ntsu'u toni'j ji'j rey Faraón bi'.

11 'Lo'o li' ndyalaa sca jbi'ña loyuu Egipto, lo'o jua'a ca loyuu su cuentya Canaán. Ti' tsa ña'a ndyanu ngu', nga'aa ngujui na cacu jyo'o cusu' ji'na.

12 Li' ngujui cha' ji'i Jacob cha' tya ntsu'u na cacu ngu' ca loyuu Egipto, bi' cha' ngulo yu cña ji'i sñi' yu cha' tsa squi'ya ngu' nscua' cha' cacu ngu' lo'o tya'a ngu', la cui' sñi' yu bi' laca jyo'o cusu' ji'na. Li' ndyaa ngu' bi' sca quiya'.

13 Lo'o ndyaa ngu' nu nchca tyucuaa quiya', li' ngua cha' ndyuloo ngu' ji'i jyo'o José, cha' la cui' tya'a ngu' laca yu. Ngua cuayá' ti' rey Faraón tilaca laca sti José, tilaca laca tya'a yu li'.

14 Lo'o li' nda José cha' ndyaa cacha' ji'i sti yu cha' tyaa nu cusu' ca su ndi'i yu lo'o lcaa tya'a yu. Cua ntsu'u snayala tyii nga'yu tya'a ngu' tya'a sti José tyempo bi'.

15 Ndyaa nu Jacob bi' nde loyuu su cuentya Egipto lo'o lcaa tya'a ngu' li', jua'a tya ndalo nu cusu' xi tyuu yija hasta ña'a cuayá' nu ngujui yu. Li' ngujui lcaa sñi' jyo'o Jacob, nu jyo'o cusu' ji'na bi' ni.

16 Pana ná ndyanu tyijya jyo'o cusu' ji'na ca loyuu su cuentya Egipto, cha' nu lo'o ndu'u ngu' ndyaa ngu', ndyaa lo'o ngu' ji'i tyijya jyo'o bi', cha' xatsi' ngu' ji'i tyijya chaca quiya' ne' tyuquee nde quichi Siquem; tyuquee bi' ngua nu ngüi'ya jyo'o Abraham ji'i ngu' Hamor nu ngua tya sa'ni la, cha' tsa sñi' tsa xatsi' ji'i ycui'.

17 'Cua ndyatü la tya'a jyo'o cusu' ji'na ca loyuu su cuentya Egipto; li' ndyalaa tyempo nu nchcui' ycui' Ndyosi lo'o jyo'o Abraham nu ngua sa'ni la, tyempo chã' tyu'u ngu' tyaa ngu'.

18 Xa' rey ngua loo ji'i ngu' Egipto li', nu bilya cuna tilaca ngua jyo'o José bi'.

19 Nguñilo'o rey bi' ji'i jyo'o cusu' ji'na, nguxcube' rey bi' ji'i ngu'. Jua'a ngulo rey bi' cña cha' xcuaa ngu' ji'i lcaa cubi' qui'yu ji'i ngu', cha' cajaa cubi', cha' nga'aa catü la ngu' bi'.

20 Tyempo bi' ngula jyo'o Moisés, lo'o jua'a tso'o tsa ntsu'u tyiquee ycui' Ndyosi ña'a ji'i nu piti bi'. Sna co' ti nguti'i yu lo'o xtya'a yu lo'o sti yu, cha' nguxcati' xtya'a yu ji'i yu.

21 Li' ndyalaa tyempo nu ntsu'u cha' xcuaa ngu' cusu' ji'i cubi' bi'. Pana sca nu cuna'a sñi' rey xña'a bi' nquije cubi' bi' ji'i, ndy'i'ya ji'i ndyaa to' tyi li' cha' caca cubi' sñi' miña'a.

22 Nu lo'o cua ngusu' la nu Moisés bi', ngua tsa'a yu lcaa cha' nu jlo ti' ngu' tii nde loyuu su cuentya Egipto. Jlo tsa ti' nu Moisés bi' ña'a cha' nu chcui' yu lo'o ngu', cha' ngua tsa ji'i yu.

23 'Cua ntsu'u tu'ba yija Moisés, lo'o nti' tsa yu tsa na'a yu ji'i ngu' Israel tya'a yu, si tso'o ndi'i ngu'.

24 Li' na'a yu ji'i sca ngu' Egipto nu ti' tsa nchcube' ji'i sca ngu' Israel. Nguxtyucua Moisés ji'i nu ngu' tya'a yu bi', ngujui' yu ji'i nu ngu' Egipto bi' ña'a cuayá' nu ndyujui yu ji'i bi'.

25 Ndi'ya ngulacua ti' Moisés li': "Juani ngua cuayá' ti' tya'a na' cha' cua'ni lyaá Ni ji'i ngu' Israel tya'a na' xqui'ya na'". Jua'a ngulacua ti' nu Moisés bi', pana si' cha' bi' nti' ngu' Israel tya'a yu.

26 Nguxee chaca tsã ndyalaa yu ca su ngusu' tya'a tucua tya'a ngu' Israel. Ná ndiya ti' Moisés cha' nxuu tya'a ngu' bi': "¿Ni cha' laca nxuu tya'a ma?" nacui' yu ji'i ngu' li'. "La cui' ca ngu' tya'a na laca ma. Ná tso'o cha' nxuu tya'a ma."

27 Li' ntejeya' chaca nu xña'a la bi' ji'i Moisés, nguxacui' cha' ji'i yu ndi'ya: "¿Tilaca laca nu nda chacuayá' jinu'u cha' caca nu'u loo ji'i cua?" nacui' ji'i nu Moisés bi', "¿Ha cua'ni cuayá' nu'u ji'i cua?" nacui'.

28 “Ñi'ya nu ndyujuii nu'u ji'i nu ngu' Egipto bi' la caa, ¿ha jua'a cujuui nu'u jna' nti' nu'u juani?”

29 Nu lo'o ndyuna Moisés cha' bi', li' ngusna yu, ndyaa yu ca chaca chalyuu su naa Madián. Ngu' xta laca nu Moisés bi', nu nguti'i yu loyuu bi'. Ngujui clyo'o yu li', lo'o jua'a ngujui tucua tya'a sñi' qui'yu yu.

30 “Cua nteje tacui tu'ba yija, li' ntsu'u sca tsã nga'a Moisés sca loyuu btyi su ná ntsu'u hitya nu co'o ngu'. Cacia ti sca ca'ya nu naa Sinaí, ca bi' ndya'a yu li'. Na'a yu sca yaca quiche' ndyaqui, pana laja quui' bi' ngulu'u loo sca xca ji'i ycuí' Ndyosi ji'i yu.

31 Ndube tsa ti' Moisés li'. Ndyaa yu cacua la xi slo yaca quiche' bi', lo'o li' ndyuna yu cha' nu nchcui' ycuí' Ndyosi nu Xu'na na lo'o yu:

32 “Ycuí' Ndyosi laca na”, nacui' nu Xu'na na. “La cui' na' laca, ngua'ni tlyu jyo'o cusu' jinu'u jna'”, nacui' Ni. “Lo'o jyo'o Abraham, lo'o jyo'o Isaac, lo'o jyo'o Jacob ngua'ni tlyu ngu' na.” Ndyutsij tsa nu Moisés bi' li', hasta nchcua tya yu; nga'aa ngua'ña'a cui'ya yu ji'i quui' tsiya' ti.

33 Chaca quiya' nchcui' ycuí' nu Xu'na na lo'o yu li': “Clyo clyu nu'u caña nu nga'a quiya' nu'u”, nacui' Ni, “cha' slo na' ndu nu'u. Tacati tsa ca nde cha' ycuí' Ndyosi laca na’.

34 Cua na'a na' ji'i lcaa ngu' Israel tya'a nu'u ca su ndi'i ngu' nde loyuu Egipto. Cua ngusubi na' ji'i lcaa cu'ma cha' caca ma ñati' na, pana juani lye tsa nchcube' ngu' cuxi bi' ji'i ñati' na. Ndyuna na' cha' xñi'i tsa nda'ni nxi'ya ngu', bi' cha' ndyalaa na' cha' cua'ni lyaá na' ji'i ngu'. Juani culo na' cña jinu'u cha' xtyuu nu'u tyaá nu'u nde loyuu su cuentya Egipto chaca quiya'.”

35 “Nu ngua sa'ni la ná ntaja'a ngu' Israel tya'a yu cha' caca nu Moisés bi' loo ji'i ngu': “¿Tilaca laca nu nda chacuayá' jinu'u cha' caca nu'u loo ji'i cua, cha' cua'ni cuayá' nu'u ji'i cua?” nacui' ngu' ji'i yu sa'ni la. Pana la cui' Moisés bi' ni, cua ngusubi ycuí' Ndyosi ji'i yu cha' caca yu loo ji'i ngu' Israel tya'a yu, cha' cua'ni lyaá Ni ji'i ngu' bi', cha' ti'i tsa nchcube' ngu' bi'; bi' cha' ngulo ycuí' Ndyosi cña ji'i Moisés nu lo'o na'a yu ji'i xca ji'i ycuí' Ndyosi ndu laja yaca quiche' su ndyaqui bi'.

36 Nda ycuí' Ndyosi chacuayá' ji'i jyo'o Moisés cha' cua'ni yu cña tonu cha' cube ti' ngu' ca loyuu su cuentya Egipto. Xqui'ya cha' ngua ji'i yu ngua'ni yu cña tonu bi', bi' cha' ngua ji'i yu ngulo yu cña ji'i lcaa ngu' Israel tya'a yu, cha' ngutu'u ngu' loyuu su cuentya Egipto nguta'a lo'o Moisés ji'i ngu' bi'. Xa' ngua'ni yu cña tonu to' tyujo'o nu naa Tyujo'o Nga'a. Li' nguta'a yu lo'o ngu' nde sca loyuu btyi su ná ntsu'u hitya nu co'o ngu', lo'o jua'a chaca quiya' ngua'ni yu cña tonu cha' cube ti' ngu' ji'i ycuí' Ndyosi. Cua tu'ba yija nguta'a nu Moisés bi' lo'o ngu'.

37 La cui' Moisés ngua nu nchcui' lo'o ngu' bi' ndi'ya: “Cua ngulo ycuí' Ndyosi cña jna' cha' ta na' cha' ji'i Ni lo'o ma, la cui' jua'a culo Ni cña ji'i chaca ngu' tya'a na nde loo la”, nacui' nu Moisés bi' ji'i ngu' nu ngua li'.

38 La cui' Moisés bi' nga'a lo'o ngu' ca su ndyu'u ti'i ngu' cla'be loyuu btyi bi'. Li' nchcui' xca ji'i ycuí' Ndyosi lo'o nu cusu' bi' ca lo xlya ca'ya su naa Sinaí. Lo'o jua'a nda Moisés cha' bi' lo'o lcaa ngu' bi', la cui' jyo'o cusu' ji'na laca ngu' bi'. Nu cha' nu cua nchcui' Moisés lo'o ngu' bi' li', ná nga'a cha' tye cha' bi' tsiya' ti; bi' cha' tya ntsu'u cha' nu nguscua jyo'o Moisés bi', cha' ca cuayá' ti' na ji'i juani.

39 “Pana ná ndyuna tso'o jyo'o cusu' ji'na cha' nu nda Moisés lo'o ngu', cha' ná nti' ngu' cua'a jyaca ngu' ji'i. Ndyi'u tsa ti' ngu' cha' ji'i loyuu su cuentya Egipto, bi' cha' ngua ti' ngu' xtyuu ngu' loyuu bi' chaca quiya'.

40 Tya ntsu'u nu Moisés bi' lo ca'ya, lo'o li' ndi'ya nguane ngu' ji'i jyo'o Aarón nu ngua sca sti jo'ó: “¿Ha ná cuiñá nu'u sca jo'ó cuentya ji'na cha' cua'ni tlyu na ji'i, ñi'ya ndu'ni tlyu ngu' ji'i sca jo'ó?” nacuj ngu' ji'i nu Aarón bi'. “Cua ngulu'u Moisés tyucuiji' na su ngutu'u na loyuu su cuentya Egipto, pana juani nga'aa jlo ti' na na laca ngua ji'i yu bi'.”

41 Li' ngüiñá ngu' sca toro cuañi' lo'o oro cha' caca bi' jo'ó ji'i ngu'. Ndyujui ngu' bata ca slo jo'ó bi' ji'i ngu', cha' ta ngu' msta' ji'i jo'ó, cha' cua'ni tlyu ngu' ji'i jo'ó bi'. Chaa tsa ti' ngu' lo'o na'a ngu' ji'i jo'ó nu ngüiñá ycu' ca ngu' ji'i.

42 Xa' ña'a cha' ngulacua ti' ycu' Ndyosi ña'a Ni ji'i ngu': “Culaya' na' ji'i ngu' jua tsiya' ti cha' ndyu'ni ngu' cña cuxi bi' li'”, nacuj Ni. “Xcui' cha' xña'a nti' ngu' jua.” Jua'a ngulacua ti' ycu' Ndyosi, bi' cha' nguxtyanu Ni ji'i ngu' cha' cua'ni tlyu ngu' bi' ji'i lcaa na nu ntsu'u nde cua; jo'ó laca cuichaa ngua ti' ngu' li', jo'ó laca co' ngua ti' ngu', lo'o cualya, lo'o cuii. Xcui' cha' cuxi ngua'ni ngu' li'. Cuentya ji'i cha' cuxi nu ngua'ni ngu', bi' laca cha' nu nguscua jyo'o cusu' lo quityi ji'i ycu' Ndyosi ndi'ya:

Ngu' Israel laca lcaa ma; nguta'a yu'u ma tu'ba yija lo nat'i btyi, nacuj ycu' Ndyosi.

¿Ni cha' laca ná ngua'ni tlyu ma 'na tyempo bi' lo'o ndyujui ma na'ni bi'? Si'i na tyucui tyiquee ma nda ma na'ni bi', cha' caca ni' msta' na.

43 Ndyi'ya lo'o ma ji'i ni'i sube ji'i jo'ó Moloc, ndyi'ya lo'o ma ji'i sca cuii nu laca jo'ó Renfán; tucua tya'a jo'ó bi' ngüiñá ma cha' caca jo'ó bi' xu'na ma. Bi' cha' cua'ni na' cha' tsa'a lo'o ngu' xa' tsu' ji'i ma nde chaca chalyuu nu tyijyu' la;

tsaa ma chaca tsu', nde quichi' Babilonia cha' chcube' ma cajua. Jua'a nchcui' ycu' Ndyosi lo'o nguscua jyo'o cusu' cha' ji'i Ni lo quityi nu ngua sa'ni.

44 Nguta'a yu'u jyo'o cusu' ji'na ca lo nat'i btyi. Ntsu'u sca ni'i quiji na'ni ti ji'i ngu', nu ndyi'ya lo'o ngu' ji'i ndya'a ngu', cha' ndyi'u ti' ngu' ji'i ycu' Ndyosi xqui'ya ni'i quiji bi'. Ycu' Ndyosi ngulu'u cña ji'i jyo'o Moisés bi' ñi'ya nu cuiñá ngu' ni'i bi'.

45 Nu lo'o ngujui nu Moisés bi', li' ngusubi Ni ji'i jyo'o Josué cha' caca yu loo ji'i jyo'o cusu' ji'na. Lo'o ni'i quiji bi', ñaa lo'o ngu' ji'i lo'o ndyalaa ngu' loyuu re. Li' ngulo'o ycu' Ndyosi ji'i xa' la ñati, ngulo'o Ni ji'i lcaa ngu' ca tyi bi', cha' tyanu yuu re laja ti. Nguxtyanu ngu' ji'i ni'i quiji bi' to' tyi sca ñati hasta ña'a cuayá nu ndyalaa tyempo lo'o ngua jyo'o David loo ji'i ngu'.

46 Tso'o tsa ntsu'u tyiquee ycu' Ndyosi ña'a Ni ji'i nu David bi'. Li' ngua ti' David cuiñá sca ni'i su caca tyi ycu' Ndyosi, cha' ycu' Ndyosi laca loo ji'i ñati ji'i Jacob.

47 Pana ná tso'o nti' ycu' Ndyosi cha' cua'ni David jua'a; nu lo'o cua nguluu sñi' jyo'o David nu ngua naa Salomón, li' nda ycu' Ndyosi chacuayá ji'i yu cuañi' bi', cha' cuiñá yu ni'i bi'.

48 Lo'o ycu' Ndyosi ni, ná ntaja'a Ni tyanu Ni ne' ni'i nu ngüiñá ñati ti, cha' laca ycu' Ndyosi loo ji'i lcaa ca chalyuu. Ñi'ya nguscua sca jyo'o cusu' cha' cuentya ji'i ycu' Ndyosi tya sa'ni la:

49 Ntsu'u tyi na' nde cua, nacuj ycu' Ndyosi nu Xu'na na. Sca ti na' ndyi'ya loo na' ji'i tyucui ña'a chalyuu, nacuj Ni, bi' cha' ná ca cuiñá sca ñati chalyuu sca ni'i su tyi' na', nacuj Ni, ná ntsu'u su xtyii cña' na'.

50 Ycu' na' ngüiñá na' lcaa na nu ntsu'u tyucui ña'a chalyuu.

51 Tya nchcui' la Esteban lo'o ngu' cusu' li':

—Ná ntaja'a mā taquiya' mā cha' nu nchcui' ycui' Ndyosi lo'o mā. Tacalya tsa hique mā, cha' ná nduna mā cha' jil'i ycui' Ndyosi tsiya' ti; jua'a lcaa tsa chii' nti' mā lo'o ncliyacua ti' mā cha' jil'i Xtyi'i ycui' Ndyosi. La cui' ñi'ya ngua'ni jyo'o cusu' jil'na cha' cuxi sa'ni, la cui' jua'a ndyu'ni mā juani.

⁵² Cua nguxcube' jyo'o cusu' jil'na jil'i lcaa jyo'o cusu' nu ngua tu'ba jil'i ycui' Ndyosi cha' nchcui' Ni lo'o ñati' cua sa'ni. Cua ndyujuii ngu' bi' jil'i jyo'o cusu' nu nguscua cha' jil'i ycui' Ndyosi ndi'ya: “Tyalaa sca ñati' nde chalyuu re; xcui' lubii tsa cresiya jil'i yu bi' caca”, nacui' jyo'o cusu' bi'. Lo'o jua'a tsubi' ti cua ndyalaa la cui' ñati' nu nchcui' quityi cha' jil'i. Chiya'a tsa ngua'ni mā nu lo'o ndyujuii mā jil'i yu.

⁵³ Xca jil'i ycui' Ndyosi laca nu nda cha' jil'i ycui' Ndyosi lo'o mā sa'ni la, cña nu ngulo ycui' Ni jil'i mā laca cha' bi'. Tya ntsu'u quityi bi' jil'i mā juani, pana ná ntaja'a mā taquiya' mā jil'i cha' nu nchcui' ycui' Ndyosi lo'o mā lo quityi bi'.

Ndyujuii ngu' jil'i Esteban

⁵⁴ Nu lo'o ndyuna ngu' cha' nu nchcui' Esteban, ngua ñasi' tsa ngu' li', tyaala tsa ndi'j cloo ngu' cha' ñasi' ngu'.

⁵⁵ Nxña'a Esteban nde cua, li' na'a yu sca xee tlyu tsa nu ngua'ni Xtyi'i ycui' Ndyosi cha' ña'a yu jil'i; xee jil'i ycui' Ndyosi ngua bi'. Lo'o li' na'a yu jil'i ycui' Jesús ndu la'a tsu' cui' ca su ntucua ycui' Ndyosi.

⁵⁶ —Ña'a mā yi'a —nacui' Esteban jil'i ngu' li'—, cua ngusaala ycui' Ndyosi nde cua —nacui'—. Cua na'a na' jil'i ycui' nu nda Ni jil'i li'ya cha' laca yu ñati, ndu yu la'a tsu' cui' ca su ntucua ycui' Ndyosi.

⁵⁷ Cui' tsa ngusi'ya ngu' li', ndacu' ngu' jyaca ngu' cha' nga'aa nti' ngu' cuna ngu' cha' nu nchcui' Esteban.

⁵⁸ Ntejeya' ngu' jil'i nu Esteban bi', lo'o li' yala ntchaa ngutu'u ngu' ndyaa lo'o ngu' jil'i yu nde to' quichi'. Li' ngu' quee jil'i yu cha' cujuuii ngu' jil'i yu, pana ngusta ngu' bi' ste' ngu' ca su ndu sca yu cuañi' nu naa Saulo.

⁵⁹ Laja lo'o ngu' quee jil'i nu Esteban bi', nchcui' yu lo'o Jesús: —Jesús Xu'na na' —nacui' Esteban—, cua'ni nu'u cha' tso'o qui'ya nu'u cresiya jna'.

⁶⁰ Li' ngucha sti' yu lo'o lye tsa nchcui' yu chaca quiya': —Xu'na na' —nacui' yu—, ná sta nu'u qui'ya jil'i ñati' re cha' ngu' quee jna' —nacui' Esteban jil'i Jesús.

Lo'o jua'a tsa tsiya' ca ngujuii yu li'.

8

Tyaala tsa Saulo jil'i ñati' jil'i Jesucristo

¹ Tso'o tsa ngua ti' nu Saulo bi', cha' cua ndyujuii ngu' jil'i Esteban. La cui' tsa bi' nguxana yu, ti'i tsa nchcube' yu jil'i ngu' nu ntsu'u cha' jil'i lo'o Jesucristo ca quichi' Jerusalén. Lya' tsa ti' yu jil'i ngu' bi'; bi' cha' ngusñi ngu' tyucuii, ndyaa ngu' xa' la quichi' nde loyuu su cuentya Judea, lo'o jua'a loyuu su cuentya Samaria. Pana nu tii tyucuaa tya'a ngu' nu ngua tsa'a jil'i Jesucristo tya clyo ni, ndyanu ngu' bi' nde Jerusalén.

² Lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu xñi'j tsa ti' xqui'ya cha' ngujuii Esteban. Tyuu tya'a ngu' bi', ngu' nu tyucui tyiquee ngu' ndyu'ni tlyu ngu' jil'i ycui' Ndyosi ni, ndyaa lo'o ngu' bi' jil'i jyo'o Esteban ca su nguatsi'; jua'a nxi'ya tsa ngu' nu ndyaa lo'o jil'i bi'.

³ Lo'o nu Saulo bi' ni, ngua ti' yu cha' lye tsa xcube' yu jil'i lcaa ñati' jil'i Jesucristo li'. Ndyati' yu ca ni'j jil'i ngu', ntejeya' yu jil'i ngu' qui'yu bi', ntejeya' yu jil'i ngu' cuna'a bi', cha' tyaa lo'o yu jil'i ngu' ne' chcu'a.

Ndyalaa cha' ji'i Jesús loyuu su cuentya Samaria

4 Lo'o nu ngu' nu ndyaa xa' quichí bi' ni, nda ngu' cha' ji'i Cristo nu Xu'na na lo'o ngu' lcaa quichí ca su ndyaa ngu'.

5 La cui' jua'a ndyaa sca ñati nu naa Felipe, ndyaa yu nde loyuu su cuentya Samaria; li' ndyalaa yu sca quichí ca bi', nda yu cha' ji'i Jesucristo lo'o ngu' quichí bi'.

6 Tso'o tsa ndyuna lcaa ngu' quichí cha' bi', lo'o jua'a na'a ngu' cña tonu cuentya ji'i ycu'i Ndyosi nu ngua'ni Felipe slo ngu'.

7 Ngua'ni yu cha' ndyaca tso'o tyuu tyaa' ngu' quicha, jua'a ngua'ni yu cha' ndyaca tso'o ngu' nu ngusñi cui'i cuxi ji'i. Cui' nxi'ya ngu' nu ntsu'u cui'i cuxi ji'i, cuati ndu'u nu cui'i cuxi nu ntsu'u ji'i ngu' bi' ndyaa. Lo'o jua'a ngua tso'o ngu' nu quicha quiya', ngua tso'o ngu' nu nchcu' tyijya.

8 Tso'o tsa ntsu'u tyiquee lcaa ngu' quichí bi' li'.

9 Quichí bi' ndi'i sca nu qui'yu nu naa Simón, ngu' cucha'a laca bi'. Nchcui' nu Simón bi' cha' ngu' tlyu laca ycu'i ca; lo'o jua'a ngusñi ngu' quichí cha' nu nchcui', jlya ti' ngu' cha' laca nu Simón bi' sca ñati tlyu.

10 Ndaquiya' ngu' culiya' ji'i; lo'o jua'a ngu' ti'i, lo'o ngu' nu laca loo ji'i quichí, lo'o nu sube, lcaa ngu' lo'o tya'a ngu' ndyuna tso'o ngu' lcaa cha' nu nchcui' nu Simón bi'.

—Cua nda ycu'i Ndyosi chacuayá' ji'i nu qui'yu re cha' cua'ni cua ña'a ca cña tonu nu nti' yu cua'ni yu —nacui' ngu' quichí bi' li'.

11 Cua tyuu yija ngua'ni cucha'a nu Simón bi' ji'i lcaa ñati quicha, bi' cha' jlya ti' ngu' lcaa cha' nu nchcui' yu cucha'a bi', nu lo'o bilya tyalaa Felipe quichí bi'.

12 Li' ndyalaa Felipe ca bi', nda yu cha' ji'i Jesucristo lo'o lcaa ngu' quichí; ndacha' yu ji'i ngu' ñi'ya caca si laca ycu'i Ni loo ne' cresiya ji'i ngu'. Ndyuna ngu' cha' nu nchcui' Felipe li', ngusñi ngu' cha' bi'; bi' cha' ntyucuatya yu ji'i lcaa ñati nu ngusñi cha' bi', masi ngu' qui'yu, masi ngu' cuna'a.

13 Lo'o ycu'i Simón ni, ngusñi cha' bi' li', jua'a ntyucuatya Felipe ji'i. Li' lcaa tsa ndyaa lca'a ji'i Felipe, cha' ndube tsa ti' Simón lo'o na'a lcaa cña tonu nu ngua'ni nu Felipe bi'.

14 Li' ndyuna ngu' nu ngua tsa'a ji'i Jesucristo nu ndyanu ca Jerusalén cha' lo'o ngu' Samaria bi', cua ngusñi ngu' cha' ji'i ycu'i Ndyosi. Cuati ngulo ngu' bi' cña ji'i Pedro lo'o Juan cha' tsa'a ngu' ca loyuu su cuentya Samaria bi'.

15 Ndyalaa ngu' ca bi', li' nchcui' ngu' lo'o ycu'i Ndyosi cuentya ji'i lcaa ngu' quichí nu cua ngusñi cha' ji'i Jesucristo ca bi', ngüijña ngu' ji'i ycu'i Ndyosi cha' ta Ni Xtyi'i ycu'i Ni, cha' tyanu Ni ne' cresiya ji'i ngu' bi'.

16 Bilya tyanu Xtyi'i ycu'i Ndyosi ne' cresiya ji'i ngu' bi', masi cua ntyucuatya Felipe ji'i ngu' nu lo'o ngua ti' ngu' caca ngu' ñati ji'i Jesucristo.

17 Ngusta ya' Pedro lo'o Juan hique ngu', li' ndyanu Xtyi'i ycu'i Ndyosi ne' cresiya ji'i ngu' bi'.

18-19 Na'a Simón cha' nu lo'o ngusta ya' ngu' nu ngua tsa'a ji'i Jesucristo hique ngu', ndyanu Xtyi'i ycu'i Ndyosi ne' cresiya ji'i ngu' li'. Nchcui' Simón lo'o ngu' bi' li':

—Ta na' cñi ji'i ma si xtyucua ma jna' cha' jua'a cua'ni na' xi cña jua —nacui' Simón—. Lo'o na' nta' cha' sta ya' na' hique ñati cha' tyanu Xtyi'i ycu'i Ndyosi ne' cresiya ji'i ngu' —nacui'.

20 —Stu'ba ti' cua'ni tye ycu'i Ndyosi jinu'u lo'o lcaa cñi jinu'u —nacui' Pedro ji'i Simón li'—. Nu cha' tso'o nu ntsu'u ji'i ycu'i Ndyosi, ná taca ca caya' bi' —nacui'—.

21 Ná ntsu'u cha' jinu'u lo'o ycu'i Ndyosi tsiya' ti, bi' cha' ná ta Ni chacuayá' jinu'u cha' cua'ni nu'u cña lo'o ya.

²² Culochu' nu'u jii' cha' cuxi nu ntsu'u ne' cresiya jinu'u, cha' caca chcu' nu'u lo'o ycu' Ndyosi cha' cui'ya Ni cha' clyu ti' jinu'u jii' lcaa cha' cuxi nu ngua'ni nu'u.

²³ Jlo ti' na' lcaa ña'a cha' cuxi nu ntsu'u ne' cresiya jinu'u, cha' tyaala tsa nu'u; ya' nu xña'a cua ntsu'u nu'u, bi' cha' ndacha' na' jinu'u juani cha' culochu' nu'u jii' cha' cuxi nu ntsu'u jinu'u.

²⁴ Nguxacu' Simón cha' jii' ngu' li':

—Cua'ni mā cha' tso'o chcu' mā lo'o ycu' nu Xu'na na cuentya jna' —nacu' Simón jii' ngu'—, cha' cui'ya Ni cha' clyu ti' 'na —nacu'—, cha' nga'aa cua'ni ycu' Ndyosi ñi'ya nu nacuj mā jna'.

²⁵ Quiña'a la cha' jii' ycu' Ndyosi ngulu'u Pedro lo'o Juan jii' ngu' li', nchcu' ngu' ñi'ya ngua lcaa cha' jii' Jesús. Lo'o li' ndu'u ngu' yaa ngu' nde Jerusalén. Cla'be tyucui nteje tacui ngu' tyuu quichi loyuu su cuentya Samaria, ngulu'u ngu' jii' ngu' lcaa quichi bi' ñi'ya nu ndu'ni lyaá Jesús jii' ñati' chalyuu.

Ndyacua tya'a Felipe lo'o sca ngu' Etiopía

²⁶ Lo'o li' nchcu' sca xca jii' ycu' Ndyosi lo'o Felipe:

—Nslo nu'u tyucui nu ndu'u Jerusalén ndyaa nde quichi Gaza. Tsa nu'u xi tyucui bi' —nacu' xca bi' jii' Felipe.

Nscua tyucui bi' nde sca nati' btyi su ná ntsu'u hitya.

²⁷ Li' ndu'u Felipe ndyaa tyucui bi', lo'o li' na'a jii' sca nu qui'yu ngu' Etiopía. Sca ñati' tlyu laca nu cusu' bi', cha' laca yu loo jii' lcaa cñi nu ntsu'u jii' reina nu laca loo jii' loyuu Etiopía bi'; nu cuna'a reina bi' ngua naa Candace. Cua ndyaa nu qui'yu bi' Jerusalén cha' cua'ni tlyu yu jii' ycu' Ndyosi.

²⁸ Li' nguxtyuu tyucui ñaa yu cha' tyaa quichi tyi yu. Ntucua yu ne' carreta nu ntojolaqui cuayu jii', nchcu' yu lo quityi nu nguscua jyo'o Isaías cuentya jii' ycu' Ndyosi.

²⁹ Nchcu' ycu' Ndyosi lo'o Felipe li'; Xtyi'i ycu' Ni nu ndyanu ne' cresiya jii' Felipe nchcu' ndi'ya:

—Yaa nu'u cha' jyacua jii' carreta jua —nacu' Ni jii' Felipe.

³⁰ Ngusna tsa Felipe ndyaa lca'a jii' carreta li'. Sii' ti carreta ndya'a xi, lo'o jua'a ndyuna cha' nu nchcu' nu cusu' bi' lo quityi laja lo'o ntucua ne' carreta; la cui' quityi nu nguscua jyo'o Isaías ngua bi'. Li' nguxana nchcu' Felipe lo'o nu cusu' bi':

—¿Tsa xi la? —nacu' Felipe jii'.

—Tsa'a xi.

—¿Ha nchca cuayá' ti' nu'u cha' nu nchcu' nu'u lo quityi cua? —nacu' Felipe jii'.

³¹ —Ná nchca jna' cha' ná ntsu'u nu culu'u 'na —nacu' nu cusu' bi' li'—. Tyacu' nu'u ne' carreta re cha' tyaa na stu'ba ti.

Li' ndyaa tucua Felipe ne' carreta lo'o nu cusu' bi'.

³² Stu'ba ti nchcu' tyucuaa ngu' lo quityi jii' ycu' Ndyosi nu ntsu'u ya' nu cusu' bi'; la cui' laca' quityi su na'a cui'ya nu cusu' bi', la cui' se' bi' nchcu' tyucuaa ngu' li'. Ndi'ya nchcu' quityi bi':

Tsa lo'o ngu' jii' yu cha' cujuu' ngu' jii', ñi'ya si laca yu sca xlya'.

Lo'o jua'a, ñi'ya ndu'ni xlya' nu ná nxi'ya lo'o nsi'yu ngu' quicha' hichu' ni', jua'a cua'ni yu nu cala nde loo la;

masi cujuu' ngu' jii' yu, ná sca cha' xacu' yu jii' ngu' bi' li'.

³³ Lye tsa xcube' ngu' jii' yu bi', cha' ná liñi cua'ni cuayá' ngu' nu laca loo jii' yu.

La cui' jua'a, ná caca chcu' na cha' tya caja sñi' yu,

xqui'ya cha' cua cujuui ti ngu' ji'i yu bi'; nga'aa tyiquee' tyi'i yu nde chalyuu li'.

Jua'a nscua cha' lo quityi bi'.

³⁴ Li' nchcuane nu cusu' Etiopía bi' ji'i Felipe:

—Cua'ni nu'ü cha' tso'o culu'u xi jna' lo quityi re —nacuü yu ji'i—. ¿Ti ji'i cujuui ngu' nacüü quityi re? —nacuü yu—. ¿Ha nguscua ca jyo'o cusu' Isaías cha' ji'i ycu'i ca ti? ¿Ha si'i cha' ji'i chaca nu qui'yu nguscua jyo'o cusu' bi'?

³⁵ Nguxacuü Felipe cha' ji'i nu cusu' bi' li'; ngulu'u Felipe ñi'ya nu ndyu'u cha' nu nscua lo quityi bi' ji'i, lcaa cha' ji'i Jesucristo ngulu'u ji'i nu cusu' bi' li'.

³⁶ Nu lo'o ndyaa ngu' tyucuiü bi', li' ndyalaa ngu' ca su ntsu'u hitya. Li' nchcuü' nu cusu' bi' lo'o Felipe:

—Nde nscua hitya —nacuü yu—. ¿Ha ná cua'ni cha' tso'o ta chacuayá' tyucuatya nu'ü jna'?

³⁷ —Tso'o —nacuü Felipe ji'i—. Tso'o si chañi cha' tyucui tyiquee nu'ü ngusñi nu'ü cha' ji'i Jesucristo.

—Cua ngusñi na' cha' bi' tu'ni —nacuü nu cusu' bi'—. Jlya ti' na' cha' sca ti Jesucristo laca Sñi' ycu'i Ndyosi.

³⁸ Li' nhcui' nu cusu' bi' lo'o msu ji'i cha' tsatu carreta ji'i cha' ca'ya nu cusu' bi' loyuu lo'o Felipe. Ndyaa ngu' lo hitya, ntyucuatya Felipe ji'i nu cusu' bi' li'.

³⁹ Ndye ntyucuatya ji'i, li' ndu'u ngu' lo hitya bi'. Hora ti ndyaa Felipe, ndyaa lo'o Xtyi'i ycu'i Ndyosi ji'i cha' tsaa chaca se'i; nga'aa na'a nu cusu' bi' ji'i Felipe li'. Ndyaa nu cusu', nu ngu' Etiopía bi' ni, ndyaa yu ca loyuu quichi tyi yu li'; jua'a tso'o tsa ntsu'u tyiquee nu cusu' bi' li'.

⁴⁰ Nu lo'o ngua tii nu Felipe bi', cua ndyalaa quichi Azoto. Ndyaa nde su ndi' tyu tya'a quichi cha' culu'u cha' ji'i Jesucristo ji'i ñati bi'. Ca tiya' la, li' ndyalaa Felipe nde quichi Cesarea.

9

Nguxcutsa'q ycu'i Ndyosi cresiya ji'i Saulo

¹ Ña'a ti ñasi' tsa Saulo ji'i lcaa ngu' nu ngusñi cha' ji'i ycu'i nu Xu'na na. Nti' tsa Saulo xcube' yu ji'i ngu' bi', ña'a cuayá' nu cujuui yu ji'i ngu' nti' yu; bi' cha' ndyaa yu ca slo xu'na sti jo'ó ji'i ngu' judío,

² cha' nti' yu culo yu quityi chacuayá' ji'i cha' tsaa sca' yu ji'i ngu' nu ngusñi cha' ji'i Jesucristo. Nti' yu tsaa yu quichi Damasco cha' culu'u yu quityi chacuayá' bi' ji'i ngu' nu laca loo ne' laa bi', nu laa ji'i ngu' judío bi'. Li' nti' Saulo sca' ji'i ñati ji'i Jesucristo quichi bi', cha' xtyuu yu tya'a lo'o yu ji'i ngu' nde Jerusalén; masi ngu' qui'yu, masi ngu' cuna'a, lcu'a ti ña'a ñati bi' tejeja' yu ji'i ngu', nti' yu.

³ Ngusñi yu tyucuiü ndyaa yu ca quichi Damasco bi' li'. Cua tyalaa ti yu quichi bi', li' tsi tsiya' ca ngua'a sca xee tlyu ji'i ycu'i Ndyosi slo yu; lcaa su ndu Saulo ntyiji'i xee bi' lo yuu.

⁴ Nclyü yu lo yuu lo'o ndyuna yu cha' nu nda ycu'i Ndyosi lo'o yu:

—Saulo, Saulo —nacuü Ni—, ¿ni cha' laca lye tsa nxuu tya'a nu'ü lo'o na'?

⁵ —¿Tilaca laca nu'ü, Cusu'? —nacuü Saulo.

—Jesús laca na' —nacuü Ni—. Na nxuu tya'a nu'ü lo'o na' laca —nacuü Ni—.

La cui' ca nu'ü ndu'ni cha' quicha ti' ycu'i nu'ü. Ñi'ya nu ndu'ni sca toro, jua'a ndu'ni nu'ü; na ntyiji'i quiya' toro la cui' se'i su ndatu' ngu' yaca cha siyu' ni', lo'o jua'a nu'ü, ndu'ni nu'ü ji'i ycu'i ca ti nu'ü.

⁶ Lye tsa nchcuä Saulo cha' ndyutsji yu li'.

—¿Ñi'ya nu nti' nu'u cha' cua'ni na', Xu'na? —nacuj Saulo li'.

—Tyatu nu'u ni —nacuj Jesús ji'i— cha' tye tyalaa ca quichí Damasco jua. Ca ndacua ndi'í sca ñati' nu culu'u jinu'u ñi'ya caca cña nu cua'ni nu'u cuentya jna'.

⁷ Ndyutsij tsa ngu' tya'a ndya'a Saulo, nga'aa ngua chcuí' ngu' li'; cua ndyuna ngu' cha' nchcuí' ycuí' Ndyosi lo'o Saulo, masi ná na'a ngu' ji'í Ni, tilaca laca nu cua nchcuí'.

⁸ Li' ndatu Saulo, ngusaala yu cloo yu; pana nga'aa ngua ña'a yu, ngua talya loo yu tsiya' ti. Li' ntejeya' chaca ñati' ya' yu cha' nga'aa ngua ña'a yu, ndyaa lo'o ngu' ji'í yu nde quichí Damasco.

⁹ Sna tsa ndyanu yu sca ni'í ti; ná sca na ndyacu yu chu' sna tsa, ni xixi ca na, ná ndyo'o yu, lo'o xcui' talya ña'a xee cloo yu.

¹⁰ La cui' quichí Damasco ndi'í sca nu qui'yu nu naa Ananías, nu ngusñi cha' ji'í Jesucristo. Ñi'ya laca lo'o nchcuí' xcalá na, jua'a nchcuí' ycuí' nu Xu'na na lo'o Ananías bi'.

—Ananías —nacuj Ni.

—Nde ti nga'a na', Xu'na —nacuj Ananías.

¹¹ —Yaa nu'u toni'í ji'í Judas nu ntucua to' calle liñi bi' —nacuj nu Xu'na na—, yaa xcuane nu'u ji'í ngu' bi' si ndi'í Saulo nu ca tyi quichí Tarso ndacua. Nta' cha' tsa nu'u ca slo yu bi', xqui'ya cha' nga'a yu nchcuí' yu lo'o ycuí' Ndyosi Sti na' juani.

¹² La cui' jua'a cua ngua'ni Ni cha' nchcuí' xcalá yu; laja xcalá yu na'a yu jinu'u cha' ndyaa nu'u slo yu cha' cua'ni nu'u jo'o ji'í cloo yu, cha' sta ya' nu'u lo yu cha' tyaca tso'o cloo yu chaca quiya'.

¹³ —Xu'na —nacuj Ananías—, tyuu quiya' cua ndañi cha' nu nchcuí' ngu' ji'í nu Saulo bi', cha' tyaala tsa yu ji'í ñati' jinu'u nu ndi'í nde quichí Jerusalén.

¹⁴ Lo'o juani cua ndyalaa yu quichí re, ndyi'ya lo'o yu ji'í quityi chacuayá' ji'í xu'na sti jo'ó cha' sca' ji'í cua, lcaa ngu' tya'a ya nu ngusñi ya cha' ji'í ycuí' nu'u.

¹⁵ Nguxacuj ycuí' nu Xu'na na cha' ji'í Ananías li':

—Ntsu'u cha' tsa nu'u ca slo nu Saulo bi' —nacuj Ni ji'í—. Cua ngusubi na' ji'í yu cha' cua'ni yu cña jna' —nacuj Ni—. Tsa yu bi' ca slo ngu' xa' loyuu, tsa yu ca slo nu laca xu'na loyuu tyijyu', lo'o jua'a tsa yu ca slo tya'a ma, nu ngu' Israel bi'. Ta yu cha' jna' lo'o lcaa ñati' ca su tya'a yu, bi' laca cña jna' nu cua'ni yu.

¹⁶ Culu'u na' ji'í yu ñi'ya cha' ti'í nu tyacua ji'í yu lo'o ta yu cha' jna' lo'o ñati'.

¹⁷ Li' ndyaa Ananías slo Saulo ca to' tyi Judas bi'. Ndyatí Ananías ni'í, ngusta ya' yu lo Saulo, nchcuí' yu lo'o nu Saulo bi' li':

—Saulo, tya'a na' —nacuj yu—. La cui' Jesucristo nu laca Xu'na na cua ngulu'uloo Ni jinu'u tyucují su lijya nu'u ca quichí re. Lo'o nu juani cua ngulo nu Xu'na na cña 'na cha' caa na' slo nu'u cha' cua'ni na' jo'o ji'í cloo nu'u, cha' caca ña'a nu'u chaca quiya'; bi' cha' lijya na' slo nu'u juani, xqui'ya cha' nti' Xtyi' ycuí' Ndyosi tyañu ne' cresiya jinu'u.

¹⁸ Nu lo'o ndyaala cloo Saulo, ngua ti' yu cha' ngutu'u sca na cloo yu, ñi'ya si laca sa yu'be quiji. Hora ti ngua tso'o cloo yu li', ña'a tso'o yu chaca quiya'. Li' ntyucuatya Ananías ji'í yu.

¹⁹ Lo'o li' ndyacu Saulo cha' quije juersa ji'í yu chaca quiya', cha' ñi'ya ngua yu tya tsubi' la, jua'a ndyaca yu chaca quiya'. Li' stu'ba nguti'í yu xi lo'o ñati' ji'í Jesucristo ca quichí Damasco bi'.

Nchcuí' Saulo cha' ji'í Jesucristo lo'o ngu' quichí Damasco

²⁰ Hora ti nguxana Saulo ndya'a yu lcaa ne' laa ji'i ngu' judío quichí bi', ngulu'u yu ji'i ngu' cha' chañi cha' laca Jesús nu sca ti Sñi' ycui' Ndyosi.

²¹ Quiña'a tsaa ngulacua ti' ngu' lo'o ndyuna ngu' cha' bi'.

—¿Ha si'i Saulo jua laca nu lye tsa nchcubé' ji'i ñati ji'i Jesucristo ca quichí Jerusalén? —nacui' ngu' ji'i tya'a ngu'—. ¿Ha si'i nu jua laca nu ndyalaa nde quichí re cha' sca' ji'i ñati bi', cha' caca cuayá' ji'i ngu' ca slo xu'na sti jo'ó?

²² Lye la ngulu'u Saulo ji'i ngu' cha' chañi cha' Cristo laca ycui' Jesús, la cui' nu cua nda ycui' Ndyosi ji'i yaá chalyuu. Nga'aa ngujui la ñi'ya nu xacui' ngu' cha' ji'i nu Saulo bi' li', lcaa tya'a ngu' judío nu ndi'i quichí Damasco bi'.

Ngulaá Saulo ji'i ngu' judío

²³ Cua nteje tacui tyuu tsa, li' nguane ngu' judío ji'i tya'a ngu' cha' cujuui ngu' ji'i Saulo.

²⁴ Pana ngua tii Saulo cha' cua nti' ngu' cujuui ngu' ji'i. Ca to' quichí bi' ntsu'u sca lo'o tlyu, xcui' quee laca lo'o bi'; cua tsa lo'o bi', lo'o jua'a lcaa to' lo'o bi' nga'a ngu' cua cha' xñi ngu' ji'i Saulo. Ntsu'u ngu' cua to' lo'o tsa talya.

²⁵ Ngua sca talya, li' ndyalaa xi tya'a ñati ji'i Jesucristo; ndyacu' ngu' que lo'o bi', cha' culo ngu' ji'i Saulo ne' lo'o. Li' ndyatí Saulo ne' sca chcubi tlyu, lo'o li' nda'ya ngu' ji'i Saulo, ngua'ya yu chaca chu' lo'o lo'o reta; ndu'u yu ne' chcubi li', ngusñi yu tyucui' ndyaa yu.

Ndyalaa Saulo ca Jerusalén

²⁶ Ndyalaa Saulo ca quichí Jerusalén li', ndyalaa yu slo ñati ji'i Jesucristo ca quichí bi'. Pana ndyutsii ngu' bi' ji'i Saulo, cha' ná jlya ti' ngu' cha' chañi cha' cua ngusñi yu cha' ji'i Jesús.

²⁷ Li' ndyaa lo'o Bernabé ji'i yu slo ngu' nu ngua tsa'a ji'i Jesucristo tya clyo, cha' hcui' yu lo'o ngu':

—Cua na'a Saulo re ji'i ycui' nu Xu'na na —nacui' Bernabé ji'i ngu'—. Cua na'a yu ji'i ycui' Jesús nu lo'o ndya'a yu nde quichí Damasco, nchcui' Ni lo'o yu li' —nacui'—. Lo'o jua'a ná ndyutsii Saulo li', ngulu'u yu cha' ji'i Jesucristo ji'i ngu' quichí bi'.

²⁸ Li' jlya tso'o ti' ngu' cha' nu nchcui' Bernabé ji'i Saulo, bi' cha' ndyanu Saulo lo'o ngu' quichí Jerusalén cha' tya'a ndya'a ngu' cña laca yu.

²⁹ Lo'o jua'a ná ndyutsii yu, nda yu cha' ji'i ycui' Jesús lo'o ngu' quichí bi'. Pana ndi'j xi ngu' judío nu nchcui' cha' griego, nchcui' ngu' bi' lo'o Saulo li'; lye tsa nxuu tya'a ngu' lo'o yu li', hasta ngua ti' ngu' bi' cujuui ngu' ji'i yu.

³⁰ Ngua tii nu ngu' tya'a ndya'a lo'o Saulo cha' nti' ngu' bi' cujuui ngu' ji'i yu, bi' cha' ngutu'u ngu' ndyaa lo'o ngu' ji'i yu nde quichí Cesarea. Nchcui' ngu' lo'o Saulo li', cha' tso'o la si tyaa yu ca quichí Tarso.

³¹ Li' ndyaa ti'i ti' ñati ji'i Jesucristo, masi ca loyuu Judea, masi ca loyuu Galilea, masi ca loyuu Samaria; lcaa tsa ndyaca tsa'a la ngu' cha' ji'i Jesucristo. Ndyu'ni tlyu ngu' ji'i Jesús, lo'o jua'a ndyu'ni ngu' lcaa cña nu nti' ycui' Ndyosi nu Xu'na na cha' cua'ni ngu'. Xtyi'i ycui' Ndyosi nda juersa ji'i ngu' bi', lo'o jua'a ndyatí la ngu' nu ngusñi cha' ji'i Jesús li'.

Ngua'ni Pedro jo'o ji'i Eneas

³² Lo'o nu Pedro bi' ni, ndya'a Pedro slo lcaa ngu' nu ntsu'u cha' ji'i lo'o Jesucristo, lcaa ti quichí su ndi'i ngu' bi'. Li' ndyalaa yu ca su ndi'i ñati ji'i Jesucristo bi' ca quichí Lida.

³³ Lo'o jua'a ndi'j sca nu qui'yu quicha nu naa Eneas quichí bi'; cua nchcu' tyucui' yu, cua snu' yija ntsiya yu lo qui'ña li'.

³⁴ Li' nchcui' Pedro lo'o yu quicha bi':

—Eneas —nacuĭ— cua ngua'ni Jesucristo cha' ndyaca tso'o nu'u juani —nacuĭ—. Bi' cha' tyatu nu'u, xcua tso'o late' lo qui'ña cua.
Hora ti ndatu Eneas li'.

³⁵ Lcaa ñati' na'a ngu' ji'i nu Eneas bi', cha' ndyaca tso'o yu; na'a ngu' tya'a quichĭ tyi yu, lo'o jua'a ngu' quichĭ Sarón na'a ngu' ji'i yu. Li' ngusñi ngu' cha' ji'i ycu'i Jesús nu Xu'na na, ngulochu' ngu' ji'i cha' cuxi nu ntsu'u ne' cresiya ji'i ngu'.

Ndyu'ú Dorcas chaca quiya'

³⁶ Cua ndi'i sca nu cuna'a nu naa Tabita nde quichĭ Jope, jua'a ñati' ji'i Jesucristo laca ma' bi'. Dorcas nchcui' ngu' cha'cña ji'i ngu' griego ji'i ma'. Tso'o tsa tyiquee nu cuna'a bi', tso'o tsa nxyucua ma' ji'i lcaa ngu' ti'i.

³⁷ Pana la cui' tyempo nu lo'o ndi'i Pedro quichĭ Lida, ngusñi sca quicha ji'i ma', ngujuu ma' li'. Nu lo'o cua nguxcaata ngu' ji'i jyo'o, li' ndyaa lo'o ngu' ji'i ngusta ngu' ji'i ca chaca ba'a ni'i bi' nde cua.

³⁸ Cua ngujui cha' ji'i ngu' cha' ndi'i Pedro quichĭ Lida, bi' cha' nguane nu ñati' ji'i Jesucristo ji'i tucua tya'a ñati' ji'i cha' tsaa ngu' cuane ngu' ji'i Pedro cha' caa yu hora ti, cha' cacua ti quichĭ Jope ndi'i quichĭ Lida bi'. Ngulaa ngu' slo Pedro li', nchcui' ngu' lo'o yu:

—Cua'ni cha' tso'o caa nu'u nde quichĭ Jope lo'o ya hora ti —nacuĭ ngu' ji'i nu Pedro bi' li'.

³⁹ Hora ti ndu'u Pedro lijya lo'o ngu' li'. Nu lo'o ndyalaa ngu' ca toni'i, ngulu'u ngu' ji'i Pedro macala su nscua jyo'o bi'. Ndi'i lcaa nu cuna'a ti'i ca slo, nxi'ya tsa ngu' ndi'i ngu' cha' cua ngujuu. Nda ngu' cha' lo'o Pedro cha' quiña'a tsa cha' tso'o ngua'ni nu jyo'o bi' lo'o ngu', jua'a ngulu'u ngu' ji'i yu lcaa late' nu cua nguyacua nu jyo'o bi' cha' ta xly'a'be ti ji'i ngu'.

⁴⁰ Nchcui' Pedro lo'o ngu' li':

—Tyu'u ma xi nde liya' —nacuĭ yu ji'i ngu'.

Nu lo'o ndye ndu'u ngu' nde liya', li' ndyatu sti' Pedro nchcui' yu lo'o ycu'i Ndyosi. Nu lo'o ndye nchcui' yu lo'o ycu'i Ndyosi, li' ndyaa yu nde su nscua jyo'o bi', nchcui' yu lo'o jyo'o bi' li':

—Tabita —nacuĭ yu—, tyatu nu'u juani.

Lo'o li' tsa tsiya' ca nguxuti'i Tabita bi' cloo; li' nguxña'a ji'i Pedro, hora ti ndaca'a li'.

⁴¹ Ngusñi Pedro ya' ma', nguxatu yu ji'i ma'; li' ngusi'ya yu ji'i ngu' nu ndi'i nde liya'. Hora ti ñaa nu ñati' ji'i Jesucristo bi' nde ni'i lo'o lcaa nu cuna'a ti'i bi', na'a ngu' ji'i Tabita cha' cua ndyu'ú ma' chaca quiya'.

⁴² Lcaa ngu' quichĭ Jope ni, nu lo'o ndyuna ngu' ñi'ya ngua cha' ji'i nu cuna'a bi', ndube tsa ti' ngu' li'; quiña'a tsa ngu' bi' ngusñi ngu' cha' ji'i ycu'i Jesús nu Xu'na na li'.

⁴³ Ndyanu Pedro tyuu tsa quichĭ Jope bi' li'; to' tyi Simón nu cuityi quiĭ, ca bi' ndyanu yu.

10

Nchcui' Pedro lo'o Cornelio

¹ Ndi'i sca nu qui'yu nu naa Cornelio ca quichĭ Cesarea; laca Cornelio capitán ji'i sca latya ngu' sendaru nu nacui' ngu' cha' latya Italiano laca ngu'.

² Ndyu'ni tlyu nu Cornelio bi' ji'i ycu'i Ndyosi lo'o lcaa ngu' tya'a nga'a ti yu, masi ngu' xa' tsu' laca yu. Tso'o tsa tyiquee yu, nxyucua tsa yu ji'i ngu' ti'i. Lcaa tsá ntsu'u yu nchcui' yu lo'o ycu'i Ndyosi.

³ Lo'o li' ntsu'u sca tsá ndyalaa sca xca ji'i ycu'i Ndyosi slo yu bi', hora cua sna nde ngusii ndyalaa xca bi'. Ñi'ya ngua si nchcui' xcalá ti yu, jua'a ngua cha' bi'. Li' nchcui' xca bi' lo'o yu:

—Cornelio —nacuḡ xcaḡ jil'ḡ yu.

⁴ Ndyutsḡḡ tsa Cornelio lo'o na'aḡ yu jil'ḡ xcaḡ bi' li'.

—Xu'na —nacuḡ yu—, ¿ñi'yaḡ cha' laca nti' nu'uḡ jna'?

—Cua ndyuna ycu'i' Ndyosi cha' nu cua nchcui' nu'uḡ lo'o Ni —nacuḡ xcaḡ bi'—, Lo'o jua'aḡ cua na'aḡ Ni cha' tso'o tsa ndu'ni nu'uḡ lo'o ngu' ti'i, bi' cha' cua ndy'i'u ti' ycu'i' Ndyosi jinu'uḡ.

⁵ Juani culo nu'uḡ cña jil'ḡ ngu' cha' tsaa ngu' quichḡḡ Jope. Quichḡḡ bi' ndi'ḡ sca nu qui'yu nu naa Simón, lo'o xtañi yu laca Pedro.

⁶ Cua ndyalaa yu toni'ḡ jil'ḡ chaca Simón nu laca cuityi quijḡḡ nu ntucua tyi cacua ti to' tyujo'o. Ta nu Simón Pedro bi' sca cha' lo'o nu'uḡ, ni cña ntsu'u cha' cua'ni nu'uḡ.

⁷ Ndu'u xcaḡ jil'ḡ ycu'i' Ndyosi bi', ndyaa li'. Lo'o li' ngusi'ya Cornelio jil'ḡ tucua tya'a msu jil'ḡ, lo'o jil'ḡ sca sendaru nu ndu'ni cña jil'ḡ; lo'o sendaru bi' ndyu'ni tlyu yu jil'ḡ ycu'i' Ndyosi.

⁸ Li' nchcui' Cornelio lo'o nu ca ta'a sna ngu' lcaa ña'aḡ cha' nu ngua jil'ḡ ycu'i' tsa; li' ngulo yu cña jil'ḡ ngu' cha' tsaa ngu' tsaqui'ya ngu' jil'ḡ Pedro ca quichḡḡ Jope bi'.

⁹ Nguxee chaca tsḡ ndya'aḡ ngu' nde tyucujḡḡ Jope. Lo'o ndyalaa nde hora, xi tya lyiji tyalaa ngu' quichḡḡ bi'. La cui' hora bi' ndyacuḡ Pedro ndyaa yu que ni'ḡ cha' chcu'i' yu lo'o ycu'i' Ndyosi. Jlyacua tsa que ni'ḡ bi'.

¹⁰ Li' ntucua Pedro ntyute' tsa yu, ñña tsa ti' yu cacu yu li'; na cua nguxana ndyique' ngu' scuaa, pana tya lyiji xi caque'. Lo'o li' ngua'ya xcalá yu, nchcui' xcalá yu ña'aḡ nu ntucua ti yu que ni'ḡ bi'.

¹¹ Laca cha' nxa'ña'aḡ yu nde cuaḡ, na'aḡ yu ngusaala ycu'i' Ndyosi nde cuaḡ; ngutacui ñi'yaḡ nti' sca tasá tlyu tsa nu ndyaacaḡḡ juu ca ta'a jacua jyacaḡ, lijyaḡ ndati'ḡ tasá bi' lo yuu. Jua'aḡ ña'aḡ nti' yu.

¹² Tyuu tsa tya'a na'ni cuxi ntsu'u ne' tasá nu ndati'ḡ nde lo yuu bi': ntsu'u na'ni nu ntucua quiya', ntsu'u na'ni lu'be, lo'o jua'aḡ ntsu'u cuaña.

¹³ Li' ndyuna Pedro cha' nchcui' ycu'i' Ndyosi lo'o yu, ngua ti' yu:

—Pedro —nacuḡ Ni jil'ḡ yu—, cujuuḡ clya nu'uḡ jil'ḡ na'ni cua cha' cacu nu'uḡ jil'ḡ.

¹⁴ —Ná nchca jna', Xu'na —nacuḡ Pedro jil'ḡ—. Ni sca quiya' bilya cacu na' cuaña' na'ni jua; na'ni cuxi laca jua cuentya jil'ḡ cuare.

¹⁵ Xa' nchcui' ycu'i' Ndyosi lo'o yu li':

—Ná tso'o ñacuḡ nu'uḡ cha' na'ni cuxi laca jua, si cua nacujḡ ycu'i' Ndyosi cha' lubii ni'.

¹⁶ Sna quiya' nchcui' ycu'i' Ndyosi lo'o Pedro jua'aḡ, li' ndyucuo' tasá bi' ndyaa nde cuaḡ chaca quiya', ña'aḡ ndacui ti lo'o juu.

¹⁷ Laja lo'o ndube tsa ti' Pedro, cha' ná ngua cuayá' ti' yu ni cha' laca nchcui' xcalá jua'aḡ, li' ndyalaa ngu' bi' to' ni'ḡ; la cui' nu ca ta'a sna ngu' nu ngulo Cornelio cña jil'ḡ cha' caḡ ngu' laca ngu' bi'. Cua nchcuane ngu' jil'ḡ ngu' quichḡḡ mala ntucua tyi Simón nu laca cuityi quijḡḡ, jua'aḡ ndyalaa ngu' to' ni'ḡ.

¹⁸ Li' cuiḡḡ ndacha' ngu' jil'ḡ nu laca tyi si nga'aḡ Simón Pedro.

¹⁹ Laja li' quiña'aḡ tsa ngulacua ti' Pedro ni cha' nchcui' xcalá yu, lo'o li' nchcui' Xtyi'ḡ ycu'i' Ndyosi lo'o yu:

—Cua ndyalaa sna tya'a ñatiḡ nclyana ngu' jinu'uḡ —nacuḡ Ni jil'ḡ Pedro ña'aḡ ntucua ti yu que ni'ḡ—.

²⁰ Cua'ya nu'uḡ yala ti cha' tsaa nu'uḡ lo'o ngu' re. Ná cube ti' nu'uḡ cha' jil'ḡ ngu', na' ngulḡ cña jil'ḡ ngu' cha' caḡ ngu' ca nde.

²¹ Li' hora ti ngua'ya Pedro cha' chcu'i' lo'o ngu' bi'.

—La cui' na' lacaḡ nu ndya'aḡ maḡ nclyana maḡ —nacuḡ Pedro jil'ḡ ngu'—. ¿Ni cña cua'ni ta na' jil'ḡ maḡ nti' maḡ?

22 —Cua ngulo nu cusu' Cornelio cña ji'j ya cha' caa ya ca nde —nacui' ngu' ji'j Pedro—. Tso'o tsa tyiquee nu Cornelio bi', ndu'ni tlyu yu ji'j ycu' Ndyosi, lo'o jua'a tso'o tsa nchcui' lcaa ngu' judío tya'a nu'u ji'j nu cusu' bi'. Cua ndacha' xca ji'j ycu' Ndyosi ji'j Cornelio cha' ta yu ji'j ya caa ya ca nde, caqui'ya ya jinu'u cha' tsaa na ca slo nu cusu' bi', ca quichí Cesarea. Ntsu'u cha' cuna ycu' Cornelio cua ña'a ca cha' nu chcu' nu'u lo'o.

23 —Tyaa mā ni'j —nacui' Pedro ji'j ngu'—. Ntsu'u su caja' mā ca nde. Ca la quee tsaa na cajua.

Nguxee chaca tsa, li' ndu'u ngu' quichí Jope ndyaa ngu', ndyaa ngu' lo'o tucua sna tya'a ñati ji'j Jesucristo nu ca tyi quichí bi'.

24 Tsa nchca tyucuaa ndyalaa ngu' quichí Cesarea. Nga'a Cornelio ntajatya ji'j ngu'; cua laca ndyu'u ti'j ngu' toni'j ji'j, lcaa ñati tya'a nu cusu' lo'o tya'a ndya'a ti ngu'.

25 Nu lo'o ndyalaa Pedro to' tyi Cornelio, li' ndu'u nu cusu' ñaa nde liya', ndyatú sti' nde loo Pedro cha' cua'ni tlyu ji'j yu ngua ti' Cornelio, ñi'ya ndu'ni tlyu na ji'j ycu' Ndyosi.

26 Hora ti ndaya' Pedro ya' Cornelio, nguxatú yu ji'j nu cusu' bi' li'.

—Tyatú nu'u, cusu' —nacui' Pedro ji'j—, tyucuaa na laca na ñati chalyuu ti.

27 Tya nchcui' la Pedro lo'o ngu' lo'o ndyatú ngu' ndyaa ngu' ni'j. Li' na'a Pedro cha' cua quiña'a ñati ndyu'u ti'j ni'j bi'.

28 Nda Pedro cha' lo'o ngu' bi' li':

—Jlo ti' mā cha' ná ntsu'u chacuayá' ji'j cua nu laca ya ngu' judío, cha' tyu'u ti'j ya lo'o cu'mā ngu' xa' tsu' —nacui' Pedro ji'j ngu'—. Ná ntsu'u chacuayá' tyatú ya ni'j ji'j ngu' xa' tsu' —nacui'—. Pana cua ngulu'u ycu' Ndyosi jna' cha' ná tso'o chcu' na' ji'j xa' ñati cha' ñati cuxi laca ngu', cha' si' ñati lubii laca ngu', masi ngu' xa' tsu' laca ngu'.

29 Bi' cha' li'ya na' ca nde juani. Nu lo'o ndyalaa ti msu jinu'u ca slo na', hora ti ndu'u na' li'ya na' lo'o ngu' re; nga'aa nchcui' tsa na' lo'o msu bi'. Bi' cha' juani, ¿ni cña cua'ni ta na' ji'j cu'mā nti' mā?

30 Nguxacui' Cornelio cha' ji'j Pedro li':

—Cua ngua jacua tsa nchcui' na' lo'o ycu' Ndyosi su nga'a na' ni'j re —nacui' ji'j Pedro—, lo'o hora ti ndyalaa sca ñati slo na' nu lacu' late' ngati, hasta ntyiji'j xee ndubi lo late' bi'. Hora cua sna nde ngusii ndyalaa yu bi', nu lo'o bilya cacu na' li'.

31 Nchcui' yu bi' lo'o na': “Cornelio”, nacui' yu, “cua ndyuna ycu' Ndyosi cha' nu nchcui' nu'u lo'o Ni, jua'a cua na'a ycu' Ni cha' tso'o tsa ndu'ni nu'u lo'o ngu' ti'j; bi' cha' cua ndyi'u ti' ycu' Ndyosi jinu'u.”

32 Juani culo nu'u cña ji'j ngu' cha' tsaa ngu' quichí Jope; quichí bi' ndyalaa sca nu qui'yu nu naa Simón, lo'o xtañi yu laca Pedro. Tsaa ngu', tsaa cacha' ngu' ji'j yu cha' caa yu ca nde. Cua ndi'j yu to' tyi chaca Simón nu laca cuityi quiji nu ntucua tyi cacua ti to' tyujo'o. Nu lo'o tyalaa yu ca nde, li' culu'u yu sca cha' nu tso'o tsa jinu'u.”

33 Jua'a nacui' ñati bi' jna' —nacui' Cornelio—. Bi' cha' hora ti ngulo na' cña ji'j ngu' cha' tsaa ngu' ca su ndi'j nu'u. Tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' cha' ndyalaa nu'u slo na' juani; bi' cha' cua ndyu'u ti'j lcaa tya'a ya se'j ti chacuayá' ji'j ycu' Ndyosi, cha' cuna ya lcaa cha' nu cua nda ycu' Ni lo'o nu'u cha' chcu' lo'o ya.

Cha' nu nchcui' Pedro lo'o ngu' slo Cornelio

34 Li' nguxana Pedro ngulu'u yu ji'j ngu' bi':

—Juani cua ngua cuayá' ti' na' cha' stu'ba tsa ndu'ni ycu' Ndyosi lo'o lcaa ñati chalyuu —nacui'—.

35 Tso'o tsa ntsu'u tyiquee ycu'i Ndyosi ña'a Ni ji'i lcaa ñati chalyuu nu chañi cha' ndu'ni tlyu ngu' ji'i ycu'i Ni, ñati nu ndu'ni lcaa ña'a cha' nu nti' Ni.

36 Cua nda ycu'i Ndyosi cha' lo'o ya nu laca ya ngu' Israel, cha' ti ti tyi'i cresiya ji'i ñati chalyuu xqui'ya Jesucristo, nu laca Xu'na lcaa ñati.

37 Jlo tso'o ti' ma ña'a cha' nu nteje tacui tya tsubi' la louyu re, su ca tyi ngu' judío. Clyo nda Juan cha' bi' lo'o ngu' nu lo'o ntyucuatya ji'i ngu', li' nda Jesús cha' bi' lo'o ngu' ca louyu su cuentya Galilea. Tiya' la li' nda Jesús cha' bi' lo'o lcaa ngu' tya'a ngu' Israel.

38 Jlo ti' ma ñi'ya nguti'i Jesús chalyuu, la cui' Jesús Nazaret. Cua ngubui ycu'i Ndyosi Sti yu ji'i Jesús, nda la Ni juersa ji'i nu Jesús bi' nu lo'o ndyalaa Xtyi'i ycu'i Ni lo yu. Lcaa su nguta'a yu ngua'ni yu cha' tso'o lo'o ñati, lo'o jua'a ngua'ni yu cha' ndyaca tso'o ngu' nu quicha tsa, masi ñati nu ntsu'u tsa cha' ti'i ji'i xqui'ya cha' ngusñi cui'i cuxi ji'i ngu'. Ngua'ni Jesús cña jua'a, cha' nguxtyucua ycu'i Ndyosi ji'i yu.

39 Cua na'a ya lcaa cña nu ngua'ni Jesús ca quichj Jerusalén, lo'o jua'a cña nu ngua'ni yu lcaa quichj tyi ngu' judío tya'a ya. Na cua nguta'a ya lo'o yu, bi' cha' chañi cha' nu nchcui' ya lo'o ma. Li' ntejeya' ngu' ji'i Jesús, ngujui' ca'a ngu' ji'i yu lo crusi; jua'a ngujui yu li'.

40 Pana nu lo'o ndya'a sna tsá, li' ngua'ni ycu'i Ndyosi cha' ndyu'ú Jesús chaca quiya'.

41 Li' ndu'u tucua yu nde su ndi'i ya; ná na'a lcaa ngu' quichj bi' ji'i yu, cua laca ti ñati tya'a ya na'a ya ji'i yu. Cua ngubui ycu'i Ndyosi ji'i ya cha' culu'u ya cha' ji'i ycu'i Ni ji'i xa' ñati, bi' cha' cua na'a ya ji'i Jesús lo'o ndyu'ú yu chaca quiya'. Stu'ba ti ndyacu ya lo'o ycu'i yu li'.

42 Tya li' cua ngulo Jesús cña ji'i ya cha' ta ya cha' liñi ji'i ycu'i lo'o ñati, cha' cua nda ycu'i Ndyosi cña ji'i nu Jesús bi', cha' cua'ni cuayá' yu ji'i lcaa ñati chalyuu, masi nu cua ngujui, masi nu tya lu'ú.

43 Na cua nguscua jyo'o cusu' xi cha' lo quityi ji'i ycu'i Ndyosi nu ngua sa'ni; lcaa quityi bi' nchcui' cha' ntsu'u cha' caa sca ñati tlyu lo yuu chalyuu tyempo nde loo la; bi' laca nu cuityi yabe' nu ntsu'u ji'i lcaa ñati, si xñi ngu' cha' ji'i yu, nacui cha' nu nscua lo quityi bi'. Na cua ndyalaa yu bi' lo yuu re juani, Jesús naa yu.

Ndyanu Xtyi'i ycu'i Ndyosi ne' cresiya ji'i ngu' xa' tsu'

44 Tya ndu Pedro nchcui' lo'o ngu' bi', lo'o li' ndyalaa Xtyi'i ycu'i Ndyosi ne' cresiya ji'i lcaa ñati nu ndyuna cha' nu nclyu'u Pedro ji'i ngu'.

45 Ndube tsa ti' ñati ji'i Jesucristo tya'a ndya'a Pedro. Ngu' judío laca ngu' bi', bi' cha' ndube tsa ti' ngu' cha' lo'o ngu' xa' tsu', cua nda ycu'i Ndyosi Xtyi'i ycu'i Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'i ngu'.

46 Li' jlo ti' nu ngu' judío bi', cha' chañi cha' cua nda ycu'i Ndyosi Xtyi'i ycu'i Ni ji'i Cornelio lo'o ji'i tya'a yu, nu lo'o ndyuna ngu' cha' nchcui' ngu' bi' cha' cña ji'i ngu' xa' quichj, masi bilya chcui' ngu' jua'a nguicha'. Lo'o jua'a lye tsa ngua'ni tlyu ngu' bi' ji'i ycu'i Ndyosi. Li' nchcui' Pedro lo'o tya'a ndya'a yu:

47 —Ñi'ya nu lo'o ndyanu Xtyi'i ycu'i Ndyosi ne' cresiya ji'na, la cui' jua'a cua ndyanu Xtyi'i ycu'i Ndyosi ne' cresiya ji'i ngu' re juani —nacui Pedro ji'i tya'a ndya'a yu—, bi' cha' tso'o la si tyucuatya na ji'i ngu' re.

48 Li' nchcui' ngu' bi' lo'o ñati tya'a Cornelio bi':

—Tso'o la si tyucuatya ya ji'i ma juani, cha' ca cuayá' ti' ngu' quichj re cha' ñati ji'i Jesucristo laca ma.

Lo'o li' xa' nchcui' nu ngu' ca tyi lo'o Pedro cha' tyanu yu la xi lo'o ngu' bi'.

11

Nhcui' Pedro lo'o ñati ji'i Jesucristo ca Jerusalén

¹ Cua ngujui cha' ji'i quiña'a ñati nu ndi'i loyuu su cuentya Judea, cha' lo'o ngu' xa' tsu' cua ngusñi ngu' cha' ji'i Jesús; cua ngujui cha' ji'i ngu' nu ngua tsa'a ji'i Jesucristo tya clyo, lo'o jua'a cua ngujui cha' bi' ji'i lcaa ñati ji'i Jesucristo nu ndi'i ca bi'.

² Bi' cha' lo'o nguxtyuu Pedro ñaa yu nde quichj Jerusalén, ndyacua tya'a yu lo'o xi ngu' judío nu ngusñi cha' ji'i Jesús, pana ña'a ti tya tiji' ti' ngu' ji'i cha' cusu'.

³ Li' nchcuane ngu' ji'i Pedro:

—¿Ni cha' laca ndyaa nu'u slo ngu' xa' tsu'? —nacui ngu' ji'i Pedro—. ¿Ni cha' laca ndyacu nu'u stu'ba ti lo'o ngu' bi'?

⁴ Li' nhcui' Pedro lo'o ngu' ñi'ya nu ngua lo'o ndyaa yu slo ngu' bi':

⁵ —Ngua sca tsa nga'a na' ca quichj Jope —nacui Pedro—. Laja lo'o nhcui' na' lo'o ycu'i Ndyosi, li' ñaa sca xcalá na'. Laja lo'o nhcui' xcalá, li' nguxña'a na' nde cua; ñi'ya sca tasá tlyu, jua'a ña'a na nu lijya ndati'i nde cua cha' ca'ya nde lo yuu. Ca ta'a jacua jyaca tasá bi' ntucua juu, jua'a tso'o ti lijya tasá bi' ndati'i lo yuu ca su nga'a na'.

⁶ Li' na'a tsa na' ji'i na nu ntsu'u ne' tasá bi', cha' na'a na' cha' ntsu'u tyuu tsa lo na'ni: ntsu'u na'ni nu ntucua quiya', ntsu'u na'ni tyaala, lo'o jua'a ntsu'u cuaña, ntsu'u na'ni lu'be.

⁷ Li' nhcui' ycu'i Ndyosi lo'o na': “Pedro”, nacui Ni, “cujui clyu nu'u ji'i na'ni cua cha' cacu nu'u ji'i”.

⁸ Lo'o li' ngxacui na' cha' ji'i Ni: “Ná nchca 'na cacu na'ni nu ña'a jua'a, Xu'na”, nacui na' ji'i Ni. “Ni sca quiya' bilya cacu na' ji'i na'ni cuxi jua, cha' nhcui' cuare cha' ná tso'o cacu ya na'ni nu ña'a jua'a.”

⁹ Li' xa' nguañi nhcui' ycu'i Ni nde cua: “Ná tso'o ñacui nu'u cha' laca bi' na'ni cuxi, cha' na cua nacui ycu'i Ndyosi cha' laca bi' na'ni lubii”.

¹⁰ Sna quiya' nteje tacui cha' bi' su nga'a na', li' nguxtyacui tasá bi' ndyaa nde cua chaca quiya'.

¹¹ Hora ti ndyalaa sna tya'a ñati ca ni'i su nga'a na' li'. Cua ngulo sca ngu' quichj Cesarea cña ji'i ngu' bi', cha' cãa ngu' su ndi'i na'.

¹² Nhcui' Xtyi'i ycu'i Ndyosi lo'o na' li', cha' ná culacua tsa ti' na', cha' tsa'a na' lo'o ngu' bi'. Ca ta'a scua ñati re ndyaa ngu' lo'o na' slo ñati bi' ca quichj Cesarea.

¹³ Li' nda nu cusu' bi' cha' lo'o ya ñi'ya ngua cha' bi'. Cua na'a yu sca xca ji'i ycu'i Ndyosi nu ndyatj lijya ni'i ji'i yu cha' ta sca cha' lo'o yu: “Culo nu'u cña ji'i msu jinu'u”, nacui xca bi' ji'i nu cusu' bi', “cha' tsa'a msu ca quichj Jope, cha' tsa'a cacha' ji'i Simón Pedro cha' cãa yu ca nde.

¹⁴ La cui' Simón bi' ta cha' lo'o nu'u, lo'o lcaa tya'a nu'u, cha' caja ñi'ya nu cua'ni lyaá ycu'i Ndyosi ji'i ma.” Jua'a nacui xca bi' ji'i nu cusu' bi'.

¹⁵ Li' ndyalaa ya ca to' tyi ngu' bi'. Nguxana na' ngulu'u na' cha' ji'i ngu', lo'o li' hora ti ngua'ya Xtyi'i ycu'i Ndyosi lo ngu'. La cui' ñi'ya ndyanu Xtyi'i ycu'i Ni ne' cresiya ji'na nu ngua tya clyo, la cui' jua'a ndyanu Xtyi'i Ni ne' cresiya ji'i ngu' bi' li'.

¹⁶ Ntsu'u ti' na' li', cha' tya tsubi' la nhcui' ycu'i nu Xu'na na lo'o na ndi'ya: “Tsubi' cua ntyucacua Juan ji'i ñati lo'o hitya ti”, nacui, “pana xa' ña'a cua'ni ycu'i Ndyosi cha' caca lubii cresiya ji'i ma nu lo'o tyanu Xtyi'i ycu'i Ndyosi ne' cresiya ji'i ma”.

¹⁷ Na cua nda ycu'i Ndyosi Xtyi'i ycu'i Ni ji'i ngu' xa' tsu' la cui' ñi'ya nu nda Ni Xtyi'i ycu'i Ni ji'na, nu lo'o ngusñi na cha' ji'i Jesucristo nu Xu'na na; bi' cha' ná tso'o si cua'a na cña nu ndu'ni ycu'i Ndyosi lacua.

¹⁸ Nu lo'o ndyuna ngu' cha' nu nchcui' Pedro lo'o ngu', nga'aa ngua chcu'i tyaala ngu' bi' lo'o Pedro. Li' ngua'ni tlyu ngu' bi' ji'i ycu'i Ndyosi. Ndi'ya nchcui' ngu' lo'o Ni li':

—Ndyosi Sti ya, tso'o tsa ndu'ni nu'u lo'o ngu' xa' tsu', masi si'i ngu' judío laca ngu' bi' —nacui' ngu' ji'i ycu'i Ndyosi—. Ndu'ni nu'u cha' ca tyuju'u ti' ngu' ji'i lcaa cha' cuxi nu ntsu'u ji'i ngu', cha' caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i ngu' bi'.

Ñati ji'i Jesucristo nde quichi Antioquía

¹⁹ Cua sa'ni xi ngua lo'o ndyujuii ngu' ji'i Esteban, lo'o la cui' tyempo bi' ngua ti' ngu' xcube' ngu' ji'i lcaa ngu' nu ntsu'u cha' ji'i lo'o Jesús; bi' cha' tyuu tsa tya'a ngu' bi' ndatsu' ngu' ndyaa ngu' tyijyu'. Ntsu'u ngu' nu ndyaa ca loyuu su cuentya Fenicia, ntsu'u tya'a ngu' nu ndyaa ca loyuu su cuentya Chipre, lo'o jua'a ntsu'u tya'a ngu' nu ndyaa ca quichi Antioquía. Lcaa su ndyaa ngu' ngulu'u ngu' cha' tso'o ji'i Jesucristo ji'i tya'a ngu' judío ti, ná ngulu'u ngu' cha' bi' ji'i xa' ñati.

²⁰ Tiya' la li', ndyaa xi xa' la ñati ji'i Jesús ca quichi Antioquía; ngu' ca tyi loyuu su cuentya Chipre lo'o jua'a loyuu su cuentya Cirene laca ngu' bi'. Nchcui' ngu' bi' lo'o lcaa ngu' quichi, masi lo'o ngu' judío, masi lo'o xa' ñati; ngulu'u ngu' cha' tso'o ji'i Jesucristo ji'i lcaa ngu' quichi bi'.

²¹ Tlyu tsa chacuayá' ntsu'u ji'i ngu' xqui'ya Jesús nu Xu'na na, bi' cha' ngusñi quiña'a ñati cha' ji'i ycu'i Ni, bi' cha' nguxtyanu ngu' cha' cuxi nu ntsu'u tsa tyiquee ngu' ji'i clyo.

²² Li' ngujui cha' bi' ji'i taju ñati ji'i Jesucristo nu ndi'i nde Jerusalén, bi' cha' nchcui' ngu' lo'o Bernabé cha' tsa' ya ca quichi Antioquía.

²³ Li' ndu'u Bernabé ndyaa yu, ndyalaa yu ca quichi bi', na'a yu ñi'ya laca cha' tso'o nu ngua'ni ycu'i Ndyosi lo'o ngu' bi'. Tso'o tsa ntsu'u tyiquee Bernabé li'. Nda yu sca cui'i lo'o taju ñati ji'i Jesucristo ca bi', cha' tyucui tyiquee ngu' cua'ni ngu' cña lcaa tsa, lcaa ña'a cña nu nti' ycu'i nu Xu'na na cha' cua'ni na.

²⁴ Tso'o tsa tyiquee Bernabé; cua ndyanu Xtyi'i ycu'i Ndyosi ne' cresiya ji'i yu, lo'o jua'a tso'o tsa jly'a ti' yu ji'i Jesucristo. Bi' cha' quiña'a la ñati cua ngusñi ngu' cha' ji'i nu Xu'na na xqui'ya nu Bernabé bi' li'.

²⁵ Lo'o li' ndu'u yu bi' ndyaa yu nde quichi Tarso, ndyaana yu ji'i Saulo. Lo'o nquije yu ji'i, li' ngutu'u yu ñaa lo'o yu ji'i Saulo ca quichi Antioquía chaca quiya'.

²⁶ Li' nguti'i ngu' sca yija lo'o taju ñati ji'i Jesucristo ca bi', nclu'u ngu' ji'i quiña'a ñati. Quichi Antioquía bi' ngua su ngutu'u suu cha' nu nchcui' ngu' cha' ngu' cristiano laca ñati nu ngusñi cha' ji'i Jesucristo.

²⁷ Tyempo bi' ndyalaa tucua sna la tya'a ñati nu ngua tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi. Ndu'u ngu' quichi Jerusalén ndyalaa ngu' quichi Antioquía li'.

²⁸ Agabo naa tsaca ngu' bi'. Cua nda Xtyi'i ycu'i Ndyosi sca cui'i lo'o nu Agabo bi' cha' chcu'i' yu lo'o ngu'. Li' nchcui' Agabo lo'o ngu' cha' cua caa ti sca jbi'ña tlyu tsa tyucui ña'a chalyuu. Chañi cha' jua'a ngua cha' nu nda Agabo bi', pana nde loo la ngua cha' bi', nu lo'o ngua Claudio rey nu laca loo.

²⁹ Li' ngüiñi cha' ji'i ñati ji'i Jesús lo'o tya'a ngu' cha' ta ngu' msta' ji'i tya'a ti' ti ngu', ngu' nu ndi'i quichi su cuentya Judea.

³⁰ Jua'a ngua'ni ngu' li'. Nda ngu' msta' bi' ji'i Bernabé lo'o ji'i Saulo cha' tsa'a lo'o ngu' ji'i, cha' ta ngu' cñi bi' ji'i ngu' cusu' ca bi'. Li' tacha ngu' cñi bi', caja xi ndaca ti ji'i tya'a ti'i ti ngu'.

12

Ndyujui ngu' ji'i Jacobo lo'o ngusu'ba ngu' ji'i Pedro ne' chcuq

¹ Nu ngua tyempo bi', rey nu ngua naa Herodes ni, nchcubé tsa ji'i ñati ji'i Jesucristo.

² Ngulo rey bi' cña ji'i msu ji'i cha' cujuui ngu' ji'i Jacobo lo'o maxtyi. (Jacobo bi' ngua tya'a ngula Juan.)

³ Chaa tsa ti' ngu' judío cha' ndyujui rey ji'i Jacobo, bi' cha' lo'o ji'i Pedro ntejeya' nu rey bi' li'. La cui' tsa nu ngusñi rey ji'i yu, li' ngua sca ta'a ji'i ngu' judío, ta'a nu lo'o ndacu ngu' xlyá tiji nu ná lo'o scuá tiye' ndya'.

⁴ Ntejeya' ngu' ji'i Pedro, li' ndyaa lo'o ngu' ji'i, ngusu'ba ngu' ji'i ne' chcuq. Li' ndyatú jacua latya sendaru cuq ji'i, jacua tya'a sendaru ntsu'u ji'i sca latya ngu'; ndi'i ngu' bi' cuq to' ni'i chcuq su ntsu'u Pedro. Nu lo'o tye tsa ta'a pascua, li' tyu'u ti'i lcaa ngu' quichí cha' cua'ni cuayá' nu Herodes bi' ji'i Pedro, nti' ycuí' rey bi'.

⁵ Bi' cha' ntsu'u cha' ña'asji' tso'o sendaru ji'i yu lo'o ntsu'u yu ne' chcuq. Pana laja li' lye tsa nhcui' tya'a ñati ji'i Jesucristo lo'o ycuí' Ndyosi cha' cua'ni lyaá Ni ji'i Pedro.

Ncloy ycuí' Ndyosi ji'i Pedro ne' chcuq

⁶ Cua ngua talya li'. Chaca tsa' cua culo ti Herodes ji'i Pedro cha' ca cuayá' ji'i yu slo ngu' quichí bi'. Cua ngusca' ngu' ji'i Pedro lo'o tucua tya'a carena, sca carena ntsu'u ya' sca sendaru. Lo'o jua'a ndu' xa' la sendaru cuq toni'i chcuq nde liya'. Li' ngua'ya xcalá ti Pedro.

⁷ Laja lo'o laja' ti yu, hora ti ndu'u tucua sca xca' ji'i ycuí' Ndyosi su nga'a yu. Tso'o tsa xee ngulane ne' ni'i chcuq li'. Nguxtyu'u xca' bi' ji'i Pedro, nhcui' xca' lo'o yu li':

—Tyatú clya nu'u —nacuí xca' bi' ji'i yu.

Hora ti ndyatí' carena chcuq nu ndyaaca' ya' yu.

⁸ Xa' nhcui' xca' lo'o yu li':

—Xca' nu'u sii' —nacuí—. Xu'ba nu'u caña quiya'.

Ngua'ni Pedro jua'a, lo'o li' nhcui' xca' lo'o yu chaca quiya':

—Quixii nu'u te' quicha' hichu'. Ya'a clya tyu'u lca'a nu'u jna' —nacuí xca' bi' ji'i.

⁹ Li' ndu'u lca'a Pedro ji'i xca' bi', pana ná ngua tii yu cha' chañi cha' ndyalaa xca' ji'i ycuí' Ndyosi slo yu; ngua ti' yu cha' laja xcalá ti yu ngua cha' bi'.

¹⁰ Nteje tacuí ngu' slo sendaru nu nga'a cuq ne' ni'i chcuq, lo'o jua'a nteje tacuí ngu' slo xi xa' la sendaru nu nga'a cuq. Li' ndyalaa ngu' ca toni'i chcuq tlyu, xcuí' chcuq laca toni'i bi'. Lo'o li' ndyaala toni'i bi' ycuí' ti; jua'a ngua ngutu'u ngu' to' calle, ndyaa ngu' ndyalaa ngu' nde sca jyaca' calle bi'. Lo'o li' ndu'u nu xca' bi' ndyaa, chaca tya Pedro ndyanu calle bi'.

¹¹ Li' nda Pedro cuentya:

—Juani nchca cuayá' ti' na' cha' cua ngulo ycuí' nu Xu'na na' cña ji'i xca' bi' ji'i Ni, cha' nu ñaa ngulo jna' ni'i chcuq jua —nacuí yu—. Ngua ti' Herodes xcubé' jna', cha' xña'a tsa ntsu'u tyiquee ngu' judío tya'a na' ña'a ngu' jna'; pana ná ngua ji'i cua'ni cña cuxi bi'.

¹² Ngulacua tsa ti' Pedro su ndu' ycuí' ti yu. Nu lo'o ngua cuayá' ti' yu, li' ndyaa yu ca slo María xtya'a Juan Marcos. Ca ni'i bi' ndyu'u ti'i tyuu' tya'a ñati ji'i Jesús, nhcui' ngu' lo'o ycuí' Ndyosi.

13 Ngujui'i ya' yu toni'i, lo'o li' sca nu cuna'a cuañi' nu naa Rode, bi' nu ndyaa na'a toni'i. Ña'a ndu ti nu cuna'a bi' toni'i nde ni'i ti.

14 Hora ti ndyuloo nu cuna'a bi' xtyi'i Pedro lo'o nchcui' yu. Chaa tsa ti' cho' li'. Ngusna cho' ndyaa chcui' lo'o tya'a ndi'i cho' ni'i bi', pana ña'a ti tya ndu ycu'i Pedro nde liya' cha' bilya saala ngu' toni'i.

15 —Cua ngua tonto hique nu'u —nacu' ngu' ji'i Rode li'.

Pana lye la nchcui' nu cuna'a bi' lo'o ngu' li', cha' chañi' cha' Pedro laca nu ndu toni'i bi' nde liya'.

—Si'i —nacu' ngu' li'—. ¿Ha si'i nu xca' ji'i ycu'i Ndyosi nu ña'asij' ji'i Pedro laca bi'/? —nacu' ngu' ji'i.

16 Ña'a ti tya ndu Pedro nde liya' ntyiji'i ya' yu toni'i. Li' ndyaa ngu' cha' saala ngu' toni'i. Lo'o na'a ngu' ji'i Pedro ndu, li' ndube tsa ti' ngu' cha' cua ndyalaa ycu'i yu.

17 Ngua'ni ya' yu ji'i ngu' li', cha' ca ti' ti ngu'. Ndacha' yu ji'i ngu' ñi'ya ngua lo'o ngua'ni ycu'i Ndyosi nu Xu'na na cha' tso'o cha' ngulo Ni' ji'i yu ne' chcu'a.

—Chcui' ma' lo'o Jacobo lo'o lcaa ngu' tya'a ndya'a na —nacu' Pedro ji'i ngu'—, ta ma' cha' lo'o ngu' ñi'ya nu ngua'ni ycu'i Ni' lo'o na' lo'o ngulo Ni' na ne' chcu'a.

Ndu'u yu ni'i ndyaa yu xa' se'i li'.

18 Nu lo'o nguxee chaca tsa quiña'a tsa ngulacua ti' sendaru bi', cha' nga'aa ngua cuayá' ti' ngu' macala ndyaa Pedro.

19 Li' ngulo rey Herodes cña ji'i sendaru cha' tsa ngu' tsaana ngu' ji'i yu. Ndyaa ngu' li', pana nga'aa quije yu ji'i sendaru bi'. Li' nchcuane Herodes ji'i sendaru nu nga'a cua ji'i Pedro ni'i chcu'a, pana nga'a ndyiji ñi'ya nu xacu' sendaru cha' ji'i rey, cha' ná jlo ti' ngu' ñi'ya ngua ji'i Pedro; bi' cha' ngulo Herodes cña ji'i xa' sendaru cha' cujuu' ngu' ji'i lcaa sendaru nu ngua'a cua ji'i nu Pedro bi'. Li' ndu'u rey bi' loyuu su cuentya Judea, ndyaa ca quich'i Cesarea, cha' ca bi' tyi'i xi ngua ti'.

Ngujui Herodes

20 Lo'o li' ngua ñasi' tsa nu Herodes bi' ji'i ngu' quich'i Tiro, lo'o jua'a ji'i ngu' quich'i Sidón. Nu ngua tya clyo la cua nda rey Herodes na cacu' ngu' quich'i bi', lo'o li' nga'aa nda rey na cacu' ngu', cha' ñasi' tsa ti' rey ña'a ji'i ngu'. Stu'ba ti ntsu'u tyiquee lcaa ngu' quich'i bi' lo'o tya'a ngu', cha' tsa ngu' slo rey cha' chcui' ngu' lo'o. Li' tso'o tsa nchcui' ngu' quich'i lo'o nu cusu' Blasto nu laca cña ji'i rey bi'; bi' cha' tso'o nchcui' nu Blasto bi' lo'o rey cuentya ji'i ngu' quich'i bi', cha' tyaala' cha' ji'i rey lo'o ngu' bi'.

21 Li' ngusta Herodes sca tsa cha' tyu'u ti' ngu' sca se'i ti. Ndyacu' Herodes lcaa late' tso'o nu ntsu'u ji'i cha' laca rey, ndyaa ntucua lo yaca xlyo tso'o su ntyucua ycu'i rey, cha' ta sca cuji' lo'o ngu' nu lo'o ndyu'u ti' ngu' slo. Li' nguxana rey nda cuji' lo'o ngu' bi'.

22 Cuij' tsa ngusi'ya lo'o ngu' ji'i rey li':

—Ndyosi laca nu'u —nacu' ngu' ji'i rey—. Si'i sca ñati' chalyuu ti laca nu'u nu nchcui' lo'o cuare juani.

23 Hora ti ndyalaa sca xca' ji'i ycu'i Ndyosi slo rey cha' ta sca quicha tlyu ji'i nu Herodes bi', ndyat' conu' ne' rey bi' li'. Ti'f tsa ne' rey li', cha' ndyacu conu' bi' ne'. Ngujui rey li', cha' cua nda chacuayá' ji'i ngu' cha' ngua'ni tlyu ngu' ji'i rey ñi'ya nu ndu'ni tlyu na ji'i ycu'i Ndyosi; masi sca ñati' chalyuu ti ngua rey bi', pana nda chacuayá' cha' cua'ni tlyu ngu' ji'i.

24 Li' quiña'a tsa ñati' ndyuna cha' ji'i ycu'i nu Xu'na na, ndyat' la ngu' nu ngusñi' cha' ji'i Jesucristo li'.

²⁵ Nu lo'o cua ndye cña ji'i Bernabé lo'o Saulo ca quichí Jerusalén, li' ngxuyuu ngu' ñaa ngu' nde quichí Antioquía chaca quiya'. Ñaa lo'o ngu' ji'i Juan, la cui' nu naa Juan Marcos.

13

Nguxana Bernabé lo'o Saulo ngua'ni ngu' cña ji'i ycu'i Ndyosi

¹ Nu taju ñati ji'i Jesucristo ca quichí Antioquía bi' ni, laja ngu' bi' ntsu'u xi ngu' nu laca tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi. La cui' jua'a laja ngu' bi' tya ntsu'u la xa' tya'a ngu' nu tso'o tsa ncliyu'u cha' ji'i ycu'i Ndyosi ji'i tya'a ngu'; ngu' nu ncliyu'u ji'i tya'a ngu' ngua Bernabé, lo'o Simón nu ngata, lo'o Lucio Cirene, lo'o Saulo, lo'o Manaén. (Nu Manaén bi' ngua tya'a miña'a Herodes nu laca gobernador ji'i loyuu su cuentya Galilea.)

² Ngua sca tsá nu lo'o tyucui tsá ná ndyacu ngu' taju bi', xqui'ya cha' ngua'ni tlyu ngu' ji'i ycu'i Ndyosi nu Xu'na na. Li' nchcui' Xty'i ycu'i Ndyosi lo'o ngu' bi':

—Ta ma chacuayá' ji'i Bernabé lo'o jua'a ji'i Saulo, cha' tsa ngu' xa' quichí cha' cua'ni ngu' cña nu ta na' ji'i ngu' cha' cua'ni ngu' —nacu' ycu'i Ndyosi ji'i ngu'.

³ Tyuu hora ná ndyacu ngu' li', cha' tsa cu' ti nchcui' ngu' lo'o ycu'i Ndyosi. Li' ngusta ya' lcaa tya'a ñati ji'i Jesucristo bi' hique Bernabé, lo'o jua'a hique Saulo, cha' tso'o ti tsa ngu' ca su cua'ni ngu' cña cuentya ji'i ycu'i Ndyosi.

Nda ngu' cha' ji'i ycu'i Ndyosi ca loyuu su cuentya Chipre

⁴ Li' ndyaa Bernabé lo'o Saulo ca quichí Seleucia cha' tyati ngu' ne' yaca ni'i, cha' tsa ngu' chaca tsu' tyujo'o ca loyuu su naa Chipre. Ca bi' cua'ni ngu' cña nu ngulo Xty'i ycu'i Ndyosi ji'i ngu'.

⁵ Li' ndyaa ngu' ne' yaca ni'i ca quichí Salamina. Lo'o ndyalaa ngu' chaca tsu' bi', li' ndyati ngu' ndyaa ngu' ne' laa ji'i ngu' judío quichí bi', cha' culu'u ngu' cha' ji'i ycu'i Ndyosi ji'i ñati nu ndi'i ne' laa bi'. Tyempo bi' tya ndya'a Juan lo'o ngu' cha' xtyucua ji'i ngu'.

⁶ Li' ndu'u ngu' ndyaa ngu' tyuu tya'a quichí nde Chipre bi', ndyaa ngu' ndyalaa ngu' ca quichí Pafos li'. Quichí bi' ndyacu tya'a ngu' lo'o sca nu qui'yu nu cucha'a tsa nu naa Barjesús. Ngu' judío laca nu qui'yu bi', lo'o jua'a nacui' yu cha' laca yu tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi; pana si'i cha' li'i nda yu.

⁷ Ndi'i nu cucha'a bi' slo gobernador nu naa Sergio Paulo. Ngua tsa nu gobernador bi', lo'o jua'a nti' tsa cuna cha' ji'i ycu'i Ndyosi; bi' cha' nguane gobernador ji'i Bernabé lo'o ji'i Saulo cha' caa ngu' ca slo, cha' culu'u ngu' cha' bi' ji'i.

⁸ Pana ná ndiya ti' nu cucha'a bi' nu lo'o ndyuna gobernador cha' ji'i ycu'i Ndyosi. (Elimas naa nu cucha'a bi' cha' cña ji'i ngu' quichí Pafos bi'.) Lye tsa nxuu tya'a yu lo'o Saulo lo'o Bernabé, cha' cua nti' yu cua'a yu ji'i gobernador cha' nga'aa xñi nu cusu' bi' cha' ji'i ycu'i Ndyosi nu nchcui' ngu' lo'o.

⁹ Li' na'a tsa Pablo ji'i nu cucha'a bi'. (Nu juani naa Pablo nu ngua naa Saulo clyo.) Xty'i ycu'i Ndyosi laca nu nda juersa ji'i nu Pablo bi',

¹⁰ bi' cha' nchcui' lo'o nu cucha'a bi':

—Lye tsa ñilo'o nu'u ji'i ngu' —nacu' Pablo ji'i nu cucha'a bi'—. Liye' tsa ti' nu'u ña'a nu'u ji'i ya, cha' msu ji'i nu xña'a laca nu'u —nacu'—. Ndaca'a tsa nu'u ji'i ngu' cha' ná cua'ni ngu' sca cha' tso'o ti; bi' cha' juani culo na' cña jinuu' cha' nga'aa cua'a nu'u ji'i ngu' nu nti' xñi cha' ji'i ycu'i Ndyosi nu Xu'na ya.

11 Xcube' nu Xu'na ya jinu'u juani, cha' nga'aa caja ñi'ya ña'a nu'u xee cua; tyuu tsa tyanu cuityi' ti nu'u li'.

Hora ti ngua cuityi' yu cucha'a bi' li', nga'aa ngua ña'a yu tsiya' ti. Li' ncl yana yu ji'i sca ñati nu xñi ya' yu cha' tsa lo'o ji'i yu nde liya'.

12 Lo'o na'a gobernador cha' ngua cuityi' nu cucha'a bi', li' hora ti ngusñi nu cusu' bi' cha' ji'i Jesucristo. Jua'a ndube tsa ti' nu cusu' bi' ji'i cha' nu ngulu'u ngu' ji'i cuentya ji'i ycu'i nu Xu'na na.

Ndyaa Pablo lo'o Bernabé ca quichi Antioquía Pisidia

13 Lo'o li' ndu'u Pablo lo'o tya'a ndya'a yu, ndu'u ngu' quichi Pafos ndyaa ngu'. Ndyati' ngu' ne' yaca ni'i ndyaa ngu' chaca tsu' tyujo'o, ndyalaa ngu' ca quichi Perge ca loyuu su cuentya Panfilia li'. Nga'aa ndya'a Juan lo'o ngu' li', na cua ndyaa yu quichi tyi yu.

14 Ndu'u ngu' quichi Perge ndyaa ngu' chaca quichi Antioquía ca loyuu su cuentya Pisidia. Nu ngua tsa ta'a nu ndi'i cña' ngu', li' ndyati' Pablo lo'o Bernabé ndyaa ngu' ne' laa ji'i ngu' judío. Ca bi' ndyaa tucua ngu' xi.

15 Li' nchcui' sca nu cusu' lo quityi ji'i ycu'i' Ndyosi cha' cuna lcaa ñati nu ndi'i ne' laa bi'; nchcui' lo quityi nu nscua cña nu ngulo Ni ji'i ngu', li' nchcui' nu cusu' bi' sca cha' nu nguscua jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i ycu'i' Ndyosi nu ngua sa'ni. Lo'o li' nchcuane nu cusu' nu laca loo ne' laa bi' ji'i Pablo lo'o Bernabé:

—¿Ha ntsu'u sca cuiji ji'i ma cha' ta ma lo'o ya juani? —nacui ji'i ngu'.

16 Li' ndyati' Pablo ngua'ni ya' yu ji'i ngu' cha' cua'a jyaca ngu' ji'i yu. Nchcui' Pablo lo'o ngu' li':

—Tyu'u cha' clyu ti' ji'i ma cua'a jyaca ma ji'i cha' nu chcui' na' lo'o ma juani —nacui Pablo ji'i ngu'—. Ngu' Israel laca na, lo'o jua'a ndu'ni tlyu na ji'i ycu'i' Ndyosi.

17 La cui' ycu'i' Ndyosi nu ndu'ni tlyu na ji'i, la cui' Ni laca nu ngusubi ji'i jyo'o cusu' ji'na cha' tyu'u tucua quiña'a ñati ji'i ngu' nde loo la. Tya ndi'i jyo'o cusu' ji'na ca loyuu Egipto lo'o ndyati quiña'a tsa tya'a ngu', masi si'i quichi tyi ngu' ngua quichi bi'. Li' tlyu tsa cña ngua'ni ycu'i' Ndyosi, cha' ngulo Ni ji'i jyo'o cusu' ji'na ca loyuu Egipto bi'. Jua'a ngua cuayá' ti' xa' ñati chalyuu cha' tonu tsa cña nu ndu'ni ycu'i' Ndyosi nde chalyuu.

18 Nu lo'o nguta'a ngu' loyuu btyi bi' tya tu'ba yija, ndalo tsa tyiquee ycu'i' Ni ji'i jyo'o cusu' ji'na li', masi quiña'a tsa cha' cuxi ngua'ni ngu' bi'.

19 Li' ngua'ni tye Ni cha' ji'i cati tya'a nación ñati nu nguti'i loyuu su cuentya Canaán, la cui' ñati nu nguti'i loyuu bi' tya clyo la; nda Ni yuu bi' cha' caja su tyi' jyo'o cusu' ji'na li'.

20 Lo'o jua'a nda Ni ñati nu ngua loo ji'i jyo'o cusu' ji'na cuentya ji'i ycu'i' Ndyosi. Li' cua ndya'a jacua siyento cla'be yija, tya lo'o ndyalaa ngu' loyuu Canaán bi', ña'a cuayá' nu ngula jyo'o Samuel nu ngua tu'ba ji'i ycu'i' Ndyosi.

21 Li' ngüjña ngu' ji'i ycu'i' Ndyosi cha' ta Ni sca rey cha' caca loo ji'i ngu', bi' cha' nda Ni ji'i jyo'o Saúl sñi' Cis ji'i ngu'; ngua yu bi' loo ji'i ngu' tu'ba yija li'. Jyo'o Saúl bi' ngua tya'a ñati ji'i ngu' Benjamín.

22 Nu lo'o ndye tu'ba yija, li' nga'aa nda Ni cña bi' ji'i yu bi', nda Ni jyo'o David cha' caca loo ji'i ngu' cña su ndu Saúl nguicha'. Cua nchcui' ycu'i' Ndyosi cha' ji'i nu jyo'o David bi': “Ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' ji'i David sñi' Isai”, nacui ycu'i' Ndyosi. “Cua nda na' cuentya cha' laca yu bi' sca ñati nu tyaja'a cua'ni lcaa cña nu nti' na' cha' cua'ni yu.”

23 Cua sa'ni nda ycu'i' Ndyosi cha' lo'o na cha' nde loo la cala sca ñati tya'a ji'i jyo'o David bi', nu cua'ni lyaá ji'i lcaa na nu laca na ngu' Israel; yu bi' laca Jesús.

24 Nu lo'o bilya xana Jesús culu'u cha' ji'i ngu' tya'a quichj tyi na, nda jyo'o Juan cha' lo'o ngu' tya'a na, cha' ca tyuju'u ti' ngu' tya'a na ji'i qui'ya nu ntsu'u ji'i ngu' lo'o ycu'i Ndyosi. Lo'o li' ntyucuatya jyo'o Juan bi' ji'i ngu' nu ngusñi cha' bi'.

25 Nu lo'o cua tye ti cña ji'i jyo'o Juan bi', li' nchcui' yu lo'o ngu' tya'a quichj tyi na ndi'ya: "Xa' ñati ntajaty ma ji'i", nacuj Juan ji'i ngu'; "si'i na' laca", nacuj yu. "Ca nde loo la caa sca ñati nu tlyu la chacuayá' ntsu'u ji'i. Lo'o na', cua'ni tlyu na' ji'i ñati bi'; tso'o tsa caca tyiquee na' masi caña nu ntsu'u quiya' ñati bi' satj' na' juata ti." Jua'a nchcui' jyo'o Juan cuentya ji'i Jesús.

26 Lcaa na nu laca na la cui' tya'a ñati ji'i jyo'o Abraham, lo'o jua'a lcaa ma nu ndaquiya' ma ji'i ycu'i Ndyosi, cuentya ji'i lcaa na laca cha' tso'o nu nda Ni lo'o na, cha' tso'o nu nchcui' ñi'ya ndu'ni lyaá Ni ji'i ñati chalyuu.

27 Ná ngua cuayá' ti' ngu' quichj Jerusalén tilaca laca Jesús, lo'o jua'a ná ngua cuayá' ti' ngu' nu laca loo ji'i quichj bi' tilaca laca yu. Ná nda ngu' cuentya ñi'ya ndyu'u cha' nu nguscua jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi sa'ni; masi ndyuna ngu' lo'o ndya'a nchcui' ngu' lo' quityi bi' ne' laa lcaa tsá nu ndi'i cña' ngu', ná nda ngu' cuentya si cha' ji'i ycu'i Jesús nchcui' quityi bi'. Bi' cha' cuxi tsa cña ngua'ni ngu' lo'o Jesús nu lo'o ngusta ngu' qui'ya ji'i yu. La cui' tya'a cña nu nguscua jyo'o cusu' lo' quityi cha' cua'ni ngu' lo'o yu, cua ngua'ni ngu' li'.

28 Masi ná ntsu'u qui'ya ji'i Jesús tsiya' ti, ngüiña ngu' ji'i gobernador, la cui' nu Pilato bi', cha' culo cña ji'i ngu' cha' cujuui ngu' ji'i Jesús.

29 Nu lo'o cua ndye ngua'ni ngu' lcaa cha' ñi'ya nchcui' lo' quityi bi' cha' caca ji'i Jesús, li' nda'ya ngu' ji'i jyo'o bi' su nga'a lo' crusi, nguxatsi' ngu' ji'i jyo'o bi' li'.

30 Pana ngua'ni ycu'i Ndyosi cha' ndyu'ú yu chaca quiya' li'.

31 Tyuu tsá ndu'u tucua ycu'i ca Jesús su ndi'i ngu' tya'a ndya'a yu. La cui' ngu' nu cua ñaa lo'o yu tya lo'o ndu'u ngu' nde Galilea ñaa ngu' ca quichj Jerusalén, bi' ngu' laca nu nda cha' liñi ji'i Jesús lo'o ñati juani.

32 Lo'o juani cua lijya ya ca nde cha' culu'u ya cha' tso'o ji'i ycu'i Ndyosi bi' ji'i cu'ma. Tya sa'ni la cua ngüiñi cha' ji'i ycu'i Ndyosi lo'o jyo'o cusu' ji'na;

33 lo'o nu juani cua ngua'ni Ni cha' bi' cuentya ji'na, nu lo'o cua ndyu'ú Jesús chaca quiya'. Ndi'ya nchcui' Salmo nu nchca tyucuaa cha' ji'i Jesús: "Sñi' na' laca nu'ú", nacuj ycu'i Ni ji'i Jesús. "Juani cua ngua'ni na' cha' tyu'ú nu'ú chalyuu."

34 Chaca cha' nchcui' quityi cha' ji'i ycu'i Ndyosi cha' tyu'ú Jesús chaca quiya' lo'o ndyujuii ngu' ji'i, lo'o jua'a nchcui' quityi bi' cha' ná quiñu'ú cuaña' Jesús ne' cuaá. "Ta na' lcaa cha' tso'o ji'i ma, la cui' ña'a cha' tso'o nu nchcui' na' lo'o David cha' caja ji'i ma", nacuj ycu'i Ni.

35 Lo'o jua'a ntsu'u chaca Salmo, chaca jji ji'i ycu'i Ndyosi, nu nchcui' ñi'ya nu nacuj Jesús ji'i ycu'i Ni: "Jlo ti' na' cha' ná ta nu'ú chacuayá' quiñu'ú cuaña' na', cha' na' laca Sñi' ycu'i nu'ú", nacuj.

36 Ngua'ni jyo'o David cña ji'i ycu'i Ndyosi lcaa tyempo lo'o nguti'i nu cusu' bi' chalyuu. Lo'o ngujuii yu, li' nguxatsi' ngu' ji'i se'i ti lo'o xa' la jyo'o cusu' ji'na; ndye cuaña' yu ngutsu' li'.

37 Pana Jesús ni, ná ngunu'ú cuaña' Jesús lo'o nguatsi' yu, xqui'ya cha' ngua'ni ycu'i Ndyosi cha' ndyu'ú yu chaca quiya'.

38 Bi' cha' ntsu'u cha' ca cuayá' ti' lcaa cu'ma, cha' xqui'ya Jesús cua'ni clyu ti' ycu'i Ndyosi ji'i lcaa cha' cuxi nu ngua'ni ma;

³⁹ taca tyu'u laja ti mā jil'i qui'ya nu ntsu'u jil'i mā si xñi mā cha' jil'i Jesús. Ná ndu'ni cha' masi tso'o tsa ndaquiya' mā jil'i lcaa cha' nu nguscua jyo'o Moisés sa'ni, ná nchca jil'i cha' bi' cuityi qui'ya nu ntsu'u jil'i mā.

⁴⁰ Tso'o la si cui'ya mā cuentya cha' ná tyacua cha' cuxi jil'i mā, la cui' cha' nu nguscua jyo'o cusu' sa'ni cuentya jil'i cu'mā nu nchcui' ndi'ya:

⁴¹ Clyacua tso'o ti' mā, lcaa cu'mā nu nti' mā xtyi lo'o mā jil'i ycu'i Ndyosi; cube xi ti' mā, tyaa mā cuaana ti li'.

Ycu'i Ndyosi laca na', nu tlyu tsa cña tonu cua'ni na' tyempo nu ndi' mā chalyuu, nacui Ni.

Ná caca jlya ti' mā cha' ndu'ni na' cña bi' tsiya' ti, masi tso'o tsa culu'u ñati ñi'ya laca cha' bi' jil'i mā.

Cua ndye nchcui' Pablo lo'o ngu' li'.

⁴² Na cua tyu'u ti ngu' ne' laa tsaa ngu', lo'o li' ngüijña tsa tyuu tya'a ñati bi' jil'i Pablo lo'o jil'i Bernabé cha' culu'u la ngu' cha' jil'i Jesús jil'i ngu' chaca quiya' ca xnu' tsa.

⁴³ Jua'a lo'o ndye ndyu'u ti' ngu' ne' laa bi', li' ndyaa ngu' lo'o Pablo lo'o Bernabé. Tyuu tya'a ngu' judío ndyaa ngu' lo'o ngu' bi', lo'o jua'a xa' ñati nu ndu'ni tlyu jil'i ycu'i Ndyosi stu'ba ti lo'o nu ngu' judío bi', la cui' ti ndyaa ngu' lo'o ngu' bi' li'. Ngulu'u la ngu' bi' jil'i nu quiña'a ngu' bi' li', cha' tso'o ti tyanu cha' jil'i Jesús tyiquee ngu', cha' ca cuayá' tso'o ti' ngu' cha' ntsu'u tsa tyiquee ycu'i Ndyosi ña'a Ni jil'i lcaa ñati chalyuu.

⁴⁴ Nu lo'o ngua snu' tsa, li' ndyu'u ti' lcaa tya'a ngu' quich'i ne' laa bi', cha' cuna ngu' cha' jil'i ycu'i Ndyosi chaca quiya'.

⁴⁵ Ñasi' tsa nu ngu' judío bi' lo'o na'a ngu' jil'i nu quiña'a tsa ñati bi'. Nchcui' suba' ngu' judío lo'o Pablo li', nacui ngu' cha' cuiñi tsa cha' nu nclu'u yu bi'.

⁴⁶ Pana ná ndyutsi Pablo lo'o Bernabé cha' xacui ngu' cha' jil'i ngu' judío bi':

—Clyo ntsu'u cha' chcu'i ya cha' jil'i ycu'i Ndyosi lo'o mā nquicha', cha' ngu' judío tya'a na laca mā. Pana juani tsaa ya culu'u ya cha' bi' jil'i ngu' xa' tsu', xqui'ya cha' ná ntaja'a mā cuna mā cha' nu nchcui' ya. Na cua ngüifñi cha' jil'i mā lo'o tya'a mā, cha' ná nti' mā caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye jil'i mā.

⁴⁷ Jua'a cña ngulo ycu'i nu Xu'na na jil'i ya nu nchcui' quityi cusu' bi' ndi'ya: Ñi'ya nti' sca xee ndubi nu nclyu'u xee tyijyu',

jua'a nga'a cha' ta mā cha' jna' lo'o ngu' xa' tsu', nacui ycu'i Ndyosi, cha' ca cuayá' ti' lcaa ñati chalyuu tilaca laca nu cua'ni lyaá jil'i ngu'.

⁴⁸ Ndyuna nu ngu' xa' tsu' cha' bi', lo'o li' tso'o tsa ntsu'u tyiquee ngu'. Tso'o tsa laca cha' jil'i ycu'i Ndyosi nu Xu'na na, ngulacua ti' ngu' bi'; jua'a ngusñi ngu' cha' bi'. Jlya ti' ngu' bi' cha' jil'i Jesús, lcaa ngu' nu cua ngusubi ycu'i Ndyosi jil'i; ngujui chalyuu nu ná nga'a cha' tye jil'i ngu' bi' li'.

⁴⁹ Jua'a ngua, lo'o li' ndyaa ngu', ndya'a nchcui' ngu' cha' jil'i nu Xu'na na lo'o lcaa ñati lcaa quich'i ca loyuu bi'.

⁵⁰ Hora ti nchcui' ngu' judío lo'o ngu' nu laca loo jil'i quich'i, jua'a lo'o ngu' cuna'a tlyu, cha' su'ba ñasi' jil'i ngu' quich'i lo'o ña'a ngu' jil'i Pablo lo'o Bernabé. Ngua ti' ti' ngu' jil'i ngu' bi' li', ngulo'o ngu' jil'i ngu' bi', cha' tsaa Pablo lo'o Bernabé xa' se'i.

⁵¹ Lo'o li' nu Pablo lo'o Bernabé bi' ni, ngusalú ngu' snii yuu nu ntsu'u quiya' ngu' to' quich'i. Jua'a ngua'ni ngu' cha' ta ngu' quich'i bi' cuentya cha' ná tso'o cña nu ngua'ni ngu', nu lo'o ngulo'o ngu' quich'i jil'i tyucuaa ngu' bi'. Ndu'u ngu' ndyaa ngu' ca quich'i Iconio li'.

⁵² Lo'o nu ñati jii' Jesucristo nu ndyanu quichi Antioquía bi' ni, chaa ti' ndyanu ngu' quichi tyi ngu' cha' cua ndyanu Xtyi' ycu' Ndyosi ne' cresiya jii' ngu'.

14

Ndi' Pablo lo'o Bernabé ca quichi Iconio

¹ Lo'o cua ndyalaa Pablo lo'o Bernabé ca quichi Iconio, ndyatí ngu' ndyaa ngu' ne' laa jii' ngu' judío tya'a ngu'. Ndejua ngulu'u ngu' cha' jii' Jesús; bi' cha' quiña'a tsa ngu' ngusñi ngu' cha' bi', masi ngu' judío, masi xa' ñati.

² Li' hora ti ngunasi' xa' la tya'a ngu' judío, ngu' nu ná jlya ti' cha' bi'. Su'ba ñasi' ngu' jii' xa' ñati nti' ngu', cñilo'o ngu' jii' ngu' quichi nti' ngu', cha' ca ti'i ti' ngu' ña'a ngu' jii' ngu' nu ngusñi cha' bi'.

³ Tyiquee' xi ndyanu Pablo lo'o Bernabé quichi bi', cha' ná ndyutsii ngu' culu'u ngu' cha' jii' nu Xu'na na jii' ngu' quichi bi'. Lo'o jua'a ngua'ni Pablo lo'o Bernabé cña tonu chacuayá' jii' ycu' Ndyosi, bi' cha' ngua jii' ngu' quichi ta ngu' cuentya cha' xcui' cha' liñi nclyu'u ngu' bi' jii' ngu'.

⁴ Ná stu'ba cha' jii' ngu' quichi lo'o tya'a ngu' li'. Ntsu'u ngu' nu ndaquiya' tsa jii' tya'a ngu' judío, lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu ndaquiya' jii' cha' nu nda ngu' nu ndya'a nchcui' cha' jii' Jesucristo bi'.

⁵ Li' ngüñi cha' jii' ngu' judío bi' lo'o xa' ñati tya'a quichi tyi ngu', lo'o nu laca loo jii' quichi, cha' cua'ni cuxi ngu' lo'o Pablo lo'o tya'a ndya'a yu; nti' ngu' cü ngu' quee jii' ngu' bi'.

⁶ Pana ngua cuayá' ti' Pablo lo'o tya'a ndya'a yu cha' bi', ngusna ngu' ndyaa ngu' ca xa' quichi loyuu su cuentya Licaonia li', ndyalaa ngu' ca quichi Listra. Lo'o li' ndyaa lye la ngu' ca quichi Derbe lo'o laa quichi cacua ti'.

⁷ Ngulu'u ngu' cha' bi' jii' ngu' laa quichi, cha' ndu'ni lyaá Jesús jii' ñati chalyuu.

Ngü ngu' quee jii' Pablo ca quichi Listra

⁸ Ndi'i sca nu qui'yu ca quichi Listra bi' nu ná nchca tya'a tsiya' ti, cha' quicha quiya'. Ni sca quiya' ná ngua jii' nu qui'yu bi' tyatu, xqui'ya cha' quicha quiya' tya lo'o ngula; xcui' na nchca'a ti nu quicha bi'.

⁹ Tso'o tsa ndyuna nu quicha bi' laja lo'o nclyu'u Pablo jii' ngu'; li' na'a yu jii' nu quicha bi', ngua cuayá' ti' yu cha' jlya ti' nu quicha cha' taca jii' ycu' Ndyosi cua'ni cha' tyaca tso'o.

¹⁰ Li' nchcui' Pablo lo'o nu quicha bi':

—Tyatu liñi nu'u juani —nacui Pablo jii'.

Hora ti ndatu nu quicha bi', ngua jii' ndya'a li'.

¹¹ Quiña'a ñati cua na'a ñi'ya nu ngua jii' nu quicha bi', bi' cha' ndube tsa ti' ngu'. Li' nxi'ya lo'o tsa ngu' jii' tya'a ngu':

—Cua ndyalaa tucua tya'a jo'ó ca slo na juani —nacui ngu'—. Ñi'ya ña'a ñati, jua'a ña'a jo'ó re —nacui ngu' jii' tya'a ngu' cha'cña jii' ngu' Licaonia.

¹² Nchcui' ngu' cha' jo'ó Júpiter laca Bernabé, lo'o jo'ó Mercurio laca Pablo nacui ngu', xqui'ya cha' nda tsa Pablo cha' lo'o ngu'.

¹³ Ntsu'u sca laa jii' jo'ó Júpiter ca to' quichi bi', lo'o jua'a ndi'i sca sti jo'ó cuentya jii' laa bi'. Li' yala ti ndyalaa sti jo'ó bi' lo'o toro, lo'o jua'a ndi'i tyaaca' quee yani toro bi'. Ngua ti' laa ngu' bi' cujuui ngu' jii' toro bi' li', cha' cua'ni tlyu ngu' jii' nu tucua tya'a jo'ó nu ndyalaa ca ti slo ngu'.

¹⁴ Ñati nu ndya'a tyijyu' nchcui' cha' jii' Jesucristo laca Pablo lo'o Bernabé ni, bi' cha' ngua xñi' tsa ti' tyucuaa ngu' lo'o nda ngu' cuentya ñi'ya nu ndyu'ni ngu' quichi bi'. Li' ngusaa' ycu' ca ngu' ste' ngu', cha' caca cuayá' ti'

ngu' quichĩ cha' ná tso'o cña nu ndyu'ni ngu'. Li' ngusna Pablo lo'o Bernabé ndyaa ngu' lcaa laja ñati quiña'a bi', cuji tsa ngusi'ya lo'o ngu' ji'i ngu' quichĩ bi'!

15 —Ngu' cusu' cu'ma —nacui Pablo lo'o Bernabé ji'i ngu' quichĩ—. ¿Ni cha' laca ndyu'ni ma jua'a? —nacui ngu'—. Laca ya ñati chalyuu ti, ñi'ya nu laca cu'ma; si'i ndyosi laca ya. Cua ndyalaa ya ca nde cha' ta ya cha' lo'o ma, cha' ji'i ycu'i Ndyosi nu lu'ú ca. Ná tso'o cua'ni tlyu ma ji'i xa' la jo'o, sca ti ji'i ycu'i Ndyosi nu lu'ú nga'a cha' tyu'u tyiquee ma ji'i; bi' laca nu ngüiña lcaa na nu ntsu'u lo yuu, lo'o lcaa na nu ntsu'u nde cua, lo'o lcaa tyujo'o, lo'o lcaa na nu ntsu'u ca bi'.

16 Cua sa'ni la ndalo tsa tyiquee ycu'i Ndyosi ña'a Ni ji'i lcaa ñati chalyuu, masi ngua'ni ngu' cua ña'a ca cha' cuxi nu nti' ngu' cha' cua'ni ngu'.

17 Lo'o jua'a nda Ni lcaa cha' tso'o nu ndyiji ji'na: nda Ni tyo nu nda'ya lo yuu cha' caluu tso'o si'yu nu ntyaa na, cha' tso'o caca clacua ji'na li'; ndyiji cha' bi' ji'na cha' cacu tso'o na, cha' jua'a tso'o tsa caca tyiquee na li'. Jua'a laca cha' nu nclyu'u ycu'i Ndyosi ji'na cha' caca cuayá' ti' na tilaca laca Ni.

18 Tyucuaa ngu' bi', lye tsa nchcui' ngu' lo'o ngu' quichĩ, pana lqui'ya tsa ngua cuayá' ti' ngu' quichĩ cha' ná tso'o tsiya' ti' si cujuui ngu' toro cha' cua'ni tlyu ngu' ji'i ngu' bi'.

19 Lo'o li' ndyalaa la xi ngu' judío nu xña'a tsa tyiquee, ngu' nu ndu'u quichĩ Antioquía bi'; lo'o xa' la tya'a ngu' nu ndu'u quichĩ Iconio ndyalaa ngu'. Nchcui' ngu' bi' lo'o ngu' quichĩ cha' su'ba ñasi' ngu' ji'i ngu' quichĩ bi' lo'o Pablo. Li' ngu' quichĩ quee ji'i Pablo cha' ngua ti' ngu' cujuui ngu' ji'i yu bi'. Lo'o ngua ti' ngu' cha' cua ngujuui yu, li' ngujolaqui ngu' ji'i yu ndyaa lo'o ngu' ji'i yu ca to' quichĩ.

20 Pana ndyu'u ti'i ngu' nu ngusñi cha' ji'i Jesucristo slo Pablo su ntsiya yu; li' ndaca'a yu, ndyaa yu nde quichĩ lo'o ngu' chaca quiya'. Ca chaca tsá ndu'u Pablo lo'o Bernabé ndyaa ngu' ca quichĩ Derbe.

21 Li' nda ngu' cha' lo'o ngu' quichĩ ñi'ya nu ndu'ni lyaá Jesús ji'i ñati chalyuu, bi' cha' quiña'a ngu' quichĩ bi' ntaja'a ngu' xñi ngu' cha' ji'i Jesús. Li' nguxtyuu Pablo lo'o Bernabé ñaa ngu' nde quichĩ Listra lo'o quichĩ Iconio lo'o quichĩ Antioquía bi' chaca quiya'.

22 Ca ta'a quichĩ su ndyaa ngu' bi', nchcui' ngu' lo'o ñati ji'i Jesucristo cha' tso'o la tyatĩ tyiquee ngu' lo cha' ji'i Jesús, cha' tlyu cua'ni tyiquee ngu', cha' ná cutsji ngu' tsiya' ti.

—Cua'ni lya' ti' ngu' ji'na tu'ni —nacui Pablo lo'o Bernabé ji'i ngu'—, lo'o jua'a xcube' ngu' ji'na; pana lo'o cua nteje tacui cha' bi', li' tsaa na tyi'i na su laca ycu'i Ndyosi loo.

23 Lo'o jua'a ngusubi Pablo lo'o Bernabé ji'i ñati cha' caca ngu' loo ji'i scaa taju ñati ji'i Jesucristo nu ndi'i scaa quichĩ tyi ngu'; ngua'ni Pablo lo'o Bernabé cña bi' lcaa quichĩ su ndyaa ngu'. Tyuu hora ná ndyacu ngu' tyaja tsá nu lo'o nchcui' ngu' lo'o ycu'i Ndyosi cha' subi ngu' ji'i ñati nu caca loo ji'i taju tya'a ngu'. Ndiña ngu' ji'i ycu'i nu Xu'na na cha' cua'a Ni ji'i ngu' bi', cha' ná caca cuxi ji'i ngu', cha' tso'o tsa ngusñi lcaa ñati bi' cha' ji'i ycu'i Ni.

Nguxtyuu Pablo lo'o Bernabé ndyaa ngu' ca quichĩ Antioquía Siria

24 Ndu'u nu Pablo lo'o Bernabé bi', ndyaa ngu' li', nteje tacui ngu' loyuu su cuentya Pisidia, ndyalaa ngu' loyuu su cuentya Panfilia li'.

25 cha' tsaa ngu' ca quichĩ Perge. Ngulu'u ngu' ji'i ngu' quichĩ bi' ñi'ya laca cha' ji'i Jesucristo. Li' ndu'u ngu' ndyaa ngu' ca quichĩ Atalia,

26 ndyatĩ ngu' ne' yaca ni'i ndyaa ngu' chaca tsu' tyujo'o bi' ca quichĩ Antioquía su nguti' ngu' clyo. La cui' quichĩ bi' ndi'i ngu' nu lo'o ngusta ya'

tya'a ngu' lo ngu' cuentya ji'i Jesucristo, nu lo'o cua tsa'a ti ngu' tyijyu' tya clyo. Cua ndye cña su ndyaa ngu' tyijyu' juani,

²⁷ bi' cha' ndyalaa ngu' chaca quiya' quichi Antioquia bi'. Li' ndyu'u ti'i lcaa ñati ji'i Jesucristo slo ngu'; ndu Pablo lo'o Bernabé nda ngu' cha' lo'o tya'a ngu', lcaa ña'a cha' nu cua ngua'ni ycu'i Ndyosi lo'o ngu' ca su ndyaa ngu' tyijyu', cha' jua'a cua nda Ni chacuayá' cha' xñi ngu' xa' tsu' cha' ji'i Jesucristo.

²⁸ Tyiquee' ndyanu Pablo lo'o Bernabé quichi bi', stu'ba ti ndi'i ngu' lo'o tya'a ñati ji'i Jesucristo quichi bi'.

15

Ndyu'u ti'i ngu' ca quichi Jerusalén

¹ Ngua sca tsá ndyalaa xi ñati nu ndu'u nde loyuu su cuentya Judea, ndyalaa ngu' quichi Antioquia bi'. Li' nguxana nclyu'u ngu' ji'i ñati ji'i Jesucristo cha' ná chañi cha' cua'ni lyaá ycu'i Ndyosi ji'i ngu', si bilya xi'yu ngu' quiji ngu' qui'yu bi', cha' culacua ngu'. Jua'a laca cña nu ngulo jyo'o Moisés ji'i ngu' sa'ni cha' cua'ni ngu', nacui ngu' bi'.

² Li' nguxana Pablo lo'o Bernabé nxlyú ngu' cha' hichu' ngu' bi'. Xqui'ya cha' ná nchca caca stu'ba cha' bi' lo'o ngu' tsiya' ti, bi' cha' nu ñati ji'i Jesucristo bi' ni, ngusubi ngu' ji'i Pablo, lo'o ji'i Bernabé, lo'o ji'i xi xa' la ñati, cha' tsa'a ngu' nde quichi Jerusalén. Tsa'a ngu' slo ngu' nu ngua tsa'a ji'i Jesucristo tya clyo, slo ngu' cusu' nu ji'i la cui' tya'a taju ngu', cha' chcu'i tube ngu' ñi'ya caca cha' bi' ji'i ngu': si xi'yu ngu' quiji ngu', si ná xi'yu ngu' quiji ngu'.

³ Li' nchcu'i salya' ngu' lo'o tya'a ngu', lcaa ngu' taju ñati ji'i Jesucristo quichi Antioquia ngusalya' lo'o Pablo, lo'o Bernabé, lo'o tya'a ndya'a ngu'. Li' ndu'u ngu' ndyaa ngu' tyucui nu tsa'a nde Jerusalén. Nteje tacui ngu' loyuu su cuentya Fenicia, lo'o loyuu su cuentya Samaria, nchcu'i ngu' lo'o lcaa taju ñati ji'i Jesucristo nu ndi'i quichi tyucui su nteje tacui ngu'. Ndacha' ngu' ñi'ya nu ngua'ni ycu'i Ndyosi, cha' nguxcutsa'a Ni cresiya ji'i ngu' xa' tsu', cha' juani cua ngusñi ngu' xa' tsu' cha' ji'i ycu'i Ndyosi. Lo'o ndyuna ngu' quichi bi' cha' bi', tso'o tsa ntsu'u tyiquee ngu' li', cha' lo'o ñati xa' tsu' ngusñi ngu' cha' ji'i Jesucristo; nga'aa si'i ngu' judío ti nu ngusñi cha' bi'.

⁴ Ndyalaa Pablo lo'o Bernabé lo'o tya'a ndya'a ngu' ca quichi Jerusalén li'. Tso'o nchcu'i ñati ji'i Jesucristo bi' lo'o ngu' li'; jua'a ndi'i ngu' nu ngua tsa'a ji'i Jesús tya clyo, ndi'i ngu' nu laca loo ji'i taju ñati quichi bi'. Lo'o li' nguxana Pablo lo'o Bernabé ndacha' ngu' ji'i ngu' bi' ñi'ya nu ngua'ni ycu'i Ndyosi lo'o ñati xa' tsu' ca su ndyaa ngu'.

⁵ Pana lo'o xi ngu' fariseo nu ngusñi cha' ji'i Jesucristo nga'a lo'o ngu' bi'. Li' ndatu ngu' fariseo bi' cha' chcu'i ngu':

—Nga'a cha' xi'yu ngu' quiji nu qui'yu ngu' xa' tsu' nu ngusñi cha' ji'i Jesús, cha' culacua ngu' —nacui ngu' fariseo bi'—. Ntsu'u cha' taquiya' ngu' bi' lcaa cha' nu nguscua jyo'o Moisés sa'ni —nacui ngu'.

⁶ Li' ndyu'u ti'i lcaa ngu' nu ngua tsa'a ji'i Jesucristo tya clyo lo'o lcaa ngu' nu laca loo ji'i taju ñati bi'; nda ngu' cha' lo'o tya'a ngu', si tso'o cha' culacua ngu' jua'a, si ná tso'o laca cha' culacua ngu'.

⁷ Lye tsa nchcu'i tube ngu' cha' bi', lo'o li' ndatu Pedro nchcu'i lo'o ngu': —Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesucristo —nacui Pedro—. Jlo ti' ma tilaca laca na'. Clyo ngusubi ycu'i Ndyosi jna' nu lo'o tya nguti' na' lo'o cu'ma, cha'

tsa'a culu'u na' ji'i ngu' xa' tsu' ñi'ya ndu'ni lyaá Jesús ji'i ñati chalyuu. Lo'o jua'a ngusñi ngu' bi' cha' ji'i Jesús li'.

⁸ Cua na'a ycu'i Ndyosi lcaa ña'a nu ntsu'u tyiquee ngu' bi', lo'o li' nda Ni Xtyi'i ycu'i Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'i ngu' bi', masi ngu' xa' tsu' laca ngu'. Ñi'ya nu ngua'ni ycu'i Ndyosi lo'o na, la cui' jua'a ngua'ni Ni lo'o ngu' xa' tsu' bi':

⁹ stu'ba ngua'ni Ni, masi lo'o na, masi lo'o ngu' xa' tsu' bi'. Nu lo'o ngusñi ngu' cha' ji'i Ni, li' ngua'ni lubii Ni cresiya ji'i ngu' bi'.

¹⁰ Lo'o nu juani, ná ndiya ti' ma cña nu ngua'ni ycu'i Ni lo'o ngu' bi'; nti' ma cha' cua'ni ngu' bi' lcaa cña ñi'ya nu nguxtyanu jyo'o Moisés ji'na. Pana tucui tsa cña bi', ná ngua ji'na tsiya' ti' cua'ni na lcaa cña bi'; ni lcaa jyo'o cusu' ji'na, ná ngua ji'i ngu' cua'ni ngu' cña tucui bi'.

¹¹ Ná tso'o cha' hcui' ma jua'a. Cua ngusñi na cha' ji'i Ni, cha' ngua'ni lyaá ycu'i Jesús ji'na ji'i qui'ya nu ntsu'u ji'na, xqui'ya cha' tso'o ti' nti' Ni ña'a Ni ji'na; la cui' jua'a ngua'ni Ni lo'o ngu' xa' tsu' nu ngusñi cha' ji'i Ni.

¹² Cuaana ti ndi'i lcaa ngu' li'. Tso'o ti ndyuna ngu' lo'o nda Bernabé lo'o Pablo cha' lo'o ngu', lcaa ña'a cha' tlyu nu ngua'ni ycu'i Ndyosi ca su nguta'a ngu' slo ñati xa' tsu'.

¹³ Lo'o ndye nda Bernabé lo'o Pablo cha' lo'o ngu', li' nhcui' Jacobo lo'o lcaa ngu' bi':

—Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesucristo —nacu' Jacobo ji'i ngu'—, cua'a jyaca ma xi 'na.

¹⁴ Cua nhcui' Simón Pedro lo'o na ñi'ya nu ngua'ni ycu'i Ndyosi tya clyo, nu lo'o nguxana ndyuna ngu' xa' tsu' cha' ji'i Ni. Li' nguxana Ni ngusubi Ni ji'i tyuu tya'a ñati bi', cha' lo'o ngu' bi' caca ngu' ñati ji'i ycu'i Ndyosi.

¹⁵ Cua sa'ni nguscua jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi la cui' tya'a cha', nu lo'o nhcui' quityi ji'i ycu'i Ndyosi ndi'ya:

¹⁶ Tya'a na' chaca quiya', nacui ycu'i Ni.

Ñi'ya laca sca ni'i ngunu'u, jua'a nti' cu'ma, cha' cua ngu'lyaa ti' ma jna', nacui Ni.

Pana ñi'ya lo'o ndu'ni tiji ngu' sca ni'i nu cua ngunu'u bi', la cui' jua'a xa' cua'ni na' cha' taquiya' ma jna'.

Li' taca taquiya' ma jna' ñi'ya ndaquiya' jyo'o cusu' ji'i ma jna', nu lo'o tya lu'ú jyo'o cusu' David.

¹⁷ Na' laca nu Xu'na nu laca loo.

Jua'a cua'ni na' lo'o ma, cha' clyana cua ña'a ca ngu' xa' tsu' jna'; na cua ngusubi na' ji'i ñati bi' sa'ni, cha' caca ngu' ñati jna'.

¹⁸ Jua'a nacui ycu'i Ndyosi lo'o nda Ni cha' lo'o jyo'o cusu' nu ngua sa'ni, cha' cua jo' ti' Ni lcaa ña'a cña nu cua'ni Ni nde loo la.

¹⁹ Bi' cha' nti' na' cha' ná tso'o si tatsaa na ji'i ngu' xa' tsu' nu ngusñi cha' ji'i Jesús cha' taquiya' ngu' lcaa cha' cusu' ji'i ngu' judío tya'a na juani, nu lo'o nguxana ca ti cha' nhcutsa'a Ni cresiya ji'i ngu' cha' caca ngu' ñati ji'i ycu'i Ni —nacui Jacobo—.

²⁰ Tsa bi' ti cha' cua'ni na, nti' na'; scua na xi cha' tso'o cha' tsa slo ngu' bi' nu nacui ndi'ya: Ná tso'o si cacu ngu' msta' ji'i jo'ó, xqui'ya cha' cua'ni ñu'u msta' bi' ji'i cresiya ji'na si cacu na ji'i; lo'o jua'a ná tso'o tsiya' ti tyu'u cha' ji'i ngu' lo'o clyo'o xa' ñati; ná tso'o cacu ngu' na'ni nu ná ndye ndyalú tañi ji'i ni', nu lo'o cua ndyujui ngu' ji'i; ni ná tso'o cacu ngu' tañi.

²¹ Pana cuentya ji'i cha' nu nguscua jyo'o Moisés nu ngua sa'ni, tsa lo' cua ti cha' scua na cha' tsa slo ngu' xa' tsu', cha' jua'a ntsu'u quityi nu nguscua

jyo'o bi' ne' laa ji'i ngu' judío lcaa quichi. Ndyaa'ngu' ne' laa tsa' nu ndi'i cña' ngu', lcaa semana ña'a' ngu' lo quityi bi'.

Nga'aa nchcui' la Jacobo bi' li'.

22 Ngua stu'ba cha' ji'i ngu' lo'o tya'a ngu' li', lcaa ñati' ji'i Jesucristo nde Jerusalén, lo'o ngu' nu ngua tsa'a' ji'i Jesucristo tya clyo, lo'o ngu' nu laca loo ji'i taju ngu'. Li' ngua ti' ngu' cha' subi ngu' xi xa' la tya'a ngu' cha' tsa' ngu' lo'o Pablo lo'o Bernabé ca quichi Antioquía; ngusubi ngu' ji'i Judas nu laca xtañi Barsabás, lo'o ji'i Silas, ñati' nu ndaquiya' tsa ngu' bi' ji'i.

23 Ndyaa lo'o ngu' ji'i quityi nu nguscua ngu' Jerusalén bi'.

“Xlyo ni'i ji'i lcaa ma”, nacui quityi bi', “lcaa cu'ma nu laca ma ñati' ji'i Jesucristo tya'a na, masi ngu' xa' tsu' laca ma, masi ndi'i ma ca quichi Antioquía, masi ndi'i ma ca quichi loyuu su cuentya Siria, masi ndi'i ma ca quichi loyuu su cuentya Cilicia. Cuare nu nguta'a ya lo'o Jesucristo tya clyo, lo'o ngu' cusu' ji'i taju tya'a na re, lo'o tyuu tya'a ñati' ji'i Jesús ca nde, stu'ba ti nscua ya quityi re cha' caa ca slo ma.

24 Cua ndyuna ya cha' cua ndyaa xi ngu' tya'a ya ca slo cu'ma, lo'o jua'a ca ngulu'u ngu' ji'i ma cha' ntsu'u cha' xi'yu ma quiji' ngu' qui'yu tya'a ma; nacui ngu' bi' cha' ntsu'u cha' cua'ni ma lcaa cña nu nguscua jyo'o Moisés lo quityi nu ngua sa'ni. Pana ná ngulo ya cña ji'i ngu' bi', cha' tsa' ngu' slo cu'ma; jlo ti' ya cha' xñi'i xi ti' ma ndi'i ma nu lo'o ná nchca cuayá' ti' ma si cha' liñi laca cha' bi'.

25 Bi' cha' juani cua ngua stu'ba cha' ji'i ya lo'o tya'a cuare, ngusubi ya tucua tya'a ngu' tya'a ya, la cui' ñati' ji'i Jesucristo tya'a na laca ngu'; tsa' ngu' slo ma lo'o Bernabé lo'o Pablo tya'a na. Ntsu'u tsa tyiquee na ña'a' na ji'i nu ngu' tya'a na bi'.

26 masi ntsu'u tyuu tya'a ñati' nu ngua ti' cujuui ngu' ji'i tya'a na bi' xqui'ya cña nu ngulo Jesucristo nu Xu'na na ji'i ngu' tya'a na bi'.

27 Judas lo'o Silas laca ngu' nu cua ngulo ya cña ji'i cha' tsa' ngu' slo ma, cha' ta ngu' cha' liñi lo'o ma.

28 Nguxtyucua Xtyi'i ycu'i' Ndyosi ji'i cuare lo'o nchcui' ya lo'o tya'a ya, bi' cha' ndi'ya' ti chcui' ya lo'o ma juani, cha' ná tso'o si culo ya xa' la cña tucui ji'i ma:

29 Ná tso'o cacu ma cuaña' na'ni nu laca msta, nu cua nda ngu' ji'i jo'o; ná tso'o cacu ma tañi; ná tso'o cacu ma na'ni nu ná ndye ndyalú tañi lo'o ndyujui ngu' ji'i; la cui' ti cha' ná tso'o tsiya' ti si tyu'u cha' ji'i ma lo'o clyo'o xa' ñati. Si taquiya' ma ji'i lcaa cha' nu nscua re, tso'o ti tyi'i ma li'. Tsa lo cua ti cha' nscua ya.”

30 Li' ndu'u ngu' ndyaa ngu' lo'o quityi bi', ndyalaa ngu' ca quichi Antioquía. Ndyu'u ti'i lcaa ñati' ji'i Jesucristo quichi bi' lo'o nda ngu' quityi ji'i ñati bi'.

31 Lo'o cua nchcui' ngu' bi' lo quityi, li' tso'o tsa ngua tyiquee ngu' xqui'ya cha' nu nchcui' quityi lo'o ngu'.

32 Tu'ba ji'i ycu'i' Ndyosi ngua nu Judas lo'o Silas bi', bi' cha' ngua ji'i ngu' ngulu'u ngu' xi ji'i ngu' quichi bi'; li' tlyu la ngua tyiquee lcaa ñati' ji'i Jesucristo bi', xqui'ya cha' nu ngulu'u ngu' bi' ji'i ngu'.

33 Tyiquee' xi nguti'i ngu' bi' quichi Antioquía, li' nchcui' salya' ñati' ji'i Jesucristo lo'o ngu'. Nti' tya'a ngu' cha' xtyucua ycu'i' Ndyosi ji'i ngu' tyucui' su ñaa ngu' nde slo xa' la tya'a ngu'.

34 Li' nacui Silas cha' nga'aa tyaa ycu'i' yu, tyanu yu lo'o ngu'.

35 Lo'o jua'a ndyanu Pablo lo'o Bernabé quichi Antioquía bi'; ngulu'u la ngu' ji'i tya'a ngu', nda la ngu' cha' ji'i ycu'i' nu Xu'na na lo'o tya'a ngu'. Lo'o

jua'a tya ntsu'u tya tyuu la tya'a ngu' nu ndi'i ndejua nu nchcui' cha' ji'i ycui' nu Xu'na na lo'o tya'a ngu'.

Ndyaa Pablo chaca quiya' cha' chcui' cha' ji'i Jesucristo nde xa' quichi

³⁶ Ngua sca tsā nchcui' Pablo lo'o Bernabé:

—Tya na —nacui—, tsaa na chaca quiya' slo ñati nu tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Jesucristo, ngu' nu ndi'i tyiyu' —nacui Pablo ji'i Bernabé—. Xa' tsaa na lcaa quichi su ngulu'u na cha' ji'i Jesucristo tsubi', tsaa na'a na si tso'o ti ndi'i tya'a na bi'.

³⁷ Ngua ti' Bernabé cha' lo'o Juan tsaa Juan lo'o ngu', la cui' nu Juan Marcos bi'.

³⁸ Pana ná nti' Pablo tsaa lo'o ji'i Juan, cha' lo'o ngulaa ngu' nde loyuu su cuentya Panfilia tya clyo, ndu'u Juan ndyaa li', cha' nga'aa ndalo Juan cha' cua'ni cña bi'.

³⁹ Ná stu'ba ntsu'u tyiquee Pablo lo'o Bernabé li', nga'aa ndya'a ngu' stu'ba ti; bi' cha' ndyaa Bernabé ndyatí ne' yaca ni'i cha' tsaa ca loyuu Chipre chaca quiya'; lo'o nu Marcos bi' ndyaa lo'o Bernabé li'.

⁴⁰ Li' ngusubi Pablo ji'i Silas cha' tsaa lo'o. Ndu'u ngu' ndyaa ngu' li', nu lo'o cua nchcui' tya'a ngu' lo'o ycui' Ndyosi nu Xu'na na cha' xtyucua Ni ji'i ngu' tyucuii.

⁴¹ Ndyaa ngu' ca loyuu su cuentya Siria, li' ndyaa la ngu' ca loyuu su cuentya Cilicia; nchcui' ngu' lo'o tya'a ñati ji'i Jesucristo nu ndyu'u ti'i tsa tlyu ti ca bi', cha' tlyu cua'ni tyiquee ngu', cha' tyati' tacha la cha' ji'i Jesús tyiquee ngu'.

16

Ndyaa Timoteo lo'o Pablo lo'o Silas

¹ Ndyalaa Pablo lo'o Silas ca quichi Derbe, li' ndyalaa ngu' ca quichi Listra. Quichi bi' ndyaa tya'a ngu' lo'o sca yu cuañi' tya'a ngusñi ngu' cha' ji'i Jesucristo nu naa Timoteo. Xtya'a yu laca sca nu cuna'a judío nu ntsu'u cha' ji'i lo'o Jesucristo, pana ngu' griego ngua sti yu.

² Nu ñati ji'i Jesús ca quichi Listra bi', tso'o tsa nchcui' ngu' cha' ji'i nu Timoteo bi', lo'o jua'a tso'o nchcui' ngu' ji'i yu bi' ca quichi Iconia.

³ Ngua ti' Pablo cha' tsaa Timoteo lo'o ngu' li', bi' cha' ngusi'yu Pablo quiji Timoteo cha' culacua yu. Ná ca ñasi' ngu' judío lcaa quichi su tya'a yu lo'o ngu' li', masi jlo ti' lcaa ngu' cha' ngu' griego ngua sti yu.

⁴ Nchcui' ngu' lo'o tya'a ñati ji'i Jesús lcaa quichi su ndya'a ngu', cha' ca cuayá ti' ngu' bi' lcaa ña'a cha' nu nguscua ngu' Jerusalén lo quityi bi'; nguscua ngu' nu ngua tsa'a ji'i Jesús tya clyo lo'o ngu' cusu' quityi bi', cha' ca cuayá ti' ngu' xa' tsu' lcaa ña'a cña nu ntsu'u cha' cua'ni ngu' nu laca ñati ji'i Jesucristo.

⁵ Lo'o ndyuna ngu' cha' bi', li' cua ngua tlyu la tyiquee ngu' cha' ji'i Jesucristo; nga'aa ndyutsii ngu' li'. Lo'o jua'a ngua cha' lcaa tsā ndyatú la ñati nu ntsu'u cha' ji'i lo'o Jesucristo.

Nchcui' sca ngu' Macedonia lo'o Pablo laja xcalá yu

⁶ Lo'o li' ná nda Xtyi'i ycui' Ndyosi chacuayá' ji'i ngu' cha' culu'u ngu' cha' ji'i Jesucristo ca quichi nde loyuu su cuentya Asia, bi' cha' nteje tacui ngu' loyuu su cuentya Frigia, lo'o jua'a loyuu su cuentya Galacia,

⁷ ndyalaa ngu' tyucuii nu tsaa ca loyuu su cuentya Misia li'. Ngulacua ti' ngu' cha' tya tsaa la ngu' ca loyuu su cuentya Bitinia, pana ná nda Xtyi'i ycui' Jesús chacuayá' cha' tsaa ngu' cajua;

⁸ bi' cha' nteje tacui ngu' loyuu su cuentya Misia ndyaa lye la ngu', ndyalaa ngu' quichi Troas ca to' tyujo'o li'.

⁹ Ngua sca talya laja lo'o ndi'i Pablo quichi bi', li' nchcui' xcalá yu. Cua na'a Pablo sca ngu' Macedonia nu ndacha' ji'i yu: "Tyeje tacui ma' chaca tsu' tyujo'o, caa ma xa' tsu' ca nde Macedonia, loyuu quichi tyi na'", nacui nu qui'yu bi', "cha' xtyucua ma' ji'i cua", nacui ji'i Pablo laja xcalá.

¹⁰ Lo'o li' ngusni ya tyucuii cha' tsaa ya chaca tsu' tyujo'o bi' ca loyuu Macedonia, xqui'ya cha' nchcui' xcalá Pablo. (Lo'o na' ndya'a na' lo'o ngu'. Lucas naa na', na' nu nscua' quityi re.) Jlo ti' ya cha' ycu' Ndyosi laca nu ngulo cña ji'i ya cha' tsaa ya ndeja, cha' ta ya cha' ji'i Jesucristo lo'o ñati nu ndi'i ndeja.

Ndi'i Pablo lo'o Silas ca quichi Filipos

¹¹ Hora ti ndyaa ya ndyatí ya ne' yaca ni'i cha' tsaa ya chaca tsu', ndu'u ya ndyaa ya li'. Cuati na'a ya ca su naa Samotracia, sca loyuu piti ti cla'be tyujo'o laca bi'. Ca chaca tsá ndyalaa ya chaca tsu' tyujo'o bi', ca quichi Neápolis.

¹² Ca bi' ngusni ya tyucuii ndyaa ya nde quichi Filipos, quichi nu laca loo ji'i lcaa quichi loyuu su cuentya Macedonia laca quichi Filipos bi'. (Lo'o nguxana ti quichi bi', ngüiñá ngu' romano ji'i.) Lo'o li' ndyanu ya tyuu tsa quichi bi'.

¹³ Lo'o nu ngua tsá nu ndi'i cña' ngu' judío, li' ndu'u ya quichi ndyaa ya ca to' sta'a su ndyu'u ti'i ngu' judío cha' chcui' ngu' lo'o ycu' Ndyosi tsá bi'; ngulu'u ya xi ji'i ngu' cuna'a nu ndyu'u ti'i ndacua ti.

¹⁴ Lidia naa sca nu cuna'a bi'; ngu' Tiatira laca, lo'o cña ji'i laca cha' ndujui' late' nde quichi Filipos bi', sca lo late' nu cuaa ña'a, nu tso'o xi ña'a. Ndu'ni tlyu ma' cusu' bi' ji'i ycu' Ndyosi, cha' tso'o ndyuna ma' cha' ji'i ycu' Ndyosi nu Xu'na na; jua'a nguxtyucua Ni ji'i ma' cha' cui'ya tso'o cuentya ñi'ya nu ndyu'u cha' nu ngulu'u Pablo ji'i ngu'.

¹⁵ Li' ntyucuatya ngu' ji'i Lidia lo'o ji'i lcaa tya'a ngu' nu ndi'i slo.

—Si chañi cha' nlyacua ti' ma' cha' laca na' ñati ji'i Jesucristo —nacui nu cuna'a bi' ji'i ya—, tyaa ma' to' tyi na', tyanu ma' xi slo cua lacua.

Tyuu quiyá' nchcui' ma' lo'o ya cha' tsaa ya, bi' cha' ndyaa ya lo'o ma' ca toni' ji'i ma'.

¹⁶ Ngua sca tsá ndyaa ya su ndyu'u ti'i ngu' cha' chcui' ngu' lo'o ycu' Ndyosi, lo'o li' ndyacua tya'a ya lo'o sca nu cuna'a cña'i' tyucuii. Quicha nu cuna'a bi', cha' cua sa'ni tsa ngusni cui'i ji'i. Cuentya ji'i cui'i bi' nchca tii nu cuna'a bi' ñi'ya nu lijya tyempo ji'i ngu' ca nde loo la, bi' laca cha' nu nda cui'i bi' lo'o nu cuna'a bi'. Msu nu ngüi'ya ti ngu' laca nu cuna'a bi', lo'o ná nda xu'na cho' caya' ji'i. Ngua'ni tsa xu'na cho' ngana, cha' nda ngu' quichi quiña'a tsa cñi ji'i xu'na cho', cha' caja cha' ji'i ngu' ñi'ya nu caca ji'i ngu' nde loo la lo'o nchcui' nu cuna'a bi' lo'o ngu'.

¹⁷ Ndyaa lca'a cho' ji'i Pablo lo'o ji'i cuare. Cuii tsa ngusi'ya nu cuna'a quicha bi' lijya:

—Msu ji'i ycu' Ndyosi nu laca loo laca ngu' re —nacui nu quicha bi'—, Culu'u ngu' ji'i ma' ñi'ya nu cua'ni lya'a ycu' Ndyosi ji'i ma'.

¹⁸ Tyuu tsa lca'a nu cuna'a bi' ji'i ya, lo'o la cui' jua'a nxi'ya tsa. Li' nga'aa ndiya ti' Pablo cha' nxi'ya cho'. Nguxtyacui yu nde chu' yu tyucuii su ndyaa yu, nchcui' yu lo'o nu cuna'a quicha bi' cha' ji'i cui'i nu ngusni ji'i cho', cha' tyu'u cui'i bi' tyaa li'.

—Chacuayá' ji'i Jesucristo nchcui' na' —nacui Pablo ji'i. —Tyu'u cui'i nu ntsu'u laja cñaña' nu'u juani, tyaa nde liya'.

Hora ti ngutu'u cui'i bi' ndyaa li'. Ngua tso'o nu cuna'a bi' li'.

¹⁹ Tyaala tsa ngu' nu laca xu'na nu cuna'a bi'. Hora ti ngusñi xu'na bi' ji'i Pablo lo'o ji'i Silas, ndyaa lo'o xu'na bi' ji'i ngu' slo ngu' nu laca loo ji'i quichi, cha' nda xu'na nu cuna'a bi' cuentya cha' nga'aa caca cua'ni ngu' ngana lo'o nu cuna'a bi' si nga'aa ntsu'u cui'i cuxi ji'i.

²⁰ Ngusta ngu' qui'ya ji'i Pablo lo'o Silas ca slo bese li':

—Ngu' judío laca ngu' re —nacu'i ngu' ji'i bese—. Cuxi tsa ndyu'ni ngu' re, bi' cha' ñasi' tsa ngu' quichi juani.

²¹ Xa' cha' nclu'u ngu' re ji'na nu ná ntsu'u chacuayá' ji'na cha' cua'ni na, cha' ngu' romano laca na.

²² Ñasi' tsa lcaa ngu' quichi li'. Ngulo bese cña cha' tyu'u ste' Pablo lo'o ste' Silas, cha' quiji'i ngu' ji'i ngu' bi' lo'o yaca.

²³ Quiña'a tsa quiya' ngujui'i yaca ngu' ji'i ngu' bi', li' ngusu'ba ngu' ji'i ngu' bi' ne' chcuā. Lo'o jua'a ngulo ngu' cña ji'i ngu' nu nga'a cua' to' ni'i chcuā cha' tso'o tsa ña'asi' ngu' ji'i ngu' bi'.

²⁴ Bi' cha' ngua'ni clya nu laca loo ji'i ni'i chcuā bi', ngusu'ba yu ji'i ngu' ne' cuarto cla'be ni'i chcuā bi', lo'o li' ngusca' yu quiya' ngu' lo'o yaca.

²⁵ Nu lo'o ngua cla'be talya nga'a Pablo lo'o Silas ne' chcuā bi'; nchcui' ngu' lo'o ycu'i' Ndyosi, ndyula tu'ba ngu' jii ji'i ycu'i' Ni. Lo'o jua'a ndyuna lcaa preso tya'a ntsu'u ngu' ne' chcuā.

²⁶ Tsi tsiya' ca ngulacu'i chalyuu li', lye tsa ngüña ni'i chcuā; ndyaala lcaa toni'i chcuā bi' li', xqui'ya cha' ngulacu'i tsa chalyuu, lo'o jua'a ngusi'yu cu' juu chcuā su ndyaaca' ngu'.

²⁷ Hora ti ngue ti' nu laca loo ji'i ni'i chcuā bi', na'a yu cha' ntucua yaala toni'i. Ndyutsii tsa yu li', cha' ngulacua ti' yu cha' cua ngusna lcaa preso ji'i. Hora ti ngusñi yu maxtyi ji'i cha' cujuui yu ji'i ycu'i' ca yu.

²⁸ Cuii ngusi'ya Pablo ji'i yu li':

—Ná ntsu'u cha' cua'ni nu'u jua'a —nacu'i Pablo ji'i yu—. Nde ti ndi'i lcaa cuare.

²⁹ Ngusi'ya nu laca loo cha' caa lo'o ngu' ji'i quii'. Li' ndyat' yu ni'i chcuā, lye tsa nchcuā yu lija yu li', cha' ndyutsii tsa yu. Ndatu' sti' yu slo Pablo lo'o Silas li'.

³⁰ Li' ngulo yu ji'i ngu' ne' chcuā.

—Cusu' —nacu'i yu ji'i Pablo lo'o Silas—, cuxi tsa ñati' laca na'. ¿Ñi'ya cua'ni na' cha' cua'ni lyaá Ni jna'? —nacu'i nu laca loo bi'.

³¹ —Xñi nu'u cha' ji'i ycu'i' Jesucristo nu Xu'na na —nacu'i Pablo ji'i yu—, bi' nu taca ji'i cua'ni lyaá ji'i lcaa ma, lo'o jinu'u, lo'o ji'i sñi' nu'u, lo'o ji'i lcaa ngu' nu ndi'i slo nu'u.

³² Nu Pablo lo'o Silas ni, ngulu'u ngu' cha' ji'i Jesús ji'i lcaa ngu' nu ndi'i ca slo nu laca loo ji'i ni'i chcuā bi' li'.

³³ Talya tsa ngua li', pana ngui' nu laca loo bi' ji'i su ti'i ji'i Pablo lo'o ji'i Silas, su ngujui'i yaca ngu' ji'i ngu'. Li' ntyucuatya ngu' ji'i nu laca loo bi', lo'o ji'i lcaa ngu' nu ndi'i slo.

³⁴ Ndyaa lo'o yu ji'i Pablo lo'o Silas ni'i ji'i yu, cha' ta yu na cacu ngu'. Tso'o tsa tyiquee nu laca loo bi' juani, cha' cua ngusñi yu cha' ji'i ycu'i' Ndyosi; la cui' ti tso'o ntsu'u tyiquee lcaa ngu' nu ndi'i slo yu.

³⁵ Nguxee chaca tsā, li' ngulo bese cña ji'i policia cha' tsaa ngu' chcui' ngu' lo'o nu laca loo ji'i ni'i chcuā bi', cha' culaá ji'i ngu' bi'.

³⁶ Li' nchcui' nu laca loo bi' lo'o Pablo lo'o Silas:

—Cua ngulo bese cña jna' cha' culaá na' ji'i ma —nacu'i yu ji'i ngu'—, bi' cha' tso'o ti tyaa ma lacua.

37 —Ná tso'o —nacui Pablo ji'i policía—. Cua na'a lcaa ngu' quichi re nu lo'o ngujui' yaca ngu' ji'i ya, masi ngu' romano laca cuare. Bilya ca cuayá' ji'i ya lo'o ngusu'ba ngu' ji'i ya ne' chcuá re —nacui—. Lo'o juani nti' ngu' cha' culaá ngu' ji'i ya cuaana ti. Si'i jua'a nga'a cha' caca. Tso'o la caa ycuí' ngu' cha' culaá ngu' ji'i ya.

38 Ndyaa policía li', ndacha' ngu' ji'i bese lcaa ña'a cha' nu nchcui' Pablo lo'o ngu'. Nu lo'o ngua cuayá' ti' bese cha' ngu' romano laca Pablo lo'o Silas, ndyutsij tsa bese bi' li'.

39 Hora ti ndyaa ycuí' bese ca to' ni' chcuá li':

—Cusu' —nacui bese bi' ji'i Pablo lo'o Silas—, cui'ya ma cha' clyu ti' ji'i ya —nacui.

Ngulaá ngu' ji'i Pablo lo'o Silas li'.

—Cua'ni ma cha' tso'o tyaa ma chaca quichi —nacui ngu' ji'i Pablo lo'o Silas.

40 Li' ndu'u Pablo lo'o Silas ni'i chcuá, ndyaa ngu' slo ma' Lidia chaca quiya'. Xa' nchcui' ngu' lo'o ñati' ji'i Jesucristo bi', cha' caca tlyu tyiquee ngu' xqui'ya Jesús. Ndu'u ngu' ndyaa ngu' li'.

17

Ñasi' tsa ngu' Tesalónica

1 Ndyaa Pablo lo'o Silas tyucuij nde Tesalónica. Clyo nteje tacui ngu' quichi Anfipolis, li' nteje tacui ngu' quichi Apolonia, lo'o li' ndyalaa ngu' nde quichi Tesalónica. Ntucua sca laa ji'i ngu' judío quichi bi',

2 bi' cha' ndyaa Pablo ne' laa bi' ñi'ya nu ndya'a yu ne' laa ji'i ngu' judío lcaa quichi. Tsa nu ndi'i cña' ngu' judío ndyu'u ti' ngu' quichi ne' laa, lo'o jua'a ndyatí Pablo ndyaa yu ne' laa tsa bi'. Cua ndyaa sna semana nchcui' yu lo'o ngu' ca bi';

3 ngulu'u yu cha' ji'i ycuí' Ndyosi ji'i ngu', cha' nu nchcui' quityi cusu' ji'i Cristo ñi'ya nu ntsu'u cha' xcube' ngu' ji'i, lo'o li' ñi'ya tyu'ú nu Cristo bi' chaca quiya' lo'o cua ndyujui' ngu' ji'i.

—Nchcui' na' lo'o ma cha' ji'i Jesús —nacui Pablo ji'i ngu' li'—. Ñi'ya nu nchcui' quityi ji'i nu Cristo bi', la cui' jua'a ngua ji'i Jesús —nacui—. La cui' Cristo laca nu Jesús bi'.

4 Ngusñi tucua sna tya'a ti ngu' judío cha' bi', li' ndya'a ngu' bi' lo'o Pablo lo'o Silas; jua'a ngusñi tyuu tya'a ngu' griego nu ndu'ni tlyu ji'i ycuí' Ndyosi cha' bi'; jua'a tyuu tya'a nu cuna'a tlyu nu ndi'i quichi bi', ngusñi ngu' cha' bi' li'.

5 Pana ñasi' tsa ngu' judío nu ná jlyu ti' cha' bi'; tyaala tsa ngu' bi', bi' cha' nchcui' ngu' lo'o ñati' xña'a nu xcui' ndya'a calle ti, ñati' taja ti, cha' xtyucua ngu' xña'a bi' ji'i ngu'. Cuxi tsa ngua'ni ngu' bi' li', lo'o jua'a ngua ñasi' lcaa ngu' quichi. Ndyaa ngu' slo Jasón li', ndyatí ngu' ni' ji'i yu Jasón bi', cha' nclyaña ngu' ji'i Pablo lo'o Silas. Xñi' ngu' ji'i ngu' bi' nti' ngu', cha' tsa lo'o ngu' ji'i Pablo lo'o Silas ca slo ngu' quichi.

6 Pana ná nquije Pablo lo'o Silas ji'i ngu', bi' cha' ngusñi ngu' ji'i ycuí' Jasón lo'o ji'i tya'a ndya'a yu, ndyaa lo'o ngu' ji'i ngu' bi' ca slo ngu' tisiya. Cuij nchcui' ngu' lo'o ngu' tisiya li', ngusta ngu' quiya' ji'i Jasón lo'o ji'i tya'a ndya'a yu:

—Tyaala tsa ngu' bi' —nacui nu ngu' xña'a bi'—. Lcaa quichi su ndya'a ngu' bi' nga'aa si'i ti' ti ndi'i ngu' quichi bi' xqui'ya cha' cuxi nu nchcui' ngu' bi' —nacui ngu'—. Lo'o juani cua ndyalaa ngu' xña'a bi' quichi tyi na,

⁷ ndi'i ngu' slo yu Jasón re. Ná ndaquiya' ngu' bi' ji'i cña nu ngulo rey tlyu ji'na nu laca na ngu' romano, cha' nchcui' ngu' cha' ntsu'u chaca rey nu tlyu la nu naa Jesús; bi' laca nu taca culo cña ji'na, nacui' ngu' bi'.

⁸ Lo'o ngua cuayá' ti' ngu' tisiya qui'ya nu ngusta ngu' ji'i ngu' bi', ñasi' tsa ngu' li', ñasi' lcaa ngu' quichí;

⁹ bi' cha' ngüjña ngu' tisiya cñi ji'i Jasón lo'o ji'i tya'a ndya'a yu xqui'ya Pablo, lo'o jua'a xqui'ya Silas. Nda ngu' cñi, lo'o ti ngutu'u ngu' laja ti li', nu Jasón lo'o tya'a ndya'a yu.

Ndyalaa Pablo lo'o Silas nde quichí Berea

¹⁰ Nu ngu' nu ntsu'u cha' ji'i lo'o Jesús ca bi', hora ti ngua'ni cho'o ngu' tyucui' ji'i Pablo lo'o Silas cha' tyaa ngu'; la cui' talya ndu'u ngu' ndyaa ngu' ca quichí Berea. Lo'o ndyalaa ngu' nde quichí bi', li' ndyatí ngu' ndyaa ngu' ne' laa ji'i ngu' judío.

¹¹ Tso'o la tyiquee ngu' quichí Berea bi'; si'i na cuxi tyiquee ngu' bi' ñi'ya laca tyiquee ngu' Tesalónica. Nti' tsa ngu' cuna ngu' cua ña'a ca cha' nu nda Pablo lo'o Silas lo'o ngu'. Lcaa tsá ncllyana ngu' lo' quityi ji'i ycu' Ndyosi si cha' liñi laca nu nchcui' ngu' bi';

¹² bi' cha' ngusñi tyuu tya'a ngu' quichí cha' bi', lo'o ngu' judío, lo'o jua'a ngu' griego, masi nu qui'yu, masi nu cuna'a tlyu, ngusñi ngu' cha' bi'.

¹³ Li' ngujui cha' ji'i ngu' judío nu ndi'i nde quichí Tesalónica cha' ncllyu'u Pablo cha' ji'i ycu' Ndyosi ji'i ngu' Berea. Ngua ñasi' tsa ngu' bi' li', yala ti ndyalaa ngu' ca quichí Berea bi' li'. Ndyaa ngu' nda ngu' sca cha' cuiñi lo'o ngu' quichí bi', cha' xuu tya'a ngu' lo'o Pablo.

¹⁴ Lo'o ngua tii ñati' ji'i Jesucristo cha' jua'a nti' ngu' judío bi', hora ti ngusalya' ngu' lo'o Pablo cha' tyaa yu tyucui' to' tyujo'o; pana ndyanu Silas lo'o Timoteo quichí bi'.

¹⁵ Ndyaa xi ngu' Berea lo'o Pablo ña'a cuayá' nu ndyalaa ngu' ca quichí Atenas. Hora ti nguxtyuu ngu' Berea nde quichí tyi ngu' li', cha' ta ngu' cha' lo'o Silas lo'o Timoteo, cha' lo'o ngu' tsa' ngu' yala ti xi cha' tyacua tya'a ngu' lo'o Pablo ca quichí Atenas bi'.

Ca quichí Atenas

¹⁶ Ntajatya Pablo ji'i Silas lo'o Timoteo ña'a cuayá' nu tyalaa ngu' ca quichí Atenas. Xñi' tsa ti' Pablo lo'o na'a yu cha' quiña'a tsa jo'ó ntsu'u quichí bi';

¹⁷ bi' cha' nchcui' yu lo'o ngu' ca ne' laa ji'i ngu' judío bi', nchcui' yu lo'o ngu' judío, jua'a lo'o ngu' xa' tsu' nu ndu'ni tlyu ji'i ycu' Ndyosi cajua, lo'o jua'a nchcui' yu lo'o lcaa ngu' nu ndi'i lo' caya'. Lcaa tsá ncllyu'u yu ji'i ngu' quichí bi'.

¹⁸ Cua ntsu'u sca taju ngu' nde quichí bi', ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i cha' nu ncllyu'u ngu' epicúreo, lo'o jua'a ntsu'u chaca taju ngu' nu ndyaca tsa'a ji'i cha' nu ncllyu'u ngu' estoico. Ndyacua tya'a nu ngu' nu ndyaca tsa'a tyucuaa lo' cha' bi' lo'o Pablo li'. Nchcui' tsa ngu' cha' ji'i yu lo'o tya'a ngu':

—¿Ni cha' nda nu qui'yu re nu nchcui' tsa lo'o na? —nacui' ngu' ji'i tya'a ngu'.

—¿Ha si'i cha' ji'i xa' jo'ó nchcui' yu? —nacui' tya'a ngu' li'.

Pana cua ndyuna ngu' lo'o ngulu'u Pablo cha' ji'i Jesús, cha' ngulu'u yu ji'i ngu' ñi'ya ngua cha' ndyu'u Jesús chaca quiya'.

¹⁹ Li' ngusñi ngu' ya' Pablo cha' tsa' lo'o ngu' ji'i ca su ndyu'u ti'i ngu' cusu' quichí bi', sca yuu laja ti nu naa Areópago.

—Nti' ya cha' caca cuayá' ti' ya, ¿ñi'ya ndyu'u cha' nu ncllyu'u nu'u ji'i ya? —nacui' ngu' ji'i Pablo—. Sca cha' cucui' laca cha' nu nchcui' nu'u re;

²⁰ bilya cuna ya cha' bi', tya lyiji ta ya cuentya —nacuj ngu'—. Bi' cha' juani, ta nu'ü cha' lo'o ya ¿ñi'ya ndyu'u cha' bi'?

²¹ Nu ngu' quichij Atenas ni, xcui' nti' ngu' cuna ngu' cua ña'a ca cha' cucui nu caca chcu' ngu' lo'o tya'a ngu', sca cha' nu bilya cuna ngu'. La cui' jua'a ndu'ni lcaa ngu' xa' tsu' nu ndi'ij quichij bi', xcui' ca ndiya ti' ngu' chcu' ngu' jij sca cha' cucui.

²² Bi' cha' ndatu Pablo cla'be laja ñati ca Areópago bi', nchcui' yu lo'o ngu' li':

—Cu'ma ngu' Atenas —nacuj Pablo jij ngu'—. Cua na'a na' cha' jlya tsa ti' ma jij jo'ó nu ntsu'u jij ma —nacuj yu—.

²³ Ndyaa na'a na' xi calle quichij re, lo'o li' na'a na' lcaa jo'ó nu cuentya jij cu'ma. Li' na'a na' sca mesa nu ndu' laja ti' su nscua sca cha' cña nde sii' mesa bi' nu ndi'ya nchcui': “Nde laca mesa jij jo'ó nu bilya tyuloo ya jij”. Cha' jij ycu' Ndyosi nu bilya slo ma tilaca laca Ni, cha' jij nu ycu' Ndyosi bi' ta na' lo'o ma juani —nacuj yu—.

²⁴ 'Cua ngüiñá ycu' Ndyosi tyucui ña'a chalyuu lo'o lcaa na nu ntsu'u chalyuu; laca ycu' Ndyosi nu Xu'na nu laca loo, masi nde cua, masi nde lo yuu chalyuu —nacuj Pablo jij ngu'—. Pana ná ndi'ij Ni ne' sca laa nu ndiñá ñati ti.

²⁵ Ni sca cha' ná lyiji jij ycu' Ndyosi, ná nga'a cha' xñi Ni ni sca na nu nda ñati jij Ni. Cua ngua'ni cu'ü Ni jij lcaa ñati, cua nda Ni xtyl' ngu' cha' tyu'ü ne' cresiya jij scaa ngu', lo'o jua'a cua nda Ni lcaa cha' nu ntsu'u jij ñati chalyuu.

²⁶ 'Cua ngüiñá ycu' Ndyosi jij lcaa ñati chalyuu lo'o sca ti lo cuaña' ñati. Lo'o jua'a ngusta ycu' Ndyosi ni tyempo cala scaa ngu', ndu'ni Ni mala su caca quichij tyi scaa ngu'.

²⁷ Na cua nda Ni jij ñati lijya ngu' chalyuu cha' clyana ngu' jij ycu' Ni, cha' quije Ni jij ngu'. Pana ná tyijyu' ndi'ij ycu' Ndyosi jina, cacua ti su ndi'ij lcaa na ndi'ij ycu' Ni.

²⁸ Chacuayá' jij Ni lu'ü na, chacuayá' jij Ni ndya'a na, lo'o jua'a chacuayá' jij Ni ndyu'ni na lcaa cña. Ntsu'u sca cha' nu nguscua jyo'o ngu' tii tya'a ma lo quityi sa'ni, cha' nu ndi'ya nchcui': “Tya'a ycu' Ndyosi laca na”. Jua'a nacuj jyo'o cusu' bi' jij ma.

²⁹ Si chañi cha' ycu' Ndyosi laca tya'a na —nacuj Pablo jij ngu'—, ná taca chcu' na cha' laca Ni sca lcu'j, masi lcu'j oro, masi lcu'j plata, masi lcu'j quee ndu. Na ndiñá ti ñati chalyuu lcu'j bi' ñi'ya nu nda'ya cha' hique ti ngu' cha' cuiñá ngu' jij.

³⁰ Cua ndalo tsa tyiquee ycu' Ndyosi jij ñati chalyuu tyempo sa'ni lo'o bilya ca jlo ti' ngu' lcaa cha' bi', pana juani cua ngulo Ni cña jij lcaa ñati chalyuu cha' culochu' ngu' lcaa cha' cuxi nu ntsu'u jij ngu'.

³¹ Cua ngusta Ni sca tsa cha' cua'ni cuayá' Ni jij lcaa ñati chalyuu, lo'o jua'a cua ngusubi Ni sca ñati nu caca bese. Jesucristo laca bi'. Tso'o tsa ngua'ni Ni cha' tyanu tachaa cha' bi' jij ñati chalyuu, nu lo'o ngua'ni Ni cha' ndyu'ü nu ñati bi' chaca quiya' lo'o cua ndyujuii ngu' jij.

³² Nu lo'o ndyuna ngu' quichij cha' bi', cha' cua ndyu'ü sca ñati chaca quiya' ca su ntsiya ngujuii, li' nxyi lo'o tsa ngu' jij Pablo. Lo'o jua'a ntsu'u xi xa' la nga' nu nchcui' lo'o yu:

—Culu'u nu'ü cha' bi' jij ya chaca quiya' chaca tsa —nacuj ngu' bi' jij yu.

³³ Li' ngutu'u Pablo ca Areópago su ntucua ngu'.

³⁴ Pana ndu'u lca'a xi ngu' jij yu li', xqui'ya cha' jlya ti' ngu' bi' cha' nu cua nchcui' yu lo'o ngu'. Sca nu qui'yu nu naa Dionisio ngusñi cha' bi', masi laca

Dionisio sca ngu' cusu' nu ndya'a ca Areópago; jua'a sca nu cuna'a nu naa Dámaris ngusñi cha' bi', lo'o xi xa' la ñati ngusñi cha' bi'.

18

Ca quichí Corinto

¹ Li' ndu'u Pablo quichí Atenas ndyaa yu ca quichí Corinto.

² Quichí bi' ndyacua tya'a yu lo'o sca ngu' judío nu naa Aquila, ngu' quichí Ponto laca nu Aquila bi'. Nguti'i ngu' nde Italia nquicha', nu Aquila bi' lo'o clyo'o nu naa Priscila; pana ndu'utsu' ngu' ndyalaa ngu' nde quichí Corinto, nu lo'o ngulo rey Claudio cña cha' culo'o ngu' ji'i lcaa ngu' judío nu nguti'i quichí Roma, quichí nu laca loo ji'i loyuu su cuentya Italia bi'. Toni'i ji'i nu Aquila bi' ndyalaa Pablo li'.

³ Stu'ba ti ngua'ni Pablo cña lo'o ngu' bi' li', cha' cuityi ni'i late' laca ngu'; bi' cha' ndyanu yu slo ngu' cha' cua'ni yu cña lo'o ngu'.

⁴ Ndyaa Pablo ne' laa ji'i ngu' judío lcaa tsá ta'a nu ndi'i cña' ngu', cha' culu'u yu cha' ji'i Jesús ji'i ngu' nu ndyu'u ti'i li', masi ji'i ngu' judío, masi ji'i ngu' xa' tsu'.

⁵ Cua ndu'u Silas lo'o Timoteo ca Macedonia, li' ndyalaa ngu' slo Pablo. Lo'o cua ndyalaa ngu' bi', li' lcaa tsá lcaa hora nclyu'u Pablo cha' ji'i Jesús ji'i ngu' judío. Nchcui' yu cha' laca Jesús ycu'i' Cristo, nu ntajatya tsa ngu' ji'i cha' caa nde chalyuu.

⁶ Pana ngunasi' tsa ngu' judío bi' ji'i Pablo li', suba' tsa nchcui' ngu' lo'o; bi' cha' nguscui' yu ste' yu slo ngu' cha' ca cuaya' ti' ngu' cha' cuxi tsa nchcui' ngu' lo'o yu.

—Nguna' tsa ndu'ni cu'ma —nacui Pablo ji'i ngu'—. Xqui'ya ycu'i' ma laca; ná ntsu'u qui'ya 'na, cha' xcui' cha' liñi laca nu ngulu'u na' ji'i ma. Cua tya'a ti na' lacua. Juani tsa'a na' cha' ta na' cha' re lo'o ngu' xa' tsu', cha' ná nduna cu'ma, ngu' judío.

⁷ Li' ndu'u yu ne' laa bi', ndyaa yu ca slo sca ñati nu naa Justo; cacua ti to' laa bi' ntucua tyi yu. Sca ñati nu ndyu'ni tlyu ji'i ycu'i' Ndyosi laca nu Justo bi'.

⁸ Lo'o jua'a yu Crispo ngusñi cha' ji'i ycu'i' nu Xu'na na. Crispo laca sca nu cusu' nu laca loo ne' laa ji'i ngu' judío. Jlya ti' nu Crispo bi' ji'i ycu'i' nu Xu'na na, lo'o jua'a jlya ti' lcaa ngu' nu ndi'i slo. Quiña'a tya'a ngu' Corinto ngusñi ngu' cha' ji'i Jesús, bi' cha' ntyucuatya ngu' bi' li'.

⁹ Lo'o li' cua na'a Pablo ji'i Jesús nu Xu'na na, ñi'ya si na nchcui' xcalá yu ngua.

—Ná cutsij nu'u —nacui Jesús ji'i yu—. Ná ca taja ti' nu'u cha' culu'u nu'u cha' jna' ji'i ñati —nacui Ni—.

¹⁰ Ndi'i na' lo'o nu'u cha' xtyucua na' jinu'u, bi' cha' nga'aa caca xñi ngu' jinu'u cha' xcube' ngu' hi. Lo'o jua'a ntsu'u tsa ngu' quichí re nu taca xñi ngu' cha' jna' nde loo la, si ta nu'u cha' lo'o ngu'.

¹¹ Li' ndyanu Pablo sca yija cla'be ca quichí Corinto bi', xcui' cha' ji'i Jesús ngulu'u yu ji'i ngu' quichí bi'.

¹² Lo'o li' ngua Galión gobernador ji'i loyuu su cuentya Acaya bi'; tyempo bi' ndyu'u ti'i tyuu tya'a ngu' judío se'i ti cha' xuu tya'a ngu' lo'o Pablo, masi tya'a ngu' judío laca yu. Li' ngusñi ngu' bi' ji'i yu cha' tsa lo'o ngu' ji'i yu ca slo ngu' tisiya;

¹³ ngusta ngu' qui'ya ji'i yu ca slo nu gobernador bi' li':

—Ndyaa nu qui'yu re laja quichí tyi na, pana ná tso'o cha' nu nclu'u yu ji'i ñati —nacui ngu' ji'i nu laca loo bi'—. Nclu'u yu ji'i ngu' cha' xa' ña'a cua'ni

tlyu ngu' ji'i ycuil' Ndyosi, masi ná nda gobierno chacuayá' cha' cua'ni ngu' jua'a.

¹⁴ Ngua ti' Pablo xacuj yu cha' ji'i ngu' li', pana clyo nchcui' nu cusu' Galión bi':

—Ná tyiquee' taquiya' na' ji'i cha' nu nchcui' cu'ma ngu' judío, si ntsu'u sca cha' nu cuxi tsa —nacuj Galión bi' ji'i ngu'—. Pana si'i jua'a laca cha' re —nacuj—.

¹⁵ Cua ñasi' ma xqui'ya cha' nclyu'u yu re xi xa' lo cha' ji'i ngu'. Sca cha' ji'i jo'ó cuentya ji'i cu'ma laca cha' re, cha' ná stu'ba cha' nu nchcui' yu lo'o cha' nu nchcui' cu'ma cuentya ji'i cha' cusu' nu ntsu'u ji'i ma; bi' cha' ná ndiya ti' ma cha' nclu'u yu cha' bi' ji'i ngu'. Cua'ni cuayá' ycuil' ca ti ma ji'i cha' re lacua. Ná ndu'ni cha' caa lo'o cu'ma ji'i yu ca slo na'.

¹⁶ Lo'o li' ngulo gobernador cña cha' culo ngu' ji'i ngu' judío nde liya'.

¹⁷ Li' hora ti' ndaya' lcaa ngu' quichi' bi' ji'i nu cusu' Sóstenes, cha' laca nu cusu' bi' loo ne' laa ji'i ngu' judío. Ti'í tsa ngujui'i ngu' ji'i nu cusu' bi' ca slo gobernador Galión; pana nu Galión bi' ni, ná ndube ti' bi' tsiya' ti.

Ngua sna quiya' lo'o ndyaa Pablo ca chaca tsu'

¹⁸ Tya ndyanu Pablo quichi' bi' tya tyuu tsa; li' ngutu'u yu ndyaa yu lo'o Aquila lo'o Priscila bi', ndyaa ngu' ne' yaca ni'i ca quichi' Cencrea. Li' tsaa ycuil' Pablo ca loyuu su cuentya Siria. Ca quichi' Cencrea bi' ngusi'yu ngu' quicha' hique Pablo, cha' caca cuayá' ti' ngu' jua'a cha' ntsu'u sca cha' nu cua ngüiñi ji'i yu lo'o ycuil' Ndyosi tya tsubi' la.

¹⁹ Ndu'u ngu' ndyaa ngu' ne' yaca ni'i, li' ndyalaa ngu' ca quichi' Efeso su tyanu Aquila lo'o Priscila. Ndyatj Pablo ycuil' ti ne' laa cha' chcui' yu lo'o ca ta'a ngu' judío nu ndyu'u ti'i cajua.

²⁰ Ngua ti' ngu' quichi' bi' cha' tyanu Pablo nde quichi' tyi ngu', pana ná ntaja'a yu.

²¹ Ngusalaya' yu lo'o ngu' bi' li':

—Ntsu'u cha' tsa'a na' ca Jerusalén cha' cua ngulala ta'a —nacuj Pablo ji'i ngu'—. Li' xtyuu na' chaca quiya' nde quichi' re, si jua'a nti' ycuil' Ndyosi —nacuj yu.

Ndu'u Pablo quichi' Efeso ndyatj yu ne' yaca ni'i, ndyaa yu li'.

²² Lo'o cua ndyalaa yaca ni'i bi' ca quichi' Cesarea, li' ndu'u Pablo ndyaa yu ca quichi' Jerusalén. Tso'o ti' nchcui' yu lo'o tya'a ñati' ji'i Jesucristo cajua, lo'o li' hora ti' ndyaa yu ca quichi' Antioquia.

²³ Ndyanu yu sca tucua co' ca quichi' bi', li' ndu'u yu ndyaa yu chaca quiya' cha' tsaa yu ca slo lcaa taju ñati' ji'i Jesucristo nu ndi'i ca loyuu su cuentya Galacia, su cuentya Frigia. Nchcui' yu lo'o ngu' cha' tyanu tachaa la cha' ji'i Jesucristo tyiquee ngu'.

Ndyalaa Apolos ca quichi' Efeso

²⁴ La cui' tyempo ndyalaa sca nu qui'yu ngu' judío nde quichi' Efeso. Apolos naa yu bi', lo'o Alejandria naa quichi' tyi yu. Jlo tsa ti' yu lcaa cha' ji'i ycuil' Ndyosi nu nscua lo' quityi tya sa'ni la, lo'o jua'a tso'o tsa nchcui' yu cha' ji'i ycuil' Ndyosi lo'o ñati'.

²⁵ Tya tsubi' la cua ngulu'u tso'o ngu' ji'i yu lcaa cha' nu cuentya ji'i ycuil' nu Xu'na na; bi' cha' yala ti' ti' yu, ná taja ti' yu tsiya' ti cha' chcui' yu cha' bi'. Tso'o tsa nclyu'u yu cha' ji'i Jesús lo'o ñati' li'; jua'a ntyucuatya yu ji'i ngu' ñi'ya nu ntyucuatya jyo'o Juan, cha' bilya ca cuayá' ti' yu lcaa cha' ji'i Jesús.

²⁶ Ná ntsji' yu Apolos cha' culu'u yu ji'i ngu' ne' laa ji'i ngu' judío, pana nu lo'o ndyuna Priscila lo'o Aquila ñi'ya nu ngulu'u yu cha' ji'i ngu' ne' laa, li'

nchcui' ngu' lo'o yu. Liñi la ngulu'u ngu' ji'i Apolos ñi'ya nu xñi ngu' tyucui' ji'i ycui' Ni li'.

²⁷ Ca tiya' la ngua ti' Apolos tsa'a yu ca loyuu su cuenta' Acaya. Tso'o ntsu'u tyiquee tya'a ñati' ji'i Jesucristo cha' tsa'a yu cajua, bi' cha' nguscua ngu' sca quityi cha' tsa'a slo tya'a ñati' ji'i Jesucristo cajua, cha' tso'o ti chcui' ngu' lo'o yu nu lo'o tyalaa yu ca su ndi'i ngu'. Ndyaa yu li', ndyalaa yu ca loyuu su cuenta' Acaya bi'. Li' nguxtyucua tsa yu ji'i ngu' nu ntsu'u cha' ji'i lo'o Jesucristo lcaa quichi' su ndyaa yu. Xqui'ya cha' tso'o tsa tyiquee ycui' Ndyosi ña'a Ni ji'i ngu', bi' cha' cua ngusñi ngu' cha' ji'i Ni.

²⁸ Ngulu'u nu Apolos bi' ji'i lcaa ngu' cha' cuiñi tsa laca cha' nu nda nu ngu' judío bi', masi ñati' tya'a yu laca ngu'; jua'a ngulu'u yu cha' ji'i ycui' Ndyosi nu nscua lo quityi tya sa'ni la, nu nchcui' cha' ji'i nu Cristo nu ntajatya tsa ngu' ji'i bi'. Cristo laca Jesús, nacui' yu. Tso'o tsa nchcui' yu, bi' cha' ná tucui ngua ji'i tacu' cha' ji'i yu.

19

Ndyalaa Pablo ca quichi' Efeso

¹ Laja lo'o ndi'i Apolos quichi' Corinto, la cui' tyempo bi' ndyaa Pablo nde ca'ya, ña'a cuayá' nu ndyalaa yu nde quichi' Efeso. Ca bi' ndyacia tya'a yu lo'o xi ñati' nu ndyu'ni tlyu ji'i ycui' Ndyosi.

² —¿Ha cua ndyanu Xtyi'i ycui' Ndyosi ne' cresiya ji'i ma' tya lo'o ngusñi ma' cha' ji'i ycui' Ni? —nacui' Pablo ji'i ngu'.

—Ná ndyanu Ni —nacui' ngu' ji'i Pablo—. Ná jlo ti' ya na laca nu naa Xtyi'i ycui' Ndyosi.

³ —¿Ni cha' laca ntyucuatya ngu' ji'i ma' lacua? —nacui' Pablo ji'i ngu' li'.

—Cua ntyucuatya ngu' ji'i ya ñi'ya nu ngulu'u jyo'o Juan ji'i ngu' cha' caca —nacui' ngu' ji'i yu.

⁴ —Cua ntyucuatya Juan ji'i ñati' cha' caca cuayá' ti' xa' ñati' cha' cua ngulochu' ngu' bi' lcaa cha' cuxi nu ntsu'u ne' cresiya ji'i ngu' —nacui' Pablo ji'i ngu'—. Nchcui' Juan lo'o ngu' cha' cua caa ti chaca ñati' nu laca Jesucristo, lo'o jua'a ntsu'u cha' xñi ngu' cha' ji'i yu bi' li'.

⁵ Ndyuna ngu' cha' nu ngulu'u Pablo ji'i ngu', bi' cha' chaca quiya' ntyucuatya ngu' cuenta' ji'i ycui' Jesús nu Xu'na na.

⁶ Li' ngusta ya' Pablo hique ngu'. Ndyanu Xtyi'i ycui' Ndyosi ne' cresiya ji'i ngu' li'; hora ti nchcui' ngu' cha' cña ji'i xa' ñati, lo'o jua'a nchcui' ngu' ña'a cha' nu nda ycui' Ni ji'i ngu' cha' chcui' ngu' lo'o tya'a ngu'.

⁷ Tii tyucuaa tya'a ngu' qui'yu ngua nu cua ntyucuatya li'.

⁸ Lo'o li' ndyaa Pablo ne' laa ji'i ngu' judío cha' chcui' yu cha' ji'i ycui' Ndyosi lo'o ngu', cha' culu'u yu ji'i ngu' ñi'ya nclyo ycui' Ni cña. Ndyaa sna co' nu ngua'ni yu jua'a.

⁹ Pana ntsu'u ngu' nu nchcui' cuxi ji'i cha' nu nclu'u Pablo bi', xqui'ya cha' liye' ti' ngu'; ná ntaja'a ngu' bi' xñi ngu' cha' ji'i Jesús. Li' ndu'u Pablo ndyaa lo'o yu ji'i ngu' nu cua ngusñi cha' bi', ndyaa ngu' nde ne' ni'i scuelya ji'i sca nu cusu' nu naa Tiranno. Li' tya ngulu'u yu ji'i ngu' lcaa tsa.

¹⁰ Tucua yija' ngua'ni yu jua'a, ña'a cuayá' nu ndyuna lcaa ngu' loyuu su cuenta' Asia cha' ji'i Jesús. Nchcui' yu lo'o lcaa ngu' bi', masi lo'o ngu' judío, masi lo'o xa' la ngu'.

¹¹ Lo'o jua'a nda ycui' Ndyosi chacuayá' ji'i Pablo cha' cua'ni yu tyuu' tya'a cña tonu ca slo ngu', bi' cha' ngua'ni yu cha' ndyaca tso'o ngu' quicha.

¹² Lo'o jua'a ngusñi ngu' lcaa late' nu cua ndyala' Pablo ji'i, ndyaa lo'o ngu' ji'i late' bi' ca slo ngu' quicha tya'a ngu'. Ngua tso'o nu ngu' quicha bi' li', lo'o jua'a ngu' quicha nu ngusñi cui'i cuxi ji'i, ndu'utsu' cui'i ji'i ngu' bi' ndyaa li'.

¹³ Quichi bi' ndi'i xi ngu' judío nu ná ntsu'u quichi tyi, na ndya'a yu'u ti ngu' bi'. Nhcui' ngu' cha' nchca ji'i ngu' bi' culo ngu' cui'i cuxi nu ngusñi ji'i ngu' quicha. Lo'o li' ngua ti' ngu' cha' culo ngu' cui'i chacuayá' ji'i Jesús nu Xu'na na, masi ná ngusñi ngu' cha' ji'i ycu'i Jesús.

—Chacuayá' ji'i Jesús tyu'utsu' cui'i nu ngusñi ji'i ma —nacui' ngu' ji'i ngu' quicha bi'—, la cui' Jesús nu nclu'u Pablo cha' ji'i —nacui' ngu'.

¹⁴ Jua'a ngua'ni nu cati tya'a sñi' Esceva; lo'o nu cusu' Esceva ni, ngua bi' sca sti jo'ó nu laca loo cuentya ji'i ngu' judío.

¹⁵ Jua'a nhcui' sñi' Esceva bi' sca quiyá', lo'o hora ti nguxacui' nu quicha bi' cha' ji'i ngu' bi' li':

—Cua nslo na' ji'i Jesús —nacui' cui'i bi'—, lo'o jua'a nslo na' ji'i Pablo, ti ñati laca bi' —nacui'—. Pana nu cu'ma ni, ztilaca laca cu'ma?

¹⁶ Li' ntejeya' nu quicha bi' ji'i ca ta'a sñi' Esceva, ngua'ni lya' ti' ji'i ngu', ngujui' tsa ji'i ngu'. Hora ti ngusna ngu' ña'a quichi' ti ngu', cha' ndye ste' ngu' ngutaa'. Ti'i tsa ngua quicha ngu' bi' li'.

¹⁷ Lo'o li' ngujui' cha' bi' ji'i lcaa ngu' quichi Efeso, masi ngu' judío, masi xa' la ñati. Ndyutsi' tsa ngu' li', lo'o jua'a ngua'ni tlyu ngu' ji'i ycu'i Jesús nu Xu'na na li'.

¹⁸ Lo'o li' yaa tyuu tya'a ngu' nu cua ngusñi cha' ji'i Jesús, nu ntyuju'u tsa ti' ji'i lcaa cha' cuxi nu ngua'ni ngu';

¹⁹ Jua'a ngu' nu ngua'ni cucha'a, yaa lo'o ngu' ji'i quityi cuxi bi' ji'i ngu', ndaquí ngu' quityi cucha'a bi' li'. Ngulacua ngu' ni tsa lo nga'a quityi nu ndaquí ngu' bi'; tu'ba tyi mil cñi plata, tsa lo cua ntsu'u lo quityi nu ndaquí ngu' bi' li'.

²⁰ Jua'a ngua cha' quiña'a la ñati ngua cuayá' ti' cha' ji'i ycu'i nu Xu'na na, ngua cuayá' ti' ngu' cha' tlyu tsa laca cha' ji'i ycu'i nu Xu'na na.

²¹ Lo'o li' ngua ti' Pablo cha' tsaá yu ca loyuu su cuentya Macedonia, lo'o ca loyuu su cuentya Acaya, cha' tsaá yu slo lcaa taju ñati ji'i Jesucristo nu ndi'i loyuu bi'. Nde loo la, li' tsaá yu ca Jerusalén ngua ti' yu. Lo'o jua'a nhcui' Pablo cha' lo'o ntsu'u cha' tsaá yu ca nde quichi Roma ca tiya' la.

²² Pana clyo nhcui' yu lo'o Timoteo lo'o Erasto cha' tsaá ngu' ca Macedonia nde loo la ji'i yu, tyanu la xi ycu'i yu nde loyuu Asia, nti' yu.

Ñasi' tsa ngu' Efeso

²³ Li' nguxana ngunas'i ngu' quichi Efeso xqui'ya ñati nu ngusñi tyucui' ji'i ycu'i nu Xu'na na.

²⁴ Ndi'ya ngua cha': Sca ñati nu naa Demetrio ngua suu cha' ñasi' ngu' bi'; cuityi plata laca Demetrio bi', ndiñá yu lcu'i plata ji'i ni'i su ndya'a ngu' quichi ndu'ni tlyu ngu' ji'i jo'ó xu'na quichi, nu jo'ó Diana bi'. Lo'o jua'a ndyiji tsa ngana ji'i ngu' xqui'ya cña bi'. Ntsu'u tsa msu ji'i Demetrio, cha' nxyucua msu bi' ji'i yu lo'o cña bi' ji'i.

²⁵ Li' ndyu'u ti'i lcaa ñati ji'i yu, lo'o jua'a lcaa cuityi plata nu ntsu'u quichi bi', ndyu'u ti'i ngu' se'i ti.

—Cu'ma tya'a ndu'ni na cña —nacui' Demetrio ji'i ngu'—, jlo ti' ma cha' ndyiji tsa ngana ji'i na lo'o cña nu ntsu'u ji'na —nacui' yu—.

²⁶ Lo'o juani cua na'a ma cha' ndya'a nu Pablo bi' quichi tyi na re, lo'o jua'a ndya'a yu nde lcaa quichi loyuu su cuentya Asia re. Cua ndyuna ma cha' nu nclyu'u yu bi' ji'i ngu', cha' ná tso'o cua'ni tlyu ngu' ji'i jo'ó nu ndiñá ñati ti;

si'i ycuí' Ndyosi laca jo'ó bi', nacuj Pablo. Lo'o nu juani ntsu'u tsa ngu' quichí re nu ngusñi cha' nu nchcui' yu bi'.

27 Cuxi tsa ndyu'u cha' bi', si nga'aa nti' ngu' cui'ya ngu' lcui nu ndiñá na; nga'aa caja cña nu cua'ni na li'. Lo'o li' nga'aa tyaja'á ngu' cua'ni tlyu ngu' ji'í xtya'á na jo'ó Diana nu laca loo tsiya' ti ne' laa ji'í quichí tyi na re. Juani lcaa ñati' loyuu su cuentya Asia ndyu'ni tlyu ji'í jo'ó bi', lo'o jua'á lcaa ñati' tyucui ña'á chalyuu ndyu'ni tlyu ji'í. Ná tso'o si cua'ni tye ngu' cha' ji'í jo'ó tlyu nu ntsu'u ji'na.

28 Lo'o ndyuna ngu' nu ndiñá lcui' jo'ó cha' bi', ñasi' tsa ngu' li'. Cuij ngusi'ya lo'o ngu' ji'í tya'a ngu' li':

—Tlyu tsa xtya'á na jo'ó Diana, bi' laca jo'ó ji'í lcaa ngu' Efeso tya'a na —nacuj ngu'.

29 Ná jlo ti' ngu' quichí na laca ngua ji'í ngu' cha' nxi'ya tsa ngu' jua'á, pana ngusna lcaa ngu' ndyaa ngu' cha' ña'á cui'ya ngu' xi ji'í. Li' ntejeya' ngu' ji'í Gayo lo'o Aristarco xqui'ya cha' ndya'á ngu' lo'o Pablo, masi ngu' Macedonia laca ngu' bi', ndyaa lo'o ngu' bi' ji'í ngu' ca su ndyu'u ti'í ngu' quichí.

30 Li' ngua ti' Pablo tsa su ndyu'u ti'í ngu' cha' chcui' yu lo'o ngu' quichí bi', pana nu tya'a ñati' ji'í Jesús bi', ngua'a ngu' ji'í yu cha' ná tsa yu.

31 Lo'o jua'á ntsu'u xi tya'a tso'o Pablo nu laca loo ji'í loyuu su cuentya Asia bi', lo'o ngu' bi' nda ngu' cha' lo'o Pablo cha' ná tsa ycuí' yu tsiya' ti ca su ndyu'u ti'í ngu' quichí.

32 Quiña'á tsa ñati' ndyu'u ti'í se'j ti li'; pana sca cha' nchcui' tsaca ngu', xa' cha' nchcui' chaca ngu' li', cha' ná jlo ti' ngu' quichí ni cha' laca cha' ndyu'u ti'í ngu'.

33 Li' ndyojolaqui ngu' judío ji'í sca nu qui'yu cha' tyu yu ca nde loo ngu' quichí bi', Alejandro naa yu bi'. Li' ngua'ni ya' yu cha' ca ti' lcaa ngu', cha' caja ñi'ya nu chcui' yu lo'o ngu'.

34 Pana nu lo'o ngua tii ngu' cha' lo'o Alejandro laca ngu' judío, lye la nxi'ya lo'o ngu' li'. Ndye tucua hora nu xcui' ngusi'ya lo'o ti nu ngu' quiña'á bi' ji'í tya'a ngu' ndi'ya:

—Tlyu tsa xtya'á na jo'ó Diana, bi' laca jo'ó ji'í lcaa ngu' Efeso tya'a na —ndu'ni ngu'.

35 Lo'o li' ngua'ni scaranu quichí bi' cha' ngua ti' nu ngu' quiña'á bi':

—Cu'mā ngu' Efeso —nacuj scaranu bi' ji'í ngu' quichí—, jlo ti' lcaa ñati' chalyuu cha' ngu' tya'a na laca nu ña'asi'j na ji'í laa ji'í xtya'á na jo'ó Diana —nacuj yu—, na ña'asi'j na ji'í ycuí' jo'ó Diana nu ndyú nde cua'.

36 Ná tucui' taca ñacu'j cha' si'í jua'á laca cha' bi'; bi' cha' cuaana ti mā lacua, culacua xi ti' mā na laca ndyu'ni ti mā juani.

37 Cua ñaa lo'o mā ji'í ngu' re, masi ni sca cha' cuxi ná ngua'ni ngu' ne' laa ji'í mā, ni sca quiya' ná nchcui' suba' ngu' ji'í jo'ó ji'í mā.

38 Lo'o Demetrio ni, lo'o tya'a ndu'ni Demetrio cña bi', si ntsu'u qui'ya cha' sta ngu' ji'í ngu' re, ntsu'u cha' tsa ngu' ca toni'í cña; ca slo bese sta ngu' qui'ya ji'í ngu', cha' ca cuayá' cha' bi' li'.

39 Si ntsu'u xa' la cha' nu nti' mā chcui' mā ji'í ngu', chcui' mā lo'o ngu' cusu' quichí re la cui' tsá lo'o tyu'u ti'í ngu'.

40 ¿Ñi'ya caca chcui' na lo'o gobierno? Si caa ngu' gobierno bi' sta ngu' qui'ya ji'í quichí re cha' lye tsa ngusu' tya'a na tsa juani, nga'aa ntsu'u cha' nu xacu' na ji'í ngu' bi' li'. Ná tyiquee' culacua ti' ngu' bi' cha' na nxuu' tya'a na lo'o ycuí' gobierno li'.

41 Jua'á nchcui' scaranu lo'o ñati' quiña'á, lo'o li' ngulo yu cña ji'í ngu' cha' tyaa ngu' to' tyi ngu'. Lo'o jua'á ngua cha' ngua ti' cha' bi', ndyaa ngu' li'.

20

Tsaa Pablo ca Macedonia lo'o ca Grecia

¹ Nu lo'o cua ndye cha' ngunasi' ngu' quichi, li' ngusi'ya Pablo ji'i lcaa ñati ji'i Jesucristo nu ndi'i quichi bi', cha' tyaa ngu' ca slo. Li' ngulu'u yu la xi ji'i ngu'; jua'a ngusalya' yu lo'o ngu', ndu'u yu ndyaa yu ca loyuu su cuentya Macedonia li'.

² Nguta'a yu ca slo lcaa taju ñati ji'i Jesucristo nu ndi'i loyuu bi', lo'o jua'a tlyu ngua'ni tyiquee ngu' xqui'ya lcaa cha' nu ngulu'u yu ji'i ngu' bi'. Lo'o li' ndyaa yu chaca loyuu su cuentya Grecia;

³ loyuu bi' ndyanu yu sna co'. Li' cua tsaa ti yu ne' yaca ni'i ca loyuu su cuentya Siria, lo'o li' ngua tii yu cha' ngua ti' tya'a ngu' judío cua'ni cuxi lo'o yu, bi' cha' xa' tyucui ndyaa yu li'; ndyaa yu ngxutyuu yu tyucui ndyaa nde Macedonia.

⁴ Ndyaa Sópater ngu' Berea lo'o ya, lo'o jua'a Aristarco lo'o Segundo ngu' Tesalónica, lo'o jua'a Gayo ngu' Derbe, lo'o Timoteo bi', lo'o jua'a Tíquico lo'o Trófito ngu' Asia; ca ta'a ya ndyaa'a ya lo'o yu li'.

⁵ Lo'o li' lcaa ngu' tya'a ndyaa'a Pablo bi', ndyaa ngu' nde loo la ca quichi Troas;

⁶ ndyanu Pablo lo'o na' ti (la cui' Lucas laca na' nu nscua na' quityi re). Ndyanu ya nde quichi Filipos cha' tyeje tacui ta'a lo'o ndacu ngu' xlyá nu ná lo'o scua tiye' ndya'. Ndu'u ya ndyaa ya li', ndyatí ya ne' yaca ni'i cha' tsaa ya tyacua tya'a ya lo'o ngu' bi' ca quichi Troas. Ca'yu tsa nguti'i ya ne' yaca ni'i cha' tyaala ya chaca tsu' tyujo'o bi', lo'o li' cati tsá nguti'i lcaa ya quichi bi'.

Ndyalaa Pablo ca quichi Troas

⁷ Lo'o ngua tsá domingo, li' ndyu'u ti'i ngu' nu ntsu'u cha' ji'i lo'o Jesús cha' stu'ba ti cacu ngu' sji. Nclyu'u Pablo cha' ji'i ycu'i Ndyosi ji'i ngu' li'; hasta ca cla'be talya nclyu'u yu ji'i ngu', xqui'ya cha' chaca tsá cua tyaa ti ya li'.

⁸ Ndyu'u ti'i ya sca ba'a ni'i nde cua su nchca tyuna ba'a ni'i bi'. Quiña'a qui'i ntsu'u ne' ni'i bi'.

⁹ Lo'o jua'a nga'a sca nu qui'yu cuañi' nu naa Eutico, nu ntucua nde tyuni'i ventana. Ndyu'u tsa xcalá yu cuañi' bi', cha' tyiquee' tsa nchcui' Pablo. Li' ngua'ya xcalá yu, ndyú yu lo yuu nde liya'. Ndyaa ngu' cha' xatu ngu' ji'i yu, pana cua ngujuii yu.

¹⁰ Li' hora ti ngua'ya Pablo lo ndyiya', ndyaa ngüityi Pablo ji'i yu nu ngujuii bi', lo'o ntejeya' Pablo ji'i yu bi' li'.

—Ná ca xñi'i ti' ma, na lu'ú yu re juani —nacui Pablo ji'i ngu' li'.

¹¹ Xa' ndyacu'i Pablo ndyaa lo ndyiya', li' ngua'ni yu sji. Lo'o li' xa' nguxana ngulu'u yu ji'i ngu' ña'a cuayá' ngxee chaca tsá. Ndu'u ya ndyaa ya li'.

¹² Lo'o nu yu cuañi' nu ngua tso'o ca ti ni, ndyaa lo'o ngu' ji'i yu ca to' tyi yu. Tso'o tsa ntsu'u tyiquee ngu' cha' cua ndyu'ú yu chaca quiya'.

Ndu'u ngu' quichi Troas, ndyaa ngu' ca Mileto

¹³ Lo'o li' ndu'u ya ndyaa ya nde loo la, ndyatí ya ne' yaca ni'i cha' tsaa ya ca quichi Asón, pana ndyanu ycu'i Pablo cha' tsaa yu xa' tyucui nde lo yuu btyi.

¹⁴ Xa' ndyacua tya'a yu lo'o ya ca quichi Asón bi', ndyatí yu ne' yaca ni'i lo'o ya, ndyaa ya ca quichi Mitilene li'.

¹⁵ Xa' ndu'u ya ndyaa ya li', nteje tacui ya loyuu su cuentya Quío; ca chaca tsá li' ndyalaa ya ca quichi Samos. Nde loo la ndyanu ya xi nde quichi Trogilio, lo'o jua'a ca chaca tsá ndyalaa ya ca quichi Mileto.

16 Ná ndyaa ya ca quichĩ Efeso, cha' ná ntaja'a Pablo tyanu yu tyiquee' ca loyuu su cuentya Asia bi'; ngua ti' yu tsa clya yu ca Jerusalén cha' tyi' yu quichĩ bi' lo'o caca tsá ta'a Pentecostés, si caca ji'.

Ngulu'u Pablo ji'i ngu' cusu' ji'i taju ñati ji'i Jesucristo nu ndi'i quichĩ Efeso

17 Laja lo'o ndyanu ya ca Mileto bi', nda Pablo sca cha' ndyaa slo ngu' cusu' ji'i taju ñati ji'i Jesucristo ca quichĩ Efeso, si tyaa ngu' slo yu.

18 Nu lo'o ndyalaa ngu', li' ngulu'u Pablo xi ji'i ngu':

—Cua jlo ti' mā ñi'ya nu ngua'ni na' lcaa tsá lo'o nguti' na' ca loyuu su cuentya Asia re, su ndi' na' quichĩ tyi mā —nacu' Pablo ji'i ngu'—.

19 Jlo ti' mā cha' lcaa tsá ngua'ni na' cña ji'i Jesús tyucui tyiquee na'; ná ngua'ni tyucuaa ti' na' lo'o mā. Lo'o jua'a ngusi'ya tsa na' xqui'ya ñati cuxi loyuu re. Ngua quicha ti' na' nu lo'o ngua ti' nu ngu' judío tya'a na' cua'ni cuxi ngu' lo'o na'.

20 Jlo ti' mā cha' lcaa tsa tsa cu' ti nclu'u na' lcaa cha' tso'o bi' ji'i mā, cha' taca tyi' tso'o la cresiya ji'i mā, masi ngulu'u na' ji'i mā nu lo'o ndyu'u ti' mā tsa tlyu ti, masi ngulu'u na' ji'i mā ca to' tyi scaa ti mā.

21 Sca ti cuaya' nchcui' na' lo'o lcaa ngu', masi lo'o ngu' judío tya'a na', masi lo'o xa' la ñati; sca ti cha' ngulu'u na' ji'i lcaa mā, cha' nga'a cha' culochu' mā ji'i lcaa cha' cuxi nu ntsu'u ji'i mā lo'o xñi mā cha' ji'i Jesucristo nu Xu'na na.

22 Lo'o nu juani tsa'a ca Jerusalén, cha' jua'a cua ndatsaa Xtyi' ycu' Ni 'na cha' tsa'a ca ndacua, masi ná nchca cuayá' ti' na' ñi'ya nu caca jna' lo'o tyalaa na' cajua.

23 Tsa bi' ti cha' jlo ti' na' cha' lcaa quichĩ su ndya'a na' nacui' ngu' cha' cua tejeya' ti ngu' jna', cha' su'ba ngu' jna' ne' chcuá; nacui' ngu' cha' lye tsa ca quicha ti' na' ca quichĩ Jerusalén bi'. Tsa lo cua ti cha' jlo ti' na', cha' jua'a laca cha' nu cua nda Xtyi' ycu' Ndyosi lo'o na'.

24 Pana ná ntsji' na' xqui'ya cha' nu nchcui' ngu' bi', ná ndu'ni cha' jna' masi cujuui' ngu' jna'. Sca ti cha' nti' na', cha' tso'o ti tye cña nu nda ycu' Jesús jna', cha' ta na' cha' tso'o ji' ycu' Ndyosi lo'o xa' ñati, cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji' ñati chalyuu.

25 Cua nguta'a na' lo'o cu'mā, cua ngulu'u na' ji'i mā lcaa ña'a cña nu nclyo ycu' Ni; pana juani chañi cha' nu nchcui' na' re, cha' nga'aa ña'a na' ji'i mā chaca quiya'.

26 Bi' cha' nchcui' na' lo'o mā juani, cha' ná ndacui' na' qui'ya si chcuna' cresiya ji' sca ñati tya'a cu'mā.

27 Cua nda na' cha' lo'o mā, lcaa cha nu' ngua ti' ycu' Ndyosi cua'ni Ni lo'o mā; ni sca cha' ná ndyu'u cuaana ti tyiquee na'.

28 Nu juani ntsu'u cha' ña'asji mā ji' ycu' ca mā, lo'o jua'a ña'asji mā ji' ca ta'a ñati ji' Jesucristo ca quichĩ tyi mā, cha' na nda Xtyi' ycu' Ndyosi cña ji' mā cha' caca mā loo ji' taju ñati bi'. Tlyu tsa cña nu ngua'ni ycu' nu Xu'na na cha' ca ti qui'ya nu ntsu'u ji' na tya lo'o nguju' yu lo crusi, nu lo'o ndyalú tañi ycu' ca yu.

29 Jlo ti' na' cha' nu lo'o nga'aa ndya'a na' ca nde, li' caa ñati cuiñi cha' cua'ni ñu'u ji' taju ñati tya'a mā; ñi'ya ndu'ni tyaalaa bo'o ji' sca taju xlya', jua'a cua'ni ñu'u nu ngu' cuiñi bi' ji' taju ñati tya'a ndya'a mā.

30 Lo'o jua'a laja ycu' ngu' tya'a mā tyu'u tucua xi ngu' cuiñi bi'; cha' cuiñi ti culu'u ngu' bi' ji' lcaa tya'a ñati ji' Jesucristo, cha' nga'aa tyi'u ti' ngu' ni sca cha' liñi nu cua nchcui' mā lo'o ngu'.

31 Cui'ya mā cuentya lacua. Tyi'u ti' mā cha' cua ndya'a sna yija ngulu'u na' ji' mā tsá lo'o talya, lo'o jua'a ntsu'u quiya' ngusi'ya tsa na' xqui'ya cu'mā.

³² 'Xtyanu na' jil'i cu'ma ya' ycu'i Ndyosi cha' xtyucua Ni jil'i ma juani. Taquiya' ma jil'i lcaa cha' nu cua nda ycu'i Ndyosi lo'o ma, la cui' cha' laca nu ndu'ni cha' caca nguula ti' cresiya jil'i ma, cha' tlyu tsa laca cha' jil'i ycu'i Ndyosi. Jua'a caca cuaya' ti' ma cha' quiña'a tsa cha' tso'o tyacua jil'i ma stu'ba ti lo'o lcaa ñati nu ngusubi ycu'i Ndyosi jil'i.

³³ Ná ngua ti' na' xñi na' cñi jil'i ngu'; ni late' nu ta ngu' 'na, ná ntaja'a na' xñi na' jil'i.

³⁴ Jlo ti' ma cha' ycu'i na' ngua'ni na' cña lo'o ya' ti na' cha' caja cñi cha' tyiji yu'u jna' chalyuu. Lo'o jua'a tya nda na' xlya'be jil'i ngu' nu ndya'a lo'o na'.

³⁵ Ngua'ni na' jua'a cha' culu'u na' jil'i ma ñi'ya nu cua'ni ma lo'o ngu' nu ntsu'u tsa cha' nu lyiji jil'i. La cui' jua'a ntsu'u cha' tyi'u ti' na jil'i cha' nu cua nchcui' ycu'i Jesús nu Xu'na na lo'o na ndi'ya: "Tso'o ntsu'u tyiquee ma si ta ngu' sca cha' xlya'be jil'i ma, pana tlyu la cha' tso'o laca si ta ma sca cha' xlya'be jil'i tya'a ñati ma", nacuj Jesús ji'na.

³⁶ Lo'o cua ndye nchcui' Pablo lo'o ngu', li' ngutu sti' ya cha' chcui' ya lo'o ycu'i Ndyosi; stu'ba ti nchcui' lcaa ya lo'o ycu'i Ni li'.

³⁷ Lo'o jua'a nxi'ya tsa ngu' bi' laja lo'o ngüityi ngu' jil'i Pablo, nchcuicha' ngu' jil'i yu lo'o nchcui' salya' ngu' lo'o.

³⁸ Xñi'i tsa ti' ngu' cha' nchcui' Pablo cha' nga'aa ña'a ngu' bi' jil'i yu. Li' ndyaa lo'o latya ngu' bi' jil'i ya tyucui cha' tya'a ya ne' yaca ni' chaca quiya'.

21

Tsaa Pablo ca Jerusalén

¹ Nguxtyanu ya jil'i tya'a ya li'. Ndu'u ya ndyaa ya ne' yaca ni' ca loyuu su cuentya Cos. Ca chaca tsã ndyalaa ya ca quich'i Rodas, lo'o li' ndyalaa ya ca quich'i Pátara.

² La cui' quich'i bi' ngujui chaca yaca ni' jil'i ya nu cua tsaa ti nde loyuu su cuentya Fenicia. Ndyat'i ya ne' yaca ni' bi', ndu'u ya ndyaa ya li'.

³ Cua nteje tacui ya cacua ti loyuu su cuentya Chipre, la'a tsu' coca ndyanu yu btyi bi', cha' tsaa liñi ya ca loyuu su cuentya Siria. Ntsu'u cha' tsaa yaca ni' ca quich'i Tiro cha' tyanu yu'ba jil'i ndejua. Lo'o ndyalaa ya quich'i bi' ndu'u ya ne' yaca ni' bi',

⁴ ndyaa ya slo taju ñati jil'i Jesucristo nu ndi' quich'i bi'; ndyanu ya cati tsa lo'o ngu' bi' li'. Nchcui' ngu' bi' lo'o Pablo cha' ná tsaa yu ca quich'i Jerusalén, cha' cua ngua'ni Xty'i' ycu'i Ndyosi cha' ngua cuaya' ti' ngu' bi' ñi'ya nu caca jil'i Pablo ca quich'i bi'.

⁵ Lo'o ndye cati tsã, li' ndu'u ya ndyaa ya. Nguxtyucua lcaa tya'a ngu' jil'i ya tyucui su ndyaa ya to' tyujo'o; lo'o jua'a lcaa nu cuna'a lo'o nu sube jil'i ngu', ndyaa ngu' lo'o ya. Li' ngutu sti' lcaa ya ca to' tyujo'o cha' stu'ba ti chcui' ya lo'o ycu'i Ndyosi.

⁶ Ngusalya' ngu' lo'o ya, ngüityi ngu' jil'i ya, li' ndyat'i ya ne' yaca ni'; cuati nguxtyuu ngu' yaa ngu' nde toni' jil'i ngu'.

⁷ Ndu'u ya quich'i Tiro ndyaa ya ca quich'i Tolemaida. Xa' ndu'u ya ne' yaca ni' li'; nchcuicha' ya jil'i ñati jil'i Jesucristo tya'a na nu ndi' quich'i bi', jua'a ndyanu ya lo'o ngu' sca talya ti.

⁸ Ca chaca tsã ndu'u ya ndyaa ya tyucui ca quich'i Cesarea; ndyalaa ya to' tyi Felipe li', la cui' Felipe nu nchcui' lo'o ngu' cha' jil'i Jesucristo nu Xu'na na. Nga'a Felipe jil'i nu cati tya'a ngu' nu laca cña jil'i ñati nu ngusñi cha' jil'i Jesús tya clyo. Ndyanu ya slo yu li'.

⁹ Ntsu'u jacua tya'a sñi' Felipe, xcui' cuna'a nu ntucua ycu'i ti laca sñi' yu. Cua nda ycu'i Ndyosi chacuayá' jil'i nu cuna'a bi', cha' chcu'i ngu' cua ña'a ca cha' nu nda ycu'i Ndyosi lo'o ngu' cha' chcu'i ngu' lo'o ñati.

¹⁰ Cua nguti'i ya slo ngu' tyuu tsa, lo'o li' ndyalaa sca nu qui'yu nu naa Agabo; ca loyuu su cuentya Judea ndu'u yu bi'. Sca nu laca tu'ba jil'i ycu'i Ndyosi laca yu bi', tii tsaa yu.

¹¹ Lo'o ndyalaa yu ca slo ya, li' ngulo yu juata nu ndyaaca' sii' Pablo, li' ya' yu lo'o quiya' yu ngusca' yu lo'o juata bi'.

—Cua nchcu'i Xtyi'i ycu'i Ndyosi lo'o na' cha' ñi'ya nu ndyaaca' ycu'i na', jua'a sca' ngu' judío tya'a na jil'i ñati nu ca jil'i juata re ca Jerusalén —nacui Agabo jil'i ya—. Tsa lo'o ngu' jil'i ñati bi' slo ngu' xa' tsu' cha' xcube' ngu' jil'i yu —nacui.

¹² Ndyuna ya cha' nu nchcu'i Agabo, lo'o li' ca ta'a ya lo'o ngu' Cesarea tya'a na, tya'na nchcu'i ya lo'o Pablo cha' ná tsaa yu ca Jerusalén.

¹³ —¿Ni cha' laca nxi'ya ma? —nacui Pablo jil'i ya li'—. ¿Ni cha' laca ndyu'ni ma cha' ca xñi'i ti' na'? —nacui—. Cua laca cha' tsa'a ca Jerusalén; tyaja'a na' tsa'a, masi lo'o sca' ngu' jna', masi lo'o cuju'i ngu' jna' cajua xqui'ya Jesucristo nu Xu'na na.

¹⁴ Ngua cuayá' ti' ya li' cha' ná ngua jil'i ya cua'a ya jil'i yu.

—Tso'o si caca ñi'ya nu nacui ycu'i Ndyosi cha' caca lacua —nacui ya li'.

¹⁵ Lo'o ngua'ni cho'o ya jil'i ya, li' ndu'u ya ndyaa ya ca Jerusalén.

¹⁶ Tyuu tya'a ngu' tya'a na ndyaa lo'o jil'i ya cha' culu'u ngu' jil'i ya macala ndi'i chaca yu tya'a na nu naa Mnasón. Ngu' Chipre laca nu Mnasón bi'. Cua ngusñi yu cha' jil'i Jesús tya sa'ni la, lo'o nu juani ntucua tyi yu ca Jerusalén. Slo yu bi' ndyanu ya li'.

Ndyacua tya'a Pablo lo'o Jacobo

¹⁷ Tso'o ntsu'u tyiquee ñati jil'i Jesucristo tya'a na cha' cua ndyalaa ya ca Jerusalén.

¹⁸ Nguxee chaca tsa ndyaa Pablo lo'o ya ca slo Jacobo. Cajua ndyu'u ti'i lcaa ngu' cusu' jil'i ngu' tya'a ngusñi na cha' jil'i Jesucristo quich' bi'.

¹⁹ Nchcuicha' Pablo jil'i ngu' bi', li' nchcu'i yu lo'o ngu', ndacha' yu lcaa ña'a cña nu ngua'ni ycu'i Ndyosi lo'o nguti'i ya slo ngu' xa' tsu'.

²⁰ Nu lo'o cua ndyuna ngu' cha' bi', li' ngua'ni tlyu ngu' jil'i ycu'i Ndyosi. Nchcu'i ngu' lo'o Pablo li':

—Tso'o tsa lacua —nacui ngu' jil'i yu—. Juani ni, jlo ti' nu'u cha' cua ntsu'u tyuu mil tya'a ngu' judío tya'a na nu ngusñi cha' jil'i Jesús tya tsubi' la. Nacui ngu' cha' ntsu'u cha' taquiya' lcaa na lo'o tya'a na cua ña'a ca cha' cusu' nu nguxtyanu jyo'o Moisés jil'i na cua sa'ni la —nacui ngu'—.

²¹ Lo'o jua'a cua nquijeloo cha' jil'i ngu' cha' ngulu'u nu'u jil'i ngu' judío tya'a na nu ndi'i xa' quich', cha' nga'aa ntsu'u cha' taquiya' ngu' bi' jil'i cha' cusu' nu ngusca jyo'o Moisés bi', ni ná ntsu'u cha' xi'yu ngu' quiji sñi' ngu' cha' culacua ngu'; ngulu'u nu'u cha' ná nga'a cha' cua'ni ngu' bi' ñi'ya nu ndu'ni na cha' laca na ngu' judío, nacui ngu'.

²² ¿Na laca cua'ni na lacua? Ná tyiquee' tyu'u ti'i lcaa ngu' judío tya'a na, lo'o caja cha' jil'i ngu' cha' cua ndyalaa nu'u quich' re.

²³ Bi' cha' ta ya sca cu'i lo'o nu'u ñi'ya nu cua'ni nu'u juani. Cua ndi'i jacua tya'a ngu' qui'yu re nu cua ngüñi sca cha' jil'i ngu' lo'o ycu'i Ndyosi.

²⁴ Tsa lo'o nu'u jil'i ngu' bi', cha' stu'ba ti cua'ni lyiji ma cha' nu cua ngüñi jil'i ngu' bi' lo'o ycu'i Ndyosi. Nu'u cui'ya lcaa na nu nga'a cha' caca msta jil'i ngu' ne' laa. Li' taca xi'yu ngu' quicha' hique ngu' lo'o cua ndye cha' bi'. Caca

cuayá' ti' lcaa ngu' li', cha' lo'o nu'u ndaquiya' nu'u ji'i lcaa cha' nu nguxtyanu jyo'o cusu' ji'na, cha' si'i cha' liñi nu cua nchcui' ñati' jinu'u li'.

²⁵ Lo'o nu ngu' xa' tsu' nu cua ngusñi cha' ji'i Jesucristo ni, cua nguscua ya sca quityi cha' tsaa slo ngu' bi', cha' ca cuayá' ti' ngu' cha' ná ntsu'u cha' cua'ni ngu' lcaa lo cha' nu ntsu'u ji'i ngu' judío tya'a na. Nguscua ya cha' ndi'ya: ná tso'o cacu ngu' cuaña' na'ni nu cua nda ngu' cha' caca msta' ji'i jo'ó, ni ná tso'o cacu ngu' tañi, ni ná tso'o cacu ngu' na'ni nu ná ndyalú tso'o tañi ni' lo'o ndyujuii ngu' ji'i, ni ná tso'o chca'a ngu' lo'o ñati' nu si'i clyo'o ngu'.

Ngusñi ngu' ji'i Pablo preso to' laa tlyu

²⁶ Ca chaca tsá, li' ndyaa lo'o Pablo ji'i nu jacua tya'a ñati' bi', ngua'ni lubii ngu' ji'i ycu'i' ca ngu' cuentya ji'i ycu'i' Ndyosi. Li' ndyaa ngu' ne' laa tlyu, cha' cacha' ngu' ji'i ngu' bi' ni tsa' tye tyucuo' tsa' ji'i ngu' lo'o tya'a ngu', cha' li' taca caa' ngu' ne' laa jua, caa' lo'o ngu' msta' nu ta ngu' ji'i ycu'i' Ndyosi li'.

²⁷ Cua tya'a ti cati tsá, cua tye ti cña ji'i ngu'. Pana cua ntsu'u xi ngu' judío nu laca tyi ca Asia, lo'o jua'a' cua na'a' ngu' bi' ji'i Pablo su ndya'a' yu ne' laa tlyu bi'. Hora ti ngua'ni cui' ngu' bi' sca cuentyu lo'o ngu' quich'i, cha' caca ñasi' ngu' ji'i Pablo li'.

²⁸ Ngusi'ya ngu' judío bi' ji'i ngu' quich'i li':

—Cu'ma' ngu' Israel tya'a na —nacuj' ngu'—, xtyucua ma' ji'i ya —nacuj' ngu'—. Cua ngulu'u nu qui'yu re ji'i ngu' lcaa quich'i su nguta'a' yu cha' ná tso'o na nu laca na ngu' judío; ná tso'o cha' cua'ni tlyu na ji'i cha' nu nguscua jyo'o Moisés, lo'o jua'a' ná tso'o laa tlyu re, nacuj' yu re. Lo'o chaca cha' ni, cua ndyaa lo'o yu re ji'i ngu' xa' tsu' ne' laa tlyu re cha' cua'ni ñu'u ngu' ji'i laa su ndu'ni tlyu na ji'i ycu'i' Ndyosi.

²⁹ Nchcui' ngu' jua'a' cha' cua na'a' ngu' ji'i Pablo ndya'a' lquich'i lo'o Trófimo, sca ngu' Efeso. Ngua' ti' ngu' li', cha' cua ndyaa lo'o yu ji'i ne' laa tlyu bi'.

³⁰ Nxná lijya lcaa ngu' quich'i li', cha' tejeya' ngu' ji'i Pablo. Hora ti ngulo'o ngu' ji'i yu ne' laa, ndacu' ngu' to' laa li'.

³¹ Ngua' ti' ngu' cujuui ngu' ji'i Pablo; pana ndyaa xi xa' la ngu' slo nu xu'na sendaru ngu' romano, ndyaa cacha' ngu' ji'i cha' lye tsa nxu'u tya'a lcaa ngu' quich'i.

³² Bi' cha' ngulo nu xu'na sendaru bi' cña ji'i capitán ji'i cha' tsaa lo'o ngu' ji'i ña'a' latya sendaru, tsaa ngu' lo'o ycu'i' xu'na ngu' bi' ca su ndi'i ngu' quich'i. Ngusna ngu' ndyaa ngu' su ndyu'u ti'i lcaa ngu' quich'i li'. Nga'aa ngujui'i ngu' quich'i ji'i Pablo lo'o na'a' ngu' ji'i sendaru lo'o xu'na sendaru bi' lijya.

³³ Li' ndyaa xu'na sendaru bi' cacua ti slo nu Pablo bi'; ngulo cña cha' tejeya' sendaru ji'i yu, cha' sca' ngu' ji'i yu lo'o tucua tya'a carena chcuá. Li' nchcuane xu'na sendaru bi' ji'i ngu' quich'i, cha' caca cuayá' ti' ycu'i' tilaca laca preso bi' ji'i, ñi'ya laca qui'ya nu ntsu'u ji'i yu.

³⁴ Pana nxi'ya tsa ngu' quich'i ndi'i ngu' li'; nxi'ya tsaca ngu' lo'o nxi'ya chaca ngu', bi' cha' ná jlo' ti' xu'na sendaru bi' na laca ngua ji'i ngu'. Li' ngulo cña cha' tsaa lo'o sendaru ji'i Pablo ca to' tyi sendaru.

³⁵ Lo'o cua ndyalaa sendaru su tyacu'i' lo ndyiya' to' ni'i ji'i ngu', li' ngusñi sendaru ji'i Pablo, ngüi'ya cua ngu' ji'i yu cha' ñasi' tsa ngu' quich'i ji'i yu.

³⁶ Tlyu tsa taju ñati nu ndyaa lca'a' ji'i sendaru.
—Cujuii clya ma' ji'i —nacuj' ngu' bi' ji'i sendaru bi'.

Nda Pablo cha' lo'o ngu' quich'i ñi'ya ngua ji'i yu

³⁷ Cua tyat'i ti ngu' toni'i ji'i sendaru, li' nchcui' Pablo lo'o xu'na sendaru bi':

—Cusu', cua'ni cha' tso'o ta nu'u chacuayá' chcu'i' na' xi —nacuj' Pablo ji'i.

—¿Ha nchca jinu'u chcuí' cha' griego? —nacuí xu'na sendaru jí'í Pablo lí'.

—Nchca 'na —nacuí Pablo.

38 —¿Ha sí'í nu'u laca nu ngu' Egipto nu ngua loo jí'í ngu' nu ngusu tya'a lo'o gobierno tsubí'í? —nacuí jí'í Pablo—. ¿Ha sí'í nu'u ndyaa lo'o jí'í jacua mil tya'a ñatí cuxi ca lo natí'í btyí'í?

39 —Sí'í na' —nacuí Pablo—. Ngu' judío laca na'. Tarso naa quichí tyi na', la cui' sca quichí tlyu xi ca loyuu su cuentya Cilicia —nacuí—. Cua'ni nu'u cha' tso'o ta nu'u chacuayá' jna' chcuí' na' xi lo'o ngu' quichí re juani.

40 Li' nda xu'na sendaru chacuayá' chcuí' Pablo, bi' cha' ndatu yu lo ndyiaa quee bi' lí', ngutacuí ya' yu cha' ca tí nu ngu' quiña'a bi'. Lo'o ngua tí ngu', lí' cha' hebreo nchcuí' Pablo lo'o ngu', cha' bi' laca cha' cña jí'í ngu' judío.

22

1 —Cu'ma ngu' cusu', ngu' tya'a na' —nacuí Pablo jí'í ngu'—, cua'a jyaca ma jí'í cha' nu chcuí' na' lo'o ma —nacuí—, si caca cua'ni lyaá na' jí'í ycuí' ca na' lo'o chcuí' na' lo'o ma.

2 Ndyuna ngu' judío cha' nchcuí' Pablo cha' cña jí'í ngu' lo'o ngu', bi' cha' tí ti ndí'í ngu' laja lo'o nchcuí' yu:

3 —Tya'a cu'ma ngu' judío laca na' —nacuí Pablo jí'í ngu'—. Quichí Tarso ngula na' ca loyuu su cuentya Cilicia; tiya' la ndyala na' quichí Jerusalén re, cha' ngua tsa'a na' slo mstru Gamaliel lí'. Tso'o ngua tsa'a na' lcaa cha' nu nda ycuí' Ndyosi lo'o jyo'o cusu' jí'í na nu nscua lo quityi. Tyucuí tyiquee na' ngua tí' na' taquiya' na' lcaa cha' jí'í ycuí' Ndyosi, la cui' ñi'ya nu ndyu'ni ma tsa juani.

4 Cua sa'ni la lo'o ycuí' na' lca'a cusu' na' jí'í ngu' nu ntsu'u cha' jí'í lo'o Jesucristo, cha' cujuí na' jí'í ngu'. Ntejeya' na' jí'í ngu' bi', masi ngu' qui'yu, masi ngu' cuna'a, ngusu'ba na' jí'í ngu' ne' chcu'a.

5 Jlo tí' xu'na sti jo'ó, lo'o jua'a ngu' cusu' quichí re ni, jlo tí' ngu' cha' bi'; bi' cha' cua nda ngu' quityi jna' nu nguscua ngu' cha' tsa'a slo ngu' judío tya'a na ca quichí Damasco. Ndyaa na' ca bi' cha' clyana la na' jí'í ñatí nu cua ngusñi cha' jí'í Jesucristo, cha' tya'a lo'o na' jí'í ngu' bi' nde Jerusalén re, cha' xcube' ma jí'í ngu' bi'.

Nda Pablo cha' lo'o ngu' ñi'ya ngxcutsa'a Jesús cresiya jí'í yu

6 'Ndyaa na' tyucuí, cua tyalaa ti na' ca quichí Damasco bi'. Nde hora ngua, lo'o tsi tsiya' ca ndaca'a sca xee tlyu jí'í ycuí' Ndyosi nde cua; tyucuí ña'a lo yuu su ndu na' ngujuí' xee bi'.

7 Nclyú na' tyucuí lí', ndyuna na' cha' nchcuí' sca ñatí lo'o na': “Saulo, Saulo”, nacuí yu, “¿ni cha' laca nxu' tya'a nu'u lo'o na'?”

8 “¿Tilaca laca nu'u, cusu'?” nacuí na' jí'í lí'. “Jesús Nazaret laca na'”, nacuí yu jna'. “Nxu' tya'a nu'u lo'o ycuí' na', bi' cha' nchca quicha tí' na'.”

9 Cua na'a ngu' nu ndyaa lo'o na' xee bi'. Ndyutsí tsa ngu' lí', masi ná ndyuna ngu' cha' nu nchcuí' Jesús lo'o na'.

10 “¿Na laca nu nti' nu'u cha' cua'ni na', Xu'na?” nacuí na' jí'í Jesús lí'. “Tyatu nu'u”, nacuí nu Xu'na ná jna', “tsaa nu'u ca quichí Damasco. Ndejua ndí'í sca ñatí nu culu'u jinu'u lcaa ña'a cña nu ntsu'u cha' cua'ni nu'u.”

11 Ngua cuityí' na' xqui'ya xee tlyu bi' lí', bi' cha' nu ngu' tya'a ndyaa na' bi', ngusñi ngu' ya' na' cha' tsa'a la ya tyucuí nde quichí Damasco bi'.

12 Ndi'í sca nu cusu' nu naa Ananías quichí bi', nu ndaquiya' tsa jí'í lcaa cha' nu nguscua jyo'o Moisés lo quityi sa'ni. Lcaa ngu' judío tya'a na nu ndí'í quichí Damasco ni, nchcuí' ngu' cha' tso'o tsa tyiquee nu Ananías bi'.

13 Ndyalaa nu cusu' bi' slo na' li': "Saulo tya'a na", nacuj yu jna', "cua'ni ycu!' Ndyosi cha' tyaala cloo nu'u chaca quiya' juani". Hora ti ndyaala cloo na' chaca quiya', na'a na' ji'j' ycu!' Ananías li'.

14 "Ycu!' Ndyosi nu ngua'ni tlyu sti na ji'j', bi' laca nu ngusubi jinu'u cua sa'ni la", nacuj Ananías jna'. "Ngusubi ycu!' Ni jinu'u cha' ca cuayá' ti' nu'u ña'a cha' nu nti' ycu!' Ni, cha' ña'a nu'u ji'j' ycu!' nu liñi ca, cha' cuna nu'u cha' nu chcu!' Ni lo'o nu'u", nacuj jna'.

15 "Ntsu'u cha' tsaa nu'u slo lcaa ñati cha' cacha' nu'u ji'j' ngu' lcaa ña'a cha' nu cua na'a nu'u, lcaa ña'a cha' ji'j' ycu!' Ndyosi nu cua ndyuna nu'u.

16 Nga'aa ntsu'u cha' jatya la nu'u ca nde; tyatu' clya nu'u juani; cua ngüityi ycu!' Ni qui'ya nu ntsu'u jinu'u, xqui'ya cha' ngusñi nu'u cha' ji'j' Jesús. Lo'o li' tyucuatya ngu' jinu'u." Jua'a nchcu!' Ananías lo'o na' li'.

Ndyaa Pablo slo ngu' xa' tsu'

17 'Nu lo'o ngu'xyu' na' nde Jerusalén, li' ndyaa na' ne' laa tlyu jua cha' chcu!' na' lo'o ycu!' Ndyosi. Ñi'ya nti' si nchcu!' sca xcalá na,

18 jua'a cua na'a na' ji'j' ycu!' nu Xu'na na. "Tyaa clya nu'u", nacuj nu Xu'na na jna', "tyu'u nu'u quich'i Jerusalén re; yaa clya nu'u", nacuj Ni, "cha' ná jlyu ti' ngu' nde lo'o chcu!' nu'u cha' jna' lo'o ngu'."

19 "Xu'na", nacuj na' ji'j' nu Xu'na na li', "jlo ti' ngu' quich'i re cha' nguta'a na' ne' laa lcaa quich'i, cha' ngusñi na' ji'j' ngu' nu ntsu'u cha' ji'j' lo'o nu'u, ngusu'ba na' ji'j' ngu' bi' ne' chcu'a, ngu'jui' na' ji'j' ngu' bi'.

20 Nu lo'o ngu' quee ji'j' Esteban, ndyalú tañi yu; ndyujui' ngu' ji'j' yu xqui'ya cha' liñi nchcu!' yu cha' jinu'u lo'o ngu'. Lo'o na' ni, stu'ba ti ndu na' lo'o ngu' bi' li', nguna'asíi na' ste' ngu' nu ndyujui' ji'j' yu. Tso'o nti' na' tyempo bi', nu lo'o na'a na' cha' cua ngu'jui' yu bi'." Jua'a nchcu!' na' lo'o ycu!' Ndyosi ne' laa bi'.

21 "Tyaa nu'u juani", nacuj ycu!' nu Xu'na na jna' li'. "Culo na' cña jinu'u cha' tsaa nu'u xa' quich'i tyijyu' la, cha' culu'u nu'u ji'j' xa' ñati; nga'aa si'i ji'j' ngu' judío tya'a nu'u ti culu'u nu'u."

Ntsu'u Pablo preso ji'j' xu'na sendaru

22 Lo'o ndyuna ngu' quich'i cha' bi', nga'aa nti' ngu' cuna la ngu' cha' li'. Nxi'ya lo'o tsa ngu' ji'j' sendaru cha' ñasi' ngu':

—Cujui ma' ji'j' nu qui'yu re —nacuj ngu'—. Nga'aa tso'o cha' tyi'j' yu chalyuu.

23 Cui' ngusi'ya lo'o ngu' ji'j' Pablo li', ngusaa' ngu' ste' ycu!' ca ngu', ngusñi ngu' yuu ngu' nde cua cha' ñasi' tsa ngu'.

24 Bi' cha' ngulo xu'na sendaru cña cha' tsaa lo'o sendaru ji'j' preso ni'i, cha' quiji'j' sendaru ji'j' yu lo'o juata nu ntsu'u chcu'a laja. Cua'ni ngu' jua'a ngua ti' xu'na sendaru, cha' li' tyaja'a yu cacha' yu ña'a cha' cu'xi nu ngua'ni yu, cha' ngusi'ya tsa ngu' quich'i xqui'ya cha' bi'.

25 Cua ngusca' ngu' ji'j' yu cha' quiji'j' juata ngu' ji'j' yu, lo'o li' nchcu!' Pablo lo'o nu capitán bi':

—¿Ha ntsu'u chacuayá' ji'j' ma' quiji'j' ma' ji'j' sca ngu' romano? —nacuj Pablo ji'j' capitán—. ¿Ha si'i na cua'ni cuayá' ngu' tisiya ji'j' ngu' romano clyo?

26 Hora ti ngusna capitán ndyaa nda xi cha' lo'o xu'na sendaru li':

—Cui'ya nu'u cuentya ñi'ya ña'a cua'ni nu'u lo'o nu qui'yu jua —nacuj capitán ji'j' xu'na—. Sca ngu' romano laca yu.

27 Hora ti lijya nu xu'na sendaru bi' slo Pablo li'.

—¿Ha chañi cha' nu'u laca ngu' romano? —nacuj ji'j' Pablo.

—Chañi —nacuj Pablo ji'j'.

28 —Quiña'a tsa caya' nda na' cha' laca na' ngu' romano —nacuĭ xu'na sendaru li'.

—Ná lo'o caya' nda na', cha' ngu' romano laca sti na' —nacuĭ Pablo ji'i'.

29 Nu sendaru nu ndi'i slo yu cha' quiji'i ngu' ji'i' yu ni, hora ti ndatsu' ngu' lo'o ndyuna ngu' cha' nu nchcui' yu. Li' cua ndyutsii tsa xu'na sendaru cha' cua ngulo cña ji'i' ngu', cha' ngusca' ngu' ji'i' sca ngu' romano, masi ná lo'o chacuayá' ji'i' ycu'i bese.

Ndu Pablo slo ngu' nu laca loo ji'i' ngu' judío

30 Ca chaca tsā tya nti' xu'na sendaru ca cuayá' ti' ni qui'ya laca nu ngusta ngu' judío bi' ji'i' Pablo. Ngusatĭ' ngu' carena chcua' nu ndyaaca' Pablo li'. Ngulo xu'na sendaru bi' cña ji'i' sti jo'ó tlyu lo'o ji'i' lcaa ngu' cusu' cha' tyu'u ti'i' ngu' se'i' ti. Li' ndyaa lo'o ji'i' Pablo ca slo ngu' bi'.

23

1 Cua ndyu'u ti'i' lcaa ngu' cusu' bi'. Li' ña'a tsa Pablo ji'i' ngu' cusu' nu cua'ni cuayá' ji'i' yu.

—Cu'mā ngu' cusu' tya'a na' —nacuĭ Pablo ji'i' ngu' li'—, lcaa tsā tso'o ndi'i' na'. Lubii cresiya jna' cuentya ji'i' ycu'i Ndyosi.

2 Ananías naa nu laca xu'na sti jo'ó bi'; li' ngulo nu Ananías bi' cña ji'i' ngu' nu ndū cacua ti cha' quiji'i' ya' ngu' tu'ba Pablo.

3 —La cui' jua'a quiji'i' ycu'i Ndyosi jinu'u tu'ni —nacuĭ Pablo ji'i' xu'na sti jo'ó bi' li'—. Cuiñi nu'u. ¿Ha liñi tsa ndu'ni nu'u nti'? Nde ndyu'ni cuayá' mā jna' cuentya ji'i' chacuayá' nu ntsu'u ji'na, pana cua ngulo nu'u cña cha' quiji'i' ya' ngu' tu'ba na', masi ná ntsu'u chacuayá' cua'ni nu'u jua'a.

4 Nchcui' ngu' nu ndū cacua ti lo'o Pablo li':

—¿Ha nchcui' suba' nu'u lo'o xu'na sti jo'ó nu laca cña ji'i' ycu'i Ndyosi? —nacuĭ ngu' ji'i' Pablo.

5 —Cu'mā ngu' cusu' tya'a na' —nacuĭ Pablo—, ná jlo ti' na' si xu'na sti jo'ó laca jua. Ná tso'o cha' nu nchcui' na' si jua'a, cha' cua nscua sca cha' lo quityi ji'i' ycu'i Ndyosi ndi'ya: “Ná chcui' cuxi mā ji'i' xu'na mā”.

6 Pana ngua cuayá' ti' Pablo li' cha' nga'a ngu' fariseo, lo'o jua'a nga'a xi ngu' saduceo laja ngu' cusu' bi'. Cuiĭ nchcui' Pablo chaca quiya' li':

—Cu'mā ngu' cusu' tya'a na' —nacuĭ yu ji'i' ngu'—, ngu' fariseo laca na' —nacuĭ Pablo—, lo'o jua'a ngu' fariseo ngua sti na'. Ndyu'ni cuayá' mā jna' xqui'ya cha' jlya ti' na' cha' ntsu'u cha' tyu'u lcaa jyo'o chaca quiya' ca nde loo la.

7 Nu lo'o ndyuna ngu' cha' bi', li' nguxlyú ngu' cha' hichu' tya'a ngu'; ngu' fariseo nxuū tya'a lo'o ngu' saduceo li'.

8 Ná jlya ti' ngu' saduceo cha' tya taca tyu'u sca ñati' chaca quiya' lo'o cua ngujui, ni ná jlya ti' ngu' cha' ntsu'u xca ji'i' ycu'i Ndyosi, ni ná jlya ti' ngu' cha' ntsu'u cui'i; pana ngu' fariseo ni, jlya ti' ngu' lcaa cha' bi'.

9 Bi' cha' lye tsa nxuū tya'a ngu' bi'. Lo'o li' ndyatū xi ngu' fariseo nu nslo tso'o ji'i' quityi ji'i' ycu'i Ndyosi.

—Ná ngua'ni nu qui'yu re cha' cuxi —nacuĭ ngu' bi'—. Ná tso'o xuū tya'a na lo'o ycu'i Ndyosi si chañi cha' cua nchcui' sca cui'i tso'o lo'o yu re, si cua nchcui' sca xca ji'i' ycu'i Ndyosi lo'o yu.

10 Lye la nxuū tya'a ngu' xqui'ya cha' bi' li'. Ngulacua tsa ti' xu'na sendaru si cujuuĭ ngu' ji'i' Pablo, bi' cha' ngulo cña ji'i' sendaru cha' tejeya' ngu' ji'i' Pablo, cha' xa' tsaa lo'o ngu' ji'i' yu ca to' tyi sendaru chaca quiya'.

11 Lo'o ngua talya lye, li' ndyalaa ycu'i nu Xu'na na slo Pablo.

—Cua'ni tlyu tyiquee nu'u Pablo —nacuj Ni—. Ñi'ya cua nchcui' nu'u cha' jna' nde quichj Jerusalén re, jua'a ntsu'u cha' chcui' nu'u cha' jna' ca quichj Roma.

Ngua ti' ngu' kujuii ngu' ji'i Pablo

¹² Lo'o cua nguxee chaca tsa, li' ngüiñi cha' ji'i ngu' judío lo'o tya'a ngu' cha' kujuii ngu' ji'i Pablo. Ndi'ya ngua'ni ngu' jura li':

—Ña'a ycui' Ndyosi ji'na cha' chañi ca cha' ná cacu na ná co'o na tsiya' ti ña'a cuayá' nu cua ndyujuii na ji'i nu Pablo bi' —nacuj ngu' ji'i tya'a ngu'.

¹³ Cua ntsu'u tu'ba tya'a ñati nu ngua ti' cua'ni cña cuxi bi'.

¹⁴ Bi' cha' ndyaa ngu', nchcui' ngu' lo'o sti jo'ó nu laca loo lo'o ngu' cusu' quichj bi':

—Cua ngüiñi cha' ji'i ya lo'o ycui' Ndyosi —nacuj ngu' ji'i ngu' nu laca loo—. Nchcui' ya lo'o Ni cha' ná cacu ya tsiya' ti ña'a cuayá' nu cua ndyujuii ya ji'i nu Pablo bi' —nacuj ngu'—.

¹⁵ Bi' cha' juani, lcaa cu'ma ngu' cusu' lo'o ngu' tisiya, jña ma ji'i xu'na sendaru bi' cha' caa lo'o ngu' ji'i Pablo ca slo ma chaca quiyá'. Ta ma cha' lo'o ngu' cha' tya nti' ma cua'ni cuayá' ma la xi ji'i yu bi'. Li' tsa ya chca'a cuaana ya to' tyucuij, cha' kujuii ya ji'i yu laja lo'o tyeje tacui ngu' lo'o yu li'.

¹⁶ Laja li' cua ngujui cha' ji'i sñi' tya'a Pablo, ña'a cha' nu nchcui' ngu' bi'. Yala ti ndyaa yu cuañi' bi' to' tyi sendaru cha' ta yu cha' lo'o chi tya'a yu.

¹⁷ Li' ngusi'ya Pablo ji'i sca capitán:

—Cua'ni cha' tso'o tsa lo'o ji'i yu cuañi' re ca slo xu'na ma —nacuj Pablo ji'i—. Ntsu'u sca cha' nu ta yu lo'o nu laca xu'na ma.

¹⁸ Ndyaa lo'o capitán ji'i yu cuañi' bi' slo xu'na ngu' li':

—Cua ngusi'ya Pablo jna' —nacuj capitán ji'i xu'na—, nu Pablo nu ntsu'u ne' chcuá —nacuj capitán—. Nacuj yu 'na cha' caa lo'o na' ji'i yu cuañi' re slo nu'u, cha' ntsu'u sca cha' nu nti' chcui' lo'o nu'u.

¹⁹ Ntejeja' xu'na sendaru ya' yu cuañi' bi' li', ndyaa lo'o ji'i su ná cuna xa' ñati cha' nu chcui':

—¿Ha ntsu'u sca cha' nu nti' nu'u chcui' lo'o na'? —nacuj xu'na sendaru ji'i yu cuañi' bi' li'.

²⁰ —Cua ngüiñi cha' ji'i nu ngu' judío bi' lo'o tya'a ngu' cha' jña ngu' cha' clyu ti' jinu'u, cha' caa lo'o nu'u ji'i Pablo ca slo ngu' tisiya bi' la quee —nacuj yu cuañi' bi' ji'i xu'na sendaru li'—. Chcui' ngu' lo'o nu'u cha' tya nti' la ngu' cua'ni cuayá' ngu' xi ji'i Pablo slo ngu'.

²¹ Cha' cuiñi laca bi'. Cua ntsu'u masi tu'ba tya'a ñati nu ntajaty ngu' ji'i ma cuaana ti to' tyucuij bi'; cua nchcui' ngu' bi' lo'o ycui' Ndyosi cha' ná cacu ngu' ná co'o ngu' tsiya' ti, ña'a cuayá' nu cua ndyujuii ngu' ji'i nu Pablo bi'. Lo'o jua'a cua laca ndi'i' ngu' juani, ntajaty ngu' cha' chcui' ngu' lo'o nu'u.

²² Li' ngulo xu'na sendaru cña ji'i yu cuañi' bi', cha' ná cacha' ji'i xa' ñati cha' nu cua nda lo'o sendaru. Li' ngusalya' yu cuañi' bi' lo'o xu'na sendaru, ndu'u ndyaa.

Nda xu'na sendaru ji'i Pablo cha' tsa yu ca slo Félix nu laca gobernador

²³ Lo'o li' ngusi'ya xu'na sendaru ji'i tucua tya'a capitán cha' caa ngu' slo. Ngulo cña ji'i capitán bi', cha' cua'ni cho'o ngu' ji'i ngu' cha' tsa ngu' lo'o quiña'a tya'a sendaru ca quichj Cesarea; nacuj cha' hora cua caa nde talya tsa ngu'. Tsa lo'o ngu' ji'i tucua siyento tya'a sendaru nu tya'a quiyá' ti, lo'o jua'a tya xna yala tyi tya'a sendaru nu tyucua hichu' cuayu ti, lo'o jua'a tya tyucua siyento tya'a sendaru nu tya'a lo'o clyu chcuá, tsa lo'o ngu' ji'i li'.

²⁴ Lo'o jua'a ngulo cña cha' cua'ni cho'o ngu' jil'i cuayu nu tyucua Pablo. Ntsu'u cha' cua'a tso'o sendaru jil'i Pablo tyucuii ña'a cuayá' nu tyalaa tso'o ti yu ca slo gobernador Félix.

²⁵ Li' nguscua xu'na sendaru sca quityi cha' tsaá slo nu Félix bi'; ndi'ya nchcui' quityi bi':

²⁶ “Claudio Lisias nscua quityi re cha' tsaá slo nu'u, gobernador Félix, cha' nu'u laca loo. Xlyo ni'i.

²⁷ Cua ntejeya' ngu' judío jil'i nu qui'yu re, cua cujuui ti ngu' jil'i yu lo'o ndyalaa na' lo'o sendaru. Ngua tii na' cha' ngu' romano laca yu re, bi' cha' ngulo na' jil'i yu ya' ngu' cuxi bi'.

²⁸ Lo'o li' ngua ti' na' ca cuayá' ti' na' ni qui'ya ntsu'u jil'i yu lo'o ngu', bi' cha' ndyaa lo'o na' jil'i yu ca slo ngu' nu laca loo jil'i ngu' judío.

²⁹ Li' ngua cuayá' ti' na' cha' cua ngusta ngu' qui'ya jil'i yu cuentya jil'i cha' cusu' nu ntsu'u jil'i tya'a ngu' judío ti, pana ná ntsu'u cha' cujuui ngu' jil'i yu, ná ntsu'u cha' su'ba ngu' jil'i yu ne' chcuá.

³⁰ Li' ngua tii na' cha' cuaana ti cua ngüiñi cha' jil'i tyuu tya'a ngu' judío cha' cujuui ngu' jil'i yu re, bi' cha' nda na' jil'i yu lijya yu slo nu'u juani. Ngulo na' cña jil'i nu ngu' judío bi', cha' caá ngu' ca slo nu'u cha' sta ngu' qui'ya jil'i yu re, si ntsu'u sca qui'ya jil'i yu cuentya jil'i ngu'. Tsa lo cua ti cha' nscua na' juani.” Jua'a nguscua nu xu'na sendaru bi' lo quityi.

³¹ Ñi'ya nu ngulo xu'na sendaru cña jil'i ngu', jua'a ngua cha' bi' li'. Lo'o ngua talya, li' ndyaa ngu' ndyaa qui'ya ngu' jil'i Pablo, ndyaa lo'o ngu' jil'i yu ca quich'i Antipatris.

³² Ca chaca tsá nguxtyuu sendaru nu ndyaa qui'ya ti, ñaa ngu' nde to' tyi ngu'. Tya ndyaa la ngu' nu ntucua hichu' cuayu bi', ndyaa lo'o ngu' jil'i Pablo tyucuii.

³³ Ndyalaa ngu' ca quich'i Cesarea li', nda ngu' quityi jil'i gobernador, lo'o jua'a nguxtyanu ngu' jil'i preso slo nu cusu' bi' li'.

³⁴ Nchcui' gobernador lo quityi bi', li' nchcuane jil'i Pablo ma ngu' laca. Nguxacu' Pablo cha' jil'i li':

—Loyuu su cuentya Cilicia ndi'i quich'i tyi na' —nacuj Pablo.

³⁵ —Ña'a na' ñi'ya caca cha' jinu'u lo'o caá ngu' bi' slo na' cha' sta ngu' qui'ya jinu'u —nacuj gobernador jil'i Pablo.

Lo'o li' ngulo nu gobernador bi' cña jil'i sendaru cha' tyi' ngu' sendaru cua jil'i Pablo ca toni'i cña su ngutucua jyo'o rey Herodes cua sa'ni la.

24

Ndacha' Pablo jil'i Félix ñi'ya ngua jil'i yu

¹ Lo'o cua ndyaa'a ca'yu tsa, li' ndyalaa Ananías nu xu'na sti jo'ó bi'; ndyalaa yu lo'o ngu' cusu' lo'o sca ñat'i nu laca tu'ba nu naa Tértulo. Li' ndyaa ngu' bi' slo gobernador cha' sta ngu' qui'ya jil'i Pablo,

² bi' cha' ngulo gobernador cña jil'i sendaru cha' caá lo'o ngu' jil'i Pablo ca slo. Li' nchcui' Tértulo bi' lo'o Félix nu laca gobernador bi':

—Cha' clyu ti' tyu'u jinu'u, cusu', chcui' ya xi lo'o nu'u —nacuj Tértulo—. Tso'o tsa ntsu'u tyiquee ya cha' xcui' cña tso'o ndu'ni nu'u lo'o laca nu'u loo loyuu chalyuu re. Tso'o ti ndi'i ya, cha' tso'o tsa jlo ti' nu'u ñi'ya culo nu'u cña jil'i ya —nacuj—.

³ Bi' cha' tso'o ntsu'u tyiquee ya, nxñi ya cua ña'a ca cha' tso'o nu ndyu'ni nu'u lo'o ya, macala ndyu'ni nu'u cña. Lo'o nu juani ndyu'ni ch'i ya loo nu'u, cusu' —nacuj—.

4 Cui'ya cha' clyu ti' ji'lj ya, masi sca hora ti culo laja nu'u xi; cua'ni nu'u sna Ndyosi cuna xi lo'o chcu' na' sca cha' re lo'o nu'u.

5 Cua lijya ya ca nde cha' cacha' liñi ya jinu'u lcaa ña'a cña cuxi nu ngua'ni yu re. Nslo ya ji'lj yu re cha' suba' tsa nchcui' yu, lya' tsa ti' yu. Nsu'ba yu cha' cusuu ji'lj ñati lcaa quichj su ndya'a yu slo ngu' judío tya'a ya, cha' yu re laca loo ji'lj taju ngu' nazareno.

6 Ngua ti' yu tsa lo'o yu ji'lj xi ngu' xa' tsu' ca ne' laa ji'lj cuare, ca su ná ntsu'u chacuayá' cha' tsa xa' ñati; bi' cha' ntejeya' ya ji'lj yu, ndyaa lo'o ya ji'lj yu cha' ca cuayá' ji'lj yu lo'o ya xqui'ya cha' cusu' nu ntsu'u ji'lj ya.

7 Li' ndyalaa Lisias nu xu'na sendaru quichj bi'. Tyaala tsa ngua bi' lo'o ngxlyá' ji'lj nu Pablo bi' ya' ya, ndyaa lo'o ngu' ji'lj yu li'.

8 Ngulo Lisias cña ji'lj ya cha' caa ya slo nu'u cha' sta ya qui'ya ji'lj yu ca nde. Tso'o la si xcua ne nu'u ji'lj yu si cha' liñi nchcui' ya ji'lj yu.

9 Lo'o jua'a nchcui' nu ngu' judío nu ndu lo'o Tértulo bi', cha' liñi tsa cha' nu nchcui' Tértulo cuentya ji'lj Pablo.

10 Nda gobernador chacuayá' chcu' ycu' Pablo li':

—Tso'o ntsu'u tyiquee na' si caca cua'ni lyaá na' ji'lj ycu' ca na' laja lo'o chcu' na' lo'o nu'u —nacu' Pablo ji'lj Félix bi'—. Cua jlo ti' na' cha' cua tyuu yija laca nu'u loo ji'lj nación re —nacu'—.

11 Liñi cha' nu nchcui' na' re, taca ca cuayá' ti' nu'u cha' liñi tsa laca cha' bi'. Cua ti tyucuaa ti tsa ntsu'u lo'o ndyalaa na' nde quichj Jerusalén cha' cua'ni tlyu na' ji'lj ycu' Ndyosi.

12 Ná ngxlyú na' cha' hichu' ñati; ná ngua'ni cuxi na' lo'o ñati, masi ne' laa tonu, masi xa' ne' laa, masi laja quichj ti, ná nchcui' na' cha' cuxi lo'o ñati li'.

13 Qui'ya laja ti ngusta ngu' re 'na. Ná tucui ndu nu taca chcu' cha' liñi laca cha' nu nchcui' ngu' re jna'.

14 Chañi laca cha' ndu'ni tlyu na' ji'lj ycu' Ni, la cui' ycu' Ndyosi bi' laca nu ngua'ni tlyu jyo'o cusu' ji'lj ya ji'lj Ni. Lo'o jua'a cua ngusñi na' cha' cucui nu cua nda ycu' Ndyosi lo'o na nu ngua tsubi' ti, masi nchcui' ngu' re cha' cha' cuiñi laca bi'. Pana ña'a ti tya ndaquiya' na' ji'lj lcaa cha' nu nguscua jyo'o Moises lo quityi sa'ni, lo'o jua'a ndaquiya' na' ji'lj lcaa quityi nu nguscua jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'lj ycu' Ndyosi nu ngua sa'ni.

15 Ñi'ya nu jlya ti' ngu' judío re, jua'a jlya ti' na'. Chañi cha' cua'ni ycu' Ndyosi cha' tyu'ú lcaa jyo'o chaca quiya', masi ñati tso'o ngua jyo'o bi', masi ñati cuxi ngua ngu'.

16 bi' cha' nti' na' cua'ni na' xcui' cha' tso'o laja lo'o ndi'lj na' chalyuu, cha' ná caja ñi'ya nu cutsii na' ca slo ycu' Ndyosi, lo'o jua'a ná cutsii na' slo ñati ti li'.

17 Tyuu yija ndya'a na' xa' quichj tyijyu' la, lo'o tsubi' ti ngxtyuu na' ndyalaa na' nde loyuu su ndi'lj quichj tyi ya chaca quiya', cha' ta na' sca msta nu xtyucua xi ji'lj ngu' ti' nde jua, la cui' msta nu cua nda ngu' tyijyu' cha' tsa slo ngu' ti' bi'. Lo'o jua'a na', ngua ti' na' cha' ta na' sca msta ji'lj ycu' Ndyosi.

18 Ñi'ya nu nscua cha' cua'ni ya cha' laca ya ngu' judío, jua'a ngua'ni lubii na' ji'lj ycu' ca na' cha' tsa'a ne' laa. Nga'a na' ne' laa tonu li', nda na' msta bi'; ti' nguti'lj na' ne' laa, ná ndi'lj quiña'a ñati. Lo'o li' ndyalaa xi ngu' judío tya'a ya nu ca tyi loyuu su cuentya Asia, na'a ngu' bi' jna' li'.

19 ¿Ni cha' laca ná ñaa ngu' bi' ca nde cha' sta ngu' qui'ya jna' lacua, si chañi cha' ntsu'u qui'ya 'na lo'o ngu'?

²⁰ Masi ná ñaa ngu' bi', pana taca xcuane nu'u ji'i ngu' re ñi'ya laca qui'ya nu ntsu'u jna', nu nquijeloo ji'i ngu' tisiya nu lo'o ndu na' slo ngu' nu laca loo bi'.

²¹ Ná jlo ti' na' si chcuí' ngu' cha' cuxi ngua cha' bi', nu lo'o cuij nchcuí' na' lo'o ngu' ndi'ya: “Ndyu'ni cuayá' ma jna' juani xqui'ya cha' jlya ti' na' cha' chañi, cua'ni ycuí' Ndyosi cha' tyu'ú lcaa jyo'o chaca quiya'”, nacuj na' ji'i ngu' li'.

²² Ndyuna Félix lcaa cha' nu nchcuí' Pablo, lo'o li' ná ntaja'a yu cua'ni cuayá' yu ji'i Pablo la cui' tsá bi'; jlo ti' Félix ñi'ya nu nchca ji'i ñatj nu ntsu'u cha' ji'i lo'o Jesucristo, bi' cha' ca tiya' la ngua ti' yu.

—Tso'o la si xa' chcuí' ma lo'o na' chaca quiya' lo'o tyalaa Lisias, nu xu'na sendaru bi' —nacuj Félix ji'i ngu'.

²³ Li' nchcuí' Félix lo'o capitán ji'i sendaru nu nga'a cua' ji'i Pablo, cha' ta chacuayá' ji'i yu cha' cua'ni yu ñi'ya nu nti' ti yu, masi ña'a ti tya chca'a ngu' cua' ji'i yu; jua'a nda chacuayá' cha' caa ngu' tya'a ndya'a yu ca slo yu cha' ta ngu' na laca nu lyiji xi ji'i. Ndu'u Félix ndyaa li'.

²⁴ Lo'o nteje tacui la xi tsá, li' ndyalaa Félix quichj bi' chaca quiya'; stu'ba ti ndyalaa nu cusu' bi' lo'o clyo'o nu naa Drusila, ngu' judío laca nu cuna'a bi'. Li' ngulo Félix cña cha' caa lo'o ngu' ji'i Pablo slo, cha' culu'u Pablo ñi'ya nu ntsu'u cha' cua'ni ngu' si xñi ngu' cha' ji'i Jesucristo.

²⁵ Li' ngulu'u Pablo ji'i ngu' cha' nti' ycuí' Ndyosi cha' xcui' cha' liñi ti cua'ni ñatj chalyuu, cha' cua'a ngu' ji'i ycuí' ca ngu' cha' nga'aa cua'ni ngu' cha' cuxi, bi' laca cña nu nti' ycuí' Ndyosi; jua'a ngulu'u yu cha' ntsu'u cha' cua'ni cuayá' Ni ji'i lcaa ñatj nu lo'o cua ndye chalyuu. Ndyutsij xi Félix li'.

—Tyaa nu'u juani —nacuj nu cusu' bi' ji'i Pablo—. Xi'ya na' jinu'u chaca quiya' si ntsu'u sca hora nu laja xi jna'.

²⁶ Ndi'ya ngulacua ti' Félix: si tyiquee' tyanu Pablo ne' chcuá, li' ta yu cñi cha' culaá Félix ji'i yu; bi' cha' lu'ba ti nxi'ya Félix ji'i yu cha' caa yu ca slo.

²⁷ Jua'a ti nteje tacui tucua yija. Li' ngutsa'a nu laca loo; nga'aa si'i Félix laca gobernador li', Porcio Festo naa gobernador cui. Pana nguxtyanu Félix ji'i Pablo ne' chcuá cha' caca tso'o tyiquee ngu' judío ña'a ngu' ji'i ycuí' Félix, ngua ti' nu cusu' bi'.

25

Ndu Pablo slo Festo

¹ Lo'o li' ndyalaa Festo ca quichj Cesarea cha' caca yu gobernador. Sna tsá ti nguti'y yu quichj bi', li' ndyaa clya yu ca quichj Jerusalén.

² Nu lo'o ndyalaa yu quichj bi', li' nu sti jo'ó nu laca loo lo'o ngu' cusu' ji'i ngu' judío ni, nchcuí' ngu' cha' ti'i ji'i Pablo ca slo Festo bi' li'.

³ Jua'a ndijña ngu' ji'i yu si cua'ni yu cha' tso'o cha' caa lo'o ji'i Pablo ca Jerusalén. Ndjña ngu' jua'a cha' cuaana ti cua ngüñi cha' ji'i ngu' lo'o tya'a ngu' cha' cujuu ngu' ji'i Pablo laja lo'o ñaa lo'o ngu' ji'i tyucui.

⁴ Pana ná ntaja'a Festo tsiya' ti; nacuj yu cha' ca quichj Cesarea ntsu'u Pablo ne' chcuá, lo'o jua'a yala ti xtyuu ycuí' yu nde quichj bi'.

⁵ —Tso'o la si stu'ba ti tsaa ngu' nu laca loo ji'i ma lo'o na' —nacuj Festo ji'i ngu'—. Tsaa ma lo'o na' ca Cesarea cha' sta ma qui'ya ji'i yu bi' cajua, si ntsu'u sca cha' cuxi nu ngua'ni yu lo'o ma.

⁶ Nguti'y nu cusu' Festo snu' tsá, masi tii tsá nguti'y yu ca Jerusalén, li' nguxtyuu yu ndyaa yu nde Cesarea chaca quiya'. Ca chaca tsá ntucua Festo lo yaca xlya tso'o ca su ntucua ycuí' gobernador nu lo'o ndyu'u ti'i ngu' cha'

ca cuayá' ji'í ngu'. Li' ngulo yu cña ji'í ngu' cha' caa lo'o ngu' ji'í Pablo ca slo yu.

7 Ñaa lo'o ngu' ji'í Pablo li'. Lo'o jua'a ndi'í nu ngu' nu laca loo ji'í quichi Jerusalén, cua ndyalaa ca ti ngu'. Cacia ti slo Pablo ndu ngu' bi', lo'o li' tlyu tsa qui'ya ngusta ngu' ji'í nu Pablo bi'; pana ná tucui ndu nu chcui' si cha' liña laca nu nchcui' ngu' bi' ji'í Pablo.

8 Nchcui' ycui' Pablo lo'o ngu' bi' cha' tyu'u lubii cha' ji'í ycui' lo'o ngu':

—Ni sca cha' cuxi ná ngua'ni na' —nacui Pablo—. Ná ngua'ni na' cha' cuxi cuentya ji'í cha' cusu' nu ntsu'u ji'í ngu' judío tya'a ya, ni ná ngua'ni cuxi na' ne' laa tonu, la cui' ti ná ngua'ni na' cha' cuxi cuentya ji'í cña nu ngulo rey nu laca loo ji'í ngu' romano; bi' cha' nti' na' cha' ná ntsu'u qui'ya 'na.

9 Pana nu Festo bi' ni, ngua ti' yu cha' cua'ni tya'a yu lo'o ngu' judío, bi' cha' nchcuane yu ji'í Pablo ndi'ya:

—¿Ha nti' nu'u tsa ca Jerusalén? —nacui Festo ji'í Pablo—, cha' ca cuayá' jinu'u lo'o na' ca ndacua.

10 —Ca nde laca su ndu'ni cuaya' ma' ji'na cuentya ji'í rey ji'í ngu' romano nu laca loo la —nacui Pablo ji'í nu cusu' bi'—, ca nde ca cuayá' jna' lo'o nu'u lacua —nacui—. Jlo tso'o ti' nu'u cha' ni sca cha' cuxi ná ngua'ni na' cuentya ji'í ngu' judío tya'a na'.

11 Si'í ñati' xña'a laca na'; lo'o tyalaa hora cha' cajaa na', ná cutsii na' cha' cajaan li'. Si ná laca na' ñati' xña'a, ná ntsu'u cha' ta nu'u chacuayá' tsa na' slo ngu' bi' li'; bi' cha' jña na' chacuayá' jinu'u juani cha' tsa'a ca slo ycui' rey ji'í ngu' romano nu laca loo la, cha' cua'ni cuayá' yu bi' jna' cajua.

12 Nu lo'o cua ndyana Festo cha' bi', li' nchcui' yu xi lo'o ngu' cusu' nu nxyucua ji'í yu. Li' nchcui' yu lo'o Pablo chaca quiya':

—Tso'o —nacui Festo ji'í Pablo—. Cua ndijña nu'u cha' tsa slo rey ji'í ngu' romano nu laca loo la cha' caca cuayá' jinu'u ca quichi bi', tsa nu'u ca bi' lacua.

Ndu Pablo slo rey Agripa

13 Nu lo'o cua nteje tacui xi tsa, li' ndyalaa rey Agripa ca quichi Cesarea. Ndyalaa rey lo'o sca nu cuna'a tya'a nu naa Berenice, cha' ta ngu' xlyo ni'í ji'í nu cusu' Festo bi'.

14 Tyuu tsa ndyanu ngu' slo Festo. Laja li' nchcui' Festo cha' ji'í Pablo lo'o ngu':

—Ntsu'u sca ñati' ca nde nu ngusu'ba Félix ji'í ne' chcuá —nacui Festo ji'í ngu'—.

15 Nu lo'o nguti' na' nde Jerusalén, li' nu sti jo'ó nu laca loo lo'o ngu' cusu' ji'í quichi bi' ni, nchcui' ngu' lo'o na', ngusta ngu' qui'ya ji'í yu bi'; ngua ti' ngu' cha' culo na' cña cha' cujuui ngu' ji'í yu li'.

16 Pana ngxacui na' cha' ji'í ngu' cha' si'i jua'a ndu'ni ngu' romano; ná taca cua'ni cuayá' ya ji'í yu, nu lo'o bilya ta ya tyempo ji'í yu cha' tyu'u lubii cha' ji'í ycui' yu lo'o ngu' su ndu ngu' nu ngusta qui'ya ji'í.

17 Ndyalaa ngu' ca nde slo na' li'. Lo'o ngua chaca tsa, hora ti ntucua na' lo yaca xlya tso'o ca su ntucua gobernador nu lo'o ndu'ni cuayá' na' ji'í ñati'. Li' ngulo na' cña cha' caa lo'o ngu' ji'í nu qui'yu bi'.

18 Ngua ti' na' cha' cua ngua'ni yu sca cha' cuxi, pana si'i jua'a ngua qui'ya nu ngusta ngu' bi' hichu' yu;

19 cuentya ji'í cha' nu jlya tsa ti' ngu' judío ti, tsa bi' ti cha' ngua bi'. Lo'o jua'a nchcui' ngu' cha' ji'í sca ñati' nu naa Jesús nu cua ngujuui, nacui ngu', pana nacui nu Pablo bi' cha' xa' ndyu'ú nu Jesús bi' chaca quiya'.

20 Ná jlo ti' na' ñi'ya quiñi cha' jna' lo'o ngu' bi'. Li' nchcuane na' ji'i Pablo si nti' yu tsaa yu ca Jerusalén cha' ca cuayá' ji'i yu lo'o na' cajua;

21 pana cua ndijña Pablo chacuayá' jna' cha' ca cuayá' ji'i yu ca slo rey Augusto nu laca loo la. Bi' cha' ngulo na' cña cha' tyanu yu ne' chcuá, cha' ta na' ji'i yu cha' tsaa yu slo rey nu laca loo la bi'.

22 Nhcui' rey Agripa lo'o Festo li':

—Lo'o na' ntá' cuna na' cha' nu nhcui' yu bi' —nacu' Agripa ji'i.

—La quee taca cuna nu'u ni cha' ta yu —nacu' Festo li'.

23 Ca chaca tsá nu Agripa lo'o ma' Berenice bi', ndyacu' lcaa ste' ngu' nu tso'o tsa ña'a cha' cua'ni chí ngu' quichi loo. Li' ndyaa ngu' su ndyu'u ti'i ngu'; lo'o lcaa xu'na sendaru, lo'o ngu' nu laca loo ji'i quichi, ndya'a ngu' lo'o ngu' bi'. Li' ngusi'ya Festo ji'i sendaru cha' cã lo'o ngu' ji'i Pablo ca slo.

24 —Ña'a nu'u yi'a, rey Agripa —nacu' Festo—, jua'a lcaa cu'mã nu ndyu'u ti'i mã ca nde, ña'a tso'o mã ji'i nu qui'yu re. Cua tyu'u tya'a ngu' judío nhcui' cha' ji'i yu re lo'o na', masi ca Jerusalén, masi quichi Cesarea re. Lcaa quiya' lo'o nhcui' ngu' lo'o na' nacui' ngu' cha' ntsu'u cha' cajaa yu,

25 pana ná nchca cuayá' ti' na' ni cha' laca cha' ntsu'u cha' cajaa yu. Li' ngüijña yu 'na cha' ca cuayá' ji'i yu lo'o rey Augusto nu laca loo la, bi' cha' ngulacua ti' na' cha' ta na' ji'i yu cha' tsaa yu ca slo rey bi'.

26 Tsa bi' ti' cha', ná jlo ti' na' ñi'ya nu scua na' quityi nu tsaa slo xu'na na', nu rey nu laca loo la bi', cha' ta na' xi cha' cuentya ji'i yu re. Bi' cha' ngusi'ya na' ji'i yu cha' cã yu tyatu yu slo lcaa cu'mã, jua'a slo ycu' nu'u, rey Agripa. Juani taca xcuane nu'u ji'i yu na laca nu ngua'ni yu, li' caja ñi'ya scua na' cha' lo quityi bi'.

27 Ná taca tsaa yu preso cajua si ná lo'o quityi nu nscua ñi'ya laca qui'ya nu ntsu'u ji'i yu.

26

Nhcui' Pablo si caca cua'ni lyaá' ji'i ycu'i'

1 —Ta na' chacuayá' chcu' nu'u juani, si caca tyu'u lubii cha' jinu'u lo'o ngu' re —nacu' rey Agripa ji'i Pablo li'.

Ngua'ni ya' Pablo ji'i rey, li' nguxana nhcui' yu lo'o ngu':

2 —Tso'o ntsu'u tyiquee na', rey Agripa —nacu' Pablo—, cha' slo nu'u ndu na' juani —nacu'—, cha' ta na' sca cha' lo'o cu'mã, ñi'ya nu ngua cha' ngusta ngu' judío tya'a na qui'ya bi' jna'.

3 Jlo ti' na' cha' nchca cuayá' ti' nu'u lcaa cha' cusu' nu ntsu'u ji'i ngu' judío tya'a na; nu lo'o lye tsa nhcui' ngu' lo'o tya'a ngu', nchca cuayá' ti' nu'u li'. Bi' cha' cua'ni nu'u cha' tso'o, talo tyiquee nu'u cua'a jyaca nu'u ji'i lcaa cha' nu chcu' na' lo'o nu'u juani.

Nu lo'o bilya culu'u loo Jesucristo ji'i Pablo

4 Jlo ti' lcaa ngu' judío tya'a na ñi'ya nu ngua'ni na' lcaa yija lo'o nguti' na' ca quichi tyi na', masi lo'o nguti' na' ca quichi Jerusalén;

5 jlo ti' ngu' cha' bi'. Si nti' ngu', taca chcu' ngu' lo'o mã cha' ngu' fariseo laca na' tya lo'o cuañi na', lo'o jua'a liñi la ndaquiya' ngu' fariseo ji'i lcaa cha' cusu' nu ntsu'u ji'i ngu' judío.

6 Ñi'ya nu jlya ti' jyo'o cusu' ji'na cha' nu nhcui' ycu' Ndyosi lo'o ngu', jua'a jlya ti' na' juani; bi' cha' nchca cuayá' jna' lo'o mã juani.

7 Ca ta'a tii tyucuaa tya'a taju ngu' Israel nu laca ngu' tya'a na ni, ntajatya ngu' ni jacua' cua'ni ycu' Ndyosi cha' tyu'ú lcaa jyo'o chaca quiya'; bi' cha' ndu'ni tlyu ngu' ji'i ycu' Ndyosi, lcaa tsá lo'o lcaa talya ndu'ni tlyu ngu' ji'i

Ni. La cui' jua'a lo'o na', jlya ti' na' cha' bi', rey Agripa; bi' cha' laca ngusta ngu' judío tya'a na qui'ya jna'.

⁸ ¿Ni cha' laca ntsu'u ñati' cu'ma nu ná jlya ti' cha' nchca ji'i' ycui' Ndyosi cua'ni Ni cha' tyu'ú jyo'o chaca quiya'?

Ngua'ni lya' ti' Pablo ji'i' nu ñati' ji'i' Jesucristo nu ngua sa'ni la

⁹ C'lyo ngua ti' na' cha' lye tsa xcube' na' ji'i' ñati' nu cua ngusñi cha' ji'i' Jesús Nazaret,

¹⁰ bi' cha' ngua'ni lya' ti' na' ji'i' ngu' bi' ca quichí Jerusalén. Ngusñi na' ji'i' tyuu' tya'a ñati' ji'i' Jesucristo li', ngusu'ba na' ji'i' ngu' ne' chcuá xqui'ya chacuayá' nu cua nda sti' jo'ó nu laca loo jna'; stu'ba ntsu'u tyiquee na' lo'o ngu' nu ndyujuii' ji'i' ñati' ji'i' Jesucristo bi'.

¹¹ Chañi cha' lye tsa ngua'ni lya' ti' na' ji'i' ñati' bi', ngua tsa ti' na' cha' xtyanu ngu' tsiya' ti' cha' ji'i' Jesús. Jua'a ngua'ni na' lcaa ne' laa ji'i' ngu' judío, masi quichí loyuu re, masi quichí tyijyu' la su ngusna ngu', cha' ñasi' tsa na' ji'i' ngu' bi'.

Ngusñi Pablo cha' ji'i' Jesucristo

¹² Lo'o li' ngua sca tsá ndya'a na' tyucuii' su tsa quichí Damasco. Ntsu'u quityi chacuayá' nu nda sti' jo'ó nu laca loo la jna', cha' cua'ni na' la cui' cña cuxi bi' ca quichí bi'.

¹³ Nde hora ngua, rey Agripa, li' ndaca'a sca xee tlyu ji'i' ycui' Ndyosi nde cua; lcaa su ndu' cua lo'o tya'a ndya'a ya ngujui'i' xee bi' lo yuu. Jo'o la ngujui'i' xee cuichaa, lye la ngujui'i' xee bi'.

¹⁴ Lcaa ya nclýu ya tyucuii' bi', cha' ndyutsii' tsa ya. Li' nchcui' Ni xi lo'o na'; cha' cña 'na, cha' cña ji'i' ngu' judío nchcui' Ni lo'o na': "Saulo, Saulo", nacui' Ni jna', "¿ni cha' laca lye tsa nxuu' tya'a nu'u lo'o na'?" nacui' Ni. "La cui' ca nu'u ndu'ni cha' quicha ti' ycui' nu'u; ñi'ya ndu'ni sca toro, jua'a ndu'ni nu'u. Na ntyiji'i' quiya' toro la cui' se'i' su ndatu' ngu' yaca cha siyu' ni'; lo'o jua'a nu'u, ndu'ni nu'u ji'i' ycui' ca ti' nu'u."

¹⁵ "¿Tilaca laca nu'u, Xu'na?" ni na' ji'i' Ni li'. "Jesús laca na'", nacui' Ni. "Ji'i' ycui' na' ndyu'ni nu'u cha' ca quicha ti' na'", nacui' Ni.

¹⁶ "Tyatu' nu'u juani. Cua ngulu'u loo na' jinu'u juani cha' cua'ni nu'u cña jna', cha' cacha' nu'u ji'i' xa' ñati' cha' cua na'a nu'u jna' tsá juani. Lo'o jua'a ntsu'u cha' ta nu'u cha' lo'o ngu', lcaa ña'a cha' nu' culu'u na' jinu'u nde loo la.

¹⁷ Cua'ni lyaá na' jinu'u ya' ngu' judío tya'a cusuu' nu'u, lo'o ji'i' ngu' xa' tsu' si cua'ni tyaala ngu'. Lo'o jua'a culo na' cña jinu'u cha' tsa nu'u slo' ngu' xa' tsu'.

¹⁸ cha' ñi'ya si ndya'a ngu' cuityi', jua'a ndya'a ñati' bi' chalyuu; ñi'ya si talya tsa ña'a su ndya'a ngu', jua'a ndyu'ni ngu' bi'. Bi' cha' ntsu'u cha' culu'u nu'u cha' jna' ji'i' ngu' bi', cha' xñi' ngu' cha' jna'. Li' nga'aa tya'a ngu' su talya ña'a, ñi'ya si cuityi' ti' ngu'; taca tya'a ngu' tyucuii' su xee cuentya ji'i' ycui' Ndyosi, taca ña'a ngu' li'. Satanás laca nu' nclyo cña ji'i' ngu' bi' juani, pana ca li' caca ngu' ñati' ji'i' ycui' Ndyosi. Ntsu'u cha' xñi' ngu' bi' cha' jna', cha' taca cui'ya ycui' Ni cha' clyu ti' ji'i' cha' cuxi nu' ntsu'u ji'i' ngu' bi'. Li' caca stu'ba cha' ji'i' ngu' bi' lo'o ñati' nu' cua lubii' cresiya ji'i' xqui'ya na'", nacui' ycui' Jesús 'na li'.

Ndaquiya' Pablo ji'i' cha' nu nchcui' ycui' Ndyosi lo'o yu

¹⁹ Cusu' rey Agripa, cua ngua'ni na' cña nu' ngulo Jesús jna', nu' lo'o ngulu'u loo Jesús jna'.

²⁰ C'lyo ngulu'u na' ji'i' ngu' judío tya'a na' nu' ndi'i' ca quichí Damasco, cha' culochu' ngu' ji'i' lcaa cha' cuxi nu' ntsu'u tsa tyiquee ngu' ji'i' tya sa'ni la, cha' xñi' ngu' cha' ji'i' ycui' Ndyosi li'; lo'o jua'a xcui' cha' tso'o ntsu'u cha' cua'ni

ngu' li', cha' ca cuayá' ti' xa' ñati' cha' cua nguxcutsa'a Ni cresiya ji'i ngu' bi'. La cui' jua'a ngulu'u na' ji'i ngu' Jerusalén, lo'o ji'i ngu' lcaa quichí nu ndi'j loyuu su cuentya Judea re. Lo'o li' ngulu'u na' cha' bi' ji'i ngu' xa' tsu'.

²¹ Bi' cha' ntejeya' ngu' judío tya'a na jna' to' laa tlyu, cha' ngua ti' ngu' cha' kujuii ngu' jna'.

²² Ná sca nti' na' lo cña re, cha' nxyucua ycu'i' Ndyosi jna' lcaa tsá cha' culu'u na' cha' ji'i Ni ji'i lcaa ñati, masi ji'i ngu' tlyu, masi ji'i ngu' ti'i. La cui' ti' cha' nclyu'u na' ji'i ngu' juani ñi'ya nu nguscua jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i ycu'i' Ndyosi nu ngua sa'ni la; cua nguscua ngu' lcaa cha' nu caca nde loo la, lo'o la cui' cha' bi' laca nu nguscua jyo'o Moisés.

²³ Cua nguscua ngu' cha' lye tsa xcube' ñati' ji'i nu Cristo bi' nde loo la; ntsu'u cha' cajaa yu, lo'o li' Cristo laca nu clyo nu tyu'ú chaca quiya' lo'o cua ngujuii yu. Cua nguscua ngu' cha' tyu'ú yu chaca quiya' cha' cua'ni lyaá Ni ji'i lcaa na, masi ngu' judío tya'a na, masi ngu' xa' tsu'. Jua'a nclyu'u na' ji'i ñati.

Ngua tsa ti' Pablo cha' xñi rey Agripa cha' ji'i Jesús

²⁴ Nu lo'o nchcui' Pablo jua'a lo'o ngu', li' lye nchcui' Festo lo'o:

—Na loco nu'ú, Pablo —nacuj Festo ji'i—. Cha' lye tsa nchcui' nu'ú lo quityi, bi' cha' cua ngüichí yaa hique nu'ú —nacuj.

²⁵ Nguxacuj Pablo cha' ji'i nu cusu' bi' li':

—Si'í na loco na', cusu' —nacuj Pablo ji'i Festo—. Ná nguichí cha' nu nchcui' na', xcui' cha' liñi nda na' lo'o mā.

²⁶ Cua jlo ti' rey Agripa re, xqui'ya cha' nchca cuayá' ti' nu cusu' cha' bi'; bi' cha' tlyu tyiquee na' lo'o nchcui' na' lo'o nu cusu' re. Lo'o jua'a jlo ti' nu cusu' ñi'ya ngua cha' bi', cha' si'í na cuaana ti ngua cha' ji'i Jesús.

²⁷ Cusu' rey Agripa, ¿ha jlya ti' nu'ú cha' nu nguscua jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i ycu'i' Ndyosi nu ngua sa'ni? Jlo ti' na' cha' lo'o nu'ú jlya ti' cha' bi' —nacuj Pablo ji'i rey Agripa.

²⁸ —¿Ha yala ti nti' nu'ú cha' caca na' ñati' ji'i Jesucristo? —nacuj rey Agripa ji'i Pablo lí'.

²⁹ —Masi yala ti, masi ca tiya' la —nacuj Pablo—, tso'o tsa si xñi lcaa tya'a mā cha' bi', lo'o nu'ú, rey Agripa, lo'o lcaa cu'mā nu ndyuna mā cha' nu' nchcui' na' lo'o mā tsá juani; tso'o tsa si caca stu'ba cha' ji'i mā lo'o na' lo'o xñi mā cha' bi' li'. Sca ti cha' ná tso'o, si sca' ngu' ji'i mā lo'o carena chcuá ñi'ya nu ngusca' ngu' jna'.

³⁰ Cua ndye nchcui' Pablo lo'o ngu', li' ndatu' rey, ndatu' gobernador lo'o ma' Berenice, lo'o jua'a ndatu' lcaa ngu' nu nga'a lo'o ngu' bi' li'.

³¹ Ndu'u ngu' lijya' ngu' nde liya' li'. Nchcui' tsaca ngu' lo'o tya'a ngu':

—Ná ntsu'u cha' cuxi nu ngua'ni nu qui'yu jua —nacuj ngu' ji'i tya'a ngu'—. Ná ntsu'u cha' kujuii ngu' ji'i yu, ni ná ntsu'u cha' tyu'ú yu ne' chcuá.

³² Nchcui' Agripa lo'o Festo li':

—Taca culaá na ji'i yu re nquicha', si ná ngüiña ycu'i' yu cha' ca cuayá' ji'i yu ca slo rey nu laca loo la —nacuj Agripa ji'i Festo.

27

Nda ngu' ji'i Pablo ndyaa ca quichí Roma

¹ Lo'o li' ngua stu'ba cha' ji'i ngu' lo'o tya'a ngu' cha' ta ngu' ji'i Pablo tsa'a yu ca loyuu su cuentya Italia. Lo'o na' nu nscua' quityi re, nguta'a na' lo'o ngu' li'. Ngulo ngu' cña ji'i sca capitán ji'i sendaru nu naa Julio cha' tsa'a lo'o ji'i Pablo lo'o xa' preso. Julio laca capitán ji'i taju sendaru nu cuentya ji'i Augusto.

² Lo'o jua'a ndyaa Aristarco ngu' Tesalónica lo'o ya. (Quichì Tesalónica ndi'ì ca loyuu su cuentya Macedonia.) Ndyaa ya ndyatì ya ne' sca yaca ni'ì nu cua tsaà ti nde tyuu tya'a quichì nde loyuu su cuentya Asia. Lo'o jua'a quichì tyi xu'na yaca ni'ì bi' naa Adramitio.

³ Ndu'u ya ndyaa ya li', ca chaca tsà ndyalaa ya ca quichì Sidón. Tso'o tsa tyiquee nu Julio bi', nda bi' chacuayá' jì'ì Pablo cha' tsaà yu slo tya'a tso'o yu nu ndi'ì quichì bi', cha' xtyucua xi tya'a yu jì'ì yu.

⁴ Lo'o li' ndu'u ya ndyaa ya chaca quiya' lo'o yaca ni'ì bi'. Cacia ti tu'ba yuu Chipre nteje tacui ya li'; la'a tsu' coca ndyanu loyuu btyi bi', cha' ná nda cui'ì chacuayá' tsaà ya chaca tsu' loyuu bi'.

⁵ Jua'a ngua cha' ndyaa ya tyucui' lo tyujo'o nu nteje tacui cacua ti tu'ba yuu Cilicia lo'o Panfilia, ña'a cuayá' nu ndyalaa ya quichì Mira ca loyuu su cuentya Licia.

⁶ Ca quichì bi' ngujui chaca yaca ni'ì jì'ì capitán jì'ì sendaru bi'. Quichì tyi xu'na yaca ni'ì bi' naa Alejandría. Na cua tsaà ti bi' ca loyuu su cuentya Italia, bi' cha' ngulo capitán bi' cña jì'ì ya cha' tyatì ya ne' yaca ni'ì bi', cha' tsaà lo'o jì'ì ya ndejua.

⁷ Tyuu tsa tsà nguta'a ya lo hitya li', cha' tiya' tsa ndya'a yaca ni'ì bi'. Lqui'ya ti ndyalaa ya cacua ti quichì Gnido li', cha' lye tsa ngua'a cui'ì jì'ì yaca ni'ì bi'. Li' nteje tacui ya cacua ti to' quichì Salmón cha' tsaà ya cacua la to' yuu nu naa Creta nu ndi'ì cla'be tyujo'o, cha' nga'aa ndyaca lye cui'ì nde jua, ngua ti' ngu'.

⁸ Tiya' tsa ndya'a yaca ni'ì bi', laja lo'o nteje tacui cacua ti to' loyuu bi'; li' ndyalaa ya su naa Buenos Puertos, nu ndi'ì cacua ti quichì Lasea.

⁹ Cua quiña'a tsa tsà nguna' jì'ì ya xqui'ya cui'ì bi', cha' lqui'ya tsa cua nteje tacui yaca ni'ì lo tyujo'o tyucui' su lijya ya ca Buenos Puertos. Cua ndyatì co' tya' nu lye tsa ndyaca cui'ì tya' li'; bi' cha' nchcui' Pablo lo'o ngu' nu laca loo li'.

¹⁰ —Nga'aa tso'o cha' tsaà la na juani, cusu' —nacui' Pablo jì'ì ngu'—. Cua ngua tii na' cha' quiñu'u yaca ni'ì re, chcuna' lcaà yu'ba li' —nacui'—, lo'o jua'a ntsu'u nu cajaa lo hitya li'.

¹¹ Pana ná ndyana capitán jì'ì sendaru cha' nu nchcui' Pablo lo'o; jlo la ti' ngu' nu nclya' ya' yaca ni'ì lo'o nu laca loo jì'ì yaca ni'ì bi', ngua ti' ngu'.

¹² Tyuu tya'a ngu', ngulacua ti' ngu' cha' tso'o la si tya tsaà la yaca ni'ì bi' ca quichì Fenice ca nde loo la xi; la cui' loyuu Creta bi' ndi'ì quichì Fenice, pana nde loo la xi. Jlo ti' ngu' cha' nde quichì Fenice tso'o la tyanu yaca ni'ì tyucui' tyempo tya', cha' ná ndyaca lye cui'ì tya' ndejua; bi' cha' ná tso'o tyanu yaca ni'ì ca Buenos Puertos, ngua ti' ngu'.

Lye tsa ndyaca cui'ì lo tyujo'o

¹³ Lo'o li' nguxana ndyaca sca cui'ì tso'o, bi' cha' ngulacua ti' ngu' cha' tso'o la masi tsaà clya ya ca quichì Fenice bi'. Ndu'u ya ndyaa ya lo'o yaca ni'ì li'. Ndyanu ya cacua ti to' loyuu su cuentya Creta bi',

¹⁴ pana tiya' la ngutsa'a cui'ì; chaca quiya' tyaala tsa ngua bi' li', cha' nde lo yuu btyi bi' lijya cui'ì. Tyaala tsa cui'ì nu naa Nordeste bi',

¹⁵ nducuni'ì cui'ì bi' jì'ì yaca ni'ì macala su nti' tsaà lo'o jì'ì ya li'.

¹⁶ Nteje tacui ya cacua ti su ndi'ì sca yuu cla'be sube ti nu naa Claudia; jo'o la xi ngua cui'ì sca hora ti li', bi' cha' sa cu' ti ntucua laqui ya jì'ì canoa cha' tyu'u bi' lo hitya, cha' xco'o ya jì'ì ne' yaca ni'ì. Ntucua juu' hique canoa bi', cha' tyucua laqui ya jì'ì.

¹⁷ Nu lo'o cua ndyu'u co'o canoa bi', li' ngüixì ngu' reta tonu sii' tyi'ì ca chu' yaca ni'ì bi', cha' ná cula'a clyoo' jì'ì yaca ni'ì. Ntsìj tsa ngu' si tyacua ya

su lati hitya cla'be tyujo'o, ca lo yusj nu naa Sirte, bi' cha' nda'ya ngu' tasá nu ngutacui lo yaca ni'j cha' nga'aa tucuni'j cui'j ji'j late' bi', cha' nga'aa xna lo'o lye cui'j ji'j yaca ni'j bi' li'.

¹⁸ Ca chaca tsa' ña'a ti lye tsa ndyaca cui'j, lo'o jua'a lye tsa ntyiji'j clyoo' ji'j yaca ni'j, bi' cha' ngu' nguxana ngu' nchcuaa ngu' yu'ba nu ntsu'u ne' yaca ni'j lo hitya tyujo'o.

¹⁹ Tsa nchca tyuna, li' nchcuaa ya lcaa ya' xña nu ntucua ji'j yaca ni'j bi', nu ndu'ni ngu' cña lo'o nquicha'; lo'o ya' ycu' ya nguxcuaa ya ya' xña bi' lo hitya.

²⁰ Tyuu tsa nga'aa na'a ya xee cuichaa li', nga'aa na'a ya cualya lo'o cui' nu nga'a nde cua, hasta lo'o nga'aa tyu'ú ya xqui'ya cui'j tyaa la bi', ngulacua ti' ya.

²¹ Cua ngua tyuu tsa nu nga'aa ndyacu ya tsiya' ti, bi' cha' ndatu Pablo cha' chcu' yu lo'o ngu' bi' li':

—Cu'ma ngu' tya'a ndya'a na —nacu' Pablo ji'j ngu'—, tso'o la ngua si cua ngü'ya ma' cuentya ji'j cha' nu nchcu' na' lo'o ma' tya clyo, cha' tyanu na ca loyuu su cuentya Creta bi'. Juani nguna' yu'ba ji'j ma', lo'o jua'a cua ngunu'u yaca ni'j re.

²² Pana cua'ni tlyu tyiquee ma' juani, taca jlya ti' ma' cha' ni sca ma' ná nscua cha' cajaa ma', masi chcu'na' yaca ni'j re.

²³ Jlo ti' ma' cha' ycu' Ndyosi laca nu Xu'na na', cha' cña ji'j ycu' Ni ndyu'ni na'. Talya ti ngulu'u loo sca xca' ji'j ycu' Ndyosi 'na;

²⁴ ndi'ya nchcu' nu bi' lo'o na': “Ná cutsij nu'u, Pablo”, nacui' xca' bi' jna'. “Na cua nscua cha' tyatu nu'u slo rey ji'j ngu' romano nu laca loo la”, nacui', “bi' cha' cua'ni lyaá ycu' Ndyosi ji'j lcaa ngu' tya'a ndya'a nu'u ne' yaca ni'j re xqui'ya nu'u, cha' nu'u laca tu'ba ji'j Ni.”

²⁵ Cua'ni tlyu tyiquee ma' lacua. Jlya ti' na' cha' nu cua nchcu' ycu' Ndyosi lo'o na'; jlo ti' na' cha' caca cha' ji'na' ñi'ya nu nacui' xca' ji'j ycu' Ndyosi jna',

²⁶ masi clyo ntsu'u cha' tsa lo'o cui'j ji'na ca sca loyuu cla'be tyujo'o.

²⁷ Cua ndye tucua semana nu ndyaa lo'o cui'j ji'j ya jua'a ti, ca li' ndyala ya sca tyujo'o su nchcu' ngu' ji'j, tyujo'o Adria. Ngua cla'be talya nu lo'o ngua ti' ngu' nu nclya' ya' yaca ni'j cha' ntsu'u yuu btyi cacua ti;

²⁸ bi' cha' ngusu'ba cuayá' ngu' ji'j hitya, ni tsa lo cuayá' clyaa hitya. Li' nquije cha' ji'j ngu' cha' calaa tyii ntucua scuá metro cuayá' clyaa hitya bi'. Ca nde loo la xi ngusu'ba cuayá' ngu' ji'j hitya chaca quiya', calaa ntucua cati ti metro cuayá' clyaa hitya li'.

²⁹ Ntsij ngu' si tya'ni ca'a siyu' yaca ni'j chu' quee tlyu, bi' cha' nguxlyu'u ngu' jacua tya'a chcu' ngratu lo juu' nde siyu' yaca ni'j, cha' nga'aa tya'a la. Lo'o li' ndyutsij tya ngu' ndi'j ngu', ntajaty ngu' ña'a cuayá' nu quixee chaca tsa.

³⁰ Laja li' nu ngu' nu ndyala' ya' yaca ni'j bi' ni, cuaana ti nda'ya ngu' ji'j canoa lo hitya lo'o juu'; cha' cui'ni ti nchcu' ngu' cha' cua tsa ti ngu' xlyu'u ngu' xa' chcu' ngratu nde que yaca ni'j, cha' ngua ti' ngu' tyaa ngu' cuaana ti ne' canoa bi'.

³¹ Li' nchcu' Pablo lo'o sendaru, jua'a lo'o capitán ji'j ngu':

—Si ná tyanu ngu' nu ndyala' ya' yaca ni'j, cajaa lcaa ma' ne' hitya —nacu' Pablo ji'j sendaru.

³² Hora ti ngusi'yu sendaru juu' nu ndyaa' ji'j canoa li', nguxtyú ngu' ji'j jua'a ti lo hitya, ndyaa li'; ná lo'o ñatj ndyaa.

³³ Cua quixee ti chaca tsa, li' nchcu' Pablo lo'o ngu' cha' cacu ngu' xi.

—Cua ndye tucua semana juani —nacu' Pablo ji'j ngu'—, lo'o ná ndyacu ma' tsiya' ti, ni ná ngujua' tso'o ma' —nacu'—.

³⁴ Tso'o la si cacu mā xi juani cha' caja juersa ji'ī mā. Ni sca cu'mā ná nscua cha' cajaa mā, ni ná ca quicha mā.

³⁵ Lo'o ndye nchcui' Pablo lo'o ngu', li' ngusñi yu sca xlyá. Ndyá yu xlyá'be ji'ī ycuí' Ndyosi slo lcaa ngu', ngusa'be yu xlyá bi', ndyacu yu li'.

³⁶ Tso'o la ngua tyiquee ngu' cha' na'a ngu' ñi'ya nu ngua'ni Pablo, bi' cha' ndyacu lcaa ngu' xi li'.

³⁷ Tucua siyento ntucua snayala tyii ntucua scuá tya'a ñati, tsa lo cua tya'a ya ntsu'u ya ne' yaca ni'ī bi'.

³⁸ Lcaa ngu' ndyacu ngu' ña'a cuayá' nu nguaala' ti' ngu'. Li' ngulo ngu' yu'ba ji'ī, ndye ngxucuaā ngu' ji'ī lcaa si'yu trigo bi' lo hitya, cha' ca lasa la xi yaca ni'ī li'.

Ndye cha' ji'ī yaca ni'ī

³⁹ Lo'o nguxee chaca tsa, li' na'a ya cha' cua ndyalaa ya sca to' yuu, pana ná ngüi'ya ngu' cuentya macala laca su ndyalaa ya. Na'a ngu' su nga'a xi yusi to' yuu btyi bi', lo'o jua'a ti ti nscua hitya ca bi'. Ngua ti' ngu' cha' tso'o la si xtyii yaca ni'ī lo yusi bi', si caja ñi'ya nu tyeje tacui yaca ni'ī cajua;

⁴⁰ bi' cha' ngusi'yu ngu' reta ji'ī chcuā ngratu su ndyaaca' yaca ni'ī nde siyu', ndyanu chcuā ngratu ne' hitya. Li' ngusatí' ngu' ya' yaca ni'ī, ngutacui ngu' tasá lo yaca cha' tucuni'ī cui'ī ji'ī yaca ni'ī tsa ca bi'.

⁴¹ Ndyaa ya li', ndyalaa yaca ni'ī sca se'ī su nxna tucua tya'a ya' hitya. Lati tsa hitya jua xqui'ya yusi, bi' cha' ndyaa scua hique yaca ni'ī lo yusi bi' li', ngxana nclya'a clyoo' tonu ji'ī siyu' yaca ni'ī bi' li'.

⁴² Ngulacua ti' sendaru cha' si ntsu'u cha' xcuatya ngu' lo hitya, lo'o ti xna lcaa preso ji'ī ngu'; bi' cha' ngulacua ti' ngu' cha' tso'o la cujuui ngu' ji'ī lcaa preso yala ti.

⁴³ Pana ná nda capitán chacuayá' ji'ī sendaru cha' cujuui ngu' ji'ī preso, cha' ná nti' capitán bi' cujuui ji'ī Pablo. Li' ngulo capitán cña ji'ī lcaa ngu' nu nchca ji'ī ngu' xcuatya ngu', cha' tsa ngu' lo hitya cha' tyu'u tso'o ti ngu' ca loyuu btyi;

⁴⁴ ngu' nu ná nchca xcuatya ni, ntsu'u cha' xñi ngu' ngoca', masi xñi ngu' yu'be yaca ni'ī ti bi'. Lo'o jua'a tso'o ti ndyalaa lcaa ya to' yuu btyi bi' li'.

28

Ndi'ī Pablo loyuu su cuentya Malta nde cla'be tyujo'o

¹ Cua ndu'u ya to' tyujo'o, lo'o li' nchcui' ngu' ca tyi lo'o ya cha' loyuu su ca tyi ngu' bi' naa Malta.

² Ngua'ni tya'na ti' ngu' ca tyi ji'ī ya li'; nguxtyu'u ngu' sca quii' tlyu to' hitya, xqui'ya cha' nda'ya tyo, lo'o jua'a tlyá' tsa ndyaca, li' nchcui' ngu' lo'o ya cha' tsaa ya to' lquii' cha' ca chcatsu ya xi.

³ Ndyaa Pablo xi xaca, li' ngusta yu la xi yaca lo quii'; cha' tyique' tsa, hora ti ndyu'u tucua sca cuaña tyaala nu ndyacu ya' yu, li' ndyanu ndacui cuaña ya' yu.

⁴ Na'a ngu' ca tyi ji'ī cuaña nu ndacui ya' Pablo, lo'o hora ti nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu' li'.

—Ñati nu cua ndyujui ji'ī tya'a laca nu qui'yu cua —nacui ngu' ji'ī tya'a ngu'—. Masi cua ngulaá yu ji'ī tyujo'o, pana cajaa yu juani, cha' ñati xña'a laca yu.

⁵ Li' nchquiña Pablo ya' yu cha' xtyú ji'ī cuaña lo quii', ngua ti' yu. Ná sca ngua ji'ī yu li'.

⁶ Ntajatya ngu' ca tyi, ña'a tsa ngu' ji'i yu si tyacuí quii ya' Pablo, si clyú yu lo yuu cha' cajaa yu, ngua ti' ngu'. Tyiquee' ntajatya ngu', li' na'a ngu' cha' ná sca ngua ji'i Pablo; xa' ngulacua ti' ngu' li', xa' cha' nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu':

—Sca jo'ó laca nu qui'yu re —nacui' ngu' ji'i tya'a ngu' li'.

⁷ Cacia ti su ndi'i ya cua nscua xi yuu ji'i sca nu cusu' nu naa Publio. Lo'o nu Publio ni, laca bi' loo ji'i yuu cla'be nu naa Malta bi'. Li' nchcui' ycu' nu cusu' bi' lo'o ya cha' tsaa ya ca to' tyi ycu'. Ndyaa ya li'; sna tsá nguti'i ya lo'o nu cusu' bi', lo'o tso'o tsa ngua tyiquee nu cusu' bi' ña'a ji'i ya.

⁸ Ngua quicha sti Publio; ntsu'u tyique' ji'i, lo'o jua'a cutse' tañi ndyu'ni ji'i. Ndyaa na'a Pablo ji'i sti Publio bi' li'. Nchcui' yu lo'o ycu' Ndyosi cuentya ji'i nu quicha bi', ngusta ya' yu chu' nu quicha; hora ti ngua tso'o nu quicha bi' li'.

⁹ Lo'o li' ngujui cha' bi' ji'i lcaa ngu' quicha nu ndi'i loyuu bi', cuati ndyalaa ngu' slo ya cha' cua'ni Pablo jo'o ji'i ngu'; ndyaca tso'o ngu' bi' li'.

¹⁰ Quiña'a tsa cha' tso'o nda ngu' ji'i ya li', lo'o jua'a lye tsa ngua'ni chi' ngu' loo ya ña'a cuayá' nu ndu'u ya ndyaa ya. La cui' tsá bi', ñaa lo'o ngu' ji'i lcaa na nu lyiji ji'i ya, ngusu'ba ngu' ji'i ne' yaca ni'i cha' tsaa ya lo'o.

Ndyalaa Pablo ca quichi Roma

¹¹ Sna co' nguti'i ya loyuu su cuentya Malta bi', li' ndyatí ya ne' sca yaca ni'i cha' tyaa ya; na cua ndyanu yaca ni'i bi' nde Malta tyucui tyempo tlya'. Alejandria naa quichi tyi xu'na yaca ni'i bi', lo'o jua'a cua ndú lcu' jo'ó que yaca ni'i bi', la cui' lcu' jo'ó culaca' Cástor lo'o Pólux. (Jua'a naa jo'ó bi'.) Ndu'u ya ndyaa ya lo'o yaca ni'i bi' li'.

¹² Xti ti tsá ngua lo'o ndyalaa ya ca quichi Siracusa, lo'o li' sna tsá nguti'i ya quichi bi'.

¹³ Xa' ndu'u ya li', ndyaa yaca ni'i cacua ti to' yuu btyi cha' tyalaa ya ca quichi Regio. Ca chaca tsá tso'o tsá ndyaca cui'i, bi' cha' tsá nchca tyuna ndyalaa ya ca quichi Puteoli.

¹⁴ Ca bi' ndyacua tya'a ya lo'o tyuu tya'a ngu' nu laca tya'a ñati ji'i Jesucristo. Nchcui' ngu' lo'o ya cha' tyanu ya slo ngu', bi' cha' cati tsá nguti'i ya lo'o ngu' bi'. Li' ndu'u ya ndyaa ya tyucui' nu ndyaa quichi Roma.

¹⁵ Cua ngujui cha' ji'i tya'a ñati ji'i Jesucristo nu ca tyi nde Roma cha' cua lijya ya tyucui', bi' cha' ndu'u ngu' to' tyi ngu' lijya ngu' cha' tyacua tya'a ngu' lo'o ya tyucui'. Ndyacua tya'a ya lo'o sca taju ngu' bi' ca quichi Foro de Apio, lo'o li' ndyacua tya'a ya lo'o chaca taju ngu' ca su naa Tres Tabernas; ndya tsa Pablo xlya'be ji'i ycu' Ndyosi lo'o na'a yu ji'i ca ta'a ngu' bi', ngua tlyu la tyiquee yu li'.

¹⁶ Ndyalaa ya ca quichi tlyu nu naa Roma li', ndyalaa lo'o capitán ji'i lcaa preso bi' slo xu'na chaca latya sendaru nu ndi'i cua' cajua. Lo'o li' nda ngu' chacuayá' ji'i Pablo cha' tyi'i yu xa' ni'i, masi ña'a ti ndi'i sca sendaru cua' ji'i yu lcaa hora.

Ngulu'u Pablo cha' ji'i ycu' nu Xu'na na ca Roma

¹⁷ Cua ngua sna tsá tya lo'o ndyalaa ya ca quichi Roma, li' nda Pablo cha' ndyaa slo ngu' cusu' ji'i taju tya'a ngu' judío nu ndi'i quichi bi'. Ndyu'u ti'i ngu' slo Pablo li':

—Cu'mā ngu' cusu' tya'a na —nacui' Pablo ji'i ngu'—, ná sca cha' cuxi ngua'ni na' lo'o ngu' judío tya'a na; ná sca cha' cuxi ngua'ni na' cuentya ji'i cha' cusu' nu jlya ti' na, nu nda jyo'o cusu' ji'na lo'o na. Pana ntejeya' ngu' jna' ca Jerusalén, preso laca na' lo'o nda ngu' jna' ya' ngu' romano.

18 Ngua cuayá' jna' lo'o ngu' romano bi' li'; pana nacuj ngu' bi' cha' ná ntsu'u qui'ya 'na xqui'ya bi' cujuui ngu' jna'. Ngua ti' ngu' bi' cua'ni lyaá ngu' jna' li'.

19 Ná ntaja'a nu laca loo jil'i ngu' judío tya'a na tsiya' ti. Su cua ndye, li' ngüijña na' cha' ca cuayá' jna' lo'o rey jil'i ngu' romano nu laca loo la, nu ndi'i quich'i re, masi ná nti' na' sta na' qui'ya jil'i ngu' tya'a quich'i tyi na.

20 Lo'o nu juani nti' na' ña'a na' jil'i ma' cha' chcu' na' lo'o ma, bi' cha' cua nda na' cha' lijya slo ma, cha' cua'ni ma' cha' tso'o caa ma ca slo na'. Ca ta'a na laca na ngu' Israel; jua'a ntajatya tsa na jil'i ycu' Ndyosi, ni jacua' cua'ni Ni lcaa cha' nu cua nchcu' Ni lo'o jyo'o cusu' jil'na cua sa'ni la. Lo'o na', jlya ti' na' cha' bi' stu'ba ti lo'o cu'ma, bi' cha' nguscá' ngu' jna' lo'o carena chcu' re.

21 Nguxacuj ngu' cusu' cha' jil'i Pablo li':

—Bilya tyalaa ni sca quityi slo ya nu cua nguscua ngu' nu ndi'i loyuu su cuentya Judea cha' chcu' cha' jinu'u lo'o ya —nacuj ngu' jil'i Pablo—. Bilya tyalaa xa' ngu' judío tya'a na nu nti' chcu' cha' cuxi jinu'u lo'o ya —nacuj ngu'—.

22 Nti' ya cuna ya tyucui ña'a cha' nu ntsu'u cha' ta nu'u lo'o ya cuentya jil'i tyucui cucu' bi', cha' jlo ti' ya cha' lcaa quich'i ntsu'u ngu' nu ñasi' tsa jil'i ngu' nu cua ngusñi tyucui bi'.

23 Li' ngüiñi cha' jil'i ngu' ni tsa tyu'u ti' lcaa ngu' slo Pablo. Tsa bi' quiña'a tsa ñati ndyu'u ti' slo yu. Tyucui tsa ngulu'u yu jil'i ngu'; ngulu'u yu ñi'ya nu nclyo ycu' Ndyosi cña, ñi'ya ngua cha' nu nguscua jyo'o Moisés cuentya jil'i Ni, ñi'ya ngua cha' nu nguscua jyo'o cusu' nu ngua tu'ba jil'i Ni lo quityi lo'o nchcu' ngu' cha' jil'i Jesús.

24 Ntsu'u ngu' nu jlya ti' cha' nu nchcu' Pablo lo'o ngu' li', lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu ná jlya ti' cha' bi' tsiya' ti;

25 ná nchca ca stu'ba tyiquee ngu'. Li' ngua ti' ngu' tyaa ngu', pana xa' nchcu' Pablo lo'o ngu':

—Liñi tsa cha' nu nda Xtyi' ycu' Ndyosi lo'o jyo'o Isaías nu ngua tu'ba jil'i ycu' Ndyosi nu ngua sa'ni, cha' nu nchcu' bi' lo'o jyo'o cusu' jil'na. Ndi'ya ntsu'u cha' bi':

26 Tsa nu'u slo ngu' jua cha' chcu' nu'u lo'o ngu' cua ña'a ca cha' nu ta na' lo'o nu'u, nacuj ycu' Ndyosi.

Ndi'ya chcu' nu'u lo'o ngu':

Ná tyiquee' cuna ma' cha' jna', pana ná ca cuayá' ti' ma' ñi'ya ndyu'u cha' nu cua ndyuna ma;

ná tyiquee' ña'a ma' cha' jna', pana ná ta ma' cuentya ni cha' nu cua na'a ma.

27 Tacalya tsa cresiya jil'i ngu' tya'a ma, cha' ná nti' ngu' bi' taquiya' ngu' jil'i cha' nu nchcu' na' tsiya' ti.

Ná nduna tso'o ngu' bi', xqui'ya cha' ná ntaja'a ngu' ca cuayá' ti' ngu' cha' jna';

ná nti' ngu' bi' ta ngu' cuentya, cha' ná nchca jil'i ngu' ña'a tso'o ngu';

ná ntaja'a ngu' bi' culochu' ngu' jil'i cha' cuxi nu ntsu'u jil'i ngu'.

Bi' cha' ná nchca cui'ya na' cha' clyu ti' jil'i ngu' xqui'ya cha' cuxi bi'.

Jua'a nacuj ycu' Ndyosi jil'i ngu'.

28 Taca ca cuayá' ti' ma' juani cha' cua nguxana Ni nda Ni cha' jil'i ycu' Ni ndyaa ca su ndi'i ngu' xa' tsu'; tyaja'a Ni cuityi Ni qui'ya nu ntsu'u jil'i ngu' bi', nu lo'o xñi ngu' cha' jil'i Ni. Lo'o jua'a nga'aa cacá tye cha' bi' juani, chañi cha' cuna ngu' bi' cha' jil'i ycu' Ndyosi.

29 Lo'o ndye nchcu' Pablo, li' ndu'u ca ta'a ngu' judío ndyaa ngu'; pana lye tsa nguxlyú ngu' cha' hichu' tya'a ngu'.

³⁰ Tucua yija ndyanu Pablo ca Roma ne' sca ni'i ngüijña ti. Tso'o ntsu'u tyiquee yu ña'a yu ji'i lcaa ngu' nu ndya'a slo yu,

³¹ ná ntsji yu culu'u yu ji'i ngu' ñi'ya caca ycui' Ndyosi loo ne' cresiya ji'i ngu'. Lo'o jua'a ná ngua'a ngu' ji'i yu cha' ná ta yu lcaa cha' ji'i Jesucristo lo'o ngu'.

Quityi nu nguscua San Pablo ndyaa ca slo ñati ji'i Jesucristo nde quichi Roma

¹ Pablo laca na' nu nscua quityi re cha' caa nde quichi Roma ca su ndi'i ma, cu'ma nu ngusni ma cha' ji'i Jesucristo. Ndyu'ni na' cña ji'i ycu'i Ndyosi, cha' ycu'i Ni ngusubi Ni jna' cha' tsa'a na' chcu'i na' cha' tso'o ji'i Ni lo'o ñati.

² Nu lo'o tya lyiji caa Jesucristo nde chalyuu, tya li' cua nchcu'i liñi ycu'i Ndyosi ñi'ya nu caca cha' bi' tyempo nu lijya nde loo la. Cua nda Ni cha' bi' lo'o xi ñati nu ngua tu'ba ji'i ycu'i Ni, cha' nchcu'i Ni lo'o ñati nu ngua sa'ni la; nguscua ngu' cha' bi' lo' quityi li'.

³ Cha' tso'o ji'i Jesucristo nu Xu'na na, nu laca Sñi' ycu'i Ndyosi, bi' laca cha' nu nscua lo' quityi bi'. Ngula Jesús lo' yuu ñi'ya nu nclya cua ña'a ca sñi' ñati, cha' la cui' tya'a ñati ji'i jyo'o David laca Jesús;

⁴ lo'o jua'a laca Jesús nu sca ti Sñi' nu ntsu'u ji'i ycu'i Ndyosi. Ndi'ya caca cuayá' tso'o ti' na cha' bi': chacuayá' ji'i ycu'i Ndyosi Sti yu ndyu'ú Jesús chaca quiya' lo'o cua ngujui yu, tlyu tsa cha' ngua'ni Ni li'. Nu lo'o nda ycu'i Ndyosi Xtyi'i ycu'i Ni ji'i Jesús, nda Ni cha' lo'o na cha' Sñi' ycu'i ca Ni laca nu Jesús bi'.

⁵ Tso'o tsa ngua'ni ycu'i Ndyosi lo'o na' xqui'ya Jesucristo. Cua ngulo Ni cña jna' cha' tsa'a na' tyucui ña'a chalyuu mala su ndi'i ñati; chacuayá' ji'i ycu'i Ni tsa'a na' chcu'i na' cha' tso'o ji'i ycu'i Ndyosi lo'o ñati. Nti' Ni cha' caja ñati ji'i ycu'i Ni lcau ti se'i, ñati nu xñi cha' ji'i ycu'i Ni, ñati nu taquiya' ji'i cha' nu nchcu'i Ni.

⁶ Lo'o cu'ma ni, cua ngusubi Ni ji'i ma cha' caca ma ñati ji'i Jesucristo.

⁷ Nscua na' quityi re cha' caa nde quichi Roma ca su ndi'i ma. Nda na' xlyo ni'i ji'i ma cuentya ji'i ycu'i Ndyosi Sti na, cuentya ji'i Jesucristo nu Xu'na na, cha' ntsu'u tsa tyiquee ycu'i Ndyosi ña'a Ni ji'i ma. Cua ngusubi Ni ji'i ma cha' tyucui tyiquee ma taca caca ma ñati ji'i Ni. Ndi'ya nti' na', cha' ña'a ti' cu'ni ycu'i Ndyosi Sti na cha' tso'o lo'o ma, cha' cua'ni Ni cha' ti' ti' tyi'i tyiquee ma xqui'ya Jesucristo nu Xu'na na.

Nti' tsa Pablo tsa na'a xi ji'i ngu' bi'

⁸ Su nguxana ti quityi re, ndyu'ni tlyu na' ji'i ycu'i Ndyosi xqui'ya Jesucristo. Tso'o tsa nti' na' cha' cua ngusni lcaa tya'a ma cha' ji'i Jesús, ca lcaa quichi ndañi cha' jlya ti' ma cha' bi'.

⁹ Lo'o na' ni, cua ngujui cña jna' cha' chcu'i na' cha' tso'o ji'i Jesucristo Sñi' ycu'i Ndyosi lo'o xa' ñati; tyucui tyiquee na' ndyu'ni na' cña bi' cuentya ji'i Ni. Jlo ti' ycu'i Ndyosi cha' lu'ba ti ndyi'u ti' na' ji'i ma laja lo'o nchcu'i na' lo'o ycu'i Ni.

¹⁰ Lo'o jua'a lcaa tsa ndijña na' chacuayá' ji'i Ni cha' tsa'a na' slo cu'ma, cha' tyi' na' xi lo'o ma, cua ña'a ca hora nu nti' ycu'i Ni.

¹¹ Nti' tsa na' tyacua tya'a na' xi lo'o cu'ma, cha' cua nti' na' ta sca cui' lo'o ma; Xtyi'i ycu'i Ndyosi laca nu xtyucua 'na, cha' taca jlya la ti' ma ji'i Jesús. Li' tyatí la ti' tyiquee ma.

¹² Tso'o si caca cua'ni na cha' caca tyatí la ti' tyiquee tya'a na, cha' stu'ba ti xñi tso'o la na cha' ji'i Jesús li'.

¹³ Cu'ma tya'a ngusni na cha' ji'i Jesús, nti' na' cha' caca cuayá' ti' ma ñi'ya nu ntsu'u tyiquee na' ña'a na' ji'i cu'ma. Tyuu quiya' ngua ti' na' caa na' ca su ndi'i ma, pana hasta juani bilya caja ñi'ya caca nu caa na'. Ñi'ya nu ngua'ni na' ca xa' loyuu chalyuu, jua'a cua nti' na' cha' caca su ndi'i cu'ma; nti' na'

cha' taquiya' xa' la ñati cha' ji' Jesús, lo'o jua'a nti' na' cha' tya culu'u la na' cha' bi' ji' ma.

14 Cua ngulo Ni cña 'na cha' tsa'a chcu' lo'o ngu' xa' tsu', masi ndi' ngu' bi' quichi tonu, masi ndi' ngu' tyijyu' la ca ne' quixi'; ngulo Ni cña jna' cha' sca ti cha' chcu' na' lo'o ngu', masi lo'o ngu' nu nchca tsa ji', masi lo'o ngu' nu ná ndy'ya cuentya tsiya' ti.

15 Bi' cha' nti' na' tsa'a cha' chcu' na' cha' tso'o ji' ycu' Ndyosi lo'o cu'ma ngu' Roma, ñi'ya lo'o cua nda na' cha' bi' lo'o xa' ñati.

Tlyu tsa cha' tso'o nu ntsu'u ji' cha' nu nda Jesús cha' chcu' na lo'o ñati

16 Ná ntyuju'u ti' na' tsiya' ti cha' culu'u na' cha' tso'o nu ntsu'u ji' Jesús ji' ñati. Lijya cha' bi' lo'o lcaa chacuayá' ji' ycu' Ndyosi, cha' cua'ni lyaá Ni ji' lcaa ñati nu xñi cha' ji' ycu' Ni. Tya clyo nda Ni cha' tso'o bi' lo'o ngu' judío ti, li' lo'o nda Ni cha' tso'o bi' lo'o ngu' xa' tsu'.

17 Lo'o cuna na cha' tso'o ji' Jesús bi', li' caca cuayá' ti' na ñi'ya ndu'ni ycu' Ndyosi cha' ca tso'o cresiya ji' ñati cuxi; xqui'ya cha' nu jlya ti' na ji' cña nu ngua'ni Jesús, bi' cha' taca caca tso'o cresiya ji' ñati cuxi na, sca ti si xñi na cha' ji' ycu' Ni. Ndi'ya ndyu'u sca cha' nu nscua lo quityi cusu': "Nu lo'o jlya ti' na ji' ycu' Ni cha' taca cua'ni Ni cha' caca tso'o cresiya ji'na, li' caca sca chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'na".

Yabe' nu ndyanu hichu' ñati chalyuu

18 Lo'o cuna na cha' ji' Jesús bi', li' ca cuayá' ti' na cha' ñasi' tsa ycu' Ndyosi ca su ntucua Ni nde cua; xcube' tsa ycu' Ni ji' cua ña'a ca ñati cuxi. Na ñasi' Ni ji' ngu' bi', cha' cuxi tsa ndu'ni ngu'; cuxi tsa ngu' bi', lo'o jua'a ná nda ngu' chacuayá' cuna xa' ñati lcaa ña'a cha' liñi nu cua nda ycu' Ndyosi lo'o ñati chalyuu.

19 Nchca cuayá' ti' ngu' cuxi bi' lcaa lo cha' nu caca cuayá' ti' ñati nquicha', cha' ji' ycu' Ndyosi, cha' cua ngulu'u ycu' Ni cha' bi' ji' ngu'.

20 Ycu' Ndyosi ni, ná nchca ji'na ña'a na ji' Ni ca su ntucua Ni nde cua, ni ná taca ca cuayá' ti' na ñi'ya laca cha' ná tye chca cha' tlyu nu ndu'ni Ni. Pana tya lo'o nguxana chalyuu tya clyo, tya li' taca tyuloo na ji' ycu' Ni; tya li' ngujui ñi'ya caca cuayá' ti' na tilaca laca ycu' Ni, si clyana na ji' Ni. Taca tyuloo ñati ji' Ni lo'o ña'a ngu' ji' lcaa lo na nu ngüiñá Ni. Bi' cha' ná ntsu'u cha' clyu ti' ji' ycu' Ndyosi lo'o ñati cuxi bi'.

21 Masi nslo ngu' cuxi bi' tilaca laca ycu' Ni, ná ntaja'a ngu' bi' cua'ni tlyu ngu' ji' Ni; masi ycu' Ndyosi laca Ni, ná ndya ngu' bi' xlya'be ji' Ni. Xcu' cha' cuxi ti ntsu'u tyiquee ngu'. Ngüichí yaa cha' hique ngu' cha' ná ntaja'a ngu' xñi liñi cha' liñi bi'.

22 Nacu' ngu' cha' nchca tsa ji' ycu' ca ngu', pana lye tsa ndyu'ni tyucuaa ti' ngu' lo'o nchcu' ngu' jua'a; ple tsa ngu' xqui'ya cha' cuxi nu ndu'ni ngu'.

23 Ná nti' ngu' cua'ni tlyu ngu' ji' ycu' Ndyosi nu laca loo la, la cui' Ni laca nu ná tye chalyuu ji' tsiya' ti; ndiya la ti' ngu' cua'ni tlyu ngu' ji' lcu' ñati nu ndyiji ti. Lo'o jua'a ndu'ni tlyu ngu' ji' lcu' quiñi nu ndacu' nde cua, lo'o ji' lcu' na'ni nu ntucua quiya', lo'o ji' lcu' na'ni nu nsube' ne' ni' lo yuu; bi' laca cha' nu ndu'ni tlyu ngu' ji'.

24 Bi' cha' cua ngulaya' Ni ji' ngu' cuxi bi'; juani cua nda Ni tyempo ji' ngu' cha' caca suba' ngu', cha' cua'ni suba' ngu' lo'o tya'a ngu', sca lo cha' cuxi nu ntyuju'u tsa ti' na cha' chcu' na ji'.

25 Cua nguxtyanu ngu' bi' lcaa cha' liñi nu ngulu'u ycu' Ndyosi ji' ngu', ndiya la ti' ngu' cha' xñi ngu' lcu' ti lo cha' cuiñi; ndu'ni tlyu ngu' ji' jo'o cuiñi, ndaquiya' ngu' ji' lcu' scaa na nu cua ngüiñá ti ycu' Ndyosi, nga'aa si' ji'

ycui' Ni nu ngüiñá cha' bi' ndu'ni tlyu ngu'. La cui' ycui' Ndyosi nu ntsu'u tsa tyiquee na ña'a na ji'i, cha' xcui' tso'o ti ndu'ni Ni lo'o na laca Ni. Jua'a laca cha' tu'ni.

²⁶ Nguxtyanu Ni ji'i ngu' cuxi lacua, cha' cua'ni suba' ngu' lo'o tya'a ngu'; sca lo cha' cuxi nu ná nti' na chcui' na ji'i lo'o ñati, bi' laca cha' cuxi nu ndu'ni ngu' bi'. La cui' ti nu ngu' cuna'a nga'aa ndi'i lo'o ngu' qui'yu ñi'ya nu ndi'i cua ña'a ca ñati tso'o, xcui' lo'o tya'a cuna'a ti ndu'ni ngu' cha' suba';

²⁷ lo'o jua'a nu ngu' qui'yu nga'aa ndi'i lo'o ngu' cuna'a ñi'ya nu ndi'i ñati, ndacui tsa ti' ngu' ji'i xa' qui'yu, ndu'ni suba' ngu' lo'o tya'a qui'yu ngu'. Laja cuaña' ti ngu' nda ycui' Ndyosi cha' ti' ji'i ngu', cha' cuxi tsa cña nu ndyu'ni ngu' bi'.

²⁸ Jua'a laca ji'i ngu', cha' ná nti' ngu' tyuloo ngu' ji'i ycui' Ndyosi; bi' cha' nguxtyanu Ni ji'i ngu' cha' cua'ni ngu' cha' cuxi bi', nda Ni xi tyempo cua'ni ngu' ñi'ya nu nti' ti ngu' cua'ni ngu'.

²⁹ Ná tso'o tsiya' ti cña nu ndu'ni ngu' lo'o tya'a ñati ngu': xcui' cha' suba' ti ndu'ni ngu', cuxi tsa ndu'ni ngu'; ndacui tsa ti' ngu' ji'i scaa cha' tso'o nu ntsu'u ji'i tya'a ñati ngu', ti' tsa ti' ngu' ña'a ngu' ji'i tya'a ngu'; nti' ngu' cha' tso'o la caca ji'i ycui' ngu' que ji'i xa' la tya'a ngu', pana nxu'u tya'a ngu' bi' hasta ndujui ngu' ji'i tya'a ngu'; ndu'ni ngu' ngana ji'i tya'a ngu'; chiya'a tsa cha' ntsu'u tyiquee ngu' ña'a ngu' ji'i tya'a ñati ngu', hasta nclo que ngu' cuentyu ji'i tya'a ngu',

³⁰ hasta nchcui' ngu' cha' ti' ji'i tya'a ngu'; liye' ti' ngu' ña'a ngu' ji'i ycui' Ndyosi, cha' suba' nchcui' ngu'; tyixi ndu'ni ngu' lo'o tya'a ngu', ndu'ni tyucuaa tsa ti' ngu' lo'o tya'a ñati ngu'. Lo'o jua'a tya ncyana la ngu' cha' cuxi nu cua'ni ngu', ni ná ndaquiya' ngu' ji'i sti ngu', ji'i xtya'a ngu'.

³¹ Ni sca cha' ná ndube ti' ngu' bi' tsiya' ti; ná ndu'ni ngu' ni sca cña nu cua nacui' ngu' cha' cua'ni ngu'. Ná ntsu'u tyiquee ngu' ña'a ngu' ji'i tya'a ngu', ñi'ya ndu'ni ñati tso'o; la cui' ti ná ndu'ni tya'na ti' ngu' ji'i tya'a ngu'.

³² Nda ngu' bi' cuentya cha' nu cua nchcui' ycui' Ndyosi ji'i ngu', cha' ntsu'u cha' cajaa ngu' bi' xqui'ya cha' cuxi nu ndu'ni ngu'. Masi jlo ti' ngu' cha' bi', ná ndube ti' ngu' bi'; ña'a ti ndu'ni ngu' cha' cuxi bi' ji'i ngu'. Lo'o jua'a tso'o tsa ntsu'u tyiquee ngu' lo'o ña'a ngu' ji'i xa' ñati nu ndyu'ni la cui' tya'a cha' cuxi bi'.

2

Liñi tsa cua'ni cuayá' ycui' Ndyosi ji'i ñati chalyuu

¹ Lo'o cu'ma ni, nchcui' tsa ma' ji'i sca cha' cuxi nu ndyu'ni ñati; pana ná caja ñi'ya nu cua'ni clyu ti' Ni ji'i ycui' ma, nu lo'o nclyotu' ma qui'ya nu ntsu'u ji'i xa' ñati, lo'o jua'a ycui' ca ma ntsu'u qui'ya bi' ji'i ma. Ñi'ya ndu'ni cuayá' bese ji'i ñati cuxi, jua'a ndu'ni ma, nu lo'o nchcui' ma jua'a ji'i ñati; pana stu'ba ntsu'u qui'ya ji'i ma lo'o nu ñati cuxi bi'.

² Cua jlo ti' ma cha' liñi tsa ndu'ni ycui' Ndyosi lo'o nchcube' Ni ji'i ngu' nu ndu'ni lcaa lo cha' cuxi.

³ ¿Ni cha' laca nti' ma cha' ná caca ji'i cu'ma ñi'ya nu ndyaca ji'i nu ngu' cuxi bi'? Cha' cuiñi, ná clyaa ma' ji'i ycui' Ndyosi nu lo'o cua'ni cuayá' Ni ji'i lcaa ñati; na nsta ma' qui'ya ji'i ñati bi', masi ndu'ni ma' la cui' tya'a cha' cuxi nu ndu'ni ngu' bi'.

⁴ ¿Ni cha' laca ná ndube ti' ma' cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee ycui' Ndyosi ña'a Ni ji'na? Ntucúa Ni cña ji'na, ndalo tsa tyiquee Ni ji'na; tso'o tsa nti' ycui' Ndyosi ña'a Ni ji'na, cha' caja ñi'ya nu tya'achu' na ji'i cha' cuxi nu ndiya tsa ti' na ji'i.

⁵ Ná ntaja'a mā taquiya' mā jil'i cha' nu nchcui' ycui' Ndyosi lo'o mā, ná ntaja'a mā ca tyuju'u ti' mā tsiya' ti; bi' cha' ndyanu cha' xcube' Ni jil'i mā lo'o tyalaa tsa, nu lo'o ña'a ngu' cha' liñi tsa cua'ni cuayá' Ni jil'i ñati chalyuu.

⁶ Tsa bi' tya Ni jil'na tsa ña'a nu ngua'ni na lo'o nguti'i na chalyuu;

⁷ sca chalyuu tso'o nu ná nga'a cha' tye, bi' laca nu ta Ni jil'i ngu' tso'o, nu ná nchca taja ti' ndu'ni ngu' cña tso'o lo'o tya'a ngu'. Xcui' ndya'a cha' tyiquee ngu' bi' jil'i cha' tso'o nu ntsu'u ca slo ycui' Ndyosi, xcui' nti' ngu' cha' tyi'i tso'o ti ngu' cuentya jil'i Ni, xcui' ndube ti' ngu' jil'i chalyuu nu lijya nde loo la.

⁸ Pana nu ñati cuxi ni, nu xcui' cha' jil'i ycui' ca ngu' ntsu'u tyiquee ngu', tlyu tsa cha' ti'i ta Ni jil'i ngu' bi'; ñasi' tsa ycui' Ndyosi jil'i lcaa ngu' bi', cha' ná ntaja'a ngu' taquiya' ngu' tsiya' ti jil'i lcaa cha' liñi nu nclyu'u Ni jil'i ngu', cha' ndijña tsa ti' ngu' jil'i cua ña'a ca cha' cuxi nu ña'a ngu'.

⁹ Xcube' tsa Ni jil'i ngu' bi' li', tlyu tsa cha' ti'i caca jil'i lcaa ñati chalyuu, cua ña'a ca ñati nu ndu'ni xcui' cha' cuxi. Cly tyacua cha' ti'i bi' jil'i ngu' judío, li' la cui' jua'a tyacua jil'i ngu' xa' tsu', nu si'i ngu' judío laca ngu'.

¹⁰ Pana lcaa ñati nu ndu'ni cha' tso'o ni, ta ycui' Ndyosi cha' tso'o nu ntsu'u ca slo Ni jil'i ngu' bi'; cua'ni chí loo Ni jil'i ngu' bi' ca slo ycui' Ni li', cua'ni Ni cha' ti' tyi'i tyiquee ngu' li'. Cly tyacua cha' tso'o bi' jil'i ngu' judío, lo'o li' la cui' jua'a tyacua jil'i ngu' xa' tsu'.

¹¹ Si'i cua laca ti' ñati nu ndu'ni tyaca'a ycui' Ndyosi jil'i, sca ti cuayá' ndu'ni Ni lo'o cua ña'a ca ñati chalyuu.

¹² Ngu' xa' tsu' ni, masi bilya cuna ngu' lcaa cha' nu cua nda Moisés lo'o ngu' judío, pana tye cha' jil'i ngu' jua'a ti, si ntsu'u qui'ya jil'i ngu'. La cui' jua'a xcube' ycui' Ndyosi jil'i ngu' judío, nu cua ndyuna cha' liñi nu nda jyo'o Moisés lo'o ngu'; si ntsu'u qui'ya jil'i ngu', cua'ni cuayá' Ni jil'i ngu' cuentya jil'i cha' nu nchcui' Moisés bi' li'. Lo'o jua'a sca ti cuayá' cua'ni cuayá' Ni jil'i lcaa ñati nu ndu'ni cha' cuxi.

¹³ Ná caca tso'o cresiya jil'na cuentya jil'i ycui' Ndyosi lo'o ndyuna ti na cha' liñi nu nda Ni lo'o na; sca ti si taquiya' na jil'i cha' bi', si cua'ni na lcaa ña'a cña nu ngulo Ni jil'na, li' caca tso'o cresiya jil'na cuentya jil'i Ni.

¹⁴⁻¹⁵ Ntsu'u ngu' xa' tsu' ni, cua laca ndu'ni ngu' ñi'ya nu nscua lo quityi jil'i ycui' Ndyosi, masi bilya cuna ngu' cha' bi'. Jua'a jlo ti' na cha' nchca cuayá' ti' ngu' bi' ni cña laca nu nti' ycui' Ndyosi, xqui'ya cha' tyucui tyiquee ngu' ndu'ni ngu' tsa ña'a cha' nu nda ycui' Ndyosi lo'o ngu' judío sa'ni la, masi bilya ta Ni cha' lo'o ngu' xa' tsu' bi'; hique ti ngu' bi' nda'ya cha' tso'o nu ndu'ni ngu' lo'o tya'a ñati ngu'. Lo'o jua'a hora ti nda ngu' bi' cuentya cha' qui'ya laca lo'o ndyu'ni ngu' sca cha' cuxi, pana ná ntsu'u cha' culacua ti' ngu' lo'o ndu'ni ngu' sca cha' tso'o.

¹⁶ Jua'a caca lacua, nu lo'o tyu'u lubii lcaa cha' nu ntsu'u ne' cresiya jil'i ñati, tsa li' lo'o culo Ni cña jil'i Jesucristo cha' cua'ni cuayá' Ni jil'i lcaa ñati; la cui' tyempo bi' culotu Ni lcaa cha' nu ntsu'u cuana ti ne' cresiya jil'i ngu'. Jua'a laca cha' nu nchcui' na' lo'o ñati laja lo'o nclyu'u na' cha' tso'o jil'i ycui' Ndyosi jil'i ngu'.

Cña nu ngulo ycui' Ndyosi jil'i jyo'o Moisés cha' cua'ni ngu' judío

¹⁷ Pana nu cu'mā ni, nacui mā cha' ngu' judío laca mā, bi' cha' jly tsa ti' mā jil'i lcaa cha' nu nda ycui' Ndyosi lo'o jyo'o Moisés nu ngua sa'ni. Lye tsa ndu'ni tyucuaa ti' mā lo'o xa' ñati, cha' nacui mā cha' sca ti cu'mā laca mā ñati jil'i ycui' Ndyosi.

¹⁸ Na cua jlo ti' mā ñi'ya laca cña nu nti' ycui' Ndyosi cha' cua'ni mā, nti' mā; cua nguscua Moisés cha' bi' lo quityi cuentya jil'i mā, bi' cha' cua nda la mā xi cuentya ñi'ya laca sca cha' tso'o, ñi'ya laca sca cha' cuxi.

19 Lo'o jua'a nti' mā, cha' ycu'i' mā nchca j'i'i mā culu'u mā tyucuijī liñi j'i'i ñati nu ná jlo ti'; nti' mā cha' taca ta mā cha' lo'o ngu' nu ná ndyiji ñi'ya nu caca cuayá' ti' ngu' sca cha' liñi;

20 nti' mā cha' taca culu'u qui'i mā j'i'i ñati nu ná nduna tso'o, cha' ple ti ngu' xi; nti' mā cha' caca mā mstru j'i'i ñati nu bilya caca tsa'a tsiya' ti. Nti' mā cha' caca mā jua'a, xqui'ya cha' jlya tsa ti' mā cha' nu nguscua jyo'o Moisés bi'; laja cha' bi' nscua lcaa cha' nu caca jlo ti' na, lcaa cha' liñi nu ntsu'u nde chalyuu, nti' mā.

21 Na nclyu'u mā j'i'i tya'a ñati mā tu'ni, ¿ni cha' laca ná nchca culu'u mā j'i'i ycu'i' ca ti mā? Nacuī mā cha' ná tso'o cuaana ngu' na nu ntsu'u j'i'i xa' ñati. ¿Ha ná lo'o cu'mā tya ntucuaana mā ntsu'u quiya'?

22 Nacuī mā cha' ná tso'o tyu'u cha' j'i'i ngu' lo'o clyo'o xa' ñati. ¿Ni cha' laca cha' lo'o cu'mā ndu'ni mā cha' cuxi bi' lacua? Si ná ndiya ti' mā tsiya' ti lo'o ndu'ni tlyu xa' ñati j'i'i jo'ó nu si'i ycu'i' Ndyosi laca, ¿ni cha' laca ndya'a mā ntucuaana mā cha' tso'o nu ntsu'u ne' laa j'i'i ngu' bi'?

23 Nacuī mā cha' tso'o la tsiya' ti laca cha' nu nda jyo'o Moisés lo'o mā, pana ndyu'ni tsa mā cha' cuxi lo'o ycu'i' Ndyosi nu lo'o ná ndaquiya' mā j'i'i cha' bi'.

24 Na ndu'ni ti mā ñi'ya nu nacui quityi cusu', quityi j'i'i ycu'i' Ndyosi nu nchcui' ndi'ya: "Cuxi tsa nchcui' ngu' xa' tsu' j'i'i ycu'i' Ndyosi xqui'ya cu'mā". Jua'a cha' nscua lo quityi.

25 Jlya tsa ti' mā cha' nu nacui cha' si'yu mā quiji ngu' qui'yu sñi' mā lo'o tya cuañi' ngu', cha' culacua ngu'. Tso'o tsa si lo'o taquiya' mā lcaa cha' nu nda ycu'i' Ndyosi lo'o jyo'o Moisés; pana si ná taquiya' mā lcaa cha' bi', cua laca mā ñi'ya si ná nsi'yu quiji mā tsiya' ti li'.

26 Lo'o jua'a nu ngu' xa' tsu' nu ná nsi'yu quiji ngu' ni, si taquiya' ngu' bi' cha' nu nda Moisés lo'o na, li' stu'ba ti tucua ycu'i' Ndyosi cha' j'i'i ngu' bi', ñi'ya ntucua Ni cha' j'i'i ngu' judío tya'a na nu cua nsi'yu quiji ngu'.

27 Chañi cha' ná ngua'a cuayá' lo quiji ngu' bi' jua'a; ná ntsu'u cha' bi' j'i'i ngu', cha' ngu' xa' tsu' laca ngu'. Pana si ndu'ni ngu' bi' lcaa cña nu nti' Ni cha' cua'ni ngu', ta ngu' cha' tyuju'u ti' j'i'i cu'mā ngu' judío, cha' ná ndaquiya' mā j'i'i cha' bi', masi cua ndyuna mā cha' liñi j'i'i ycu'i' Ndyosi, masi cua ngua'a cuayá' lo quiji mā.

28 Si'i na tyucui tyiquee ngu' judío laca na lo'o tacati tsa ndyu'ni na j'i'i ycu'i' Ni cha' ña'a ti ngu' j'i'na. Ná caca cña jua'a, masi ngua'a cuayá' lo quiji na;

29 si'i jua'a laca na ngu' judío. Tyucui tyiquee ngu' judío laca na lo'o xñi tso'o na cha' j'i'i ycu'i' Ndyosi; liñi la tyu'u cha' j'i'na lo'o Ni si chca'a cuayá' j'i'i ycu'i' Ndyosi ca ne' cresiya j'i'na. Li' taca culo Ni cña j'i'na lo'o Xtyi'i ycu'i' Ni, si'i lo'o sca cha' nu nscua lo quityi ti. Lo'o li' tso'o tsa cua'ni ycu'i' Ndyosi lo'o na, nga'aa si'i ñati chalyuu ti nu chcui' tso'o j'i'na li'.

3

1 Tso'o ti xi na cha' laca na ngu' judío lacua, tso'o xi cha' nsi'yu quiji na, cha' jua'a ngulacua na.

2 Ndi'ya laca sca cha' tso'o nu ntsu'u j'i'na cha' laca na ngu' judío: Sca ti lo'o ngu' judío tya'a na cua nda ycu'i' Ndyosi cha' j'i'i Ni tya clyo.

3 Masi ntsu'u xi ngu' judío nu nga'aa jlya ti' j'i'i ycu'i' Ndyosi, ná culaya' Ni j'i'i cua ña'a ca ngu' judío xqui'ya nu xti ti ñati bi'.

4 Ná nti' Ni cua'ni Ni jua'a. Xcui' cha' liñi ndu'ni ycu'i' Ndyosi lo'o ñati j'i'i Ni, masi cha' cuiñi laca nu ndu'ni lcua ti lo ñati chalyuu. Cua nscua sca cha' j'i'i ycu'i' Ndyosi lo quityi nu nchcui' ndi'ya:

Lo'o chcuí' nu'u'y, li' caca cuayá' ti' ngu' cha' liñi tsa ndu'ni nu'u'y;
lo'o caca cuayá' jinu'u'y slo ñati, taca cua'ni lyaá nu'u' jil'i ycuí' ca li'.

5 Cha' nu na ni, ntsu'u tsa cha' cuxi nu ndyu'ni na; lo'o nu cha' cuxi bi' ni, ndu'ni cha' taca ca cuayá' la ti' na cha' liñi tsa laca ycuí' Ndyosi. ¿Ñi'ya ta ñacuj na li'? ¿Ha ná liñi ndu'ni Ni lo'o na? ¿Ha ná tso'o si xcube' Ni ji'na lo'o ndyu'ni na cha' cuxi? Ntsu'u ñati nu nchcuí' jua'a.

6 Pana liñi tsa ndu'ni Ni. Ná caca xcube' Ni ji'i ñati chalyuu xqui'ya qui'ya nu ntsu'u jil'i ngu', si ná liñi ndu'ni cuayá' Ni jil'i lcaa ñati.

7 Ná tyiquee' ñacuj ngu' cha' na cuiñi na'. Tso'o, cha' cuiñi nda na' lacua. Pana xqui'ya na', bi' cha' nchca cuayá' la ti' xa' ñati cha' liñi nu nda ycuí' Ndyosi lo'o na; jua'a ndyu'ni tlyu la ngu' jil'i Ni xqui'ya na'. Ná ntsu'u cha' sta Ni qui'ya 'na lacua.

8 La cui' ti ná tso'o laca cha' cua'ni la na cha' cuxi cha' caca tso'o la cha' ji'na nde loo la; pana ntsu'u ngu' nu ñilo'o jil'i tya'a ngu' lo'o nchcuí' ngu' cha' jua'a laca cha' cuxi nu nchcuí' ya. Liñi tsa cua'ni ycuí' Ndyosi lo'o xcube' Ni jil'i ngu' nu nchcuí' cha' cuiñi ji'na jua'a.

Lcaa ñati ntsu'u qui'ya jil'i ngu' cuentya jil'i ycuí' Ndyosi

9 Ndi'ya ñacuj na lacua: Ná caca chcuí' na cha' tso'o la na cha' laca na ngu' judío, cha' si'i cha' bi' tsiya' ti; cua ngua cuayá' ca ti' na cha' stu'ba ti ntsu'u cha' cuxi jil'i ngu' judío lo'o jil'i ngu' xa' tsu', cha' ntsu'u tsa cha' cuxi nu laca loo jil'i lcaa ñati chalyuu.

10 La cui' cha' nscua lo quityi jil'i ycuí' Ndyosi nu nchcuí' ndi'ya:
Ni tsaca ngu' ná ntsu'u nu xcui' cha' tso'o ndu'ni;

11 ná ntsu'u ñati nu nchca cuayá' ti' cha' jil'i ycuí' Ndyosi,
ná tucui nclayana jil'i ycuí' Ni.

12 Cua ndyu'utsu' lcaa ngu' jil'i tyucuj liñi, stu'ba ti ngua cuxi cresiya jil'i lcaa ngu';

ná ntsu'u ni sca ñati nu xcui' cha' tso'o ndu'ni.

13 Ñi'ya nti' xtyi'i tyucu nu ntsu'u to' cuaá nu tya lyiji tyacu' lo, jua'a laca ngu' bi',

cha' xcui' cha' cuxi ndyu'u tu'ba ngu'.

Lye tsa ñilo'o ngu' jil'i tya'a ngu' laja lo'o nchcuí' ti ngu'.

Ñi'ya laca hitya tyaala nu ntsu'u tu'ba cuaña, jua'a laca ngu',

cha' tyaala tsa nchcuí' ngu'.

14 Ná nxutacui ngu' cha' nda ngu' qui'ya jil'i tya'a ngu';

15 cujuui clya ngu' bi' jil'i tya'a ngu', nti' ngu'.

16 Xcuí' na cua ndu'ni ñu'u ngu' jil'i tya'a ngu', ndu'ni ngu' cha' ca xñi'i ti' xa' ñati macala su ndya'a ngu' bi'.

17 Ná nslo ngu' jil'i tyucuj liñi nu cua'ni cha' ti ti tyi'i tyiquee ngu'.

18 Pana ná ntsij ngu' tsiya' ti ña'a ngu' jil'i ycuí' Ndyosi, nacuj ngu'.

Jua'a cha' nscua lo quityi bi'.

19 Cua jlo ti na cha' cua nscua lcaa cha' cusu' bi', cha' cube ti' ngu' judío nu ntsu'u cha' jil'i lo'o cha' bi'; jua'a nguscua jyo'o cusu', cha' cua nti' ycuí' Ndyosi cha' caca cuayá' ti' lcaa ñati tyucui ña'a chalyuu cha' ná caja ñi'ya nu cua'ni lyaá ngu' jil'i ycuí' ca ngu' lo'o Ni, cha' nga'a cha' cua'ni cuayá' Ni jil'i ngu'.

20 Masi cua'ni na lcaa ca cha' nu nguscua ngu' lo quityi cusu' bi', ná caca ca tso'o tyiquee na cuentya jil'i ycuí' Ndyosi lo'o ndyu'ni ti na jua'a; tsa bi' ti cña ndu'ni quityi bi', cha' caca cuayá' ti' na cha' ntsu'u tsa qui'ya ji'na cuentya jil'i ycuí' Ndyosi.

Cua'ni lyaá ycuí' Ndyosi jí'í ñatí lo'o xñi ngu' cha' jí'í Jesucristo

²¹ Lo'o juani cua ngutu'u tucua sca cha' cucui nde chalyuu, ná stu'ba tsiya' ti cha' bí' lo'o cha' cusu' bí'. Lo'o nclyu'u ycuí' Ndyosi cha' bí' jí'na, lí' caca cuayá' tí' na ñi'ya caca ca tso'o cresiya jí'na cuentya jí'í ycuí' Ní. Cua nscua xi cha' nu nchcui' jí'í cha' bí' lo' quityi cusu' bí', masi lo' quityi nu nguscua jyo'o cusu' nu ngua tu'ba jí'í ycuí' Ndyosi nchcui' Ní lo'o ñatí sa'ni.

²² Nchcui' quityi cha' cua'ni ycuí' Ndyosi cha' caca tso'o cresiya jí'na cuentya jí'í ycuí' Ní, si xñi na cha' jí'í Jesucristo. Stu'ba ti cua'ni Ní lo'o ca ta'a na nu laca na ngu' judío; jua'a lo'o lcaa ñatí nu cua ngusñi cha' jí'í ycuí' Ndyosi ca chaca tsu' chalyuu, stu'ba ti cua'ni Ní lo'o lcaa ñatí.

²³ Lcaa na ntsu'u qui'ya jí'na cuentya jí'í ycuí' Ndyosi, cha' ná ngua'ni na tsiya' ti cña nu nti' Ní cha' cua'ni na.

²⁴ Pana cua'ni Ní cha' caca tso'o cresiya jí'na, cha' tso'o ti ntsu'u tyiquee Ní ña'a Ní jí'na; sca cha' tso'o nu ngua'ni ti Ní cuentya jí'na laca, cha' tlyu tsa cña nu ngua'ni ycuí' Jesucristo cha' catí qui'ya nu ntsu'u jí'na, nu lo'o ngujui yu lo' crusi cha' cua'ni lyaá yu jí'na.

²⁵ Nda ycuí' Ndyosi jí'í Jesús ñaa chalyuu cha' tyaja'a yu cajaa yu; masi ycuí' yu chcube' yu cña loo lcaa ñatí chalyuu, cha' qui'ya ycuí' yu yabe' nu ntsu'u jí'na. Caca cha' bí' jí'na si tyaja'a na xñi na cha' jí'í Jesús. Lo'o jua'a nti' Ní culu'u Ní jí'na cha' xcui' cha' líñi ndu'ni Ní lo'o na, masi ná ngua'ni cuentya Ní jí'í qui'ya nu ntsu'u jí'í jyo'o cusu' jí'na; pana ndalo tsa tyiquee Ní jí'í ngu' bí' lí'.

²⁶ Nu juani ngulu'u Ní jí'na cha' líñi tsa ndu'ni ycuí' Ní; jua'a taca jí'í Ní cua'ni lubii cresiya jí'í scaa na, si tyaja'a na xñi na cha' jí'í Jesús.

²⁷ Cha' cuiñi nchcui' na si ñacui' na cha' nchca tsa jí'í ycuí' ca na ñatí chalyuu, cua'ni na cha' caca tso'o cresiya jí'na cuentya jí'í ycuí' Ndyosi. Ná taca. Lye tsa ndyu'ni tyucuaa tí' na lo'o Ní si jua'a nti' na. ¿Ñi'ya jua'a? Ná nchca jí'na cua'ni na cha' caca tso'o cresiya jí'na cuentya jí'í ycuí' Ndyosi lo'o taquiya' ti na lcaa cha' cusu', sca ti nu lo'o xñi na cha' jí'í Jesús caca tso'o cresiya jí'na. Pana nga'aa tso'o chcui' na cha' tyixi lí', cha' sí'í ycuí' na laca nu ndu'ni cha' ca tso'o cresiya jí'í ycuí' ca na.

²⁸ Bí' cha' ni na' jí'í mā cha' ntsu'u sca ti ña'a, ñi'ya nu caca ca tso'o cresiya jí'na cuentya jí'í ycuí' Ndyosi; ntsu'u cha' xñi na cha' jí'í Jesús, masi ná nchca jí'na cua'ni na lcaa lo' cha' cusu' nu nguscua ngu' sa'ni.

²⁹ Si'í sca ti jí'í ngu' judío ti laca ycuí' Ndyosi loo, lo'o jí'í ngu' xa' tsu' laca Ní loo.

³⁰ Chañi tsa laca cha' bí', cha' sca ti ycuí' Ndyosi laca loo tyucui ña'a chalyuu; ná ntsu'u chaca nu laca loo la. Cua'ni Ní cha' caca tso'o cresiya jí'í ngu' judío lo'o xñi ngu' cha' jí'í Ní; la cui' jua'a cua'ni Ní cha' caca tso'o cresiya jí'í ngu' xa' tsu', nu lo'o xñi ngu' bí' cha' jí'í Ní.

³¹ Tso'o lacua. Na jlyu ti tí' na jí'í cña nu ngua'ni Jesús, tsa bí' ti cha' cua'ni na cha' clyaa na jí'í lcaa qui'ya nu ntsu'u jí'na. ¿Ha nga'aa ntsu'u cha' taquiya' na lcaa cha' nu nguscua jyo'o cusu' cha' cua'ni na lacua? Sí'í cha' bí', masi tso'o la taquiya' na cha' cusu' bí' juani, nu lo'o ngusñi na cha' jí'í Jesús.

4

Ñi'ya ngua jí'í Abraham

¹ Juani ta na' sca cha' lo'o mā ñi'ya ngua jí'í Abraham, nu jyo'o cusu' jí'na nu ngua tya sa'ni.

² Ycui' ca Abraham ni, ná ngua cua'ni yu cha' ca tso'o cresiya ji'i ycui' ca yu cuentya ji'i ycui' Ndyosi, ni ná ngua ji'i yu xacui yu cha' ji'i ycui' Ndyosi cha' ngua ji'i ycui' yu.

³ Nde laca cha' nu nscua lo quityi ji'i ycui' Ndyosi: “Ngusñi Abraham cha' nu nda ycui' Ndyosi lo'o yu; bi' cha' ngüñi cha' ji'i Ni lo'o yu cha' caca tso'o cresiya ji'i yu, xqui'ya cha' jlya ti ti' yu ji'i Ni”. Jua'a nscua lo quityi bi'.

⁴ Lo'o ndya'a na ne' xña ji'i ñati ni, nda ngu' xcaya' na li'; si'i na nda laja ti ngu' cñi ji'na, cñi nu ndacui ngu' ji'na laca, cha' ngua'ni na cña.

⁵ Pana nu lo'o jlya ti ti' na ji'i Jesús cha' ngulotsu' yu yabe' nu ntsu'u ji'na, li' taca xquiñi Ni cha' ji'i Ni lo'o na cha' caca tso'o cresiya ji'na, masi ná sca na ndacui Ni ji'na.

⁶ Tya sa'ni la nacui jyo'o David cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee ñati nu cua laca ngua'ni lubii ycui' Ndyosi cresiya ji'i. Cua nacui Ni cha' lubii cresiya ji'i ngu', masi ná sca cña ngua'ni ngu' cuentya ji'i Ni cha' caca lubii ycui' ngu'.

⁷ Li' nacui David ndi'ya:

Tso'o ntsu'u tyiquee na lo'o cua'ni clyu ti' Ni ji'na ji'i qui'ya nu ntsu'u ji'na, lo'o culotsu' Ni yabe' nu ntsu'u ji'na, nacui.

⁸ Tso'o ntsu'u tyiquee na si nga'aa cua'ni Ni cuentya ji'i lcaa cha' cuxi nu cua ngua'ni na.

⁹ Si'i xcui' ngu' judío ti nu tso'o ntsu'u tyiquee ngu' jua'a, taca ñacui na cha' lo'o ngu' xa' tsu' caca tso'o tyiquee ngu' jua'a. Cua nchcui' ca ti na cha' ngusñi Abraham cha' nu nda ycui' Ndyosi lo'o yu, bi' cha' cua nacui Ni ji'i yu cha' ca tso'o cresiya ji'i yu cuentya ji'i ycui' Ndyosi, xqui'ya cha' jlya ti ti' yu ji'i Ni.

¹⁰ ¿Ni jacua' ngua cha' bi'? ¿Ha cua laca cha' cua nsi'yu lo quiji yu ñi'ya nu ndu'ni ngu' judío cha' clyacua ngu'? Si'i. Tya lyiji xi'yu ngu' quiji yu tyempo bi'.

¹¹ ca tiya' la, li' ngulacua yu jua'a. Sca cuayá' ti ngua bi', cha' caca cuayá' ti' ngu' cha' ngua tso'o cresiya ji'i yu cuentya ji'i ycui' Ndyosi, nu lo'o jlya ti ti' yu ji'i Ni. Yala la ngua cha' ngusñi yu cha' ji'i ycui' Ndyosi, tiya' la ngulacua yu. Bi' cha' lcaa ma nu ntsu'u ma xa' tsu' nu ngusñi ma cha' ji'i Jesús, laca ma ñi'ya laca si Abraham laca jyo'o cusu' ji'i ma nu yaa chalyuu tya clyo la. Lo'o xñi cua ña'a ca na cha' ji'i Jesús, li' quiñi cha' ji'i ycui' Ndyosi lo'o na cha' caca lubii cresiya ji'na.

¹² La cui' jua'a laca tyiquee ngu' judío tya'a na nu stu'ba ti ngusñi cha' ji'i Jesucristo lo'o na. Chañi cha' Abraham ngua jyo'o cusu' ji'i ngu'; pana tso'o la cha' jlya ti ti' ngu' ji'i ycui' Ndyosi, ñi'ya jlya ti' nu jyo'o Abraham bi', masi tya lyiji clyacua yu.

Ngüñi cha' ji'i Ni lo'o ñati xqui'ya cha' jlya ti' ngu' ji'i cña nu ngua'ni Jesús

¹³ Lo'o jua'a ngua cha' ngüñi cha' ji'i ycui' Ndyosi lo'o jyo'o Abraham, lo'o ñati ji'i Abraham nu ñaa chalyuu ca tiya' la; nacui Ni cha' tyucui ña'a chalyuu caca ji'i ngu' bi' ca tiya' la. Pana bilya ta Ni cha' lo'o jyo'o Moisés nu ngua li', cha' bilya cala nu Moisés bi'; bi' cha' ná ndaquiya' jyo'o Abraham ji'i cña nu ngulo Moisés, cha' tya lyiji caja cha' bi' ji'i ngu'. Ngua tso'o cresiya ji'i ngu' bi' cuentya ji'i ycui' Ndyosi xqui'ya cha' jlya ti' ngu' ji'i cha' nu nchcui' Ni, bi' cha' ngüñi cha' ji'i Ni lo'o ngu'.

¹⁴ Ná nti' ycui' Ndyosi cha' tsa lo cua ti ngu' caja chalyuu cucui ji'i ngu', ngu' nu taquia' ji'i lcaa cha' nu nda jyo'o cusu' lo'o ngu'; tya nti' Ni cha' xñi cua ña'a ca ñati cha' ji'i Jesús, cha' jua'a ti taca quiñi cha' ji'i ycui' Ndyosi lo'o ngu' li'.

15 Xcui' na xcube' ti Ni ji'na, nu lo'o caca cuayá' ji'na slo ycui' Ndyosi cuentya ji' cha' cusu' bi'; pana ná caja ñi'ya nu sta Ni qui'ya ji'na si ná nscua sca cha' nu ndaca'a ji'na jua'a.

16 Ngüiñi cha' ji' Ni lo'o jyo'o Abraham lo'o ngusñi ti yu cha' ji' Ni, cha' caca cuayá' ti' lcaa na cha' xcui' cha' tso'o ntsu'u tyiquee Ni; bi' cha' nda Ni cha' bi' lo'o na. Ndyanu cha' bi' ji' lcaa ñati ji' Abraham nu cala chalyuu ca nde loo la. Ni si'i tsa lo cua ti ñati nu taquiya' ji' cha' cusu' ti laca nu tyanu cha' tso'o bi' ji', la cui' jua'a tyanu cha' bi' ji' lcaa ñati tya'a na nu xñi na cha' ji' ycui' Ndyosi ñi'ya ngusñi ycui' Abraham cha' ji' Ni; jua'a nti' na lo'o nacui' na cha' sti lcaa na ngua jyo'o Abraham bi' cuentya ji' ycui' Ndyosi.

17 Ndi'ya nchcui' cha' nu nda Ni lo'o Abraham, nu nscua lo quityi: “Cua nda na' chacuayá' cha' caca nu'u sti tyuu lo tya'a ñati nu catu chalyuu nde loo la”, nacui' Ni ji' Abraham. Cua ngüiñi cha' ji' ycui' Ndyosi lo'o jyo'o Abraham sa'ni, cha' ngusñi yu cha' nu cua nchcui' ycui' Ndyosi lo'o yu, la cui' Ni nu ndyu'ni cha' tyu'ú jyo'o chaca quiya'. Lo'o jua'a ngulo Ni cña cha' tyu'u tucua lcaa cha' nde loo la, cha' nu cua nacui' Ni ji' yu lo'o nchcui' Ni ñi'ya si cua laca ndi' cha' bi' ji' yu nu ngua li'.

18 Masi ngua ti' jyo'o Abraham cha' ná caja sñi', ná ndube ti' yu; jlya ti' yu ji' ycui' Ndyosi, ntajaty yu ni jacua' caja sñi' yu. Bi' cha' ngua jyo'o Abraham sti tyuu tya'a ñati nu ndyatu lo yuu ca nde loo la, ñi'ya nu cua nchcui' Ni lo'o yu: “Quiña'a tsa ñati tyu'u jinu'u tyempo nde loo la”, nacui' Ni ji' yu.

19 Ná ngujlyaa ti' Abraham cha' bi'; ña'a ti jlya ti' yu cha' nu cua nda ycui' Ndyosi lo'o yu, masi ndube ti' yu cha' ngusu' tsa yu, cha' cua tyalaa ti sca siyento yija ntsu'u yu. Jlo ti' yu cha' cua ngulala ti cajaa tyucuaa ngu', lo'o ycui', lo'o ma' Sara clyo'o yu; nga'aa ntsu'u tyempo cha' caja sñi' Sara, ngua ti' yu.

20 Pana ná nguta'achu' yu, ná ngujlyaa ti' yu cha' nu cua nchcui' Ni lo'o yu; jlya tso'o ti' yu cha' bi'. Ngua'ni tlyu yu ji' ycui' Ndyosi,

21 cha' jlo ti' yu cha' taca ji' Ni cua'ni lyiji Ni ji' cha' nu ngüiñi ji' Ni lo'o yu.

22 Bi' cha' nda Ni chacuayá' cha' caca tso'o cresiya ji' yu, xqui'ya cha' jlya tsa ti' yu ji' Ni.

23 Jua'a nscua lcaa cha' bi' lo quityi nu nchcui' cha' ngüiñi cha' ji' Ni lo'o nu Abraham bi', cha' ngua tso'o cresiya ji' yu lo'o ngusñi ti yu cha' ji' ycui' Ni. Si'i cuentya ji' jyo'o Abraham ti nscua cha' bi',

24 masi lo'o cuentya ji'na nscua cha' caca jua'a; lo'o ji'na cua nchcui' ycui' Ndyosi cha' caca tso'o cresiya ji'na cuentya ji' ycui' Ni si xñi na cha' ji' Ni, la cui' Ni nu ngua'ni cha' ndyu'ú Jesús nu Xu'na na chaca quiya' lo'o ngujuii yu.

25 Nda Ni chacuayá' cujuui ngu' ji' Jesús, cha' cuityi qui'ya nu ntsu'u ji'na; lo'o li' ndyu'ú Jesús chaca quiya', cha' caca tso'o cresiya ji'na cuentya ji' ycui' Ndyosi.

5

Ñi'ya caca lo'o caca stu'ba cha' ji' ngu' lo'o ycui' Ndyosi

1 Jua'a laca lacua; xqui'ya cha' ngusñi ti na cha' ji' Jesús, bi' cha' cua ngua tso'o cresiya ji'na cuentya ji' ycui' Ndyosi. Lo'o li' ti' ndi' tyiquee na, stu'ba ti ntsu'u cha' ji'na lo'o ycui' Ndyosi xqui'ya Jesucristo nu Xu'na na.

2 Tso'o tsa ndyu'ni ycui' Ndyosi lo'o na chacuayá' ji' Cristo, nu lo'o ngusñi na cha' ji' Ni Cristo bi'. Ngua'ni Ni cha' ntsu'u cha' ji'na lo'o ycui' Ni, bi' cha' nga'aa ntsu'u cha' tya'achu' na ji' Ni; tso'o tsa ntsu'u tyiquee na, cha' jlo ti' na cha' ca tiya' la caja sca se' nu tso'o tsa su tyi' na ca su ntucua ycui' Ndyosi, cha' jua'a tso'o ti ndu'ni Ni lo'o na.

³ Masi juani tso'o ntsu'u tyiquee na laja lo'o ndi'i na chalyuu; masi lya' tsa ti' ngu' ji'na, jlo ti' na cha' taca talo na lo'o nchcube' na jua'a.

⁴ Lo'o ngualoo cha' ti'i bi', cua jlo ti' na cha' cua ngua'ni cuayá' ti Ni ji'na. Lo'o li' si ña'a ti tya tso'o cresiya ji'na cuentya ji'i ycu'i Ndyosi, li' cua ndu ti' na cha' caca tso'o ji'na nde loo la.

⁵ Lo'o jua'a si'i sca cha' nu nda ti ti' na laca cha' bi', sca cha' chañi laca bi'; cua'ni Ni ji'i. Cua ngua'ni Ni cha' ca tii cresiya ji'na, cha' ntsu'u tsa tyiquee ycu'i Ndyosi ña'a Ni ji'na; ngua'ni Ni jua'a nu lo'o nda Ni Xtyi'i ycu'i Ni ji'na.

⁶ Jlo ti' na cha' ná caca cua'ni lyaá na ji'i ycu'i ca ti na ji'i qui'ya nu ntsu'u ji'na; pana lo'o ndyalaa la cui' hora nu ngusta ycu'i Ndyosi, li' ngujuui Jesús xqui'ya na, ñati cuxi na.

⁷ Tlyu tsa cha' cua'ni na si tyaja'a na cajaa na cha' caja ñi'ya nu cua'ni lyaá na ji'i chaca ñati; masi sca ñati nu xcu'i cha' tso'o ndu'ni, ná nti' na cajaa na cuentya ji'i yu. Sca ti si sca ñati nu tso'o tsa ndu'ni laca bi', tso'o tsa nchcui' lo'o tya'a, ná tyiquee' tyaja'a sca ngu' cajaa cuentya ji'i ñati bi', si caca cua'ni lyaá ngu' ji'i nu ñati bi' li'.

⁸ Pana jua'a ngua'ni ycu'i Ndyosi lo'o na, cha' culu'u Ni ji'na cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na; nda Ni ji'i Cristo cha' cajaa cuentya ji'na, masi tya ntsu'u tsa qui'ya ji'na.

⁹ Tso'o lacua. Cua laca ngua tso'o cresiya ji'na cuentya ji'i ycu'i Ndyosi, xqui'ya cha' ndyalú tañi ycu'i Cristo lo'o ngujuui yu lo crusi. La cui' jua'a cua lijya nclyaá na juani; xqui'ya Cristo nga'aa xcube' Ni ji'na lo'o tye chalyuu.

¹⁰ Tya'a cusuu ycu'i Ndyosi ngua na; pana juani ngua stu'ba cha' ji'na lo'o Ni, nu lo'o ngujuui Sñi' ycu'i Ni lo crusi. Bi' cha' juani ngua ti' cha' ji'na lo'o ycu'i Ndyosi, lo'o jua'a cua'ni lyaá Ni ji'na xqui'ya cha' cua ndyu'ú nu Jesús bi' chaca qui'ya'.

¹¹ Ni si'i tsa lo cua ti cha', masi lo'o cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i ycu'i Ndyosi xqui'ya Jesucristo nu Xu'na na, cha' bi' laca nu ngua'ni cha' caca ca stu'ba cha' ji'na lo'o Ni.

Xqui'ya sca ti ñati ngua cuxi chalyuu

¹² Cua ngua cha', xqui'ya cha' cuxi nu ngua'ni sca ti jyo'o cusu' nu naa Adán, bi' cha' nguxana cha' ntsu'u qui'ya ji'i ñati chalyuu; bi' cha' ntsu'u cha' ndyijii ñati. Lo'o jua'a tiya' la ntsu'u cha' cajaa lcaa na, cha' ntsu'u qui'ya ji'i lcaa na.

¹³ Jua'a ntsu'u qui'ya ji'i ñati chalyuu nu ngua tya clyo, masi bilya culo ycu'i Ndyosi cña cha' ná cua'ni ngu' cha' cuxi tyempo bi'. Tsa bi' ti cha', ná nacuj' ngu' cha' qui'ya ngua, cha' ná jlo ti' ngu' cha' ná ndiya ti' Ni cña cuxi nu ndyu'ni ngu'.

¹⁴ Tya lo'o ngutu'ú nu Adán bi' chalyuu, hasta ca lo'o nda ycu'i Ndyosi cha' lo'o jyo'o Moisés, xcu'i ngujuui ñati xqui'ya cha' ntsu'u tsa qui'ya ji'i ngu', masi ná stu'ba cha' cuxi nu ngua'ni ngu' bi' ñi'ya nu ngua'ni jyo'o Adán tya clyo, nu lo'o ná ndaquiya' yu sca cña nu ngulo ycu'i Ndyosi ji'i yu. Sca lo ti cña ngua'ni jyo'o Adán, sca ti cha' cuxi ngua'ni yu; pana nu Jesucristo nu ñaa chalyuu tiya' la ni, chaca lo cña ngua'ni yu, cña tso'o ngua'ni.

¹⁵ Nu jyo'o Adán ni, ngxutyano yu yabe' hichu' na xqui'ya cha' cuxi nu ngua'ni ycu'i ca yu; xqui'ya sca ti nu qui'yu bi' ngua cuxi chalyuu tya li', bi' cha' quiña'a tsa ñati ndyijii. Pana juani ni, xqui'ya sca ti ñati nu naa Jesucristo, chaca lo cha' nda ycu'i Ndyosi lo'o na, sca cha' tso'o tsa laca bi'; tlyu tsa cha' tso'o nu ngua'ni ycu'i Ndyosi cuentya ji'na li'. Nacuj' Ni cha' laja ti taca cua'ni lyaá Ni ji'na ji'i lcaa cha' cuxi nu ntsu'u ji'na. Lo'o jua'a quiña'a tsa ñati laca nu ndyu'ni Ni cha' ndyaca lubii cresiya ji'i ngu'.

¹⁶ Ná stu'ba ndyu'u cha' ji'i cña nu ngua'ni jyo'o Adán lo'o cña nu ndyu'ni ycu'i Ndyosi. Nu Adán bi' ni, sca ti cha' cuxi ngua'ni yu su clyo, lo'o li' ndyanu yabe' hichu' yu; lo'o jua'a ndyanu yabe' hichu' lcaa na lo'o tya'a na juani xqui'ya cha' cuxi bi'. Lo'o juani quiña'a tsa cha' cuxi ndu'ni na lacua. Pana Jesús ni, sca cña laja ti ngua'ni cuentya ji'na nu lo'o ngua'ni lyaá ji'na ji'i nu cuxi; ngua'ni Ni cha' caca tso'o cresiya ji'na cuentya ji'i ycu'i Ndyosi li'.

¹⁷ Ntsu'u cha' cajaa na xqui'ya qui'ya nu ntsu'u ji'i nu sca ti Adán bi', masi sca ti cha' cuxi ngua'ni yu; pana tlyu la cña ndyu'ni ycu'i Ndyosi cuentya ji'na juani, nu lo'o ndyu'ni lubii Ni cresiya ji'na. Quiña'a tsa cha' xly'a'be ngua'ni Ni lo'o na; jua'a caja chalyuu cucui ji'na juani xqui'ya Jesucristo, masi sca ti ñati laca bi'.

¹⁸ Ndi'ya ngua li': lo'o ngua'ni jyo'o Adán cha' cuxi bi', la cui' jua'a ndyanu yabe' hichu' na, lo'o hichu' lcaa tya'a ñati na. Pana ndi'ya ndyu'u cha' lo'o ngua'ni Jesucristo sca cha' tso'o: li' laja ti ngua'ni Ni cha' cuityi Ni yabe' nu ntsu'u hichu' na, cha' caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'na.

¹⁹ Tya clyo cua ntsu'u sca ñati nu ná ndaquiya' ji'i cña nu ngulo ycu'i Ndyosi ji'i yu, bi' cha' ndyanu qui'ya ji'i lcaa na lo'o tya'a na juani. Lo'o tiya' la li', yaa chaca ñati nu ndaquiya' ji'i cña nu ngulo Ni ji'i; xqui'ya nu bi' ndyaca tso'o cresiya ji'i lcaa na cuentya ji'i ycu'i Ndyosi juani.

²⁰ Nu lo'o cuna na ni cña laca nu nclyo ycu'i Ndyosi ji'na, li' nchca cuayá' la ti' na ñi'ya laca qui'ya nu sta Ni ji'na. Masi ndube tsa ti' na cha' ntsu'u tsa cha' cuxi ji'na, la cui' jua'a jlo ti' na cha' ntaja'a Ni cua'ni lyaá Ni ji'na; jlo ti' na cha' nchca ji'i Ni, cha' tso'o tsa ndu'ni Ni lo'o na.

²¹ Nu cuxi laca loo ji'na, bi' cha' ndyijii na; pana juani nti' ycu'i Ndyosi caca Ni loo ji'na, cha' tya'na tsa ti' Ni ji'na. Lo'o caca tso'o cresiya ji'na cuentya ji'i Ni, li' ta Ni sca chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'na xqui'ya Jesús nu Xu'na na.

6

Xqui'ya Cristo, bi' cha' taca caja chalyuu cucui ji'i ñati

¹ Ndi'ya ñacui na lacua: Ná tso'o si ña'a ti tya cua'ni na cha' cuxi, cha' li' tya quiña'a la cha' tso'o cua'ni ycu'i Ndyosi lo'o na, nti' na.

² Ná tso'o tsiya' ti cua'ni na ñi'ya nu ngua'ni na sa'ni la. Juani laca na ñi'ya laca si cua ngujui na lo'o Cristo, cha' xa' tyucuii tsa na juani; ná tso'o si ña'a ti tya cua'ni na cha' cuxi lacua.

³ Nu lo'o ntyucuatya ngu' ji'na lo'o nguxana ca ti cha' tyu'u cha' ji'na lo'o Jesucristo, li' ñi'ya si na cua ngujui na stu'ba ti lo'o Jesús, jua'a ngua.

⁴ Lo'o ntyucuatya ngu' ji'na, ndyaa na ne' hitya li', ñi'ya laca si cua ndyaa na nguatsi' na stu'ba ti lo'o Cristo ne' cuaá. Ca bi' ntsiya jyo'o na, cha' taca tyu'ú na chaca quiya', ñi'ya lo'o ngutu'u na nde lo hitya, cha' jua'a tlyu tsa cha' nu ngua'ni ycu'i Ndyosi Sti yu nu lo'o ndyu'ú Cristo chaca quiya'. Lo'o jua'a caja sca chalyuu cucui ji'na xqui'ya Cristo.

⁵ Jua'a ndyaca cha' cua laca ntsu'u cha' ji'na lo'o nu Cristo bi'. Ngujui yu nu lo'o ngüityi yu qui'ya nu ntsu'u ji'na. Lo'o na ni, ñi'ya laca si na cua ngujui na, jua'a laca na; pana lo'o tyu'ú na chaca quiya', li' caja chaca chalyuu cucui ji'na, ñi'ya lo'o ndyu'ú Jesús chaca quiya'.

⁶ Cuxi tsa ñati ngua na; pana juani laca na ñi'ya laca si lo'o na ngujui na lo sca crusi lo'o ngujui ycu'i Jesús, cha' ngüityi yu tsiya' ti cha' cuxi nu ntsu'u ne' cresiya ji'na li'. Bi' cha' juani nga'aa caca ji'i cha' cuxi bi' caca loo ji'na chaca quiya'.

⁷ Lo'o cua ngujui sca ñati ni, cua ndye cha' ji'i lo'o qui'ya nu ntsu'u ji'i nde chalyuu li'.

⁸ Lo'o na laca na jua'a, nu lo'o ntsu'u cha' ji'na lo'o Cristo, cha' laca na ñi'ya si cua ngujuii na lo'o Cristo; lo'o li' caca na ñi'ya laca si cua ndyu'ú na lo'o Cristo chaca quiya'.

⁹ Jlo ti' na cha' cua ngulo Ni ji'i Cristo ca su ntsiya nguatsi' yu; nga'aa cajaa yu chaca quiya', nga'aa caca tyatsi' yu chaca quiya'.

¹⁰ Cua ngujuii Cristo, cha' sca ti quiya' cua'ni tye Ni ji'i lcaa qui'ya nu ntsu'u ji'i ñati chalyuu na; lo'o li' cua ndyu'ú yu chaca quiya', cha' tyucui tyempo tyi'i yu cuentya ji'i ycui' Ndyosi Sti yu.

¹¹ Lo'o jua'a cu'ma ni, ñi'ya si cua ngua'ni tye ma tsiya' ti ji'i cha' cuxi nu ntsu'u ne' cresiya ji'i ma, jua'a culacua ti' ma; ñi'ya si cua ndyu'ú ma chaca quiya' cha' xcui' cua'ni ma cña ji'i ycui' Ndyosi stu'ba ti lo'o Jesucristo nu Xu'na na, jua'a culacua ti' ma.

¹² Bi' cha' juani nga'aa ta ma chacuayá' cha' caca loo cha' cuxi bi' ji'i ma lo'o ndi'i ma nde chalyuu. Ná tso'o cha' taquiya' na ji'i lcaa lo cha' cuxi nu ña ti' na cha' cua'ni na ji'i, cha' laca na ñati chalyuu ti.

¹³ Ni sca ti tsu' ya' ma, ni sca ti tsu' quiya' ma, ná ta ma ji'i cha' ña nu xña'a, cha' ná caca ma msu ji'i nu bi', cha' ná cua'ni ma cha' cuxi lo'o. Xa' ña'a culacua ti' ma juani; ta ma tyucui ña'a ma cha' caca ma cuentya ji'i ycui' Ndyosi, ñi'ya laca si ngujuii ma tsaca quiya', lo'o li' xa' ndyu'ú ma chaca quiya'. Bi' cha' juani nga'a cha' ta ma tyucui ña'a ma cha' cua'ni ma cña ji'i ycui' Ndyosi, laja lo'o ndu'ni ma cha' tso'o ca su ndi'i ma.

¹⁴ Nga'aa si'i nu cuxi nu ntsu'u chalyuu nu caca loo ji'i ma juani. Si'i xcui' cha' ntsu'i ti' ma tyi'i ma chalyuu, ñi'ya si lo'o nchcui' tsa cha' cusu' bi' ji'i ma; taca tyi'i tso'o ti ma chalyuu juani, cha' xcui' tlyu tsa cha' tso'o nu ndyu'ni Ni lo'o ma.

Nga'a cha' cui'ya ngu' cuentya tilaca laca nu laca loo ji'i ngu'

¹⁵ Ná tso'o ñacui' na cha' juani nga'aa ntsu'u cha' taquiya' na ji'i cha' cusu' bi', cha' ndaquiya' na ji'i cha' nu nchcui' ycui' Ndyosi nu xcui' cha' xlya'be ti ndu'ni lo'o na. Ná tso'o laca si tya cua'ni la na cha' cuxi li', cha' nga'aa ntsu'u chacuayá' ji'na cha' cua'ni na jua'a.

¹⁶ Nu lo'o ndya'a na ne' xña ji'i sca ñati ni, taquiya' na sca cña nu culo ñati bi' ji'na li'; jlo ti' na cha' nu ñati bi' laca xu'na na, lo'o jua'a nga'a cha' taquiya' na ji'i cha' nu nchcui' nu xu'na bi'. Lo'o nu cuxi nu ndyu'ni cha' caca na cuxi ni, si ndyu'ni cha' cuxi bi' cha' laca bi' loo ji'na, li' ntsu'u cha' cajaa na tsiya' ti; pana si ycui' Ndyosi laca loo ji'na, taquiya' na ji'i cha' nu nchcui' Ni li', caca tso'o cresiya ji'na li'.

¹⁷⁻¹⁸ Tso'o tsa nti' na' cha' tyucui tyiquee ma ndyu'ni ma cña ji'i ycui' Ndyosi, tsa ña'a cha' nu ngulu'u ngu' ji'i ma. Nu cha' cuxi, bi' laca nu ngua loo ji'i ma; pana lo'o cua ngulaá ma ji'i nu cuxi bi', li' nguxana ma ndu'ni ma cña cha' caja chaca chalyuu su caca lubii cresiya ji'i ma, cha' ycui' Ndyosi laca loo ji'i ma juani.

¹⁹ Jua'a laca cha' nu nda na' lo'o cu'ma, cha' caca cuayá' la ti' ma tilaca laca nu laca loo ji'i ma. Tya tsubi' la cua nda ma tyucui ña'a ma cha' cua'ni ma cha' suba', cha' cua'ni ma cha' cuxi, lo'o jua'a lye la ndyacua cha' cuxi ji'i ma li'; bi' cha' juani ta ma tyucui ña'a ma cha' xcui' cña tso'o cua'ni ma, cha' xcui' cuentya ji'i ycui' Ndyosi tyi'i ma chalyuu.

²⁰ Cua tsubi' la lo'o tya ndu'ni ma xcui' cha' cuxi, ná ngua ji'i ma cua'ni ma cña tso'o ñi'ya nu nti' ycui' Ndyosi cha' cua'ni na;

²¹ ni sca quiya' ná ngua tso'o cha' ji'i ma lo'o ngua'ni ma cha' cuxi nu ngua li'. Lo'o juani ntyuju'u tsa ti' ma xqui'ya cha' cuxi nu ngua'ni ma. Tsa bi' ti cña

ndu'ni nu cha' cuxi bi', cha' cua'ni tye bi' ji'i ñati si taquiya' ngu' ji'i; nga'aa caca tyu'u cha' ji'i ngu' lo'o ycu'i Ndyosi si jua'a ndu'ni ngu'.

²² Pana juani ni, nga'aa caca ji'i nu cuxi bi' culo cña ji'i ma, cha' cua ndyati ma lo cña ji'i ycu'i Ndyosi. Chaa ti' ma ndyu'ni ma cña ji'i Ni juani, cha' xcu'i na ndi'i ma chalyuu cuentya ji'i ycu'i Ni; li' ná nga'a cha' tye chalyuu nu ta Ni ji'i ma lo'o cua ndye lcaa cha'.

²³ Tsa bi' ti caya' caja ji'na lo'o ndu'ni na cha' cuxi, cha' chcuna' lyiji cresiya ji'na lo'o; pana si stu'ba ntsu'u cha' ji'na lo'o Jesús nu Xu'na na, li' ta ycu'i Ndyosi sca chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'na. Sca cha' xlya'be nu nda ti Ni ji'na laca.

7

Cua nscua sca cha' nu ndaca' a ji'i ñati nu ntsu'u clyo'o

¹ Cu'ma ngu' tya'a na, ntsu'u ngu' tya'a ma nu tso'o tsa jlo ti' lcaa cña nu ngulo ycu'i Ndyosi ji'na; cua jlo ti' ma cha' ndatsaa cha' bi' ji'na tyucui tyempo lo'o tya lu'ú ti na.

² Ñi'ya laca sca nu cuna'a nu ntsu'u clyo'o ni, cuentya ji'i cña nu ngulo Ni ji'i jyo'o cusu' ji'na bi', nga'a cha' tyi'i nu cuna'a bi' lo'o clyo'o tyucui tyempo lo'o tya lu'ú ti yu; sca ti nu lo'o cua ngujuii yu, li' nga'aa cua'a cha' bi' ji'i nu cuna'a bi', nga'aa ntsu'u nu cuentya ji'i li'.

³ Ndi'ya laca cha': si tyu'u cha' ji'i nu cuna'a bi' lo'o chaca nu qui'yu lo'o tya lu'ú ti clyo'o, cña cuxi laca nu cua'ni nu cuna'a bi' li'. Pana si cua ngujuii clyo'o nu cuna'a bi', nga'aa ndatsaa cha' bi' ji'i; taca caja clyo'o nu cuna'a bi' lo'o xa' nu qui'yu, cha' si'i sca cña cuxi laca nu cua'ni li', nu lo'o nga'aa lu'ú clyo'o nu cuna'a bi'.

⁴ Ndi'ya laca na juani cuentya ji'i cha' cusu' nu ndaquiya' tsa na ji'i tya sa'ni la: ñi'ya laca sca nu cuna'a nu nga'aa ntsu'u clyo'o, jua'a laca lcaa tya'a na nu ntsu'u cha' ji'na lo'o Cristo. Na cua ngujuii Cristo lo crusi, bi' cha' juani nga'aa ntsu'u cha' ji'na lo'o nu cha' cusu' bi'. Cua ngua stu'ba cha' ji'na lo'o Cristo nu lo'o ndyu'ú yu chaca quiya' lo'o cua ngujuii yu, bi' cha' taca ji'na cua'ni na cña ji'i ycu'i Ndyosi laja lo'o tya ndi'i ti na nde chalyuu.

⁵ Nu ngua cua tsubi' la, cuxi ti ndi'i na, cha' ñati chalyuu laca na; ngua ti' na cua'ni na lcaa lo cha' cuxi nu ndiya ti' na ji'i, masi cua ndyuna na cha' cusu' nu nti' cua'a ji'na. Bi' cha' la cui' cha' cuxi bi' ngua'ni lo'o na cha' chcuna' lyiji chalyuu ji'na.

⁶ Pana juani cua ndi'i laja ti na cuentya ji'i nu cha' cusu' bi', nga'aa caca ji'i cha' bi' culo cña ji'na. Cua ngua laja ji'na juani cha' cua'ni na cña nu nti' ycu'i Ndyosi, xqui'ya cha' cua ngujui chaca chalyuu cucui nu nda Xtyi'i ycu'i Ndyosi ji'na.

Loo laca nu cha' cuxi nu ntsu'u ne' cresiya ji'i ngu'

⁷ Ndi'ya ñacu'i na lacua: Si'i la cui' cha' cusu' nu ndu'ni cha' caca cuxi. Nu lo'o bilya cuna na' cha' bi', bilya ca cuayá' ti' na' na ca laca sca cha' cuxi; ná ngua cuayá' ti' na' nquicha', masi cuxi tsa laca cha' tyacui ti' na' ji'i sca na nu ntsu'u ji'i tya'a na'. Pana lo'o cua ndyuna na' ni cña ngulo ycu'i Ndyosi ji'na, cha' ná tyacui ti' na' ji'i cha' bi' tsiya' ti, li' ngua cuayá' ti' na' cha' ná tso'o laca cha' ndacui ti' na' ji'i sca na jua'a.

⁸ Pana ngua'ni nu cuxi ngana 'na li'. Masi jlo ti' na' cha' cuxi tsa cha' bi', ña'a ti ndiya ti' na' cua'ni na' lcaa lo cha' cuxi; si ná lo'o nscua sca cha' nu cua'a 'na, ná ta na' cuentya cha' cuxi laca sca cña nu ndyu'ni na'.

⁹ Ngua ti' na' cha' tso'o tsa nguti'j na', nu lo'o tya lyiji ca cuayá' ti' na' ni cha' nda cha' cusu' bi'; pana nu lo'o ngua cuayá' ti' na', li' ngua tii na' cha' ntsu'u tsa qui'ya jna'. Na cua chcuna' ti chalyuu 'na ngua li'.

¹⁰ Ngua ti' ycuí' Ndyosi cha' caja chalyuu ji'na nquicha', nu lo'o taquiya' na ji'i' lcaa cña nu ngulo Ni nu ngua sa'ni. Pana si'i' jua'a ngua lo'o na'; cua chcuna' ti chalyuu 'na li', cha' ngua tii na' cha' ntsu'u tsa qui'ya 'na li'.

¹¹ Cha' cuxi laca nu ngua'ni ngana 'na; bi' cha' tya ngua'ni la na' cha' cuxi, masi cua nchcui' cha' cusu' bi' lo'o na' cha' ná cua'ni na' jua'a. Na nchcube' tsa cha' cuxi bi' 'na, cua laca cha' 'na ñi'ya laca si cua ngujuii na'.

¹² Chañi cha' sca cha' tso'o ji'i' ycuí' Ndyosi laca cha' cusu' bi'; lcaa cña nu ngulo Ni ji'na, ca slo ycuí' Ni ngutu'u cha' bi'. Liñi tsa ndu'ni ycuí' Ndyosi, tso'o tsa ndyu'u cha' nu nda Ni lo'o na;

¹³ bi' cha' ná taca ñacu' na' cha' cua chcuna' ti chalyuu 'na xqui'ya cha' bi'. Cha' cuxi nu ndyu'ni na', bi' laca nu ndu'ni ñu'u ji'i' chalyuu 'na. Lo'o juani nchca cuayá' ti' na' ñi'ya laca sca cha' cuxi; laja lo'o ndyuna na' cha' tso'o tsa ndyu'u cha' cusu' bi', la cui' hora li' ndu'ni nu cha' cuxi bi' ngana 'na. Bi' cha' tso'o la nchca cuayá' ti' na' cha' lye tsa laca nu cha' cuxi nu ndu'ni na'.

¹⁴ Jlo ti' na cha' cña nu ngulo ycuí' Ndyosi laca nu cha' cusu' bi'; sca ti si lo'o Xtyi'i' ycuí' Ndyosi cua'ni cña ne' cresiya ji'na, li' taca ji'na taquiya' na ji'i' cña bi'. Pana nu na' ni, ñati' chalyuu ti laca na', loo la laca nu cha' cuxi bi' ne' cresiya jna'.

¹⁵ Ná nchca ca cuayá' ti' na' ni cha' laca ndu'ni na' xcui' cha' cuxi. Nti' na' cua'ni na' sca cña tso'o nquicha', pana ná nchca 'na tsiya' ti; cha' cuxi nu ná ndiya ti' na' ji'i', bi' laca nu ndu'ni na'.

¹⁶ Cha' ná tso'o nti' na' lo'o ndu'ni na' cha' cuxi bi', bi' cha' jlo ti' na' cha' stu'ba ntsu'u cha' jna' lo'o nu cha' cusu' bi', masi ná ndaquiya' na' ji'i'.

¹⁷ Bi' cha' lacua, si'i' ycuí' na' laca nu ndu'ni cha' cuxi bi'; masi nu cha' cuxi nu laca loo ne' cresiya jna', bi' laca nu ndatsaa 'na cha' cua'ni na' ji'i' li'.

¹⁸ Cua jlo ti' na' cha' ná tso'o laca cha' nu ntsu'u ne' cresiya jna', cha' ñati' chalyuu ti laca na'; masi nti' tsa na' cua'ni na' xcui' cha' tso'o nquicha', pana ná nchca jna' tsiya' ti.

¹⁹ Ná nchca jna' cua'ni na' cha' tso'o nu nti' na' cua'ni; ña'a ti ndu'ni na' cha' cuxi, masi nga'aa nti' na' cua'ni na' jua'a.

²⁰ Ndi'ya ndyu'u cha' lacua: lo'o ndyu'ni na' sca cha' nu ná tso'o nti' na', si'i' ycuí' na' nu ndu'ni cha' cuxi bi' li'; masi nu cha' cuxi nu laca loo ne' cresiya jna', bi' laca nu ndatsaa 'na cha' ndyu'ni na' ji'i'.

²¹ Lo'o li' ndi'ya ndyaca cha' 'na lacua: Masi nti' tsa na' cua'ni na' sca cha' tso'o nquicha', nchca cuayá' ti' na' cha' xcui' cha' cuxi ntsu'u ne' cresiya jna'.

²² Tyucui tyiquee na' ndiya tsa ti' na' cua'ni na' lcaa cña nu ngulo ycuí' Ndyosi ji'na nu ngua sa'ni;

²³ pana nchca cuayá' ti' na' cha' ndi'i' chaca nu laca loo ji'i' tyucui ña'a na'. Nxuú tya'a bi' lo'o lcaa cha' tso'o nu ntsu'u tyiquee na' ji'i'; bi' laca cha' cuxi nu ntsu'u ne' cresiya jna', nu ndu'ni lo'o na' cha' cua'ni na' cña ji'i', ñi'ya nti' si cua laca na' sca preso.

²⁴ Xñi'j tsa ti' na' lacua. ¿Tilaca caca ji'i' cua'ni lyaá ji'i' tyucui ña'a na', cha' nga'aa cua'ni na' cha' cuxi jua'a? Cua chcuna' ti chalyuu 'na xqui'ya cha' cuxi nu ntsu'u ne' cresiya 'na.

²⁵ Sca ti ycuí' Ndyosi Sti na taca ji'i' Ni cua'ni lyaá Ni 'na, xqui'ya cña nu ngua'ni Jesucristo nu Xu'na na. ¡Bi' cha' quiña'a tsa xlya'be tya na' ji'i' ycuí' Ndyosi lacua! Pana tsa bi' ti cha' jlo ti' na', cha' nga'a cha' taquiya' na' ji'i' cña

nu ngulo ycuí' Ndyosi; ná nchca jna' cua'ni lyaá na' jí'í ycuí' ca na' cha' ñatí chalyuu tí laca na', lo'o jua'á ña'á ti tya ndyu'ni ñatí chalyuu cha' cuxi.

8

Chalyuu cucuí nu ntsu'u jí'í ngu' xqui'ya Xtyi'í ycuí' Ndyosi

1 Pana juani ní, ndi'ya ngua'ni ycuí' Ndyosi: Nga'aa ndyanu yabe' hichu' na, si stu'ba ntsu'u cha' jí'í na lo'o Jesucristo; nga'aa taca jí'í nu cuxi nu ntsu'u chalyuu cojolaquí jí'í na juani, cha' Xtyi'í ycuí' Ndyosi laca loo jí'í na lo'o ndi'í na nde chalyuu.

2 Nu lo'o laca Xtyi'í ycuí' Ndyosi loo jí'í na, lí' caja chalyuu cucuí jí'í na xqui'ya Jesucristo, cha' stu'ba ntsu'u cha' jí'í na lo'o Ni; na cua ngulo Ni jí'í na ya' nu cuxi nu ndyu'ni cha' chcuna' chalyuu jí'í na.

3 Cua ngua'ni Ni sca cha' tlyu nu ná ngua cua'ni nu cha' cusu' nu nda jyo'o Moisés lo'o ñatí nu ngua sa'ni. Ná ngua cña cha' bí', xqui'ya cha' cuxi tsa tyiquee ñatí chalyuu na; pana ngua jí'í ycuí' Ndyosi cua'ni cha' tlyu bí', nu lo'o nda Ni jí'í Sñi' ycuí' ca Ni yaá chalyuu re cha' ngua ñatí. Nda Ni jí'í nu Jesús bí' yaá, cha' caca yu sca msta' lu'ú; bí' laca msta' nu ngua jí'í cuityí qui'ya nu ntsu'u jí'í na. Ngua Jesús ñatí; stu'ba ti ngua yu ñi'ya laca cua ña'á ca ñatí chalyuu, cha' jua'á ngua jí'í yu cua'ni tye yu jí'í qui'ya nu ntsu'u jí'í ñatí cuxi na. Bí' cha' ngua Ni ñatí.

4 Lo'o nu juani taca cua'ni na cña nu ngulo Ni jí'í na, la cui' cña laca nu nchcui' cha' cusu' bí' cha' cua'ni na; taca cua'ni na jí'í juani, xqui'ya cha' nga'aa caca cojolaquí nu cuxi nu ntsu'u chalyuu jí'í na, cha' Xtyi'í ycuí' Ndyosi laca loo jí'í na lo'o ndi'í na chalyuu juani.

5 Nu lo'o cua'ni na ñi'ya nu ndu'ni ñatí chalyuu tí, la cui' cha' cuxi nu ntsu'u jí'í ñatí bí', bí' laca loo ne' cresiya jí'í na lí'; pana si Xtyi'í ycuí' Ndyosi laca loo jí'í na lo'o ndi'í na chalyuu, lí' taca taquiya' na jí'í lcaa cha' nu nchcui' ycuí' Ndyosi.

6 Chcuna' chalyuu jí'í na, si xcui' cua'ni na cha' cuxi nu ntsu'u nde chalyuu tí; pana caja chalyuu cucuí jí'í na cha' tí ti tyí'í tyiquee na, si taquiya' na jí'í lcaa cha' nu nchcui' ycuí' Ndyosi.

7 Tya'a cusuu ycuí' Ndyosi laca na, si ña'á ti ndu'ni na cha' cuxi ñi'ya nu ndu'ni ñatí chalyuu tí; ná nchca jí'í na tsiya' tí taquiya' na jí'í cha' nu nda ycuí' Ni lo'o na, si ña'á ti tya nti' na cua'ni na cha' cuxi.

8 Bí' cha' ná taca jí'í na cua'ni na cña nu nti' ycuí' Ni cha' cua'ni na, si tiji' tsa tí na jí'í cha' cuxi nu ntsu'u chalyuu.

9 Nga'aa si'í jua'á ndi'í ma' juani, nga'aa nchca tiji' tí' ma' jí'í cha' cuxi nu ntsu'u nde chalyuu; stu'ba ntsu'u cha' jí'í ma' lo'o ycuí' Ndyosi juani, cha' cua nda ycuí' Ndyosi Xtyi'í Ni cha' tyanu ne' cresiya jí'í ma'. Lo'o jua'á ná ntsu'u cha' jí'í na lo'o Cristo tsiya' tí, si bilya tyanu Xtyi'í ycuí' Ni ne' cresiya jí'í na, la cui' Xtyi'í nu ndyu'u jí'í Cristo.

10 Masi ngua'ni nu cuxi nu ntsu'u chalyuu cha' chcuna' chalyuu jí'í ma', pana tya lu'ú ma' juani, xqui'ya cha' lu'ú Xtyi'í ycuí' Ni ne' cresiya jí'í ma' si ntsu'u cha' jí'í ma' lo'o Cristo. Ndyanu Xtyi'í ycuí' Ni lo'o ma' nu lo'o ngua tso'o cresiya jí'í ma' cuentya jí'í ycuí' Ndyosi chacuayá' jí'í Jesús.

11 La cui' Xtyi'í ycuí' Ndyosi laca bí', la cui' laca nu ngulo jí'í jyo'o Jesús ca su ntsiya nguatsi', ndyu'ú yu chaca quiya' lí'. Lo'o jua'á cua nda ycuí' Ndyosi Xtyi'í ycuí' Ni cha' tyanu ne' cresiya jí'í ma', cha' nu lo'o cajaa ma', lí' cua'ni Ni cha' tyu'ú ma' chaca quiya' xqui'ya Xtyi'í ycuí' Ni.

12 Cu'ma' ngu' tya'a ntsu'u cha' jí'í na lo'o Cristo, juani nga'aa caca jí'í ñatí culo ngu' cña jí'í na, cha' cua'ni na cha' cuxi ñi'ya ndu'ni ñatí chalyuu tí.

13 Chcuna' chalyuu jil'i mā si xcui' culana mā jil'i cha' cuxi lo'o ndi'i mā chalyuu; pana chacuayá' jil'i Xtyi'i ycui' Ni taca tyijiloo mā jil'i cha' cuxi nu ntsu'u jil'i mā, cha' nga'aa cua'ni la mā jil'i. Caja chalyuu nu ná nga'ā cha' tye jil'i mā li'.

14 Cua ña'a ca na, cua laca na sñi' ycui' Ndyosi si ndu'ni na cua ña'a ca cña nu nclyo Xtyi'i ycui' Ndyosi jina.

15 Na cua nda ycui' Ndyosi Xtyi'i Ni jil'i mā, cha' ndu'ni Xtyi'i Ni cha' caca mā sñi' ycui' Ndyosi; ndu'ni bi' cha' ndi'ya taca hcui' na lo'o ycui' Ndyosi: "Sti ya", ñacu'i na jil'i Ni. Si'i cha' cuxi ndu'ni Xtyi'i Ni nu lo'o nclyo bi' cña jil'i mā, si'i cha' xcutsi' jil'i mā ñi'ya nu ntsi' mā cua sa'ni la, si'i jua'a cña ndu'ni nu bi'.

16 Cha' nu ntsu'u ne' cresiya jina ni, stu'ba nchcui' cha' bi' lo'o cha' nu nda Xtyi'i Ni lo'o na, cha' cua laca na sñi' ycui' Ni.

17 Nu lo'o cua laca na sñi' ycui' Ni, lo'o ji'na tyacua lcaa cha' tso'o nu ta Ni li', lcaa ña'a cha' nu cua nda Ni jil'i Cristo; pana si cua nti' na cha' stu'ba ti tyi'i na lo'o Cristo ca su tlyu ca su ntucua Ni, li' ntsu'u cha' talo na lo'o ndyu'ni lya' ti' ngu' jina nde chalyuu ti, ñi'ya ndalo ycui' Cristo lo'o ngua'ni lya' ti' ngu' jil'i yu.

18 Ntsu'u quiya' ndyiji xi cha' ti' jil'i na laja lo'o ndi'i ti na nde chalyuu; pana xca ti cha' laca cha' bi', ná stu'ba laca cha' ti' bi' lo'o cha' tso'o nu caja jina ca nde loo la, nti' na'. Lo'o jua'a tya lyiji culu'u Ni lcaa cha' jina, ñi'ya caca cha' tso'o bi' nde loo la.

19 Lcaa ca na lu'u nu cua ngüiñá ycui' Ndyosi nde chalyuu ni, ntajatya tsa na bi' jil'i ycui' Ndyosi, ni jacua' culu'u Ni jil'i ñati' chalyuu tilaca nu chañi cha' laca ngu' sñi' ycui' Ni.

20 Cua ngunu'u lcaa chalyuu; lcaa lo na nu ntsu'u nde chalyuu ni, ná lcaa na bi' ngua ñi'ya nu ngua ti' ycui' Ndyosi cha' caca cha' bi' lo'o ngüiñá Ni jil'i. Cua ngxutyanu Ni chalyuu cha' tyanu jua'a ti, masi si'i jua'a ndiya ti' lcaa lo na nu ntsu'u chalyuu bi'. Pana ná nga'ā cha' tyanu cha' jua'a tyucui tyempo;

21 cua tyalaa ti sca tsā nu tye lcaa cha' cuxi nu ndu'ni cha' quiñu'u chalyuu, lcaa cha' cuxi nu laca loo jina. Lo'o li' tso'o tsa caca lcaa lo na nu ngüiñá Ni nde chalyuu, cha' stu'ba ti cua'ni lyaá Ni jil'i nu na bi' lo'o ji'na nu laca na sñi' ycui' Ni.

22 Tya lyiji caca cha' tlyu bi', pana jlo ti' na cha' ntsu'u tsa cha' ti'i, ntsu'u tsa cha' quicha ti' jil'i lcaa na nu ngüiñá ycui' Ndyosi nde chalyuu. Ñi'ya lo'o lijya ti' jil'i sca nu cuna'a cha' cua cala ti sñi', jua'a ntsu'u cha' ti'i chalyuu juani.

23 La cui' jua'a lo'o lcaa tya'a na nu ntsu'u Xtyi'i ycui' Ndyosi jina, nxi'ya na ndi'i na cha' ntsu'u tsa cha' ti' jil'i juani. Na cua nda Ni Xtyi'i ycui' Ni jil'i na lo'o ndi'i na nde chalyuu, sca cha' tso'o nu nda Ni jil'i na yala la laca. Laja li' ntajatya tsa na jil'i tsā tlyu bi', cha' cua'ni lyaá lyiji Ni jina, cha' xcutsa'a Ni jil'i tyucui ña'a na li'. Lo'o li' ta Ni su tyi'i na slo Ni, cha' cua laca na sñi' ycui' Ni.

24 Jlya ti' na cha' ngua'ni lyaá Ni jina, masi nga'a cha' jatya na jil'i tsā tlyu bi', cha' cua'ni tye Ni cña nu ndyu'ni Ni. Sca na nu ntajatya na jil'i ni, lo'o cua na'ā na jil'i, cha' ndu'u tucua cha' bi', nga'aa nti' cha' jatya la na jil'i li'; si'i na tya ntajatya na jil'i, na cua na'a na jil'i li'.

25 Pana lo'o chañi cha' tya ntajatya na jil'i sca cha', li' ntsu'u cha' talo na jil'i, masi tya lyiji ña'a na jil'i, masi talo na tyiquee' ña'a cuayá' nu ña'a na jil'i cha' cua ndyu'u tucua.

26 Bi' cha' laca cha' nxyucua Xtyi'i ycui' Ndyosi jina, cha' ná nchca jina tsiya' ti. Ná jlo ti' na ñi'ya nu tso'o la hcui' na lo'o ycui' Ndyosi, pana Xtyi'i ycui' Ni laca nu nclu'u jina ñi'ya nu hcui' na lo'o Ni. Cua jlo ti' Xtyi'i ycui'

Ni cha' ti'i tsa cha' nu ntsu'u tyiquee na, cha' ná ndyiji ñi'ya caca chcuí' na cha' bi' lo'o Ni; bi' cha' lo'o Xtyi'i ycuí' Ndyosi nchcuí' lo'o ycuí' Ndyosi Sti na cuentya ji'na li'.

²⁷ Nclyotu ycuí' Ndyosi lcaa ca cha' nu ntsu'u ne' cresiya ji'i ñati. Lo'o jua'a jlo ti' Ni lcaa cha' nu nti' Xtyi'i ycuí' Ni ta lo'o Ni, cha' nu lo'o ndijña nu bi' sca cha' ji'i ycuí' Ndyosi Sti na cuentya ji'na, stu'ba nti' Xtyi'i Ni lo'o lcaa cha' nu nclacua ti' ycuí' Ndyosi Sti na.

Nga'aa ntsu'u nu cuxi nu caca cua'ni cha' culaya' ycuí' Ndyosi ji'i ñati ji'i Ni

²⁸ Jlo ti' na cha' cua nda ycuí' Ndyosi chacuayá' ñi'ya caca lcaa cha' nu ndyaca chalyuu, cha' caca tso'o chalyuu su ndi'i na si ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i Ni. Na cua ngusubi Ni ji'na juani, cha' caca na ñi'ya nu ngua ti' Ni tya clyo cha' caca na.

²⁹ Masi tya lo'o nguxana chalyuu, tya li' jlo ti' ycuí' Ni tilaca laca nu tyaja'a xñi cha' ji'i Ni nde loo la. Ngua ti' Ni cha' caca na ñi'ya laca Jesús, Sñi' ycuí' ca Ni, ngua ti' Ni cha' caca Jesús tya'a na; quiña'a tsa tya'a sñi' ycuí' Ni caca na li', pana loo la laca Jesús.

³⁰ Jua'a ngua ti' Ni tya clyo la cha' caca na, bi' cha' ngusubi Ni ji'na. Nu lo'o cua ngusubi Ni ji'na, li' ngua'ni Ni cha' caca tso'o cresiya ji'na cuentya ji'i Ni; nu lo'o ndye caca tso'o cresiya ji'na, li' ta Ni su tyi'i na ca su tlyu ca su ntucua ycuí' Ni.

³¹ Lo'o cua ndyuna na lcaa cha' tso'o bi', li' taca ñacu'i na cha' ná ntsu'u nu caca xu'u tya'a lo'o na, cha' ycuí' Ndyosi laca nu ndi'i lo'o na.

³² Ná nda ycuí' Ndyosi chacuayá' ji'i Jesús cha' tya'achu' yu ji'i cña ji'i Ni jua'a ti, masi nu sca ti Sñi' ycuí' Ni laca yu; nda Ni ji'i yu cha' cajaa lo crusi cuentya ji'i lcaa na lo'o tya'a na. Cua nda Ni lcaa cha' tso'o nu ji'i ycuí' ca Ni ji'i Jesús, la cui' nu laca nu sca ti Sñi' ycuí' Ni. Lo'o jua'a sca ti cuayá' nu ta Ni cha' bi' ji'na, ñi'ya lo'o nda Ni cha' bi' ji'i Sñi' ycuí' Ni.

³³ Ná tucui taca sta qui'ya ji'na lacua, cha' cua laca ngusubi ycuí' Ndyosi ji'na; ycuí' Ndyosi laca nu cua ngulo yabe' ji'i lcaa qui'ya nu ntsu'u ji'na.

³⁴ Ná ntsu'u nu caca xcube' ji'na li', cha' xqui'ya na cua ngujuii Jesús, xqui'ya na cua ndyu'ú yu chaca quiya'. Lo'o juani ntucua Cristo la'a tsu' cui' ca su ntucua ycuí' Ndyosi, ndijña yu cha' clyu ti' ji'i ycuí' Ndyosi Sti yu cuentya ji'na.

³⁵ Ni sca cha' cuxi nu ntsu'u chalyuu ná taca cua'ni cha' culaya' Cristo ji'na juani, cha' ntsu'u tsa tyiquee nu Cristo bi' ña'a Ni ji'na. Ná sca caca ji'na, masi quicha tsa na, masi ti'i ti ndi'i na chalyuu, masi xcube' tsa ngu' ji'na, masi ndyiji jbi'ña ji'na, masi tye ste' na ngusu, masi ntsu'u tsa cha' cuxi su ndi'i ti na, masi kujuii ngu' ji'na; lcaa cha' bi' ná caca cua'ni cha' culaya' Cristo ji'na.

³⁶ Ndi'ya nchcuí' sca cha' nu nscua lo quityi ji'i ycuí' Ndyosi: Xqui'ya ycuí' Ndyosi, cua ña'a ca hora ndyujuii ngu' ji'na. Ndyu'ni ngu' lo'o na ñi'ya si laca na xlya', la cui' xlya' nu ndya'a lo'o ngu' ji'i slo ñati nu ndujuii ji'i.

³⁷ Masi jua'a, lye tsa ntyijiloo na ji'i nu cuxi bi'; nga'aa nchca ji'i nu cuxi bi' culo cña ji'na tsiya' ti xqui'ya Jesús, cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na.

³⁸ Bi' cha' jlo ti' na' juani cha' nga'aa ntsu'u ni sca na nu caca cua'ni cha' culaya' ycuí' Ndyosi ji'na, cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na; masi cua ngujuii na, masi tya lu'ú na, ná culaya' Ni ji'na. Ni xca' ji'i ycuí' Ndyosi nu ntucua nde cua, ni sca cui'i nu laca loo nde lo yuu, ná nchca ji'i tsiya' ti cua'ni cha' culaya' Ni ji'na. Masi chalyuu su ndi'i na juani, masi chalyuu nu caca nde loo la, ná culaya' Ni ji'na. Ná ntsu'u nu laca loo nde chalyuu nu nchca ji'i culo ji'na ya' nu Xu'na na;

³⁹ ná sca na nu ntsu'u nde cua, ná sca na nu ntsu'u nde qui'ñi ne' yuu, ná sca na tyucui ña'a chalyuu nu ngüiña ycuí' Ndyosi, ná caju ñi'ya nu culo ji'na ya' Jesucristo nu Xu'na na, cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na.

9

Na cua ngusubi ycuí' Ndyosi ji'i ngu' judío cha' caca ngu' ñati ji'i Ni

¹ Ñati nu ntsu'u cha' ji'i lo'o Cristo laca na', bi' cha' xcuí' cha' liñi ta na' lo'o cu'ma; si'i cha' cuiñi nchcui' na'. Xtyi'i ycuí' Ndyosi ngua'ni cha' ngua'ya cha' hique na', bi' cha' liñi tsa cha' nu ta na' lo'o ma' juani.

² Xñi'i tsa ti' na', ti'i tsa ntsu'u tyiquee na' xqui'ya ngu' judío tya'a na';

³ tyucui tyiquee na' tya'ja'a na' cha' masi tyanu yabe' nu ntsu'u ji'i ngu' bi' hichu' ycuí' ca na', masi nga'aa ña'a Cristo jna' tsiya' ti nti' na', si' jua'a ti taca cua'ni lya'a Ni ji'i ngu' tya'a quichi' tyi na' bi'.

⁴ Laca ngu' bi' la cui' tya'a ñati ji'i jyo'o cusu' Israel, ñati ji'i nu ya'a chalyuu nde loo la; sca ti tañi ntsu'u ji'i ngu' lo'o jyo'o bi', lo'o jua'a cua nda ycuí' Ndyosi chacuayá' cha' caca ngu' bi' ñati ji'i ycuí' Ni. Tlyu tsa cha' nu ngua'ni Ni, cha' ntaja'a ycuí' Ni tyi'i Ni lo'o ngu' bi'. Cua ngüiñi cha' ji'i ycuí' Ndyosi lo'o ngu' bi'; cua ngulo Ni cña ji'i Moisés, lcaa ña'a cña nu culo yu ji'i ngu' bi'; cua nda Ni cha' lo'o ngu' bi', ñi'ya nu caca lo'o cua'ni tlyu ngu' ji'i ycuí' Ni; lo'o jua'a yala la nda Ni cha' lo'o ngu' bi', ñi'ya nu caca ji'i Cristo nu ntsu'u cha' ca'a nde loo la.

⁵ Sñi' jyo'o cusu' ji'na laca ngu' bi'. Nu lo'o ngula Cristo chalyuu ngua Ni ñati, la cui' tya'a ngu' Israel ngua yu li'. La cui' jua'a laca Cristo ycuí' Ndyosi nu laca loo ji'i lcaa na tsiya' ti, bi' cha' lcaa tyempo ndu'ni tlyu ngu' ji'i Ni. Chañi tsa cha' bi'.

⁶ Si'i na ngujlyaa ti' ycuí' Ndyosi cha' nu nguxquiñi Ni lo'o ngu' Israel tya sa'ni la, cha' nu cua'ni lya'a Ni ji'i ngu'; pana nu tya'a ñati ji'i jyo'o Israel nu ya'a chalyuu nde loo la ni, ná lcaa ngu' bi' ndaquiya' ngu' ji'i cha' nu nchcui' ycuí' Ndyosi, ñi'ya ndaquiya' ycuí' jyo'o Israel ji'i cha' bi' cua sa'ni la.

⁷ Lo'o jua'a si'i cua ña'a ca ñati tya'a ji'i jyo'o Abraham nu chañi ca laca ngu' judío. Ná stu'ba ngua'ni jyo'o Abraham lo'o lcaa sñi' yu, cha' cua nda ycuí' Ndyosi cha' lo'o yu tya tsubi' la ndi'ya: “Sca ti sñi' nu'u, nu Isaac ni, ji'i bi' tucua' na' cha' ji'i; jua'a tucua' na' cha' ji'i lcaa ñati nu tyu'u ji'i yu tyempo nde loo la”, nacuj ycuí' Ndyosi ji'i Abraham.

⁸ Jua'a nchca cuayá' ti' na cha' ná caca ngu' sñi' ycuí' Ndyosi sca ti xqui'ya cha' tya'a ñati ji'i jyo'o Abraham lo'o ji'i jyo'o Israel laca ngu'; sca ti si tyucui tyiquee ngu' jlyu ti' ngu' cha' cua'ni Ni lcaa cña nu ngüiñi cha' ji'i Ni lo'o ngu' tya sa'ni la cha' cua'ni Ni, li' chañi cha' laca ngu' ñati ji'i ycuí' Ni.

⁹ Nde laca cña nu cua ngüiñi cha' ji'i ycuí' Ndyosi lo'o jyo'o Abraham cua sa'ni li': “Chaca yija tyaa na'”, nacuj Ni ji'i Abraham. “Hasta ca li' ta na' sca sñi' nu'u lo'o ma' Sara.”

¹⁰ Cua nchcui' ycuí' Ndyosi cha' bi' lo'o nu Isaac bi'. Cloyo' jyo'o cusu' Isaac bi' ngua naa Rebeca. Lo'o li' ngula tucua tya'a sñi' nu Rebeca bi' lo'o sca ti sti ngu'.

¹¹⁻¹³ Masi tya lyiji cala nu sube bi', tya lyiji cuna ngu' ni sca cha' tso'o, ni sca cha' cuxi, li' ndacha' ycuí' Ndyosi ji'i Rebeca: “Nu cala cloyo ni, bi' caca msu ji'i nu cuañi' la”, nacuj Ni. Ndi'ya cha' nu nscua lo quityi lo'o nchcui' ycuí' Ndyosi ji'i tyucuaa nu sube bi': “Tyaca'a tsa Jacob 'na', nacuj Ni, “pana nga'aa ndi'ya ti' na' ji'i Esaú tsiya' ti”. Jua'a ndyanu cha', cha' ntsu'u chacuayá' ji'i ycuí' Ndyosi cha' sube Ni ji'i cua ña'a ca ñati nu nti' ycuí' Ni; si'i xqui'ya cña nu ndyu'ni ti na caca na ñati ji'i ycuí' Ndyosi lacua.

14 ¿Ha tso'o ñacuj na cha' ná liñi ndu'ni ycui' Ndyosi lacua? Ná taca chcui' na jua'a.

15 Nde laca cha' nu nda Ni lo'o Moisés tya sa'ni la: “Cua ña'a ca ñati nu nti' na' cua'ni tya'na ti' na' jii', bi' laca ñati nu cua'ni tya'na ti' na' jii'”, nacuj Ni. “Tso'o nti' na' ña'a na' jii' cua ña'a ca ñati nu ntsu'u tyiquee na' ña'aa jii'.”

16 Bi' cha' laca cha' si'i na ndu'ni clyu ti' ycui' Ndyosi ji'na xqui'ya cha' nu ndiya ti' ti' na jii' Ni, si'i na ndu'ni clyu ti' Ni ji'na xqui'ya cha' nguula tsa ndyu'ni na cña jii' Ni; laca cha' tya'na ti' ti' Ni ña'a Ni ji'na, bi' cha' ngua'ni lyaá Ni ji'na.

17 Ntsu'u sca cha' nu nscua lo quityi cusu', la cui' cha' nu nda ycui' Ndyosi lo'o jyo'o rey jii' ngu' Egipto nu ngua li': “Cua nda na' chacuayá' jinu'u cha' caca nu'u rey”, nacuj Ni, “cha' caca cuayá' ti' nu'u cha' nguula tsa cña nu ndu'ni na' chalyuu. Lo'o jua'a caca cuayá' ti' ñati tyucui ña'a chalyuu tilaca laca na”, nacuj Ni jii' rey bi'.

18 Ca cuayá' ti' na li', cha' tya'na ti' Ni ña'a Ni jii' cua ña'a ca ñati nu nti' Ni cua'ni tya'na ti' Ni jii'; jua'a ndacuj Ni cha' jii' cua ña'a ca ñati nu nti' ti Ni tacuj Ni cha' jii', cha' nga'aa cuna ngu' cha' jii' Ni.

19 ¿Ni cha' laca nsta ycui' Ndyosi qui'ya jii' ñati chalyuu lacua, si jua'a ná nchca ji'na tsiya' ti' cua'ni na xi xa' la cha', si jua'a cua laca ngusubi ycui' Ndyosi jii' ña'a ñati nu nti' ti Ni jii'?

20 Pana na nu laca na ñati chalyuu ti, ná tso'o si xlyú na cha' jua'a hichu' ycui' Ndyosi. Ñi'ya laca sca quityu' ni, ná nchca jii' quityu' bi' xlyú cha' hichu' ñati nu ngüñá jii' lo'o yuu; ná nchca chcui' quityu' bi' ndi'ya: “¿Ni cha' laca ngüñá nu'u jna' jua'a?”

21 Ntsu'u chacuayá' jii' cuityi yuu cha' cuiñá ma' na laca nu nti' ma' cuiñá ma' lo'o yuu jii'. Taca jii' ma' cuiñá ma' sca quityu' tso'o nu quiña'a nga'a, lo'o jua'a taca jii' ma' cuiñá ma' sca quityu' nu canta' ti ña'a, si jua'a nti' ma'; masi lo'o la cui' tya'a yuu ndya' nu tso'o bi', lo'o jua'a ndya' nu canta' ti bi'.

22 Ngua ti' ycui' Ndyosi culu'u Ni ji'na ñi'ya ña'a xcube' Ni jii' ñati cuxi, cha' ca cuayá' ti' na cha' nguula tsa cña nu ndu'ni Ni. Ndalo tsa tyiquee Ni jii' ñati cuxi bi', masi cua ntsu'u tsa chacuayá' jii' ycui' Ndyosi cha' ca ñasi' Ni jii' ngu', cha' jua'a cuityi Ni jii' ngu' tsiya' ti.

23 Pana ngua ti' Ni cha' caca cuayá' ti' na ñi'ya tlyu tsa cha' tso'o nu ndyu'ni Ni lo'o na, cha' tya'na tsa ti' Ni ña'a Ni ji'na. Tya tsubi' la cua ngusubi ycui' Ndyosi ji'na, cha' lo'o na caja cha' tso'o nu ntsu'u jii' ycui' Ndyosi ji'na.

24 Ñati jii' ycui' Ndyosi laca na; stu'ba ti ngusubi Ni ji'na, masi laca na ngu' judío, masi laca na ngu' xa' tsu'.

25 Bi' laca cha' nu nguscua jyo'o Oseas lo quityi, nu lo'o nacuj ycui' Ndyosi ndi'ya:

Cusubi na' jii' ñati nu caca ñati jna', masi si'i jua'a ngua ngu' nquicha'; la cui' ñati nu ná ntsu'u tyiquee na' ña'a na' jii' nquicha', la cui' ngu' bi' tso'o tsa caca tyiquee na' ña'a na' jii' ngu' juani, nacuj Ni.

26 Lcaa quichj su nacuj jii' ngu' bi' tya tsubi' la: “Si'i ñati jii' ycui' Ndyosi laca ma’,”

ca bi' ñacuj jii' ngu' juani: “Sñi' ycui' Ndyosi nu lu'ú ca laca ma’”.

27-28 Lo'o jua'a ntsu'u chaca cha' nu nchcui' jyo'o Isaiás jii' ngu' Israel ndi'ya: “Ná ndu'ni cha' masi quiña'a tsa ñati tyu'u jii' Israel nde loo la; masi ñi'ya laca yu' nu ndi'j to' tyu'yo'o, tsa lo' cua tya'a ñati caca na. Cua nacuj ycui' Ndyosi nu Xu'na na cha' yala ti' cuityi Ni ji'na nu lo'o xcube' Ni ji'na, pana tya tyanu xi tya ñati tya'a na nu cua'ni lyaá Ni ji'na.”

29 La cui' jua'a nchcui' Isaiás chaca cha' ndi'ya:

Tya sa'ni la ndye cha' tsiya' ti ji' ngu' quichí Sodoma lo'o ji' ngu' quichí Gomorra;
 la cui' jua'a taca cua'ni tye ycuí nu Xu'na na ji' lcaa ngu' Israel tya'a na.
 Pana cua nda Ni chacuayá' clyaá tucua sna tya'a ti ngu' tya'a na, xqui'ya cha' tya'na tsa ti' Ni ña'a Ni ji'na.

Ná ntaja'a ngu' judío xñi ngu' cha' tso'o nu nda Jesucristo lo'o ngu'

³⁰ Ndi'ya ñacuí na lacua: Cua ngua tso'o cresiya ji' ngu' xa' tsu' cuentya ji' ycuí Ndyosi, xqui'ya cha' ngusñi ngu' cha' ji' Jesús, masi si' ngu' judío laca ngu' bi'; ngua tso'o cresiya ji' ngu' bi' xqui'ya cha' jlya ti' ngu' cha' nu nchcui' ycuí Ndyosi, si' na ngua'ni tsa ngu' cña cha' caca tso'o cresiya ji' ycuí ca ngu'.

³¹ Pana nu ngu' nu ngutu'ú ji' jyo'o Israel ni, ná ngujui ñi'ya caca tso'o cresiya ji' ngu' cuentya ji' ycuí Ndyosi; cua ndyuna ngu' cha' nu nda Ni lo'o ngu' nquicha', pana ná ndaquiya' ngu' lcaa cha' bi'.

³² ¿Ni cha' laca ná ngua tso'o cresiya ji' ngu' judío lacua? Laca cha' ná jlya ti' ngu' cha' taca ji' Jesús cua'ni cho'o ji' cresiya ji' ñati. Nti' nu ngu' judío bi' cha' caca tso'o cresiya ji' ngu' cuentya ji' ycuí Ndyosi laja lo'o ndyu'ni ti ngu' cña nu ngulo jyo'o Moisés ji' ngu'. Ngua cuxi cha' ji' ngu' li', ñi'ya laca si cua nclýú ti' ngu' chu' sca quee nu ntsiya cla'be tyucui su ndya'a ngu'.

³³ Cha' ji' quee bi' nscua sca cha' lo quityi cusu', nu nchcui' ndi'ya: Sta na' sca quee nu xtyii tyucui su ndya'a ngu' Israel, ngu' quichí Sión bi', nacui' ycuí Ndyosi.

Jesús laca ñi'ya laca quee bi', lo'o jua'a ta Jesús sca cha' tyuju'u ti' ji' ngu' bi'; tyuu tya'a ngu' bi' ca tyuju'u ti' ngu' xqui'ya Jesús bi'. Pana ná ntsu'u cha' caca taja ti' ngu' ji' Jesús, si cua ngusñi ngu' cha' ji'.

10

¹ Cu'ma ngu' tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Jesús, tyucui tyiquee na' lye tsa nchcui' tya'na na' lo'o ycuí Ndyosi, cha' cua'ni lyaá Ni ji' ngu' judío tya'a na'.

² Liñi tsa cha' nu chcui' na' ji' ngu' bi', cha' tso'o tsa ndu'ni tlyu ngu' ji' ycuí Ndyosi nquicha', pana ná jlo tso'o ti' ngu' ñi'ya laca cña nu nti' Ni cha' cua'ni ngu'.

³ ná nchca cuayá' ti' ngu' bi' ñi'ya ndu'ni Ni cha' ca tso'o cresiya ji' ñati cuentya ji' ycuí Ni. Xa' ña'a nti' ngu' bi'; cha' ji' ycuí ca ngu' nclýana ngu' ñi'ya caca tso'o cresiya ji' ngu', cha' ná ntaja'a ngu' jlya ti' ngu' ji' cña nu ndyu'ni ycuí Ndyosi.

⁴ Pana cua ñaa Jesús chalyuu juani, cua ngusñi na cha' ji' yu, bi' cha' taca ca tso'o cresiya ji'na cuentya ji' ycuí Ndyosi; nga'aa nti' cha' taquiya' tsa na cha' cusu' nu cua nda jyo'o Moisés bi', cha' si jua'a taca ca tso'o cresiya ji'na.

⁵ Ndi'ya laca cha' nu nguscua jyo'o Moisés lo quityi lo'o nchcui' yu ñi'ya caca tso'o cresiya ji'na, si taquiya' na lcaa cha' cusu' bi': "Tso'o ti tyi' na chalyuu, si cua'ni na lcaa ca cña nu ngulo ycuí Ndyosi ji'na". Jua'a nchcui' quityi bi'.

⁶ Pana chaca cha' nscua lo quityi ñi'ya caca ca tso'o cresiya ji'na lo'o xñi ti na cha' ji' Jesús; ndi'ya nchcui' quityi bi': "Ná nga'a cha' tsaana na tsaana na ji' Cristo ca su ntucua ycuí Ndyosi nde cua", nacui' quityi, "cha' tyaa lo'o na ji' Cristo nde lo yuu.

⁷ Ná nga'a cha' tsaana na tsaana na ji' Cristo ca su ntsiya jyo'o", nacui' quityi, "cha' tyaa lo'o na ji' nde lo yuu chaca quiya'."

⁸ Ndi'ya ntsu'u cha' lo'o jlya ti' na ji'i Ni: "Cacua tsa ntsu'u cha' ji'i Jesús ji'na. Taca tyu'u cha' ji'i Cristo nde tu'ba na, taca tyu'u cha' bi' nde ne' cresiya ji'na." Bi' laca cha' tso'o nu ta na lo'o ngu', cha' taca cua'ni lyaá Ni ji'na ji'i nu cuxi, si chañi cha' xñi na cha' ji'i Jesús.

⁹ Tsa bi' ti cha' nti', cha' cacha' na ji'i ngu' cha' Jesús laca nu Xu'na na, lo'o jua'a tyucui tyiquee na jlya ti' na cha' ngua'ni ycu'i Ndyosi cha' ndyu'ú Jesús chaca quiya' ca su nguatsi'. Li' taca ji'i Ni cua'ni lyaá Ni ji'na,

¹⁰ cha' nde ne' cresiya ji'na ntsu'u cha' ji'i Jesús nu cua ngusñi na, lo'o la cui' jua'a nde tu'ba na ntsu'u cha' ji'i Jesús nu nchcui' na lo'o ñati; li' taca ca tso'o cresiya ji'na cuentya ji'i ycu'i Ndyosi, lo'o jua'a cua'ni lyaá Ni ji'na ji'i lcaa cha' cuxi nu ntsu'u chalyuu.

¹¹ Cua nscua chaca cha' lo quityi ji'i ycu'i Ndyosi ndi'ya: "Ni tsaca na, tya'a ngusñi na cha' ji'i ycu'i Ndyosi, ná ntsu'u cha' caca taja ti' na ji'i Ni li'". Jua'a nchcui' quityi.

¹² Sca ti cuayá' tyacua cha' bi' ji'i ngu' judío, la cui' jua'a tyacua cha' bi' ji'i ngu' xa' tsu', cha' sca ti ycu'i Ndyosi nu Xu'na na laca loo ji'i lcaa ñati chalyuu; sca ti cuayá' tso'o tsa ndu'ni Ni lo'o lcaa ñati nu ñña cha' clyu ti' ji'i ycu'i Ni chacuayá' ji'i Jesús.

¹³ Ndi'ya ndyu'u cha' nu nscua lo quityi cusu': "Cua'ni lyaá Ni ji'i lcaa ñati nu ñña cha' clyu ti' ji'i Ni chacuayá' ji'i ycu'i nu Xu'na na".

¹⁴ Pana ná caca chcui' ngu' lo'o ycu'i Ndyosi chacuayá' ji'i Jesús si bilya xñi ngu' cha' ji'i yu; jua'a ná caca xñi ngu' cha' ji'i Jesús si bilya cuna ngu' cha' bi'; ni ná caca cuna ngu' cha' bi' si bilya caja ñati nu ta cha' bi' lo'o ngu'.

¹⁵ Pana ná tucui caca ji'i tsa cha' ta cha' bi' lo'o xa' la ngu' si ná culo Ni cña ji'i cha' tsa. Ndi'ya nchcui' quityi cusu': "Tso'o tsa nti' na lo'o tyalaa ngu' slo na cha' ta ngu' cha' tso'o ji'i ycu'i Ndyosi lo'o na, cha' culu'u ngu' ñi'ya caca cha' ti ti tyi' tyiquee na". Jua'a nchcui' quityi.

¹⁶ Ná ndyuna tso'o lcaa ñati cha' nu nda na lo'o ngu', nu lo'o ndacha' na ji'i ngu' ñi'ya cua'ni lyaá Ni ji'i ñati. La cui' jua'a ngua lo'o jyo'o Isaías cua sa'ni. "Ndyosi Xu'na ya, ná tucui ndu' tsiya' ti nu ngusñi cha' jinu'u nu nchcui' ya lo'o ngu'", nacuj jyo'o bi'.

¹⁷ Pana nu na ni, cua ngusñi na cha' ji'i Jesús nu ngua tya clyo, tya lo'o ndyuna na cha' tso'o nu cua nchcui' ngu' lo'o na cha' ji'i Cristo.

¹⁸ Nti' na' xcuane na' sca cha' ji'i cu'ma: ¿Ha bilya cuna ngu' judío cha' ji'i Cristo lacua? Cua ndyuna ngu', cha' cua nscua sca cha' lo quityi cusu' nu nchcui' ndi'ya:

Tyucui ña'a chalyuu nguañi cha' nu nda ngu' lo'o;

lcaa se'i ndyalaa cha' nu nchcui' ngu', masi ca su cua tyijyu' la cua ndyalaa cha' bi'.

Jua'a nchcui' quityi.

¹⁹ Chaca cha' xcuane na' ji'i ma' li': ¿Ha ná nda ngu' judío cuentya ñi'ya ndyu'u cha' bi' lacua? Sa'ni tsa nguscua jyo'o Moisés cha' ji'i ngu' bi', ndi'ya nchcui' quityi bi':

Cua'ni na' cha' caca liye' ti' ma' ña'a ma' ji'i xa' ñati nu si'i ñati tso'o laca ngu' nti' ma', nacuj Ni.

Nacuj ma' cha' ple tsa ngu'; ná nhca cuayá' ti' ngu', nti' ma'.

Ta na' cha' ñasi' ti' ji'i ma', xqui'ya cha' cua ngusñi ñati bi' cha' jna'; masi cu'ma ni, ná nti' ma' cuna ma' jna', nacuj Ni.

²⁰ Lo'o jua'a liñi tsa cha' nu nda jyo'o Isaías nu ngua sa'ni cuentya ji'i ycu'i Ndyosi:

La cui' ñati nu bilya clyana ngu' cha' 'na, cua ngujui cha' jna' ji'i ngu' juani, nacuj Ni.

Masi bilya ña ngu' sca cha' tso'o jna', cua nclyu'uloo na' ji'i ngu' bi' juani.

²¹ Pana xa' ña'a nguscua jyo'o Isaías cha' ji'i ngu' Israel: "Tyucui tsá ngusi'yana na' ji'i ngu'", nacuj Ni, "pana ná ndaquiya' ngu' bi' 'na tsiya' ti; xcui' na nxuú tya'a ti ngu' lo'o na'". Jua'a nchcui' quityi.

11

Si'i lcaa ngu' judío nu nguxtyanu ngu' ji'i ycu'i Ni

¹ Ná nti' ycu'i Ndyosi tsiya' ti culaya' Ni ji'i ngu' judío, cha' laca ngu' ñati ji'i ycu'i Ni. Lo'o jua'a ycu'i na' laca na' ngu' judío, cha' sca ti lo tañi na' lo'o jyo'o Abraham; laca na' tya'a jyo'o cusu' Benjamín.

² Nu ngua sa'ni ngusubi ycu'i Ndyosi ji'i ngu' Israel, cha' caca ngu' ñati ji'i Ni; juani nga'aa culaya' Ni ji'i ngu' bi'. ¿Ha ná ntsu'u ti' ma' cha' nu nscua lo quityi cuentya ji'i nu Elías bi'? Sca jyo'o cusu' nu nda cha' ji'i ycu'i Ndyosi lo'o ñati sa'ni ngua jyo'o Elías bi'; pana nu lo'o nchcui' Elías lo'o ycu'i Ndyosi, ngusta yu qui'ya ji'i ngu' Israel ndi'ya:

³ "Ndyosi Xu'na na', cua ndyujui ngu' bi' ji'i lcaa ñati nu laca tu'ba jinu'u", nacuj nu Elías bi'. "Cua ngüityi ngu' ji'i lcaa su tlyu su ndu'ni tlyu ya jinu'u nquicha'. Chaca tya na' ndyanu na' juani; lo'o jua'a na', cujuui ngu' jna' cua nti' ngu'", nacuj yu ji'i ycu'i Ndyosi.

⁴ Li' nguxacuj Ni cha' ji'i yu bi': "Ná cube ti' nu'u. Tya ndu tya chcati mil tya'a ngu' qui'yu nu caca cña 'na, ñati nu bilya tyu stí' slo lcu' jo'ó Baal", nacuj Ni ji'i Elías.

⁵ La cui' jua'a laca tyempo juani, si'i lcaa ngu' judío nu nguxtyanu ngu' ji'i ycu'i Ndyosi; tya ndi' xi ñati nu cua ngusubi Ni ji'i, xqui'ya cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee Ni ña'a Ni ji'i ñati bi'.

⁶ La cui' jua'a tya'na tsa ti' Ni ña'a Ni ji'na, bi' cha' tso'o tsa ndu'ni Ni lo'o na. Si'i na clyaa na ji'i nu cuxi xqui'ya sca cña nu ngua'ni ycu'i ca ti na, cha' ná ntsu'u cha' ñacuj na cha' ycu'i Ndyosi ngua'ni lyaá ji'na si cua ngua'ni lyaá na ji'i ycu'i ca na, nti' na.

⁷ Ndi'ya ngua li': Ná lcaa ngu' Israel ngua ji'i ngu' cua'ni ngu' cha' ca tso'o cresiya ji'i ngu' cuentya ji'i ycu'i Ndyosi, ñi'ya ngua ti' ngu' cha' cua'ni ngu'. Ñati nu ngusubi ycu'i Ndyosi ji'i ni, ngujui ñi'ya caca cha' bi' ji'i ngu'; pana nu xa' la tya'a ngu' Israel bi', tsa tyempo ti ndyacu' jyaca' ngu'.

⁸ Ndi'ya nchcui' quityi cusu' cha' ji'i ngu' bi': "Nga'aa nda ycu'i Ndyosi chacuayá' cha' ca cuayá' ti' ngu' bi'. Laca ngu' bi' ñi'ya si ntsu'u cloo ngu', pana ná sca na ña'a ngu' tsiya' ti; laca ngu' ñi'ya si ntucúa' jyaca' ngu', pana ná nduna ngu' tsiya' ti. Lo'o jua'a ña'a ti ndu'ni ngu' bi' juani."

⁹ La cui' tya'a cha' nda jyo'o rey David, lo'o nacuj yu ndi'ya: Qui'ña'a tsa cha' tso'o ngusta ycu'i Ndyosi lo mesa ji'i ngu' Israel, pana cua ngunu'u cresiya ji'i ngu' xqui'ya cha' tso'o bi'; bi' cha' nchcube' Ni ji'i ngu', ñi'ya laca si na cua ndyú ngu' ne' sca lco'o, ñi'ya laca si na cua nclyu' ngu' cha' ntyucua quee quiya' ngu'.

¹⁰ Tso'o si caca cuityi' ti ngu', cha' nga'aa caca ña'a ngu'; tso'o si caca cña ti' ji'i ngu', cha' catsa hichu' ngu' tsiya' ti. Jua'a nscua lo quityi bi'.

Ñi'ya cua'ni lyaá Ni ji'i ngu' xa' tsu'

11 Chaca cha' ñacuj na' juani: Nu lo'o nclýú ngu' judío bi', si'i na ngua cuxi jil'i ngu' tsiya' ti; xqui'ya cha' ná ndaquiya' ngu' bi' tsiya' ti jil'i ycuí' Ndyosi, bi' cha' ngujui la xi tyempo jil'i ngu' xa' tsu' cha' clyana ngu' jil'i ycuí' Ndyosi, cha' cua'ni lyaá Ni jil'i ngu'. Cua nti' ycuí' Ndyosi cha' ña'a ngu' judío ñi'ya ngusñi ngu' xa' tsu' cha' jil'i ycuí' Ni, lo'o li' ñña ngu' judío cha' clyu ti' jil'i ycuí' Ni cha' cua'ni lyaá Ni jil'i ycuí' ca ngu'.

12 Jua'a ngua cha' tso'o la ndyuna ngu' tyucui ña'a chalyuu cha' jil'i ycuí' Ndyosi, masi cha' cuxi ngua'ni ngu' judío bi'. La cui' jua'a ngua tso'o la cha' jil'i ngu' xa' tsu' cuentya jil'i ycuí' Ndyosi, masi ngua cuxi la chalyuu jil'i ycuí' ngu' judío. Bi' cha' tlyu tsa cha' tso'o caca, nu lo'o xcutsa'a Ni tyiquee cua ña'a ca ngu' judío lo'o xñi ngu' cha' tso'o nu jil'i Jesús.

13 Lo'o cu'ma ngu' xa' tsu' ni, nti' na' ta na' xi cha' lo'o ma. Ycuí' Ndyosi laca nu ngusubi 'na, cha' tsa'a na' ta na' cha' jil'i Jesús lo'o cu'ma nu ndi'j ma xa' tsu'. Nchcui' na' lo'o cu'ma jua'a, xqui'ya cha' ndulo tsa cña nu nda Ni 'na.

14 Nti' tsa na' cha' lo'o xi ngu' judío tya'a na' ñña ngu' jil'i ycuí' Ndyosi, cha' ta Ni la cui' ti cha' tso'o nu ntsu'u jil'i ma jil'i ngu' judío bi', cha' caca cua'ni lyaá Ni jil'i ngu' bi'.

15 Nu lo'o ngulaya' Ni jil'i ngu' judío, li' ngua'ni Ni cha' caca stu'ba cha' jil'i ycuí' Ni lo'o ngu' xa' tsu'. Tso'o la tsiya' ti caca cha' lo'o quiñi cha' jil'i Ni lo'o ngu' judío chaca quiya', cha' li' caca jil'i lcaa ñati ñi'ya laca si xa' ta Ni chalyuu jil'i ñati nu cua ngujui.

16 Cuentya jil'i ngu' judío ni, na jil'i ycuí' Ndyosi laca sca xlyá nu ndya' tya clyo, lo'o li' si cua nda ngu' tsa lo' cua jil'i Ni, na jil'i ycuí' Ni laca ña'a tsa ngulu' sca xlyá bi'. La cui' jua'a laca lo'o sca yaca nu ndyataa ngu' cha' caca cuentya jil'i ycuí' Ndyosi; lo'o caluu yaca bi', lo'o cuentya jil'i ycuí' Ni caca lcaa sta' yaca bi'. Ndi'ya ndyu'u tyucuaa cha' bi', cha' ñi'ya ngua jyo'o Abraham ñati jil'i ycuí' Ndyosi cha' ngusñi yu cha' jil'i Ni, jua'a laca lcaa ñati chalyuu ñati jil'i ycuí' Ndyosi, nu lo'o xñi ngu' cha' jil'i Ni.

17 Laca ngu' judío ñi'ya si laca ngu' sca yaca cuiñi, sca yaca olivo ni. Na cua ngusi'yu ycuí' Ndyosi jil'i tyuu tya'a sta' yaca bi', ngulotsu' Ni jil'i sta' yaca bi' li'; pana juani la cui' ca su ngutucua sta' yaca bi' nquicha', ndacua ngusca' Ni tyuu tya'a sta' yaca quixi', cha' xñi ca'a sta' yaca quixi' bi' jil'i yaca cuiñi bi'. Ni'ya laca sta' yaca quixi', jua'a laca cu'ma ngu' xa' tsu', cha' cua ngujui la cui' cha' tso'o jil'i ma, ña'a cha' tso'o nu ntsu'u jil'i ngu' judío. Laca ma ñi'ya laca si sca ti suu yaca laca ma lo'o ngu' judío, si sca ti si'ye laca ma lo'o ngu' bi'.

18 Bi' cha' ná tso'o laca si culacua ti' ma cha' tso'o la cu'ma, cuxi la ngu' judío, nu ngu' nu laca ñi'ya laca sta' ycuí' yaca. Si jua'a nti' ma, tso'o la si tyi'u ti' ma cha' si'i cu'ma nu ndyu'ni cu'ú ma jil'i suu yaca bi', la cui' suu bi' laca nu nda cha' tso'o jil'i cu'ma.

19 Ná tyiquee' ñacuj ma' na: "Ca su ngusi'yu Ni jil'i sta' yaca bi', ca bi' ngujui su xñi ca'a ya jil'i yaca olivo bi'", ñacuj ma.

20 Chañi cha' jil'i ma. Pana ndi'ya laca cha': cua ngulotsu' ycuí' Ndyosi jil'i ngu' judío jil'i yaca bi', xqui'ya cha' ná ngusñi ngu' cha' jil'i Ni; pana cu'ma ni, xqui'ya cha' ngusñi ma cha' jil'i ycuí' Ni, bi' ti cha' cua ngujui chacuayá' jil'i ma cha' xñi ca'a ma jil'i yaca bi' ca su ntucua ma juani. Bi' cha' ná ntsu'u cha' cua'ni tyucuaa ti' ma lo'o ngu' judío bi'. Culacua tso'o ti' ma xi.

21 Ná ngua'ni ycuí' Ndyosi cha' clyu ti' jil'i ngu' judío, ngu' nu laca sta' ycuí' yaca bi'; ngusi'yu cu' Ni jil'i sta' bi'. Lo'o jua'a ná cui'ya Ni cha' clyu ti' jil'i cu'ma, si jua'a xtyanu ma jil'i ycuí' Ni.

²² Cui'ya ma cuentya lacua, cha' taca ji'i Ni cua'ni tso'o Ni lo'o ñati, lo'o jua'a xa' tyempo taca ji'i Ni cua'ni tyaala Ni ji'i ñati, si jua'a nti' Ni. Tyaala tsa ngua'ni Ni lo'o ngu' bi', xqui'ya cha' ná ndaquiya' ngu' ji'i ycu' Ni; lo'o jua'a tso'o ti cua'ni Ni lo'o cu'ma, si ña'a ti taquiya' ma ji'i Ni nu ndyu'ni tsa cha' tso'o lo'o ma. Si nga'aa taquiya' ma ji'i cha' nu nchcui' Ni, la cui' jua'a culaya' Ni ji'i ma li'.

²³ Pana xa' quiñi cha' ji'i ycu' Ndyosi lo'o ngu' judío, si xcutsa'a ngu' bi' cha' nu ntsu'u ne' cresiya ji'i ngu', si taquiya' ngu' ji'i ycu' Ni chaca quiya'. Li' xñi ca'a ngu' ji'i suu yaca bi' chaca quiya', la cui' se'i bi' su ngutucua ngu'; taca ji'i ycu' Ndyosi sta tso'o Ni ji'i ngu' judío chaca quiya' ca la cui' su tso'o su ngutucua ngu' clyo.

²⁴ Ná stu'ba cha' ji'i ma lo'o ngu' judío cua sa'ni la. Na cua ngulotsu' ti Ni ji'i ma ca su ngutucua ma lo sca suu yaca quixi'; li' cua ngusca' Ni ji'i ma, cha' xñi ca'a ma ji'i suu yaca cuiñi bi'. Pana si'i jua'a ndyaluu yaca bi' clyo. Lo'o nu ngu' judío ni, ná tlyu cña masi xa' sca' Ni ji'i ngu' lo la cui' suu yaca su ngutucua ngu' tya clyo; yala ti xñi ca'a ngu' ji'i suu yaca bi' chaca quiya', cha' sta' ycu' yaca bi' laca ngu'.

Lo'o cua'ni lyaá Ni ji'i lcaa ngu' judío

²⁵ Cu'ma ngu' tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Cristo, nti' na' cha' caca cuayá' ti' ma cha' tucui re, sca cha' ji'i ycu' Ndyosi nu ntsu'u cuatsi' ti nguicha'; lo'o caca cuayá' ti' ma cha' re, nga'aa chcui' ma cha' tyixi lo'o ngu' judío li'. Ndi'ya laca cha': Quiña'a tsa tya'a ngu' judío ntsu'u nu ndyacu' hique ngu' tsiya' ti, cha' ná caca cuna ngu' cha' ji'i Jesús; ña'a cuayá' nu tye cuna lcaa ngu' xa' tsu' nu nga'a cha' xñi cha' ji'i Jesús,

²⁶ li' cua'ni lyaá ycu' Ndyosi ji'i lcaa ngu' nu chañi ca tya'a ñati ji'i Israel. Ndi'ya nscua cha' lo quityi cusu':

Tyaa nu cua'ni lyaá ji'i ma, nde quichi' Sión bi' tyu'u yu caa yu.

Culotsu' yu bi' lcaa cha' cuxi nu ntsu'u ji'i ngu' Israel tya'a yu,

²⁷ lo'o li' cuityi na' lcaa qui'ya nu ntsu'u ji'i ngu' bi', nacui' ycu' Ndyosi.

Li' tyu'u tucua cha' nu nguxquiñi na' lo'o ngu' bi' nu ngua sa'ni.

Jua'a nchcui' quityi.

²⁸ Tya'a cusuu ycu' Ndyosi laca ngu' judío juani, xqui'ya cha' ná jlya ti' ngu' cha' chañi cha' cua ngua'ni lyaá Ni ji'i ngu'; bi' cha' cua ngui la xi tyempo ji'i cu'ma ngu' xa' tsu', cha' xñi ma cha' ji'i Jesucristo xqui'ya ngu' judío. Pana ña'a ti tya ntsu'u tsa tyiquee ycu' Ndyosi ña'a Ni ji'i ngu' bi', xqui'ya cha' cua ngusubi Ni ji'i jyo'o cusu' ji'i ngu' bi' tya clyo cha' caca ngu' ñati ji'i Ni.

²⁹ Ná tya'achu' ycu' Ni ji'i sca cha' nu cua nda Ni lo'o na, ná culaya' Ni ji'i sca ñati nu ntsu'u cha' ji'i lo'o ycu' Ni.

³⁰ Lo'o jua'a cu'ma, ná ndaquiya' ma cha' ji'i ycu' Ndyosi cua sa'ni la; pana tya'na ti' Ni ña'a Ni ji'i ma nu lo'o nga'aa jlya ti' ngu' judío ji'i Ni.

³¹ Masi ná ndaquiya' ngu' judío bi' ji'i ycu' Ndyosi juani, pana la cui' jua'a cua'ni tya'na ti' ycu' Ndyosi ji'i ngu' bi' ca nde loo la, ñi'ya nu ndu'ni tya'na ti' Ni ji'i ma.

³² Sca ti cuayá' ngxutyau Ni ji'i lcaa ñati chalyuu cha' ná taquiya' ngu' ji'i ycu' Ni, si jua'a nti' ngu', cha' jua'a ná ntaja'a ngu' taquiya' ngu' ji'i Ni tsiya' ti. Pana tiya' la li' caca ji'i ycu' Ni cua'ni tya'na ti' Ni ji'i ngu' lo'o clyana ngu' ji'i Ni chaca quiya'.

³³ Tlyu tsa cha' tso'o ndyu'u ca slo ycu' Ndyosi; lcaa cha' nchca cuayá' ti' Ni, lcaa cha' jlo ti' ycu' Ni. Sca ti ycu' Ndyosi jlo ti' na ca laca nu liya' nde loo la, sca ti ycu' Ndyosi jlo ti' na laca nu ndu'ni ycu' Ni. Ndi'ya cha' nscua lo quityi cusu' cuentya ji'i cha' bi':

³⁴ “¿Tilaca caca cuayá' ti' ñi'ya laca cha' nu ca'ya hique ycuí' Ni? ¿Ha ntsu'u ñati nu nchca jil'i ta sca cuij lo'o ycuí' Ndyosi?

³⁵ Ná caja ñi'ya nu ta na sca na nu jña ycuí' Ni, cha' tiya' la tya Ni caya' jil'i jil'na.”

³⁶ Lcaa na nu ntsu'u chalyuu, na jil'i ycuí' Ndyosi laca bi', cha' cua ngüiñá ycuí' Ni lcaa na, cha' caca bi' cña jil'i Ni. Nga'aa caca tye cha' cua'ni tlyu na jil'i ycuí' Ndyosi. Lo'o jua'a chañi tsa cha' bi'.

12

Ta na tyucui ña'a na jil'i ycuí' Ndyosi cha' xcui' na tyi'i na chalyuu cuentya jil'i Ni

¹ Cu'ma ngu' tya'a ntsu'u cha' jil'na lo'o Cristo, xqui'ya cha' lye tsa ndu'ni tya'na ti' Ni jil'na, bi' cha' nchcui' na' lo'o ma juani. Ta ma tyucui ña'a ma jil'i ycuí' Ndyosi, cha' cua'ni ma cua ña'a ca cña nu nti' Ni cha' cua'ni ma nde chalyuu; ta ma tyucui ña'a ma jil'i Ni cha' xcui' na tyi'i ma chalyuu cuentya jil'i ycuí' Ni, cha' laca ma ñi'ya nti' sca msta lu'u ti. La cui' jua'a nti' ycuí' Ndyosi, cha' laca ma ñati jil'i Ni. Na cua laca ntsu'u cha' cua'ni ma jua'a.

² Nga'aa ta ma tyempo cha' tatsaa ngu' jil'i ma cha' cua'ni ma cha' cuxi; xa' ña'a tyi'i ma chalyuu juani, cha' cua nchcusa'a Ni lcaa cha' nu ntsu'u ne' cresiya jil'i ma. Bi' cha' caca cuayá' ti' ma cua ña'a ca cña nu nti' ycuí' Ndyosi cha' cua'ni ma: ña'a cña laca nu tso'o la cha' cua'ni ma, ña'a cña nu ndiya la ti' ycuí' Ndyosi jil'i, ña'a cña nu tyu'u tso'o la jil'i ma su cua ndye cha' bi'; lcaa cha' bi' laca cuayá' ti' ma li'.

³ Tlyu tsa cha' tso'o nu ngua'ni ycuí' Ndyosi lo'o na', nu lo'o nda Ni cña jna'; bi' cha' nchcui' tsa na' lo'o ma juani, cha' nga'aa cua'ni tyucuaa ti' ma lo'o xa' ñati. Nga'a cha' culacua ti' ma cha' lcaa cña nu cua nchca jil'i ma juani, Cristo ngua'ni cha' caca jil'i ma, nu lo'o ngusñi ma cha' jil'i Ni.

⁴ Tyuu tsa tya'a tyijya ntsu'u laja cuaña' scaa na, pana scaa cña ntsu'u jil'i scaa tyijya bi'.

⁵ Lo'o jua'a laca na, lcaa tya'a na nu ntsu'u cha' jil'na lo'o Cristo, cha' masi tyuu tsa ngu' tya'a na, pana sca ti taju ñati laca na lo'o tya'a na; sca ti ñati laca tsaca na, pana lcaa na stu'ba ti ntsu'u cha' jil'na lo'o tya'a na.

⁶ Xi xa' la cña nchca cua'ni sa scaa na, ña'a cña nu nda Ni chacuayá' cha' cua'ni scaa na, cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee Ni ña'a Ni jil'na. Nu lo'o ntsu'u ngu' tya'a ma nu nchca jil'i ngu' hcui' ngu' sca cha' nu nti' ycuí' Ndyosi ta Ni lo'o ma, bi' cña cua'ni ngu' lacua. La cui' ñi'ya nduna ngu' bi' cha' nu nda ycuí' Ndyosi, ñi'ya ngusñi ngu' cha' bi', la cui' jua'a ta ngu' cha' bi' lo'o ma.

⁷ Lo'o nchca jil'i tsaca ma xtyucua ma jil'i tya'a ma, tyucui tyiquee ma xtyucua ma jil'i ngu' bi' lacua. Lo'o nchca jil'i tsaca ma culu'u ma cha' liñi jil'i tya'a ma, tyucui tyiquee ma culu'u ma cha' bi' jil'i ngu' lacua.

⁸ Nu lo'o ta ma sca cuij cuentya jil'i ycuí' Ndyosi lo'o ngu', tyucui tyiquee ma ta ma cha' bi' lacua. Nu lo'o ta ma cha' xlya'be jil'i ngu', tyucui tyiquee ma ta ma cha' tso'o jil'i ngu' lacua. Si laca ma loo jil'i ngu' tya'a ma, cui'ya ma cuentya cha' tso'o ti cua'ni ma lacua. Nu lo'o cua'ni tya'na ti' ma jil'i ngu', tso'o ti caca tyiquee ma laja lo'o cua'ni ma cña bi' cuentya jil'i ngu' li'.

Ñi'ya nu tso'o la tyi'i na chalyuu si ñati jil'i ycuí' Ndyosi laca na

⁹ Cua'ni ma cha' tso'o tsa caca tyiquee ma ña'a ma jil'i xa' la ñati, cha' si'i sca cha' nu nda ti ma laca bi', nu lo'o hcui' tso'o ma lo'o ngu', masi lo'o cua'ni ma cha' tso'o lo'o ngu'. Nga'aa taquiya' ma jil'i cha' cuxi, tyucui tyiquee ma clyana ma jil'i cha' tso'o.

10 Ndi'ya caca tyiquee mā ña'a mā jil'i ngu' tya'a ntsu'u cha' jil'i mā lo'o Cristo: caca ñi'ya si laca ngu' bi' tya'a ngula mā tsiya' ti; bi' cha' cua'ni chī mā loo tya'a mā, xti ti cha' tyu'u tyiquee ycu' ca mā li'.

11 Ná cua'ni taja mā lo'o cua'ni mā cña jil'i ycu' Ndyosi; na cua ndyanu Xtyi'i ycu' Ndyosi ca ne' cresiya jil'i mā, bi' cha' caca tlyu tyiquee mā cha' cua'ni la mā cña bi'.

12 Ndu'ni cha' tso'o tsa caca tyiquee mā lo'o jatya mā jil'i ycu' Ndyosi cha' caa Ni cua'ni lyaá Ni jil'i mā. Ná xtyanu mā jil'i cha' bi', masi ti'i tsa xcube' ngu' jil'i mā su ndi'i mā chalyuu. Lcaa tsá chcu' mā lo'o ycu' Ndyosi Sti na.

13 Nu lo'o lyiji sca na jil'i sca ngu' tya'a ngusñi mā cha' jil'i Cristo, nga'a cha' tya'be cha' tso'o nu ntsu'u jil'i ycu' ca mā, cha' ta mā na jil'i ngu' bi', na laca nu lyiji jil'i ngu'. Lcaa tyempo ta mā to' tyi mā cha' tyi'i ñati nu lijya ti.

14 Chcu' mā lo'o ycu' Ndyosi cuentya jil'i ñati nu ndyu'ni lya' ti' jil'i mā; pana ná ñña mā cha' tyanu yabe' jil'i ngu' bi', masi xcui' cha' tso'o ti ñña mā cuentya jil'i ngu' bi'.

15 Cua'ni chaa ti' mā lo'o xa' ñati, nu lo'o ña'a mā jil'i ngu' cha' chaa ti' ngu' ndi'i ngu'; lo'o jua'a tso'o si caca xñi'i ti' mā lo'o ngu', nu lo'o ña'a mā cha' xñi'i ti' ngu' ndi'i ngu'. Cua'ni mā cha' caca stu'ba tyiquee mā lo'o xa' ñati.

16 Sca ti cha' chcu' mā lo'o lcaa ngu' tya'a ntsu'u cha' jil'i mā lo'o Jesucristo; ná cua'ni tyucuaa ti' mā lo'o ngu' ti' tya'a mā, tso'o ti chcu' mā lo'o ngu' bi'. Stu'ba ti tya'a mā lo'o ngu' bi', ná culacua ti' mā cha' nchca la jil'i ycu' ca mā.

17 Nu lo'o cuxi ti cua'ni ngu' lo'o mā, ná tya mā cha' cuxi jil'i ngu' chaca quiya'; clyana mā sca cña tso'o nu caca cua'ni mā cuentya jil'i ngu', cha' jua'a ña'a tsa ñati jil'na.

18 Cua'ni mā cha' cajá ñi'ya tyi'i tso'o ti mā lo'o lcaa ñati, cha' ná caja tya'a cusuū mā.

19 Cu'ma tya'a tso'o na, ni sca quiya' ná xtyacui mā cha' cuxi jil'i ngu' nu cua'ni lya' ti' jil'i mā, masi ta mā tyempo jil'i ycu' Ndyosi cha' xcube' Ni jil'i ngu' bi'. Tso'o la jua'a. La cui' jua'a ndyu'u cha' nu nscua lo quityi cusu' ndi'ya: “Cña 'na laca cha' caca ñasi' na' jil'i ngu', cha' ta na' nu ti' jil'i ngu', nacui Ni”. Bi' laca cha' liñi nu nda ycu' nu Xu'na na lo'o na.

20 Lo'o jua'a tya nda Ni xi xa' la cha': “Nu lo'o ngujui jbi'ña jil'i tya'a cusuū mā”, nacui Ni, “tso'o la si ta mā na cacu ngu' bi'; nu lo'o nguityi tsa tya'a cusuū mā hitya, ta mā na co'o ngu' li'. Jua'a ta mā sca cha' tyuju'u ti' jil'i ngu'.” Jua'a cha' nscua lo quityi.

21 Bi' cha' nga'aa ta mā tyempo jil'i nu cuxi cha' cua'ni bi' ngana jil'i mā. Juani taca tyijiloo mā jil'i nu cuxi, xqui'ya cha' xcui' cha' tso'o ndyu'ni mā.

13

1 Lcaa cu'ma ngu' tya'a na, nga'a cha' taquiya' mā jil'i ngu' nu laca cña. Ycu' Ndyosi laca nu cua nda chacuayá' jil'i ngu' bi', cha' caca ngu' loo jil'na; ná ntsu'u chaca nu taca ta chacuayá' bi' jil'i ngu'.

2 Bi' cha' lacua, nu lo'o xuu tya'a na lo'o ngu' nu laca cña, laca ñi'ya si nxuu na lo'o ycu' Ndyosi, cha' ycu' Ni ngusta Ni jil'i ngu' bi' cha' caca ngu' loo jil'na. Si jua'a xuu tya'a na lo'o ngu', caja ñi'ya nu xcube' ngu' jil'na li'.

3 pana ná caca xcutsii ngu' nu laca loo jil'na si cña tso'o ti ndyu'ni na, sca ti jil'i ngu' xña'a xcutsii ngu' bi'. Si chañi cha' nti' mā cha' ná cutsii mā jil'i ngu' nu laca cña, xcui' cha' tso'o ti cua'ni mā li'. Ná tyiquee' lo'o ngu' nu laca cña bi' cua'ni chī ngu' loo mā, si jua'a xcui' cha' tso'o ti ndu'ni mā.

4 Chacuayá' jil'i ycu' Ndyosi laca ngu' bi' loo jil'na, cha' taca xtyucua ngu' jil'na; pana si cua'ni mā cha' cuxi, li' ntsu'u cha' cutsii mā, cha' ntsu'u

chacuayá' xcube' ngu' bi' jì'ì m̄a li'. Chacuayá' jì'ì Ni laca ngu' bi' loo jì'na lacua, cuentya jì'ì Ni nchcube' ngu' jì'ì ngu' cuxi;

⁵ bi' cha' ntsu'u cha' taquiya' m̄a jì'ì cha' nu nchcui' ngu' bi'. Xcube' ngu' bi' jì'na si ná taquiya' na jì'ì ngu'. Lo'o jua'a jlo ti' na cha' nga'a cha' taquiya' na jì'ì ngu' bi', xqui'ya cha' liñi nu ntsu'u híque scaa na.

⁶ La cui' jua'a sca cha' tso'o laca si tya ma lcaa cñi cña loo nu jña ngu' bi' jì'ì m̄a, cha' msu jì'ì ycu'ì Ndyosi laca ngu' nu laca cña bi', cha' bi' laca cña nu nda Ni jì'ì ngu' bi', cha' cua'ni ngu' nde chalyuu.

⁷ Tya m̄a jì'ì ngu' laca cña lcaa na nu ntsu'u chacuayá' jì'ì ngu' cha' jña ngu' jì'ì m̄a. Ná tyacui m̄a cñi cña loo, ni ná tyacui m̄a cñi jì'ì sca cña nu cua ngua'ni ngu'; tya m̄a caya' bi' jì'ì ngu'. Lo'o jua'a cua'ni tlyu m̄a jì'ì ngu' bi', cua'ni chí m̄a loo ngu', tucua' m̄a cña jì'ì ngu' bi'.

⁸ Nga'aa su'ba m̄a tane' hichu' m̄a. Sca lo ti cña lyiji cha' cua'ni m̄a lo'o xa' ñati, cha' tso'o tsa cua'ni m̄a ña'a m̄a jì'ì ngu'; cua laca ndyu'ni m̄a lcaa cña nu ngulo ycu'ì Ndyosi jì'na, nu lo'o tso'o tsa ntsu'u tyiquee m̄a ña'a m̄a jì'ì tya'a ñati m̄a.

⁹ Tyuu lo cña ngulo Ni jì'ì ñati nu lo'o nda Ni cha' lo'o Moisés nu ngua sa'ni; ndi'ya nacuj Ni: “Ná tyu'u cha' jì'ì m̄a lo'o clyo'o xa' ñati”, nacuj Ni. “Ná cujuu m̄a jì'ì tya'a ñati m̄a. Ná cuaana m̄a na nu ntsu'u jì'ì tya'a ñati m̄a. Ná tyacui ti' m̄a na nu ntsu'u jì'ì tya'a ñati m̄a”, nacuj Ni. Sca ti cuayá' ndyu'u lcaa cha' bi' lo'o chaca cha' nu nchcui' quityi re: “Ntsu'u cha' cua'ni tya'na ti' m̄a jì'ì tya'a ñati m̄a, ñi'ya laca si ndu'ni tya'na ti' m̄a jì'ì ycu'ì ca m̄a”, nacuj Ni.

¹⁰ Nu lo'o ntsu'u tyiquee na ña'a na jì'ì tya'a ñati na jua'a, ná taca cua'ni na cha' cuxi lo'o ngu' bi' li'. Bi' cha' na cua ndye ndyu'ni na lcaa cña nu ngulo ycu'ì Ndyosi jì'na, nu lo'o cua'ni tya'na ti' na jì'ì tya'a ñati na, cha' ntsu'u tyiquee na ña'a na jì'ì ngu'.

¹¹ Cua'ni m̄a cha' tyi'u ti' m̄a lcaa cha' bi'. Cua jlo ti' m̄a cha' cua ndyalaa hora cha' clyana na jì'ì ycu'ì Ndyosi; bi' cha' juani que ti' m̄a lacua, cha' tii ti ti' m̄a tyi'ì m̄a chalyuu. Cua tyaa ti ycu'ì Jesús cha' cua'ni lyaá Ni jì'na, cha' caqui'ya Ni jì'na. Nu lo'o ngusñi na cha' jì'ì Jesús tya clyo, li' ngua ti' na cha' tya lyiji tsa tyalaa tsá bi' cha' tyaa ycu'ì Jesús; pana juani cua ngulala ti tyalaa tsá bi'.

¹² Ñi'ya laca chalyuu talya, jua'a laca lo'o ndi'ì na chalyuu, xqui'ya cha' cuxi nu ntsu'u jì'na. Pana juani cua tye ti talya bi', cua tyaa ti Cristo cha' culotsu' Ni cha' cuxi bi'. Li' caca chalyuu jì'na ñi'ya si cua ngxuee tso'o, cha' lubii tsa xee caca li'. Bi' cha' nga'a cha' xtyanu na jì'ì cha' cuxi nu ndu'ni ngu', cha' cuxi tsa tyiquee ngu' nu ndya'a chalyuu talya bi'. Cua'ni cho'o na tyucui ña'a na, cha' nguula tsa cua'ni na cña cuentya jì'ì Cristo nde chalyuu, ñi'ya si laca na sendaru jì'ì Cristo.

¹³ Clyana na ñi'ya caca tyi'ì tso'o ti na lo'o ñati, ñi'ya si laca na ñati nu xcu'ì ndya'a ndacuá ti su caca ña'a ñati jì'na. Li' ná tso'o laca si culiji na chalyuu jì'na jua'a ti lo'o ndya'a na cha' cu'bi na, masi xa' la juersa jì'na culiji na lo'o xcu'ì ndi'ì ti na ta'a. Ná tso'o bi'. Lo'o jua'a ná ntsu'u cha' cua'ni suba' na lo'o xa' ñati, ná ntsu'u cha' clyana na xa' la cha' cuxi nu cua'ni na lo'o ñati; ni nga'aa clyana na cha' cusuu lo'o ngu', nga'aa cua'ni liye' ti' na jì'ì ngu'.

¹⁴ Ta m̄a chacuayá' cha' caca loo ycu'ì Jesucristo nu Xu'na na jì'ì tyucui ña'a m̄a; nga'aa taquiya' na jì'ì lcaa lo cha' cuxi, cha' nu tiji' tsa ti' na jì'ì xqui'ya cha' laca na ñati ti.

14

Ná chcu'ì ngu' cha' cuxi jì'ì xa' la ñati tya'a ntsu'u cha' jì'ì ngu' lo'o Cristo

1 Tso'o ti chcu'i mā lo'o sca ñati tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, masi tya lyiji ca cuayá tso'o ti' cha' bi'; ná xuü tya'a mā lo'o nu ñati bi' xqui'ya sca cha' nu ná nchca cuayá tso'o ti'.

2 Ntsu'u ñati nu jlya tsa ti' ji'i Cristo, bi' cha' ná ntsii ngu' cacu ngu' lcaa lo na. Xa' la ñati nu ná jlya tso'o ti' ji'i Cristo, ntsii ngu' bi' si cua'ni ngu' cha' cuxi xqui'ya sca na cacu ngu'; bi' cha' ná ntaja'a ngu' bi' cacu ngu' cuaña'. Ndacu ngu' si'yu, ndacu ngu' cuü, ndacu ngu' caatya, tsa bi' ti na ndacu ngu' bi'.

3 Pana nu ngu' nu ná ntsii ndacu cuaña' ni, ná tso'o si xtyi lo'o ngu' ji'i xa' la tya'a ngu' nu ntsii cacu bi'. La cui' ti cha', nu ngu' nu ntsii cacu cuaña' bi', ná tso'o si chcu'i cuxi ngu' bi' ji'i ngu' nu ndacu lcaa lo na nu nda ycu'i Ndyosi cha' cacu na, cha' cua' nda Ni chacuayá ji'i ngu' cha' cacu ngu' sñi' ycu'i Ni.

4 Ná tso'o si chcu'i cuxi mā ji'i xa' la ñati tya'a ngusñi na cha' ji'i Ni. Ycu'i Ndyosi laca Xu'na ngu', si'i cuentya ji'i cu'mā laca ngu' bi'; cuentya ji'i ycu'i Ndyosi laca cña nu ndyu'ni ngu', si cha' tso'o ndyu'ni ngu', si cha' cuxi ndyu'ni ngu'. Lo'o jua'a ná tyacua cha' cuxi ji'i ngu' xqui'ya cha' bi', cha' lo'o ngu' bi' ngusñi ngu' cha' ji'i ycu'i nu Xu'na na; jua'a xtyucua Ni ji'i ngu', cha' tyi'i tso'o ti ngu' chalyuu cuentya ji'i ycu'i Ni.

5 Ntsu'u ngu' tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Cristo nu ndu'ni tacati ji'i sca tsā, ná ntsu'u cha' ji'i xa' la tsā cuentya ji'i ngu' bi'; xa' la ñati nchcu'i cha' na ji'i ycu'i Ndyosi laca lcaa tsā. Ta mā chacuayá' cua'ni scaa ñati tsa ña'a nu nclyacua ti' ycu'i ca ngu'.

6 Si tacati tsa sca tsā cuentya ji'i tsaca ngu', bi' laca tsā nu nga'a cha' cua'ni ch'i ngu' bi' loo ycu'i Ndyosi lacua; lo'o jua'a taca cua'ni ch'i nu xa' la ñati loo ycu'i Ndyosi, masi ná ntsu'u cha' tacati ji'i ngu' lo'o tsā bi'. La cui' jua'a ndyu'u cha' lo'o ñati nu ná ntsii cacu cuaña' bi'; xqui'ya cha' ngusñi ngu' cha' ji'i ycu'i Ndyosi, bi' cha' ná ntsii ngu' bi'. Ndyu' ngu' xly'a'be ji'i ycu'i Ni lo'o ndacu ngu' ji'i. Lo'o nu ntsii cacu cuaña' bi' ni, la cui' ti xqui'ya ycu'i Ndyosi ntsii ngu' cacu ngu' ji'i; lo'o ngu' bi' ndya ngu' xly'a'be ji'i ycu'i nu Xu'na na cha' nda Ni na cacu ngu'.

7 Ntsu'u cha' caca na cña ji'i Ni, masi tya lu'ú na, masi cajaa na. Si'i cha' ji'i ycu'i ti na ndi'i na chalyuu, si'i cha' ji'i ycu'i ti na cajaa na;

8 cha' caca na cña ji'i ycu'i Ndyosi, bi' cha' ndi'i na lo yuu chalyuu. Nu lo'o ntsu'u cha' cajaa na, cha' ji'i Ni laca li', cha' na ji'i ycu'i Ni laca na, masi tya lu'ú na, masi cua ngujuii na.

9 Cua ngujuii Cristo, lo'o jua'a cua ndyu'ú Cristo chaca quiya', cha' ca cuayá' ti' lcaa ngu' cha' ycu'i Ndyosi laca Xu'na lcaa jyo'o nu ngusñi cha' ji'i Ni nu lo'o nguti'i ngu' chalyuu. Lo'o jua'a ycu'i Ni laca Xu'na ñati nu jlya ti' ji'i Ni nde chalyuu juani.

10 Ñati ji'i Cristo laca cua ña'a ca ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'i Ni, bi' cha' ná nga'a cha' chcu'i cuxi mā ji'i cña nu ndu'ni scaa ngu' tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Cristo. Ná chcu'i cuxi mā ji'i ngu' bi', ñi'ya nu ngua'ni mā tya tsubi' la; ntsu'u cha' tyalaa tsā bi' lo'o tyaa lcaa tya'a na ca su ntucua ycu'i Ndyosi. Nde loo ycu'i Ni tsatu na li', cha' cua'ni cuayá' Ni ji'na.

11 Ntsu'u sca cha' nu nscua lo quityi cusu' nu nacuj ycu'i Ndyosi ndi'ya: Ycu'i Ndyosi lu'ú laca na', nacuj Ni, nga'a cha' tyatü sti' lcaa ñati nde loo su ntucua na',

cha' chcu'i liñi ngu' lo'o tya'a ñati cha' laca na' ycu'i Ndyosi Sti ngu'.

12 Bi' cha' lacua, lcaa na lo'o tya'a na nga'a cha' xacuj na cha' ji'i ycu'i Ndyosi lo'o tyalaa tsā bi', lcaa cha' ñi'ya nu ngua'ni scaa na lo'o ñaa na chalyuu.

Ná ta ngu' tyempo ji'i tya'a ngu' cha' tya'achü' ngu' ji'i Jesús

13 Nga'aa chcuí' cuxi mā jì'í cña nu ndyu'ni scaa ngu' tya'a ngusñi mā cha' jì'í Jesús lacua. Ndi'ya cua'ni mā juani: nga'aa ta mā tyempo jì'í ngu' tya'a mā cha' cua'ni ngu' cha' cuxi xqui'ya cu'ma.

14 Cua nchcuí' Cristo lo'o na', cua jlo ti' na' cha' ni sca na cuxi ná nda ycuí' Ndyosi cha' cacu ñati; lcaa na nu ndacu ñati chalyuu, na tso'o laca bi'. Pana ntsu'u ñati nu ná nhca cacu sca na, xqui'ya cha' nti' ti ngu' cha' na cuxi laca bi'; cuxi tsa laca na bi' cuentya jì'í ngu' bi' si cacu ngu' jì'í li'.

15 Lo'o ngu' tya'a ntsu'u cha' jì'í mā lo'o Jesús ni, si ña'a ngu' cha' ndyacu mā sca na nu ná ntsu'u chacuayá' cacu ycuí' ngu', nti' ngu', chiya'a culacua ti' ngu' bi' li'; ñi'ya laca si ná tso'o ntsu'u tyiquee mā ña'a mā jì'í ngu', bi' cha' ndyacu mā na bi' culacua ti' ngu'. Ná tso'o jua'a. Ná ntsu'u chacuayá' jì'í mā cacu mā na laca nu nti' ti mā, si jua'a cua'ni mā cha' xtyanu ngu' tya'a mā cha' jì'í Cristo xqui'ya cha' ndyacu mā na bi'. Lo'o ngu' bi', laca ngu' cuentya jì'í ycuí' Ndyosi; xqui'ya ngu' bi', bi' cha' ngujuii Cristo.

16 Masi ndi'í tso'o ti mā, ná nga'a cha' ta mā tyempo jì'í ngu' cha' chcuí' ngu' cha' cuxi jì'í cña nu ndyu'ni mā xqui'ya cha' ndyacu mā na bi'.

17 Nu lo'o laca ycuí' Ndyosi loo jì'na ni, ná ndulo tsa cha' jì'na cuentya jì'í sca na nu ndacu na, sca na nu co'o na; nu ndulo tsa jì'na laca cha' tyaa Xtyi'í ycuí' Ndyosi tyanu ne' cresiya jì'na, cha' ca tso'o cresiya jì'na xqui'ya Jesús. Bi' cha' ti' ti taca tyi'í tyiquee na chalyuu, taca ca chaa ti' na xqui'ya ycuí' Ndyosi; lcaa cha' bi' caca nu lo'o laca Ni loo jì'na.

18 Li' tso'o ntsu'u tyiquee Ni ña'a Ni jì'í mā, lo'o jua'a ñati chalyuu cua'ni chi ngu' loo mā, si cua'ni mā lcaa ña'a cña nu ngulu'u Cristo jì'na.

19 Tso'o lacua. Lcaa tya'a na nga'a cha' clyana na cua ña'a ca cha' nu cua'ni cha' caca tyi'í tso'o na lo'o tya'a ñati na, ña'a cha' nu cua'ni cha' xtyucua na jì'í tya'a ñati na, cha' tso'o ti tyi'í na cuentya jì'í Cristo;

20 ná cua'ni ñu'u mā jì'í cña nu ndyu'ni ycuí' Ndyosi xqui'ya sca na nu ndacu mā. Chañi cha' tso'o tsa laca lcaa na nu nda Ni cha' cacu ñati, pana caca cuxi na bi' cuentya jì'í mā, si ntsu'u ngu' nu xtyanu cha' jì'í Jesús xqui'ya cha' ndacu mā jì'í.

21 Tso'o la masi ná cacu mā cuaña' tsiya' ti, masi ná co'o mā lcuí tsiya' ti, si nti' mā cha' cuxi laca na bi' cuentya jì'í tya'a ñati mā. Ni sca na ná cua'ni mā nu cua'ni cha' tya'ach'u' ngu' tya'a mā jì'í Jesús, cha' cua'ni ngu' cha' cuxi, cha' quiñu'u cresiya jì'í ngu'.

22 Nu lo'o nti' mā cha' tso'o tsa cuentya jì'í ycuí' Ndyosi laca sca cña nu ndu'ni mā, masi ntsu'u ñati nu ná ndiya ti' cha' ndu'ni mā jua'a, tsiya' ti cua'ni mā cña bi' li' ca su nga'a ycuí' ti mā, ca su ña'a sca ti ycuí' Ndyosi jì'í mā. Tso'o tsa ntsu'u tyiquee ñati nu ngui'í ndu'ni jua'a, ná ntsu'u cha' culacua tsa ti' ngu' bi'; cua jlo ti' ngu' bi' cha' si'í cha' cuxi nu ndu'ni ngu'.

23 Pana ná tso'o ndyu'ni ñati lo'o ndyacu cuaña' si nti' ngu' cha' cuxi laca cha' bi' cuentya jì'í ycuí' Ni; qui'ya laca jì'í ngu' bi', cha' si'í na tyucui tyiquee ngu' ndyacu ngu' cuaña' bi' li'. Lcaa cña nu ndyu'ni na cha' siya' ti tyiquee na, qui'ya jì'na laca bi'.

15

Si'í xcuí' cña jì'í ycuí' ca na nu tyu'u tyiquee na

1 Lcaa na nu nguula ti' tyiquee na xqui'ya cha' ngusñi na cha' jì'í Cristo, ntsu'u cha' talo tyiquee na jì'í tya'a ngusñi na cha' jì'í Cristo nu tya lyiji xñi tso'o cha' bi'; ntsu'u cha' xtyucua na jì'í ngu'. Si'í xcuí' cña jì'í ycuí' ca na nu nga'a cha' tyu'u tyiquee na jì'í;

² clyana na ñi'ya caca cha' caca tso'o ji'i ngu' tya'a na nu nga'a cacua ti slo na. Xtyucua na ji'i ngu' bi', cha' tyatj la ti' tyiquee ngu' lo'o jly'a ti' ngu' ji'i Cristo;

³ ñi'ya nu ngua'ni ycu!' Cristo, ni sca cña ná ngua'ni yu cha' ji'i ti yu. Cua ntsu'u sca cha' nu nscua lo quityi cusu', sca cha' nu nda yu lo'o ycu!' Ndyosi Sti yu ndi'ya: "Lcaa cha' cuxi nu nchcui' ngu' jinu'u, cua ndyanu cha' bi' hichu' na'; yabe' nu ngusta ngu' jinu'u laca bi'".

⁴ Lcaa quityi nu nguscua jyo'o cusu' tya sa'ni la ni, nclyu'u quityi bi' ji'na ñi'ya nu caca jatya na ji'i sca cha' nu lijya nde loo la; nda quityi cha' lo'o na ñi'ya xtyucua ycu!' Ndyosi ji'na cha' talo tsa tyiquee na laja lo'o ndu' ti' na ji'i Ni.

⁵ Lo'o jua'a cua nti' ya cha' xtyucua Ni ji'i cu'ma, la cui' nu sca ti ycu!' Ndyosi nu nxyucua ji'i lcaa na cha' talo tyiquee na, nu ndu'ni cha' ca tlyu tyiquee na. Xtyucua Ni ji'i cu'ma, cha' jua'a talo tyiquee ma ji'i tya'a ntsu'u cha' ji'i ma lo'o Ni, cha' caca stu'ba tyiquee ma lo'o tya'a ma xqui'ya Jesucristo.

⁶ Lo'o ngua stu'ba cha' ji'i ma lo'o tya'a ma, li' sca ti cha' taca tyu'u tyiquee ma, sca ti cha' taca tyu'u tu'ba ma lo'o cua'ni tlyu ma ji'i ycu!' Ndyosi Sti na, nu laca Sti Jesucristo nu Xu'na na.

Nduna ngu' xa' tsu' cha' tso'o nu nda Jesús

⁷ Ñi'ya tso'o tsa nchcui' Cristo lo'o ma, jua'a nga'a cha' chcui' tso'o ma lo'o tya'a ñati ma, cha' caja ñi'ya cua'ni tlyu ngu' ji'i ycu!' Ndyosi lo'o ña'a ngu' ji'i ma.

⁸ Cua ñaa Cristo cha' cua'ni lyaá yu ji'i ngu' judío, ñi'ya nu ngüñi cha' ji'i ycu!' Ndyosi lo'o jyo'o cusu' ji'i ya sa'ni la; caca cuayá' ti' na jua'a cha' liñi tsa cha' nu nda Ni lo'o jyo'o cusu' bi'.

⁹ Ñaa nu Cristo bi', cha' jua'a caja ñi'ya nu cua'ni tlyu ngu' xa' tsu' ma ji'i ycu!' Ndyosi, cha' lo'o ji'i cu'ma cua'ni tya'na tsa ti' Ni, ñi'ya nu ndyu'u sca cha' nu nscua lo quityi cusu' nu ndi'ya nchcui':

Cua'ni tlyu na' jinu'u laja ngu' xa' tsu', xqui'ya cha' ngua'ni lyaá nu'u ji'i ngu'; cula tu'ba na' jii jinu'u, cha' cua'ni chi' na' loo nu'u, nacuj jyo'o David.

¹⁰ Ntsu'u chaca cha' nu nscua lo quityi cusu' nu nchcui' ndi'ya:

Cu'ma ngu' xa' tsu', stu'ba ti ca chaa ti' ma lo'o lcaa ñati nu ngusubi ycu!' Ndyosi ji'i, nacuj jyo'o Moisés.

¹¹ Lo'o jua'a tya ntsu'u chaca cha' nu nchcui' ndi'ya:

Cua'ni tlyu lcaa ngu' xa' tsu' ji'i ycu!' nu Xu'na na;

lcaa ngu' cula tu'ba ngu' jii nu chcui' cha' ji'i lcaa cha' tlyu nu ngua'ni ycu!' Ni, nacuj jyo'o David.

¹² Lo'o jyo'o Isaias nguscua sca cha' lo quityi cusu' nu nacuj ndi'ya:

Tyu'u tucua sca ñati tya'a ñati ji'i jyo'o Isai,

caá yu bi' lo yuu cha' caca yu loo ji'i ngu' xa' tsu'.

Ndu' ti' ngu' xa' tsu' ji'i yu bi', cha' cua'ni lyaá yu ji'i ngu'.

Jua'a nchcui' quityi cusu' bi'.

¹³ Bi' cha' juani nti' na' cha' cua'ni Ni cha' xñi tso'o la ma cha' ji'i ycu!' Ni, cha' tso'o tsa caca tyiquee ma, cha' ti' taca tyi'i tyiquee ma li'. Nu lo'o tyanu Xtyi' ycu!' Ndyosi ne' cresiya ji'na, li' nga'aa caca taja ti' na lo'o ntajatya na ji'i ycu!' Ndyosi cha' caá Ni.

¹⁴ Cu'ma tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Cristo, nslo tsa na' ji'i ma cha' tso'o tsa tyiquee ma; tso'o tsa nchca cuayá' ti' ma cha' ji'i Cristo, lo'o jua'a nchca tsa ji'i ma ta ma cuji lo'o ngu' tya'a ma.

¹⁵ Cua nscua na' quityi re cha' caá ca su ndi'i ma; ná ntsii na' tsiya' ti cha' chcui' na' cha' bi' lo'o ma, cha' xñi tso'o la ma cha' bi'. Ntsu'u chacuayá' cha'

chcui' na' lo'o ma, cha' ycui' Ndyosi cua nda Ni cña bi' 'na, cha' tso'o tsa ndu'ni Ni lo'o na'.

¹⁶ Cua ngusubi ycui' Ndyosi 'na cha' cua'ni na' cña ji'i Jesucristo; cña bi' laca cha' tsa'a na' ta na' cha' tso'o ji'i ycui' Ndyosi lo'o ngu' xa' tsu', lcaa su ndi'i ngu'. Jua'a ndyu'ni na', cha' tyucui tyiquee ngu' caca ngu' bi' ñati ji'i ycui' Ndyosi xqui'ya cña nu cua'ni Xtyi'i ycui' Ndyosi ne' cresiya ji'i ngu'. Li' tyaja'a Ni quiñi cha' ji'i Ni lo'o ngu' bi' xqui'ya na'.

¹⁷ Xqui'ya Jesucristo ntsu'u tsa cha' nu taca chcui' na' lo'o cu'ma nguicha'; taca chcui' na' ji'i cña nu cua ngua'ni na' cuentya ji'i ycui' Ndyosi, ni si'i cha' cua'ni tyucuaa ti' na' lo'o ma laca si chcui' na' jua'a.

¹⁸ Pana tsa bi' ti cha' chcui' na' lo'o ma, cha' ji'i cña nu ngua'ni Jesús, cha' caja ñi'ya nu taquiya' ngu' xa' tsu' ji'i cha' nu nchcui' ycui' Ndyosi. Si'i sca ti' na' nu ngua'ni na' cña bi', pana Xtyi'i ycui' Ndyosi ngua'ni cña lo'o na' lo'o nchcui' na' lo'o ngu'.

¹⁹ Ngua'ni Ni cña tonu nu ná ca cua'ni ñati chalyuu, cha' cube ti' xa' ñati cha' ycui' Ndyosi laca nu ndyu'ni cña bi'. Jua'a ngua cha' cua ndya'a na' ndi'i na' ca loyuu tyijyu' la. Nguxana na' nde quichi' Jerusalén, ña'a cuayá' ndyalaa na' loyuu su cuentya Ilirico. Lcaa quichi' su ndya'a na', quiña'a tsa cha' tso'o ji'i Cristo nda na' lo'o ngu' ña'a cuayá' nu ngua' na'.

²⁰ Lye tsa ndyu'ni cña ti' na', cha' tsa'a na' tsaana na' lcaa ti quichi' su bilya cuna ngu' cha' ji'i Cristo. Bi' ti quichi' ndyanu na' nclu'u na' cha' tso'o bi' ji'i ngu', cha' ná nti' na' tyati' yu'u na' lo'o cña nu ndyu'ni xa' tya'a ñati ji'i Cristo.

²¹ Nti' na' cha' tyu'u tucua sca cha' nu nscua lo' quityi' cusu' nu nchcui' ndi'ya:

Ca quichi' su bilya chcui' ngu' cha' ji'i ycui' Ndyosi lo'o ngu', ca bi' tyuloo tso'o ñati ji'i ycui' Ndyosi;

ca su bilya cuna ngu' cha' ji'i ycui' Ni, ca bi' ca cuayá' tso'o ti' ñati cha' ji'i Ni.

Nti' tsa Pablo tsa ca quichi' Roma

²² Tyijyu' tsa ndya'a na', bi' cha' bilya caja ñi'ya nu caa na' ca su ndi'i ma,

²³ masi cua ngua tyuu yija nu ngua ti' na' cha' caa na' chcui' lo'o ma. Ca juani ngua laja 'na lijyaa, cha' nga'aa ntsu'u cña nu cua'ni na' ca nde;

²⁴ bi' cha' cua nti' na' cha' caa na' tyi'i na' xi ca su ndi'i ma, tyucuii su tsa'a nde España. Li' taca ta na' xi cha' lo'o ma. Nu lo'o ngua chaa xi ti' na' lo'o tya'a na, li' taca chcui' salya' ma lo'o na', cha' xtyucua ma jna' tyucuii su tsa'a nde loo la.

²⁵⁻²⁶ Pana clyo la ntsu'u cha' tsa'a na' nde quichi' Jerusalén. Nu ngu' tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Cristo nu ndi'i nde Macedonia, nu ndi'i nde Acaya ni, tso'o tsa tyiquee ngu' ña'a ngu' ji'i xa' ñati; bi' cha' cua nguxuti' ngu' tsa ycu' cñi nu caca msta, cha' cua nti' ngu' xtyucua ngu' ji'i ngu' ti'i tya'a na, nu ñati ji'i Cristo nu ndi'i nde Jerusalén. Bi' cha' tsa'a na' tsa lo'o na' ji'i cñi bi' ca slo ngu' ti'i bi'.

²⁷ Chañi cha' tyucui tsa tyiquee ngu' bi' nda ngu' msta bi'. Taca ñacui na' cha' ñi'ya laca si na ndacui ti' ngu' bi' ji'i tya'a ngu', jua'a laca cña nu ndyu'ni ngu' juani. Tya clyo ngu' judío laca nu cua nda cha' ji'i Cristo lo'o ngu' xa' tsu'; xqui'ya cha' bi' ngua tso'o cresiya ji'i ngu' cuentya ji'i ycui' Ndyosi, masi ngu' xa' tsu' laca ngu'. Bi' cha' juani lo'o ngua ti'i nu ngu' judío bi', tso'o si xtyucua ngu' xa' tsu' ji'i ngu' bi', cha' tya'a ñati ji'i Cristo laca ngu'.

²⁸ Clyo cua'ni na' cha' xcua se'i ti cña bi', ña'a cuayá' nu cua nda na' cñi bi' ji'i ngu'; li' xñi na' tyucuii tsa'a nde España. Pana laja tyucuii tyeje tacui na' ca su ndi'i cu'ma.

²⁹ Nu lo'o tyalaa na', li' jlo ti' na' cha' quiña'a tsa cha' tso'o ji'i Cristo ntsu'u cha' chcui' na' lo'o ma, cha' caja ñi'ya nu tyati' la ti' tyiquee ma li'.

³⁰ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' jil'i ycu'i Ndyosi, tyu'u cha' clyu ti' jil'i ma lo'o na' xqui'ya Jesucristo nu Xu'na na, cha' jua'a ntsu'u tsa tyiquee ma ña'a ma jil'i tya'a ñati ma, xqui'ya cña nu ndyu'ni Xtyi'i ycu'i Ni ne' cresiya jil'i ma. Cua'ni ma cha' caca stu'ba tyiquee ma lo'o na', cha' lu'ba tsa chcu'i ma lo'o ycu'i Ndyosi cuentya jna'.

³¹ Jña ma cha' clyu ti' jil'i ycu'i Ni, cha' clyaa na' jil'i nu ngu' tyaala nu ná jly a ti' tsiya' ti cha' jil'i Cristo, nu ngu' nu ndi'i nde Judea ni. Lo'o jua'a jña ma cha' jil'i Ni cuentya jil'i ñati jil'i ycu'i Ndyosi nu ndi'i nde Jerusalén, cha' tso'o ti tyu'u tyiquee ngu' tya'a na chcu'i ngu' lo'o na', nu lo'o xñi ngu' msta nu ta na' jil'i ngu'.

³² Lo'o jua'a jña ma cha' jil'i Ni, cha' tso'o ti caca tyiquee na' lo'o tyalaa na' ca su ndi'i ma, cha' xa' caca nguula ti' tyiquee na' nu lo'o tyi'i na' lo'o ma, si jua'a nti' Ni cha' caca.

³³ Xtyucua Ni jil'i lcaa cu'ma lacua, la cui' ycu'i Ndyosi nu ndu'ni cha' ti ti tyi'i tyiquee na' nde chalyuu. Chañi tsa cha' caca jua'a.

16

Nchcuicha' Pablo jil'i tyuu tya'a ñati jil'i Cristo

¹⁻² Lo'o tyalaa ma' Febe slo ma, chcu'i tso'o ma lo'o ma' xqui'ya ycu'i nu Xu'na na, ñi'ya nu nga'a cha' cua'ni ma, cha' tya'a ngusñi na cha' jil'i Cristo laca ma' bi'. Tya'a na laca ma' Febe, ndyu'ni ma' cña cuentya jil'i taju ñati jil'i Cristo nu ndi'i quich'i Cencrea. Ta ma na nu lyiji jil'i ma' cusu' bi', cha' cua nguxtyucua tsa ma' jil'i quiña'a tsa ñati tya tsubi' la; lo'o jua'a na', cua nguxtyucua tsa ma' jna'.

³ Chcuicha' ma jil'i Priscila lo'o Aquila, tya'a ndyu'ni na' cña jil'i Jesucristo.

⁴ Cua tsubi' la hasta cua cajaa ti ycu'i ngu' ngu' cuentya jna', cha' ngua'ni lyaá ngu' jna' lo'o ntsu'u na' sca su cuxi tsa. Lo'o ycu'i na' ndya na' xly'a'be jil'i ngu' bi'; jua'a lcaa tya'a ngu' xa' tsu' nu ntsu'u cha' jil'i lo'o Cristo nde quich'i tyiyu' la, jua'a nti' ngu', cha' ta ngu' tsa xly'a'be jil'i ngu' bi'.

⁵ Cuati chcuicha' ma jil'i lcaa ñati jil'i Cristo nu ndyu'u ti'i ca toni'i jil'i nu Aquila bi'. Lo'o jua'a chcuicha' ma jil'i Epeneto tya'a tso'o na', ngu' Asia nu clyo ngusñi cha' jil'i Cristo laca yu bi'.

⁶ Jua'a chcuicha' ma jil'i María, cha' ngua'ni tsa ma' cña cuentya jil'i ma.

⁷ Lo'o jua'a chcuicha' ma jil'i Andrónico lo'o Junias tya'a quich'i tyi na', tya'a ngutu'u na' ni'i chcu'a. Tyucuaa ngu' bi' laca ngu' ñati nu cua nda Cristo jil'i ndyaa, cha' ta ngu' cha' jil'i ycu'i Ndyosi lo'o ngu' nu cua tyiyu' la; nguula tsa cña nu ngua'ni ngu' cuentya jil'i nu Xu'na na. Pana yala la ngusñi ngu' bi' cha' jil'i Jesús, lo'o li' tiya' la ngusñi na' cha' bi'.

⁸ Lo'o jua'a chcuicha' ma jil'i lcaa ngu' tya'a nscua xtañi ngu' lo' quityi re: jil'i Amplias, cha' tyaca'a tsa yu' na xqui'ya ycu'i nu Xu'na na;

⁹ Lo'o jua'a jil'i Urbano, tya'a ndyu'ni na' cña jil'i Jesucristo; jua'a jil'i Estaquis, la cui' jua'a tyaca'a tsa yu' na;

¹⁰ jua'a jil'i Apeles, cha' cua jlo ti' na cha' ngusñi tso'o yu cha' jil'i Cristo xqui'ya lcaa cña nu ngua jil'i yu cuentya jil'i Cristo; jua'a jil'i lcaa ngu' tya'a Aristóbulo;

¹¹ jua'a jil'i Herodión tya'a quich'i tyi na'; jua'a jil'i lcaa ngu' tya'a Narciso nu jly a ti' jil'i ycu'i nu Xu'na na;

¹² jua'a jil'i Trifena lo'o Trifosa, nu ndyu'ni tsa cña jil'i ycu'i nu Xu'na na; jua'a jil'i Pérsida tya'a tso'o na', cha' quiña'a tsa cña tso'o jil'i ycu'i nu Xu'na na ngua'ni ma' bi';

13 lo'o jua'a chcuicha' mā jil'i Rufo, sca ñati jil'i Cristo nu tso'o tsa cha' nchcui' ngu' jil'i; lo'o jua'a jil'i xtya'a Rufo, nu nguna' asii tsa jna' ñi'ya si laca ma' xtya'a na';

14 lo'o jua'a jil'i Asíncrito, jil'i Flegonte, jil'i Hermas, jil'i Patrobas, jil'i Hermes, lo'o jua'a jil'i lcaa tya'a ñati jil'i Cristo nu ndyu'u ti'i ca slo ngu' bi';

15 lo'o jua'a chcuicha' mā jil'i Filólogo, jil'i Julia, jil'i Nereo, jil'i nu cuna'a tya'a ngula yu, jil'i Olimpás; lo'o jua'a jil'i lcaa tya'a ngu' nu stu'ba ntsu'u cha' jil'i ngu' lo'o Cristo. Nti' na' cha' chcuicha' mā jil'i lcaa ñati bi' cuentya jna'.

16 Nu lo'o chcuicha' mā jil'i tya'a mā, tyucui tyiquee mā quityi mā jil'i tya'a mā chacuayá' jil'i Cristo. Lcaa taju ñati nu ntsu'u cha' jil'i lo'o Cristo ca nde, cua nti' ngu' chcuicha' ngu' jil'i mā.

17 Cu'mā tya'a ntsu'u cha' jil'i na lo'o Cristo, lye chcui' na' lo'o mā juani, cha' tii ti ti' tyi'i mā xi, cha' ná tyu'u tucua ñati nu ta cha' cusuu jil'i mā lo'o tya'a mā, cha' ná tacu' loo ngu' bi' cha' liñi jil'i Cristo nu cua ndyuna mā. Ná xñi mā cha' jil'i ngu' bi',

18 cha' si'i cña jil'i Cristo laca bi', si xa' la cha' nchcui' ngu' lo'o mā. Ndu'ni ngu' bi' lcaa cha' cuxi nu nclyacua ti' ycui' ngu' cha' cua'ni ngu'. Lo'o jua'a ndyu'ni ngu' cha' quichi' yaa cha' hique ngu' ti'i, cha' tso'o tsa ndañi cha' nu nda ngu', cha' tajuá' ti nchcui' ngu'.

19 Pana nu cu'mā ni, tso'o tsa nchcui' ñati cha' jil'i mā lcaa quichi', cha' tso'o tsa ndaquiya' mā cha' jil'i Cristo. Tso'o tsa nti' na' ña'a na' jil'i mā lo'o nduna na' cha' bi'; cua nti' na' cha' yala ti tyat'i ti' mā cha' cua'ni mā ca ña'a ca cha' tso'o, cha' ná tyat'i ti' mā tsiya' ti cha' cua'ni mā ni sca cha' cuxi.

20 Ná tyuu tsa lyiji cha' cua'ni tye ycui' Ndyosi jil'i nu xña'a, cha' nga'aa tyaca' cña cuxi nu ndu'ni nu xña'a bi' tsiya' ti. Cua'ni Ni cha' ti ti tyi'i tyiquee mā, ñi'ya ntsu'u tyiquee ycui' Ni; lo'o jua'a ña'a ti cha'ua'ni Jesucristo nu Xu'na na cha' tso'o lo'o lcaa tya'a mā.

21 Lo'o Timoteo tya'a ndya'a na' cña, lo'o Lucio, lo'o Jasón, lo'o Sosípater ngu' tya'a quichi' tyi na', cua nti' ngu' chcuicha' ngu' jil'i mā.

22 Cuati lo'o na', scaranu jil'i Pablo laca na' lo'o nscua ya quityi re, Tercio naa na'; lo'o na', nti' na' chcuicha' na' jil'i mā chacuayá' jil'i ycui' nu Xu'na na.

23 Lo'o yu Gayo nda yu cha' lo'o na' cha' chcuicha' na' jil'i mā; la cui' to' tyi yu nda yu su tyi'i na', jua'a nda yu toni'i jil'i yu su tyu'u ti'i ña'a taju ñati nu ntsu'u cha' jil'i lo'o Cristo re. Cuati lo'o Erasto nu laca loo jil'i cñi quichi' re, nti' yu chcuicha' yu jil'i mā; la cui' ti cha' nti' Cuarto, yu tya'a na.

24 Bi' cha' lacua, xtyucua ycui' Jesucristo nu Xu'na na jil'i lcaa mā lo'o tya'a mā, ña'a ti cua'ni Ni cha' tso'o lo'o mā; jua'a nti' na cha' caca.

Ngusalya' Pablo lo'o ngu'

25 Cua'ni tlyu na jil'i ycui' Ndyosi lacua. Taca jil'i Ni ta Ni juersa jil'i mā, cha' tyi'i mā ñi'ya nu nga'a cha' tyi'i ti na chalyuu, si xñi tso'o na cha' jil'i Jesús. Cha' tso'o jil'i la cui' Jesucristo, bi' laca cha' nu nda na' lo'o ngu', masi tyuu tsa siyento yija ntsu'u cuatsi' ti cha' nu nchcui' ñi'ya nu cua'ni ycui' Ndyosi nde loo la;

26 pana juani cua ngulu'u tso'o Ni cha' bi' jil'i na. Bi' cha' nga'a cha' cañi cha' jil'i Cristo tyucui' ña'a lo yuu chalyuu su ndi'i ñati ña'a cuayá' cuna lcaa ngu' xá' tsu', cha' taca xñi ngu' cha' jil'i sca ti ycui' Ndyosi, cha' taquiya' ngu' jil'i cha' nu nchcui' Ni. La cui' cha' bi' laca nu cua nscua lo quityi jil'i ycui' Ndyosi, nu nguscua jyo'o cusu' ñi'ya caca cha' nde loo la. Ngua ti' ycui' Ndyosi cha' caca cha' bi', bi' cha' jua'a ndyaca juani; ycui' Ndyosi laca nu ná nga'a cha' tye chalyuu jil'i Ni tsiya' ti.

²⁷ Sca ti ycui' Ndyosi jlo ti' lcaa cha', bi' cha' lcaa tyempo ná nga'a cha' tye cha' cua'ni tlyu na ji'i ycui' Ni chacuayá' ji'i Jesucristo. Jua'a nti' na cha' caca tu'ni.

Quityi nu nguscua San Pablo ndyaa ca slo ñati ji'i Jesucristo nde quichi Corinto

1 Pablo laca na' nu nscua quityi re, lo'o jua'a stu'ba ti ntucua na' lo'o Sóstenes tya'a ndyu'ni na' cña. Chacuayá' ji'i ycu'i Ndyosi ndyaa'a na' nchcui' na' cha' ji'i Jesucristo lo'o lcaa ñati.

2 Nscua na' quityi re cha' caa slo cu'ma, ngu' taju ñati ji'i Jesucristo nu ndi'i ma nde quichi Corinto. Xqui'ya Jesucristo cua ngusubi Ni ji'i ma, lo'o juani laca ma ñati ji'i ycu'i Ni; nga'a cha' tyi'u ti' ma ji'i Ni lcu'a ti lo cña nu ndu'ni ma su ndi'i ma chalyuu. Stu'ba cha' ji'i ma lo'o cua ña'a ca ñati nu ndu'ni tlyu ji'i Jesucristo nu Xu'na na tyucui ña'a chalyuu, cha' ñi'ya laca Ni Xu'na na, jua'a laca Ni Xu'na ngu' bi'.

3 Ndi'ya nti' na': cha' ña'a ti cua'ni ycu'i Ndyosi Sti na cha' tso'o lo'o ma, cha' cua'ni Ni cha' ti ti tyi'i tyiquee ma xqui'ya Jesucristo nu Xu'na na.

Lcaa cha' tso'o nu caja ji'na xqui'ya Cristo

4 Lcaa tsa nda na' xlya'be ji'i ycu'i Ndyosi xqui'ya cu'ma, cha' cua nda Ni cha' tso'o lo'o ma xqui'ya Jesucristo.

5 Ntsu'u tsa cha' nu cua nda ycu'i Ndyosi lo'o ma, cha' cua ngua stu'ba cha' ji'i ma lo'o Cristo; bi' laca cha' nu ntsu'u ne' cresiya ji'i ma juani. Bi' cha' cua jlo tso'o ti' ma lcaa cha' nu ji'i Jesús, lo'o jua'a nchca ji'i ma nchcui' ma cha' bi' lo'o ñati.

6 Jua'a nchca cuayá' ti' xa' ñati cha' liñi laca cha' nu ngusñi ma ji'i Jesús, cha' cua na'a ngu' lcaa cña nu ndu'ni ma su ndi'i ma chalyuu.

7 Ná sca cha' lyiji ji'i ma ne' cresiya ji'i ma; lcaa cña nchca ji'i ma tyempo juani, xqui'ya cha' ndu' tsa ti' ma cha' caa Jesucristo nu Xu'na na chaca quiya'.

8 Ycu'i Jesús laca nu cua'ni cha' tyanu tachaa cha' ne' cresiya ji'i ma ña'a cuayá' nu tye chalyuu ji'i ma. Lo'o li' ná ntsu'u qui'ya nu sta ycu'i Ndyosi hichu' ma lo'o caa Jesucristo nu Xu'na na cha' cua'ni cuayá' Ni ji'i ñati chalyuu.

9 Ycu'i Ndyosi ndu'ni cña, lcaa cña nu cua nacui Ni cha' cua'ni Ni; bi' laca nu ngusubi ji'i ma cha' caca stu'ba cha' ji'i ma lo'o Jesucristo nu Xu'na na, nu sca ti Sñi' ycu'i Ndyosi.

Tsa cla'be ti ngu' nchcui' ngu' tsaca cha'

10 Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo, chcui' na' lo'o cu'ma juani chacuayá' ji'i ycu'i Jesucristo nu Xu'na na, cha' caca stu'ba cha' ji'i lcaa cu'ma lo'o tya'a ma, cha' ná chcui' ma tucua lo cha'. Tso'o ti tyi'i ma lo'o tya'a ma, sca ti cha' culacua ti' ma, sca ti cha' tyu'u tyiquee ma.

11 Tsubi' ti ngujui cha' jna', nu lo'o nacui ngu' tya'a Cloé 'na cha' ntsu'u tsa cha' cusuu ji'i ma lo'o tya'a ma, cha' ná stu'ba cha' ji'i ma lo'o tya'a ma;

12 xa' ña'a nchcui' sa scaa ma. Ntsu'u sca taju ji'i ma nu nacui: "Ji'i Pablo ngusñi ya cha'"; chaca taju ji'i ma nacui: "Ñati ji'i Apolos laca ya"; jua'a tya xa' la ngu' taju ji'i ma nacui ngu': "Ñati ji'i Pedro laca ya"; jua'a tya xa' la ngu' nacui: "Ñati ji'i Cristo laca ya".

13 ¿Ha tyuu tya'a nu laca Cristo ntsu'u chalyuu cha' cua'ni lyaá ji'i ma lacua? ¿Ha jna' nu ngujui' ca'a ngu' 'na lo crusi cha' cajaa na' xqui'ya cu'ma? ¿Ha cuentya jna' cua ntyucuatya ma?

14 Ni tsaca ma ná ntyucuatya na' jil'i ma. Tso'o jua'a nti' na' cuentya jil'i ycuil' Ndyosi cha' si'i na' laca nu ngua'ni jil'i, masi ntsu'u tucua tya'a ti ngu' nu cua ntyucuatya na' jil'i, yu Crispo lo'o yu Gayo.

15 Ná ca ñacui ngu' cha' cua ntyucuatya ma cuentya jna' lacua.

16 Tyu'u cha' clyu ti' jil'i ma, ndyi'u ti' na' cha' lo'o jil'i yu Estéfanos, lo'o jil'i ngu' tya'a ndi'i yu, cua ntyucuatya na' jil'i ngu' bi'; pana ná ntsu'u ti' na' si' cua ntyucuatya na' jil'i xa' la ngu'.

17 Si'i cha' tyucuatya na' jil'i ñati'nda ycuil' Ndyosi cña 'na lijya; cua ngulo Ni cña 'na cha' tsa'a chcuil' cha' tso'o nu ntsu'u jil'i Jesús lo'o ñati. Si'i na lijya na' lo'o quiña'a tsa cha' nu culo hique ti na', ñi'ya nchcuil' ñati chalyuu nu nchca tsa jil'i; si jua'a, ná ca cuaya' ti' ñati ñi'ya ngua cha' tlyu nu ngua'ni Cristo lo'o ngujui yu lo crusi.

Cristo ntucua suu lcaa cha' nu cua nti' ycuil' Ndyosi cha' caca cuayá' ti' na jil'i

18 Ñati nu ngunu'u chalyuu jil'i xqui'ya cha' cuxi nu ndu'ni ngu', ná nchca cuayá' ti' ngu' bi' tsiya' ti; na nxyi lo'o ti ngu' ji'na si chcuil' na lo'o ngu' ñi'ya ntsu'u cha' jil'i Cristo, cha' ngujui yu lo crusi xqui'ya na cha' cuityi Ni qui'ya nu ntsu'u ji'na. Pana nu na ni, nu clyaá na jil'i qui'ya nu ntsu'u ji'na xqui'ya Cristo, tlyu tsa cña ngua'ni ycuil' Ndyosi, jua'a nti' na.

19 Ntsu'u sca cha' nu nscua lo quityi cusu' jil'i ycuil' Ndyosi nu nchcuil' ndi'ya: Cua'ni tye na' jil'i lcaa cha' nu nchcuil' ñati nu nchca tsa jil'i, nacui ycuil' Ndyosi. Nga'aa taquiya' na' jil'i cha' nu nclyo hique ti ñati nu ngua tsa'a tso'o ti, nacui Ni.

20 ¿Ni cña tso'o cuentya jil'i ycuil' Ndyosi ndu'ni ñati nu nchca tsa jil'i lacua? ¿Ni cña ndu'ni ngu' nu ngua tsa'a tso'o ti? ¿Ni cña ndu'ni ngu' nu nchca tsa nchcuil' lacua? Sca ti nde chalyuu cua'nijo'o cña bi' jil'i ngu'. Cua nacui ycuil' Ndyosi ji'na cha' ná tso'o tsiya' ti sca cha' nu ngua tsa'a ñati chalyuu ti, cha' tonto laca bi'.

21 Ngua'ni Ni cha' ná caja ñi'ya tyuloo ñati chalyuu jil'i Ni cha' hique ti ngu'; jua'a tso'o la, ngua ti' ycuil' Ndyosi. Pana ndu'ni lyaá Ni jil'i ñati nu xñi cha' jil'i Ni; la cui' cha' nu ndacha' na jil'i ngu', masi cha' tonto nchcuil' na, nacui ngu' li'.

22 Cua nti' ngu' judío cha' cua'ni na sca cha' tlyu slo ngu', cha' jlya ti' ngu' cha' nu chcuil' na lo'o li'; cuati nu ngu' xa' tsu' ni, cua nti' ngu' cha' tso'o tsa jlo ti' na lcaa cha' lo'o chcuil' na lo'o ngu'.

23 Pana nu na ni, ndacha' na jil'i ngu' cha' jil'i Cristo nu cua ngujui lo crusi cha' cua'ni lyaá ji'na. Li' chiya'a nti' ngu' judío lo'o ndyuna ngu' cha' nu nchcuil' na re; lo'o jua'a ngu' xa' tsu', cha' tonto nchcuil' na nti' ngu' bi', si' cha' bi' tsiya' ti nti' ngu' bi'.

24 Pana xa' ña'a nti' lcaa tya'a na nu cua ngusubi ycuil' Ndyosi ji'na, masi laca na ngu' judío, masi laca na ngu' xa' tsu'. Sca ti cha' jil'i Cristo nchcuil' na, cha' jil'i ycuil' Cristo ntsu'u lcaa chacuayá', lcaa cha' tso'o nu cua nti' ycuil' Ndyosi cha' caca cuayá' ti' na.

25 Tso'o tsa ndyu'u cua ña'a ca cha' nu nchcuil' ycuil' Ndyosi, masi ñacui ñati chalyuu cha' tonto tsa laca cha' bi'; pana cuxi la ndyu'u lcaa cha' tlyu nu nda ñati chalyuu nu nchca tsa jil'i, nti' ngu'. La cui' jua'a nguula la cña ndyaca, cua ña'a ca cña nu ndu'ni ycuil' Ndyosi, masi ñacui ngu' cha' ná nchca jil'i Ni; pana cña la cña ndyaca nu ndu'ni ycuil' ca ñati.

26 Cu'ma tya'a ngusñi na cha' jil'i Cristo, tyi'u ti' ma juani ñi'ya ña'a ñati ngua ma tya clyo, nu lo'o ngusubi ca ti Ni jil'i ma: sca tucua ti ma nu nchca tsa jil'i

ma; si'i ñati tlyu laca ma, si'i ñati culiya' laca ma su ndi'i ma chalyuu, sca tucua ti cu'ma nu tso'o laca xi ji'i ma.

²⁷ La cui' cu'ma nu nacui ngu' cha' ná tso'o ma tsiya' ti, nu juani laca ma ñati nu nti' la ycu'i Ndyosi ji'i. Jua'a cua nti' ycu'i Ndyosi ta cha' tyuju'u ti' ji'i ñati nu nchca tsa chcu'i, nti' ycu'i ngu'; bi' cha' cua ngusubi Ni ji'i cu'ma, masi ñati ti' laca ma. Lo'o jua'a ndu'ni Ni cha' tyuju'u ti' ñati nu tlyu tsa cña nchca ji'i, nti' ycu'i ngu'; bi' cha' ngusubi Ni ji'i cu'ma nu ná nchca lye ji'i ma.

²⁸ Ndu'ni Ni cha' nga'aa nchca chcu'i tsiya' ti nu ñati nu ndulo tsa ji'i ycu'i ca; bi' cha' nsubi Ni ji'i ngu' ti'i, nsubi Ni ji'i ngu' nu nxyi lo'o ñati ji'i, nsubi Ni ji'i ngu' nu ná sca na ntsu'u ji'i tsiya' ti, bi' ngu' laca nu nsubi ycu'i Ndyosi ji'i cha' caca ngu' ñati ji'i.

²⁹ Jua'a ca cuayá' ti' lcaa na cha' ná tso'o si cua'ni tyucuaa ti' na ji'i tya'a ñati na, si ndube ti' na ji'i ycu'i Ndyosi.

³⁰ Ndi'ya laca cha': cua nacui ycu'i Ndyosi cha' caca stu'ba cha' ji'na lo'o Jesucristo, lo'o jua'a cua nda Ni ji'i Jesucristo ji'na. Masi ná nchca ji'na, pana nu Jesucristo ni, lcaa cha' nchca ji'i ycu'i. Xqui'ya nu Jesús ni Jesús taca tso'o cresiya ji'na ñati cuxi na cuentya ji'i ycu'i Ndyosi; xqui'ya Jesús taca caca na ñati ji'i ycu'i Ndyosi, cha' Jesús laca nu ngua'ni lyaá ji'na ji'i nu cuxi.

³¹ Bi' cha' cua'ni na ndi'ya, ñi'ya nu nscua lo quityi cusu': "Si nti' na chcu'i na lo'o xa' ñati cuentya ji'i sca cha' tlyu, li' tso'o la si chcu'i na ji'i cha' tlyu nu ngua'ni ycu'i nu Xu'na na". Jua'a nacui quityi bi'.

2

Ni cha' laca ngujui' ca'q ngu' ji'i Cristo lo crusi

¹ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo, tyi'u ti' ma ñi'ya ngua'ni na' tya clyo, lo'o ndyalaa na' su ndi'i ma cha' chcu'i na' lo'o ma cha' tso'o nu cua nda ycu'i Ndyosi lo'o na, cha' ji'i Jesucristo bi'; ná quiña'a tsa cha' tucui nchcu'i na' lo'o cu'ma li', si'i cha' nchca tsa na' nchcu'i na' lo'o cu'ma li'.

² Laja lo'o nguti'i na' quichi tyi ma, ngüñi ti' na' cha' ná ta na' xi xa' la cha' lo'o ma tsiya' ti; sca ti cha' ji'i ycu'i Jesucristo, la cui' Cristo nu ngujui' ca'q ngu' ji'i lo crusi, tsa bi' ti cha' nchcu'i na' lo'o ma li'.

³ Lo'o ndyalaa na' su ndi'i ma, nguna'a tya ti' na' ndu na' li'; nchcu'a tya na' cha' ngulacua tsa ti' na' ni cha' xacui ma' na li'.

⁴ Lo'o nda na' cha' bi' lo'o ma, ná ngulana na' quiña'a tsa cha' nu tyu'u tu'ba na', ná ngua'ni na' ñi'ya nu ndu'ni ñati nu nchca tsa chcu'i. Pana cua nda ycu'i Ndyosi juersa jna'; cua nchcu'i na' lo'o ma lcaa cha' nu cua nda Xtyi'i ycu'i Ndyosi lo'o na', cha' caca cuayá' tso'o ti' ma.

⁵ Xqui'ya cña nu ngua'ni ycu'i Ndyosi, bi' cha' ngusñi ma cha' ji'i Jesús li'; si'i xqui'ya sca cha' nu ngulo hique ti na' cha' nchca tsa jna'.

Sca cha' tso'o nu nti' ycu'i Ndyosi chcu'i Ni lo'o ñati

⁶ Masi jua'a, cua ntsu'u cha' tso'o nu nchcu'i na lo'o ñati nu nduna tso'o cha' ji'i ycu'i Ndyosi; cha' nu ngua'ya hique ycu'i Ndyosi laca cha' bi', si'i sca cha' nu jlo ti' ñati chalyuu. La cui' ti ná jlo ti' nu laca loo chalyuu cha' bi', masi cua li'ya tye cha' culo ngu' bi' cña.

⁷ Cua nda ycu'i Ndyosi cha' tso'o bi' lo'o na cha' chcu'i na lo'o ñati. Bilya caca cuayá' ti' ñati chalyuu ji'i cha' bi' tya sa'ni la, cha' ná nti' Ni cha' cuna ñati nu ngua li'. Pana tya lo'o bilya tya' chalyuu, tya li' ngulacua ti' Ni ñi'ya nu cua'ni Ni; ngua ti' ycu'i Ndyosi cha' cua'ni lyaá Ni ji'na lo'o xñi na cha' ji'i Jesús. Tlyu tsa cha' tso'o caca ji'na li'.

⁸ Ni sca ñatĩ nu laca loo chalyuu, ná ngua cuayá' ti' ngu' cha' bi'. Si ngua jlo ti' ngu' cha' bi', ñi'ya nu ngua ti' ycuí' Ndyosi cha' cua'ni Ni, ná ngujui' ca'a ngu' bi' ji'ĩ Jesús lo crusi li', ycuí' Jesús nu Xu'na na nu tlyu tsa cha' tso'o ntsu'u ji'ĩ.

⁹ Ñi'ya nu nscua cha' lo quityi cusu', jua'a laca cha' bi'. Ndi'ya nchcui' quityi bi':

Cua ngua'ni cho'o ycuí' Ndyosi cha' tso'o nu tyacua ji'ĩ ñatĩ nu ntsu'u tyiquee ji'ĩ ycuí' Ni;

laca bi' cha' nu bilya ña'a ñatĩ chalyuu ji'ĩ, cha' nu bilya cuna ñatĩ ji'ĩ,

ni ná ngulacua ti' ngu' cha' caca cha' bi'.

¹⁰ Pana nu na, ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'ĩ Cristo, cua ngulu'u Ni ji'na ñi'ya caca cha' tso'o bi' xqui'ya Xtyi' ycuí' Ni nu cua nda Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'na. Tso'o tsa ndacha' loo Xtyi' ycuí' Ni ji'na lcaa cha' nu ntsu'u tyiquee ycuí' Ndyosi cha' cua'ni Ni nde chalyuu, tso'o tsa jlo ti' na cha' bi' xqui'ya Xtyi' ycuí' Ni.

¹¹ Nu ñatĩ chalyuu na ni, hique ti na ntsu'u co'o lcaa cha' nu ntsu'u tyiquee na; sca ti ycuí' na lo'o ycuí' Ndyosi caca jlo ti' na lcaa cha' nu nclyacua ti' na. Lo'o jua'a laca ycuí' Ndyosi, sca ti Xtyi' ycuí' Ni jlo ti' lcaa cha' nu ntsu'u tyiquee Ni.

¹² Si' sca cui'ĩ cuxi nu ntsu'u nde chalyuu ti laca Xtyi' nu cua nda Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'na juani; na cua nda Ni Xtyi' ycuí' Ni ji'na, cha' cua ngusñi na cha' ji'ĩ Ni. Lo'o jua'a xqui'ya Xtyi' ycuí' Ni caca cuayá' ti' na lcaa cña tso'o nu ndu'ni Ni ne' cresiya ji'na.

¹³ Nu lo'o cacha' na cha' tso'o nu ji'ĩ ycuí' Ndyosi bi' ji'ĩ ñatĩ ji'ĩ ycuí' Ni, nu ngu' nu ntsu'u Xtyi' ycuí' Ni ne' cresiya ji'ĩ, li' clyana na sca cha' nu chcuí' na, sca cha' nu ta Xtyi' ycuí' Ni lo'o na; ná clyana na quiña'a tsa cha' chcuí' na ñi'ya nu ndu'ni ñatĩ nu nchca tsa ji'ĩ ycuí' ca ngu'.

¹⁴ Pana ñatĩ nu ná stu'ba cha' ji'ĩ lo'o ycuí' Ndyosi ni, ná taca ca cuayá' ti' ngu' bi' ni sca cña nu ndu'ni ycuí' Ndyosi cuentya ji'ĩ Xtyi' ycuí' Ni; ná nchca ca cuayá' ti' ngu' bi' ji'ĩ cha' bi' tsiya' ti. Sca ti si ntsu'u Xtyi' ycuí' Ndyosi ne' cresiya ji'na, li' caca cuayá' ti' na ni cha' laca bi', bi' cha' ná sca cha' laca nti' ngu' bi'.

¹⁵ Taca ca cuayá' ti' na ñi'ya ndyu'u lcaa cha' si cua ntsu'u Xtyi' ycuí' Ndyosi ne' cresiya ji'na, lo'o li' ná taca xacu' ngu' xi xa' la cha' ji'na.

¹⁶ Ndi'ya nscua lo quityi ji'ĩ ycuí' Ndyosi: “¿Tilaca nchca cuayá' ti' ni cha' laca nu nda'ya hique ycuí' Ndyosi? ¿Ha caca ji'na ta na sca cui' lo'o Ni?” nacui' quityi. Pana nu na ni, xqui'ya Xtyi' ycuí' Ndyosi cua ngujui' cha' ji'na ni cha' laca nu nclyacua ti' ycuí' Cristo.

3

Sca ti cña ji'ĩ ycuí' Ndyosi ndu'ni ca ta'a ngu' nu ngulu'u cha' ji'ĩ Jesús

¹ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'ĩ ycuí' Ndyosi, tyucui tyempo lo'o nguti' na' ca slo ma nu ngua tya li', ná ngua 'na chcuí' na' lcaa cha' nu ngua ti' na' chcuí' lo'o ma, cha' bilya xñi tso'o ma cha' ji'ĩ Xtyi' ycuí' Ndyosi nu nda Ni ji'na. Xti ti cha' nchcui' na' lo'o ma li', cha' ña'a ti cuxi ti ngulacua ti' ma. Ñi'ya laca nu sube cuañi', jua'a ngua cu'ma, cha' bilya xñi tso'o ma cha' ji'ĩ ycuí' Ndyosi;

² bi' cha' tiya' ti ngulu'u na' scaa cha' ji'ĩ ma. Ñi'ya laca lo'o sca cubi' cuañi', styi' xtya'a ti ntyi' cubi' bi', cha' ná nchca cacu tso'o; jua'a ngua cu'ma, cha' ná ngua cuna tso'o ma scaa cha'. Masi juani tya lyiji cua'ni yala ma cha' ca tsa'a tso'o ma,

³ cha' ña'a ti tya ndiya la ti' mā ña'a cha' cuxi nu ndyu'ni ñati chalyuu. Nu lo'o liye' ti' mā j'i' tya'a ñati mā, nu lo'o lye nxxu tya'a mā, tyaca' tyiyju' cha' ndiya la ti' mā cha' cuxi nu ntsu'u nde chalyuu. Tya ndu'ni mā ñi'ya nu ndu'ni ñati cuxi.

⁴ Nu lo'o ñacuj sca ngu' tya'a mā cha' ndi'ya: “Ñati j'i' Pablo laca ya”, cuati ñacuj xa' la ngu' tya'a mā cha' ndi'ya: “Ñati j'i' Apolos laca ya”, ñi'ya ndu'ni ñati cuxi, jua'a ndu'ni mā li'.

⁵ ¿Tilaca laca nu Apolos bi' lacua? ¿Tilaca laca na' lacua? ¿Ha si'i cña j'i' ycu' Ndyosi ndyu'ni ca ta'a ya? ¿Ha si'i xqui'ya cha' nda ya cha' lo'o mā, bi' cha' ngusñi mā cha' j'i' Cristo li'? Cua laca cña ndyu'ni scaa ya, la cui' cña ñi'ya nu cua nda ycu' nu Xu'na na cha' cua'ni ya.

⁶ Ñi'ya laca sca ñati nu cataa sca si'yu, lo'o li' chaca laca nu su'ba hitya suu na cuiñi bi', jua'a laca cuare lo'o mā; na' laca nu yaa ndacha' na' cha' bi' j'i' mā su clyo, lo'o tiya' la li' ñaa Apolos nda la cha' bi' lo'o mā. Pana sca ti ycu' Ndyosi laca nu ndu'ni cha' tyanu tso'o cha' bi' ne' cresiya j'i' mā;

⁷ ná ndu'ni cha' tilaca laca nu cua nda cha' bi' lo'o mā tya clyo la, ná ndu'ni cha' tilaca laca nu tya nda la cha' bi' lo'o mā ca tiya' la. Sca ti ycu' Ndyosi laca nu ndulo tsa cha' j'i', cha' ycu' Ndyosi laca nu ndu'ni cha' tyanu tachaa cha' j'i' Ni ne' cresiya j'i' mā.

⁸ Sca ti cuayá' ndu'ni ya lo'o tya'a ya, masi nda ya cha' lo'o cu'mā su clyo, masi nclyu'u tso'o la ya cha' bi' j'i' mā ca tiya' la. Ycu' Ndyosi ni, tya ta la Ni cha' tso'o j'i' ya, tsa ña'a nu ndyu'ni tso'o ya cña j'i' Ni.

⁹ Tya'a ndyu'ni ya cña j'i' ycu' Ndyosi laca cuare; lo'o cu'mā ni, ndu'ni Ni cña ne' cresiya j'i' mā, cña j'i' ycu' Ndyosi laca bi'.

Lo'o jua'a taca ta na' chaca cui' lo'o mā juani: ñi'ya si laca mā sca ni' tonu, jua'a laca mā cuentya j'i' ycu' Ndyosi;

¹⁰ lo'o na', ñi'ya nti' sca cuityi ni' cuentya j'i' ycu' Ndyosi, jua'a laca na' lo'o cu'mā, laja lo'o nclyu'u na' j'i' mā cha' j'i' ycu' Ni. Ndi'ya ndyu'ni na' lo'o mā; ñi'ya nti' si cua ngusta tso'o na' quiya' sca ni', lo'o li' ndyalaa xa' la ngu' cuityi cha' cua'ni lyiji ngu' cha' tya' ni' bi', bi' laca ñati nu tya'a ndya'a na' cña nu cua ngulu'u tso'o la j'i' mā. Lcaa ngu' cuityi nga'a cha' culacua ti' clyo ñi'ya ña'a xana tya' ni'; lo'o jua'a lcaa ya tya'a ndyu'ni ya cña, nga'a cha' cui'ya tso'o ya cuentya ñi'ya nu caca culu'u tso'o la ya cha' bi' j'i' ñati.

¹¹ Jua'a laca cha' lacua: cua laca ngusta ycu' Ndyosi j'i' Jesucristo, cha' sca ti yu bi' caca suu lcaa cha' bi', cha' ycu' Jesús laca nu ntucua quiya' cha' nu cua ngusñi na j'i' ycu' Ndyosi Sti na; nga'aa ntsu'u xa' la jo'o xa' la ñati nu laca suu cha' bi'.

¹² Ntsu'u ngu' tya'a na nu nclyu'u tso'o la j'i' lcaa tya'a na, ñi'ya nti' si cuiñá chca ngu' sca ni' tso'o, ñi'ya laca si tya' ni' bi' masi lo'o oro, masi lo'o plata, masi lo'o quee ndubi nu quiña'a tsa nga'a tya' ni' bi'. Pana ntsu'u xa' la ngu' tya'a na nu cuxi la nclyu'u j'i' tya'a, ñi'ya laca si cuiñá chca ngu' sca ni' yaca ti, nu canta' ti tya' lo'o quii lo'o quixi ti.

¹³ Tiya' la li' lo'o caa Jesucristo chaca quiya' cha' cua'ni cuayá' j'i' ñati chalyuu, li' quijelo cha' j'i' ycu' Ndyosi ñi'ya ña'a cña nu ngua'ni scaa ngu'. Tsa bi' tsa cña nu ngua'ni scaa ñati lo sca quii' tlyu, cha' cua'ni cuayá' Ni j'i'; si tyaqui cña bi', ná tso'o ngua cña bi' li'; si ná tyaqui, li' caca cuayá' ti' Ni cha' tso'o tsa cña bi' li'.

¹⁴ Nu lo'o talo cña nu ngua'ni sca ñati lo'o cua ndyaa lo quii' bi', li' ta Ni cha' tso'o nu tyacua j'i' ñati bi'.

¹⁵ Cuati ñati nu tyaqui cña j'i' lo quii' bi', nga'aa ña'a ngu' j'i' li'; chcuna cña bi' tsiya' ti. Pana tya culaá Ni j'i' ngu' bi', masi tya xi tya lyiji cha' tyaqui ycu' ngu'.

16-17 Nu laa tlyu su ndu'ni tlyu ngu' judío ji'i ycu'i Ndyosi tyaca'a tsa ji'i Ni laca bi', cha' cuentya ji'i Ni ndya' ni'i bi'; tyaala tsa ycu'i Ni si cua'ni ñu'u ñati ji'i laa bi'. Lo'o cu'ma ni, tyucui ña'a taju cu'ma nu ngusñi ma cha' ji'i Cristo, tyaca'a tsa ma cuentya ji'i ycu'i Ndyosi; na cua ndyanu Xty'i ycu'i Ndyosi ne' cresiya ji'i ma. Lo'o jua'a cua'ni tye ycu'i Ni ji'i cua ña'a ca ñati nu cua'ni ñu'u tyucui ji'i sca ñati nu tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús.

18 Cua ngusñi na cha' ji'i Cristo, bi' cha' tso'o la si ná cñilo'o na ji'i ycu'i ca na cha' ngua tsa ji'na, ñi'ya ndu'ni ñati chalyuu nu ngua tsa ji'i ngu'. Ná tso'o si jua'a nclyacua ti' na; nga'a cha' culacua ti' na cha' ná ngua ji'na tsiya' ti, lo'o li' taca cua'ni ycu'i Ndyosi cha' ca'ya sca cha' liñi hique na.

19 Masi ndu'ni ñati chalyuu cha' ngua tsa ji'i, cha' tso'o tsa nclyacua ti' ngu', si'i jua'a nti' ycu'i Ndyosi ña'a Ni ji'i ngu' bi'; ná tso'o tsiya' ti cha' nu nchcui' ñati chalyuu nti' Ni. Cua nscua sca cha' lo' quityi cusu' nu nchcui' ndi'ya: "Ndu'ni ycu'i Ndyosi cha' quichí yaa cha' hique ñati chalyuu, masi tso'o tsa ndu'ni ngu' nti' ngu'", nacui lo' quityi.

20 Lo'o ndi'ya laca cha' nu nscua chaca se'i lo' quityi bi': "Cua jlo ti' ycu'i Ndyosi cha' ná tso'o tsiya' ti cha' nu nchcui' ñati chalyuu nu nchca tsa ji'i ndu'ni".

21 Bi' cha' nga'aa cua'ni tyixi ma lo'o tya'a ma, nga'aa tyu'u lca'a tsa ma ji'i sca ti ñati tya'a ya. Cuentya ji'i cu'ma laca cua ña'a ca tya'a ndyu'ni ya cña,

22 masi na!, masi Apolos, masi Pedro; lo'o jua'a cuentya ji'i cu'ma laca cua ña'a ca cha' nu ndyaca nde chalyuu, masi lu'ú na, masi cua ngujui na, masi sca cha' nu ndyaca juani, masi sca cha' nu caca tyempo nde loo la; cuentya ji'i cu'ma laca lcaa cha' nu ndyaca nde chalyuu lacua.

23 Pana cu'ma ni, cuentya ji'i Cristo laca ma; lo'o nu Cristo bi', cuentya ji'i ycu'i Ndyosi laca Ni.

4

Cristo laca nu nda cña bi' ji'i Pablo lo'o ji'i tya'a ndya'a yu cña

1 Nga'a cha' tyi'u ti' ma cha' cña ji'i ycu'i Cristo ndyu'ni ya. Na ndi'ya lo ya cña cha' culu'u ya ji'i ñati lcaa cha' nu cua ngulu'u ycu'i Ndyosi ji'i ya; sca cha' nu bilya cuna ñati chalyuu tsiya' ti, bi' laca cha' nu culu'u ya ji'i ngu'.

2 Lo'o ñati nu cui'ya loo sca cña ni, lcaa tsá nga'a cha' tyi'u ti' ngu' ji'i lcaa cña nu culo xu'na ngu' ji'i ngu'.

3 Cuentya jna', ná ntsii na' ji'i ma, ná ntsii na' ji'i cua ña'a ca cha' nu chcui' ma jna'; masi chcui' cua ña'a ca ñati chalyuu jna', ná ntsii na' ji'i ngu' tsiya' ti. Ná sca cha' cuxi ntsu'u jna' si nti' ngu' sta ngu' qui'ya 'na, nti' na';

4 lo'o jua'a cuentya ji'i ycu'i Ndyosi, ná ntsu'u cha' cuxi nu ngua'ni na', nti' na'. Pana ná ñacui na' cha' ná ntsu'u cha' sta Ni qui'ya 'na tsiya' ti, sca ti ycu'i Ndyosi nu Xu'na na taca cua'ni cuayá Ni jna' ca lo'o tye chalyuu.

5 Lo'o jua'a cu'ma, ná yala tsa clyacua ti' ma cha' sta ma qui'ya ji'i sca ñati; jatya ma ña'a cuayá caa ycu'i nu Xu'na na, bi' laca nu cua'ni cuayá ji'i ca ta'a na. Li' culotu Ni ji'i lcaa cha' cuxi nu ntsu'u cuaana ti ne' cresiya ji'na, masi sca cha' nu ná nti' na cacha' na ji'i tya'a ñati chalyuu na. Jua'a cacha' Ni lcaa cha' nu ntsu'u ne' cresiya ji'i lcaa ñati chalyuu, lo'o li' ta Ni nu tso'o ji'na, cua ña'a ca cha' tso'o nu ñacui Ni cha' tyacua ji'i scaa na.

6 Nchcui' na' cha' bi' lo'o cu'ma cha' taca tyi'i tso'o ti ma. Cua nchcui' tsa na' ji'i tyucuaa ya, na' lo'o Apolos, cha' taca culacua xi ti' ma ñi'ya ntsu'u cha' ji'i ya; jua'a caca cuayá ti' ma cha' ná tso'o xñi ma xi xa' la cha', nu si'i ñi'ya nu nscua lo' quityi cha' ji'i ycu'i Ndyosi. Ná tso'o cha' chcui' tso'o ma lo'o sca yu tya'a ya nu lca'a tsa ma ji'i, lo'o li' cua'ni xña'a ma lo'o chaca yu tya'a ya.

⁷ ¿Ni cha' laca cha' ndulo tsa cha' ji'i ycui' ma' cuentya ji'i ma', pana ná ndube ti' ma' ji'i xa' ñati'? Ycui' Ndyosi cua nda lcaa na nu ntsu'u ji'i ma', lcaa cña nu nchca ji'i ma'; bi' cha' lacua ná ntsu'u cha' cua'ni tyucuaa ti' ma' ji'i tya'a ma'. Si'i xqui'ya cña nu ndyu'ni ycui' ma' ngutsa'a chalyuu ji'i ma', xqui'ya ycui' Ndyosi cua laca ma' ñi'ya nu laca ma' juani.

⁸ Ndu'ni ma' cha' ndulo tsa cha' ji'i ycui' ma', nga'aa ntsu'u na nu lyiji ji'i ma' tsiya' ti, nti' ma'; ndyu'ni ma' ñi'ya nu ndu'ni ngu' culiya', ndi'i ma' ñi'ya ndi'i nu laca loo chalyuu. Lo'o cuare ni, si'i ñati' tlyu laca ya, nti' ma'. Pana si cha'ni cha' laca ma' loo ji'i ya, ¿ha ná ta ma' chacuayá' masi caca stu'ba xi cha' ji'i ya lo'o ma' li', cha' lo'o ya caca ya ñati' tlyu li'?

⁹ Nti' na' cha' cua ngxu'tyanu ycui' Ndyosi ji'i cuare, masi clyo ngulo Ni cña ji'i ya cha' tsa ya tyijyu' cha' chcu' ya cha' ji'i Ni; pana nu juani tyanu chu' la ya ji'i lcaa ngu' tya'a na, ñi'ya laca preso nu tyiquee' ntajatya cha' cujuui' ngu' ji'i. Cua laca ya sca cuxe', masi ña'a ñati' chalyuu ji'i ya, masi xca' nu ntsu'u ji'i ycui' Ndyosi nde cua ña'a ji'i ya.

¹⁰ ¿Xqui'ya ycui' Cristo tonto tsa ya tu'ni! Lo'o cu'ma' ni, nti' ma' cha' tso'o tsa jlo ti' ma' cha' ji'i Cristo. ¿xti la cña nchca ji'i cuare, nguula la cña nchca ji'i cu'ma' nti' ma'! ¿Chiya'a la ndu'ni ngu' lo'o cuare tu'ni; ch'i la ndu'ni ngu' loo cu'ma'!

¹¹ Masi la cui' tyempo juani ti ntsu'u quiya' lo'o ná ndyiji na cacu ya, ná ndyiji na co'o ya, masi late' cusu' lacu' ya ntsu'u quiya'; ntyiji' ngu' ji'i ya, ni ná ntsu'u tyi cua, xcui' na ndya'a yu'u ti ya.

¹² Ti'i tsa cña nu ndu'ni ya cha' caja ñi'ya nu tyiji yu'u ji'i ya chalyuu. Nu lo'o ti' tsa cha' nu nda ngu' lo'o ya, ná nsacu' tu'ba ya ji'i ngu'; tso'o ti nchcu' ya lo'o ngu' li'. Lo'o ndu'ni lya' ti' ngu' ji'i ya, ndalo ya li'; ná nsacu' ya' ya ji'i ngu' tsiya' ti.

¹³ Masi chiya'a tsa nchcu' ngu' lo'o ya, ndalo tyiquee' ya ji'i ngu' li', nxaala' ya cha' ji'i ngu'. Masi juani ña'a ti tya ndyu'ni cuxi ñati' lo'o cua, ñi'ya si laca ya nana' nu ndyanu lo hitya yuu; ñi'ya nti' sca nguti nu nchcu' ngu', jua'a laca ya cha' ná ntsu'u cuentya ya tsiya' ti, ndu'ni ngu' lo'o tya'a ngu'.

¹⁴ Lo'o nscua na' quityi re, ná nti' na' cha' ca tyuju'u ti' ma'; tsa bi' ti cha' nti' na' cha' cua'a na' ji'i ma' cha' ná cua'ni tyixi ma' lo'o ya. Na tyaca'a cu'ma' jna' ñi'ya si laca ma' sñi' na'.

¹⁵ Ntsu'u tsa ngu' tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Cristo nu taca xtyucua ngu' ji'i ma', pana sca ti na' ndu'ni na' ñi'ya nu ndu'ni sti ma', cha' ndye ndacha' na' cha' tso'o nu cua nda Jesucristo lo'o na ji'i ma'; xqui'ya na' ngusñi ma' cha' ji'i Jesús.

¹⁶ Bi' cha' juani nchcu' tsa na' lo'o ma' cha' cua'ni ma' ñi'ya nu cua na'a ma' cha' ndu'ni na'.

¹⁷ Juani nda na' ji'i yu Timoteo lijya yu ca su ndi'i ma', cha' laca nu Timoteo bi' ñi'ya laca sca sñi' na', cha' tyaca'a tsa yu 'na; jua'a tso'o tsa ngusñi yu cha' ji'i Jesucristo. Lcaa se'i su ndya'a na' slo taju ñati' ji'i Jesús nu ndi'i sca quichi', ca bi' nclyu'u na' ña'a cha' tso'o nu nga'a cha' cua'ni na chalyuu nu lo'o cua ngusñi na cha' ji'i Jesucristo; jua'a ndu'ni na' tyucui tyempo xqui'ya Jesucristo. Lo'o Timoteo cacha' yu ji'i ma' cha' jua'a ndu'ni na'.

¹⁸ ¿Ni cña ndu'ni xi ngu' tya'a ma' nu lye tsa ndu'ni tyucuaa ti' ji'i tya'a ma'? Ná caa' na' ca quichi' Corinto slo ma', nti' ma'.

¹⁹ Pana ná cube ti' ma', caa' na' yala ti ca su ndi'i ma' chacuayá' ji'i ycui' Ndyosi nu Xu'na na. Lo'o li' quijeloo cha' ji'i ma' jna', nu lo'o ña'a na' ñi'ya ndyu'ni nu ngu' tyixi bi'; si'i na ntucua' na' ji'i ngu' xqui'ya cha' nu nda ti' ngu' bi' li'.

²⁰ Ná taca tyatí yu'u na cha' jilí ycuí' Ndyosi cha' laca Ni loo jì'na si na nchcui' ti na cha' jilí Ni; na cua nti' Ni cha' cua'ni na cña jilí Ni, tsa ña'á cña nu ndu'ni ycuí' Ni.

²¹ Cua jlo ti' na' cha' tso'o la caca jilí mā si tso'o ti tyu'u tyiquee na' ña'á na' jilí mā lo'o tyalaa na' ca slo mā; tso'o la si tso'o ti chcui' na' lo'o cu'mā li'. Ná tso'o ca ti' mā si ta na' cha' cusuū lo'o mā li'.

5

Nga'á cha' culo'o ngu' jilí tya'a ngu' nu ngua'ni cha' cuxi

¹ Cua ngujui cha' 'na, cua ndyuna na' cha' suba' tsa ngua'ni sca ñati tya'a ngusñi mā cha' jilí Jesucristo; ngua'ni yu sca cña nu cuxi tsa. Pana ni ngu' xa' tsu', ná ndu'ni ngu' tsa lo cua cha' cuxi, masi ná ndaquiyá' ngu' jilí ycuí' Ndyosi tsiya' ti. Ndi'ya cña ngua'ni yu: ngua'á yu lo'o xtya'á miña'á yu.

² Lo'o ña'á ti tya ndu'ni tyucuaa ti' mā jilí tya'a mā, masi nga'á cha' ca xñi'í tsa ti' mā xqui'ya cha' cuxi bi'. Nga'á tsa cha' culo'o mā jilí ñati' nu ngua'ni cha' cuxi bi', cha' nga'aa tya'á yu stu'ba ti lo'o cu'mā.

³ Sca ti cuayá' ndyu'u cha', masi ná ndi'í na' lo'o mā juani cha' cua'ni cuayá' na' jilí yu bi'; pana cacua tsa slo cu'mā ndi'í na', nti' na', xqui'ya cha' ndyí'u tsa ti' na' jilí mā. Cua laca ngusta na' qui'ya jilí ñati' nu ngua'ni cha' cuxi bi'.

⁴ Bi' cha' lacua tyu'u ti'í mā tsa tlyu ti mā chacuayá' jilí Jesús nu Xu'na na, cha' cua'ni cuayá' mā jilí yu bi' yala ti. Sca ti cha' ntsu'u tyiquee na' lo'o mā, lo'o jua'á cua nda ycuí' Jesucristo chacuayá' cha' cua'ni mā jua'á.

⁵ Li' xtyanu mā jilí yu bi' ya' nu xña'á. Masi quiñu'u ycuí' yu li', quiñu'u cha' jilí yu su ndi'í yu chalyuu, pana ca lo'o tye chalyuu, ca li' cua'ni lyaá ycuí' nu Xu'na na jilí yu, qui'ya Ni cresiya jilí yu.

⁶ Si'í cha' tso'o ndu'ni mā cha' ndu'ni tyucuaa ti' mā jilí tya'a mā. ¿Ha ná jlo ti' mā ñi'ya ndu'ni scuá tiye'? Masi xti ti scuá tiye' tyu'u jilí catyá xlyá, cua'ni bi' cha' tyacuí quiña'á scuá li'.

⁷ La cui' jua'á laca cu'mā, cha' ntsu'u qui'ya bi' chu' mā. Laca qui'ya bi' jilí mā ñi'ya laca scuá tiye' nu nga'aa tso'o tsiya' ti; tso'o si xcuā mā jilí, chaca quiya' quixa' cucui scuá bi'. Lo'o jua'á cu'mā, nga'á cha' culotsu' mā qui'ya nu ntsu'u jilí mā, cha' xcutsa'á Ni cha' nu ntsu'u tyiquee mā, cha' caca lubii cresiya jilí mā. Na cua laca lubii bi' jilí mā xqui'ya Jesús. Lo'o caca ta'a pascua ni, li' tyí'u ti' na cha' ngua'ni tye ycuí' Cristo jilí qui'ya nu ntsu'u jilí na. Xqui'ya lcaa na ngujui Ni lo crusi, ngua Cristo msta lu'ú cuentya jilí qui'ya nu ntsu'u jilí na.

⁸ Bi' cha' tso'o la si tyí'u ti' na jilí Cristo lcaa tsa, cha' xa' ña'á cua'ni na li'; tso'o ti cua'ni na lo'o ñati, xcui' cha' liñi chcui' na lo'o ñati. Laca na ñi'ya laca xlyá cui nu ndya' chaca quiya' li'; nga'aa ntsu'u cha' cua'ni na ñi'ya nu ngua'ni na sa'ni lo'o ntsu'u cha' cuxi jilí na, lo'o ntsu'u cha' suba' jilí na, cha' ngua na ñi'ya ngua tsa ycu' xlyá nu ná tso'o tyempo bi'.

⁹ Lo quityi nu nda na' ndyaa slo mā tya clyo la, bi' nguscua na' cha' ná cua'ni tya'a mā lo'o ñati nu xcui' cha' suba' ndu'ni;

¹⁰ pana ná nguscua na' cha' nga'aa chcui' mā tsiya' ti lo'o ñati cuxi bi'. Ntsu'u tsa ñati chalyuu nu ná ndaquiyá' jilí ycuí' Ndyosi, nu ndu'ni suba', nu ndacui ti', nu cuaana, nu ndu'ni tlyu jilí lcuí jo'ó ti; lo'o jua'á ná caca tyu'utsu' na jilí ngu' bi', sca ti si tyu'u na chalyuu tyaa na tsiya' ti.

¹¹ Pana ná tso'o cha' tyu'u cha' jilí mā lo'o ñati nu ndu'ni jua'á, masi ndu'ni ngu' bi' lo'o mā cha' tya'a ñati jilí Jesucristo laca ngu' bi'; bi' laca cha' nu ngua ti' na' chcuí' lo'o mā. Ná caca stu'ba cha' jilí mā lo'o ngu' si suba' ndu'ni ngu', si ndacui ti' ngu', si ndu'ni tlyu ngu' jilí lcuí jo'ó ti, si cuxi tsa nchcui' ngu' lo'o

ñati, si cu'bi ngu', si cuaana ngu'; ná caca xñi mā cha' jil'i ngu' nu ndu'ni jua'a. Masi nacui ñati bi' cha' stu'ba ti ntsu'u cha' jil'i ngu' lo'o Jesús, ná caca tyu'u cha' jil'i mā lo'o ngu'. La cui' ti cha', ni ná tso'o chca'a mā cacu mā tyaja lo'o ñati nu ndu'ni jua'a.

12-13 Si'i cuentya jna' laca ñati nu ná ndaquiya' jil'i ycu'i Ndyosi tsiya' ti, caca cuayá' jil'i ngu' bi' slo ycu'i Ndyosi. Pana nu ngu' tya'a mā nu ntsu'u cha' jil'i lo'o Cristo, tso'o la si cua'ni cuayá' ycu'i cu'mā jil'i ngu', nti' na'. Bi' cha' lacua culo'o mā jil'i nu cuxi, cha' ná cua'ni tya'a ngu' bi' lo'o mā tsiya' ti.

6

Nu lo'o ntsu'u cha' cusuu jil'na lo'o tya'a ñati na

1 Cu'mā tya'a ngusñi na cha' jil'i Jesús, nu lo'o ndyaca sca cha' cusuu jil'i mā lo'o tya'a ñati mā, ¿ha tso'o la cha' ndya'a mā slo bese, nti' mā? ¿Ha tso'o nti' mā cha' ndya'a mā slo ñati nu ná ndaquiya' jil'i ycu'i Ndyosi tsiya' ti? ¿Ha ná tso'o la si tsa'a mā slo ngu' tya'a ngusñi mā cha' jil'i Jesús? Jua'a taca ca ti cha' jil'i mā lo'o tya'a mā li'.

2 Cua jlo ti' mā cha' cua nscua cha' ycu'i na cua'ni cuayá' na jil'i lcaa ñati chalyuu lo'o cua tye ti cha', cha' cua ntsu'u cha' jil'na lo'o ycu'i Ndyosi. Si jua'a caca cña nu cua'ni mā ca tiya' la, ¿ha ná caca jil'i mā cua'ni cuayá' mā jil'i sca cha' xca ti nde chalyuu juani?

3 Lo'o jua'a nu ngu' xca jil'i ycu'i Ndyosi ca nde cua, nda mā cuentya cha' lo'o ngu' bi' nga'a cha' cua'ni cuayá' na jil'i; bi' cha' ycu'i ca na taca xquiñi na sca cha' nu ndyaca jil'na lo'o tya'a na nde chalyuu.

4 Lo'o ndyaca sca cha' cusuu jil'i mā lo'o tya'a mā, ná tso'o tsa'a lo'o mā jil'i tya'a mā cha' caca cuayá' jil'i mā slo xa' ñati nu ná stu'ba cha' jil'i lo'o tya'a ngusñi mā cha' jil'i Jesús.

5 Nscua na' cha' re cha' caca tyuju'u ti' mā slo ycu'i Ndyosi. ¿Ha ná ntsu'u ni tsaca ngu' tya'a mā nu nchca cuayá' ti' ñi'ya caca xquiñi cha' jil'i mā lo'o tya'a mā?

6 Pana xa' tsa ña'a ndu'ni mā ca jua. Masi ñati tya'a ngusñi mā cha' jil'i Jesús, ndya'a lo'o mā jil'i ca slo ngu' nu ná ndaquiya' jil'i ycu'i Ndyosi tsiya' ti, cha' cua'ni cuayá' ngu' bi' jil'i ngu' tya'a mā.

7 Nu lo'o ntsu'u cha' cusuu jil'i mā lo'o tya'a mā, li' hora ti caca cuayá' ti' na cha' tya lyiji xñi tso'o mā cha' jil'i Jesús. ¿Ha ná tso'o la, masi ta mā chacuayá' cha' caca cha' cuxi bi' jil'i mā jua'a ti? ¿Ha ná tso'o la, masi cuaana ngu' cha' tso'o nu ntsu'u jil'i mā jua'a ti?

8 Pana si'i na tso'o la ndu'ni mā; cha' cuxi ndyu'ni mā lo'o ycu'i ngu' tya'a ngusñi mā cha' jil'i Jesús, hasta ntyucuaana mā na nu ntsu'u jil'i tya'a mā.

9 Jlo ti' na cha' ná lo'o ñati cuxi taca tsa'a ca su tlyu ca su laca ycu'i Ndyosi loo. Tso'o si liñi tsa caca cuayá' ti' mā cha' ná tsa'a ngu' cuxi ca su tso'o bi': ñati nu suba' tsa ndu'ni lo'o tya'a, lo'o jua'a ñati nu ndu'ni tlyu jil'i lcu'i jo'ó ti, lo'o jua'a ñati nu ntsu'u cha' jil'i lo'o clyo'o xa' ñati, jua'a nu ngu' qui'yu nu ndu'ni suba' lo'o tya'a qui'yu ti ngu'.

10 lo'o jua'a nu cuaana, lo'o jua'a nu nxlyaa na nu ntsu'u jil'i tya'a ngu', lo'o jua'a nu cu'bi, lo'o jua'a nu nchcui' cha' cuxi jil'i tya'a ngu', lo'o jua'a nu cuxi ti ndu'ni ngana jil'i tya'a ngu', ná tsa'a chca ñati cuxi bi' ca su tso'o su ntucua ycu'i Ndyosi.

11 Lo'o jua'a ntsu'u xi cu'mā nu ngua'ni mā la cui' tya'a cha' cuxi bi' tya sa'ni la; pana cua xa' ña'a ndu'ni mā juani, cha' cua ngüityi Jesús lcaa qui'ya nu ntsu'u jil'i mā tya li', cua ndyatí mā cuentya jil'i ycu'i Ndyosi li'. Cua ngüiñi

cha' ji'j ma lo'o ycu'i Ndyosi nu lo'o ngusñi ma cha' ji'j ycu'i Jesucristo nu Xu'na na, lo'o li' cua nda Ni Xtyi'i ycu'i Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'j ma.

Ña'a tsaca tyucui ña'a na laca na ji'j ycu'i Ndyosi

¹² Ntsu'u quiya' nchcui' ñati: "Ntsu'u chacuayá' 'na cha' cua'ni na' cua ña'a ca cha', ñi'yá nu nti' na' cha' cua'ni na'", nacui' ngu'. Chañi cha' ji'j ngu', pana ntsu'u cha' nu cua'ni na nu ná ntsu'u su xtyucua ji'na. Lo'o na, taca ñacu' na cha' ntsu'u chacuayá' ji'na cha' cua'ni na ñi'yá nu nti' ti na cua'ni na; pana ná tso'o si qui'j tsa na ji'j sca cha' nu ndu'ni na ña'a cuayá' nu nga'aa caca xtyanu na ji'j.

¹³ Ntsu'u chaca cha' nu nchcui' ñati: "Taca cacu na laca ti lo na nu nti' na cacu na", nacui' ngu', "bi' cha' ntsu'u qui'j ne' na cha' cua'ni cha'a na bi' lo'o na cacu na", nacui' ngu'. Chañi cha' bi', pana sca ti cuayá' cua'ni tye ycu'i Ndyosi ji'j na ndacu na lo'o jua'a ji'j cuaña' ycu'i na. La cui' jua'a cua ngüiña' ycu'i Ndyosi ji'j tyucui ña'a na li'ya na chalyuu, pana si' cha' culiji ti cuaña' na lo'o ndu'ni suba' na lo'o ñati, si' xqui'ya cha' bi' ngüiña' Ni ji'na; cha' caca na ñati ji'j ycu'i Ni, cha' caca Ni nu Xu'na na, bi' cha' cua nda ycu'i Ndyosi ji'na li'ya na chalyuu.

¹⁴ Tlyu tsa cha' ngua'ni ycu'i Ndyosi lo'o Jesús nu Xu'na na lo'o ngua'ni Ni cha' cua ndy'u yu chaca quiya', ngulo Ni ji'j yu ca su ntsiya yu ngujuii. La cui' jua'a tlyu tsa cha' caca lo'o cua'ni Ni cha' tyu'u na chaca quiya', qui'ya Ni ji'na tyaa lo'o Ni ji'na ca lo'o tye chalyuu.

¹⁵ Cristo ca ji'j tyucui ña'a tsaca ma lacua, stu'ba ti ntsu'u cha' ji'j ma lo'o na xa' la ñati tya'a ngusñi na cha' ji'j Cristo. Lo'o laca na ñati ji'j Cristo ni, ¿ha caca sa' na ji'j sca nu cuna'a calle ti? Ná tso'o cua'ni na jua'a tsiya' ti.

¹⁶ ¿Ha ná jlo ti' ma cha' stu'ba ti tyiquee na, sca ti tañi na lo'o ñati bi', si tyu'u cha' ji'na lo'o, masi sa'a ti na ji'j? La cui' jua'a cha' nscua lo quityi cha' jo'ó nu ndi'ya nchcui': "Laca nu tyucuaa ngu' bi' ñi'yá si laca ngu' sca ti ñati". Jua'a nchcui' quityi bi'.

¹⁷ La cui' jua'a caca ji'na lo'o tyu'u cha' ji'na lo'o Jesús nu Xu'na na; nchca stu'ba cha' ji'na lo'o Jesús li', cha' ntsu'u Xtyi'i ycu'i Ni ne' cresiya ji'na.

¹⁸ Bi' cha' ná cua'ni suba' ma lo'o xa' ñati. Cua ña'a ca qui'ya nu ntsu'u ji'na, ná cua'ni ñu'u bi' ji'j ycu'i na; pana lo'o cala' na ji'j xa' ñati nu si' ñati ji'na, ycu'i ca na cua'ni ñu'u na ji'na li'.

¹⁹⁻²⁰ ¿Ha ná nda ma cuentya cha' tyaca'a tsa ma ji'j ycu'i Ndyosi, xqui'ya cha' nda Ni Xtyi'i ycu'i Ni nu ndyanu ne' cresiya ji'j ma? Nga'aa si' cuentya ji'j ycu'i ti ma ndya'a ma, cuentya ji'j ycu'i Ndyosi laca ma. Quiña'a tsa cha' tso'o ngua'ni Ni cuentya ji'na cha' ngulaá ma ji'j nu cuxi, cha' laca ma ñati ji'j ycu'i Ni; bi' cha' cua'ni tlyu ma ji'j ycu'i Ndyosi laca su ndya'a ma, tyi'u ti' ma ji'j Ni, lo'o jua'a tyucui tyiquee ma cua'ni ma laca cña nu culo ycu'i Ni ji'j ma.

7

¿Ha tso'o la si caja clyo'o na?

¹ Juani scua na' xi cha', cha' xacui na' cha' ji'j ma cuentya ji'j quityi nu nguscua ma, nu ndyalaa slo na' tsubi' ti. Nu na ngu' qui'yu, tso'o la si ná caja clyo'o na; tyanu na jua'a ti, nti' na'.

² Pana nde chalyuu su ndi'j na, ntsu'u tsa cha' suba' nu ndu'ni ngu' lo'o ngu' cuna'a; bi' cha' ni na' ji'j ma cha' tso'o la si laca ñati caja clyo'o ngu', caja sca nu cuna'a ji'j sca nu qui'yu, lo'o jua'a nu cuna'a caja qui'yu ji'j.

³ Nga'a cha' tyi'j tso'o nu qui'yu lo'o clyo'o yu, ñi'ya nu nga'a cha' caca; lo'o jua'a nu cuna'a ni, nga'a cha' tyi'j tso'o lo'o clyo'o ñi'yá nu nga'a cha' caca.

⁴ Bi' cha' nga'aa culo sca nu cuna'a cña jil'i ycu'i ca si cua ngujui clyo'o, cha' nu qui'yu laca loo jil'i; lo'o jua'a nu qui'yu, nga'aa si'i ycu'i ca yu nu culo cña jil'i yu lo'o cua ngujui clyo'o yu, cha' nu cuna'a laca loo jil'i yu li'.

⁵ Ná tso'o si tyeje tacui tyuu tsá nu ná ndi'i mā lo'o clyo'o mā; sca ti si tyu'utsu' mā xi jil'i tya'a mā cha' caja xi tyempo hcui' mā lo'o ycu'i Ndyosi Sti mā. Lo'o nteje tacui cha' bi', xa' tyi'i mā lo'o clyo'o mā li', ñi'ya nu ndi'i ti mā. Si ná cua'ni mā jua'a, ná tyiquee' quiñu'u cha' jil'i mā lo'o clyo'o mā cha' ná nhca talo mā tyuu tsa. Lo'o li' cua'ni nu xña'a ngana jil'i mā.

⁶ Ná ñacui mā cha' nclyo na' cña jil'i mā cha' caja clyo'o mā; nde laca sca cha' nu nda ti na' lo'o mā,

⁷ cha' cuentya jna' tso'o la si tyanu ngu' ycu'i ti ngu' ñi'ya nu ndi'i na', jua'a nti' na'. Pana xi xa' ca ña'a ndu'ni ycu'i Ndyosi lo'o scaa ñati, cha' cua nda ycu'i Ndyosi chacuayá' ñi'ya tyi'i scaa na; tsaca lo ña'a ndi'i tsaca ñati, chaca lo ña'a ndi'i chaca ñati, tsa ña'a chacuayá' nu nda Ni ji'na.

⁸ Nde laca cha' nu ta na' lo'o cu'mā nu bilya caja clyo'o mā, cuati jua'a lo'o ngu' tya'a na nu ndyanu ti'i ti: tso'o la caca jil'i mā si tyi'i mā ñi'ya nu ndi'i ti na', nti' na'.

⁹ Sca ti si ná talo mā tyi'i mā jua'a ti, tso'o la si caja clyo'o mā li', cha' ná tso'o si quiñu'u ti' na cha' xcui' ndi'ña tyiquee na jil'i ñati nu caca clyo'o na.

¹⁰ Nu cu'mā nu ndi'i lo'o clyo'o mā ni, ndi'ya cña ntsu'u cha' cua'ni mā; ni si'i cuentya jna' ngulo na' cña re jil'i mā, ndi'ya cña nclyo ycu'i Ndyosi nu Xu'na na jil'i mā; Ná xtyanu ti'i cu'mā ngu' cuna'a jil'i clyo'o mā.

¹¹ Si cua nguxtyanu mā jil'i nu qui'yu, nga'a cha' tyanu mā ycu'i ti mā, sca ti si tyaja'a mā tyaa mā lo'o clyo'o mā chaca quiya'. Lo'o jua'a cu'mā ngu' qui'yu, ná ntsu'u cha'cuayá' jil'i mā cha' culo'o mā jil'i clyo'o mā.

¹² Nu juani ta na' sca cha' lo'o cu'mā ngu' qui'yu tya'a ngusñi na cha' jil'i Jesús, nu ntsu'u clyo'o mā nu tya lyiji xñi cha' jil'i Jesús; si tyaja'a bi' tyi'i bi' ñi'ya nu ndi'i ti lo'o mā, tso'o li'. Ná ntsu'u chacuayá' jil'i mā cha' culo'o mā jil'i nu cuna'a bi' cha' tyaa ngu'. Na' laca nu ngulo na' cña bi' jil'i mā; masi ná ndu ycu'i Ndyosi lo'o na', pana sca ti cuayá' ndyu'u cha' bi'.

¹³ La cui' ti cha' ta na' lo'o cu'mā ngu' cuna'a tya'a na nu ntsu'u clyo'o mā nu bilya xñi cha' jil'i Jesús, tya'a cha' nu ngusñi mā; ná tso'o culo'o mā jil'i nu qui'yu clyo'o mā si tya ndi'i tso'o ti ngu' lo'o mā.

¹⁴ Ntucúa ycu'i Ndyosi jil'i cha' nu nhcui' ngu' cuna'a bi' lo'o ycu'i Ni cuentya jil'i clyo'o ngu', tso'o cha' bi' cuentya jil'i ycu'i Ndyosi cha' clyo'o laca ngu'. Lo'o jua'a nu ngu' cuna'a nu tya lyiji xñi cha' jil'i Jesús, tya'a cha' nu cua ngusñi clyo'o, ntucúa ycu'i Ndyosi jil'i cha' nu nhcui' nu qui'yu bi' lo'o ycu'i Ni cuentya jil'i clyo'o ngu'; tso'o cha' bi' cuentya jil'i Ni cha' clyo'o laca ngu'. Nga'a cha' caca jua'a xqui'ya nu sube sñi' mā. Nga'aa laca ngu' sube bi' ñi'ya nu laca sñi' xa' ñati nu ná ndaquiya' jil'i ycu'i Ndyosi tsiya' ti, cha' cua ngusñi Ni cuentya jil'i nu sube bi' xqui'ya cu'mā.

¹⁵ Sca ti cha' jil'i ñati nu ná ntaja'a xñi cha' jil'i Jesús bi', si cua nti' ngu' xtyanu ngu' jil'i clyo'o ngu', si lya' ti' ngu' jil'i clyo'o ngu' cha' ngusñi clyo'o ngu' cha' jil'i Jesús, li' ta mā chacuayá' cha' tyaa ngu' nu ná ngusñi cha' jil'i Jesús bi'. Nu ngu' tya'a na nu ngusñi cha' jil'i Jesús, masi qui'yu, masi cuna'a, cua ntsu'u chacuayá' jil'i mā cha' xtyanu mā jil'i clyo'o mā, sca ti si jua'a ti taca tyi'i mā ti ti chalyuu. Cua nti' ycu'i Ndyosi cha' tyi'i tso'o na chalyuu.

¹⁶ Cu'mā ngu' cuna'a, ná tyiquee' xñi clyo'o mā cha' jil'i Jesús xqui'ya cu'mā cha' jly'a ti' mā jil'i Jesús; clyaa yu bi' jil'i nu xña'a li'. La cui' jua'a cu'mā ngu' qui'yu, ná tyiquee' xñi clyo'o mā cha' jil'i Jesús xqui'ya cha' jly'a ti' mā jil'i Jesús; clyaa cho' jil'i nu cuxi li'.

Ná ndulo tsa cha' ji'iyucui' Ndyosi na ca laca scaa na

17 Nu lo'o tya lyiji cusubi yucui' Ndyosi ji'na, tya li' cua laca nda Ni ji'na ñi'ya nu tyi'i scaa na chalyuu. Yucui' Ndyosi laca nu nda chalyuu ji'na tya clyo, lo'o jua'a yucui' Ni laca nu ngusubi ji'na cha' xñi na cha' ji'i Ni juani. Tya la cui' chalyuu bi' laca nu ntsu'u ji'na juani, la cui' ña'a chalyuu nu ngujui ji'na tya clyo; pana juani tyucui tyiquee na ndi'i na chalyuu. La cui' ti cha' nchcui' na' lo'o ngu' lcau ti quichí su ndi'i ngu' nu ngusñi cha' ji'i Cristo.

18 Ñi'ya nti' ngu' judío ni, lo'o ngusñi ngu' cha' ji'i Jesús xqui'ya cha' ngusubi Ni ji'i ngu', ná tso'o si caca tyuju'u ti' ngu' cha' ngusi'yu ñati quiji' ngu' cha' laca ngu' judío; ntsu'u cha' tyanu ngu' ñi'ya nu ña'a ti ngu' lo'o ngua cuañi' ngu'. Ngu' xa' nasiyu ni, ná ntsu'u cha' ji'i ngu' cha' xi'yu quiji' ngu' jua'a, nu lo'o xñi ngu' bi' cha' ji'i Jesús; ná ntsu'u cha' cua'ni ngu' ñi'ya nu ndu'ni ngu' judío, tyanu ngu' ñi'ya nu ndi'i ti ngu' li'.

19 Ná ndu'ni cha' cuentya ji'i yucui' Ndyosi, masi ngulacua na jua'a, masi ná ngulacua na jua'a; nu ndu'ni cha' cuentya ji'i yucui' Ndyosi laca cha' cua'ni na cña nu nclyo Ni ji'na.

20 Bi' cha' juani ña'a ti tya nga'a cha' tyi'i na chalyuu, ñi'ya ndi'i ti na tya lo'o ngusubi Ni ji'na cha' caca na ñati ji'i.

21 Ná ndu'ni cha' masi msu nu ngüi'ya ñati laca ma nu lo'o ngusubi Ni ji'i ma, pana tso'o laca si caja nu ta caya' cha' tyu'u ma laja ti.

22 Ñati nu jua'a tya ntsu'u xu'na ngu' nu lo'o cua ngusubi yucui' Ndyosi ji'i ngu', juani ndi'i tso'o ti ngu' bi', xqui'ya cha' cua ngusñi ngu' bi' cha' ji'i Jesús; masi ña'a ti tya laca ngu' ñati ji'i xu'na ngu', taca taquiya' ngu' bi' ji'i cha' nu nchcui' yucui' Ndyosi juani. Lo'o jua'a nu ngu' msu nu ndi'i tso'o ti ni, lo'o cusubi Cristo ji'i ngu' bi', la cui' jua'a caca ngu' bi' msu ji'i yucui' Ndyosi.

23 Quiña'a tsa cha' tso'o ngua'ni yucui' Ndyosi cuentya ji'na, cha' ngulaá ma ji'i nu xña'a; bi' cha' ná ta ma chacuayá' ji'i ñati chalyuu ti nu nti' cua'a ji'i ma cha' ná tyi'i tso'o ti ma.

24 Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo, ndi'ya clyacua ti' scaa ma: nga'a cha' tyi'i ma chalyuu ñi'ya nu ndi'i ti ma nu lo'o ngusubi Jesús ji'i ma tya clyo, ña'a ti tya xñi tso'o ti ma cha' ji'i yucui' Ndyosi.

25 Bilya ta yucui' nu Xu'na na cha' lo'o na' ñi'ya cua'ni ñati nu ntucua yucui' ti, si caja clyo'o ngu', si ná caja clyo'o ngu'; bi' cha' cuentya jna' ti, ta na' xi cha' lo'o ma. Taca xñi ma cha' jna', xqui'ya cha' lo'o na' ngua'ni tya'na ti' Ni 'na; bi' cha' ndyu'ni na' cña ji'i Ni.

26 Lye tsa laca chalyuu juani, ndyacua tsa cha' ti' ji'na; bi' cha' tso'o la si tyanu na ñi'ya nu ndi'i ti na, nti' na'.

27 Si ntsu'u clyo'o ma, tyi'i tso'o ma lo'o lacua, ná culo'o ma ji'i; si ndi'i ma yucui' ti ma, ná culana ma ji'i ñi'ya nu caca clyo'o ma, nti' na'.

28 Pana la cui' ti cha', si'i qui'ya laca masi caja clyo'o ma; lo'o jua'a sca nu cuna'a nu bilya caja clyo'o, si'i qui'ya laca masi caja clyo'o bi'. Tsa bi' ti cha' ndube ti' na' ji'i ma, lca ña'a cha' ti' nu caca ji'i ma nde loo la su ndi'i ma chalyuu. Ná nti' na' cha' quiña'a tsa cha' ti' tyacua ji'i ma xqui'ya cha' ntsu'u clyo'o ma, xqui'ya cha' ndi'i sñi' ma li'.

29 Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, ndi'ya laca cha' nu ta na' lo'o ma: Tya xti tya tyempo tya lijya ji'na chalyuu. Bi' cha' cua'ni yala ma su ndi'i ma chalyuu; masi ntsu'u clyo'o ma, si'i xcui' cha' ji'i clyo'o ma tyu'u tyiquee ma;

30 masi nxi'ya ma, ná ñacu' ma cha' xñi' ti' ma; masi nxyti ma, ná ñacu' ma cha' chaa tsa ti' ma; masi cui'ya ma sca yu'ba, ná culacua ti' ma cha' tsa cu' ti na ji'i ma laca bi';

³¹ masi ntsu'u tsa cha' tso'o ji'i mā nde chalyuu, ná culiji tsa mā tyempo ji'i mā xqui'ya cha' tso'o bi'. Cua li'ya ti tye tyucui ña'a chalyuu, lo'o jua'a Icaa na nu ntsu'u chalyuu nga'a cha' tye cha' bi'.

³² Cua nti' na' cha' ná caca xa' la cha' ji'i mā, cha' jua'a xqui'ya cha' bi' ná caca cua'ni tso'o ma cña. Cu'ma ngu' qui'yu nu bilya caja clyo'o mā, taca cua'ni mā tsa lo ti cña ji'i ycu'i' Ndyosi li'; cua'ni mā ñi'ya nu nti' ycu'i' nu Xu'na na cha' cua'ni na li'.

³³ Pana nu cu'ma nu ntsu'u clyo'o mā, cua ntsu'u tsa cña ji'i mā cha' caja ñi'ya nu tyiji yu'u ji'i mā chalyuu, cha' cua'ni mā ñi'ya nu tso'o la nti' clyo'o mā. Tucua lo cha' ntsu'u tyiquee mā li'.

³⁴ Lo'o jua'a cu'ma ngu' cuna'a nu ntucua ycu'i' ti, lo'o jua'a nu cuañi' nu bilya caja clyo'o, taca cua'ni mā tsa lo ti cña ji'i ycu'i' nu Xu'na na; jua'a caca mā ñati' ji'i ycu'i' Ndyosi tyucui ña'a tsaca mā, tyucui tyiquee mā. Pana nu cu'ma nu cua ntsu'u clyo'o mā, cua ntsu'u tsa cha' ndube ti' mā cha' caja ñi'ya nu tyiji yu'u ji'i mā chalyuu, cha' cua'ni mā ñi'ya nu tso'o la nti' clyo'o mā.

³⁵ Nti' tsa na' cha' xtyucua na' ji'i cu'ma, bi' cha' nda na' cha' bi' lo'o mā. Si'i na ndaca'a na' ji'i mā cha' ná caja clyo'o mā, cha' ntsu'u cha' cua'ni mā ñi'ya nu tso'o la cuentya ji'i sa scaa mā. Na cua nti' na' cha' tyucui tyiquee mā cua'ni mā cña ji'i ycu'i' Ndyosi, lo'o li' ná caja nu cua'ni ñu'u tyucui nu cua ngulu'u Jesús ji'i mā.

³⁶ Tso'o si ta sti nu cuna'a cuañi' chacuayá' caja clyo'o sñi', si'i qui'ya laca bi'. Cua ndyalaa ti' cho', cua la cui' tyempo caja clyo'o. Nga'a cha' cua'ni sti nu cuna'a ñi'ya nu tso'o la nti' yu cuentya ji'i sñi'; ná ntsu'u qui'ya ji'i, masi caja clyo'o sñi'.

³⁷ Pana la cui' ti tso'o cua'ni xa' la ngu' tya'a mā, nu tso'o la nti' masi ná caja clyo'o sñi' tsiya' ti. Ná tso'o si tatsaa ngu' ji'i sca ñati' cha' ta ji'i sñi' cha' caja clyo'o lo'o sñi' ngu'. Ntsu'u chacuayá' ji'i sca ñati' cha' cua'ni ñi'ya nu tso'o la nti' yu cuentya ji'i sñi' yu.

³⁸ Jua'a laca cha' cuentya ji'i nu cuna'a cuañi' tya'a mā; tso'o si ta mā ji'i sñi' mā cha' caja clyo'o lo'o xa' ñati, lo'o jua'a sca ti cuayá' tso'o ndu'ni ñati nu ná nda ji'i, nti' na'.

³⁹ Cu'ma ngu' cuna'a nu cua ngujui clyo'o mā, ná ntsu'u chacuayá' caja clyo'o lo'o chaca ñati' laja lo'o tya lu'ú clyo'o mā. Sca ti si cua ngujui nu qui'yu ji'i mā, ca li' ntsu'u chacuayá' caja clyo'o mā chaca quiya'. Taca caja clyo'o mā li' chaca quiya' lo'o cua ña'a ca nu qui'yu nu nti' mā, sca ti si lo'o yu bi' laca ñati' tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús.

⁴⁰ Pana nti' na' cha' tso'o la tyu'u tyiquee mā si ná caja clyo'o mā, si tyanu mā ycu'i' ti mā. Jua'a nlyacua ti' na', cha' Xtyi'i ycu'i' Ndyosi nacui' na cha' hcui' na' jua'a, nti' na'.

8

¿Ha cacu na sca na nu cua nscua slo jo'ó?

¹ Nde scua na' chaca cha' nu tsa slo mā, cha' ca cuayá' ti' mā ni cha' ndyu'ni mā lo'o ndacu mā msta nu cua ngusta ngu' slo jo'ó tya clyo. Ntsu'u cu'ma nu ñacui mā: “Cua jlo ti' ya, cua nda ya cuentya cha' ná ntsu'u cha' tacati ji'i jo'ó jua; taca cacu ya msta bi'”, ñacui mā. Chañi tsa cha' bi'. Pana tyixi cua'ni na lo'o tya'a ñati na nu lo'o hcui' na jua'a. Sca ti si ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i tya'a ñati na, si cube ti' na ji'i ngu' bi', ca li' taca xtyucua na ji'i ngu'.

2 Nu lo'o ndu'ni na lo'o ngu' cha' cua jlo ti' na sca cha', cha' cua laca ngua tsa'a na sca cha', cha' tyixi nda na lo'o ngu' li'. Laca bi' ñi'ya si ná jlo ti' na tsiya' ti, si bilya ca tsa'a na tso'o ti sca cha' nu nga'a tsa cha' ca tsa'a na.

3 Pana si tso'o ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i ycu'i Ndyosi, tyuloo Ni ji'na li', tyu'u cha' ji'i Ni lo'o na li'.

4 Tso'o lacua. Ta na cha' lo'o tya'a na si tso'o cuentya ji'i ycu'i Ndyosi cha' cacu na msta nu cua ngusta ngu' slo jo'ó tya clyo. Cua jlo ti' na ñi'ya nu laca sca lcu'i jo'ó, lcu'i ti laca bi'. Ná tyaca' ña'a na sca na nu lu'ú, ñi'ya nu ña'a lcu'i jo'ó bi'. Sca ti ycu'i Ndyosi Sti na ntsu'u chalyuu.

5 Chañi cha' quiña'a tsa jo'ó ntsu'u chalyuu, lo'o jua'a nde cua ntsu'u xa' la jo'ó, ntucua bi' cuentya ji'i ñati chalyuu. Ndu'ni ngu' ji'i jo'ó bi', cha' laca bi' jo'ó cuentya ji'i ngu'; ndu'ni ngu' cha' laca bi' xu'na ngu'.

6 Pana nu ñati tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Jesús, sca ti ycu'i Ndyosi Sti na jlya ti' na ji'i tsiya' ti; la cui' ti jua'a sca ti ycu'i Jesucristo nu Xu'na na ngusñi na cha' ji'i. Ngüiná Ni tyucui ña'a chalyuu, xqui'ya Jesús ndya' lcaa lo na; cuentya ji'i ycu'i Jesús laca lcaa lo na nu ntsu'u chalyuu, lo'o jua'a xqui'ya ycu'i Jesús ndi'i na chalyuu.

7 Pana ná lcaa ñati nchca cuayá' ti' cha' bi'. Ntsu'u ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús nu ná nchca cacu sca na nu cua nscua slo jo'ó tya clyo. Nu ngua tya sa'ni la, cua ngu'i tsa ngu' bi' ji'i jo'ó bi'; lo'o juani ña'a ti tya ntsu'u ti' ngu' bi' cha' na cacu jo'ó laca na nu cacu ngu' bi'. Bi' cha' ná ndalo ngu' bi' tsiya' ti cha' cacu ngu' cuaña' nu ngua msta bi'; cha' cuxi laca cha' bi' cuentya ji'i ngu' bi'.

8 Masi jlo ti' na cha' sca na cacu na ni, si'i bi' laca nu ndu'ni cha' tso'o la na cuentya ji'i ycu'i Ndyosi. Si'i na caca tso'o la na, masi cacu na ji'i; lo'o jua'a ná sca cha' caca ji'na, masi ná cacu na ji'i.

9 Bi' cha' cui'ya ma cuentya ñi'ya cua'ni ma slo ngu' nu tya nlyacua tsa ti' bi'. Ntsu'u chacuayá' ji'na cha' cacu na cua ña'a ca na tu'ni; pana ná tyiquee' tyu'utsu' ngu' bi' ji'i tyucui liñi si ná tso'o ti cua'ni ma slo ngu', si cacu ma msta nu nscua slo jo'ó tya clyo.

10 Ndi'ya cha' caca lo'o ñati nu tya quiña'a tsa nlyacua ti' ji'i na nu nscua slo jo'ó bi' li'. Nti' ngu' cha' cua jlo tso'o ti' ma lcaa cha' ji'i Jesús. Nu lo'o ña'a ngu' ji'i ma cha' nga'a ma slo jo'ó, ndacu ma na laca nu nscua slo jo'ó, lo'o ngu' cua'ni ngu' ñi'ya nu ndyu'ni ma nti' ngu' li', masi cha' cuxi laca bi' cuentya ji'i ngu'.

11 Lo'o jua'a caca cuxi ji'i ngu' li', chcuna' tyucui ji'i ngu' xqui'ya cu'ma nu cua jlo ti' ma cha' liñi ji'i ycu'i Ndyosi. Tso'o la tyu' ti' ma cha' lo'o xqui'ya ngu' bi' ngujuii Cristo.

12 Cha' cuxi ndyu'ni ma lo'o ycu'i Cristo li', xqui'ya cha' ngua'ni ma cha' cuxi bi' lo'o ngu' tya'a ngusñi ma cha' ji'i Ni; na ndyu'ni ñu'u ma ji'i ycu'i ngu' li', xqui'ya cha' tya nlyacua tsa ti' ngu' bi'. Ná talo ngu' bi' si ña'a ngu' cha' ndu'ni ma jua'a.

13 Lo'o jua'a na, tso'o la masi ná cacu na' cuaña' nu cua nscua slo jo'ó, cha' jua'a ná cua'ni ngu' tya'a na' cha' cuxi xqui'ya na' li'. Ná nti' na' cha' tyu'utsu' ngu' tya'a na' ji'i tyucui liñi.

9

Ntsu'u chacuayá' ji'i Pablo, cha' ycu'i Ndyosi laca nu cua nda cña ji'i yu

1 Cua ntsu'u chacuayá 'na cha' cua'ni na' cua ña'a ca lo cha'. Cua ngua'a loo ycuí' Ndyosi 'na cha' cua'ni na' cña jí'í Ni, nu lo'o na'a na' jí'í ycuí' Jesús nu Xu'na na. Ngusñi ma cha' jí'í Jesús juani xquí'ya cha' ndu'ni na' cña jí'í Ni,

2 masi nti' xa' ñati cha' si'í cña jí'í Ni laca na'; pana cu'ma ngu' Corinto cua nslo ma 'na, cha' cua nda na' cha' jí'í Jesús lo'o ma tya clyo. Chañi cha' bi'. Taca jlo ti' ngu' cha' jua'a laca cña nu ndyu'ni na', lo'o ña'a ngu' ñi'ya ndyaca cha' bi' lo'o ma.

3 Ndi'ya nxacu' na' cha' jí'í ngu' nu lo'o nchcui' chu' ti ngu' 'na:

4 Ntsu'u chacuayá 'na cha' xñi na' xi na cacu na' lo'o na co'o na' caya' lo cña nu ndyu'ni na', ni na' jí'í ngu' bi'.

5 Lo'o jua'a taca caja clyo'o na' lo'o sca nu cuna'a nu tya'a ngusñi na' cha' jí'í Jesús, cha' tya'a lo'o na' jí'í tyucui' lcaa su ndya'a na' tyijyu', ni na' jí'í ngu' bi'. Jua'a ndu'ni tya'a ndya'a na' cña, masi tya'a ycuí' nu Xu'na na, masi Pedro, ntsu'u clyo'o ngu' bi'.

6 Si'í sca ti na' lo'o Bernabé nu nga'a cha' cua'ni lye ya cña cha' caja na cacu ya, laja lo'o nclyu'u ya cha' jí'í ycuí' Ndyosi jí'í ngu'.

7 ¿Ha ná jlo ti' ma ñi'ya ndu'ni ñati chalyuu cha' tyiji yu'u jí'í ngu' chalyuu? Ñi'ya nti' ngu' sendaru ni, ná ndya'a bi' cusuu laja ti, ntsu'u nu nda caya' jí'í ngu'. Lo'o jua'a ñati nu ntsu'u cña ne' quixi' ni, ndyiji na cacu ngu' lo na nu ntyaa ngu'; nu ngu' nu ndya'a lo'o scu' ñati ni, ndyi'yu ngu' styi' nu ndyu'u jí'í scu' ngu'. Bi' cha' ntsu'u chacuayá jí'í ya cha' caja na nu tyiji yu'u jí'í ya chalyuu. Jua'a ni na' jí'í ngu' bi'.

8 Nchcui' na' re ñi'ya nu laca cha' jí'í ñati chalyuu, ñi'ya nu ndyiji na ndacu ngu'; pana la cui' jua'a nchcui' cha' nu nscua lo quityi jí'í ycuí' Ndyosi, cha' jo'ó nu ngusca Moisés tya sa'ni.

9 Ndi'ya nchcui' lo quityi bi': "Ná xca' ma tu'ba toro lo'o nxa'tá ni' nguata trigo cha' tyu'u si'yu bi'". Jua'a cha' nchcui' lo quityi bi'. Ni si'í cha' jí'í toro ti nchcui' ycuí' Ndyosi, cha' tya'na ti' Ni jí'í ni' cha' caja xi tyempo cacu ni';

10 Lo'o cha' jí'í ya nchcui' Ni, jí'í cuare nu ndya'a ya tyijyu' cha' chcui' ya cha' jí'í ycuí' Ndyosi lo'o ñati. Ñi'ya nu laca jí'í ngu' nu nclya'a yuu lo'o toro, ñi'ya nu laca jí'í ngu' nu ndu'ni clacua, jua'a laca jí'í ya; lo'o cuare ntsu'u chacuayá jí'í ya cha' jña ya xi cha' tso'o nu ntsu'u jí'í ngu' nu lo'o cua ndye cña jí'í ya.

11 Nu cña nu ndyu'ni ya cuentya jí'í ma ni, si'í sca cña nu taca ña'a ma jí'í laca bi', ne' cresiya jí'í ma ndyaca cña bi'; pana taca tyi'u ti' ma jí'í ya, na laca nu lyiji jí'í ya cha' tyiji yu'u jí'í ya nde chalyuu.

12 Xa' la tya'a ndyu'ni ya cña ndyiji na laca nu lyiji jí'í ngu' nu lo'o nda ma xi xcaya' ngu' bi'. ¿Ha ná tso'o si la cui' ti cha' caja jí'í ya, ñi'ya nu ndyiji jí'í ngu' bi'?

Tsa bi' ti cha', ná ndijña ya cha' tso'o bi' jí'í ma tsiya' ti. Ndalo tsa ya jí'í cua ña'a ca cha' ti'í nu ndyaca jí'í ya, cha' ná nti' ya tsiya' ti tacu' ya jí'í cha' tso'o jí'í Cristo nu nchcui' ya lo'o ma, cha' ná cuna ñati jí'í cha' bi'.

13 Ná tyiquee' cua jlo ti' ma ñi'ya nu ndyaca jí'í nu laca cña ne' laa tlyu jí'í ngu' judío. ¿Ha si'í la cui' ti ne' laa bi' ndyiji na ndacu ngu' bi'? Ndyiji na cacu sti jo'ó ne' laa bi' na tsa cu' ti nxñi msta nu ndya'a lo'o ngu' ne' laa, cha' taqu' lyiji ngu' jí'í lo mesa jí'í ycuí' Ndyosi; sa yu'be ti msta bi' caja jí'í sti jo'ó bi' cha' cacu ngu'.

14 Lo'o cuare, lo'o ncliji chalyuu jí'í ya su ndya'a ya tyijyu' cha' nchcui' ya cha' tso'o nu jí'í ycuí' Ndyosi lo'o ñati, tso'o si ta ngu' xi na tyiji yu'u jí'í ya chalyuu.

15 Pana ná ngüjña na' na cacu na' jí'í ngu' tsiya' ti lcaa se'í su ndya'a na'. La cui' jua'a ná nscua na' quityi re cha' jña na' na cacu na' jí'í cu'ma, cha' ná xñi

na' na nu ta ngu' 'na masi cajaa ycu' na'; tso'o la nti' na' cha' ndu'ni na' cña re jua'á ti, ná lo'o caya'.

16 Ná tso'o si tyucuaa ti' na' ji'j mā xqui'ya cha' ndya'á na' nchcui' na' cha' tso'o nu ji'j Jesús lo'o ñati, na cua ngua'á loo Ni 'na cha' cua'ni na' cña bi'. Tlyu tsa cha' ti' caca 'na si ná chcui' na' cha' ji'j Jesús lo'o ñati.

17 Nu lo'o cua'ni na' sca cña cuentya 'na ti, ndu' ti' na' cha' caja xcaya' na' li'. Pana xa' ña'á cña laca cña nu nda Ni 'na; na cua ndyanu cña bi' 'na cha' bi' ti cña cua'ni na', cha' cua ndatsaa Ni 'na cha' cua'ni na' ji'j. Bi' cha' ndyu'ni na' cña bi'.

18 ¿Ha ná caja xcaya' na' li'? Chañi cha' caja bi' 'na, pana xa' lo na laca bi' li'; laca cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' nu lo'o nchcui' na' cha' tso'o ji'j Jesús lo'o ñati. Bi' cha' tso'o tsa nti' na', masi ná nda ngu' xcaya' na'. Ná nti' na' jña na' xcaya' na' ji'j mā, masi ntsu'u chacuayá' cha' jña na' cha' bi' ji'j mā, laja lo'o ndyu'ni na' cña ji'j ycu' Ni.

19 Ntsu'u chacuayá' cua'ni na' ni cña laca nu nti' na' cua'ni na'. Ná tucui ndatsaa 'na cha' cua'ni na' cña ji'j ngu' nquicha'; pana nti' na' cha' quiña'á la ñati xñi ngu' cha' ji'j Cristo, bi' cha' nda na' chacuayá' ji'j cua'ni ca ngu' cha' tatsaa ngu' 'na.

20 Nu lo'o nga'á na' slo ngu' judío, li' ndyu'ni na' ñi'ya nu ndu'ni lcaa ngu' judío, cha' xñi la ngu' judío cha' ji'j Cristo. Nchcui' na' cha' ji'j Jesús lo'o ngu' bi', bi' cha' ñi'ya nu ndu'ni ngu' judío lo'o tya'a ngu', jua'á ndu'ni na' slo ngu', masi nga'aa ntsu'u cha' taquiya' na' ji'j cha' cusu' ji'j ngu' bi', nu cña nu nguscua jyo'o Moisés lo quityi cha' cua'ni ngu' bi' tya sa'ni la. Pana laca cha' cua nti' na' cha' quiña'á la ñati bi' xñi ngu' cha' ji'j Cristo.

21 Ngu' xa' tsu'ni, ná nga'á cha' taquiya' ngu' ji'j cha' nu laca ji'j ngu' judío. Bi' cha' ñi'ya si laca na' ñati tya'a ngu', jua'á ndi'j na' lo'o ngu' xa' tsu' li', cha' tso'o la xñi ngu' bi' cha' ji'j Cristo. Laja li' ndaquiya' na' lcaa cha' nu nda ycu' Ndyosi Sti na lo'o na, cha' jua'á nga'á cha' caca si taquiya' na' ji'j Cristo.

22 Lo'o li', lo'o ndi'j na' lo'o ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'j Jesús nu tya lyiji jlya tso'o ti' ngu' cha' ji'j Jesús, ñi'ya si stu'ba ti cha' laca 'na lo'o ngu', jua'á ndi'j na' lo'o ngu' li', cha' xñi cuna la ngu' bi' cha' ji'j Cristo. Lcua ti lo cña cua'ni na' cha' tyaja'á la ñati xñi ngu' cha' ji'j Cristo.

23 Jua'á ndu'ni na' lcaa ti se'j su ndya'á na', cha' nchcui' na' lo'o ngu' cha' tso'o ji'j Jesús. Cua nti' na' cha' ñi'ya ndyaca tso'o ne' cresiya 'na xqui'ya cha' bi', la cui' jua'á caca tso'o ne' cresiya ji'j lcaa ñati.

24 Ndi'ya laca cña nu nda Ni 'na, ñi'ya ndyaca lo'o cua'ni ngu' sca posta lo'o nxna ngu'. Tyuu tya'a ngu' xna ngu' stu'ba ti li', masi sca ti yu tyijlloo ji'j ca ta'a ngu' su tye cha' bi'. La cui' jua'á caca lo'o na, nga'á cha' tsa cu' ti cua'ni na cña ña'á cuayá' nu tye chalyuu ji'na.

25 Lo'o cua xna ti ngu' sca posta ni, ná taquiya' ngu' ji'j sca cha' nu cua'a ji'j ngu' cha' ná xna tso'o ngu'; talo ngu' ña'á cuayá' nu tyijlloo ngu' ji'j tya'a ngu', cha' cua'ni ngu' ngana. Su cua ndye, li' caja xi cha' tso'o ji'j ngu' nu ngua'ni ngana bi', masi xti ti tyempo talo cha' bi', pana xa' ña'á cha' ndyaca lo'o na. Lye tsa ndyu'ni cña ti' na lcaa hora, ña'á cuayá' ta Ni sca cha' tso'o ji'na, sca cha' nu ná nga'á cha' tye tsiya' ti.

26 Lo'o na', ñi'ya laca sca ñati nu nxna posta, jua'á ndu'ni na' nde chalyuu; liñi tsa nxna na' ña'á cuayá' tyalaa na' su ndye tyucui. La cui' ñi'ya laca si nxuu tya'a na' lo'o ndacu' ti na', ná nducu' na' ndacu' na' lo cui' ti.

27 Nchcube' na' ji'j ycu' ca na', cha' talo chalyuu 'na, cha' ná xtyanu ti'j Ni 'na tsiya' ti. Quiña'á tsa cha' cua ngulu'u na' ji'j xa' ñati cuentya ji'j ycu' Ni, lo'o jua'á ntsu'u cha' taquiya' ycu' na' ji'j cha' bi'.

10

Ná cua'ni tlyu na ji'i cua ña'a ca lcuí jo'ó

¹ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, tya nti' na' cacha' na' ji'i ma chaca quiya' ñi'ya ngua ji'i jyo'o cusu' ji'na, nu lo'o nguta'a ngu' lo'o jyo'o Moisés nu ngua sa'ni. Ndacui sca coo nde cua su nguta'a ngu' bi', cha' ná ña'a ngu' xña'a bi' ji'i ngu'. Tso'o ti nteje tacui ngu' bi' cla'be lo hitya su naa Tyujo'o Nga'a, ngutu'u ngu' chaca tsu' li'.

² Coo nu ndacui bi', lo'o jua'a hitya tyujo'o bi', bi' laca nu ngua'ni cha' ngusñi ngu' cha' ji'i Moisés; bi' cha' ngutu'u lca'a ngu' ji'i, ñi'ya laca cha' lo'o tyucuatya na cuentya ji'i Jesús.

³ Ycui' Ndyosi laca nu nda na ndyacu ca ta'a ngu' bi';

⁴ la cui' jua'a ngujui na ndy'o lcaa ngu' bi', cha' ycui' Ndyosi laca nu cua nda lcaa na bi' ji'i ngu'. Sca quee tlyu nu nga'a ca si'i' cua'a, ca quiya' quee bi' ngutu'u hitya nu ndy'o ngu'. Ycui' Ndyosi laca nu nda hitya nu ndy'o ngu' bi', cha' masi tya li' nguta'a ycui' Cristo lo'o ngu' bi', nguna'asi Ni ji'i ngu' su nguta'a ngu'.

⁵ Masi jua'a ngua'ni ycui' Ndyosi, ná ntaja'a ngu' bi' taquiya' ngu' cha' ji'i Ni tsiya' ti. Bi' cha' ngua taja ti' Ni ji'i ngu' li', nguxtyanu ti'i Ni ji'i ngu'; ca lo nat'i' btyi bi' ngujuii ngu' li', ndyanu tyijya ngu' bi' to' tyucuii bi'.

⁶ Lo'o jua'a na, taca tyi'u ti' na ñi'ya nu ngua'ni jyo'o cusu' bi' nu ngua sa'ni. Ná tso'o si xcui' na tyu'u tyiquee na ji'i cha' cuxi, cha' la cui' jua'a ngua'ni ngu' bi' tya li'.

⁷ La cui' ti ná tso'o cha' cua'ni tlyu na ji'i lcuí jo'ó, ñi'ya nu ngua'ni ngu' bi'. Ndi'ya nchcui' cha' nu nscua lo quityi cusu' cha' ji'i ñati bi': "Tsa cu' ti ndya'a ngu' ji'. Na ndi'i' ti ngu' ndyacu ngu' ndy'o ngu' lo'o tya'a ngu', li' ndatu ti ngu' cha' quiya ngu' lo'o tya'a ngu'", nacui lo quityi bi'.

⁸ La cui' ti ná tso'o cha' cua'ni suba' na lo'o xa' cuna'a, ñi'ya nu ngua'ni ngu' bi' li'. ¿Ñi'ya ngua li'? Sca ti tsá ngujuii calaa ntucua sna mil tya'a ñati bi' xqui'ya cha' cuxi bi'.

⁹ Jua'a ná tso'o cha' xtyí lo'o ti na ji'i ycui' Ndyosi nu Xu'na na, cha' quiña'a tsa cha' clyu ti' ngüi'ya Ni ji'na. Jua'a ngua'ni ngu' bi' nu ngua sa'ni, li' ngusu'ba Ni cuaña lijya cha' ndyujuii ni' ji'i ngu' bi'.

¹⁰ La cui' ti cha' ná ntsu'u cha' chcui' cuxi na ji'i ycui' Ndyosi. Cua ntsu'u xi jyo'o cusu' bi' nu ngua'ni ngu' jua'a, lo'o li' ndye ngu' ndyujuii Ni ji'i ngu' bi', cha' nda Ni sca xcá lijya nu ndyujuii ji'i ngu' bi'.

¹¹ Lcaa cha' tlyu bi' ngua ji'i jyo'o cusu' bi' nu ngua sa'ni, cha' caja ñi'ya tyi'u ti' xa' ñati nde loo la na laca nu ngua ji'i jyo'o cusu' bi', ni cha' laca ngua ji'i ngu' bi' jua'a. Lo'o jua'a tya nscua cha' bi' lo quityi cha' cube ti' na ji'i cha' bi'. Cua ngulala ti tye chalyuu su ndi'i na juani;

¹² bi' cha' tso'o si cube ti' ma cha' ná tyu'utsu' ma ji'i tyucuii nu liñi ca, si nti' ma cha' tso'o ti tyi'i cresiya ji'i ma, cha' ná tyacua sca cha' cuxi ji'i ma tsiya' ti.

¹³ Lcaa quiya' lo'o tyacua sca cha' cuxi ji'i ma, ná cube ti' ma li', la cui' jua'a ndyaca ji'i cua ña'a ca ñati chalyuu. Pana ná cube ti' ma, ña'a ycui' Ndyosi ji'na; lcaa cña nu nacui Ni cha' cua'ni Ni cuentya ji'na, ndu'ni Ni cña bi'. Ná ta Ni chacuayá' cha' tyijiloo sca cha' cuxi ji'i ma ña'a cuayá' nu nga'aa caca xtyanu ma ji'i; pana la cui' hora lo'o cua cñilo'o ti cha' cuxi bi' ji'i ma, li' xtyucua Ni ji'i ma cha' ná cua'ni ma ji'i, lo'o li' taca clya'a ma ji'i cha' cuxi bi'.

14 Cu'ma tya'a tso'o na, ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' jil'i ma, bi' cha' nchcui' tsa na' lo'o ma juani cha' ná cua'ni tlyu ma tsiya' ti jil'i lcu'i jo'ó jil'i ngu', nga'aa tsa ma su ntucua bi'.

15 Nti' na' cha' nduna tso'o ma, cua laca ncyacua tso'o ti' ma nti' na', bi' cha' nchcui' na' lo'o ma jua'a. Taca cui'ya ma cuentya cha' chañi laca cha' nu nda na' lo'o ma juani.

16 Lo'o ndyu'u ti' na stu'ba ti lo'o ngu' tya'a ngusñi na cha' jil'i Jesús ndyi'yu na, lo'o jua'a ndacu na li'; jua'a ndu'ni na xqui'ya cha' ngulacua Jesús jil'i cha' bi' tya clyo. Bi' cha' clyo nda na tsa xly'a'be jil'i ycu'i' Ndyosi xqui'ya cña nu ngua'ni Jesús bi'. Lo'o ndyi'yu na vino bi', li' stu'ba ntsu'u cha' jil'i na lo'o ycu'i' Jesús lo'o lcaa ngu' tya'a na, nu lo'o ntsu'u ti' na cha' cua ndyalu tañi ycu'i' Jesús lo'o ngujui Ni lo crusi xqui'ya na. Lo'o ndacu na xlyá bi', la cui' jua'a li', stu'ba ntsu'u cha' jil'i na lo'o Jesús lo'o lcaa ngu' tya'a na, nu lo'o ntsu'u ti' na cha' nda Jesús jil'i tyucui ña'a ycu'i' ca cha' ngujui Ni lo crusi xqui'ya na.

17 Sca ti ycu' xlyá nscua lo mesa su ndacu na stu'ba ti; lo'o ndya'be xlyá bi', li' ndyiji na cacu ca ta'a na, masi tyuu tsa tya'a na. Tsa tlyu ti ndi' na cha' stu'ba ti laca na ñati jil'i Jesús.

18 Cui'ya ma xi cuentya ñi'ya nu ndu'ni ngu' judío. Ndyaya lo'o ngu' jil'i msta cha' sta ngu' jil'i lo mesa su ndu'ni tlyu ngu' jil'i ycu'i' Ndyosi. Lo'o li' ntsu'u nu laca cña ne' laa bi', nu ndacu na nu ngua msta bi'. Ntsu'u cha' jil'i nu ndyacu msta bi' lo'o ycu'i' Ndyosi, cha' xqui'ya Ni ntucua mesa bi'.

19 Xa' ña'a ndu'ni ngu' xa' tsu' lo'o lcu'i jo'ó jil'i ngu'. Lo'o ngu' bi' nsta ngu' cuaña' lo mesa cha' caca msta jil'i jo'ó jil'i ngu'. ¿Ha tso'o la chacuayá' ntsu'u jil'i lcu'i jo'ó bi' lacua? Ná ntsu'u cha' jil'i bi' tsiya' ti. Stu'ba ti ña'a cuaña' msta bi' lo'o xa' la cuaña'.

20 Ndi'ya laca cha' lo'o ndu'ni tlyu ngu' jil'i jo'ó bi': Si' jil'i ycu'i' Ndyosi ndu'ni tlyu ngu' bi', jil'i tyuu lo cui'j xña'a ndu'ni tlyu ngu' lo'o ndu'ni ngu' jua'a. Lo'o cu'ma ni, ná tso'o cua'ni tya'a ma lo'o cui'j xña'a bi'.

21 Ná tso'o co'o ma cuentya jil'i cui'j xña'a bi', lo'o li' co'o ma na nu cua nda Jesús nu Xu'na na cha' co'o na. Ná tso'o tsiya' ti cha' bi'; ni ná tso'o cacu ma cuentya jil'i cui'j xña'a bi', li' nde loo la cacu ma cuentya jil'i Jesús nu Xu'na na.

22 ¿Ha nti' na cha' ca chii ti' ycu'i' Ndyosi nu Xu'na na ña'a Ni jil'ina? ¿Ha nchca la jil'ina que ycu'i' Ndyosi lacua, nti' na?

Cube ti' na jil'i xa' ñati, si' xcu'i' cha' jil'i ycu'i' ca na cube ti' na

23 Chañi tsa cha' nu nchcui' ñati: "Ntsu'u chacuayá' cua'ni na cua ña'a ca cha' nu nti' ti na cua'ni na", nacui' ngu'. Pana ntsu'u xi cha' nu ndu'ni na nu ná taca xtyucua jil'ina tsiya' ti. Chañi cha' taca cua'ni na ñi'ya nu nti' ti na, pana si' lcaa cha' bi' ndu'ni cha' xñi tso'o na cha' jil'i ycu'i' Ndyosi.

24 Nga'a cha' culacua ti' na ñi'ya nu caca tso'o la cha' jil'i xa' ñati, si' xcu'i' na cuentya jil'ina ti culacua ti' na.

25 Taca cacu ma lcaa na ndacu nu nchca caya' ni'j lcaya'; ná sca culacua ti' ma na ca laca bi', si tso'o, si ná tso'o laca bi' cuentya jil'i ma.

26 Ycu'i' Ndyosi Sti na ca jil'i tyucui ña'a chalyuu, lo'o jua'a la cui' Ni ngüiñá Ni lcaa lo na nu ntsu'u chalyuu.

27 Ná cube ti' ma si chcu'i' sca ñati lo'o ma cha' cacu ma xi slo ngu', masi sca ñati nu ná ntsu'u cha' jil'i lo'o ycu'i' Ndyosi laca bi'. Tso'o si tsa ma slo ngu' bi' si nti' má lacua. Lo'o li' cacu má jil'i na laca nu ta ngu' jil'i ma; ná ntsu'u cha' cube ti' ma jil'i na bi', si tso'o, si ná tso'o laca bi' cuentya jil'i ma.

28 Sca ti si cacha' sca ñati tya'a ndyacu ma cha' msta nu nscua slo jo'ó laca nu cuaña' nu ndyacu ma bi', li' ná tso'o cha' cacu ma jil'i. Tso'o la si cui'ya ngu'

bi' cuentya cha' cuxi laca na bi' cuentya ji'j ma, cha' caca jlo ti' ngu' cha' na ntsu'u cha' cacu ma na bi' lo'o ngusni ma cha' ji'j Jesús.

²⁹ Cu'ma cua jlo ti' ma cha' bi'. Chaca yu bi' tya lyiji caca cuayá' tso'o ti' yu, bi' cha' ná nti' na cha' tyu'utsu' yu ji'j tyucuij liñi si ña'a yu cha' ndyacu ma na bi'.

Ná tyiquee' ñacu'j ma 'na li': "¿Ni cha' laca xcui' cuentya ji'j xa' ñati' culacua ti' na'? Ntsu'u chacuayá' cua'ni na' ñi'ya nu nti' na' cua'ni na'.

³⁰ Si nda tsa na' xlya'be ji'j ycu' Ndyosi cuentya ji'j na ndacu na', ¿ni cha' laca hcui' ñati' cha' cuxi 'na lo'o ndacu na' ji'j lacua?' ñacu'j ma 'na.

³¹ Tso'o lacua masi cacu ma, masi co'o ma, masi cua'ni ma lcau ti lo cña nu ndyu'ni ma, pana tyi'u ti' ma ji'j ycu' Ndyosi laja lo'o cua'ni ma lcaa cña bi', cha' caca cuayá' ti' ngu' li' cha' tso'o tsa laca cha' ji'j ycu' Ndyosi, la cui' cha' nu cua ngusni ma.

³² Ná ta ma chacuayá' tyu'utsu' ni tsaca ngu' ji'j tyucuij liñi ji'j Cristo; ni ngu' judío, ni ngu' xa' tsu' nu si'i ngu' judío laca, ni tsaca ñati' tya'a ngusni ma cha' ji'j ycu' Ndyosi, ná tso'o tsiya' ti si tyú ngu' ya' nu xña'a.

³³ Lcaa su ndyu'ni na' cña ndube ti' na' ji'j xa' ñati, si caca tso'o cresiya ji'j ngu' lo'o cua'ni na' cña bi'. Si'i na tyacua cha' tso'o ji'j ycu' ca na', nti' na' cha' caca tso'o cresiya ji'j cua ña'a ca ñati, cha' caja ñi'ya clyaá ngu' ji'j nu cuxi li'.

11

¹ Bi' cha' cui'ya tso'o ma cuentya ña'a cña nu ndu'ni na', lo'o la cui' jua'a cua'ni ma li', cha' ñi'ya laca cña nu ngua'ni Cristo, jua'a laca cña nu ndu'ni na'.

Ñi'ya cua'ni nu ngu' cuna'a lo'o ndyu'u ti'j ngu' lo'o na

² Cu'ma tya'a ngusni na cha' ji'j Cristo, tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' ña'a ji'j ma, cha' xcui' ndyi'u ti' ma 'na, lo'o jua'a ndu'ni ma lcaa lo cha' nu ngulu'u na' ji'j ma.

³ Ndi'ya nti' na' cha' caca cuayá' ti' ma: Ycu' Ndyosi laca loo ji'j Cristo, lo'o jua'a Cristo laca loo ji'j lcaa ñati; la cui' jua'a nu qui'yu laca loo ji'j nu cuna'a.

⁴ Bi' cha' ná tyucua smalyu scua' que ngu' qui'yu ne' laa su ndyu'u ti'j ma; masi hcui' yu lo'o ycu' Ndyosi, masi cacha' yu sca cha' ji'j Ni ji'j ñati, ná tyucua smalyu hique yu. Loo laca Cristo ji'j yu, bi' cha' ná cua'ni tyucuaa ti' yu ji'j Ni ñi'ya si tyucua smalyu hique yu.

⁵⁻⁶ Pana nu ngu' cuna'a ni, tso'o si sta ngu' payu hique ngu' lo'o ndyu'u ti'j lcaa ngu' ne' laa; masi hcui' ngu' lo'o ycu' Ndyosi, masi cacha' ngu' sca cha' ji'j ycu' Ndyosi ji'j ñati, sta ngu' payu hique ngu', cha' ná cua'ni tyucuaa ti' ngu' cuna'a ji'j clyo'o ngu' ca su ndyu'u ti'j ngu' li', cha' loo la laca nu qui'yu ji'j nu cuna'a. Nclyá cu'ma quicha' hique nu cuna'a nu ngua sa'a ji'j ngu', cha' ca tyuju'u ti'; la cui' jua'a stu'ba ti laca nu cuna'a nu ná sta payu hique ne' laa. Bi' cha' cu'ma ngu' cuna'a, si ná nti' ma cua'ni tyucuaa ti' ma ji'j nu ngu' qui'yu su ndyu'u ti'j ma lo'o ngu', tso'o la si tacu' ma hique ma li'; ná ntsu'u cha' ca tyuju'u ti' ma li'.

⁷ Ná ntsu'u cha' tacu' ngu' qui'yu hique ngu', cha' ycu' Ndyosi ngüiñá ji'j sca nu qui'yu tya clyo; ñi'ya nu ña'a ycu' Ni, jua'a ña'a ngüiñá Ni ji'j nu qui'yu bi'. Pana xa' cha' laca ji'j nu cuna'a, tso'o tsa ña'a nu cuna'a xqui'ya nu qui'yu.

⁸ Clyo ngüiñá ycu' Ndyosi ji'j nu qui'yu, tiya' la li' ngüiñá Ni ji'j nu cuna'a. Tyijya sii' nu qui'yu ngulo Ni cha' ngüiñá Ni ji'j nu cuna'a, si'i tyijya nu cuna'a ngulo ycu' Ndyosi lo'o ndya' nu qui'yu;

⁹ bi' cha' xqui'ya nu qui'yu ndya' nu cuna'a nu ngua clyo, si'i xqui'ya nu cuna'a ndya' nu qui'yu.

¹⁰ Tso'o la tyacu' hiqúe nu cuna'a lacua, cha' caca cuayá' ti' ngu' cha' ntsu'u nu laca loo ji' ngu'. Hasta nu xca' ji' ycuí' Ndyosi nde cua' nu ndya'a lo yuu su ndyu'u ti' ma, lo'o bi' caca cuayá' ti' cha' bi' li', lo'o ña'a ngu' ji' ngu' cuna'a.

¹¹ Pana juani stu'ba ti ngusñi na cha' ji' Jesús, masi qui'yu na, masi cuna'a na. Ná caja ñi'ya tyi' nu qui'yu chalyuu si ná lo'o nu cuna'a; jua'a nu cuna'a ni, ná caja ñi'ya tyi' chalyuu si ná lo'o nu qui'yu.

¹² Chañi cha' xqui'ya nu qui'yu ndya' nu cuna'a tya clyo, pana la cui' jua'a chañi cha' nu cuna'a laca nu ndu'ni cala ji' nu qui'yu juani; lo'o jua'a ycuí' Ndyosi laca nu ndu'ni cha' tyu'ú tyucuaa lo ngu' bi' chalyuu.

¹³ Ycuí' ca ma' cacha' liñi ma' na si tso'o nti' ma' cha' hcui' sca nu cuna'a lo'o ycuí' Ndyosi lo'o ntucua yaala ti hique nu cuna'a bi'.

¹⁴ Nu na ñati' chalyuu na, cua jlo ti' na ñi'ya ña'a quicha' hiqúe na. Jua'a laca cha' ji' na, ntyuju'u tsa ti' na si tonu tsa quicha' hiqúe nu qui'yu.

¹⁵ Si' i jua'a nti' na lo'o nu cuna'a, tso'o tsa nti' na si tyucuí' quicha' hiqúe nu cuna'a. Cua' nijo'o quicha' hiqúe ngu' ji' ngu', cha' ná ca tyuju'u ti' ngu'.

¹⁶ Si hcui' cuxi ngu' xqui'ya cha' ndyacu' hiqúe ngu', tso'o si caca cuayá' ti' ngu' bi', cha' sca ti cuayá' ndu'ni ya ñi'ya nu ndu'ni laca ñati' ji' Jesucristo lcau ti quich' tyi ngu'.

Cha' cuxi nu ndyaca nu lo'o ndyacu ngu' sji nu ngulu'u Jesús ji' na cha' cua' ni na

¹⁷ Chaca cha' nscua na' re, cha' caca cuayá' ti' ma' cha' ná ndiya ti' na' cña nu ndyu'ni ma' lo'o ndyu'u ti' ma' cha' cacu ma' sji nu ngulu'u Jesús ji' na cha' cua' ni na. Cua' nscua cha' caca tso'o cresiya ji' ma' li', nu lo'o cacu ma' sji bi'; pana xa' ña'a ndyu'ni bi' lo'o ma, ndyu'ni ñu'u bi' ji' cresiya ji' ma' juani.

¹⁸ Nacu' ngu' cha' ná tso'o ndu'ni ma' su ndyu'u ti' ma' cha' cacu ma' sji bi'. Xi xa' ca ña'a ndu'ni sa scaa ma, nacuj' ngu'. Cua jlo ti' na' cha' la cui' jua'a ndyaca lo'o cu' ma' si nti'.

¹⁹ Si jua'a ná stu'ba ntsu'u cha' ji' ma' lo'o tya'a ma, chañi tiya' la li' taca ca cuayá' ti' na tilaca nu chañi ca ndaquiya' cha' ji' Jesús.

²⁰ Pana ná tso'o cha' nga'aa ndu'ni ma' sji ñi'ya tya'a sji nu ngulu'u ycuí' Jesús ji' na, cha' cua' ni na nu lo'o ndyu'u ti' ma' lo'o tya'a ma' li'.

²¹ Lo'o ndyalaa hora cacu ma, li' yala ti ndacu ma' sji ji' ycuí' ti ma, ná nda ma' tyempo tsiya' ti cacu xa' la tya'a ma; bi' cha' ntsu'u ngu' tya'a ma' nu ná ndyiji cacu tso'o, lo'o jua'a ntsu'u xa' la ngu' nu hasta nchca cu' bi' ngu', cha' quña'a tsa na ngusñi ngu' ndyi'o ngu'.

²² Taca cacu ma' co'o ma' to' tyi ma' si ntyute' tsa ma. Pana ñi'ya nu ndu'ni ma' juani, na ndu'ni ñu'u ma' ji' tya'a ndi' ma, tya'a ngusñi ma' cha' ji' ycuí' Ndyosi, ña'a cuayá' nda ma' cha' tyuju'u ti' ji' ngu' ti' tya'a ngusñi ma' cha' ji' Jesús. Ná tyiquee' cua' ngua cuayá' ti' ma' na laca nu nti' na' hcui' lo'o ma' juani, cha' nga'aa ntsu'u cha' tso'o nu caca hcui' lo'o ma' tsiya' ti cuentya ji' cha' bi'.

Sji nu ngulu'u Jesús nu Xu'na na cha' cacu na

²³ Ndi'ya cha' nclyu'u na' ji' ma, la cui' cha' nu ndyuna na' lo'o nchui' ñati' nu ngua tsa'a ji' ycuí' nu Xu'na na tya clyo: La cui' talya nu lo'o ndyujui' ngu' cresiya ji' Jesús, laja lo'o tya ndi' ñati' bi' lo'o Jesús, li' ndaya' Jesús ji' xlyá,

²⁴ ndya' yu xlyá' be ji' ycuí' Ndyosi Sti na, lo'o li' ngusa' be yu xlyá' bi'; li' nacuj' Jesús ji' tya'a ndya'a yu: "Jacu ma' xlyá' re; ñi'ya nti' cuaña' na', jua'a nti' xlyá' re. Cuentya ji' ma' laca cha' nu hcube' na' lo' crusi, bi' cha' tyi' u ti' ma' na lo'o cacu ma' xlyá' re", nacuj' Jesús ji' ngu' bi'.

²⁵ Tiya' la li' lo'o cua ndye ngua'ni ngu' sij, li' ndaya' Jesús ji'i vaso; ndi'ya nacui' yu ji'i ngu' li': "Lo'o co'o ma na nu ntsu'u ne' vaso re, li' tyi'u ti' ma cha' tyalu' tañi na' xqui'ya qui'ya nu ntsu'u ji'i lca'a ñati, cha' jua'a quiñi cha' ji'i ycu'i Ndyosi Sti na' lo'o ngu'. Lo'o co'o ma na re, tyi'u ti' ma 'na li'", nacui' Jesús ji'i ngu'.

²⁶ Bi' cha' lca'a quiya' lo'o cacu ma xlyá bi', lo'o co'o ma na nu ntsu'u ne' vaso bi', ña'a cuayá' nu caa Jesús chaca quiya', liñi culu'u ma ji'i ñati cha' ngujuui Jesús lo crusi xqui'ya na.

Ñi'ya nu nga'a cha' cacu na sij bi'

²⁷ Ndi'ya ndyaca li': ntsu'u qui'ya ji'na lo'o ycu'i Ndyosi, si ná tyucui tyiquee na cacu na co'o na sij ji'i ycu'i Ni; na ndu'ni cuxi na ji'i ycu'i nu Xu'na na li', cha' ná ndyi'u tso'o ti' na cha' nda Jesús ji'i tyucui ña'a ycu'i ca yu ngujuui' ca' a ngu' ji'i yu lo crusi, cuati ndyalu' tañi yu lo crusi lo'o ngujuui yu jua'a xqui'ya na.

²⁸ Bi' cha' ntsu'u cha' culacua tso'o ti' na lo'o cacu na sij bi'; li' tyucui tyiquee na cacu na xlyá bi', co'o na na nu ntsu'u ne' vaso bi'.

²⁹ Si ná culacua tso'o ti' na ni cha' laca nu ndacu na ji'i, ni cha' laca nu ndyi'yu na ji'i, li' ntsu'u qui'ya ji'na lo'o ycu'i Ndyosi, cha' ná ndyi'u ti' na ji'i ycu'i Jesús, lo'o jua'a ná ntsu'u ti' na ji'i tya'a na nu stu'ba ndyu'ni tlyu na ji'i Ni.

³⁰ Bi' cha' quiña'a tsa cu'ma nchca quicha ma, lo'o jua'a nchca ñu'u ti' ma, lo'o jua'a ntsu'u cu'ma nu ndyijii tsiya' ti;

³¹ pana si culacua tso'o ti' na tya clyo lo'o cacu na sij bi', ná ntsu'u cha' ca tyaala Ni ji'na jua'a li'.

³² Nchca tyaala Ni ji'na juani, lo'o jua'a nchcube' Ni ji'na xqui'ya cha' cuxi nu ndyu'ni na, cha' tiya' la lo'o cua ndye chalyuu ná tsa'a na ca bilyaa lo'o ñati nu ná ndaquiya' ji'i Ni tsiya' ti.

³³ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, tyi'u ti' ma cha' bi' lo'o tyu'u ti'i ma cha' cua'ni ma sij bi'; jatya ma xi ji'i tya'a ma cha' stu'ba ti xana cacu ma lo'o lca'a tya'a ma.

³⁴ Si ntsu'u ma nu ntyute' ma, jacu ma tyaja to' tyi ti ma clyo. Lo'o li' nga'aa cua'ni cuxi ma lo'o tyu'u ti'i ma, li' ná ntsu'u cha' caca tyaala Ni ji'i ma. Lo'o caa na', taca quiñi nu xa' la cha' bi' ji'na lo'o cu'ma li'.

12

Cña nu ndu'ni Xtyi'i ycu'i Ndyosi cha' caca cua'ni sa scaa na

¹ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, ntsu'u sca cha' nu nti' na' cha' caca cuayá' ti' ma cuentya ji'i cña nu caca ji'i sa scaa na xqui'ya Xtyi'i ycu'i Ndyosi.

² Cua jlo ti' ma ñi'ya nu ngua'ni ma tya sa'ni la, nu lo'o bilya cuna ma cha' ji'i Jesús; na nguñilo'o lcu'i jo'ó ji'i ma, jo'ó nu cu'u ti', cha' jlya ti' ma lcu'a ti lo cha' nu ntsu'u ji'i jo'ó bi'.

³ Bi' cha' nti' tsa na' cha' caca cuayá' ti' ma cha' re. Si'i Xtyi'i ycu'i Ndyosi ndu'ni cha' ñacu'i ngu': "Cuiñaja laca nu Jesús bi'". Ná taca ñacu'i ngu' jua'a xqui'ya Xtyi'i ycu'i Ndyosi. Lo'o ñacu'i ngu': "Xu'na na laca Jesús", Xtyi'i ycu'i Ndyosi laca nu ndu'ni cha' ñacu'i ngu' jua'a li'.

⁴ Tyuu lo cha' nda ycu'i Ndyosi ji'na cha' caca cua'ni na sca cña ji'i Ni, pana sca ti Xtyi'i ycu'i Ndyosi ndu'ni cha' taca cua'ni na cña bi'.

⁵ Lo'o jua'a xa' ña'a cña ndyu'ni sa scaa na, pana cuentya ji'i ycu'i Ndyosi ndyu'ni lca'a na cña bi'.

⁶ Masi ná stu'ba ndyu'ni lcaa na, pana sca ti ycuí' Ndyosi ndu'ni cha' taca cua'ni na cña bi', ca ta'a na.

⁷ Ndu'ni Xtyi'i ycuí' Ndyosi lo'o na cha' taca cua'ni lcaa na sca cña cuentya jil'i ycuí' Ni, ca ta'a na nu ntsu'u cha' jil'na lo'o Jesús; bi' laca sca lo cña nu xtyucua jil'i ca ta'a na, lo'o jua'a xqui'ya cha' bi' cua jlo ti' na cha' cua ntsu'u Xtyi'i ycuí' Ndyosi ne' cresiya jil'na.

⁸ Ndi'ya laca cña nu taca cua'ni na xqui'ya Xtyi'i ycuí' Ndyosi: ntsu'u ngu' nu ndacha' liñi ñi'ya nu ngua jil'i Jesús; lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu tso'o tsa ncluyi'u tyucuii cha' xñi na cha' jil'i ycuí' Ndyosi;

⁹ Lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu tso'o tsa jlya ti' jil'i ycuí' Ndyosi; lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu nchca jil'i cua'ni cha' tyaca tso'o nu quicha chacuayá' jil'i Jesús;

¹⁰ Lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu nchca jil'i ndu'ni xa' la cha' tlyu chacuayá' jil'i ycuí' Ndyosi, cña nu ná nchca cua'ni ñati nquicha'; cuati ntsu'u xa' la ngu' nu nchca jil'i ndacha' jil'i ñati sca cha' nu nda ycuí' Ndyosi lo'o ngu' bi'; cuati jua'a ntsu'u ngu' nu nchca tii ni cña ndu'ni sa scaa ngu', si cuentya jil'i Xtyi'i ycuí' Ndyosi ndu'ni ngu' cña, si si'i cuentya jil'i ycuí' Ndyosi ndu'ni ngu' cña; lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu nchca jil'i nchcuí' cha' cña jil'i xa' la ñati; jua'a tya ntsu'u xa' la ngu' nu nchca jil'i xtyacui cha' bi', cha' caca cuayá' ti' lcaa ñati ni cha' nda ngu' bi' li'.

¹¹ Sca ti Xtyi'i ycuí' Ndyosi ndu'ni cha' nchca jil'i ñati cua'ni lcaa cña bi'; bi' laca nu nda sca lo cña cua'ni sa scaa na, ñi'ya nu ntsu'u tyiquee Ni cha' caca jil'na.

Sca ti ñati laca na lo'o lcaa ñati tya'a ngusñi na cha' jil'i Jesús

¹² Nu ycuí' na ni, sca ti ñati laca sca na, masi tyuu tsa tya'a tyijya ntsu'u laja cuaña' scaa na. La cui' jua'a laca lo'o ña'a taju tya'a ngusñi na cha' jil'i Cristo; sca ti taju ñati laca na, masi xa' ca ña'a ndu'ni sa scaa na.

¹³ Ca ta'a na, masi ngu' judío, masi ngu' xa' tsu' laca na, masi msu nu ngüi'ya ñati, masi msu nu ndil'i tso'o ti laca na, na cua ntyucuatya na chacuayá' jil'i Xtyi'i ycuí' Ndyosi; cua ndyanu Xtyi'i ycuí' Ndyosi bi' ne' cresiya jil'i sa scaa na, cha' stu'ba ntsu'u tyiquee na lo'o lcaa ti tya'a ñati nu ngusñi cha' jil'i Cristo.

¹⁴ Tyuu tsa tya'a tyijya ntsu'u laja cuaña' na nu nxyucua jil'na nu lo'o ndyu'ni na cña nde chalyuu, si'i sca ti tyijya nu ndulo la jil'na.

¹⁵ Si ndi'ya chcuí' quiya' na lo'o na: "Si'i ya' nu'u laca na', bi' cha' ná ntsu'u cha' jna' lo'o nu'u", ñacui bi'. ¿Ñi'ya ñacui ta na? Pana ná nchca xuu bi', ca ña'a ngalya bi' jil'i tyucui ña'a na.

¹⁶ Lo'o li' si ndi'ya ñacui jyaca na jil'na: "Si'i cloo nu'u laca na', bi' cha' ná ntsu'u cha' jna' lo'o nu'u", ñacui bi'. ¿Ñi'ya ñacui ta na? Pana ná nchca xuu bi', na ca ña'a ngalya bi' jil'i tyucui ña'a na.

¹⁷ Ná ntsu'u su cuna na li', si xcui' cloo na laca tyucui ña'a na. ¿Ñi'ya caca cui' na sca na si xcui' jyaca na laca tyucui ña'a na?

¹⁸ Na cua ngusta se'i ti ycuí' Ndyosi scaa tyijya laja cuaña' na, cha' ñi'ya nu ndiya ti' Ni, jua'a ngüiñá Ni jil'na.

¹⁹ Ná laca na sca ñati si sa yu'be ti na;

²⁰ pana jua'a laca cha' jil'na cha' sca ti ñati laca sca, masi tyuu tsa tya'a tyijya ntsu'u laja cuaña' na.

²¹ Ná ca ñacui cloo na jil'i ya' na: "Ná cua'nijo'o nu'u 'na". Lo'o jua'a ná ca ñacui scau' hique na jil'i quiya' na: "Ná ntsu'u su cua'nijo'o nu'u 'na".

²² Masi nti' na cha' xti la cña ndu'ni sca lo tyijya na, bi' laca nu lye la ndulo jil'na;

²³ lo'o jua'a lacu' na ste' cha' nti' na cha' ná tso'o ña'a xa' la se'i laja cuaña' na. Sca se'i su tacati ji'na, nu ntyuju'u ti' na si ña'a ngu' ji'i, lcaa hora ndyacu' late' lo se'i bi';

²⁴ pana xa' la se'i laja cuaña' na, nda na chacuayá' masi ná tacu' late' lo bi'. Jua'a ngüiña' ycu'i Ndyosi ji'i tyucui ña'a na, cha' la cui' se'i laja cuaña' na nu ná ña'a ngu' ji'i, bi' laca nu tacati la cuentya ji'na.

²⁵ Pana stu'ba ti ndu'ni lcaa tyijya laja cuaña' na cña, stu'ba ti cha' ji'i sca tyijya na su ngalya lo'o xi xa' la tyijya na.

²⁶ Lo'o quicha xi sca tyijya na, tyucui ña'a na ti'í li'; lo'o ndaca'a na ji'i sca tyijya na, tyucui ña'a na tso'o nti' na li'. (La cui' jua'a laca ma, tyucui ña'a tsaca taju cu'ma nu cua ngusñi cha' ji'i Cristo).

²⁷ Ca ta'a cu'ma lacua, stu'ba cha' ji'i ma lo'o lcaa ñati tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo scaa quichí; lo'o jua'a sa scaa ma laca ma ñati ji'i Cristo.

²⁸ Tso'o tsa ngusubi ycu'i Ndyosi ji'i ñati nu caca cña ji'i laja lcaa tya'a ñati nu cua ngusñi cha' ji'i Cristo scaa quichí: clyo ngusubi Ni ji'i ñati nu ndya'a xa' quichí tyijyu' la cha' chcu'i ngu' cha' ji'i Jesús lo'o ngu' quichí bi'; li' ngusubi Ni ji'i ñati nu ndacha' ji'i tya'a ngu' sca cha' nu cua nda ycu'i Ndyosi lo'o ngu'; lo'o jua'a ntsu'u ñati nu liñi tsa nclyu'u cha' ji'i Jesús ji'i tya'a ngu'; lo'o jua'a ntsu'u ñati nu ndu'ni cha' tlyu chacuayá' ji'i ycu'i Ndyosi, cña nu ná nchca cua'ni ñati nquicha'; lo'o jua'a ntsu'u ñati nu nchca ji'i cua'ni cha' tyaca tso'o nu quicha chacuayá' ji'i Jesús; lo'o jua'a ntsu'u ñati nu nchca ji'i xtyucua ji'i tya'a ngu' lo'o cua ña'a ca lo cña; lo'o jua'a ntsu'u ñati nu laca cña cuentya ji'i tya'a ngu', ntsu'u ñati nu nchca chcu'i cha'cña ji'i xa' la ñati. Laja ñati ji'i Ni, nsubi ycu'i Ndyosi ji'i ngu' nu caca lcaa lo cña bi'.

²⁹ Pana ná lcaa na ndya'a na tyijyu' cha' chcu'i na cha' ji'i Jesús lo'o xa' ñati, ni ná lcaa na nchca ji'na cacha' na sca cha' nu nda ycu'i Ndyosi lo'o ñati; jua'a cua laca ti na taca culu'u liñi na cha' ji'i Jesús ji'i ñati, cua laca ti na nchca cua'ni na cha' tlyu cuentya ji'i ycu'i Ndyosi;

³⁰ jua'a ná lcaa na nda Jesús chacuayá' ji'na cha' cua'ni na cha' tyaca tso'o nu quicha; la cui' jua'a ná lcaa na nchcu'i na cha'cña ji'i xa' la ñati, ni ná lcaa na nchca xtyacu'i na cha' bi', cha' caca cuayá' ti' xa' ñati ni cha' nda ngu' tya'a na lo'o ngu' li'.

³¹ Bi' cha' nga'a cha' jña ma chacuayá' ji'i ycu'i Ndyosi cha' caca cua'ni la ma cña, cha' caca xtyucua ma ji'i xa' la ngu' tya'a ma. Lo'o jua'a tya ntsu'u chaca cha' nu ndulo la ji'i ma, nu bilya culu'u na' ji'i ma; bi' laca cha' nu culu'u na' ji'i ma juani.

13

Tso'o si ntsu'u tsa tyiquee na ña'a na ji'i tya'a ñati na

¹ Ná ndu'ni cha' masi nchca tsa chcu'i na lcaa lo cha'cña ji'i ñati chalyuu, masi cha'cña ji'i xca nu ntucua ca slo ycu'i Ndyosi nde cua chcu'i na; si ná ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i xa' la ñati, ná sca cha' tso'o ntsu'u tyiquee na li'. Laca na ñi'ya nti' sca sniqui'i nu ntyiji'i na ji'i jua'a ti, jua'a laca na ñi'ya laca sca cui'chcu'a nu lye tsa ncliyatu'u na ji'i; ná ntsu'u cha' taquiya' ngu' ji'na li'.

² Ná ndu'ni cha' masi cacha' na lcaa cha' nu nda ycu'i Ndyosi lo'o ñati, si ná ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i ngu'. Ná ndu'ni cha' masi jlo ti' na lcaa cha' ji'i ycu'i Ndyosi, masi tso'o tsa nchca cuayá' ti' na sca cha' nu ná ngujui ñi'ya nu caca cuayá' ti' ñati nu ngua sa'ni la; ná sca na laca na cuentya ji'i ycu'i Ndyosi si ná ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i ñati. La cui' ti masi jlya tsa ti' na ji'i ycu'i Ndyosi ñi'ya nti' si caca cuityi na ji'i sca ca'ya cua, pana si ná ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i ñati, ná sca na laca na li'.

³ La cui' ti ná sca na laca na masi tacha na lcaa cha' tso'o nu ntsu'u ji'na ji'lí ñati, si ná ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'lí ngu' bi' li'. Ná ndu'ni cha' masi cua'ni lya' ti' ngu' ji'na, masi su'ba ngu' ji'na lo quui' cha' cajaa na xqui'ya cha' ngusñi na cha' ji'lí Jesús, si la cui' tyempo bi' ná ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'lí tya'a ñati na, ná sca cha' laca na. Si'i na tso'o la na si ná ndu'ni na jua'a.

⁴ Si chañi cha' ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'lí ñati, talo tyiquee na ji'lí ngu' li', cua'ni tya'na ti' na ji'lí ngu' li'; si'i na tyiji ti' na cha' ji'lí ngu' li', si'i na chcu'i' tyucuaa ti' na lo'o ngu', ni si'i na cua'ni tyixi na lo'o ngu' li'.

⁵ Si chañi cha' bi', ná cua'ni suba' na lo'o ngu', si'i xcui' cha' ji'na ti tya'a tyiquee na, ni ná ca ñasi' na ji'lí ngu' lu'ba ti. Ntsu'u cha' clyu ti' ji'na lo'o ngu', si chañi cha' ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'lí ngu'.

⁶ La cui' jua'a si'i na chaa ti' na lo'o ndyacua sca qui'ya ji'lí ngu', tso'o la nti' na si xñi ngu' bi' sca cha' liñi.

⁷ Si ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'lí ñati, talo tyiquee na ji'lí ngu', masi cua ña'a ca cha' cuxi cua'ni ñati bi'; jlya ti' na cua ña'a ca cha' tso'o, ndu' ti' na cha' tso'o la caca cha' nde loo la, masi ná jlo ti' na; jua'a tyiquee' talo na lo'o cua ña'a ca cha' nu ndyaca ji'na.

⁸ Nde loo la ná ntsu'u cha' tye cha' ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'lí ñati. Nde loo la tyalaa tyempo nu lo'o nga'aa ndu'ni cha' tya chcu'i' la ycu'i' Ndyosi lo'o na nde chalyuu, nga'aa ndu'ni cha' chcu'i' la na cha'cña ji'lí xa' ñati, ni nga'aa ndu'ni cha' caca cuayá' ti' na lcaa cha' ji'lí ycu'i' Ndyosi ca lo'o caca tyempo bi'; pana ná tye chca cha' ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'lí ñati.

⁹ Juani bilya caca cuayá' ti' na lcaa cha' ji'lí Ni, ná caja ñi'ya chcu'i' na lcaa ca cha' nu ntsu'u tyiquee Ni;

¹⁰ pana nde loo la li', lo'o cua'ni ycu'i' Ndyosi cha' caca cuayá' ti' na lcaa cha', li' nga'aa tyu' ti' na nu xca ti' cha' nu nchca cuayá' ti' na juani.

¹¹ Lo'o tya sube na ni, xcui' cña nu ndu'ni nu sube ngua'ni na; ñi'ya nu nclacua ti' sca nu sube, jua'a nchcu'i' na li', jua'a ngua'ya cha' hique na, jua'a ngulacua ti' na. Pana lo'o nguluu na, li' nga'aa nclacua ti' na ñi'ya nu nclacua ti' nu sube.

¹² Jua'a laca cha' ji'na su ndi' na chalyuu; juani nguxa' ti' ndyiji sca cha' ji'lí ycu'i' Ndyosi ji'na, si'i tsa liñi ti' nduna na cha' bi'. Ñi'ya nti' si ña'a na ji'lí ycu'i' ca na lo sca cuanaa, tsa lyiji ti' ña'a na ji'na; pana nde loo la, li' caca cuayá' tso'o ti' na lcaa cha' bi'. Cua laca ti' cha' jlo ti' na juani, pana nde loo la ta na cuentya ji'lí lcaa lo cha'; li' tyuloo na ji'lí ycu'i' Ndyosi ñi'ya ndyuloo Ni ji'na.

¹³ Bi' cha' lacua, lcaa tyempo ndu'ni cha' tyi'u ti' na ji'lí ycu'i' Ndyosi, lcaa tyempo ndu'ni cha' tu' ti' na cha' caca tso'o la ji'na ca nde loo la, lo'o jua'a tyucui' tyempo ndu'ni cha' tyu'u tyiquee na ña'a na ji'lí tya'a ñati na. Bi' laca cña nu ndulo la cha' cua'ni na, cha' tyu'u tyiquee na ña'a na ji'lí tya'a ñati na.

14

¿Ha chcu'i' na cha'cña ji'lí xa' ñati laja lo'o ndyu'ni tlyu na ji'lí ycu'i' Ndyosi?

¹ Cua'ni ma' cha' xcui' tso'o tyu'u tyiquee ma' ña'a ma' ji'lí tya'a ñati ma' lacua. Lo'o jua'a jña ma' chacuayá' ji'lí ycu'i' Ndyosi cha' taca cua'ni ma' la cui' cña nu nda Xtyi'i ycu'i' Ni ji'na. Pana lo'o chaca cña ntsu'u nu ndulo tsa ji'lí ma', cha' ca tsa'a ma' ta ma' cha' lo'o ñati, lcaa ña'a cha' nu cua nti' ycu'i' Ndyosi cha' ta Ni lo'o ngu' bi'.

² Sca ñati nu nchcu'i' cha'cña ji'lí xa' ñati laja lo'o ndyu'u ti'lí ti ma' ni, si'i lo'o cu'ma nchcu'i' yu, cha' ná nchca cuayá' ti' ma' ni cha' nda yu; sca ti lo'o ycu'i' Ndyosi nchcu'i' yu bi', cha' Xtyi'i ycu'i' Ndyosi ndu'ni cha' ta yu sca cha' nu ná nga'a cha' cuna ngu' tya'a ma'.

³ Xa' la ñati nu ndacha' liñi sca cha' nu nda Ni lo'o ngu', lo'o cu'ma nchcui' ñati bi'. Taca xtyucua ngu' bi' ji'i ma cha' taquiya' tso'o la ma cha' ji'i Ni, taca cua'ni ngu' cha' tyati la tyiquee ma ji'i cha' bi'; jua'a taca cua'ni ngu' cha' tyi'i ti tyiquee ma li'.

⁴ Tso'o tsa cuenta ji'i ycui' ca ngu' nu nchca nchcui' cha'cña ji'i xa' ñati, cha' ndyati la ti tyiquee ycui' ca ngu' ji'i ycui' Ndyosi; pana tso'o la ndu'ni ñati nu ndacha' liñi sca cha' nu cua nda ycui' Ndyosi lo'o ñati bi' ji'i tya'a ngu', cha' ndu'ni ngu' cha' tyati la ti tyiquee lcaa ngu' tya'a ndu'ni tlyu ma ji'i ycui' Ndyosi.

⁵ Jua'a na', tso'o nti' na' si lcaa cu'ma caca chcui' ma cha'cña ji'i xa' ñati; pana cña nu ndulo la cha' ji'i ma laca si ta ma cha' lo'o tya'a ma, la cui' cha' nu cua nti' ycui' Ndyosi chcui' Ni lo'o ma. Tso'o la si jua'a taca ta ma cha' lo'o tya'a ma; ná ntsu'u cha' chcui' ma cha'cña ji'i xa' ñati li', sca ti ca si ntsu'u chaca ngu' nu taca ji'i xtyacui cha' bi' cha' caca cuayá' ti tya'a ndyu'u ti'i ma. Li' tso'o la tyati ti tyiquee ngu' tya'a ma.

⁶ Lo'o tyalaa na' su ndi'i ma, si'i na xtyucua na' ji'i ma si xcui' cha'cña ji'i xa' ñati chcui' na' lo'o ma; taca xtyucua na' ji'i ma sca ti si caja sca cha' 'na, sca cha' nu cua nti' ycui' Ndyosi ta Ni lo'o ma. Sca ti si culu'u liñi na' ji'i ma cha' ca tsa'a tso'o la ma cha' ji'i Ni, jua'a taca xtyucua na' ji'i ma li'.

⁷ Cua ña'a ca chcuá musca, masi cui'chcuá, masi rube, nga'a cha' cula'á tso'o na ji'i cha' cuna tso'o ngu' ni jii laca nu ndañi bi'.

⁸ Jua'a sendaru ni, ná tsaá ngu' cusuú si ná cañi cuii cula'á cui'chcuá nu xi'yane ji'i ngu'.

⁹ La cui' jua'a laca lo'o cu'ma, ná caca cuayá' ti ngu' ni cha' nti' ma ta ma lo'o ngu' si ná liñi chcui' ma cha'cña ji'i ngu' lo'o ngu'; lo'o cui'i ti nchcui' ma si ná nchcui' ma cha'cña jua'a.

¹⁰ Chañi cha' quiña'a tsa lo cha'cña nchcui' ñati chalyuu, lo'o jua'a ntsu'u scaa lo ñati nu nduna sca lo cha'cña.

¹¹ Pana si ná nduna na sca cha' nu nchcui' sca ñati slo na, li' culacua ti' na cha' ngu' xta laca yu; ná ntsu'u cha' ji'na lo'o yu bi' li', masi tya'a quichi tyi na laca yu.

¹² Cua jlo ti' na' cha' nti' tsa ma cha' caca cua'ni ma cua ña'a ca cña nu nda Xtyi'i ycui' Ndyosi ji'na; bi' cha' jña la ma chacuayá' ji'i ycui' Ndyosi cha' taca ji'i ma cua'ni ma lcaa lo cña tso'o, cua ña'a ca cña nu xtyucua ji'i ngu' tya'a ngusñi ma cha' ji'i Jesús ca bi', cha' tyati la ti tyiquee ngu'.

¹³ Tso'o lacua, si nchca chcui' na cha'cña ji'i xa' la ñati, pana tso'o la si jña na chacuayá' ji'i ycui' Ndyosi cha' caca cuayá' ti' na ni cha' nda na lo'o ngu'.

¹⁴ Ndi'ya ndyaca si cha'cña ji'i xa' ñati chcui' na nu lo'o ndu'ni tlyu na ji'i ycui' Ndyosi: Chañi cha' ne' cresiya ji'na nchcui' na lo'o Ni tu'ni, pana ni ycui' na, ná nchca cuayá' ti' na ni cha' nda na.

¹⁵ Ndi'ya cua'ni na lo'o cua'ni tlyu na ji'i Ni lacua: Taca chcui' na lo'o Ni cha' ji'na ti, sca cha' nu ntsu'u ne' cresiya ji'na, pana nga'a cha' caca cuayá' ti' na ni cha' nda na slo ngu' tya'a na; la cui' jua'a nu lo'o cula tu'ba na jii ji'i ycui' Ndyosi, cula tu'ba na cha' ji'na ti tu'ni, pana lo'o ndu'ni cha' caca cuayá' ti' na ñi'ya ndyu'u cha' nu nchcui' jii bi'.

¹⁶ Si ná cua'ni na jua'a, li' ná caja ñi'ya ñacui ngu' cha': "Jua'a caca cha' lacua", lo'o ndye nchcui' na li'. Cua ña'a ca ñati nu ndi'i slo na ni, si cha' ji'na ti laca cha' nu chcui' na lo'o ndu'ni tlyu na ji'i ycui' Ndyosi, nga'aa caja ñi'ya chcui' ngu' li', cha' ná nchca cuayá' ti' ngu' ni cha' nda na, masi tso'o tsa ta ná xly'a'be ji'i ycui' Ndyosi.

17 Ná tyiquee' tso'o tsa nchcui' na lo'o Ni, pana cha' nu nchcui' na bi' ná xtyucua ji'i xa' la ngu' tya'a na tsiya' ti.

18 Tso'o tsa nti' na' ña'aq ji'i ycui' Ndyosi cha' nchca 'na nchcui' na' cha'cña ji'i xa' la ñati; nchca la jna', xti la cha' nchca ji'i cu'ma, nti' na'.

19 Pana nu lo'o ndyu'u ti'i na cha' cua'ni tlyu na ji'i ycui' Ndyosi, nti' na' cha' tso'o la si chcui' na' lo'o ma sca tucua ti si'yu cha' nu nchca cuayá' ti' ma cha' ca tsa'a la ma li'; ná ndulo cha' ji'i ma masi chcui' na' tii mil tya'a si'yu cha' nu nchcui' xa' ñati nu ná nduna ma ji'i tsiya' ti, ná sca cha' laca bi'.

20 Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo, tso'o la si ná jlo ti' ma tsiya' ti na ca laca sca cha' cuxi; ñi'ya laca nu sube, jua'a caca ma cha' ná jlo ti' ngu' sube cha' bi'. Pana nga'aa culacua ti' ma ñi'ya nu nclacua ti' nu sube; juani culacua tso'o ti' ma, ñi'ya nclacua ti' ngu' cusu'.

21 Ndi'ya cha' nda quityi cusu': "Chcui' na' lo'o ñati re", nacui ycui' Ndyosi, "ta na' ji'i xa' ñati ca xa' nasiyu tyijyu' la cha' caq ngu' chcui' lo'o ngu' re; pana masi cua'ni na' jua'a, ná xñi ngu' re cha' 'na". Jua'a nacui ycui' Ndyosi nu Xu'na na.

22 Ntsu'u quiya' nu ndu'ni Ni cha' caca chcui' ngu' cha'cña ji'i xa' ñati cha' cube ti' ñati nu bilya xñi cha' ji'i Ni. Ná ntsu'u cha' caca jua'a xqui'ya ngu' nu cua ngusñi cha' ji'i ycui' Ni; pana lo'o ta na sca cha' nu cua nda Ni lo'o ñati, bi' laca cuentya ji'i ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, si'i cuentya ji'i ñati nu bilya xñi cha' bi'.

23 Ná tyiquee' tyalaa xi xa' la ñati ca su ndyu'u ti'i ma, ngu' nu bilya xñi cha' ji'i Jesús, jua'a ngu' nu si'i tya'a ndyu'ni tlyu ma ji'i ycui' Ndyosi laca ngu'. Si tyalaa ngu' bi' su ndyu'u ti'i ma tsa tlyu ti, lo'o li' ña'a ngu' ji'i ma cha' xcui' cha'cña ji'i xa' ñati nchcui' ma, li' ñacui' ngu' bi' cha' cua ngua loco ma.

24 Xa' ña'a caca si xcui' cha' nu cua nda ycui' Ndyosi lo'o ma laca cha' nu chcui' ma lo'o tya'a ma; nu lo'o tyalaa ngu' su ndyu'u ti'i ma, si ngu' nu bilya xñi cha' ji'i Jesús, nu si'i tya'a ndyu'ni tlyu ma ji'i ycui' Ndyosi laca ngu', li' ca tyuju'u ti' ngu' bi' ji'i qui'ya nu ntsu'u ji'i ngu', nu lo'o cuna ngu' cha' nu nchcui' ma. Li' caca cuayá' ti' ngu' cha' cuxi tsa laca ycui' ngu'.

25 Ycui' ca ti ngu' caca cuayá' ti' lcaa cha' cuxi nu ntsu'u yacu' ti ne' cresiya ji'i ngu'. Lo'o jua'a tyatu sti' ngu' li' cha' cua'ni tlyu ngu' ji'i ycui' Ndyosi, ñacui' ngu' cha' chañi cha' ndi'i Xtyi'i ycui' Ndyosi lo'o cu'ma.

Tso'o ti cua'ni na lo'o tya'a na lo'o tyu'u ti'i na cha' cua'ni tlyu na ji'i ycui' Ndyosi

26 Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, ndi'ya cua'ni ma nu lo'o tyu'u ti'i ma lo'o tya'a ma: Tyatu tsaca ma cha' cacha' ni jii caca nu cula tu'ba ma cuentya ji'i ycui' Ndyosi; cuati tyatu chaca nu culu'u cha' ji'i ycui' Ni ji'i tya'a ma; lo'o li' chcui' tsaca ngu' sca cha' nu nti' Ni ta Ni lo'o ma; lo'o jua'a taca ta ma xi cha' lo'o cha'cña ji'i xa' ñati, si lo'o nchca ji'i ma xtyacui ma cha' bi', cha' caca cuayá' ti' lcaa ñati nu nga'a ca ndacua. Lcaa ña'a nu cua'ni ma ntsu'u cha' tyati la ti' tyiquee lcaa ñati tya'a ndyu'u ti'i ma.

27 Nu lo'o chcui' ma cha'cña ji'i xa' ñati ni, li' tso'o masi tucua sna tya'a ti ma chcui' ma, sa scaa ti ma chcui' ma li'. Cuayá' tsa jua ti ngu'. Lo'o jua'a nga'a cha' caja sca nu xtyacui cha' bi', cha' caca cuayá' ti' lcaa ma;

28 pana si ná caja sca nu xtyacui cha' bi', li' tso'o la masi ná chcui' ma cha'cña ji'i xa' ñati laja lo'o ndyu'u ti'i ma. Sca ti tso'o si chcui' ma cha'cña bi' ca su ntucua ma ycui' ti ma. Sca ti ycui' Ndyosi caca cuayá' ti' cha' bi' li'.

29 Lo'o chcui' ma sca cha' nu cua nti' Ni ta Ni lo'o ngu' tya'a ma ni, li' chcui' tucua sna tya'a ti ma; nu xa' la ñati tya'a ndi'i ma ca ndacua, culacua ti' ma si liñi ca ndyu'u cha' nu nchcui' tya'a ma.

³⁰ Lo'o li' si ta Ni sca cha' lo'o chaca ñati nu nga'a lo'o mā ca ndacua, tso'o la si cua'a mā jil'i nu nchcui' clyo, cha' xutacui cha' nu nchcui' yu.

³¹ Lcaa tya'a mā nu cua ngujui sca cha' jil'i mā, sca cha' nu cua nti' Ni ta Ni lo'o mā, tso'o si chcui' sa scaa mā li' lacua, cha' ca tsa'a mā ca ta'a mā cha' bi', lo'o li' caca tlyu la tyiquee mā.

³² Cu'mā nu nchcui' lo'o ngu' sca cha' nu cua nda ycui' Ndyosi lo'o mā, ycui' ca mā nga'a cha' cua'a mā jil'i ycui' mā, cha' ná tyeje tacui mā chacuayá' jil'i scaa mā.

³³ Nti' Ni cha' tso'o ti cua'ni na lo'o tya'a na lo'o tyu'u ti'l'i na, ná tso'o nti' Ni si lye tsa nguixa' nu ndu'ni na.

Ndi'ya ndu'ni ca ta'a ngu' tya'a ngusñi na cha' jil'i Jesús scaa quich'i, nu lo'o ndyu'u ti'l'i ngu':

³⁴ Ná nda ngu' chacuayá' chcui' ngu' cuna'a ca su ndyu'ni tlyu ngu' jil'i ycui' Ndyosi; nga'a cha' tucua' nu cuna'a cha' nu nchcui' nu qui'yu, cha' jua'a cña ngulo Ni jil'i ngu' cha' cua'ni ngu'.

³⁵ Ca toni'l'i taca xcuane nu cuna'a jil'i clyo'o si ntsu'u sca cha' nu nti' ngu' cha' caca cuayá' ti' ngu'. Si'i cha' tso'o laca si chcui' sca nu cuna'a laja su ndyu'u ti'l'i ngu'.

³⁶ Nga'a cha' tyi'u ti' mā cha' si'i cu'mā laca nu yaa nchcui' cha' jil'i ycui' Ndyosi nu ngua su clyo, ni si'i ngu' tya'a quich'i tyi ti mā nu cua ndyuna cha' bi' tya clyo.

³⁷ ¿Ha ntsu'u chacuayá' jil'i mā cha' chcui' mā cha' nu cua nda ycui' Ndyosi lo'o ngu' nti' mā? ¿Ha jil'i cu'mā ti cua nda Ni Xtyl'i ycui' Ni cha' cua'ni mā cña jil'i Ni? Cua'a jyaca mā lacua; cña nu nclyo na' jil'i mā lo'o nscua na' quityi re, chacuayá' jil'i ycui' Ndyosi laca cña bi'.

³⁸ bi' cha' ná tucua' mā cha' jil'i ñati nu ná ntaja'a taquiya' jil'i cha' re.

³⁹ Jua'a caca lacua, cu'mā tya'a ngusñi na cha' jil'i Jesús, jña mā chacuayá' jil'i ycui' Ndyosi cha' caca chcui' mā lcaa cha' jil'i Ni nu cua nti' Ni cha' ta Ni lo'o ñati. La cui' jua'a tso'o laca si ná cua'a mā jil'i ñati nu nchcui' cha'cña jil'i xa' ñati.

⁴⁰ Tsa bi' ti cha', xcui' tso'o ti cua'ni mā lo'o tyu'u ti'l'i mā lo'o tya'a mā; liñi ti cua'ni mā, ñi'ya nu nga'a cha' caca.

15

Cua ndyu'ú Jesucristo chaca quiya'

¹ Cu'mā tya'a ngusñi na cha' jil'i Jesús, cua nti' na' cha' tyi'u ti' mā jil'i cha' nu cua ndacha' na' jil'i mā tya clyo, cha' ndu'ni lyaá ycui' Jesús ji'na jil'i nu cuxi; bi' laca cha' nu cua ndyuna mā tya clyo, lo'o juani cua ndyanu tso'o ti cha' bi' ne' cresiya jil'i mā.

² Xqui'ya cha' cua nchcui' na' cha' jil'i Jesús lo'o mā, bi' cha' ngulaá mā jil'i nu cuxi; lo'o juani tya nga'a cha' taquiya' tso'o mā jil'i cha' bi', cha' ná ngusñi mā jil'i cha' bi' cha' culiji yu'u cha' bi' jua'a ti.

³ Tya clyo cua ndacha' na' jil'i mā lcaa cha' jil'i Jesucristo nu cua ngulu'u ngu' 'na. Ndi'ya ngulu'u na' jil'i mā, cha' ngujuii Cristo lo crusi cha' cuityi Ni qui'ya nu ntsu'u ji'na; la cui' ñi'ya nu cua nscua lo quityi cusu' cha' caca jil'i Cristo, jua'a ngua.

⁴ Li' nguxatsi' ngu' jil'i jyo'o bi' ne' cuaá; pana lo'o ndu'u scua sna tsa, li' ndyu'ú yu chaca quiya'. Cua ndacha' liñi quityi cusu' tya clyo la cha' jua'a caca jil'i nu Cristo bi'.

⁵ Lo'o li' ngulu'u loo Jesús jil'i Pedro, lo'o jua'a jil'i ca ta'a tii chaca ngu' nu ngua tsa'a jil'i tya clyo.

6 Tiya' la li' ngulu'u loo Jesús ji'i tyuu tsa tya'a ñati, nteje tacui ca'yu siyento tya'a ñati nu ndi'i se'i ti li'. Lo'o ña'a ti tya tyuu tya'a ngu' bi' tya lu'u' ngu', masi ntsu'u xi ngu' bi' nu cua ngujuii.

7 Lo'o li' ngulu'u loo Jesús ji'i Jacobo, lo'o jua'a ji'i lcaa tya'a ngu' nu ndya'a nchcui' cha' ji'i Jesús lo'o ñati tyiyu' la.

8 Su cua ndye li', lo'o 'na ngulu'u loo Ni 'na, masi ná ntsu'u cha' cua'ni Ni lo'o ná jua'a. Laca na' ñi'ya si laca sca cubi' nu ngula cuañi' ti, cha' ná lo'o na' nguta'a na' lo'o ñati nu ngua tsa'a tya clyo.

9 Ná tso'o na' tsiya' ti nti' na', masi ngusubi Ni 'na cha' sañi na' cha' ji'i Jesús ca xa' quich'i tyiyu', cha' ntsu'u xa' la ngu' tya'a ya nu nchca la ji'i ngu' cua'ni ngu' cña bi'. Ná stu'ba na' lo'o ngu' bi', cha' tya tsubi' la lya' tsa ti' na' ji'i lcaa ñati ji'i Jesucristo.

10 Pana tya'na ti' ycu'i Ndyosi, bi' cha' tso'o ti ntsu'u tyiquee Ni ña'a Ni jna'; jua'a ngua'ni Ni cha' ndya'a na' cña ji'i Ni li'. Ni si'i na nguliji yu'u cha' bi' jua'a ti lo'o ngua'ni Ni cha' tso'o lo'o na'; masi lo'o nu xa' la ngu' tya'a ya ndyu'ni ngu' la cui' cña nu ndyu'ni na', pana tlyu la cña ntsu'u jna' que ngu' bi'. Si'i na nchca tsa 'na, pana ycu'i Ndyosi laca nu ndu'ni lo'o na' cha' caca chcu'i' na' lo'o ñati, cha' tso'o ti ntsu'u tyiquee Ni ña'a Ni 'na.

11 Lo'o juani ná ndu'ni cha' jna' tilaca laca nu nchcui' lo'o ma, masi nchcui' na', masi nchcui' xa' la ñati; sca ti cuayá' nchcui' lcaa ya lo'o nchcui' ya cha' bi' lo'o ñati, la cui' ti cha' nu cua ngusñi ma.

Tyu'ú ñati chaca quiya' lo'o cua ngujuii ngu'

12 Chañi laca cha' nu nda ya lo'o cu'ma, cha' cua ndyu'ú Cristo chaca quiya' lo'o ngujuii yu. ¿Ni cha' laca lacua nchcui' xi ñati tya'a cu'ma cha' nga'aa ntsu'u cha' tyu'ú ñati chaca quiya' lo'o cua ngujuii ngu'?

13 Si chañi laca cha' nga'aa ntsu'u cha' tyu'ú ñati chaca quiya' lo'o cua ngujuii ngu', ni ycu'i Cristo ná ndyu'ú yu lo'o cua ngujuii yu lacua.

14 Na ñilo'o ngu' ji'na si jua'a, ni ná caja cha' nu ta ya lo'o ma li', si cha' cuiñi laca cha' ndyu'ú Cristo chaca quiya'. Jua'a ná caja cha' ji'i Jesús nu xñi ma si chañi cha' nga'aa ndyu'ú yu bi'.

15 La cui' ti ngu' cuiñi laca ya cuentya ji'i ycu'i Ndyosi si ná ngua jua'a. Cua nchcui' ya tya clyo cha' cua ndyu'ú Cristo chaca quiya' chacuayá' ji'i ycu'i Ndyosi; pana ná ngua cua'ni ycu'i Ndyosi jua'a lo'o Jesús, si nga'aa caca tyu'ú ñati chaca quiya' lo'o cua ngujuii ngu'.

16 Ná chañi cha' ndyu'ú Cristo chaca quiya' lo'o cua ngujuii yu si nga'aa caca tyu'ú ñati chaca quiya'.

17 La cui' ti ná ntsu'u cha' xñi ma cha' ji'i Jesús si jua'a ngua, cha' ná ndyu'ú yu chaca quiya' li', ña'a ti tya ntsu'u qui'ya chu' ma lacua.

18 Lo'o jua'a lcaa jyo'o cusu' nu ngusñi cha' ji'i Cristo tya tsubi' la, cua nguna' cha' ji'i ngu' bi' si jua'a.

19 Tso'o tsa cha' si'i sca ti nde chalyuu su ndu' ti' na ji'i Cristo cha' ña'a na ji'i. Si nde chalyuu ti xtyucua Cristo ji'na, xñi'i tsa ti' na caca na su ndi'i na li'; xñi'i la ti' na caca na que lcaa ngu', nti' na'. Pana ná ndyaca jua'a lo'o na, cha' cua ndyu'ú Cristo chaca quiya'.

20 Chañi tsa cha' cua ndyu'ú Cristo chaca quiya' lacua. Lo'o ca tiya' la, li' tyu'ú quiña'a la ñati chaca quiya', lcaa ñati nu ntsu'u cha' ji'i ngu' lo'o Cristo; tyu'ú jyo'o su ntsiya nguatsi' nquicha', xa' tyu'ú ngu' chaca quiya', li' tsa ngu' tyi'i ngu' lo'o Cristo. Pana juani cua yala la ndyu'ú Cristo chaca quiya' cha' ta na cuentya ñi'ya caca cha' bi'.

21 Xqui'ya qui'ya nu ntsu'u ji'j sca ti ñati, bi' cha' ntsu'u cha' ndyijii na; la cui' jua'a sca ñati ngua nu ngua'ni cha' tyu'ú na chaca quiya', masi cua ngujuii na.

22 Adán naa ñati nu ngutu'u tucua chalyuu clyo, lo'o lcaa na laca na ñati nu ngutu'ú ji'j jyo'o Adán tiya' la, bi' cha' ntsu'u cha' ndyijii na nde chalyuu. Cristo laca nu ñati nu ndyu'ú chaca quiya' bi', xqui'ya bi' taca tyu'ú na chaca quiya' si ntsu'u cha' ji'na lo'o nu Cristo bi'.

23 Ntsu'u ñi'ya caca cha' re: tya clyo cua ndyu'ú ycai' Cristo chaca quiya'; tiya' la lo'o tyalaa tsa nu caa Cristo chaca quiya', li' tyu'ú na, lcaa na nu ntsu'u cha' ji'na lo'o ycai' Ni;

24 li' tye chalyuu. Cua'ni tye Cristo ji'j lcaa nu laca loo, ji'j lcaa ngu' tisiya, ji'j lcaa ti ña'a ñati nu nxuú tya'a lo'o ycai' Ndyosi. Li' chaca quiya' tya Jesús lcaa chacuayá' nu cua nda ycai' Ndyosi ji'j tya clyo, cha' caca Ni loo ji'j lcaa ti lo ñati li'.

25 Ndi'ya ndyaca cha': Juani tya ntsu'u chacuayá' culo Jesús cña ji'j lcaa ñati, ña'a cuayá' cua'ni tye ycai' Ndyosi ji'j lcaa ñati nu nxuú tya'a lo'o Jesús.

26 Lo'o cua ndye lcaa cha', li' cua'ni tye Ni cha' ndyijii ñati.

27 Pana juani ti cua nda ycai' Ndyosi Sti yu lcaa chacuayá' ji'j Sñi' Ni, cha' caca Cristo loo ji'j lcaa lo na nu ntsu'u chalyuu. Nu lo'o nacuj quityi cha' lcaa na tsiya' ti caca cuentya ji'j Cristo, cua jlo ti' na cha' ná lo'o ji'j ycai' Ndyosi Sti yu culo Cristo cña, cha' ycai' Ni laca nu cua nda chacuayá' ji'j Sñi' Ni tya clyo; ná nchcui' Ni cha' ji'j ycai' ca Ni li'.

28 Tiya' la li', nu lo'o cua ndaquiya' lcaa lo na nu ntsu'u chalyuu ji'j Cristo, li' tsa Jesús ca su ntucua ycai' Ndyosi Sti yu, lo'o li' xa' tya Jesús lcaa cña cuentya ji'j ycai' Ndyosi Sti yu chaca quiya'. Bi' laca nu cua nda chacuayá' ji'j Cristo tya clyo, cha' laca yu Sñi' ycai' Ni. Lo'o li' sca ti ycai' Ndyosi caca loo ji'j lcaa ca na nu ntsu'u chalyuu, jua'a lo'o lcaa ca na nu ntsu'u nde cua.

29 Ntsu'u xi ngu' tya'a ma nu ntyucuatya ngu', masi si'i cuentya ji'j ycai' ca ngu' ntyucuatya ngu' bi', cuentya ji'j jyo'o tya'a ngu' ntyucuatya ngu'. Cua jlyá ti' jyo'o ngu' ji'j Jesús lo'o tya lu'ú ngu' chalyuu, pana ná ngulala ji'j jyo'o ntyucuatya li'. ¿Ni cha' laca ntyucuatya ngu' bi' si nga'aa tyu'ú ñati chaca quiya' lo'o cua ngujuii ngu'?

30 Lo'o cuare, quiña'a tsa cha' cuxi ndyacia ji'j ya ca su ndya'a ya tyijyu'; ná tsa ya tsiya' ti si ná jlo ti' ya cha' cua ndyu'ú Jesús chaca quiya'.

31 Lo'o na', cua ña'a ca tsa cua cajaa ti na' xqui'ya Cristo; pana ná talo na' cua'ni na' cña bi' si ná ndyu'ú Jesús chaca quiya'. Lo'o juani tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' cha' ngusñi ma cha' ji'j Jesucristo nu Xu'na na, tyuú tya'a cu'ma ca quichí Corinto bi'.

32 Lo'o nguta'a na' ca quichí Efeso, lye tsa ngua'ni lya' ti' ngu' quichí bi' 'na; tyaala tsa ngua'ni ngu' 'na, hasta ngusuú tya'a ngu' lo'o na' ñi'ya ndu'ni na'ni tyaala. ¿Ni cha' laca ndya'a na' cajua si ná jlo ti' na' cha' cua ndyu'ú Jesús chaca quiya'? Si'i ngana ndya'a na' cajua. Ntsu'u ñati nu nchcui' ndi'ya: "Cacu na tyaja, co'o na lcuí, cha' la quee ti cajaa na", ndu'ni ngu' lo'o na. Jua'a cua'ni na' si ná jlo ti' na' cha' lu'ú Jesús.

33 Chañi tsa laca cha' nu nchcui' ñati ndi'ya: "Si xcui' lo'o ñati cuxi ndya'a na, xtyanu na ji'j cha' tso'o nu ndu'ni na li'". Ná tucua ma cha' ji'j ñati nu ñacui cha' ná caca cuxi tyiquee na lo'o ndu'ni na cha' cuxi.

34 Nga'a cha' xtyanu ma ji'j cha' cuxi nu ndyu'ni ma, xana culacua tso'o ti' ma li'; tso'o ti cua'ni ma lo'o tya'a ma. Nti' na' cha' ntsu'u xi cu'ma nu bilya ca

cuayá' tso'o ti' mā cha' ji' ycuí' Ndyosi, bi' cha' nchcui' na' lo'o mā jua'ā cha' caca tyuju'u ti' mā.

Ñi'ya ña'ā ngu' lo'o tyu'ú ngu' chaca quiya'

³⁵ Ná tyiquee' xcuane mā 'na ndi'ya: “¿Ñi'ya caca tyu'ú ñati' nu cua ngujuii' ¿Ñi'ya ña'ā tyucui ña'ā ngu' bi', nu lo'o tyu'ú ngu' chaca quiya'?”

³⁶ Ná tso'o ndyu'u cha' si chcui' mā jua'ā. Lo'o cataa na sca si'yu ni, catsu' scua' si'yu bi' ñi'ya laca si na cua ngujuii, cha' tyucua bi' li'.

³⁷ Si'i na cua laca ntyucua si'yu lo'o ndyataa na ji'i; si'yu ti ndyataa na, masi si'yu trigo, masi xi xa' la si'yu.

³⁸ Tiya' la li' ndu'ni ycuí' Ndyosi cha' caluu na cuiñii bi' li', ndyaluu ñi'ya nu nga'ā cha' caluu bi', cha' sca si'yu caca sca lo na cuiñii. Xqui'ya cha' bi' caca cuayá' ti' na cha' ntsu'u sa scaa ca ña'ā sca lo na lu'ú bi',

³⁹ ná stu'ba ña'ā lcaa lo na bi': tsaca lo ña'ā ñati' chalyuu, xa' lo ña'ā na'ni, xi xa' lo ña'ā na'ni lu'be, chaca lo ña'ā cualya; ntsu'u sa scaa ca ña'ā sca lo na nu ntsu'u chalyuu.

⁴⁰ Ntsu'u na nu nga'ā nde cua, cuati jua'ā xa' lo na ntsu'u chalyuu. Pana xa' ña'ā laca sca na nu nga'ā nde cua, chaca lo ña'ā na nu ntsu'u nde lo yuu chalyuu:

⁴¹ xa' ña'ā xee cuichaa, lo'o jua'ā xa' ña'ā xee coo', xa' ña'ā xee cuii nu nga'ā nde cua. Jua'ā nu cuii bi', si'i sca ti cuayá' ña'ā xee bi'.

⁴² La cui' jua'ā caca na lo'o tyu'ú na chaca quiya'. Lo'o cua ndyaa jyo'o ne' yuu, catsu' bi' li'; pana lo'o tyu'ú bi' chaca quiya', nga'aa quiñu' bi' tsiya' ti li'.

⁴³ Chiya'ā ña'ā jyo'o lo'o tyatsi', pana lubii tsa ña'ā caca lo'o tyu'ú chaca quiya'; sca na nu xcui' quicha ti ti' laca jyo'o nu tyatsi', pana nguula ti' bi' lo'o tyu'ú chaca quiya';

⁴⁴ cuaña' tya na laca nu tyatsi', pana xa' ña'ā caca tyucui ña'ā na nu lo'o tyu'ú na chaca quiya'. Nde chalyuu ti cua'nijo'o cuaña' na, ñi'ya nu laca na juani; pana cha'ā tyucui ña'ā na cha' caca tyi'i na lo'o ycuí' Ndyosi chalyuu nde loo la.

⁴⁵ Ndi'ya nscua lo quityi ji'i ycuí' Ndyosi: “Ñati' lu'ú ngua Adán nu ñati' nu nguti'i chalyuu clyo, lo'o jua'ā ycuí' Ndyosi laca nu cua nda cresiya ji'i yu”. Jua'ā cha' nda quityi cusu'. Tiya' la li' nda Ni ji'i chaca ñati' nu yaā chalyuu; ngua bi' ñati, la cui' ñi'ya nu ngua Adán ñati. Pana tso'o la ña'ā ñati' ngua nu Jesús bi'; cua nda ycuí' yu chaca cresiya nu tso'o la ji'i ñati, cha' caca stu'ba cha' ji'i yu lo'o ycuí' Ndyosi.

⁴⁶ Lo'o ngula na chalyuu tya lyiji caca tso'o tyucui ña'ā na cha' caja chalyuu cucui ji'na, cha' tya clyo ndya' na ñi'ya nu laca cuaña' ti na; tiya' la li' ntsu'u cha' caca tso'o tyucui ña'ā na cha' taca tsaa tyi'i na lo'o ycuí' Ndyosi.

⁴⁷ Lo'o yuu ti ngüñá Ni ji'i Adán nu nguti'i chalyuu clyo. Pana ca slo ycuí' Ndyosi ngutu'u nu chaca ñati' nu yaā chalyuu ca tiya' la, la cui' Jesucristo nu Xu'na na.

⁴⁸ Ñi'ya laca ñati' nu ndya' lo'o yuu ti bi', jua'ā laca lcaa na cha' laca na ñati' chalyuu; ñi'ya laca Cristo nu ngutu'u yaā nde cua, jua'ā taca caca na si xñi na cha' ji'i yu.

⁴⁹ Lo'o ndi'i na chalyuu, xti ti tyempo talo tyucui ña'ā na; pana lo'o tsaa na tyi'i na slo ycuí' Ni, li' xa' ña'ā caca na. Ñi'ya nu laca ycuí' Cristo, jua'ā caca na li'.

⁵⁰ Cu'mā tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo, ntsu'u sca cha' nu nti' na' chcui' na' lo'o mā: Ñi'ya nu ña'ā ti cuaña' na juani, ná caca tyu'u cha' ji'na lo'o ycuí'

Ndyosi lo'o culo Ni cña lo'o cua ndye chalyuu; ná caca tsaa na ñi'ya nu quicha ti ti' na ca chalyuu cucui nu caca nde loo la, su ná ntsu'u quicha tsiya' ti.

⁵¹ Nti' na' cha' caca cuayá' ti' ma sca cha' nu bilya cuna ñati: Ná lcaa na cajaa na; ntsu'u na nu ña'a lu'ú ti na caca na lo'o qui'ya Ni ji'na, nu lo'o cua tye ti chalyuu. Pana lcaa na tsi tsiya' ca cha'a tyucui ña'a na

⁵² laja lo'o nchquiña ti quiji cloo na. Li' cañi cula'a cui'chcuá ji'i ycui' Ndyosi. Lo'o cañi cui'chcuá bi', li' tyu'ú lcaa jyo'o nu ngusñi cha' ji'i ycui' Ndyosi lo'o yaa ngu' chalyuu; tyu'ú ngu' chaca quiya' cha' nga'aa ntsu'u cha' cajaa ngu' bi' tsiya' ti. Li' xcutsa'a Ni ji'i tyucui ña'a tsaca na.

⁵³ Nde chu' la lo'o tya ndi'i na chalyuu, ná tso'o ycui' na tsiya' ti, cha' xcui' na quiñu'u ti na; pana nde loo la, tso'o tsa caca tyucui ña'a na, nga'aa ntsu'u cha' quiñu'u na, nga'aa ntsu'u cha' tye na tsiya' ti.

⁵⁴ Lo'o cua ngua nguxcutsa'a Ni ji'i tyucui ña'a na cha' nga'aa quiñu'u na tsiya' ti li', nga'aa caca na ñi'ya nu ngua na tyempo nu nteje tacui; xcutsa'a Ni lcaa cha' ji'na. Li' tyu'u scua sca cha' nu nscua lo quityi cusu' nu nchcui' ndi'ya: "Cua ngua'ni tye Ni cha' ndyijii ñati chalyuu, cua ntijiloo ycui' Ndyosi ji'i lcaa tya'a ngusu Ni;

⁵⁵ nga'aa caca cua'ni nu xña'a ngana ji'na cha' cajaa na, nga'aa caca cua'ni lya' ti' cha' ti' bi' ji'na juani", nacuj quityi bi'.

⁵⁶ Ti' tsa cha' nchca ji'na lo'o ndyijii na xqui'ya cha' ntsu'u tsa qui'ya ji'na. Jlo ti' na cha' ntsu'u qui'ya ji'na, xqui'ya cha' ná ndaquiya' na cña nu ngulo ycui' Ndyosi ji'na tya clyo cha' cua'ni na.

⁵⁷ Pana cua xa' ña'a laca juani, cua nda Ni chacuayá' cha' tyijiloo na ji'i nu xña'a xqui'ya cña nu ngua'ni Jesús nu lo'o ndyu'ú yu chaca quiya', bi' cha' quiña'a tsa xlya'be ta na ji'i ycui' Ndyosi lacua.

⁵⁸ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, ntsu'u tsa tyiquee na' ña'aa ji'i cu'ma. Ndi'ya ñacuj na' ji'i ma, cha' ña'a ti xñi tso'o ma cha' ji'i ycui' Ndyosi, lcaa tsa jlya ti' ma ji'i Ni; xcui' lye tsa cua'ni ma cña ji'i ycui' nu Xu'na na, ná ca taja ti' ma lo'o cua'ni ma cña bi'. Cua jlo ti' ma cha' ná culiji jua'a ti sca cña nu ndyu'ni ma cuentya ji'i ycui' Ndyosi.

16

Msta cha' xtyucua ji'i tya'a ti'i ti ngu' ca Jerusalén

¹ Cua nda na' cha' nu ndyaa slo ca ta'a ngu' nu ndyu'u ti'i cha' cua'ni tlyu ngu' ji'i ycui' Ndyosi ca lcaa quichí ca loyuu su cuentya Galacia; cua nchcui' na' ñi'ya cua'ni ngu' lo'o xti'i ngu' msta. La cui' jua'a cua'ni cu'ma nu lo'o xti'i ma msta bi', cha' xtyucua ma ji'i ngu' ti'i tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús nu ndi'i ca loyuu su cuentya Judea.

² Tsa clyo nu nxana sca semana, li' tso'o si lcaa ma xñi ma xi xcaya' ma, caya' nu cua ngujui ji'i ma semana nu ndye. Tyuco'o bi' li', lo'o li' ná ntsu'u cha' xti'i ma msta bi' yala ntchaa ti nu lo'o tyalaa na'.

³ Lo'o cua ngulaa na, li' ta na xi ñati nu tsaa ca quichí Jerusalén, cua ña'a ca ngu' nu cuane ma ji'i cha' tsaa ngu', ñati nu cua ndyuloo tso'o ma ji'i. Ta na xi quityi cui'ya ngu' fsaa ngu', quityi bi' cacha' ñi'ya laca cña nu ndya'a ngu'. Li' tsaa lo'o ngu' bi' ji'i msta nu ta ma ji'i ngu' ti'i tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús ca Jerusalén bi'.

⁴ Ca li' ñacuj na' si tsa'a, si ná tsa'a lo'o ngu' bi'. Ná jlo ti' na' ñi'ya caca cña re 'na, si ta chacuayá' tsa'a.

Tyucui su tsa Pablo

⁵ Ntsu'u cña tsa'a tyuu quichĩ ca loyuu su cuentya Macedonia; lo'o tye cña bi', li' tyalaa na' ca quichĩ tyi ma ca ndacua,

⁶ tyanu na' xi lo'o ma li'. Ná tyiquee' tyanu na' lo'o ma tyucui tyempo tlya'. Laja lo'o tyi'i na' lo'o cu'ma, li' taca xtyucua ma xi 'na cha' quiñi la tyucuii 'na cha' tsa'a tyijyu' la, macala su ntsu'u cha' tsa'a.

⁷ Ná nti' na' cha' tyeje tacui na' jua'a ti slo ma; na cua nti' na' tyanu na' xi tyempo lo'o ma, chacuayá' jii' ycu' nu Xu'na na.

⁸ Juani ti tyanu na' ca quichĩ Efeso re ña'a cuayá' tyalaa tsá ta'a Pentecostés.

⁹ Tso'o tsa ndyaca 'na su ndi'i na' quichĩ re, cha' ntsu'u tsa ngu' quichĩ nu tso'o tsa ndaca'a jyaca lo'o nchcui' na' lo'o ngu', masi ña'a ti ntsu'u tsa ñati nu nxuu tya'a lo'o na'.

¹⁰ Si tyalaa Timoteo cajua, chcui' tso'o ma lo'o yu, cha' ná ca xñi'i ti' yu laja lo'o tyi'i yu lo'o ma. Cuentya jii' ycu' nu Xu'na na ndya'a yu, la cui' tya'a cña nu ndya'a na'.

¹¹ Ni tsaca ma, ná cña'a ti' ma jii' yu; tso'o la si xtyucua ma jii' yu cha' quiñi tyucuii jii' yu cha' tyalaa yu ca slo na'. Ntajatya tsa ya jii' yu, na' lo'o lcaa tya'a ngusñi na cha' jii' Cristo ca nde.

¹² Cua nchcui' tsa na' lo'o Apolos tya'a tso'o ma, cha' caa na'a yu xi jii' ma; caa yu lo'o xa' la ngu' tya'a na re. Pana ná ntaja'a yu caa yu yala ti; ca lo'o laja jii' yu, ca li' caa yu su ndi'i ma.

Cha' nu nguscua Pablo su cua tye quityi

¹³ Tii ti ti' ma tyi'i ma chalyuu. Xñi tso'o ma cha' jii' Jesús. Cua'ni tlyu tyiquee ma, ná cutsii ma.

¹⁴ Xcui' tso'o ti tyu'u tyiquee ma ña'a ma jii' ñati lcu'a ti se'i su ndyu'ni ma cña.

¹⁵ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' jii' Jesús, cua jlo ti' ma cha' lcaa ngu' tya'a Estéfanos ngusñi ngu' cha' jii' Jesús clyo; clyo ca ngua ngu' bi' jii' lcaa cu'ma ngu' quichĩ nu ndi'i cacua ti nde Acaya. Lcaa tsá ntaja'a ngu' bi' xtyucua ngu' jii' ñati tya'a ngusñi na cha' jii' ycu' Ndyosi.

¹⁶ Nti' na' cha' taquiya' ma jii' ngu' bi'; la cui' jua'a taquiya' ma jii' lcaa ngu' nu cua'ni cña stu'ba ti lo'o ngu' bi', lo'o jua'a jii' lcaa ñati nu tso'o tsa cua'ni cña ñi'ya nu ndyu'ni ngu' bi'.

¹⁷ Tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' cha' cua ndyalaa Estéfanos lo'o Fortunato lo'o Acaico slo na' ca nde. Ná ndu'ni cha' masi ná ndi'i ma lo'o na' juani, cha' nu ngu' bi' ni, nxyucua tsa ngu' na;

¹⁸ cua ngua'ni ngu' bi' cha' nguula la ti tyiquee na', la cui' ñi'ya nu ngua'ni ngu' bi' lo'o cu'ma. Nga'a cha' taquiya' ma jii' lcaa ñati nu ndyu'ni cña jua'a.

¹⁹ Lcaa quichĩ ca loyuu su cuentya Asia su ntsu'u ñati nu ndyu'u ti'i cuentya jii' Jesús, nda ngu' xlyo ni'i jii' ma. Lo'o jua'a Aquila lo'o Priscila, cuati jua'a lcaa ñati nu ndyu'u ti'i to' tyi ngu' bi', nda ngu' xlyo ni'i jii' ma cuentya jii' ycu' nu Xu'na na.

²⁰ Lcaa ngu' tya'a ngusñi na cha' jii' Jesús, cua nti' ngu' chcuicha' ngu' jii' ma; tyucui tyiquee ma quityi ma jii' tya'a ma chacuayá' jii' Cristo.

²¹ Lo'o ycu' na' nda na' xlyo ni'i jii' ma, nu nscua na' xtañi na' lo quityi re, Pablo.

²² Chaca tya cha' chcu' na' lo'o ma juani: Si ntsu'u ngu' tya'a ndyu'u ti'i ma nu ná liñi cha' tso'o ntsu'u tyiquee ngu' ña'a ngu' jii' ycu' nu Xu'na na, xtyanu ti'i ma jii' ngu' li', cha' xcube' ycu' Ndyosi jii'. ¡Tyaá nu'u, Xu'na, ca su ndi' ya!

²³ Xtyucua Jesucristo nu Xu'na na jii' ma.

²⁴ Tyi'u ti' mā 'na, cha' ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' ji'i mā xqui'ya Jesucristo. Jua'a caca cha' lacua.

Quityi nchca tyucuaa nu nguscua San Pablo ndyaa ca slo ñati j'i Jesucristo nde quichi Corinto

¹ Pablo laca na'. Se'j ti ndi'i na' ca nde lo'o Timoteo tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo. Nscua ya quityi re cha' caa slo lcaa cu'ma ca quichi Corinto nu tsa tlyu ti ndyu'ni tlyu ma j'i' ycu'i Ndyosi, lo'o jua'a tyaa quityi re slo lcaa ñati nu ntsu'u cha' j'i' lo'o ycu'i Ndyosi tyucui ña'a loyuu su cuentya Acaya. Cua nda ycu'i Ndyosi cña 'na cha' tsa'a na' chcu'i na' lo'o ngu' xa' quichi ca tyijyu' la, lcaa cha' nu j'i' Jesucristo.

² Cua nti' tsa ya cha' ña'a ti cua'ni ycu'i Ndyosi Sti na cha' tso'o lo'o ma, cha' cua'ni Ni cha' ti' ti tyi' tyiquee ma xqui'ya Jesucristo nu Xu'na na.

Nxyucua tsa ycu'i Ndyosi ji'na lo'o quiña'a tsa cha' ti' ndyacia ji'na

³ Cua'ni tlyu na j'i' ycu'i Ndyosi nu laca Sti Jesucristo nu Xu'na na, xqui'ya cha' tya'na ti' Ni ña'a Ni ji'na, lo'o jua'a nxyucua tsa Ni ji'na lo'o ndyacia cua ña'a ca cha' ti' ji'na.

⁴ Nu nxyucua Ni ji'na ni, jua'a ndu'ni Ni cha' tiya' la taca xtyucua na j'i' xa' ñati, nu lo'o tyacua cua ña'a ca cha' ti' j'i' ngu'; ñi'ya lo'o ngxtyucua ycu'i Ndyosi ji'na, la cui' jua'a taca xtyucua na j'i' xa' ñati li'.

⁵ Ñi'ya lo'o ngua'ni lya' ti' ñati j'i' Cristo tya sa'ni la, jua'a nda ngu' quiña'a tsa cha' ti' ji'na juani, nu lo'o nchcu'i na cha' j'i' Cristo; pana ña'a ti nxyucua tsa Cristo ji'na, la cui' hora lo'o nchcub'e' na.

⁶ Masi tyacua cha' ti' j'i' ya, masi lya' ti' ngu' j'i' ya, xqui'ya cu'ma laca cha' ti' bi', cha' taca tyucua la ycu'i Ndyosi j'i' ma cha' caja ñi'ya clyaá ma j'i' nu cuxi li'. Nu lo'o xtyucua Ni j'i' ya ni, xqui'ya cu'ma ndu'ni Ni jua'a li', cha' caja ñi'ya xtyucua ya j'i' ma; jua'a ta Ni juersa j'i' ma cha' lo'o cu'ma talo ma j'i' cha' ti' i, la cui' ña'a cha' ti' i nu ndyaca j'i' ya.

⁷ Ndyu' tsa ti' ya j'i' cu'ma. Jlo ti' ya cha' ñi'ya ndyu'ni lya' ti' ngu' j'i' ya, jua'a cua'ni lya' ti' ngu' j'i' ma; pana ñi'ya nxyucua Ni j'i' ya, jua'a xtyucua Ni j'i' cu'ma.

⁸ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' j'i' Cristo, cua nti' ya cha' caca cuayá' ti' ma ñi'ya ngua lo'o ngujui cha' ti' j'i' ya ca quichi su ndyaa ya ca loyuu su cuentya Asia, cha' tlyu tsa cha' cuxi nu ndyacia j'i' ya nu ngua li'. Ná jlo ti' ya tsiya' ti' ñi'ya caca cha' tyijiloo ya j'i' cha' cuxi bi' nquicha'; ngua ti' ya cha' nga'aa tyu'u ya,

⁹ cha' cua ndyalaa tyempo nu cua cajaa ti ya. Pana jua'a ngua cha' tso'o la jlyu ti' ya j'i' sca ti ycu'i Ndyosi, cha' nchca j'i' Ni cua'ni Ni cha' tyu'u ñati chaca quiya' masi cua ngujui ngu'; bi' cha' nchca j'i' Ni cua'ni lyaá Ni ji'na, si'i na culacua ti' na cha' ycu'i ca ti na ntsu'u cha' cua'ni na cha' clyaá na laja cha' cuxi bi'.

¹⁰ Cua ngua'ni lyaá ycu'i Ndyosi j'i' ya tyempo bi', cha' ná ngujui ya, masi cuxi tsa ngua cha' ca bi'; lo'o jua'a tya cua'ni lyaá la Ni j'i' ya ca nde loo la. Cua ngusñi ya cha' j'i' ycu'i Ndyosi, bi' cha' jlyu ti' ya j'i' ycu'i Ni, cha' ña'a ti tya cua'ni lyaá Ni j'i' ya.

¹¹ Lo'o jua'a taca xtyucua ma j'i' ya nu lo'o chcu'i ma lo'o ycu'i Ndyosi cuentya j'i' cuare. Tucú Ni cha' nu chcu'i ma lo'o Ni, cha' tyuu tya'a ma; li' cua'ni Ni cha' caca tso'o j'i' ya. Lo'o li' tyuu tya'a ma taca tya ma xlya'be j'i' ycu'i Ndyosi cuentya j'i' ya, nu lo'o cua ngulaá ya j'i' nu cuxi.

Ná ngua ji'i Pablo tsaá nde Corinto

12 Tso'o tsa nti' ya cha' xcuí' ngua'ni tyucui tyiquee ya lo'o ma, xcuí' nda ya cha' liñi lo'o ma, ñi'ya nu ngua'ni ya lo'o xa' ñati; jua'a nti' ya. Ngua ji'i ya cua'ni ya jua'a lo'o ma xqui'ya cha' lye tsa ngua'ni tya'na ti' ycuí' Ndyosi ji'na laja ti; si'i cha' nda'ya cha' hiqúe ti ya, bi' cha' ndu'ni ya jua'a.

13-14 Tsa lo cua ti cha' nguscua ya lo quityi nu caa slo ma, sca cha' nu taca chcuí' cu'ma, sca cha' nu taca ca cuayá' ti' ma. Masi juani cua ngua cuayá' ti' ma xi, pana cua nti' ya cha' tya caca cuayá' tso'lo la ti' ma cha' bi'. Lo'o tyalaa tsá bi', nu lo'o caa Jesús nu Xu'na na chaca quiya', li' caca tso'lo tyiquee ma ña'a ma ji'i ya; jua'a cuare tso'lo ca ti' ya ña'a ya ji'i ma ca li'.

15 Jua'a ngua ti' na', bi' cha' ngulacua ti' na' tsa'a na' slo cu'ma tya clyo. Ná tyiquee' tsaá na'a na' ji'i cu'ma tucua quiya' ngua ti' na' nquicha', cha' ca tso'lo cresiya ji'i ma.

16 Clyo ngua ti' na' tyeje tacui na' nde su ndi'i ma tyucuij lo'o ndya'a na' ca Macedonia. Nu lo'o nguxtyuu na' ndya'a na' ca Macedonia bi', tyaa na' ca su ndi'i ma chaca quiya', cha' caca xtyucua cu'ma jna' tsa'a na' nde tyucuij Judea, ngua ti' na'.

17 Pana lo'o ná yaa na' slo cu'ma ni, li' ngua ti' ma cha' ná ngulacua tso'lo ti' na'. Ná tso'o cha' chcuí' ma cha' laca na' sca ñati nu nchcuí' tucua ti cha'; nu lo'o ngúñi tyucuij 'na tya clyo, ná ññilo'o na' ji'i ni sca ñati.

18 Cua jlo ti' ycuí' Ndyosi cha' ná nchcuí' ya tucua cha' lo'lo cu'ma, ñi'ya si nacuj ya cha' jua'a laca, lo'o li' nacuj ya cha' si'i jua'a. Ná ndu'ni ya jua'a,

19 cha' nu Jesucristo bi', nu sca ti Sñi' ycuí' Ndyosi ni, si'i tucua cha' ntsu'u tyiquee Ni. Cua nchcuí' ya cha' ji'i Ni su ndi'i cu'ma, lo'o na', lo'o Silvano, lo'o Timoteo, nchcuí' cua cha' ji'i Ni. Ná chcuí' Ni cha' si'i jua'a laca sca cha' si cua nchcuí' Ni tsaca quiya' cha' jua'a laca cha' bi'. Sca ti Cristo laca nu chañi cha' nchcuí' Ni cha' liñi,

20 sca ti nu Cristo bi' nu ndu'ni cha' chañi cha' tyu'u tucua laca cha' nu nda ycuí' Ndyosi lo'o na; bi' cha' xqui'ya Jesucristo taca chcuí' na: "Amén, jua'a caca cha' laca". Jua'a ñacu'i na laja lo'o ndu'ni tlyu na ji'i ycuí' Ndyosi.

21 Ycuí' Ndyosi laca nu ngua'ni lo'o ya cha' ngusñi tso'o ya cha' ji'i Cristo, lo'o jua'a ngua'ni Ni lo'o cu'ma; na cua ngua'ni ycuí' Ndyosi cha' laca na ñati ji'i Ni.

22 Ndi'ya laca ñi'ya si ngusta ycuí' Ni sca cuayá' nu ji'i Ni hichu' na, nu lo'o nda Ni Xtyi'i ycuí' Ni nu ndyanu ne' cresiya ji'na. Xtyi'i ycuí' Ndyosi laca nu nda ycuí' Ndyosi ji'na yala la, cha' caca cuayá' ti' na cha' chañi cha' cua'ni Ni lo'o na laca ña'a cha' nu nacuj Ni cha' cua'ni Ni.

23 Ná nguta'a na' quich'i tyi ma tu'ni, cha' ná nti' na' cha' caca ñasi' na' ji'i cu'ma. Chañi cha' xqui'ya cha' bi' ti, bi' cha' ná ndya'a na' ca slo ma li'. Cua jlo ti' ycuí' Ndyosi cha' bi'. Qui'ya ycuí' Ndyosi cresiya 'na si ná chañi cha' nu nchcuí' na' re.

24 Pana tso'lo la masi si'i xqui'ya cuare ti taquiya' ma cha' ji'i ycuí' Ndyosi, cha' ne' tyiquee ycuí' ca ma cua ngusñi tso'o ma cha' ji'i Jesús. Na cua nti' ya xtyucua ya ji'i ma cha' ca chaa la ti' ma laja lo'o ndyu'ni tlyu ycuí' ca ma ji'i Jesús.

2

1 Bi' cha' ngulacua ti' na' cha' nga'aa su'ba na' cha' xñi'i ti' tyiquee ma lo'o tsa'a slo ma chaca quiya'.

2 Ndi'ya laca cha': tso'o tsa nti' na' lo'o ña'a na' ñi'ya nu ndyu'ni cu'ma; cua nda na' cha' xñi'i ti' ji'i ma tsaca quiya', bi' cha' ná tso'o si jua'a cua'ni na' chaca quiya',

³ cha' jua'a ngua cha' nu nguscua na' lo quityi bi' tya tsubi' la. Ná nti' na' tsa'a na' slo cu'ma nquicha'; ná tyiquee' cua'ni ma' cha' ca xñi'i' ti' na', ngua ti' na'. Pana tso'o la si tso'o ti caca tyiquee na', cha' jua'a si tso'o ntsu'u tyiquee na', lo'o cu'ma tso'o ti caca tyiquee ma' li', ngua ti' na'.

⁴ Nu lo'o nguscua na' quityi bi', quiña'a tsa ngulacua ti' na' li'; xñi'i' tsa ti' na' ngua li', hasta ndyunaa na' xqui'ya cu'ma. Pana si'i cha' ca xñi'i' ti' cu'ma nguscua na' quityi bi'; ngua ti' na' cha' ca cuayá' ti' cu'ma cha' ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' ji'i' cu'ma, bi' cha' nguscua na' quityi bi'.

Tyu'u cha' clyu ti' ji'i' cu'ma lo'o ngu' cuxi bi'

⁵ Cua ngua xñi'i' ti' ma' xqui'ya cha' cuxi nu ngua'ni nu ñati' bi'. Lo'o ngua'ni yu jua'a ni, si'i sca ti na' ngua xñi'i' ti' na' li'; lo'o lcaa cu'ma ngua xñi'i' xi ti' tyiquee ma' xqui'ya cha' cuxi bi'. Pana juani nga'aa ntsu'u cha' cuxi bi', bi' cha' nga'aa nti' na' cua'ni tyaala na' ji'i' cu'ma.

⁶ Cuayá' tsa cha' nu ngua'ni cu'ma lo'o yu bi', cha' cati' xqui'ya yu bi', nu lo'o ndyu'u ti' ji' ma' tsa tlyu ti nu ngua li'.

⁷ Bi' cha' juani cui'ya cu'ma cha' clyu ti' ji'i' yu bi', xaala' ma' cresiya ji'i' ma' lo'o yu, cha' ná hcuna' chalyuu ji'i' yu bi' xqui'ya cha' xñi'i' tsa ti' yu.

⁸ Ndijña ya cha' clyu ti' ji'i' ma' juani cha' xtyucua ma' xi ji'i' yu bi', cha' ca cuayá' ti' yu cha' ña'a ti tya ntsu'u tyiquee ma' ña'a ma' ji'i' yu.

⁹ Cua laca nguscua na' quityi bi', cha' lijya slo cu'ma, cha' ngua ti' na' quijeloo cha' 'na si chañi cha' ji'i' ma' cha' cua'ni cu'ma ñi'ya nu ni na' ji'i' ma' li'; ná jlo ti' na' nquicha', si tyaja'a cu'ma cua'ni ma' jua'a.

¹⁰ Lo'o na', cui'ya na' cha' clyu ti' ji'i' yu bi', si cua ngua'ni clyu ti' cu'ma ji'i' yu. Lo'o cu'ma cua ngua'ni yu cha' cuxi bi', pana na' ngüi'ya cha' clyu ti' ji'i' yu bi' cuentya ji'i' ma, masi tyijyu' ndi'i' na', masi sca ti Cristo ndü lo'o na'. Bi' cha' jua'a culacua tso'o ti' ma' lacua,

¹¹ cha' ná caca tyijiloo nu xña'a nu naa Satanás ji'na; cua jlo tsa ti' na cha' tajua' tsa nu xña'a bi'.

Ngulacua tsa ti' Pablo nga'a yu ca quichi Troas

¹² Ndyaa na' ca quichi Troas tya tsubi' la, ndyaa cacha' na' cha' ji'i' Jesús ji'i' ngu' quichi bi'. Lo'o jua'a ngua li', cha' tso'o tsa ndyuna ngu' quichi bi' cha' ji'i' ycai' Ndyosi, xqui'ya cha' cua nda ycai' nu Xu'na na chacuayá' 'na cha' cua'ni na' cña ji'i' Ni ca ndacua.

¹³ Pana ná ndalo na' ca bi', cha' ngulacua tsa ti' na' ni cha' laca bilya tyalaa Tito tya'a ndya'a ya cña slo na'; bi' cha' yala ti ngusalya' na' lo'o ngu' quichi bi'. Li' tya ndyaa la na' nde loyuu su cuentya Macedonia.

Ntijiloo na' ji'i' nu cuxi xqui'ya Cristo

¹⁴⁻¹⁵ Ndyaa tsa na' xlya'be ji'i' ycai' Ndyosi cha' stu'ba cha' ji'na lo'o Cristo. Laca cha' ñi'ya si ndya'a lo'o ycai' Ndyosi ji'na ndya'a qui'i' ti na calle, cha' ndyu'ni chi' Ni loo Jesucristo cha' cua ntijiloo yu ji'i' nu cuxi. Jua'a ji'na ta Ni su tya'a na laja ñati' bi', cha' lo'o na nsañi na cha' ji'i' ycai' Cristo ca slo lcaa ñati'; ndacha' na cha' ji'i' ycai' Ndyosi ca slo ñati', masi nchcui' na lo'o ñati' nu nti' clyaá ji'i' nu cuxi, masi nchcui' na lo'o xa' ñati' nu ná nti' cuna cha' tso'o bi'. Pana ñi'ya laca sca na tyixi xtyi'i' nu nda xtyi'i' ntyucua lcaa se'i, jua'a laca cña nu ndu'ni na cuentya ji'i' ycai' Ndyosi. Ndiya tsa ti' ycai' Ndyosi ji'i', la cui' jua'a ndiya ti' Ni cña nu ndyu'ni Cristo nde chalyuu xqui'ya na.

¹⁶ Ñati' nu chiya'a tsa ndu'ni ni, ná ndiya' ti' ngu' cha' nu nchcui' na tsiya' ti; na ndacane la cha' bi' ji'i' ngu' cha' cua hcuna' ti chalyuu ji'i' ngu' xqui'ya cha' cuxi nu ndyu'ni ngu'. Pana ñati' nu nti' clyaá ji'i' nu cuxi ni, xa' ña'a ndu'ni ngu' bi'; cua jlo ti' ngu' cha' ntsu'u chaca chalyuu tso'o la nu caja ji'i' ngu'. Ntsu'u

tsa ñati nu ná caca cua'ni cña bi'; pana cuare ni, taca cua'ni ya ji'i chacuayá' ji'i ycu'i Ndyosi.

¹⁷ Si'ngana ndyu'ni ya lo'o cha' ji'i ycu'i Ndyosi bi', si'na nchcutsa'a ya ji'i lo'o xa' la cha'; tyucui ti' tyiquee ya nhcui' ya lo'o ñati ñi'ya laca si na ndi' ycu'i Ndyosi slo ya, xqui'ya cha' ycu'i Ndyosi laca nu ngua'a loo ji'i ya cha' cua'ni ya cña bi' cuentya ji'i Cristo.

3

Nde laca sca cha' nu cua nguxana ca ti

¹ Ná nhcui' tyucuaa ti' ya lo'o cu'ma. Ná nti' ya cha' hcui' ma cha' tlyu tsa ñati laca ya. Lo'o ndya'a ya slo ma, ná ntsu'u cha' qui'ya ya sca quityi nu ñacu' cha' tso'o ti ndyu'ni ya cña; jua'a lo'o ndyaa ya chaca se'i, ná ntsu'u cha' ñña ya sca quityi jua'a ji'i ma.

² Ná ntsu'u cha' tyu'ú quityi ji'i ya jua'a, cha' taca ña'a ngu' ji'i cu'ma. Cua jlo ti' ngu' cha' xqui'ya cuare tso'o tsa ndyuna ma cha' ji'i Jesús, jlo ti' ngu' cha' ntsu'u tsa tyiquee ya ña'a ya ji'i cu'ma.

³ Cristo ngua'ni cña bi' ne' cresiya ji'i cu'ma, nu lo'o nda Ni ji'i cua cha' ndyaa ya ca su ndi'i ma; bi' laca sca cña ji'i Xtyi'i ycu'i Ndyosi nu lu'ú ca, nu ngua'ni Ni ne' cresiya ji'i cu'ma ñati chalyuu, ni si' cha' nscua sca cha' chu' quee cuaja' ti.

⁴ Taca hcui' na jua'a, cha' tlyu tsa ndyaca tyiquee na xqui'ya cha' jlya ti na ji'i ycu'i Ndyosi, cha' cua ngusñi na cha' ji'i Jesús.

⁵ Cuentya ji'na, ná nchca ji'na cua'ni na cña ji'i ycu'i Ndyosi tsiya' ti; pana ycu'i Ni ndu'ni Ni lo'o na cha' taca ji'na cua'ni na lcaa lo cña ji'i Ni nu ndyu'ni na.

⁶ Laca bi' sca cha' nu cua nguxana ca ti, sca cña nu ndyu'ni Xtyi'i ycu'i Ndyosi laca. Ná laca bi' ñi'ya laca sca cña nu ndacane ti quityi cusu' ji'na cha' cua'ni na. Ndyijii na xqui'ya yabe' nu ntsu'u ji'na xqui'ya cña nu nclyo quityi cusu' bi' ji'na, pana juani ndyiji chalyuu cucu' ji'na xqui'ya Xtyi'i ycu'i Ndyosi.

⁷ Cña nu ngulo Moisés ji'i ngu' bi' cuentya ji'i ycu'i Ndyosi ni, chu' quee cuaja' nscua cha' bi'; nguscua Ni letra hichu' quee cuaja' bi', cha' hcui' ngu' lo. Ndubi tsa ña'a xee ji'i ycu'i Ndyosi ngua, nu lo'o nda ca ti Ni cha' cusu' bi'; hasta tyucui ña'a loo nu cusu' Moisés ndubi tsa ña'a ngua, ni nga'aa ngua ña'a tya'a ngu' Israel ji'i loo nu cusu' bi'. Pana yala ti nteje tacui cha' bi', xtyi'i ti nguliji xee bi' loo yu li'. Lo'o xee ndubi ndyalaa cha' cusu' bi' lacua, masi xcu' jua'a ndyijii ñati lo'o yabe' nu ntsu'u ji'i ngu' xqui'ya cña nu nclyo cha' cusu' bi';

⁸ pana juani tlyu la cha' ndyaca nu lo'o nda na cha' ji'i Jesús lo'o ñati, lo'o li' ndu'ni Xtyi'i ycu'i Ni cña ne' cresiya ji'i ngu' bi'.

⁹ Cña nu nclyo cha' cusu' ni, bi' ndu'ni cha' quijeloo qui'ya nu ntsu'u ji'i ñati; ntsu'u cha' hcube' ngu' li', masi ndubi tsa ña'a xee nu ngua ca su ntucua quiya' cha' cusu' bi'. Bi' cha' juani tlyu la cha' laca cha' ji'i ycu'i Jesús bi', cha' jua'a ndyaca lubii cresiya ji'na cuentya ji'i ycu'i Ndyosi xqui'ya Jesús bi'.

¹⁰ Juani tlyu la cha' tso'o ndyaca ca su ndi'i na, bi' cha' nga'aa ña'a na ji'i cha' tso'o nu ngua ji'i cha' cusu' bi', masi tso'o tsa ña'a ngua cha' bi' tya clyo la.

¹¹ Xti ti tyempo ndalo nu cha' cusu' bi', masi tlyu xi xee ngua lo'o tya lyiji calo cha' bi'. Pana tyucui tyempo nu lijya nde loo la, ná nga'a cha' tye cha' nu nguxana ca ti bi' juani; tlyu la cha' laca bi' tsiya' ti.

¹² Lo'o juani nga'aa ntsii na chcuí' na lo'o ñati, cha' jlo ti' na cha' tso'o tsa laca cha' jil' Jesús nu nchcuí' na re.

¹³ Nga'aa nti' cha' tyacu' sca late' loo na ñi'ya nu ngua'ni jyo'o Moisés nu ngua sa'ni bi', cha' ná ña'a ngu' Israel loo yu lo'o nguliji xee bi' jua'a ti.

¹⁴⁻¹⁵ Ndyacu' tsa cha' hique ngu' Israel nu ngua li', cha' ná ngua cuayá' ti' ngu' cha' jil' ycuí' Ndyosi tsiya' ti. Masi chalyuu juani, jua'a laca lo'o quityi cha' jo'ó nu nguscua jyo'o Moisés, la cui' cña nu ngulo ycuí' Ndyosi jil' ñati nu ngua sa'ni bi'; nu lo'o chcuí' ti ngu' judío lo quityi cha' jo'ó bi', ña'a ti ná nchca ca'ya cha' bi' hique ngu' bi'. Tsiya' ti taca ca'ya cha' bi' hique ngu' lo'o xñi ngu' bi' cha' jil' Jesús; li' saala Ni hique ngu' cha' cuna tso'o ngu' cha' jil' Ni.

¹⁶ Pana lo'o xñi na cha' jil' ycuí' nu Xu'na na, li' tye cha' nu ndyacu' hique na.

¹⁷ Lo'o nchcuí' ca ti quityi re cha' jil' nu "Xu'na na", bi' nti' ñacuí' cha' Xtyi'i ycuí' Ndyosi laca nu bi'. Lo'o jua'a nu lo'o laca Xtyi'i ycuí' Ndyosi nu Xu'na na loo ji'na, nga'aa tucui caca jil' tatsaa ji'na cha' cua'ni na cua ña'a ca cña cuxi li'.

¹⁸ Jua'a laca cha' ji'na, lcaa na lo'o tya'a na nu ntsu'u cha' ji'na lo'o Jesús, tyaca' tyijyu' cha' cua nda nu Xu'na na xee nu tyu'u loo na. Pana ná nga'a cha' tyacu' sca late' loo na, cha' la cui' cha' tlyu bi' laca nu ña'a ti ti tya lye la ndyu'ni cña lo'o na cha' cha'a tyucui ña'a na, cha' caca na ñi'ya laca ycuí' Ndyosi nu Xu'na na tsiya' ti. Ca slo ycuí' nu Xu'na na nu laca Xtyi'i bi', ca bi' ndyu'u nu cha' tlyu bi'.

4

¹ Bi' cha' ná nchca taja ti' ya jil' cña nu ndyu'ni ya. La cui' ycuí' Ndyosi laca nu cua nda cña bi' jil' ya, xqui'ya cha' tya'na ti' Ni ña'a Ni jil' ya.

² Cua ngxu'tyanu ya jil' lcaa cha' cuxi nu ndyu'ni ngu' cuaana ti, lcaa cha' nu ntyuju'u tsa ti' ngu' cua'ni ngu' jil'. Si'i na ñilo'o ya jil' ngu', la cui' jua'a ná nchcutsa'a ya cha' jil' ycuí' Ndyosi lo'o xi xa' la cha', nu lo'o nchcuí' ya cha' bi' lo'o ngu'; tso'o ti nclyu'u ya tyucui cha' jil' Jesús jil' ngu'. Lo'o jua'a chañi tsa laca cha' bi', cha' jua'a caca cuayá' ti' lcaa ñati cha' tyucui tyiquee ya ndu'ni ya cña jil' ycuí' Ndyosi; jua'a nti' ycuí' Ni ña'a Ni jil' ya.

³ Lo'o li' si ntsu'u ñati nu ñacuí' cha' tucui tsa ndyu'u cha' tso'o jil' Jesús nu nchcuí' ya lo'o ngu', liñi la ñacuí' na li' cha' ñati bi' laca nu nguna' ndu'ni, bi' cha' ná nchca cua'a jyaca ñati bi' jil' cha' bi'.

⁴ Ná ntaja'a ngu' bi' xñi ngu' cha' bi' xqui'ya nu xña'a nu ñilo'o jil' ñati chalyuu. Ndacu' nu cuxi bi' cha' jil' ngu' cha' ná cuna ngu' cha' tso'o nu cuentya jil' Cristo, bi' cha' ná nchca tyanu xee lubii jil' Cristo ne' cresiya jil' ngu' bi'. Tlyu tsa cha' laca jil' Cristo; lcaa cha' nu ntsu'u jil' Ni, stu'ba ntsu'u cha' jil' Ni lo'o ycuí' Ndyosi Ti Ni ca su ntucua Ni juani.

⁵ Nu cha' nu nda ya lo'o ngu' ni, si'i cha' jil' ycuí' ca ya nchcuí' ya. Ndi'ya laca cha' nu nchcuí' ya lo'o ngu': Jesucristo laca Xu'na tyucui ña'a nde cua, lo'o la cui' Ni laca Ni loo jil' tyucui ña'a nde chalyuu. Bi' cha' ñacuí' ya cha' xqui'ya Jesús nu Xu'na na ndyu'ni ya cña cuentya jil' ma.

⁶ La cui' ycuí' Ndyosi laca nu nda xee lubii jil' Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'na; bi' cha' caca cuayá' ti' na lcaa cha' tlyu nu tso'o tsa nu ntsu'u jil' ycuí' Ndyosi, la cui' ti cha' nu nchca tii na cha' ndyu'ni Ni cña ne' cresiya ji'na nu lo'o xñi na cha' jil' Cristo. Ycuí' Ni ngulo Ni cña cha' tyucua xee ca su ngua chalyuu talya nu ngua tya sa'ni la.

Ndi'ya tyi'i na nde chalyuu lo'o ngusñi na cha' jil' ycuí' Ndyosi

⁷ Masi tlyu tsa cha' tso'o nu ntsu'u ne' cresiya ji'na xqui'ya Cristo, pana ñati chalyuu ti laca na, si'i na nguula tsa ti' na ycuu' ca na. Ñi'ya laca sca quityu' nu ndya' lo'o yuu ti nu xtyi'i ti ncl'a'a, jua'a ti laca na. Tso'o la jua'a, cha' li' taca ca cuayá' ti' na cha' sca ti ycuu' Ndyosi laca nu lcaa cña nchca ji'i Ni; nga'aa si'i ycuu' ca na nu nchca ji'na.

⁸ Lcua ti se'i su ndya'a ya, tlyu tsa cña ndyacua ji'i ya, pana ná nchca tyijiloo nu cuxi ji'i ya. Lu'ba ti ncl'yacua tsa ti' ya, pana ná nchca taja ti' ya lo'o xñi'i ti' ya.

⁹ Ntsu'u tsa tya'a cusu'u ya, pana la cui' ti cha' ná lyiji tya'a tso'o ya. Masi ntsu'u ngu' nu ndyu'ni cha' quicha ya, pana ná nchca cua'ni tye ngu' ji'i ya.

¹⁰ Macala su ndya'a ya nde chalyuu, lu'ba ti nchca quicha ya, ntsu'u tsa cha' ti' nu ndyu'ni ngu' lo'o ya, tsa ña'a nu ngua ji'i Cristo lo'o yaa yu nde chalyuu, nu lo'o ndyujui ngu' ji'i yu. Pana li' ca jlo ti' xa' ñati cha' ña'a ti tya lu'ú ycuu' Cristo, nu lo'o ña'a ngu' bi' cha' ña'a ti tya lu'ú ya.

¹¹ Cua ña'a ca hora lo'o ndi'i ya chalyuu ntsu'u tsa cha' cuxi nu taca cujuu ji'i ya, cha' quiña'a tsa cha' cuxi ndyacua ji'i ya lcaa se'i su ndya'a ya xqui'ya Jesús. Pana jua'a taca ña'a ngu' cha' tya ndi'i Jesús lo'o ya; bi' cha' laca tya ntsu'u chalyuu ji'i ya, masi quicha ti ti' ya ndya'a ya.

¹² Jua'a laca cha' ji'i cuare, na ncliji tyucui ña'a ya xqui'ya cha' ti' nu ndyacua ji'i ya nde chalyuu; pana cu'ma ni, cua ngujui chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i ma xqui'ya cña nu ngua'ni ya.

¹³ Ntsu'u sca cha' nu nscua lo quityi cusu' su nchcui' ngu' ndi'ya: "Jly ti' na' cha' chañi laca cha' bi', bi' cha' nchcui' na' cha' liñi bi' lo'o xa' ñati", nacui' jyo'o cusu' bi'. Lo'o jua'a cuare, nchcui' ya cha' ji'i Jesús cha' cua ndyat'i tyiquee ya ji'i yu, xqui'ya cha' ngusñi ya cha' ji'i yu.

¹⁴ Chañi jly ti' ya cha' ngulo ycuu' Ndyosi ji'i Jesús nu Xu'na na ca su ntsiya yu nguatsi' yu, lo'o la cui' jua'a caqui'ya Ni ji'na, cha' stu'ba ti tyalaa na ca su ntucua ycuu' Ni.

¹⁵ Ndalo ya ji'i lcaa cha' ti' nu ndyacua ji'i ya xqui'ya cu'ma; tiya' la li' tyatu quiña'a la tya'a ñati ma nu taca tya xlya'be ji'i ycuu' Ndyosi cuentya ji'i ya, cha' jua'a quiña'a tsa tya'a ñati ma ntsu'u nu cua ngujui xlya'be nu ta ycuu' Ndyosi ji'i ma. Lo'o li' stu'ba ti taca cua'ni chi' na loo ycuu' Ndyosi.

¹⁶ Bi' cha' ná nchca taja ti' na ji'i cña nu ndyu'ni na cuentya ji'i ycuu' Ndyosi, masi ncliji tyucui ña'a cuaña' na jua'a ti; pana ña'a ti lu'ba ti ndu'ni ycuu' Ndyosi cha' ca tso'o la cresiya ji'na.

¹⁷ Si'i na tlyu tsa cha' ti' nu ndyacua ji'na chalyuu re juani, xti ti tyempo talo cha' ti' bi'; pana tiya' la ni, tlyu tsa cha' tso'o nga'a cha' tyacua ji'na ca slo ycuu' Ndyosi, lo'o ná nga'a cha' tye bi' tsiya' ti. Ná stu'ba cha' ti' re lo'o cha' tso'o nu nga'a cha' tyacua ji'na nde loo la.

¹⁸ Ná ntsu'u tyiquee na ji'i sca na nu tso'o ña'a ti, cha' ná talo lcaa na nu tso'o ña'a bi' tsiya' ti; na ncl'yana na ji'i sca cha' nu ná nchca ña'a na ji'i juani ti, pana nde loo la tyu'u tucua cha' bi', ña'a na ji'i li'. Bi' laca nu ná nga'a cha' tye cha' ji'i.

5

¹ Jlo ti' na cha' ñi'ya nti' sca ni'i canta' ti, jua'a nti' cuaña' na, cha' si cua ngujui na ni, cua ndye cuaña' na nguti. Pana cua ngua'ni cho'o ycuu' Ndyosi chaca ni'i nu tyacua ji'na, chaca cha' laca bi'; ycuu' Ndyosi xcutsa'a tyucui ña'a na, lo'o ná nga'a cha' tye cha' ji'na tsiya' ti li'. Ca su ntucua ycuu' Ndyosi laca cha' bi', si'i ñati nu cuiña' ni'i bi'.

² Ná tso'o nti' na ndi'i na nde chalyuu, cha' xcui' quicha tsa ti' na. Chañi cha' cua nti' na tyu'utsu' na nde chalyuu, tyaa clya na ca slo ycuu' Ndyosi, cha' yala la caja ni'i' cucui bi' ji'na li'.

³ Ni'i' bi' laca nu tacu' lo tyucui ña'a na, cha' caja su tyi'i' cresiya ji'na, cha' ná tyi'i' na jua'a ti.

⁴ Nchca taja ti' na su ndi'i na nde chalyuu, cha' ndyacua tsa cha' ti'i' ji'na. Si'i' na nti' na cha' cajaa na yala ti, pana nti' tsa na cha' caca cucui tyucui ña'a na; bi' laca nu cua'ni ycuu' Ndyosi lo'o tyalaa na ca su ntucua Ni. Lo'o li' tye cha' cuxi ji'na, tye tyucui ña'a cuaña' na nu nscua cha' cajaa, cha' li' taca quije chaca chalyuu nu tso'o la ji'na, nu ná nga'a cha' tye tsiya' ti.

⁵ Na cua ngua'ni cho'o ycuu' Ndyosi cha' jua'a caca ji'na ca li'; cua nda Ni Xtyi'i' ycuu' Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'na juani. Laca bi' sca cha' nu nda Ni ji'na yala ti, cha' tyi'u ti' na lcaa cha' nu cua'ni Ni cuentya ji'na ca nde loo la.

⁶ Bi' cha' nchca tlyu tyiquee na, cha' ndu ti' na cha' jua'a cua'ni ycuu' Ndyosi. Nu lo'o tya lu'ú na chalyuu, jlo ti' na cha' tyijyu' tsa to' tyi na ca slo ycuu' Ndyosi, cha' tya lyiji tyalaa na ca su ntucua ycuu' nu Xu'na na.

⁷ Ndalo na ndi'i na chalyuu xqui'ya cha' jlya ti' na cha' nu nda Ni lo'o na, si'i' na cua na'a na ñi'ya caca cha' nde loo la.

⁸ Cha' nu tlyu nchca tyiquee na, bi' cha' cua nti' tsa na cha' xtyanu na ji'i' chalyuu re su quicha ti ti' na ndi'i na, cha' tsaa na tyi'i' na ca slo ycuu' nu Xu'na na;

⁹ ndyu'ni cña ti' na cha' cua'ni na lcaa ña'a cña nu ndiya' la ti' nu Xu'na na, masi tya lu'ú na, masi cua ngujuii na.

¹⁰ Lcaa na lo'o tya'a na nga'a cha' tyalaa na ca su ntucua ycuu' Cristo cha' cua'ni cuayá' Ni ji'na. Lo'o li' tyacua cha' ji'i' scaa na, ña'a cha' nu nga'a cha' tyacua ji'na xqui'ya cña nu cua ngua'ni scaa na nde chalyuu, si cha' tso'o ngua'ni na, si cha' cuxi ngua'ni na.

Chcui' na sca cha', ñi'ya nu caca cati' qui'ya ji'na lo'o ycuu' Ndyosi

¹¹ Xqui'ya cha' ndube tsa ti' ya cha' ña'a ycuu' Ndyosi ji'i' ya, bi' cha' nchcui' tsa ya cha' ji'i' Jesús lo'o xa' ñati. Tso'o tsa nslo ycuu' Ndyosi ji'i' ya, ñi'ya ndu'ni sa scaa ya. Lo'o jua'a cu'ma, nti' ya cha' liñi tsa ndyuloo ma' ji'i' ya,

¹² si'i' cha' tyixi ti ya nchcui' tso'o ti ya cha' ji'i' ycuu' ca ti ya. Ndi'ya nti' ya: caja ñi'ya xtyacui ma' cha' lo'o ngu' cuentya ji'i' ya, si tso'o ti nti' ma' ña'a ma' ji'i' ya. Ntsu'u ñati ca bi' nu ná ndube ti' ñi'ya ndu'ni ngu' lo'o tya'a ngu', pana ndube la ti' ngu' bi' ñi'ya ndu'ni chi' ngu' loo ycuu' ca ngu'.

¹³ Ná ndu'ni cha' masi ñacui' ngu' bi' cha' tonto tsa ya; jua'a laca ya tu'ni, xqui'ya cha' ndyu'ni ya cña ji'i' ycuu' Ndyosi. Masi jua'a laca ya nti' ngu' bi', pana tyucui tyiquee ya taca xtyucua ya ji'i' cu'ma li'.

¹⁴ Cua jlo ti' na cha' sca ti' ycuu' Cristo ngujuii lo crusi cuentya ji'i' lcaa ñati chalyuu; ñi'ya nti' si cua ngujuii lcaa ñati chalyuu xqui'ya qui'ya nu ntsu'u ji'i' ngu', jua'a laca cha', xqui'ya cha' ngujuii yu lo crusi bi'. Lo'o juani jlo ti' na cha' ntsu'u tsa tyiquee Cristo ña'a Ni ji'i' lcaa ñati chalyuu, bi' cha' nga'a cha' chcui' na cha' ji'i' Jesús lo'o xa' ñati.

¹⁵ Xqui'ya lcaa ñati, bi' cha' ntaja'a Cristo ngujuii yu lo crusi. Cua nti' yu cha' nga'aa tyi'i' ñati chalyuu cha' ji'i' ycuu' ti ngu'; tyi'i' ngu' ni, pana xcui' cuentya ji'i' Cristo, cha' bi' laca nu cua ngujuii cuentya ji'i' ngu', bi' laca nu cua ndyu'ú chaca quiya' cuentya ji'i' ngu'.

¹⁶ Bi' cha' juani nga'aa chcui' tyucuaa ti' na lo'o xa' ñati si ná ndiya ti' na ñi'ya ndu'ni ngu' bi' nde chalyuu. Nu ngua tya sa'ni la, la cui' ti cha' ná ndiya ti' ya cña nu ngua'ni ycuu' Cristo; si'i' ñati nguula, si'i' ñati tlyu laca yu ngua ti' ya tya li'. Pana juani nga'aa si'i' jua'a ncyacua ti' ya ña'a ya ji'i' Cristo.

¹⁷ Lo'o juani nu lo'o cua ngusñi sca ñati cha' jil'i Cristo, li' cua nguxcutsa'a Ni cha' jil'i ñati bi'; cua ndye cha' jil'i yu lo'o cha' cuxi nu ngua'ni yu nu ngua tya tsubi' la. Chaca chalyuu cucui, bi' laca nu cua ngujui jil'i yu juani.

¹⁸ Ycui' Ndyosi laca nu ndu'ni lca cha' bi', cha' cua ndyaca stu'ba cha' ji'na lo'o Ni xqui'ya Cristo. Lo'o juani cua nda Ni cña ji'na cha' chcui' na lo'o ngu' ñi'ya caca stu'ba cha' jil'i ngu' lo'o ycui' Ni.

¹⁹ Xqui'ya Cristo ndu'ni Ni cha' cati qui'ya nu ntsu'u jil'i ñati chalyuu lo'o Ni, nga'aa culotu Ni jil'i cha' cuxi nu cua ngua'ni ñati. Lo'o li' cua ngua'a lo Ni ji'na, cha' cua'ni na cña cuentya jil'i Ni, cha' chcui' na lo'o ñati ñi'ya taca ca stu'ba cha' jil'i ngu' lo'o ycui' Ndyosi;

²⁰ bi' cha' laca ndya'a ya ca slo ma chacuayá' jil'i ycui' Cristo. Ndi'ya laca lo'o nchcui' ya lo'o ma, ñi'ya laca si ycui' Ndyosi nchcuane Ni jil'i ma cha' cua'a jyaca ma jil'i cha' nu nchcui' Cristo. Nchcui' ya lo'o cu'ma chacuayá' jil'i Cristo laca, cha' cua'ni ma cha' caca stu'ba cha' jil'i ma lo'o ycui' Ndyosi.

²¹ Masi ná ntsu'u qui'ya jil'i Cristo tsiya' ti, pana ycui' Ndyosi ngua'ni cha' ndyanu qui'ya nu ntsu'u ji'na hichu' Cristo. Si cua ngua stu'ba cha' ji'na lo'o Cristo, li' caca lubii cresiya ji'na ñi'ya nu nti' ycui' Ndyosi cha' caca na.

6

¹ Ngu' tya'a ndyu'ni na cña jil'i ycui' Ndyosi laca ma; bi' cha' nchcui' tsa ya lo'o cu'ma, cha' ná culiji ma cha' tso'o jua'a ti, cha' tso'o nu cua nda Ni cha' tyanu ne' cresiya jil'i ma. Na cua ngusñi ma cha' bi' tsaca quiya', bi' cha' ña'a ti taquiya' ma jil'i cha' bi' juani.

² Ndi'ya nchcui' sca cha' nu nscua lo quityi jil'i ycui' Ndyosi sa'ni la: Cua nti' tsa na' cha' cua'ni cho'o na' cresiya jil'i ma, nacui' ycui' Ndyosi, bi' cha' ntucua' na' cha' jil'i ma lo'o nchcui' ma lo'u.

Cua nti' na' cha' cua'ni lyaá na' jil'i ma, bi' cha' ngxutyucua tsa na' jil'i ma. Jua'a nacui' ycui' Ndyosi. Lo'o nu juani cua laca tyempo cha' cua'ni cho'o Ni cresiya jil'i ma, juani cua laca la cui' tyempo cha' cua'ni lyaá ycui' Ndyosi jil'i ma jil'i nu cuxi.

³ Ná nti' ya cha' xtyí lo'o ngu' jil'i ya xqui'ya cña nu ndyu'ni ya, cha' lo'o jil'i ycui' Ndyosi xtyí lo'o ngu' bi' li'; bi' cha' ná ta ya chacuayá' cha' tyu'u tucua sca cha' cuxi, nu xqui'ya bi' taca chcui' ngu' jil'i ya.

⁴ Tso'o la nti' ya si caca cuayá' ti' ngu' cha' ndya'a ya lo cña jil'i ycui' Ndyosi, nu lo'o ña'a ngu' cña nu ndyu'ni ya cuentya jil'i Ni. Ndalo tsa ya jil'i cha' ti' nu ndu'ni ngu' lo'o ya, masi ntsu'u tsa na nu lyiji jil'i ya, masi ntsu'u tsa cha' tucui nu ndyaca jil'i ya.

⁵ Cua ngujui' juata ngu' jil'i ya, jua'a cua ngusu'ba ngu' jil'i ya ne' chcu; cua ndyu'u ti' tsa tlyu ti ñati ca slo ya cha' cua'ni lya' ti' ngu' jil'i ya; lo'o jua'a ntsu'u quiya' nteje tacui ya cuayá' cña nu ndyu'ni ya, ntsu'u quiya' ná nchca caja' ya, ntsu'u quiya' nu lye tsa ntyute' ya.

⁶ Pana ndi'ya ca cuayá' ti' ngu' cha' cña jil'i ycui' Ndyosi laca nu ndya'a ya lo'o: na cua ngua lubii cresiya jil'i ya cuentya jil'i ycui' Ni; liñi tsa nchca cuayá' ti' ya cha' jil'i Ni; ndalo tsa tyiquee ya ña'a ya jil'i ngu', cha' ndyanu Xtyi' i ycui' Ndyosi ne' cresiya jil'i ya, lo'o jua'a chañi cha' ntsu'u tsa tyiquee ya ña'a ya jil'i tya'a ñati ya;

⁷ liñi tsa cha' jil'i ycui' Ndyosi nu nchcui' ya lo'o ñati, lo'o jua'a tyucui chacuayá' jil'i ycui' Ndyosi nda Ni nu ndya'a lo'o ya. Bi' cha' nu lo'o ña'a ngu' lca cha' nu ndyaca jil'i ya, li' taca ca cuayá' ti' ngu' cha' cña jil'i ycui' Ndyosi laca nu ndya'a ya lo'o. Na cua ngua tso'o cresiya jil'i ya juani cuentya jil'i ycui' Ni, bi' cha' cua ngujui juersa jil'i ya cha' taca xuu tya'a ya lo'o nu xña'a; jua'a taca cua'a ya jil'i nu bi', cha' ná cua'ni ñu'u nu bi' jil'i ya.

⁸ Ntsu'u quiya' nu ndu'ni chĩ ngu' loo ya; xa' la tyempo, li' nchcui' ngu' cha' ti'í jil'í ya. Nchcui' ngu' cha' tso'o jil'í ya, lo'o jua'a nchcui' ngu' cha' cuxi jil'í ya. Nchcui' ngu' cha' nu cuiñi tsa ya; xa' la tyempo, li' nchcui' ngu' cha' liñi tsa cha' nu nchcui' ya.

⁹ Ntsu'u quiya' ndu'ni ngu' cha' ndyuloo ngu' jil'í ya; xa' la quiya', li' ndu'ni ngu' cha' ná nso ngu' jil'í ya tsiya' ti. Ntsu'u quiya' ndya'a ya su cua cajaa ti ya nchca, pana ña'a ti tya lu'ú ya; nchcube' tsa ngu' jil'í ya, pana ná nchca cujuui ngu' jil'í ya.

¹⁰ Masi xñi'í tsa ti' ya xqui'ya cha' ti'í nu ndyacia jil'í ya tu'ni, pana ña'a ti chaa ti' ya; ti'í tsa ya tu'ni, pana ndyiji juersa jil'í ya cha' xtyucua ya jil'í tyuu ty'a a ñati. Masi ná sca na ntsu'u jil'í ya tsiya' ti lo'o ndi'í ya nde chalyuu; pana ycuí' Ndyosi nxyucua jil'í ya, lcaa na ntsu'u jil'í ya li'.

¹¹ Cu'ma ngu' tya'a na, ngu' Corinto, ntsu'u tsa tyiquee ya ña'a ya jil'í ma, bi' cha' cua liñi tsa nchcui' ya lo'o cu'ma lcaa cha' nu ntsu'u tyiquee ya.

¹² Si'í na nga'aa nti' ya xtyucua ya jil'í ma, la cui' cu'ma laca nu lqui'ya tsa ntaja'a ma xtyucua ma jil'í ya;

¹³ bi' cha' juani tya'na tsa nchcui' na' lo'o cu'ma. Ndi'ya nti' na' chcui' na' lo'o cu'ma, ñi'ya nchcui' ngu' lo'o sñi' ngu': Cui'ya ma cha' clyu ti' jil'í ya, tyucui tyiquee ma cua'ni cho'o ma tyiquee ma ña'a ma jil'í ya.

Tyaca'a tsa na jil'í ycuí' Ndyosi nu lu'ú ca

¹⁴ Ná clyana ma ñi'ya caca quiñi cha' jil'í ma lo'o ñati nu ná ntsu'u cha' jil'í lo'o ycuí' Ndyosi, ná cua'ni tya'a ma lo'o ñati bi' tsiya' ti. Ná taca ca stu'ba cha' jil'í ma lo'o ngu' bi', cha' nu ñati nu cua ngua lubii cresiya jil'í cuentya jil'í ycuí' Ndyosi ni, ná taca cua'ni tya'a ngu' lo'o ñati nu ná ndaquiya' jil'í Ni tsiya' ti; lo'o jua'a ñati nu ntsu'u xee jil'í ycuí' Ndyosi ne' cresiya jil'í, ná taca ca stu'ba cha' jil'í ngu' bi' lo'o ñati nu ndiya la ti' chalyuu talya.

¹⁵ Ná taca tsiya' ti ca stu'ba cha' jil'í Cristo lo'o Satanás; lo'o jua'a ñati nu cua ngusñi cha' jil'í Cristo ni, ná taca cua'ni tya'a ngu' lo'o ñati nu ná ntaja'a xñi cha' bi' tsiya' ti.

¹⁶ Ñi'ya nti' cu'ma nu tyaca'a tsa ma jil'í ycuí' Ndyosi ni, ná taca cua'ni tya'a ma lo'o xa' ñati nu ngusñi cha' jil'í cua ña'a ca jo'ó; tyaca'a tsa na jil'í ycuí' Ndyosi nu lu'ú ca xqui'ya cha' ndyanu Xtyi'í ycuí' Ndyosi ne' cresiya jil'í na. Ndi'ya nacui' ycuí' Ndyosi:

Tyi'í na' ca slo ñati bi', lo'o jua'a tya'a na' lo'o ñati bi';

caca na' ycuí' Ndyosi cuentya jil'í ngu' bi',

bi' cha' taca caca ngu' bi' ñati 'na.

Jua'a nacui' Ni.

¹⁷ Lo'o jua'a nchcui' ycuí' nu Xu'na na chaca quiya' lo'o na, nu ngusñi na cha' jil'í Ni. Ndi'ya nacui' Ni:

Tyu'utsu' ma nde su ndi'í ngu' cuxi; ná cua'ni tya'a ma lo'o nu ngu' cuxi bi',

cha' ná tyatí cha' jil'í ma lo'o cha' cuxi nu ndyu'ni ngu' bi'.

Li' quiñi cha' 'na lo'o ma,

¹⁸ caca na' Sti ma;

jua'a cu'ma caca ma sñi' na', masi nu cuna'a, masi nu qui'yu.

Jua'a nacui' ycuí' Ndyosi nu Xu'na ma, nu lcaa tsiya' ti cña nchca jil'í Ni.

7

¹ Cu'ma ngu' tya'a na, nu ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' jil'í ma, jua'a laca cha' nu cua nda ycuí' Ndyosi lo'o na, cha' nu caca jil'í na nde loo la. Bi' cha' lacua, ntsu'u cha' cua'ni tye ná jil'í lcaa cha' cuxi nu nti' cua'ni ñu'u jil'í cresiya jil'í na, jil'í tyucui ña'a na. Lo'o jua'a lye tsa cua'ni na cña cha' caca na ñati jil'í

ycui' Ni; na laca nu cua'ni na nde chalyuu, cua'ni na ji'i ñi'ya nti' si cua ndu ycui' Ndyosi ña'a Ni ji'na.

Nguxyanu ngu' cha' cuxi nu cua ngua'ni ngu'

² Cua'ni cho'o tyiquee ma ña'a ma ji'i ya lacua. Ni sca quiya' ná ngua'ni ya cha' cuxi lo'o cu'ma, ni scaa cu'ma ná ngua'ni ñu'u ya chalyuu ji'i ma; ná ntsu'u mala su ñi'lo'o ya ji'i ma, ni sca tya'a ma.

³ Ná nti' na' sta na' qui'ya hichu' ma. Ndi'ya nti' na' chcu' na' lo'o ma, ñi'ya nu nacui' na' ji'i ma tsubi': lcaa tyempo ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' ji'i cu'ma; masi cua ngujui na, masi ña'a ti tya tyiquee' tyi'i na chalyuu, pana ña'a ti stu'ba ntsu'u tyiquee na' lo'o cu'ma.

⁴ Tso'o tsa nti' na' lo'o ndyi'u ti' na' ji'i cu'ma, la cui' jua'a nti' na' lo'o nchcu' na' cha' ji'i ma lo'o xa' ñati. Ña'a ti ndyaca tlyu tyiquee na', ña'a ti cha' ti ti' na' ndi'i, masi cua ngua lcaa cha' ti' bi' ji'i ya.

⁵ Tya lo'o ndyalaa ya ca loyuu su cuentya Macedonia re, nga'aa ngujui tyempo cha' chca'a cña' ya tsiya' ti, cha' lcu'a ti se'i tucui tsa cña ndyaca ji'i ya. Lcaa se'i su ndya'a ya nda tsa ngu' cha' cusu'u lo'o ya, lo'o jua'a hasta ca ne' cresiya ji'i ya ndyat'i cha' ntsii ya.

⁶ Pana ycui' Ndyosi ni, nda la Ni juersa ji'i ñati nu xñi'i ti ti' nga'a; bi' cha' xa' juersa nda Ni ji'i ya cha' caca nguula la tyiquee ya, xqui'ya cha' cua ndyalaa Tito ca nde.

⁷ Lo'o jua'a tso'o tsa cha' nu nda yu lo'o ya cuentya ji'i cña nu ndyu'ni cu'ma; nacui' yu cha' cua nti' tsa cu'ma ña'a loo ma ji'i ya chaca quiya', lo'o jua'a nacui' yu cha' ntyuju'u ti ti' ma ndi'i ma xqui'ya cha' cuxi nu ngua ji'i ma tya li', nacui' yu cha' nga'aa ndiya ti' ma cha' cuxi nu nchcu' ngu' 'na tsubi' la. Xqui'ya lcaa cha' bi', chaa la ti' na' ndi'i na' juani.

⁸ Chañi cha' ndube ti' na' cha' ngua xñi'i xi ti' ma xqui'ya quityi nu nguscua na' tya li', pana ná ntyuju'u ti' na'; ná tya'achu' na' ji'i cha' nu cua nguscua na' li', masi ntsu'u tsa nu ntyuju'u ti' na' cha' nguscua na' cha' bi'. Jlo ti' na' cha' ngua xñi'i ti' ma nquicha', pana xtyi'i ti ngualo cha' bi'.

⁹ Nu juani tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' cha' cua ndaquiya' ma cha' bi', cha' cua ngua xñi'i xi ti' ma, lo'o li' nguxyanu ma cha' cuxi nu ngua'ni ma tya li'. Ngua xñi'i ti' ma tu'ni, pana ngua ti' ycui' Ndyosi cha' caca tso'o ji'i ma lo'o cua ndye cha', bi' cha' si'i na cua ngunu'u tyiquee ma juani xqui'ya cha' ngua tyaala na' ji'i ma li'.

¹⁰ Nu lo'o ndube ti' na' ji'i ycui' Ndyosi laja lo'o nga'a na xñi'i ti' na, li' caja ñi'ya xtyanu na ji'i cha' cuxi nu ndyu'ni na; clyaá na ji'i nu cuxi li', nga'aa ntsu'u cha' culacua tsa ti' na li'. Pana ñati nu xñi'i xi ti', nu ná ndube ti' ji'i ycui' Ndyosi ni, ná ntaja'a ñati bi' ca tyuju'u ti' ji'i qui'ya nu ntsu'u ji'i; chcu'na' chalyuu ji'i ngu' bi' jua'a ti li'.

¹¹ Culacua xi ti' ma ñi'ya ndyaca ji'i ma juani, tya lo'o ngua'ni na' cha' ngua xñi'i ti' ma nu ngua li': tyucui tyiquee ma ncyacua ti' ma juani, cha' cua nti' tsa ma juani cha' tyu'u lubii ma ji'i cha' bi'; tsa cla'be ngua ñasi' ma, tsa cla'be ti ndyutsii ma, pana ndyi'u tsa ti' ma jna' li', ña'a cuayá' nu lye tsa ngua ti' ma cha' ña'a loo ma 'na chaca quiya'; yala ti ngua ti' ma chcube' ma ji'i yu nu ngua'ni cha' cuxi bi'. Jua'a nchca cuayá' ti' ya cha' nga'aa ndyanu yabe' ji'i ma xqui'ya cha' cuxi bi'.

¹² Bi' cha' laca nguscua na' nu quityi bi'; si'i na ngulacua tsa ti' na' xqui'ya yu nu ngua'ni cha' cuxi bi', ni si'i na ngulacua tsa ti' na' xqui'ya ngu' nu ngua cuxi ji'i. Ngua ti' na' cha' culacua tso'o ti' ma ji'i cha' nu cua nchcu' ya lo'o ma, ñi'ya laca si ndu ycui' Ndyosi ña'a Ni ji'na; bi' cha' nguscua na' quityi nu ndyaa slo ma bi'.

¹³ Lo'o nu juani tso'o la nti' ya cuentya ji'i' cu'ma.

Tso'o ti nti' ycu'i' ya lacua; lo'o jua'a lye la chaa ti' ya juani cha' cua na'a ya ji'i' Tito, cha' tso'o tsa ngua ti' yu. Ca ta'a cu'ma ngua'ni ma cha' ti' ti cresiya ji'i' yu ndyalaa yu juani.

¹⁴ Lo'o tya ndi'i' yu ca slo na', cua ni na' ji'i' yu cha' tso'o tsa ngusni ma cha' ji'i' Jesús, lo'o jua'a chañi tsa cha' bi'. La cui' jua'a lcaa quiya' lo'o nhcui' ya, chañi tsa laca cha' ji'i' Jesús nu nhcui' ya lo'o ma; lo'o jua'a chañi ngua cha' nu ni na' ji'i' Tito, cha' tso'o ti nti' ycu'i' ya ña'a ya ji'i' ma.

¹⁵ Tya cuayá' nu tso'o la ntsu'u tyiquee Tito ña'a yu ji'i' ma juani, nu lo'o ndyi'u ti' yu ji'i' lcaa cu'ma cha' cua ndaquiya' tsa ma ji'i' lcaa cha' nu cua nacui' yu ji'i' ma; na'a yu cha' ndube tsa ti' ma xqui'ya cha' nu cua nda yu lo'o ma, lo'o jua'a ná ngxuycui ma xi xa' la cha' lo'o yu li'.

¹⁶ Lo'o jua'a na', tso'o tsa nti' na' juani cha' taca tyi'u ti' na' ji'i' cu'ma jua'a.

8

Nda ngu' cñi cha' caca msta cuentya ji'i' Cristo

¹⁻² Cu'ma tya'a ngusni na cha' ji'i' Cristo, juani ta na' sca cha' lo'o ma cuentya ji'i' la cui' ngu' tya'a na, nu ñati' ji'i' Cristo nu ndi'i' ca loyuu Macedonia. Tso'o tsa ngua ti' ca ta'a ngu' nu ndi'i' tyuu quich'i su cuentya Macedonia bi'; cua tlyu tsa msta nu ngxuti' ngu' bi', ñi'ya laca si na culiya' tsa ngu'. Masi lye tsa ngua ti' ngu' bi' xqui'ya cha' ti' i' nu cua ndyacua ji'i' ngu', pana ña'a ti' tso'o tsa ntsu'u tyiquee ngu' li'. Lo'o jua'a ngua ji'i' ngu' nda ngu' msta bi' xqui'ya cha' quiña'a tsa cha' tso'o ngua'ni ycu'i' Ndyosi lo'o ngu' jua'a ti, jua'a ngulacua ti' ngu' bi'.

³ Chañi tsa cha' nu ta na' lo'o ma cuentya ji'i' ngu' bi': Cha' tso'o ti tyiquee ngu' bi' ni, cua nda ngu' lcaa ña'a nu ngxuji' ti xi ji'i' ngu'; lo'o jua'a tya quiña'a la cñi nda ngu', masi ná ndyu'u sca cñi nu ndyanu ji'i' ngu'.

⁴ Hasta ngüijña ngu' chacuayá' ji'i' ya cha' ta ngu' msta bi', cha' xtyucua ngu' ji'i' xa' la tya'a ñati, ngu' nu cua ngusni cha' ji'i' Jesús ca xa' quich'i su ntsu'u tsa na nu lyiji ji'i' ngu'.

⁵ Ni ná ngulacua ti' ya cha' ta ngu' jua'a. Tya clyo ntaja'a ngu' tyucui tyiquee ngu' cha' cua'ni ngu' ñi'ya nu nti' ycu'i' Ndyosi; lo'o li' nacui' ngu' cha' cua'ni ngu' ñi'ya nu nti' ya cha' cua'ni ngu' chacuayá' ji'i' ycu'i' Ndyosi.

⁶ Bi' cha' cua nhcui' ya lo'o yu Tito bi', cha' cua'ni lyiji yu cha' xti'i' yu msta nu nda cu'ma cha' tso'o ntsu'u tyiquee ma, cha' tya tsubi' la cua ngxana nxti'i' yu msta bi'.

⁷ Nu cu'ma ni, tso'o tsa jlyu ti' ma ji'i' ycu'i' Ndyosi, tso'o tsa nhca ji'i' ma culu'u ma cha' ji'i' ycu'i' Ndyosi ji'i' xa' ñati, tso'o tsa nhca cuayá' ti' ma ñi'ya ndyu'u sca cha'; na cua nti' tsa ma xtyucua ma ji'i' ngu', la cui' jua'a ntsu'u tsa tyiquee ma ña'a ma ji'i' ya. Nhca tsa ji'i' ma cuentya ji'i' lcaa cña, nti' ya; bi' cha' nclyacua ti' ya cha' ná tyiquee' yala tsa cua'ni ma cha' xti'i' ma cñi bi'.

⁸ Si'i' na nclyo na' cña ji'i' ma re; nu lo'o ña'a ma ji'i' xa' la ngu' tya'a na, cha' nti' tsa ngu' xtyucua ngu' ji'i' tya'a ñati' ji'i' Cristo, li' taca cua'ni cuayá' ma ji'i' ycu'i' ca ma si chañi ca cha' ntsu'u tyiquee ma ña'a ma ji'i' la cui' ngu' tya'a ma.

⁹ Cua jlo ti' ma ñi'ya ndu'ni Jesucristo nu Xu'na na, cha' xcu'i' tso'o tsa ndu'ni Ni lo'o ñati. Lcaa na cua ntsu'u ji'i' Ni, pana cua ntaja'a Ni ngua Ni sca ñati ti, ñi'ya nti' sca ñati ti' nu ná sca na ntsu'u ji'i' tsiya ti. Xqui'ya cu'ma, bi' cha' ngua'ni Ni jua'a, cha' tiya' la li' taca caja lcaa na nu ntsu'u ji'i' ycu'i' Ni ji'i' ma.

10 Ndi'ya nti' na', tso'lo la si cua'ni ma cha' xcua se'j cña bi' lacua, cha' tya yija na ndyu'ni ma ji'i. Si'i la xña cua'ni ti ma ji'i; pana xqui'ya cha' ndiya ti' ma ndu'ni ma jua'a, bi' cha' ta ma msta' bi'.

11 La cui' jua'a cua'ni ma cña bi', ña'a cuayá nu xcua se'j cña bi'. Tso'o tsa ngua ti' ma nu lo'o nguxana cña bi', lo'o jua'a tso'o si tyucui tyiquee ma cua'ni lyiji ma ji'i, tsa ña'a cuayá cha' tso'o nu ntsu'u ji'i scaa ma ta ma msta' bi'.

12 Si chañi cha' ntsu'u tyiquee ngu' ta ngu' tsa ña'a nu ntsu'u xi ji'i ngu', tso'o ti xñi ycui' Ndyosi msta' bi' ji'i ngu', ñi'ya nu nchca ti ji'i ngu' li'; ná nti' Ni cha' ta ngu' msta' si ná sca na ntsu'u ji'i ngu'.

13 Ná nti' na' cha' lyiji tsa na ji'i ma laja lo'o ta ma cñi, cha' caja na nu lyiji ji'i ngu' ti'i tya'a na.

14 Laca cha' cua ngujui xi cha' tso'o ji'i ma juani ti, bi' cha' ntsu'u ñi'ya nu taca xtyucua ma ji'i xa' la ngu' tya'a na nu lyiji tsa cha' ji'i. Nde loo la li', si lyiji ñi'ya nu tyiji yu'u ji'i ma chalyuu, ná tyiquee' lo'o ngu' bi' taca xtyucua ngu' ji'i cu'ma li', cha' jua'a caca stu'ba cha' ji'i ma lo'o xa' la ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'i ycui' Ndyosi.

15 La cui' jua'a nscua lo quityi ji'i ycui' Ndyosi. Ndi'ya nacui: "Masi nteje tacui cuayá nguxuti'i ngu' na cacu ngu', nga'aa ntyucua la ji'i ngu' tsiya' ti li'; lo'o nu ngu' nu nguxuti'i xti ti cha' bi', nga'aa lyiji ji'i ngu' tsiya' ti lo'o cua ndye cha' li'".

Sca cha' cuentya ji'i Tito lo'o tya'a ndya'a yu

16 Tso'o tsa nti' ya lo'o nchcui' ya lo'o ycui' Ndyosi, cha' nu Tito, tya'a ndya'a ya cña bi' ni, nti' tsa yu xtyucua yu ji'i ma. Stu'ba ti nti' yu lo'o na' cha' xtyucua ya ji'i cu'ma.

17 Tso'o tsa ntsu'u tyiquee yu ngua'ni yu cña nu cua ni na' ji'i yu; lo'o juani nti' tsa yu xtyucua yu ji'i ma, bi' cha' tsa yu tsa na' a yu ji'i cu'ma chaca quiaa', cha' ji'i ti yu.

18 Lo'o yu ta ya chaca yu tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Cristo, cha' caa lo'o Tito ji'i yu ca slo ma. Cua laca ndyuloo ma ji'i yu bi', cha' tso'o tsa nchcui' ngu' ji'i yu macala su ndyu'u ti'i ngu' cuentya ji'i Cristo, cha' tso'o tsa nda yu cha' ji'i Cristo lo'o ngu'.

19 La cui' jua'a nu ñati ji'i Cristo nu ndyu'u ti'i lcaa quichi' cua ngusubi ngu' ji'i yu tya'a na bi', cha' tya'a yu lo'o ya, cha' xtyucua yu ji'i ya lo'o ndyu'ni ya cña cha' xti'i ya msta' nu nda ngu'. Ndyu'ni ya cña bi' cuentya ji'i nu Xu'na na, cha' jua'a taca cua'ni chi' ya loo Ni; lo'o jua'a nti' ya cha' yala ti cua'ni ma cña bi', xqui'ya cha' ndiya ti' ma ndu'ni ma jua'a.

20 Li' ná taca chcui' ngu' ji'i ya xqui'ya cha' cua nxti' yu cñi nu nda ma cha' xlya'be ti bi'.

21 Ndube ti' ya ji'i ycui' nu Xu'na na, lo'o jua'a ndube ti' ya ñi'ya nu chcui' ñati; bi' cha' nti' ya cha' xcui' lubii ti cua'ni ya lcaa cña bi'.

22 Lo'o jua'a tya nda ya chaca yu tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Cristo cha' stu'ba ti caa yu lo'o nu xa' ñati ngu' tya'a na bi'. Quiña'a tsa cña cua ngua'ni yu cuentya ji'i nu Xu'na na, bi' cha' jlo ti ya cha' ndiya ti' yu cua'ni yu cña lo'o na. Masi juani tyaca' tyijyu' cha' ndyi'u tsa ti' yu ji'i ma.

23 Bi' cha' juani si xcua ne ngu' ji'i ma ni cña laca ndya'a Tito, ndi'ya ñacui ma ji'i ngu': Tya'a ndya'a na cña laca yu re. Lo'o jua'a xacui ma cha' ji'i ngu' cha' stu'ba ndyu'ni yu cña lo'o cua cuentya ji'i cu'ma. La cui' jua'a si xcua ne ngu' ji'i ma, ni cña laca nu ndya'a xa' la tya'a ndya'a Tito bi', ndi'ya xacui ma cha' ji'i ngu' li'. Ndyaa' ngu' bi' cuentya ji'i lcaa latya ngu' xa' quichi' nu ndyu'ni tlyu ji'i Cristo, cha' ndu'ni chi' ngu' loo Cristo.

24 Bi' cha' chcui' tso'o ma lo'o ngu' bi' lacua, cha' ca cuayá ti' xa' la ngu' tya'a na cha' chañi cha' ntsu'u tyiquee ma ña'a ma ji'i Tito lo'o tya'a ndya'a

yu. Lo'o jua'a tso'o tsa nti' ya lo'o ña'a ya ñi'ya nu ndyu'ni ma lo'o ngu' bi'. Ca tiya' la li' caja cha' bi' ji'i lcaa taju ñati nu cuentya ji'i Cristo bi'.

9

Msta nu nda ma cha' xtyucua ji'i tya'a ñati ma

¹ Nga'aa nti' cha' chcu' la na lo'o cu'ma cuentya ji'i msta nu nxti'i ma cha' xtyucua ji'i ngu' tya'a ma nu ntsu'u cha' ji'i lo'o Cristo,

² cha' cua jlo ti' na' cha' tso'o ti nti' ma ña'a ma ji'i ngu'. Lu'ba ti nchcu' na' lo'o ngu' ca tyi re, ca loyuu su cuentya Macedonia re, cha' tso'o tsa ndyu'ni ma, cu'ma ngu' ca tyi nde loyuu su cuentya Acaya bi'; ni na' ji'i ngu' cha' yala tsa ti' cu'ma, cha' tya yija na ngua'ni cña ti' ma cha' xti'i ma msta bi'. Lo'o nu ngu' Macedonia re ni, cua ngua chaa la ti' tyiquee ngu' lo'o na'a ngu' cha' yala tsa ndyu'ni ma cña.

³ Masi jua'a ña'a ti tya ta na' ji'i ngu' tya'a na bi', cha' caa ngu' ca slo ma. Li' taca cua'ni ma tsa ña'a nu cua nacui na' ji'i ngu' cha' ndu'ni ma, si'i cha' laja ti nchcu' na' ji'i ma lacua. Bi' cha' cua'ni ma cha' xti'i ma msta bi', cha' cua laca ti ngucua se'i cha' bi' nu lo'o caa na'.

⁴ Ná jlo ti' na' si lo'o xi tya'a na nu laca ngu' Macedonia re caa na' li'. ¿Ñi'ya cua'ni na li', si ña'a ngu' cha' ná ngua'ni yala ma? Ca tyuju'u tsa ti' ya li', cha' cua nchcu' ya lo'o ngu' cha' tso'o tsa ndu'ni ma; jua'a cu'ma caca tyuju'u ti' ma li'.

⁵ Bi' cha' cua nchcu' na' lo'o ngu' tya'a na re, cha' tsa ngu' nde loo la que na', cha' xtyucua ngu' ji'i ma cha' cua'ni cho'o ma msta, ñi'ya nu nacui ma 'na cha' ta ma; cua laca nscua se'i ti cha' bi' lo'o caa na' li'. Jua'a laca bi' sca cña tso'o nu ngua'ni ma xqui'ya cha' ndiya ti' ma ndu'ni ma ji'i, si'i sca cña nu ndatsaa tsa ya ji'i ma laca nu ngua'ni ma li'.

⁶ Tyi'u ti' ma ñi'ya ndyaca lo'o ntyaa na na cuiñii. Si xti ti si'yu na cuiñii bi' cataa na, xti ti cha' tso'o tyu'u ji'na li'; pana si quiña'a si'yu cataa na, quiña'a la cha' tso'o tyu'u li'.

⁷ La cui' jua'a lo'o ta na cñi xlya'be ti, nga'a cha' quiñi ti' na ni tsa lo ta scaa na. Ná tso'o si cha' cuiñi ti na ta na ji'i, la cui' ti ná tso'o si cha' juersa ti ta na ji'i; ndiya la ti' ycu' Ndyosi si tso'o ntsu'u tyiquee na ta na ji'i.

⁸ Taca xtyucua ycu' Ndyosi ji'i ma lo'o quiña'a tsa cha', lo'o li' tyu'u scau ji'i ma lcaa cha' nu lyiji ji'i ma; lo'o jua'a tya caja la ñi'ya xtyucua ma ji'i xa' ñati lo'o cua ña'a ca cña tso'o.

⁹ Ndi'ya nchcu' cha' nu nscua lo quityi cusu': Sca ñati nu ndaquiya' tso'o ji'i ycu' Ndyosi, quiña'a tsa cha' xlya'be nda yu ji'i ngu' ti' tya'a yu; bi' cha' lcaa tyempo tyi'u ti' ngu' ji'i cña tso'o nu ndu'ni yu.

¹⁰ Nda ycu' Ndyosi na cuiñii cataa na, jua'a nda Ni na cacu na; la cui' jua'a ta Ni lcaa na nu lyiji ji'i ma cha' cua'ni ma sca cña tso'o lo'o ñati chalyuu. Lo'o jua'a xtyucua Ni ji'i ma cha' tyu'u scau cha' tso'o nu ndyu'ni ma, cha' xqui'ya bi' caca tso'o tyiquee ñati.

¹¹ Bi' cha' jua'a ndyaca, cha' cua ndyiji lcaa na ji'i ma, ña'a cuayá' taca ta ma cha' xlya'be ji'i xa' ñati. Lo'o cua ndye, li' tso'o tsa tya ngu' xlya'be ji'i ycu' Ndyosi xqui'ya msta nu cua nda ma, nu tsa lo'o ya ji'i cha' tyalaa ca su ndi'i ngu' ti' bi'.

¹² Nu lo'o nda ma na nu xtyucua ji'i ngu' tya'a na ni, li' caja na nu lyiji cha' tyiji yu'u ji'i ngu' bi' chalyuu; jua'a tso'o tsa caca tyiquee ngu' bi'. Lo'o chcu' ngu' lo'o ycu' Ndyosi,

¹³ cua'ni tlyu ngu' ji'i ycu' Ndyosi li'. Taca ña'a ngu' bi' ji'i ma, cha' chañi cha' ndaquiya' ma ji'i cha' tso'o nu cua nda Cristo lo'o ma; ca cuayá' ti' ngu' cha'

bi' lo'o ña'a ngu' cña nu cua ngua'ni mā cha' caja xlya'be ji'i ngu' bi'. Cua'ni chi' ngu' loo ycu'i Ndyosi li', xqui'ya cha' tso'o tsa nda mā msta' ji'i ngu' bi', la cui' ñi'ya nu nda mā ji'i lcaa ñati'.

¹⁴ Li' hcui' ngu' bi' lo'o ycu'i Ndyosi cuentya ji'i mā, cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee ngu' ña'a ngu' ji'i mā; tyi'u ti' ngu' cha' quiña'a tsa cha' tso'o ndu'ni ycu'i Ndyosi lo'o ñati' xqui'ya msta' nu cua nda mā ji'i ngu' bi'.

¹⁵ Tso'o tsa laca si tya na xlya'be ji'i ycu'i Ndyosi lacua, cha' tlyu tsa cha' tso'o laca nu cua nda Ni ji'na, ni nga'aa nhca ca cuayá' ti' na cha' bi'.

10

Ycu'i Ndyosi nda chacuayá' macala su cua'ni Pablo cña

¹ Pablo laca na' nu nchcui' na' lo'o cu'ma juani; tyu'u cha' clyu ti' ji'i mā, masi hcui' liñi' na' lo'o mā. Nacu'i ngu' cha' ntsji' na' lo'o nchcui' na' lo'o mā nu lo'o ndi'i na' slo mā, pana tyaala tsa ndu'ni na' lo'o mā nu lo'o nga'a na' tyijyu'; jua'a cha' nda ngu'. Tyi'u ti' mā lacua, cha' xcui' tso'o ti nti' Cristo lo'o ña'a Ni ji'na.

² Nu juani tya'na nchcui' na' lo'o mā, cha' ná cua'ni lye mā lo'o na', cha' jua'a ná cua'ni tyaala na' lo'o mā chaca quiya' lo'o tyalaa na' ca su ndi'i mā. Taca cua'ni tyaala na' lo'o ñati' tu'ni, ñati' nu cua nñilo'o ji'i mā cha' cuxi tsa cña ndyu'ni ya.

³ Chañi tsa cha' laca na ñati' chalyuu, pana ná ndyu'ni na ngana ji'i ngu' ñi'ya nu ndu'ni xa' ñati';

⁴ si'i na nxuu tya'a na lo'o ngu' cuxi ñi'ya nu nxuu tya'a sca ñati' chalyuu. Ycu'i Ndyosi ni, nhca tsa ji'i Ni, bi' laca nu stu'ba ti' ndu'ni cña lo'o na cha' taca tyijjiloo na ji'i lcaa cha' cuxi nu nxuu lo'o na.

⁵ Ntsu'u cha' tyijjiloo na ji'i lcaa cha' cuiñi' nu nchcui' ngu' ji'i Cristo; jua'a ntsu'u cha' tyijjiloo na ji'i lcaa cha' cuxi nu tiji' tsa ti' ngu' ji'i, nu ndaca'a tsa ji'i ngu' cha' ná xñi' ngu' cha' ji'i ycu'i Ndyosi. Nu lo'o cua nguxtyanu ngu' ji'i lcaa cha' cuxi bi', li' taca cua'ni na cha' taquiya' ngu' ji'i cha' nu ntsu'u ji'i Cristo.

⁶ Bi' cha' lo'o cu'ma ni, nga'a cha' taquiya' lyiji mā lcaa cha' nu ntsu'u ji'i Cristo, cha' tiya' la li' taca culo'o ya ji'i nu xa' la ñati' nu ná ntaja'a taquiya' ji'i cha' bi' tsiya' ti.

⁷ Na la xña nchcui' ti mā ji'i ya. Pana tso'o la si culacua xi ti' mā ñi'ya ndyu'u scaa cha' nu liñi' ca; nu ñati' nu nti' cha' cuentya ji'i Cristo laca ngu' bi' ni, ndu'ni cha' culacua tso'o la xi ti' ngu' bi', cha' caca cuayá' ti' ngu' li', cha' lo'o cuare laca ya cuentya ji'i Cristo.

⁸ Cua nchcui' tsa na' lo'o mā cha' cua nda ycu'i nu Xu'na na chacuayá' ji'i ya, nu lo'o ndya'a ya slo cu'ma; lo'o jua'a ná nhca tyuju'u ti' na' masi nchcui' na' jua'a lo'o mā. Cua lo'o chacuayá' ji'i ycu'i Ndyosi ndya'a ya, cha' taca tyat'i la ti' tyiquee mā cha' ji'i Ni; si'i na cua'ni ñu'u lyiji ya ji'i mā.

⁹ Ná nti' na' cha' ñacu'i mā cha' na nchcutsji' ti na' ji'i mā lo'o quityi nu nscua na' cha' ya slo mā.

¹⁰ Nacu'i ngu': Tonu tsa cha' nu nda nu Pablo bi', tyaala tsa ndu'ni yu lo'o na, nu lo'o ndi'i yu tyijyu'. Nda yu cha' nu liya ca slo na, nacui' ngu' ji'i mā, pana ná nhca culo tso'o yu cña ji'na nu lo'o ndi'i yu slo na; ná nduna na tsiya' ti cha' nu nda yu li', nacui' ngu' bi' li'.

¹¹ Tso'o si caca cuayá' ti' ngu' bi' lacua, cha' sca ti cuayá' ndyu'u cha' nu nscua ya lo' quityi nu lo'o nga'a ya tyijyu', la cui' ñi'ya nu cua'ni ya lo'o mā nu lo'o tyi'i ya ca slo mā.

¹² Si'i na caca stu'ba cha' ji'i ya lo'o ñati bi', nti' ya; tyixi tsa ndu'ni ngu' bi' lo'o tya'a ngu', tonto tsa ngu' bi'. Na ña'a cuayá' ngu' bi' ji'i ycu'i' ca ngu', bi' cha' nti' ngu' cha' tso'o tsa ndyu'ni ycu'i' ngu'.

¹³ Pana nu cuare ni, ná nti' ya cha' chcu'i' tso'o ti ngu' ji'i ya cuentya ji'i sca cña nu cua ngua'ni xa' ñati; tso'o masi chcu'i' ngu' ji'i cña nu ndyu'ni ycu'i' ca ya, cha' ycu'i' Ndyosi laca nu nda chacuayá' macala su nga'a cha' cua'ni scaa ya cña. Lo'o jua'a nda Ni chacuayá' cha' ndyalaa ya ca slo cu'ma, ngu' Corinto.

¹⁴ Bi' cha' lacua, cua lo'o chacuayá' ji'i ycu'i' Ndyosi ndyaa ya ca slo ma tya clyo, cha' nchcu'i' ya cha' tso'o nu ntsu'u ji'i Cristo lo'o ma; si'i na ntyijiloo ya ji'i chacuayá' nu nda Ni ji'i ya bi'.

¹⁵ Ná ntsu'u cha' chcu'i' ya ji'i cña nu ndyu'ni xa' ñati cuentya ji'i ycu'i' Ndyosi, chcu'i' ya ji'i tsa bi' ti cña nu nda Ni chacuayá' cha' cua'ni ycu'i' ca ya ca slo ma. Na cua nti' ya cha' xñi tso'o la ma cha' ji'i ycu'i' Ndyosi nde loo la, cha' li' quiña'a la cña taca cua'ni ya laja ngu' tya'a ma, ñi'ya nu cua nda Ni chacuayá' cha' cua'ni ya.

¹⁶ Lo'o li' xqui'ya cu'ma caja ñi'ya chcu'i' ya cha' tso'o nu ntsu'u ji'i Cristo lo'o ngu' xa' quich'i nu ndi'i tyijyu' la, nde loo la ca su ndi'i cu'ma. Bi' cha' lacua, ná ndu'ni cha' chcu'i' ya cha' ji'i cña nu cua ngua'ni xa' ñati cuentya ji'i Cristo.

¹⁷ Si nga'a cha' chcu'i' na ji'i sca cha', tso'o la chcu'i' na ji'i sca cña nu ndyu'ni ycu'i' Ndyosi lacua.

¹⁸ Si'i na taquiya' tso'o la Ni ji'i ñati nu nchcu'i' tsa ji'i cña nu ndyu'ni ycu'i' ca ngu'; nu lo'o tso'o ti nti' Ni ña'a Ni ji'i ñati, li' taquiya' Ni ji'i cña nu ndyu'ni ngu' bi'.

11

Nu ngu' nu cuiñi ti nclyu'u cha' ji'i Jesús

¹ Lo'o juani tyu'u cha' clyo ti' ji'i ma lo'o na', talo tyiquee ma xi jna', masi cha' tonto ti na' nchcu'i' tsa na' cha' ji'i ycu'i' ca ti na'.

² Na tiji' tsa ti' na' ña'a na' ji'i cu'ma. Ni tyiquee' la cui' jua'a nti' ycu'i' Ndyosi ña'a Ni ji'i cu'ma. Na cua nguñi cha' 'na lo'o ycu'i' Ndyosi cha' ta na' ji'i ma cha' caca ma ñati ji'i Cristo, ñati nu lubii tyiquee, la cui' ñi'ya laca lo'o sca nu cuna'a cuañi' nu caja clyo'o lo'o sca ti nu qui'yu ji'i;

³ ndube tsa ti' na' si quiñu'u chca cresiya ji'i ma. Tya sa'ni ni, cua nguñilo'o nu cuaña ji'i Eva, cha' tajua' tsa nchcu'i' nu xña'a bi'. Pana ná nti' na' cha' quiñu'u cha' ji'i ma lo'o Cristo jua'a, ná nti' na' cha' ñilo'o nu xña'a ji'i ma xqui'ya xa' ñati; juani tso'o tsa cha' tyucui tyiquee ma cua ngusñi ma cha' ji'i ycu'i' Cristo.

⁴ Ngujui cha' jna' cha' ndi'ya ndu'ni ma: tso'o tsa nchcu'i' ma lo'o cua ña'a ca ñati nu lijya ca slo ma, masi xa' ña'a cha' nu nda ngu' cuentya ji'i Jesús, masi ná stu'ba cha' nu nda ngu' bi' lo'o cha' nu cua nda ya lo'o ma tya clyo la. La cui' jua'a nduna ma chaca cha', pana si'i cha' tso'o ji'i Jesús nu ndu'ni lyaá ji'na ji'i nu cuxi nu cua nchcu'i' ya lo'o ma laca bi'. Bi' cha' laca cha' chaca xtyi'i ndyu'ú ne' cresiya ji'i ma juani, nga'aa si'i Xtyi'i ycu'i' Ndyosi laca bi'.

⁵ Ni si'i na cuxi la laca cha' nu nchcu'i' na', si'i na tso'o la cha' nu nchcu'i' nu xa' ñati bi'; nti' ma jua'a, masi cua nguñilo'o ngu' ji'i ma lo'o nchcu'i' ngu' cha' laca ngu' cña ji'i Cristo.

⁶ Masi ná nhca 'na chcu'i' liñi na' lo'o ñati, nti' ma, pana ndye cha' ngua tsa'a tso'o na' cha' ji'i Jesús bi'; lo'o jua'a jlo ti' ma cha' chañi tsa cha' nu nchcu'i' na' re, cha' tyuu quiya' cua na'a ma 'na, lcaa ca cha' nu cua ngua 'na.

⁷ Ná ngusñi na' caya' jil'i mā tsiya' ti nu lo'o ndi'i na' ngulu'u na' cha' tso'o jil'i ycu'i Ndyosi jil'i mā. Cua ntaja'a na' li' cha' caca ti'í la na' xqui'ya cu'ma, cha' caja ñi'ya caca tso'o la tyiquee ycu'i cu'ma. ¿Ha ná tso'o cha' ngua'ni na' jua'a, nti' cu'ma?

⁸ Ca ta'a taju ngu' tya'a na nu ngusñi cha' jil'i Jesucristo xa' quichi'ni, bi' laca ngu' nu nxyucua 'na lo'o cñi tyucui tyempo lo'o ngua'ni na' cña ca su ndi'i cu'ma; ná ngusñi ti na' caya' jil'i ngu' bi', cha' jua'a ngua nxyucua na' jil'i mā li'.

⁹ Tyucui tyempo nu lo'o nguti'i na' lo'o cu'ma, nu lo'o lyiji cñi 'na, li' ná ngüijña na' jil'i mā cha' xtyucua mā xi 'na; nu ngu' ca tyi Macedonia, tya'a ngusñi na cha' jil'i Cristo, cua yaa yalo'o ngu' bi' lcaa na nu nguliji ti xi 'na. Jua'a ngua'ni na' nu ngua li', cha' ná ta na' quiña'a tsa cña jil'i cu'ma, ngua ti' na'. La cui' jua'a tya cua'ni la na' tyempo nde loo la, nti' na'.

¹⁰ Tso'o la nti' na' cha' ndyaca jna' jua'a. Bi' cha' juani macala su tya'a na' tyucui loyuu su cuentya Grecia, nga'aa nti' na' cha' ta ngu' caya' 'na; cua jlo ti' mā cha' chañi tsa cha' nu nchcui' na' re, xqui'ya cha' laca na' ñati' jil'i Cristo.

¹¹ Si'í xqui'ya cha' ná ntsu'u tyiquee na' ña'a na' jil'i mā, bi' cha' nchcui' na' jua'a; cua jlo ti' ycu'i Ndyosi cha' tso'o tsa nti' na' ña'a na' jil'i cu'ma.

¹² Lo'o jua'a tya cua'ni la na' ña'a nu ndu'ni ti na' juani, cha' jua'a ná caca chcui' lye nu xa' ñati' bi' jil'i ya, lo'o ñacui' ngu' cha' ndyu'ni ya cña ñi'ya nu ndu'ni ycu'i' ngu'.

¹³ Ná chañi cha' ndyu'ni ngu' bi' cña jil'i Cristo; na cuiñi ti ngu' bi', quiña'a tsa cha' cuiñi nda ngu' bi' lo'o ñati' macala su ndya'a ngu'. Xa' ña'a xi ndu'ni loo ngu' bi', cha' ñilo'o ngu' jil'i xa' ñati' cha' laca ngu' bi' ñati' tso'o, cha' ñati' nu ndyu'ni cña jil'i Cristo laca ngu' bi'.

¹⁴ Ná tlyu cña laca cha' ndu'ni ngu' bi' jua'a, cha' lo'o nu xña'a nu naa Satanás taca jil'i ñilo'o jil'i ñati, nu lo'o xa' ña'a cua'ni loo yu ña'a cuayá' nu ca ti' ngu' cha' laca yu sca xca nu ndyu'u tucua lo'o xee jil'i ycu'i' Ndyosi; pana ná chañi laca cha' bi'.

¹⁵ La cui' jua'a lo'o ngu' nu ndyu'ni cña cuentya jil'i nu xña'a bi'; ná tlyu cña cha' cua'ni ngu' cha' xa' ña'a loo ngu', ña'a cuayá' nu ñilo'o ngu' bi' jil'i xa' la ñati' cha' cña jil'i ycu'i' Ndyosi laca nu ndyu'ni ngu' bi'. Pana nu lo'o tyalaa hora cha' caca cuayá' jil'i ngu' lo'o ycu'i' Ndyosi, li' chcube' ngu' bi' ñi'ya nu nga'a cha' tyacua jil'i ngu' xqui'ya cña cuxi nu cua ngua'ni ngu' lo'o yaa ngu' chalyuu.

Cha' ti'í nu cua ngujui jil'i Pablo lcaa su nguta'a yu

¹⁶ Chaca quiya' chcui' na' lo'o mā, cha' ná nga'a cha' chcui' mā cha' nu tonto ti laca na'. Masi jua'a nti' mā, cha' tonto laca na', pana ta mā xi chacuayá' 'na chcui' na' xi jil'i lcaa cha' nu cua ngua 'na.

¹⁷ Ná ndiya ti' na' cha' nchcui' na' jil'i cha' bi', cha' si'í cha' nu cua nda ycu'i' Ndyosi cha' chcui' na' lo'o ñati' laca cha' bi', nti' na'. Chañi cha' tonto tsa na', nti' na', si lye tsa chcui' na' cha' jil'i ycu'i' ca na'.

¹⁸ Pana ná ndube ti' na', chcui' na' xi juani, cha' ntsu'u tsa ngu' nu jua'a nchcui' tsa ngu' cha' caca chi' la loo ycu'i' ca ngu', nti' ngu'; bi' cha' lo'o na' ntsu'u chacuayá' chcui' na' xi, nti' na'.

¹⁹ ¡Nu cu'ma nchca tsa jil'i mā! Bi' cha' tso'o tsa ndalo tyiquee mā jil'i ngu' nu tonto ti ndu'ni.

²⁰ Na ndalo tsa tyiquee mā jil'i lcaa ngu' tonto bi', masi lye tsa nclyo ngu' cña jil'i mā, masi ndyu'ni ngu' ngana jil'i mā, masi ndatsaa tsa ngu' jil'i mā cha' cua'ni mā cha' cuxi, masi ndu'ni tyucuaa tsa ti' ngu' lo'o mā, masi lu'ba ti ntyijil'i ngu' saca' mā; cua ndalo tsa tyiquee mā jil'i ngu' bi'.

²¹ Lo'o li' nacuj mā cha' ná ngulo tso'o ya cña jil'j mā. ¡Chañi cha' ná ngua'ni tyaala ya jil'j cu'mā ñi'ya nu ndyu'ni nu ñati bi'!

Tso'o lacua, chcu' na' xi cha' jil'j ycu' ca ti na', masi cha' tonto ti ndyu'ni na' jua'a; si'i ngu' bi' ti nu ntsu'u chacuayá' chcu' ngu' jil'j ycu' ca ngu'.

²² Laca na' ngu' hebreo stu'ba ti lo'o ngu' bi'; jua'a laca na' ngu' Israel stu'ba ti lo'o ngu' bi', cha' jua'a ndyu'u cha' jna' lo'o jyo'o Abraham stu'ba ti lo'o ngu' bi'.

²³ Nacuj ngu' bi', cha' cña jil'j Cristo ndyu'ni ngu'; la cui' cña bi' ndyu'ni na'. Masi tonto ti nchcu' na', pana tso'o la cña nu ndyu'ni na' que cña nu ndyu'ni ngu' bi'; lye la ngua'ni na' cña, lu'ba la ngusu'ba ngu' 'na ne' chcua, tyuú tsa quiya' cua ngujui'j ngu' juata hichu' na', lu'ba ti ndyaca cha' cua cajaa ti na' xqui'ya Cristo.

²⁴ Calaa tyii ntucua caa quiya' ndya'ni ngu' cuxi cuentya jil'j ngu' judío ni, lo'o jua'a ca'yu quiya' ngujui'j ngu' judío 'na tsa lo cua quiya';

²⁵ Jua'a sna quiya' ngujui'j ngu' romano yaca hichu' na', lo'o jua'a tsaca quiya' ngu' quee 'na cha' ngua ti' ngu' cujuu' ngu' 'na. Sna quiya' ngua cuxi jil'j yaca ni'j su ndya'a na', ngüilyu'u bi' nde ne' hitya; lo'o jua'a sna quiya' ngua cha' ndyanu na' nchcuatya ti na' lo hitya sca tsá lo'o sca talya.

²⁶ Quiña'a tsa se'l ndya'a na' tyucuij su caca cuxi 'na nquicha': ntsu'u hora ndyacua na' cla'be sta'a lo'o ndyaluu bi'; la cui' jua'a ntsu'u tsa ñati cuaana tyucuij; masi ngu' judío tya'a na', masi ngu' xa' tsu', ngua ti' ngu' cua'ni cuxi ngu' lo'o na'; la cui' jua'a masi ndya'a na' nde quich' tonu, masi ndya'a na' nde ne' quixi', masi ndya'a na' nde lo tyujo'o, ntsu'u tsa cha' cuxi nu ndyacua 'na; lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu stu'ba ndya'a lo'o ñati jil'j Jesucristo, pana cha' cuiñi ndyu'ni ngu' bi', cuxi ti ngulacua ti' ngu' ña'a ngu' 'na.

²⁷ Tucui tsa cña nu ndyacua 'na, ti' tsa cña ndyacua 'na ca su ndya'a na', ña'a cuaya' tyuú tsa quiya' ná ngua caja' na'; ntsu'u quiya' ntyute' na', jua'a ntsu'u quiya' nguityi' na' hitya, lo'o jua'a ntsu'u tsá nu ná ngujui tsiya' ti na cacu na', ntsu'u tsá lo'o lye tsa nchca tlya' na', la cui' jua'a ná ngujui late' cacu' na'. Lcaa cha' bi' ndyacua 'na ca su ndya'a na'.

²⁸ Lo'o jua'a tya ntsu'u la xi xa' la cha' 'na; lcaa tsá ndube tsa ti' na' ñi'ya ndyaca jil'j lcaa taju ñati nu cuentya jil'j Cristo ca xa' quich', lye tsa nclyacua ti' na' ne' cresiya jna' lo'o ndyi'u ti' na' jil'j ngu' bi'.

²⁹ Lo'o ná ndyiji juersa jil'j scaa ngu' bi', li' caca ñu'u ti' na' cuentya jil'j ngu' bi'; lo'o ndyacua quiy'a jil'j scaa ngu' bi', la cui' jua'a na', xñi'j tsa ti' na' li'.

³⁰ Laja lo'o nchcu' ti na', tso'o si chcu' na' jil'j lcaa cha' nu ná nda chacuayá' cha' caja juersa jna' su ntucua ycu' ti na'.

³¹ Ycu' Ndyosi Sti Jesucristo nu Xu'na na ni, tyucui tyempo nga'a cha' cua'ni tlyu na jil'j Ni: la cui' Ni jlo ti' Ni cha' si' cha' cuiñi laca nu nda na' lo'o cu'mā.

³² Ndi'ya cha' ngua 'na lo'o nguti'j na' ca quich' Damasco: Nu laca xu'na quich' ca jua, cuentya jil'j rey Aretas laca yu cña; lo'o jua'a ngulo yu bi' cña jil'j ngu' policia cha' tsatu ngu' to' lo'o quich' bi' cha' tejeya' ngu' 'na, cha' tyaal lo'o ngu' 'na nde ne' chcu' li'.

³³ Pana xa' tyucuij ngusñi na' nguta'a na' li'; yaa lo'o ngu' tya'a na sca chcubi, cha' chca'a na' nde ne' chcubi bi', lo'o li' ngusu'ba ngu' 'na toni'j ventana cha' ngua'ya ti'j na' nde chu' lo'o quich' bi' nde liya'. Jua'a ngua, bi' cha' laca cha' ngulaá na' jil'j xu'na quich' bi'.

12

¹ Tya nti' cha' hcui' na' la xi cha' ji' y cui' ca ti na', masi ná tso'o hcui' na' jua'a lo'o xa' ñati. Juani ta na' sca cha' lo'o ma ñi'ya nu cua nhcui' xcalá na' tsaca quiya'. Laja xcalá ti na', li' ngulu'uloo y cui' nu Xu'na na 'na, lo'o jua'a nda Ni sca cha' lo'o na' li'.

² Sca ñati nu cua ngusñi cha' ji' Cristo laca na'; nu juani cua ntsu'u tii jlyacua yija tya lo'o ngua ti' na' cha' yaa y cui' Ndyosi yaqui'ya Ni 'na, cha' li' ndya'aa ca chaca chalyuu nde cua la, ca su ntucua y cui' Ndyosi. Nga'aa jlo ti' na' si chañi cha' ndya'a na' ca ndacua, si laja xcalá ti na' ngulu'uloo ti cha' bi' 'na; sca ti y cui' Ndyosi jlo ti'.

³ Chaca quiya' hcui' na' lo'o cu'ma cha' ná jlo ti' na' si chañi cha' ndyaa lo'o lye y cui' Ndyosi 'na ca chalyuu bi' su tso'o tsa ña'a lcaa na, si na nhcui'lo'o ti 'na cha' ndya'a na' ca bi'; sca ti y cui' Ndyosi jlo ti'.

⁴ Ca bi' cua ndyuna na' quiña'a tsa cha'; cua ntsu'u tsa cha' nu ná nchca hcui' na' ji'j, jua'a ná caja ñi'ya hcui' ñati chalyuu ji'j cha' bi' tsiya' ti.

⁵ Pana tso'o si hcui' na' xi lo'o ma, cha' jua'a ngua 'na tya li'; ná tso'o hcui' na' xa' la cha' cuentya ji'j y cui' ca na', sca ti si hcui' la na' xi ji'j scaa cha' nu ná nda chacuayá 'na cha' caja juersa 'na su ntucua na' y cui' ti na'.

⁶ Ni si'i na tonto laca na' cha' nhcui' tsa na' ji'j y cui' ca ti na' jua'a, cha' liñi laca nu nda na' lo'o ma juani. Pana nga'aa nti' na' hcui' na' quiña'a la cha' lo'o ma juani, cha' ná nti' na' cha' cua'ni ch' ngu' loo na' si bilya ña'a ngu' ñi'ya ndyu'ni na', si bilya cuna ngu' cha' nu nda na'; tsa ña'a cuayá' nu ndyuloo ti ngu' 'na, jua'a ti taca cua'ni ch' ngu' loo na' nti' na'.

⁷ Lo'o li' nda y cui' Ndyosi chacuayá' cha' caja xi cha' hcube' na', cha' ná lye tsa caca tyucuaa ti' na' lo'o ñati xqui'ya cha' tlyu ca nde cua nu cua na'a na' laja xcalá; nda Ni sca lo quicha 'na nu ti'í tsa ndyu'ni lo'o na'. Lo'o jua'a laca bi' ñi'ya laca lo'o ntsu'u na ya' nu xña'a nchcub' ji'na, cha' ti'í tsa ndyu'ni quicha bi' lo'o na', cha' ná caca tyucuaa ti' na' lo'o xa' ñati.

⁸ Cua ndya'a sna quiya' nhcui' na' lo'o y cui' Ndyosi; tya'na tsa nhcui' na' lo'o Ni cuentya ji'j quicha bi' cha' tyu'utsu' bi' jna'.

⁹ Pana ndi'ya nacuj Ni 'na li': "Tsa bi' ti cha' nga'a cha' tyi'u ti' nu'u, cha' xcui' cha' tso'o ndu'ni na' lo'o nu'u jua'a ti. Lye la caca cua'ni na' cña xqui'ya nu'u, nu lo'o ná quiña'a tsa juersa ntsu'u ji'j y cui' ca nu'u", nacuj Ni jna'. Bi' cha' juani tso'o tsa nti' na' masi ná ndyiji juersa 'na, cha' li' taca tyanu juersa ji'j y cui' Cristo ne' cresiya 'na.

¹⁰ Tso'o nti' na' lacua, masi ná ntsu'u juersa 'na tsiya' ti, masi quiña'a tsa cha' ti'í nhcui' ngu' jna', masi ti'í tsa na', masi lya' tsa ti' ngu' 'na, masi tucui tsa laca cña su ndya'a na' cuentya ji'j Cristo; la cui' tyempo lo'o ná nchca 'na tsiya' ti, la cui' hora bi' tso'o tsa ndyiji juersa 'na xqui'ya Cristo.

Ndube tsa ti' Pablo ñi'ya ndyaca ji'j ngu' Corinto nu ngusñi cha' ji'j Cristo

¹¹ Cu'ma ngua'ni ma lo'o na' cha' nhcui' na' cha' tonto re, pana cu'ma laca nu nga'a cha' hcui' tso'o ma 'na nquicha'. Masi ná sca cha' ndyaca 'na tsiya' ti, si'i na xti la cña nchca 'na lo'o quiña'a la cña nchca ji'j nu ngu' cuiñi bi', masi tyaca'a tsa ndyu'ni ma ji'j ngu'; si'i jua'a ndyu'u cha'.

¹² Cua ndalo tsa na' laja lcaa cha' cuxi nu ngua 'na, cha' ndyu'ni na' cña nu cua nda nu Xu'na na 'na, cha' ndu' na' nhcui' na' lo'o cu'ma. Cua jlo ti' ma cha' y cui' Ndyosi laca nu cua nda cña bi' 'na nu lo'o cua na'a ma cha' tlyu nu cua ngua'ni Ni ca slo ma xqui'ya na', cha' jua'a cube la ti' ma ji'j y cui' Ndyosi. Ná nchca cua'ni ñati chalyuu cña bi' jua'a ti.

¹³ Tsa bi' ti cha', ná ngüñña na' ji'j cu'ma cha' xtyucua ma 'na, bi' cha' nti' ma cha' chii nti' na' ña'a na' ji'j cu'ma; tso'o la ndu'ni na' lo'o ngu' xa' quich'i,

nti' ma. Tyu'u xi cha' clyu ti' ji'i ma lo'o na' lacua, cha' ná ndijña na' cha' bi' ji'i cu'ma.

¹⁴ Cua tya'a ti na' ca su ndi'i ma chaca quiya'. Cua tya'a ti sna quiya' cha' caa na' slo ma juani, lo'o ña'a ti ná lijya na' cha' culo na' sca cña tlyu ji'i cu'ma. Sca ti nti' na' cha' caca ma ñati' ji'i ycu'i' Ndyosi, ná nti' na' cha' ñña na' cñi' ji'i ma. Ñi'ya nti' na ni, si ntsu'u sñi' na, ycu'i' ti na ta na caya' lo na laca nu lyiji' ji'i sñi' na; si' sñi' na nu ta caya' lo ycu'i' na.

¹⁵ Lo'o jua'a na', tso'o tsa nti' na' masi culiji na' lcaa na nu ntsu'u xi 'na, masi tye juersa ji'i ycu'i' na' tsiya' ti, cha' caya ñi'ya xtyucua na' xi ji'i cu'ma. Bi' cha' ná tso'o laca si xti ti ntsu'u tyiquee ma ña'a ma 'na, masi tso'o la ntsu'u tyiquee na' ña'a ji'i cu'ma.

¹⁶ Ná quiña'a tsa cñi' nguliji ma lo na' li'; pana ña'a ti tya ntsu'u xi ngu' tya'a ma nu nchcui' cha' cua nguñilo'o na' ji'i ma cha' cua'ni na' ngana ji'i ma.

¹⁷ ¿Ñi'ya jua'a? Ná nda na' ñati' lijya ca slo ma cha' cua'ni ngu' ngana ji'i ma cuentya 'na, si' jua'a nti' na'.

¹⁸ Chañi' cha' nchcui' na' lo'o yu Tito bi', cha' tsubi' ti tsa yu ca su ndi'i ma; ndyaa yu lo'o chaca yu tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús bi' li'. Pana si' Tito laca nu ngua'ni ngana ji'i ma; sca ti cuayá' ndyu'ni yu cña ñi'ya nu ndyu'ni na' cña, sca ti cha' ntsu'u tyiquee tyucuaa ya.

¹⁹ Ni si' xcu'i' na cua nti' ya cha' tyu'u lubii cha' ji'i ya lo'o cu'ma; laca cha' ndube ti' ya cha' ña'a ycu'i' Ndyosi ji'i ya, bi' cha' tsa lo cua ti cha' nchcui' ya, tsa ña'a cha' nu nti' ycu'i' Cristo cha' chcu'i' ya lo'o cu'ma. La cui' jua'a lcaa cña nu ndyu'ni ya, na xtyucua ya ji'i ma laca cña bi', cha' ntsu'u tsa tyiquee ya ña'a ya ji'i cu'ma tya'a tso'o na.

²⁰ Quiña'a xi ncyacua ti' na' xqui'ya cu'ma juani. Lo'o tyalaa na' ca su ndi'i ma, si quije cha' 'na lo'o ma cha' xa' ña'a ndu'ni ma, nga'aa si' ñi'ya nu ngulu'na na' ji'i ma tya clyo, ¿ñi'ya cua'ni ta na' lo'o ma li'? Ca cuayá' ti' ma cha' taca cua'ni tyaala na' xi lo'o ma li', masi ná ndiya ti' ma cha' cua'ni na' jua'a. Ndube ti' na' cha' tya ntsu'u xi ngu' tya'a ma nu ña'a ti xnuu tya'a ngu', nu ti' tsa ti' ngu' ña'a ji'i tya'a ngu', nu ñasi' tsa ngu' ña'a ji'i tya'a ngu', nu sca ti ji'i ycu'i' ca ngu' ndube ti' ngu'; lo'o jua'a nchcui' ca'a ti ngu' ji'i tya'a ngu', cuentyu tsa ti' ngu' lo'o tya'a ngu', ntyucuaa tsa ti' ngu' ndyu'ni ngu' lo'o tya'a ngu'. Lcaa lo cha' cuxi bi' ndyu'ni ngu' cha' ná ndube ti' ngu' tsiya' ti.

²¹ Nu lo'o tyalaa na' chaca quiya' ca slo ma juani ti, si quije cha' jna' cha' jua'a ndu'ni ma, ná tyiquee' quiña'a tsa cha' tyuju'u ti' caca 'na cuentya ji'i ycu'i' Ndyosi nu laca Xu'na na', nu lo'o ña'a na' ji'i cu'ma. Xi'ya tsa na' li', ña'a cuayá' xñii hitya cloo na'; xi'ya na' xqui'ya ngu' nu ngua'ni cha' cuxi bi' tya tsubi' la, cha' bilya ca tyuju'u ti' ngu' bi' ji'i cha' suba' nu ngua'ni ngu', cha' ntsu'u tsa cha' cuxi nu ndyu'ni ngu' lo'o tya'a ngu', cha' ná lubii cresiya ji'i ngu' bi' tsiya' ti.

13

Líni nchcui' Pablo lo'o ngu' lo'o ndye nguscua yu quityi

¹ Cua tya'a ti sna quiya' juani cha' caa na'a na' ji'i cu'ma. Ndi'ya cua'ni na juani: Xcu'i' nga'a cha' cua'ni cuayá' na ji'i ñati' cuxi lo'o tucua sna tya'a ñati' nu cua na'a ji'i cha' cuxi bi'.

² Bi' laca cha' nu nchcui' na' lo'o lcaa cu'ma ngu' Corinto nu cua ngusñi cha' ji'i Jesucristo, lo'o jua'a nchcui' na' lo'o cu'ma ngu' taju ji'i Jesús ca ndacua nu ngua'ni cha' cuxi tya tsubi' la. Nu lo'o ñaa na' nu ndyaca tyucuaa quiya' ni, cua laca nda na' cha' re lo'o cu'ma li', pana juani lo'o ndi'i na' tyijyu', tya chaca quiya' chcu'i' na' cha' bi' lo'o ma, cha' ni sca ñati' nu ndu'ni cha' cuxi ná

nga'a cha' clyaá ngu' lo'o caa na' chaca quiya'; cua'ni cuayá' na' ji'i lcaa ngu' bi'.

³ Ca li' caca cuayá' ti' ma cha' ycuí' Cristo laca nu nda cha' nu nchcui' na'; lo'o jua'a si'i na xti ti cña nchca ji'i Cristo lo'o xcube' Ni ji'i ma, masi lye tsa cua'ni Ni cña cha' chcube' ma li'.

⁴ Chañi tsa cha' ndye juersa ji'i Cristo nu lo'o ndyujui ngu' ji'i, lo'o ngujui' ca'a ngu' ji'i lo crusi; pana tlyu tsa cña ngua'ni ycuí' Ndyosi cuentya ji'i yu, bi' cha' laca cha' ña'a ti tya lu'ú yu juani. Ni'ya nti' Cristo, cha' ná nguxlyú cha' hichu' ñati nu ndyujui ji'i, la cui' jua'a cuare, si'i na lye tsa nclyo ya cña ji'i cu'ma nquicha'; pana juani caca cuayá' ti' ma cha' ña'a ti tya lu'ú ya xi, cha' la cui' chacuayá' ji'i ycuí' Ndyosi ndya'a lo'o ya lijya ya, la cui' tya'a chacuayá' nu ntsu'u ji'i Cristo.

⁵ Cua'ni cuayá' ma ji'i ycuí' ca ma lacua, cha' ca cuayá' ti' ma si chañi cha' tya ndyanu tyucui cha' ji'i Jesucristo ne' cresiya ji'i ma. Nga'a cha' tyi'u ti' ma cha' ndyanu Xtyi'i Jesucristo ne' cresiya ji'i sa scaa ma; sca ti si cua ngunu'u cresiya ji'i ma lo'o ycuí' Ndyosi tsiya' ti, nga'aa tyanu Ni lo'o ma li'.

⁶ Lo'o jua'a nti' na' cha' caca cuayá' ti' ma cha' ji'i cuare, cha' si'i na ngunu'u cresiya ji'i ya lo'o Ni.

⁷ Lu'ba ti ndijña ya cha' ji'i ycuí' Ndyosi, cha' ná ta Ni chacuayá' cha' cua'ni ma xa' la cha' cuxi; na cua nti' ya cha' xtyucua Ni ji'i ma cha' tso'o ti caca tyiquee ma. Ná ndube ti' ya, masi ñacui' ngu' cha' ná nchca ji'i ya tsiya' ti.

⁸ Ná ntsu'u cha' cua'ni tyaala ya lo'o ma si ña'a ti tya ndyanu tso'o cha' ne' cresiya ji'i ma, nu cha' ji'i Jesús nu cua ngusñi ma; pana si ndyu'ni ñu'u ca ma ji'i nu cha' ji'i Jesús bi', li' cua'ni tyaala ya lo'o ma.

⁹ Si tso'o tsa ndyanu tachaa cha' ji'i ycuí' Ndyosi ne' cresiya ji'i ma, tso'o tsa nti' ya li', masi xti ti cha' nchca ji'i ycuí' ya; bi' cha' ndijña ya cha' ji'i ycuí' Ndyosi cuentya ji'i cu'ma lacua, cha' jua'a caca tyucui la ti' tyiquee ma ña'a ma ji'i ycuí' Ndyosi.

¹⁰ Lo'o jua'a nscua na' quityi re, masi tyijyu' tsa ndi'i na' cuentya ji'i cu'ma, cha' ná caca tyaala na' lo'o cu'ma nu lo'o cua ndyalaa na' ca quichí tyi ma. Chañi cha' cua nda ycuí' nu Xu'na na chacuayá' 'na, pana ndi'ya ndyu'u cha' bi': cua'ni na' cha' caja ñi'ya tyanu tachaa la cha' bi' ne' cresiya ji'i ma; ná ntsu'u chacuayá' na cha' cua'ni ñu'u lyiji na' ji'i cu'ma.

¹¹ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesucristo, chcui' salya' na' lo'o ma juani, nu lo'o cua tye ti xcua se'i cha' nu nscua na' lo' quityi re. Cua'ni lyiji ma ñi'ya nu nga'a cha' cua'ni ma cha' laca ma ñati ji'i ycuí' Ndyosi. Cua'a jyaca ma ji'i lcaa cha' nu nda na' lo' quityi re. Cua'ni ma cha' caca stu'ba tyiquee ma lo'o xa' ñati tya'a ma. Tso'o ti tyi'i ma lo'o lcaa ñati. Lo'o li' la cui' ycuí' Ndyosi laca nu tyi'i lo'o ma lcaa tsa; ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na, lo'o jua'a ndu'ni Ni cha' ti ti tyi'i tyiquee na.

¹² Chcuicha' ma ji'i tya'a ma tyucui tyiquee ma, quityi ma ji'i tya'a ma chacuayá' ji'i Cristo.

¹³ Lcaa ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'i ycuí' Ndyosi ca nde, cua nti' ngu' ta ngu' xlyo ni' ji'i lcaa ngu' tya'a ma nu ndi'i cajua.

¹⁴ Lo'o juani nti' tsa na' cha' ná tye cha' stu'ba cha' ji'i lcaa cu'ma cajua lo'o Jesucristo nu Xu'na na, la cui' Ni laca nu quiña'a tsa cha' tso'o ndu'ni lo'o na lcaa tsa. Jua'a nti' na' cha' lcaa tsa caca stu'ba cha' ji'i ma lo'o ycuí' Ndyosi, la cui' Ni laca nu ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na. Jua'a nti' na' cha' tyanu Xtyi'i ycuí' Ndyosi ne' cresiya ji'i ma, la cui' Ni laca nu ndu'ni cha' stu'ba ntsu'u cha' ji'na lo'o Ni, jua'a lo'o xa' la ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'i ycuí' Ndyosi. Jua'a caca cha' lacua.

Quityi nu nguscua San Pablo ndyaa ca slo ñati ji'i Jesucristo nde Galacia

¹ Pablo laca na' nu nscua quityi re. Cña 'na laca cha' tsa'a na' chcu' na' cha' ji'i Jesucristo lo'o lcaa ñati. Si'i ñati chalyuu ti laca nu cua nda cña bi' 'na, si'i ñati laca nu nguane 'na cha' cua'ni na' cña bi'; Jesucristo lo'o ycu' Ndyosi Sti Jesús, bi' laca nu cua nda cña bi' 'na. Ycu' Ndyosi ni, bi' laca nu ngua'ni cha' ndyu'ú Jesús chaca quiya' lo'o ngujuii yu.

² Lo'o na', lo'o lcaa tya'a ndi'i na' ca nde nu ntsu'u cha' ji'i ngu' lo'o Jesús, nscua ya quityi re cha' tsa lcaa quich'i tyi cu'ma ngu' gálatas, lcaa quich'i su ntsu'u cu'ma taju ñati ji'i Jesucristo.

³ Nti' tsa na' cha' ña'a ti tya cua'ni ycu' Ndyosi Sti na cha' tso'o lo'o ma, cha' cua'ni Ni cha' ti ti tyi'i cresiya ji'i ma xqui'ya Jesucristo nu Xu'na na.

⁴ La cui' Jesús laca nu nda ji'i ycu' ca lo'o ngujuii yu cha' cuityi qui'ya nu ntsu'u ji'na, cha' jua'a cua'ni lyaá Ni ji'na nde chalyuu su ngunu'u tsa tyiquee ñati xqui'ya cha' cuxi; ngulo ycu' Ndyosi Sti na cña ji'i Jesús, li' ngua'ni yu cña bi' cuentya ji'na.

⁵ Bi' cha' ná nga'a cha' tye tsa nu cua'ni tlyu na ji'i ycu' Ndyosi. Jua'a caca cha' bi' lacua.

Nga'aa ntsu'u xa' la cha' nu taca cua'ni lyaá ji'i ñati ji'i nu cuxi

⁶ Ndube tsa ti' na' cha' yala ti nguta'achu' ma ji'i ycu' Ndyosi, masi ngusubi Ni ji'i ma xqui'ya cha' ntsu'u tsa tyiquee Cristo ña'a ji'na; ndube ti' na' cha' nduna ma chaca cha' nu si'i cha' ji'i ycu' Ndyosi laca, nu nacui ngu' cha' taca cua'ni lyaá ji'na ji'i nu cuxi.

⁷ Pana liñi la ñacui na cha' nga'aa ntsu'u xa' la cha' tso'o ji'i Jesucristo nu taca cua'ni lyaá ji'na. Ndi'ya ndyaca cha': Ntsu'u xi ñati nu ndyu'ni cha' quich'i yaa cha' hique ma; cua nti' tsa ngu' bi', cha' xcutsa'a ngu' ñi'ya ntsu'u cha' ji'i Cristo.

⁸ Pana tlyu tsa qui'ya sta Ni ji'i ñati nu chcu' sca cha' cuiñi lo'o ma ñi'ya nu caca clyaá ma ji'i cha' cuxi, nu culu'u ji'i ma sca cha' nu si'i la cui' cha' liñi laca, nu si'i cha' nu cua nchcu' ya lo'o ma tya clyo. Lo'o cuare, sta ycu' Ndyosi qui'ya ji'i ya si xcutsa'a ya cha' nu cua nda ya lo'o ma; masi sca xca nu ngutu'u ca slo ycu' Ndyosi laca nu chcu' cha' cuiñi jua'a, xcube' Ni ji'i, cha' tlyu tsa qui'ya laca bi'.

⁹ Jua'a ni na' ji'i ma tya tsubi' la, lo'o la cui' cha' laca nu ta na' lo'o ma chaca quiya' juani: Tlyu tsa cha' ti' tyacua ji'i ñati si ta ngu' xa' la cha' lo'o ma, ñi'ya nu cua'ni ma cha' clyaá ma ji'i nu cuxi, nu si'i la cui' cha' nu cua ndyuna ma tya clyo.

¹⁰ Lo'o nacui na' jua'a, si'i cha' ndyu'ni cña tsa ti' na' cha' caja ñati 'na nu cua'ni chi' loo na'. Tsa bi' ti cha' tso'o nti' na', si ycu' Ndyosi cua'ni chi' Ni loo na'; si'i na cua nti' na' cha' tso'o ti chcu' ñati jna'. Nga'aa caca cua'ni na' cña ji'i Cristo, si xcu' cha' cua'ni tya'a na' lo'o ñati ntsu'u tyiquee na'.

Ñi'ya ngua cha' ngujui cña ji'i Pablo

¹¹ Cua nti' na' cha' caca cuayá tso'o ti' ma cha' bi', cha' si'i sca cha' nu ngua'ya hique ti ñati laca cha' nu cua nda na' lo'o ma; cha' ji'i Jesús laca bi', cha' nu nchcu' ñi'ya taca clyaá ma ji'i nu cuxi.

¹² Si'i ñati laca nu nda cha' bi' lo'o na' tya clyo, ni sca ñati chalyuu ná ngulu'u cha' bi' 'na; ycuí' Jesucristo ngulu'u loo yu 'na, ycuí' bi' laca nu cua nda cha' bi' lo'o na' li'.

¹³ Cua jlo ti' mā ñi'ya nu ngua'ni na' nde chalyuu tya sa'ni la, ñi'ya ndaquiya' tsa na' jil' lcaa cña tacati nu ndu'ni ngu' judío tya'a ya. Cua jlo ti' mā cha' ti' tsa ngxucube' na' jil' lcaa ñati' nu ntsu'u cha' jil' lo'o Jesucristo nu ngua' li'; ngua' ti' na' cua'ni tye na' jil' ñati' bi' tsiya' ti.

¹⁴ Lye la ngua'ni na' lcaa cña tacati nu ndu'ni ngu' judío tya'a ya nu lo'o ndu'ni tlyu ya jil' ycuí' Ndyosi. Xa' ngu' quichi' tyi na' nu tya'a stu'ba ti na' lo'o, ná stu'ba ngua'ni ngu' ñi'ya nu ngua'ni na'; lye la ndaquiya' na' jil' lcaa lo cha' nu ntsu'u jil' ya, nu cua nda jyo'o cusu' lo'o ngu' judío tya'a ya tya sa'ni la.

¹⁵ Pana yala la ngua'ni ycuí' Ndyosi; masi bilya cala na' cua ngusubi Ni 'na cha' caca na' ñati' jil' Ni, xqui'ya cha' jua'a ngua'ni ycuí' Ni; na cua ngusubi Ni 'na xqui'ya cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni 'na.

¹⁶⁻¹⁷ Lo'o jua'a ngua'ni Ni cha' ndyuloo na' jil' Jesús, nu sca ti Sñi' ycuí' Ni, cha' li' nchca 'na ta na' cha' jil' Ni lo'o lcaa cu'mā, ñati' nu ndi'j xa' tsu'. Li' ndacha' na' jil' lcaa mā cha' xqui'ya Jesús taca clyaá mā jil' cha' cuxi nu ntsu'u jil' mā. Nu lo'o ngusñi ca ti na' cha' bi', li' hora ti ndu'u na' nguta'a na' nde loyuu su naa Arabia; ca bi' nguti'j na' ycuí' ti na'. Ná nguta'a na' ndyaana na' sca cui'j nu ta sca ñati' lo'o na'; la cui' ti jua'a ná nguta'a na' nde quichi' Jerusalén cha' hcui' na' lo'o ngu' tya'a ndyu'ni na' cña nu ndi'j nde jua, masi cua nda ngu' bi' cha' jil' Jesús lo'o ñati' clyo la, nu lo'o tya lyiji cuna na' cha' bi'. Pana nguta'a na' nde Arabia, lo'o tiya' la li' ngxutyuu na' nguta'a na' nde quichi' Damasco.

¹⁸ Nga'aa ndya'a na' nde Jerusalén li'; pana ca lo'o ndu'u scua sna yija, li' nguta'a na' nde jua. Lo'o li' ndyuloo na' jil' Pedro, nguti'j na' ti'ñu tsā lo'o yu li'.

¹⁹ Ná na'a na' jil' xa' tya'a ngu' nu ngua tsa'a jil' Cristo tya clyo ca bi'; sca ti yu Jacobo tya'a Jesús nu Xu'na na, bi' nu cua na'a na' jil'.

²⁰ Chacuayá' jil' ycuí' Ndyosi, liñi tsa cha' nu nscua na' lo quityi re; ni sca cha' cuiñi ná nscua na' tsiya' ti re.

²¹ Tiya' la li' nguta'a na' nde loyuu su cuentya Siria, jua'a nde loyuu su cuentya Cilicia.

²² Pana nu xa' la taju ñati' tya'a ngusñi na cha' jil' Jesucristo nu ndi'j quichi' su cuentya Judea, tya lyiji tyuloo ngu' bi' 'na nu ngua li'.

²³ Pana cua ndyuna ngu' cha' 'na lo'o nchcui' ñati' 'na ndi'ya: “Nu ñati' nu ngua' ti' cua'ni tye jil' na' bi', juani cua ngxucutsa'a Ni cresiya jil' yu, cha' cua ntsu'u cha' jil' yu lo'o Jesús”, nacui' ngu' jil' tya'a ngu'. “Juani ndya'a yu nda yu cha' lo'o xa' la ñati', cha' lo'o ñati' bi' caca xñi ngu' cha' jil' Jesús”, nacui' ngu'.

²⁴ Lo'o li' nguxana ngua'ni tlyu ngu' jil' ycuí' Ndyosi xqui'ya na'.

2

Nu xa' la tya'a ñati' nde Jerusalén ntucua' ngu' cha' nu nchcui' Pablo

¹ Cua ndya'a tii jlyacua yija, li' xa' ndya'a nde Jerusalén chaca quiya'; lo'o Bernabé ndya'a, lo'o jua'a ndyaa lo'o ya jil' Tito.

² Ndyaa ya Jerusalén, xqui'ya cha' cua ngua'ni ycuí' Ndyosi cha' ngua'ya sca cha' hique na' cha' tyaa ya; bi' cha' lo'o cua ndyalaa ya quichi' bi', li' ndya'a ca su ntucua ngu' ycuí' ti ngu', nchcui' na' lo'o ngu' nu laca loo la jil' taju tya'a ñati' jil' Cristo quichi' bi'. Li' ndacha' na' jil' ngu' bi', nchcui' na' ni cha' nu nda na' lo'o ngu' xa' tsu' cuentya jil' Cristo, cha' ngua'ni lyaá Cristo jil' na' jil' nu

cuxi. Jua'a nchcui' na' lo'o ngu' bi', xqui'ya cha' ná nti' na' cha' culacua cuxi ti' ngu' bi' ña'a ngu' jna'; ná nti' na' cha' chcui' ngu' cha' ná tso'o laca cha' nu nda na' lo'o cu'ma ngu' xa' tsu' tya tsubi' la, masi chcui' ngu' cha' ná tso'o ndu'ni na' juani.

³ Lo'o jua'a yu Tito tya'a ndya'a na' ni, ná nchcui' ngu' lo'o yu cha' si'yu quiji' yu cha' culacua yu ñi'ya ndu'ni ngu' judío, masi ngu' xa' tsu' laca yu.

⁴ Pana ngulaa xi xa' la ñati' slo ya li', ngu' nu cui'ni ti nchcui' cha' ntsu'u cha' ji'i ngu' lo'o Cristo; na ndu'ni ti ngu' cha' tya'a na laca ngu' bi'. Cuaana ti nguti' ngu' bi' laja lcaa tya'a na cha' ña'a cuayá' ngu' bi' ji'i ya, si culacua ngu' nu ndya'a lo'o ya, si ná culacua ngu'. Ngua ti' ngu' bi' tacu' cha' tso'o ji'i Jesús lo'o na, cha' ná ndiya ti' ngu' cha' tso'o ndi'i tyiquee na chalyuu xqui'ya Jesús; ngua ti' ngu' bi' tsaas ngu' ji'na cha' cua'ni na lcaa lo cña na ngulo jyo'o cusu' ji'i ngu' judío tya'a ya.

⁵ Pana ná ndaquiya' ya ji'i cha' nu nchcui' ngu' bi' tsiya' ti. Ngua ti' ya cha' ná chcuna' tsiya' ti ni sca cha' li'ni nu cua nda Cristo lo'o na, nu lo'o cua ngua'ni lyaá yu ji'na; ngua ti' ya cha' tyanu tso'o lcaa cha' bi' ne' cresiya ji'i ma.

⁶ Ná ndube ti' na' masi nacui' ngu' cha' tlyu tsa ñati' laca nu ngu' nu laca loo ji'na bi'; jlo ti' na' cha' sca ti cuayá' laca lcaa na cuentya ji'i ycu'i' Ndyosi. Pana masi loo laca ngu' bi', ná ngulo ngu' bi' cña jna' cha' culu'u na' xa' la cha' ji'i cu'ma ngu' xa' tsu'.

⁷ Ndi'ya ngua: ngutucua' ngu' bi' ji'i cha' nu nchcui' na' lo'o ngu'; cua ngüi'ni cha' ji'i ngu' bi' lo'o na' li'; cua ngua cuayá' ti' ngu' cha' cua nda ycu'i' Ndyosi cña 'na cha' tsa'a ta na' cha' ji'i Ni lo'o cu'ma ngu' xa' tsu', ñi'ya taca clyaá ma ji'i nu cuxi. Lo'o jua'a nacui' ngu' cha' cua nda Ni la cui' cña ji'i nu Pedro bi', cha' chcui' yu cha' tso'o bi' lo'o ngu' judío.

⁸ La cui' ycu'i' Ndyosi nu nda ji'i Pedro ndyaa nclyu'u yu cha' ji'i Ni ji'i ngu' judío, la cui' ycu'i' Ndyosi bi' laca nu cua nda Ni 'na ndya'a na' nclyu'u na' cha' tso'o bi' ji'i ngu' xa' tsu'.

⁹ Bi' cha' ngutucua' ngu' cña 'na, nu Jacobo lo'o Pedro lo'o Juan bi', la cui' ngu' nu laca loo ji'i ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo. Stu'ba ti nchcui' ngu' bi', cha' tso'o tsa ngua'ni ycu'i' Ndyosi lo'o na' nu lo'o nda Ni cña bi' 'na. Li' ngusñi ya' tya'a ya lo'o ngu' bi', na' lo'o Bernabé, cha' caca cuayá' ti' ya cha' tso'o ti nti' ngu' ña'a ngu' ji'i ya, cha' stu'ba ntsu'u cha' ji'i ngu' lo'o ya, cha' tya tsaa la ya quich'i tyi' ngu' xa' tsu'. Tyanu ycu'i' ngu' bi' ca su ndi'i tya'a ya, nu ngu' judío bi' li'.

¹⁰ Tsa bi' ti cha' nchcui' ngu' lo'o ya, nu ngüijña ngu' ji'i ya cha' lcaa tyempo tyi'u ti' na na laca nu lyiji ji'i nu ngu' ti' tya'a na nu ndyanu nde Judea. Bi' laca nu ndyu'ni cña ti' na' cha' cua'ni na'.

Lye xi nchcui' Pablo lo'o Pedro nde quich'i Antioquía

¹¹ Lo'o li' ndyalaa Pedro nde quich'i Antioquía, ca su ndi'i na'. Tiya' la li' ndya'a na' slo yu, ngua'a na' ji'i yu xqui'ya cha' cua ntsu'u sca cha' cuxi nu ndyu'ni yu.

¹² Ndi'ya ngua cha' bi': Nu lo'o ndyalaa ca ti yu, ná ngua tyuju'u ti' yu; ndyacu yu lo'o ngu' tya'a na ca bi', masi ngu' xa' tsu' laca ngu'. Pana nu lo'o ndyalaa xi xa' la tya'a ngu' judío nu nda Jacobo ji'i lijya, li' nguta'achu' yu; nga'aa ntaja'a cacu yu lo'o ngu' xa' tsu' bi' li'. Cua ndyutsi' yu si ña'a ngu' judío tya'a yu ji'i yu cha' ndyacu yu lo'o ngu' xa' tsu' bi', cha' ná ntsu'u chacuayá' ji'i ngu' judío cha' cacu ngu' lo'o ngu' xa' tsu', xqui'ya cha' ná lubii' ngu' xa' tsu' tsiya' ti ngua ti' ngu' judío.

13 Lo'o li' la cui' jua'a ngua'ni xa' la ngu' judío tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Cristo, sca ti cuayá' siya' tyiquee ngu' lo'o Pedro; lo'o ycuí' Bernabé ngua ti' yu cua'ni yu ñi'ya nu ngua'ni ngu' bi', cha' siya' tsa tyiquee ngu'.

14 Pana nu lo'o ngua cuayá' ti' na' cha' ná ndyu'ni ngu' ñi'ya nu ndyu'u cha' tso'o nu ngulu'u Cristo ji'na cha' clyaá na jil'i nu cuxi, li' nchcui' na' lo'o Pedro slo lcaa ngu' nu ngusñi cha' jil'i Cristo quich'i bi'. Ndi'ya ni na' jil'i yu li': "Ngu' judío laca nu'u", nacui' na' jil'i Pedro bi'. "Tya lo'o ndyalaa nu'u ca nde, cua ngua'ni nu'u ñi'ya nu ndu'ni ngu' xa' tsu' re, cha' tya'a na laca ngu' cuentya jil'i Cristo; ná ngua'ni nu'u ñi'ya nu ndu'ni ngu' judío tya'a quich'i tyi na. Bi' cha' lacua, ná tso'o si juani nti' nu'u cha' tatsaa nu'u jil'i ngu' xa' tsu' re, cha' cua'ni ngu' ñi'ya nu ndu'ni ngu' judío." Jua'a nacui' na' jil'i yu.

Stu'ba cha' laca jil'i ngu' judío lo'o lcaa ñati chalyuu

15 Nu cuare ni, ngu' judío laca ya tya lo'o ngula ya chalyuu nu ndaquiya' jil'i lcaa cha' nu nda ycuí' Ndyosi lo'o ya; si'i na ndaquiya' ya jil'i cua ña'a ca cha' cuxi ñi'ya ndu'ni ngu' xa' tsu'.

16 Pana jlo ti' ya cha' ná taca ca tso'o cresiya jil'i ya cuentya jil'i ycuí' Ndyosi, masi ndu'ni ti ya cua ña'a ca cña nu nda jyo'o Moisés cha' cua'ni ya; sca ti si jlya ti' ya jil'i cña nu ngua'ni Jesucristo cuentya ji'na, li' taca ca tso'o cresiya jil'i ya. Bi' cha' lo'o cuare cua ngusñi ya cha' jil'i Jesucristo, cha' taca ca tso'o cresiya jil'i ya cuentya jil'i ycuí' Ni, cha' nu jlya ti' ti' ya jil'i Jesús, nga'aa si'i xqui'ya cña nu ndyu'ni ya nu nda jyo'o Moisés jil'i ya. Ni sca na ná taca ji'na ca tso'o cresiya ji'na cuentya jil'i ycuí' Ndyosi xqui'ya cha' ndaquiya' ti na sca cha' nu nda jyo'o cusu' lo'o na.

17 Tso'o la laca. Masi ngu' judío laca ya, cua jlo ti' ya cha' xqui'ya cña nu cua ngua'ni Cristo cuentya ji'na, bi' cha' taca caca lubii cresiya jil'i ya cuentya jil'i ycuí' Ndyosi. La cui' ti cha', nga'a cha' chcuí' ya jil'i ycuí' ca ya cha' lo'o lcaa ngu' judío tya'a ya ntsu'u qui'ya jil'i ya, ñi'ya lo'o nacui' ya cha' ntsu'u qui'ya jil'i ngu' xa' tsu'. Pana si'i Cristo laca nu ngua'ni cha' laca ya ñati cuxi.

18 Bi' cha' nga'aa ndaquiya' ya jil'i cha' cusu' nu jlya tsa ti' ya jil'i nquicha'; lo'o juani si xa' taquiya' ya jil'i cha' cusu' nu ntsu'u jil'i ya, li' ntsu'u qui'ya jil'i ya lo'o ycuí' Ndyosi chaca quiya' xqui'ya cha' si'i na tyucui tyiquee ya ngusñi ya cha' jil'i Jesucristo.

19 Lo'o na' ni, ná nchca cua'ni na' lcaa cha' cusu' bi', bi' cha' cua ndye cha' jna' lo'o cha' bi'; juani xcuí' ndi'i na' chalyuu cha' cua'ni na' lcaa ña'a cña nu nti' ycuí' Ndyosi cha' cua'ni na'.

20 Cuentya jil'i cha' cusu' bi' laca na' ñi'ya laca si cua ngujui na', ñi'ya laca si stu'ba ti nga'a na' lo crusi lo'o Jesús; juani nga'aa si'i ycuí' ca ti na' laca na' loo ne' cresiya 'na, cha' Cristo laca nu laca loo ne' cresiya 'na juani. Ndi'i tso'o ti na' chalyuu juani sca ti xqui'ya cha' jlya ti' na' jil'i cña nu cua ngua'ni ycuí' Jesús, nu sca ti Sñi' ycuí' Ndyosi; bi' laca nu ntsu'u tsa tyiquee ña'a jna', bi' laca nu cua nda chacuayá' jil'i ngu' cha' cujuui ngu' jil'i ycuí' yu cuentya jna'.

21 Si'i cha' ná ndube ti' na' jil'i lcaa cha' tso'o nu ngua'ni ycuí' Ndyosi lo'o ngu' judío tya'a ya; laca cha' ndube tsa ti' na' cha' ná taca ca tso'o cresiya ji'na cuentya jil'i ycuí' Ndyosi, masi tso'o tsa ndaquiya' na jil'i cña nu nclyo cha' cusu' bi' ji'na. Ndube tsa ti' na' cha' ná ngujui Jesús jua'a ti; ntsu'u cña nu ngua'ni yu lo'o ngujui yu lo crusi bi', na cua ngua'ni tso'o yu jil'i cresiya ji'na cuentya jil'i ycuí' Ndyosi nu ngua li'.

3

Sca ti lo'o xñi na cha' jil'i Cristo, li' caca quiñi tso'o cha' ji'na lo'o ycuí' Ndyosi

1 Na tonto tsa ma, cu'ma ngu' gálatas, cha' nduna ma cha' nu nda nu ngu' cuiñi bi'; laca ma ñi'ya si ntsu'u nu ngua'ni cucha'a' jii' ma. Bi' cha' juani nga'aa nti' ma xñi la ma cha' liñi nu cua nda Cristo lo'o na. Pana lo'o nda ya cha' jii' Cristo lo'o ma tya clyo, li' ngulu'u tsa ya jii' ma ñi'ya ngua lo'o ngujui Jesucristo lo crusi xqui'ya na; jua'a ngulu'u ya jii' ma ña'a cuayá' nu ngua cuayá' tso'o ti' ma cha' bi'.

2 Xacuj ma cha' 'na lacua: ¿Ha cua ndyanu Xtyi'i ycu'i Ndyosi ne' cresiya jii' ma juani? ¿Ñi'ya ngua jii' ma cha' ngujui Xtyi'i ycu'i Ndyosi jii' ma lacua? ¿Ha ngujui Xtyi'i Ni jii' ma xqui'ya cha' cua ngua'ni ma cña nu nscua lo cha' cusu' bi' cha' cua'ni ma? Si'i. Cua jlo ti' ma cha' ngujui Xtyi'i ycu'i Ni jii' ma lo'o ngusñi ma cha' liñi nu cua nda ya lo'o ma, cha' jii' ycu'i Cristo.

3 ¿Ni cha' laca tonto tsa nclyacua ti' ma juani? Xqui'ya cña nu ndyu'ni Xtyi'i ycu'i Ndyosi lo'o ma, bi' cha' nguxana ca ti' ma cha' ntsu'u cha' jii' ma lo'o ycu'i Ndyosi nquicha'; pana nu juani ni, xqui'ya cha' lye tsa cua'ni cña ti' ycu'i ca ma, jua'a nti' ma cha' caca jii' ycu'i ca ma quiñi tso'o cha' jii' ma lo'o ycu'i Ni.

4 Masi ngua'ni Ni quiña'a cha' tlyu ca slo ma tya tsubi' la, ntsu'u quiya' nclyacua ti' na' cha' ná ngua tso'o cresiya jii' ma tsiya' ti, nu lo'o ña'a na' ñi'ya nu ndyu'ni ma. Pana jlo ti' na' cha' ngua tso'o la xi cresiya jii' ma xqui'ya cha' tlyu bi'.

5 Na cua nda ycu'i Ndyosi Xtyi'i ycu'i Ni cha' tyanu ne' cresiya jii' ma, lo'o xqui'ya nu bi' cua ngujui ñi'ya caca tyuu lo cha' tlyu nu ndyu'ni ycu'i Ndyosi nde su ndi'i cu'ma. Lo'o ndu'ni Ni jua'a, si'i xqui'ya cha' ndaquiya' ma jii' cha' cusu' bi'; pana ndu'ni Ni jua'a, xqui'ya cha' jlyu ti' ma lo'o ndyuna ma cha' tso'o jii' cña nu cua ngua'ni Jesús cuentya ji'na.

6 Nu jyo'o cusu' jii' ya, nu Abraham bi' ni, cua jlyu tsa ti' nu cusu' bi' lcaa cha' nu cua nda ycu'i Ndyosi lo'o yu. Xqui'ya cha' cua jlyu ti' yu cha' bi', li' ntucua Ni cha' jii' yu ñi'ya si ngua yu sca ñati nu ndu'ni xcui' cha' tso'o.

7 Lo'o jua'a nga'a cha' ca cuayá' ti' ma cha' cua ña'a ca ñati nu ngusñi cha' jii' Cristo, chañi cha' laca ñati bi' ñi'ya laca ngu' judío, cha' ndyu'ni ngu' bi' la cui' ñi'ya nu ngua'ni jyo'o Abraham, masi tyempo juani.

8 Cua nscua lo quityi cusu' cha' ndi'ya nchcui' ycu'i Ndyosi lo'o nu Abraham bi' nu ngua sa'ni: "Caca tso'o cresiya jii' lcaa ñati nu ndi'i xa' tsu' xqui'ya nu'u", nacuj Ni jii' Abraham. Ycu'i Ndyosi laca nu cua nda cha' bi' lo'o jyo'o bi' yala la, cha' jua'a lo'o cu'ma ngu' xa' tsu' caca tso'o cresiya jii' ma cuentya jii' ycu'i Ndyosi nde loo la, nu lo'o xñi ma cha' jii' ycu'i Ni.

9 Tso'o ti' nti' Ni ña'a Ni jii' Abraham nu ngua sa'ni, xqui'ya cha' ngusñi nu cusu' bi' cha' nu nchcui' ycu'i Ni lo'o yu; bi' cha' caca cuayá' ti' na cha' tso'o nti' Ni ña'a Ni ji'na, cua ña'a ca na nu xñi na cha' jii' Cristo.

10 Pana cua ña'a ca ñati nu tsa bi' ti cña nti' cha' taquiya' jii' cha' cusu' nu nguscua jyo'o Moisés, tyanu yabe' hichu' ñati bi', cha' ndi'ya nchcui' quityi jii' ycu'i Ndyosi: "Tyanu yabe' hichu' lcaa ñati si ná taquiya' ngu' jii' lcaa ca cha' nu nscua lo quityi bi'".

11 Bi' cha' caca jlo ti' na cha' ná nchca ca lubii cresiya ji'na cuentya jii' ycu'i Ndyosi lo'o ndaquiya' ti na jii' cña nu nda cha' cusu' bi', cha' ná nchca tyi'u ti' na lcaa ca cha' bi'. Chaca cha' nchcui' quityi bi': "Caca tso'o cresiya ji'na cuentya jii' ycu'i Ndyosi xqui'ya cha' ngusñi na cha' jii' ycu'i Ni; li' taca caja sca chalyuu nu ná nga'a cha' tye tsiya' ti ji'na".

12 Pana lo'o xcui' ndaquiya' na jii' cha' cusu' bi', li' ná ntsu'u sca cha' jii' Cristo nu nga'a cha' xñi na hasta ca ne' cresiya ji'na, cha' ndi'ya nchcui' cha' cusu' bi' lo'o na: "Sca ti si cua'ni na lcaa ca cña nu culo ycu'i Ndyosi ji'na, caca tyi'i tso'o ti na chalyuu li'", nacuj quityi bi'.

13 Cua ngulo Cristo ji'na ji'i yabe' nu ngusta ycu'i Ndyosi hichu' na xqui'ya cha' ná ndaquiya' na ji'i lcaa cha' tsiya' ti nu nda Ni lo'o na; yabe' nu ntsu'u ji'na bi' cua ndyanu hichu' ycu'i Jesús li'. Ndi'ya nscua cha' lo quityi ji'i ycu'i Ndyosi: "Si tlyu tsa yabe' ntsu'u ji'i sca ñati, ntsu'u cha' cuju'i' ca'a ngu' ji'i ña'a lu'ú ti lo sca yaca ndu cha' cajaan yu".

14 Jua'a ngua cha' lo'o ngu' xa' tsu' caja cha' tso'o ji'i ngu' xqui'ya Jesucristo, cha' tso'o nu cua ngüiñi ji'i ycu'i Ndyosi lo'o nu jyo'o Abraham bi' nu ngua sa'ni. Li' caca ji'i ngu' xa' tsu' ñi'ya nu nchcui' ycu'i Ndyosi lo'o Abraham, cha' caja Xty'i ycu'i Ni ji'i lcaa na nu lo'o xñi na cha' ji'i Cristo.

Sa'ni la cua ngüiñi cha' ji'i ycu'i Ndyosi lo'o Abraham

15 Cu'ma tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Cristo, ta na' sca cui' lo'o ma juani cuentya ji'i sca ñati nu nti' quiñi sca cha' ji'i yu lo'o tya'a yu. Cloy culo ngu' sca quityi. Lo'o cua ndye ngua stu'ba cha' bi' ji'i ngu', li' nga'aa caca ji'i xa' ñati tacu' ngu' ji'i cha' bi'; nga'aa caca xcutsa'a la ngu' cha' bi'.

16 Jua'a ngua'ni ycu'i Ndyosi lo'o nu Abraham bi'; cua ngüiñi cha' ji'i Ni lo'o jyo'o cusu' bi', jua'a lo'o sca ñati nu tyu'u ji'i jyo'o cusu' bi' tyempo nde loo la. Ná nacuj quityi ji'i ycu'i Ndyosi cha' quiñi cha' ji'i Ni lo'o tyuu tya'a ñati bi'. "Na cua ngüiñi cha' ji'i ycu'i Ndyosi lo'o sca ti ñati nu tyu'u ji'i Abraham nde loo la", nacuj quityi. Lo'o nu sca ti ñati bi' ni, Cristo laca bi'.

17 Ndi'ya cha' nti' na' chcui' na' lo'o ma: Cua ngua stu'ba cha' ji'i ycu'i Ndyosi lo'o Abraham nu ngua li'; cua ndya'a jacua siyento ntucua calaa tyii yija tya lo'o cua ngüiñi cha' ji'i ycu'i Ni lo'o nu cusu' bi', lo'o li' nda ycu'i Ndyosi cha' lo'o Moisés cha' culo yu cña ji'i ngu' cuentya ji'i Ni. Bi' cha' ná ngua ji'i cha' nu nda Moisés bi' tacu' lo cha' nu cua ngüiñi ji'i ycu'i Ndyosi lo'o Abraham nu ngua sa'ni la, cha' ná taca cua'a ngu' ji'i cha' bi' tsiya' ti.

18 Si ntsu'u cha' taquiya' na ji'i lcaa cña nu ngulo Moisés ji'na, cha' jua'a clyaá na ji'i nu cuxi, li' nga'aa nti' cha' jlya ti' na cha' nu cua ngüiñi ji'i ycu'i Ndyosi lo'o na cha' cua'ni lyaá Ni ji'na. Pana cha' liñi laca cha' cua ngüiñi cha' ji'i ycu'i Ni lo'o Abraham, cha' cua'ni Ni sca cha' xlya'be lo'o na nu lo'o cua'ni lyaá Ni ji'na.

19 ¿Ni cha' laca ngulo ycu'i Ndyosi cña ji'i nu jyo'o Moisés bi', cha' nguscua yu cña bi' lo quityi cuentya ji'i Ni lacua? Tiya' la ngua cha' nda Ni cha' bi' lo'o Moisés, cha' caca cuayá' ti' na ñi'ya nu nacuj ycu'i Ndyosi cha' laca scaa cha' cuxi. Pana xti ti tyempo ndalo cha' bi' ña'a cuayá' nu ndyalaa Cristo, la cui' tya'a ñati ji'i jyo'o Abraham; na cua nchcui' ycu'i Ndyosi cha' ji'i nu Cristo bi' nu lo'o cua ngüiñi cha' ji'i ycu'i Ni lo'o jyo'o cusu' Abraham bi' tya cloy. Nu lo'o nda Ni cha' bi' lo'o nu jyo'o Moisés bi' ni, lo'o xca ji'i ycu'i Ni ndu lo xlya ca'ya bi' cuentya ji'i ycu'i Ndyosi, cha' chcui' lo'o nu cusu' Moisés bi'. Cla'be la bi' ngutu jyo'o Moisés bi' cha' chcui' yu lo'o ñati, cha' tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi ngua nu cusu' bi'.

20 Pana juani ná ndu'ni cha' caja sca ñati chalyuu nu caca tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi cha' chcui' Ni lo'o na. Cua ngüiñi cha' ji'i Ni lo'o na nu ngua sa'ni si jlya ti' na ji'i cha' bi', la cui' cha' nu cua ngua'ni Jesús cuentya ji'na juani.

Nde laca cña nu ngua'ni cha' cusu' bi'

21 Tso'o si cua'ni na cña nu nscua lo quityi cusu' cha' cua'ni na lacua. Lo'o jua'a ndu'ni tsa cha' xñi na lcaa cha' nu nda ycu'i Ndyosi lo'o ñati. Pana masi taquiya' na ji'i lcaa cha' cusu' bi', ná taca caja chalyuu cucui bi' ji'na jua'a ti; ná taca ca tso'o cresiya ji'na cuentya ji'i ycu'i Ni xqui'ya cha' ndyu'ni ti na lcaa cña nu nscua lo quityi cusu' bi' cha' cua'ni na; ná caca jua'a tsiya' ti.

22 Cua nchcui' quityi ji'í ycui' Ndyosi cha' nu cuxi laca loo la ji'í lcaa ñati chalyuu, ñi'ya si na cua laca na preso ji'í. Si jlo ti' na cha' nu cuxi laca loo ji'na, li' taca ji'í Ni cua'ni lyaá Ni ji'na; ta Ni chalyuu cucui ji'na li', nu lo'o xñi na cha' ji'í ycui' Jesucristo. Bi' laca nu cha' tso'o nu cua ngüiñi ji'í ycui' Ni lo'o na.

23 Lo'o tya lyiji caa Jesucristo ni, tya lyiji caja ñi'ya jlya tso'o ti' na cha' ji'í ycui' Ni; bi' cha' ngua cha' cusu' bi' loo ji'na, ña'a cuayá' caca jlya tso'o ti' na ji'í Ni xqui'ya Cristo.

24 Laca cha' cusu' bi' loo ji'na ñi'ya nti' si laca na sca nu sube; ngulu'u cha' cusu' bi' xi cha' liñi ji'na ña'a cuayá' nu ñaa ycui' Cristo. Pana juani cua'ni Cristo cha' caca tso'o cresiya ji'na cuentya ji'í ycui' Ndyosi, ñi'ya nu nti' ycui' Ni cha' caca na nu lo'o jlya ti' na ji'í nu Cristo bi'.

25 Lo'o juani taca jlya tso'o ti' na ji'í ycui' Ndyosi xqui'ya Jesucristo, nga'aa si'ti cha' cusu' nu laca loo ji'na.

26 Sñi' ycui' Ndyosi laca lcaa cu'ma juani lo'o ngusñi ma cha' ji'í Jesucristo, xqui'ya cha' cua ntsu'u cha' ji'í ma lo'o Ni.

27 Lo'o ngua stu'ba cha' ji'na lo'o Ni, li' cua ntyucuatya ngu' ji'í lcaa na chacuayá' ji'í Cristo, cha' jua'a cua ndyanu lcaa cha' ji'í Cristo ne' cresiya ji'na, ñi'ya nti' si cua laca cha' bi' sca late' nu quixij chuj' na.

28 Nu lo'o cua ngua stu'ba cha' ji'na lo'o Jesucristo, la cui' tyempo bi' ngua stu'ba cha' ji'na lo'o tya'a ñati na; bi' cha' nga'aa chcui' na cha' ngu' judío laca ya, cha' ngu' xa' tsu' laca ma; nga'aa chcui' na cha' msu nu ngüi'ya ñati laca ma, cha' ñati nu ndi'í tso'o ti laca na; nga'aa chcui' na cha' qui'yu laca na, cha' cuna'a laca ma. Lcaa na, stu'ba cha' ji'na lo'o tya'a na juani.

29 Nu lo'o ngusñi na cha' ji'í ycui' Cristo, li' la cui' jua'a laca na ñati nu ndyu'u ji'í jyo'o Abraham, masi tya' la ñaa na chalyuu. Su cua ndye, li' tyanu cha' ji'na, lcaa ña'a cha' nu cua ngüiñi ji'í ycui' Ndyosi lo'o nu Abraham bi' cua sa'ni la cha' tyacua ji'na.

4

1 Ndi'ya cha' nti' na' ta na' lo'o ma: Sca nu sube ni, masi nguxtyanu jyo'o sti lcaa cha' tso'o ji'í lo'o ngujui sti, cha' tya cuañi' nu sube bi', stu'ba nti' lo'o msu nu ngüi'ya ti sti; na ji'í nu sube bi' laca lcaa cha' tso'o bi', pana tya lyiji casu' yu.

2 Ni jacua' tyalaa tsa nu caja cha' nu nguxtyanu jyo'o sti nu sube bi' ji'í, xa' ñati laca loo ji'í nu sube bi', xa' ñati laca nu ndyi'ya loo cña ji'í nu sube bi'.

3 La cui' jua'a laca ji'na lo'o Jesús. Lo'o tya lyiji cuna na cha' ji'í Jesús, caca ñacuj na cha' tya sube na, xqui'ya cha' tya ndu'ni na cña nu ndatsaa cua ña'a ca jo'ó ji'na, ñi'ya nu ndu'ni ti xa' ñati.

4 Pana lo'o cua ndyalaa tsa nu ndu'u scua cha' nu ngüiñi ji'í Ni lo'o na, li' cua nda ycui' Ndyosi ji'í Sñi' ycui' ca Ni ñaa chalyuu; sñi' sca nu cuna'a ngu' judío ngua nu Jesús bi', lo'o jua'a ndaquiya' tsa yu ji'í lcaa cha' cusu' nu jlya ti' ngu' judío.

5 Jua'a ñaa Jesús nde chalyuu cha' cua'ni lyaá yu ji'na ji'í yabe' nu ntsu'u ji'na xqui'ya cha' cusu' bi'. Lo'o jua'a ta Ni chacuayá' juani cha' cua cusu' la na, cha' tyanu cha' ji'na ñi'ya nu nscua cha' tyacua ji'na, xqui'ya cha' laca na sñi' ycui' Ni.

6 Bi' cha' laca cua nda ycui' Ndyosi Xtyi'i ycui' Ni nu tyanu ne' cresiya ji'í ma, cha' culu'u Ni ji'í ma cha' cua laca ma sñi' ycui' Ni. Xtyi'i ycui' Ni ndu'ni cha' taca chcui' na lo'o ycui' Ndyosi chañi ca: "¡Papá! ¡sti na!" ñacuj na.

⁷ Nga'aa laca mā ñi'ya laca sca msu nu ngüi'ya ti ñati, na cua laca mā sñi' ycuí' Ndyosi; bi' cha' juani ta Ni lcaa cha' nu ndyanu cha' tyacua jilí mā chacuayá' jilí Cristo, cha' laca mā sñi' ycuí' Ni.

Ndube tsa ti' Pablo ñi'ya nu nguñilo'o ngu' jilí ngu' gálatas

⁸ Sa'ni la lo'o tya lyiji caca cuayá' tso'o ti' mā cha' jilí ycuí' Ndyosi, xa' la jo'ó ndatsaa jilí mā cha' cua'ni mā cña jilí, jo'ó nu si'í jo'ó nu chañi ca.

⁹ Lo'o juani cua nslo mā jilí ycuí' Ndyosi; hasta tso'o la ñacuí' na, cua ndyuloo ycuí' Ni jilí mā. ¿Ni cha' laca nti' mā tya'achü' mā jilí cha' jilí ycuí' Ndyosi lacua? Xa' cua'ni mā cña nu ndatsaa cua ña'a ca jo'ó nu cuxi ti bi' jilí mā lí, jo'ó nu ntsu'u jilí ñati ti; pana ná ndyu'u tso'o cha' bi' tsiya' ti, ná caca cua'ni lyaá jo'ó bi' jilí na.

¹⁰ Lo'o juani caca tso'o cresiya jilí mā cuentya jilí ycuí' Ndyosi si taquiya' mā jilí tsa tacati jilí ngu' judío, nti' mā, masi ta'a nu ndacui snu' tsa, masi ta'a lo'o cuañi' co', masi ta'a nu ndu'ni ngu' ndacui sca yija;

¹¹ bi' cha' quiña'a tsa cha' nlyacua ti' na' si ná ngua'nijo'o tsiya' ti lcaa cha' nu ngulu'u na' jilí mā, si xlya'be ti ngulu'u na' cha' bi' jilí mā.

¹² Cu'mā tya'a ntsu'u cha' jilí na lo'o Jesucristo, tya'na hcui' na' lo'o mā juani, cha' cua nti' na' cha' caca mā ñi'ya nu laca na' tsiya' ti. Nga'aa nchca tatsaa ngu' na juani lo'o cha' cusu' bi', masi ngu' judío laca na'; stu'ba ti laca na' lo'o cu'mā juani, cha' cua ngulaá na' jilí nu cha' cusu' nu ndatsaa tsa 'na. Tya lo'o ñaa na' ca slo mā tya clyo, ná sca cha' cuxi ngua'ni mā lo'o na'.

¹³ Cua jlo ti' mā ñi'ya ngua 'na nu lo'o nda na' cha' lo'o mā tya clyo, cha' taca cua'ni lyaá Cristo jilí na; quicha tsa na' nu ngua lí, bi' cha' ngua laja 'na cha' ta na' cha' bi' lo'o mā.

¹⁴ Lo'o jua'a ná nchcui' cuxi mā 'na lí, ná ngulo'o mā 'na, masi tya xi tya ndalo mā 'na cha' quicha tsa na'; xa' ña'a ngua'ni mā lo'o na' lí, ntucúa mā cha' jna' ñi'ya si cua laca na' sca xca jilí ycuí' Ndyosi, ñi'ya si cua laca na' ycuí' Jesucristo.

¹⁵ Tso'o tsa ntsu'u tyiquee mā ña'a mā 'na nu ngua tyempo bi'; hasta culo mā la cui' ca si'yu cloo mā cha' ta mā 'na ngua ti' mā nqui'cha', cha' cua nti' tsa mā xtyucua mā jna'. Lo'o juani ní, ¿na laca ngua jilí mā juani?

¹⁶ ¿Ha nti' mā cha' tya'a cusuū mā laca na' xqui'ya cha' líñi nu nda na' lo'o mā?

¹⁷ Chañi cha' nti' tsa nu ngu' cuiñi bi', cha' taquiya' mā jilí cha' nu nchcui' ngu' bi' lo'o mā. Pana si'í cha' tso'o tyiquee ngu' ndyu'ni ngu' jua'a; na cua nti' ngu' bi', cha' nga'aa taquiya' mā jilí cha' nu nchcui' ya lo'o mā, cha' taquiya' la mā jilí ycuí' ca ngu' bi'.

¹⁸ Tso'o tsa si lo'o xa' la ñati culu'u ngu' la xi cha' líñi jilí mā, si ntsu'u cha' tso'o tyiquee ngu' ña'a ngu' jilí mā. Tso'o si jua'a caca tyucui tyempo, masi ndi'í na' lo'o mā, masi ná ndi'í na'.

¹⁹ Chaca quiya' ti'í tsa ntsu'u tyiquee na' ña'a na' jilí mā, cha' ñi'ya laca sñi' na', jua'a laca mā; ña'a na' jilí mā ñi'ya si laca na' sca nu cuna'a nu ti'í tsa nchcubi' jilí cha' cua cala ti sñi'. Talo cha' ti'í bi' 'na ña'a cuayá' nu tyu'u xcui' cha' jilí Cristo tyiquee mā.

²⁰ Pana ná jlo ti' na' tsiya' ti ñi'ya scua na' quityi re nu tsa slo mā juani; tso'o la si caja ñi'ya nu tsa'a na' slo mā cha' hcui' na' xi lo'o mā, cha' ná tyiquee' xa' ña'a cha' hcui' na lí.

Ñi'ya ngua cha' jilí Agar lo'o jilí Sara

²¹ Cu'mā, cua nti' mā taquiya' mā jilí cha' cusu' bi' ti. Tso'o lacua. ¿Ha bilya cuna mā cha' re, nu nchcui' cha' jilí Abraham?

²² Nacuj quityi cha' ngula tucua tya'a sñi' jyo'o Abraham bi': nu clyo ngua sñi' nu cuna'a cua', sca nu cuna'a nu cua ngüi'ya yu cha' cua'ni cña jii' yu; nu chaca bi' ngua sñi' ycu' clyo'o yu, sca nu cuna'a nu ndi'i tso'o ti.

²³ Sñi' nu cuna'a cua' bi' ni, ngula bi' jua'a ti, ñi'ya nu nclya lcaa nu sube chalyuu; pana sñi' ycu' clyo'o yu ni, ngula bi' xqui'ya sca cha' nu cua nda ycu' Ndyosi lo'o sti, xtya'a sa'ni la, nu lo'o nacuj Ni cha' cala sñi' ngu'.

²⁴ Sca cuji nu nda na' lo'o ma laca cha' bi': tucua tya'a ngu' cuna'a ngua bi', nu jua'a nti' ñacuj cha' ntsu'u tucua lo cha' nu nda ycu' Ndyosi lo'o ñati chalyuu. Lo xlya ca'ya Sinaí nu nscua nde Arabia, ca bi' nguxana tsaca cha'; stu'ba nti' cha' bi' lo'o Agar, nu cuna'a nu ngüi'ya ti jyo'o Abraham. Ñati nu jlya tsa ti' jii' cha' bi', laca ngu' ñi'ya laca sca msu nu ngüi'ya ti ñati.

²⁵ Stu'ba ña'a naa Agar bi' lo'o ca'ya Sinaí bi', cha' jua'a ndyu'u cha' bi' cha'cña jii' ngu' Arabia; la cui' ca'ya bi' laca su nda ycu' Ndyosi cha' lo'o ngu' judío tya clyo. Hasta juani tlyu tsa cña nga'a cha' cua'ni lcaa ngu' judío cuentya jii' cha' cusu' bi', tsa lo cña ñi'ya nu ngua'ni jyo'o Agar cuentya jii' jyo'o Abraham nu ngua sa'ni la. Lo'o nu ngu' judío nu ndi'i quichj Jerusalén ni, cua nti' ngu' bi' tatsaa ngu' ji'na juani cha' taquiya' na jii' lcaa cña bi'.

²⁶ Pana cua ngujui chaca cha' ji'na, xqui'ya chaca nu cuna'a bi' nu ngua clyo'o Abraham, nu cuna'a nu ndi'i tso'o ti bi'. Chaca lo Jerusalén cucui laca loo ji'na, bi' laca ñi'ya si laca quichj tyi lcaa na nu jlya ti' na jii' Jesucristo; taca tyi' tso'o ti na ca bi'.

²⁷ Ntsu'u sca cha' nu nscua lo quityi cusu' nu nchcui' ndi'ya: Cua'ni chaa ti' nu'u, ma' cusu' nu ná ndyiji sñi', masi ná tucui ntsu'u jinu'u. Chaa ti' xi'ya nu'u, ma' cusu', masi bilya jlo ti' nu'u ñi'ya ndyaa cha' nclya nu sube.

Ntsu'u quiña'a la sñi' nu cuna'a nu ná ngujui sñi' tya clyo; ndi'i xti la sñi' nu cuna'a nu ntsu'u qui'yu jii'. Jua'a nscua lo quityi jii' ycu' Ndyosi.

²⁸ Isaac sñi' ycu' clyo'o Abraham ngula xqui'ya sca cha' nu cua nda ycu' Ndyosi lo'o ngu' cusu' jii', cha' caca jua'a. Lo'o cu'ma, tya'a ngusñi na cha' jii' Jesús ni, lo'o cu'ma lo'o na' laca na sñi' ycu' Ndyosi juani, xqui'ya sca cha' nu cua nda Ni lo'o na.

²⁹ Nu lo'o nguti' jyo'o Abraham bi' chalyuu, nu sñi' nu ngula jua'a ti ni, bi' laca nu ngua'ni lya' ti' jii' Isaac, sñi' ycu' clyo'o yu, masi ngula nu Isaac bi' xqui'ya sca cha' nu nda Xtyi'i ycu' Ndyosi lo'o ngu'. La cui' jua'a laca juani, cha' nxu'u tya'a ngu' bi' lo'o na, cha' si'i sñi' ycu' Ndyosi laca ngu' bi'.

³⁰ Lo'o jua'a ntsu'u chaca cha' nu nchcui' quityi cusu' bi', cha' ndi'ya nacuj clyo'o Abraham bi': "Culo'o jii' nu cuna'a nu ngüi'ya ti nu'u cha' tyaa cho', tyaaloo jii' sñi' bi'. Ná taca tyanu cha' tso'o nu ntsu'u jinu'u lo'o tyucuaa sñi' nu'u. Ná nchca ca stu'ba cha' jii' sñi' nu cuna'a cua' bi' lo'o sñi' na', cha' sca nu cuna'a nu ndi'i tso'o ti laca na", nacuj clyo'o Abraham bi'.

³¹ Lo'o lcaa na tya'a ngusñi na cha' jii' Cristo ni, si'i sñi' nu cuna'a nu ndi'i ndyu'ni cña msu ti laca na; na ndi'i tso'o ti na ñi'ya nguti' Isaac, sñi' nu cuna'a nu ndi'i tso'o ti bi'.

5

Ña'a ti tya tyi'i tso'o ti na chalyuu lacua

¹ Cua ngua'ni lyaá Cristo ji'na, cha' taca tyi'i tso'o ti na chalyuu. Bi' cha' ña'a ti tya tyi'i tso'o ti ma chalyuu lacua; nga'aa ta ma tyempo cha' caca loo xa' ñati jii' ma, ñi'ya si cua ngüi'ya ngu' jii' ma cha' cua'ni ma cña jii' ngu'.

² Cua'a jyaca ma jii' cha' nu nchcui' na' lo'o ma. Pablo laca na' nu nda na' cha' re lo'o ma. Ndi'ya nacuj na' jii' ma. Nga'aa caca xtyucua Cristo jii' ma

si ta mā chacuayá' cha' si'yu ngu' quiji mā ñi'ya nu ndu'ni ngu' judío cha' culacua ngu'.

³Tya hcui' na' cha' bi' lo'o mā chaca quiya': Lo'o ngulacua mā ñi'ya si laca mā sca ngu' judío, li' ntsu'u cha' cua'ni mā lcaa ña'a cha' nu nscua lo quityi cusu' cuentya ji'i ngu' judío bi'.

⁴Nu cu'ma nu jlya tsa ti' mā cha' caca tso'o cresiya ji'i mā cuentya ji'i ycu'i Ndyosi si ndu'ni tacati mā ji'i cha' cusu' bi', na cua ngulochu' mā ji'i Cristo; nga'aa ndube ti' mā cha' ntsu'u tsa tyiquee ycu'i Ndyosi ña'a Ni ji'i mā si jua'a ndu'ni mā.

⁵Pana nu na ni, tso'o tsa ntsu'u tyiquee na ndu' ti' na cha' cua'ni Ni cha' ca tso'o lijyi cresiya ji'na cuentya ji'i ycu'i Ni, nu lo'o tsa na tsa tyi'i na lo'o Ni. Bi' laca cña nu ndu'ni Xtyi'i ycu'i Ni ne' cresiya ji'na, xqui'ya cha' ngusñi na cha' ji'i Cristo.

⁶Lo'o jua'a si chañi cha' stu'ba ntsu'u cha' ji'na lo'o Jesucristo, li' ná ndu'ni cha' masi ngulacua na, masi ná ngulacua na. Sca ti cha' ndulo tsa ji'na cha' cua'ni na, cha' xñi tso'o la na cha' ji'i ycu'i Ni; lo'o li' caca cua'ni na cha' tso'o ti tyu'u tyiquee na ña'a na ji'i tya'a ñati na.

⁷Tso'o tsa ndyu'ni mā nquicha'. ¿Tilaca laca nu ndacu' cha' ji'i mā, cha' nga'aa taquiya' la mā ji'i cha' liñi nu cua nda Cristo lo'o mā?

⁸Ycu'i Ndyosi ngusubi ji'i mā tya clyo, pana si'i ycu'i Ni laca nu ngua'ni cha' ññilo'o ngu' ji'i mā juani.

⁹Culacua xi ti' mā ni cña cua'ni xi ca ti sca tyi'e, nu lo'o su'ba ngu' ji'i lo quiña'a catyá xlyá; la cui' jua'a cña nu cua'ni cha' cuxi nu nda ngu' bi' lo'o mā.

¹⁰Cuentya jna', ndyi'u tsa ti' na' ji'i mā xqui'ya ycu'i nu Xu'na na, cha' jly ti' na' cha' stu'ba ti ntsu'u tyiquee mā lo'o cha' nu cua nchcui' ca na'. Ná ndu'ni cha' tilaca laca nu ndya'a nchcui' cha' cuiñi lo'o mā cha' xcutsji ji'i mā, xcube' tsa ycu'i Ndyosi ji'i ñati bi'.

¹¹Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo, jlo ti' mā cha' nga'aa cua'ni lya' ti' ngu' judío 'na si cacha' na' ji'i mā cha' culacua mā ñi'ya ndu'ni ngu' bi'; pana ña'a ti ti' ti' ngu' bi' jna', xqui'ya cha' ná nda na' cha' bi' lo'o mā, cha' sca ti nchcui' na' lo'o cu'ma ñi'ya ndyu'u cha' lo'o ngujui Jesús lo crusi.

¹²Nu ngu' nu ndya'a ndatsaa ji'i mā cha' culacua mā cuentya ji'i ngu', tso'o la masi tye cuaña' ycu'i ca ngu' si'yu ngu', si jua'a nti' ngu'.

¹³Cua ngusubi ycu'i Ndyosi ji'i mā cha' caca tyi'i tso'o ti mā chalyuu. Tsa bi' ti cha', tii ti ti' mā tyi'i mā chalyuu; ná clyana mā cha' cuxi nu cua'ni mā laja lo'o ndi'i tso'o ti mā, cha' si'i na ndi'i tso'o ti na cha' culiji na na nu ntsu'u ji'na jua'a ti. Ntsu'u cha' xtyucua na ji'i tya'a ñati na xqui'ya cha' ntsu'u tsa tyiquee na ña'a na ji'i ngu', bi' cha' ndi'i tso'o ti na.

¹⁴Li' taca cua'ni na lcaa cña nu nti' ycu'i Ndyosi cha' cua'ni na, si taquiya' na ji'i sca ti cha'cña nu nchcui' ndi'ya: "Nga'a cha' tso'o ti tyu'u tyiquee na ña'a na ji'i xa' la ñati, ñi'ya nu tso'o tsa ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i ycu'i ca ti na".

¹⁵Pana si xcui' cha' cusu'u ntsu'u ji'i mā lo'o tya'a mā, si xcui' na cua'ni ñu'u mā ji'i tya'a mā nti' mā, ná tyiquee' tye cha' ji'i mā lo'o tya'a mā tsiya' ti. Nga'a cha' cui'ya mā cuentya cha' ná cua'ni mā jua'a.

Tso'o la si cube ti' na ji'i cha' nu nda Xtyi'i ycu'i Ndyosi cha' tyanu ne' cresiya ji'na

¹⁶Ndi'ya cha' ta na' lo'o mā: Ta mā chacuayá' cha' caca Xtyi'i ycu'i Ndyosi loo ne' cresiya ji'i mā ca su ndi'i mā; li' nga'aa jña ti' tyiquee mā cha' cua'ni mā cua ña'a ca cha' cuxi nu ndiya ti' mā, cha' laca mā ñati chalyuu.

17 Nu cha' cuxi nu ndiya ti' na ni, nxuu tya'a cha' bi' lo'o cha' nu nda Xtyi'i ycu'i Ndyosi cha' tyanu ne' cresiya ji'na. Lo'o jua'a Xtyi'i ycu'i Ndyosi ni, bi' laca nu nxuu tya'a lo'o cha' cuxi nu ndiya ti' na cha' cua'ni na, cha' laca na ñati chalyuu. Ná stu'ba cha' bi' tsiya' ti; bi' cha' nga'aa caca cua'ni ma' cua' ña'a ca cha' cuxi nu ndiya ti' ma, nu ngua'ni ma' cua' tsubi' la.

18 Lo'o taquiya' ma' ji'i cha' nu nda Xtyi'i ycu'i Ndyosi cha' tyanu ne' cresiya ji'i ma, li' nga'aa si'i cha' cusu' nu nda ñati ti nu caca loo ji'i ma li'.

19 Ndi'ya laca cha' cuxi nu ndiya ti' ñati chalyuu, si ná ta ngu' chacuayá' cha' caca Xtyi'i ycu'i Ndyosi loo ne' cresiya ji'i ngu': xcui' na ñilo'o ti ngu' ji'i nu cuna'a, xcui' na ndu'ni suba' ngu' lo'o ñati, cuxi tsa ndu'ni ngu' lo'o tya'a ñati ngu';

20 jua'a ndu'ni tlyu ngu' ji'i lcu'i jo'ó; jua'a ndu'ni cucha'a ngu' bi' ji'i tya'a ñati ngu', lo'o jua'a liye' ti' ngu' ña'a ngu' ji'i tya'a ñati ngu', lye tsa nxuu tya'a ngu'; jua'a ndacu' tsa ti' ngu' ji'i cha' tso'o nu ntsu'u ji'i tya'a ñati ngu', cha' xi ndaca tsa nchca ñasi' ngu'; ná ntaja'a ngu' tsiya' ti tya'a tyiquee ngu' cha' ji'i tya'a ñati ngu', tsa cu' ti ndya'a tyiquee ngu' cha' ji'i ycu'i' ca ngu'; jua'a ncl yana tsa ngu' cha' cusu' lo'o tya'a ñati ngu', ndatsaa ngu' ji'i tya'a ñati ngu' cha' ná cua'ni stu'ba cha' ji'i ngu' lo'o xa' la tya'a ngu';

21 La cui' jua'a xcui' na nxlyaa' ti ngu' na nu ntsu'u ji'i tya'a ñati ngu', ndujuii ngu' ji'i tya'a ngu'; xcui' na cu'bi ti ngu', lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu chcu' tsa ndacu, cha' quña'a tsa na nti' ngu' bi' cacu ngu'; lo'o jua'a tya ntsu'u xa' la cha' cuxi nu ndu'ni ngu'. Liñi tsa cha' nu ta na' lo'o ma' juani ñi'ya nu ni na' ji'i ma' tya tsubi' la, cha' ná caca tyu'u cha' ji'na lo'o ycu'i' Ndyosi nu lo'o caca ycu'i' Ni loo ca nde loo la, si tsa cu' ti cua'ni na cha' cuxi jua'a.

22 Xa' ña'a cña ndu'ni Xtyi'i ycu'i' Ndyosi ne' cresiya ji'na: ndu'ni Ni cha' tyu'u tyiquee na ña'a na ji'i tya'a ñati na; jua'a ndu'ni Ni cha' chaa ti' na cuentya ji'i Ni, cha' ti' ti tyi'i tyiquee na, cha' talo tyiquee na ji'i tya'a ñati na; jua'a ndu'ni Ni cha' ca tya'na ti' na ña'a na ji'i ñati, cha' xcui' tso'o ti cua'ni na lo'o ñati, cha' liñi ti cua'ni na lo'o ñati;

23 jua'a ndu'ni Xtyi'i ycu'i' Ndyosi lo'o na cha' ná quña'a cha' ntsu'u tyiquee na cuentya ji'i ycu'i' ca na, ndu'ni Ni cha' taca ji'na cua'a na ji'i ycu'i' ca na li'. Nga'aa ntsu'u cha' sta ycu'i' Ndyosi qui'ya ji'na, si cua'ni na jua'a.

24 Cua ngujuii Cristo lo crusi cha' cati qui'ya nu ntsu'u ji'na; bi' cha' cua ngua'ni tye na ji'i lcaa cha' cuxi nu ntsu'u ne' cresiya ji'na tya tsubi' la, lcaa na nu ndacu' ti' na ji'i nquicha', ngua'ni tye na ji'i xqui'ya cha' ntsu'u cha' ji'na lo'o ycu'i' Cristo. Lo'o jua'a lcaa cha' nu tiji' ti' na ji'i, cua nguxtyanu na ji'i cha' cuxi bi' juani.

25 Tya lo'o ngusñi na cha' bi' clyo, li' ngujui chalyuu tso'o ji'na xqui'ya Xtyi'i ycu'i' Ndyosi. Juani tso'o la si taquiya' na cha' nu nda Xtyi'i ycu'i' Ndyosi lo'o na cha' tyanu ne' cresiya ji'na lcaa se'i su ndi'na.

26 La cui' ti ná tso'o si chcu'i' tyucuaa ti' na lo'o ñati, cha' jua'a caja quña'a tsa cha' cusu' ji'na lo'o tya'a ñati na li', cha' tyixi tyiquee na. Lo'o jua'a ná tso'o si ña'a ti'i na ji'i tya'a na.

6

Xtyucua na ji'i ñati tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Cristo

1 Cu'ma' ngu' tya'a na, ndi'ya nga'a cha' cua'ni ma' lo'o ña'a ma' cha' ngua cuxi cresiya ji'i sca ngu' tya'a ngusñi ma' cha' ji'i ycu'i' Ndyosi, xqui'ya cha' ngua'ni yu sca cha' cuxi: nga'a cha' xtyucua ma' xi ji'i yu bi', cha' cati qui'ya nu ntsu'u ji'i yu, cha' tucua' yu cña ji'i Cristo chaca quiya', cha' tya'a ntsu'u cha' ji'i ma' lo'o Xtyi'i ycu'i' Ndyosi laca yu. Tsa tso'o ti chcu'i' ma' lo'o yu bi'.

Lo'o jua'a ti ti ti' mā tyi' ycu' ca mā cha' ná cua'ni mā la cui' cha' cuxi ñi'ya nu ngua'ni yu bi'.

² Cua'ni mā cha' stu'ba ti caca tyiquee mā lo'o tya'a mā, cha' caca xtyucua mā ji' ngu' lo'o sca cha' nu ntsu'u ji' ngu', cha' ná cua'ni ngu' sca cha' cuxi. Jua'a taca taquiya' tso'o na lcaa cña nu nda Cristo cha' cua'ni na.

³ Na ñilo'o ti na ji' ycu' ca na si culacua ti' na cha' tso'o tsa laca na cuentya ji' ycu' Ndyosi; tso'o la si ta na cuentya cha' ná sca na laca na cuentya ji' ycu' Ni.

⁴ Ntsu'u cha' cui'ya na cuentya ñi'ya nu ndi' scaa na chalyuu. Si chañi cha' tso'o tsa ndu'ni na, cha' ji' ycu' na laca cha' bi'; ná ntsu'u cha' cua'ni tyucuaa ti' na lo'o xa' la ñati.

⁵ Nga'a cha' talo na ji' cña ji'na, lcaa cha' nu ndyacia ji'na chalyuu.

⁶ Lcaa tya'a na nu ndyaca tsa'a na cha' tso'o nu cua nda Cristo bi', ntsu'u cha' ta na xi cha' tso'o nu ntsu'u ji'na cha' caja cua ña'a ca na nu tyiji yu'u ji' mstru nu ngulu'u cha' tso'o bi' ji'na.

⁷ Ná culacua ti' mā cha' caca cñilo'o na ji' ycu' Ndyosi. Ná tucui caca ji' cua'ni jua'a, cha' ñi'ya nu ndyu'ni sa scaa na chalyuu, jua'a tyacua cha' ji'na tiya' la nde slo ycu' Ndyosi. Ñi'ya nti' lo'o cataa na sca si'yu ni, cha' la cui' si'yu nu ndyataa na, nde loo la la cui' bi' tyu'u lo na nu ndyataa na, si' xa' lo si'yu;

⁸ Jua'a laca ñati na lo'o ndi' na chalyuu, cha' lo'o cua'ni na cua ña'a ca cha' cuxi nu ndiya ti' na cha' cua'ni na, ná sca cha' tso'o tyacua ji'na nu lo'o cua ndye chalyuu. Tsa lo cua ti cha', ntsu'u cha' cajaa na, lo'o jua'a ti culiji yu'u ti lcaa cha' tso'o nu ntsu'u ji'na. Pana si cua'ni na lcaa ña'a cña nu nti' Xtyi' ycu' Ndyosi cha' cua'ni na, tso'o tsa tyu'u cha' ji'na li'; caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'na. Talo ycu' ca na li', ná tye cña ji'na jua'a ti.

⁹ Bi' cha' ná tso'o si ca taja ti' na cha' cua'ni na cha' tso'o laja lo'o ndi' na chalyuu. Lo'o tyalaa hora bi', li' tyu'u tucua cha' tso'o nu nacui Ni cha' tyacua ji'na nde loo la, la cui' cha' nu tyiquee' tsa ngujuatya na ji'; pana ntsu'u cha' talo na, cha' ná ca taja ti' na ndu'ni na cña tso'o.

¹⁰ Bi' cha' tso'o si lcaa quiya' lo'o ña'a na ñi'ya caca xtyucua na ji' cua ña'a ca ñati, li' cua'ni clya na cha' xtyucua na ji' ngu' bi'. Clyo ndu'ni cha' xtyucua na ji' tya'a na, nu ngu' nu ntsu'u cha' ji' lo'o Cristo.

Cha' nu nscua Pablo su cua tye ti quityi

¹¹ Lo'o juani scua ycu' ca ti na' tucua sna tya si'yu cha' lo quityi re. Tyaca' cha' tonu letra nscua na'.

¹² Nu ñati nu ndatsaa tsa ji' mā cha' si'yu quiji mā ñi'ya nu ndu'ni ngu' judío cha' culacua ngu' ni, ndu'ni ngu' jua'a cha' nti' ngu' cha' caca stu'ba cha' ji' ycu' ngu' lo'o tya'a ngu' judío; li' ná cua'ni lya' ti' tya'a ngu' judío ji' ngu' bi' si ngusñi ngu' cha' ji' Jesucristo nu ngujuu lo crusi, nti' ngu'.

¹³ Lo'o ycu' ngu' nu cua ngulacua ngu' jua'a ni, ná ndaquiya' ngu' ji' lcaa ca cña nu nscua lo cha' cusu' cha' cua'ni na bi'. Tsa bi' ti cha' nti' ngu', cha' caja ñi'ya nu chcui' ngu' cha' tyixi lo'o tya'a ngu': Cua ngulacua ngu' jua xqui'ya ngu' ya, ñacu' ngu' ji' tya'a ngu' li'.

¹⁴ Pana nu na' ni, sca ti cha' tso'o ntsu'u chalyuu nti' na', cha' nu ngujuu ycu' Jesucristo nu Xu'na na lo crusi cuentya ji'na; bi' cha' nga'aa nti' na' ta na' xa' la cha' lo'o ñati. Lo'o jua'a xqui'ya cha' ngujuu ycu' Cristo, nga'aa caca tatsaa nu cuxi nu ntsu'u chalyuu jna', cha' nga'aa ntsu'u cha' jna' lo'o cha' cuxi nu ntsu'u chalyuu juani.

¹⁵ Nu lo'o stu'ba ntsu'u cha' ji'na lo'o Jesucristo, ná ndu'ni cha' masi ngulacua na, masi ná ngulacua na, sca ti cuayá' laca na. Sca ti cha' nu ndulo

la ji'na juani, cha' xcutsa'a Ni tsiya' ti lcaa cha' nu ndu'ni na lo'o ndi'i na chalyuu, cha' xcui' cha' tso'o cua'ni na li'.

¹⁶ Lcaa ñati nu ndu'ni jua'a xqui'ya Jesús laja lo'o ndi'i ngu' chalyuu, taca tyi'i tyiquee ngu' ti ti li', lo'o jua'a cua'ni tya'na ti' ycu' Ndyosi ji'i ngu' bi' li'; jua'a cua'ni Ni lo'o lcaa na nu chañi cha' laca na ñati ji'i Ni.

¹⁷ Tya tsubi' la, tlyu tsa cña nda ma 'na, cha' ná ndaquiya' ma ji'i cha' nu nchcui' na' lo'o ma; bi' cha' juani nga'aa cua'ni ma cha' cusuu lo'o na' chaca quiya'. Cua ntsu'u cuayá' nu nscua lo cuaña' na', bi' laca cuayá' su nguxcube' ngu' 'na xqui'ya cha' ndyu'ni na' cña ji'i Jesús.

¹⁸ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i ycu' Ndyosi, lcaa hora tyi'u ti' ma ji'i ycu' Jesucristo nu Xu'na na, cha' xcui' tso'o ti ndu'ni Ni lo'o ma. Lo'o jua'a chañi tsa cha' caca cha' bi'.

Quityi nu nguscua San Pablo ndyaa ca slo ñati ji'i Jesucristo nde quichi Efeso

¹ Pablo laca na' nu nscua na' quityi re. Ngulo ycu'i Ndyosi cña 'na, bi' cha' ndya'a na' nchcui' na' cha' ji'i Jesucristo lo'o ngu' xa' quichi tyijyu' la. Lo'o nu juani nscua na' quityi re cha' caa ca slo cu'ma ngu' Efeso, cha' laca ma ñati ji'i ycu'i Ndyosi, cha' tso'o tsa ngusñi ma cha' ji'i Jesucristo.

² Ndi'ya nti' na', cha' ña'a ti cua'ni Ni cha' tso'o lo'o ma, cha' cua'ni ycu'i Ndyosi Sti na cha' ti ti tyi'i tyiquee ma si xñi ma cha' ji'i Jesucristo nu Xu'na na.

Lcaa cha' tso'o nu tyacua ji'na xqui'ya Cristo

³ Lye tsa tya na xlya'be ji'i ycu'i Ndyosi Sti na, nu laca Sti Jesucristo nu Xu'na na. Cua ndyaca stu'ba cha' ji'na lo'o Cristo; bi' cha' lo'o ycu'i Ndyosi, tso'o tsa nti' Ni ña'a Ni ji'na. Lcaa lo cha' tso'o nu tyacua ji'na cha' ngusñi na cha' ji'i Jesucristo, cua ngua'ni Ni cha' bi' lo'o na xqui'ya Cristo.

⁴ Lo'o tya lyiji tya' chalyuu, tya li' cua ngusubi ycu'i Ndyosi ji'na cha' caca na ñati ji'i ycu'i Ni, nu lo'o caca stu'ba cha' ji'na lo'o Cristo. Ngua ti' Ni cha' tyu'utsu' na ji'i lcaa lo cha' cuxi, cha' jua'a nga'aa nti' cha' sta Ni qui'ya ji'na tsiya' ti.

⁵ Ntsu'u tsa tyiquee ycu'i Ndyosi ña'a Ni ji'na, bi' cha' tya li', ngua ti' Ni cha' tyati' cha' ji'na lo'o Ni, ñi'ya si laca na sñi' Ni xqui'ya Jesucristo.

⁶ Lo'o juani ntsu'u cha' cua'ni tlyu na ji'i ycu'i Ndyosi, cha' jua'a tlyu tsa cha' tso'o nu ngua'ni Ni lo'o na. Xlya'be tsa nti' Ni ña'a Ni ji'na, cha' cua nda Ni ji'i Sñi' ycu'i ca Ni li'ya, nu tyaca'a tsa ji'i Ni, cha' jua'a caca stu'ba cha' ji'na lo'o Ni.

⁷ Cua ngulaa na ji'i nu cuxi nu ntsu'u ji'na, xqui'ya cha' cua ngujui Sñi' ycu'i Ni lo crusi cuentya ji'na, cha' cua ngüi'ya Ni cha' clyu ti' ji'na ji'i qui'ya nu ntsu'u ji'na li'; tlyu tsa cha' tso'o nu cua ngua'ni ycu'i Ndyosi lo'o na laca bi'.

⁸ Ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na, bi' cha' ngua'ni Ni jua'a. Ndu'ni Ni cha' ca jlo ti' na lcaa cha' ji'i Ni, cha' ca cuaya' ti' na ñi'ya caca cha' bi'.

⁹ Ñi'ya nu ngua'ya cha' hique Ni tya sa'ni, jua'a ngua'ni Ni li'; masi ná ndacha' Ni ji'i ñati chalyuu nu ngua sa'ni ñi'ya caca cha' bi', tya li' ngua ti' Ni cha' cua'ni Ni cha' cala Cristo nde chalyuu. Hasta juani cua ngua cuaya' tso'o ti' na ñi'ya ngua ti' ycu'i Ndyosi cha' cua'ni Ni xqui'ya Cristo;

¹⁰ ngua ti' Ni cha' caca stu'ba lcaa lo na nu ntsu'u nde chalyuu, lo'o sca ti Cristo nu Xu'na na caca loo la li'. Lo'o tyalaa tyempo bi', li' xuti'i Ni lcaa na nu ntsu'u loyuu chalyuu, lo'o jua'a lcaa na nu ntsu'u nde cua; li' sca ti Cristo caca loo ji'i lcaa na bi'.

¹¹ Lcaa cha' nu ndyaca nde chalyuu, ndyaca bi' xqui'ya cha' nti' Ni cha' caca jua'a. Lo'o jua'a na ni, tya clyo cua ngusubi Ni ji'na cha' caca na ñati ji'i Ni, cha' caca stu'ba cha' ji'na lo'o Cristo, xqui'ya cha' jua'a nti' ycu'i Ndyosi cha' caca.

¹² Jua'a ngua cha' nu ngua'ni Ni, cha' taca chcu'i ñati cha' tlyu tsa laca Ni, nu lo'o ña'a ngu' ji'i ya laja lo'o ndi'i ya nde chalyuu; cha' nu cuare ni, cua ngusñi ya cha' ji'i Cristo nde loo la ji'i xa' ñati.

¹³ Lo'o li' la cui' jua'a ndyaca lo'o cu'ma. Clyo ndyuna ma cha' liñi bi' ji'i Cristo; tso'o tsa ngua ti' ma lo'o ndacha' ngu' cha' bi' ji'i ma, cha' cua ngua'ni lya'a Ni ji'i ma ya' nu cuxi. Ngusñi ma cha' ji'i Cristo li', lo'o li' nda Ni Xtyi'i

ycui' Ni cha' tyanu ne' cresiya ji' ma, ñi'ya si na cua ngusta Ni cuayá' nu ji' ycu' ca Ni hichu' ma cha' laca ma ñati' ji' Ni; la cui' cña nu nacuj' Ni cha' cua'ni Ni, cua laca ngua'ni Ni li'.

¹⁴ Xtyi' ycu' Ndyosi ni, bi' laca nu nda Ni ji'na yala la, cha' caca cuayá' ti' na cha' chañi cha' cua'ni Ni lo'o na ñi'ya nu nacuj' Ni cha' cua'ni Ni lo'o lcaa ñati' ji' Ni; ndyu'ni Xtyi' ycu' Ni cha' taca ca cuayá' ti' na cha' tye cua'ni lyaá lyiji Ni ji' lcaa na nu ngusñi na cha' ji' Ni. ¡Bi' cha' ntsu'u cha' cua'ni tlyu na ji' ycu' Ni, cha' tlyu tsa cha' tso'o nu ndyu'ni Ni lo'o na!

Cua nti' Pablo cha' tso'o la caca cuayá' ti' ngu' cha' ji' Cristo

¹⁵ Cua ndyuna na' ñi'ya nu ndyu'ni ma tya lo'o ngusñi tso'o ma cha' ji' Jesús nu Xu'na na; nacuj' ngu' cha' ntsu'u tsa tyiquee ma ña'a ma ji' ñati' tya'a ngusñi ma cha' ji' ycu' Ndyosi.

¹⁶ Bi' cha' juani, tsa cu' ti ndya na' xlya'be ji' ycu' Ndyosi xqui'ya cu'ma; ndyu'ni ti' na' ji' ma laja lo'o nga'a na' ndyu'ni tlyu na' ji' ycu' Ndyosi.

¹⁷ Tlyu tsa cha' tso'o ntsu'u ji' ycu' Ndyosi Sti na, la cui' ycu' Ndyosi nu laca Sti Jesucristo nu Xu'na na. Nchcui' na' lo'o Ni cha' ta Ni Xtyi' ycu' Ni ji' ma, cha' jua'a ca cuayá' ti' ma lcaa cha' li'; culu'u Xtyi' ycu' Ni ji' ma ñi'ya laca ycu' Ni, lo'o li' taca tyuloo tso'o la ma ji' ycu' Ndyosi.

¹⁸ Lo'o jua'a nchcui' na' lo'o Ni cha' saala Ni hique ma, cha' ca cuayá' tso'o ti' ma ña'a cha' tso'o nu tyacua ji' ma juani, cha' cua ngusubi Ni ji' ma; tlyu tsa cha' tso'o cua nacuj' Ni cha' tyacua ji' ma, lo'o ji' lcaa ñati' nu ngusñi cha' ji' Ni.

¹⁹ Nchcui' na' lo'o Ni cha' ca cuayá' tso'o ti' ma lcaa cha' nu nchcui' na' re, cha' ndu'ni tsa Ni cña ne' cresiya ji'na, lcaa na nu ngusñi na cha' ji' Ni. Cña nu ndu'ni Ni lo'o na cha' caca na ñati' ji' Ni,

²⁰ La cui' tya'a cña tonu laca, ñi'ya nu ngua'ni Ni nu lo'o nda Ni xtyi' ñaa ne' cresiya ji' Cristo chaca quiya', cha' tyu'ú yu nu lo'o ngujuii yu; tiya' la li' ndyalo'o Ni ji' yu cha' ndyaa tucua yu la'a tsu' cui' ca su ntucua ycu' Ndyosi, ca chaca chalyuu tso'o la hasta ca nde cua.

²¹ Ca bi' laca Cristo loo la ji' lcaa ñati'; nga'aa ntsu'u nu tlyu la que Cristo ca bi', nga'aa ntsu'u nu culo cña ji' yu. Ná ntsu'u chaca xu'na ñati' nde chalyuu nu taca tyijiloo ji' Cristo; la cui' ti ca chaca chalyuu ca nde cua ni, ná ntsu'u cui' cuxi, ni ná ntsu'u ñati' cumentya ji' ycu' Ndyosi nu taca tyijiloo ji' Cristo.

²² Cua nda Ni lcaa na tsiya' ti' ji' Cristo cha' culo yu cña ji'. Lo'o li' xqui'ya cha' laca yu Xu'na lcaa ca chalyuu, bi' cha' ngusta Ni ji' Cristo cha' caca yu loo ji' lcaa taju ñati' nu ngusñi cha' ji' Cristo cua ña'a ca quichi' su ndi' ngu'.

²³ Ca ta'a na nu ngusñi na cha' ji' Cristo scaa quichi', tsa tlyu ti na ntsu'u cha' ji'na lo'o Cristo. Ndi'ya laca na cumentya ji' Cristo: ñi'ya nti' si laca na sca tsu' ya' Cristo, cha' cua'ni na cña nu ntsu'u ji' Ni chalyuu. La cui' jua'a, lcaa ca na nu ña'a na nu ntsu'u nde chalyuu ni, cua ntsu'u bi' xqui'ya Cristo.

2

Ngua'ni lyaá Cristo ji'na jua'a ti, cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na

¹ Cua nda ycu' Ndyosi chalyuu ji' ma chaca quiya' xqui'ya cha' cua ndyu'ú Cristo chaca quiya'. Nu ngua tsubi' la, ñi'ya laca si na cua ndye chalyuu ji' ma, jua'a ngua ma xqui'ya qui'ya nu ntsu'u ji' ma lo'o ycu' Ndyosi, cha' ná ndaquiya' ma tsiya' ti' ji' cha' nu nchcui' ycu' Ndyosi.

² Nu ngua tyempo bi', ndya'a tsa ma ndu'ni ma cua ña'a ca cha' cuxi nu ndu'ni ñati' chalyuu; ndaquiya' tsa ma ji' nu xña'a nu laca loo ji' lcaa cui' cuxi nu ndya'a nde chalyuu, la cui' nu cuxi bi' laca nu ndatsaa ji' ñati' chalyuu cha' ná taquiya' ngu' ji' ycu' Ndyosi.

³ Ca ta'a na ni, chañi cha' ñi'ya nu ndaquiya' ngu' bi' ji'i nu cuxi, jua'a ngua'ni na tya tsubi' la; ngua'ni na cua ña'a ca cha' cuxi nu ndijña ti' cresiya ji'na. Na laca nu ngua ti' ycu'i ca na cha' cua'ni na, ngua'ni na ji'i li'; cua ña'a ca cha' cuxi nu ngua'ya hique ti na, ngua'ni na cha' bi'. Bi' cha' ndyanu cha' xcube' ycu'i Ndyosi ji'na, cha' ñasi' tsa Ni xqui'ya cha' cuxi nu ngua'ni na lo'o Ni; stu'ba ti xcube' Ni ji'na lo'o cua ña'a ca ñati chalyuu li'.

⁴ Pana ndyi'ya tsa ycu'i Ndyosi cha' clyu ti' ji'na, cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na;

⁵ bi' cha' nda ycu'i Ndyosi chalyuu ji'na chaca quiya', xqui'ya cha' cua ndyu'ú Cristo chaca quiya'. Cua ndye chalyuu ji'na ngua ti' na nquicha', xqui'ya cha' ná ndaquiya' na ji'i cha' nu nchcui' ycu'i Ndyosi; pana xqui'ya cha' xcui' tya'na tsa ti' Ni ña'a Ni ji'na, bi' cha' cua ngulaá na ji'i nu cuxi, cha' cua ngüityi Ni qui'ya nu ntsu'u ji'na.

⁶ Cua chcuna' ti cresiya ji'na nquicha', lo'o li' cua ngua'ni lyaá Ni ji'na, cha' cua ngua stu'ba cha' ji'na lo'o Jesús. Ñi'ya lo'o nda Ni xtyi'i ñaa ne' cresiya ji'i Jesucristo chaca quiya', cha' tyu'ú yu nu lo'o ngujui yu, jua'a ngua'ni Ni lo'o na, cha' clyaa na ji'i nu cuxi. Cua nti' Ni cha' caca stu'ba cha' ji'na lo'o Jesús, masi chalyuu juani, masi ca chaca chalyuu tso'o la nde cua ca su laca ycu'i Ni loo.

⁷ Sca ti quiya' ngua'ni Ni lcaa cha' bi', cha' ca cuayá' ti' lcaa ñati nu caa chalyuu nde loo la cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'i ñati chalyuu. Xqui'ya cha' ntsu'u tsa tyiquee Jesucristo ña'a Ni ji'na, bi' cha' ca cuayá' ti' na cha' ná ntsu'u su tye cha' ndu'ni tso'o ycu'i Ndyosi lo'o na;

⁸ na cua ngulaá na ji'i nu cuxi, xqui'ya cha' jua'a ti ndu'ni Ni cha' tso'o lo'o na lo'o ngusñi na cha' ji'i Cristo. Ni si'i sca cña nu ngua'ni ycu'i ca na laca bi', sca cha' tso'o nu ngua'ni ycu'i Ndyosi cuentya ji'na jua'a ti laca bi'.

⁹ Ná caca hcui' tyucuaa ti' ma lo'o xa' ñati lacua, cha' si' cu'ma nu ngua'ni cha' tlyu bi', cha' jua'a ndyaca ji'i ma juani.

¹⁰ Na cua ngüiña Ni ji'i ca ta'a na, cua ngua'ni stu'ba Ni cha' ji'na lo'o Jesucristo; juani cua nti' Ni cha' xcui' cha' tso'o ti cua'ni na lo'o ndi'j na chalyuu, cha' cua laca nda Ni cña tso'o nu taca cua'ni sa scaa na nde chalyuu.

Ngua'ni Jesús cha' sca ti ñati laca na

¹¹ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo, tyi'u ti' ma ñi'ya ngua ji'i ma tya tsubi' la; xa' lo ñati laca ma tyempo bi', xa' quichi' tyijyu' la ngula ma, ná stu'ba tsiya' ti cha' ji'i ma lo'o ngu' judío tya'a na' nu ngua li'. Ndu'ni ngu' judío ji'i ma cha' laca ma ñati nu ná ngulacua Ni ji'i; pana ycu'i ngu' judío ni, cua ngulacua Ni ji'i ngu', nacui' ngu'. Nu ngulacua ngu' bi' ni, bi' laca sca cuayá' su nsi'yu ngu' judío quiji' ngu' qui'yu sñi' ngu'.

¹² Ñati nu ndi'j xa' chalyuu laca cu'ma, bi' cha' ná stu'ba cha' ji'i ma lo'o ngu' judío, nu ngu' nu cua ngusubi ycu'i Ndyosi ji'i nu ngua sa'ni, cha' caca ngu' bi' ñati ji'i Ni. Ni sca quiya' sa'ni la ná nda Ni cha' lo'o cu'ma ngu' xa' tsu'; ná ntsu'u cha' tso'o nu caca ji'i ma nde loo la, cha' ná jlo ti' ma ni sca cha' ji'i ycu'i Ndyosi tsiya' ti chalyuu bi' ca su ndi'j ma. Ná ntsu'u cha' ji'i cu'ma lo'o Cristo tsiya' ti nu ngua tsubi'.

¹³ Pana juani xa' ña'a cha' ndyaca ji'i ma, tya lo'o ngua stu'ba cha' ji'i ma lo'o Jesucristo. Nu ngua sa'ni la, ná nslo ma ji'i ycu'i Ndyosi tsiya' ti; tyijyu' tsa ntucua ycu'i Ndyosi ca su ndi'j ma, ngua ti' ma. Pana juani cacua tsa ntucua ycu'i Ndyosi ji'i ma; cua nguije Ni ji'i ma, xqui'ya cha' ngujui nu Cristo bi' lo crusi.

¹⁴ Cristo laca nu ngua'ni cha' ngua ti' cha' ji'na lo'o ycu'i Ndyosi, lo'o jua'a ngua'ni Cristo cha' nguaala' cha' ji'i ngu' judío tya'a na' lo'o ngu' xa' tsu' tya'a

ma; bi' cha' juani cua ndyaca na sca ti ñati. Sa'ni la cua ntsu'u sca cha' nu ndaca'a ji'na; ndatsaa tsa cha' bi' ji'na cha' ná cua'ni tya'a ngu' judío tya'a na' lo'o xa' ñati tsiya' ti, cha' ná nchca tyaala' cha' ji'i ya lo'o ngu' xa' tsu'.

¹⁵ La cui' cha' cusu' nu jlya tsa ti' nu ngu' judío tya'a na' ji'i, bi' laca nu ñi'lo'o ji'i ya cha' ná ca ti cha', cha' ntsu'u tsa su ndatsaa cha' bi' ji'i ya. Pana cua ngua'ni tye Jesús ji'i cha' cusu' bi', nu lo'o ngujuii yu lo crusi; bi' cha' tyucuaa lo ñati na, cua ndyaca na chaca tya ñati juani, xqui'ya cha' cua ngua stu'ba cha' ji'na lo'o ycu'i Ndyosi. Lo'o jua'a ndu'ni Ni cha' caja ñi'ya caca tyi'i ti ti na lo'o Ni, jua'a lo'o tya'a ñati na.

¹⁶ Lo'o jua'a ngua cha' ngua'ni tye Cristo ji'i cha' cusu' nu ntsu'u ji'i ya lo'o cu'ma ngu' xa' tsu', nu lo'o ngujuii yu lo crusi; juani ngua ti cha' ji'i tyucuaa lo ñati na lo'o ycu'i Ndyosi xqui'ya Cristo, cha' ngua'ni Cristo cha' ndyaca na sca ti ñati.

¹⁷ Cua ñaa Cristo ni, nda yu sca cui' nu tso'o tsa lo'o ngu' tya'a na, cha' ti ti tyi'i na lo'o ycu'i Ndyosi, jua'a lo'o tya'a ñati na; cua nchcui' Cristo lo'o cu'ma ngu' nu ndi'i tyijyu', lo'o jua'a cua nchcui' yu lo'o ngu' judío tya'a na' nu ndi'i cacua ti.

¹⁸ Lo'o juani ná ndu'ni cha' masi ngu' judío laca ya, masi xa' ñati laca ma, sca ti lo ñati laca na lo'o lcaa tya'a na xqui'ya Cristo, sca ti Xtyi'i ycu'i Ndyosi ndu'ni cha' tyuloo na ji'i Ni;

¹⁹ bi' cha' juani nga'aa tyijyu' ycu'i Ndyosi ji'i cu'ma. Cuentya ji'i ycu'i Ndyosi ni, ná laca ma ñi'ya si laca ma ngu' xta nu ndi'i sca chalyuu tyijyu' nu si'i quich'i tyi ma; lcaa chacuaya' nu ntsu'u ji'i ycu'i Ni cua nda ycu'i Ndyosi ji'i ma juani, cha' laca ma ñati ji'i Ni. Stu'ba ntsu'u cha' ji'i ma lo'o lcaa ñati nu ngusñi cha' ji'i ycu'i Ndyosi xa' quich'i, bi' cha' laca ma ñi'ya nti' si stu'ba ti ndi'i ma lo'o ycu'i Ndyosi.

²⁰⁻²¹ Lcaa cu'ma nu ngusñi ma cha' ji'i Cristo, cua laca ma tya'a na; sca ti Cristo laca nu ndulo tsa cha' ji'i cuentya ji'na. Xqui'ya Cristo, bi' cha' cua ndyanu tso'o cha' ji'i ma lo'o ycu'i Ndyosi; xqui'ya Cristo, bi' cha' cua ngujui cña nu cua'ni scaa ma, cha' caca ma cña ji'i Ni, cha' cua ngua stu'ba cha' ji'i ma lo'o Ni. Ñi'ya nti' sca ni'i nu tso'o tsa ndya', jua'a nti' ma. Tachaa tsa ntsu'u quiya' ni'i bi', cha' ntsu'u sca quee tlyu nu cui'ya ji'i, nu ta juersa ji'i ni'i bi'; chu' bi' li'ya ndya' ña'a tsaca ni'i li'. Nu ngu' nu ngua tsa'a ji'i Jesús tya clyo, lo'o jua'a jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi nchcui' Ni lo'o ñati nu ngua sa'ni la, ngu' bi' laca nu ngusta suu cha', cha' ngusñi ma cha' ji'i ycu'i Ndyosi; pana sca ti Cristo laca nu ndulo la cha' ji'i cuentya ji'i ma.

²² Cua ngua stu'ba cha' ji'i ma lo'o Cristo; bi' cha' juani lo'o cu'ma, lo'o lcaa xa' ñati nu ngusñi cha' ji'i ycu'i Ndyosi, stu'ba ti taca ca stu'ba cha' ji'i ma lo'o ycu'i Ndyosi. Lo'o li' taca tyi'i ycu'i Ndyosi lo'o ma, xqui'ya Xtyi'i ycu'i Ni nu cua nda Ni ji'i ma.

3

Tyijyu' ndya'a Pablo, cha' nchcui' yu cha' ji'i Cristo lo'o ngu' xa' tsu'

¹ Xqui'ya cha' nu cua nchcui' ca na', bi' cha' nchcui' tsa na' lo'o Cristo cuentya ji'i cu'ma. La cui' Pablo laca na'; ntsu'u na' ne' chcu'a juani xqui'ya cha' cua nchcui' na' cha' ji'i Jesucristo lo'o ñati, cha' nguxtyucua na' ji'i cu'ma nu si'i ngu' judío laca ma.

² Cua ngua cuaya' ti' ma cha' ycu'i Ndyosi laca nu nda cña bi' 'na, cha' xyucua na' ji'i ma, xqui'ya cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na.

³ Cua ndacha' Ni jna' ñi'ya nu nti' Ni cua'ni Ni nde chalyuu. Masi ná ndacha' Ni ji'i ñati sa'ni la ñi'ya cua'ni Ni nde chalyuu, hasta juani ndacha'

Ni cha' bi' jna', la cui' ti cha' nu cua nscua tya sa'ni nu caca tyempo juani; cua laca nscua na' xi' cha' bi' lo quityi re nu cua caa ti slo cu'ma.

⁴ Lo'o chcui' ma lo quityi re, li' caca cuaya' ti' ma cha' nu nda na' lo'o ma cuenta jil'i cña nu nti' Cristo cua'ni nde chalyuu;

⁵ Ni sca ñati ná ngui' ñi'ya caca cuaya' ti' ngu' cha' bi' tyempo nu cua nteje tacui. Pana juani xqui'ya Xtyi'i ycu'i Ni cua ngulu'u Ni cha' bi' jil'i ngu' nu laca cña jil'i ycu'i Ndyosi, nu ngu' nu ngua tsa'a jil'i Jesús tya clyo bi'. La cui' jua'a ngulu'u Ni cha' bi' jil'i ngu' nu tya nda la cha' jil'i ycu'i Ndyosi lo'o ñati juani.

⁶ Bilya cuna ñati chalyuu cha' nu ndacha' Ni 'na. Pana ndi'ya ndyu'u cha' bi': Ngu' nu si'i ngu' judío laca ngu' ni, caca ngu' bi' la cui' ñi'ya laca ngu' judío nu ntsu'u cha' jil'i lo'o ycu'i Ndyosi, nu lo'o ca cuaya' ti' ngu' cha' jil'i Cristo; si xñi ngu' bi' cha' jil'i Jesucristo, lo'o ngu' bi' caca tso'o cresiya jil'i ngu' cuenta jil'i ycu'i Ndyosi li'. Caca stu'ba cha' jil'i tyucuaa lo ngu' li', cha' tsa tlyu ti tya'a ngusñi ngu' cha' jil'i Cristo caca ngu'. Lo'o jil'i ngu' nu si'i ngu' judío laca ngu' bi', tyacua lcaa cha' nu cua nacui Ni cha' tyacua jil'i ngu' xqui'ya Jesucristo.

⁷ Cua nda ycu'i Ndyosi cña bi' jna' cha' tsa'a chcu'i na' lo'o ñati, masi tyijyu' ntsu'u ngu', xqui'ya cha' tso'o ti nti' ycu'i Ndyosi ña'a Ni 'na. Tlyu tsa cña ngua'ni Ni lo'o na' cha' caca na' cña bi'.

⁸ Ná tso'o la na' tsiya' ti que cua ña'a ca ñati nu ngusñi cha' jil'i ycu'i Ndyosi, tso'o la ngu' bi' que na'; pana nda Ni chacuaya' cha' tsa'a slo ñati nu ndi'j xa' tsu'. Tso'o tsa cña nda Ni 'na, cha' cacha' na' cha' tso'o bi' jil'i ngu', masi tya lyiji tsa cha' tye ca cuaya' ti' ycu'i na' lcaa cha' tso'o nu ndu'ni Cristo lo'o ñati.

⁹ Cua nchcui' Ni lo'o na' lacua. Ycu'i Ndyosi nu ngüiñá Ni lcaa na nu ntsu'u chalyuu, nti' Ni cha' culu'u na' cha' bi' jil'i lcaa ñati, cha' li' caca cuaya' ti' ngu' ñi'ya laca cña nu nti' Ni cha' cua'ni ngu'. Nu ngua tya sa'ni la, bilya cuna ñati cha' nu ngua ti' ycu'i Ndyosi cua'ni Ni xqui'ya Cristo;

¹⁰ pana juani caca cuaya' ti' lcaa cui' nu laca loo nde cua, nu lo'o ña'a cui' bi' jil'i ñati chalyuu nu tsa tlyu ti ndyu'ni tlyu jil'i Cristo. Lo'o jua'a cui' nu ngua ti' tyijiloo jil'i ycu'i Ndyosi sa'ni la ni, caca cuaya' ti' cui' bi' cha' nchca la jil'i ycu'i Ndyosi que cua ña'a ca na nu ngüiñá ycu'i Ni.

¹¹ Ngua'ni Ni cha' tlyu bi', nu lo'o nda Ni jil'i Jesucristo nu Xu'na na ñaa chalyuu, ñi'ya nu ngua ti' Ni cua'ni Ni tya lo'o bilya tya' chalyuu.

¹² Lo'o juani cua ntsu'u chacuaya' ji'na cha' tyu'u cha' ji'na lo'o ycu'i Ndyosi xqui'ya la cui' Jesucristo bi'; tyucui tyiquee na taca chcu'i na lo'o ycu'i Ndyosi xqui'ya cha' ngusñi na cha' jil'i Jesucristo Sñi' ycu'i Ni. Lo'o jua'a nga'aa ntsu'u cha' cutsji na lo'o chcu'i na lo'o ycu'i Ndyosi.

¹³ Bi' cha' juani chcu'i na' lo'o ma cha' ná ca taja ti' ma, cha' ná tya'achui' ma jil'i ycu'i Ndyosi, masi nchcobe' na' xi ca su ndi'j na' re cuenta jil'i cu'ma; sca cha' tso'o cuenta jil'i cu'ma laca cha' bi'.

Ntsu'u tsa tyiquee Cristo ña'a yu jil'i ñati

¹⁴ Ndyu sti' na' lo'o nchcui' na' lo'o ycu'i Ndyosi Sti Jesucristo nu Xu'na na lacua.

¹⁵ Lcaa na lo'o tya'a na ndyu'u tsa na jil'i ycu'i Ndyosi ni, cha' ngüiñá Ni lcaa lo ñati, masi nde cua, masi nde loyuu chalyuu. Lo'o jua'a nda Ni xtañi lcaa na.

¹⁶ Juani chcu'i na' lo'o ycu'i Ndyosi Sti na cuenta jil'i cu'ma; quiña'a tsa cha' tso'o ntsu'u jil'i Ni, bi' cha' taca xtyucua Ni jil'i ma. Ndiñña na' jil'i Ni cha' ta Ni juersa nu tyian ne' cresiya jil'i ma, cha' caca tlyu tyiquee ma nu lo'o ta Ni Xtyi'i ycu'i Ni cha' tyi'j bi' lo'o ma;

¹⁷ ndijña na' jil'i Ni cha' ca cuaya' ti' ma cha' ngua'ni Ni cha' cua ndyanu Xtyi'i ycu'i Jesús ne' cresiya jil'i ma, nu lo'o ngusñi tso'o ma cha' jil'i ycu'i

Ndyosi; ndijña na' jil'i Ni cha' tsa cu' ti tyu'u tyiquee mā ña'a mā jil'i tya'a ñati mā, xqui'ya cha' tso'o tsa ngusñi suu cha' bi' ne' cresiya jil'i mā;

¹⁸ ndijña na' jil'i Ni cha' taca ca cuayá' ti' mā ñi'ya nu ndu'ni ycuí' Cristo lo'o na, cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni jil'na. Nu ntsu'u tyiquee Cristo ña'a Ni jil'i ñati ni, jyacua Ni jil'i cua ña'a ca ñati, ta Ni cha' bi' lo'o ngu', masi ñati tlyu laca ngu', masi laca ngu' ñati jua'a ti.

¹⁹ Bi' cha' nti' tsa na' cha' ca cuayá' tso'o ti' mā cha' ntsu'u tsa tyiquee Cristo ña'a Ni jil'na, masi sca cha' tlyu tsa nu ná nchca ca cuayá' tso'o ti' na jil'i laca cha' bi'. Lo'o jua'a nti' na' cha' tyi'i ycuí' Ndyosi lo'o lcaa mā, cha' ná tyu'u tyiquee mā jil'i xa' la cha' tsiya' ti.

²⁰ Tso'o lacua. Chcuí' na cha' tlyu tsa laca ycuí' Ndyosi. Nchca tsa jil'i Ni, hasta nde loo la ndu'ni Ni cuentya jil'i lcaa cha' nu ndijña na jil'i Ni; ná nchca ca cuayá' ti' na ñi'ya ndu'ni Ni lcaa cha' bi'. La cui' ycuí' Ndyosi ndu'ni cña laja na, hasta nde ne' cresiya jil'na, cha' cua'ni Ni cña nu nti' Ni cua'ni Ni lo'o na.

²¹ Cua'ni tlyu na jil'i ycuí' Ndyosi, lcaa na nu tsa tlyu ti ndyu'ni tlyu na jil'i Ni; la cui' ti tlyu tsa laca Ni cuentya jil'i Jesucristo. Jua'a caca jil'i Ni tyucui tyempo nde chalyuu, la cui' ti ná ntsu'u tsá nu tye cha' jil'i Ni tsiya' ti. Jua'a caca cha' tu'ni.

4

Sca ti cha' ntsu'u jil'i ca ta'a na nu cua ngusñi na cha' jil'i Cristo

¹ Preso laca na' juani xqui'ya cha' nda na' cha' jil'i nu Xu'na na lo'o ñati. Pana nchcuí' na' lo'o mā cha' tso'o ti cua'ni mā lo'o xa' ñati; ñi'ya nu nchcuí' cha' jil'i ycuí' Ndyosi nu ngua tsa'a mā tya lo'o ngusubi Ni jil'i mā tya clyo, la cui' jua'a cua'ni mā lo'o xa' ñati.

² Ná cua'ni tyucuaa ti' mā lo'o tya'a ñati mā, tso'o ti chcuí' mā lo'o lcaa ngu', talo tyiquee mā jil'i ngu'; jua'a xtyucua mā jil'i ngu' cha' ca cuayá' ti' xa' ñati cha' chañi cha' ntsu'u tyiquee mā ña'a mā jil'i tya'a ñati mā.

³ Cua'ni cña ti' mā lacua, lo'o jua'a xtyucua Xtyi'i ycuí' Ndyosi jil'i mā, cha' sca ti cha' taca tyu'u tyiquee mā lo'o ngu' tya'a ntsu'u cha' jil'i mā lo'o Cristo lcaa tsá. Lo'o jua'a cua'ni stu'ba cha' jil'i mā lo'o tya'a mā cha' taca tyi'i tso'o ti mā lo'o ngu'.

⁴ Lcaa na nu ngusñi na cha' jil'i Cristo, sca ti ñati laca na, sca ti Xtyi'i ycuí' Ndyosi ndi'i lo'o na; ndu' ti' na cha' stu'ba ti tyacua cha' jil'na chalyuu ca nde loo la, bi' cha' cua ngusubi Ni jil'na.

⁵ Sca ti Xu'na na ntsu'u jil'i ca ta'a na, sca ti cha' jlyu ti' na cuentya jil'i Cristo, sca ti cuayá' ntyucuatya na cuentya jil'i Cristo,

⁶ cha' sca ti ycuí' Ndyosi ntsu'u; la cui' Sti lcaa na laca bi', lo'o jua'a la cui' bi' laca loo jil'i lcaa na. Ndu'ni Ni cña laja lcaa ñati nu cua ngusñi cha' jil'i Ni, lo'o jua'a ndi'i Ni lo'o lcaa ñati jil'i Ni.

⁷ Pana cua nda Ni sca cña cha' cua'ni scaa na cuentya jil'i Ni; tsa ña'a juersa nu nda Cristo jil'i scaa na, jua'a taca cua'ni na cña bi'.

⁸ Ndi'ya nscua lo quityi cusu' bi':

Nu lo'o ngutu'u Ni ndyacuí Ni ndyaa Ni nde cua, ndyalo'o Ni jil'i quiña'a tsa ñati nu ngua preso nde chalyuu.

Lo'o li' nda tsa Ni tyuu lo cha' tso'o jil'i ñati chalyuu nu ngusñi cha' jil'i Ni.

Jua'a nscua lo quityi bi'.

⁹ ¿Ni cha' laca nacui quityi cha' cua ndyaa Ni nde cua? Na cua ngua'ya ti'i Ni clyo, ñaa Ni loyuu chalyuu ca su ndi'i ñati cuxi tya'a na.

¹⁰ La cui' Jesús nu ngua'ya nde loyuu ni, bi' laca nu ndyacuí ndyaa ca su tlyu la, ca su ntucua ycuí' Ni ca nde cua. Lo'o juani cua ntsu'u Xtyi'i ycuí'

Jesús tyucui ña'a loyuu chalyuu, lo'o jua'a ntsu'u Xtyi'i ycui' Jesús lcaa se'j nde cua.

11 Xqui'ya cha' tyuu lo cha' tso'o nda Jesús lo'o ñati chalyuu, bi' cha' taca cua'ni ñati cña nu nda Ni ji'i' ngu' cha' cua'ni ngu': clyo cua ngua'alo Cristo cña ji'i' la cui' ñati nu ngua tsa'a ji'i' yu; lo'o jua'a cua nda Ni cña ji'i' ngu' cha' caca chcu' ngu' na laca nu cua cua'ni ti ycui' Ndyosi chalyuu; lo'o xa' la ñati ji'i' Ni ntsu'u cña ji'i' cha' cacha' liñi ji'i' ñati ñi'ya caca clyaá ngu' ji'i' nu cuxi; lo'o jua'a ngua'alo Ni cña ji'i' ñati nu caca loo ji'i' tya'a, cha' caca ngu' bi' mstru, cha' culu'u ngu' bi' cha' ji'i' ycu' Ndyosi ji'i' tya'a ngu'.

12 Jua'a ndu'ni cho'o Ni ji'na, ñati nu ntsu'u cha' ji'i' lo'o Ni, cha' taca cua'ni na cña ji'i' Ni, cha' tachaa la tyanu cha' ne' cresiya ji'na nu tsa tlyu ti ngusñi na cha' ji'i' Cristo.

13 Lo'o jua'a lcaa na lo'o tya'a na, sca ti cuayá' taca xñi na cha' ji'i' Cristo, sca ti cuayá' taca tyuloo na ji'i' Jesús nu sca ti Sñi' ycu' Ndyosi. Li' caca na ñati tyucui tyiquee, taca caca na ñi'ya nu nti' Cristo cha' caca na.

14 Li' nga'aa cua'ni na ñi'ya ndu'ni nu sube nu lu'ba ti ncha'a cña ji'i', cha' nu ndijya ngu'; ni ná ta na chacuayá' cojolaqui ngu' ji'na xa' tyucui, nu lo'o chcu' ngu' lo'o na cua ña'a ca cha' nu bilya cuna na ji'i'. Ntsu'u tsa cha' cuiñi nu nda ñati nu tajua' tsa nchcu' lo'o na, ñati nu nti' tsa cha' tsalo'o ji'na nde tyucui cuxi.

15 Pana xa' ña'a cua'ni na. Chcu' na lo'o ngu' ji'i' lcaa cha' liñi nu ntsu'u ji'i' ycu' Ndyosi; culu'u na ji'i' ngu' cha' ntsu'u tsa tyiquee na ña'a na ji'i' lcaa tya'a ñati na, cha' nga'a cha' xñi tso'o na lcaa cha' ji'i' Cristo cha' caca stu'ba cha' ji'na lo'o ycu' Ni. Nu Cristo bi' ni, la cui' bi' laca loo ji'i' lcaa tya'a na nu tsa tlyu ti ngusñi na cha' ji'i' Ni;

16 xqui'ya Cristo, bi' cha' ndyaca na sca ti ñati cuentya ji'i' ycu' Ndyosi. Ntsu'u cña cha' cua'ni sa scaa na lo'o tya'a na; nga'a cha' cua'na na ji'i' tya'a na cha' ná xñi na tyucui cuxi, cha' jua'a stu'ba ti ntsu'u tyiquee na lo'o tya'a na. Si tso'o ti ndi'i na lo'o tya'a na, li' tsa tlyu ti xtyucua na ji'i' tya'a na, cha' tachaa la tyanu cha' ji'i' Jesús ne' cresiya ji'i' scaa na, xqui'ya cha' ntsu'u tsa tyiquee na ña'a na ji'i' tya'a na.

Chalyuu cucui nu ngujui ji'na xqui'ya Cristo

17 Chacuayá' ji'i' ycu' nu Xu'na na chcu' na' xi lo'o cu'ma juani: Nti' tsa na' culo na' cña ji'i' cu'ma cha' nga'aa cua'ni ma ñi'ya nu ndu'ni ngu' nu ná nslo ji'i' ycu' Ndyosi tsiya' ti; cua ña'a ca cha' cuxi nu nda'ya hique ngu', xcu' jua'a ndu'ni ngu' bi' chalyuu. Sca cha' tonto tsa ndu'ni ngu' bi',

18 talya tsiya' ti chalyuu nu ntsu'u ji'i' ngu' bi'; bi' cha' ná nchca ca cuayá' ti' ngu' tsiya' ti. Ná ntsu'u cha' ji'i' ngu' bi' lo'o chalyuu cucui nu cua nda ycu' Ndyosi ji'na cha' tyi'i tso'o ti na, xqui'ya cha' ná jlo ti' ngu' bi' tsiya' ti, cha' ná ntaja'a ngu' bi' xñi tyiquee ngu' sca cha' liñi.

19 Nga'aa nchca ca tyuju'u ti' ngu' bi', bi' cha' quiña'a la cha' cuxi ndyu'ni ngu', ña'a cuayá' nda ngu' chacuayá' ji'i' cua ña'a ca cha' cuxi cha' caca bi' loo ji'i' ngu'. Ná tucui caca cua'a ji'i' ngu' bi' lo'o ndu'ni ngu' cua ña'a ca cha' suba' lo'o tya'a ngu'.

20 Pana nu cu'ma ni, si'i na ngua tsa'a ma ji'i' Cristo cha' cua'ni ma cha' cuxi bi'.

21 Chañi cha' cua ndyuna ma cha' ji'i' Cristo, cua ngua tsa'a tso'o ma cha' liñi ji'i' Jesús nu ngulu'u ngu' ji'i' ma;

22 bi' cha' cua'ni tye ma ji'i' cha' cuxi nu ngua'ni ma tya sa'ni la. Quiña'a tsa cha' ndatsaa cha' cuxi bi' ji'i' ma nu ngua li', ndacui tsa ti' ma ji'i' cha' cuxi bi', ña'a cuayá' nu chcuna' tsiya' ti chalyuu ji'i' ma xqui'ya cha' cuxi bi'.

²³ Juani nga'a cha' cua'ni cucui mā jī' lcaa cha' nu ntsu'u ne' cresiya jī' mā, jua'a lcaa cha' nu ca'ya hique mā;

²⁴ nga'a cha' xñi tso'o mā cha' jī' ycuī' Ndyosi cha' xa' ña'a cua'ni mā su ndi' mā chalyuu, cha' taca cua'ni mā ñi'ya nu nti' ycuī' Ndyosi cha' cua'ni mā. Bi' cha' xcui' cha' tso'o cua'ni mā chalyuu, xcui' cha' lubii cua'ni mā, si chañi cha' laca mā ñati jī' ycuī' Ndyosi.

²⁵ Juani nga'aa hcui' mā cha' cuiñi lo'o tya'a ñati mā lacua; xcui' cha' liñi hcui' scaa mā lo'o tya'a mā, cha' sca ti ñati laca na, sca ti cha' ntsu'u jī'na lo'o tya'a na.

²⁶ Lo'o ntsu'u quiya' ñasi' mā xi, cui'ya mā cuentya cha' ná tyanu qui'ya jī' mā li'; ná tso'o si caca ñasi' ti' mā tyucui tsa, tsa tyeje tacui ti cha' cua'ni mā jī'.

²⁷ Ná ta mā tyempo tsiya' ti jī' nu xña'a cha' caca bi' loo jī' mā.

²⁸ Cu'mā nu nguaana mā na nu ntsu'u jī' ñati tya tsubi' la, nga'a cha' xtyanu mā cña bi' jī' mā, clyana mā cña tso'o la nu cua'ni ycuī' mā; tso'o la si cua'ni mā cña lo'o ya' ycuī' mā, cha' jua'a caja xi ñi'ya nu xtyucua mā jī' tya'a mā nu lyiji tsa jī'.

²⁹ Ná hcui' mā cha' ti' lo'o tya'a ñati mā; clyana mā cha' tso'o nu hcui' mā lo'o tya'a mā; clyana mā ñi'ya nu caca xtyucua mā jī' ngu' cha' tyatī la ti' ngu' jī' ycuī' Ndyosi, cha' tyanu sca cha' tso'o ne' cresiya jī' ngu' nu lo'o cuna ngu' cha' nu hcui' mā.

³⁰ Ná cua'ni mā cha' ca xñi' ti' Xtyi' ycuī' Ndyosi; nu Xtyi' ycuī' Ndyosi ni, ñi'ya laca si cua ngusta Ni cuayá' nu jī' ycuī' ca Ni hichu' na, cha' laca na ñati jī' Ni, jua'a laca bi'. Tyanu bi' lo'o na ña'a cuayá' nu tye chalyuu jī'na, ña'a cuayá' nu tyalaa tsa nu cua'ni lyaá Ni jī'na.

³¹ Cua'ni tye mā jī' lcaa cha' su chii nti' mā ña'a mā jī' tya'a ñati mā lacua; jua'a cha' liye' ti' mā, jua'a cha' ñasi' ti' mā, cua'ni tye mā jī' lcaa cha' bi'. Nga'aa xi'ya cui' mā cha' suba' jī' tya'a mā, nga'aa hcui' mā cuentyu jī' tya'a mā, nga'aa ntsu'u cha' hcui' cuxi mā jī' tya'a mā tsiya' ti.

³² Xa' ña'a cua'ni mā juani. Xcui' tso'o ti cua'ni mā lo'o tya'a ñati mā, tyu'u tsa cha' clyu ti' jī' mā lo'o tya'a mā; cua'ni clyu ti' mā jī' qui'ya nu ntsu'u jī' ngu', cha' jua'a cua ngua'ni clyu ti' ycuī' Ndyosi jī'na xqui'ya Cristo.

5

Nga'a cha' cua'ni na cha' tso'o lo'o ndi' na chalyuu, si laca na sñi' ycuī' Ndyosi

¹ Ntsu'u tsa tyiquee ycuī' Ndyosi ña'a Ni jī' mā, xqui'ya cha' laca mā sñi' ycuī' Ni; bi' cha' cua'ni mā cha' caca mā ñi'ya nu laca ycuī' Ndyosi tsiya' ti.

² Tso'o ti tyu'u tyiquee mā ña'a mā jī' ñati, cha' la cui' jua'a ntsu'u tsa tyiquee Cristo ña'a Ni jī'na. Nu lo'o ñaa Jesús chalyuu ni, cua ntaja'a Jesús nda yu tyucui ña'a ycuī' ca yu cha' caca sca msta' jī' ycuī' Ndyosi cuentya jī'na. Tso'o tsa ngua ti' ycuī' Ndyosi li'.

³ Nu juani cha' laca mā ñati jī' ycuī' Ndyosi, ná tso'o si xcui' cha' jī' nu cuna'a ntsu'u tyiquee mā; ná cua'ni mā cha' suba' lo'o ñati, ni ná hcui' mā tsiya' ti jī' lcaa cha' bi' lo'o tya'a ñati mā; ná tyacui ti' mā jī' cha' tso'o nu ntsu'u jī' ñati.

⁴ Nga'aa ntsu'u cha' tyu'u cha' suba' tu'ba mā. La cui' ti ná hcui' mā cha' tonto, ná hcui' mā sca cha' nguna' ti lo'o tya'a ñati mā. Tso'o la si tya mā xlya'be jī' ycuī' Ndyosi.

⁵ Sca cha' chañi tsa laca re: Ñati nu jua'a xcui' cha' cuxi ndu'ni ni, ná caja chacuayá' tyaa ngu' bi' ca su ntucua ycuī' Ndyosi lo'o Cristo ca tiya' la, nu lo'o

caca Ni loo; ñati nu xcui' cha' ji'i nu cuna'a ntsu'u tyiquee ngu', ñati nu ndu'ni suba', ñati nu ndacui ti', ná caja chacuayá' tyaa ngu' bi' ca su ntucua Ni. Nu ndacui ti' na ji'i sca cha' ni, laca cha' ntsu'u tsa tyiquee na ji'i cha' bi', ñi'ya lo'o ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i sca jo'ó.

⁶ Ná ta ma chacuayá' cha' ñilo'o ngu' ji'i ma lo'o sca cha' tonto ti. Xqui'ya cha' cuxi bi' ñasi' tsa ycu' Ndyosi ji'i ñati chalyuu nu ná ndaquiya' ji'i cha' nu nchcui' Ni; xcube' tsa Ni ji'i ngu' bi' lo'o tye chalyuu.

⁷ Bi' cha' nchcui' na' lo'o ma, cha' ná tyu'u cha' ji'i ma lo'o ñati nu ndu'ni jua'a.

⁸ Nu ngua sa'ni la, talya tsiya' ti chalyuu ji'i ma; pana juani cua ngua xee chalyuu ji'i ma, tya lo'o ngusñi ma cha' ji'i ycu' nu Xu'na na. Ñi'ya ndu'ni ñati nu cua ntsu'u lo xee ji'i Cristo, jua'a nga'a cha' cua'ni ma su ndi'i ma chalyuu juani.

⁹ Na cua ntsu'u nu xee lubii ji'i ycu' Ndyosi ne' cresiya ji'i ma, bi' laca nu ndu'ni lo'o ma cha' cua'ni ma cha' tso'o; ndu'ni bi' cha' tso'o ti tyu'u tyiquee ma ña'a ma ji'i xa' ñati, cha' xcui' cha' liñi chcui' ma.

¹⁰ Clyana ma cua ña'a ca cha' tso'o nu nti' ycu' nu Xu'na na cha' cua'ni ma, lo'o li' cua'ni cha'a ma cha' tso'o bi'.

¹¹ Ná tyu'u cha' ji'i ma lo'o ñati nu xcui' cha' cuijya ti, nu xcui' cha' tonto ti ndu'ni ngu', xqui'ya cha' talya chalyuu nu ntsu'u ji'i ngu'; ta ma sca cuij lo'o ngu' bi', cha' ca cuayá' ti' ngu' cha' cuxi ti ndyu'ni ngu'.

¹² Pana ntsu'u cha' cuxi nu ndu'ni ngu' cuaana ti, nu tyuju'u tsa ti' na si chcui' na ji'i cha' bi'.

¹³ Nu lo'o quijeloo cha' ji'i tya'a quichj tyi ngu' ñi'ya ngua cha' cuxi bi', li' ca cuayá' liñi ti' lcaa ngu' cua ña'a ca cha' cuxi nu ngua'ni ngu'. Liñi tsa sca cha' nu cua ndu'u lubii.

¹⁴ Bi' cha' ndi'ya nchcui' quityi cusu':

Quee ti' cu'ma, cha' ñi'ya laca si na laja' ma, si na ngujuui ma, jua'a laca ma xqui'ya qui'ya nu ntsu'u ji'i ma.

Nga'aa tyu'u cha' ji'i ma lo'o cha' cuxi,

cha' li' taca ta Cristo xee nu tyu'u ne' cresiya ji'i ma.

Jua'a nscua lo quityi.

¹⁵ Tso'o lacua, culacua tso'o ti' ma ñi'ya nu cua'ni ma laja lo'o ndi'i ma chalyuu; ná cua'ni ma ñi'ya nu ndu'ni ñati nu ná nduna tsiya' ti, cua'ni ma ñi'ya nu ndu'ni ñati nu nclayacua tso'o ti'.

¹⁶ Clyana ma cha' tso'o nu cua'ni ma laja lo'o ndi'i ma chalyuu, cha' ná tyu'u cha' ji'i ma lo'o cha' cuxi nu ndyu'ni xa' ñati tyempo juani;

¹⁷ ná caca ma tonto lacua, cua'ni cha'a ma lcaa ña'a cha' nu nti' ycu' nu Xu'na na cha' cua'ni ma chalyuu.

¹⁸ Ná ca cu'bi ma; ndu'ni ñu'u tsa nu xña'a ji'i ñati cha' chcuna' chalyuu ji'i ngu', xqui'ya cha' cu'bi ngu'. Xa' ña'a cua'ni ma, cha' xtyucua Xtyi'i ycu' Ndyosi ji'i ma lo'o cua ña'a ca cña nu cua'ni ma chalyuu.

¹⁹ Cula tu'ba ma lcaa lo jii ji'i ycu' Ndyosi nu lo'o tyu'u ti'i ma lo'o tya'a ma cha' cua'ni tlyu ma ji'i Ni, masi jii salmo nu nscua lo quityi tya sa'ni, masi cua ña'a ca jii nu nchcui' cha' ji'i ycu' Ndyosi nu ca'ya hique ma; tyucui tyiquee ma cua'ni tlyu ma ji'i ycu' Ndyosi lo'o jii bi'.

²⁰ Lo'o jua'a cua ña'a ca hora tso'o tya ma xlya'be ji'i ycu' Ndyosi Sti na chacuayá' ji'i Jesucristo nu Xu'na na; tya ma xlya'be ji'i Ni cuentya ji'i lcaa cha' nu ndyaca ji'i ma, masi tso'o cha' bi', masi ná tso'o cha' bi'.

Nu lo'o tyucuaa ngu' lo'o clyo'o ngu' ngusñi ngu' cha' ji'i ycu' Ndyosi

²¹ Taquiya' tso'o ma ji'i clyo'o ma xqui'ya ycu' Ndyosi.

22 Cu'ma ngu' cuna'a ni, taquiya' ma cha' nu nchcui' clyo'o ma ñi'ya lo'o ndaquiya' na cha' nu nchcui' ycui' nu Xu'na na.

23 Loo laca sca nu qui'yu ji' clyo'o yu. La cui' jua'a Cristo laca loo ji' lcaa ñati' nu tsa tlyu ti ndyu'ni tlyu ji' ycu' Ni; Cristo laca nu ndaca'a ji' lcaa ñati' ji' yu, cha' ná cua'ni ñu'u nu cuxi ji' ngu' lo'o tya'a ngu'.

24 Cu'ma ngu' cuna'a tya'a ngusni na cha' ji' Cristo, nga'a cha' cua'ni chi ma loo clyo'o ma; tucua' ma lcaa cña nu culo clyo'o ma ji' ma, ñi'ya nu ndyaca lo'o lcaa ngu' tya'a ma nu tsa tlyu ti ndyu'ni tlyu ma ji' Cristo, ntucua' ma cña ji' Cristo.

25 Nu cu'ma ngu' qui'yu ni, tyu'u tso'o tyiquee ma ña'a ma ji' clyo'o ma, cha' la cui' jua'a tso'o tsa ntsu'u tyiquee Cristo ña'a yu ji' ñati' ji' yu nde chalyuu; bi' cha' ntaja'a yu ngua'a yu lo crusi xqui'ya ñati' nu xñi cha' ji' yu ca tiya' la.

26 Ngujui' yu cha' caja ñi'ya cua'ni lubii yu ji' ñati' nu xñi cha' ji' yu; ngua ti' Jesús cha' cuna ngu' lcaa cha' ji' ycu' yu, cha' taca cui'ty' Ni qui'ya nu ntsu'u ji' ngu', cha' ta Ni chalyuu cucui' ji' ngu'. Jua'a ngua'ni Ni cha' sca ti quiya' laca ngu' bi' ñati' ji' Ni. Lo'o li' taca tyucuatya ngu' ji' ngu' bi' cuentya ji' Jesús.

27 Ngua ti' Cristo cha' tyi' ñati' ji' yu ca slo ycu' Ndyosi lo'o tye chalyuu; tlyu tsa cha' tso'o caca nu lo'o tyi' na ñati' ji' Ni ca slo Ni tsa tlyu ti, nu lo'o lubii tyiquee na, nu lo'o nga'aa ntsu'u qui'ya ji'na, nu ná lo'o yabe' ji'na, nu ná lo'o chaca cha' cuxi, cha' ná talo ycu' Ndyosi ña'a Ni ji' ni sca cha' cuxi.

28 Cu'ma ngu' qui'yu nu ntsu'u clyo'o ma ni, nga'a cha' cua'ni tyaca'a ma ji' clyo'o ma, ñi'ya ndu'ni tyaca'a ma ji' ycu' ca ma. Si tyaca'a clyo'o na ji'na, laca cha' ndu'ni na sca cha' tso'o ji' ycu' ca na,

29 cha' ni sca na, ni sca quiya' ná nchca cuxi tyiquee na ña'a na ji' ycu' ca na. Na ndacu tso'o na, na ña'asi' tso'o na ji' ycu' ca na; la cui' jua'a ndu'ni tyaca'a Cristo ji' ñati' ji',

30 cha' sca ti taju laca ca ta'a na cuentya ji' Cristo, cha' ntsu'u cña nu ndu'ni scaa na cuentya ji' Ni.

31 Ndi'ya laca cha' nu nscua lo quityi cusu': "Xtyanu sca nu qui'yu ji' sti yu ji' xtya'a yu su ndi' ngu', cha' tsa tyi' yu lo'o clyo'o yu; lo'o li' nu tyucuaa ngu' bi' caca ngu' sca ti ñati' tsiya' ti cuentya ji' ycu' Ndyosi", nacuj quityi bi'.

32 Tlyu tsa cha' nu nscua lo quityi cusu' bi'. Nti' na' cha' cuentya ji' Cristo nchcui' quityi bi', lo'o jua'a cuentya ji' ca ta'a na nu ndu'ni tlyu na ji' Ni tsa tlyu ti, bi' laca cha' nu nchcui' ycu' Ndyosi lo quityi bi'.

33 Pana la cui' jua'a nchcui' quityi bi' cuentya ji' lcaa cu'ma, cha' cua'ni tyaca'a cu'ma ngu' qui'yu ma ji' clyo'o ma ñi'ya nu ndu'ni tyaca'a ma ji' ycu' ca ma. La cui' jua'a nga'a cha' cua'ni chi ngu' cuna'a ma loo clyo'o ma.

6

1 Cu'ma ngu' cuañi' ni, tucua' ma cña nu culo ngu' cusu' ji' ma, cha' cua nti' tsa ycu' Ndyosi nu Xu'na na cha' cua'ni ma jua'a.

2 Sca cha' nu nda ycu' Ndyosi lo'o ñati' tya clyo, ndi'ya nscua cha' bi': "Cua'ni chi ma loo sti ma, loo xtya'a ma". Lo'o li' nda ycu' Ndyosi chaca cha' lo'o na si cua'ni na jua'a:

3 "Cha' jua'a caca tso'o tyiquee ma; lo'o li' quiña'a yija talo ma tyi' ma chalyuu", nacuj ycu' Ndyosi.

4 Cu'ma nu laca ma sti nu sube ni, ná su'ba ñasi' ma ji' sñi' ma. Laja lo'o ndyu'ni cu'ú ma ji' sñi' ma, tya'ni ngu' xi si chañi cha' cuxi ndyu'ni ngu'; culu'u tso'o ma ji' ngu' cha' taca taquiya' ngu' cha' ji' ycu' nu Xu'na na.

5 Cu'ma ngu' msu nu ngü'ya ñati' ji' ma cha' cua'ni ma cña ji' ngu' laja ti, cua'ni ma lcaa cña nu culo xu'na ma ji' ma nde loyuu chalyuu. Cube xi ti'

mā ñi'ya nu cua'ni mā cña jil'i ngu', cha' tyucui tyiquee mā cua'ni mā cña bi'; cua'ni mā cña bi' ñi'ya laca si cña jil'i Cristo laca cña nu ndyu'ni mā.

⁶ Cua'ni mā cña jil'i ngu' lacua; si'i na cua'ni ti mā jua'a cha' tyanu tso'o mā lo'o ngu', nu lo'o ndu ti ngu' ndyi'ya ngu' cuentya jil'i mā si ndyu'ni mā cña. Tso'o la si tyi'u ti' mā cha' la cui' msu jil'i Cristo laca mā, bi' cha' tyucui tyiquee mā cua'ni mā lcaa ña'a cña nu nti' ycu'i Ndyosi cha' cua'ni na.

⁷ Tso'o ti cua'ni mā lcaa cña lacua, tyi'u ti' mā cha' cña jil'i ycu'i nu Xu'na na laca nu ndyu'ni mā, si'i cña jil'i ñati chalyuu ti.

⁸ Ná ndu'ni cha' masi msu nu ngüi'ya ti ñati laca mā, masi msu nu ndi'i tso'o ti laca mā; cua jlo ti' na cha' ycu'i nu Xu'na na tya cha' tso'o jil'i lcaa ñati nu ndu'ni cña tso'o cuentya jil'i Ni.

⁹ Nu cu'mā ngu' xu'na msu bi' ni, la cui' jua'a nga'a cha' cña'asij tso'o mā jil'i msu jil'i mā. Ná xcutsij mā jil'i ngu', ni ná cua'ni tyaala mā lo'o ngu' bi'; tyi'u ti' mā cha' sca ti nu Xu'na na laca loo jil'i cu'mā lo'o jil'i ngu' bi', lo'o jua'a sca ti cuayá' ndu'ni Ni lo'o cua ña'a ca ñati.

Ya xña nu cua'nijoo' jil'i ngu' nu ngusñi cha' jil'i Cristo, cha' xuu tya'a ngu' lo'o nu xña'a

¹⁰ Juani ni, cua'ni mā cha' caca nguula ti' tyiquee mā, cha' stu'ba ti ndu'ni mā cña lo'o ycu'i nu Xu'na na, lo'o jua'a nguula tsa juersa ntsu'u jil'i ycu'i Ni.

¹¹ Lcaa tyempo tyi'u ti' mā lcaa cha' nu cua nda ycu'i Ndyosi lo'o mā, cha' taca cua'a mā jil'i ycu'i ca mā, cha' ná cñilo'o nu xña'a jil'i mā.

¹² Si'i na xuu tya'a na lo'o ñati chalyuu ti, siya' la juersa ntsu'u jil'i ngu' bi'; tya'a cusuu na laca lcaa cui'i cuxi nu ntsu'u nde cua. Nguula tsa nu bi', hasta ngua ti' bi' tyijiloo jil'i ycu'i Ndyosi; pana ná ngua jil'i. La cui' laca nu ngua ti' caca xu'na chalyuu, lo'o jua'a nclyo bi' cña jil'i ñati cha' cua'ni ngu' lcaa lo cha' cuxi nde chalyuu juani.

¹³ Pana cha' nu cua nchcui' ycu'i Ndyosi lo'o na ni, ñi'ya laca ste' sendaru nu ndya'a cusuu, jua'a laca cha' bi'; xcui' chcu'a laca ste' sendaru cha' cua'a jil'i ycu'i ca ngu'. Taquiya' mā jil'i cha' bi', xñi tso'o mā jil'i cha' bi' juani; lo'o tyaala tyempo cuxi bi', li' taca talo mā cha' xuu tya'a mā lo'o nu xña'a, cha' ngusñi mā cha' tso'o bi', masi tya'a cusuu na laca nu xña'a bi'. Si jua'a cua'ni mā, nu lo'o tye cha' cusuu bi', li' tya tyu mā ñi'ya nu ndu ti mā.

¹⁴ Bi' cha' cua'ni tajua' mā lacua; ñi'ya lo'o ndyaaca' ne' sendaru lo'o juata cha' xñi ca'a' tso'o ste' ngu', jua'a cu'mā, xñi tso'o mā cha' nu nchcui' Ni bi'. Xcui' cha' liñi chcui' mā, cha' li' taca xuu tya'a mā lo'o nu cuxi. Sca sendaru ni, ndyacü' chcu'a lo tyiquee yu lo'o nde chü' yu, cha' cua'a yu jil'i tyiquee yu. Lo'o jua'a cu'mā, ná taca sta ngu' qui'ya jil'i mā si xcui' cha' liñi ndu'ni mā.

¹⁵ Ndyu'nu xapatu quiya' sendaru. Lo'o jua'a cu'mā ni, quiñi ti' mā cha' tsaa chcui' mā cha' jil'i ycu'i Ndyosi lo'o ñati; chcui' mā cha' taca cua'ni lyaá Ni jil'i ngu' bi' cha' taca cua'ni Ni cha' ti ti tyi'i tyiquee ngu'.

¹⁶ Lo'o jua'a ndacui sca chcu'a cuaja' ya' sendaru; nu lo'o cu tya'a cusuu yu clyu nu nga'a quii' lo jil'i yu, li' cua'a yu jil'i ycu'i ca yu lo'o chcu'a cuaja' bi'. Jua'a caca jil'i mā si chañi cha' ngusñi mā cha' jil'i ycu'i Ndyosi, taca cua'a mā jil'i ycu'i ca mā lcaa hora cha' ná cua'ni lya' ti' nu cuxi jil'i mā.

¹⁷ Smalyu chcu'a ntucua hique ngu' sendaru cha' cua'a jil'i hique ngu'. Lo'o jua'a cu'mā, cua ngua'ni lyaá Ni jil'i mā, bi' cha' ntsu'u nu ña'asij jil'i mā li'. Xñi mā lcaa cha' nu laca Xtyi'i ycu'i Ndyosi lo'o mā cha' caja ñi'ya nu chcui' mā lo'o sca ñati, ñi'ya laca si cua ngusñi mā sca maxtyi cusuu jil'i sendaru.

¹⁸ Chcui' mā lo'o ycu'i Ndyosi nu lo'o nxuu tya'a mā lo'o nu cuxi, cha' jña mā chacuayá' jil'i Ni; lcaa tyempo xtyucua Xtyi'i ycu'i Ndyosi jil'i mā cha' taca chcui' mā lo'o Ni. Lo'o jua'a chcui' mā lo'o Ni cuentya jil'i lcaa ñati nu cua

ngusñi cha' ji'i Ni. Bi' cha' lacua, tii ti ti' mā chcu' mā lo'o Ni, cha' ná ca taja ti' mā.

¹⁹ La cui' jua'a tso'o si chcu' mā lo'o ycu' Ndyosi Sti na cuentya jna', cha' tya ta la Ni cha' nu chcu' na' lo'o ñati, cha' caca tlyu la tyiquee na' chcu' na' lo'o ñati ña'a cuayá' nu ca cuayá' ti' ngu' cha' taca cua'ni lyaá Cristo ji'i ngu' ya' nu cuxi; sca cha' nu bilya cuna ngu' laca bi'.

²⁰ Cua ngusubi Ni 'na cha' tsa'a tyijyu', cha' ta na' cha' bi' lo'o ñati; bi' cha' laca na' preso juani. Chcu' mā lo'o ycu' Ndyosi cuentya jna' lacua, cha' taca chcu' liñi na' cha' bi' lo'o ñati, ñi'ya nu nga'a cha' chcu' na'.

Ngusalya' Pablo lo'o ngu'

²¹ Cua nda na' ji'i yu Tiquico cha' caa slo mā. Tso'o tsa ntsu'u tyiquee ya cha' stu'ba tsa ndu'ni ya cña ji'i ycu' nu Xu'na na lo'o yu. Cacha' lyiji yu ji'i mā lcaa cha' ñi'ya nu ndyaca 'na ca nde, ñi'ya cña nu ndyu'ni na'.

²² Bi' cha' cua nda na' ji'i yu lijya yu slo cu'mā, cha' tso'o la tyanu tyiquee mā lo'o cuna mā ñi'ya nu ndyaca cha' ji'i cuare.

²³ Chcu' na' lo'o ycu' Ndyosi Sti na, lo'o jua'a lo'o Jesucristo nu Xu'na na cuentya ji'i cu'mā tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo; cua'ni Ni cha' ti ti tyi'i tyiquee mā, cha' tso'o ti tyu'u tyiquee mā ña'a mā ji'i tya'a na, cha' lcaa tyempo jlya ti' mā ji'i ycu' Ndyosi.

²⁴ Lo'o jua'a nti' na' cha' ña'a ti cua'ni Ni cha' tso'o lo'o lcaa cu'mā nu ntsu'u tyiquee mā ji'i Jesucristo nu Xu'na na, cu'mā nu nga'aa nti' tya'a'chu' mā ji'i Cristo. Chañi cha' jua'a caca cha' bi'.

Quityi nu nguscua San Pablo ndyaa slo ñati jii Jesucristo nde quichi Filipos

¹ Pablo lo'o Timoteo laca cuare. Tyucuaa ya ndyu'ni ya cña jii Jesucristo, bi' cha' nscua ya quityi re cha' caa ca slo cu'ma, cha' tya'a ñati jii ycu' Ndyosi laca na. Cua ngusni na cha' jii Jesucristo, bi' cha' laca na ñati jii ycu' Ndyosi. La cui' jua'a lo'o quityi re chcu' ya xi lo'o lcaa ngu' cusu' nu laca loo jii ña'a taju cu'ma, jua'a chcu' ya xi lo'o xa' la ngu' nu laca cña, nu ntsu'u cha' xtyucua jii ma.

² Ndi'ya nti' na', cha' ña'a ti cua'ni ycu' Ndyosi Sti na cha' tso'o lo'o ma, cha' ti ti tyi' tyiquee ma xqui'ya Jesucristo nu Xu'na na.

Nchcu' Pablo lo'o ycu' Ndyosi cuentya jii ngu' Filipos bi'

³ Lcaa quiya' lo'o ndyi'u ti' na' jii cu'ma, li' tso'o tsa ntsu'u tyiquee na'; ndya na' xlya'be jii ycu' Ndyosi cuentya jii lcaa ma li'.

⁴ Lo'o nchcu' na' lo'o Ni cuentya jii ma, chaa ti ti' na' nchcu' na' lo'o Ni li'.

⁵ Tya lo'o ndyuna ma cha' tso'o jii Cristo tya clyo, ña'a ti tsa cu' ti nxyucua ma 'na cha' chcu' na' cha' bi' lo'o xa' la ñati;

⁶ bi' cha' cua jlo ti' na' juani cha' ña'a ti tya cua'ni ycu' Ndyosi cña ne' cresiya jii ma, ña'a cuayá' nu tyu'u scua cña bi', nu lo'o tyaa Jesucristo chaca quiya', cha' la cui' ycu' Ni laca nu nguxana ngua'ni cña ne' cresiya jii ma tya clyo.

⁷ Tso'o si culacua xi ti' na' jua'a cuentya jii cu'ma, xqui'ya cha' lcaa tsa ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' jii cu'ma; stu'ba ti ndyaca cha' jii cu'ma lo'o na', tso'o tsa ndyu'ni Ni lo'o na cha' ndyu'ni na cña jii Jesucristo. Nguxtyucua ma jna' tsubi' lo'o nguta'a na' slo ngu' nu laca loo cha' nxacu' na' cha' jii ngu' bi'; nacui' na' jii ngu' cha' tso'o tsa laca cha' nu cua nda ycu' Ndyosi lo'o na, lo'o jua'a ndacha' liñi na' jii ngu' ñi'ya laca cha' liñi bi'. Lo'o juani tya nxyucua ma 'na, masi ntsu'u na' ne' chcu' xqui'ya cha' nchcu' na' cha' jii Jesús lo'o ñati.

⁸ Cua jlo ti' ycu' Ndyosi cha' ñi'ya ntsu'u tyiquee ycu' Jesucristo ña'a Ni jii lcaa cu'ma, la cui' jua'a ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' jii cu'ma.

⁹ Ndi'ya laca cha' nu nchcu' na' lo'o ycu' Ndyosi cuentya jii ma: ndijña na' chacuayá' jii Ni cha' ña'a ti tso'o la tyu'u tyiquee ma ña'a ma jii tya'a ñati ma, cha' jua'a taca ca cuayá' la ti' ma lcaa cha', cha' jua'a taca culacua tso'o la ti' ma;

¹⁰ ndijña na' cha' lcaa tyempo taca ca'ya cha' hique ma ñi'ya nu tso'o la cha' cua'ni ma. Jua'a nga'aa tyaja'a ma cua'ni la ma cha' cuxi, nga'aa tyanu yabe' hichu' ma nu lo'o tyalaa tsa cha' caa Cristo chaca quiya'.

¹¹ Quiña'a tsa cha' tso'o taca cua'ni ma lcaa su ndi' ma chalyuu xqui'ya Jesucristo, cha' ndyu'ni Cristo cña ne' cresiya jii ma; bi' cha' taca cua'ni tlyu ma jii ycu' Ndyosi, taca cua'ni chi ma loo Ni.

Sca ti cha' nti' Pablo nde chalyuu, cha' caca yu cña jii Cristo

¹² Cu'ma ngu' tya'a ngusni na cha' jii Cristo, nti' na' cha' caca cuayá' tso'o ti' ma cha' cua lijya ngañi la cha' tso'o jii Jesús laja ngu' quichi re, xqui'ya cha' cuxi nu ndyaca 'na re.

¹³ Nga'a na' ne' chcu' juani, bi' cha' jlo ti' lcaa ñati nu ndi' ni' tlyu jii gobierno re, cha' cua ngusu'ba ngu' 'na ne' chcu' xqui'ya cha' ndya'a na' lo cña jii Cristo; masi lcaa sendaru nu ndi' ca nde, masi xa' la ñati, cua jlo ti' ngu'.

14 Lo'o jua'a cua ña'a ca ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, tsa ndu' cua tso'o la jlya ti' ngu' cha' ji'i nu Xu'na na juani, cua tlyu la xi tyiquee ngu' juani; nga'aa ntsij ngu' hcui' ngu' cha' ji'i ycu' Ndyosi lo'o xa' ñati, xqui'ya cha' ná ntsij na' lo'o ntsu'u na' ne' hcua re.

15 Chañi cha' ntsu'u ñati nu nchcui' cha' ji'i Cristo lo'o tya'a xqui'ya cha' chii ti nti' ñati bi', na cua nti' tsa ñati bi' xqu' tya'a lo'o ya; pana tya ntsu'u la xi xa' la ngu' nu nchcui' cha' bi' xqui'ya cha' tso'o ti tyiquee ngu'.

16-17 Ntsu'u tsa tyiquee ngu' bi' ña'a ngu' ji'i ycu' Ndyosi, lo'o jua'a jlo ti' ngu' cha' cua nda Ni cña 'na cha' xacui' na' cha' ji'i ñati nu xqu' tya'a lo'o na xqui'ya cha' tso'o ji'i Cristo. Nu ñati nu chii nti' ni, si'i na tyucui tyiquee ñati bi' nchcui' ngu' cha' ji'i Cristo; laca cha' cua nti' ngu' tyijiloo ngu' ji'i tya'a ngu'. Lo'o jua'a cua nti' tsa ngu' cha' ta la ngu' cha' ti'i 'na laja lo'o ndi'i na' ne' hcua.

18 Ná ndube ti' na' ñi'ya ndyu'ni ngu' bi', masi tyucui tyiquee hcui' ngu' cha' ji'i Cristo lo'o ñati, masi cha' cuiñi ti ntsu'u tyiquee ngu' nu lo'o nchcui' ngu' cha' bi'; pana tso'o tsa nti' na' si' ña'a ti tya cañi la cha' ji'i Cristo bi'.

Lo'o jua'a tya caca chaa la ti' na' tyempo nde loo la.

19 Ndu' ti' na' cha' yala ti caca tso'o la cha' jna' re, cha' cua jlo ti' na' ñi'ya ndijña tsa ma' ji'i ycu' Ndyosi cha' tyu'u na' ne' hcua re, cha' tyu'u na' nde lya; jlo ti' na' cha' nxyucua tsa la cui' Xtyi'i ycu' Jesucristo 'na.

20 Ndi'ya nti' na' cua'ni na': nti' tsa na' cha' ná caca tyuju'u ti' na' lo'o hcui' na' cha' ji'i Jesús lo'o ñati; masi tyempo nu lijya nde loo la, masi tyempo juani, tlyu caca tyiquee na' lo'o hcui' na' cha' ji'i Jesús. Jua'a nti' na' cua'ni na', cha' ña'a ti cua'ni tlyu na' ji'i Cristo, masi tya lu'ú ti na', masi cua ngujui na'.

21 Sca ti cha' nti' na' cua'ni na' nde chalyuu, cha' caca na' cña ji'i Cristo. Tso'o la masi cajaa na', nti' na', cha' li' taca ña'a na' ji'i ycu' Ni;

22 pana ná jlo ti' na' na laca nu tso'o la cha' cua'ni na', cha' ná tyiquee' tya taca cua'ni na' tya quiña'a la xi cña ji'i nu Xu'na na, si tya tyi'i la na' xi chalyuu.

23 Tyucuaa lo cha' nti' na' cha' caca 'na lacua: Nti' tsa na' cha' xtyanu na' ji'i chalyuu re, cha' li' taca tyi'i na' lo'o Cristo, cha' bi' nu tso'o la nti' na';

24 pana juani ni, ndulo la cha' ji'i cu'ma' si tya tyi'i la na' xi chalyuu.

25 Nda ti' na' cha' jua'a caca 'na, cha' tya tyi'i la na' xi chalyuu. Li' taca xtyucua la na' ji'i lcaa cu'ma', cha' xñi tso'o la ma' cha' ji'i Cristo; jua'a caca chaa la ti' ma' lo'o jlya tso'o ti' ma' ji'i Ni.

26 Lo'o caa' na' cha' tyi'i na' slo ma' chaca quiya', li' tso'o tsa caca tyiquee ma' cuentya ji'i Jesucristo xqui'ya na'.

27 Bi' cha' juani, cui'ya ma' cuentya ñi'ya nga'a cha' cua'ni ma' chalyuu cuentya ji'i cha' ji'i Cristo nu cua ngusñi ma'. Si jua'a ndu'ni ma', li' ná ndu'ni cha' masi caa' na' ca quichi' tyi ma', masi ná caca caa' na'. Ná tyiquee' caca cha' 'na cha' sca ti cha' ntsu'u tyiquee ma' lo'o tya'a ma', cha' ndalo tsa tyiquee ma' ji'i tya'a cusu' ma' ca bi'; ná tyiquee' stu'ba ti culacua ti' ma' lo'o tya'a ma' laja lo'o tyiquee' tsa nchcui' na' lo'o ngu' cha' xñi ngu' cha' tso'o bi' ji'i Cristo.

28 Lo'o ndu'ni ma' jua'a, li' nga'aa ntsu'u cha' cutsij ma' ji'i ngu' tya'a cusu' ma', cha' taca ca cuayá' ti' ngu' cha' cua nscua cha' cuityi ycu' Ndyosi ji'i lcaa ñati cuxi. Pana cu'ma' ni, cua ngulaá ma' ji'i nu cuxi bi'; ycu' Ndyosi ndu'ni cha' taca tyijiloo ma' ji'i ñati cuxi bi'.

29 Tso'o tsa laca cha' nda ycu' Ndyosi chacuayá' cha' ngusñi ma' cha' ji'i Cristo; pana cua nscua cha' caca xi cha' ti'i ji'i ma', nu lo'o cua ngusñi ma' cha' ji'i Cristo bi'.

30 Stu'ba ti ndyaca cha' ji'i cu'ma' lo'o na', ti'i tsa cña nu cua ngujui ji'na. Pana cua na'a ma' ñi'ya ngua'ni na' cña tya tsubi' la, cha' lye tsa nxqu' tya'a

na' lo'o nu cuxi; lo'o ña'a ti taca ca cuayá' ti' mā cha' lye tsa ndyu'ni na' cña juani.

2

Ngua Jesús sca ngu' ti'i lo'o yaa yu chalyuu, cha' tiya' la li' tlyu tsa chacuayá' nda ycu' Ndyosi ji'i yu

¹ Ná tyiquee' cua nguula la ti' tyiquee mā juani, xqui'ya cha' cua ngusñi mā cha' ji'i Cristo; cua tso'o la nti' mā cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'i mā. La cui' ti cha' xqui'ya nu Xtyi'i ycu' Ndyosi stu'ba ti ntsu'u cha' ji'i mā lo'o tya'a mā, jua'a lo'o ycu' Ni, ña'a cuayá' nu nchca tya'na ti' mā ña'a mā ji'i tya'a mā, ña'a cuayá' nu tso'o ntsu'u tyiquee mā ña'a mā ji'i tya'a mā.

² Bi' cha' lacua, si chañi cha' jua'a nti' mā, li' cua'ni mā cha' caca tso'o tyiquee na'; jua'a caca nu lo'o ña'a na' cha' stu'ba tsa ntsu'u cha' ji'i mā lo'o tya'a mā, cha' sca ti cha' ntsu'u tyiquee mā, cha' sca ti cha' ncliyacua ti' mā, cha' sca ti cuayá' tso'o ti nti' mā ña'a mā ji'i tya'a mā.

³ Cua'ni mā cha' ná quiña'a cha' tyu'u tyiquee mā lo'o cua'ni mā sca cña; si'i xcu' cha' ji'i ycu' ca mā culacua ti' mā, ni si'i na cua'ni tyucuaa ti' mā lo'o tya'a mā. Tso'o la si culacua ti' mā cha' tso'o la laca nu xa' la ngu' tya'a mā, pana ná tso'o ycu' ca mā;

⁴ cube la ti' mā ñi'ya caca cha' ca tso'o cha' ji'i xa' la ngu' tya'a mā, si'i xcu' cha' ji'i ycu' ca mā nu nga'a cha' cube ti' mā.

⁵ Tso'o si culacua ti' mā ñi'ya ncliyacua ti' ycu' Jesucristo. Ndi'ya ngua cha' ji'i yu:

⁶ Tyucui tyempo ycu' Ndyosi tsiya' ti laca Jesucristo, ná ntsu'u tyempo nu ná laca yu ycu' Ndyosi; pana lo'o yaa yu lo yuu chalyuu, ná ngulacua ti' Jesús cha' calo'o yu lcaa chacuayá' ji'i ycu' Ndyosi, masi ntsu'u tsa chacuayá' ji'i yu slo Ni nquicha', cha' stu'ba ti ntsu'u cha' ji'i yu lo'o ycu' Ndyosi Sti yu.

⁷ Pana ngxu'tyanu yu chacuayá' nu ntsu'u ji'i yu ca slo ycu' Ndyosi Sti yu, cha' tso'o la ngua ti' yu lo'o ngua'ni yu jua'a. Lo'o li' ntaja'a yu ngua yu ñati, cha' caja ñi'ya xtyucua yu ji'na; ñi'ya ncliy lcaa ñati, jua'a ngula yu nde chalyuu, ñati tsiya' ti ngua yu.

⁸ Ngua yu sca ñati ti'i, lo'o jua'a tso'o tsa ndaquiya' yu cña nu cua nda ycu' Ndyosi Sti yu ji'i yu; nguju'i yu, hasta nguju'i yu lo crusi, masi jua'a nduju'i ngu' ji'i ngu' nu xña'a tsa nu ngua li'.

⁹ Bi' cha' juani cua ndyaa lo'o Ni ji'i yu cha' stu'ba ti tyi'i yu ca su tlyu la ca su ntucua ycu' Ni; juani tlyu tsa chacuayá' cua nda Ni ji'i Jesús. Tyucui ña'a chalyuu nga'aa ntsu'u la xa' chacuayá' nu tlyu la,

¹⁰ cha' jua'a tyu sti' lcaa na lu'ú nde loo Jesús, masi ñati, masi cui'i. Ná ntsu'u su tye cha' cua'ni chi' ngu' loo yu xqui'ya chacuayá' nu cua nda Ni ji'i yu, masi nu ndi'i ca nde cua, masi nu ndi'i nde lo yuu chalyuu, masi ngu' nu cua nguatsi', lo'o jyo'o bi' cua'ni chi' ngu' loo yu.

¹¹ Cui'i tsa chcu' lcaa ñati cha' Jesucristo laca Xu'na lcaa ca chalyuu, jua'a tso'o tsa cua'ni tlyu ngu' ji'i ycu' Ndyosi Sti na.

Ñi'ya nu ntyiji'i xee cuii nde talya, jua'a cua'ni na lo'o ndi'i na chalyuu

¹² Cu'ma ngu' tya'a na nu tyaca'a tsa mā 'na, cua ndaquiya' tsa mā ji'i cha' nu nchcu' na' lcaa tsa lo'o nguti' na' lo'o mā; ña'a ti tya ndulo tsa cha' ji'i mā cha' taquiya' la mā ji'i cha' nu nchcu' na', masi tyijyu' tsa nga'a na' ca su ndi'i mā juani. Ña'a ti cua'ni cña ti' mā cha' caca lyiji lcaa cha' nu ngua ti' ycu' Ndyosi cua'ni Ni ne' cresiya ji'i mā lo'o ngua'ni lyaá Jesucristo ji'i mā.

Xti ti cha' tyu'u tyiquee mā cuentya ji' ycu' mā, pana cube la ti' mā ji' ycu' Ndyosi.

¹³ Tyi'u ti' mā cha' lcaa tsa ndu'ni ycu' Ndyosi cña laja ne' cresiya ji' mā, cha' taca cua'ni mā cña ji' Ni; jua'a ndu'ni Ni cha' tyaja'a mā cua'ni mā lcaa ña'a nu nti' ycu' Ndyosi cha' cua'ni mā.

¹⁴ Lcaa lo cña nu cua'ni mā ni, ná caca chii nti' mā ña'a mā ji' ngu' lo'o ndyu'ni mā cña bi', ná xlyú mā cha' hichu' ngu',

¹⁵ cha' ná caca ñacui ngu' cha' ntsu'u qui'ya ji' mā li', lo'o jua'a ná caca su lyiji cua'ni mā sca cha' li'. Tso'o la si caca cuayá' ti' ngu' cha' chañi cha' laca mā sñi' ycu' Ndyosi tyucui tyiquee mā, masi xcui' ndi' ti mā chalyuu laja ñati' cuxi, laja ñati' nu chii nti' ngu' ña'a ji' tya'a ngu'. Xqui'ya cu'ma nga'a cha' cañi cha' ji' Jesús lcaa su ndi' ñati' bi'; ñi'ya nu ntyiji' xee cuii nde talya, jua'a caca mā xee nde chalyuu,

¹⁶ nu lo'o ta mā cha' lo'o ngu', si hcui' mā cha' tso'o ji' Cristo nu taca ta chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji' ngu'. Si jua'a cua'ni mā, tso'o tsa caca tyiquee na' ña'a ná ji' mā lo'o tyalaa tsa nu cua'ni cuayá' Cristo ji' lcaa ñati'. Li' taca ca cuayá' ti' na' cha' tso'o ti ngutu'u scua cña bi' 'na, si' na nguliji yu'u cña bi' jua'a ti.

¹⁷⁻¹⁸ Jlo ti' na' cha' si' cha' xca ti laca nu ngua'ni mā lo'o ngusñi mā cha' ji' ycu' Ndyosi; quiña'a tsa na nguxtyanu mā, tyuu quiya' cua nda mā tyucui ña'a mā cha' caca mā cña ji' Cristo, xqui'ya cha' cua ngusñi mā cha' ji' Ni. Lo'o juani lo'o na' ni, cujuui ngu' 'na, nti' na'; hcuna' chalyuu 'na jua'a ti cuentya ji' cu'ma. Pana ná ntsii na'; masi jua'a caca 'na, chaa tsa ti' na' ndi'ii. Lo'o jua'a nti' na' cha' ca chaa ti' cu'ma, cha' stu'ba ti ca chaa ti' na' lo'o cu'ma.

Nhcui' Pablo cha' ji' Timoteo lo'o ji' Epafrodito

¹⁹ Chacuayá' ji' Jesús nu Xu'na na, ná tyiquee' ta na' ji' yu Timoteo cha' tsa yu ca su ndi' mā yala ti, cha' quije xi cha' 'na ñi'ya nu ndi' ca mā; tso'o tsa caca tyiquee na' lo'o cuna na' cha' bi'.

²⁰ Sca ti yu bi' laca nu chañi cha' stu'ba ti nti' yu lo'o na', nu chañi cha' ntsu'u tyiquee yu ña'a yu ji' cu'ma;

²¹ ná ndi' xa' la ngu' tya'a na ca nde nu ndube ti' ñi'ya ndyaca cña ji' Jesucristo ca su ndi' mā, xcui' na ntsu'u la tyiquee ngu' ji' cña ji' ycu' ca ngu'.

²² Lo'o cu'ma, cua jlo ti' mā cha' lubii tsa cña nu ndyu'ni yu Timoteo bi'. Stu'ba ti ndyu'ni yu cña lo'o na' ñi'ya nti' si cua laca yu sñi' na', stu'ba ti ndya'a ya nhcui' ya cha' tso'o ji' Jesús lo'o xa' ñati'.

²³ Lo'o tye caca cuayá' jna', li' ta na' ji' yu cha' hora ti tsa yu ca su ndi' mā,

²⁴ masi nda ti' na' cha' lo'o ycu' na' taca caa na' yala ti ca su ndi' mā chacuayá' ji' ycu' nu Xu'na na.

²⁵ Lo'o jua'a ndu'ni tsa cha' caa chaca yu ca slo mā, nti' na'; Epafrodito laca yu bi'. La cui' yu tya'a ndya'a ya cña laca yu, lo'o jua'a nguula tsa cña ngua'ni yu lo'o ya lo'o nguxacui ya cha' ji' ngu' cuxi. La cui' yu bi' laca nu nda mā yaa ca slo na' tya tsubi' la, cha' xtyucua yu 'na lo'o na laca nu lyiji xi 'na cha' tyiji yu'u 'na chalyuu.

²⁶ Tiji' tsa ti' yu ji' cu'ma, bi' cha' nti' yu caa na'a yu ji' mā chaca quiya'; ngulacua tsa ti' yu lo'o ngujui cha' ji' yu cha' cua ndyuna mā cha' quicha tsa yu.

²⁷ Chañi tsa cha' quicha tsa yu nu ngua li', cua cajaa ti yu ngua; pana ycu' Ndyosi ngua'ni tya'na ti' Ni ji' yu. La cui' jua'a ngua tya'na ti' Ni ña'a Ni 'na,

cha' cua laca ngujui tsa cha' xñi'i' ti' 'na ca nde; lo'o li' lye la ngua xñi'i' ti' na' si cua ngujui yu, pana ndyaca tso'o yu li'.

²⁸ Bi' cha' tso'o tsa nti' na' juani si yala ti caa yu ca slo cu'ma, cha' lo'o cu'ma caca chaa tsa ti' ma, nu lo'o ña'a ma ji'i' yu chaca quiya'. Nga'aa culacua tsa ti' na' cuentya ji'i' cu'ma li'.

²⁹ Caca chaa ti' ma lo'o yu lacua; tso'o tsa chcu' ma lo'o yu lo'o tyalaa yu ca slo ma, cha' laca yu tya'a ngusñi ma cha' ji'i' nu Xu'na na. Lo'o jua'a cua'ni chi ma loo cua ña'a ca ñati nu cua'ni ñi'ya nu ngua'ni yu bi';

³⁰ ná ndyutsii yu, masi cua cajaa ti yu laja lo'o ngxutyucua yu ji'i' ya lo'o cña ji'i' Cristo re tya tsubi'. Masi ná ngua caa cu'ma ca nde, pana cua nda ma ji'i' ycu' yu liyya yu cha' cua'ni yu la cui' cña nu ná ngua cua'ni cu'ma, nu nxyucua tsa ji'i' ya li'.

3

Ñi'ya nu chañi ca cha' ca ti qu'ya nu ntsu'u ji'na cuentya ji'i' ycu' Ndyosi

¹ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i' Jesús, juani cua nti' tsa na' cha' ca chaa ti' ma xqui'ya ycu' nu Xu'na na. Ná ndu'ni cha' 'na, masi tya chaca quiya' chcu' na' la cui' tya'a cha' nu nguscua na' tya clyo; ná tyiquee' xtyucua na' xi ji'i' ma, si chcu' na' chaca quiya'.

² Tii ti ti' ma, cui'ya tso'o ma cuentya ji'i' nu ngu' cuxi bi', cha' ñi'ya ndu'ni xne' taja, jua'a ndyu'ni ngu' bi'. Xqui'ya cha' cusu' nu jly tsa ti' ngu' bi' ji'i', bi' cha' ndatsaa ngu' ji'i' xa' ñati cha' xi'yu ngu' quiji ngu', masi sca cña nu cua'ni ñu'u ji'i' ngu' laca; si'i' sca cha' tso'o laca bi'.

³ Pana nu na ni, chañi laca cha' ngulacua ycu' Ndyosi ji'na, masi xa' ña'a nchcu' nu ngu' bi'. Cua ndu'ni tlyu na ji'i' ycu' Ndyosi xqui'ya Xtyi'i' ycu' Ni; chaa tsa ti' na ndi'i' na chalyuu nu lo'o cua ngujui chalyuu ji'na xqui'ya Jesucristo, cha' nga'aa jly ti' na ji'i' sca cha' nu ndatsaa ñati chalyuu ji'na cha' cua'ni na ji'i'.

⁴ Lo'o na', jly tsa ti' na' ji'i' nu cha' cusu' bi'. Tya tsubi' la ni, ná njyacua xa' la ñati 'na, lye la ndaquiya' na' lcaa cha' cusu' nu ntsu'u ji'i' ngu' judío tya'a ya.

⁵ Cua snu' ti tsa ntsu'u na' lo'o ngusi'yu ngu' quiji na' cha' ngulacua ngu' 'na; ngu' judío laca na' tya lo'o ngula na', tañi ngu' hebreo laca tañi na'. Jua'a la cui' tya'a ñati ji'i' ngu' Benjamín ngua ngu' cusu' 'na. Ngu' fariseo laca na', bi' cha' ndaquiya' tsa na' lcaa ca cña nu ntsu'u cha' cua'ni ya cuentya ji'i' cha' cusu' ji'i' ngu' judío;

⁶ cha' jly tsa ti' na' ji'i' nu cha' cusu' bi', bi' cha' nguxcube' tsa na' ji'i' lcaa ñati nu ngusñi cha' ji'i' Jesucristo, lya' tsa ti' na' ji'i' ngu' bi'. Lo'o jua'a ná ntsu'u qui'ya 'na lo'o ngu' judío cuentya ji'i' cha' cusu' bi', cha' cua ndaquiya' tsa na' lcaa nu cha' cusu' bi'; tya sa'ni cua ngua lubii cresiya jna', si chañi cha' caca tso'o cresiya ji'na cuentya ji'i' ycu' Ndyosi jua'a ti.

⁷ Sa'ni la ngua ti' na' cha' tso'o tsa ñati laca na' xqui'ya cha' cusu' bi', pana juani nga'aa nclyacua ti' na' ji'i' cha' bi' xqui'ya Cristo.

⁸ Lo'o jua'a, masi tucuna' na' lcaa cha' nu ndiya tsa ti' na' nde chalyuu, ná cube ti' na'; tlyu la tsiya' ti laca cha' tso'o nu cua ngujui 'na juani, laja lo'o ndyuloo na' ji'i' Jesucristo nu Xu'na na'. Xqui'ya Cristo, bi' cha' cua ngxutyuanu na' ji'i' lcaa cha' cusu' bi'; nga'aa tso'o cha' cusu' bi' tsiya' ti, nti' na', hasta xcuaa na' ji'i', nti' na'. Tsa bi' ti cha' nti' na', cha' xñi tso'o na' cha' ji'i' Cristo,

⁹ cha' stu'ba ti tyu'u tyiquee na' lo'o Ni. Ná ngüityi ycu' Ndyosi qui'ya 'na nu lo'o ndaquiya' tsa na' ji'i' nu cha' cusu' bi'; laca cha' cua ngüityi ycu' Ni

qui'ya 'na lo'o jlya ti ti' na' ji'i cña nu ngua'ni Cristo, tsa bi' ti cha'. Bi' cha' ngua'ni Ni cha' caca tso'o cresiya jna'.

¹⁰ Lo'o juani ni, tsa bi' ti cha' nti' na', cha' tyuloo lyiji na' ji'i Cristo, cha' ca tii na' cha' tya ndyu'ni ycu'i Ndyosi cña lo'o na' lo'o la cui' tya'a juersa nu cua ntsu'u ji'i Ni lo'o ngua'ni Ni cha' ndyu'ú Jesús chaca quiya'. Ná ndu'ni cha' masi jua'a chcube' na' ñi'ya nu cua nchcube' ycu'i Jesús, masi chcuna' chalyuu 'na tsiya' ti ñi'ya lo'o cua ngujuii ycu'i Cristo lo crusi.

¹¹ Lo'o juani ndu' ti' na' cha' caja chaca chalyuu 'na tiya' la, sca chalyuu nu ná nga'a cha' tye, masi cua ngujuii na'.

Cua'ni cña ti' na cha' jyacua na ji'i cha' tlyu nu caja ji'na nde loo la

¹² Ná nacuj na' cha' cua ndye ngua tso'o cresiya jna' cuentya ji'i ycu'i Ndyosi sca ti quiya', lo'o juani nga'aa ntsu'u qui'ya 'na; ná ni na' jua'a. Na cua laca nacuj Jesucristo cha' laca na' ñati ji'i ycu'i Ni, bi' cha' lye tsa ndyu'ni cña ti' na' cha' ca tso'o lyiji cresiya 'na.

¹³ Cu'ma ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo, cua jlo ti' na' cha' tya lyiji caca jua'a lo'o na'. Tsa bi' ti cha' ndulo tsa cuentya 'na, cha' cua'ni yala na' juani cha' jyacua na' ji'i cha' tlyu nu cua lijya nde loo la, cha' ca tso'o lyiji cresiya 'na lo'o ycu'i Ndyosi, masi nga'aa tyi'u ti' na' lcaa ña'a cha' nu ngua 'na nu ngua tya sa'ni la.

¹⁴ Bi' cha' lacua, liñi tyucuij nxñi na' cha' jyacua na' ji'i nu cha' tlyu bi', cha' bi' laca nu cua ngua'ni cho'o ycu'i Ndyosi cuentya ji'na ca su ntucua ycu'i Ni. Taca caja cha' bi' ji'na ca lí, xqui'ya cha' cua ngua stu'ba cha' ji'na lo'o Jesucristo.

¹⁵ Tso'o tsa si la cui' jua'a culacua ti' ca ta'a na nu cua ngusñi tso'o na cha' ji'i Jesús; ycu'i Ndyosi laca nu culu'u liñi la ji'i ma' li', si ntsu'u ngu' tya'a ma' nu nclyacua ti' xi xa' la cha'.

¹⁶ Tso'o lacua, tya cua'ni la na la cui' tya'a cha', ñi'ya nu ngua cuayá' tso'o ti' na tya clyo.

¹⁷ Cu'ma ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, tso'o si cua'ni ma' tsa ña'a cha' nu cua na'a ma' 'na cha' ndu'ni na'. La cui' jua'a cui'ya tso'o ma' cuentya ñi'ya nu ndyu'ni xa' la ngu' tya'a na, nu ndu'ni ñi'ya nu ndu'ni ti cuare, cha' jua'a cua'ni ma'.

¹⁸ Cua tyuu tsa quiya' cua nda ya la cui' cha' re lo'o cu'ma, lo'o juani chcu'i na' chaca quiya' lo'o ma, masi xñi'ji tsa ti' na' chcu'i na' ndi'ya: Ntsu'u tsa ngu' tya'a cusuu Cristo, masi cua ngujuii yu lo crusi cuentya ji'i ngu'; tya'a cusuu Cristo laca ngu' bi', cha' ntsu'u tsa cha' cuxi nu ndu'ni ngu' lcaa se'ji su ndya'a ngu'.

¹⁹ Nga'a cha' tyaa ngu' bi' ca chalyuu talya nu lo'o cajaa ngu', xqui'ya cha' sca ndyosi cuiñi ntsu'u ji'i ngu' bi'; cua ña'a ca na nu ndacui tsa ti' ngu' ji'i cha' caja ji'i ngu' nde chalyuu, bi' laca ndyosi ji'i ngu' bi'. Lo'o jua'a tyixi tsa ndu'ni ngu' lo'o tya'a ngu', masi nga'a cha' ca tyuju'u tsa ti' ngu'; xcu'i ntsu'u tyiquee ngu' ji'i cua ña'a ca na nu ntsu'u nde chalyuu.

²⁰ Pana nu na ni, ca su ntucua ycu'i Ndyosi tsiya' ti, ca ndacua ntsu'u quichj tyi na nu chañi' ca. Lo'o juani chaa tsa ti' na ntajatya na ji'i Jesucristo nu Xu'na na, ni jacua' tyu'u Ni nde cua' su ntsu'u quichj nu ca tyi na, cha' caqui'ya Ni ji'na nde chalyuu, cha' cua'ni lyaá lyiji Ni ji'na.

²¹ Xcutsa'a Ni ji'i tyucui ña'a na li', cha' caca na ñi'ya laca ycu'i Ni. Quicha ti ti' tyucui ña'a na juani, pana ycu'i Ndyosi ni, tso'o tsa ña'a tyucui ña'a Ni; la cui' jua'a caca tyucui ña'a na nde loo la li'. Taca ji'i Ni culo Ni cña ji'i lcaa lo na nu ntsu'u chalyuu, lo'o jua'a taca ji'i Ni xcutsa'a Ni ji'i tyucui ña'a na tsiya' ti.

4

Lcaa tsq caca chaa ti' na xqui'ya ycu' nu Xu'na na

¹ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji' Jesús, tyaca'a tsa cu'ma 'na; ñati nu cua nda ycu' Ndyosi jna' laca cu'ma, xqui'ya cha' ndyu'ni na' cña ji' Ni. Tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' xqui'ya cu'ma, lo'o jua'a xñi' xi ti' na' lo'o ná ndi' na' ca slo cu'ma. Nga'a cha' cua'ni ma cha' tyanu tso'o cha' ji' ycu' nu Xu'na na ne' cresiya ji' ma.

² Lo'o cu'ma ma' Evodia lo'o ma' Síntique ni, cui'ya ma cha' clyu ti' 'na, cua'ni ma cha' stu'ba ti tyu'u tyiquee ma lo'o tya'a ma. Ngu' tya'a na laca ma xqui'ya nu Xu'na na, bi' cha' cua'ni ma cha' cati cha' cusu nu ntsu'u ji' ma lo'o tya'a ma.

³ Lo'o nu'u nu tso'o tsa tya'a ndya'a na cña, cua nti' na' cha' xtyucua nu'u ji' tyucuaa ma' cusu' bi', cha' taca ca tso'o tyiquee ngu' bi' lo'o tya'a ngu'. Tyucuaa ma' cusu' bi' cua ngua'ni tsa ngu' cña cha' cañi la cha' tso'o ji' Jesús nguicha'; stu'ba ti ngua'ni ngu' bi' cña lo'o na', lo'o Clemente, lo'o xa' la ngu' tya'a ndya'a ya cña. Cua nscua xtañi lcaa ngu' bi' lo' quityi ji' ycu' Ndyosi, nu nscua xtañi ñati nu caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'.

⁴ Nti' na' cha' lcaa tsq caca chaa ti' ma xqui'ya ycu' nu Xu'na na; masi tucua quiya' chcu' na' cha' bi' lo'o ma: Nti' na' cha' caca chaa ti' ma.

⁵ Xcu' cua'ni tya'na tsa ti' ma lo'o lcaa ñati, cha' ca cuayá' ti' ñati cha' jua'a ndu'ni ma. Cua ngulala ti caq ycu' nu Xu'na na chaca quiya'.

⁶ Ni sca cha' ná culacua tsa ti' ma ji', pana jña ma cha' ji' ycu' Ndyosi cuentya ji' cua ña'a ca cha' nu tyacua xi ji' ma. Lo'o jua'a ta ma xlya'be ji' ycu' Ndyosi cha' jua'a ndyaca cha' ji' ma, nu lo'o chcu' ma lo'o ycu' Ni.

⁷ Lo'o li' cua'ni Ni cha' ti ti tyi' tyiquee ma, masi ná caca cuayá' ti' ñati chalyuu ni cha' laca ma jua'a. Nga'aa ca'ya cha' cuxi hiquee ma li', nga'aa caca cuxi cresiya ji' ma li', xqui'ya cha' cua ngua stu'ba cha' ji' ma lo'o Jesucristo.

Tyu'u tyiquee na ji' cua ña'a ca cha' nu tso'o laca

⁸ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji' Cristo, ndi'ya ti culacua ti' ma tyucui tyempo nu ndi' ma chalyuu: Cua ña'a ca cha' nu chañi tsa cha' jua'a laca, bi' laca nu nga'a cha' tyu'u tyiquee ma ji'; jua'a lcaa cha' nu cua'ni ch' ngu' loo, lcaa cha' nu liñi ca, lcaa cha' su lubii ntsu'u tyiquee na, lcaa cha' nu tso'o tsa ña'a, lcaa cha' nu tso'o tsa nti' ngu' ña'a ngu' ji', masi lcaa cha' tso'o bi', nu jua'a tso'o tsa nchcu' ngu' ji', bi' laca nu nga'a cha' tyu'u tyiquee ma ji'.

⁹ Cua'ni ma cha' tyi'u ti' ma ji' lcaa cha' nu cua ngua tsa'a ma 'na, masi sca cha' nu cua ndyuna ma tya lo'o nda na' cha' lo'o ma, masi sca cha' nu cua na'a ma cha' ndyu'ni na'; bi' laca cha' nu nga'a cha' cua'ni ma, lo'o li' cua'ni ycu' Ndyosi cha' ti ti tyi' tyiquee ma.

Tso'o tsa ntsu'u tyiquee Pablo cha' cua yaa lo'o ngu' msta cha' xtyucua ji'

¹⁰ Tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' lo'o na'a na' cha' cua ndyalaa msta nu nda cu'ma lijya slo na'. Tso'o nti' na' cha' cua ndyi'u ti' ma 'na chaca quiya', lo'o jua'a tso'o tsa nti' na' cha' cua nda ma msta bi' 'na xqui'ya ycu' nu Xu'na na. Jo ti' na' cha' si' na ngujlyaa ti' ma 'na, laca cha' nga'aa ngujui ñi'ya nu xtyucua ma 'na tya tsubi' la.

¹¹ Ná nacuj na' cha' lyiji tsa cha' tso'o 'na, cha' tso'o tsa ndyaala' ti' na' lo'o na laca nu ndyiji ti xi 'na.

¹² Ntsu'u quiya' lyiji tsa cha' 'na, lo'o jua'a ntsu'u quiya' quiña'a tsa cha' tso'o ndyiji 'na; jua'a ti ngui' na', cha' cua ngui' na' cha' tyaala' ti' na' lcaa su tya'a na' lo cña re. Ná ndu'ni cha' masi tso'o tsa ndyiji na cacu, masi ntyute' ti na'; masi quiña'a tsa na ntsu'u 'na, masi xti ti cha', ná ndulo cha' bi' 'na.

¹³ Cua nda ycui' Cristo juersa 'na cha' talo na' ji'i' cua ña'a ca cha', na laca nu tyacua ti xi 'na.

¹⁴ Masi jua'a, tso'o tsa nti' na' cha' cua ngxuatyucua ma' 'na laja lo'o ndyacua cha' cuxi 'na ca nde.

¹⁵ Cu'ma ngu' Filipos, cua jlo ti' ma' ñi'ya ngua lo'o ngutu'u na' nde loyuu su cuentya Macedonia, ndya'a na' nchcui' na' cha' ji'i' Jesús lo'o ngu' bi'; li' sca ti taju cu'ma nu ndyu'ni tlyu ma' ji'i' ycui' Ndyosi ca jua, cua ndya ma' msta' cha' caca sca xlya'be 'na, xqui'ya cha' tso'o tsa ngua tsa'a ma' cha' ji'i' Jesús laja lo'o nguti'i' na' lo'o ma'.

¹⁶ Lo'o jua'a tyuu quiya' cua nda ma' sca xlya'be 'na nu lo'o nguliji xi cha' tyiji yu'u 'na ca quichi' Tesalónica.

¹⁷ Ni si'i cha' caja sca cha' xlya'be ti 'na ncyacua ti' na', tso'o la nti' na' si tyanu tso'o cha' ji'i' ycui' Ndyosi ne' cresiya ji'i' ma'.

¹⁸ Ndi'ya xacui' na' cha' ji'i' ma' juani: Cua quiña'a tsa na nda ma' 'na, bi' cha' cua nti' tsa na' tya na' tsa xlya'be ji'i' ma'; nga'aa ntsu'u chaca na nu lyiji 'na tsiya' ti juani, tya lo'o yaa yu Epafrodito, yalo'o yu lcaa cha' tso'o nu cua nda ma' 'na. Ñi'ya laca sca msta' nu ndiya tsa ti' ycui' Ndyosi ji'i', cha' tyixi tsa xtyi'i' nda bi' nu ndacui lcaa ti se'i, jua'a laca cha' tso'o nu nda ma' 'na cuentya ji'i' ycui' Ndyosi.

¹⁹ Tlyu tsa cha' tso'o ntsu'u ji'i' ycui' Ni, bi' cha' ta Ni lcaa na nu lyiji cha' tyiji yu'u ji'i' ma' chalyuu; cua jlo ti' na' cha' jua'a ndu'ni ycui' nu Xu'na na' lo'o ñati' xqui'ya Jesucristo.

²⁰ Tso'o si tyucui tyempo cua'ni tlyu na ji'i' ycui' Ndyosi Sti na lacua. Jua'a caca tu'ni.

Ngusalya' yu lo'o ngu'

²¹ Chacuayá' ji'i' Jesucristo nda na' xlyo ni'i' ji'i' lcaa tya'a ma', ñati' ji'i' ycui' Ndyosi cajua; la cui' jua'a nti' lcaa ngu' tya'a ndya'a ya ca nde.

²² Lo'o lcaa ngu' nu ngusñi cha' ji'i' ycui' Ndyosi ca quichi' re, jua'a ngu' nu ndi'i' ndyu'ni cña ca ni'i' tlyu cuentya ji'i' nu xu'na tlyu nu laca emperador, cua nti' tsa ngu' chcuicha' ngu' ji'i' ma'.

²³ Cua nti' tsa na' cha' ña'a ti tya cua'ni la Jesucristo nu Xu'na na cha' tso'o lo'o ma' tyucui tyempo nu lijya' nde loo la. Jua'a caca tu'ni.

Quityi nu nguscua San Pablo ndyaa ca slo ñati ji'i Jesucristo nde quichi Colosas

¹ Pablo laca na' nu nscua na' quityi re. Ycui' Ndyosi ngulo cña 'na, bi' cha' ndya'a na' nchcui' na' cha' ji'i Jesucristo lo'o ngu' xa' quichi ca tyijyu' la. Stu'ba ti ndi'i na' ca nde lo'o yu Timoteo tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo.

² Nda na' quityi re cha' caa ca slo cu'ma ca quichi Colosas jua, cu'ma ngu' nu ntsu'u cha' ji'i ma lo'o ycui' Ndyosi, cu'ma nu laca ma ngu' tya'a na xqui'ya cha' cua ngusñi tso'o ma cha' ji'i Cristo.

Ndi'ya nti' na', cha' ña'a ti cua'ni ycui' Ndyosi Sti na cha' tso'o lo'o ma, cha' cua'ni Ni cha' ti ti tyi'i tyiquee ma, ca su ndi'i ma ca jua.

Nhcui' Pablo lo'o ycui' Ndyosi cuentya ji'i ngu' bi'

³ Nu lo'o nchcui' ya lo'o ycui' Ndyosi Sti Jesucristo nu Xu'na na cuentya ji'i cu'ma, lu'ba ti ndya ya xlya'be ji'i ycui' Ndyosi xqui'ya cu'ma.

⁴ Cua ngujui cha' ji'i ya cha' tso'o tsa ngusñi ma cha' ji'i Jesucristo, lo'o jua'a nacui' ngu' cha' ntsu'u tsa tyiquee ma ña'a ma ji'i lcaa ngu' tya'a ngusñi ma cha' ji'i ycui' Ndyosi.

⁵ Tya clyo lo'o ndyuna ma cha' tso'o bi', cha' nu nchcui' ji'i ycui' Ndyosi nu chañi ca, li' ngua cuayá' ti' ma cha' tya ntsu'u chaca cha' nu cua tlyu la nu nga'a cha' tyacua ji'na tyempo nde loo la lo'o tyalaa na ca su ntucua ycui' Ndyosi. Ca bi' ntsu'u co'o cha' bi' cuentya ji'i ma; bi' laca cha' nu tyacua ji'i ma ca tiya' la xqui'ya cha' ngusñi ma cha' ji'i Cristo, lo'o jua'a tso'o tsa ntsu'u tyiquee ma ña'a ma ji'i xa' la tya'a ñati ma.

⁶ Cua lijya ngañi la cha' tso'o ji'i Jesús bi' tyucui ña'a chalyuu, lo'o jua'a lijya ndyaca tso'o la cresiya ji'i ñati macala su nduna ngu' cha' bi'. La cui' jua'a ndyaca tya lo'o ndyuna ma cha' bi' tya clyo; tya li' cua ndyuna ma cha' ndu'ni tsa ycui' Ndyosi cha' xlya'be lo'o ñati, li' ngua cuayá' ti' ma cha' chañi tsa laca cha' bi'.

⁷ Cua ngujui cha' bi' ji'i ma lo'o ngulu'u yu Epafras ji'i ma; tso'o tsa tya'a ndya'a ya cña laca yu bi'. Jlo' ti' ya cha' tso'o tsa nchcui' yu cha' ji'i Cristo lo'o ngu' lcaa su ndya'a yu cuentya ji'i ya.

⁸ La cui' yu bi' laca nu nacui' ji'i ya cha' ndu'ni Xtyi'i ycui' Ndyosi cha' ntsu'u tsa tyiquee ma ña'a ma ji'i xa' la ñati.

⁹ Bi' cha' juani lu'ba ti nchcui' ya lo'o ycui' Ndyosi cuentya ji'i cu'ma; tya lo'o ngujui cha' ji'i ya cha' cua ngusñi ma cha' bi', ndiña ya cha' ji'i ycui' Ndyosi cha' ta Ni chacuayá' cha' caca cuayá' lyiji ti' ma lcaa cha' ñi'ya nu nti' Ni cha' cua'ni ma, cha' jua'a taca culacua tso'o ti' ma, taca ca'ya cha' tso'o hique ma xqui'ya Xtyi'i ycui' Ndyosi li'.

¹⁰ Lo'o li' lcaa tsa lo'o ndya'a ma chalyuu taca cua'ni ma cña, cua ña'a ca cña nu nti' ycui' Ndyosi cha' cua'ni ma; taca cua'ni ma lcaa lo cña tso'o cuentya ji'i ycui' Ndyosi li', lo'o jua'a taca ca cuayá' la ti' ma ñi'ya ndyu'u lcaa cha' ji'i Ni.

¹¹ Nguula tsa cña ndu'ni ycui' Ndyosi ca su tlyu ca su ntucua ycui' Ni; bi' cha' cua ndiña na' ji'i Ni cha' ta Ni la cui' juersa bi' ji'i ma, cha' caca tso'o ti tyiquee ma talo ma ji'i cua ña'a ca cha' cuxi nu tyacua ji'i ma.

¹² Lo'o jua'a tya ma xlya'be ji'i ycui' Ndyosi Sti ma nu cua nda chacuayá' cha' tyacua cha' tso'o ji'i ma, la cui' ti cha' nu cua nchco'o Ni cha' tyacua ji'i ñati ji'i ycui' Ni, nu lo'o tyalaa ngu' ca su xee tsa ca su ntucua ycui' Ni.

¹³ Na cua ngua'ni lyaá Ni ji'na, cua ngua'ni tye Ni ji'i chalyuu talya su nguta'a na, lo'o jua'a cua ngulu'u Ni chaca tyucui ji'na nu tsa ca chalyuu tso'o su laca Cristo loo ji'na. Sñi' ycuí' Ndyosi laca Cristo, lo'o jua'a tyaca'a tsa yu ji'i ycuí' Ni;

¹⁴ xqui'ya Cristo cua ngulaá na ji'i nu cuxi, xqui'ya Cristo cua ngüi'ya Ni cha' clyu ti' ji'na ji'i qui'ya nu ntsu'u ji'na lo'o Ni.

Cua nguaala' cha' ji'i ycuí' Ndyosi lo'o ñati chalyuu

¹⁵ Ná nchca ña'a na ji'i ycuí' Ndyosi tsiya' ti; pana nu lo'o yaa Cristo Sñi' ycuí' Ni chalyuu, li' ngujui ñi'ya nu ña'a na ji'i ycuí' Ni. La cui' yu bi' laca nu nguti'i tya clyo la lo'o ycuí' Ndyosi, la cui' jua'a laca yu loo ji'i laca lo na nu ngüi'ña Ni chalyuu.

¹⁶ Stu'ba ti ndu yu bi' lo'o ycuí' Ndyosi Sti yu lo'o ntucua quiya' ndya' chalyuu, masi lo'o ndya' tyucui ña'a nde cua, masi lo'o ndya' tyucui ña'a nde lo yuu. Cua ngüi'ña Ni laca na nu nchca ña'a na ji'i nde lo yuu chalyuu; lo'o jua'a cua ngüi'ña Ni laca na nu ná nchca ña'a na ji'i, ñi'ya nti' laca cui'i nu laca loo nde cua; jua'a cua ngüi'ña Ni laca lo xu'na nu culo cña ji'i ngu', masi nde lo yuu chalyuu, masi nde cua. Stu'ba ti ndu Cristo lo'o ycuí' Ndyosi Sti yu nu lo'o ngüi'ña Ni tyucui ña'a chalyuu; la cui' jua'a xqui'ya yu bi', bi' cha' ndya' laca lo na.

¹⁷ Cua laca ntucua yu bi' lo'o tya lyiji tya' chalyuu, lo'o jua'a laca tsa ndu'ni yu cña cha' tyi'i tso'o ti laca na nu ntsu'u lo yuu chalyuu.

¹⁸ Ycuí' yu laca yu loo ji'i laca taju ñati' nu ndyu'ni tlyu ji'i ycuí' Ndyosi tsa tlyu ti, ycuí' laca nu nda chalyuu ji'i ngu' bi'. Tya clyo la cua ndyu'u ycuí' yu chaca quiya' lo'o cua ngujui yu, cha' li' taca ji'i yu tyucua yu ca su laca yu loo ji'i laca lo cha'.

¹⁹ Cua nacui ycuí' Ndyosi cha' caca Sñi' Ni ñi'ya laca ycuí' Ni tsiya' ti,

²⁰ cha' jua'a ngua ti' Ni cua'ni Ni, cha' chaca quiya' caca Ni loo ji'i tyucui ña'a chalyuu xqui'ya yu bi'. Cua nguaala' cha' ji'i ycuí' Ndyosi lo'o ñati chalyuu lo'o ngujui Cristo lo crusi xqui'ya na; jua'a ngua'ni yu cha' xa' caca tyucui ña'a chalyuu cuentya ji'i ycuí' Ndyosi chaca quiya', masi nde lo yuu chalyuu, masi nde cua.

²¹ Nu ngua cua tsubi' la, tyijyu' tsa nguta'a ma ji'i ycuí' Ndyosi; tya'a cusu ma ji'i ycuí' Ndyosi ngua ma tyempo bi' xqui'ya cha' cuxi nu cua ngulacua ti' ma, xqui'ya cha' cuxi nu cua ngua'ni ma. Pana juani cua ngua'ni Ni cha' taca cati qui'ya nu ntsu'u ji'i ma lo'o ycuí' Ni,

²² xqui'ya cha' tyucui ña'a ycuí' Cristo Sñi' Ni, nchcubé' tsa yu lo'o ndyujui ngu' ji'i lo crusi. Jua'a ngua'ni Ni tya li' cha' taca caca ma ñati ji'i ycuí' Ni, ñati nu nga'aa ntsu'u yabe' hichu' ma tsiya' ti, cha' nga'aa caca sta ngu' qui'ya ji'i ma lo'o Ni, nu lo'o caa Ni caqui'ya Ni ji'na cha' tsalo'o Ni ji'na ca su ntucua Ni.

²³ Pana juani ña'a ti ndulo tsa cha' ji'i ma cha' tyanu tachaa la cha' ji'i Cristo ne' cresiya ji'i ma, cha' ycuí' yu bi' laca suu laca cha' bi'. Ná ta ma chacuayá' cha' cñilo'o ngu' ji'i ma, cha' si jua'a, nga'aa culacua ti' ma ji'i cha' tso'o nu tyacua ji'i ma nde loo la, la cui' cha' nu cua ndyuna ma ji'i tya clyo. Xqui'ya cha' tso'o ji'i Cristo bi', bi' cha' ndya'a ngu' tyucui ña'a chalyuu nchcui' ngu' cha' bi' lo'o ñati. Lo'o jua'a na', Pablo, ndya'a tsa na' lo cña bi'.

Ndyu'ni Pablo cña cuentya ji'i ñati nu ngusñi cha' ji'i ycuí' Ni ca laca quichi

²⁴ Tso'o nti' na' masi cua ngujui xi cha' ti' na cuentya ji'i cu'ma; tso'o nti' na' cha' cuentya ji'i ca ta'a taju ñati nu ngusñi cha' ji'i Cristo laca quichi, bi' cha' ndyacua cha' ti' bi' na. Nchcubé' tsa Cristo nde chalyuu xqui'ya na, cha' laca na ñati ji'i ycuí' yu; jua'a ndyacua cha' ti' na, cha' cua liyja caca stu'ba la

cha' ji'na lo'o ycuí' Cristo lo'o cha' ti'í nu ndyaca ji'na nde chalyuu cha' ngusñi na cha' ji'í Cristo.

²⁵ Ycuí' Ndyosi laca nu cua nda cña bi' 'na, cha' caca na' cña ji'í ca ta'a ñati nu ngusñi cha' ji'í Ni lcaa quichi, cha' nguula la caca tyiquee mā. Nga'a cha' ña'a ti tya ta la na' cha' ji'í Cristo lo'o xa' ñati ña'a cuayá' nu tye cuna ngu' cha' bi'.

²⁶ Tyucuí tyempo nu ngua sa'ni la, ná ngujui ñi'ya nu caca cuayá' ti' ngu' cha' bi'; cua ntsu'u yacu' ti cha'. Pana juani cua ngulu'u ycuí' Ndyosi cha' bi' ji'í lcaa ñati nu ntsu'u cuentya ji'í Ni.

²⁷ Sca cha' tlyu nu tso'o tsa laca cha' bi', sca cha' nu caja ji'í lcaa lo ñati chalyuu laca cha' ji'í ycuí' Ndyosi bi'; pana ná ngujui chacuayá' cha' caca cuayá' ti' ñati ji'í ycuí' Ndyosi cha' bi' nu ngua cua sa'ni la. Ndi'ya ndyu'u cha' bi', cha' nu bilya cuna ngu': Taca tyi'í Cristo lo'o na nde chalyuu, masi juani ti; lo'o jua'a tiya' la li' taca tyu'u cha' ji'na lo'o ycuí' Ndyosi ca su tlyu su xee tsa ca su ntucua ycuí' Ni.

²⁸ Bi' cha' lye tsa nchcui' ya cha' ji'í Cristo lo'o lcaa ñati; tso'o ti, qui'i ti nclyu'u ya cha' bi' ji'í ngu', ndacane ya ji'í ngu' cha' nga'aa cua'ni ngu' cha' cuxi. Cua nti' tsa ya cha' tso'o tsa caca tyucuí ti' tyiquee scaa ngu' cuentya ji'í Cristo nu lo'o tyalaa ngu' ca slo ycuí' Ni.

²⁹ Bi' cha' lye tsa ndyu'ni na' cña cuentya ji'í cha' bi'; nguula tsa cña ndyu'ni na', lo'o jua'a tlyu tsa juersa nda ycuí' Cristo 'na cha' tyu'ú ne' cresiya 'na, cha' talo na' cua'ni na' cña bi'.

2

¹ Ta na' sca cha' lo'o mā, cha' caca cuayá' ti' mā cha' lye tsa ngua'ni na' cña cuentya ji'í mā, lo'o jua'a cuentya ji'í ngu' quichi Laodicea, lo'o jua'a cuentya ji'í tyuu tya'a ngu', masi tya lyiji tyuloo ngu' 'na.

² Jua'a ndyu'ni na' cña, cha' caca tyucuí ti' tyiquee ngu', cha' stu'ba ti caca tyiquee ngu' lo'o xa' la tya'a ngu'. Nga'aa cutsii ngu' nu lo'o chcui' ngu' cha' ji'í Cristo li', xqui'ya cha' tso'o tsa nhca cuayá' ti' ngu' ji'í cha' bi'. Jua'a li' quijeloo cha' ji'í ngu', cha' ycuí' Cristo laca cha' bi', la cui' cha' ji'í ycuí' Ndyosi nu bilya caca cuayá' ti' ngu' ji'í cua sa'ni la.

³ Xqui'ya cha' ngusñi na cha' ji'í Cristo, bi' cha' taca quijeloo cha' ji'na macala su ntucua quiya' lcaa cha' nu ntsu'u tyiquee ycuí' Ndyosi, masi lcaa cha' nu nda'ya hique Ni cha' cua'ni Ni nde chalyuu.

⁴ Cua nti' tsa na' cha' ná tucuí cñilo'o ji'í mā, masi nti' mā cha' tso'o tsa nchcui' ngu' bi'; bi' cha' laca nchcui' na' lo'o cu'mā jua'a.

⁵ Masi juani ti ná ndi'í na' ca su ndi'í mā, pana lu'ba ti ndyí'u ti' na' ji'í cu'mā. Tso'o tsa nti' na' lo'o ndyuna na' cha' tso'o tsa ngusñi mā cha' ji'í Cristo. Lo'o jua'a tso'o tsa nti' na' cha' tso'o ti ndi'í mā lo'o xa' la ngu' tya'a ngusñi mā cha' ji'í ycuí' Ndyosi.

⁶ Na cua ngüñi ti' mā lo'o Jesucristo cha' caca Ni nu Xu'na mā, bi' cha' cui'ya mā cuentya cha' stu'ba ti caca tyiquee mā lo'o Ni lcaa tsā lo'o tyi'í mā chalyuu.

⁷ Jua'a xñi tso'o mā cha' ji'í Jesús, cha' ca cuayá' ti' mā lcaa cha' nu laca suu cha' bi'; cha' nu Jesús ni, bi' laca suu lcaa cha' nu cua ngusñi na, la cui' ti cha' nu ca ngulu'u ngu' ji'í mā tya tsubi' la. Lo'o jua'a lcaa tsā tya mā xlya'be ji'í nu Cristo bi' li'.

Xqui'ya Cristo cua ngulacua ngu'

⁸ Cui'ya tso'o mā cuentya lacua, cha' ná tucuí taca cñilo'o ji'í mā lo'o cua ña'a ca cha' cuiñi nu chcui' ngu' lo'o mā, masi tajua' tsa chcui' ngu' bi'. Si'í ycuí' Cristo nu ntucua quiya' cha' ji'í ngu' lo'o nchcui' ngu' jua'a; bi' laca cña

cua ti, bi' laca cha' cuiñi nu nchcui' ñati chalyuu ti, masi nchcui' ngu' cha' ji' sca jo'ó, masi nchcui' ngu' cha' ji' sca cui'i nu ntsu'u nde chalyuu ti.

⁹ Pana nu Cristo bi' ni, ñi'ya laca tyucui ña'a ycu'i Ndyosi, jua'a laca yu lo'o yaa yu nde chalyuu.

¹⁰ Ycui' Cristo laca loo ji'i laca xu'na na, jua'a ji'i laca cui'i nu laca loo; lo'o cu'ma ni, xqui'ya cha' cua ntsu'u cha' ji'i ma lo'o Cristo, bi' cha' cua ngua tyucui ti' tyiquee ma, cua ngujui tyucui chalyuu ji'i ma.

¹¹ La cui' jua'a xqui'ya Cristo cua ngulacua Ni ji'i ma; ni si'i na ngusi'yu lo quiji ma lo'o ngulacua ma ñi'ya nu ndu'ni ngu' judío lo'o sñi' ngu', ycu'i Cristo ngulacua ji'i ma lo'o cua ngua'ni lyaá Ni ji'i ma ji'i qui'ya nu ntsu'u ji'i ma nde chalyuu.

¹² Lo'o cua ntyucuatya ma ni, ñi'ya laca si cua nguatsi' ma ne' cuaá lo'o Cristo, jua'a laca ma lo'o Cristo; lo'o li' ñi'ya si cua ndyu'ú ma stu'ba ti lo'o Cristo chaca quiya', jua'a laca cha' bi' li'. Ycui' Ndyosi laca nu ndu'ni cha' tyu'ú ma, xqui'ya cha' ntsu'u cha' ji'i ma lo'o Ni.

¹³ Ñi'ya laca si cua ngujui ma, jua'a ngua cu'ma, xqui'ya cha' cua ntsu'u tsa qui'ya ji'i ma lo'o ycu'i Ndyosi. Lo'o jua'a ná ngujui ñi'ya nu culacua ycu'i Ndyosi ji'i ma li', xqui'ya cha' ná ntsu'u cha' ji'i ma tsiya' ti lo'o Ni nu ngua tyempo bi'. Pana juani cua ngua'ni Ni cha' tyu'ú ma chaca quiya' ñi'ya nu ndyu'ú ycu'i Cristo. Cua ngui'ya Ni cha' clyu ti' ji'na ji'i laca qui'ya nu ntsu'u ji'na lo'o Ni.

¹⁴ Cua ngua'ni tye Ni cha' ji'i quityi bi' su nscua laca cña nu nga'a cha' cua'ni na cuentya ji'i ycu'i Ndyosi. Na cua ndyanu yabe' chu' na xqui'ya quityi bi'; pana tya lo'o ngujui' ca'a ngu' ji'i Cristo lo crusi, tya li' cua ngüityi Ni qui'ya bi' ji'na tsiya' ti.

¹⁵ La cui' ti lo crusi bi' cua ntijiloo Cristo ji'i laca nu laca xu'na na, jua'a ji'i laca cui'i nu laca loo ji'na. Lo'o ngua'ni chi Ni loo Cristo xqui'ya cha' cua ntijiloo yu ji'i laca xu'na na bi', li' ndyalo'o Cristo ji'i xu'na bi' laja ñati nu lijya qui' ti, cha' ña'a cui'ya laca ñati cha' cua ntijiloo Cristo ji'i laca xu'na bi'.

Tso'o tsa laca cua ña'a ca cha' tso'o nu ndyu'u ca slo ycu'i Ndyosi

¹⁶ Nga'aa ta ma chacuayá' cha' culo xa' ñati cña ji'i ma lacua, na laca nu cacu ma, na laca nu co'o ma cha' cua'ni tacati ma lo'o ycu'i Ndyosi. La cui' jua'a ná tso'o laca si ñacu' ngu' ji'i ma ni tsa laca nu cua'ni ma ta'a; masi ta'a lo'o ndi'i cña' na nu ndacu' snu' tsa ti, masi ta'a lo'o cuañi' co', masi chaca ta'a nu ndu'ni ngu' nu ndacu' yija ti, ná ntsu'u cha' cua'a jyaca ma ji'i ngu' bi' tsiya' ti, nti' na'.

¹⁷ Sa'ni la xcui' ntsu'u ta'a bi' nde chalyuu, cha' taca ca cuayá' ti' ngu' scaa cha' nu ngua ti' ycu'i Ndyosi chcu'i lo'o ngu' nu ngua tya li'; pana juani ni, cua ñaa ycu'i Cristo chalyuu, bi' cha' nga'aa nti' na cha' cusu' bi'. Cua na'a na ji'i ycu'i Cristo, bi' laca nu chañi ca.

¹⁸ Ná cube ti' ma ji'i cua ña'a ca ñati nu cua'ni tyucuaa ti' lo'o ma, ngu' nu tacati la ndu'ni ycu'i ngu', nti' ngu', cha' ndyu'ni tlyu ngu' ji'i sca xca nu ntsu'u ji'i ycu'i Ndyosi ca nde cua; si'i ji'i ycu'i Ndyosi ndyu'ni tlyu ngu' bi'. Ñati nu ndu'ni jua'a ni, nti' ngu' cha' xa' la cha' ji'i ycu'i Ndyosi cua ngulu'uloo ji'i ngu'. Lye tsa ndu'ni tyucuaa ti' ngu' bi' lo'o tya'a ngu', masi ná ntsu'u cha' cua'ni ngu' bi' jua'a, cha' ña'a ti tya ntsu'u cha' cuxi ne' cresiya ji'i ngu' bi';

¹⁹ nga'aa ndaquiya' ngu' bi' ji'i Cristo nu laca loo la ji'na. Cristo laca loo ji'i laca taju ñati nu ndu'ni tlyu ji'i ycu'i Ndyosi tsa tlyu ti; bi' cha' tso'o tsa stu'ba cha' ji'na lo'o xa' la tya'a ñati na, bi' cha' tso'o la ndyanu tachaa cha' ji'na lo'o Ni, cha' quiña'a la cña ndyu'ni Cristo ne' cresiya ji'i ñati ji'i Ni, tsa ña'a nu nti' ycu'i Ndyosi cha' caca.

²⁰ Pana cu'ma ni, cua nguxtyanu ma ji'i xa' la jo'ó nu ngua xu'na ma cua tsubi' la, cua nguxtyanu ma ji'i lcaa cha' nu jlya tsa ti' ñati chalyuu ji'i. Tya lo'o ngujui Cristo lo crusi cha' cua'ni tye ji'i cha' bi', tya li' cua nguxtyanu ma ji'i cha' bi'. Nga'aa nti' cha' tya cua'ni ma ñi'ya nu ndu'ni xa' la ñati chalyuu; nga'aa nti' cha' taquiya' ma ji'i lcaa xa' la cña nu nclyo ngu' ji'i ma,

²¹ nu lo'o ñacui' ngu' ndi'ya: "Tacati tsa nu cua. Ná cala' ma ji'i, ná cacu ma ji'i", nacui' ngu'.

²² Lcaa na bi' ni, na culiji ti laca na bi'; ya' nu cua nguliji bi', nga'aa ña'a na ji'i li'. Nu lo'o nchcui' ngu' jua'a, sca cña nu ndyu'ni ñati chalyuu ti laca bi'.

²³ Chañi laca cha' tso'o tsa ndyu'u cha' bi' ngua ti' na nquicha', ndatsaa tsa cha' bi' ji'na cha' cua'ni tlyu na ji'i jo'ó bi'; lo'o jua'a bi' laca nu ndu'ni tsa cha' caca tacati na, cha' xcube' na ji'i tyucui' ña'a na. Jua'a ndu'ni cha' bi' tu'ni; pana si'i jua'a nga'a cha' caca, nu cati cha' cua'ni na cha' cuxi nu tiji' tsa ti' na ji'i.

3

¹ Pana cu'ma ni, cua ngujui chaca chalyuu cucui' ji'i ma xqui'ya cha' cua ngua stu'ba cha' ji'i ma lo'o Cristo; bi' cha' lacua, xcui' na tyu'u tyiquee ma ji'i cua ña'a ca cha' tso'o nu ndyu'u ji'i Cristo lijya, cha' ntucua Cristo nde la'a tsu' cui' su tlyu su ntucua ycu' Ndyosi.

² Cua'ni cha' tyanu tachaa cha' bi' tyiquee ma, nga'aa tyaala' ti' ma lo'o cua ña'a ca cha' cuxi nu ntsu'u nde chalyuu.

³ Nu juani ni, nga'aa ntsu'u cha' ji'i ma lo'o cha' cuxi nu ndyaca nde chalyuu; cua ndyanu tso'o cha' ji'i ma lo'o ycu' Ndyosi xqui'ya Cristo.

⁴ Nu chaca chalyuu cucui' nu ngujui ji'i ma xqui'ya Cristo, bi' laca cha' nu ndulo la cha' ji'i ma juani. Stu'ba ti tyatu na lo'o Cristo tsa bi', nu lo'o tyu'u tucua yu lijya yu chaca quiya'; li' taca caca stu'ba cha' ji'i ma lo'o nu Cristo bi' ca su caca tlyu la ycu' yu, ca su ntucua ycu' Ndyosi.

Cua nguxtyanu ngu' chalyuu cusu' ji'i ngu' cha' jua'a ngujui chaca chalyuu cucui' ji'i ngu'

⁵ Cua'ni tye ma lcaa cha' cuxi nu ndiya tsa ti' ma ji'i lacua: nga'aa cua'ni cuxi ma lo'o clyo'o xa' ñati, nga'aa cua'ni ma cha' suba' lo'o tya'a ñati ma, nga'aa tyacui' ti' ma ña'a ma ji'i tya'a ñati ma, cua'ni tye ma ji'i lcaa lo cha' cuxi nu ndijña tsa ti' tyiquee ma cha' cua'ni ma ji'i, nga'aa tyacui' ti' ma ji'i scaa cha' tso'o nu ntsu'u chalyuu. Sca na nu ndacui' ti' na ji'i ni, stu'ba ti cuxi laca cha' bi' ñi'ya nti' si cua'ni tlyu na ji'i sca lcui' jo'ó ti;

⁶ nchca ñasi' tsa ycu' Ndyosi lo'o ñati nu ndu'ni cha' cuxi jua'a.

⁷ La cui' tya'a cha' cuxi bi' cua ngua'ni ma lcaa su ndya'a ma nu ngua cua tsubi' la,

⁸ pana juani nga'a cha' xtyanu ma ji'i lcaa cha' cuxi bi'; masi nchca ñasi' tsa ma cua sa'ni la, masi lu'ba ti nxu'ba ñasi' ma ji'i ycu' ca ma tya li', masi liye' ti' ma ji'i tya'a ñati ma tya tsubi' la, pana nga'aa cua'ni ma jua'a juani. La cui' jua'a nga'aa chcu' ma cuentyu ji'i tya'a ñati ma, nga'aa chcu' suba' ma lo'o ngu',

⁹ nga'aa ta ma cha' cui'ni lo'o tya'a ma; na cua nguxtyanu ma ji'i chalyuu cusu' ji'i ma, jua'a cua nguxtyanu ma ji'i lcaa cha' cuxi nu ngua'ni ma tya tsubi' la,

¹⁰ cha' juani cua ngujui chaca chalyuu cucui' ji'i ma. Chaca lo ñati cua laca ma juani; cua nguxcutsa'a ycu' Ndyosi lcaa cha' nu ntsu'u ne' cresiya ji'i ma juani, cha' jua'a caca ma ñi'ya nu laca ycu' Ni, nu lo'o ndyaca tsa'a lyji ma lcaa cha' nu ntsu'u ji'i ycu' Ni.

¹¹ Bi' cha' juani nga'aa ndulo tsa cha' ji'na lo'o tya'a na, masi la cui' ngu' judío laca na, masi si'i' ngu' judío laca ma; nga'aa ndu'ni cha' masi cua ngulacua na, masi ná ngulacua na; nga'aa ndu'ni cha' si' ngu' xa' tsu' laca na, masi ngu' tyaala laca na, masi ngu' nu ndi'i' tso'o ti laca na, masi msu nu ngu'i'ya ti ñati laca ma cha' cua'ni ma cña ji'i' ñati laja ti. Nga'aa ndulo tsa cha' bi' ji'na juani, cha' sca ti Cristo laca nu ndulo tsa cha' ji'i' cuentya ji'na. Ndi'i' Cristo lo'o laca ñati ji'i' Ni, ñi'ya nu laca ngu', macala su ndi'i' ngu'.

¹² Ñati ji'i' ycu'i' Ndyosi laca cu'ma lacua; na cua ngusubi Ni ji'i' ma, xqui'ya cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'i' ma. Bi' cha' ntsu'u cha' cua'ni tya'na ti' ma ji'i' xa' ñati; tso'o ti cua'ni ma lo'o ngu', ni ná cua'ni tyucuaa ti' ma lo'o ngu', masi tya' ti' hcui' ma lo'o ngu', jua'a talo tsa tyiquee ma ji'i' ngu'.

¹³ Talo tyiquee ma ji'i' xa' la tya'a ñati ma lacua, ña'a cuayá' nu cui'ya ma cha' clyu ti' ji'i' ngu' lo'o ntsu'u qui'ya ji'i' ngu' lo'o ma. Tsa ña'a nu ndyi'ya nu Xu'na na cha' clyu ti' ji'i' ma, jua'a nga'a cha' cua'ni clyu ti' ma ji'i' tya'a ñati ma.

¹⁴ La cui' jua'a tso'o tsa caca tyiquee ma ña'a ma ji'i' xa' la tya'a ñati ma, cha' jua'a stu'ba tsa caca cha' ji'i' ma lo'o ngu' li'.

¹⁵ Ti' ti tyi'i' tyiquee ma lacua, xqui'ya cha' ycu'i' Ndyosi laca loo ji'i' ma; cua ngusubi Ni ji'i' ma, jua'a ji'i' xa' la tya'a ñati ma, cha' caca ma sca ti taju ñati cuentya ji'i' ycu'i' Ni. Tso'o si' laca hora tya ma xlya'be ji'i' ycu'i' Ni xqui'ya laca lo cha'.

¹⁶ Nga'a cha' tyanu tyucui cha' ji'i' Cristo ca ne' cresiya ji'i' ma. Tso'o tsa ndyu'u cha' bi', bi' cha' tso'o ti culu'u ma cha' bi' ji'i' tya'a ma ña'a cuayá' nu cuna tso'o laca ngu'. La cui' jua'a cula tu'ba ma laca lo' jii' nu ntsu'u ji'i' ycu'i' Ndyosi, masi jii' salmo nu nscua lo' quityi nu ngua sa'ni, masi cua ña'a ca jii' nu ca'ya hique ma nu nchcui' cha' ji'i' ycu'i' Ndyosi; cula tu'ba ma jii' cha' cuna ycu'i' Ndyosi, xqui'ya cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee ma ña'a ma ji'i' ycu'i' Ni.

¹⁷ Laca ña'a cña nu nti' ma cha' cua'ni ma, laca ña'a cha' nu nti' ma hcui' ma lo'o ñati, chacuayá' ji'i' Jesús nu Xu'na na cua'ni ma ji'i' lacua. Lo'o jua'a la cui' hora bi' tya ma xlya'be ji'i' ycu'i' Ndyosi Sti na xqui'ya Jesús.

Cha' tso'o nu cua'ni na lo'o laca Cristo loo ji'na

¹⁸ Cu'ma ngu' cuna'a ni, taquiya' ma ji'i' clyo'o ma. Ndulo tsa cha' ji'i' ma cha' cua'ni ma jua'a, cha' cua' ntsu'u cha' ji'i' ma lo'o Cristo nu Xu'na na.

¹⁹ Cu'ma ngu' qui'yu ni, caca tso'o tyiquee ma ña'a ma ji'i' clyo'o ma; ná cua'ni tyaala ma ji'i' clyo'o ma.

²⁰ Cu'ma ngu' cuañi' ni, nga'a cha' taquiya' ma cña nu culo ngu' cusu' ji'i' ma, cha' tso'o tsa nti' nu Xu'na na lo'o ndu'ni ma jua'a.

²¹ Cu'ma ngu' cusu' nu ntsu'u sñi' ma ni, ná su'ba ñasi' ma ji'i' sñi' ma, cha' ná tso'o si' caca taja ti' ngu' bi' xqui'ya ma.

²² Cu'ma ngu' msu nu ndyu'ni cña ji'i' ngu' laja ti, taquiya' ma laca cña nu culo ñati nu laca loo ji'i' ma nde chalyuu. Si'i' na cua'ni ti' ma jua'a cha' tyanu tso'o cha' ji'i' ma lo'o ngu' lo'o ndu' ti' ngu' slo ma, cha' ndyi'ya ngu' cuentya ji'i' ma si' ndu'ni ma cña; pana tyucui tyiquee ma cua'ni ma cña bi', xqui'ya cha' laca hora ndube ti' ma ji'i' ycu'i' nu Xu'na na.

²³ Cua ña'a ca cña nu cua'ni ma, lubii tsa cña cua'ni ma li'. Ndi'ya culacua ti' ma: ñi'ya laca si' cña ji'i' ycu'i' Ndyosi nu Xu'na na laca nu ndyu'ni ma, nga'aa si'i' cña ji'i' ñati chalyuu ti.

²⁴ Cua jlo ti' ma cha' ycu'i' nu Xu'na na laca nu nguxco'o cha' tso'o nu tyacua ji'i' scaa ma lo'o cua tye ti' cha'. Cristo laca nu Xu'na ma nu chañi ca; cuentya ji'i' ycu'i' Cristo bi', bi' cha' ndyu'ni ma cña.

²⁵ Pana xcube' ycu!' Ndyosi jil'i cua ña'a ca ñati nu ndu'ni cha' cuxi; stu'ba ti ndu'ni cuayá' Ni jil'i lcu'a ti ña'a ñati, masi ñati tonu, masi ñati sube.

4

¹ Cu'ma ngu' xu'na msu, lcaa cha' nu ndyaca jil'i ma lo'o ngu' msu jil'i ma, cua'ni liñi ma cha' bi'; tso'o ti cua'ni ma lo'o ngu' bi'. Tyi'u ti ma cha' lo'o cu'ma, ntsu'u nu laca loo la jil'i ma, ntucua nu bi' ca su tlyu ca su ntucua ycu!' Ndyosi.

² Lcaa cu'ma, ná ca taja ti' ma, lcaa tsa chcu!' ma lo'o ycu!' Ndyosi. Lo'o jua'a tii ti ma tyil'i ma lo'o chcu!' ma lo'o Ni, jua'a ta ma xly'a'be jil'i Ni lo'o chcu!' ma lo'o Ni.

³ La cui' tyempo bi' jña ma cha' clyu ti' jil'i ycu!' Ndyosi cuentya jil'i ya cha' caja la juersa jil'i ya, cha' chcu!' ya cha' tso'o jil'i Cristo lo'o xa' la ñati, cha' cuna ngu' cha' bi' masi bilya caja ñi'ya nu cuna ngu' cha' bi' yala la; xqui'ya cha' cua nchcu!' tsa na' lo'o ngu' jua'a, bi' cha' ntsu'u na' ne' chcu' juani.

⁴ Pana chcu!' ma lo'o ycu!' Ndyosi lacua, cha' xtyucua Ni 'na cha' tya chcu!' liñi na' jil'i lcaa cha' bi', ñi'ya nu nga'a cha' chcu!' na' jil'i.

⁵ Tii ti ti' ma tyil'i ma slo xa' ñati nu bilya xñi cha' jil'i Jesucristo; ná cua'ni ma cha' tonto slo ngu' bi', cha' jua'a lcaa quiya' lo'o ta ngu' tyempo cha' chcu!' ma lo'o ngu', li' tso'o tsa ta ma cha' jil'i Jesús lo'o ngu'.

⁶ Laja lo'o nchcu!' ma lo'o ngu' ni, tso'o ti chcu!' ma ña'a cuayá' nu cua'a jyaca ngu' jil'i cha' nu nchcu!' ma; tso'o si caja ñi'ya nu xacu' ma cha' jil'i lcaa ngu'.

Cha' nu nchcu!' Pablo su cua tye ti quityi re

⁷ Yu Tíquico tya'a na ni, ta yu cha' lo'o ma, lcaa cha' ñi'ya nu ndyaca jna' ca nde. Ntsu'u tsa tyiquee na ña'a na jil'i yu bi', lo'o la cui' jua'a tya'a ndyu'ni ya cña jil'i nu Xu'na na laca yu; lcaa tsa ndyu'ni yu cña bi', ná nchca taja ti' yu jil'i.

⁸ Bi' cha' nda na' jil'i yu cha' caa yu ca su ndi' ma, cha' ca cha' ti' ma chaca quiya' lo'o ña'a ma jil'i yu; nti' na' cha' cacha' yu jil'i ma ñi'ya nu ndyaca jil'i lcaa tya'a ya su ndi' ya ca nde.

⁹ Stu'ba ti caa yu lo'o Onésimo tya'a quichi' tyi ma; na tyaca'a tsa nu Onésimo bi' jil'i ya, xqui'ya cha' ná nchca taja ti' yu nchcu!' yu cha' jil'i nu Xu'na na. Tyucuaa ngu' bi', ta ngu' cha' lo'o ma ñi'ya nu ndyaca lcaa cha' ca su ndi' ya ca nde.

¹⁰ Aristarco tya'a ntsu'u na' ne' chcu'a, lo'o yu nda yu xlyo ni' jil'i ma; la cui' jua'a cha' nda Marcos tya'a Bernabé. (Tya tsubi' la cua nda na' sca cha' nu ndyaa ca slo cu'ma cuentya jil'i nu Marcos bi', cha' tso'o ti chcu!' ma lo'o yu nu lo'o tyalaa yu slo ma).

¹¹ Lo'o jua'a Jesús nu laca xtañi Justo, cua nti' yu chcu'cha' yu jil'i ma. Tyuu tya'a ngu' judío cua ngusñi cha' jil'i Cristo ngu'cha'; pana nu sna tya'a ti ngu' bi' ni, Aristarco lo'o Marcos lo'o Justo, tsa bi' ti ngu' ntaja'a tya'a lo'o na' ca su ndya'a na' nchcu!' na' lo'o xa' la ñati ñi'ya caca cha' lo'o caca ycu!' Ndyosi loo ne' cresiya jil'i ñati. Lo'o jua'a cua nxyucua tsa ngu' bi' na.

¹² Lo'o yu Epafras tya'a quichi' tyi ma, nda yu xlyo ni' jil'i ma; stu'ba ti ndya'a yu lo cña jil'i Jesucristo lo'o ya. Lcaa tsa ndijña tsa yu cha' clyu ti' jil'i ycu!' Ndyosi cuentya jil'i cu'ma, ndijña yu chacuayá' jil'i ycu!' Ni cha' ná tya'achu' ma tsiya' ti cha' jil'i Ni. Ndi'ya nti' yu, cha' tyucui tyiquee ma tsiya' ti cua'ni ma na laca nu nti' Ni cha' cua'ni ma nde lo yuu chalyuu.

¹³ Jlo ti' na' cha' lye tsa ngu'ni yu cña cha' xtyucua yu jil'i cu'ma, jua'a jil'i ngu' quichi' Laodicea, jua'a jil'i ngu' quichi' Hierápolis tya'a ngusñi na cha' jil'i Cristo.

¹⁴ Lo'o Lucas tya'a tso'o na nu ndyu'ni jo'o ji'i ngu', lo'o jua'a Demas, nda ngu' xlyo ni'i ji'i ma.

¹⁵ Lo'o jua'a ta ma xlyo ni'i ji'i ngu' tya'a ngusni na cha' ji'i Cristo nde quichi Laodicea, lo'o jua'a ji'i ma' Ninfas lo'o lcaa ngu' tya'a na nu ndyu'u ti'i ca slo ma' cusu' bi'.

¹⁶ Chcui' ma lo quityi re clyo, lo'o li' tya ta ma quityi re tsa ca slo ngu' Laodicea tya'a ndu'ni tlyu na ji'i ycu' Ndyosi. La cui' jua'a ndulo tsa cha' ji'i ma cha' chcui' ma lo chaca quityi nu nda na' cha' ndyalaa slo ngu' Laodicea bi'.

¹⁷ Ndi'ya chcui' ma lo'o yu Arquipo tya'a na: "Cua ngua'a lo ycu' nu Xu'na na jinu'u cha' cua'ni nu'u cña bi' cuentya ji'i ycu' Ni", ñacui' ma ji'i yu, "bi' cha' juani cua'ni cña ti' nu'u cha' caca tso'o cña bi'".

¹⁸ Su cua ndye quityi re, nde laca sca cha' nu cua nscua na' lo'o ya' ycu' ti na': Pablo laca na', nda na' xlyo ni'i ji'i ma; tyi'u ti' ma jna' cha' ntsu'u na' ne' chcu' juani. Lo'o jua'a tya cua'ni la ycu' Ndyosi cha' xlya'be lo'o ma tyucui tyempo nu lija' nde loo la. Jua'a caca cha' lacua.

Quityi nu nguscua San Pablo ndyaa ca slo ñati ji'i Jesucristo nde quichi Tesalónica

¹ Pablo laca na'. Lo'o Silvano lo'o Timoteo ndi'i ngu' ca nde lo'o na'. Nscua ya quityi re cha' tsa slo cu'ma, ña'a taju ti ma ngu' quichi Tesalónica nu ntsu'u cha' ji'i ma lo'o ycu'i Ndyosi Sti na, jua'a ntsu'u cha' ji'i ma lo'o Jesucristo nu Xu'na na. Nti' tsa ya cha' ña'a ti cua'ni ycu'i Ndyosi cha' tso'o lo'o ma, cha' cua'ni Ni cha' ti ti tyi'i tyiquee ma.

Tso'o tsa ngusni ngu' bi' cha' ji'i ycu'i Ndyosi

² Lcaa quiya' lo'o nchcui' ya lo'o ycu'i Ndyosi cuentya ji'i cu'ma, ndya ya xlya'be ji'i ycu'i Ni li'.

³ Ntsu'u ti' ya cha' ntsu'u tsa cha' tso'o nu ndyu'ni ma, cha' ntsu'u tsa tyiquee ma ña'a ma ji'i tya'a ma, xqui'ya cha' ngusni ma cha' ji'i Jesucristo. Ndalo tsa tyiquee ma xqui'ya cha' jlo ti' ma cha' ntucua Jesucristo nu Xu'na na ca slo ycu'i Ndyosi Sti na; bi' cha' xcui' cha' tso'o ndyu'ni ma, masi tlyu tsa cña.

⁴ Lo'o jua'a ntsu'u tsa tyiquee ycu'i Ndyosi ña'a Ni ji'i ma. Cu'ma ngu' tya'a ngusni na cha' ji'i Jesús, jlo ti' ya cha' cua ngusubí Ni ji'i ma,

⁵ xqui'ya cha' ngusni ma cha' tso'o nu cua nchcui' ya lo'o ma, la cui' cha' tlyu nu nda Xtyi'i ycu'i Ni cha' chcui' ya lo'o ma; Xtyi'i ycu'i Ndyosi ngua'ni cña laja lo'o nchcui' ya lo'o ma, bi' cha' ngusni ma cha' bi'. Lo'o jua'a jlo ti' ma ñi'ya ngua cña nu ngua'ni ya lo'o nguti' ya ca slo cu'ma.

⁶ Bi' cha' juani ndyu'ni ma cña nu ndyu'ni ya, la cui' tya'a cña nu ndyu'ni ycu'i nu Xu'na na. Cua ngusni ma cha' ji'i ycu'i Ni, masi ti' tsa ti' ngu' ña'a ngu' ji'i ma; pana tso'o tsa ntsu'u tyiquee ma xqui'ya Xtyi'i ycu'i Ndyosi.

⁷ Lo'o li' na'a xa' la ñati ji'i Jesucristo ñi'ya ndyu'ni ma; bi' cha' juani ndyu'ni ngu' ñi'ya nu ndyu'ni cu'ma, masi ca ta'a ngu' Macedonia nu ngusni cha' ji'i ycu'i nu Xu'na na, masi ca ta'a ngu' Acaya nu ngusni cha' bi'.

⁸ Cua ngañi cha' ji'i ycu'i nu Xu'na na nde lcaa quichi xqui'ya cu'ma. Si'i ngu' Macedonia ti, ni si'i ngu' Acaya ti, masi ca ta'a ñati ji'i Jesucristo, cua ndyuna ngu' cha' bi' tyucui ña'a chalyuu; nga'aa ntsu'u cha' ta ya cha' lo'o ngu' bi' cuentya ji'i ma, cha' ngusni ma cha' ji'i ycu'i Ndyosi, cha' cua jlo ti' ngu' cha' bi'.

⁹ La cui' ngu' bi' nda ngu' cha' lo'o ya ñi'ya ngua lo'o ndyalaa ya slo ma tya clyo, cha' li' ngxu'tyanu ma ji'i lcu'a ti lo jo'ó nu ntsu'u ji'i ma tya sa'ni la, cha' cua'ni ma cña ji'i ycu'i Ndyosi nu lu'ú ca, nu sca ti Ndyosi nu chañi ca.

¹⁰ Lo'o jua'a nchcui' ngu' cha' juani ndu ti' ma ni jacua' tyaa Jesús nu sca ti Sñi' ycu'i Ndyosi, nu cua tyu'u ca su ntucua ycu'i Ndyosi cha' caa nde chalyuu chaca quiya'. La cui' Jesús nu ngujuii, lo'o li' ngua'ni ycu'i Ndyosi Sti yu cha' ndyu'ú yu chaca quiya', bi' laca nu ngua'ni lya'a ji'na cha' nga'aa xcube' ycu'i Ndyosi ji'na, nga'aa caca ñasi' Ni ji'na lo'o tyalaa tsa bi'.

2

Cña nu ngua'ni Pablo lo'o nguti' yu quichi Tesalónica

¹ Cu'ma ngu' tya'a ngusni na cha' ji'i Jesús, jlo ti' ma cha' ná nguna' cña nu ngua'ni ya lo'o nguti' ya slo cu'ma.

² Cua ngua'ni ycu'i Ndyosi cha' tlyu tyiquee ya, cha' ngulu'u ya cha' tso'o nu ntsu'u ji'i ycu'i Ndyosi ji'i ma lo'o ngulaa ya slo cu'ma, masi lya' tsa ti' ngu'

ji'í ya tya tsubi' la ca quichí Filipos. Jlo ti' mā cha' cuxi tsa ngua'ni ngu' bi' lo'o ya lí, lo'o jua'a ntsu'u ngu' quichí tyi mā nu cuxi nti' ña'a ngu' ji'í ya.

³ Si'i cha' cuiñi ngulu'u ya ji'í mā nu ngua lí, si'i na cuxi tyiquee ya ña'a ya ji'í mā, ni si'i na ññilo'o ya ji'í mā.

⁴ Cua nda ycuí' Ni cha' bi' lo'o ya cha' culu'u ya ji'í ñati, bi' cha' liñi nchcui' ya lo'o ngu' nde lcaa quichí. Si'i ñati chalyuu laca nu Xu'na na, ycuí' Ndyosi laca nu Xu'na na; bi' cha' cuentya ji'í ycuí' Ni nclu'u ya cha' tso'o bi' ji'í Ni ji'í lcaa mā, cha' jlo ti' Ni lcaa cha' nu ntsu'u ne' cresiya ji'í ya.

⁵ Si'i na tso'o tsa ndyu'ni ya lo'o mā cha' cua'ni ya ngana ji'í mā, ni si'i na tso'o tsa nchcui' ya lo'o mā cha' caja cha' tso'o nu ntsu'u ji'í mā ji'í ya. Jlo ti' ycuí' Ndyosi cha' xcuí' cha' liñi nchcui' ya; lo'o jua'a cu'mā, cua ndyuna mā cha' bi'.

⁶ Ná nti' ya cha' cua'ni chí mā loo ya, masi chacuayá' ji'í ycuí' Jesucristo ndyalaa ya slo cu'mā; si'i na nchcui' tyucuaa ti' ya lo'o mā, cha' loo laca ya ji'í mā, ni si'i na tyixi ya cha' loo laca ya ji'í xa' ñati.

⁷ Pana ñi'ya nu ña'asii sca nu cuna'a ji'í sñi', jua'a nguna'asii ya ji'í mā, nu lo'o nguti'í ya ca slo mā nu ngua lí.

⁸ Ntsu'u tsa tyiquee ya ña'a ya ji'í mā, cha' cua nda ya cha' tso'o ji'í ycuí' Ndyosi lo'o mā; Iye tsa ncliyacua ti' ya cuentya ji'í mā, hasta tso'o ntsu'u tyiquee ya masi cujuui ngu' ji'í ya xqui'ya cu'mā.

⁹ Cu'mā ngu' tya'a na, tyi'u ti' mā cha' Iye tsa ngua'ni ya cña cha' caja ñi'ya tyiji yu'u ya chalyuu; tsa lo'o talya ngua'ni ya cña lo'o ya' ti ya, cha' ná culiji mā cñi ji'í mā lo ya laja lo'o ngulu'u ya cha' tso'o bi' ji'í mā.

¹⁰ Cua na'a mā, lo'o jua'a cua na'a ycuí' Ndyosi, cha' tso'o ti nguti'í ya slo cu'mā nu ntsu'u cha' ji'í mā lo'o Ni. Ñati lubii laca ya, ná ntsu'u cha' jña ngu' qui'ya ji'í ya lí.

¹¹ Ñi'ya ndu'ni sca ñati lo'o sñi', jua'a ngulu'u ya ji'í mā lí: nu lo'o ngua'ni mā cha' tso'o, lí nguxtyucua ya ji'í mā; nu lo'o ngua'ni mā cha' cuxi, lí nda ya sca cuji lo'o mā.

¹² Nguxtyucua ya ji'í mā cha' tyucui tyiquee mā cua'ni mā ña'a cha' tso'o nu nti' ycuí' Ndyosi cha' cua'ni na nde chalyuu, cha' jua'a xñi mā cha' ji'í ycuí' Ndyosi cha' tsa mā ca su tlyu su xee tsa su laca Ni loo.

¹³ Lo'o jua'a lcaa hora ndya ya xlya'be ji'í ycuí' Ndyosi cuentya ji'í mā, xqui'ya cha' nu lo'o ndyuna mā cha' tso'o ji'í ycuí' Ndyosi, la cui' cha' nu cua nda ya lo'o mā, lí jlyá ti' mā cha' bi'. Ngua cuayá' ti' mā cha' laca cha' bi' nu cha' liñi ji'í ycuí' Ndyosi, si'í cha' ngua'ya hique sca ñati ti; ngusñi mā cha' bi' lí, bi' cha' ndyu'ni ycuí' Ndyosi cña ne' cresiya ji'í mā.

¹⁴ Ñi'ya nu ngua tya tsubi' la, cha' ngua'ni lya' ti' ngu' judío ji'í ña'a taju ñati tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Jesucristo ca loyuu su cuentya Judea, jua'a ngua'ni lya' ti' ngu' tya'a quichí tyi mā ji'í cu'mā lí. Cu'mā ngu' tya'a na, la cui' tya'a cha' ti'í ngua ji'í mā ñi'ya nu ngua ji'í ngu' judío tya'a na bi'.

¹⁵ Ñi'ya lo'o ndyujuii ngu' judío cuxi nu nguti'í nu ngua sa'ni la ji'í jyo'o nu ngua tu'ba ji'í ycuí' Ndyosi, la cui' jua'a cua ndyujuii nu ngu' judío cuxi bi' ji'í ycuí' Jesús nu Xu'na na cua tsubi'. Ca tiya' la lí lo'o ji'í cuare ngulo'o nu ngu' judío bi'. Ná ndiya ti' ycuí' Ndyosi cha' ndyu'ni ngu' bi' jua'a, cha' nxuu tya'a ngu' bi' lo'o lcaa ñati.

¹⁶ Ná nda ngu' judío cuxi bi' chacuayá' ji'í ya cha' chcui' ya cha' ji'í Jesucristo lo'o ngu' xa' tsu', cha' cua'ni lyaá Ni ji'í ngu' xa' tsu' bi' lí; bi' cha' jua'a nchca tlyu la qui'ya nu ntsu'u ji'í ngu' judío cuxi bi', ña'a cuayá' nchca ñasi' tsa ycuí' Ndyosi ji'í ngu' bi'. Ntsu'u cha' xcube' tsa Ni ji'í ngu' bi' nde loo la.

Nti' tsa Pablo tsa na'a ji'i ngu' chaca quiya'

¹⁷ Masi xa' quich'i ndi'i ya juani, nti' ya xtyuu ya slo cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús; ndyi'u tsa ti' ya ji'i ma, masi ná nchca ña'a ya ji'i ma, bi' cha' nti' ya tyaa ya tyaa na'a ya ji'i ma chaca quiya'.

¹⁸ Tyuu quiya' ngua ti' ya caa ya nquicha'. Lo'o na' ni, la cui' Pablo laca na', nti' tsa na' caa na'; pana lcaa quiya' ngua'a Satanás cha' ji'i ya cha' ná caa ya.

¹⁹ Tso'o tsa ntsu'u tyiquee ya xqui'ya cu'ma, cha' lo'o cu'ma nscua cha' tyatü ma lo'o ya slo Jesucristo nu Xu'na na lo'o tyaa Jesús nde chalyuu chaca quiya'. Li' tso'o tsa caca tyiquee Ni ña'a Ni ji'i ya, xqui'ya cha' tso'o tsa ngusñi ma cha' ji'i Ni nu cua nhcui' ya lo'o ma.

²⁰ Nhcui' tsa ya lo'o xa' ñati cha' tso'o tsa ndu'ni ma, cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee ya xqui'ya cu'ma.

3

¹⁻² Lo'o li' nga'aa ndalo ya, xñi'i tsa ti' ya cha' tyijyu' tsa ndi'i ma; bi' cha' nda na' ji'i Timoteo ndyaa yu slo ma. Tso'o la tyanu na' quich'i Atenas ngua ti' na', masi ná lo'o tya'a ndya'a na'. Tya'a na laca nu Timoteo bi' ni, la cui' cña ji'i ycu'i' Ndyosi ndyu'ni ya; tya'a ndyu'ni ya cña laca yu lo'o nda ya cha' tso'o ji'i Jesucristo lo'o ñati. Li' ndyaa nu Timoteo bi' nde slo ma cha' xñi la ti' tyiquee ma, cha' caca tlyu la tyiquee ma lo'o ngusñi ma cha' tso'o bi'.

³ Ná nti' ya cha' ca taja ti' ni tsaca ngu' tya'a ma, masi lye tsa ndyu'ni lya' ti' ngu' ji'i ma; jlo ti' ma cha' jua'a ndyu'ni ngu' lo'o ñati ji'i Jesucristo lcu'a ti lo quich'i.

⁴ Lo'o tya nguti'i ya slo ma, li' tyuu quiya' nda ya cha' lo'o ma ndi'ya: "Cua'ni lya' ti' ngu' ji'na", nacui' ya. Lo'o chañi lya' tsa ti' ngu' ji'i ma juani.

⁵ Lo'o ngua cuayá' ti' na' cha' bi', nga'aa ndalo na' li'; xñi'i tsa ti' na' cha' ná jlo ta' ñi'ya ndyaca cha' ji'i ma. Bi' cha' nda na' ji'i yu tya'a na ñaa yu slo ma, cha' ca cuayá' ta' si ña'a ti nxñi tso'o ma cha' tso'o ji'i ycu'i' Ndyosi, si tyijjiloo ma ji'i nu xña'a nu nti' cha' cua'ni ma cha' cuxi. Cua nguna' cña ji'i ya lo'o ma si ná caca tyijjiloo ma ji'i nu xña'a bi'.

⁶ Lo'o juani tso'o tsa ntsu'u tyiquee ya xqui'ya cu'ma. Cua ndyalaa Timoteo ca nde chaca quiya'; cua ndachá' yu ji'i ya ñi'ya ndyu'ni ma, cha' tya ngusñi ma cha' tso'o ji'i ycu'i' Ni, cha' ntsu'u tsa tyiquee ma ña'a ma ji'i tya'a ma xqui'ya ycu'i' nu Xu'na na. Nacu' yu cha' ndube tsa ti' ma ji'i ya, ndü tsa ti' ma ni jacua' tyacua tya'a na chaca quiya'. Stu'ba ti ntsu'u tyiquee na, ¿ni jacua' tyacua tya'a na lacua?

⁷ Lo'o cua ndyuna ya cha' jua'a ndyaca cha' bi' ji'i ma, ngua chaa la ti' ya li', masi lya' tsa ti' ngu' ji'i ya ca nde, masi ndyiji tsa cha' ti' ji'i ya. Ngusñi tso'o ma cha' bi',

⁸ bi' cha' chaa la ti' ya; nguula la ti' ya xqui'ya cu'ma, cha' tlyu tyiquee ma cuentya ji'i ycu'i' nu Xu'na na.

⁹ Ná nchca tye cha' tya ya xlya'be ji'i ycu'i' Ndyosi Sti na xqui'ya cu'ma, cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee ya xqui'ya cu'ma.

¹⁰ Nhcui' ya lo'o ycu'i' Ndyosi nde tsá lo'o nde talya. Tya'na tsa nhcui' ya lo'o Ni cha' ta Ni chacuayá' ji'i ya cha' tyacua tya'a na chaca quiya', cha' bilya tye culu'u ya ji'i ma lcaa cha' tso'o nu nga'a cha' caca cuayá' ti' ma, cha' jua'a xñi tso'o ma cha' ji'i Jesús.

¹¹ Ntajatya ya ji'i ycu'i' Ndyosi Sti na lo'o ji'i Jesús nu Xu'na na ni jacua' ta Ni chacuayá' tsa ya ca slo cu'ma.

¹² Lo'o jua'a ndijña ya jil'i nu Xu'na na cha' cua'ni Ni cha' tso'o la tyu'u tyiquee ma ña'a ma jil'i tya'a ma, lo'o jua'a jil'i lcaa ñati, cha' ntsu'u tsa tyiquee ya ña'a ya jil'i cu'ma xqui'ya ycu'i Ndyosi;

¹³ ndijña ya cha' cua'ni Ni cha' caca lubii cresiya jil'i ma, cha' tyanu tso'o cha' jil'i ycu'i Ndyosi ne' cresiya jil'i ma. Li' nga'aa ntsu'u cha' sta ycu'i Ndyosi Sti na qui'ya jil'i ma tsa bi', nu lo'o caa Jesús nu Xu'na na nde chalyuu chaca quiya'. Caa ycu'i nu Xu'na na lo'o lcaa ñati jil'i Ni tsa bi'.

4

Cha' tso'o nu nti' ycu'i Ndyosi cha' cua'ni na nde chalyuu

¹ Cu'ma ngu' tya'a na, juani ndijña ya jil'i ma chacuayá' jil'i Jesús nu Xu'na na, cha' ña'a ti cua'ni ma lcaa ña'a cha' tso'o nu nti' ycu'i Ndyosi cha' cua'ni ma laja lo'o tyil'i ma chalyuu. Li' tso'o la caca cua'ni ma cña jil'i ycu'i Ndyosi. Chañi cha' tso'o tsa ndyu'ni ma, pana cua nti' ya cha' ña'a ti tya cua'ni la ma la cui' cña nu cua ngulu'u ya jil'i ma tya tsubi' la cuentya jil'i ycu'i Ndyosi.

² Tyi'u ti ma jil'i cña nu ngulo ya jil'i ma cuentya jil'i Jesús nu Xu'na na,

³ cha' ndi'ya nti' ycu'i Ndyosi: caca lubii cresiya jil'i ma, ná cua'ni suba' ma lo'o ñati;

⁴ lcaa cu'ma, tso'o caya clyo'o ma, pana nga'aa ña'a ma jil'i xa' nu cuna'a li'. Lo'o jua'a tso'o ti tyil'i ma lo'o clyo'o ma; tyu'u tyiquee ma ña'a ma jil'i clyo'o ma,

⁵ cha' ná nti' ycu'i Ndyosi cha' cua'ni suba' ma lo'o clyo'o ma, ñi'ya nu ndu'ni ngu' nu ná ndaquiya' jil'i ycu'i Ni tsiya' ti.

⁶ Nga'aa xlya'a ma jil'i nu cuna'a jil'i ngu' tya'a ma, masi jil'i clyo'o ngu', masi jil'i sñi' ngu'. Cua nchcui' tsa ya lo'o ma cha' lcaa cha' ña'a ycu'i nu Xu'na na; jlo ti' ycu'i Ndyosi, lo'o jua'a ntsu'u cha' xcube' Ni jil'i lcaa ñati nu ná taquiya' jil'i cha' bi',

⁷ cha' cua ngusubi ycu'i Ndyosi jil'i na cha' caca na ñati nu lubii cresiya jil'i, si'i cha' caca na ñati nu ndyu'ni suba'.

⁸ Si'i sca cha' nu nchcui' ñati chalyuu ti laca cha' nu nchcui' na' lo'o ma juani, cha' liñi nu cua nda ycu'i Ndyosi lo'o na laca cha' bi'; bi' cha' si ná taquiya' ma jil'i cha' bi', na cua ngxutyanu ma jil'i ycu'i Ndyosi nu nda Xtyi'i ycu'i Ni cha' tyanu Ni ne' cresiya jil'i na.

⁹ Ná nga'a cha' scua la na' lo' qui'tyi re cha' tso'o ti tyu'u tyiquee ma ña'a ma jil'i ñati tya'a ngusñi ma cha' jil'i ycu'i Ni; cua laca ntsu'u tsa tyiquee ma ña'a ma jil'i ngu' bi', xqui'ya cha' cua ngulu'u ycu'i Ndyosi jil'i ma ñi'ya nu cua'ni ma lo'o tya'a ma.

¹⁰ Ni si'i sca ti jil'i ngu' tya'a quich'i tyi ti ma ntsu'u tyiquee ma, lo'o jua'a ntsu'u tsa tyiquee ma ña'a ma jil'i lcaa ngu' tya'a ntsu'u cha' jil'i ma lo'o ycu'i Ndyosi nde lcaa lo quich'i lyouu su cuentya Macedonia. Tya'a na laca ngu' bi', bi' cha' nchcui' ya lo'o ma cha' tya cua'ni la ma cha' tso'o bi'.

¹¹ Tso'o ti cua'ni ma lo'o tya'a ma cha' ti ti tyil'i tyiquee ma li'. Ná tso'o si culo ma cña jil'i taju ñati tya'a ma, lo'o li' taja ycu'i ma; cua'ni ma cña cha' caya xi na cacu ma ñi'ya nu cua nchcui' ya lo'o ma,

¹² cha' caca chcui' ngu' jil'i ma cha' tso'o tsa ndyu'ni ma cña. Ná ntsu'u na laca nu lyiji jil'i ma jil'i.

Tya caa Jesús nu Xu'na na chaca quiya'

¹³ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' jil'i Jesús, juani ta ya xi cha' lo'o ma cuentya jil'i ngu' tya'a na nu cua ngujuii, cha' ca cuayá' ti' ma cha' ñi'ya laca si na laja' ti ngu', jua'a laca jyo'o bi'. Ná ca xñi'i ti' ma cuentya jil'i jyo'o tya'a ma lacua, cha' ná stu'ba laca na lo'o ñati nu bilya xñi cha' jil'i Jesucristo.

14 Jlo ti' na cha' ngujuui Jesús, lo'o li' ndyu'ú yu chaca quiya'; bi' cha' caca cuayá' ti' na cha' lo'o caa ycuu' Jesús nde chalyuu chaca quiya', li' cua'ni ycuu' Ndyosi cha' chaca quiya' tyu'ú lcaa jyo'o nu ngusñi cha' ji'j Jesús Cristo tya clyo la, cha' stu'ba ti caa ngu' lo'o Jesús li'.

15 Cua nchcui' ycuu' nu Xu'na na ñi'ya caca ji'j lcaa na tsá bi', nu lo'o caa ycuu' nu Xu'na na chaca quiya': Lcaa na nu tya lu'ú na ni, ná tyijiloo na ji'j ngu' tya'a na nu cua ngujuui.

16 Ndi'ya caca cha' lo'o tyalaa tsá bi': Nde cua caa ycuu' nu Xu'na na, ca'ya Ni lo yuu; li' stu'ba ti cañi Xtyi' ycuu' Ni lo'o xtyi'i xca ji'j Ni nu laca loo, jua'a cañi cui'chcua ji'j ycuu' Ndyosi li'. Clyo tyacu' lcaa jyo'o ñati ji'j Jesús Cristo tyaa ngu' nde cua;

17 li' tyacu' lcaa ngu' tya'a na ña'a lu'ú ti na, cha' tyalo'o ycuu' Ni ji'na. Ca laja coo nde cua tyacua tya'a na lo'o jyo'o tya'a na li', cha' lcaa na, stu'ba ti tyacua tya'a na lo'o ycuu' nu Xu'na na ca bi'. Tsa cu' ti tyi'j na lo'o ycuu' Ndyosi li'.

18 Bi' cha' lacua, ta ma cha' bi' lo'o ngu' tya'a ma, cha' tso'o ti caca tyiquee lcaa ma.

5

1 Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'j Jesús, ná ntsu'u cha' sca ya sca quityi cha' cacha' ya ji'j ma ni jacua' tyalaa tsá lo'o caa Jesús chaca quiya', ni jacua' tyalaa tyempo bi';

2 cua laca ngua cuayá' ti' ma cha' ni sca ñati chalyuu, ná jlo ti' ngu' ni tsá caa ycuu' nu Xu'na na. Ñi'ya ndyalaa sca nu cuaana to' ni'j ji'j ngu' talya, jua'a cuaana ti caa Jesús.

3 “Ti ti ndi'j chalyuu, tso'o ti ndi'j na”, ñacu' ngu'; pana la cui' hora bi' tye cha' ji'j lcaa ñati chalyuu, nga'aa caja mala xna ngu' li'. Ñi'ya laca sca nu cuna'a tana, cha' ná jlo ti' ni hora caca nu cala sñi', ni hora caa nu ti'j ji'j; jua'a caca lo'o cua tyalaa ti hora bi' li', cha' ná jlo ti' na ni tsá caca.

4 Pana nu cu'ma ni, ná ntsu'u cha' xcutsji tsá bi' ji'j ma, masi jlo ti' ma cha' cuaana ca ti tyalaa tsá bi'; si'i na ndya'a ma su talya ña'a xqui'ya cha' cuxi, ñi'ya ndya'a xa' la ñati.

5 Cua ntsu'u xee nu nda ycuu' Ndyosi ne' cresiya ji'j ma; bi' cha' ñati nu ndya'a su xee laca ma, ñati nu lubii cresiya ji'j laca ma. Ná laca na ñati nu ndya'a su talya ña'a, cha' si'i ñati nu nguna' chalyuu ji'j xqui'ya cha' cuxi laca na.

6 Bi' cha' tii ti ti' na tyi'j na chalyuu; si'i ñi'ya nti' si xcuu' na laja' ti na tyi'j na chalyuu, masi jua'a ndu'ni xa' la ñati nu ná ndaquiya' ji'j Jesús Cristo tsiya' ti. Lo'o jua'a ña'asji na ji'j ycuu' ca na cha' ná caca cu'bi na.

7 Xcuu' na ndyija' ti ñati ñi'ya si talya laca, xqui'ya cha' ná ndube ti' ngu'; xcuu' na cu'bi ti ngu' bi', cha' ná ndube ti' ngu' tsiya' ti.

8 Pana nu na ni, ntsu'u xee ji'j ycuu' Ndyosi ne' cresiya' ji'na, bi' cha' tii ti ti' na tyi'j na chalyuu; cua ngusñi na cha' ji'j ycuu' Ni, na cua ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'j tya'a ñati na xqui'ya Ni, lo'o jua'a nga'a cha' cua'a na ji'j ycuu' ca na cha' ná cua'ni na cha' cuxi nu nti' cua'ni ñu'u ji'j cresiya ji'na. Na ndu' ti' na ji'j ycuu' Ndyosi, ni jacua' tye cuityi Ni ji'j lcaa cha' cuxi nu ntsu'u ji'na, bi' cha' nga'a cha' ña'asji na ji'j ycuu' ca na.

9 Ná ngusubi ycuu' Ni ji'na cha' xcube' Ni ji'na; cua ngusubi Ni ji'na cha' cua'ni lyaá Ni ji'na xqui'ya Jesús Cristo nu Xu'na na,

¹⁰ la cui' nu ngujuui cha' cui'tyi qui'ya nu ntsu'u ji'na. Bi' cha' taca tyi'i na slo ycu'i Ndyosi li', masi ña'a ti tya lu'ú na chalyuu lo'o caa Jesús, masi cua ngujuui na li'; stu'ba ti tyi'i na ca slo Ni li'.

¹¹ Laja lo'o ndu' ti' na ji'i Jesús, tya culu'u ma cha' bi' ji'i nu xa' la ngu' tya'a ma, cha' taca tlyu la tyiquee ma li'. Jlo ti' na' cha' jua'a ndu'ni ma tu'ni.

Xa' la cui' nu nda Pablo lo'o ngu'

¹² Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, ndijña ya ji'i ma cha' cui'ya ma cuentya ji'i lcaa ña'a cha' tso'o nu ndyu'ni ngu' nu laca cña ji'i ma. Cua nda ycu'i nu Xu'na na cña ji'i ngu' bi' cha' caca ngu' loo, cha' culu'u ngu' bi' ji'i ma cua ña'a ca cha' tso'o nu caca cua'ni ma cuentya ji'i ycu'i Ndyosi.

¹³ Tso'o ti cua'ni ma lo'o ngu' bi' lacua, cha' tso'o tsa cña ndyu'ni ngu' bi' cuentya ji'i ycu'i Ndyosi; tso'o ti tyu'u tyiquee ma ña'a ma ji'i ngu' bi'. La cui' jua'a tso'o ti tyu'u tyiquee ma ña'a ma ji'i lcaa tya'a ma, cha' nga'aa tyu'u cha' cusuu ji'i ma lo'o tya'a ma li'.

¹⁴ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, ndi'ya hcui' ya lo'o ma: Culo ma cña ji'i ngu' tya'a ma nu ná nti' cua'ni cña, nu xcui' na taja ti nti' ngu'; cua'ni ma cha' caca tlyu la tyiquee ngu' tya'a ma nu xñi' ti ti', cha' xñi tso'o la ngu' cha' ji'i Jesús; xtyucua ma ji'i ngu' tya'a ma nu ná ndyiji juersa ji'i cha' xuu tya'a ngu' lo'o nu cuxi, jua'a talo tyiquee ma ji'i cua ña'a ca ngu' tya'a ma.

¹⁵ Si cua'ni xña'a ñati lo'o ma, ná hcui' ma cha' ti' ji'i ngu' bi' li'; xtyucua ma ji'i ngu' tya'a ma cha' talo ma ji'i ngu' xña'a, cha' xcui' tso'o ti cua'ni ma lo'o lcaa ñati, masi lo'o tya'a ma, masi lo'o xa' ñati.

¹⁶ Tso'o ti caca tyiquee ma lcaa tsa.

¹⁷ Tyucui tyempo hcui' ma lo'o ycu'i Ndyosi.

¹⁸ Lo'o jua'a tya ma xlya'be ji'i ycu'i Ndyosi cuentya ji'i cua ña'a ca cha' nu ndyaca ji'i ma. Nti' Ni cha' cua'ni ma jua'a si chañi cha' ngusñi ma cha' ji'i Jesucristo.

¹⁹ Ñi'ya nti' sca xee, jua'a laca Xtyi'i ycu'i Ndyosi; ná xubi' ma ji'i xee bi'.

²⁰ Ná xtyi lo'o ma ji'i tya'a ma lo'o hcui' ngu' sca cha' ji'i ycu'i Ndyosi lo'o ma;

²¹ pana cua'ni cuayá ma ji'i cua ña'a ca cha' nu nchcui' ngu' bi', si tso'o ndyu'u cha', si ná tso'o. Li' xñi ma cha' tso'o bi',

²² pana culochu' ma ji'i lcaa cha' cuxi li'.

²³ Ndu'ni ycu'i Ndyosi cha' ti ti tyi'i tyiquee na. Bi' cha' juani cua'ni Ni cha' caca ma ñati liñi tsiya' ti; caca tso'o tyiquee ma, caca lubii cresiya ji'i ma, caca ma ñati nu tyucui tyiquee tsiya' ti. Si lubii cresiya ji'i ma lo'o caa ycu'i Jesucristo nu Xu'na na chaca quiya', li' nga'aa ntsu'u cha' sta Ni qui'ya ji'i ma;

²⁴ cua ngusubi ycu'i Ndyosi ji'i ma cha' caca ma ñati ji'i Ni tsiya' ti. Si' sca cha' cuiñi nu nda Ni lo'o nchcui' Ni lo'o ma jua'a, chañi cha' cua'ni Ni cha' caca ma ñati nu lubii cresiya ji'i cuentya ji'i ycu'i Ndyosi.

Ngusalya' Pablo lo'o ngu'

²⁵ Cu'ma ngu' tya'a na, ña'a ti tya hcui' ma lo'o ycu'i Ndyosi cuentya ji'i ya.

²⁶ Xlyo ni'i ji'i lcaa cu'ma ngu' tya'a na.

²⁷ Nde cña nu culo na' ji'i ma cha' cua'ni ma cuentya ji'i ycu'i nu Xu'na na, cha' hcui' ma lcaa cha' nu nscua lo quityi re ña'a cuayá' cuna lcaa ngu' tya'a na.

²⁸ Ndi'ya nti' ya cha' ña'a ti cua'ni ycu'i Jesucristo nu Xu'na na cha' tso'o lo'o ma. Jua'a caca cha' lacua.

Nguscua San Pablo chaca quityi ndyaa ca slo ñati ji'i Jesucristo nde quichi Tesalónica

¹ Pablo, Silvano, Timoteo naa ya. Nscua ya quityi re cha' tsa'a ca slo ña'a taju cu'ma ngu' quichi Tesalónica nu ngusñi cha' ji'i ycu'i Ndyosi Sti na, cu'ma nu cua ngusñi cha' ji'i Jesucristo nu Xu'na na.

² Ndi'ya nti' ya, cha' ña'a ti cua'ni ycu'i Ndyosi Sti na cha' tso'o lo'o ma, cha' cua'ni Ni cha' ti ti tyi'i tyiquee ma xqui'ya Jesucristo nu Xu'na na laja lo'o ndi'i ma chalyuu.

Xcube' ycu'i Ndyosi ji'i ñati nu ná nti' taquiya' ji'i cha' nu nchcui' Ni

³ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, ntsu'u cha' tya ya xlya'be ji'i ycu'i Ndyosi lcaa quiya' lo'o chcu'i' ya lo'o Ni cuentya ji'i cu'ma; ndu'ni tsa cha' cua'ni ya jua'a, xqui'ya cha' lcaa tsá tachaa la ndyanu cha' ji'i Jesús ne' cresiya ji'i ma, lcaa tsá ntsu'u la tyiquee ma ña'a ma ji'i tya'a ñati ma.

⁴ Tso'o tsa li'. Tso'o tsa ntsu'u tyiquee ya xqui'ya cu'ma, bi' cha' nda ya cha' ji'i ma lo'o lcaa taju ngu' tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o ycu'i Ndyosi. Nacu'i ya ji'i ngu' cha' tso'o tsa ndyu'ni ma, cha' tlyu tsa tyiquee ma xqui'ya ycu'i Ndyosi, masi ndyiji tsa cha' ti'i ji'i ma, masi lye tsa ndyu'ni lya' ti' ngu' ji'i ma. Tso'o tsa cha' ndalo tyiquee ma ji'i ngu', masi cuxi tsa ndyu'ni ngu' bi' lo'o ma jua'a.

⁵ Liñi tsa ndu'ni cuayá' ycu'i Ndyosi ji'i ñati; bi' cha' caja su tyi'i ma ca su laca ycu'i Ndyosi loo ca nde loo la, masi xña'a tsa ngu' lo'o ma juani xqui'ya cha' ji'i ycu'i Ndyosi nu cua ngusñi ma.

⁶ Liñi tsa ndu'ni ycu'i Ndyosi, lo'o jua'a chañi cha' ca tiya' la xcube' Ni ji'i lcaa ñati nu nchcube' ji'i cu'ma juani.

⁷ Nga'aa cua'ni lya' ti' ngu' ji'na tsiya' ti lo'o tyu'u tucua ycu'i Jesús nu Xu'na na nde cua. Laja xee tlyu tyaa Jesús li'; stu'ba ti caa Ni lo'o quiña'a tsa ngu' xca ji'i Ni, cha' tlyu tsa cña nchca ji'i xca bi' nu ndu'ni ngu' cuentya ji'i ycu'i Ndyosi.

⁸ Li' xcube' ycu'i Ndyosi ji'i cua ña'a ca ñati nu ná ntaja'a taquiya' ji'i Ni, lo'o jua'a xcube' Ni ji'i ñati nu ná ntaja'a xñi cha' tso'o ji'i ycu'i Jesús nu Xu'na na.

⁹ Chañi cha' xcube' Ni ji'i ngu' bi'; nga'aa ña'a ngu' bi' ji'i ycu'i nu Xu'na na tsiya' ti, nga'a cha' tsa'a ngu' ca su ná nga'a cha' tye cha' chcube' ngu'. Nga'aa ña'a ngu' bi' xee ndubi ji'i ycu'i Ni li', nga'aa ña'a ngu' ji'i ycu'i Ndyosi nu nchca ji'i ndu'ni lcaa cña tsiya' ti.

¹⁰ Jua'a xcube' Ni ji'i ngu' bi' tsa lo'o tyaa Jesús chaca quiya'. Pana si ntsu'u cha' ji'na lo'o Ni, li' cua'ni tlyu na ji'i Ni tsa bi'; la cui' jua'a cua'ni chi na loo ycu'i Ndyosi lo'o tya'a na lo'o tyalaa tsá bi', si cua ngusñi na cha' ji'i Ni. Lo'o cu'ma, stu'ba ti tyu'u ti'i ma lo'o ya slo Jesús tsá bi', cha' ngusñi ma cha' ji'i Jesús lo'o ngulu'u ya cha' bi' ji'i ma nu ngua tya clyo la.

¹¹ Bi' cha' lcaa tsá nchcui' ya lo'o ycu'i Ndyosi Sti na cha' cua'ni Ni cña ne' cresiya ji'i ma, cha' tso'o ti cua'ni ma cña nu nda Ni ji'i ma tya lo'o ngusubi Ni ji'i ma. Nchcui' ya lo'o Ni cha' xtyucua Ni ji'i ma, cha' jua'a cua'ni lyiji ma lcaa cha' tso'o nu ncyacua ti' ma cha' cua'ni ma cuentya ji'i ycu'i Ni, lcaa lo cha' tso'o nu ndyu'ni ma xqui'ya cha' ngusñi ma cha' ji'i ycu'i Ndyosi.

¹² Jua'a ndu'ni tlyu ma ji'i Jesucristo nu Xu'na na, nu lo'o ndu'ni ma cña ji'i Ni; jua'a ca cuayá' ti' ngu' li' cha' ndyanu Xtyi'i ycu'i Ni ne' cresiya ji'i ma. Lo'o li' caca cuayá' ti' ngu' cha' tso'o tsa ndu'ni ycu'i Ndyosi lo'o ma, cha' stu'ba ti ndu'ni ycu'i Ndyosi Sti na cña lo'o Jesucristo nu Xu'na na.

2

Caa sca nu xña'a chalyuu

¹ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' jil'i Jesús, jlo ti' na cha' tya caa Jesucristo nu Xu'na na chaca quiya', cha' tsalo'o Ni ji'na cha' tyacua tya'a na lo'o Ni ca bi'; bi' cha' liñi nchcui' ya lo'o ma juani,

² cha' ná tya'achu' ma jil'i cha' tso'o bi'. Ná cutsii ma si nti' ngu' xcutsii ngu' jil'i ma: masi chcui' ngu' cuentya jil'i Xtyi'i ycui' Ndyosi, nacui' ngu'; masi culu'u ngu' cha' liñi jil'i ma, nacui' ngu'; masi chcui' ngu' lo' quityi nu nda ya lijya slo ma, nacui' ngu'. Cha' cuiñi laca si ñacui' ngu' cha' nde tsā laca nu caa ycu'i' nu Xu'na na, cha' ná jlo ti' ngu' tsiya' ti.

³ Ná taquiya' ma jil'i ngu' cuiñi nu chcui' jua'a. Nu lo'o tya lyiji tyalaa tsā bi', lye tsa xuu tya'a ñatj chalyuu lo'o ycu'i' Ndyosi; li' caa sca ñatj nu ndu'ni cña jil'i nu xña'a nde chalyuu, nu ntsu'u cha' tsaa ca bilyaa lo'o tye chalyuu.

⁴ Bi' laca nu nti' cua'a jil'i lcaa lo' jo'ó cha' ná cua'ni tlyu ngu' jil'i; ni ná cua'ni tlyu ngu' jil'i ycu'i' Ndyosi, nti' yu, cha' nti' nu yu xña'a bi' cha' cua'ni tlyu ngu' jil'i ycu'i' ca yu. Tyatj yu ne' laa tonu, tsaa tucua yu ca bi'; li' chcui' yu lo'o lcaa ñatj cha' cua'ni tlyu ngu' jil'i ycu'i' ca yu, cha' ycu'i' Ndyosi laca ycu'i' yu, ñacui' yu.

⁵ Cua jlo ti' ma cha' tyuu quiya' ngulu'u na' la cui' ti cha' jil'i yu xña'a bi' jil'i ma, nu lo'o tya ndi'i na' lo'o cu'ma;

⁶ jlo ti' ma ñi'ya ndaca'a Ni jil'i yu xña'a bi' juani, cha' ná caca bi' loo ña'a cuayá' tyu'u tucua tsā jil'i yu bi' ca nde loo la.

⁷ Na cua nguxana cña cuxi bi' laja ñatj chalyuu, masi juani ti tya ndaca'a Ni jil'i yu xña'a bi'; pana lo'o nga'aa ndaca'a Ni jil'i yu bi', cha' cua ndyaa Ni,

⁸ li' caca yu xña'a bi' loo. Ca tiya' la caa Jesús nu Xu'na na, lo'o li' cujuui Jesús jil'i yu xña'a bi' nu lo'o culutu'u ti Jesús jil'i yu bi' lo'o cui'i' nu ntsu'u tu'ba Ni; tye cha' jil'i yu xña'a bi' lo'o caa Jesús, cha' ná talo yu ña'a yu jil'i xee ndubi jil'i ycu'i' nu Xu'na na.

⁹ Pana lo'o caa yu xña'a bi', caa yu lo'o chacuayá' jil'i ycu'i' Satanás bi', bi' cha' nchca tsa jil'i yu bi' cua'ni yu cha' tlyu cha' cñilo'o ti yu jil'i ñatj chalyuu, cha' culacua ti' ngu' cha' tlyu tsa laca ycu'i' yu xña'a bi'.

¹⁰ Tucua cha' ntsu'u tyiquee yu bi', pana ca jly'a ti' ñatj chalyuu jil'i lcaa cha' cuiñi nu chcui' yu bi', jly'a ti' ngu' xqui'ya cha' cua tsaa ti ngu' ca bilyaa; ná nti' ngu' bi' xñi ngu' cha' tso'o nu caca cua'ni lyaá jil'i ngu',

¹¹ bi' cha' culaya' ycu'i' Ndyosi jil'i ngu', xqui'ya cha' jly'a la ti' ngu' jil'i nu cha' cuiñi bi'.

¹² Chañi cha' tsaa ngu' bi' ca su ná nga'a cha' tye chcube' ngu', lcaa ngu' nu ná jly'a ti' cha' tso'o jil'i ycu'i' Ndyosi, ngu' nu ndiya la ti' cua'ni cua ña'a ca lo cha' cuxi.

Ngusubi Ni ji'na cha' clyaa na jil'i nu cuxi

¹³ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' jil'i Jesús, ntsu'u tsa tyiquee ycu'i' nu Xu'na na ña'a Ni jil'i ma. Lo'o jua'a ntsu'u cha' tya ya xly'a'be jil'i ycu'i' Ndyosi xqui'ya cu'ma, cha' ngusubi Ni jil'i ma tya lo'o nguxana ti chalyuu cha' cua'ni lyaá Ni jil'i ma; bi' cha' ngua'ni Xtyi'i ycu'i' Ni cha' ngua lubii cresiya jil'i ma lo'o ngusñi ma cha' tso'o jil'i ycu'i' Ndyosi.

¹⁴ Cua ngusubi Ni jil'i ma, bi' cha' ndyuna ma cha' tso'o jil'i Jesucristo nu ngulu'u ya jil'i ma; nti' Ni cha' stu'ba ti tyi'i ma lo'o Jesucristo nu Xu'na na ca su tlyu su xee tsa su ndi'i ycu'i'.

¹⁵ Cu'ma ngu' tya'a na, juani tyi'u tso'o ti' ma lcaa cha' nu ngulu'u ya jil'i ma; cua'ni ma cha' caca cuayá' tso'o ti' ma lcaa cha' nu cua nchcui' ya lo'o ma, lcaa cha' nu cua nguscua ya lo quityi cha' caa ca slo ma.

16-17 Ndi'ya nti' na' cha' cua'ni Ni lo'o ma, masi Jesucristo nu Xu'na na, masi ycu' Ndyosi Sti na: cua'ni Ni cha' caca nguula ti' tyiquee ma, cha' cajuersa ji'i ma, cha' taca cua'ni ma cua'ña'a ca cha' tso'o, cha' xcu' cha' tso'o chcu' ma lo'o tya'a ma. Ntsu'u tsa tyiquee ycu' Ni ña'a Ni ji'na, bi' cha' tso'o tsa ndu'ni Ni lo'o na, cha' ti' ti' tyi' tyiquee na lcaa hora laja lo'o ntajatya na ji'i ycu' Jesús cha' caa Ni.

3

Chcu' ma lo'o ycu' Ndyosi cuentya ji'i ya

1 Cu'ma tya'a ngusni na cha' ji'i Jesús, chcu' ma lo'o ycu' Ndyosi cuentya ji'i ya, cha' xtyucua Ni ji'i ya laja lo'o nclyu'u ya cha' ji'i ycu' nu Xu'na na ji'i ngu', cha' ná tacu' ngu' lo cua'ña'a ca cha' nu nclyu'u ya ji'i ngu'. Ñi'ya lo'o ngusni ma cha' bi' juani, jua'a nti' ya cha' yala ti xni tya quiña'a la ñati cha' bi', nde lcaa quichi su nchcu' ya cha' bi'.

2 Chcu' ma lo'o ycu' Ndyosi cha' cua'a Ni ji'i ya cha' ná tyijiloo ngu' cuxi ji'i ya, masi ngu' nu cuxi tsa tyiquee ngu'; ntsu'u tsa ñati chalyuu nu ná jlya tso'o ti' ji'i ycu' Ndyosi.

3 Chañi cha' ndu'ni nu Xu'na na lcaa cha' nu ñacu' Ni ji'na, cua'ni Ni cha' caca tlyu tyiquee ma, cua'a Ni ji'i ma cha' ná cala' nu xña'a ji'i ma.

4 Jlo ti' ycu' nu Xu'na na cha' ndyu'ni ma cña nu ngulo ya ji'i ma, cha' tya cua'ni la ma cña bi'.

5 Lo'o jua'a cua'ni ycu' nu Xu'na na cña ne' cresiya ji'i ma, cha' tyi'u ti' ma cha' ntsu'u tsa tyiquee ycu' Ndyosi ña'a Ni ji'i ma; li' talo tyiquee ma ñi'ya lo'o ndalo tyiquee ycu' Cristo lo'o nguta'a yu lo'o ñati tya clyo.

Nga'a cha' cua'ni na cña

6 Cu'ma tya'a ngusni na cha' ji'i Jesús, chaca quiya' culo ya cña ji'i ma chacuayá' ji'i Jesucristo nu Xu'na na: ná tya'a ma stu'ba ti lo'o xa' la ngu' tya'a ngusni ma cha' bi' nu ná ntaja'a cua'ni cña, la cui' ngu' tya'a ma nu ná ntaja'a taquiya' ji'i cha' nu cua'nda ya lo'o ma.

7 Si'i na taja ya lo'o nguti' ya lo'o cu'ma nu ngua li', bi' cha' tso'o si tyaja'a ma cua'ni ma cña ñi'ya ngua'ni ya lo'o ya' ti ya.

8 Ná ndyacu laja ti ya slo cu'ma nu ngua li'; nda ya caya' cha' nguxacu ma ji'i ya, cha' ngua'ni ya cña cha' cajá ñi'ya nu tyiji yu'u ji'i ya. Tsa lo'o talya ngua'ni ya cña lo'o ya' ti ya, cha' si'i cu'ma nu ngui'ya ma na nu ndyacu ya li'.

9 Pana tso'o si ta ma xi caya' ji'i ngu' nu culu'u ji'i ma; masi cuare ni, taca xtyucua ma xi ji'i ya si nti' ma. Pana ná ngusni ya caya' nu ngua li', xqui'ya cha' ngua ti' ya culu'u ya ji'i ma cha' ná ca taja ma, cha' cua'ni ma cña cha' caja na nu lyiji cha' tyiji yu'u ji'i ma chalyuu.

10 Lo'o tya ndi' ya slo cu'ma, tya li' ngulo ya cña ji'i ma ndi'ya: ná ta ma na cacu ñati nu ná nti' cua'ni cña.

11 Pana juani cua' ngujui cha' ji'i ya cha' ntsu'u xi ngu' tya'a ma nu ná tso'o ndu'ni; nga'aa ndyu'ni ngu' bi' cña, ndya'a ngu' nchcu' ngu' cha' cui'ni ti lo'o tya'a ngu', xqui'ya cha' taja ngu'.

12 Bi' cha' juani nclyo ya cña ji'i ngu' bi' chacuayá' ji'i Jesucristo nu Xu'na na, cha' ntsu'u cha' cua'ni ngu' bi' cña; jua'a caja ñi'ya cacu ngu' cuentya ji'i scaa ngu'.

13 Cu'ma ngu' tya'a na, ná ca taja ti' ma cha' cua'ni ma cha' tso'o lo'o ñati.

14 Ñati nu ná ntaja'a taquiya' ji'i lcaa cha' nu nscua ya lo' quityi re ni, cui'ya ma cuentya tilaca laca ngu' bi'; li' nga'aa tya'a ma stu'ba ti lo'o ngu' bi', cha' jua'a caca tyuju'u ti' ngu'.

¹⁵ Pana si'i tya'a cusuu mā laca ngu' bi', tya'a mā laca ngu'; bi' cha' ntsu'u cha' ta mā sca cuji lo'o ngu', ñi'ya laca lo'o nchcui' mā lo'o sca ngu' tya'a mā.

Ngusalya' Pablo lo'o ngu'

¹⁶ Cua'ni ycui' nu Xu'na na lo'o mā cha' ti ti tyi'i tyiquee mā lcaa tsā, masi tsā tso'o ji'i mā, masi tsā cuxi ji'i mā, xqui'ya cha' lcaa hora ti ti ndi'i tyiquee ycui' Ni. Lo'o jua'a tyanu ycui' nu Xu'na na lo'o mā li'.

¹⁷ Xlyo ni'i ji'i mā. Pablo laca na' lo'o ycui' na' nscua na' letra juani, cha' caca cuayá' ti' mā cha' chañi cha' quityi nu nguscua na' lijya slo mā laca quityi re.

¹⁸ Nti' ya cha' ña'a ti cua'ni Jesucristo nu Xu'na na cha' tso'o lo'o lcaa cu'mā. Jua'a caca cha' lacua.

Quityi nu nguscua San Pablo tya clyo cha' ndyaa ca slo Timoteo

¹ Pablo laca na'. Sca ñati nu ndyaa a nchcui' cha' ji'j Jesucristo nde xa' quichi laca na', cha' ycu' Ndyosi nu ndu'ni lyaá ji'j ñati ngulo cña jna' cha' cua'ni na' cña bi'; ngulo Jesucristo cña jna', la cui' nu Cristo nu ndu' ti' na ji'j cha' tyaa Ni chaca quiya'.

² Nscua na' quityi re cha' caa slo nu'u, Timoteo, cha' ñi'ya si laca nu'u sñi' na', jua'a nti' na' ña'a na' jinu'u, cha' ngusñi nu'u cha' ji'j Jesucristo tya lo'o ngulu'u na' cha' bi' jinu'u. Ndi'ya nti' na', cha' ña'a ti cua'ni ycu' Ndyosi Sti na cha' tso'o lo'o nu'u, cha' cua'ni tya'na ti' Ni jinu'u, cha' jua'a cua'ni Ni cha' ti' tyi'j cresiya jinu'u xqui'ya Jesucristo nu Xu'na na.

Ná tso'o cha' jlyá ti' ngu' cuentyu ti

³ Lo'o cua tsa'a ti na' ca Macedonia, li' cua nchcui' na' lo'o nu'u cha' tyanu nu'u nde quichi Efeso; chaca quiya' chcui' na' lo'o nu'u juani, cha' tyanu nu'u ca quichi bi'. Ntsu'u ngu' quichi Efeso nu nclu'u xa' lo cha' ji'j ngu' tya'a na; nga'a cha' culo nu'u cña ji'j ngu' bi', cha' nga'aa culu'u tsa ngu' xa' la cha' ji'j tya'a ngu'.

⁴ Lo'o jua'a culo nu'u cña cha' nga'aa ca tsa'a ngu' cuentyu cusu', nga'aa cua'a jyaca ngu' ji'j cña cua nu ndyanu ji'j jyo'o cusu' ji'j ngu' sa'ni. Nguichi tsa cha' bi', lo'o jua'a ná tye chca cha' bi' tsiya' ti. Ná xtyucua cha' bi' ji'na cha' cua'ni na cña ji'j ycu' Ndyosi; sca ti si xñi na cha' ji'j ycu' Jesús, li' caca cua'ni na cña ji'j Ni.

⁵ Culo nu'u cña ji'j ngu' cha' tso'o tsa tyu'u tyiquee ngu' ña'a ngu' ji'j tya'a ngu', cha' bi' laca cña nu ndu'ni ñati nu ngua lubi' cresiya ji'j cuentya ji'j ycu' Ndyosi; jlo ti' ñati bi' ñi'ya laca cña tso'o, lo'o jua'a ndyu'ni ngu' bi' cña tso'o bi' li'. Chañi cha' ngusñi ngu' bi' cha' ji'j ycu' Ndyosi si ntsu'u tyiquee ngu' ña'a ngu' ji'j tya'a ngu'.

⁶ Pana ntsu'u xi xa' la ñati nu ná ntaja'a ngu' cuna ngu' cha' bi'; xa' tyucui' ngusñi ngu' bi', cha' nchcui' tsa ngu' cuentyu.

⁷ Mstru caca ngu' bi', nti' ngu', ngu' nu nclu'u ñi'ya cña nu ngulo ycu' Ndyosi ji'j ñati, nu nguscua jyo'o Moisés; pana ná nda ngu' bi' cuentya ñi'ya ndyu'u cha' nu nchcui' ycu' ca ngu', ñi'ya ndyu'u cha' nu nda cha' cusu' bi', masi lye tsa nclu'u ngu' cha' bi' ji'j tya'a ñati ngu'.

⁸ Jlo ti' na cha' tso'o tsa cha' cusu' nu nguscua jyo'o Moisés bi', si taquiya' na ji'j.

⁹ Pana si'j xqui'ya ñati nu tso'o tyiquee nda ycu' Ndyosi cha' cusu' bi'; na cua nda Ni cha' bi' xqui'ya ñati nu ná nti' cua'ni cha' tso'o, xqui'ya ñati nu ná ntaja'a taquiya' ji'j cha' bi', xqui'ya ñati nu ná ntsu'u cha' ji'j lo'o ycu' Ndyosi, xqui'ya ñati nu ntsu'u qui'ya ji'j, xqui'ya ñati nu cuxi tyiquee, xqui'ya ñati nu nchcui' suba' ji'j ycu' Ndyosi, xqui'ya ñati nu ndujui' ji'j sti ngu', ji'j xtya'a ngu', xqui'ya ñati nu ndujui' ji'j tya'a ñati,

¹⁰ xqui'ya ñati nu ndu'ni suba' lo'o nu cuna'a, xqui'ya nu cuna'a nu ndu'ni suba' lo'o nu qui'yu, xqui'ya nu qui'yu nu ndu'ni suba' lo'o tya'a qui'yu ti, xqui'ya ñati nu ntucuaana ji'j tya'a ñati cha' tsalo'o ji'j ngu' jua'a ti, xqui'ya nu cuiñi, xqui'ya ñati nu nchcui' cha' cuiñi slo ngu' tisiya. Nda ycu' Ndyosi cha' cusu' bi', cha' jua'a ca cuayá ti' lcaa ñati nu ná nti' taquiya' ji'j cua ña'a ca cha' nu liñi ca nu nclu'u na cuentya ji'j ycu' Ndyosi.

11 La cui' cha' tso'o bi' nclu'u na' chacuayá' j'i' ycu' Ndyosi juani, lo'o nclu'u na' cha' tlyu tsa laca ycu' Ndyosi, cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee Ni ña'a Ni j'i' na.

Tso'o tsa ndu'ni ycu' Ndyosi lo'o na

12 Ndy tsa na' xlya'be j'i' Jesucristo nu Xu'na na cha' ngua'ni Ni cha' caca cua'ni na' cña j'i' Ni; ndya na' xlya'be j'i' Ni cha' ngusubi Ni jna' cha' cua'ni na' cña j'i' Ni, cha' jlo ti' Ni cha' ndaquiya' na' j'i' Ni.

13 Ngusubi Ni jna', masi suba' tsa nchcui' na' j'i' Ni cua sa'ni la, tyempo lo'o nguxcube' na' j'i' ñati j'i' Jesucristo; tyaala tsa na' nu ngua li'. Pana ná jlo ti' na' tyempo bi', cha' bílya xñi na' cha' tso'o j'i' ycu' Ndyosi, bi' cha' ngua tya'na tsa ti' Ni jna'.

14 Ntsu'u tsa tyiquee nu Xu'na na ña'a Ni 'na, bi' cha' ngusñi na' cha' j'i' ycu' Jesucristo li'; lo'o nu juani ntsu'u tyiquee na' ña'a na' j'i' Jesús, lo'o jua'a ntsu'u tyiquee na' ña'a na' j'i' tya'a ñati na'.

15 Taca xñi tso'o ngu' cha' nu nchcui' ndi'ya: Cua yaa Jesucristo nde chalyuu cha' cua'ni lyaá Ni j'i' ñati chalyuu nu ntsu'u qui'ya j'i'. Lo'o na', tlyu la xqui'ya na' que xa' la ñati, cha' cuxi tsa cña nu ngua'ni na' lo'o ñati j'i' Jesucristo nu ngua sa'ni la.

16 Ngüi'ya tsa Jesucristo cha' clyu ti' 'na lo'o ngüityi' Ni qui'ya nu ntsu'u 'na, cha' culu'u ycu' Ndyosi j'i' xa' la ñati ñi'ya caca xñi ngu' cha' j'i' Ni. Ñi'ya lo'o tya'na ti' Jesús jna' tya clyo, jua'a ca tya'na ti' Ni j'i' lcaa ñati nu xñi cha' j'i' Jesús ca nde loo la, cha' si jlyu ti' ngu' j'i' Ni, ná nga'a cha' tye chalyuu j'i' ngu' li'.

17 Bi' cha' cua'ni tlyu na j'i' ycu' Ndyosi juani, cua'ni ch'i na loo Ni, cha' ná tye tsa nu laca Ni loo tyucu' ña'a chalyuu; ná tye cha' j'i' ycu' Ndyosi, cha' ná ntsu'u cha' cajaa Ni. Ná nchca j'i'na ña'a na j'i' Ni cha' laca na ñati chalyuu ti, pana sca ti ycu' Ni laca ycu' Ndyosi. Jua'a laca cha' j'i' Ni tu'ni.

18 Culo na' cña jinu'u juani, Timoteo, cha' ñi'ya nti' na' ña'a na' j'i' sca sñi' na', jua'a nti' na' ña'a na' jinu'u: Tya cua'ni la nu'u cña j'i' ycu' Ndyosi ñi'ya nu cua nacü' ngu' nu laca tu'ba j'i' ycu' Ni cha' cua'ni nu'u; tyi'u ti' nu'u cha' nu cua nchcui' ngu' bi' jinu'u tya tsubi' la, cha' caca nguulla la ti' tyiquee nu'u. Li' ñi'ya caca j'i' sca sendaru tso'o, jua'a taca jinu'u xu'u tya'a lo'o nu cuxi nu ntsu'u chalyuu;

19 taca xu'u tya'a nu'u lo'o nu cuxi bi' si xñi tso'o nu'u cha' j'i' Jesucristo, si xcui' cha' tso'o cua'ni nu'u lo'o ñati. Ntsu'u ngu' nu ngua jlo ti' ñi'ya laca sca cha' liñi, pana nga'aa ndyu'ni ngu' cha' liñi bi' juani; cua ndya'achü' ngu' bi' j'i' ycu' Ndyosi, cha' nguxtyanu ngu' cha' tso'o bi'.

20 Ñi'ya nti' yu Himeneo lo'o yu Alejandro ni, nga'aa ndaquiya' ngu' j'i' cha' liñi, bi' cha' cua nguxtyanu na' j'i' ngu' bi' ya' nu xña'a, cha' ca cuayá' ti' ngu' cha' tlyu tsa cha' cuxi laca lo'o nchcui' ngu' cha' suba' j'i' ycu' Ndyosi.

2

Ndi'ya cua'ni na lo'o chcu' na lo'o ycu' Ndyosi

1 Nga'a cha' chcu' na lo'o ycu' Ndyosi cuentya j'i' lcaa ñati chalyuu, nu lo'o jña na cha' j'i' Ni, lcaa cha' nu lyiji j'i' ñati; chcu' na cuentya j'i' xa' ñati lo'o nchcui' na lo'o ycu' nu Xu'na na, jua'a lo'o tya na xlya'be j'i' ycu' Ndyosi cuentya j'i' ñati.

2 Nga'a cha' chcu' na lo'o ycu' Ndyosi cuentya j'i' lcaa ngu' nu laca loo, cuentya j'i' lcaa ngu' nu laca cña; jña ma' cha' cua'ni Ni cha' ti' tyi' tyiquee na, cha' ná xu'u tya'a ngu' laca loo bi' lo'o na, cha' ta ngu' bi' chacuayá' cha' cua'ni na lcaa lo cha' tso'o, ñi'ya nu nti' ycu' Ndyosi cha' cua'ni na.

³ Jua'a nti' ycuí' Ndyosi nu ndu'ni lyaá ji'na; tso'o nti' Ni si jua'a chcuí' na lo'o Ni,

⁴ lca'a nti' Ni cha' cua'ni lyaá Ni ji'i lcaa ñati chalyuu, nti' Ni cha' ca cuayá' ti' lcaa ñati ñi'ya nu ntsu'u cha' liñi ji'i ycuí' Ndyosi.

⁵ Sca ti ycuí' Ndyosi ntsu'u tsiya' ti, lo'o jua'a ntsu'u sca ti ñati nu ndi'i slo ycuí' Ni nu nchcuí' lo'o Ni cuentya ji'i ñati chalyuu; la cui' Jesucristo laca nu ñati bi'.

⁶ Nda Jesucristo chacuayá' cha' ndyujuii ngu' ji'i yu cua tsubi' la; jua'a nda yu caya' lo qui'ya nu ntsu'u ji'i ñati chalyuu, nu lo'o ngujuii yu lo crusi. Ngua'ni ycuí' Ndyosi cña bi' la cui' hora lo'o ngua ti' Ni cha' cua'ni Ni ji'i.

⁷ Ngusubi Ni 'na cha' ndya'a na' nda na' cha' tso'o bi' lo'o ñati cuentya ji'i ycuí' Ni, cha' lo'o ngu' xa' tsu' ndyuna ngu' cha' tso'o bi' li'; ndya'a na' ngulu'u na' ji'i ngu' ñi'ya caca xñi ngu' cha' ji'i ycuí' Ndyosi. Cha' liñi nscua na' nde, si'i cha' cuiñi nchcuí' na'.

⁸ Bi' cha' lacua, lcaa se'i su ndyu'u ti'i ngu' nu ntsu'u cha' ji'i lo'o Jesucristo tsa tlyu ti, nti' na' cha' chcuí' ngu' lo'o ycuí' Ndyosi. Tso'o ti tyiquee ngu' ta ngu' cha' lo'o ycuí' Ndyosi li', cha' ná tso'o chcuí' ngu' lo'o Ni si ñasi' ngu', ni ná tso'o chcuí' ngu' lo'o Ni laja lo'o nxuu tya'a ngu'.

⁹ Lo'o nu ngu' cuna'a ni, cacu' ngu' ste' tso'o ti, si' late' nu quiña'a tsa nga'a; ná talya' lye ngu' quicha' hiqee ngu', ná cacu' lye ngu' oro ni quee ndubi nu quiña'a tsa nga'a, cha' ná tso'o cha' cua'ni tyixi tsa ngu' ji'i ycuí' ca ngu' cha' xña'a xa' nu qui'yu ji'i ngu' li';

¹⁰ tso'o la ña'a nu cuna'a nu xcui' cha' tso'o ndu'ni cuentya ji'i ycuí' Ndyosi.

¹¹ Nga'a cha' tyi'i ti ti ngu' cuna'a lo'o culu'u ngu' cha' ji'i ycuí' Ndyosi laja lo'o ndyu'u ti'i ngu', cha' lo'o ngu' cuna'a bi' ca tsa'a lo'o ngu', cha' lo'o ngu' cuna'a taquiya' ji'i cha' bi'.

¹² Ná ta na' chacuayá' ji'i sca nu cuna'a cha' culu'u cha' ji'i ycuí' Ndyosi ji'i tya'a ngu' lo'o ndyu'u ti'i ngu' tsa tlyu ti, cha' ná tso'o si culo nu cuna'a cña ji'i nu qui'yu jua'a. Ti ti tyi'i ngu' cuna'a tso'o la.

¹³ Nu ngua tya clyo ni, ngüiña ycuí' Ndyosi ji'i nu qui'yu Adán; tiya' la xi, li' ngüiña Ni ji'i sca nu cuna'a nu ngua naa Eva.

¹⁴ Lo'o jua'a si'i ji'i jyo'o Adán bi' ngua'ni nu xña'a ngana tyempo bi'; ji'i nu cuna'a ji'i yu ngua'ni bi' ngana, nu lo'o ngua'ni jyo'o Eva bi' cha' cuxi.

¹⁵ Bi' cha' tlyu tsa cña ntsu'u ji'i ngu' cuna'a lo'o cala sñi' ngu' juani; pana cua'ni lyaá ycuí' Ndyosi ji'i ngu' cuna'a si xñi tso'o ngu' cha' ji'i Ni, si ntsu'u tyiquee ngu' ña'a ngu' ji'i tya'a ngu'. Cua'ni Ni cha' ca lubii cresiya ji'i ngu' cuna'a bi', si talo ngu' cua'ni ngu' cha' tso'o bi', si nchca ji'i ngu' cuna'a bi' cua'a ji'i ycuí' ca ngu' cha' ná ca tyucuaa ti' ngu' ji'i ñati.

3

Ñati nu caca loo ji'i tya'a agusñi na cha' ji'i Jesús

¹ Nga'a cha' jlya tso'o ti' ma' cha' liñi nu nchcuí' ndi'ya: Tso'o tsa si tyaja'a sca ngu' tya'a ma' caca loo ji'i ña'a taju ti ma' nu agusñi ma' cha' ji'i ycuí' Ndyosi, cha' tso'o tsa cuentya ji'i ycuí' Ndyosi si nti' sca ñati cua'ni cña bi'.

² Si laca sca ñati loo ji'i ña'a taju tya'a ñati ji'i Jesucristo, li' ntsu'u cha' cua'ni yu xcui' cha' tso'o lo'o ñati, cha' ná caca ñi'ya ñña ngu' qui'ya ji'i yu li'. Caja clyo'o yu bi' lo'o sca ti nu cuna'a; jua'a ntsu'u cha' culacua tso'o ti' yu, cha' cua'a yu ji'i cha' cuxi nu ntsu'u tyiquee ycuí' ca yu, cha' tso'o ti tyi'i yu lo'o tya'a ñati. Ntsu'u cha' ta yu ni'i ji'i yu lo'o ñña ñati nu liiya tyijyu, jua'a ntsu'u cha' ta yu na cacu' ngu' bi'. Ntsu'u cha' culu'u yu cha' ji'i ycuí' Ndyosi ji'i ñati, bi' cha' ná tso'o si ná nchca ji'i yu.

3 Ná caca yu cña bi' si cu'bi yu, si xuy tya'a yu lo'o ñati; nga'a cha' talo tyiquee yu ji'i tya'a ñati yu, cha' ná caja tya'a cusuy yu. Ná tso'o cha' ña yu cñi ji'i tya'a ñati, cha' caca culiya' tsa ycu' ca yu.

4 Ntsu'u cha' culo tso'o yu bi' cña ji'i ngu' tya'a ndi' ti yu, cha' jua'a taquiya' sñi' yu cña nu nclyo yu ji'i ngu', cha' cua'ni ch'i sñi' yu loo yu.

5 Ná caca ji'i sca ñati caca loo ji'i taju tya'a ñati ji'i ycu' Ndyosi si ná lo'o culo tso'o yu bi' cña to' tyi yu;

6 bi' cha' ná tso'o caca loo sca ñati nu ngusñi ca ti cha' ji'i ycu' Ndyosi, cha' tya lyiji ca tsa'a tso'o yu. Ná tyiquee' lye tsa cua'ni tyucuaa ti' yu ji'i tya'a yu, lo'o li' ntsu'u cha' xcube' ycu' Ndyosi ji'i yu ñi'ya lo'o xcube' Ni ji'i nu xña'a.

7 Nu ñati nu caca loo bi' ni, tso'o si caca yu sca ñati nu nchcui' ngu' quich'i ji'i yu cha' tso'o ti ndu'ni yu, masi ngu' nu ná ndaquiya' cha' ji'i Jesucristo tsiya' ti chcui' ngu' jua'a ji'i yu. Lo'o li' ná caca chcui' ngu' cuentyu ji'i yu bi', ná caca cojolaqui nu xña'a ji'i yu bi', cha' cua'ni yu cha' cuxi.

Ñati nu laca cña ji'i ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús

8 Lo'o jua'a ñati nu laca cña ji'i ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús ni, lo'o ngu' bi' ntsu'u cha' cua'ni ngu' xcui' cha' tso'o. Ná tso'o si tucua cha' ntsu'u tyiquee ngu' bi' lo'o ndu'ni ngu' cña bi'; ná tso'o si cu'bi ngu' bi', ni ná tso'o si ña ngu' bi' cñi ji'i tya'a ñati cha' caca culiya' tsa ycu' ca ngu'.

9 Ntsu'u cha' xñi tso'o ngu' bi' lcaa cha' liñi ji'i ycu' Ndyosi, tya'a cha' nu ngusñi lcaa na, cha' jua'a tyucui tyiquee ngu' cua'ni ngu' xcui' cha' tso'o.

10 Lo'o jua'a ntsu'u cha' cua'ni cuayá' ma ji'i ñati bi', cha' ña'a ma si xcui' cha' tso'o ndu'ni ngu'. Ñati nu ndu'ni tso'o ni, taca caca ngu' cña ji'i tya'a ngu' cha' xtyucua ngu' ji'i ña'a taju ngu' nu ngusñi cha' ji'i Jesús, cha' cuentya ji'i ycu' Ndyosi cua'ni ngu' bi' cña li'.

11 Lo'o nu ngu' cuna'a ni, ntsu'u cha' cua'ni ngu' xcui' cha' tso'o nu lo'o caca ngu' cña cha' xtyucua ngu' ji'i ña'a taju ngu' nu ngusñi cha' ji'i Jesús; ná tso'o cha' chcui' nu cuna'a bi' cuentyu ji'i tya'a ngu' lo'o xa' ñati. Nga'a cha' culacua tso'o ti' nu cuna'a bi', cha' talo ji'i cña nu nda ngu' ji'i.

12 Ñati nu laca cña ji'i ña'a taju ngu' nu ngusñi cha' ji'i Jesús ni, caja clyo'o ñati bi' lo'o sca ti nu cuna'a; nga'a cha' culo tso'o ñati bi' cña ji'i sñi' ngu', cha' taquiya' tso'o lcaa ñati nu ndi' to' tyi ngu' cha' nu chcui' ngu' bi'.

13 Lo'o jua'a tso'o tsa chcui' cua' ña'a ca ñati ji'i ngu' bi' si tso'o ndu'ni ngu' cha' laca ngu' cña, cha' nxyucua ngu' ji'i ngu' tya'a na; li' tyatj la ti' ngu' ji'i Jesucristo, lo'o jua'a caca tlyu tyiquee ngu' cha' culu'u ngu' cha' liñi ji'i xa' ñati.

Ñi'ya laca cha' ji'i Jesús nu cua ngusñi na

14-15 Yala ti caa na' slo nu'u, nti' na'. Jua'a nta', pana ná jlo ti' na' ni jacua' caca 'na, si ntsu'u nu tacu' tyucui' jna'; bi' cha' juani nscua na' quityi re cha' caca cuayá' la ti' nu'u ñi'ya nga'a cha' cua'ni ñati ji'i Jesucristo lo'o tya'a ngu', ñi'ya nu ntsu'u cha' cua'ni ngu' lo'o ndyu'u ti' ngu' tsa tlyu ti. Ndu'ni tlyu na ji'i ycu' Ndyosi nu lu'ú ca, lcaa taju na lo'o tya'a na, lo'o jua'a nclu'u lcaa ngu' tya'a na cha' liñi ji'i ycu' nu Xu'na na ji'i xa' ñati. Ná tye cha' liñi bi' tsiya' ti nde chalyuu xqui'ya lcaa taju ngu' tya'a na li'.

16 Chañi cha' tlyu tsa cha' tso'o ji'i Jesucristo nu ngusñi na. Ndi'ya nchcui' cha' bi':

Nu ngua sa'ni la ni, ni sca ñati ná ngua cuayá' ti' ñi'ya cua'ni lyaá ycu' Ndyosi ji'i ngu';
pana nu juani jlo ti' na, xqui'ya cha' ngula Jesucristo chalyuu, cha' ngua ycu' Ni sca ñati.

Lo'o jua'a nchcui' Xtyi'i ycui' Ni cha' ji'i yu, cha' sca ñati nu lubii tsa laca yu; cua na'a xca ji'i ycui' Ndyosi ji'i Jesús, nu ñati lubii bi'. Li' nclyu'u ngu' cha' ji'i Jesucristo bi' ji'i ñati ca quiña'a tsa quich'i tyucui ña'a chalyuu; ngusñi ñati lcaa quich'i cha' nu nchcui' ngu' ji'i Ni li'. Cua ndyaa Jesús ca slo ycui' Ndyosi Sti na nde cua, lo'o juani tlyu tsa laca Jesús cajua.

4

Tya'achu' ngu' ji'i cha' liñi ji'i ycui' Ndyosi ca tiya' la

¹ Xqui'ya Xtyi'i ycui' Ndyosi nchca cuayá' ti' na ñi'ya caca tyempo nde loo la, cha' ntsu'u ñati nu cua ngusñi tyucui' ji'i Jesucristo nquicha', lo'o li' tyu'utsu' ngu' bi' tyucui' ji'i ycui' nu Xu'na na. Xtyanu ñati bi' ji'i Ni li', cha' cñilo'o cui'i' cuxi nu ndu'ni cña cuentya ji'i nu xña'a ji'i ngu'; tyijiloo cui'i' cuxi bi' ji'i ngu' bi' li'.

² Ntsu'u ngu' nu nchcui' tucua lo cha', nu nga'aa ntyuju'u ti' cha' ngusñi ngu' cha' cuiñi nu nchcui' nu xña'a; ji'i' ngu' cuiñi bi' cuna xi ngu' tya'a na, tyu'utsu' ngu' ji'i tyucui' tso'o li'.

³ Nclu'u ngu' cuiñi bi' cha' ná tso'o caja clyo'o na; nclu'u ngu' cha' ntsu'u tsa na ndacu na nu ná tso'o cacu na, nacui' ngu' bi'. Tlyu tsa cha' cuiñi nu nda ngu' bi'. Pana ngüiña ycui' Ndyosi lcaa na nu ndacu na cha' tso'o ti cacu na ji'i, lcaa tya'a na nu ntsu'u cha' ji'na lo'o Jesucristo; bi' cha' tya na xlya'be ji'i ycui' Ndyosi lo'o cua cacu ti na, cha' jlo ti' na cha' tso'o ji'i ycui' Ni.

⁴ Tso'o tsa cña ngua'ni Ni, tso'o ngüiñá Ni lcaa lo na; bi' cha' ná tso'o si xcuaa na sca cha' tso'o nu ngüiñá Ni. Xñi na lcaa cha' tso'o bi', lo'o li' ndi'ya chcui' na lo'o ycui' Ndyosi: "Tsa xlya'be jinu'u, Ndyosi Sti ya", ñacu'i na.

⁵ Jua'a chcui' na lo'o ycui' Ndyosi cha' nda Ni lcaa na nu tso'o cha' cacu na; culacua Ni ji'i lcaa na nu ndacu na li', cha' chacuayá' ji'i ycui' Ndyosi ndacu na ji'i.

Ña'a ti cua'ni tso'o nu'u cña ji'i ycui' Ndyosi

⁶ Culu'u nu'u lcaa cha' nu nscua na' lo quityi re ji'i ca ta'a ñati ji'i Jesucristo cajua, cha' caca nu'u sca ñati nu tso'o tsa ndu'ni cña ji'i Jesucristo, Timoteo. Tyi'u tso'o ti' nu'u lcaa cha' liñi nu cua ngusñi nu'u, cha' ji'i ycui' Ni; ña'a ti xñi tso'o nu'u tyucui' ji'i ycui' nu Xu'na na li', ñi'ya nu ndyu'ni ti nu'u.

⁷ Ná taquiya' nu'u ji'i cuentyu nu ná nchcui' cha' liñi ji'i ycui' Ndyosi, cha' cuxi tsa laca cha' bi'. Pana nu'u ni, ntsu'u cha' qui'i' nu'u cha' cua'ni nu'u xcui' cña nu ndiya ti' ycui' Ndyosi.

⁸ Tso'o xi cha' ngui'i quiya' na cha' tya'a na, ngui'i ya' na cha' cua'ni na cña; pana tso'o la si qui'i' tyiquee na cha' taquiya' na ji'i ycui' Ndyosi lcaa tyempo. Tso'o ti tyi'i na nde chalyuu, nu lo'o cua'ni na cua' ña'a ca cña nu nti' nu Xu'na na cha' cua'ni na; la cui' tso'o ti tyi'i na ca slo ycui' Ndyosi, si cua'ni na ñi'ya nu nti' Ni cha' cua'ni na.

⁹ Chañi tsa cha' nu nscua na' nde, jua'a ntsu'u cha' xñi tso'o na cha' bi'.

¹⁰ Jlyu ti' na ji'i ycui' Ndyosi nu lu'ú ca; bi' cha' lye cua'ni na cña ji'i Ni, masi lya' tsa ti' ngu' ji'na. Lo'o ycui' Ndyosi ni, cua'ni lyaá Ni ji'i lcaa ñati si taquiya' ngu' ji'i Ni. Lo'o xñi na cha' ji'i Ni, li' ca cuayá' tso'o la ti' na cha' bi'.

¹¹ Culo nu'u cña nu nguscua na' re ji'i lcaa ngu' tya'a ma, culu'u tso'o nu'u cha' bi' ji'i ngu'.

¹² Ná ta nu'u chacuayá' xtyi' lo'o ngu' jinu'u cha' tya cuañi' nu'u, nti' ngu'. Cua'ni nu'u xcui' cña tso'o cha' ña'a lcaa tya'a ñati ji'i Jesucristo; xcui' cha' tso'o chcui' nu'u, xcui' cha' tso'o cua'ni nu'u, lo'o jua'a tso'o tsa tyu'u tyiquee

nu'u ña'a nu'u jil'i xa' la ñati. Li' ca cuayá' ti' ngu' cha' tso'o tsa ngusñi nu'u cha' jil'i Jesucristo, xqui'ya cha' xcui' lubii ti cresiya jinu'u ndyu'ni nu'u cña.

¹³ Laja lo'o tya lyiji ti tyalaa na' slo nu'u, ña'a ti tya hcui' nu'u lcaa cha' nu nscua lo quityi jil'i ycuí' Ndyosi lo'o ngu'; tya hcui' la nu'u ñi'ya laca cha' liñi bi', tya culu'u la nu'u cha' tso'o bi' jil'i ngu' tsa tlyu ti lo'o tyu'u ti'j ngu'.

¹⁴ Na cua nda ycuí' Ndyosi tyucui chacuayá' jil'i Ni jinu'u lo'o ngusta ya' ngu' cusu' hique nu'u, cha' cua'ni nu'u cña cuentya jil'i ycuí' nu Xu'na na. Cua nhcui' ngu' cuentya jil'i Xtyi' ycuí' Ndyosi cha' cua'ni nu'u cña bi'; bi' cha' cui'ya tso'o nu'u cuentya jil'i cha' tso'o nu cua nda ycuí' Ndyosi jinu'u tsá bi', cha' talo nu'u jil'i cña nu ntsu'u jinu'u.

¹⁵ Lo'o ycuí' nu'u ni, cui'ya tso'o nu'u cuentya jil'i lcaa cha' nu nguscua na' nde; li' ña'a ngu' cha' cua ndyaca tsa'a tso'o nu'u cha' caca nu'u loo jil'i ngu'.

¹⁶ Talo nu'u jil'i cña bi'. Cua'a nu'u jil'i ycuí' ca cha' xcui' cha' tso'o ti cua'ni nu'u. Tso'o ti culu'u nu'u jil'i ngu' tya'a na, cha' jua'a cuna tso'o ngu' cha' nu nclu'u nu'u jil'i ngu', cha' cua'ni lyaá ycuí' Ndyosi jil'i ngu' bi' li'. Lo'o jua'a cua'ni lyaá Ni jinu'u li'.

5

Tso'o ti cua'ni na lo'o tya'a ngusñi na cha' jil'i Jesús

¹ Ná cua'ni tyaala nu'u jil'i sca ngu' cusu' si ngua'ni cuxi yu; ta nu'u sca cuii lo'o yu ñi'ya lo'o nhcui' na lo'o sti na. La cui' ti cha' lo'o nu ngu' qui'yu cuañi' ni, ta sca cuii lo'o ngu' ñi'ya lo'o nclu'u na jil'i tya'a na.

² Lo'o sca ma' cusu' ni, ta sca cuii lo'o ma' ñi'ya lo'o nhcui' na lo'o xtya'a na; la cui' ti cha' lo'o nu ngu' cuna'a cuañi' ni, ta sca cuii lo'o ngu' ñi'ya lo'o nclu'u na jil'i sca nu cuna'a tya'a na. Pana xcui' lubii ti cresiya jinu'u ña'a nu'u jil'i ngu' bi'.

³ Ntsu'u cha' ña'asii ngu' jil'i lcaa ngu' cuna'a ti'i si cua ngujuii nu laca clyo'o ngu', si ndyanu ycuí' ti ngu'.

⁴ Si ntsu'u sñi' nu cuna'a ti'i, masi sca sñi' ste', ntsu'u cha' ña'asii ngu' bi' jil'i xtya'a ngu' li'; nga'a cha' ca tsa'a sñi' ngu' cha' ña'asii ngu' jil'i ngu' cusu' jil'i, ñi'ya lo'o nguna'asii ngu' cusu' bi' jil'i sñi' ngu' lo'o ngua cuañi' ngu'. Bi' laca cña nu ndacui jil'i ngu' cuañi' cha' cua'ni ngu' cuentya jil'i ngu' cusu' jil'i, cha' tso'o ntsu'u tyiquee ycuí' Ndyosi lo'o ña'a Ni jil'i ngu' cuañi' nu ña'asii tso'o jil'i ngu' cusu' jil'i.

⁵ Sca ti jil'i ycuí' Ndyosi ndu ti' ngu' cuna'a ti'i nu chañi cha' ndyanu ycuí' ti ngu'; sca ti ycuí' Ni xtyucua Ni jil'i ngu' nti' ngu', bi' cha' nhcui' ngu' lo'o ycuí' Ndyosi tsa lo'o talya, ndijña ngu' jil'i Ni na ca nu lyiji jil'i ngu'.

⁶ Si'i jua'a ndu'ni nu cuna'a ti'i nu ndyu'ni cua ña'a ca cha', ñi'ya nu nti' ti cresiya jil'i ycuí' ngu'; nti' ngu' cha' tso'o ti ndi'j ngu' chalyuu, pana cua tye ti cha' jil'i ngu' bi' cuentya jil'i ycuí' Ndyosi.

⁷ Ntsu'u cha' culo nu'u cña jil'i lcaa ngu' bi', cha' ná caca sta xa' la ñati qui'ya jil'i cu'ma ñati jil'i Jesucristo xqui'ya ngu' cuna'a ti'i bi'.

⁸ Ná tso'o ndu'ni ñati nu ná ndube ti' jil'i tya'a, masi jil'i sti ngu', masi jil'i xtya'a ngu', masi jil'i sñi' ngu'; cha' cuiñi nhcui' ngu' lo'o nacui ngu' cha' ngusñi ngu' cha' jil'i Jesucristo si ná ña'asii ngu' jil'i tya'a ngu', cha' tso'o la ndyu'ni xa' ñati nu ná ndaquiya' cha' jil'i Jesucristo tsiya' ti.

⁹ Tso'o la scua ngu' cusu' xtañi lcaa nu cuna'a ti'i nu cua ndye snayala yija jil'i, ma' cusu' nu sca ti quiya' ngujui clyo'o, nu sca ti lo'o clyo'o ma' nguti'j ma' chalyuu.

¹⁰ Scua ngu' xtañi ma' cusu' nu nhcui' ngu' jil'i cha' tso'o tsa cña ndu'ni ma' cusu' bi': si cua ngua'ni cu'ú tso'o ma' jil'i nu sube; si cua nda ma' su tyi'j ñati nu lijya tyijyu; si cua ngxtyucua ma' jil'i tya'a ñati jil'i Jesucristo, masi tlyu

cña ntsu'u cha' cua'ni ma'; si ngua tya'na ti' ma' jil'i ñati nu quicha ti'. Si jua'a xcui' cña tso'o ndu'ni ma' cusu' bi', scua ngu' xtañi ma' lo quityi bi' lacua.

11-12 Ná scua ngu' xtañi nu cuna'a cuañi' la nu ndyanu ti'i, cha' ntsu'u quiya' ná talo nu ngu' cuañi' bi'. Pana nu cuna'a nu nscua xtañi lo quityi ni, sca ti cua'ni ngu' cña jil'i Jesucristo nti' ngu', bi' cha' ngu'iñi cha' jil'i ngu' lo'o ycu'i Ndyosi li'. Ñi'ya caca si tiya' la xa' caja clyo'o nu cuna'a cuañi' bi', lo'o li' nga'aa cua'ni ngu' ñi'ya nu nacui ngu' cha' cua'ni ngu' cuentya jil'i Jesucristo li', jua'a ntsu'u qui'ya jil'i nu cuna'a bi' li'.

13 Bi' cha' tso'o la si ná scua ngu' tsiya' ti xtañi nu cuna'a cuañi' nu ndyanu ti'i. Ná tyiquee' xcui' paseya ti tya'a ngu' cuañi' bi' slo ñati; pana si jua'a cua'ni ngu', caca taja ngu' cuna'a bi', chcu'i tsa ngu' cuentyu jil'i xa' ñati li', masi jil'i tya'a ngu', masi jil'i xa' la ñati. Ni si'i sca ti cha' taja nu cuna'a ti'i nu ndu'ni jua'a, masi lo'o chcu'i tsa ngu' cuna'a bi' lo'o tya'a ngu' lcau ti lo cha' nu ná tso'o cha' chcu'i na.

14 Bi' cha' tso'o la si xa' caja clyo'o nu cuna'a cuañi' nu ndyanu ti'i, nti' na'; caja sñi' ngu' li', ña'asij ngu' to' tyi ycu'i ngu', cha' ná caja ñi'ya nu sta ngu' qui'ya ji'na xqui'ya nu cuna'a bi'.

15 Jua'a nta' cha' cua'ni ma, cha' cua ntsu'u xi ngu' cuna'a cuañi' nu ndyanu ti'i nu cua ngulochu' jil'i cha' jil'i ycu'i Ndyosi, cha' cua ngusñi ngu' tyucui jil'i Satanás nu xña'a li'.

16 Culo nu'u cña jil'i ca ta'a ñati jil'i Jesucristo jua, masi jil'i ngu' qui'yu, masi jil'i ngu' cuna'a, cha' ña'asij ngu' jil'i nu cuna'a ti'i tya'a ngu'; ná xtyanu ngu' jil'i nu cuna'a ti'i tya'a ngu' cha' caca bi' cuentya jil'i taju ñati jil'i Jesucristo. Li' caca xtyucua tyucui taju ngu' bi' jil'i nu cuna'a nu chañi cha' ti'i ngu', nu ngu' cuna'a ti'i nu ná ntsu'u ni sca ñati jil'i cha' xtyucua jil'i.

17 Cua'ni chi ma loo ngu' cusu' nu laca loo jil'i taju jil'i ma si tso'o ti ndu'ni ngu' lo'o ma. Lye la cua'ni chi ma loo ngu' cusu' nu nchcu'i cha' jil'i ycu'i Ndyosi lo'o ma, ngu' cusu' nu nclu'u cha' bi' jil'i ma. Ta ma caya' jil'i ngu' cusu' bi'.

18 La cui' ti cha' nscua lo quityi jil'i ycu'i Ndyosi nu nchcu'i ndi'ya: “Ná sca' ma tu'ba toro laja lo'o nxa'tá ni' jil'i trigo cha' tyu'u si'yu; cacu ni' xi, tso'o la li'”, nacui quityi. Xa' nchcu'i lo quityi bi' ndi'ya: “Liñi ndyu'u cha' xñi ngu' caya' lo cña nu ngua'ni ngu'”, nacui quityi.

19 Ná tucua nu'u cha' jil'i ngu' si sta sca ñati qui'ya jil'i sca ngu' cusu' bi'; sca ti si stu'ba ti sta tucua sna tya'a ñati qui'ya bi' jil'i ngu' cusu' bi', li' nga'a cha' tucua nu'u cha' jil'i ngu'.

20 Si chañi cha' ndyu'ni ngu' cusu' bi' cha' cuxi, li' chcu'i nu'u lo'o nu cusu' bi' slo tyucui taju ñati jil'i Jesucristo bi', cha' cube ti' lcaa ngu', cha' ná cua'ni cuxi ngu' jua'a.

21 Nclyo na' cña bi' jinu'u, Timoteo, cha' cua'ni nu'u lcaa cña nu nguscua na' lo quityi re; lo'o jua'a jlo ti' ycu'i Ndyosi cha' nu nguscua na' re, jlo ti' Jesucristo, jlo ti' xca nu ngusubi ycu'i Ndyosi jil'i. Nu lo'o ntsu'u cha' cua'ni cuayá' nu'u jil'i sca ngu' tya'a ma ni, jatya nu'u xi cha' ca cuayá' tso'o ti' nu'u lcaa lo cha' jil'i ngu' bi', cha' sca ti cuayá' liñi tyu'u cha' jil'i ngu' bi', masi tya'a tso'o nu'u, masi chaca tya'a ngu'.

22 Ná yala tsa cua'ni nu'u cha' sta ya' nu'u hichu' sca ñati, cha' caca yu loo jil'i sca taju ñati jil'i Jesucristo; jatya xi cha' ña'a si chañi cha' ñati nu xcui' ndu'ni cha' tso'o laca yu, si chañi cha' tso'o tsa cña ndyu'ni yu, cha' ná tyanu qui'ya yu hichu' nu'u si ntsu'u cha' cuxi ne' cresiya jil'i yu bi'. Lo'o nu'u ni, xcui' lubii ti cresiya jinu'u cua'ni nu'u cña.

23 Jlo ti' na' cha' quicha xi ti' nu'u; bi' cha' nga'aa co'o nu'u xcui' hitya ti, tso'o co'o nu'u xi viño nu ndyu'u lo si'yu losu' cha' caca jo'o ne' nu'u.

²⁴ Ntsu'u ñatı̄ nu ntsu'u qui'ya jı̄ı̄, pana jlo ti' xa' ñatı̄ ni cha' cuxi ndyu'ni ngu' bi', masi bilya caca cuayá' jı̄ı̄ ngu' bi'. Lo'o jua'a ntsu'u ñatı̄ nu cuxi tyiquee ngu', pana ná jlo ti' xa' ñatı̄ ni cha' cuxi ndyu'ni ngu' bi'; lo'o caca cuayá' jı̄ı̄ ngu' bi', hasta li' ca cuayá' ti' xa' ñatı̄ ñi'ya laca qui'ya nu ntsu'u jı̄ı̄ ngu' bi'.

²⁵ La cui' jua'a lo'o ñatı̄ nu tso'o tsa tyiquee, jlo ti' xa' ñatı̄ ni cha' tso'o nu ndyu'ni ngu' bi'. Pana si ntsu'u ñatı̄ nu tso'o tyiquee, nu ná jlo ti' xa' ñatı̄ jı̄ı̄, ca nde loo la tyu'u tucua cha', ca cuayá' ti' ngu' jı̄ı̄ cha' tso'o nu ngua'ni ngu' bi' li'.

6

¹ Lcaa ñatı̄ jı̄ı̄ Jesucristo nu laca msu nu ngü'ya ñatı̄ ntsu'u cha' cua'ni chı̄ ngu' loo xu'na ngu', masi ti' tsa cña nu nda xu'na jı̄ı̄. Li' ná caca chcuı' cuxi ngu' jı̄ı̄ ycuı' Ndyosi xqui'ya msu bi', ni ná caca chcuı' cuxi ngu' jı̄ı̄ cha' jı̄ı̄ Jesucristo nu nclu'u na.

² Ñatı̄ nu laca msu nu cua ngü'ya tya'a ñatı̄ jı̄ı̄ Jesucristo sa'ni la ni, ná tso'o si cua'ni tyixi msu bi' lo'o xu'na ngu', cha' stu'ba ntsu'u tyiquee ngu' lo'o Jesucristo; ntsu'u cha' lye la cua'ni chı̄ msu bi' loo xu'na ngu', tso'o la cua'ni msu bi' cña jı̄ı̄ xu'na ngu', cha' nu tya'a ngusñi ngu' cha' jı̄ı̄ Jesús laca ngu' juani, lo'o jua'a ntsu'u tyiquee ngu' ña'a ngu' jı̄ı̄ tya'a ngu'. Stu'ba ti ngusñi ngu' cha' jı̄ı̄ Jesucristo, bi' cha' culu'u nu'u cha' bi' jı̄ı̄ ngu', lo'o jua'a culo nu'u cña jı̄ı̄ ngu' cha' cua'ni ngu' lcaa lo cha' nu nscua lo quityi re.

Ná culacua tsa ti' na cha' jı̄ı̄ cñi

³ Liñi tsa cha' jı̄ı̄ ycuı' Jesucristo nu Xu'na na; cua ña'a ca ñatı̄ nu nclu'u xi xa' la cha' jı̄ı̄ ma, ná liñi ndyu'ni nu ñatı̄ bi', ná ntaja'a ngu' tsiya' ti taquiya' ngu' jı̄ı̄ cha' liñi bi'.

⁴ Na nclu'u ngu' bi' xa' la cha' xqui'ya cha' ná jlo ti' ngu' bi' tsiya' ti, cha' tyixi tsa tyiquee ngu'. Ná tso'o tyiquee ngu' bi', cha' xcui' na ndiya tsa ti' ngu' xu'u tya'a ngu' cuentya jı̄ı̄ scaa cha' nu nchcuı' ngu'; ná tso'o cña nu ndu'ni ngu' bi', cha' jua'a caca liye' ti' ngu' jı̄ı̄ tya'a ngu', lo'o jua'a xu'u tya'a ngu' bi' li', cha' xcui' cuentyu chcuı' ngu' jı̄ı̄ tya'a ngu', lo'o jua'a sta ngu' qui'ya laja ti jı̄ı̄ tya'a ngu' li'.

⁵ Lye tsa nchcuı' ngu' bi', xqui'ya cha' ná ngusñi tso'o ngu' cha' liñi jı̄ı̄ ycuı' Ndyosi, jua'a nga'aa ncliyacua tso'o ti' ngu' bi'; cha' cuiñi ti ndu'ni tlyu ngu' bi' jı̄ı̄ ycuı' Ndyosi cha' caja cñi jı̄ı̄ ngu', nti' ngu'. Ná tya'a nu'u stu'ba ti lo'o ngu' bi'.

⁶ Chañi cha' ntsu'u xi cha' tso'o nu tyacua jı̄ı̄ na xqui'ya ycuı' Ndyosi, si cua'ni tlyu na jı̄ı̄ Ni tyucui tyiquee na; pana sca ti si nguaala' ti' na lo'o lcaa cha' tso'o nu ntsu'u jı̄ı̄ na nde chalyuu.

⁷ Ná sca na lo'o jı̄ı̄ na nu lo'o ngula na chalyuu, lo'o jua'a ná sca na tyalo'o na lo'o cajaa na.

⁸ Cuayá' jı̄ı̄ na nde chalyuu si ntsu'u na cacu na, si ntsu'u ste' na;

⁹ pana ntsu'u ñatı̄ nu nti' tsa cha' caca culiya' ngu'. Ná tso'o cha' bi', cha' li' cua'ni cuayá' nu xña'a jı̄ı̄ ngu' si caca tyu'u cha' cuxi tyiquee ngu'; tye chalyuu jı̄ı̄ ngu' li', chcuana' cresiya jı̄ı̄ ngu'.

¹⁰ Lo'o ntsu'u tsa tyiquee ñatı̄ jı̄ı̄ cñi, bi' laca suu quiña'a tsa cha' cuxi. Ntsu'u ñatı̄ nu tiji' tsa ti' jı̄ı̄ cñi, bi' cha' cua ngulochu' ngu' cha' jı̄ı̄ nu Xu'na na, cha' nga'aa taquiya' ngu' bi' cha' jı̄ı̄ Ni. Xñi' tsa ti' ndi'ı̄ ngu' bi' li', cha' nchcube' ngu' jı̄ı̄ ycuı' ca ngu'.

Tya nda Pablo xi cha' lo'o yu Timoteo

11 Lo'o nu'u Timoteo, ñati jil'i ycu'i Ndyosi laca nu'u, bi' cha' xtyanu nu'u jil'i lcaa cha' cuxi bi'; xcu'i cha' liñi cua'ni nu'u, cua ña'a ca lo cha' tso'o nu nti' ycu'i Ndyosi cha' cua'ni na. Tya nxñi tso'o nu'u cha' jil'i ycu'i Ndyosi, jua'a cua'ni nu'u cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee nu'u ña'a nu'u jil'i lcaa ñati; talo nu'u masi xcube' ngu' jinu'u, jua'a cua'ni tya'na ti' nu'u jil'i ñati.

12 Tyucui tyiquee nu'u cua'ni nu'u cña jil'i ycu'i nu Xu'na na, xqui'ya cha' ngusñi tso'o nu'u cha' jil'i Ni. Cua jlo ti' nu'u cha' ná nga'a cha' tye chalyuu jinu'u, cha' ngusubi ycu'i Ndyosi jinu'u, lo'o li' cua nda nu'u cha' lo'o tyuu tya'a ñati ñi'ya ngua lo'o ngusñi nu'u cha' jil'i Jesucristo; si'i sca cha' cuaana ti ngua bi'.

13 Culo na' cña jinu'u juani chacuayá' jil'i ycu'i Ndyosi nu ndu'ni cu'u jil'i lcaa na lu'ú nu ntsu'u chalyuu; la cui' jua'a culo na' cña jinu'u chacuayá' jil'i Jesucristo nu tso'o tsa nguxacui' cha' jil'i Poncio Pilato nu laca loo nu lo'o ngua cuayá' jil'i Jesús. Ná ntsii yu nguxacui' yu cha' cuentya jil'i cña nu ndyaca jil'i yu cha' nu sca ti Sñi' ycu'i Ndyosi laca yu.

14 Culo na' cña jinu'u cha' xcu'i tso'o ti cua'ni nu'u, cha' cua'ni lyiji nu'u lcaa cha' nu nguscua na' lo quityi re, lo'o jua'a ná ta nu'u tyempo nu caja ñi'ya sta ngu' qui'ya jinu'u. Na ntajaty na jil'i Jesucristo nu Xu'na na ña'a cuayá' tyaa Ni chaca quiya',

15 cha' tsa nu nti' ycu'i Ndyosi cha' cña Jesús, li' tyu'u tucua Ni chaca quiya'. Nu ycu'i Ndyosi ni, tso'o ntsu'u tyiquee Ni tyucui tyempo, lo'o jua'a ycu'i Ni laca loo tsiya' ti; laca Ni rey nu tlyu la, nu Xu'na nu laca loo la.

16 Ná ntsu'u cha' cajaa ycu'i Ndyosi tsiya' ti, ná tye cha' jil'i Ni. Ndubi tsa ña'a xee ca su ntucua ycu'i Ndyosi, ni ná ntsu'u ñati nu caca tsa ca slo Ni jua'a ti xqui'ya xee tlyu bi'. La cui' jua'a ná ntsu'u ñati nu cua na'a jil'i ycu'i Ndyosi, cha' ná nchca ña'a ñati jil'i Ni nde chalyuu. Bi' cha' cua'ni chi' na loo ycu'i Ndyosi lacua, cha' laca Ni nu tlyu la. Jua'a laca cha' tu'ni.

17 Lo'o jua'a ntsu'u cha' culo nu'u cña jil'i ngu' culiya' tya'a ngusñi ma cha' jil'i Jesús, cha' ná cua'ni tyucuaa ti' ngu' bi' lo'o tya'a ngu'. Ná tso'o si xcu'i culacua tsa ti' ngu' bi' jil'i cñi jil'i ngu'; la cui' ti ná culacua tsa ti' ngu' jil'i lcaa cha' tso'o nu ntsu'u jil'i ngu', cha' yala ti ndye cñi jina. Tso'o la si cube ti' ngu' bi' jil'i ycu'i Ndyosi nu lu'ú ca, cha' cua nda Ni lcaa lo na nu ntsu'u jina cha' caca tso'o tyiquee na nde chalyuu.

18 Culo nu'u cña jil'i ngu' culiya' bi' ndi'ya: Xcu'i cha' tso'o cua'ni ngu'; cua'ni tya'na ti' ngu' jil'i xa' ñati, lo'o jua'a tyi'u ti' ngu' jil'i ngu' ti'i, cha' ta ngu' na nu lyiji jil'i ngu' ti'i bi'.

19 Jua'a ti caca culiya' ngu' slo ycu'i Ndyosi xqui'ya cha' tso'o nu ngua'ni ngu' ca nde, xqui'ya cha' ngusñi ngu' cha' tso'o jil'i ycu'i Ni. Ná nga'a cha' tye chalyuu jil'i ngu' bi' li'.

Chaca tya cña ncyo Pablo jil'i yu

20 Lo'o nu'u Timoteo, cua'ni tyaca'a nu'u jil'i cha' nu ntsu'u cha' culu'u nu'u jil'i ñati cuentya jil'i ycu'i Ndyosi. Ná taquiya' nu'u tsiya' ti jil'i cha' cuxi nu nchcui' nu ngu' cuiñi bi'. Jlo tsa ti' ycu'i ca ngu', jua'a nti' nu ngu' cuiñi bi'; pana ná nda ngu' bi' cuentya tsiya' ti ñi'ya laca sca cha' liñi.

21 Ntsu'u ngu' nu jlyu ti' cha' cuiñi nu nchcui' ngu' cuiñi bi', pana juani nga'aa ndya'a stu'ba ngu' bi' lo'o ngu' tya'a ngusñi na cha' jil'i ycu'i Ndyosi.

Ña'a ti cua'ni ycu'i Ndyosi cha' tso'o lo'o nu'u. Jua'a caca cha' lacua.

Nguscua San Pablo chaca quityi nu ndyaa ca slo Timoteo

¹ Pablo laca na'. Cua nda ycuí' Ndyosi cña 'na cha' lijya na' tyijyu' ca nde quichí tyi ma, cha' ta na' cha' jil'i Jesucristo lo'o ma. Nacuñ Ni cha' ná nga'a cha' tye chalyuu jil'i ñati nu xñi cha' jil'i Jesucristo.

² Nscua na' quityi re cha' caa slo nu'u, Timoteo, cha' sñi' na' laca nu'u nti' na', jua'a ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' jinu'u. Ndi'ya nti' na', cha' ña'a ti cua'ni ycuí' Ndyosi cha' tso'o nu'u, cha' cua'ni tya'na ti' Ni jinu'u, cha' jua'a cua'ni Ni cha' ti' ti tyi' cresiya jinu'u xqui'ya Jesucristo nu Xu'na na.

Nchcui' Pablo jil'i cha' tlyu nu ndyu'ni ycuí' Ndyosi lo'o ñati

³ Ni'ya nu tyucui tyiquee jyo'o cusu' ji'na ngua'ni ngu' cña jil'i ycuí' Ndyosi nu ngua sa'ni la, jua'a tyucui tyiquee na' ndyu'ni na' cña jil'i ycuí' Ndyosi juani. Ndyaa na' xlya'be jil'i ycuí' Ni lo'o nchcui' na' lo'o Ni cuentya jinu'u, cha' tsa lo'o talya nchcui' na' lo'o Ni.

⁴ Ntsu'u ti' na' cha' ngusi'ya nu'u lo'o ndu'u na' ndyaa na', bi' cha' nti' tsa na' ña'a na' jinu'u chaca quiya' cha' ca chaa ti' na.

⁵ Ntsu'u ti' na' cha' chañi cha' ngusñi nu'u cha' jil'i Jesús. Xtya'a cusu' nu'u, nu ma' Loida ni, bi' laca nu cua ngusñi cha' bi' tya clyo; lo'o li' ma' Eunice xtya'a nu'u cua ngusñi cha' bi'; la cui' jua'a nu'u, tso'o tsa ngusñi nu'u cha' jil'i Jesús.

⁶ Ta na' sca cui' lo'o nu'u juani: Cua'ni tyaca'a nu'u jil'i cha' tso'o nu cua nda ycuí' Ndyosi jinu'u tya lo'o ngusta ya' na' hique nu'u, cha' taca cua'ni nu'u cña cuentya jil'i ycuí' nu Xu'na na.

⁷ Ná nti' ycuí' Ndyosi cha' cutsij na; bi' cha' nda Ni Xtyl'i ycuí' Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'na, cha' ca tlyu tyiquee na, cha' tso'o ti tyu'u tyiquee na ña'a na jil'i tya'a ñati na, cha' taca cua'ni na ñi'ya nu nti' ycuí' Ndyosi cha' cua'ni na lcaa tsa.

⁸ Ná ca tyuju'u ti' nu'u; ta nu'u cha' lo'o ngu', ñi'ya nu ngusñi nu'u cha' jil'i ycuí' nu Xu'na na. La cui' ti ná ca tyuju'u ti' nu'u cha' ntsu'u na' ne' chcuá. Nchcubé' ngu' jna' xqui'ya cha' nchcui' na' cha' jil'i ycuí' nu Xu'na na, bi' cha' ná quiña'a tsa culacua ti' nu'u si lo'o jinu'u xcubé' ngu' cha' nchcui' nu'u cha' tso'o jil'i Jesucristo lo'o ngu'. Ta ycuí' Ndyosi juersa ji'na cha' talo na,

⁹ cha' ycuí' Ndyosi laca nu ngua'ni lyaá ji'na; cua ngusubi Ni ji'na cha' cua'ni na cña nu nti' Ni cha' cua'ni na. Ntaja'a Ni cua'ni lyaá Ni ji'na cha' tso'o tyiquee ti Ni, masi si' xqui'ya cha' tso'o nu ngua'ni ycuí' ca na. Ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na; jua'a laca cha' nu ngulu'u Jesucristo ji'na, cha' ngua ti' ycuí' Ndyosi cua'ni Ni cha' tso'o lo'o na nu lo'o tya lyiji cuiñá Ni chalyuu.

¹⁰ Cua nchca cuayá' ti' na cha' bi' juani, xqui'ya cha' cua yaá Jesucristo chalyuu, cha' bi' laca nu ngua'ni lyaá ji'na; ntijiloo Jesús tsiya' ti jil'i nu xña'a nu lo'o ndyu'u yu chaca quiya' lo'o cua ngujui yu, bi' cha' ná nga'a cha' tye chalyuu jil'i lcaa nu nu xñi na cha' jil'i Ni, cha' ngua'ni lyaá Jesús ji'na.

¹¹ Cha' jil'i Jesucristo, bi' laca cha' nu nchcui' na' lo'o ñati. Cua ngusubi ycuí' Ndyosi 'na cha' ndya'a na' nclyu'u na' cha' bi' jil'i ngu' xa' tsu' cuentya jil'i ycuí' Ni.

¹² bi' cha' ndyiji cha' ti' 'na juani. Pana ná tyuju'u ti' na', cha' cua jlo ti' na' tilaca laca nu ngusñi na' cha' jil'i Ni. Jlo ti' na' cha' nchca jil'i Ni ña'asij Ni 'na; nchca jil'i Ni xtyucua Ni 'na lo'o ndyu'ni na' cña nu nda Ni 'na, cha' taca tyu'u tso'o cña 'na tsa bi' lo'o tyaa Jesús nde chalyuu chaca quiya'.

¹³ Ña'a ti tya tyi'u ti' nu'u lcaa cha' nu cua ngulu'u na' jinu'u lacua. Cha' liñi laca bi', jua'a tso'o tsa si xñi tso'o nu'u cha' bi'. Tso'o ti tyu'u tyiquee nu'u ña'a nu'u jil'i ñati, xqui'ya cha' ntsu'u cha' jinu'u lo'o Jesucristo.

¹⁴ Cua'ni tyaca'a nu'u jil'i cha' tso'o nu nda ycu'i Ndyosi lo'o na; xtyucua Xtyi'i ycu'i Ni jinu'u cha' cua'ni nu'u cña bi', bi' cha' ndyanu Xtyi'i ycu'i Ni ne' cresiya ji'na.

¹⁵ Jlo ti' nu'u cha' quiña'a ñati jil'i Jesucristo cua nguxtyanu ngu' 'na; masi cua ña'a ca ngu' nde loyuu su cuentya Asia, lo'o yu Figelo, lo'o yu Hermógenes, cua nguxtyanu ngu' bi' 'na.

¹⁶ Sca ti yu Onesiforo ni, nguxtyucua tsa yu bi' 'na; ná ngua tyuju'u ti' yu cha' ntsu'u na' ne' chcua, pana ndyaa yu ndyaa na'a yu 'na ca bi'. Bi' cha' nti' na' cha' cua'ni tya'na ti' ycu'i Ndyosi jil'i yu, lo'o jua'a jil'i lcaa ngu' nu ndi'l slo yu bi'.

¹⁷ Nu lo'o ndyalaa yu nde quich'i Roma re, li' ngulana tsa yu 'na cha' caa yu ca slo na'.

¹⁸ Nti' na' cha' cua'ni tya'na ti' ycu'i nu Xu'na na jil'i yu bi', nu lo'o tyalaa tsa nu cua'ni cuayá' Ni jil'i lcaa ñati. Lo'o jua'a cua jlo tso'o ti' nu'u lcaa ña'a cña tso'o nu ngua'ni yu lo'o na ca quich'i Efeso.

2

Tlyu cua'ni tyiquee Timoteo, nti' Pablo

¹ Sñi' na', nti' na' cha' ta na' chaca cui'i lo'o nu'u juani: Caca tlyu tyiquee nu'u xqui'ya Jesucristo nu xcu'i cha' tso'o ndu'ni lo'o na.

² Cua ndyuna nu'u lcaa cha' nu ngulu'u na' jil'i tyu'u tya'a ñati; nu juani la cui' ñi'ya nu ngulu'u na', jua'a culu'u nu'u jil'i ñati nu tyucui tyiquee nti' ngu' culu'u ngu' cha' bi' jil'i xi xa' la ñati, cha' ca tsa'a tso'o nu xa' la ngu' bi' cha' jil'i ycu'i Ndyosi.

³ Ñi'ya ndalo sca sendaru lo'o ndya'a yu cusu'u, jua'a talo nu'u si cajá cha' ti' jinu'u lo'o ndyu'ni lya' ti' ngu' jinu'u, cha' sendaru jil'i Jesucristo laca nu'u juani.

⁴ Sca ti cña sendaru caca cua'ni sendaru; ná caca cua'ni yu xi xa' lo cña, si nti' yu cha' ca tso'o tyiquee xu'na yu lo'o yu, cha' bi' laca nu cua ngusubi jil'i yu cha' caca yu sendaru.

⁵ Jua'a si ntsu'u sca cha' cuijya jil'i ngu' lo'o tya'a ngu' ni, cua laca nscua cha' ñi'ya nu tso'o la quijya ngu', cha' taca cua'ni tsaca yu ngana jil'i tya'a yu. Si ná taquiya ngu' jil'i cha' nu cua nscua bi', li' ná caja cha' xlya'be jil'i ñati nu cua ngua'ni ngana jil'i tya'a yu lo'o cua ndye cha' cuijya jil'i ngu' li'.

⁶ Chaca cha' ni, sca ñati nu tlyu tsa cña ngua'ni lo xtya jil'i yu, clyo cacu ycu'i yu na nu ndyu'u lo xtya bi'.

⁷ Culacua xi ti' nu'u jil'i cha' nu ngulu'u ca ti na' jinu'u, lo'o jua'a xtyucua ycu'i nu Xu'na na jinu'u cha' ca cuayá' ti' nu'u lcaa cha' bi'.

⁸ Tyi'u ti' nu'u jil'i Jesucristo, cha' ycu'i laca nu ndyu'u chaca quiya' lo'o nguju'i yu. Tya'a ñati jil'i jyo'o David laca yu bi'. La cui' cha' tso'o jil'i Jesús nu lu'ú ca nda na' lo'o ñati,

⁹ bi' cha' ndu'ni lya' ti' ngu' 'na juani. Ñi'ya nu nchcub'e' ngu' jil'i sca ñati cuxi, jua'a ngusca' ngu' jna' ne' chcua juani. Ngusu'ba ngu' jna' ne' chcua tu'ni, pana ná nchca jil'i ngu' su'ba yacu' ngu' jil'i cha' tso'o jil'i ycu'i Ndyosi jua'a;

¹⁰ bi' cha' talo tyiquee na' jil'i ngu', masi nchcub'e' tsa ngu' jna'. Talo na' jil'i cha' cuxi bi' cuentya jil'i ca ta'a ñati nu ngusubi ycu'i Ndyosi jil'i, cha' lo'o ñati

bi' ngua'ni lyaá Jesucristo ji'i, cha' caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i ñati bi'. Caca tyi'i ngu' bi' ca slo ycu'i Ndyosi su tso'o tsa ña'a lcaa cha'.

¹¹ Nga'a cha' xñi tso'o ma cha' liñi nu ndi'ya nchcui':

Si cajaa na cha' laca na ñati ji'i Jesucristo, lo'o ti tyaa na tyi'i na lo'o ycu'i Ndyosi li'.

¹² Si talo na lo'o xcube' ngu' ji'na xqui'ya cha' ji'i Ni, li' caja su tyi'i na lo'o ycu'i Jesús ca su laca Ni loo ca bi'.

Si ñacuj na cha' ná ntsu'u cha' ji'na lo'o Jesucristo, jua'a ycu'i Ni, ñacuj Ni cha' ná ntsu'u cha' ji'i Ni lo'o na.

¹³ Masi tya'achu' na ji'i ycu'i Ni, ña'a ti tya tso'o tsa ndu'ni Jesucristo lo'o na; ná ncha'a cha' ji'i Jesús, ña'a ti tya cua'ni Ni ñi'ya nu cua nacuj ycu'i Ni cha' cua'ni Ni.

Ñati nu tso'o tsa cña ndyu'ni

¹⁴ Lu'ba ti chcu'i nu'u lo'o ngu' cha' taquiya' ngu' lcaa cha' nu nscua na' re. Cua jlo ti' ycu'i nu Xu'na na lcaa ña'a nu ndyu'ni scaa ngu', bi' cha' culo nu'u cña cha' nga'aa xtyacui ngu' cha' lo'o tya'a ngu' cuentya ji'i cua ña'a ca cuentyu nu nchcui' ñati. Ná tso'o tsiya' ti jua'a, cha' lye tsa quichi' cha' hique ngu' nu ndyuna cha' bi'.

¹⁵ Lye tsa cua'ni nu'u cña nu cua nda ycu'i Ndyosi jinu'u, cha' ná ca tyuju'u ti' nu'u xqui'ya cña nu ngua'ni nu'u nu lo'o tsa nu'u tyi'i ca slo Ni. Chañi tsa laca cha' ji'i ycu'i Ndyosi, bi' cha' tya culu'u la nu'u cha' liñi bi' ji'i ngu' lacua; tso'o ti caca tyiquee Ni ña'a Ni jinu'u li'.

¹⁶ Ná cua'a jyaca nu'u tsiya' ti ji'i cha' cuxi nu nchcui' nu ngu' cuiñi bi', cha' tyijyu' tsa ndya'achu' ngu' bi' ji'i ycu'i Ndyosi; nga'aa ndya'a ngu' bi' tyucui' ji'i ycu'i Ndyosi tsiya' ti.

¹⁷ Cha' cuxi laca nu nclu'u ngu' bi', lo'o jua'a tlyu la caca cha' cuxi bi' nde loo la. Ñi'ya ndyaluu sca quichu' tyaala nu nga'a lo cuaña' na, ña'a cuayá' cua'ni ñu'u ji'i ña'a tsaca cuaña' na, la cui' jua'a laca cha' cuiñi nu nclyu'u yu Himeneo lo'o yu Fileto bi'.

¹⁸ Nguxtyanu ngu' bi' cha' liñi ji'i ycu'i Ndyosi, lo'o nu juani nacuj ngu' bi' cha' nga'aa tyu'ú na chaca quiya': "Na cua ndyu'ú ngu' chaca quiya', lcaa ngu' nu ntsu'u cha' tyu'ú", nacuj ngu' cuiñi bi'. Pana ntsu'u xi ngu' tya'a na nu cua ngusñi cha' nu nchcui' ngu' bi', lo'o juani nga'aa jlo tso'o ti' ngu' ni cha' nu jlya ti' ngu' tya clyo.

¹⁹ Liñi tsa laca cha' nu nchcui' ycu'i Ndyosi; cua'ni Ni cha' ná xtyanu na cha' bi', si jlya ti' na cha' nu nchcui' ycu'i Ndyosi ndi'ya: "Cua nslo ycu'i nu Xu'na na tilaca laca ñati ji'i Ni". Lo'o chaca cha' nchcui' ndi'ya: "Cua ña'a ca ñati nu ntsu'u cha' ji'i lo'o Cristo ni, ntsu'u cha' xtyanu ngu' bi' lcaa cha' cuxi". Jua'a nacuj quityi ji'i ycu'i Ndyosi.

²⁰ Ntsu'u tsa ya' xña ne' cosiña ji'i sca ni'j tlyu: ntsu'u na oro, jua'a ntsu'u na plata, jua'a ntsu'u na yaca, lo'o jua'a ntsu'u na yuu. Xcu'i cña tso'o ti ndu'ni ngu' lo'o ca'ña oro, lo'o ca'ña plata; pana ná ndube ti' ngu' ji'i ca'ña yaca, ji'i ca'ña yuu, cha' tsa'ña ti nga'a bi'.

²¹ Ñi'ya nti' ya' xña nu ntsu'u ne' cosiña, jua'a laca ñati ji'i Jesucristo; nti' na cha' cua'ni ycu'i nu Xu'na na cha' tso'o lo'o na, cha' cube' ti' Ni ji'na ñi'ya lo'o ndube ti' xu'na ni'j ji'i ca'ña ji'i, nu quiña'a tsa nga'a. Ná caca cua'ni na cha' tso'o bi' si ná lubii cresiya ji'na; bi' cha' ndu'ni cha' xtyanu na lcaa cha' cuxi cha' caca lubii cresiya ji'na, cha' sca ti cña nu nda ycu'i Ndyosi ji'na cua'ni na li'.

²² Ngu' cuañi' laca nu'u, lo'o jua'a ntsu'u tsa cha' cuxi nu ndiya ti' ngu' cuañi'; pana nga'aa cua'ni nu'u cha' bi'. Ña'a ti tya cua'ni nu'u cha' tso'o

ndi'ya: xñi tso'o nu'u cha' liñi bi', tso'o ti tyu'u tyiquee nu'u ña'a nu'u jil'i ñati; tso'o ti tyil'i nu'u lo'o tya'a ma nu cua ngua lubii cresiya jil'i ngu', la cui' tya'a ntsu'u cha' jil'i ma lo'o ycui' nu Xu'na na.

²³ Nga'aa xacui' nu'u cha' jil'i ñati nu ná jlo ti' tsiya' ti ñi'ya laca sca cha' liñi; ná sca cha' jlo ti' ngu' bi', pana nti' ngu' xuu tya'a ngu' lo'o nu'u xqui'ya sca cha' laja ti.

²⁴ Nu ñati nu ndyu'ni cña jil'i ycui' nu Xu'na na ni, ná tso'o si xcui' nxuu ti ngu' ndi'i ngu' lo'o tya'a ngu'; ntsu'u cha' chcu' tso'o ti ngu' bi' lo'o lcaa ñati. Tso'o si nchca jil'i ngu' bi' culu'u ngu' cha' jil'i ycui' Ndyosi jil'i xa' ñati; jua'a ntsu'u cha' talo tyiquee ngu' bi' jil'i ñati nu cua'ni lya' ti' jil'i ngu',

²⁵ jua'a jil'i ñati nu ñasi' jil'i ngu'. Tso'o ti chcu' ngu' bi' lo'o ñati nu ñasi', cha' jua'a taca cua'ni ycui' nu Xu'na na cña ne' cresiya jil'i ñati nu ñasi' bi', cha' taca culu'u Ni jil'i ngu' ñi'ya laca lo'o cha' liñi bi'. Tso'o tsa si culochu' ñati nu ñasi' bi' lcaa cha' cuxi nu ndyu'ni ngu',

²⁶ cha' li' taca culo Ni jil'i ngu' ya' nu xña'a. Na cua ngusñi nu xña'a jil'i ñati nu ñasi' bi' tya tsubi' la cha' cua'ni ngu' cña cuxi cuentya jil'i.

3

Tyempo cuxi nu caca lo'o cua tye ti chalyuu

¹ Culacua tso'o xi ti' nu'u, Timoteo; nu lo'o cua tye ti chalyuu, li' lye tsa caca cha' jil'i ngu' xqui'ya quiña'a tsa cha' cuxi.

² Tyempo nde loo la, li' tyil'i tsa ngu' cuxi: masi ngu' nu sca ti cña jil'i ycui' ca ngu' cube ti', masi ngu' nu tyaca'a tsa cñi jil'i, masi ngu' nu tyixi tsa cua'ni lo'o tya'a ngu', masi ngu' nu nti' cha' tlyu tsa ycui' ca ngu', masi ngu' nu suba' tsa chcu' jil'i ycui' Ndyosi, masi ngu' nu ná taquiya' jil'i sti ngu', ni jil'i xtya'a ngu', masi ngu' nu ná tya xlya'be jil'i ycui' Ndyosi, ni jil'i tya'a ñati ngu', masi ngu' nu ná tyaja'a cua'ni ch'i ngu' loo ycui' Ndyosi tsiya' ti,

³ masi ngu' nu ná ntsu'u tyiquee ña'a ngu' jil'i tya'a ngu', masi ngu' nu ná cui'ya cha' clyu ti' jil'i tya'a ngu', masi ngu' nu lye tsa chcu' cuentyu jil'i tya'a ngu' lo'o xa' ñati, masi ngu' nu ná tyaja'a cua'a jil'i ycui' ca ngu' cha' nti' ngu' cua'ni ngu' lcaa cha' cuxi nu ndiya ti' ngu' cua'ni ngu', masi ngu' nu tyaala tsa cua'ni, masi ngu' nu ná ndiya ti' tsiya' ti ni sca cha' tso'o,

⁴ masi ngu' nu ññilo'o jil'i tya'a tso'o ti ngu', masi ngu' nu ná cube ti' tsiya' ti' si lye tsa ndyu'ni tyucuaa ti' jil'i tya'a ngu'; cua'ni ngu' cua ña'a ca cha' cuxi nu jña cresiya jil'i ycui' ca ngu', cha' nga'aa nti' ngu' bi' taquiya' ngu' jil'i ycui' Ndyosi.

⁵ Na cuiñi ti lcaa ngu' bi' lo'o cua'ni tlyu ngu' jil'i ycui' Ndyosi, cha' ná ndaquiya' ngu' bi' jil'i cha' jil'i Ni tsiya' ti.

Xtyanu nu'u jil'i lcaa ngu' bi'.

⁶ Lo'o jua'a ntsu'u xi ngu' cuxi bi' nu ññilo'o jil'i ñati, nu ndya'a ne' ni'i jil'i ñati cha' culu'u ngu' cha' cuiñi ti jil'i ngu' cuna'a nu ná nclyacua tso'o ti'. Na tonto tsa ngu' cuna'a bi', cha' ntsu'u tsa qui'ya jil'i ngu', cha' nti' tsa ngu' xñi ngu' jil'i cua ña'a ca cha' cuxi.

⁷ Nti' tsa nu ngu' cuna'a bi' ca tsa'a ngu' sca cha', pana ná nchca ca cuayá' ti' ngu' ni sca cha' liñi.

⁸ Ñi'ya ngua ti' jyo'o Janes lo'o jyo'o Jambres, nu ngu' cucha'a nu ngusuu tya'a lo'o jyo'o Moisés nu ngua sa'ni, jua'a nti' nu ngu' cuxi bi'; bi' cha' nxuu tya'a ngu' lo'o lcaa cha' liñi. Nga'aa nchca culacua tso'o ti' ngu', cha' ná jlya ti' ngu' bi' jil'i Jesús tsiya' ti.

⁹ Pana ná talo tyiquee ñati tyuu tsa jil'i cha' cuxi nu ndyu'ni nu ngu' cuxi bi'. Ñi'ya lo'o ngua cuayá' ti' ngu' sa'ni cha' cuiñi tsa jyo'o Janes lo'o jyo'o Jambres

nu ngua li', la cui' jua'a ca cuayá' ti' lcaa ñati' cha' xcui' na nñilo'o ti ngu' cuxi bi' j'i' ñati' chalyuu juani.

Chaca quiya' n'clyo Pablo cña j'i' Timoteo

¹⁰ Lo'o nu'u ni, Timoteo, jlo ti' na' cha' ná ndu'ni nu'u ñi'ya nu ndu'ni nu ngu' cuxi bi'. Stu'ba ti nti' nu'u lo'o na', bi' cha' ndu'ni nu'u ñi'ya nu ngulu'u na' jinu'u; ndyu'ni nu'u cña ñi'ya nu ndyu'ni na' cña, cha' jlya ti' nu'u cha' j'i' Jesús ñi'ya jlya ti' na' j'i'. Cua na'a nu'u cha' ndalo tyiquee na' j'i' ñati, cha' ntsu'u tyiquee na' ña'a na' j'i' ñati, cha' ndalo na',

¹¹ masi lye tsa ndyu'ni lya' ti' ngu' 'na, masi quicha ti' na'. Cua jlo ti' nu'u ñi'ya ndalo na' ca quich'i Antioquia, ca quich'i Iconio, ca quich'i Listra, nu lo'o ngua'ni lya' ti' ngu' 'na ca bi'; pana cua ngulo ycu' nu Xu'na na 'na j'i' lcaa cha' cuxi bi'.

¹² Chañi cha' xcube' ñati' j'i' lcaa tya'a na nu nti' na cha' caca lubii cresiya j'i'na cuentya j'i' Jesucristo.

¹³ Pana ngu' nu ndu'ni cha' cuxi ni, cua nscua cha' tya cuxi la cua'ni ngu' bi'; ngu' cuiñi ni, cua nscua cha' tya cuiñi la cua'ni ngu', jua'a ña'a ti tya jlya la ti' ycu' ca ngu' cha' cuiñi li'.

¹⁴ Pana nu'u ni, ña'a ti xñi tso'o nu'u lcaa cha' nu ngua tsa'a nu'u; na cua ngua cuayá' ti' nu'u j'i' cha' bi', cha' liñi laca bi'. Cua jlo ti' nu'u tilaca laca nu ngulu'u cha' bi' jinu'u tya clyo.

¹⁵ Tya cuañi' tsa nu'u lo'o nguxana nu'u ndyaca tsa'a nu'u lo quityi j'i' ycu' Ndyosi; quityi bi' laca nu culu'u liñi j'i'na ñi'ya taca clyaa na j'i' nu cuxi, si xñi tso'o na cha' j'i' Jesucristo.

¹⁶ Ycu' Ndyosi ngua'ni cha' ngua'ya cha' hique ñati' chalyuu, cha' xcua ngu' tyucui cha' j'i' Ni lo quityi bi', bi' cha' tso'o tsa si tya culu'u la na cha' nu nscua lo quityi bi' j'i' ñati, cha' ca cuayá' ti' ngu' tyucui cha' j'i' ycu' Ndyosi, cha' cua'a j'i' ngu' lo'o ndyu'ni ngu' cha' cuxi. Culu'u quityi bi' j'i'na ñi'ya caca xñi tso'o na cha' j'i' Ni chaca quiya', ñi'ya caca ca tsa'a na cha' cua'ni na xcui' cha' tso'o.

¹⁷ La cui' quityi bi' laca nu culu'u j'i' lcaa tya'a na nu laca na ñati' j'i' ycu' Ndyosi, ñi'ya taca cua'ni tso'o na lcaa cña nu nda Ni j'i'na cha' cua'ni na nde chalyuu.

4

Cua ngulala ti tye chalyuu j'i' Pablo

¹ Culo na' cña jinu'u chacuayá' j'i' ycu' Ndyosi, jua'a chacuayá' j'i' Jesucristo nu cua'ni cuayá' j'i' lcaa ñati' lu'u lo'o j'i' lcaa ñati' nu cua nguju'i. Caa Jesucristo chaca quiya' cha' caca Ni loo j'i' lcaa ñati.

² Culo na' cña jinu'u cha' culu'u nu'u cha' j'i' ycu' Ndyosi j'i' ñati; ña'a ti tya culu'u nu'u cha' bi' j'i' lcaa ñati, masi nti' ngu' cuna ngu' cha' bi', masi ná nti' ngu' cuna ngu' cha' bi'. Tyucui tyiquee nu'u culu'u nu'u j'i' ngu', cha' ta ngu' cuentya j'i' lcaa cha' cuxi nu ntsu'u ne' cresiya j'i' ngu'; jua'a xtyucua nu'u j'i' ngu' cha' culochu' ngu' cha' cuxi bi'. Talo tyiquee nu'u j'i' ngu' cha' tso'o ti culu'u nu'u cha' tso'o bi' j'i' ngu',

³ cha' ca nde loo la nga'aa tyaja'a ngu' cuna ngu' cha' tso'o bi' li'; culana ngu' j'i' quiña'a xa' la ñati' nu culu'u j'i' ngu' lcu'a ti cha' cuxi nu ndiya la ti' ngu' bi' cuna ngu'.

⁴ Li' culochu' ngu' j'i' lcaa cha' liñi nu cua ndyuna ngu' nquicha', cha' nga'aa nti' ngu' cuna ngu' cha' liñi bi'; pana xñi tso'o ngu' cua ña'a ca cha' cuiñi, lcaa cuentya li'.

⁵ Lo'o nu'u ni, culacua xi ti' nu'u na laca nu tso'o la cha' cua'ni nu'u, cha' talo tyiquee nu'u lo'o lya' tsa ti' ngu' jinu'u, cha' ña'a ti chcu'i nu'u cha' tso'o ji'i ycu'i Ndyosi lo'o ñati, cha' tya cua'ni la nu'u lcaa cña nu ntsu'u cha' cua'ni nu'u cuentya ji'i ycu'i Ndyosi.

⁶ Lo'o na' ni, cua tye ti cña jna' nde chalyuu cuentya ji'i cha' tso'o ji'i ycu'i Ndyosi; cua ngulala ti cajaa na', nti' na'.

⁷ Cua ngusu'u tya'a na' lo'o nu cuxi; cua ndye nguta'a na' tyucui ji'i Jesucristo, bi' cha' cua tyalaa ti na' ca slo ycu'i Ndyosi. Nu cha' tso'o nu cua ngusñi na' ni, cua ndyanu tso'o cha' bi' ne' cresiya 'na,

⁸ bi' cha' jlo ti' na' cha' ntsu'u sca cha' tso'o nu tyacua 'na; ta ycu'i nu Xu'na na cha' tso'o bi' jna' nu lo'o tyalaa tsā lo'o cua'ni cuayá' Ni ji'i lcaa ñati, cha' liñi tsa ndu'ni cuayá' ycu'i Ndyosi. Ta Ni cha' tso'o bi' ji'i lcaa ñati nu ntajatya tsa ji'i Cristo ni jacua' caa Ni chaca quiya', xqui'ya cha' ntsu'u tsa tyiquee ngu' ña'a ngu' ji'i Ni; si'i jna' ti ta Ni cha' bi'.

Cha' nu nda Pablo lo'o ndye quityi

⁹ Quiñi clya tyucui jinu'u cha' caa ca nde slo na' yala ti.

¹⁰ Cua ngxu'tyanu Demas 'na xqui'ya cha' ndiya la ti' yu ji'i cha' cuxi nu ntsu'u chalyuu, ndyaa yu ca quichi Tesalónica. Nda na' ji'i Crescente ndyaa ca Galacia, jua'a nda na' ji'i Tito ndyaa ca Dalmacia;

¹¹ sca ti Lucas tya ndi'i ca nde lo'o na'. Tsaana nu'u ji'i Marcos cha' calo'o ji'i yu ca nde, cha' nchca ji'i yu xyucua yu xi 'na lo'o cña re.

¹² Ngulo na' cña ji'i Tíquico cha' tsaa yu ca quichi Efeso.

¹³ Nu lo'o caa nu'u ca nde, calo'o ji'i capa jna' nu ngxu'tyanu na' to' tyi Carpo ca quichi Troas, lo'o jua'a lcaa quityi 'na calo'o nu'u ji'i, cha' tiji' tsa ti' na' ji'i quityi nu nguscua na' lo'.

¹⁴ Alejandro, nu cuityi chcuā bi' ni, lye tsa ngua'ni lya' ti' yu 'na; cuxi tsa cña ngua'ni yu lo'o na'. Cua jlo ti' ycu'i nu Xu'na na lcaa cha' bi', jua'a tya ta Ni cha' cuxi ji'i yu bi'.

¹⁵ Pana tii ti' nu'u cha' ná tacu' nu Alejandro bi' cha' jinu'u, nu lo'o ta nu'u cha' tso'o ji'i ycu'i Ndyosi lo'o ñati.

¹⁶ Lo'o nguta'a na' slo ngu' tisiya clyo, ni sca ñati ná ngxu'tyucua ngu' 'na li', cha' ngusna ngu'; bi' cha' ndijña na' ji'i ycu'i Ndyosi cha' cui'ya Ni cha' clyu ti' ji'i ngu' bi'.

¹⁷ Ngxu'tyucua ycu'i nu Xu'na na jna' li', cua nda Ni juersa 'na cha' tya ngulu'u la na' cha' tso'o ji'i Jesucristo ña'a cuayá' ndyuna lcaa ñati xa' tsu' nu ndi'i ca nde. Cua ngua'a ycu'i Ni 'na ji'i cuichi tyaalā bi'.

¹⁸ Lo'o jua'a tya cua'a Ni jna' ji'i lcaa lo cha' cuxi nu tyacua na' ji'i; jlo ti' na' cha' ña'a ti tya ña'asi Ni jna', cha' tso'o ti tyalaa na' su nclyo ycu'i Ndyosi cña. Nga'aa tye tsā cha' cua'ni tlyu na ji'i ycu'i Ndyosi ca bi'. Jua'a caca cha' tu'ni.

Ngusalya' Pablo lo'o ngu'

¹⁹ Ta nu'u xlyo ni'i ji'i Prisca, lo'o ji'i Aquila, lo'o ji'i lcaa ngu' ca to' tyi Onesíforo cuentya jna'.

²⁰ Ndyanu Erasto ca quichi Corinto, lo'o jua'a cua ngxu'tyanu na' ji'i Trófimo ca quichi Mileto cha' quicha ti' yu.

²¹ Quiñi clya tyucui jinu'u cha' tyalaa nu'u ca nde lo'o bilya xana tyempo tlya'. Lcaa ngu' re nda ngu' xlyo ni'i jinu'u, lo'o Eubulo, lo'o Pudente, lo'o Lino, lo'o Claudia, lo'o lcaa tya'a ñati ji'i Jesucristo quichi re.

²² Tyanu Xtyi'i ycu'i Jesucristo lo'o nu'u, cha' taca caca nguula la ti' tyiquee nu'u. Ña'a ti cua'ni ycu'i Ndyosi cha' tso'o lo'o lcaa cu'ma. Jua'a caca cha' lacua.

Nguscua San Pablo quityi ndyaa ca slo Tito

¹ Pablo laca na'. Ndyaa'a na' lo cña jil'i ycu'i Ndyosi, lo'o jua'a ngua'a lo Jesucristo cña 'na cha' tsa'a chcu'i na' cha' tso'o jil'i Jesús lo'o xa' ñati; nga'a cha' chcu'i na' lo'o ñati nu cua laca ngusubi ycu'i Ndyosi jil'i cha' caca ngu' ñati jil'i ycu'i Ni, cha' jlya tso'o la ti' ngu' bi' jil'i Ni li'. Cua nda Jesucristo 'na lijyaa cha' ca cuayá' ti' ngu' lcaa cha' liñi jil'i Ni, cha' taca cua'ni tlyu lcaa na jil'i ycu'i Ndyosi,

² lo'o jua'a taca jatya na jil'i chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'na li'. Ná cuiñi ycu'i Ndyosi. Sa'ni tsa nchcu'i Ni cha' caja chalyuu bi' ji'na, tya lo'o ngüiñá Ni chalyuu; tya li' nda Ni cha' lo'o ñati jil'i Ni nde chalyuu cha' taca tyi' ngu' slo Ni.

³ lo'o juani cua nti' Ni cha' tso'o tsa tyempo cha' cañi tyijyu' cha' jil'i ycu'i Ndyosi nu ndyu'ni lyaá ji'na, lo'o jua'a cua ngulo Ni cña jna' cha' culu'u na' cha' tso'o bi' jil'i xa' ñati.

⁴ Nscua na' quityi re cha' caa slo nu'u, Tito, cha' ñi'ya si laca nu'u sñi' na', jua'a nti' na' ña'a na' jinu'u, cha' stu'ba ti ngusñi na cha' jil'i ycu'i Ndyosi. Ndi'ya nti' na' cha' ña'a ti cua'ni ycu'i Ndyosi Sti na cha' tso'o lo'o nu'u, jua'a Jesucristo nu ngua'ni lyaá ji'na; cua'ni Ni cha' ti ti tyi' tyiquee nu'u li'.

Cña nu ndyu'ni Tito ca loyuu Creta

⁵ Nguxtyanu na' jinu'u ca loyuu Creta bi', cha' cua'ni lyiji nu'u cña nu nga'a cha' cua'ni nu'u, cha' subí nu'u jil'i ngu' cusu' nu caca loo jil'i taju ñati tya'a ngusñi na cha' jil'i Jesús lcaa quichí cajua; subí nu'u jil'i ngu' cusu' bi' ñi'ya nu nacu' na' jinu'u tya tsubi' la.

⁶ Xcu'i tso'o ti nga'a cha' cua'ni ngu' cusu' bi', cha' ná taca sta ñati qui'ya jil'i ngu'. Caja clyo'o ngu' bi' lo'o sca ti nu cuna'a, ni ná tso'o tyu'u cha' jil'i ngu' bi' lo'o xa' nu cuna'a. Ntsu'u cha' xñi sñi' ngu' cusu' bi' cha' jil'i Jesucristo, lo'o jua'a ná cua'ni suba' sñi' ngu' lo'o xa' ñati; ntsu'u cha' taquiya' sñi' ngu' jil'i cha' nu nchcu'i ngu' cusu'.

⁷ Lo'o jua'a ngu' nu caca loo jil'i taju ñati tya'a na ni, ná tso'o si ntsu'u cha' sta ñati qui'ya jil'i ngu' bi', cha' cña jil'i ycu'i Ndyosi ndyu'ni ngu' bi'. Bi' cha' clyana nu'u jil'i ngu' nu ná ndu'ni tyucuaa ti' jil'i tya'a ngu', ngu' nu ná ñasi', ngu' nu ná cu'bi, ngu' nu ná ntsu'u cha' cusu' lo'o tya'a ñati, ngu' nu ná ndacu' tsa ti' jil'i cñi;

⁸ clyana nu'u jil'i ngu' nu nda su tyi' ñati nu lijya tyijyu', ngu' nu ndiya ti' cua'ni xcu'i cha' tso'o, ngu' nu tso'o ti nchcu'i lo'o ñati, ngu' nu sca ti cha' jil'i Jesús ntsu'u tyiquee ngu', nu ndu'ni cua'ni ca' ña'a ca cha' nu nti' ycu'i Ndyosi cha' cua'ni na, ngu' nu nchca jil'i cua'a jil'i ycu'i ca ngu'.

⁹ Tso'o tsa ñati nu cua ngui' tsa jil'i cha' liñi nu ngulu'u na jil'i, ñati nu nchca jil'i culu'u cha' liñi bi' jil'i tya'a ñati, ñati nu nchca jil'i tacu' tsiya' ti cha' jil'i ngu' cuiñi.

¹⁰ Cua ntsu'u tyu'u tya'a ngu' nu ná ntaja'a taquiya' ngu' jil'i cha' nu nchcu'i ngu' nu laca loo, ntsu'u quiña'a tsa ngu' judío nu ndyu'ni jua'a; cuiñi tsa cha' nu nchcu'i ngu' bi', cha' jua'a cñilo'o ngu' jil'i tya'a ngu'.

¹¹ Nga'a cha' tacu' ma' tu'ba ngu' cuiñi bi', cha' ná tacu' ngu' cha' jil'i quiña'a ñati, ña'a tya'a nga'a ni' ti ngu' nu cua ngusñi cha' liñi bi'. Nclyu'u ngu' cuiñi bi' cha' jil'i tya'a na; pana na cuiñi ngu' bi', cha' cua nti' ngu' caja cñi jil'i ngu'.

¹² Cha' liñi nchcu'i sca jyo'o cusu' tya'a quichí tyi ngu' Creta su ndi' nu'u, nu ngua tu'ba jil'i jo'ó jil'i ngu' cua sa'ni. Ndi'ya nchcu'i bi': "Cuiñi tsa lcaa ngu'

Creta tya'a na', xña'a tsa ngu'. Lo'o jua'a ndacu tsa ngu', pana ná ntaja'a ngu' cua'ni ngu' cña tsiya' ti", nacuj jyo'o cusu' bi'.

¹³ Chañi cha' nu nchcui' jyo'o bi'; bi' cha' lye chcui' nu'u lo'o ngu' bi', cha' tso'o ti xñi ngu' lcaa cha' jil'i Jesús nu nchcui' na lo'o ngu',

¹⁴ cha' nga'aa cua'a jyaca ngu' jil'i cuentyu nu nchcui' ngu' judío, cha' nga'aa taquiya' ngu' jil'i cha' nu nchcui' ñati chalyuu ti nu cua ngulochu' jil'i lcaa cha' liñi.

¹⁵ Lubii tsa laca lcaa lo na, jua'a nti' sca ngu' nu lubii cresiya jil'i cuentya jil'i ycu' Ndyosi; pana ná ntsu'u na lubii tsiya' ti nti' ngu' nu cuxi tyiquee, cha' ná jlya ti' ngu' bi' jil'i cha' liñi. Lo'o cua'ni ngu' nu cuxi tyiquee cha' cuxi, li' nga'aa nda ngu' bi' cuentya cha' xcui' cha' cuxi laca nu ndu'ni ngu'.

¹⁶ Ñati jil'i ycu' Ndyosi laca ngu' bi', nacuj ycu' ngu', pana ná ndyu'ni ngu' tsiya' ti ñi'ya nu nti' ycu' Ndyosi; bi' cha' caca cuayá' ti' na cha' cuiñi ngu' bi'. Cuxi tsa ndyu'ni ngu' bi', cha' ná ntaja'a ngu' taquiya' ngu' jil'i cha' nu liñi ca; ni sca cha' tso'o ná ca cua'ni ngu' bi' tsiya' ti.

2

Cha' liñi culu'u Tito jil'i ñati cha' caca tso'o tyiquee ngu' lo'o tya'a ngu'

¹ Lo'o nu'u ni, Tito, xcui' cha' liñi culu'u nu'u jil'i ñati.

² Culu'u nu'u jil'i ngu' nu cusu' la cha' ná caca cu'bi ngu', cha' xcui' cha' liñi jlya ti' ngu', cha' cua'a ngu' jil'i ycu' ca ngu', cha' xcui' cha' tso'o cua'ni ngu' li'; culu'u nu'u jil'i ngu' bi' cha' jlya tso'o ti' ngu' lcaa cha' liñi, cha' tyu'u tyiquee ngu' ña'a ngu' jil'i tya'a ñati ngu', cha' talo tyiquee ngu' lo'o ndyu'ni lya' ti' ñati jil'i ngu'.

³ Lo'o jua'a culu'u nu'u jil'i ma' cusu' ñi'ya nu nga'a cha' tyi' ma' cha' cua'ni chi' ma' loo ycu' Ndyosi, cha' ná chcui' ma' cuentyu jil'i ñati, cha' ná ca cu'bi ma', cha' culu'u ma' xcui' cha' tso'o jil'i tya'a ñati ma'.

⁴ Li' lo'o ña'a nu cuna'a cuañi' la jil'i ma' cusu', jua'a ca tsa'a ngu' cha' tso'o tsa tyu'u tyiquee ngu' ña'a ngu' jil'i clyo'o ngu', ña'a ngu' jil'i sñi' ngu';

⁵ ca tsa'a nu cuna'a cuañi' la cha' cua'a ngu' jil'i ycu' ca ngu', cha' xcui' cha' tso'o cua'ni ngu', ñi'ya nu nga'a cha' cua'ni ngu' nu cua ngua lubii cresiya jil'i cuentya jil'i ycu' Ndyosi; ca tsa'a ngu' ñi'ya nu tso'o ti cua'ni ngu' cña to' tyi' ngu', ñi'ya caca tya'na ti' ngu' jil'i tya'a ñati ngu', ñi'ya nu taquiya' ngu' jil'i clyo'o ngu'. Si xcui' tso'o ti ndu'ni nu cuna'a cuañi' ni, li' ná ntsu'u cha' chcui' cuxi xa' ñati jil'i ycu' Ndyosi xqui'ya ngu' bi' li'.

⁶ La cui' jua'a, ta nu'u cuji' lo'o nu ngu' qui'yu cuañi' cha' cua'a ngu' jil'i ycu' ca ngu', cha' xcui' cha' tso'o cua'ni ngu'.

⁷ Xcui' tso'o ti cua'ni nu'u, cha' jua'a ca tsa'a nu ngu' cuañi' bi' lcaa cha' tso'o lo'o ña'a ngu' cua' ña'a ca cha' nu ndyu'ni nu'u; lcaa cha' liñi culu'u tso'o nu'u jil'i ngu' bi', si'i cha' laja ti chcui' nu'u lo'o ngu'.

⁸ Xcui' cha' liñi culu'u nu'u jil'i ngu', cha' ná tucui taca ñacuj cha' cuiñi nu'u. Ca tyuju'u ti' ngu' nu cuxi tyiquee li', cha' ná caja ñi'ya chcui' ngu' cha' cuxi jil'i na li'.

⁹ Chcui' nu'u lo'o ngu' nu laca msu nu ngü'ya ñati cha' taquiya' ngu' jil'i lcaa cha' nu nchcui' xu'na ngu', cha' tso'o ti cua'ni ngu' lcaa cña jil'i ngu', cha' ná xlyú ngu' cha' hichu' nu laca xu'na ngu'.

¹⁰ Ná tso'o si cuaana ngu' msu na nu ntsu'u jil'i xu'na ngu', masi xtyi ti cha'; xcui' cha' liñi cua'ni ngu' msu lacua. Cua'ni chi' ngu' loo xu'na ngu', cha' ca cuayá' ti' xa' ñati cha' tso'o tsa laca cha' jil'i ycu' Ndyosi nu ndyu'ni lyaá jil'i na.

¹¹ Tso'o tsa ndu'ni ycu' Ndyosi lo'o ñati chalyuu cha' cua nti' Ni cha' clyaa ngu' jil'i nu cuxi;

¹² jua'a cua ngulu'u Ni ji'na ñi'ya taca tyi'i tso'o ti na nde chalyuu. Nti' Ni cha' cua'a na ji'i ycu'i ca na, cha' tso'o ti cua'ni na lo'o tya'a ñati na. Taca cua'ni tlyu na ji'i ycu'i Ndyosi nu lo'o cua ngulochu' na ji'i lcaa cha' cuxi nu ná ndiya ti' Ni ji'i, nu lo'o nga'aa ndu'ni na lcaa cha' suba' nu ndiya ti' ñati chalyuu ti.

¹³ Jua'a ti ngulu'u Ni ji'na, cha' taca ca tso'o tyiquee na laja lo'o ntajatya na ji'i ycu'i Ndyosi nu tlyu tsa cha' nu ntsu'u ji'i Ni, ni jacua' caa Ni chaca quiya'. Ndubi tsa xee ntsu'u ji'i Ni li', nu lo'o tyu'u tucua Jesucristo nu ngua'ni lyaá ji'na.

¹⁴ Nu lo'o nda Jesús chacuayá' cha' ndyujui ngu' ji'i, nda yu tyucui ña'a ycu'i ca yu cha' taca clyaa na ji'i nu cuxi. Ngua'ni lubii Ni ji'i cresiya ji'na li' cha' caca na ñati ji'i Ni, cha' tyaja'a na cua'ni na xcui' cha' tso'o li'.

¹⁵ Jua'a laca cha' nu nga'a cha' ta nu'u lo'o ngu', pana lye hcui' nu'u lcaa cha' bi' lo'o ngu'. Culo nu'u cña ji'i ngu', lcaa lo cha' tso'o nu cua'ni ngu', lcaa lo cha' nu ná tso'o cha' cua'ni ngu', cha' nu'u laca loo; ná ta nu'u chacuayá' ji'i ngu' cha' hcui' ngu' cha' cuxi jinu'u.

3

Ñi'ya nu nga'a cha' cua'ni na si laca na ñati ji'i Jesús

¹ Culu'u nu'u ji'i ngu' cha' taquiya' ngu' ji'i lcaa ngu' nu laca loo, ji'i lcaa ngu' tisiya; nga'a cha' cua'ni ngu' lcaa lo cña tso'o nu culo ngu' bi' ji'i ngu' cha' cua'ni ngu'.

² Ná tso'o hcui' ngu' cuentyu ji'i xa' ñati, ni ná tso'o xu'u tya'a ngu' lo'o ñati; ntsu'u cha' cube ti' ngu' ji'i xa' ñati, cha' tso'o ti hcui' ngu' lo'o lcaa ñati.

³ Cua sa'ni la ná nda na cuentya tsiya' ti ñi'ya ntsu'u cha' ji'i ycu'i Ndyosi; ná ndaquiya' na ji'i Ni li', cha' cua ngüñilo'o nu xña'a ji'na cha' cua'ni na lcaa cha' cuxi nu ndijña cresiya ji'na cha' cua'ni na. Ngua chaa ti' na lo'o ndyuni na cha' cuxi bi' li', masi ngua'ni lya' ti' na ji'i ñati, masi ngua liye' ti' na ña'a na ji'i ngu', masi ngua ti'i ti' na ña'a na ji'i tya'a na; lo'o jua'a ngu' tya'a na, ngua ti'i ti' ngu' ña'a ngu' ji'na.

⁴ Lo'o li' ngua tsa'a na cha' nti' tsa ycu'i Ndyosi cua'ni lyaá Ni ji'na, cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na, ñati chalyuu na.

⁵ Lo'o li' ngua'ni lyaá Ni ji'na cha' tya'na tsa ti' Ni ña'a Ni ji'na; pana si'i cha' ngua'ni na sca cha' tso'o, sca cña tacati, lo'o li' xqui'ya bi' ngua'ni tya'na ti' Ni ji'na. Si'i jua'a. Na cua ngua'ni lubii Ni ji'i cresiya ji'na, bi' cha' caca hcui' na cha' cua ngula na chaca quiya'; cua ngua cucui cresiya ji'na xqui'ya cña nu cua ngua'ni Xtyi'i ycu'i Ndyosi lo'o na.

⁶ Tso'o tsa nda Ni Xtyi'i ycu'i' Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'na chacuayá' ji'i Jesucristo nu ngua'ni lyaá ji'na;

⁷ tlyu tsa cha' tso'o nu ngua'ni ycu'i Ndyosi lo'o na jua'a, cha' caca na ñi'ya si laca na sñi' ycu'i' Ni, nu ndu' ti' na cha' caja chalyuu cucui nu ná nga'a cha' tye ji'na.

⁸ Nga'a cha' jlyu tso'o ti' ma cha' liñi nu nscua na' re, bi' cha' lye hcui' nu'u cha' bi' lo'o lcaa ñati nu ngusñi cha' ji'i ycu'i Ndyosi ca bi', cha' xcui' cha' tso'o cua'ni ma li'. Tso'o tsa laca cha' liñi, taca xtyucua cha' bi' ji'i cua ña'a ca ñati;

⁹ pana ná tso'o hcui' ma cha' laja ti, jua'a ná tso'o si xlyu ma cha' hichu' tya'a ma xqui'ya jyo'o cusu' ji'na, masi xqui'ya sca cha' nu nguscua jyo'o Moisés nu ngua sa'ni la. Ná sca cha' tso'o ná taca cua'ni ma jua'a. Chcuna' tyempo ji'i ma jua'a, cha' xcui' cha' nu ndacu' lo cui'i ti nchui' ma li'.

¹⁰ Tucua quiya' chcu'i' nu'u lo'o ngu' cha' cua'a nu'u ji'i' ngu' nu nti' xu'ba cha' cusu'u laja cu'ma nu laca ma ñati ji'i' Jesucristo. Si ná cuna ngu' bi', li' xtyanu ma ji'i' ngu' bi'.

¹¹ Cua ngunu'u tsiya' ti cha' nu ntsu'u hique ngu', lo'o jua'a ntsu'u qui'ya ji'i' ngu' bi'; hasta ycu'i' ngu' bi' jlo ti' ngu' cha' ntsu'u qui'ya ji'i' ngu'.

Ngusalya' Pablo lo'o Tito

¹² Nu lo'o tyalaa ti masi Artemas, masi Tíquico, nu cua nda na' ji'i' cha' caa slo nu'u, li' yala ti tsa'a nu'u ca quichi Nicópolis si caca jinu'u; tyacua tya'a na cajua li', cha' tyi'i' na' ca quichi bi' tyempo tlya' nta'.

¹³ Xtyucua nu'u ji'i' Zenas, nu yu nu laca tu'ba bi', lo'o ji'i' Apolos. Li' cui'ya nu'u cuentya cha' nga'aa ntsu'u na nu lyiji ji'i' ngu' lo'o tya tsa'a la ngu' tyucuii'.

¹⁴ Ntsu'u cha' ca tsa'a ca ta'a ñati ji'i' Jesucristo tya'a na cha' cua'ni ngu' lcaa lo cha' tso'o, cha' taca xtyucua ngu' ji'i' tya'a ñati ngu' nu lyiji xi ji'i'; ná tso'o si taja ti ndi'i' ngu' chalyuu.

¹⁵ Lcaa ngu' ca nde lo'o na' nchcu'i' ya xlyo ni'i' jinu'u. Tso'o ti chcu'i' nu'u lo'o lcaa ngu' nu tso'o ti ntsu'u tyiquee ña'a ngu' ji'i' cua cha' laca ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'i' Jesús. Ña'a ti cua'ni ycu'i' Ndyosi cha' tso'o lo'o lcaa cu'ma. Jua'a caca cha' lacua.

Nguscua San Pablo quityi ndyaa ca slo Filemón

¹ Pablo laca na', lo'o juani ntsu'u na' ne' chcuꝯ cuentya ji'i Jesucristo. Nscua na' quityi re lo'o Timoteo tya'a na, cha' ta ya cha' lo'o nu'ꝯ, Filemón, cha' tso'o tsa tya'a tso'o na laca nu'ꝯ, cha' la cui' tya'a cña ndyu'ni na.

² Lo'o jua'a nscua ya quityi re cha' taca cuna lcaa ngu' nu ndyu'u ti'i ca slo nu'ꝯ cha' nu nchcui' ya re, lo'o ma' Apia tya'a na, lo'o Arquipo nu stu'ba ti lo'o cuare nxuꝯ tya'a lo'o nu cuxi cuentya ji'i ycu'i Ndyosi.

³ Ndi'ya nti' na' cha' ña'a ti cua'ni ycu'i Ndyosi Sti na cha' tso'o lo'o ma, cha' cua'ni Ni cha' ti ti tyi'i tyiquee ma xqui'ya Jesucristo nu Xu'na na.

Ña'a ti ntsu'u tsa cha' ji'i Filemón lo'o Jesucristo, cha' ngusñi tso'o yu cha' ji'i ycu'i Ndyosi

⁴ Ndyaa na' xlya'be ji'i ycu'i Ndyosi cuentya jinu'ꝯ, Filemón, lcaa quiya' lo'o nchcui' na' lo'o ycu'i Ndyosi.

⁵ Hasta ca su ndi'i na' re, cua ndañi cha' tso'o tsa ngusñi nu'ꝯ cha' ji'i Jesús nu Xu'na na, jua'a ntsu'u tsa tyiquee nu'ꝯ ña'a nu'ꝯ ji'i Jesús lo'o ji'i lcaa ñati ji'i Cristo cajua. Lcaa cha' bi' cua ndyuna na' ji'i;

⁶ bi' cha' ndijña na' cha' clyu ti' ji'i ycu'i Ndyosi, cha' ca cuayá' tso'o ti' lcaa ngu' nu ndyuna cha' nu nchcui' nu'ꝯ lo'o ngu' cuentya ji'i Jesucristo, cha' lo'o ña'a ngu' jinu'ꝯ, li' ca cuayá' tso'o ti' ngu' cha' xcu'i tso'o tsa ndyu'ni Cristo lo'o na.

⁷ Tso'o tsa tyiquee na' juani, tlyu tyiquee na' xqui'ya nu'ꝯ, lo'o ngujui cha' 'na cha' ntsu'u tsa tyiquee nu'ꝯ ña'a nu'ꝯ ji'i ngu' tya'a na, cha' nxyucua tsa nu'ꝯ ji'i ngu' tya'a na cha' talo tyiquee ngu'. Chañi cha' tya'a na cuentya ji'i Jesucristo laca nu'ꝯ.

Ndijña Pablo sca cha' tso'o cuentya ji'i Onésimo

⁸⁻⁹ Lo'o juani ndijña na' sca cha' clyu ti' jinu'ꝯ. Jlo ti' na' ñi'ya ntsu'u tsa tyiquee nu'ꝯ ña'a nu'ꝯ ji'i ñati, bi' cha' si'i sca cña nu culo na' jinu'ꝯ laca re, masi ntsu'u chacuayá' jna' cha' chcu'i na' jua'a. Pablo laca na', cua ngusu' na' juani, lo'o jua'a ntsu'u na' ne' chcuꝯ juani xqui'ya cha' nchcui' na' cha' ji'i Jesucristo lo'o ñati.

¹⁰ Pana chcu'i na' sca cha' lo'o nu'ꝯ cuentya ji'i yu Onésimo, cha' ñi'ya nti' na' ña'a na' ji'i sca sñi' na', jua'a nti' na' ña'a na' ji'i yu bi' juani, cha' ne' chcuꝯ re ngusñi yu cha' ji'i ycu'i Ndyosi xqui'ya na'.

¹¹ Nu Onésimo bi' ni, ná tso'o ca ngua'nijo'o yu jinu'ꝯ nu ngua tya sa'ni la. Pana juani xa' ña'a cua'ni yu; masi cuentya jinu'ꝯ, masi cuentya jna', tso'o tsa ndu'ni yu cña juani.

¹² Cua ngulo na' cña ji'i yu cha' xtyuꝯ yu tyaa yu ca slo nu'ꝯ chaca quiya', masi ñi'ya laca si la cui' cresiya 'na cua nda na' ndyaa ca slo nu'ꝯ.

¹³ Jlo ti' nu'ꝯ cha' ntsu'u na' ne' chcuꝯ nde xqui'ya cha' cua nchcui' na' cha' tso'o ji'i Jesucristo lo'o ñati, lo'o jua'a tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' si ndyanu yu ca nde lo'o na', cha' xtyucua yu jna' ñi'ya laca si na cua ndi'i ycu'i nu'ꝯ ca nde.

¹⁴ Pana nti' na' quiñi cha' 'na lo'o nu'ꝯ clyo, Filemón. Tso'o tsa tyiquee nu'ꝯ, lo'o nti' na' cha' cua'ni nu'ꝯ lo'o yu ñi'ya nu nti' ycu'i nu'ꝯ; ná nti' na' culo na' cña jinu'ꝯ cha' tyanu yu lo'o na'.

¹⁵ Ná tyiquee' ngusna yu xi jinu'ꝯ cha' tya ta la ycu'i Ndyosi ji'i yu cha' tyalaa yu ca slo nu'ꝯ chaca quiya', cha' juani tyanu yu slo nu'ꝯ tyucui tyempo nu tyi'i yu chalyuu.

¹⁶ Nga'aa si'i msu jua'a ti caca yu juani, tya'a na laca yu; tya'a na' laca yu nu tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' ña'a na' ji'i. Lo'o jua'a tya'a nu'u nu tso'o la laca yu juani; msu tso'o jinu'u caca yu juani, cha' la cui' tya'a ñati ji'i Jesucristo laca ma.

¹⁷ Bi' cha' chcu' tso'o nu'u lo'o yu lo'o tyalaa yu ca slo nu'u, ñi'ya nchcu' tso'o nu'u lo'o na' lo'o ndyalaa na' ca slo nu'u, xqui'ya cha' stu'ba ti ngusñi na cha' ji'i ycu' Ndyosi.

¹⁸ Si ntsu'u cuentya nu ndacui yu jinu'u xqui'ya cha' cuxi nu ngua'ni yu cua sa'ni la, sta nu'u tane' bi' cuentya 'na;

¹⁹ tya na' cñi bi' jinu'u, bi' cha' nscua na' xtañi na' ca nde ndi'ya: Pablo. Ná chcu' na' ji'i cha' nu ndacui nu'u jna', masi sca tane' tlyu laca bi', cha' ngujui chalyu nu ná nga'a cha' tye jinu'u xqui'ya na'.

²⁰ Tya'a na laca yu chacuayá' ji'i Jesucristo, bi' cha' ñi'ya nu ngüijña na' jinu'u tsá cha' tso'o ti chcu' nu'u lo'o yu, jua'a cua'ni nu'u lo'o yu, cha' jua'a taca xtyucua nu'u 'na cha' talo na' ca nde.

²¹ Jlo ti' na' cha' taquiya' nu'u ji'i cha' nu nchcu' na' lo'o nu'u, bi' cha' nscua na' quityi re cha' caa slo nu'u; jlo ti' na' cha' tya quiña'a la cha' tso'o tya cua'ni la nu'u.

²² Lo'o chaca cha' ni, nduna ycu' Ndyosi cha' lu'ba ti ndijña ma sca cha' cuentya jna', bi' cha' tso'o si cua'ni cho'o ma sca se'i su tyi' na'; ndu ti' na' cha' laja ti tyu'u na' ne' chcu'a nde, caa na' ca slo cu'ma li'.

Nchcu' salya' lo'o ngu'

²³ Lo'o yu Epafra tya'a ntsu'u na' ne' chcu'a re xqui'ya Jesucristo, lo'o yu bi' nda yu xlyo ni'i ji'i ma.

²⁴ Lo'o jua'a Marcos, lo'o Aristarco, lo'o Demas, lo'o Lucas, ca ta'a ngu' ndyi'u ti' ngu' jinu'u. Nxyucua tsa ngu' bi' 'na lo'o cña ji'i ycu' Ndyosi ca nde.

²⁵ Ña'a ti cua'ni Jesucristo nu Xu'na na cha' tso'o lo'o lcaa cu'ma lacua. Jua'a caca cha' lacua.

Quityi nu ndyaa ca slo ngu' judío tya'a ngusñi na cha' ji'í Cristo

Xqui'ya Cristo, bi' cha' cua nchcui' ycuí' Ndyosi lo'o ñatj chalyuu

¹ Nu ngua tya sa'ni la, tyuu tsa quiya' cua nchcui' ycuí' Ndyosi lo'o jyo'o cusu' ji'na, quiña'a xi cha' nda Ni lo'o jyo'o bi'; cua nda ycuí' Ndyosi cha' lo'o jyo'o bi', cha' chcuí' ngu' lo'o lcaa tya'a quichí tyi ngu'.

² Pana nu juani lo'o cua tye ti chalyuu, cua nchcui' Ni lo'o na, xqui'ya cha' cua ñaa Jesús nde chalyuu ca su ndi'j na, la cui' Jesús nu laca sca ti Sñi' ycuí' Ni. Cua nguti'j nu Jesús bi' lo'o ycuí' Ndyosi Sti yu nu lo'o ngüiñá Ni chalyuu tya clyo; tya lo'o ngüiñá Ni lcaa lo na nu ntsu'u nde cua lo'o lcaa lo na nu ntsu'u lo yuu chalyuu, cua laca ndu Jesús lo'o ycuí' Ndyosi Sti Jesús li'. Lo'o jua'a cua nda Ni chacuayá' ji'í cha' caca ycuí' Jesús loo ji'í lcaa na bi'.

³ Lcaa xee lubii nu ntsu'u ca slo ycuí' Ndyosi, cua ndyanu xee bi' lo Jesús Sñi' Ni lo'o ñaa Jesús nguti'j yu chalyuu. Ñi'ya nu laca ycuí' Ndyosi, la cui' jua'a laca nu Jesús bi'; liñi tsa nclyo Jesús cña ji'í lcaa na nu ntsu'u chalyuu tsiya' ti, bi' cha' laca ndi'j tso'o ti lcaa na bi'. Nu lo'o ndye ngua'ni Jesús cña nu ntsu'u ji'í yu nde chalyuu, cha' ngüityi yu yabe' nu ntsu'u ji'í ñati, li' nguxtyuu yu ndyaa yu ca slo ycuí' Ndyosi Sti yu, ndyaa tucua yu nde la'a tsu' cui' su tlyu ca su ntucua ycuí' Ni.

Ná caca stu'ba cha' ji'í xcá ji'í ycuí' Ni lo'o Jesús

⁴ Tlyu la chacuayá' ntsu'u ji'í Jesús nu sca ti Sñi' ycuí' Ndyosi que xcá ji'í ycuí' Ni nu ntsu'u nde cua, xqui'ya cña nu cua ngua'ni yu cuentya ji'í Sti yu; quiña'a tsa chacuayá' nguxtyanu Ni ji'í Jesús, xqui'ya cha' stu'ba cha' ji'í yu lo'o ycuí' Ndyosi Sti yu.

⁵ Nde laca sca cha' nu cua nchcui' ycuí' Ndyosi cuentya ji'í Jesús nu laca Sñi' ycuí' ca Ni:

Sñi' na' laca nu'ü; cua nda na' chalyuu jinu'ü cha' laca nu'ü Sñi' na'.

Lo'o jua'a cua nchcui' ycuí' Ndyosi chaca cha' cuentya ji'í Jesús:

Na' cacá Sti yu; caca yu Sñi' na' lacua.

Si'í cha' ji'í sca xcá nu ntsu'u nde cua nchcui' Ni cha' bi', cuentya ji'í Jesús nda Ni cha' bi'.

⁶ Tya clyo lo'o cua ta ti ycuí' Ndyosi ji'í Sñi' ycuí' ca Ni cha' caá yu chalyuu, li' nacuj Ni:

Lcaa xcá nu ntsu'u cuentya jna' nde cua, nga'a cha' cua'ni tlyu ngu' xcá bi' ji'í Sñi' na'.

⁷ Jua'a nchcui' ycuí' Ndyosi ji'í Sñi' Ni; pana nu laca xcá ji'í ycuí' Ndyosi bi' ni, ndi'ya nchcui' Ni cuentya ji'í xcá bi'.

Laca bi' ñi'ya laca cui'j ti, masi cui'j nu tso'o tsa ndu'ni.

Ñi'ya ndyatü sca quii' tlyu, cha' tyijyu' tsa ntyiji'j xee, jua'a laca xcá bi' ji'í ycuí' Ndyosi lo'o ndu'ni bi' cña.

⁸ Xa' ña'a nchcui' ycuí' Ndyosi cuentya ji'í Jesús nu laca Sñi' ycuí' ca:

Ná nga'a cha' tye cha' caca nu'ü loo, cha' ycuí' Ndyosi laca nu'ü, nacuj Ni,

liñi ti ndu'ni nu'ü lo'o ñatj ca su laca nu'ü loo.

⁹ Ndiya tsa ti' nu'ü lcaa cha' liñi nu ndu'ni ñati; ñasj' tsa nu'ü lo'o ndyu'ni ñati cha' cuxi lo'o ycuí' Ndyosi Sti nu'ü.

Bi' cha' ngusubi na' jinu'ü cha' tya'a nu'ü lo cña jna', nacuj ycuí' Ndyosi.

Jua'a tso'o tsa nti' nu'u juani, cha' tlyu la chacuayá' cua nda na' jinu'u que jil'i xa' la ñati, nacui ycuí' Ndyosi.

¹⁰ Tya chaca cha' cua nchcui' ycuí' Ndyosi lo'o Jesús nu laca Sñi' ycuí' ca Ni: Nu'u laca Xu'na tyucui ña'a chalyuu, nacui ycuí' Ndyosi.

Tya clyo ngüiñá nu'u lcaa na nu ntsu'u chalyuu, lo'o jua'a ngüiñá nu'u lcaa na nu ntsu'u nde cua.

¹¹ Tiya' la li' culiji lcaa cha' bi' jua'a ti; pana ná sca caca jinu'u tsiya' ti, masi casu chalyuu, masi casu lcaa na nu ntsu'u nde cua ñi'ya laca lo'o ndyasu sca ste' na.

¹² Xco'o nu'u cha' bi', ñi'ya laca lo'o nchco'o na sca late' nu nga'aa cua'nijo'o ji'na;

nchcutsa'a na ji'i cha' caja xa' nu cucui.

Pana ña'a ti tya ndi'i ycuí' nu'u;

ná ntsu'u cha' casu' nu'u tsiya' ti, nacui ycuí' Ndyosi ji'i Jesús Sñi' ycuí' ca Ni.

¹³ Nde ntsu'u chaca cha' nu nscua lo quityi cusu' cuentya ji'i Jesús:

Cuaa cly nu'u ca nde, tyucua nu'u ca su ntucua na' re;

ña'a cuayá' tyijiloo na' ji'i lcaa tya'a cusu' nu'u tyucua nu'u, cha' caca nu'u loo ji'i ngu' bi' tsiya' ti.

Ni sca quiya' bilya chcuí' ycuí' Ndyosi jua'a cuentya ji'i xca ji'i Ni nde cua, sca ti lo'o Jesús cua nchcui' Ni jua'a.

¹⁴ Lcaa nu laca xca ji'i ycuí' Ndyosi nde cua ni, lcaa tsa ndu'ni bi' cña nu nclyo ycuí' Ndyosi ji'i; cui'i nu tso'o tsa laca nu ngu' xca bi'. Nda Ni ji'i ngu' xca bi' caa nde chalyuu, cha' xtyucua ngu' ji'i ca ta'a ñati nu cua clyaá ti ji'i nu cuxi xqui'ya Jesús, cha' cua ngulala ti tye chalyuu.

2

Tlyu tsa cha' laca cha' cua ngulaá na ji'i nu cuxi

¹ Tlyu tsa cha' laca ji'i Jesús juani lacua, bi' cha' nga'a cha' xñi tso'o na lcaa cha' nu cua nchcui' Jesús lo'o na, cha' ná tyu'utsu' na ji'i tyucui liñi nu ngusñi na.

² Tyempo sa'ni la nchcui' xca bi' lo'o ñati cuentya ji'i ycuí' Ndyosi. Liñi tsa nchcui' xca bi' lo'o ngu', cha' tyempo bi' lye tsa ngxucube' Ni ji'i lcaa ñati nu ngua'ni cha' cuxi; la cui' jua'a ngxucube' Ni ji'i ñati nu nga'aa ndaquiya' ji'i cha' nu nchcui' Ni.

³ La cui' ti cha' caca ji'na juani, si ná taquiya' na ji'i cha' nu cua ndyuna na bi', cha' clyaá na ji'i nu cuxi; ná caja ñi'ya clyaá na ji'i ycuí' Ndyosi lo'o cua ndye chalyuu, nu lo'o cua'ni cuayá' Ni ji'i lcaa ñati. Clyo ndacha' ycuí' Jesús nu Xu'na na cha' bi' ji'i ñati nu ngua tsa'a ji'i yu, jua'a ndyuna ngu' bi' cha' nu nchcui' yu; tiya' la li', lo'o ji'na ndacha' ngu' bi' cha' bi'. Bi' cha' jlo ti' na cha' chañi laca cha' bi'.

⁴ Lo'o jua'a ngua'ni ycuí' Ndyosi cña cha' ca cuayá' ti' na cha' chañi tsa laca cha' nu nchcui' ngu', ngua'ni Ni quiña'a tsa cha' tlyu slo na cha' ña'a na ji'i. Tyuu tsa cha' nu ná nchca cua'ni ñati chalyuu ngua'ni Ni, cha' cube tsa ti' na ji'i ycuí' Ni lo'o ña'a na cha' tlyu bi'. Lo'o li' cua nda Ni Xtyi' ycuí' Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'i ñati chalyuu, tsa ña'a nu ntsu'u tyiquee ycuí' Ni nda Ni ji'i ngu'; bi' cha' nchca ji'na cua'ni na tyuu lo cña cuentya ji'i ycuí' Ndyosi, nu ná nchca ji'i ñati cua'ni ycuí' ca ngu'.

Tya'a na laca Jesús xqui'ya cha' ngua Ni ñati

⁵ Cha' ji'i chalyuu cucui bi' nchcui' na juani, pana si'ni nu ngu' xca ji'i ycuí' Ndyosi laca nu cua ngujui chacuayá' ji'i cha' caca ngu' loo ji'i chalyuu cucui; sca ti ycuí' Ndyosi culo cña li'.

⁶ Ntsu'u sca cha' nu nscua lo quityi cusu'; ndi'ya nchcui' cha' bi':
 Ndyosi Xu'na ya, ná sca na tsiya' ti laca ñati chalyuu, ná nga'a cha' cube ti'
 nu'u ji'i ngu';
 ná nga'a cha' cua'ni tya'na ti' nu'u ji'i ngu', cha' laca ngu' ñati ti, nacui jyo'o
 cusu'.

⁷ Masi sube tsa ñati laca ngu' cuentya jinu'u, pana cua nda nu'u sca ñati nu
 liya chalyuu;

jua'a cua laca ti tyempo nda nu'u chacuayá' cha' caca xca jinu'u loo ji'i yu bi'.
 Ca tiya' la, li' ta nu'u sca su tso'o tsa su tyucua yu lo'o nu'u, ñi'ya laca su ntucua
 tlyu sca xu'na ñati, sca se'i su caca chi loo.

⁸ Lo'o jua'a cua nda nu'u chacuayá' cha' caca yu loo ji'i lcaa na.
 Jua'a nacui quityi bi'. Cuentya ji'i lcaa ca na tsiya' ti nchcui' quityi bi', nu lo'o
 nacui quityi cha' cua nda Ni chacuayá' cha' caca yu loo ji'i lcaa na, masi juani
 ti bilya ña'a na cha' laca yu loo ji'i lcaa na bi'.

⁹ Pana cua jlo ti' na ñi'ya ngua ji'i Jesús nu ngua li', cha' xti ti tyempo ngua
 lcaa xca ji'i ycu'i' Ndyosi loo la ji'i ycu'i' Jesús. Ngujui yu lo crusi cuentya ji'i
 lcaa ñati chalyuu, xqui'ya cha' xcui' tso'o tsa ndu'ni ycu'i' Ndyosi lo'o na. Lo'o
 jua'a ndube tsa ti' ná ñi'ya ndyaca ji'i yu juani, cha' tso'o tsa ndyu'ni chi ngu'
 loo yu; ndyu'ni tlyu ngu' ji'i yu xqui'ya cha' cua ngujui yu, xqui'ya cha' ti'i
 tsa ngua ti' yu cuentya ji'na.

¹⁰ Cloyo ngüiñá ycu'i' Ndyosi lcaa ca na nu ntsu'u chalyuu, jua'a tya ña'asi
 Ni lcaa na; lo'o jua'a nti' Ni cha' tyalaa ca ta'a na nu laca na sñi' Ni ca su tso'o
 tsa ca su ntucua ycu'i' Ni. Bi' cha' cloyo ndulo tsa cha' ji'i Ni cha' tye lcaa cña
 nu ngua'ni Jesucristo; lo'o nu juani cua ngulaá na ji'i nu cuxi xqui'ya Jesús,
 masi ti'i tsa ngua ti' yu lo'o ngua'ni yu cña bi'.

¹¹ Na cua ngua'ni lubii Jesús ji'i cresiya ji'i ñati chalyuu, bi' cha' juani laca
 ycu'i' Ndyosi Sti na; lcaa na nu cua ngua lubii cresiya ji'na xqui'ya Jesús ni,
 ntsu'u sca ti Sti na lo'o ycu'i' Jesús, cha' laca ycu'i' Ndyosi Sti na juani. Lo'o
 jua'a ná ndube ti' Jesús, nchcui' yu cha' tya'a ycu'i' yu laca na.

¹² Cua nscua tsaca cha' nu cua nacui yu ndi'ya:
 Ndyosi Sti na', tso'o ti chcui' na' cha' jinu'u su ndi'i na' lo'o ngu' tya'a na';
 cula tu'ba na' jii lo'o cua'ni tlyu na' jinu'u ca su ndyu'u ti'i lcaa ñati.

¹³ Lo'o jua'a chaca cha' nacui yu ndi'ya:
 Lo'o na' xñi' na' cha' ji'i ycu'i' Ndyosi Sti na', nacui.
 Lo'o li' nchcui' yu chaca quiya' ndi'ya:
 Nde ti ndi'i ya, cha' stu'ba ti ndi'i na' lo'o sñi' na' nu cua nda ycu'i' Ndyosi 'na.
 Jua'a nchcui' cha' nu cua nscua lo quityi cusu' bi'.

¹⁴ Nu na, ñati chalyuu na, sca ti cuaña' na, sca ti tañi na lo'o ngu' cusu'
 ji'na, jua'a lo'o ngu' tya'a na. Ca ta'a na nu cua ngusñi na cha' ji'i Jesús laca na
 ñati chalyuu; bi' cha' lo'o nu Jesús bi' ngua yu ñati, cha' li' ngua ji'i yu ngujui
 yu cuentya ji'na. Sca ti jua'a ngujui ñi'ya tyijiloo yu ji'i nu xña'a nu nclyo cña
 nde ca bilyaa, su nti' nu xña'a bi' cha' tsa cresiya ji'i lcaa ñati.

¹⁵ Lo'o jua'a ngua'ni lyaá yu ji'i ñati nu ntsij tsa cha' cajaa ngu'; lcaa tsá lo'o
 ñaa ngu' bi' chalyuu, cuxi ti ndi'i ngu' bi', ti'i tsa cña nti' ngu', xqui'ya cha'
 xcui' na ntsij tsa ngu' si cajaa ngu'. Ngua'ni tye Jesús cha' ntsij ngu' jua'a,
 ndu'ni yu cha' tso'o ti tyi'i ngu' bi' juani.

¹⁶ Ná yaa Jesús chalyuu cha' xtyucua yu ji'i ngu' xca ji'i Ni nde cua; cuentya
 ji'na ñati chalyuu na yaa Jesús, cha' xtyucua yu ji'na ngua ti' yu, cha' ca ta'a
 na laca na tya'a ñati ji'i jyo'o Abraham, masi cua liya na chalyuu tiya' la xi.

¹⁷ Bi' cha' lacua, stu'ba ti ntsu'u cha' ji'i Jesús lo'o ñati ji'i ycu'i' nde chalyuu.
 Ngujui yu lo crusi cuentya ji'na, lo'o juani ntucua yu ca slo ycu'i' Ndyosi cha'

chcui' yu lo'o Ni, cha' cuityj Ni qui'ya nu ntsu'u ji'na. Juani laca Jesús ñi'ya laca sca sti jo'ó nu laca loo la nu ndyi'u tsa ti' ji'na, nu jua'a tso'o tsa ndu'ni tya'na ti' ji'na.

¹⁸ Juani taca cua'ni lyaá Jesús ji'i ñati lo'o ndyjojolaqui nu cuxi ji'i; nchca ji'i yu cua'ni jua'a, xqui'ya cha' lo'o ji'i ycui' yu ngua ti' nu cuxi cua'ni ngana ji'i, cha' lo'o ycui' yu ngua tii yu ji'i cha' ti'i lo'o yaa yu nde chalyuu.

3

Ná stu'ba Moisés lo'o Jesús

¹ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo, cu'ma nu cua ngusubi ycui' Ndyosi ji'i ma, culacua tso'o ti' ma tilaca laca Jesucristo. Cua nda ycui' Ndyosi Sti yu ji'i yu cha' yaa yu nde chalyuu, lo'o nu juani laca yu ñi'ya laca sti jo'ó nu laca loo la cuentya ji'na, cha' ngusñi na cha' ji'i ycui'.

² Ndaquiya' Jesús lcaa cña nu ngulo ycui' Ndyosi Sti yu ji'i yu, ndyi'u ti' yu ji'i ycui' Ni nu nguane ji'i yu cha' caa yu nde chalyuu tya clyo. La cui' jua'a ndaquiya' jyo'o Moisés ji'i cña nu ngulo ycui' Ndyosi ji'i nu ngua sa'ni bi'.

³ Pana juani lye la ndu'ni tlyu na ji'i Jesús, cha' ná stu'ba jyo'o Moisés lo'o yu bi'. Ñi'ya laca lo'o ndye ndya' sca ni'i ni, tso'o tsa nchcui' ngu' cha' ji'i cuityi nu ngüiña ji'i ni'i bi', masi ná nchcui' lye ngu' cha' ji'i ycui' ni'i; la cui' jua'a laca lo'o Jesús ni, lye la ndyi'u ti' ngu' ji'i ycui' Jesús, masi nga'aa lye ndyi'u ti' ngu' ji'i nu Moisés bi'.

⁴ Cua ña'a ca ni'i nu ndiña ñati ni, cua ntsu'u xu'na ni'i bi'; pana ycui' Ndyosi ngüiña lcaa ca na, lo'o lcaa ca chalyuu, lo'o lcaa ñati nu ndi'i chalyuu.

⁵ Tso'o tsa cña nu ngua'ni nu Moisés bi' lo'o ngua yu cña sa'ni, cha' cuentya ji'i ñati ji'i ycui' Ndyosi nde chalyuu ngua yu cña; nchcui' tsa jyo'o bi' lcaa cha' nu ngua ti' ycui' Ndyosi cha' chcui' Ni lo'o ngu' bi'.

⁶ Pana nu Cristo bi' ni, tso'o la cña ndu'ni yu, xqui'ya cha' laca yu Sñi' ycui' Ndyosi, lo'o jua'a laca yu loo ji'i lcaa ñati nu ntsu'u cuentya ji'i Ni. La cui' ñati ji'i ycui' Ni laca na, si ña'a ti ná ntsii na ña'a cuayá' tye chalyuu ji'na, si ña'a ti tya tso'o ntsu'u tyiquee na laja lo'o ndu' ti' na ji'i Cristo cha' cua'ni lyaá lyiji yu ji'na.

Caja ñi'ya nu tso'o ti tyi'i tyiquee na, si taquiya' na ji'i cha' nu nchcui' ycui' Ndyosi

⁷ Lo quityi cua nscua sca cha' nu nda Xtyi'i ycui' Ndyosi lo'o ñati sa'ni. Ndi'ya nchcui' Ni lo'o ngu' tya li':

Juani ti cua'a jyaca ma ji'i cha' nu nda na' lo'o ma:

⁸ Nga'aa tyu'u cha' cuxi tyiquee ma ña'a ma 'na chaca quiya',

ni nga'aa cua'ni ma ñi'ya nu ngua'ni jyo'o cusu' ji'i ma tsaca quiya' nu ngua sa'ni la.

Nu ngua li' lye tsa ngusu' tya'a ngu' lo'o na' ca ne' quixi' su nguta'a yu'u ti ngu', nacui Ni.

Nu ngua li' ngua ti' ngu' cua'ni cuayá' ngu' 'na, si cua'ni tyaala na' ji'i ngu'.

⁹ Ngua ti' jyo'o cusu' ji'i ma cha' cua'ni cuxi ngu' lo'o na' nu ngua li'; cua nxyi' lo'o ti ngu' 'na tyucui tu'ba yija, masi na'a ngu' lcaa cha' tlyu nu cua ngua'ni na' cuentya ji'i ngu' lcaa yija bi', nacui Ni.

¹⁰ Bi' cha' lye ngua ñasí' tsa na' ji'i ngu' bi' li'.

Ni na' li': "Xcui' cuxi ti nclayacia ti' ngu' bi', ná ntaja'a ngu' tsiya' ti cha' tyanu cha' jna' ne' cresiya ji'i ngu';

ná ntaja'a ngu' cua'ni ngu' ñi'ya nu ni na' ji'i ngu' cha' cua'ni ngu'", nacui na' li'.

11 Ngua ñasi' tsa na' ji' ngu' bi' li', ña'a cuayá' lye tsa nchcui' na' lo'o ngu' bi' li':

“Nga'aa tyalaa ma ca slo na' cha' tyi' tso'o ti ma lo'o na'”.
Jua'a ntsu'u cha' nu nda ycu' Ndyosi lo'o ngu' tya li'.

12 Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji' Jesús, ña'asi ma ji' ycu' ca ma, cha' ni tsaca ma ná tya'achu' ma ji' cha' ji' ycu' Ndyosi nu lu'ú ca, cha' ná caca cuxi cresiya ji' ma, ñi'ya si nga'aa taquiya' ma cha' ji' Ni.

13 Ná tso'o si cñilo'o nu cuxi ji' ma, lo'o li' xana caca cuxi cresiya ji' ma. Bi' cha' lcaa tsá nga'a cha' xtyucua ma ji' tya'a ma, cha' tyanu tachaa la cha' ji' Jesús ne' cresiya ji' ngu' tya'a ma, cha' ná cñilo'o nu cuxi ji' ma tyucui lo'o tya ndi' ti ma chalyuu.

14 Lcaa na lo'o tya'a na, tya ntsu'u cha' ji' na lo'o Cristo si ña'a ti xñi na cha' ji' Ni ña'a cuayá' nu tye chalyuu ji' na, la cui' ñi'ya lo'o jlya ti' na ji' yu nu ngua tya clyo.

15 Ndi'ya nchcui' ycu' Ndyosi cha' nu nscua lo quityi bi':

Juani ti cua'a jyaca ma ji' cha' nu ta na' lo'o ma:
Nga'aa tyu'u cha' cuxi tyiquee ma ña'a ma 'na chaca quiya',
nga'aa cua'ni ma ñi'ya ngua'ni jyo'o cusu' ji' ma tsaca quiya' tya sa'ni la;
nu ngua li' lye tsa ngusu' tya'a ngu' lo'o na'.

16 Lcaa ñati' nu cua ndyalo'o Moisés ji' nu lo'o ngutu'u ngu' ca loyuu Egipto ni, bi' ñati' ngua nu cua ndyuna cha' nu nchcui' ycu' Ndyosi lo'o ngu' nu ngua li', pana lye tsa ngusu' tya'a ngu' lo'o Ni li';

17 bi' cha' ngua ñasi' tsa ycu' Ndyosi ji' ñati' bi' tyucui tyempo lo'o ngutu'u scua tu'ba yija, bi' cha' ndyanu tyijya jyo'o bi' jua'a ti to' tyucui ca ne' quixi' ca su nguta'a yu'u ti ngu'.

18 Cua lye tsa nchcui' Ni cha' ji' ngu' nu ngusu' tya'a lo'o Ni: “Nga'aa tyalaa ngu' bi' ca slo na', cha' tyi' tso'o ti ngu' ca nde”, nacui Ni li'.

19 Nchca cuayá' ti' na lacua, cha' nga'aa ndyalaa ngu' bi' ca su nacui Ni ji' ngu' cha' tsaa ngu', xqui'ya cha' nga'aa ndaquiya' ngu' cha' ji' ycu' Ndyosi.

4

1 Cha' nu laca juani, cua ngxu'tyanu Ni sca cha' lo'o na, cha' taca tyalaa na ca slo Ni, cha' tyi' tso'o ti na ca bi'. Tso'o si cube ti' na ji' lcaa ngu' tya'a na, cha' ná tyu'utsu' ni tsaca ngu' ji' tyucui liñi nu tsaa ca su tyi' na lo'o ycu' Ndyosi.

2 Ñi'ya lo'o ndyuna jyo'o cusu' bi' cha' tso'o nu nchcui' ycu' Ndyosi lo'o ngu' cha' clyaa ngu', la cui' jua'a cua ndyuna na cha' tso'o nu nchcui' Jesús. Pana nu jyo'o bi' ni, ná ngua tso'o cresiya ji' ngu', masi cua ndyuna ngu' cha' bi', xqui'ya cha' ná jlya ti' ngu' cha' bi', ná ngusñi tso'o ngu' cha' bi'.

3 Nu lo'o ngusñi na cha' ji' Ni, li' taca tyalaa na slo ycu' Ndyosi cha' tyi' tso'o ti na ca bi'. Pana ñi'ya nu nscua lo quityi re, jua'a ngua cha' ji' jyo'o bi', cha' nchcui' ycu' Ndyosi ndi'ya:

Ngua ñasi' na' li', nacui Ni. Lye nchcui' na' ji' ngu' bi',
cha' ná tyalaa ngu' bi' ca slo na', cha' ná tyi' tso'o ti ngu' ca nde.
Nacui ycu' Ndyosi jua'a, masi cua ndye lcaa cña ji' ycu' Ni tya lo'o ndya' chalyuu.

4 Cua nscua sca cha' lo quityi cusu' nu nchcui' cha' ji' tsá nchca cati, tsá ndi' cña' ti na. Ndi'ya nacui quityi:

Nguti' cña' ycu' Ni tsá nu nchca cati li', cha' ná ngua'ni Ni cña tsá bi' li'.

5 Pana ndi'ya nchcui' lo quityi nu nscua jyo'o bi':

Nga'aa tyalaa ngu' bi' ca slo na' cha' tyi' tso'o ti ngu' ca nde.

6 Bi' ñatj laca nu clyo ndyuna cha' tso'o nu cua nchcui' Ni lo'o ngu', cha' clyaa ngu' jilj nu cuxi, lo'o li' ná ngua tyalaa ngu' bi' ca slo ycui' Ndyosi, ná ngua tyilj tso'o ti ngu' ca su nacuj Ni cha' tyilj ngu', xquiy'a cha' ná ntaja'a ngu' bi' taquiy'a' ngu' cha' bi'. Pana tya lyiji xi cha' tyu'u ti'j lcaa ñatj nu nscua cha' tyilj tso'o ti ca slo ycui' Ndyosi;

7 tya nda la Ni xi tyempo ji'na, cha' juani ti tya taca cuna na cha' bi'. Cua ngua tyuu yija tya lo'o ngujuui jyo'o Moisés bi', nu lo'o nchcui' ycui' Ndyosi lo'o David. Ndi'ya nacuj Ni:

Juani ti cua'a jyaca ma jilj cha' nu nda na' lo'o ma,
ná tyu'u cha' cuxi tyiquee ma ña'a ma jna'.

8 Nu ngua cua sa'ni bi', ná ngua jilj jyo'o Josué tyalo'o yu jilj ñatj bi' sca ti quiy'a' ca su ndilj ycui' Ndyosi; bi' cha' tiya' la tya nda la Ni xi tyempo cha' cuna na cha' bi'.

9 Lo'o juani ni, si ña'a ti tya xñi tso'o na cha' jilj ycui' Ndyosi, tya taca tyilj tso'o ti na lo'o Ni li', ñi'ya lo'o ngua'a cña' ycui' Ni tsã nchca cati bi'.

10 Masi tye cña ji'na nde chalyuu, tsaa na ca slo ycui' Ndyosi, li' taca tyilj tso'o ti na lo'o Ni ca bi', ñi'ya nu nguti'j ycui' Ndyosi lo'o ngua'ni tye Ni cña jilj Ni lo'o ngua tsã nchca cati bi'.

11 Lcaa tsã cua'ni cña ti' na lacua, cha' ña'a ti tyu'u cha' ji'na lo'o ycui' Ni, cha' taca tyilj tso'o ti na. Ná cua'ni na ñi'ya nu ngua'ni jyo'o cusu' bi', nu ná ndaquiy'a' tsiya' ti jilj ycui' Ndyosi, cha' li' ná ngua tyalaa ngu' bi' ca su nacuj Ni cha' tsaa ngu'.

12 Lcaa cha' nu nchcui' ycui' Ndyosi lo'o ñatj ni, ñi'ya nti' sca na lu'ú, jua'a laca cha' bi'. Lcaa tyempo ndu'ni bi' cña ne' cresiya jilj ñatj nu cuna cha' bi'. Laca cha' bi' ñi'ya si laca sca xlyu nu cha tsa tu'ba tyucuaa chuj; ndu'ni bi' cha' saala cuaña na ña'a cuayá' nu tyalaa ca su ntsu'u tyijya na, ña'a cuayá' tyaca' ycua nu ntsu'u ne' tyijya na. La cui' jua'a laca lo'o cuna na cha' jilj ycui' Ndyosi bi', na nchcui' ca'a ti cha' bi' jilj tyucui' ña'a na, jua'a lo'o cresiya ji'na. Lo'o nduna na sca cha' nu nchcui' ycui' Ndyosi lo'o ñatj, liñi tsa quijeloo cha' jilj Ni, lcaa cha' nu ntsu'u tyiquee na cha' caja ji'na, lcaa cha' nu nclyacua ti' scaa na.

13 Ná taca tyu'u cuaana ti cha' tyiquee na, ni tsaca cha' nu ntsu'u ji'na, cha' ná ca cuayá' ti' ycui' Ndyosi jilj cha' bi'. Ná taca. Ña'a Ni jilj lcaa ñatj nu cua nguñiñá Ni, nu cua ngusta Ni chalyuu; nchca tii Ni lcaa cha' nu ntsu'u ji'na. Ná taca cua'ni na ni sca cña ca slo ycui' Ndyosi cha' tyu'u cuatsi' ti sca cha', cha' nga'a cha' xacuj na cha' jilj ycui' Ni cuentya jilj lcaa cña nu ngua'ni scaa na nde chalyuu, nu lo'o tye chalyuu ji'na.

Sti jo'ó cuentya ji'na ca slo ycui' Ndyosi laca Jesús

14 Lo'o cua ngusñi na cha' jilj Jesús, li' nga'a cha' cua'ni na cha' tso'o ti tyanu cha' bi' ne' cresiya ji'na. Cua laca ntsu'u sca sti jo'ó nu laca loo la nu ndu cuentya ji'na; Jesús laca bi', nu sca ti Sñi' ycui' Ndyosi laca yu. Cua ndyaa Jesús ca su ndilj ycui' Ndyosi Sti yu; juani ndu Jesús slo Ni, nchcui' cha' ji'na lo'o Ni.

15 Laca Jesús sti jo'ó nu laca loo la cuentya ji'na, lo'o jua'a tya'na tsa ti' Jesús ña'a yu ji'na. Cua jlo ti' yu cha' ntsu'u tsa quiy'a' lo'o cua cua'ni ti nu cuxi ngana ji'na, cha' nu lo'o tya ndilj Jesús lo yuu chalyuu, la cui' jua'a lye tsa ngua'ni cuayá' nu xña'a jilj yu, si cua'ni yu cha' cuxi. Pana nu Jesús bi' ni, ni sca cha' cuxi ná ngua'ni yu, bi' cha' taca caca yu sti jo'ó nu laca loo la cuentya ji'na, cha' jlo ti' Jesús ñi'ya nñilo'o tsa nu xña'a ji'na.

16 Ná cutsji na tsiya' ti lacua, tyucui tyiquee na jña na sca cha' jilj ycui' Ndyosi ca su tlyu ca su laca Ni loo; chcui' na lo'o ycui' Ndyosi nu xcui' tso'o

tsa ndu'ni lo'o ñati, cha' cui'ya Ni cha' clyu ti' ji'na, cha' xtyucua Ni ji'na, masi la cui' ca hora nu lyiji tsa cha' ji'na.

5

¹ Xa' la xu'na sti jo'ó nu ndi'j nde chalyuu ni, nsubi ngu' ji'j tya'a ngu' tilaca caca xu'na sti jo'ó, cha' caca yu bi' cña ji'j ycu' Ndyosi cuentya ji'j ñati. Nsta sti jo'ó bi' msta nu lijya lo'o xa' ñati ji'j lo mesa ji'j ycu' Ndyosi, jua'a ndijña tsa yu cha' clyu ti' ji'j Ni xqui'ya qui'ya nu ntsu'u ji'j ñati bi' li'.

² Ñati chalyuu ti laca sti jo'ó bi'; lo'o ycu' yu ntsu'u cha' cuxi nu ndyu'ni yu, bi' cha' tso'o ti nchcui' yu lo'o ñati nu ná nduna tsiya' ti, nu ndyu'ni tsa cha' cuxi.

³ La cui' tyempo lo'o ndyu'ni yu bi' cña cuentya ji'j xa' ñati, la cui' jua'a cuentya ji'j ycu' ca yu nga'a cha' jña yu cha' clyu ti' ji'j ycu' Ndyosi, xqui'ya qui'ya nu ntsu'u ji'j ycu' yu.

⁴ Ni sca ñati ná ntsu'u chacuayá' cha' caca yu xu'na sti jo'ó hora nu nti' ti yu cha' caca yu cña bi'; ycu' Ndyosi laca nu nsubi tilaca nu tso'o cha' caca xu'na sti jo'ó cuentya ji'j Ni, ñi'ya ngusubi Ni ji'j jyo'o Aarón cha' ngua yu xu'na sti jo'ó.

⁵ Lo'o Cristo ni, laca Ni sti jo'ó nu laca loo la cuentya ji'na; si'i cha' ji'j ycu' ti Ni ndu'ni Ni jua'a, cha' ná ngüijña Ni cha' ji'j ycu' Ndyosi Sti Ni cha' caca tlyu la Ni. Ycu' Ndyosi laca nu cua nchcui' lo'o Sñi' Ni tya clyo: Sñi' na' laca nu'u; ycu' na' cua nda na' chalyuu jinu'u, cha' laca nu'u Sñi' na'. Jua'a cha' nda Ni lo'o Cristo.

⁶ Lo'o li' cua nchcui' ycu' Ni chaca cha' ndi'ya:

Lcaa ca tyempo caca nu'u sti jo'ó;

la cui' ñi'ya nu ngua'ni jyo'o Melquisedec nu ngua cua sa'ni la, jua'a cua'ni nu'u cuentya ji'j ñati juani.

⁷ Nu lo'o tya ndi'j Jesús lo yuu chalyuu, tyuu tsa quiya' ngusi'ya tsa yu lo'o nchcui' yu lo'o ycu' Ndyosi Sti yu; lye tsa ngua ti' cresiya ji'j yu lo'o ngüijña yu cha' ji'j Ni, cha' nchca tsa ji'j ycu' Ndyosi. Ngua ji'j Ni cua'a ji'j ñati cha' ná cujuji' ngu' ji'j Jesús nquicha'; pana ndyuna Ni cha' nu nchcui' Jesús lo'o Ni, cha' ntaja'a yu cua'ni yu lcaa cña nu nti' ycu' Ndyosi Sti yu.

⁸ Bi' cha' ndaquiya' Jesús lcaa cña nu nti' ycu' Ni cha' cua'ni yu. Nchcubé' tsa yu lo'o nguti'j yu nde chalyuu; masi nu sca ti Sñi' ycu' Ndyosi laca yu, pana tya ngua tsa'a la yu cua ña'a ca cña nu cua'ni yu cuentya ji'j Ni.

⁹ Tiya' la li', lo'o cua ngua lcaa cha' ji'j Jesús cha' cua ngua'ni yu cña nu cua nda ycu' Ndyosi ji'j yu cha' cua'ni yu, tya li' ntucua quiya' cha' cua'ni lyaá Jesús ji'j cua ña'a ca ñati chalyuu nu tyaja'a cua'a jyaca ji'j cha' nu cua nchcui' yu lo'o; ná tye tsiya' ti cha' cua'ni lyaá Ni ji'na ji'j cha' cuxi nu ntsu'u ji'na.

¹⁰ Bi' cha' cua nacuj Ni cha' laca Jesús sti jo'ó nu laca loo la; la cui' ñi'ya nu ngua'ni jyo'o Melquisedec nu ngua cua sa'ni la, jua'a cua'ni Jesús cuentya ji'na juani.

Caca cuxi cha' ji'na si tya'achu' na ji'j Jesús

¹¹ Cua quiña'a tsa cha' nti' ya chcui' ya lo'o ma' cha' ji'j Cristo, cha' quiña'a tsa cha' tya lyiji ca cuayá' ti' ma'. Pana ná nchca culu'u tso'o ya lcaa cha' bi' ji'j ma'; tlyu tsa cña caca, xqui'ya cha' ycu' cu'ma' ná ndyu'ni yala ma' cha' ca cuayá' ti' ma' cha' bi'.

¹² Tya sa'ni tsa ngua lo'o ndyuna ma' cha' ji'j Cristo tya clyo; cua nteje tacui tyuu tsa tyempo, ña'a cuayá' taca caca ma' mstru cuentya ji'j Cristo nquicha', pana ña'a ti ndi'j ma' juani. Tya nti' cha' culu'u la ngu' ji'j ma' tya chaca quiya' ñi'ya ntucua quiya' cha' ji'j ycu' Ndyosi, la cui' cha' nu ngua ti' Ni cha' cacha'

Ni ji'j ñatj chalyuu. Ñi'ya ndu'ni sca cubi' nu tya ntyi', cha' bilya cacu bi' tyaja, jua'a ndyu'ni ma, cha' ná nchca ca cuayá' ti' ma cha' ji'j ycuí Ndyosi bi'.

¹³ Tya cuañi' tsa ngu' nu tya ntyi'; la cui' jua'a laca cu'ma, cha' ná jlo ti' ma tsiya' ti ñi'ya nga'a cha' cua'ni ma lo'o ngua tso'o cresiya ji'j ma cuentya ji'j Jesús, masi ntsu'u cha' tso'o nu nga'a cha' cua'ni ma juani.

¹⁴ Ñati nu cua nguluu xi laca nu ndacu tyaja; lo'o cu'ma caca jua'a, si qui'j ma cha' culacua tso'o ti' ma ñi'ya laca sca cha', si cha' tso'o laca, si cha' cuxi laca.

6

¹ Cua'ni yala na lacua, cha' cuna tso'o na lcaa cha' nu ntsu'u ji'j Cristo; cua'ni na cha' caca na ñatj nu nclyacua tso'o ti ti', cha' ná tso'o si xcui' na nchcui' na ji'j cha' nu ngua tsa'a na tya clyo ti. Juani cua jlo tso'o ti' na macala ntucua quiya' cha' ji'j Cristo; cua nchcui' na ñi'ya caca tyu'utsu' na ji'j cha' cuxi nu ngua'ni na tya sa'ni la, ñi'ya caca xñi na cha' ji'j Cristo;

² jua'a cua nchcui' na ñi'ya caca tyucuatya na chacuayá' ji'j Cristo, ñi'ya caca sta ya' ngu' hique na chacuayá' ji'j Cristo; cua nchcui' na cha' tya tyu'ú na chaca quiya' nde loo la, masi cua ngujuí na, cha' li' ntsu'u cha' cua'ni cuayá' Ni ji'j lcaa na lo'o tya'a na.

³ Lo'o nu juani ni, nga'a cha' cua'ni yala ti na cha' taquiya' na lcaa cha' ji'j Jesús nu tya lyiji xñi tso'o na; jua'a cua'ni na lacua, si tya ta la ycuí Ndyosi xi chalyuu ji'na.

⁴ Ná caja ñi'ya cua'ni na lo'o ñatj nu ngxu'tyanu tsiya' ti ji'j cha' bi'. Cua jlo ti' ngu' ñi'ya laca lo'o cua ndyaala hique ngu' cha' ngulacua tso'o ti' ngu', jua'a cua jlo ti' ngu' cha' tso'o tsa cua ña'a ca cha' nu nda ycuí Ndyosi yaa slo ngu'. Lo'o ngu' bi', cua ngua'ni Xtyi'i ycuí Ndyosi cña ne' cresiya ji'j ngu' xqui'ya Jesús nguicha'.

⁵ Cua jlo ti' ngu' bi', cha' cua na'a ngu' cha' tso'o tsa lcaa cha' nu nacuj Ni ji'na cha' cua'ni Ni lo'o na; cua na'a ngu' bi', cha' tlyu tsa cha' nu ndyaca lo'o cua ngxu'ana tyalaa chalyuu cucui ji'j ycuí Ndyosi ca su ndi'j ngu'.

⁶ Lo'o li' cua ndya'achü' ngu' bi' ji'j Jesús. Nga'aa caca cua'ni na cha' chaca quiya' xñi tso'o ngu' bi' cha' ji'j Jesús; xcui' na nda ngu' bi' cha' ti'j ji'j Jesús nu sca ti Sñi' ycuí Ndyosi, cha' ndyu'ni ngu' ñi'ya laca si ntyij'j ca'a ngu' ji'j Jesús lo crusi chaca quiya', cha' xa' xtyí lo'o ti ñatj chalyuu ji'j yu.

⁷ Ñi'ya nti' sca yuu tso'o su ndyu'ni ngu' cña ni, lu'ba ti nda'ya tyo ndyalú lo yuu bi'; ndyi'yu yuu hitya tyo bi' li', cha' jua'a nxyucua ycuí Ndyosi ji'j yuu cha' tyucua na cuiñi nu cua ndyataa lo yuu, cha' cua'nijo'o ji'j ngu' nu ndyu'ni cña bi'.

⁸ Pana ná tso'o yuu tsiya' ti si tyucua xcui' quixi', xcui' yaca quiche'; xtyanu ngu' ji'j yuu nu ndu'ni jua'a, cha' ñi'ya laca si cua ngusta ycuí Ndyosi yabe' ji'j yuu bi', jua'a ndyu'u cha'. Nga'a cha' cua'a ngu' quii' lo yuu bi', cha' tye tyaquj lcaa na cuxi nu ntsu'u ca ndacua. Ñi'ya nu caca ji'j yuu nu ná tso'o tsiya' ti bi', jua'a caca cuxi ji'na si xtyanu na cha' ji'j Jesús.

Ña'a ti tya xñi tso'o na cha' ji'j ycuí Ndyosi, cha' ná xtyanu chca Ni ji'na

⁹ Cu'ma tya'a tso'o na, nu ntsu'u tsa tyiquee ya ña'a ya ji'j ma, nga'aa ntsu'u cha' culacua ti' ya cha' ji'j ma jua'a, masi nchcui' ya ñi'ya nu cua nchcui' ca ti ya. Cua jlo ti' ya cha' tso'o ti ndyaca ji'j ma juani, tya lo'o ngua'ni lyaá Jesús ji'j ma ji'j nu cuxi.

¹⁰ Lo'o jua'a liñi tsa ndu'ni ycuí Ndyosi lo'o na. Ná cilyaa ti' Ni lcaa cha' tso'o nu cua ndyu'ni ma, nu lo'o nxyucua ma ji'j ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'j Jesús, cha' cua quiña'a xi cña ndyu'ni ma cuentya ji'j ngu' bi'. Xqui'ya cha'

ndyu'ni mā jua'a, bi' cha' jlo ti' xa' ñatī cha' ntsu'u tsa tyiquee mā jī' Jesús, cha' ña'a ti tya ndyu'ni mā cha' tso'o lo'o ngu' juani.

¹¹ Tso'o si ña'a ti tya cua'ni mā tyucui tyempo nde loo la nti' ya, cha' ndū ti' mā jī' ycuī' Ndyosi ña'a cuayá' tyu'u tucua lcaa cha' nu cua nchcui' Ni lo'o mā.

¹² Ná nti' ya cha' caca taja mā; na cua nti' ya cha' cua'ni mā ñi'ya nu ngua'ni xa' la tya'a ngusñi na cha' jī' Jesús tya clyo la, nu cua ndalo tsa tyiquee cha' ndū ti' ngu' jī' ycuī' Ndyosi. Bi' cha' cua ngujui lcaa cha' jī' ngu', ñi'ya nu nacui' Ni cha' tyacua jī' ngu'.

¹³ Nu ngua sa'ni la lo'o ngüñi cha' jī' ycuī' Ndyosi lo'o jyo'o Abraham, li' ngulotu' Ni xtañi ycuī' Ni lo'o nacui' Ni ndi'ya jī' nu cusu' bi': "Chacuayá' jī' ycuī' ca ti na' cua'ni na' cña bi' cuentya jinu'u", nacui' Ni. Nga'aa ntsu'u la xa' ñatī nu tlyu la cha' jī' que ycuī' Ndyosi, bi' cha' ngulotu' Ni xtañi ycuī' Ni, cha' quiñi cha' jī' Ni lo'o Abraham bi'.

¹⁴ Xa' nchcui' Ni lo'o jyo'o bi' li': "Chañi cha' nu chcui' na' lo'o nu'u, cha' tso'o tsa cua'ni na' lo'o nu'u, cha' quiña'a tsa ñatī jinu'u tyatu' nde lo yuu tyempo ca nde loo la". Jua'a nacui' Ni nu ngua li'.

¹⁵ Ndalo tsa tyiquee Abraham bi' li', cha' ndū ti' yu jī' cha' nu nda ycuī' Ndyosi lo'o yu; bi' cha' ngutu'u tucua lcaa cha' jī' yu, ñi'ya nu cua nacui' Ni jī' yu cha' caca jī'.

¹⁶ Ndi'ya ndu'ni ñatī chalyuu: Si nti' ngu' cha' tyanu tachaa sca cha' nu cua quiñi ti jī' ngu' lo'o tya'a ngu', li' ncloty ngu' tañi sca jo'ó, masi xtañi sca ñatī tlyu laja lo'o nda ngu' cha'; ná caja ñi'ya xuu tya'a ngu' cuentya jī' cha' bi' li'.

¹⁷ La cui' jua'a ngua'ni ycuī' Ndyosi. Ngua ti' Ni cacha' liñi Ni jī' ngu' ñi'ya nu caca cha' bi' jī' ngu' bi' ca nde loo la, cha' ca cuayá' ti' ngu' cha' nga'aa tya'achu' Ni tsiya' ti jī' sca cha' nu cua nacui' Ni tsaca quiya'; bi' cha' xtañi ycuī' Ni ngulotu' Ni clyo, cha' jua'a ngüñi cha' jī' Ni lo'o jyo'o bi'.

¹⁸ Xqui'ya lcaa cha' bi' cua jlo ti' na cha' ná nga'a cha' cha'a tsiya' ti sca cha' nu cua nacui' ycuī' Ndyosi cha' caca, cha' ná nti' Ni cñilo'o Ni jī'na tsiya' ti. Tso'o ti ndi' tyiquee na juani, cha' ni sca cha' cuxi ná taca xcutsij jī'na, xqui'ya cha' jlyu ti' na cha' nu nda ycuī' Ndyosi lo'o na; cua ngua'ni Ni cha' ndyaca tlyu la tyiquee na, cha' xñi tso'o na lcaa cha' nu cua nchcui' Ni lo'o na ña'a cuayá' nu tyu'u tucua cha' bi'.

¹⁹ Ñi'ya nti' chcuā ngratu nu nsalú ngu' nde siyu' yaca ni'j, cha' tachaa ti xñi ca'a chcuā bi' jī' quee nde siyu' hitya, cha' tyacui se'j ti yaca ni'j bi' lo hitya, cha' ná caca tyu'utsu' yaca ni'j bi' tsiya' ti li'; la cui' jua'a ndu'ni Jesús lo'o na, cha' ndu'ni yu cha' tyanu tachaa cha' jī' ycuī' Ni ne' cresiya jī'na, cha' ná tya'achu' na jī' Ni tsiya' ti. Cua ndyalaa Jesús nde cua, ñi'ya laca si cua nteje tacui' yu tasá tlyu nu ndacui' cla'be ne' laa tonu; juani cua ndyaa tucua yu la cui' ca su ntucua ycuī' Ndyosi.

²⁰ Cuentya jī'na, cua ndyaa Jesús ca bi' nde loo la, cha' taca xtyucua yu jī'na. Ná nga'a cha' tye cha' laca Jesús sti jo'ó nu laca loo la cuentya jī'na; la cui' ñi'ya nu ngua'ni jyo'o Melquisedec nu ngua sa'ni, jua'a cua'ni Jesús cuentya jī'na juani.

7

Ñi'ya ngua Melquisedec sti jo'ó, jua'a laca Jesús cuentya jī'na juani

¹ Nu jyo'o Melquisedec bi' ni, xu'na quichī Salem ngua nu cusu' bi'; cuentya jī' ycuī' Ndyosi nu laca loo la ngua'ni yu cña cha' ngua yu sti jo'ó. Nu ngua tyempo bi' cua ndyaa lca'a jyo'o Abraham jī' tyuu tya'a rey xña'a, cha' ngusuu tya'a yu lo'o ngu' bi', ndyujui yu jī' nu ngu' xña'a bi' li'. Tyucui' lo'o

ñãa yu, li' ngutu'u nu Melquisedec bi' ndyaa to' tyucuij cha' tyacua tya'a lo'o nu Abraham bi'; ngulacuã ji'j yu chacuayá' ji'j ycuí' Ndyosi li'.

² Bi' cha' ngusa'be Abraham lcaa yu'ba nu nquije ji'j yu chaca quiya', nu nguaana nu ngu' xña'a bi'; tii tya'a yu'be ngusa'be yu' lcaa cha' bi', lo'o li' nda yu' ña'a tsaca yu'be ji'j nu cusu' Melquisedec bi'. Ndi'ya ndyu'u xtañi nu cusu' bi': "xu'na quichj nu liñi ca ndu'ni", jua'a ndyu'u cha' bi' cha'cña ji'na; lo'o jua'a cha' xu'na quichj Salem ngua nu cusu' bi', bi' cha' taca chcuí' na: "tj ti ndi'j cresiya ji'j ngu' xqui'ya nu xu'na ngu'", cha' jua'a ndyu'u xquicha' Salem cha'cña ji'na.

³ Ná nchcui' quityi ñi'ya naa sti xtya'a nu Melquisedec bi', jua'a ni sca cha' ná nscua lo quityi cuentya ji'j jyo'o cusu' ji'j nu cusu' bi'; ná nchcui' ni jacua' ngula, ni jacua' ngujuii. Ñi'ya ngua Melquisedec, jua'a laca Jesús, cha' lcaa tyempo laca yu sti jo'ó cuentya ji'na; pana Jesús ni, laca yu nu sca ti Sñi' ycuí' Ndyosi.

⁴ Culacua xi ti' ma lacua, ni cha' ngua nu cusu' bi' tlyu la que Abraham. Ji'j nu cusu' Melquisedec bi' cua nda jyo'o cusu' ji'na ña'a tsaca yu'be yu'ba, la cui' yu'ba nu cua nquije ji'j yu chaca quiya', nu nguaana nu ngu' xña'a bi'.

⁵ Chalyuu nu ngua sa'ni bi', sca ti nu ñati tya'a ji'j jyo'o Leví laca sti jo'ó; bi' ti ngu' nu nda ycuí' Ndyosi chacuayá' ji'j cha' xñi ngu' msta nu nda cua ña'a ca ngu' Israel ji'j ycuí' Ndyosi. Msta bi' laca sa yu'be lcaa cha' tso'o nu ntsu'u ji'j ngu'. Lo'o jua'a laca sti jo'ó bi' la cui' tya'a ñati lo'o tya'a quichj tyi ngu' nu cuentya ji'j Abraham.

⁶ Pana nu cusu' Melquisedec bi' ni, si' tya'a ngu' Leví ngua Melquisedec bi' tsiya' ti, masi ngusñi yu msta nu cua nda Abraham ji'j ycuí' Ndyosi; li' ngulacuã nu cusu' bi' ji'j Abraham, xqui'ya cha' cua nguiñi cha' ji'j ycuí' Ndyosi lo'o Abraham tya clyo la.

⁷ Bi' cha' cua jlo ti' na cha' tlyu la ngua jyo'o Melquisedec bi' que jyo'o Abraham; na cua ngulacuã nu cusu' bi' ji'j jyo'o Abraham nu ngua li', bi' cha' tlyu la chacuayá' ntsu'u ji'j ycuí' nu cusu' bi' que Abraham.

⁸ Xcui' na ndyijii sti jo'ó nu nxñi msta nu nda ñati chalyuu ti ji'j ycuí' Ndyosi, tsa yu'be ti cha' tso'o nu ntsu'u ji'j scaa ngu' nda ngu' bi'; pana ná nscua lo quityi cusu' ni jacua' ngujuii nu Melquisedec bi', la cui' nu cusu' nu cua ngusñi msta nu nda Abraham nu ngua li'.

⁹ Taca ñacu' na cha' lo'o ycuí' jyo'o Leví cua nda msta ji'j nu Melquisedec bi' nu ngua tsa bi', masi tiya' la yaa nu Leví bi' chalyuu; la cui' jyo'o Leví nu ngua jyo'o cusu' ji'j lcaa tya'a ngu' Leví nu ngua'ni ngu' cña sti jo'ó, cha' ngusñi ngu' msta nu nda ñati chalyuu ji'j ycuí' Ndyosi.

¹⁰ Nu lo'o ndyacua tya'a Melquisedec lo'o Abraham, ñi'ya laca si lo'o Leví nda msta, jua'a ngua li', masi tya lyiji cala Leví chalyuu, xqui'ya cha' Abraham ngua jyo'o cusu' ji'j yu, cha' sñi' ste' Abraham ngua sti Leví bi'.

¹¹ Nu sti jo'ó nu yaa chalyuu tiya' la bi', la cui' jua'a tya'a ñati ji'j jyo'o Leví, nclyu'u quij' ngu' bi' ji'j ngu' Israel cha' cua'ni ngu' lcaa cña nu ngulo ycuí' Ndyosi ji'j ngu'. Pana ná ndalo sti jo'ó bi' cua'ni tyucui cña bi', bi' cha' juani ngutu'u tucua chaca nu laca sti jo'ó nu cuentya ji'na. Ná laca yu sti jo'ó ñi'ya ngua Aarón lo'o tya'a Aarón sti jo'ó, masi laca yu sca sti jo'ó nu ñi'ya ngua'ni jyo'o Melquisedec nu ngua sa'ni la, la cui' jua'a cua'ni yu cuentya ji'na juani.

¹² Nu lo'o ncha'a cha' ji'j sti jo'ó ni, la cui' jua'a ncha'a cña nu nga'a cha' cua'ni na cuentya ji'j ycuí' Ndyosi.

¹³ Cha' ji'j Jesús nu Xu'na na nchcui' cha' nu nscua lo quityi cusu' bi'; pana ycuí' Jesús ni, xa' ñati laca bi', si' tya'a ñati ji'j Leví laca yu. Ni sca ñati tya'a xtañi Jesús ná ngua ngu' sti jo'ó nde chu' la.

14 Cua jlo ti' ngu' cha' Judá ngua xtañi Jesús tya lo'o ngula yu; pana nu lo'o nchcui' jyo'o Moisés tilaca nu caca sti jo'ó, ná nchcui' tsiya' ti jil'i ngu' tya'a xtañi Judá bi'.

15 Lo'o nu juani laca Jesús sti jo'ó nu xa' ña'a cua'ni; ñi'ya ngua'ni jyo'o Melquisedec, jua'a cua'ni Ni cña jil'i sti jo'ó. Bi' cha' tso'o la nchca cuayá' ti' na juani cha' cua ntyeja tacui cha' jil'i cha' cusu' bi', cha' cua ngutu'u tucua Jesús nu sti jo'ó cucui ji'na.

16 Cua nda ycu'i Ndyosi cña jil'i Jesús cha' caca Ni sti jo'ó, xqui'ya cha' ná ngua jil'i ñati chalyuu cjuuii ngu' jil'i yu sca ti quiya'; cua ndyu'ú Jesús chaca quiya' lo'o cua ngujuii yu. Juani ná nga'a cha' tye chalyuu jil'i Ni; bi' cha' laca Jesús sti jo'ó cuentya ji'na juani, si'i cha' cua'ni Ni lcaa cña nu ndyu'ni ngu' tya'a Leví nu laca ñati chalyuu ti.

17 Cua nscua lo quityi cusu' cha' ndi'ya nchcui' ycu'i Ndyosi lo'o Ni: Lcaa ca tyempo caca nu'u sti jo'ó; ñi'ya nu ngua'ni jyo'o Melquisedec nu ngua sa'ni, la cui' jua'a cua'ni nu'u cuentya jil'i ñati juani.

18 Bi' cha' cua ngulotsu' ycu'i Ndyosi jil'i cha' cusu' nu lye tsa ngulo cña ji'na, cha' ná caca xtyucua cha' cusu' bi' ji'na; ná nchca cati qui'ya nu ntsu'u ji'na lo'o ycu'i Ndyosi jua'a.

19 Tya lyiji tsa cha' ca tso'o cresiya ji'na cuentya jil'i ycu'i Ndyosi, masi cua ngua'ni na lcaa cña nu ngulo jyo'o Moisés jil'i ngu' tya'a na nu ngua li', cha' ná ngua cua'ni lyaá cha' cusu' bi' ji'na jil'i nu cuxi; pana juani taca xñi na cha' jil'i ycu'i Ndyosi. Caca tsa laca ycu'i Ni ji'na juani xqui'ya Jesús, cha' tso'o la tsiya' ti laca cha' nu yalo'o Jesús cha' chcu'i Ni lo'o na.

20 Tso'o la laca Jesús, xqui'ya cha' cua ngüiñi tso'o cha' jil'i ycu'i Ndyosi lo'o Sñi' ndi'ya: “Chacuayá' jil'i ycu'i ca na' caca nu'u sti jo'ó”, nacuj ycu'i Ndyosi jil'i Jesús.

21 Ná nchcui' Ni jua'a lo'o sti jo'ó tya'a ngu' Leví. Pana ndi'ya nchcui' ycu'i Ni lo'o Jesús tya lo'o nguxana cha' caca Jesús sti jo'ó: Liñi tsa nda na' cha' cuentya jinu'u, nacuj ycu'i Ndyosi, nga'aa tya'achu' na' tsiya' ti jil'i cha' nu cua nacuj na' bi': “Lcaa ca tyempo caca nu'u sti jo'ó.

Ñi'ya nu ngua'ni jyo'o Melquisedec nu ngua sa'ni, la cui' jua'a cua'ni nu'u cuentya jil'i ñati juani.”

22 Bi' cha' cua tso'o la ngüiñi cha' jil'i ycu'i Ni lo'o na juani, xqui'ya cña nu ngua'ni Jesús cuentya ji'na.

23 Pana nu sti jo'ó tya'a ngu' Leví bi' ni, xcui' na ndyijii ngu' bi', lo'o li' xa' la tya'a ngu' ndyat'i lo cña sti jo'ó bi'; bi' cha' ngua quiña'a tsa sti jo'ó chu' tyuu yija li'.

24 Lo'o nu Jesús bi' ni, ña'a ti lu'ú yu; ná nscua cha' cajaa Ni, bi' cha' ná nga'a cha' tye cha' caca Ni sti jo'ó cuentya ji'na, cha' ná ntsu'u cha' cua'ni xa' ñati cña jil'i.

25 Lcaa ca tyempo, masi juani, masi nde loo la, taca jil'i Ni cua'ni lyaá Ni jil'i cua ña'a ca ñati nu xñi cha' jil'i ycu'i Ndyosi xqui'ya Jesús. Tyucui tyempo ndi'i Jesús ca slo ycu'i Ndyosi, cha' chcu'i Ni lo'o ycu'i Sti Ni cuentya ji'na.

26 Xñi na cha' jil'i Jesús lacua; bi' laca sti jo'ó nu laca loo la, nu chañi cha' taca xtyucua ji'na. Ñati lubii tsiya' ti laca Ni, cha' ná ntsu'u cha' cuxi, ná ntsu'u qui'ya jil'i Ni. Xa' ña'a laca Jesús, nu ná nda ycu'i Ndyosi chacuayá' cha' tyanu yu slo ñati chalyuu nu ndu'ni tsa cha' cuxi; cua nda Sti yu ca su tyucua yu la cui' su tlyu ca su ntucua ycu'i Ndyosi Sti yu.

²⁷ Ndu lo la tsiya' ti cha' nu ntsu'u ji'j Jesús que cha' nu ntsu'u ji'j xa' la sti jo'ó nu ndi'j chalyuu. Lcaa tsá nsta ngu' bi' msta lo mesa tacati, cha' jua'a cati la qui'ya nu ntsu'u ji'j ngu' lo'o ycuí' Ndyosi; clyo ndu'ni ngu' cha' cati qui'ya ji'j ycuí' ca ngu', lo'o li' ndu'ni ngu' cha' cati qui'ya nu ntsu'u ji'j lcaa ngu' quichí' bi'. Pana nu Jesús bi' ni, sca ti quiya' ngusta yu msta lo'o nguti'j yu chalyuu cha' cati qui'ya nu ntsu'u ji'j ñati; tyucui ña'a ycuí' yu ngua msta bi', nu lo'o ngujui'j ca'la ngu' ji'j yu lo crusi.

²⁸ Ñati chalyuu ti laca sti jo'ó nu ndu'ni cña nu cua nacuj jyo'o Moisés cha' caca, ñati nu tya ntsu'u qui'ya ji'j laca ngu' bi'; pana nu sca ti Sñi' ycuí' Ndyosi ni, lubii tsiya' ti cresiya ji'j Ni. Cua tyeje tacui ti tyempo cusu' lo'o ndaquiya' tsa ngu' ji'j cña nu ngulo jyo'o Moisés. Bi' cha' nguane ycuí' Ndyosi ji'j Sñi' ycuí' ca, nu Jesús bi' ni, cha' caca Ni sti jo'ó cuentya ji'na. Cua nchcui' Sti Ni lo'o Ni: “Chacuayá' ji'j ycuí' ca na' caca nu'u sti jo'ó”, nacuj ycuí' Ndyosi ji'j Jesús.

8

Jesús laca nu ndi'j ca slo ycuí' Ndyosi, cha' chcuí' lo'o Ni cuentya ji'na

¹ Ndi'ya ndyu'u cha' nu nti' na' chcuí' lo'o ma juani: Ca cua ntucua Jesús, nde la'a tsu' cuj ca su ntucua ycuí' Ndyosi, cha' nclyo Ni cña tyucui ña'a chalyuu; ca bi' ntucua Jesús cha' laca Ni sti jo'ó nu laca loo la cuentya ji'na.

² Ndu'ni Ni cña ca sca sel'j su tacati tsa nu ngüiñá ycuí' Ndyosi; si'i ñati chalyuu ti nu ngüiñá ji'j, cha' laca bi' ñi'ya nu ngua ti' ycuí' Ndyosi cha' caca.

³ Lcaa xu'na sti jo'ó nde chalyuu ni, ntsu'u cha' sta ngu' msta ca slo ycuí' Ndyosi, ntsu'u cha' taquj ngu' xa' la msta lo mesa quii', cha' bi' laca cña ji'j ngu'; lo'o jua'a Jesús ni, ntsu'u msta nu nda Ni ca slo ycuí' Ndyosi cuentya ji'na,

⁴ masi ná ngua Jesús sti jo'ó lo'o nguti'j yu nde chalyuu. Ná nda ngu' cña bi' ji'j, cha' cua laca ndi'j xa' la sti jo'ó nu nsta msta nu ntsu'u cha' ta ngu' quichí' chacuayá' ji'j jyo'o Moisés.

⁵ Pana nu xa' la sti jo'ó bi' ni, ñati nu cajaa ti laca ngu' bi'; cua laca ti cña ndu'ni ngu'. Xqui'ya ngu' bi' nchca cuayá' ti' na cha' tso'o la tsiya' ti sti jo'ó laca Jesús, nu ntucua ca slo ycuí' Ndyosi. Lo'o jua'a nu chcu'ya late' nu ngüiñá jyo'o Moisés su ngua'ni tlyu jyo'o cusu' ji'na ji'j ycuí' Ndyosi nu ngua li', ndi'ya nchcui' Ni lo'o nu cusu' bi' cuentya ji'j chcu'ya bi': “Cui'ya nu'u cuentya cha' cuiñá ma ni'j bi' ñi'ya nu ngulu'na na' ji'j ma cha' cuiñá ma ji'j, nu lo'o ngutu nu'u nchcui' nu'u lo'o na' lo xlya ca'ya cua' bi'", nacuj Ni. Pana sca na nu culiji yu'u ti ngua bi', tso'o la tsiya' ti su ntucua Ni nde cua.

⁶ Bi' cha' cua nchca cuayá' ti' na cha' tso'o la tsiya' ti cña nu ndu'ni Jesús cuentya ji'na, siya' la cña nu ndyu'ni nu xa' la sti jo'ó nde chalyuu. Lo'o juani ndulo tsa cha' ji'na, la cui' cha' nu cua ngüiñi ji'j ycuí' Ndyosi lo'o na xqui'ya Jesús, cha' xcui' cha' liñi tsiya' ti nchcui' ycuí' Ndyosi lo'o na.

⁷ Ntsu'u tsa cha' nu lyiji ji'j cha' cusu' nu ngua tya clyo, nu cua ngüiñi ji'j Ni lo'o ñati tyempo bi', bi' cha' nda ycuí' Ndyosi chaca cha' lo'o ñati. Ná ndyu'u scua cha' cusu' bi', cha' taca ca tso'o cresiya ji'j ñati cuentya ji'j ycuí' Ndyosi,

⁸ cha' ná tso'o ngua'ni ñati bi' li'. Ndi'ya nscua lo quityi ji'j ycuí' Ndyosi cuentya ji'j cha' bi':

Cua ngulala ti tyalaa tsá cha' quiñi cha' 'na lo'o tya'a ngu' Israel chaca quiya', la cui' jua'a lo'o tya'a ngu' Judá, nacuj ycuí' Ndyosi nu Xu'na na.

⁹ Si'i la cui' cha' ñi'ya nu cua ngüiñi 'na lo'o jyo'o cusu' ji'j ngu' bi' nu ngua sa'ni, nacuj Ni.

Nu ngua li' ntejeya' na' ji' ngu' cha' ngutu'u ngu' ca quichí tyi ngu' Egipto, ndyaa ngu'.

Pana ná ndaquiya' ngu' ji' cha' nu cua ngüiñi 'na lo'o ngu';

ña'a ti ngua'ni tsa ngu' cha' cuxi, bi' cha' nga'aa ntucúa na' cha' ji' ngu', nacui ycuí Ndyosi nu Xu'na na.

¹⁰ Lo'o juani nde laca cha' cucui nu cua quiñi ti 'na lo'o ngu' Israel juani, nacui Ni.

Nu lo'o tyalaa tyempo, li' cua'ni na' cha' tyanu tso'o lcaa cha' ne' cresiya ji' ngu', ñi'ya nu chcuí na' lo'o ngu' li'.

Tyucui ti' tyiquee ngu' cua'ni ngu' cña 'na li';

caca na' ycuí Ndyosi nu Xu'na ngu' li', lo'o jua'a caca ngu' bi' ñati jna'.

¹¹ Taca jlo ti' ngu' tilaca laca na' li',

lcaa ngu' lo'o tya'a ngu', masi nu sube, masi ñati cusu'.

Lo'o li' nga'aa ntsu'u cha' cacha' ngu' ji' tya'a ngu' tilaca laca na';

nga'aa nti' cha' culu'u ngu' ji' tya'a quichí tyi ngu' cha' laca na' ycuí Ndyosi nu Xu'na ngu' li'.

¹² Cua'ni clyu ti' na' ji' ngu' ji' qui'ya nu ntsu'u ji' ngu' li'; nga'aa culotu na' qui'ya ji' ngu' li'.

Jua'a nchcuí quityi ji' ycuí Ndyosi bi'.

¹³ Na cua culiji yu'u ti cha' cusu' nu ngua tya clyo; jua'a ndyu'u cha' bi' li', nu lo'o nchcuí ycuí Ndyosi ji' chaca cha' cucui nu cua quiñi ti ji' Ni lo'o na. Sa'ni tsa nguxana cha' cusu' bi'; cua jyo'o ti cha' bi' juani, cua culiji ti cha' jua'a ti.

9

Cristo laca nu cua ngusaala tyucui ji'na cha' cqa na slo ycuí Ndyosi

¹ Nu cha' cusu' nu cua nda Ni lo'o ngu' Israel nu ngua li', nchcuí bi' ñi'ya cua'ni ngu' lo'o ngua'ni tlyu ngu' ji' ycuí Ndyosi. Lo'o jua'a cua ntsu'u sca ni'ji nu tacati ji' ngu', su ngua'ni tlyu ngu' bi' ji' Ni, masi ñati ti ngua ngu' nu ngüiñá ni'ji bi';

² sca chcu'ya late' ngüiñá ngu' bi' nu nscua cla'be ne' lo'o su ndya'a sti jo'ó ti. Nde ne' chcu'ya bi' cua ntucua candyeru chcu'a su ndyaquí qui' lcaa hora; jua'a ntucua sca mesa su nscua xlyá lo, nu caca msta' ji' ycuí Ndyosi. Lcaa tsá ngusta sti jo'ó msta' bi'.

³ Ca ne' tasá nu ndacui cla'be ne' chcu'ya bi', ca bi' ntsu'u chaca cuarto nu tacati tsa ji' ngu'.

⁴ Nde ne' cuarto bi' ntucua mesa oro su ndaquí sti jo'ó yana jo'ó lo; la cui' ca bi' ntucua cñá' tacati, nu ngüixij tyi' ca chu' yaca lo'o chcu'a oro. Ne' cñá' bi' cua ntsu'u co'o tsa yu'be ti na nu ñi'ya ña'a sca' ña'a, nu nda ycuí Ndyosi cha' ndyacu ngu' Israel ca lo nati' btyi su nguta'a yu'u ngu' nu ngua sa'ni; ne' sca caatyá oro ntsu'u co'o na nu ndyacu ngu' bi'. Lo'o jua'a ca ne' cñá' bi' ntsu'u co'o yaca xcá ji' jyo'o Aarón, yaca nu ntyucua satí chu' jua'a ti; jua'a ntsu'u tyucuaa quee cuaja', nu nscua nu tii tya'a cha' bi' lo, nu ndacha' ni cña nu cua ngulo ycuí Ndyosi ji' ngu' cha' cua'ni ngu'. Ca ta'a na bi' ntsu'u co'o ne' cñá' tacati bi'.

⁵ Chu' cñá' bi' ntucua lcuí ji' tucua tya'a xcá ji' ycuí Ndyosi nu ndubi tsa ña'a; ngatya'a ti lo lu'be xcá ndubi bi' chu' cñá', cha' tyi'u ti' ñati cha' ca bi' lijya ycuí Ndyosi cha' catí qui'ya nu ntsu'u ji' ngu'. Xcá ndubi bi' cua ntucua cha' ca cuayá' ti' ngu' Israel cha' lcaa tsá nga'a ycuí Ndyosi laja su ndi'ji ngu'. Pana ná caja tyempo chcuí na' ji' lcaa cha' bi' juani.

6 Jua'a ngua cha' ntucua lcaa yaca bi' ne' chcuaya late' bi' su ngua'ni tlyu ngu' jil'i ycu' Ndyosi, cha' lcaa tsā ndyatī sti jo'ó ndyaa ne' chcuaya bi', ngua'ni cña jil'i ycu' Ndyosi ca jua;

7 pana sca ti sti jo'ó nu laca loo nguta'a ca ne' cuarto nu tacati tsa bi' jil'i ngu', sca ti quiyā nguta'a nu cusu' bi' sca yija. Lo'o tañi na'ni ndyaa nu cusu' bi' li', cha' scuj jil'i slo ycu' Ndyosi ca ne' cuarto tacati bi', cha' jua'a cuityi Ni qui'ya nu ntsu'u jil'i ycu' nu cusu' bi', lo'o jua'a cuityi Ni lcaa qui'ya nu ntsu'u jil'i lcaa ngu' quichi, masi qui'ya nu ná nda ngu' cuentya si cha' cuxi ngua'ni ngu' nquicha', cha' cuentya jil'i ycu' Ndyosi ngua'ni nu cusu' cña bi'.

8 Laja lo'o nhcui' na jil'i chcuaya late' bi' ndu'ni Xtyi'i ycu' Ndyosi cha' ca cuayá' ti' na, cha' tya lyiji xñi tso'o na tyucui cha' caa na slo ycu' Ndyosi si ña'a ti tya ndu ni' cusu' bi', si tya ndu'ni tlyu na jil'i ycu' Ndyosi ñi'ya nu ngua'ni ngu' tya sa'ni bi'; tya lyiji caja ñi'ya nu caa na slo ycu' Ndyosi nu lubii tsiya' ti cha' jil'i Ni li', si jua'a.

9 Xqui'ya lcaa cha' bi' tso'o la ca cuayá' ti' na cha' nu ndyaca juani; ná caja ñi'ya nu ca tso'o cresiya ji'na cuentya jil'i ycu' Ndyosi laja lo'o ndyu'ni tlyu ti na jil'i Ni ñi'ya nu ngua'ni ngu' bi', masi quiña'a tsa msta ta na jil'i Ni, masi taquī tsa na na'ni lo mesa cha' cati qui'ya nu ntsu'u ji'na.

10 Xcui' cha' nu nhcui' ñati chalyuu ti laca, masi ñacui ngu' cha' ná tso'o cacu na co'o na sca lo na, masi ñacui ngu' ñi'ya cua'ni na cha' caca lubii cresiya ji'na; cña nu ndatsaa ti ñati chalyuu ji'na cha' cua'ni na, jua'a laca cha' bi'. Xti ti tyempo talo cha' bi' ña'a cuayá' xcutsa'a ycu' Ndyosi lcaa cha'.

11 Lo'o juani cua yaa Cristo, nu laca chaca lo sti jo'ó nu laca loo; cua laca nguxana ndyaca tso'o chalyuu xqui'ya Ni. Ná ndyaa Ni ngua'ni Ni cña ne' sca ni'l tlyu nu ngüñá ñati ti, cha' ná ndu'ni cha' tyu'u cha' jil'i Ni lo'o sca cha' nu ntsu'u nde chalyuu.

12 Ndi'ya ña'a cña nu ngua'ni Cristo cuentya ji'na, nu lo'o ndyaa Ni la cui' ca su tacati tsa ca su ntucua ycu' Ndyosi: ná nguta'a Ni lo'o tañi chivo lo'o tañi chqueru, cha' scuj Ni tañi bi' nde slo ycu' Ndyosi cha' cati qui'ya nu ntsu'u ji'na; pana ngujuii Cristo lo crusi, ndye tañi ycu' yu ndyalú cuentya jil'i qui'ya nu ntsu'u ji'na. Bi' cha' sca ti quiyā tsiya' ti ngua'ni lyaá Cristo ji'na, lo'o jua'a ná nga'a cha' tye cha' ngulaá na jil'i nu cuxi, xqui'ya cña nu ngua'ni Ni cuentya ji'na.

13 Nu ngua sa'ni la ni, si ntsu'u sca cha' nu ngua'ni cha' nga'aa lubii sca ñati, li' nguscui sti jo'ó tañi chivo tañi toro lo ngu', cha' caca lubii ngu' hichu' ti ngu' cuentya jil'i ycu' Ndyosi; jua'a nguscui sti jo'ó jii lo ngu', jii jil'i chqueru msta nu cua ndyaqui cuentya jil'i ngu'.

14 Masi jua'a ngua'ni ngu' cña nu ngua li', pana tlyu la cña nu ngua'ni Cristo juani, cha' ndyalú tañi ycu' yu lo'o ngujuii yu lo crusi cuentya ji'na. Xqui'ya Xtyi'i ycu' Ni, bi' cha' ngua jil'i Cristo ta yu tyucui ña'a ycu' ca yu, cha' sca ti quiyā cati qui'ya nu ntsu'u ji'na lo'o ycu' Ndyosi; nu ycu' Cristo ni, ná ntsu'u qui'ya jil'i yu tsiya' ti, bi' cha' taca cua'ni lubii Ni cresiya ji'na, nu lo'o tyi'u ti' na ñi'ya nu ngua'ni Ni lo'o ndyalú tañi ycu' Ni. Li' cuityi Ni lcaa cha' cuxi nu ndyu'ni ñu'u tsa ji'na, jua'a taca ji'na cua'ni na cña jil'i ycu' Ndyosi nu lu'ú ca nde chalyuu li'.

15 Bi' cha' lacua, Cristo laca nu ngüñi sca cha' cucui jil'i ycu' Ndyosi lo'o ñati chalyuu, masi lo'o cua ña'a ca ñati nu cua ngusubi ycu' Ndyosi jil'i. Jua'a ngua'ni Cristo, nu lo'o ngujuii yu, cha' jua'a ngulaá na jil'i lcaa cha' cuxi nu ngua'ni na lo'o tya ndaquiya' tsa na jil'i cha' cusu' bi'. Nu juani taca tyacua lcaa cha' nu cua nacui ycu' Ndyosi Sti na ji'na cha' tyacua jil'i lcaa ngu' nu ngusubi Ni jil'i; ná nga'a cha' culiji yu'u cha' bi' ji'na tsiya' ti.

16 Sca quityi nu nclyo ñati cha' tyanu xi cha' tso'o jil'i tya'a ngu' lo'o cua ngujuii ngu' ni, ndi'ya ndyaca cha' jil'i quityi bi': ná caja cha' tso'o bi' jil'i tya'a ngu', si bilya cajaa nu ca jil'i cha' tso'o bi';

17 ná cua'nijo'o quityi bi', si tya lu'ú nu ca jil'i cha' tso'o bi'. Sca ti si cua ngujuii yu bi', li' cua'nijo'o quityi bi' jil'i ngu'.

18 Lo'o jua'a nu cha' cusu' nu ngua clyo bi' ni, ngua'ni cha' bi' cña cuentya jil'i ngu', xqui'ya cha' ndyujuii ngu' sca na'ni nu ngua msta cha' cati qui'ya nu ntsu'u jil'i ngu'.

19 Nu ngua tya clyo ndacha' jyo'o Moisés lcaa cha' cusu' bi' jil'i lcaa ngu' quichi, ndacha' yu lcaa cña nu cua ngulo ycuí' Ndyosi jil'i ngu' cha' cua'ni ngu'. Li' ngusñi yu xi tañi chqueru lo'o tañi chivo nu ndyujuii ca ngu', nguxiya' yu tañi bi' lo'o xi hitya lubii. Li' ntejeja' yu jil'i sca sta' yaca nu ntsu'u quichá' xlya' nu nga'a ña'a chu'; lo'o quichá' xlya' bi' nguscui yu tañi bi' lo' ngu' quichi bi', jua'a lo cha' cusu' bi' nu nscua lo quee cuaja'.

20 Lo'o li' nchcui' yu lo'o ngu' bi': "Lo'o tañi re ndatsaa ycuí' Ndyosi jil'i ma, cha' cua'ni ma lcaa lo cña nu cua ngulo Ni jil'i ma cha' cua'ni ma, nu lo'o ngüiñi cha' jil'i Ni lo'o ma", nacui Moisés jil'i ngu' bi' li'.

21 La cui' jua'a nguscui Moisés tañi lo chcua'ya bi', jua'a lo lcaa na nu ntucua ca su ndu'ni tlyu ngu' jil'i ycuí' Ndyosi.

22 Cuentya jil'i cha' cusu' bi', xcuí' lo'o tañi sca na'ni nu cua ndyujuii ngu', jua'a ngua lubii lcaa na; lo'o jua'a juani, sca ti ndyiji cha' clyu ti' jil'na lo'o ycuí' Ndyosi, cha' nu cua ngujuii Cristo cuentya jil'na.

Ngüityi Cristo qui'ya nu ntsu'u jil'i ñati nu lo'o ngujuii yu lo crusi

23 Ngua'ni jyo'o cusu' jil'na jua'a lo'o ngua'ni tlyu ngu' jil'i ycuí' Ndyosi ne' laa nu ngua li', cha' caca lubii lcaa na nu cua'nijo'o jil'i ngu'; nde chalyuu ti ntucua lcaa na bi', masi ndi'i bi' cuentya jil'i ycuí' Ndyosi. Pana tlyu la cña laca cati qui'ya nu ntsu'u jil'i ñati chalyuu ca slo ycuí' Ndyosi, tso'o la cña laca nu cua'ni lyaá Ni jil'i ñati jil'i cha' cuxi bi'.

24 Bi' cha' nga'aa ndyaa Cristo nde ne' laa nu ngüiñá ñati nde chalyuu ti, masi ntucua bi' cuentya jil'i ycuí' Ndyosi; na cua ndyaa liñi Ni ca slo ycuí' Ndyosi ca nde cua. Ca bi' ntucua Ni juani, cha' chcuí' lo'o ycuí' Ndyosi cuentya jil'na.

25 Cuentya jil'i cha' cusu' ni, sca ti quiya' sca yija ndya'a sti jo'ó nu laca loo jil'i tya'a ngu' judío ne' cuarto nu tacati tsa cuentya jil'i ngu' bi'; ndya'a lo'o nu cusu' jil'i tañi na'ni nu cua ndyujuii ca ti ngu' jil'i cha' caca msta, cha' cuityi qui'ya nu ntsu'u jil'i ngu' quichi. Pana si'i tyuu quiya' ndyaa Cristo ca slo ycuí' Ndyosi nde cua.

26 Si jua'a ngua, ná tyiquee' cua tyuu tsa quiya' cua ngujui'i ca'a ngu' jil'i Cristo lo crusi tya lo'o ndya' chalyuu; pana si'i jua'a ngua cha' bi', sca ti quiya' cua yaa yu chalyuu nu ngua sa'ni xi lo'o cua tye ti chalyuu cusu', cha' cuityi yu qui'ya nu ntsu'u jil'i lcaa ñati lo'o ngujuii yu lo crusi.

27 Cua ña'a ca na ndyiji na sca ti quiya', lo'o li' ndu'ni cuayá' ycuí' Ndyosi jil'na;

28 lo'o jua'a Cristo, sca ti quiya' ngujuii yu lo crusi, cha' jua'a ngüityi yu qui'ya nu ntsu'u jil'i quiña'a tsa ñati. Tya caa Cristo chaca quiya' ca tiya' la; pana nga'aa si'i cha' cuityi Ni qui'ya nu ntsu'u jil'i ñati caa Ni li', cha' cua ndye ngua'ni Ni cña bi'. Li' cua'ni lyaá lyiji Ni jil'i lcaa ñati nu ntajatya tsa jil'i Ni, ña'a cuayá' nu caa Ni chaca quiya'.

10

1 Nu lo'o nduna na xcu'i cha' cusu' nu nda jyo'o Moisés lo'o jyo'o cusu' ji'na, ná nchca ca cuayá' ti' na ñi'ya tyacua cha' tso'lo ji'na nde loo la xqui'ya Jesús, cha' ná nchcui' cha' cusu' bi' ji'na ñi'ya caca lcaa cha' bi'; xti tsa cha' ndacha' cha' cusu' bi' ji'na, ñi'ya nti' sca cuityi nu sta cuayá' ti' ñi'ya caca sca cña lo yuu. Nu ngu' judío tya'a na, lcaa yija ndu'ni ngu' la cui' ca ti' cha'; lcaa yija ndya'a lo'o ngu' ji' la cui' ca msta cha' cati qui'ya nu ntsu'u ji' ngu' lo'o ycu'i' Ndyosi chaca quiya', xqui'ya cha' ná ntsu'u su tye cña tacati nu ndyu'ni ngu', cha' ná nchca cua'ni lubii msta nu ndya'a lo'o ngu' ne' laa ji' creiya ji' ñati bi' cuentya ji' ycu'i' Ndyosi.

2 Ná ndyiji ñi'ya nu cua'ni lubii cha' cusu' bi' ji' creiya ji' ngu' bi', nu lo'o ndya'a ngu' ndu'ni tlyu ngu' ji' Ni. Si ngua lubii creiya ji' ngu', nga'aa ngua tii ngu' yabe' nu ntsu'u ji' ngu' li'; nga'aa nti' cha' tyalo'o ngu' ji' msta ji' ngu' chaca quiya' li'.

3 Pana tsa bi' ti cña ndu'ni msta bi' cuentya ji' ngu': lcaa yija tsiya' ti ndu'ni cha' ndy'i'u ti' ngu' cha' tya ntsu'u qui'ya ji' ngu' lo'o ycu'i' Ndyosi;

4 ná nchca cati qui'ya nu ntsu'u ji' ñati, masi nscui sti jo'ó tañi toro, masi nscui tañi chivo lo ngu'.

5-6 Nu lo'o tya lyiji caa Cristo lo yuu chalyuu, li' nchcui' Ni lo'o ycu'i' Ndyosi Sti Ni. Ndi'ya nacuj Ni:

Nga'aa nti' nu'u cha' calo'o ngu' ji' na'ni nu tyaqui cha' caca msta, nacuj Cristo ji' ycu'i' Ndyosi.

Ná tso'lo nti' nu'u ña'a nu'u ji' ngu' su ndaqui ngu' na'ni lo mesa quii', cha' caca bi' msta; masi xa' ña'a msta sta ngu' cha' cuityi qui'ya nu ntsu'u ji' ngu', nga'aa ndiya ti' nu'u cha' bi'.

Pana cua ta ti nu'u cuaña' na, cha' caja ñi'ya caa na' nde lo yuu chalyuu, nacuj Cristo.

7 Bi' cha' cua lijya na' ca nde juani, Ndyosi Sti na',

cha' cua'ni na' cua ña'a ca cña nu nti' nu'u cha' cua'ni na', ñi'ya nchcui' cha' nu nscua lo quityi cusu' cuentya jna'.

Jua'a ngua cha' nu nda Cristo nu ngua li'.

8 Lo quityi bi' ni, clyo nacuj Cristo cha' ná nti' ycu'i' Ndyosi msta; la cui' jua'a nacuj Ni cha' ná ndiya ti' ycu'i' Ndyosi cha' xcu'i' ndya'a lo'o ngu' ji' msta, masi msta jua'a ti, masi na'ni lu'u nu caca msta nu tyaqui lo mesa quii' cha' cati qui'ya nu ntsu'u ji' ngu' lo'o ycu'i' Ndyosi. Jua'a nacuj Ni, pana cuentya ji' cha' cusu' ji' ngu' nga'a cha' cua'ni ngu' bi' jua'a.

9 Lo'o li' nacuj Ni: “Cua lijya na' ca nde, Ndyosi Sti na', cha' cua'ni na' cua ña'a ca cña nu nti' nu'u cha' cua'ni na'”. Jua'a ngua cha' nguxtyanu ycu'i' Ndyosi cha' cusu' bi', cha' nu nscua ñi'ya caca msta nu tsalo'o ngu' scaa quiya'; li' chaca cha' cucui ngua'ni ycu'i' Ndyosi, nu lo'o nda Ni ji' Cristo lijya nde chalyuu cuentya ji'na.

10 Ngua'ni Jesucristo lcaa cña nu ngua ti' ycu'i' Ndyosi Sti yu cha' cua'ni yu, cha' nda yu ji' tyucui ña'a yu cha' ngujui' ca'a ngu' ji' lo crusi; sca ti quiya' tsiya' ti ngua ycu'i' ca yu msta, la cui' msta nu ngua ti' ycu'i' Ndyosi Sti yu ngua bi'. Bi' cha' cua ngua lubii creiya ji'na cuentya ji' ycu'i' Ndyosi juani, cua ndye yabe' nu ntsu'u ji'na.

11 Nu ngu' sti jo'ó ji' ngu' judío ni, lcaa tsa ndu ngu' bi' ndu'no' ngu' cña cha' sta ngu' la cui' tya'a msta slo ycu'i' Ndyosi, masi tyuu quiya' sca yija; ná ntsu'u su tye cha' sta ngu' msta bi', jua'a ni sca quiya' ná ngua cati qui'ya nu ntsu'u ji' ñati lo'o msta bi'.

12 Pana nu Jesucristo bi' ni, sca ti quiya' ngujui yu lo crusi cha' cati quiya nu ntsu'u ji'i ñati, lo'o ña'a ti tya ndyu'u scua cña nu ngua'ni yu masi chalyuu juani. Li' ngutu'u Jesús ndyaa Ni, ndyaa tucua Ni nde la'a tsu' cui su tlyu ca su ntucua ycu' Ndyosi.

13 Ca bi' ntucua Ni juani, ntajatya Ni ña'a cuayá' nu tyijiloo lyiji ycu' Ndyosi ji'i lcaa tya'a cusuu Ni.

14 Sca ti quiya' cua ndyaa Jesús lo crusi lacua, ngua'ni lubii yu ji'i cresiya ji'i ñati cuentya ji'i ycu' Ndyosi; jua'a ngua tyucui ti' tyiquee ñati chaca quiya'.

15 Sca ti xqui'ya Xtyi' ycu' Ndyosi nchca cuayá' ti' na ni cña laca nu ngua'ni Cristo nu ngua li', bi' cha' ngua'ni Xtyi' ycu' Ni cha' nscua cha' lo quityi nu nchcui' ndi'ya:

16 Nde laca cha' cucui nu cua quiñi ti 'na lo'o ngu' chaca quiya', nacui nu Xu'na na:

Lo'o tyalaa tyempo bi', li' cua'ni na' cha' tyanu tso'o cha' ne' cresiya ji'i ñati 'na, lcaa cha' ñi'ya nu chcui' na' lo'o ngu' li';

tyucui tyiquee ngu' cua'ni ngu' cña 'na li'.

17 Chaca cha' nacui Ni li':

Li' nga'aa tyi'u ti' na' cha' cuxi nu cua ngua'ni ngu',

nga'aa culotu na' quiyu nu ntsu'u ji'i ngu' lo'o na'.

Jua'a nchcui' ycu' Ndyosi.

18 Bi' cha' juani, nga'aa ntsu'u cha' tsalo'o ngu' ji'i msta cha' cati quiya nu ntsu'u ji'i ngu', cha' cua laca ngua'ni clyu ti' ycu' Ndyosi ji'na ji'i quiyu nu ntsu'u ji'na.

Cua'ni na cha' caca stu'ba cha' ji'na lo'o ycu' Ndyosi

19 Cu'ma ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo, tyucui chacuayá' ji'i Ni cua ntsu'u ji'na juani, cha' caa na slo ycu' Ndyosi nu lubii tsiya' ti cha' ji'i Ni. Jesús laca nu nda chacuayá' bi' ji'na, xqui'ya cha' ndyalú tañi ycu' yu lo'o ngujui yu lo crusi, cha' cuityi Ni quiyu nu ntsu'u ji'na.

20 Nu lo'o nda yu tyucui ña'a yu cha' ngujui yu xqui'ya na, cua ngusaala yu chaca tyucui cucui cuentya ji'na li', cha' caji ñi'ya caa na cacua ti slo ycu' Ndyosi; xqui'ya ycu' Jesús, bi' cha' taca xñi na tyucui nu lijya ca slo ycu' Ndyosi juani.

21 Cua ntsu'u cha' ji'na lo'o nu Jesús bi', nu sti jo'ó nu laca loo la, cha' ycu' laca nu ndi'ya cña loo ji'i lcaa na cuentya ji'i ycu' Ndyosi Sti yu.

22 Tyaa na ca slo ycu' Ndyosi lacua; tyucui tyiquee na cua'ni na cha' caca stu'ba cha' ji'na lo'o ycu' Ndyosi Sti na, cha' taca xñi tso'o na cha' ji'i Ni li'. Cua ngüityi Ni lcaa cha' cuxi nu ngua'ni cha' ngua tyuju'u ti' na tya tsubi' la; cua ngua lubii cresiya ji'na juani, ñi'ya laca lo'o cua ndyaata na chcu lo'o hitya lubii ti.

23 Cua'ni na cha' jlya tso'o ti' na cha' nu cua ngusñi na tya clyo lacua, ná tya'achu' na ji'i cha' bi' tsiya' ti. Taca jlya ti' na ji'i ycu' Ndyosi, cha' chañi cha' cua'ni Ni lcaa cha' nu cua nacui Ni ji'na.

24 Culacua tso'o ti' na, cha' caji ñi'ya xtyucua na ji'i xa' la ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús; xtyucua na ji'i ngu' bi', cha' xcui' cha' tso'o ti cua'ni ngu' lo'o tya'a ngu', cha' jua'a caca tso'o tyiquee ngu' ña'a ngu' ji'i tya'a ngu'.

25 Ntsu'u ngu' tya'a na nu nga'aa ndya'a slo ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, nu nga'aa ndyu'u ti'i lo'o tya'a na. Pana ná tso'o cua'ni na jua'a; tso'o la ña'a ti tsaa na tyu'u ti'i na lo'o tya'a na, cha' tyanu tachaa la cha' ji'i ycu' Ndyosi ne' cresiya ji'na, lcaa na lo'o tya'a ngusñi na cha' ji'i Ni. Nti' na cha' cua tyaa ti nu Xu'na na chaca quiya', bi' cha' lu'ba ti tyu'u ti'i na juani lo'o ngu' tya'a na.

²⁶ Nga'aa ntsu'u xa' la msta nu ta na, nga'aa ntsu'u xa' la cha' nu cua'ni na, cha' cati qui'ya nu ntsu'u ji'na, si ña'a ti tya cua'ni na cha' cuxi li'; cua ngua cuaya' ti' na cha' chañi tsa cha' ji'i Jesús bi', lo'o jua'a nga'aa cui'ya ycu'i Ndyosi cha' clyu ti' ji'na si xtyanu na ji'i cha' bi'.

²⁷ Jua'a ti caca na li', cutsii tsa na ji'i ycu'i Ndyosi lo'o tyalaa hora nu cua'ni cuaya' Ni ji'i lcaa ñati tya'a ngusu lo'o Ni. Lo'o li' cua'ni tye Ni ji'i lcaa ngu' bi', tsa ngu' nde lo quii' tlyu nu ná nga'a cha' tye tyaqui.

²⁸ Nu ngua sa'ni ni, lo'o ntsu'u ñati nu ná ndaquiya' tsiya' ti ji'i cña nu ngulo ycu'i Ndyosi, ndyujuii ngu' ji'i ñati bi' li'. Ngua'ni cuaya' ngu' ji'i ñati bi' clyo cuentya ji'i jyo'o Moisés lo'o tucua sna tya'a xa' ñati nu ndacha' liñi ñi'ya ngua cha' bi'; li' ngusta ngu' yabe' hichu' ñati bi', ndyujuii ngu' ji'i li', cha' nga'aa ngujui ñi'ya ña ngu' cha' clyu ti' ji'i ycu'i Ndyosi cuentya ji'i nu cuxi bi' li'. Jua'a ngua tya sa'ni la.

²⁹ Lo'o juani ni, tlyu la cha' ti' tyacua ji'i tya'a ñati na nu chii tsa nti' ña'a ngu' ji'i Jesús, nu sca ti Sñi' ycu'i Ndyosi bi', ngu' nu lye tsa chcu'i lo ji'i cña nu ngua'ni nu Jesús bi'; sca ti xqui'ya cha' ngujui yu lo crusi, bi' cha' cua ndyaca lubii cresiya ji'na. Lo'o jua'a si chcu'i suba' na ji'i Xtyi' ycu'i Ndyosi, li' lye la cha' nchcubé' tyacua ji'na, cha' xcui' tso'o tsa ndu'ni Ni lo'o na xqui'ya Xtyi' ycu'i Ni.

³⁰ Cua jlo ti' na cha' ndi'ya nchcu'i ycu'i Ndyosi tya sa'ni la: "Na' laca nu xcubi' ji'i ñati chalyuu", nacui Ni. "Ta na' cha' ti' ji'i ñati, nu lo'o ntsu'u cha' chcube' ngu'." Lo'o jua'a cua nchcu'i Ni chaca cha' lo'o ngu' li': "Cua'ni cuaya' na' ji'i ñati 'na, cha' na' laca Xu'na ngu'", nacui Ni.

³¹ Tlyu tsa cha' laca, si taya' ycu'i Ndyosi nu lu'ú ca ji'na cha' xcube' Ni ji'na.

³² Tyi'u ti' ma lacua, ñi'ya nu ndyaca ji'i cu'ma nu ngua tya tsubi' la, cua ndyaala hique ma cha' ndyuna tso'o ma cha' ji'i ycu'i Ndyosi, lo'o li' cua quiña'a tsa cha' nchcubé' cua ndyacua ji'i ma nde chalyuu. Pana ndalo tsa tyiquee ma li'; ná ngua ji'i nu ngu' xña'a bi' tyijiloo ji'i ma,

³³ masi tyuu quiya' nchcu'i tsa ngu' cha' ti' ji'i ma, masi ngua'ni lya' ti' ngu' ji'i ma su ndu' ma laja ñati nu ngua li'. Lo'o jua'a cua ntaja'a ma tyanu ma slo ngu' tya'a ma laja lo'o ngua'ni ti' ti' ngu' ji'i ngu' bi', masi si' ji'i ycu'i ca ma ndyu'ni lya' ti' ngu' tyempo bi'.

³⁴ Lo'o jua'a ndyaa na'a ma ji'i ngu' tya'a ma nu lo'o ntsu'u ngu' bi' ne' chcu'a, ngxtyucua ma ji'i ngu' bi' li'; masi nguaana xa' ñati lcaa cha' tso'o nu ntsu'u ji'i ma, ndalo tsa tyiquee ma li'. Tso'o ntsu'u tyiquee ma, cha' cua jlo ti' ma cha' tso'o la tsiya' ti laca nu cha' ji'i Jesús nu cua ngusñi ma bi'; jlo ti' ma cha' ná tye chca cha' bi', cha' nu cua ndyuna ma cuentya ji'i Jesús.

³⁵ Ná tya'achu' ma ji'i cha' ji'i Jesús lacua. Ña'a ti tya cua'ni tlyu tyiquee ma, cha' tso'o tsa cha' nu tyacua ji'i ma ca tiya' la cuentya ji'i ycu'i Ndyosi, si ña'a ti xñi tso'o ma cha' bi'.

³⁶ Nga'a cha' talo tyiquee ma masi tyiquee', si tya nti' ma cua'ni ma lcaa ña'a cña nu nti' ycu'i Ndyosi, si tya nti' ma ña'a ma cha' nu cua nacui Ni cha' caca nde loo la.

³⁷ Cua nscua lo quityi cusu' cha' ndi'ya nchcu'i ycu'i Ndyosi:

Tya xi tya tyempo tya lyiji cha' tyalaa ycu'i yu nu nga'a cha' tya'a chaca quiya'; nga'aa tiya' lye cha' ca'a yu bi', nacui Ni.

³⁸ Lo'o ñati nu caca lubii cresiya ji'i xqui'ya na' ni, nu lo'o xñi ngu' bi' cha' 'na, li' caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i ngu' bi', nacui Ni.

Pana ná tso'o nti' na' ña'a na' ji'i ñati nu tya'achu' ji'i cha' 'na.

³⁹ Nu na ni, ná taca tya'a'achü' na jil'i cha' jil'i Jesús; si tya'a'achü' na jil'i yu, chcuna' na tyucui ña'a na, ña'a lo'o cresiya jil'na li'. Pana laca na ñati nu tsa cu' ti xñi na cha' jil'i Ni, bi' cha' ndu'ni lyaá Ni jil'na jil'i nu cuxi.

11

Ñati nu tyucui tyiquee ngu' jlya ti' ngu' cha' jil'i yucui' Ndyosi

¹ Na jlya ti' na jil'i sca cha' lo'o ndü ti' na cha' caca cha' bi', nu lo'o jlo ti' na cha' caca cha' bi' jil'na, masi bilya ña'a na jil'i.

² Jlya ti' jyo'o cusu' jil'na nu ngua'ni tlyu jil'i yucui' Ndyosi nu ngua sa'ni la, bi' cha' ñati tso'o ngua ngu', lo'o jua'a ntucúa Ni cha' jil'i ngu' bi'.

³ Jlya ti' na jil'i yucui' Ndyosi, bi' cha' cua ngua cuayá' ti' na cha' clyo nda yucui' Ndyosi cha', lo'o li' ndya' chalyuu nu ña'a na juani; ná na'a na ñi'ya ngua cha' ndya' bi', tsa bi' ti cha' jlya ti' na cha' ngüiñá Ni lcaa cha' nu ña'a na lo yuu chalyuu juani.

⁴ Jlya ti' jyo'o Abel jil'i yucui' Ndyosi, bi' cha' tso'o la ngua'ni yu que jyo'o Caín tya'a yu, nu lo'o ngusta ngu' msta slo yucui' Ndyosi. Ntucúa Ni cha' nu nchcui' nu Abel bi', xqui'ya cha' jlya ti' yu; lubii tsa cresiya jil'i yu ngua ti' yucui' Ndyosi, nu lo'o na'a Ni jil'i yu lo'o ngusta yu msta. Lo'o jua'a juani tya nchca cuayá' ti' na cha' ngusñi jyo'o Abel cha' jil'i yucui' Ndyosi, masi sa'ni tsa ngujui yu.

⁵ Jlya ti' jyo'o Enoc jil'i yucui' Ndyosi, bi' cha' ná ngujui yu. Jua'a ti' ndyalo'o yucui' Ndyosi jil'i yu ca slo yucui' Ni; ná nquije yu jil'i ñati li', xqui'ya cha' cua yaa Ni yaqui'ya Ni jil'i yu. Pana nchcui' quityi cha' cua ndiya ti' Ni ñi'ya nu ngua'ni nu Enoc bi' laja lo'o nguti'j yu chalyuu.

⁶ Ni sca na, ná taca cua'ni na cha' caca tyaala' ti' tyiquee yucui' Ndyosi, si ná chañi cha' jlya ti' na jil'i Ni. Si nti' na cha' jyacua na jil'i Ni cha' chcui' na lo'o Ni, li' nga'a cha' jlya ti' na cha' lu'ú yucui' Ndyosi; nga'a cha' jlya ti' na cha' taca xtyucua Ni jil'na lo'o jña na sca cha' jil'i Ni.

⁷ Jlya ti' jyo'o Noé jil'i yucui' Ndyosi, bi' cha' ndyuna yu cha' nu nchcui' Ni lo'o yu, nu lo'o nacü Ni ñi'ya ña'a cha' cuxi nu lijya caca nde loo la, masi yucui' yu ná ngua tii yu ñi'ya caca cha' bi'. Ngusñi yu cha' jil'i yucui' Ndyosi, li' ngüiñá yu sca yaca ni'j su tyi'j yu lo'o lcaa tya'a ndi'j yu; jua'a ngua cha' ngulaá ngu' jil'i tyo clyaa bi'. Jlo ti' na juani cha' cuxi tsa ngua chalyuu cusu' bi', cha' sca ti Noé jlya ti' yu cha' nu nchcui' Ni lo'o; ngua'ni yucui' Ndyosi cha' ngua tso'o cresiya jil'i yu li'.

⁸ Jlya ti' jyo'o Abraham jil'i yucui' Ndyosi, bi' cha' ngusñi yu cha' jil'i Ni, nu lo'o nguane Ni jil'i yu cha' tsa yu sca loyuu tyijyu' tsa, su nacü Ni jil'i yu cha' cajua caca quich'i tyi yu. Ngutu yu loyuu su nguti'j yu tya clyo, ndyaa yu li', masi ná jlo ti' yu macala su tsa yu.

⁹ Xqui'ya cha' jlya ti' yu jil'i Ni, bi' cha' ndyanu yu ca loyuu su nacü Ni jil'i yu cha' cajua caca quich'i tyi yu. Ca bi' nguti'j yu ñi'ya ndu'ni ñati nu ndya'a xtyi'i ti; chcua'ya late' ti ngüiñá yu cha' nguti'j yu, lo'o la cui' jua'a ngua'ni jyo'o Isaac sñi' yu lo'o jyo'o Jacob sñi' ste' yu nde loo la. Tyucuaa jyo'o cusu' bi' jlya ti' jil'i la cui' tya'a cha' nu cua nacü Ni jil'i jyo'o Abraham sti ngu' bi'.

¹⁰ Jlya ti' Abraham cha' nde loo la cua'ni cho'o yucui' Ndyosi chaca se'j su tso'o la tyi'j yu, nu ná culiji tsiya' ti; cuiñá yucui' Ndyosi ña'a tsaca quich'i bi'.

¹¹ Lo'o yucui' Sara clyo'o yu ni, jlya ti' ma' jil'i yucui' Ndyosi, bi' cha' ngua tana ma', masi cusu' tsa ma', masi bilya caja sñi' ma' tsiya' ti. Ngujui sñi' ma' lacua, xqui'ya cha' jlya ti' ma' jil'i yucui' Ndyosi, cha' chañi cua'ni Ni lcaa ña'a cha' nu cua nacü Ni jil'i ma'.

¹² Lo'o jua'a ngua cha' quiña'a tsa ñati ndyatu jil'i sca ti nu cusu' Abraham nde loo la, masi cua tye ti cha' jil'i yu cha' cusu' tsa yu; tsa ña'a cuii nu ntsu'u

nde cua, tsa lo cua tya'a ñati ndyatú jilí nde loo la. Lo'o juani ná caca culacua na jilí ngu' bi', ñi'ya laca cha' ná caca culacua na ni tsa lo tya'a satya yusj ndí'j to' tyujo'o.

13 Ña'a ti jlya ti' lcaa jyo'o bi' jilí ycuí' Ndyosi lo'o ngujui ngu', masi nga'aa na'a ngu' lo'o ndyu'u tucua lcaa cha' nu nacuí Ni cha' caca; pana tso'o tsa ngua tyiquee ngu' bi', cha' nu jlo ti' ngu' cha' cua ngulala ti caca cha' bi', ñi'ya si tsa lyiji ti na'a ngu' jilí. Jlo ti' ngu' cha' tyijyu' ngutu'u ycuí' ca ngu' lijya ngu', lo'o ná ntsu'u tyi ngu' lo yuu bi'.

14 Jlya ti' ngu' cha' ntsu'u sca se'j tso'o la su tyalaa ngu' ca nde loo la, bi' cha' ngua ti' ngu' jua'a.

15 Nga'aa ndyi'u tsa ti' Abraham lo'o tya'a yu jilí quichi tyi ngu' ca loyuu tyijyu' su ngutu'u ngu'; cua ngxutyuu ngu' ca bi' hora ti, si jua'a ngulacua ti' ngu'.

16 Pana si' jua'a ngua ti' ngu', xqui'ya cha' jlya ti' ngu' cha' ta ycuí' Ndyosi sca se'j su tso'o la tsiya' ti su tyilí ngu'; ngua ti' ngu' tyalaa ngu' la cui' ca su ntucua ycuí' Ni. Bi' cha' ná tyuju'u ti' Ni lo'o nacuí ngu' cha' ycuí' Ndyosi nu Xu'na ngu' laca Ni; na cua ngua'ni cho'o Ni sca se'j su tyilí ngu' ca slo ycuí' Ni.

17-18 Jlya ti' jyo'o Abraham cha' nu cua nda ycuí' Ndyosi lo'o, bi' cha' ndyalo'o yu jilí Isaac sñi' yu, cha' ycuí' nu piti caca msta cha' xcua lo mesa quee jilí ycuí' Ndyosi li'; jua'a ngua cha' ngua'ni cuayá' Ni jilí yu. Na cua ngüñi cha' jilí ycuí' Ni lo'o nu Abraham bi' tya sa'ni la cha' cala sñi' clyo'o yu; tya li' cua nacuí Ni jilí yu: "Xqui'ya Isaac catú quiña'a tsa ñati jinu'u nde loo la". Pana ña'a ti ntaja'a Abraham ndyalo'o yu jilí nu piti Isaac bi', nu sca ti sñi' yu lo'o clyo'o yu, cha' caca nu piti bi' msta.

19 Taca jilí ycuí' Ndyosi cua'ni cha' tyu'ú Isaac chaca quiya' si cua ngujui, ngua ti' Abraham; bi' cha' ntaja'a yu ngua'ni yu jua'a lo'o sñi' yu. Pana nu lo'o cua nscua Isaac lo mesa cha' cajaa, li' xa' ndya Ni jilí nu piti bi' jilí Abraham sti yu chaca quiya'; ná ngujui nu piti bi'.

20 Jlya ti' jyo'o Isaac cha' nu nda ycuí' Ndyosi lo'o, bi' cha' nchcui' nu cusu' bi' lo'o tyucuaa sñi' yu, nu Jacob lo'o Esaú bi', cha' tso'o tsa caca jilí ñati nu catú jilí ngu' tyempo nde loo la.

21 Jlya ti' jyo'o Jacob cha' nu nda ycuí' Ndyosi lo'o, bi' cha' ngusta ya' nu cusu' bi' hique tyucuaa sñi' ste' yu nu ngua sñi' José bi', nu lo'o cua cajaa ti nu cusu' bi'; nchcuicha' nu cusu' jilí nu ngu' cuañi' bi' li'. Lo'o li' ngua'ni tlyu yu jilí ycuí' Ndyosi, laja lo'o ndú yu nguatú yu yaca xca jilí yu lyuu.

22 Jlya ti' jyo'o José jilí ycuí' Ndyosi, bi' cha' lo'o cua cajaa ti yu, li' nda yu sca cha' lo'o ngu' tya'a yu, cha' chañi cha' tyu'u lcaa tya'a ngu' Israel loyuu Egipto bi' ca tiya' la, tyaa ngu' laja ti li'. Lo'o jua'a nacuí nu cusu' macala tyatsi' jyo'o ycuí' yu chaca quiya' ca tiya' la, nu lo'o cua ngutu'u ngu' ndyaa ngu'.

23 Jlya ti' sti xtaya'a jyo'o Moisés jilí ycuí' Ndyosi, bi' cha' lo'o ngula sñi' ngu', ngusu'ba cuatsi' ngu' jilí yu ni'j sna co', cha' na'a ngu' cha' tso'o tsa ña'a cubi' cuañi' bi'. Nga'aa ndyutsi' ngu' bi' jilí rey xña'a, masi ná ndaquiya' ngu' jilí cña cuxi nu ngulo rey bi'.

24 Lo'o ngua tlyu la nu Moisés bi' li', ná ndiya ti' yu cha' ñacuí ngu' jilí cha' laca yu sñi' nu cuna'a sñi' rey nu laca loo jilí ngu' Egipto, xqui'ya cha' jlya ti' yu jilí ycuí' Ndyosi nu Xu'na ngu' Israel;

25 tso'o la cha' stu'ba ti caja cha' ti' jilí yu lo'o lcaa tya'a ñati jilí ycuí' Ndyosi, ngua ti' yu. Ná nga' ti' yu tya'a yu xcuí' cha' paseya ti, ni ná ngua ti' yu cua'ni yu xi cha' cuxi cha' sca hora ti ca chaa ti' ycuí' ti yu;

26 tso'o la stu'ba ti tyilí yu lo'o ngu' tya'a yu, masi chí' nti' xa' ñati ña'a jilí yu, ngua ti' yu. Ñi'ya nchcube' ycuí' Cristo nde loo la, jua'a nchcube' Moisés nu

ngua li'; pana ná ndube ti' yu cha' culiya' ngu', nguxtyanu yu lcaa cha' tso'o nu ntsu'u ji'i ngu' Egipto, cha' jlya ti' yu cha' tso'o la caca ji'i ñati ji'i yu nde loo la xqui'ya ycu'i Ndyosi.

²⁷ Jlya ti' jyo'o Moisés bi' ji'i ycu'i Ndyosi, bi' cha' ngutu'u yu loyuu Egipto bi'; ná ndyutsji yu masi ngunasi' tsa rey xña'a bi' li', ni ná nguta'achu' Moisés tsiya' ti. Ndyalo'o yu ji'i ngu' Israel tyucuii tyijyu', ñi'ya si ndyaa lca'a yu ji'i ycu'i Ndyosi, masi ná nchca ña'a na ji'i ycu'i Ni.

²⁸ Xqui'ya cha' jlya ti' Moisés cha' nu nda ycu'i Ndyosi lo'o, bi' cha' nacui yu cha' clyo cua'ni ngu' ta'a pascua la cui' talya lo'o cua tyeje tacui ti sca xca tyaala su ndi'i ngu'; cuentya ji'i ycu'i Ndyosi caa xca tyaala bi', cha' xcube' ji'i ngu' Egipto. Li' ngulo Moisés cña cha' ta'a ngu' tañi na'ni chu' yaca nu ndu to' tyuu ni'i ji'i lcaa ngu', cha' nu lo'o ña'a xca tyaala bi' tañi, ná cujuui ji'i sñi' ngu' Israel li'; pana cua ndyujuii xca bi' ji'i sñi' nu ngula clyo ji'i lcaa ngu' ca tyi.

²⁹ Xqui'ya cha' jlya ti' Moisés ji'i ycu'i Ndyosi, bi' cha' ndyaala sca tyucuii btyi ti cla'be laja Tyujo'o Nga'a, cha' tyu'u ngu' chaca tsu'. Pana nu lo'o ngua ti' ngu' Egipto tyu'u lca'a ji'i ngu' Israel, nga'aa ngua ji'i ngu' li', cha' ndyanu ngu' ne' hitya bi'; ndye ngu' Egipto, ngujuii ngu' bi' li'.

³⁰ Jlya ti' ngu' Israel cha' ji'i ycu'i Ndyosi, bi' cha' nguta'a ngu' nguxtyi'i ngu' tyi'i ca chu' lo'o quee nu ndu to' quich'i Jericó. Cati tsá nguta'a ngu' tsa cu' ti, lo'o li' ndye lo'o bi' nguti'.

³¹ Pana jyo'o Rahab, sca nu cuna'a calle nu nguti'i ca quich'i bi', jlya ti' cho' ji'i ycu'i Ndyosi; bi' cha' nchcui' tso'o cho' lo'o nu tucua tya'a ngu' Israel nu cuaana ti ndyaa, ndyaa na'a ngu' lo quich'i bi' clyo. Nda cho' su tyi'i ngu', bi' cha' ná ngujuii cho' lo'o ngujuii xa' la ñati tya'a quich'i tyi cho' nu ná ndaquiya' ji'i ycu'i Ndyosi tsiya' ti.

³² Tya ntsu'u quiña'a tsa cha' nu taca chcui' na' lo'o ma cuentya ji'i cha' tlyu nu ngua'ni jyo'o cusu' ji'na, ngu' nu chañi cha' jlya ti' ji'i ycu'i Ndyosi: taca chcui' na' ji'i Gedeón, lo'o ji'i Barac, lo'o ji'i Sansón, lo'o ji'i Jefté, lo'o ji'i David, lo'o ji'i Samuel, lo'o ji'i ca ta'a jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi tya sa'ni la.

³³ Jlya ti' lcaa ngu' bi' ji'i ycu'i Ndyosi, bi' cha' ngusu' tya'a ngu' lo'o ñati cuxi nde xa' chalyuu, ntijlloo ngu' ji'i lcaa ñati nu nguti'i ca bi' li'; tso'o tsa cña ngua'ni ngu' bi', bi' cha' ngua'ni Ni cua ña'a ca cha' nu nacui Ni cha' cua'ni Ni cuentya ji'i ngu' bi'. Ngua ji'i ngu' bi' cua'a ji'i cuichi tyaala cha' ná ndyacu ji'i ngu'.

³⁴ Jua'a cua ndalo ngu' bi', masi ngusu'ba ngu' xña'a ji'i ngu' lo quii' tonu cha' tyaqui' ngu'; ná sca ngua ji'i ngu' bi', masi ngulo ñati chcu'a cha' cujuui ji'i ngu'. Ná ndalo ngu' bi' tsiya' ti tya clyo, cha' xti ti juersa ntsu'u ji'i ngu'; pana ca tiya' la, li' nguula tsa ti' ngu' bi', cha' tlyu tsa juersa ngujui ji'i ngu', nu lo'o nxuu tya'a ngu' lo'o ñati xa' chalyuu nu tsa tlyu ti ñaa cha' tyijlloo ji'i ngu'.

³⁵ Lo'o jua'a nu ngu' cuna'a ni, xa' ndyalaa nu qui'yu ji'i ngu' ña'a lu'ú ti ngu', xqui'ya cha' jlya ti' ngu' cha' caca ji'i ycu'i Ndyosi cua'ni lya'a Ni ji'i ngu', masi cua ngujuii ngu' tsaca quiya'.

Ti'i tsa ngujui'i ngu' cuxi ji'i xa' la tya'a ngu' bi'. Si cua nguta'achu' ngu' bi' ji'i ycu'i Ndyosi, cua ngula'a ngu' ji'i ngu' cuxi bi' li', cha' nga'aa ngujui'i ngu' cuxi ji'i ngu' bi'; pana ná ntaja'a ngu' bi' tya'achu' ngu' ji'i Ni, cha' tyu'u laja ti ngu' jua'a. Ndu ti' ngu' bi' ni jacua' caa Ni caqui'ya Ni ji'i ngu', cha' ta chaca chalyuu tso'o la ji'i ngu'.

³⁶ Xa' la tya'a ngu' bi' ni, ti'i tsa nchcui' ngu' ji'i ngu' bi' laja lo'o ngujui'i ngu' cuxi ji'i ngu' bi', masi ngusa' ngu' cuxi ji'i ngu' bi' lo'o carena, masi ngusu'ba ngu' ji'i ngu' bi' ne' chcu'a.

³⁷ Ntsu'u ngu' bi' nu ngujuii li', cha' ti' tsa ngujui'i quee hichu' ngu' lo'o ngu ngu' quee ji'i ngu' bi', hasta ngusa'be ngu' ji'i xa' la ngu' bi' lo'o chcuá; jua'a xa' la ngu' bi' ngujuii xqui'ya maxtyi ji'i ngu' cuxi. Lo'o jua'a ntsu'u ngu' bi' nu ná ngujui late' ji'i, bi' cha' lacu' ngu' quiji xlya' ti li', masi quiji chivo; ntsu'u ngu' ti'i, ntsu'u ngu' quicha, cha' lya' tsa ti' ngu' cuxi ji'i ngu' bi', cha' ti' ti' ngu' cuxi ña'a ngu' ji'i ngu' bi'.

³⁸ Cuxi tsa chalyuu re lo'o ngua jua'a. Ná jlo ti' ñati chalyuu cha' tso'o la nu ngu' bi' que ycu'i ngu', masi xcui' nguta'a yu'u ti ngu' bi', masi ndyu'u cuatsi' ngu' ca ne' quixi', ca nde sii' ca'ya, xqui'ya cha' lya' tsa ti' ñati chalyuu ji'i ngu'; nguti'j ngu' bi' tyuquee, lo'o jua'a hasta ngulu ngu' tyuu su nguti'j ngu'.

³⁹ Lo'o nu juani tya ndyi'u ti' na ji'i ngu' bi', ñati nu jua'a jlya tsa ti' ji'i ycu'i' Ndyosi nu ngua sa'ni; pana ná na'a ngu' bi' lcaa cha' nu cua nacuj Ni cha' caca nde loo la,

⁴⁰ xqui'ya cha' tso'o la cha' nu ngua'ya hique ycu'i' Ni ñi'ya cua'ni Ni lo'o lcaa tya'a na juani, cha' lo'o cuentya ji'na ngulacua ti' Ni. Ngua ti' Ni cha' caca na ñati nu tyucui tyiquee na stu'ba ti lo'o ngu' bi', lcaa na lo'o jyo'o cusu' bi' caca na ñi'ya nu ngua ti' Ni cha' caca na li'.

12

Culacua ti' na ñi'ya nu ngua'ni Jesús cha' ntijiloo yu ji'i tya'a cusuu yu

¹ Lo'o juani, ¿ñi'ya cua'ni na lacua? Ndi'ya cua'ni na nde chalyuu: Ñi'ya si tya ndi'j jyo'o cusu' bi' tsa tlyu ti lo'o na, jua'a cua'ni na, cha' jua'a tyi'u tso'o ti' na lcaa ña'a cha' tlyu nu ngua'ni ngu' bi' tya sa'ni la, xqui'ya cha' jlya ti' ngu' ji'i ycu'i' Ndyosi. Ndu'ni cha' xtyanu na lcaa cha' nu ndaca'a ji'na cha' ná xñi tso'o na cha' ji'i Jesús; xtyanu na lcaa cha' cuxi nu tiji' tsa ti' na ji'i, culochu' na cha' bi'. Lo'o li' nguula ti' tyiquee na cua'ni na cha' tso'o nde chalyuu, tsa lo' cua tyempo nu tya ta ti Ni ji'na.

² Xcui' culacua ti' na ñi'ya ngua'ni Jesús; lcaa cha' nu jlya ti' na ni, Jesús laca suu lcaa cha' bi'; si jua'a, taca jlya ti' na ji'i Ni ña'a cuayá' nu tye chalyuu. Nu ycu'i' Jesús ni, ná nguta'achu' yu ji'i cña nu nga'a cha' cua'ni yu, masi cua jlo ti' yu cha' cua cajaa ti yu lo crusi. Pana tiya' la li', nu lo'o cua ntijiloo yu ji'i nu cuxi, tso'o tsa ntsu'u tyiquee yu li'; bi' cha' ná ngua tyuju'u ti' yu tsiya' ti, masi nguxcube' ngu' ji'i yu lo crusi. Lo'o juani cua ndyaa tucua Jesús nde la'a tsu' cu' su tlyu ca su ntucua ycu'i' Ndyosi Sti na.

³ Culacua tso'o ti' ma ji'i lcaa cha' cuxi nu ngua ji'i Jesús tyempo bi'. Ndalo tsa tyiquee yu ji'i cha' cuxi bi' li', masi liye' tsa ti' ngu' cuxi ña'a ngu' ji'i yu. Bi' cha' lo'o cu'ma ni, ná ntsu'u cha' ca ñu'u ti' ma xqui'ya Jesús, ná ntsu'u cha' ca taja ti' ma ji'i Ni.

⁴ Masi lye tsa nxuu tya'a ma lo'o lcaa cha' cuxi, ni tsaca ma bilya cujuii ngu' ji'i ma xqui'ya Jesús.

⁵ Ná nga'a cha' cjlyaa ti' ma cha' bi', cha' tso'o tsa nchcui' ycu'i' Ndyosi lo'o ma ñi'ya si laca ma sñi' ycu'i' Ni. Ndi'ya nacuj Ni:

Sñi', nacuj ycu'i' Ndyosi, taquiya' tso'o ma 'na, masi xcube' na' ji'i ma; ná ca taja ti' ma 'na, masi cua'a na' ji'i ma cha' ná cua'ni ma sca cha' cuxi.

⁶ Cha' na' laca nu Xu'na ma, cha' ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' ji'i cu'ma, bi' cha' xcube' na' xi ji'i ma, nacuj ycu'i' Ndyosi.

Ntsu'u quiya' nda na' xi cha' ti' ji'i ñati 'na, cha' sñi' na' laca ngu'.

Jua'a nchcui' ycu'i' Ndyosi lo'o na,

⁷ bi' cha' talo ma tyiquee' lo'o chcube' ma chacuayá' ji'i ycu'i' Ndyosi Sti ma lacua. Cua nchcube' ma xi juani, bi' cha' caca cuayá' ti' ma cha' laca ma sñi' ycu'i' Ni, si jua'a ndu'ni ycu'i' Ni lo'o ma. Lcaa ñati nu ntsu'u sñi', ntsu'u quiya'

ndyu'ni tyaala jil'i sñi'; lo'o ná ndaquiya' nu sube bi' jil'i cha' nu nchcui' sti ngu', nchcube' sti jil'i sñi' li'. La cui' jua'a ndu'ni Ni lo'o na.

⁸ Nga'a cha' xcube' Ni jil'i ma' ñi'ya nchcube' Ni jil'i cua' ña'a ca sñi' Ni, cha' taca ca cuayá' ti' ma' cha' chañi' cha' cua laca ma' sñi' ycu'i' Ndyosi li'; ná laca ma' sñi' nu ngujui jil'i ñati' nde calle ti.

⁹ Nde chalyuu nchcube' sti na jil'na, bi' cha' ndaquiya' na jil'i cha' nu nchcui' ngu' cusu' jil'na lo'o na. ¿Ha ná tso'o si ta na chacuayá' cha' xcube' ycu'i' Ndyosi Sti na jil'na, cha' tso'o la tyi'i tyiquee na nde loo la lacua?

¹⁰ Cua laca ti tyempo nu nchcube' sti na jil'na nde chalyuu, tsa ña'a nu tso'o cuentya jil'na ndu'ni ngu', cha' ca tsa'a na nti' ngu'; la cui' ti cha' nti' ycu'i' Ndyosi cha' caca tso'o jil'na, bi' cha' nchcube' Ni jil'na jua'a. Nu lo'o cati' qui'ya nu ntsu'u jil'na, li' taca ca stu'ba cha' jil'na lo'o ycu'i' Ndyosi Sti na, nu ná ntsu'u cha' cuxi' jil'i Ni tsiya' ti.

¹¹ Ca xñi' ti' na hora bi' lo'o nchcube' na, si'i na chaa ti' na li'; pana tiya' la li' taca cua'ni la na cha' tso'o, cha' ti' taca tyi'i tyiquee na nde chalyuu li', xqui'ya cha' cua ngusñi' tso'o la na cha' jil'i ycu'i' Ndyosi nu lo'o cua nchcube' na.

Tlyu tsa cha' laca si tya'achu' na jil'i ycu'i' Ndyosi

¹² Xa' ta ma' juersa jil'i tyucui' ña'a ma' lacua, masi ngua cña' tsa ma'; xa' cua'ni cha' nguula ti' tyiquee ma', masi ngua taja ti' ma' tsubi'.

¹³ Clyana la ma' tyucui' liñi' su tsaa ma', cha' ná quiñu'u la tyucui' jil'i xa' la ñati' tya'a ma' nu siya' la tyiquee ngu'; cua'ni ma' cha' tyati' la ti' tyiquee ñati' bi', cha' si'i na caca ñu'u la ti' ngu'.

¹⁴ Cua'ni cña' ti' ma' cha' tso'o ti tyi'i ma' lo'o lcaa ñati', cua'ni ma' cha' caca lubii' cresiya jil'i ma'; ni tsaca na, ná caca ña'a na jil'i ycu'i' Ndyosi si tya lyiji caca lubii' cresiya jil'na.

¹⁵ Cui'ya ma' cuentya cha' ni tsaca ngu' tya'a ma' ná xtyanu jua'a ti lcaa cha' tso'o nu ndu'ni ycu'i' Ndyosi lo'o na. Lo'o jua'a cui'ya ma' cuentya cha' ná cua'ni ñu'u ma' jil'i tyiquee xa' la ngu' tya'a ngusñi' na cha' jil'i Jesús. Ñi'ya laca sca quixi' tyaala nu cua'ni ñu'u jil'i ñati' lo'o co'o ngu' hitya bi', jua'a caca na jil'i tya'a na lo'o ntsu'u sca cha' cuxi' jil'na.

¹⁶ Cui'ya ma' cuentya cha' ni tsaca ma' ná caca ma' ñi'ya ngua jyo'o Esaú; ngua'ni lya' ti' yu bi' jil'i ñati' jil'i yu, lo'o jua'a ná ndube ti' yu jil'i ycu'i' Ndyosi. Sñi' clyo ngua yu, pana ndye ndyujui' yu lcaa chacuayá' nu caja jil'i yu nquicha', xqui'ya cha' ngua ti' yu cacu yu masi sca ti ca'ña scuaa; nguñilo'o tya'a ngula yu jil'i yu li'.

¹⁷ Cua jlo ti' ma' ñi'ya ngua ca tiya' la: nu lo'o ngua ti' yu cha' culacua' sti yu jil'i yu, li' nga'aa ndaquiya' sti yu jil'i cha' nu nda yu lo'o; nga'aa ngujui' ñi'ya nu tya'achu' yu jil'i cha' nu cua ngua'ni yu, masi ngusi'ya tsa yu lo'o ngüijña yu cha' bi' jil'i sti yu.

¹⁸ Lo'o ndyuna ma' cha' jil'i ycu'i' Ndyosi juani, ná ndyaca jil'i ma' ñi'ya nu ngua jil'i ngu' Israel nu ngua sa'ni la, nu lo'o ngutu' ngu' bi' quiya' ca'ya Sinaí. Ná nchca tii ma' juani, ñi'ya nu ngua ti' ngu' bi' lo'o lye tsa ndyaqui' sii' ca'ya Sinaí bi' nu ngua li'; talya tsa ña'a ngua li', ná ngua ña'a ngu' tsiya' ti, jua'a lye tsa ngua cui'.

¹⁹ La cui' jua'a ná ndyuna ma' lo'o cui' tsa nguañi' ngula'á cui'chcua' jil'i ycu'i' Ndyosi li', nguañi' nchcui' Ni lo'o ñati' bi' li'. Nu lo'o ndyuna ngu' nchcui' ycu'i' Ndyosi lo'o ngu', li' lye tsa ngüijña ngu' jil'i Ni, cha' nga'aa chcui' ycu'i' Ni lo'o ngu' bi' tsiya' ti.

²⁰ Ndyutsi' tsa ngu' li', cha' nga'aa ndalo jyaca' ngu' cuna ngu' cha' nu nda jyo'o Moisés lo'o ngu' cuentya jil'i ycu'i' Ndyosi; ndi'ya nacui' Ni: “Ná caa ma'

nde sii' ca'ya re tsiya' ti; masi caa sca na'ni ji'i ma nde sii' ca'ya re, nga'a cha' cujuui clya ma ji'i lo'o quee".

²¹ Lye tsa ña'a ngua cha' bi', hasta ycu'i Moisés nacuj ndi'ya: "Lye tsa nchcua na' cha' ndyutsii na".

²² Pana nga'aa si'i jua'a ndyaca ji'i ma juani, cha' chaca chalyuu tsa ma juani; la cui' ca su ntucua tyi ycu'i Ndyosi ca nde cua, ndacua tsa ma juani. Ca bi' ndi'i ycu'i Ndyosi lo'o tyuu tsa mil tya'a xca ji'i Ni. Tso'o tsa ña'a ca bi'; ñi'ya si cua nscua chaca ca'ya Sión nde cua, ñi'ya si ca bi' ntucua chaca quichi Jerusalén nu tso'o la ña'a, jua'a laca bi'.

²³ Lo'o jua'a ntsu'u cha' tsa ma slo lcaa tya'a sñi' ycu'i Ndyosi nu cua ndyalo'o Ni ji'i ndejua tya sa'ni la, cha' cua nscua xtañi jyo'o bi' lo quityi ji'i ycu'i Ndyosi nde cua. Tso'o tsa ntsu'u tyiquee ngu' bi' ca su ndyu'u ti'i ngu'. Na cua tsa ti ma la cui' slo ycu'i Ndyosi nu ndu'ni cuayá' ji'i lcaa ñati, ca su ndi'i lcaa ñati jyo'o nu lubii cresiya ji'i xqui'ya Jesús, cha' cua ndyaca cucui tyucui ña'a ngu'.

²⁴ Lo'o jua'a ca bi' ndi'i Jesús, nu ngüiñi chaca cha' nu tso'o la ji'i ycu'i Ni lo'o na; tso'o tsa ngua cha' ndyalú tañi ycu'i Jesús, cha' xqui'ya nu Jesús bi' ni, bi' cha' cua nguti cha' cuxi nu ntsu'u ji'na. Pana nu lo'o ndyalú tañi jyo'o Abel nu ngua sa'ni, li' ntsu'u cha' cajaa chaca yu nu cua ndyujui ji'i tya'a; xcui' cha' cuxi ndyu'u ji'i cha' bi' li'.

²⁵ Cui'ya ma cuentya lacua, cha' cua'a jyaca ma ji'i lcaa cha' nu cua nda Cristo lo'o ma. Nguxcube' tsa ycu'i Ndyosi ji'i jyo'o cusu' ji'na, nu lo'o ná ntaja'a ngu' cua'a jyaca ngu' ji'i cha' nu nchcui' jyo'o Moisés lo'o ngu' nde chalyuu chacuayá' ji'i ycu'i Ndyosi; ná ngua xna ngu' bi' ji'i ycu'i Ndyosi. La cui' jua'a tlyu la cha' caca ji'na juani, si ná taquiya' na ji'i Cristo nu ngutu'u ca slo ycu'i Ndyosi yaa nde lo yuu chalyuu, lo'o jua'a cua xa' ndyaa tucua Ni ca slo ycu'i Ndyosi chaca quiya' juani.

²⁶ Laja lo'o nchcui' ycu'i Ndyosi lo'o ñati sa'ni, la cui' hora bi' ngulacuj chalyuu; pana juani cua nchcui' Ni chaca quiya' ndi'ya: "Chaca tya quiya' cua'ni na' cha' quiña lcaa lo yuu chalyuu, la cui' hora nu quiña lcaa chalyuu nu ntsu'u nde cua", nacuj Ni.

²⁷ Lo'o nacuj Ni: "chaca tya quiya'", jua'a ca cuayá' ti' na cha' ntsu'u cha' xquiña Ni tyucui ña'a lcaa chalyuu nu cua ngüiñá Ni, culotsu' Ni ji'i cha' bi' li'. Tsa ña'a ti na nu ntsu'u ji'i ycu'i Ndyosi, bi' ti na nu tyanu li', xqui'ya cha' ná nhca clyiji na bi' tsiya' ti.

²⁸ Lo'o jua'a ná taca cha'a chalyuu cucui nu ngujui ji'na xqui'ya Cristo, ná clyiji tsiya' ti bi'; bi' cha' tso'o tyu'u tyiquee na ña'a na ji'i ycu'i Ndyosi lacua. Cua'ni chi na loo ycu'i Ndyosi, cha' jua'a nti' Ni cha' cua'ni na; tyi'u ti' na cha' lcaa tsa cua'ni tlyu na ji'i ycu'i Ni, cha' cube tsa ti' na ji'i Ni.

²⁹ La cui' Ndyosi nu ndu'ni tlyu na ji'i Ni, chañi cha' taca ji'i Ni cuityi Ni ji'na tsi tsiya' ca lo'o sca quii' tlyu, si jua'a nti' Ni.

13

Cña nu ndiya ti' ycu'i Ndyosi cha' cua'ni na nde chalyuu

¹ Ña'a ti tyu'u tso'o tyiquee ma ña'a ma ji'i ngu' tya'a ngusñi ma cha' ji'i Cristo, cua'ni ma cha' tso'o lo'o ngu' bi'.

² Tyi'u ti' ma cha' chcui' tso'o ma lo'o cua ña'a ca ngu' xta, ngu' xa' quichi, si tyalaa ngu' toni'i ji'i ma; ta ma su tyi'i ngu' bi', cha' jua'a ngua'ni xi jyo'o cusu' ji'i ma nu ngua sa'ni la, lo'o tiya' la li' nquijeloo ji'i ngu' cha' xca ji'i ycu'i Ndyosi nu ntsu'u nde cua laca ñati nu ngulaa toni'i ji'i ngu' bi'.

³ Culacua ti' mā ñi'ya caca xtyucua mā jil'i ngu' tya'a ngusñi na cha' jil'i ycuil' Ndyosi, nu lo'o cua ngusu'ba ngu' jil'i tya'a na bi' ne' chcuā. Lo'o jua'a xtyucua mā jil'i ngu' tya'a na nu quicha ti', xqui'ya cha' lya' ti' ngu' jil'i ngu' bi'. Tyi'u ti' mā cha' xtyucua mā jil'i ngu' bi', ñi'ya si ycuil' ca mā nchcube' mā lo'o ngu'.

⁴ Lcaa mā lo'o tya'a mā nga'a cha' cua'ni tyaca'a mā jil'i clyo'o mā; ná cua'ni cuxi mā lo'o clyo'o mā, ñi'ya nti' si tyu'u cha' jil'i mā lo'o xa' ñati laja ti. Xcube' ycuil' Ndyosi jil'i cua ña'a ca ñati nu cua'ni cha' suba' jua'a, jua'a xcube' Ni jil'i ñati nu tyati' yu'u lo'o clyo'o xa' ñati.

⁵ Ná tyu'u tyiquee mā xcui' cha' jil'i cñi, pana tso'o si tyaala' jil'i mā lo'o tsa ña'a nu ndyiji ti xi jil'i mā. Na cua nchcui' Ni lo'o na ndi'ya: “Ná culati'i na' jil'i mā”, nacuj Ni, “ná xtyanu na' jil'i mā jua'a ti”.

⁶ Bi' cha' ndi'ya culacua ti' na cha' nguula ti' tyiquee na: Ycuil' nu Xu'na na laca nu nxyucua 'na.

Ná ntsu'u cha' cutsij na' lacua, cha' ná caca cua'ni cuxi ñati lo'o na'.

⁷ Tyi'u ti' mā jil'i ngu' jyo'o tya'a mā nu ngua loo jil'i mā chacuayá' jil'i Jesucristo; ngu' bi' laca nu cua nchcui' cha' jil'i ycuil' Ndyosi lo'o mā tya clyo, bi' cha' culacua tso'o ti' mā jil'i cña tso'o nu ngua'ni ngu' bi' nde chalyuu. Cua'ni mā ñi'ya nu ngua'ni ngu' bi' lo'o ngusñi ngu' cha' jil'i ycuil' Ndyosi.

⁸ Ná ncha'a Jesucristo: ñi'ya ngua Ni tyempo sa'ni, la cui' jua'a laca Ni juani, lo'o la cui' jua'a caca Ni tyempo nde loo la.

⁹ Ná ta mā chacuayá' culu'u ñati xi xa' la cha' jil'i mā, sca cha' nu ná stu'ba nchcui' lo'o cha' bi', cha' ná xtyanu mā jua'a jil'i tyucuij liñi. Tso'o la si tyanu tso'o lcaa cha' jil'i ycuil' Ndyosi ne' cresiya jil'na, si cube ti' na jil'i lcaa cha' tso'o nu ndu'ni Ni lo'o na lcaa hora; pana ná taca tyanu tso'o cha' jil'i ycuil' Ndyosi ne' cresiya jil'na lo'o taquiya' ná jil'i cua ña'a ca cña nu tatsaa ngu' jil'na, ñi'ya nti' si nacuj ngu' cha' ná tso'o cacu na sca lo na nu ndacu ngu'. Masi cua ndaquiya' tsa na jil'i cña bi' tya tsubi' la, si'i na tso'o la ngua ti' na lo'o ngua'ni na jua'a.

¹⁰ Xa' ña'a cña ngua'ni Cristo lo'o ndyaa yu lo crusi, cha' ngua yu msta cha' cati qui'ya nu ntsu'u jil'na lo'o ycuil' Ndyosi. Pana lcaa ñati nu tya ndyiu tsa ti' jil'i msta nu nsta sti jo'ó cuentya jil'i ngu', ná caca tyi'i tso'o tyiquee ngu' bi' lo'o Cristo.

¹¹ Masi xu'na sti jo'ó nu cuentya jil'i ngu' judío ni, xcui' lo'o tañi na'ni ti ñalo'o sti jo'ó bi' nde cuarto su tacati tsa ne' laa bi', cha' cati qui'ya nu ntsu'u jil'i ngu' lo'o bi'. Nu lo'o ndye ngua cña bi', li' ndyalo'o ngu' jil'i ña'a tsaca cuaña' na'ni nu laca msta bi' ca to' quichij; ca bi' ndaquij ngu' cuaña' bi'.

¹² La cui' ti ca to' quichij nchcube' Jesús, cha' caja ñi'ya nu cati cha' cuxi nu ntsu'u jil'i ñati, nu lo'o ndyalú tañi ycuil' ca yu lo'o ngujuij yu lo crusi ca bi'.

¹³ Lo'o jua'a na, tso'o si ná cutsij na, masi tsalo'o ngu' jil'na cha' xcube' ngu' jil'na cuentya jil'i Jesús; stu'ba ti caca jil'na nde chalyuu, ñi'ya nu ngua jil'i Jesús lo'o lya' tsa ti' ngu' jil'i yu.

¹⁴ Nde lo yuu chalyuu ná ntsu'u se'ij tso'o su tyanu na; xcui' na ndy ti' na cha' tyalaa na chaca se'ij su tso'o la tsiya' ti, su tsa na lo'o cua ndye chalyuu re.

¹⁵ Bi' cha' lcaa tsā cua'ni chí na loo ycuil' Ndyosi xqui'ya Jesús, cha' ñi'ya laca si ta na msta jil'i Ni, jua'a laca nu lo'o tyucui tyiquee na cua'ni tlyu na jil'i Ni. Lo'o jua'a tso'o tsa si lcaa tsā chcuil' na cha' tlyu tsa cha' nu ntsu'u jil'i ycuil' Ni.

¹⁶ La cui' jua'a ná ca taja ti' mā cua'ni mā lcaa cha' tso'o, jua'a xtyucua mā jil'i tya'a ñati mā; bi' laca cña nu ndiya ti' Ni cha' cua'ni na cuentya jil'i ycuil' Ni.

¹⁷ Taquiya' mā jil'i ñati nu laca cña cuentya jil'i ña'a taju ngu' tya'a mā; cua'ni mā lcaa cña nu ndijña ngu' bi' jil'i mā cha' cua'ni mā. Tlyu tsa cña nu ntsu'u jil'i

ngu' bi', cha' xcui' ndube ti' ngu' ñi'ya nu ndyu'ni sa scaa ma; nga'a cha' xacui' ngu' cha' ji'i ycui' Ndyosi si chañi cha' ña'a ti tya tso'o ndyu'ni ma, xqui'ya cha' ngusñi ma cha' ji'i Ni. Pana tso'o la nti' ngu' bi', si ña'a ti tso'o ntsu'u tyiquee ma cua'ni ma ñi'ya nu nacui' ngu' ji'i ma cha' cua'ni ma. Si ná cua'ni ma jua'a, caca xñi'i ti' ngu' bi' li', cha' nga'aa caca xtyucua ngu' ji'i ma li'.

¹⁸ Ña'a ti chcui' ma lo'o ycui' Ndyosi cuentya ji'i cuare. Tyucui tyiquee ya jlo ti' ya cha' ni sca cha' cuxi ná ntsu'u ji'i ya nu caca tyuju'u ti' ya ji'i. Lcaa tyempo nti' ya cua'ni ya cua ña'a ca cha' nu tso'o la cuentya ji'i ycui' Ndyosi.

¹⁹ Bi' cha' xa' ndijña tsa na' ji'i ma, cha' lu'ba ti chcui' ma lo'o ycui' Ndyosi cuentya jna'. Ná tyiquee' cua'ni Ni cha' xtyuu na' caa na' yala la ca su ndi'i ma.

Ngusalya' yu lo'o ngu'

²⁰ Ycui' Ndyosi laca nu ngua'ni cña cha' ndyu'ú Jesucristo nu Xu'na na chaca quiya' lo'o ngujuui. Lo'o juani laca Jesús loo, cha' ña'asii Ni ji'na nu laca na ñati' ji'i Ni, xqui'ya cha' ngujuui Ni cuentya ji'na. Nu lo'o ngujuui Jesús, li' ngüñi cha' ji'i Ni lo'o lcaa ñati' ji'i Ni, sca cha' cucui nu ná nga'a cha' tye tsiya' ti.

²¹ Ycui' Ndyosi ndu'ni cha' ti ti tyi'i tyiquee na, lo'o juani nti' na' cha' xtyucua Ni ji'i ma lo'o cua ña'a ca cha' nu lyiji ji'i ma, cha' taca cua'ni ma lcaa cña, ñi'ya nu nti' Ni cha' cua'ni ma; nti' na' cha' cuentya ji'i ma cua'ni Ni na laca nu tso'o la nti' Ni, chacuayá' ji'i Jesucristo. Lo'o jua'a ná nga'a cha' tye cha' cua'ni tlyu Ni ji'i Cristo. ¡jua'a caca cha' lacua!

²² Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo, cua'ni clyu ti' ma 'na, talo tyiquee ma xi 'na cha' cuna ma cha' nu nchcui' na' re. Ná quiña'a tsa cha' nscua na' lo quityi re, pana cua nti' na' cha' tyanu tachaa la cha' bi' ne' cresiya ji'i ma.

²³ Chaca cha' nti' na' chcu'i' lo'o ma: Cua ngulaá ngu' ji'i Timoteo, tya'a ndya'a na cña, ca su ngutu'ú yu ne' chcu; nu lo'o caa na', calo'o na' ji'i yu li', si yala ti tyalaa yu slo na'.

²⁴ Chcuicha' na' ji'i lcaa ngu' nu laca loo cuentya ji'i ma, jua'a chcuicha' na' ji'i lcau ti tya'a ma nu ngusñi ma cha' ji'i ycui' Ndyosi. Ca ta'a ngu' nu ntsu'u cha' ji'i lo'o ycui' Ndyosi, nu ndi'i nde Italia re, lo'o lcaa ngu' bi' nti' ngu' chcuicha' ngu' ji'i ma.

²⁵ Cua nti' na' cha' tyi'u ti' ma lcaa tyempo cha' xcui' tso'o ti ndu'ni ycui' Ndyosi lo'o lcaa na.

Quityi nu nguscua Santiago

¹ Santiago laca na' nu nscua quityi re cha' caa ca su ndi'i cu'ma, ñati ji'i ycu'i Ndyosi nu ndyaa ma tyucui ña'a chalyuu. Cña laca na' cuentya ji'i ycu'i Ndyosi, la cui' jua'a laca na' cña ji'i Jesucristo nu Xu'na na. Cua nti' na' chcu'i na' xlyo ni'i lo'o lcaa ma lo'o tya'a ma.

Nu lo'o ta ycu'i Ndyosi sca cha' nu ca'ya tso'o hique scaa na

² Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo, si lye tsa nti' ma xqui'ya cua ña'a ca lo cha' ti'i nu ndyacia ji'i ma, ná xñi'i tsa culacua ti' ma li'; pana tso'o tsa caca tyiquee ma li',

³ cha' nu lo'o ngualo cha' ti'i bi' ji'i ma xqui'ya cha' ngusñi tso'o ma cha' ji'i Jesús, li' taca jlo ti' ma cha' cua nchca la ji'i ma talo ma nde chalyuu.

⁴ Pana cui'ya ma cuentya cha' talo ma tyucui tyempo lo'o ndi'i ma chalyuu, ña'a cuayá' nu tye cha' ti'i ji'i ma, cha' caca ma ñati nu tyucui tyiquee, ñati nu ná sca na lyiji ji'i cha' ngusñi ma cha' ji'i Jesús.

⁵ Si ntsu'u quiya' nu lo'o ná jlo ti' ma tsiya' ti ñi'ya nu cua'ni ma, li' tso'o chcu'i ma lo'o ycu'i Ndyosi, cha' ta Ni sca cha' nu ca'ya hique ma ñi'ya nu cua'ni ma li'. Tso'o tsa cha' xlyab'e nda Ni ji'i lcaa ñati, cuati ná ndu'ni tyaala Ni ji'na lo'o nda Ni sca cha' tso'o ji'na.

⁶ Tsa bi' ti cha', nu lo'o jña ma sca cha' ji'i ycu'i Ndyosi, li' nga'a cha' jlya ti' ma cha' nchca ji'i Ni cua'ni Ni jua'a; ná tso'o si tya'achu' ma ji'i cha' bi', ñi'ya si ñacu'i ma cha' ná nchca ji'i Ni cua'ni Ni jua'a. Ñati nu jua'a ñacu'i cha' ná nchca ji'i ycu'i Ni, laca ngu' bi' ñi'ya laca sca clyoo' nu ndyaa' lo tyujo'o; ndyatú clyoo' ndyaa macala su nducuni'i cui'i ji'i cha' tsa.

⁷ Ná ca tu' ti' ngu' bi' ji'i ni sca na, cha' ta ycu'i nu Xu'na na ji'i ngu' li',

⁸ cha' tucua cha' ntsu'u tyiquee ngu' bi'; ná sca cha' caja ji'i ngu' cha' xcui' na ncha'a ti tyiquee ngu'. Sca ti cha' chcu'i ngu' sca tsa, chaca tsa xa' cha' chcu'i ngu' bi' li'.

⁹ Tso'o ti caca tyiquee ngu' ti'i tya'a ngusñi na cha' ji'i ycu'i Ndyosi; xtyucua Ni ji'i ngu' bi', cha' tso'o la tyi'i ngu' nde loo la, masi nchcube' tsa ngu' su ndi'i ngu' juani ti.

¹⁰ Lo'o jua'a ndu'ni cha' tso'o ti caca tyiquee ngu' culiya' tya'a ngusñi na cha' ji'i Ni, masi tye cha' culiya' ngu'; culiji yu'u lcaa cha' tso'o nu ntsu'u ji'i cua ña'a ca ngu' culiya', ñi'ya ndye cha' ji'i sca quee nu tso'o ña'a nu ntsu'u ca ne' quixi'.

¹¹ Lo'o ndyaa cuichaa nde cua, ca tyique' tsa cua li', ndyanaa yaca quee, ndyalú lcaa cucu' quee, ndye cha' tso'o ña'a ji'i li'. La cui' jua'a tye cha' ji'i ngu' culiya'; laja lo'o ndyu'ni cña ti' ngu' cha' tya caja la cha' tso'o ji'i ngu', tye cha' tso'o bi' ji'i ngu' li'.

Nu lo'o ndojolaqui nu xña'a ji'na cha' cua'ni na cha' cuxi

¹² Tso'o caca tyiquee ñati nu ña'a ti nxñi cha' ji'i Jesús, masi tyacua cua ña'a ca cha' ti'i ji'i ngu'. Tso'o si talo ngu' tyiquee', ña'a cuayá' tye cha' ti'i bi' ji'i ngu', cha' caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i ngu' bi' li'; bi' laca cha' tso'o nu cua nacu'i Ni cha' ta Ni ji'i ñati nu ntsu'u tsa tyiquee ña'a ji'i ycu'i Ni.

¹³ Nu lo'o cojolaqui sca cha' cuxi ji'na ni, ná tso'o si ñacu'i na ndi'ya: "Ycu'i Ndyosi ndyu'ni cha' ññilo'o cha' cuxi re 'na". Ná ntsu'u cha' cuxi tsiya' ti nu caca ji'i cñilo'o ji'i ycu'i Ndyosi, lo'o jua'a ná ññilo'o Ni ji'i ñati lo'o sca cha' cuxi.

14 Nu lo'o ndojolaqui cha' cuxi ji'na, bi' hora laca nu ná ndaquiya' na ji'i sca cha' ji'i ycu'i' Ni; li' la cui' cha' cuxi nu ntsu'u ne' cresiya ji'i ycu'i' ca na, bi' laca nu ndatsaa ji'na cha' tya cua'ni la na cha' cuxi.

15 Tso'o la nti' na cha' cua'ni na cha' cuxi bi', masi caca tlyu la qui'ya ji'na; nu lo'o ngui'i na ji'i qui'ya bi' ji'na ña'a cuayá' nu nga'aa caca xtyanu na ji'i, li' xana na xtyanu na chalyuu tso'o nu cua ngujui ji'na.

16 Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i ycu'i' Ndyosi, tyaca'a tsa ma 'na; ná ta ma chacuayá' cha' cñilo'o nu xña'a ji'i ma.

17 Lcaa cha' xlya'be nu ndyiji ji'na ni, lcaa cha' nu chañi cha' xcui' cha' tso'o laca bi', ca su ntucua ycu'i' Ndyosi tsiya' ti, ca bi' ngutu'u lcaa cha' bi', la cui' ycu'i' Ndyosi nu ngüiñá lcaa xee tlyu nu nga'a nde cua. Sca ti cuayá' ña'a loo ycu'i' Ndyosi ña'a Ni ji'na; ná xcutsa'a Ni cha' nu ntsu'u tyiquee Ni ña'a Ni ji'na, cha' ná ntsu'u cha' tya'achu' Ni ji'i scaa cha' nu cua nchcui' Ni lo'o ñati.

18 Lcaa cha' nu liñi ca cuentya ji'i ycu'i' Ndyosi, cua ngulu'u Ni cha' bi' ji'na cha' caca na ñati ji'i ycu'i' Ni, cha' jua'a nti' Ni cha' caca; cua nti' Ni cha' caca na loo ji'i lcaa ca lo na nu cua ngüiñá ycu'i' Ni, jua'a nti' Ni.

Cha' tacati nu nga'a cha' cua'ni na cuentya ji'i ycu'i' Ndyosi

19 Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i ycu'i' Ndyosi, nu tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' ña'aa ji'i ma, tso'o si cui'ya ma cuentya ji'i cha' nu chcui' na' re. Ntsu'u cña ji'i lcaa na cha' yala ti cua'a jyaca na ji'i cha' nu chcui' ñati lo'o na; pana tiya' ti xacui na cha' ji'i ngu', jua'a tiya' tsa caca ñasi' na ji'i ngu'.

20 Nu lo'o nchca ñasi' na ni, ná taca cua'ni na cha' liñi nu nti' ycu'i' Ndyosi cha' cua'ni na nde chalyuu.

21 Lo'o jua'a nga'a cha' culochu' na lcaa cha' suba', lcaa cha' cuxi nu tya ntsu'u ne' cresiya ji'na; tucua' na cha' ji'i ycu'i' Ndyosi lacua, xñi tso'o na lcaa cha' nu nda Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'na, cha' bi' laca cha' nu taca cua'ni lyaá ji'na ji'i nu cuxi nu ntsu'u ji'na.

22 Tsa bi' ti cha', nga'a cha' taquiya' na lcaa cha' nu nclyu'u Ni ji'na, si'i na cua'a jyaca ti na ji'i cha' bi'; na cñilo'o ti na ji'i ycu'i' ca na, si xcui' na cua'a jyaca ti na ji'i cha' bi', lo'o ná ndaquiya' na cha' bi'.

23 Cua ña'a ca ñati nu nti' cuna ti cha' nu nda Ni lo'o na, lo'o li' ná ntaja'a cua'ni cha' bi', laca ñati bi' ñi'ya laca ñati nu ña'a cui'ya xi ji'i ycu'i' ca lo sca cuanaa;

24 yala ntchaa ti ña'a ngu' ji'i ycu'i' ca ngu' lo cuanaa, pana lo'o cua ndyaa ngu', li' hora ti clyaa ti' ngu' ñi'ya ña'a ycu'i' ca ngu'.

25 Xtyucua ycu'i' Ndyosi ji'i cua ña'a ca ñati nu chañi cha' cua'a jyaca ji'i cha' tso'o nu nda Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'na; bi' laca cha' nu xtyucua ji'na cha' taca tyi'i tyiquee na tso'o ti. Si tso'o ti cua'ni na nde chalyuu, si cua'ni na lcaa cña nu nclyu'u ycu'i' Ndyosi ji'na lcaa tsa lo'o tyi'i na chalyuu, tso'o tsa caca ji'na li'. Si'i na nduna ti na cha' bi', lo'o li' xtyanu na ji'i.

26 Ná tyiquee' ntsu'u xi ngu' tya'a ma nu nti' cha' tacati tsa ndu'ni ycu'i' ca ngu'. Pana laja ti ndu'ni ngu' cha' tacati ngu', si ná ndube ti' ngu' ñi'ya nchcui' ngu' lo'o ñati; na ñilo'o ngu' ji'i ycu'i' ca ngu' cha' tacati ngu' li'.

27 Si tyucui tyiquee na tsiya' ti ndu'ni na cha' tacati cuentya ji'i Ni, si si'i na tucua cha' ntsu'u tyiquee na, ndi'ya nti' ycu'i' Ndyosi Sti na cha' cua'ni na li': nga'a cha' xtyucua na ji'i nu sube ti'i, jua'a nga'a cha' xtyucua na ji'i nu cuna'a nu ndyanu ti'i ti, nu lo'o nchcub'e' tsa ngu' ndi'i ngu' chalyuu; pana ná tso'o tyati yu'u na lo'o cha' cuxi nu ntsu'u nde chalyuu.

2

Sca ti cuayá' cua'ni tso'o na lo'o cua ña'a ca ñati nu lijya slo na

¹ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' jil'i Jesucristo nu Xu'na na, nu ntucua Ni ca su tso'o tsa ña'a nde cua, ná tso'o si xa' ña'a ntsu'u tyiquee ma ña'a ma jil'i xi scaa ñati; stu'ba ti cua'ni ma lo'o cua ña'a ca ñati, tso'o la.

² Ná tyiquee' caa tyuu lo ñati ca su ndyu'u til'i ma, masi ngu' culiya' nu ntsu'u cui' oro sne ya' ngu', cuati tso'o tsa ña'a ste' ngu', masi ngu' ti'i nu ngusu tsa ste' ngu'.

³ Ná tso'o si lye tsa cua'ni chi ma loo sca ñati nu nchcu' late' nu tso'o tsa ña'a. Ná tso'o ñacui ma jil'i nu culiya' bi': "Tyucua xi lo yaca xlya tso'o re, cusu", si ñacui ma jil'i sca ngu' ti'i ndi'ya: "Ndacua ti tyu nu'u. Cua'a xi, masi lo yuu ti cua".

⁴ Ntsu'u qui'ya jil'i ma li', xqui'ya cha' xa' ña'a ntsu'u tyiquee ma ña'a ma jil'i xi scaa ñati, lo'o jua'a cuxi ti ntsu'u tyiquee ma ña'a ma jil'i nu xa' ñati bi' li'.

⁵ Cu'ma ngu' tya'a na nu tyaca'a tsa ma 'na, cui'ya ma cuentya jil'i cha' re: Cua ngusubi ycu' Ndyosi jil'i ñati ti'i cha' taca xñi tso'o ngu' cha' jil'i ycu' Ni; ta Ni chalyuu tso'o jil'i ngu' bi' li', la cui' chalyuu nu nacui Ni cha' caja jil'i ñati nu ntsu'u tsa tyiquee ña'a jil'i ycu' Ni. Masi ti'i tsa ñati bi' nde chalyuu, pana culiya' ngu' cuentya jil'i ycu' Ndyosi.

⁶ Ná tso'o ndyu'ni cu'ma, cha' ti'i ti ma ña'a ma jil'i ngu' ti'i. Xcuane na' sca cha' jil'i ma lacua: ¿Ha si'i nu culiya' laca nu ti'i ti jil'i ma? ¿Ha si'i nu culiya' laca nu ndya'alo'o jil'i ma ca slo ngu' tisiya?

⁷ La cui' ngu' bi' laca nu nchcui' tsa cha' cuxi jil'i ycu' Jesús nu ntsu'u tsa cha' jil'i na lo'o.

⁸ Tso'o tsa si chañi cha' ndaquiya' ma cha' cusu' nu nscua tya clyo la; ndi'ya nchcui' cha' bi': "Ntsu'u cha' cua'ni tya'na ti' na jil'i tya'a ñati na, ñi'ya laca si ndu'ni tya'na ti' na jil'i ycu' ca na", nacui quityi.

⁹ Si xa' ca ña'a ndu'ni ma lo'o xi scaa ñati, cuxi ndu'ni ma li', ntsu'u qui'ya jil'i ma cuentya jil'i ycu' Ndyosi li'; la cui' jua'a ndyu'u cha' nu nscua lo quityi cusu' bi'.

¹⁰ Ñati nu ndaquiya' laca cña nu ngulo ycu' Ndyosi ji'na cha' cua'ni na, lo'o li' ntsu'u masi sca ti cha' cuxi nu ndyu'ni ngu' bi', sca ti cuayá' ntsu'u qui'ya jil'i ngu', ñi'ya laca si ná ndaquiya' ngu' tsiya' ti jil'i laca cña nu cua ngulo ycu' Ni ji'na.

¹¹ Ycu' Ndyosi laca nu cua nacui tyucuaa lo cha' ndi'ya: "Ná tyu'u cha' jil'i ma lo'o clyo'o xa' ñati", nacui Ni; lo'o jua'a: "Ná cujuui ma jil'i tya'a ñati ma", nacui Ni. Si cujuui ma jil'i tya'a ñati ma, ntsu'u qui'ya jil'i ma lacua, masi ná ntsu'u cha' jil'i ma lo'o clyo'o xa' ñati; sca ti cuayá' cua ndya'achu' ma jil'i cha' nu cua nchcui' ycu' Ndyosi lo'o na li'.

¹² Cua nda Jesús sca cha' tso'o cha' tyanu ne' cresiya ji'na, cha' xtyucua ji'na cha' taca tyi' tyiquee na tso'o ti. Nga'a cha' chcui' tso'o na, jua'a ntsu'u cha' cua'ni na cha' tso'o lo'o ndi'i na chalyuu, cha' cua tyalaa ti tsa nu lo'o cua'ni cuayá' Ni jil'i laca ñati chalyuu.

¹³ Lo'o li' si ná ngua'ni tya'na ti' na jil'i tya'a ñati na, ná taca cua'ni tya'na ti' Ni ji'na lo'o cua'ni cuayá' Ni ji'na; pana ñati nu ngua'ni tya'na ti' jil'i tya'a ñati ni, bi' ñati laca nu tso'o la caca cha' jil'i hora lo'o cua'ni cuayá' Ni jil'i ñati.

Ntsu'u cña tso'o cha' cua'ni na lo'o ngusñi na cha' jil'i ycu' Ni

¹⁴ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' jil'i Jesús, ná taca ñacui na cha' ntsu'u cha' ji'na lo'o Jesús, si ná lo'o ndu'ni na cha' tso'o nu xtyucua jil'i tya'a ñati na. Sca ti

ngusñi tso'o na cha' jil'i Jesús, si cua'ni na cha' tso'o jua'a; li' tyaja'a Ni cua'ni lya'a Ni ji'na.

¹⁵ Ná tyiquee' ntsu'u ngu' tya'a ndyu'u ti'i ma' nu lyiji tsa ste' ngu', nu lyiji tsa na cacu ngu', masi qui'yu, masi cuna'a.

¹⁶ Si chcu'i ma' lo'o ngu' bi' ndi'ya: “Xtyucua Ni jil'i ma”, ñacu'i ma' jil'i ngu', “cacu' ma' ste' ma' cha' caca chcatsü ma, cacu tso'o ma' tyaja”, ñacu'i ma' jil'i ngu', pana ná nda ma' na nu lyiji jil'i ngu' bi' li', zha tso'o nti' ma' cha' nchcu'i ma' lo'o ngu' jua'a? Ná tso'o chcu'i ma' jua'a, cha' cua ngujlyaa ti' ma' cha' jil'i ycu'i Ndyosi si chcu'i ma' jua'a;

¹⁷ ná taca ñacu'i na jil'i ngu' cha' cua ngusñi na cha' jil'i ycu'i Ndyosi, si ná lo'o cua'ni na cha' tso'o nu xtyucua jil'i tya'a ñati na.

¹⁸ Ná tyiquee' ñacu'i sca ñati jil'i na: “Tso'o tsa ngusñi ma' cha' jil'i ycu'i Ndyosi tu'ni. Pana nu na' ni, nti' na' cha' cuayá' tsa cuentya jil'i ycu'i Ndyosi masi cua'ni na' xi cha' tso'o lo'o ñati”, ñacu'i ngu'. Tso'o lacua. Ndi'ya chcu'i na' lo'o ngu' bi' li': “Cacha' ma' na lacua cha' cua ngusñi ma' cha' jil'i ycu'i Ni, masi ndyu'ni ma' cha' tso'o lo'o ñati; pana laja lo'o ndyu'ni tso'o na' lo'o ñati, li' ca cuayá' ti' ma' cha' chañi cha' ngusñi na' cha' jil'i ycu'i Ni”, ñacu'i na' jil'i ngu' bi'.

¹⁹ Jlya ti' ma' cha' sca ti' ycu'i Ndyosi ntsu'u chalyuu. Tso'o tsa, pana cua ña'a ca cui'i xña'a jlya ti' cha' bi'; lo'o jua'a lye tsa nchcu'a cui'i xña'a bi', cha' ntsü jil'i ycu'i Ni.

²⁰ Nga'a cha' ca cuayá' ti' ma, cha' ná chañi cha' ngusñi na cha' jil'i ycu'i Ndyosi si ná lo'o cua'ni na cha' tso'o cha' xtyucua na jil'i tya'a ñati na.

²¹ Ndi'ya ngua cha' ngua cuayá' ti' ycu'i Ndyosi cha' ngua tso'o cresiya jil'i Abraham, jyo'o cusu' jil'i na: na'a Ni cha' ntaja'a nu cusu' ta jil'i sñi' ycu'i ca, nu Isaac bi', cha' caca yu sca msta.

²² Ntsu'u sca cña nu ngua'ni Abraham lacua. Xqui'ya bi' ngua cuayá' ti' ycu'i Ndyosi cha' cua ngusñi Abraham cha' nu nchcu'i Ni lo'o; jlya tsa ti' nu cusu' cha' bi', bi' cha' ntaja'a yu ngua'ni yu cña bi'.

²³ Bi' laca cha' nu nscua lo' quityi cusu' ndi'ya: “Ngusñi Abraham cha' jil'i ycu'i Ndyosi, bi' cha' ntucua Ni cha' jil'i Abraham cha' caca yu sca ñati nu lubii tsa cresiya jil'i”. Tya'a tso'o ycu'i Ndyosi ngua Abraham li', nacui quityi.

²⁴ Jua'a ca cuayá' ti' cu'ma' lacua, cha' ntaja'a ycu'i Ndyosi tucua Ni cha' jil'i ñati lo'o ndyu'ni ngu' cha' tso'o, si'i xqui'ya cha' nacui ti' ngu' cha' jlya ti' ngu' jil'i Ni.

²⁵ La cui' jua'a ntucua Ni cha' jil'i nu cuna'a calle nu ngua naa Rahab; ntucua Ni cha' nu nchcu'i ma' bi', ñi'ya laca si ngua ma' sca ñati tso'o, xqui'ya cha' tso'o tsa cña nu ngua'ni ma' cuentya jil'i ycu'i Ndyosi. Cua nda ma' su nguti'i ngu' nu ndyaa na'a jil'i quichi tyi ma' cuaana ti; li' ngulu'u ma' chaca tyucui jil'i ngu' su tyaa tso'o ti' ngu' bi', cha' xna ngu' jil'i ngu' xña'a li'.

²⁶ Lo'o jua'a nu na ni, si ñacu'i na cha' cua ngusñi na cha' jil'i ycu'i Ndyosi, pana ná ndu'ni na cha' tso'o nu xtyucua jil'i tya'a ñati na, li' laca na ñi'ya laca ñati nu ndyaa cresiya jil'i cha' cua ngujui' ngu'.

3

Cua'na xi jil'i cha' nu chcu'i na

¹ Cu'ma' tya'a ngusñi na cha' jil'i Cristo, ná tso'o si tyuu tsa tya'a ma' culu'u ma' jil'i tya'a ñati ma; cuayá' xti ti na caca na mstru nu culu'u cha' jil'i ycu'i Ndyosi jil'i ngu' tya'a na. Cua jlo ti' ma' cha' lye tsa ndi'i loo ngu' ña'a ngu' ji'na, bi' cha' yala tsa chcu'i ngu' ji'na si xñi na cña cha' culu'u na jil'i ngu' tya'a na.

² Chañi laca cha' ntsu'u quiya' leaa na ndyu'u tsa tu'ba na lo'o nchcu'i na lo'o tya'a ñati na; ná ntsu'u ni sca ñati nu bilya tyu'u tsa tu'ba tsiya' ti, nu lo'o

nchcui' ngu' lo'o tya'a ñati' ngu'. Si ntsu'u ñati' nu nchca jil'i cua'a jil'i cha' nu nchcui' ycu'i ca ngu', ñati' nu tyucui tyiquee tsiya' ti laca ngu' bi'. Ná tyiquee' taca cua'a ngu' bi' jil'i ña'a tsaca ngu', si jua'a; pana tucui tsa laca cha' cua'a na jil'i ycu'i ca na, cha' ná chcui' na cha' cuxi.

³ Ndi'ya ndu'ni na lo'o sca cuayu: nsta na chcu' tyu tu'ba ni', cha' li' taca culo na cña jil'i ni', cha' tsa ni' lo'o na macala su nti' na cha' tsa na.

⁴ Xa' ña'a ndu'ni ngu' lo'o nclaya' ngu' sca yaca ni'i: nu ñati' nu laca loo jil'i yaca ni'i ni, lo'o cala' ngu' sca ya' piti nu ntucua nde siyu' yaca ni'i bi', taca jil'i ngu' tsalo'o ngu' jil'i macala su nti' ngu' cha' tsa ngu' lo'o. Masi tonu tsa yaca ni'i bi', masi lye tsa ndyaca cui'i nu ndyalo'o jil'i, taca jil'i ngu' tsalo'o ngu' jil'i macala su nti' ngu' tsa ngu'.

⁵ La cui' jua'a laca lo'o sca cha' nu nchcui' na; masi xca ti cha' laca bi' nti' na, pana quiña'a tsa cha' tlyu nchcui' na ntsu'u quiya'. Tucui tsa laca cha' cua'a na jil'i tu'ba na, cha' ná chcui' na cha' cuxi jua'a. Lo'o jua'a quiña'a tsa cha' cuxi taca cua'ni sca cha' nu chcui' na; ñi'ya laca cha' xti ti quii' nti' cha' chca'a quii' jil'i quixi' tonu, quiña'a tsa su tyaqu' quixi' li'.

⁶ Ñi'ya laca sca quii', jua'a laca sca cha' nu chcui' na; xqui'ya bi' taca xana chaca chalyuu nu cuxi tsa jil'i na, nu lo'o cua ndyat' nu cha' cuxi bi' ndyaa nde ne' cresiya jil'i na. Xana cañi cha' cuxi bi' tyucui ña'a na li'. Xqui'ya sca cha' nu chcui' ti na, ndyaca'a quii' li'; lo'o nu quii' bi' ni, nde ca bilyaa tsiya' ti ndyu'u bi' lijya cañi lcaa su ndi'i na.

⁷ Taca jil'i ñati' chalyuu cua'ni masu jil'i lcaa lo na'ni tyaala, masi na'ni nu ndya'a quiya' ti, masi na'ni nu ndyacu' cua, masi na'ni nu sube' ne' ni' lo yuu, masi na'ni nu ntsu'u lo tyujo'o; na cua ndyu'ni masu ñati' jil'i lcaa lo na'ni bi'.

⁸ Pana cha' nu nchcui' na ni, ná caja ñi'ya nu cua'ni masu na jil'i, cha' nga'aa chcui' na cha' cuxi lo'o ñati'. Cuxi tsa laca tu'ba na, ná nchca jil'i na cua'a na jil'i ycu'i ca na. Ñi'ya laca hitya tyaala nu ntsu'u tu'ba cuaña tyaala, jua'a nti' tu'ba na, cha' ntsu'u tsa cha' cuxi nu nchcui' na.

⁹ Tucua lo cha' nchcui' na, cha' ndyu'ni tlyu na jil'i ycu'i nu Xu'na na, la cui' Ndyosi Sti na; lo'o jua'a nsta na quiy'a jil'i tya'a ñati' na, masi ngüiña' ycu'i Ndyosi jil'i lcaa ñati' chalyuu na cha' laca na ñi'ya ña'a ycu'i Ni.

¹⁰ La cui' tyuu tu'ba na ndyu'u lcaa cha' nu nchcui' na, masi cha' tso'o nu nchcui' na lo'o ycu'i Ndyosi, masi cha' cuxi nu nchcui' na lo'o tya'a ñati' na. Cu'ma tya'a ngusñi na cha' jil'i Cristo, ná tso'o cha' ndyaca jua'a.

¹¹ Si'i sca ti tyuu pilya ntyucua hitya tso'o stu'ba ti lo'o ntyucua hitya cñi'.

¹² Jua'a lo'o yaca si'ya ni; ná taca tyu'u ntsat' jil'i yaca quixuu, ni ná taca tyu'u quixuu jil'i yaca ja'ba, cha' ná ca quixa' cha'. Ná caja hitya nu tso'o co'lo na ca su ntyucua hitya cñi'.

Nu lo'o chañi cha' tso'o tsa nchca cuayá' ti' na scaa cha'

¹³ Nu lo'o nti' ma cha' tso'o tsa nchca jil'i ma nchcui' ma, cha' tso'o tsa nduna ma scaa cha' nu nda ñati' lo'o ma, li' xcui' cha' tso'o ti cua'ni ma laja lo'o ndi'i ma chalyuu, cha' taca cui'ya xa' la ñati' cuentya jil'i ma cha' ñati' tso'o laca ma. Ná quiña'a cha' tyu'u tyiquee ma ña'a ma jil'i ngu', pana tso'o ti chcui' ma lo'o ngu'.

¹⁴ Ná taca ña'a ngu' cha' ñati' tso'o laca ma si liye' ti' ma, si chiya'a tsa ntsu'u tyiquee ma ña'a ma jil'i ñati', si xcui' cña jil'i ycu'i ca ma ntsu'u tyiquee ma; na ñi'lo'o ma jil'i tya'a ma si jua'a ndu'ni ma, hasta ndacu' ma cha' liñi nu cua nda ycu'i Ndyosi lijya chalyuu.

¹⁵ Si'i nde su ntucua ycu'i Ndyosi ndyu'u cha' cuxi nu nchcui' ma, sca cha' cuxi nu ntsu'u chalyuu laca bi'; sca cha' nu cua nda ycu'i nu xña'a laca cha' nu nchcui' ma bi'.

¹⁶ Si liye' ti' na ji'i tya'a na, si xcui' cña ji'i ycui' ca na ntsu'u tyiquee na, ná caca stu'ba cha' ji'na lo'o tya'a na li'; lcaa lo cha' cuxi caca cua'ni na li'.

¹⁷ Pana lcaa cha' nu nda ycui' Ndyosi cha' hcui' na lo'o ñati, xcui' cha' tso'o laca bi'; ná ngxua' cha' tso'o bi' lo'o cha' cuxi, ná ntsu'u cha' xuu tya'a na lo'o tya'a ñati na. Cha' tso'o ti laca nu nda Ni cha' hcui' na lo'o ñati, cha' xcui' na tso'o ti cua'ni na lo'o ñati li'. Lo'o jua'a ndu'ni cha' bi', cha' cua'ni tya'na ti' na ji'i ñati, ña'a cuayá' nu cua'ni na cha' tso'o cha' xtyucua na ji'i ngu'; ndu'ni cha' sca ti cha' liñi hcui' na lo'o ñati, si'i cha' cuiñi hcui' na lo'o ngu'.

¹⁸ Tso'o tsa ndyu'ni ñati nu ná ncllyana cha' cusuu lo'o tya'a ñati, ñati nu tso'o tsa ntsu'u tyiquee nchcui' lo'o tya'a ñati. Tiya' la li' tyu'u tucua quiña'a la cha' tso'o nu cua nti' ycui' Ndyosi cha' caca nde chalyuu, xqui'ya cha' ncllyacua tso'o ti' ngu' bi'.

4

Ná cua'ni tya'a na lo'o ñati cuxi nu ntsu'u chalyuu

¹ ¿Ni cha' laca lye tsa nxuu tya'a ma? ¿Ni cha' laca lya' tsa ti' ma ji'i tya'a ñati ma? ¿Ha si'i na ndacui tsa ti' ma ji'i scaa na nu ntsu'u ji'i tya'a ñati ma? Ná nchca ji'i ma cha' ti ti tyi'i tyiquee ma lo'o tya'a ma xqui'ya lcaa lo cha' cuxi nu ndiya tsa ti' ma ji'i.

² Si ntsu'u sca cha' nu tiji' tsa ti' ma ji'i, lo'o ná ntsu'u chacuayá' cha' caja cha' bi' ji'i ma, li' nti' ma cujui ma ji'i ñati, cha' jua'a taca caja cha' bi' ji'i ma, nti' ma. La cui' jua'a si ndacui tsa ti' ma ji'i sca na nu ná nchca caja ji'i ma, li' nchcui' ma cha' ti' ji'i nu ca ji'i na bi', nxuu tya'a ma lo'o ngu' bi' li'. Pana ná ndyiji na nu nti' ma caja ji'i ma, xqui'ya cha' ná ndijña ma cha' bi' ji'i ycui' Ndyosi su clyo;

³ masi ndijña ma sca cha' ji'i ycui' Ndyosi, pana cuxi tsa tyiquee ma, bi' cha' ná ndyiji cha' bi' ji'i ma li'. Tsa nde ti cha' ntsu'u tyiquee ma: cua nti' ma cha' caja ji'i ma cua ña'a ca cha' nu tyaalá' tyiquee ycui' ca ma, pana ná tso'o cha' ndyu'ni ma jua'a;

⁴ cua ngxu'tyanu ma ji'i ycui' Ndyosi, cua ntsu'u cha' ji'i ma lo'o sca cha' nu cuxi tsa, si jua'a ndyu'ni ma. ¿Ha ná nchca cuayá' ti' ma cha' tya'a cusuu ycui' Ndyosi laca na, si xcui' cha' ji'i ycui' ca ti na ntsu'u tyiquee na? Na nxuu tya'a na lo'o ycui' Ndyosi, si cua'ni tya'a na lo'o nu cuxi nu ntsu'u nde chalyuu.

⁵ Ndi'ya nscua cha' lo quityi ji'i ycui' Ndyosi, lo'o jua'a si'i cha' laja ti nda Ni: “Nu Xtyi'i ycui' Ndyosi nu nda Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'na, ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na; pana yala tsa caca chii ti' Ni ji'na, si lo'o ntsu'u sca cha' cuxi loo”. Jua'a nacui quityi.

⁶ Tlyu la tsiya' ti cha' tso'o nu ndu'ni ycui' Ndyosi lo'o na, cha' xtyucua Ni ji'na. Ndi'ya nscua chaca cha' lo quityi ji'i ycui' Ndyosi: “Ná sca na ta ycui' Ni ji'i ñati nu xcui' tyijiloo ji'i tya'a ñati ngu', nti' ngu'; pana quiña'a tsa cha' tso'o ndu'ni Ni lo'o ñati nu tso'o ti ndi'i chalyuu, nu ná ndyu'ni tyucuaa ti' lo'o xa' ñati”, nacui quityi bi'.

⁷ Taquiya' ma cha' ji'i ycui' Ndyosi lacua. Xuu tya'a ma lo'o nu xña'a, lo'o li' xna nu cuxi bi', tyu'u clyu bi' su ndi'i ma li'.

⁸ Tso'o tsa xñi ma cha' ji'i ycui' Ndyosi, lo'o li' tucua Ni cha' ji'i ma. Si ntsu'u tsa qui'ya ji'i ma, nga'a cha' xtyanu ma lcaa cha' cuxi nu ntsu'u cha' ji'i ma lo'o; jua'a cua'ni tye ma ji'i lcaa cha' cuiñi nu ntsu'u ne' cresiya ji'i ma.

⁹ Ntsu'u cha' ca xñi' ti' ma xqui'ya nu quiña'a tsa cha' cuxi nu ntsu'u ne' cresiya ji'i ma, bi' cha' ndu'ni cha' xi'ya ma, ndu'ni cha' cunaa ma xqui'ya cha' cuxi bi'. Xi'ya ca ma juani, masi nxyi' tsa ma ndu'ni quicha'; ca xñi' tsa ti' ma juani, masi chaa tsa ti' ma quicha'.

¹⁰ Cua'ni ma cha' ca tyuju'u ti' ma nde loo ycu'i Ndyosi ji'i qui'ya nu ntsu'u ji'i ma, lo'o li' ta Ni sca se'i tso'o la su tyi'i ma ca su ntucua ycu'i Ni.

Ná chcu'i na cha' ti'i ji'i ngu' tya'a na

¹¹ Cu'ma tya'a ngusñi ma cha' ji'i Cristo, ná chcu'i ma ji'i ngu' tya'a ma. Si chcu'i cuxi na ji'i ngu' tya'a na ni, si sta na qui'ya ji'i ngu' bi', laca cha' nchcu'i cuxi na ji'i lcaa cha' nu nda ycu'i Ndyosi Sti na lo'o ñati tya clyo la; na ndacu' na ji'i cha' bi'. Jua'a ndyu'u cha' si chcu'i na cha' ti'i ji'i ngu' tya'a na. Si ná ndaquiya' na ji'i lcaa cha' nu cua nda ycu'i Ndyosi lo'o na, si chcu'i cuxi na ji'i cha' bi', na ndacu' na ji'i cha' nu cua nda Ni lo'o na; jua'a ndyu'u cha' li'.

¹² Lo'o ycu'i Ndyosi ni, sca ti ycu'i Ni laca nu cua nda cha' bi' lo'o ñati tya clyo; sca ti ycu'i Ni cua'ni cuayá' Ni ji'i lcaa ñati cuentya ji'i cha' bi' nde loo la; sca ti ycu'i Ni taca ji'i Ni cua'ni lyaá Ni ji'i ñati, nu lo'o cuityi Ni qui'ya nu ntsu'u ji'i ngu'; jua'a ycu'i Ndyosi laca nu taca cua'ni tye Ni ji'i ñati tsiya' ti, nu lo'o nti' ti Ni. Ná stu'ba laca ma lo'o ycu'i Ndyosi, bi' cha' ná ntsu'u chacuayá' ji'i ma cha' cua'ni cuayá' ma ji'i tya'a ñati ma.

Ná chcu'i na quiña'a tsa cha' tonu lo'o tya'a ñati na

¹³ Nga'a cha' chcu'i na' sca cha' lo'o cu'ma, cha' ntsu'u cu'ma nu nchcu'i ma ndi'ya: “La quee, ca bcha la tsaa ya ca quichi' tyijyu' bi'”, nacuj ma. “Ca bi' tyanu ya tyucui sca yija, cha' quiña'a tsa ngana cua'ni ya ca bi'”, nacuj ma.

¹⁴ Pana ná sca cha' jlo ti' ma tsiya' ti ñi'ya ña'a chalyuu nu caja ji'i ma quee bcha la. Chalyuu su ndi'i na juani, ñi'ya laca sca cuichi coo, jua'a laca bi'; tsiya' ca ndyu'u tucua cuichi coo, lo'o jua'a yala ti ncliji yu'u bi'.

¹⁵ Tso'o la si ndi'ya ti cha' ta ma lo'o ñati: “Nde ti tyi'i ya”, ñacuj ma, “nde cña cua'ni ya; masi cña bi' cua'ni ya, sca ti si ta ycu'i Ndyosi chacuayá' cua'ni ya jua'a”, ñacuj ma.

¹⁶ Pana si'i jua'a nchcu'i ma juani, cha' tyixi tsa ndyu'ni ma lo'o tya'a ñati ma; lye tsa nchcu'i tyucuaa ti' ma lo'o ngu' tya'a ma. Lcaa quiya' lo'o nchcu'i ma jua'a, cha' cuxi laca bi'.

¹⁷ Lo'o li' ntsu'u qui'ya ji'i ma, cha' ná ntaja'a ma cua'ni ma sca cña tso'o nu ngulo ycu'i Ni ji'i ma cha' cua'ni ma.

5

Sca cha' nu nchcu'i yu lo'o ngu' culiya'

¹ Juani ni, cua'a jyaca ma xi 'na laja lo'o ta na' sca cha' lo'o cu'ma, nu laca ma ngu' culiya'. Tso'o la si xi'ya ma juani, cunaa ma li' xqui'ya cha' ti' nu cua liya cha' tyacua ji'i ma,

² cha' cua nguliji yu'u cha' culiya' ji'i ma jua'a ti. Cua ngunu'u lyiji lcaa late' tso'o ji'i ma, cha' cua ndyacu cuixu' ji'i.

³ Lo'o jua'a cua ntyucua cuayaa' chu' lcaa chcu'a oro ji'i ma, lcaa chcu'a plata ji'i ma. Nu lo'o ña'a ngu' ñi'ya ndyaca ji'i yu'ba bi' ji'i ma, li' ca cuayá' ti' ngu' cha' ñi'ya lo'o ngunu'u chcu'a oro chcu'a plata nu ntsu'u ji'i ma, jua'a cua ndye cha' ji'i lcaa ma; ñi'ya laca si ndyaqu'i lyiji ma lo' quii', cua ndye cha' ji'i ma li'. Quiña'a tsa cha' tso'o cua ngxco'o ma nguicha', cha' cua'nijo'o ji'i ma nde chalyuu, pana cua ngulala ti tye lcaa cha' nde lo' yuu chalyuu.

⁴ Lo'o jua'a ná nda ma xcaya' msu nu ndyaa ne' xña ji'i ma, bi' cha' juani cua'a jyaca ma xi ji'i cha' nu nxlyú msu bi' hichu' ma; ca su ntucua ycu'i Ndyosi nu laca Xu'na lcaa chalyuu, ca bi' ndañi nchcu'i nu ngu' nu ngua'ni clacua ji'i ma.

⁵ Xcui' tso'o tsa laca su ndi'i mā chalyuu; pana bata chcu' laca cu'ma, cha' xcui' ncllyana mā lcaa ña'a cha' tso'o nu caca tyaala' tyiquee mā. Lo'o nu juani cua ngulala ti tyalaa tsa cha' cajaa mā, cha' li' cua'ni cuayá' ycu' Ni ji'i mā.

⁶ Laja lo'o tya ndi'i mā nde chalyuu nsta mā qui'ya ji'i ngu' ti' i nu ná ntsu'u cha' cuxi nu ngua'ni bi'; ndyujuii mā ji'i ngu' bi', masi ná nchca ji'i ngu' bi' cua'ni lyaá ngu' ji'i ycu' ca ngu'.

Talo na tyiquee' cha' xacuj' ycu' Ni sca cha' ji'na nu ngüijña na ji'i

⁷ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, talo mā tyiquee' cha' ntajatya mā ji'i ycu' nu Xu'na na, ni jacua' caa Ni chaca quiya' nde chalyuu. Ñati nu cua ndyataa xtya ji'i ni, ndalo tsa tyiquee ngu' ntajatya ngu' ni jacua' tyu'u si'yu nu ndulo tsa cha' caja ji'i ngu'; ndü ti' ngu' bi' cha' ca'ya tyo, masi tyo nu ca'ya yala la, masi tyo nu ca'ya tiya' la.

⁸ Lo'o jua'a cu'ma ni, nga'a cha' talo mā tyiquee'; cua'ni nguula ti' tyiquee mā, cha' ná tya'achu' mā ji'i ycu' Ndyosi, cha' cua ngulala ti caa ycu' nu Xu'na na chaca quiya' nde chalyuu.

⁹ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i ycu' Ni, ná chcu' mā cha' ti' ji'i ngu' tya'a mā, cha' ná sta Ni qui'ya ji'i mā li'. Cua ngulala ti tyalaa ycu' nu Bese nu laca loo ca su ndi'i na.

¹⁰ Cu'ma ngu' tya'a na, tyi'u ti' mā ñi'ya ngua ji'i jyo'o cusu' ji'i mā nu ngua tu'ba ji'i ycu' Ndyosi cua sa'ni la; tyiquee' tsa ndalo ñati bi', masi lye tsa nchcubé' ycu' ngu'.

¹¹ Nacu' na cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee jyo'o bi', cha' cua ndalo tsa tyiquee ngu' lo'o nguxcubé' ñati ji'i ngu' tyempo bi'. Cua ndyuna mā ñi'ya ngua cha' tyiquee' tsa ndalo jyo'o Job, nu lo'o quiña'a tsa cha' cuxi ngua ji'i yu. Lo'o li' su cua ndye cha', xa' ndya Ni lcaa cha' tso'o ji'i yu chaca quiya'. La cui' jua'a, xcui' na tya'na ti' Ni ji'na, xcui' tso'o ntsu'u tyiquee Ni ña'a Ni ji'na.

¹² Nde laca sca cña nu ná nga'a cha' cua'ni na tsiya' ti, cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i ycu' Ndyosi: Ná cua'ni mā jura laja ti lo'o xtañi ycu' Ni lo'o cua quiñi ti sca cha' ji'i mā lo'o xa' ñati; ná ñacu' mā: "Chacuayá' ji'i ycu' Ndyosi nu ntucua nde cua", ni ná ñacu' mā: "Chacuayá' ji'i ndyosi nde lo yuu". Ná culotu mā ni sca xtañi Ni tsiya' ti, cha' caja ñi'ya nu tyanu tachaa cha' ji'i mā lo'o ñati. Tsa bi' ti cha' ñacu' mā ji'i ñati: "Cua'ni na", ñacu' mā, si taca cua'ni mā ji'i; lo'o jua'a "Ná cua'ni na", ñacu' mā, si ná nchca cua'ni mā ji'i. Ná caja ñi'ya sta Ni qui'ya ji'i mā li'.

¹³ Nu lo'o lye tsa nchcubé' scaa mā, xqui'ya cha' ngusñi mā cha' ji'i Jesús, tso'o si chcu' mā lo'o ycu' Ndyosi la cui' hora bi'. Lo'o jua'a si ntsu'u scaa mā nu chaa tsa ti' mā, tso'o tsa si cula tu'ba mā sca jii ji'i ycu' Ndyosi li'.

¹⁴ Lo'o ntsiya sca ngu' tya'a mā nu quicha, li' tso'o cuane mā ji'i ngu' cusu' tya'a ngusñi mā cha' ji'i ycu' Ni, cha' caa ngu' cua'ni ngu' jo'lo ji'i nu quicha bi'. Lo'o li' jña ngu' bi' cha' clyu ti' ji'i ycu' Ndyosi, cha' cua'ni Ni cha' tyaca tso'o nu quicha bi'; cuati salú ngu' setye nu ntsu'u taná lo hichu' yu quicha bi' chacuayá' ji'i ycu' nu Xu'na na.

¹⁵ Tyaca tso'o nu ñati quicha bi' li', xqui'ya cha' jlya ti' mā cha' nu cua nchcu' mā lo'o ycu' Ndyosi; tya ta Ni chalyuu ji'i nu quicha bi' chaca quiya', lo'o jua'a cui'ya Ni cha' clyu ti' ji'i yu ji'i qui'ya nu ntsu'u ji'i yu.

¹⁶ Bi' cha' lacua, ñii mā ji'i ngu' tya'a mā si ntsu'u qui'ya ji'i mā, cuati jña mā cha' clyu ti' ji'i ngu' tya'a mā lo'o ycu' Ndyosi, cha' ca tso'o tyucui ña'a mā chaca quiya'. Quiña'a tsa cña caca ji'i sca ñati nu lubii cresiya ji'i cuentya ji'i ycu' Ndyosi, nu lo'o jña yu sca cha' ji'i Ni.

¹⁷ Ñati chalyuu ti ngua jyo'o Elías; ñi'ya laca na ñati chalyuu, la cui' jua'a ngua yu ñati. Pana ngua sca quiya' nu tya'na tsa nchcu' yu lo'o ycu' Ndyosi

cha' ná ca'ya tyo chalyuu bi'; lo'o li' chu' sna yija cla'be ná ngua'ya tyo tsiya' ti.

¹⁸ Ña'a cuayá' nu nchcui' yu lo'o Ni chaca quiya', li' xa' ngua'ya tyo tso'o ti; lo'o li' ngua tso'o lcaa na cuiñii ji'i ngu'.

¹⁹ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, nu lo'o ntsu'u sca ngu' tya'a ma nu cua tya'achu' ti ji'i cha' tso'o ji'i Jesús bi', tso'o tsa caca cha' si caca ji'i scaa ma chcui' tso'o ma lo'o yu, cha' xñi yu cha' ji'i ycui' Ndyosi chaca quiya'.

²⁰ Si ntsu'u cu'ma nu caca ji'i ma cua'a ma ji'i tya'a ñati ma cha' ná cua'ni ngu' cha' cuxi, cha' culu'u ma cha' ji'i ycui' Ndyosi ji'i ngu' bi' chaca quiya', tso'o tsa cña cua'ni ma li'; taca cua'ni lyaá ma ji'i ngu' bi' li', cha' ná chcuna' chalyuu ji'i ngu'. Lo'o jua'a caja ñi'ya nu cui'ya ycui' Ndyosi cha' clyu ti' ji'i ngu' ji'i lcaa qui'ya nu ntsu'u ji'i ngu' bi'.

Quityi nu nguscua San Pedro ndyaa ca slo ñati ji'i Jesucristo nu ndi'i tyijyu'

¹ Pedro laca na' nu nscua na' quityi re cha' caa slo lcaa cu'ma nu ngusñi ma cha' ji'i Jesús, cu'ma ngu' nu ndi'i tyijyu'. Ntsu'u cu'ma nu ndyalaa ma nde loyuu su cuentya Ponto; xi xa' la tya'a cu'ma ndyalaa ma nde loyuu su cuentya Galacia, jua'a loyuu su cuentya Capadocia, jua'a loyuu su cuentya Asia, jua'a loyuu su cuentya Bitinia cua lye tsa ngañi ma. Cña nu nda ycu'i Jesucristo 'na, bi' laca cha' tsa'a na' chcu'i na' cha' ji'i Ni lo'o xa' la ñati.

² Tya clyo la cua jlo ti' ycu'i Ndyosi Sti na lcaa ña'a cha' nu caca nde loo la, bi' cha' ngusubi ycu'i Ni ji'i ma. Lo'o juani ndyu'ni Xtyi'i ycu'i Ndyosi cña cha' tyanu lubii cresiya ji'i ma, cha' taquiya' ma ji'i ycu'i Jesucristo; na cua ngujuii yu lo crusi xqui'ya cu'ma, ndyalú tañi yu cha' caja ñi'ya caca lubii cresiya ji'i ma. Lo'o juani nti' na' cha' ña'a ti tya cua'ni ycu'i Ndyosi cha' tso'o lo'o ma, cha' jua'a ti ti tyi'i tyiquee ma lcaa hora.

Ndu ti' na cha' caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'na

³ Cua'ni tlyu na ji'i ycu'i Ndyosi, la cui' bi' laca nu ndu'ni tlyu Jesucristo nu Xu'na na ji'i, la cui' Sti Jesucristo nu Xu'na na laca bi'. Tya'na tsa ti' ycu'i Ni ña'a Ni ji'na, bi' cha' ngua'ni cucui Ni cresiya ji'na; ntsu'u chalyuu cucui ji'na juani, xqui'ya cha' ndyu'u ycu'i Jesucristo chaca quiya' nu lo'o ngujuii yu. Lo'o nu juani cua ndu ti' na cha' caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'na,

⁴ xqui'ya cha' cua ngua'ni lyaá Jesús ji'na. Ná ntsu'u ni sca cha', ni sca ñati nu taca cua'ni ñu'u ji'i cha' nu cua ngujui ji'na; ni sca na tsiya' ti, ná ca cua'ni tye na bi' ji'i cha' tso'o nu tyacua ji'na ca slo ycu'i Ndyosi lo'o cua tye ti cha', ná ntsu'u na nu taca cua'ni cuxi ji'i cha' bi'.

⁵ Cua ngusñi ma cha' ji'i ycu'i Ndyosi, bi' cha' ndu Ni cua ji'i ma juani cha' ña'asi Ni ji'i ma. Ná ntsu'u ni sca na nu nguula la juersa ji'i, nu taca ji'i tyijjloo ji'i ycu'i Ndyosi; cua'a Ni ji'i ma ji'i nu cuxi, cha' cua'ni lyaá Ni ji'i ma lo'o tye chalyuu re, cha' cua ndyaa Ni ngua'ni cho'o Ni su tyi'i ma ca slo ycu'i Ndyosi.

⁶ Bi' cha' caca chaa ti' ma juani, cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee ma, masi ntsu'u quiya' xñi'i ti' ma xqui'ya lcaa lo cha' ti'i nu ndyacua ji'i ma; pana xti ti tyempo nu ca xñi'i ti' ma.

⁷ Ndyacua cha' ti'i ji'i ma jua'a, cha' taca cua'ni cuayá Ni ji'i ma, si chañi cha' ngusñi ma cha' ji'i ycu'i Ni. Jlo ti' ma cha' quiña'a tsa nga'a chcu'a oro; pana hora ti ndu'ni cuayá' ngu' ji'i oro bi' lo'o quii' cha' tyalá bi', cha' ña'a ngu' si chañi cha' xcu'i oro laca bi'. Nde loo la quiñu'u chcu'a oro, tye cha' ji'i, masi quiña'a tsa cña ngua'ni ngu' cha' tyubii oro bi' tya clyo; pana nu cha' ji'i Jesús nu cua ngusñi ma ni, ndulo tsa cha' bi' cuentya ji'i ycu'i Ndyosi. Masi quiña'a tsa chcu'a oro caja ji'na, ná stu'ba tsiya' ti cha' ji'i bi' lo'o ycu'i Jesús. Lo'o ndye ndalo ma ji'i lcaa cha' ti'i nu ndyacua ji'i ma xqui'ya cha' ngusñi ma cha' ji'i Ni, li' tso'o tsa cha' nu caja ji'i ma lo'o tyu'u tucua ycu'i Jesucristo caa chaca quiya'; ta Ni sca su tso'o cha' tyi'i ma slo ycu'i Ni laja xee nu ndubi tsa ca su ntucua ycu'i Ni.

⁸ Ntsu'u tsa tyiquee ma ña'a ma ji'i Jesús, masi bilya ña'a ma ji'i Ni; hasta juani tya lyiji ña'a ma ji'i, pana jlya ti' ma cha' lu'u Ni. Chañi cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee ma juani xqui'ya Jesús, ni ná tye chca cha' chcu'i ma lcaa cha' tso'o nu ntsu'u tyiquee ma cuentya ji'i ycu'i Jesús lo'o xa' ñati.

⁹ Cua ngusñi mā cha' jil'i Ni, bi' cha' taca ca cuayá' ti' mā cha' chañi laca cha' cua'ni lyaá Ni jil'i mā lo'o cua ndye chalyuu.

¹⁰ Nu jyo'o cusu' nu ngua tu'ba jil'i ycuí' Ndyosi sa'ni la ni, nchcui' tsa jyo'o cusu' bi' jil'i cha' tso'o nu cua'ni ycuí' Ndyosi nde loo la, cha' cua'ni lyaá Ni jil'i ñati tya'a ndi'i na chalyuu; xcuí' cuentya jil'i ycuí' Ndyosi nchcui' ngu' cha' bi', pana ná ngua cuayá' tso'o ti' ycuí' ca ngu' bi' ñi'ya nu cua'ni ycuí' Ndyosi cha' caca nde loo la, ni jacua' cua'ni Ni cha' bi'.

¹¹ Xtyi'i ycuí' Cristo ngulu'u lcaa cha' jil'i ngu' bi', ñi'ya nu caca jil'i ycuí' Cristo nde loo la, ñi'ya nu chcube' yu nde loyuu chalyuu, ñi'ya nu tlyu tsa cha' tso'o nu caca jil'i yu lo'o tyaa yu ca slo ycuí' Ndyosi chaca quiya'. Lo'o li' ngulana tsa nu ngu' jyo'o bi', cha' quije cha' jil'i ngu' tilaca caca nu Cristo bi', ni tsa tyu'u tucua yu nde chalyuu.

¹² Pana ná nquije cha' bi' jil'i ngu' bi' li'; sca ti cha' nchcui' ycuí' Ni lo'o ngu' bi', cha' si'i ycuí' ngu' bi' laca nu ca cuayá' tso'o ti' ñi'ya caca cha' bi' tyempo nde loo la. Pana cu'mā ni, nu lijya chalyuu nde loo la jil'i ngu' jyo'o bi', nchca cuayá' ti' mā juani, xqui'ya cha' cua ndyuna mā lcaa cha' tlyu nu ngua'ni Jesucristo. Cua ndacha' liñi ya cha' bi' jil'i mā; chacuayá' jil'i Xtyi'i ycuí' Ndyosi ngulu'u ya cha' bi' jil'i mā, cha' cua nda ycuí' Ndyosi Xtyi'i ycuí' Ni lijya lo ya nde chalyuu. Lo'o jua'a lcaa xca jil'i ycuí' Ni nu ndi'i slo Ni, lcaa ngu' bi' nti' tsa ngu' ca cuayá' ti' ngu' lcaa cha' nu ngua jil'i Cristo lo'o ñaa yu nde chalyuu.

Nti' ycuí' Ndyosi cha' caca lubii cresiya ji'na lcaa tsa lo'o tyandi'i na chalyuu

¹³ Bi' cha' culacua xi ti' mā, tii ti' mā tyil'i mā chalyuu, cha' lcaa tsa jatya mā jil'i cha' tso'o nu cua tlyu xi, nu cua'ni Ni lo'o mā lo'o cua'ni lyaá lyiji Ni jil'i mā; jua'a caca nu lo'o tyu'u tucua Jesucristo chaca quiya'.

¹⁴ Taquiya' tso'o mā jil'i cha' nu nchcui' ycuí' Ndyosi cha' caca mā sñi' Ni nu tso'o tsa ndu'ni; nga'aa cua'ni mā cua ña'a ca cha' cuxi nu ndiya ti' mā ñi'ya nu ngua'ni mā tya sa'ni la, nu lo'o bilya ca cuayá' ti' mā cha' tso'o jil'i ycuí' Ndyosi.

¹⁵ Xcuí' na lubii tsiya' ti laca ycuí' Ndyosi, xcuí' liñi tsa cha' nu ndu'ni Ni, lo'o jua'a laca Ni nu Xu'na na juani. Bi' cha' nti' Ni cha' xcuí' lubii tsa caca cresiya jil'i mā, xcuí' cha' liñi cua'ni mā.

¹⁶ Ndi'ya nscua cha' lo quityi jil'i ycuí' Ndyosi: “Cua'ni mā cha' caca lubii cresiya jil'i mā lcaa hora, cha' xcuí' lubii tsa laca na' tsiya' ti”, nacuj ycuí' Ndyosi.

¹⁷ Xcuí' liñi ti ndu'ni cuayá' Ni jil'i ñati, ñi'ya laca cha' tso'o nu ngua'ni scaa ngu', ñi'ya laca cha' cuxi nu ngua'ni scaa ngu' laja lo'o ndi'i ngu' chalyuu. Bi' cha' ntsu'u cha' cutsii mā xi lo'o chcui' mā lo'o ycuí' Ndyosi ndi'ya: “Sti ya”, ñacuj mā jil'i Ni. Ntsu'u cha' taquiya' mā jil'i ycuí' Ndyosi Sti na lcaa tsa lo'o tyil'i mā chalyuu, cha' xcuí' cha' tso'o cua'ni mā cuentya jil'i Ni.

¹⁸ Cua ngua'ni lyaá Ni jil'i mā jil'i lcaa cha' cuxi nu ntsu'u jil'i mā, bi' cha' nga'aa ntsu'u cha' cube ti' mā jil'i lcaa cha' nu ngxu'tyanu jyo'o cusu' ji'na cha' cua'ni na. Nda jyo'o cusu' bi' cha' bi' lo'o na, masi jlo ti' ngu' bi' cha' ná caja ñi'ya nu clyaa na jil'i qui'ya nu ntsu'u ji'na lo'o cha' bi'. Pana cua nda ycuí' Ndyosi caya' cha' tyu'u na su lubii juani; si'i cñi plata laca cha' bi', ni si'i cñi oro laca nu nda Ni, cha' si cñi laca bi' ni, quiñu'u bi' masi chalyuu juani ti.

¹⁹ Nu lo'o ngujuii Cristo lo crusi lo'o ndyalú tañi ycuí', li' nda Ni caya' loo qui'ya nu ntsu'u ji'na, cha' ngua Cristo ñi'ya nti' sca msta' lu'ú nu xcuí' na tso'o, nu xcuí' na lubii; lo'o nu tañi ycuí' Cristo bi' ni, bi' laca caya' nu ngua'ni lyaá ji'na.

²⁰ Tya clyo lo'o bilya cuiñá Ni chalyuu, cua jlo ti' ycuí' Ndyosi cha' ntsu'u cha' cua'ni Cristo cña tonu bi'; pana ngujuatya ycuí' Ni ni jacua' nu tyalaa

tyempo bi'. Li' ñaa Cristo, ngua'ni yu cña bi' cuentya ji'na, cha' tyacua cha' tso'o bi' ji'na.

²¹ Xqui'ya Cristo, bi' cha' jlya ti' ma' ji'j ycu'i Ndyosi, cha' cua ngua'ni ycu'i Ni cha' ndyu'u' Cristo chaca quiya' lo'o cua ngujui yu. Lo'o li' nda ycu'i Ndyosi sca su tso'o su tyi'j Cristo, ca su tlyu su ntucua ycu'i Ni. Ngua'ni Cristo cña tonu bi', cha' taca xñi ma' cha' ji'j ycu'i Ndyosi, lo'o li' taca tyu ti' ma' cha' caca lcaa ña'a cha' nu nacuj Ni cha' caca.

²² Xqui'ya cha' nxyucua Xtyi'j ycu'i Ndyosi ji'j ma', na cua ndaquiya' ma' ji'j cha' li'ni nu nda ycu'i Ndyosi lo'o na, bi' cha' ngua lubii cresiya' ji'j ma'; juani taca caca tso'o tyiquee ma' ña'a ma' ji'j tya'a ñati ma'. Pana tyucui tyiquee ma' ntsu'u cha' caca tso'o tyiquee ma' ña'a ma' ji'j tya'a ñati ma', si' ñi'ya ndu'ni ngu' nu ntsu'u tucua cha' tyiquee ngu' cua'ni cu'ma'.

²³ Laca ma' ñi'ya si cua ngula ma' chaca quiya', pana si' ñi'ya nu ngula ti ma' ji'j xtya'a ma'; cua ngua cucui cresiya' ji'j ma' xqui'ya cha' nduna ma' cha' nu nchcui' ycu'i Ndyosi nu lu'ú ca, ycu'i Ndyosi nu ná nscua cha' cajaa Ni tsiya' ti.

²⁴ Ndi'ya nscua cha' lo quityi ji'j ycu'i Ndyosi:

Ñi'ya laca quixi', jua'a laca ñati chalyuu.

Lcaa na nu tso'o ña'a nu ntsu'u ji'j ñati laca ñi'ya nti' sca queé nu ndyu'ú ne' quixi' ti;

ndyanaa quixi' bi', li' ndye queé bi', ngüityi tsiya' ti.

Lo'o jua'a laca lo'o ñati lo'o lcaa cha' tso'o nu ntsu'u ji'j ngu' nde chalyuu, tye cha' tso'o bi' ji'j ngu' stu'ba ti lo'o ycu'i ngu'.

²⁵ Pana scaa cha' nu nchcui' ycu'i Ndyosi ni, tyanu cha' bi';

na quiñu'u cha' bi' tsiya' ti.

Jua'a nacuj quityi bi'. Lo'o jua'a nu cha' tso'o ji'j ycu'i Ndyosi nu ngulu'u ya ji'j ma', la cui' cha' bi' laca nu ná quiñu'u tsiya' ti.

2

¹ Lo'o cu'ma' ni, nga'a cha' xtyanu ma' ji'j lcaa cha' cuxi nu ntsu'u tyiquee ma' ña'a ma' ji'j tya'a ñati ma': nga'aa cñilo'o ma' ji'j tya'a ma', nga'aa si' tucua cha' tyu'u tyiquee ma', nga'aa tyacui ti' ma' ji'j sca na nu ntsu'u ji'j tya'a ñati ma', nga'aa chcui' ma' cuentyu ji'j tya'a ñati ma'.

² Ñi'ya laca sca cubi' cuañi' nu ngula ca ti, jua'a laca cu'ma' cuentya ji'j ycu'i Ndyosi, cha' tsubi' ti ngusñi ma' cha' ji'j ycu'i Ni. Lu'ba ti ntyi' cubi' cuañi' cha' ntyute' tsa; si ná cati' lu'ba ti, ná caluu cubi' tsiya' ti. Lo'o jua'a cu'ma' ni, tso'o la si cua'ni cña ti' ma' cha' ca tsa'a la ma' cha' ji'j ycu'i Ndyosi, cha' ñi'ya nti' styi', jua'a laca cha' ji'j ycu'i Ndyosi cuentya ji'j ma'. Cua'ni bi' cha' caca nguula la ti' tyiquee ma' cuentya ji'j ycu'i Ndyosi, cha' taca clyaá ma' ji'j cha' cuxi.

³ Cua ndyo'o cuayá' ma' xi styi' bi', bi' cha' ngua cuayá' ti' ma' cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee nu Xu'na na ña'a Ni ji'na.

Laca Cristo ñi'ya nti' sca quee nu ntucua quiya' ni'j

⁴ Ycu'i Cristo nu Xu'na na ni, ñi'ya nti' sca quee nu ntucua quiya' ni'j, jua'a laca yu, masi na lu'ú ycu'i. Nacuj ñati chalyuu nu nti' cuiñá ni'j cha' ná tso'o quee bi'; ná ca cua'ni ngu' cña tso'o lo'o bi', nacuj ngu'. Pana la cui' Jesús laca nu cua ngusubi ycu'i Ndyosi ji'j cha' caca cña ji'j Ni, cha' tyucua yu ca su ntucua quiya' cha', lcaa cha' nu ntsu'u ji'j ycu'i Ndyosi.

Bi' cha' nga'a cha' tyatj tso'o tyiquee ma' cha' ji'j Cristo bi',

⁵ cha' lo'o cu'ma' caca ma' ñi'ya si laca ma' tyuu cha' tya' sca ni'j ji'j ycu'i Ndyosi, masi ña'a lu'ú ti ma'. Li' xñi ycu'i Ni tyuu bi', cha' cuiñá Ni sca ni'j

nu tacati tsa cuentya ji'j ycu' Ni. Chaca cha' ni, ñi'ya nti' sti jo'ó nu lubii cresiya ji'j tsiya' ti, jua'a caca lcaa cu'ma, cha' taca ji'j ma sta ma msta slo ycu' Ndyosi juani xqui'ya Jesucristo; nu msta bi' laca ycu' ca ma, si chañi cha' tyucui tyiquee ma nti' ma taquiya' ma ji'j cha' nu nchcui' ycu' Ndyosi.

⁶ Ndi'ya nscua cha' lo quityi ji'j ycu' Ndyosi:

Ña'a ma yi'a. Cua ngusubi na' ji'j sca ñati nu ndulo tsa cha' ji'j, ñi'ya nti' sca quee tonu nu quiña'a tsa nga'a, nacui' ycu' Ndyosi.

Sta na' ji'j ñati bi' cha' caca quee nu nscua quiya' ni'j 'na nde quichi Sión.

Lcaa ngu' nu xñi cha' nu nchcui' nu ñati bi', caca tso'o tyiquee ngu' li';

cha' liñi tsiya' ti laca cha' nu nchcui' ñati bi'.

Jua'a laca cha' nu nscua lo quityi bi'.

⁷ Lo'o cu'ma ni, ndulo tsa cha' ji'j quee bi' cuentya ji'j ma, cu'ma nu ngusñi ma cha' ji'j ycu' Ndyosi; pana cuxi tsa cha' caca ji'j ñati nu ná jlya ti' ji'j ycu' Ndyosi tsiya' ti. Ndi'ya nscua cha' lo quityi cha' ji'j quee bi':

Cua nguxcaaa cuityi ni'j quee tonu bi' clyo, cha' ná tso'o ña'a quee bi' ngua ti' ngu';

pana juani cua ngujui cña nu cua'ni quee bi', cha' ndu su ndulo la cha' ji'j cuentya ji'j ycu' Ndyosi.

⁸ Ndi'ya nscua chaca cha' nu nchcui' ji'j quee bi' chaca se'j lo quityi:

Tyeje sna quiya' ngu' chu' quee bi', clyú ngu' tyucuij su lijya ngu' lo'o tyucua quee bi' quiya' ngu'.

Jua'a nscua cha' lo quityi bi'; na nclyu ngu' tyucuij cha' ná ndaquiya' ngu' ji'j cha' nu nchcui' ycu' Ndyosi. Ngua'ni ycu' Ndyosi jua'a cha' ná taca tya'a ngu' tyucuij ji'j Ni si ná xñi ngu' cha' ji'j ycu' Ni.

Ñati nu ntsu'u cha' ji'j lo'o ycu' Ndyosi

⁹ Pana cu'ma ni, cua ngusubi ycu' Ndyosi ji'j cu'ma cha' caca ma ña'a tsaca taju ñati nu ndyu'ni tlyu ji'j ycu' Ni. Laca ma ñi'ya laca sca latya sti jo'ó nu cuentya ji'j ycu' Ndyosi nu laca loo tsiya' ti; ñi'ya tsaca taju ñati lubii laca ma cha' cua'ni tlyu ma ji'j ycu' Ndyosi lcaa tsa. Ndu'ni Ni lo'o ma: “Ñati 'na laca ma”, nacui' Ni. Bi' cha' nti' tsa Ni cha' chcui' ma lo'o lcaa ñati lcaa ña'a cha' tso'o nu ngua'ni ycu' Ndyosi lo'o ma; cua nglo Ni ji'j ma ji'j chalyuu cuxi su talya tsa ña'a, cha' tya'a ma ca su ndubi tsa xee ji'j ycu' Ni.

¹⁰ Nu juani laca ma ñati ji'j ycu' Ndyosi, masi nu ngua tya tsubi' la ná ntsu'u cha' ji'j ma lo'o ycu' Ndyosi tsiya' ti. Lo'o jua'a cua nchca cuayá' ti' ma juani cha' ndyu'ni tya'na tsa ti' Ni ji'j ma, masi tya tsubi' la ná nchca cuayá' ti' ma cha' ji'j ycu' Ndyosi tsiya' ti.

Ndi'j na chalyuu cha' cua'ni na cua ña'a ca cña ñi'ya nu nti' ycu' Ndyosi cha' cua'ni na

¹¹ Cu'ma ngu' tya'a tso'o na, cua nscua cha' tyi'j na ca slo ycu' Ni tyempo ca nde loo la, bi' cha' nga'a cha' tyi'j na chalyuu juani ñi'ya si laca na ngu' tyijyu' nu ná ntsu'u tyi ngu'. Lye tsa chcui' na' lo'o ma juani cha' nga'aa cua'ni ma cua ña'a ca cha' cuxi nu ndiña tyiquee ma cha' cua'ni ma; nga'aa taquiya' ma ji'j cha' cuxi bi', cha' jua'a nga'aa caca ji'j nu cha' cuxi bi' cua'ni ñu'u ji'j ma.

¹² Xcui' cha' liñi cua'ni ma lacua; xcui' cha' tso'o cua'ni ma, xqui'ya nu ñati nu ná jlya ti' ji'j ycu' Ndyosi tsiya' ti, cha' lo'o ngu' bi' taca ca cuayá' ti' ngu' cha' ñati tso'o laca ma. Nu juani nti' ngu' bi' cha' cuxi tsa ñati laca ma, bi' cha' tso'o la si cua'ni ma xcui' cha' tso'o ti cha' ña'a ñati bi' ji'j ma; li' ta ngu' bi' cuentya cha' chañi cha' ñati tso'o laca ma. Lo'o ñati bi' cua'ni tlyu ji'j ycu' Ndyosi tsa nu cua'ni cuayá' Ni ji'j ñati li'.

13 Xqui'ya Jesucristo nu Xu'na na tucua má cha' jil'i lcaa ngu' nu laca loo, masi rey nu laca loo tsiya' ti jil'i nasiyu re,

14 masi ngu' gobernador nu laca cña cuentya jil'i rey bi'. Ngu' nu laca gobernador ni, nchcubé' ngu' jil'i ñati nu ndyu'ni cha' cuxi, lo'o jua'a ndu'ni chj' ngu' loo cua ña'a ca ñati nu ndyu'ni cña tso'o.

15 Pana nti' ycuí' Ndyosi cha' cua'ni má xcui' cña tso'o, nga'aa caca chcuí' ngu' cha' cuxi jil'i má li'; masi nu ngu' nu ná nti' ca cuayá' ti', masi nu ngu' nu ná jlo ti' tsiya' ti, ni sca quíya' ná ntsu'u cha' sta ngu' bi' quí'ya jil'i má li'.

16 Ñati nu ndi'i tso'o ti laca má juani, pana ná tso'o si ná taquíya' má jil'i ngu' nu laca loo lo yuu chalyuu; msu jil'i ycuí' Ndyosi laca má juani, bi' cha' tso'o la si cua'ni má cña nu cuentya jil'i ycuí' Ni lacua, cha' ña'a xa' ñati cha' ntsu'u cha' jil'i má lo'o Ni.

17 Tso'o si tucua má cha' nu nchcuí' lcaa ñati. Lo'o jua'a cua'ni má cha' tso'o ti caca tyiquee má ña'a má jil'i lcaa ñati jil'i Cristo, cha' tya'a má laca ngu' bi'. Ndu'ni cha' cutsiji má xi jil'i ycuí' Ndyosi, lo'o jua'a ndu'ni cha' cua'ni chj' má loo rey nu laca loo tsiya' ti chalyuu.

Ñi'ya nu nga'a cha' cua'ni ngu' msu lo'o xu'na ngu'

18 Cu'má nu laca má msu jil'i ñati ni, taquíya' tso'o má cña jil'i xu'na má, masi ndube ti' xu'na má jil'i má xqui'ya cha' tso'o tyiquee ngu' ña'a ngu' jil'i má, masi xña'a tyiquee ngu' ña'a ngu' jil'i má.

19 Tso'o tsa ndyu'ni sca msu nu laca ñati jil'i ycuí' Ndyosi, nu lo'o ndalo tyiquee msu bi' jil'i xu'na yu, masi xña'a tsa xu'na yu, masi cha' laja ti xcube' xu'na yu jil'i yu.

20 Si quíjil'i xu'na msu jil'i sca msu jil'i xqui'ya cha' ngua'ni msu bi' sca cha' cuxi, ná sca cha' laca li'; nga'a cha' chcube' msu bi'. Pana cuentya jil'i ycuí' Ndyosi, tso'o tsa ndu'ni sca msu si talo tyiquee msu bi' lo'o xcube' xu'na yu jil'i yu laja ti, nu lo'o tso'o tsa ndaquíya' msu bi' jil'i cña jil'i xu'na yu.

21 Tya lo'o ngusubi Ni jil'i má, tya li' jlo ti' Ni cha' jua'a xcube' ngu' jil'i má, cha' la cui' jua'a nguxcube' ngu' jil'i ycuí' Cristo tya clyo la cuentya jil'i cu'má. Jua'a ngua cha' ngulu'u Cristo jil'i má ñi'ya caca talo tyiquee má lo'o xcube' ngu' jil'i má.

22 Ná ntsu'u ni sca quí'ya jil'i nu Cristo bi', ni sca cha' cuiñi ná nchcuí' yu;

23 masi nchcuí' ngu' cha' suba' lo'o yu, ni sca cha' tyaala ná nguxacuí' yu jil'i ngu'; nguxcube' tsa ngu' jil'i yu, pana ná ngua ñasi' yu jil'i ngu' li'. Sca ti lo'o ycuí' Ndyosi Sti yu nchcuí' yu jil'i cha' cuxi nu ndyu'ni ngu' lo'o, cha' sca ti ycuí' Ni laca nu xcui' liñi ndu'ni cuaya' jil'i ñati.

24 Ycuí' Cristo laca nu sca ti quíya' ngujil'i ca'a ngu' jil'i lo crusi cha' taca cuityi Ni quí'ya nu ntsu'u jil'i lcaa na, cha' clyaa na jil'i quí'ya nu ntsu'u jil'na; bi' cha' cuentya jil'i Cristo taca tyil'i na chalyuu juani, cha' jua'a tyaja'a na cua'ni na xcui' cha' tso'o nu nti' ycuí' nu Xu'na na cha' cua'ni na. Xqui'ya cha' nchcubé' ycuí' Cristo, bi' cha' ngua ti cha' cuxi nu ntsu'u tyiquee na, ñi'ya nti' lo'o ngua ti cha' quicha na lo'o ndyaca tso'o na.

25 Lo'o juani nga'aa ndya'a yu'u ti má, ñi'ya ndya'a yu'u xlya'; na cua nguxtyuu má ñaa má ca su nga'a ycuí' nu Xu'na má nu ña'asii jil'i cresiya jil'i má.

3

Ñi'ya ntsu'u cha' tyil'i ñati lo'o clyo'o

1 Lo'o jua'a cu'má ngu' cuna'a ni, ntsu'u cha' taquíya' má jil'i cha' nu nchcuí' clyo'o má, cha' nu quí'yu laca loo jil'i nu cuna'a, masi tya lyiji taquíya' nu quí'yu bi' jil'i ycuí' Ni. Pana lo'o ña'a nu ngu' quí'yu clyo'o má lcaa cha' tso'o

nu ndu'ni mā, li' xñi ngu' cha' ji'i ycu'i Ni, masi bilya chcu'i mā lo'o ngu' ji'i cha' bi';

² lo'o ña'a clyo'o mā cha' nduna mā cha' nu nchcu'i ycu'i ngu' lo'o mā, cha' lubii cresiya ji'i mā, ná tyiquee' taquiya' ngu' bi' ji'i cha' liñi ji'i ycu'i Ndyosi li'.

³ Lcaa cu'mā ngu' cuna'a ni, tso'o si ña'asii mā ji'i quicha' hique mā; pana ná nti' cha' culiji quiña'a tsa hora ji'i mā, ni ná nti' cha' culiji quiña'a tsa cñi ji'i mā, cha' cua'ni cho'o mā quicha' hique mā. Ná ntsu'u cha' tyacui chcu'a jyaca mā nu quiña'a tsa ntsu'u loo, ni ná ntsu'u cha' cacu' mā late' nu quiña'a tsa nga'a. Si'i na cacu' nu cuna'a nu cua'ni cha' ndiya la ti' ngu' ji'i.

⁴ Pana ycu'i Ndyosi ndiya la ti' ji'i nu cuna'a nu tso'o tsa cha' ntsu'u tyiquee ngu'; si ná liye' ti' ngu', si ná tyaala ngu', bi' laca ngu' cuna'a nu ndiya ti' ycu'i Ndyosi ña'a Ni ji'i. Ñi'ya laca sca na nu tso'o tsa ña'a, nu quiña'a tsa nga'a, jua'a laca ngu' cuna'a nu ná cuxi tyiquee tsiya' ti cuentya ji'i ycu'i Ni.

⁵ Ná cuxi tyiquee tsiya' ti jyo'o ma' cusu' nu ntsu'u cha' ji'i lo'o ycu'i Ndyosi nu ngua cua sa'ni. Tso'o tsa ña'a ma' cusu' bi', cha' ngua'ni tlyu ma' ji'i ycu'i Ni, lo'o jua'a ndaquiya' ma' ji'i cha' nu nchcu'i clyo'o ma'.

⁶ Jyo'o ma' Sara ngua'ni ma' jua'a, cha' ndaquiya' ma' bi' ji'i jyo'o Abraham nu ngua clyo'o ma'; "xu'na na'", nacui ma' bi' ji'i. Lo'o cu'mā ni, ñi'ya si laca mā sñi' ma' Sara bi', jua'a laca cu'mā ngu' cuna'a juani, si xcui' cha' tso'o ndu'ni mā. Nga'aa ntsu'u cha' cutsii mā, nga'aa ntsu'u cha' culacua tsa ti' mā li'.

⁷ Lo'o jua'a cu'mā ngu' qui'yu ni, tso'o ti tyi'i mā lo'o clyo'o mā, cua'ni tyaca'a mā ji'i clyo'o mā; masi xtyi la juersa ntsu'u ji'i nu cuna'a, pana stu'ba ti laca tyucuaa mā cuentya ji'i ycu'i Ndyosi, cha' cua nda Ni chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i tyucuaa mā. Si cua'ni mā tso'o jua'a, tso'o ti tyi'i mā to' tyi mā; li' ná caja sca cha' cuxi nu cua'a ji'i mā, nu cua'ni cha' ná chcu'i mā lo'o ycu'i Ndyosi.

Ñi'ya nu chcube' ngu', masi xcui' cha' tso'o ndu'ni ngu'

⁸ Lcaa cu'mā ni, nga'a cha' caca stu'ba tyiquee mā lo'o tya'a mā, cha' tya'a ngusñi mā cha' ji'i Cristo laca mā; nga'a cha' cube ti' mā ji'i tya'a mā, nga'a cha' cua'ni tyaca'a mā ji'i lcaa tya'a mā. Lo'o jua'a cua'ni tya'na ti' mā ji'i tya'a mā, ná cua'ni liye' ti' mā ña'a mā ji'i ngu' bi'.

⁹ Ná cua'ni cuxi mā lo'o tya'a ñati mā, masi ngua'ni cuxi ngu' lo'o mā; lo'o jua'a ná chcu'i tyaala mā lo'o tya'a ñati mā, masi tyaala tsa nchcu'i ngu' lo'o mā. Na cua ngusubi ycu'i Ni ji'i mā cha' xtyucua Ni ji'i cu'mā, bi' cha' tso'o la si chcu'i mā lo'o ycu'i Ndyosi cha' xtyucua Ni ji'i ngu' tyaala bi'.

¹⁰ Ndi'ya nscua cha' lo quityi ji'i ycu'i Ndyosi:

Lcaa ngu' nu nti' caja chalyuu tso'o ji'i ngu', cha' ca chaa ti' ngu', nga'a cha' cua'a ngu' bi' ji'i ycu'i ca ngu' cha' ná chcu'i ngu' cha' cuxi; la cui' jua'a ná tso'o si tyu'u cha' cuiñi tu'ba ngu' bi'.

¹¹ Ntsu'u cha' tyaatsu' ngu' bi' ji'i lcaa cha' cuxi nu ntsu'u ji'i ngu', cha' nga'aa cua'ni ngu' cha' cuxi bi'.

Xcui' cha' tso'o ntsu'u cha' cua'ni ngu' bi'.

Lo'o li' ntsu'u cha' xtyucua ngu' bi' ji'i tya'a ñati ngu' lcaa tsa, xqui'ya cha' tso'o ntsu'u tyiquee ngu' bi' ña'a ngu' ji'i tya'a ñati ngu'; jua'a nga'aa xyu' tya'a ngu' bi' li'.

¹² Tso'o la si jua'a cua'ni ngu'; cua'ni tyaca'a ycu'i nu Xu'na na ji'i nu ñati nu tso'o tyiquee bi' li',

cuna Ni lo'o chcu'i ngu' bi' lo'o Ni.

Pana lye tyi'i loo Ni ña'a Ni ji'i ñati nu xña'a tyiquee.

Jua'a nchcui' lo quityi bi'.

¹³ Ná ntsu'u cha' cua'ni cuxi ngu' lo'o ma, si xcui' cha' tso'o ti cua'ni ma.

¹⁴ Pana si ntsu'u quiyá' nu cua'ni lya' ti' ngu' ji' ma xquiyá sca cha' tso'o nu ndyu'ni ma, tso'o la si ná caca xñi' ti' tyiquee ma li'; ná cube ti' ma, ná cutsij ma ji' ngu' bi'.

¹⁵ Tyucui tyiquee ma cua'ni tlyu ma ji' Cristo, cha' chañi cha' laca Ni nu Xu'na na. Lo'o jua'a culacua xi ti' ma ñi'ya caca xacui ma cha' ji' ngu' lo'o xcua ne ngu' ji' ma ndi'ya: ¿Ni cha' laca ndu ti' ma ji' nu Cristo bi'? Tso'o ti xacui ma cha' ji' ngu' bi', ná cua'ni tyixi ma lo'o ngu' bi'.

¹⁶ Xcui' cha' tso'o cua'ni ma lo'o ngu' lacua, cha' taca tyanu lubii cresiya ji' ma; li' caca tyuju'u ti' nu ngu' cuiñi bi', ngu' nu nchcui' cuentyu ji' ma xquiyá cha' tso'o nu ndyu'ni ma cuentya ji' Cristo.

¹⁷ Si ntsu'u cha' chcube' na, tso'o la xcube' ngu' ji'na xquiyá sca cha' tso'o nu ndyu'ni na, si ta ycuí' Ndyosi chacuayá' ji' ngu'; pana si ngua'ni na sca cha' cuxi, liñi tsa ndyu'u cha' si xcube' ngu' ji'na li'.

¹⁸ Ycui' Cristo ngujui xquiyá quiyá nu ntsu'u ji'na, masi lubii tsiya' ti cresiya ji' yu; nchcube' yu cuentya ji'na, cha' cuxi tsa tyiquee na. Lo'o juani taca tyalaa na slo ycuí' Ndyosi xquiyá nu Cristo bi'. Sca ti quiyá' ngua cha' ti' bi' ji' Cristo, ndye cña ji' yu nde loyuu chalyuu li'. Ndyujui ngu' ji' nu ñati nu naa Jesucristo bi', pana ngua'ni Xtyi' ycuí' Ndyosi cha' ndyu'ú yu chaca quiyá'.

¹⁹ Xtyi' ycuí' Cristo ngua nu ndyaa ne' ni' chcuá su ntsu'u ngu' jyo'o ca bilyaa, cha' chcui' Ni lo'o ngu' jyo'o bi'.

²⁰ Ná ntaja'a ngu', ná ndaquiyá' ngu' jyo'o bi' ji' ycuí' Ndyosi cua sa'ni la lo'o nguti' ngu' chalyuu. Ntsu'u xi ngu' jyo'o bi' nu nguti' tyempo lo'o ngüiñá jyo'o Noé yaca ni' bi'. Ngujuatya ycuí' Ndyosi ji' ngu' bi', ngua ti' Ni cha' taquiyá' ngu' bi' ji' Ni, lo'o ná ntaja'a ngu' bi' tsiya' ti; bi' cha' snu' tya'a ti ñati ngulaá ne' yaca ni' bi' lo'o ngua'ya tyo clyaa tyempo bi'.

²¹ Ñi'ya nu ngua'ni lyaá Ni ji' ngu' nu nguta'a ne' yaca ni' bi' lo hitya nu ngua sa'ni la, cha' ndaquiyá' ngu' bi' ji' cha' nu nchcui' ycuí' Ni; jua'a clyaa ma juani, cha' cua ndaquiyá' ma ji' cha' nu nchcui' Ni. Cua ndyaa ma lo hitya cha' tyucuatya ma li'. Si' na caata ti na chcu laca cha' bi', si' cha' cuu' cuaña' na, bi' cha' tyucuatya na li'; ndi'ya laca cha': na cua ndijña na ji' ycuí' Ndyosi cha' cua'ni lubii Ni ji' cresiya ji'na xquiyá cha' cua ndyu'ú Jesucristo chaca quiyá', bi' cha' ntyucuatya na.

²² Na cua ndyaa Jesucristo nde cua, lo'o juani ndi' yu la'a tsu' cui ca su ntucua ycuí' Ndyosi. Nu Jesucristo bi' ni, laca yu loo ji' lcaa xca ji' ycuí' Ndyosi, ji' lcaa ngu' nu laca cña, ji' lcaa cui' tso'o nu nchca xi ji'; laca yu loo tsiya' ti.

4

Cua'ni na cua ña'a ca cña ji' ycuí' Ndyosi nu nchca ji'na

¹ Lo'o ndyi'u ti' ma cha' nchcube' Cristo nde chalyuu, li' caca nguula la ti' ma cha' talo tyiquee ma lo'o chcube' cu'ma; ñi'ya nu ndalo tyiquee ycuí' Cristo, jua'a taca talo tyiquee ma lo'o chcube' ma li'. Nga'aa caca cua'ni cha' cuxi ngana ji' ma si lo'o cu'ma chcube' ma jua'a.

² Lo'o li' nu cha' cuxi nu ndiya ti' ñati chalyuu ni, nga'aa si' cha' bi' nu caca loo ji' ma lcaa tsa lo'o ndi' ma chalyuu; xcui' cña nu ndiya ti' ycuí' Ndyosi cha' cua'ni ma, bi' laca cña nu cua'ni ma, cha' sca ti ycuí' Ndyosi caca loo ji' ma li'.

³ Tyempo nu nteje tacui, cua ngua'ni mā lcaa cha' cuxi ñi'ya nu ndiya ti' ñati nu ná ntsu'u cha' jii' lo'o ycui' Ndyosi tsiya' ti. Cuayá' tsa lo cua ti cha' cuxi: bi' cha' nga'aa cua'ni suba' mā lo'o tya'a ñati mā juani, nga'aa cua'ni mā lcaa lo cha' cuxi nu ndiya ti' mā cua sa'ni la; nga'aa caca cu'bi mā, nga'aa tyeje tacui mā cuayá' cacu mā, co'o mā, ñi'ya nu ndyu'ni ngu' nu ná ndube ti' lo'o ndya'a ngu' bi' ta'a; nga'aa cua'ni tlyu mā jii' lcu' jo'ó, cha' suba' tsa cha' bi' cuentya jii' ycui' Ndyosi.

⁴ Ngua'ni mā cha' cuxi jua'a cua tsubi' la; lo'o juani nu ñati nu ngua tya'a tso'o mā nquicha', ndube tsa ti' ngu' cha' nga'aa nti' mā cua'ni mā cua ña'a ca cha' cuxi nu ngua'ni mā cua tsubi' la. Ná nchca cuayá' ti' ñati bi' ni cha' laca nga'aa ndu'ni mā jua'a, bi' cha' nchcui' ngu' bi' cuentyu jii' mā juani.

⁵ Pana ná cube ti' mā, ntsu'u cha' xacui' ngu' bi' cha' jii' ycui' Ndyosi cuentya jii' cha' cuxi nu ndu'ni ngu' chalyuu. Cua ngulala ti' tyalaa tsa nu cua'ni cuayá' Ni jii' lcaa ñati, masi ngu' jyo'o, masi ngu' nu tya ndii' chalyuu.

⁶ Lo'o jua'a ngu' nu cua ngujuii, nu cua ndyuna cha' tso'o jii' Jesucristo, ñati chalyuu ti ngua ngu' bi', bi' cha' ngujuii ngu', ñi'ya nu nscua cha' cajaa lcaa ñati; pana cua'ni Xtyi'i ycui' Ndyosi cha' tyu'ú ngu' bi' chaca quiya', cha' caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye jii' ngu' bi', cha' cua ngusñi ngu' cha' jii' Jesús.

⁷ Cua tye ti cha' jii' lcaa na nu ntsu'u chalyuu; bi' cha' tso'o la si cua'a mā jii' ycui' ca mā, tii ti ti' mā tyi'i mā chalyuu cha' taca cua'ni mā cña tso'o, cha' lu'ba ti taca chcui' mā lo'o ycui' Ndyosi.

⁸ Nu cha' nu ndulo tsa cha' cua'ni mā ni, bi' laca cha' xcui' tso'o caca tyiquee mā ña'a mā jii' tya'a ñati mā. Lo'o si jua'a nti' na ña'a na jii' tya'a na, ndyu'ni clyu ti' na jii' qui'ya nu ntsu'u jii' tya'a na li'.

⁹ Ta mā xi to' tyi mā su tyi'i tya'a mā, lo'o jua'a ta mā na cacu ngu' lo'o tyalaa ngu' bi' slo mā; ná chcui' mā cha' ti' jii' tya'a mā xqui'ya cha' ndyalaa ngu' slo mā.

¹⁰ Nda xlya'be ti ycui' Ndyosi ñi'ya taca cua'ni scaa mā sca cña tso'o, lcaa mā nu ngusñi mā cha' jii' Jesús. Ni'ya lo'o nxyucua ycui' Ndyosi ji'na cha' caca tya'na ti' na jii' tya'a ñati na, la cui' jua'a nga'a cha' xtyucua na jii' ngu' lo'o cua'ni na cña nu nda Ni cha' cua'ni sa scaa na.

¹¹ Cululu mā cha' jii' ñati, si bi' laca cña nu cua nda Ni jii' mā cha' cua'ni mā; cululu mā tsa ña'a cha' nu nti' ycui' Ndyosi chcui' Ni lo'o ngu'. Lo'o jua'a xtyucua mā jii' tya'a ñati mā lo'o tyucui juersa nu nda ycui' Ndyosi jii' mā, si bi' laca cña nu cua nda Ni jii' mā cha' cua'ni mā. Nu lo'o ña'a ngu' cña tso'o nu ndyu'ni mā bi', li' cua'ni tlyu ngu' jii' ycui' Ndyosi xqui'ya Jesucristo. Lo'o li' ná nga'a cha' tye cha' cua'ni tlyu ngu' jii' Cristo bi', cha' laca Cristo loo tsiya' ti. Jua'a caca cha' tu'ni.

Ntsu'u cha' tyacua cha' ti' jii' ñati nu ntsu'u cha' jii' lo'o Jesucristo

¹² Cu'mā tya'a tso'o na, masi lye tsa cua'ni lya' ti' ñati jii' mā, ñi'ya nti' si ntsu'u mā ndyaqui' mā lo quii', ná ntsu'u cha' cube tsa ti' mā; ná tso'o si culacua tsa ti' mā li', ñi'ya si ná tso'o tyacua cha' cuxi jii' mā, nti' mā. Jua'a li' nchca cuayá' ti' Ni si chañi cha' ntsu'u cha' jii' mā lo'o Ni, si ná chañi cha' bi'.

¹³ Nga'a cha' caca tso'o tyiquee mā lo'o tyi'u ti' mā cha' ñi'ya ngua lya' ti' ngu' jii' ycui' Cristo, jua'a ca lya' ti' ngu' jii' cu'mā juani. Tlyu tsa laca Cristo cuentya jii' ycui' Ndyosi, lye tsa qui'ji' xee jii' Ni lo'o caa ycui' Cristo chaca quiya' nde loo la; li' ca chaa la ti' mā, ca tso'o la tyiquee mā.

¹⁴ Nu lo'o nchcui' ngu' cha' ti' jii' mā xqui'ya Cristo, ca tso'o tyiquee mā cha' ndii' Xtyi'i ycui' Ndyosi lo'o mā, lo'o jua'a tlyu tsa cha' tso'o ntsu'u jii' ycui' Ni. Nchcui' ngu' bi' cha' cuxi jii' ycui' Ndyosi; pana cu'mā ni, tso'o tsa si tya cua'ni tlyu mā jii' Ni.

15 Ná tso'o tsiya' ti si cua'ni mā cha' cuxi. Liñi tsa laca si chcube' ngu' nu lo'o cua'ni ngu' cha' cuxi; masi cujuui ngu' jil'i tya'a ñati, masi cuaana ngu' na nu ntsu'u jil'i tya'a ñati, masi cua'ni ngu' xa' lo cha' cuxi nu ná ntsu'u chacuayá' cua'ni ngu', masi xuu tya'a ngu' lo'o ngu' nu laca loo, liñi tsa si chcube' ngu' bi'.

16 Pana ná ntsu'u cha' ca tyuju'u ti' mā si xcube' ngu' jil'i mā cha' laca mā ñati jil'i Jesucristo; cua'ni tlyu mā jil'i ycu'i Ndyosi cha' jua'a ndyaca jil'i mā li'.

17 Cua ndyalaa hora cha' xana cua'ni cuayá' Ni jil'i lcaa ñati, pana clyo nguxana Ni lo'o ñati nu jil'i ycu'i Ni; bi' cha' laca si ntsu'u xi cha' ti'f' jil'na juani lo'o nguxana ca ti Ni ndyu'ni cuayá' Ni jil'i ñati, caca cuayá' ti' na cha' tlyu la cha' caca lo'o chcube' ngu' cuxi nde loo la. Li' chcube' ñati nu ná ntaja'a taquiya' jil'i cha' tso'o nu jil'i ycu'i Ndyosi.

18 Tucui tsa cha' laca cha' clyaa ñati nu ndu'ni cha' tso'o ti; pana nu ñati xña'a, lo'o jua'a ñati nu ntsu'u cha' cuxi jil'i ni, tye cha' jil'i ngu' bi' tsiya' ti.

19 Ndyiji xi cha' ti'f' jil'i mā juani chacuayá' jil'i ycu'i Ndyosi. Cua jlo ti' Ni cha' bi', pana ná culati' Ni jil'na si jua'a. Ntsu'u cha' tya cua'ni na xcu'i cha' tso'o, cha' ña'a ti xñi na cha' jil'i ycu'i Ni nu ngüiñá lcaa lo na, masi nchcub'e na; chañi cha' cña'asii Ni jil'na li'.

5

Cuij nu nda Pedro lo'o ñati tya'a ngusñi cha' jil'i Jesucristo

1 Sca ngu' cusu' nu laca loo laca na', lo'o juani nti' na' ta na' sca cuij lo'o cu'mā tya'a cusu' na. Lo'o na', cua na'a na' jil'i Cristo lo'o nguxcube' ngu' jil'i yu, bi' cha' jlo ti' cha' stu'ba ti tyi' lcaa tya'a na ca slo ycu'i Ndyosi; ña'a na cha' tlyu nu caca li'.

2 Ntsu'u cha' ña'asii tso'o mā jil'i lcaa ngu' tya'a mā, ña'a taju ngu' tya'a mā ca su laca mā loo jil'i ngu'. Ñi'ya nti' xlya', jua'a laca ngu' bi'; ñi'ya nti' ñati nu ña'asii jil'i xlya', jua'a laca na, ngu' cusu' tya'a na. Nga'a cha' xtyucua na jil'i ngu' tya'a na cha' tyanu tachaa la cha' jil'i Cristo tyiquee ngu'. Tyucui tyiquee mā cua'ni mā cña bi', cha' jua'a nti' ycu'i Ndyosi cha' cua'ni na; ná tso'o si ntsu'u cha' tatsaa ngu' tya'a mā jil'i mā cha' cua'ni mā cña bi'. Lo'o jua'a ná tso'o si quiña'a tsa caya' xñi mā jil'i ngu' cha' cua'ni mā cña bi', pana tso'o la si tyucui tyiquee mā cua'ni mā cña bi' cuentya jil'i ycu'i Ndyosi.

3 Ná laca mā xu'na ngu' tya'a mā, bi' cha' tso'o ti cua'ni mā slo ngu', cha' taca ca cuayá' ti' xa' la ngu' tya'a mā ñi'ya nu ntsu'u cha' cua'ni ngu'.

4 Nu lo'o tyu'u tucua ycu'i nu Xu'na na, li' ta Ni na tso'o nu tyacua jil'i mā. Ná nga'a cha' tye tsiya' ti na nu ta Ni jil'i lcaa na nu ntsu'u cña jil'na cha' ña'asii na jil'i taju ñati jil'i Ni; si' ñi'ya nti' ngana nu caja jil'na lo'o ndyu'ni na cña nde chalyuu nu yala ti tye bi'.

5 Lo'o jua'a cu'mā ngu' cuañi' ni, ta na' sca cuij lo'o mā. Taquiya' mā jil'i cha' nu nchcui' ngu' cusu' nu laca loo jil'i mā. Lo'o jua'a ntsu'u cha' xtyucua mā jil'i tya'a ñati mā, cha' ná tso'o cua'ni tyucuaa ti' mā jil'i ngu' bi'. Ndi'ya nscua cha' lo quityi jil'i ycu'i Ndyosi:

Xuu tya'a ycu'i Ndyosi lo'o ñati nu ndu'ni tyucuaa ti' jil'i tya'a ñati, pana xtyucua tsa Ni jil'i ñati nu xti ti cha' ntsu'u tyiquee ngu' cuentya jil'i ycu'i ca ngu'.

6 Bi' cha' taquiya' mā jil'i cha' nu nchcui' ycu'i Ndyosi nu laca loo tsiya' ti, cha' ná cua'ni tyucuaa ti' mā jil'i tya'a ñati mā; cua jlo ti' ycu'i Ni ni tsā laca nu lo'o cua'ni Ni cha' caca mā ñati tlyu la.

⁷ Cacha' mā jii' ycu' Ni lcaa cha' nu nlyacua tsa ti' mā jii', lo'o li' cua'ni Ni cha' nga'aa cube ti' mā jii' cha' bi'. Chañi cha' ndube ti' ycu' Ni ña'a Ni jii' cu'mā.

⁸ i' Tii ti ti' mā tyi' mā chalyuu! Ná caja' mā, cha' ty'a' cusuu mā laca ycu' nu xña'a, lo'o jua'a cacua tsa ndu' bi' slo mā. Ni'ya nti' sca cuichi nu tyaala tsa nu nlyana jii' sca ñati' cha' cacu ni', jua'a nti' ndya'a yu'u nu xña'a bi' chalyuu.

⁹ Xñi tso'o mā cha' jii' ycu' Ndyosi cha' caca nguula ti' tyiquee mā; li' ná ta mā chacuayá' tyijiloo nu xña'a bi' jii' mā. Jlo ti' na cha' sca ti cuayá' ndyacua cha' ti' jii' lcaa ty'a' na tyucu' ña'a chalyuu.

¹⁰ Pana xti ti tsā tyacua cha' ti' jii' mā. Lo'o tye tsā nu nchcube' mā, li' cua'ni ycu' Ndyosi cha' caca tso'o mā, cua'ni Ni cha' caca nguula ti' tyiquee mā chaca quiya'; ta Ni juersa jii' mā, cha' xcui' tso'o tsa ndu'ni ycu' Ni lo'o na. Xqui'ya Cristo cua ngusubi Ni ji'na cha' taca tyi' na ca su tlyu su ntucua ycu' Ni.

¹¹ Ná nga'a cha' tye tsā nu cua'ni tlyu na jii' ycu' Ndyosi li', cha' laca Ni loo tsiya' ti. Jua'a caca cha' tu'ni.

Nhcui' salya' Pedro lo'o ngu'

¹² Jlo ti' na' cha' tso'o tsa ngusñi Silvano ty'a' na cha' jii' ycu' nu Xu'na na; yu' bi' laca nu nguxtyucua tsa 'na lo'o nguscua ya quityi sube re cha' caa slo cu'mā. Nti' na' cha' caca nguula ti' tyiquee mā, cha' chañi cha' tlyu tsa cha' tso'o ndu'ni ycu' Ni lo'o na. Jlo ti' na' cha' bi', lo'o jua'a tso'o tsa si lo'o cu'mā tyi'u ti' mā cha' bi', ñi'ya laca lo'o nxyucua tsa ycu' Ni ji'na lcaa tsā.

¹³ Ña'a tsaca taju ñati' jii' Jesucristo nde Babilonia re nda ngu' xlyo ni' jii' mā. Ngu' ty'a' na laca ngu' bi', cha' lo'o tyucu' taju ngu' bi', ngusubi ycu' Ndyosi jii' ngu' cha' caca ngu' ñati' jii' Ni. "Xlyo ni'", nacui' Marcos jii' cu'mā, nu Marcos nu laca ñi'ya nti' sca sñi' na'.

¹⁴ Chcuicha' mā jii' lcaa ngu' ty'a' mā; quityi mā jii' ty'a' mā cuentya jna', cha' chañi cha' tso'o ntsu'u tyiquee na ña'a na jii' ty'a' na.

Cua'ni Ni cha' ti' tyi' cresiya jii' lcaa cu'mā nu ntsu'u cha' jii' mā lo'o Cristo.

Chaca quityi nu nguscua San Pedro, nu ndyaa ca slo ñati j'i Jesucristo nu ndi'i tyijyu'

¹ Simón Pedro laca na'; ndyu'ni na' cña j'i' Jesucristo, cha' cua ngusubi Ni 'na cha' tsa'a na' ta na' cha' tso'o j'i' Cristo lo'o ngu' xa' quichi. Lo'o nu juani nscua na' quityi re cha' tsa'a slo lcaa ñati nu ngusñi cha' j'i' ycu' Ndyosi ñi'ya nu ngusñi na' j'i'. Xcui' cha' liñi ndu'ni ycu' Ndyosi nu Xu'na na, la cui' Jesucristo nu ndyu'ni lyaá j'i'na j'i' nu cuxi laca bi'; bi' cha' stu'ba ti laca lcaa na cuentya j'i' ycu' Ndyosi, tso'o tsa ndyaca j'i' lcaa na cuentya j'i' Ni.

² Cua nchca cuayá' tso'o ti' ma cha' j'i' ycu' Ndyosi, lo'o jua'a nchca cuayá' ti' ma cha' j'i' Jesús nu Xu'na na; bi' cha' ndi'ya nti' na': ña'a ti' cua'ni Ni cha' tso'o lo'o ma lcaa tsa, lo'o jua'a cua'ni Ni cha' ti' ti' tyi' tyiquee ma lcaa hora.

Ñi'ya ntsu'u cha' caca sca ñati j'i' Jesucristo

³ Cua nda Ni chacuayá' j'i'na cha' caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye j'i'na, jua'a cua nda Ni chacuayá' j'i'na cha' tyi' na chalyuu ñi'ya nu nti' Ni cha' tyi' ñati j'i' Ni; bi' cha' nchca j'i'na, cha' nxyucua Ni j'i'na. Cua ngusubi Ni j'i'na, cua nda Ni chacuayá' j'i'na cha' tyuloo na j'i' ycu' Ni; lo'o jua'a cua ngua cuayá' ti' na cha' nga'aa ntsu'u chaca nu tlyu la, nga'aa ntsu'u chaca nu nchca la j'i'.

⁴ Tlyu tsa ycu' Ndyosi, lo'o jua'a nchca j'i' Ni cua'ni Ni lcaa lo cña; jua'a nchca cuayá' ti' na cha' xcui' cha' liñi laca nu nchcui' ycu' Ndyosi. Lo'o jua'a ndu' ti' na cha' caja cha' tlyu bi' j'i'na nu cua nchcui' Ni lo'o na cha' tyacua j'i'na. Cua ngua'ni lyaá Ni j'i'na j'i' nu cuxi nu ntsu'u j'i'na, cha' nga'aa caca cua'ni cha' cuxi bi' ngana j'i'na; lcaa cha' cuxi nu ndiya tsa ti' na j'i', bi' laca nu ndu'ni ñu'u j'i'na nde chalyuu. Pana juani ndu'ni Ni cha' tyaja'a tyiquee na cua'ni na lcaa cha' tso'o, ñi'ya nu nti' ycu' Ndyosi cha' cua'ni na.

⁵ Bi' cha' tyucui tyiquee ma, lo'o tyucui juersa j'i' ma, cua'ni ma xcui' cha' tso'o bi', cha' culu'u ma j'i' xa' ñati cha' chañi cha' cua ngusñi ma cha' j'i' Jesucristo. Lo'o jua'a ntsu'u cha' caca cuayá' la ti' ma lcaa cha', ña'a cha' nu ndiya la ti' ycu' Ni.

⁶ Ntsu'u cha' ca cuayá' la ti' ma ñi'ya ntsu'u cha' j'i' ycu' Ndyosi; li' taca cua'a tso'o ma j'i' ycu' ca ma, cha' nga'aa cua'ni nu cuxi ngana j'i' ma. Si taca cua'a tso'o ma j'i' ycu' ca ma, li' talo tsa ma j'i' nu cuxi. Nu lo'o taca talo ma j'i' lcaa cha' cuxi, li' taca tyi' ma ñi'ya nti' ycu' Ni cha' tyi' ma nde chalyuu.

⁷ Si jua'a nti' ma cha' tyi' ma chalyuu, li' nga'a cha' cua'ni tyaca'a ma j'i' tya'a ñati ma; ntsu'u cha' tso'o ti' caca tyiquee ma ña'a ma j'i' lcaa ñati.

⁸ Si ndu'ni ma lcaa lo cña bi', si jua'a ti' ndu'ni ma lo'o ndi' ma chalyuu, li' caca cuayá' la ti' ma ñi'ya ntsu'u lcaa cha' j'i' Jesucristo nu Xu'na na. Ná ca taja ti' ma, cha' tso'o tsa cua'nijo'o ma j'i' ycu' Ndyosi li'.

⁹ Pana si ná ndu'ni ma lcaa lo cha' bi', si ná ndi' tso'o ma jua'a, laca ma ñi'ya laca sca nu cuityi' nu ndacu' ycu' ca ti' yu cloo yu. Nga'aa nti' yu cuityi' bi' tyi' u ti' yu ñi'ya ngua'ni lubii ycu' Ndyosi ne' cresiya j'i' yu, nu lo'o ngüityi Ni cha' cuxi nu ntsu'u ne' cresiya j'i' yu.

¹⁰ Bi' cha' ña'a ti' tya cua'ni la ma lcaa cha' tso'o bi', ñi'ya nu nguscua na' tya clyo; jua'a tyi' u la ti' ma cha' cua ngusubi ycu' Ndyosi j'i' ma, cha' caca ma ñati j'i' ycu' Ni. Lo'o li' ná nga'a cha' chcuna' ma, si jua'a cua'ni ma lcaa lo cha' tso'o bi';

11 ndya'a mā lo tyucuij j'i'j ycu' Ndyosi li'. Jua'a caca ycu' Jesucristo nu Xu'na na loo j'i'j mā, bi' laca nu ndyu'ni lyaá j'i'na; ná nga'a cha' tye tsá cha' laca ycu' Ni loo, lo'o li' tso'o ti tyatj na ca su ntucua ycu' Ni.

12 Tya tyuu quiya' nti' na' chcu' na' lo'o mā cuentya j'i'j lcaa cha' liñi j'i'j ycu' Ndyosi, masi cua jlo ti' mā cha' bi'. Lo'o jua'a jlo ti' na' cha' ngusñi tso'o mā lcaa cha' nu nscua na' bi'.

13 pana laja lo'o tya lu'ú na', cua'ni na' cha' ná cjlyaa ti' mā j'i'j cha' liñi bi'. Tso'o la si cua'ni na' jua'a, nti' na',

14 cha' cua jlo ti' na' cha' cua tye ti cha' jna' nde chalyuu; cua ndacha' Jesucristo nu Xu'na na 'na cha' cua ngulala ti cajaa na'.

15 Pana cua'ni na' cha' tyanu cha' bi' lo'o mā, cha' taca tyi'u ti' mā cha' tso'o j'i'j Jesucristo bi' lcaa tsá, masi cua ngujui na'.

Nu ngu' nu cua na'a cha' tlyu tsa cha' ntsu'u j'i'j ycu' Jesucristo

16 Si'i cña cua nu ngua'ya hique ti ya ngua cha' nu nchcu' ya lo'o mā, nu lo'o ndacha' ya j'i'j mā cha' tlyu tsa cha' caca j'i'j ycu' Jesucristo nu Xu'na na nu lo'o cāa yu chaca quiya'. Ycu' cuare cua na'a ya j'i'j Jesús lo'o tlyu tsa cha' ntsu'u j'i'j yu;

17 ngua'ni tlyu ycu' Ndyosi Sti Jesús j'i'j yu, ndubi tsa ña'a ngua tyucui ña'a loo Jesús lo'o xee j'i'j ycu' Ni li'. Masi ná na'a ya j'i'j ycu' Ndyosi nu laca loo j'i'j lcaa xu'na chalyuu, pana jlo ti' ya cha' nguti'j Ni cacua ti tsá bi', cha' li' ndyuna ya lo'o nchcu' Ni lo'o ngu'. Ndi'ya nacuj Ni: “Nu nde laca Sñi' na' nu tyaca'a tsa 'na. Tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' ña'a na' j'i'j yu”, nacuj Ni.

18 Ycu' cuare cua ndyuna ya cha' nu nchcu' Xtyi'i Ni nu ntucua nde cua, cha' lo'o cuare nguti'j ya lo xlya ca'ya bi' nu ngua tsá bi'.

19 Jua'a ngua cha' taca ca cuayá' ti' na cha' liñi tsa laca lcaa cha' nu cua nchcu' jyo'o cusu' nu ngua tu'ba j'i'j ycu' Ndyosi cua sa'ni la. Tso'o si taquiya' na j'i'j cha' bi', cha' ñi'ya laca sca xee ndubi nu tso'o tsa ntyiji'j xee su talya ña'a, jua'a laca cha' j'i'j Jesús bi'. Culu'u bi' tyucuij tso'o su nga'a cha' tsa na ña'a cuayá' nu quixee tsá bi'. Li' tyu'u tucua sca cu' tlyu nu ntyucua nde nguxee; bi' laca ñi'ya laca Cristo, cha' nda yu xee nu tyu'ú ne' cresiya j'i'na.

20 Ntsu'u cha' ca cuayá' ti' mā cha' ná tucui caca culu'u j'i'j ñati ñi'ya nu ndyu'u sca cha' nu nguscua jyo'o cusu' j'i'na lo quityi j'i'j ycu' Ndyosi sa'ni la. Sca ti si xtyucua Xtyi'i ycu' Ndyosi j'i'j ngu' cha' caca cuayá' tso'o ti' ngu', li' taca culu'u ngu' cha' bi' j'i'j xa' ñati cuentya j'i'j ycu' Ni.

21 Lcaa ñati nu ngua tu'ba j'i'j ycu' Ndyosi sa'ni la ni, ná nchcu' ngu' cua ña'a ca cha' nu ndiya ti' ngu', nu lo'o nchcu' ngu' cuentya j'i'j ycu' Ndyosi; xcui' cha' nu nda Xtyi'i ycu' Ndyosi lo'o ngu' bi', bi' laca cha' nu nchcu' ngu' cuentya j'i'j ycu' Ni.

2

Ñati nu nclu'u cha' cuiñi j'i'j ngu'

1 Cua ntsu'u xi ngu' cuiñi nu nguti'j laja ngu' Israel sa'ni la; tu'ba j'i'j ycu' Ndyosi ngua ngu', nacuj ycu' ngu' cuiñi bi'. La cui' jua'a tyu'u tucua ñati cuiñi laja cu'mā nde loo la; li' culu'u ngu' cuiñi bi' j'i'j mā, culu'u ngu' cua ña'a ca cha' nu ca'ya hique ycu' ca ngu'. Lo'o li' ñacu' ngu' bi' cha' cuentya j'i'j ycu' Ndyosi nchcu' ngu'. Si cuna mā cha' nu chcu' ngu' bi', li' xana cha' cusuu j'i'j mā lo'o tya'a mā ña'a cuayá' nu tya'be tya'a mā. Li' caca mā tucua latya mā xqui'ya cha' cuiñi bi'. Tlyu tsa cña nu ngua'ni ycu' nu Xu'na na cha' cua'ni lyaá Ni j'i'j lcaa na lo'o j'i'j ngu' bi', pana ná nti' nu ngu' cuiñi bi' cha' caca ycu' Ndyosi Xu'na ngu' bi' tsiya' ti; ná ntsu'u cha' tsiya' ti j'i'j ngu' bi' lo'o ycu' Ndyosi, bi' cha' yala ti tye cha' j'i'j nu ngu' cuiñi bi'.

² Lo'o jua'a cua nscua cha' taquiya' tyuu tya'a ngu' tya'a na ji'i cha' nu nchcui' nu ngu' cuiñi bi'; lo'o ngu' tya'a na bi' cua'ni ngu' cha' suba' lo'o tya'a ngu' li', ñi'ya nu culu'nu ngu' cuiñi bi' ji'i ngu' cha' cua'ni ngu'. Ná tso'o jua'a. Nu ngu' nu ná ngusñi cha' ji'i ycui' Ndyosi tsiya' ti ni, quiña'a tsa cha' cuxi chcui' ngu' bi' ji'na li'.

³ Lo'o jua'a ndacui tsa ti' ngu' cuiñi bi' ji'i na nu ntsu'u ji'i ma; nti' tsa ngu' cua'ni ngu' ngana ji'i ma, bi' cha' tajua' ti chcui' ngu' cha' cuiñi ti lo'o ma. Pana ntsu'u cha' xcube' Ni ji'i ngu' cuiñi bi', cha' cua sa'ni cua nchcui' Ni cha' ná tso'o cua'ni ngu' cha' cuxi jua'a. Si'i na laja' ycui' Ni; jlo ti' Ni ñi'ya ndu'ni ngu' cuiñi bi', lo'o jua'a cua'ni tye Ni ji'i ngu' bi' yala ti.

⁴ Nu cua sa'ni ni, ná ngua'ni clyu ti' ycui' Ndyosi ji'i nu ngu' xca ji'i Ni nu ntsu'u qui'ya ji'i; nguxcuqa Ni ji'i ngu' xca nu xña'a bi', ndyaa ngu' nde ca bilyaa, ca su talya ña'a tsiya' ti. Ndyaca' ngu' xca bi' lo'o juu chcu, cha' ca bi' tyanu ngu' ña'a cuayá' nu cua'ni cuayá' Ni ji'i lcaa ñati chalyuu, lo'o ji'i ngu' xca bi'.

⁵ Lcaa ñati chalyuu nu ngua tya sa'ni la nu ná ndaquiya' ji'i ycui' Ndyosi ni, ná ngua'ni clyu ti' Ni ji'i ngu' bi'; ngua'ni Ni cha' ngua'ya tyo clyaa, ñi'ya ndacha' Ni ji'i ngu' bi' cha' caca. Cua nchcui' jyo'o Noé cha' ji'i ycui' Ndyosi lo'o lcaa ñati, pana ná nduna ngu' bi'. Ngujuii lcaa ngu' bi' li'; sca ti nu Noé bi' lo'o cati tya'a ñati ji'i, ngua'ni lyaá Ni ji'i ngu' bi', cha' ngua'a jyaca ngu' bi' ji'i cha' nu nchcui' Ni lo'o ngu'.

⁶ La cui' ti cha' ngua cuxi ji'i ngu' quichi Sodoma lo'o ji'i ngu' quichi Gomorra, cha' cuxi tsa ngua'ni ngu' bi'; ngua'ni ñu'u Ni tsiya' ti ji'i tyucuaa quichi bi'. Lo'o ndye ndyaqui quichi bi', jii lo'o nchcubi' tya ndyanu su nscua quichi bi' nquicha'. Jua'a ngua'ni ycui' Ndyosi nu ngua li', cha' ca cuayá' ti' lcaa ñati nu ndiya ti' ndu'ni lcaa lo cha' cuxi, masi juani ti, masi nde loo la; xcube' Ni ji'i ngu' bi' ña'a cuayá' nu tye cha' ji'i ngu' bi' tsiya' ti.

⁷ Sca ti jyo'o Lot, ngulo Ni ji'i yu cha' ngutu'u yu quichi Sodoma bi'; bi' cha' sca ti nu cusu' Lot bi' ná ngujuii yu lo'o ndye cha' ji'i quichi Sodoma bi'. Ñati tso'o ngua Lot; bi' cha' ngulacua tsa ti' yu, lye tsa ngua xñi' ti' yu, xqui'ya lcaa cha' suba', lcaa cha' cuxi nu ngua'ni lcaa ñati quichi bi'.

⁸ Tso'o tyiquee ycui' Lot bi', lcaa tsa lye tsa ndube ti' yu lo'o na'a yu lcaa cha' cuxi bi'; quiña'a tsa ngulacua ti' yu lo'o ndyuna yu lcaa cha' suba' nu nchcui' ngu' quichi bi'.

⁹ Jua'a caca cuayá' ti' na cha' nchca ji'i ycui' nu Xu'na na cua'ni lyaá Ni ji'i ñati nu tso'o cresiya ji'i, cha' ná tyijiloo nu cuxi ji'i ngu' bi'. Nu lo'o cua'ni cuayá' Ni ji'i lcaa ñati ni, jlo ti' Ni ti ji'i xcube' Ni. Cua jlo ti' Ni tilaca laca nu ntsu'u cha' cuxi tyiquee.

¹⁰ Lo'o ñati nu xcui' cha' suba' ndu'ni ni, lye la xcube' Ni ji'i ngu' bi', cha' ná ndaquiya' ngu' bi' tsiya' ti ji'i ngu' nu laca loo ji'i ngu'; ná ndube ti' ngu' bi' tsiya' ti, cha' tyixi tsa tyiquee ngu'. Ná ntsii ngu' bi', masi chcui' ca'a ngu' ji'i ngu' xca ji'i ycui' Ndyosi.

¹¹ Pana nu ngu' xca ji'i ycui' Ndyosi ni, nguula la ngu' xca bi', nchca la ji'i ngu' xca que ñati chalyuu ti; ni ná nchcui' ngu' xca cha' suba' ji'i ñati chalyuu, ná nsta bi' qui'ya hichu' nu ngu' cuxi slo ycui' nu Xu'na na.

¹² Ñi'ya laca na'ni quixi' nu ná nchca culacua ti', jua'a laca nu ñati cuxi bi', cha' xcui' cha' suba' nchcui' ngu' bi' ji'i lcaa cha' nu ná nchca cuayá' ti' ngu' ji'i. Nxñi na ji'i na'ni tyaala nu ntsu'u ne' quixi', ndyujuii na ji'i ni' li'. Lo'o jua'a nu ngu' cuxi bi', tyaala ngu' cha' nti' ngu' cua'ni ñu'u ngu' ji'i lcaa lo na tso'o; pana tye cha' ji'i ngu' bi' tsiya' ti nde loo la,

13 chcube' ngu' bi' ñi'ya nu nguxcube' ycu' ngu' ji'l' xa' ñati'. Tsá lo'o talya ndu'ni suba' ngu' cuxi bi', cha' ná nchca taja ti' ngu' bi' ndu'ni ngu' cha' cuxi bi'; ná nchca tyuju'u ti' ngu' bi' tsiya' ti, masi cuxi tsa cña nu ndyu'ni ngu'. Lo'o jua'a stu'ba ti ndyu'u ti'l' ngu' bi' lo'o ma' lo'o ndyu'ni ma' ta'a, ñi'ya si chañi cha' tya'a na laca ngu' bi'.

14 Xcui' cha' suba' nda'ya hique ngu' cuxi bi' lo'o ña'a ngu' ji'l' sca nu cuna'a, cha' ná tye cha' nti' ngu' bi' cua'ni suba' ngu' lo'o. Lo'o jua'a hora ti culu'u ngu' bi' cha' cuxi ji'l' xa' ñati nu bilya ca cuayá' tso'o ti' cha' ji'l' Jesucristo. Lye tsa ngua tsa'a ngu' cuiñi bi' ji'l' lcaa lo cha' cuxi, bi' cha' lye tsa ndacui ti' ngu' bi'; ná nga'a cha' tyaala' ji'l' ngu' bi' tsiya' ti. Pana cua nda ycu' Ndyosi yabe' ji'l' ngu' cuiñi bi'.

15 cua nguxtyanu ngu' bi' tyucuij su tsa'a na ca slo ycu' Ndyosi, xa' tyucuij ngusñi ngu' bi'. Lo'o jua'a nguna' tsa ndya'a ngu' bi' juani, cha' la cui' tyucuij su nguta'a jyo'o cusu' Balaam sñi' Beor ndya'a ngu' bi' juani. Nu Balaam bi' ngua tiji' tsa ti' ji'l' cñi, bi' cha' ngua'ni yu cña cuxi, cha' caja la cñi ji'l' yu ngua ti' yu.

16 Tu'ba ji'l' ycu' Ndyosi ngua nu Balaam bi' nquicha'; bi' cha' ngua'ni ycu' Ni cha' nchcui' huru ji'l' yu lo'o yu bi', cha' xcutsij ni' ji'l' yu bi', cha' nga'aa cua'ni la yu cña cuxi bi'.

17 Taca chcu' na cha' laca nu ngu' cuiñi bi' ñi'ya laca sca pilya nu ngüityi tsiya' ti, nu ngu'aa ntsu'u hitya ne'. La cui' jua'a laca ngu' bi' ñi'ya laca sca coo ngat'i ti, nu nxna tsa xqui'ya cui'l', pana ná ndu'ni bi' cha' ca'ya tyo; na ndya'a ti bi' nde cua. Lo'o nu ngu' cuiñi bi' ni, ná ntsu'u cha' tso'o tyiquee ngu' tsiya' ti, bi' cha' ntsu'u cha' tsa'a ngu' bi' ca su talya tsa ña'a; ca jua cua ngüiñá ycu' Ndyosi sca se'l' nu cuxi tsa ña'a, su tsa'a ngu' nu ndu'ni jua'a.

18 Jo tsa ti' nu ngu' cuiñi bi' ñi'ya chcu' ngu' sca cha' tso'o, pana tucua lo cha' ntsu'u tyiquee ngu' bi'; na cñilo'o ngu' bi' ji'l' ngu' nu ngusñi ca ti cha' tso'o ji'l' Jesucristo, cha' lo'o ngu' cua'ni suba' ngu' chaca quiya' nti' nu ngu' cuiñi bi'. Ñi'ya ngua'ni ngu' cha' cuxi tya tsubi' la, nu lo'o bilya cuna ngu' cha' tso'o ji'l' ycu' Ndyosi, jua'a nti' ngu' cuiñi bi' cha' cua'ni ngu' chaca quiya'.

19 Nchcui' nu ngu' cuiñi bi' lo'o xa' la ngu' cha' ná ntsu'u cha' taquiya' ngu' ji'l' lca'a ti cña nu culo ycu' Ndyosi ji'l' ngu', cha' cua ngulaá ngu' ji'l' cha' bi', nacuj ngu' cuiñi bi'; pana bilya ca cuayá' ti' nu ngu' cuiñi bi', cha' ycu' ca ngu' laca ngu' msu ji'l' lcaa cha' cuxi nu ndu'ni ngu'. Cua ña'a ca ñati nu ta chacuayá' ji'l' nu cuxi cha' tyijiloo ji'l', la cui' hora bi' laca nu cuxi xu'na ñati bi' li'.

20 Cuxi la caca ji'l' ñati nu cua nguxtyanu ji'l' cha' cuxi tsaca quiya', lo'o li' ta chacuayá' ji'l' nu cuxi cha' tyijiloo ji'l' chaca quiya'; na cua ngulaá ñati bi' ji'l' lcaa cha' cuxi nu ntsu'u nde chalyuu nquicha', na cua ngua tsa'a ji'l' Jesucristo nu Xu'na na, cha' bi' laca nu ngua'ni lyaá ji'na.

21 Tso'o la si ná ngua tsa'a ngu' tsiya' ti ji'l' tyucuij liñi su tsa'a na ca slo ycu' Ndyosi; ná tso'o si ngua cuayá' ti' ngu', lo'o li' nguxtyanu ngu' tyucuij liñi su tsa'a na ca slo Ni. Nga'aa ndaquiya' ngu' bi' ji'l' cha' nu cua nda Cristo lo'o na li'.

22 Lo'o ña'a na ji'l' ñati nu cua nguxtyanu cha' ji'l' Cristo, li' caca cuayá' ti' na cha' liñi tsa ndyu'u cha' nu nchcui' ngu' ndi'ya: "Sca xne' nu ndyacu' na nu ndyacu' ni', hora ti tsa'a ni' cacu' ni' na nu ndyacu' ni' chaca quiya'. Lo'o jua'a sca cube' tana ni, lo'o cua ndyaata ni' chcu, hora ti xtyu' ni' ca su ntsu'u nana' cha' xtyii ni' chaca quiya'."

Ndi'ya caca lo'o caa ycu'i nu Xu'na na

¹ Cu'ma ngu' tya'a tso'o na, cua nguscua na' sca quityi ndyaa slo cu'ma tya tsubi' la. Nu juani nde nscua na' chaca quityi, cha' ca tyi'u ti' ma lcaa cha' nu ji'i Cristo, cha' jua'a caca culacua tso'o ti' ma lcaa hora.

² Ntsu'u cha' tyi'u ti' ma cha' nu cua nchcui' ngu' nu ngua tu'ba ji'i ycu'i' Ndyosi cua sa'ni'la; tso'o si tyi'u ti' ma cha' bi' lu'ba ti, lo'o jua'a ji'i cha' nu cua nchcui' ycu'i' nu Xu'na na nu ngua'ni lyaá ji'na. Cua ngusubi ycu'i' nu Xu'na na ji'i ya cha' culu'u ya cha' ji'i ycu'i' Ni ji'i cu'ma, bi' cha' tso'o si taquiya' ma ji'i lcaa cha' nu cua ndyuna ma lo'o ngulu'u ya ji'i ma.

³ Tya clyo ntsu'u cha' ca cuayá' ti' ma cha' lo'o cua tyalaa ti tsa nu tye chalyuu, li' tyu'u tucua ngu' nu xtylo'o tsa ji'i cha' ji'i ycu'i' Ndyosi. Cua'ni ngu' bi' cua ña'a ca cha' cuxi nu ndiya ti' ycu'i' ca ngu' cha' cua'ni ngu'.

⁴ Li' ndi'ya ñacui' ngu' bi' ji'i ma: “¿Ni hora caa Cristo lacua? ¿Ni cha' laca tya ndu ti' ma ji'i yu cha' caa yu? Cua nteje tacui tsa tyempo bi', cha' cua ngu'jui lcaa ngu' cusu' ji'na, lo'o jua'a cua ngusu' na juani. Ña'a ti ndyaca chalyuu re, ñi'ya nu ndyaca tya lo'o nguxana chalyuu clyo.”

⁵ Jua'a ñacui' ngu' cuiñi bi', cha' ná nti' ngu' tyi'u ti' ngu' ji'i cña nu cua ngua'ni ycu'i' Ndyosi. Nu ngua clyo ná ntsu'u chalyuu tsiya' ti, lo'o li' nchcui' ycu'i' Ndyosi; cuati ngüiñá Ni lcaa na nu ntsu'u nde cua. Lo'o hitya ti ngüiñá Ni tyucui ña'a chalyuu, lo'o jua'a cla'be la lo hitya nscua yuu chalyuu tya clyo.

⁶ Pana ca tiya' la xi ndye ngüityi Ni ji'i chalyuu bi' lo'o hitya, nu lo'o ngua'ya tyo clyaa.

⁷ Ca tiya' la li' xa' ngulo ycu'i' Ndyosi cña cha' ña'a ti tyanu lcaa na nu ntsu'u nde cua, ña'a ti tyanu lcaa lo na nu ntsu'u nde chalyuu, ña'a cuayá' tyalaa tsa nu cua'ni cuayá' Ni ji'i lcaa na. Li' tye tyaquj lcaa na bi', lo'o jua'a tye cha' ji'i lcaa ñati nu ná ntsu'u cha' ji'i lo'o ycu'i' Ndyosi.

⁸ Cu'ma ngu' tya'a tso'o na, tso'o la si culacua ti' ma cha' ñi'ya nti' sca tsa ti, jua'a laca sca mil yija cuentya ji'i ycu'i' Ndyosi; ntsu'u quiya' cha' ñi'ya nti' sca mil yija, jua'a laca sca tsa ti cuentya ji'i ycu'i' Ni.

⁹ Si'i na tiya' tsa ti' ycu'i' Ndyosi cha' cua'ni Ni cña nu nacui Ni cha' cua'ni ycu'i' Ni nde loo la; pana na ntajatya tsa Ni ji'na ñati chalyuu na, cha' ná nti' Ni cha' chcuna' ni sca ñati ji'i ycu'i' Ni. Nti' tsa Ni cha' ca cuayá' ti' lcaa ñati cha' ntsu'u cha' cuxi ji'i ngu'; lo'o li' ca tyuju'u ti' ngu' ji'i cha' cuxi bi', culochu' ngu' ji'i cha' cuxi bi' li'. Jua'a caca ji'i ngu' nti' ycu'i' Ndyosi.

¹⁰ Chañi cha' tyalaa tsa bi' lo'o caa ycu'i' nu Xu'na na chaca quiya', pana ná jlo ti' na ni tsa caca bi'. Ñi'ya laca si cua caa ti sca nu cuaana to' tyi na lo'o ná jlo ti' na, jua'a caca tsa bi'. Catj jua'a ti lcaa na nu ntsu'u nde cua, lye tsa cañi cha' bi'; lo'o li' tye tsiya' ti tyaquj lcaa na nu ntsu'u nde cua. Jua'a tyucui ña'a chalyuu ni, tye tsiya' ti li'.

¹¹ Cua nscua cha' tye lcaa na lo'o tyalaa tsa bi', bi' cha' ntsu'u cha' caca ma ñati nu lubii cresiya ji'i, cha' caca ma ñati nu ngua tso'o tyiquee ma cuentya ji'i ycu'i' Ndyosi.

¹² Jua'a nga'a cha' caca ma laja lo'o tya lyiji caca tsa bi' nu lo'o caa ycu'i' Ndyosi, cha' jua'a taca xtyucua ma ji'i ycu'i' Ni lo'o cña ji'i Ni nde chalyuu. Tsa bi' tyaquj tyucui ña'a nde cua, ña'a cuayá' nu tye tyalá lcaa na nu ntsu'u nde cua; tye tsiya' ti lcaa cha' bi' li'. Cui lo'o cualya, lo'o cuichaa, lo'o co', lo'o lcaa na ni, tye bi' tyalá.

¹³ Pana xa' cuiñá Ni chaca chalyuu cucui, lo'o jua'a cuiñá Ni lcaa lo na nu ntsu'u nde cua; cuiñá Ni sca chalyuu nu tso'o tsa ña'a, su xcui' tso'o ti cua'ni ngu' lo'o tya'a ngu' li'. Jua'a nacui Ni cha' caca; jlo ti' na cha' jua'a caca bi', xqui'ya cha' xcui' cha' liñi nchcui' ycu'i' Ni. Bi' cha' ndu ti' na ji'i cha' bi' lacua.

¹⁴ Cu'ma tya'a tso'o na, na ndu ti' ma ji'i cha' bi', bi' cha' ntsu'u cha' cua'ni ma xcui' cha' tso'o ti, xcui' cha' lubii ti lo'o tya'a ñatī ma, cha' ti ti tyi'i tyiquee ma cuentya ji'i ycui' Ni.

¹⁵ Tyi'u ti' ma cha' ndalo tsa tyiquee ycui' Ndyosi ña'a Ni ji'na, cua nda tsa Ni tyempo ji'na cha' clyaá na ji'i nu cuxi. Jua'a Pablo tya'a na ni, la cui' tya'a cha' nguscua yu lo quityi; ñatī tya'a tso'o na laca yu bi', lo'o jua'a tso'o tsa nchcui' quityi nu nguscua yu nu cua ndyalaa slo ma. Ycui' Ndyosi laca nu ngulu'u ji'i yu lcaa ña'a cha' tso'o nu nguscua yu lo quityi bi'.

¹⁶ Tyuu tya'a quityi nguscua Pablo bi', pana sca ti cuayá' nchcui' ca ta'a quityi bi' ji'i cha' ji'i ycui' Ndyosi nu cua nchcui' na ji'i juani. Ntsu'u xi cha' nu nguscua nu Pablo bi' nu tucui xi cha' caca cuayá' tso'o ti' na ji'i; lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu lye tsa nclyu'u cha' cuiñi xqui'ya quityi bi', cha' ná nchca cuayá' ti' ngu' bi' cha' bi' tsiya' ti. Ná ngua tsa'a tso'o ngu' bi', cha' bilya ca cuayá' tso'o ti' ngu' cha' bi'; bi' cha' ni sca quityi ji'i ycui' Ndyosi ná liñi nclu'u ngu' bi' ji'i. Pana tye cha' ji'i ngu' bi' tsiya' ti xqui'ya cha' cuiñi nu nclu'u ngu' ji'i tya'a ñatī ngu'.

¹⁷ Cu'ma ngu' tya'a tso'o na ni, cua nguscua na' lcaa cha' bi' cha' ca tii ti' ma, cha' ná ta ma chacuayá' ji'i nu ngu' cuiñi bi' cha' culu'u ngu' ji'i ma. Cha' liñi laca nu ngua tsa'a ma clyo, lo'o juani ná tso'o si taquiya' ma ji'i cha' cuiñi nu nclyu'u ngu' bi'; ná tso'o tya'achu' ma ji'i cha' liñi bi' li'.

¹⁸ Pana tso'o la ca tsa'a la ma cha' tso'o ji'i Jesucristo nu Xu'na na, nu cua ngua'ni lyaá ji'na; li' taca tyi'i tso'o la tyiquee ma cuentya ji'i ycui' nu Xu'na na. Cua'ni tlyu na ji'i ycui' Ni nde chalyuu, lo'o jua'a ná nga'a cha' tye tsa nu cua'ni tlyu na ji'i Ni ca slo ycui' Ni. Jua'a caca cha' lacua.

Quityi sube nu nguscua San Juan clyo, nu ndyaa ca slo lcaa ñati jì'ì Jesucristo

Jesucristo laca nu nda chaca chalyuu cucui jì'ì ñati

¹ Cua laca ntucua Jesús lo'o ycuì' Ndyosi Sti yu nu lo'o nguxana chalyuu tya clyo; la cui' yu laca nu nechui' ya jì'ì, nu lo'o nscua ya tilaca laca Jesucristo. Cua jlo tso'o ti' ya cha' bi', cha' cua na'a tso'o ya jì'ì yu lo'o cloo ya, cha' stu'ba ti nguta'a ya lo'o yu; cua ndyuloo ya jì'ì yu lo'o cua ngua'ni ca'a ya' ya jì'ì ycuì' yu. Cua nechui' ya lo'o cu'ma cha' Jesucristo laca nu nda chaca chalyuu cucui jì'ì ñati.

² Ngula Jesucristo nde lo yuu chalyuu su ndi'ì ya, lo'o jua'a cua na'a ya jì'ì ycuì' yu; bi' laca cha' nu ndacha' ya jì'ì ma juani, cha' cha'ni tsa laca cha' bi'. Nclyu'u ya jì'ì ma ñi'ya laca cha' tyucui tyempo lu'u Jesucristo, cha' ntucua yu ca slo ycuì' Ndyosi Sti na clyo; jua'a nclyu'u ya ñi'ya ngua cha' na'a ya jì'ì yu nde chalyuu re.

³ Juani culu'u ya jì'ì ma cua ña'a ca cha' nu cua na'a ya, culu'u ya cua ña'a ca cha' nu cua ndyuna ya. Cha'ni laca cha' stu'ba ntsu'u tyiquee na lo'o ycuì' Ndyosi Sti na, jua'a lo'o Jesucristo nu sca ti Sñi' ycuì' Ni. Lo'o juani cua nti' ya cha' stu'ba ti caca tyiquee ma lo'o ya;

⁴ bi' cha' nscua ya quityi re, cha' lcaa tsa tso'o ti tyi'ì tyiquee na.

Xcui' lubii tsa cresiya jì'ì ycuì' Ndyosi

⁵ Nde culu'u ya jì'ì ma cha' nu cua nda Jesucristo lo'o ya: Ñi'ya nti' sca xee nu ndubi tsa ña'a, jua'a nti' ycuì' Ndyosi si tyu'u tucua Ni slo na; xcui' lubii tsa cresiya jì'ì Ni, cha' ne' cresiya jì'ì ycuì' Ni ná ntsu'u su talya ña'a, ná ntsu'u cha' cuxi tsiya' ti.

⁶ Cha' cui'ni laca nu nda na si ñacuj na cha' stu'ba ntsu'u tyiquee na lo'o ycuì' Ndyosi, lo'o li' ña'a ti tya ndiya ti' na cha' cuxi; ndi'ì na chalyuu ñi'ya laca si talya tsa ña'a su ndi'ì na li', cha' ná tso'o ndu'ni na.

⁷ Pana si lubii cresiya ji'na ñi'ya lo'o lubii cresiya jì'ì ycuì' Ni, ndu'ni na cha' tso'o li'; stu'ba ti caca tyiquee na lo'o tya'a ngusñi na cha' jì'ì Jesús li'. Lo'o jua'a cuityi Ni qui'ya nu ntsu'u ji'na, xqui'ya cha' cua ndyalú tañi Jesús Sñi' ycuì' Ni lo'o ngujuui yu lo crusi.

⁸ Si ñacuj na cha' ná ntsu'u qui'ya ji'na tsiya' ti, na ñilo'o na jì'ì ycuì' ca ti na li', cha' ná nchca chcuì' na cha' li'ni.

⁹ Pana taca jlya ti' na jì'ì ycuì' Ndyosi cha' cua'ni clyo ti' Ni ji'na jì'ì qui'ya nu ntsu'u ji'na, nu lo'o ñii na jì'ì Ni cha' ntsu'u qui'ya ji'na. Tso'o tsa ndu'ni Ni lo'o na li'; hasta cuityi Ni lcaa cha' cuxi nu ntsu'u ne' cresiya ji'na, xqui'ya cha' ngujuui Jesús lo crusi.

¹⁰ Ñi'ya si cua nacuj na cha' na cui'ni ycuì' Ndyosi, jua'a ndyu'u cha' si ñacuj na cha' ná ntsu'u qui'ya ji'na tsiya' ti; ná ngusñi suu cha' jì'ì ycuì' Ndyosi ne' cresiya ji'na, si tya ñacuj na jua'a.

2

Cristo nu laca tu'ba ji'na cha' chcuì' lo'o ycuì' Ndyosi cuentya ji'na

¹ Ñi'ya nti' na' ña'aa jì'ì sñi' na', jua'a nti' na' ña'aa jì'ì cu'ma, cha' tyaca'a tsa ma' na; bi' cha' nscua na' quityi re cha' caa ca slo cu'ma, cha' ná nti' na' cha' sta ycuì' Ndyosi qui'ya jì'ì ma. Pana si ntsu'u cha' sta Ni qui'ya ji'na lo'o

cua ngusñi na cha' jil̄ Jesucristo, la cui' Jesucristo laca nu cua nchcubē' yu cña loo na. Sca ñat̄i nu lubii tsa laca nu Jesucristo bi'.

² Ngua cuxi tyiquee na cuentya jil̄ ycuil̄ Ndyosi Sti na, xqui'ya cha' ngua'ni na cha' cuxi; bi' cha' nchcubē' Jesucristo cña loo na, cha' qui'ya ycuil̄ yu yabē' nu ntsu'u jil̄ na xqui'ya cha' cuxi nu ngua'ni na. La cui' jua'a qui'ya Jesucristo yabē' nu ntsu'u jil̄ lcaa ñat̄i chalyuu nu tso'o ntsu'u tyiquee ña'a jil̄ ycuil̄ Ni.

³ Nu lo'o nti' na taquiya' na cua ña'a ca cña nu nti' Ni cha' cua'ni na, li' taca jlo ti' na cha' chañi cha' ntsu'u cha' jil̄ na lo'o Jesucristo.

⁴ Cuiñi tsa ñat̄i nu nacui' cha' ntsu'u cha' jil̄ ngu' lo'o Jesucristo, si ná ndaquiya' ngu' jil̄ cña nu nclyo Ni jil̄ ngu'; ná liñi cha' nu ntsu'u tyiquee ngu' bi'.

⁵ Si chañi laca cha' ntucua' na lcaa cha' nu nda Jesucristo lo'o na, li' chañi laca cha' ntsu'u tyiquee na ña'a na jil̄ ycuil̄ Ndyosi Sti yu; jua'a caca cuayá' ti' na cha' chañi cha' laca na ñat̄i jil̄ Jesucristo masi tya ndi' na chalyuu.

⁶ Ñat̄i nu nhcui' lo'o xa' la ngu' cha' ñat̄i jil̄ Jesucristo laca ycuil̄, ntsu'u cha' cua'ni ñat̄i bi' cña, cua ña'a ca cña nu ngua'ni ycuil̄ Jesucristo.

Sca cña cucui cha' cua'ni na

⁷ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' jil̄ Jesús, cua nscua cha' lo quityi re cha' tyaja'a mā tyu'u tso'o tyiquee mā ña'a mā jil̄ tya'a ñat̄i mā. Si'i sca cha' nu bilya cuna mā laca cha' bi'; cua ndyuna mā cha' bi' tya lo'o ngusñi mā cha' jil̄ Jesucristo tya clyo la, cha' la cui' ti cha' bi' laca nu cua nscua ca sa'ni.

⁸ Pana si'i jua'a ndyu'ni ñat̄i, bi' cha' nacui' na cha' sca cña cucui laca bi'. Tsubi' ti nguxana Jesucristo ngulu'u yu jil̄ na ñi'ya ntsu'u cha' tyu'u tso'o tyiquee na ña'a na jil̄ xa' la tya'a ñat̄i na, ngua'ni Jesús cha' taca cua'ni na jua'a. Sca cha' cucui laca bi', cha' cua tye ti cha' talya ña'a ne' cresiya jil̄ na; juani tyanu nu cha' tso'o jil̄ Jesucristo ne' cresiya jil̄ na, ñi'ya nti' si ntyijil̄ sca xee nu ndubi tsa ña'a su ndi' na.

⁹ Ñat̄i nu ñacui: "Cua ngusñi ya cha' jil̄ Jesucristo, lubii tsa cresiya jil̄ ya juani", ñacui ngu', pana tya ti' ti' ngu' bi' ña'a ngu' jil̄ tya'a ñat̄i ngu', ña'a ti tya ntsu'u tsa cha' cuxi ne' cresiya jil̄ ngu' bi', ñi'ya laca sca se' su talya tsa ña'a.

¹⁰ Ñat̄i nu ntsu'u tsa tyiquee ña'a jil̄ tya'a ñat̄i, bi' laca ñat̄i nu ntsu'u xee jil̄ Jesucristo ne' cresiya jil̄. Ni sca cha' cuxi ná cua'ni ngu' bi', nu cua'ni cha' tya'achū' xa' la ñat̄i jil̄ cha' jil̄ Jesucristo.

¹¹ Ñat̄i nu ti' ti' jil̄ tya'a ñat̄i ni, tya ntsu'u tsa cha' cuxi ne' cresiya jil̄ ngu' bi'; ñi'ya nti' ngu' lo'o ndi' ngu' su talya ña'a, jua'a ti nti' ngu' bi' ndi' ngu' chalyuu, cha' ná nchca quije tyucui liñi su tsa ngu', cha' lye tsa ndacu' talya xee nu ña'a ngu' bi' li'.

¹² Cu'ma sñi' na', nscua na' quityi re cha' caa slo mā, xqui'ya cha' ngua'ni clyo ti' ycuil̄ Ndyosi jil̄ mā; xqui'ya Jesucristo cua ngüityi Ni qui'ya nu ntsu'u jil̄ mā.

¹³ Nscua na' quityi re cha' caa slo cu'ma ngu' cusu', cha' cua ngujui ñi'ya nu tyu'u cha' jil̄ mā lo'o Jesucristo nu stu'ba ti ntucua lo'o ycuil̄ Ndyosi Sti yu tya lo'o nguxana chalyuu. Lo'o jua'a nscua na' quityi re cha' caa slo cu'ma ngu' cuañi', cha' cua ntijiloo mā jil̄ nu xña'a.

Cu'ma sñi' na', cua ngujui ñi'ya nu tyu'u cha' jil̄ mā lo'o ycuil̄ Ndyosi Sti na, bi' cha' nscua na' quityi re cha' caa slo mā.

¹⁴ Cu'ma ngu' cusu', cua ngusñi mā cha' jil̄ Cristo nu cua lu'ú lo'o ycuil̄ Ndyosi Sti yu tya clyo, bi' cha' nscua na' quityi re cha' caa ca slo mā. Cu'ma ngu' cuañi', nguula ti ti' mā ndi' mā, cha' cua ndyanu tso'o cha'

ji'j' ycu' Ndyosi ne' cresiya ji'j' ma; cua ntijiloo ma ji'j' nu xña'a, bi' cha' laca nscua na' quityi re cha' caa slo ma.

15 Ná tyu'u tyiquee ma ña'a ma cha' cuxi nu ntsu'u chalyuu, ni ná ca tiji' tsa ti' ma ji'j' cua ña'a ca cha' culiya' nu ndyiji ji'j' ñati' cha' ndiya la ti' ngu' ji'j'. Si ndiya la ti' na nu cuxi nu ntsu'u chalyuu, ná caca ji'na tsiya' ti tyu'u tyiquee na ña'a na ji'j' ycu' Ndyosi Sti na.

16 Lcaa cha' cuxi nu ndaca'a ji'j' ñati' cha' ná xñi tso'o ngu' cha' ji'j' ycu' Ndyosi, si'i ca su ntucua ycu' Ndyosi Sti na ndyu'u cha' bi'. Lcaa cha' cuxi nu ndiya ti' ñati' ji'j', cha' tyaala' xi tyiquee ngu'; jua'a lcaa cha' cuxi nu nti' ngu' cua'ni ngu' lo'o ña'a ngu' ji'j'; jua'a lcaa na nu nti' ngu' cha' caa ji'j' ngu', cha' jua'a cua'ni tyixi ti ngu' lo'o tya'a ngu', nde chalyuu ti ndyu'u lcaa cha' cuxi bi'.

17 Yala ti tye chalyuu re, culiji jua'a ti lcaa cha' cuxi nu ndiya ti' ñati' chalyuu; pana ñati nu taquiya' ji'j' cha' nu nchcui' ycu' Ndyosi ni, ná nga'a cha' tye chalyuu ji'j' ngu' bi'.

Ntsu'u cha' liñi lo'o ntsu'u cha' cuiñi

18 Cu'ma sñi' na', cua ndyalaa hora cha' tye lcaa cha' nu ntsu'u chalyuu. Cua jlo ti' ma cha' cua lijya sca ñati' tlyu nu cñilo'o ji'j' tya'a ñati' na cha' Cristo laca ycu' yu; xuu tya'a yu bi' lo'o lcaa na nu ntsu'u cha' ji'na lo'o Cristo. Masi tyempo juani, quiña'a tsa ngu' cuiñi ntsu'u chalyuu, nu nti' xuu tya'a lo'o ñati' ji'j' Cristo; bi' cha' cua ngua cuayá' ti' na cha' cua ngulala ti tye lcaa cha'.

19 Tya clyo ndyu'u ti'j' nu ngu' cuiñi bi' lo'o na, lo'o li' ngutu'u ngu' bi' ndyaa ngu'; si'i ñati' tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Jesucristo laca ngu' bi'. Si chañi cha' tya'a ndya'a na laca ngu' bi', cua ndyanu ngu' lo'o na nquicha'; pana ngutu'u ngu' bi', cha' taca ca cuayá' ti' na cha' si'i lcaa ñati' nu ndyu'u ti'j' lo'o na laca tya'a ngusñi na cha' ji'j' Jesucristo.

20 Cua nda Cristo Xtyi'i ycu' Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'j' lcaa ngu' tya'a ngusñi ma cha' ji'j' Ni, bi' cha' cua ngua cuayá' tso'o ti' lcaa tya'a ma lcaa cha' nu nclyu'u ycu' Ndyosi ji'na.

21 Cua nscua na' quityi re, xqui'ya cha' nchca cuayá' ti' ma ña'a cha' liñi nu ntsu'u ji'j' Cristo. Si'i cha' ná jlo ti' ma cha' liñi bi'; cua jlo ti' ma ña'a cha' liñi nu nchcui' na, cha' si'i cha' cuiñi ti laca cha' bi'.

22 ;Tilaca laca nu cuiñi lacua? Ñati' cuiñi bi' laca nu ñacui' cha' si'i Cristo laca Jesús, la cui' Cristo nu cua nda ycu' Ndyosi ji'j' cha' yaa yu chalyuu. Nxuu tya'a ngu' bi' lo'o ñati' nu ntsu'u cha' ji'j' lo'o Cristo, cha' ñacui' ngu' bi' cha' si'i nu sca ti Sñi' ycu' Ndyosi laca Jesucristo, cha' si'i ycu' Ndyosi laca Sti Jesucristo.

23 Si ñacui' na ji'j' ñati' cha' si'i Sñi' ycu' Ndyosi laca Jesucristo, ná ntsu'u cha' ji'na lo'o ycu' Ndyosi Sti Jesucristo, jua'a ndyu'u cha' bi' li'; pana lo'o xñi na cha' ji'j' Sñi' ycu' Ni, cua ntsu'u cha' ji'na lo'o ycu' Ndyosi Sti yu, jua'a ndyu'u cha' bi' li'.

24 Bi' cha' nga'a cha' tyanu tachaa cha' bi' ne' cresiya ji'j' ma, cha' nu cua ndyuna ma ji'j' Jesús tya lo'o ngusñi ma cha' ji'j' yu tya clyo. Si tya ndyanu cha' bi' ne' cresiya ji'j' ma, stu'ba tsa ntsu'u tyiquee ma lo'o Jesucristo masi tya ndi'j' ma chalyuu, lo'o jua'a stu'ba ntsu'u tyiquee ma lo'o ycu' Ndyosi Sti na li'.

25 Bi' laca cha' nu ngüiñi ji'j' Jesucristo lo'o na, cha' taca caja chaca chalyuu cucui nu ná nga'a cha' tye ji'na.

26 Tsa bi' ti cha' nchcui' na' cuentya ji'j' ñati' nu ñiilo'o ji'j' ma jua'a.

27 Nu cu'ma ni, cua ndyanu Xtyi'i ycu' Ndyosi ne' cresiya ji'j' ma, bi' cha' nga'aa nti' cha' culu'u xa' ñati' ji'j' ma; Xtyi'i ycu' Ndyosi ni, bi' laca nu culu'u ji'j' ma lcaa cha' nu lyiji cha' ca tsa'a ma ji'j'. Nu lo'o nclyu'u Xtyi'i ycu' Ndyosi

ji'j mā ni, liñi tsa laca cha' bi'; si'i cha' cuiñi nda nu bi'. Bi' cha' lacua, ñi'ya nu nclyu'u Xtyi'i ycu'i Ni ji'j mā, la cui' jua'a nga'a cha' xñi mā cha' ji'j Jesús.

²⁸ Nu juani ti, cu'mā sñi' na', xñi tso'o mā cha' ji'j Jesucristo. Lo'o li', lo'o caa Jesucristo chalyuu chaca quiya', nga'aa ntsu'u cha' ca tyuju'u ti' na lo'o ña'a na ji'j Ni cha' caa Ni; tyucui tyiquee na tyacua tya'a na lo'o Ni li'.

²⁹ Cua nchca cuayá' ti' mā cha' lubii tsa cresiya ji'j Jesucristo, bi' cha' tso'o si ca cuayá' ti' mā cha' cua ña'a ca ñatj nu ndu'ni cha' tso'o ñi'ya ndyu'ni ycu'i Jesús, caca ngu' bi' sñi' ycu'i Ndyosi.

3

Sñi' ycu'i Ndyosi laca na

¹ Tlyu tsa cha' tso'o laca cha' ntsu'u tsa tyiquee ycu'i Ndyosi Sti na ña'a Ni ji'j ca ta'a ngu' tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Jesucristo; bi' cha' laca cha' nchcui' ycu'i Ndyosi ji'na cha' sñi' ycu'i Ni laca na, lo'o jua'a chañi laca cha' bi'. Ná ntaja'a ñatj chalyuu tyuloo ji'na cha' sñi' Ni laca na; la cui' jua'a lo'o nguti'j Jesucristo chalyuu, ná ntaja'a ngu' tyuloo ngu' ji'j yu li'.

² Cu'mā ngu' tya'a na nu tyaca'a tsa mā 'na, nu juani ti laca na sñi' ycu'i Ndyosi; pana bilya caja cha' ji'na ñi'ya nu tso'o la ña'a na, nu lo'o tyi'j na lo'o ycu'i Ni nde loo la. Ñi'ya laca ycu'i Jesucristo, jua'a caca na lo'o culu'u loo Jesucristo ji'na lo'o cua ndye chalyuu re; li' taca ña'a na ji'j Jesucristo ñi'ya nu laca ycu'i. Tsa bi' ti cha' nchca cuayá' ti' na juani.

³ Lcaa ñatj nu nti' ña'a ji'j Ni ca li', nga'a cha' cua'ni lubii ngu' ji'j cresiya ji'j ngu', ñi'ya nu lubii cresiya ji'j ycu'i Jesucristo.

⁴ Si ndu'ni na cha' cuxi, laca cha' ná ntaja'a na cua'ni na cña nu ngulo ycu'i Ndyosi ji'na; ntsu'u quiya' ji'na xqui'ya cha' ná ntaja'a na taquiya' na ji'j cha' nu nchcui' Ni lo'o na.

⁵ Cua jlo ti' mā cha' cua yaa Jesucristo chalyuu cha' cuityj Ni qui'ya nu ntsu'u ji'j ñatj; pana ycu'i Cristo ni, ná ntsu'u qui'ya ji'j yu tsiya' ti.

⁶ Ni sca ñatj nu nxñi tso'o cha' ji'j Jesucristo lcaa tsa, nga'aa nscua cha' cua'ni ngu' bi' cha' cuxi. Nu ñatj nu ndu'ni cha' cuxi lcaa tsa, ndu'ni ngu' cha' cuxi xqui'ya cha' bilya tyu'u cha' ji'j ngu' bi' lo'o Jesucristo, bilya xñi ngu' cha' ji'j Ni.

⁷ Cu'mā sñi' na', ná nti' na' cha' cñilo'o xa' ñatj ji'j mā. Xcui' tso'o ti ngua'ni Jesucristo nde chalyuu; bi' cha' lacua, lcaa ñatj nu ntsu'u cha' ji'j lo'o Jesucristo, cua nscua cha' xcui' cha' tso'o ti cua'ni ngu' bi' laja lo'o tyi'j ngu' chalyuu.

⁸ Lcaa ñatj nu ndu'ni xcui' cha' cuxi, cua laca ngu' bi' sñi' ycu'i nu xña'a nu laca xu'na cuiñaja; tya lyiji tye cha' cua'ni nu xña'a bi' cha' cuxi. Sca ti Jesús nu Sñi' ycu'i Ndyosi, cua yaa Ni chalyuu cha' cua'ni tye Ni ji'j lcaa cña nu ndyu'ni nu xña'a bi'.

⁹ Ñatj nu laca sñi' ycu'i Ndyosi ni, nga'aa nscua cha' cua'ni ngu' cha' cuxi, cha' cua nda ycu'i Ndyosi chaca cha' tso'o la nu tyanu ne' cresiya ji'j ngu' bi' xqui'ya Xtyi'i ycu'i Ndyosi. Nga'aa tyaja'a ngu' bi' cua'ni ngu' cha' cuxi, cha' sñi' ycu'i Ndyosi laca ngu' bi'.

¹⁰ Bi' cha' nchca cuayá' ti' mā juani ñi'ya laca ñatj nu laca sñi' ycu'i Ndyosi, lo'o jua'a nchca cuayá' ti' mā ñi'ya ndu'ni ñatj nu laca sñi' ycu'i nu xña'a. Si'i sñi' ycu'i Ndyosi laca ñatj nu ndu'ni cha' cuxi lcaa tsa, ni si'i sñi' ycu'i Ndyosi laca ñatj nu ná ntsu'u tyiquee ña'a ji'j tya'a ñatj.

Nga'a cha' tyu'u tyiquee na ña'a na ji'j tya'a ñatj na

11 Nde nscua la cui' cha' nu cua ndyuna mā lo'o ngusñi mā cha' ji' Jesús tya clyo: nga'a cha' tyu'u tyiquee na ña'a na ji' tya'a ñati na.

12 Ná cua'ni na ñi'ya nu ngua'ni jyo'o Caín; sñi' ycu' nu xña'a ngua yu bi', cha' ndyujui yu ji' tya'a yu. ¿Ni cha' laca ngua'ni yu jua'a? Ndyujui yu ji' tya'a yu xqui'ya cha' xcui' cha' cuxi ngua'ni jyo'o Caín bi', bi' cha' ná ndiya ti' yu cha' xcui' cha' tso'o ngua'ni yu tya'a yu bi'.

13 Cu'mā tya'a ngusñi na cha' ji' ycu' Ndyosi, ná quiña'a tsa cha' culacua ti' mā si liye' tsa ti' ñati chalyuu ña'a ngu' ji' mā.

14 Xcui' nguna' tya ndi' na chalyuu cua tsubi' la xqui'ya qui'ya nu ntsu'u ji'na; pana juani, cua nda ycu' Ndyosi chaca chalyuu cucui' ji'na, cha' tso'o ti' ndi' tyiquee na juani. Ntsu'u tsa tyiquee na ña'a na ji' xa' la tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Jesucristo; bi' cha' taca jlo ti' na cha' cua ntsu'u chaca chalyuu cucui' ji'na juani, cha' ñati nu ná ntsu'u tyiquee ña'a ji' tya'a ñati, nguna' tya ndi' ngu' chalyuu.

15 Ñi'ya laca ñati nu ndyujui ji' tya'a ñati, jua'a laca na si liye' ti' na ña'a na ji' tya'a ñati na. Jlo ti' mā cha' nga'aa caja chalyuu cucui' ji' ñati si ndyujui ngu' ji' tya'a ñati ngu', pana la cui' tya'a cha' laca si liye' tsa ti' na ña'a na ji' tya'a ñati na.

16 Nu lo'o cube ti' na cha' cuentya ji'na ntaja'a Cristo ngujui yu lo crusi, cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na, li' ca cuayá' ti' na ña'a cha' nu tso'o la cua'ni na, si ntsu'u tyiquee na ña'a na ji' tya'a ngusñi na cha' ji' Ni. Tso'o si tyaja'a na xtyucua na ji' tya'a na jua'a, masi hasta cajaa ycu' na cuentya ji' ngu' tya'a na.

17 Ntsu'u ngu' tya'a na nu nga'aa ntsu'u na nu lyiji ji' ngu' tsiya' ti cha' tyiji yu'u ji' ngu' chalyuu. Si jua'a tso'o ti ndi' na, lo'o li' ña'a na ji' tya'a na nu ntsu'u na nu lyiji ji' ngu', pana ná ntaja'a na cua'ni tya'na ti' na ji' tya'a na, li' ná taca ji'na ñacuj na cha' ntsu'u tyiquee na ña'a na ji' ycu' Ndyosi, cha' nu ycu' Ndyosi ni, ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na.

18 Cu'mā sñi' na', nu lo'o ntsu'u tsa tyiquee na ña'a na ji' ycu' Ndyosi lo'o ji' tya'a ñati na, si' sca cui' ti laca nu chcu' na lo'o ngu', si' sca cha' nu nda ti na lo'o ngu' caca bi'; tyucui tyiquee na nga'a cha' xtyucua na ji' nu ngu' tya'a na bi'.

Taca jlo ti' na cha' chañi cha' ntsu'u cha' ji'na lo'o ycu' Ndyosi

19 Si jua'a ndu'ni na, li' caca cuayá' ti' na cha' liñi tsa laca cha' nu cua nda ycu' Ndyosi lo'o na, cha' nu jlyu ti' na ji'; ca tii na cha' cua ngüñi tso'o cha' ji'na lo'o ycu' Ndyosi.

20 Nu lo'o jlo ti' cresiya ji'na cha' ntsu'u qui'ya ji'na, li' taca ca cuayá' ti' na cha' lo'o ycu' Ni jlo ti' Ni cha' bi'. Lo'o jua'a tlyu la laca ycu' Ni, taca ji' Ni cua'ni lyaá Ni ji'na ji' cha' cuxi bi'.

21 Cu'mā ngu' tya'a na nu tyaca'a tsa mā 'na, si jlo ti' na cha' ná ntsu'u qui'ya ji'na, tyucui tyiquee na taca chcu' na lo'o ycu' Ndyosi li';

22 nu lo'o jña na cha' ji' ycu' Ni, caja cua ña'a ca cha' ji'na si taquiya' na ji' cña nu cua nda ycu' Ni ji'na, si cua'ni na cña nu ndiya la ti' ycu' Ni.

23 Nde laca cña nu cua nda ycu' Ndyosi cha' cua'ni sa scaa na: nga'a cha' xñi tso'o na cha' ji' Jesucristo Sñi' ycu' Ni; la cui' jua'a tso'o ti tyu'u tyiquee na ña'a na ji' tya'a ñati na, ñi'ya nu cua nacuj ycu' Ni ji'na.

24 Nu lo'o taquiya' na ji' cña nu cua ngulo ycu' Ndyosi ji'na cha' cua'ni na, li' cua ntsu'u cha' ji'na lo'o ycu' Ndyosi, lo'o jua'a ntsu'u cha' ji' Ni lo'o na li'. Jlo ti' na cha' bi', xqui'ya cha' cua nda ycu' Ndyosi Xtyi' ycu' Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'na.

4

Cua'ni cuayá' na ñi'yaq nu ntsu'u ne' cresiya ji'i scaa ñati

¹ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo nu tyaca'a tsa ma 'na, ná xñi ma cha' ji'i cua ña'a ca ñati nu ñacui cha' cua nda ycui' Ndyosi Xtyi'i ycui' Ni ji'i ngu' bi'. Cua'ni cuayá' ma ji'i ngu' bi' clyo, cha' quijeloo cha' ji'i ma lo'o ngu' si chañi cha' cua ndyanu Xtyi'i ycui' Ndyosi ne' cresiya ji'i ngu' bi', si cha' cuiñi ti laca nu nchcui' ngu' bi'. Cua ndu'u tucua tyuu tsa tya'a ngu' cuiñi chalyuu juani, nu nñilo'o ji'i ñati cha' cuentya ji'i ycui' Ndyosi nchcui' ngu'.

² Ndi'ya ca cuayá' ti' na ñi'ya laca ñati nu cua ndyanu Xtyi'i ycui' Ndyosi ne' cresiya ji'i: lcaa ñati nu nchcui' cha' chañi cha' nu sca ti Sñi' ycui' Ndyosi laca Jesucristo lo'o ngula yu chalyuu cha' ngua yu ñati, lcaa ñati bi' cua ntsu'u Xtyi'i ycui' Ndyosi ne' cresiya ji'i ngu'.

³ pana ñati nu nacui cha' si'i Sñi' ycui' Ndyosi laca Jesucristo lo'o ngula yu chalyuu ñi'ya nu nclya ñati, ná ntsu'u Xtyi'i ycui' Ni ne' cresiya ji'i ngu' bi'. Cha' ji'i nu cuiñi nu nti' tyijiloo ji'i Jesucristo laca cha' nu ntsu'u ne' cresiya ji'i ngu' bi'; jua'a cua ngua cuayá' ti' ma cha' cua lijya ti nu cuiñi bi', cha' masi juani cua laca ndi'i bi' chalyuu.

⁴ Cu'ma sñi' na', cua ntsu'u cha' ji'i ma lo'o ycui' Ndyosi, jua'a cua ngua nguula la ti' tyiquee ma xqui'ya Xtyi'i ycui' Ndyosi nu ndyanu ne' cresiya ji'i ma li'; bi' cha' nchca ji'i ma tyijiloo ma ji'i ngu' cuiñi nu cua ntsu'u cha' ji'i lo'o ycui' nu xña'a. La cui' nu xña'a laca nu nclyo cña ji'i ñati cuxi nde chalyuu.

⁵ Cua ntsu'u cha' ji'i nu ngu' cuiñi bi' lo'o nu cuxi nu ntsu'u chalyuu, lo'o jua'a xcui' cha' ji'i nu xña'a laca cha' nu nchcui' ngu' bi'; bi' cha' ndiya tsa ti' ñati chalyuu cuna ngu' cha' nu nda nu ngu' cuiñi bi', lcaa ñati nu ná ndaquiya' ji'i Jesucristo tsiya' ti.

⁶ Pana ñati ji'i ycui' Ndyosi laca na. Nu lo'o ntsu'u cha' ji'i ñati lo'o ycui' Ndyosi, cuna ngu' lcaa cha' nu hcui' na lo'o ngu' li'; ñati nu ná ntsu'u cha' ji'i lo'o ycui' Ndyosi tsiya' ti, bi' ñati laca nu ná nduna cha' nu nchcui' na. Jua'a taca quijeloo cha' ji'na tilaca laca nu ntsu'u cha' liñi ji'i, tilaca laca nu ntsu'u cha' cuiñi ji'i.

Xcui' ntsu'u tyiquee ycui' Ndyosi ña'a Ni ji'i ñati

⁷ Cu'ma ngu' tya'a na nu tyaca'a tsa ma 'na, nga'a cha' tyu'u tso'o tyiquee na ña'a na ji'i tya'a ñati na; ycui' Ndyosi laca nu nclyo cña cha' xcui' tso'o ti tyu'u tyiquee na ña'a na ji'i tya'a ñati na. Lcaa ñati nu ntsu'u tyiquee ña'a ji'i tya'a ñati, sñi' ycui' Ndyosi laca ngu' bi', lo'o jua'a tyu'u cha' ji'i ngu' bi' lo'o ycui' Ni.

⁸ Pana ñati nu ná ntsu'u tyiquee ña'a ji'i tya'a ñati, ná caja ñi'ya nu tyu'u cha' ji'i ngu' bi' lo'o ycui' Ndyosi tsiya' ti, cha' ycui' Ndyosi ni, ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'i ñati.

⁹ Ngulu'u Ni ji'na ñi'ya ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na, nu lo'o cua nda Ni ji'i nu sca ti Sñi' ycui' ca Ni yaa chalyuu, cha' jua'a taca caja chalyuu cucui ji'na.

¹⁰ Nde laca cha' nu nchcui' na' lo'o ma: Si'i cha' ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i ycui' Ndyosi, masi ycui' Ndyosi laca nu ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na tya clyo, bi' cha' nda Ni ji'i Sñi' ycui' ca Ni yaa chalyuu cha' ngujui yu lo crusi, cha' cua ngua cuxi tyiquee na lo'o ycui' Ndyosi nu Xu'na na xqui'ya cha' cuxi nu ngua'ni na; pana Jesucristo nu sca ti Sñi' ycui' Ni, bi' laca nu cua nchcube' cña loo na, ngui'ya Ni yabe' nu ntsu'u ji'na.

¹¹ Cu'ma ngu' tya'a na nu tyaca'a tsa ma 'na, nga'a cha' tso'o ti tyu'u tyiquee na ña'a na ji'i tya'a ñati na, cha' jua'a ntsu'u tsa tyiquee ycui' Ndyosi ña'a Ni ji'na.

¹² Ni sca ñati chalyuu, bilya ña'a ngu' ji'i ycu'i Ndyosi; pana taca ca cuayá' ti' na cha' stu'ba ntsu'u tyiquee na lo'o Ni juani, nu lo'o ña'a na ji'i lcaa na lo'o tya'a na, cha' ntsu'u tsa tyiquee na ña'a na ji'i tya'a ñati na. Ñi'ya ntsu'u tsa tyiquee Jesucristo ña'a yu ji'i ñati chalyuu, jua'a nga'a cha' cua'ni na lo'o tya'a ñati na li'.

¹³ Cua nda ycu'i Ndyosi Xtyl'i Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'na, bi' cha' cua ngua jlo ti' na cha' stu'ba ntsu'u tyiquee na lo'o ycu'i Ndyosi, lo'o jua'a stu'ba ntsu'u tyiquee Ni lo'o na.

¹⁴ Cua na'a ycu'i ya ji'i Jesús. Chañi laca cha' nu nchcui' ya lo'o ma juani, cha' cua nda ycu'i Ndyosi Sti Jesús chacuayá' ji'i Sñi' ycu'i ca Ni cha' cua'ni lyaá ji'i cua ña'a ca ñati ji'i nu cuxi.

¹⁵ Ñati nu tyaja'a catcha' ji'i tya'a ñati cha' nu sca ti Sñi' ycu'i Ndyosi laca Jesucristo, stu'ba ntsu'u tyiquee ycu'i Ni lo'o ngu' bi' li'; jua'a stu'ba ntsu'u tyiquee ngu' bi' lo'o ycu'i Ni.

¹⁶ Ngua cuayá' ti' na li', cha' ntsu'u tsa tyiquee ycu'i Ndyosi ña'a Ni ji'na; jua'a jlya ti' na li', cha' xcu'i ntsu'u tsa tyiquee ycu'i Ni ña'a Ni ji'i ñati chalyuu. Lo'o ñati nu jua'a tso'o nti' ña'a ngu' ji'i tya'a ñati, nu xcu'i jua'a ndu'ni ngu' laja lo'o ndi'i ngu' chalyuu, cua stu'ba ntsu'u tyiquee ngu' bi' lo'o ycu'i Ndyosi; la cui' jua'a stu'ba ntsu'u tyiquee ycu'i Ndyosi lo'o ngu' bi' li'.

¹⁷ Tso'o ti ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i ycu'i Ndyosi, cha' nu lo'o tyalaa tsa lo'o tyaa Jesucristo chaca quiya' cha' cua'ni cuayá' Ni ji'i lcaa ñati, li' tyucui tyiquee na taca tyacua tya'a na lo'o ycu'i Ni. Ndy'a'a Ni lo'o na laja lo'o ndi'i na chalyuu, ñi'ya nguta'a Ni lo'o Jesucristo lo'o nguti'i yu nde chalyuu, bi' cha' nga'aa ntsu'u cha' cutsii na.

¹⁸ Ná ntsu'u cha' cutsii na cha' xcube' ycu'i Ndyosi ji'na, si chañi cha' ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i ycu'i Ni; pana tya lyiji cha' tso'o ti tyu'u tyiquee na ña'a na ji'i ycu'i Ndyosi, si ña'a ti tya ntsii na cha' xcube' Ni ji'na. Ñati nu ntsii tsa ji'i ycu'i Ndyosi ni, cua nda ti' ngu' cha' xcube' Ni ji'i ngu'.

¹⁹ Ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i ycu'i Ni, xqui'ya cha' tya clyo ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na.

²⁰ Ngu' nu ñacuj ndi'ya: "Ntsu'u tsa tyiquee na ña'a na ji'i ycu'i Ndyosi", lo'o li' ña'a ti tya liye' ti' ngu' bi' ña'a ngu' ji'i tya'a ngu', cha' cuiñi ti laca nu nchcui' ngu' bi'. Ndi'ya ndyu'u cha' bi': taca ña'a na ji'i tya'a ñati na, pana ycu'i Ndyosi ni, bilya ña'a na ji'i Ni tsiya' ti; bi' cha' lacua, si ná ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesucristo, li' ná taca ñacui' na cha' ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i ycu'i Ndyosi Sti na.

²¹ Cua ngulo Ni cña bi' ji'na ndi'ya: Tso'o ti tyu'u tyiquee ma ña'a ma ji'i ycu'i Ndyosi, lo'o jua'a xcu'i tso'o ti tyu'u tyiquee ma ña'a ma ji'i tya'a ñati ma.

5

Ntijiloo na ji'i nu cuxi nu ntsu'u chalyuu

¹ Lcaa ñati nu jlya ti' ji'i Jesús, cha' laca yu Cristo nu cua nda ycu'i Ndyosi ji'i ya chalyuu, chañi cha' laca ngu' bi' sñi' ycu'i Ndyosi. Ycu'i Ndyosi laca Sti na, lo'o jua'a ntsu'u tsa tyiquee na ña'a na ji'i Ni, bi' cha' ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i xa' la sñi' ycu'i Ni, tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús.

² Nu lo'o ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i ycu'i Ndyosi Sti na, lo'o jua'a taquiya' na ji'i lcaa cña nu nda Ni lo'o na, li' tso'o ti taca tyu'u tyiquee na ña'a na ji'i xa' la sñi' ycu'i Ni.

³ Si chañi cha' ntsu'u tyigüee na ña'a na ji'i Ni, taquiya' na ji'i cha' nu chcu'i Ni lo'o na li', cha' si'i sca cña nu tucui tsa laca cha' taquiya' na ji'i scaa cha' nu nchcu'i Ni.

⁴ Cua ña'a ca sñi' ycu'i Ndyosi taca tyijiloo ji'i lcaa nu cuxi nu ntsu'u chalyuu; taca tyijiloo na ji'i nu cuxi, xqui'ya cha' cua ngusñi na cha' ji'i Jesucristo.

⁵ Pana ñati nu jlya ti' cha' Jesús laca nu sca ti Sñi' ycu'i Ndyosi, bi' ti ñati nu caca ji'i tyijiloo ji'i lcaa nu cuxi nu ntsu'u chalyuu.

Ndi'ya ntsu'u cha' ji'i Jesús nu laca Sñi' ycu'i ca Ndyosi

⁶ Nu sca ti Sñi' ycu'i ca Ndyosi laca Jesucristo, nu yaa chalyuu. Ntyucuatya ngu' ji'i yu li'. Ngujui yu lo crusi, ndyalú tañi ycu'i yu li'. Si'i xqui'ya cha' nu cua ntyucuatya ti yu, masi lo'o xqui'ya cha' cua ngujui yu lo crusi ndyalú tañi yu, bi' cha' nchca cuayá' ti' na juani cha' nu sca ti Sñi' ycu'i Ndyosi laca Jesucristo. Bi' laca cha' nu ndacha' Xtyi'i ycu'i Ndyosi ji'na, lo'o jua'a chañi tsa laca cha' bi'.

⁷ Nde cua ntuca sna tya'a ngu' nu nchcu'i cha' chañi laca cha' ji'i Jesús bi': ycu'i Ndyosi Sti yu laca tsaca ngu' bi'; jua'a Jesucristo nu ntsu'u tyucui cha' ji'i ycu'i Ndyosi ji'i, bi' laca chaca; lo'o jua'a Xtyi'i ycu'i Ni, chaca laca bi'. Stu'ba ti nchcu'i nu ca ta'a sna bi', cha' chañi laca cha' bi'.

⁸ Lo'o jua'a nde lo yuu cua ngua sna quiya' lo'o nchcu'i ycu'i Ndyosi cha' chañi laca cha' Jesucristo laca nu sca ti Sñi' ycu'i Ni: tsaca laca cha' nu nchcu'i Xtyi'i ycu'i Ndyosi lo'o na; jua'a chaca laca cha' nu nchcu'i Ni laja lo'o ntyucuatya Jesucristo; lo'o jua'a chaca laca cha' nu cua nchcu'i Ni laja lo'o ngujui Jesucristo lo crusi, ndyalú tañi yu li'. Sca ti cha' nchcu'i Ni ca ta'a sna quiya' bi'.

⁹ Ntucua na ji'i cha' nu nchcu'i ñati chalyuu lo'o na, pana juani ndulo la cha' nu nda ycu'i Ndyosi lo'o na. Ca ta'a sna cha' nu nda ycu'i Ndyosi, lcaa cha' bi' nchcu'i cha' sca ti Jesucristo laca Sñi' ycu'i Ndyosi.

¹⁰ Ñati nu jlya ti' ji'i yu cha' laca yu nu sca ti Sñi' ycu'i Ndyosi, ycu'i ca ngu' jlo ti' ngu' ne' cresiya ji'i ngu' cha' chañi tsa laca cha' bi'; ñati nu ná ntaja'a tucua cha' ji'i Ni, cha' laca Jesucristo Sñi' ycu'i ca Ni, bi' ngu' laca nu ná jlya ti' tsiya' ti cha' cua nchcu'i ycu'i Ndyosi cha' ji'i Sñi' ycu'i ca Ni. Ñati cuiñi laca ycu'i Ndyosi nti' ngu' bi'.

¹¹ Nde laca cha' liñi nu tso'o tsa cha' xñi na ji'i, cha' cua nda ycu'i Ndyosi chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'na; Jesucristo laca nu ngulu'u ji'na ñi'ya caca chalyuu bi'.

¹² Cua ña'a ca ñati nu ntsu'u cha' ji'i lo'o Jesús nu laca Sñi' ycu'i ca Ni, bi' ñati laca nu ntsu'u chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i; ñati nu ná ntsu'u cha' ji'i lo'o nu sca ti Sñi' ycu'i Ndyosi, ná ntsu'u cha' ta Ni chalyuu bi' ji'i ngu'.

Cua tye ti cha' nu nguscua Juan

¹³ Cua nscua na' quityi re lacua, cha' caa ca slo ma, lcaa tya'a ngusñi ma cha' ji'i Jesús nu sca ti Sñi' ycu'i Ndyosi; xqui'ya cha' re taca ca cuayá' ti' ma cha' cua ngujui chalyuu cucui ji'i ma, nu cua nda ycu'i Ndyosi ji'na.

¹⁴ Tyucui tyigüee na taca chcu'i na lo'o ycu'i Ndyosi lacua. Lo'o jña na sca cha' ji'i ycu'i Ndyosi nu stu'ba nti' lo'o sca cha' nu nti' ycu'i Ni, li' taca jlo ti' na cha' taquiya' Ni ji'i cha' nu chcu'i na lo'o Ni.

¹⁵ Si jlo ti' na cha' nduna ycu'i Ndyosi lo'o jña na sca cha' ji'i Ni, la cui' jua'a taca jlo ti' na cha' cua caja ti cha' bi' ji'na li'.

¹⁶ Lo'o ña'a na ji'i sca ñati tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesucristo cha' ndyu'ni yu sca cha' cuxi, pana nda na cuentya cha' ná nscua cha' chcuna' chalyuu ji'i yu xqui'ya cha' cuxi bi', li' tso'o la si jña na cha' clyu ti' ji'i ycu'i Ndyosi cuentya

ji'j̄i yu tya'a na bi', cha' ná ta Ni chacuayá' cha' chcuna' chalyuu ji'j̄i yu tya'a na bi'. Pana ntsu'u qui'ya tlyu nu ná taca cua'ni clyu ti' ycuí' Ndyosi ji'j̄i; ná ñacuĵ na' cha' j̄ña na cha' clyu ti' ji'j̄i Ni li', si jua'á ntsu'u qui'ya ji'j̄i ngu'.

¹⁷ Chañi cha' sta ycuí' Ndyosi qui'ya ji'j̄i lcaa na lo'o tya'a na xqui'ya cha' cuxi nu ndyu'ni na. Pana ntsu'u sca lo qui'ya nu ná taca cui'ya Ni cha' clyu ti' ji'j̄i tsiya' ti.

¹⁸ Jlo ti' na cha' nga'aa ndu'ni ñati' ji'j̄i Jesucristo cha' cuxi. Jesucristo nu laca nu sca ti Sñi' ycuí' Ndyosi, bi' laca nu ndaca'a ji'j̄i ngu', cha' ná taca cala' nu xña'a ji'j̄i ngu' bi' li'.

¹⁹ Jlo ti' na cha' ñati' ji'j̄i ycuí' Ndyosi laca na, xqui'ya cha' cua ngusñi na cha' ji'j̄i Jesucristo; pana xa' la ñati' chalyuu nu ná ndaquiya' ji'j̄i Ni tsiya' ti, ña'a ti tya laca nu xña'a loo ji'j̄i ñati' bi'.

²⁰ Cua jlo ti' na cha' cua yaá nu sca ti Sñi' ycuí' Ndyosi nde lo yuu chalyuu, lo'o jua'á cua nda bi' chacuayá' cha' caca tyu'u cha' ji'na lo'o ycuí' Ndyosi. Chañi cha' stu'ba ntsu'u tyiquee na lo'o ycuí' Ndyosi juani, xqui'ya cha' stu'ba ntsu'u tyiquee na lo'o Jesucristo nu laca Sñi' ycuí' ca Ni. Chañi cha' ycuí' Ndyosi tsiya' ti laca nu Jesús bi', lo'o jua'á chañi cha' ná nga'a cha' tye chalyuu cucui nu ta Ni ji'na.

²¹ Cu'mā sñi' na', tii ti ti' mā tyi'j̄i mā chalyuu, cha' ná tyatj̄i yu'u mā lo'o xa' jo'ó. Jua'á laca cha' bi' lacua.

Quityi sube nu nguscua San Juan nu nchca tyucuaa

Nu lo'o chañi cha' ntsu'u tsa tyiquee na ña'a na ji'i tya'a ñati na

¹ La cui' nu cusu' Juan laca na'. Nscua na' sca quityi re, ma' cusu', jua'a sñi' nu'u, cha' caa quityi re ca slo cu'ma ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús, cha' cua ngusubi ycu'i Ni ji'i ma' cha' caca ma' ñati ji'i Ni. Chañi cha' ntsu'u tsa tyiquee na' ña'a na' ji'i ma'; ni si'i sca ti na', lo'o lcau ti ña'a ñati lcaa quichi nu nduna cha' liñi ji'i Jesús, lo'o lcaa ñati bi', ntsu'u tsa tyiquee ngu' ña'a ngu' ji'i ma'.

² Cua ndyanu tso'o cha' liñi bi' ne' cresiya ji'na, jua'a ná nga'a cha' tye cha' nu cua ndyuna na bi'; bi' cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' ña'a na' ji'i ma'.

³ Ycu'i Ndyosi nu laca Sti na, lo'o jua'a Jesucristo nu sca ti Sñi' ycu'i Ni, xtyucua Ni ji'i ma'. Lo'o jua'a cua nti' na' cha' ña'a ti tya cua'ni Ni quña'a tsa cha' tso'o lo'o ma', cha' ña'a ti tya cua'ni tya'na ti' Ni ji'i ma', cha' ña'a ti cua'ni Ni cha' ti ti tyi'i tyiquee ma'; jua'a nti' na' cha' cua'ni Ni lo'o ma', xqui'ya cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na, cha' chañi tsa cha' nu ngulu'u Ni ji'na.

⁴ Tso'o tsa ngua ti' na' lo'o ngujui cha' 'na cha' ña'a ti tya ndaquiyi' tso'o xi ngu' tya'a ma' lcaa cha' liñi nu cua nda ycu'i Ndyosi Sti na lo'o na;

⁵ bi' cha' chcu'i na' lo'o nu'u, ma' cusu', jua'a lo'o lcaa ngu' tya'a ma', cha' tso'o ti tyu'u tyiquee na' ña'a na' ji'i tya'a ñati na. Si'i sca cha' nu bilya ta Ni lo'o na laca cha' bi', sca cha' nu ndyuna na lo'o ngusñi na cha' ji'i Jesucristo tya clyo laca cha' bi'.

⁶ Lo'o nu ni na' ji'i ma' cha' tso'o ti tyu'u tyiquee na' ña'a na' ji'i tya'a ñati na, la cui' jua'a ntsu'u cha' taquiyi' na lcaa cña nu nclyo ycu'i Ndyosi ji'na. Nu lo'o ngusñi ma' cha' bi' tya clyo, cua ndyuna ma' lcaa cña nu ntsu'u cha' cua'ni ma' cha' tso'o ti tyu'u tyiquee lcaa ma' ña'a ma' ji'i tya'a ñati ma'.

Nu ngu' cuiñi nu tya'a cusu' ji'i Cristo

⁷ Ntsu'u tsa ñati cuiñi nu nchcu'i cha' ná chañi cha' ngua Jesús ñati lo'o yaa yu chalyuu. Tyucui ña'a lo yuu chalyuu ndya'a ñati nu nchcu'i cha' cuiñi bi'; na nñilo'o ngu' bi' ji'i tya'a ñati na, jua'a tya'a cusu' ji'i Cristo laca ngu' bi'.

⁸ Bi' cha' tii ti ti' ma' tyi'i ma' chalyuu, cha' ná culiji yu'u jua'a ti lcaa cha' nu cua ndyuna ma' lo'o nguti'i ya ca slo ma'. Li' caja lcaa cha' tso'o nu cua nti' ycu'i Ndyosi ta Ni ji'i ma' lo'o tye chalyuu.

⁹ Lcaa ñati nu tyati' yu'u lo'o xa' la cha', ná ntsu'u cha' ji'i ngu' bi' lo'o ycu'i Ndyosi tsiya' ti, cha' ná cuayá' cha' ji'na lo'o jlyu ti' na ji'i Cristo, nti' ngu' bi'; pana lo'o cua ngusñi na cha' ji'i Cristo ca ne' cresiya ji'na, li' stu'ba ntsu'u cha' ji'na lo'o ycu'i Ndyosi, jua'a lo'o ycu'i nu sca ti Sñi' ycu'i Ni.

¹⁰ Bi' cha' juani si tyalaa ñati slo ma' nu ná nda la cui' cha' ji'i Jesús bi' lo'o ma', nga'aa ta ma' su tyi'i ngu' bi', ni ná ta ma' xlyo ni'i ji'i ngu' bi'.

¹¹ Nu lo'o chcu'i na lo'o ñati bi', ñi'ya laca si ndyu'ni tya'a na lo'o ngu' bi', lo'o cña cuxi nu ndyu'ni ngu', jua'a ndyu'u cha' bi'.

Cha' nu nguscua Juan lo'o cua tye ti quityi

¹² Tya ntsu'u tsa cha' nu nti' na' chcu'i lo'o ma', pana tso'o la masi ná lo'o cha' bi' scua na' lo' quityi re. Tiya' la nti' na' caa na' ca su ndi'i cu'ma, lo'o li' ycu'i ca na' taca ta na' cha' bi' lo'o ma'; li' chañi cha' tso'o ti taca tyu'u tyiquee na' ña'a na' ji'i tya'a na.

¹³ Lo'o jua'a nu ñati tya'a ntsu'u cha' ji'i mā lo'o Cristo ca nde, nu ngu' nu cua ngusubi ycui' Ndyosi ji'i, lo'o ngu' bi' cua nti' ngu' chcuicha' ngu' ji'i mā. Jua'a caca cha' lacua.

Quityi sube nu nguscua San Juan nu nchca tyuna

Tso'o tsa nchcui' Juan ji'i Gayo

¹ La cui' nu cusu' Juan laca na'. Nscua na' quityi re cha' caa ca slo nu'u, Gayo; jlya ti' nu'u lcaa cha' nu laca ji'i Jesucristo, bi' cha' tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' cha' chcui' na' lo'o nu'u.

² Tso'o tsa ñati laca nu'u, cusu'. Nchcui' na' lo'o ycui' Ndyosi cuentya jinu'u cha' tso'o ti taca tyi'i tyiquee nu'u, cha' taca ca lye ti' nu'u. Cua jlo ti' na' cha' tso'o tsa ngusñi nu'u cha' ji'i ycui' Ndyosi.

³ Lo'o juani tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' cha' cua ndyalaa xi ngu' tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Cristo nu ngutu'u ca su ndi'i mā yaa ngu' ca nde. Nacui' ngu' cha' ña'a ti ndaquiya' tso'o mā ji'i cha' liñi nu cua nda Jesús lo'o na, cha' jua'a ndu'ni mā lcaa tsa.

⁴ Sca ti cha' ncliyacua ti' na' cuentya ji'i cu'ma, si chañi cha' ndaquiya' mā ji'i cha' liñi nu cua nda Jesús lo'o na, cha' cuañi' la cu'ma cuentya jna'; tso'o tsa ntsu'u tyiquee na' lo'o ndyuna na' cha' jua'a ndu'ni mā.

⁵ Cusu', ndube tsa ti' na' cha' lcaa tyempo tso'o tsa nxyucua nu'u ji'i ngu' tya'a na, masi ná nslo nu'u ji'i ngu', cha' ngu' xa' quich'i laca ngu' ntsu'u quiya'.

⁶ Cua nchcui' ngu' bi' lo'o lcaa ngu' tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Jesús nde quich'i re, ndacha' ngu' ji'i ya ñi'ya nu tso'o ntsu'u tyiquee mā ña'a mā ji'i ycui' ca ngu'. Lo'o jua'a cua'ni mā cha' tso'o tya xtyucua la mā ji'i ngu' bi' tyucui' su tsa ngu', cua'ni mā ñi'ya laca si na nxyucua mā ji'i ycui' Ndyosi laca;

⁷ cña ji'i Cristo ndya'a ngu', bi' cha' ngutu'u ngu' bi' ndyaa ngu' tyijyu'. Ná ntaja'a ngu' xñi ngu' ni sca centavo ji'i xa' ñati nu ná ndaquiya' ji'i Cristo tsiya' ti, cha' xtyucua ji'i ngu' tyucui';

⁸ bi' cha' nu na ni, tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo, nga'a cha' xtyucua na ji'i ngu' bi'. Lo'o jua'a taca ca stu'ba cha' ji'na lo'o ngu' bi' lo'o sañi na cha' liñi nu cua nda Cristo lo'o na ca tyijyu' la.

Cuxi tsa cña nu ndyu'ni Diótfes

⁹ Cua nscua na' sca quityi tya tsubi' la nu ndyaa ca su ndi'i ña'a taju ti mā ñati ji'i Jesucristo, cu'ma nu ndyu'u ti'i mā tsa tlyu ti ca bi'; pana ná ntaja'a Diótfes taquiya' ji'i cha' nu nacui' na' ji'i mā, cha' nti' yu bi' cha' xu'na mā laca yu.

¹⁰ Nu lo'o tyalaa na' ca slo mā, li' chcui' na' lo'o mā cuentya ji'i lcaa cña nu ndyu'ni yu bi', cha' chiya'a tsa nchcui' yu ji'i cuare; nchcui' yu bi' cua ña'a ca lo cha' cuiñi lo'o ñati. Masi ndyu'ni yu jua'a, ná cuayá' ji'i yu nti' yu, cha' juani ná ntaja'a yu ta yu su tyi'i ngu' tya'a ndya'a ya cña lo'o ndyaa ngu' quich'i tyi mā; ña'a cuayá' ndaca'a yu chacuayá' ji'i tya'a mā cha' lo'o cu'ma ná ta mā su tyi'i ngu', masi ngua ti' mā ta mā su tyi'i ngu' nquicha'. Lo'o jua'a ngua ti' yu culo'o yu ji'i tya'a ndya'a ya cña bi', cha' ná tyu'u ti'i ngu' lo'o mā.

¹¹ Cusu', ná tyat'i yu'u mā lo'o cha' cuxi nu ntsu'u chalyuu, tso'o la si tyi'u ti' mā ji'i lcaa cha' nu tso'o ti. Lcaa ñati nu xcui' clyana cha' tso'o nu cua'ni ngu' cha' xtyucua ngu' ji'i xa' la tya'a ñati ngu', cua ntsu'u cha' ji'i ngu' bi' lo'o ycui' Ndyosi; lcaa ñati nu xcui' clyana cha' cuxi cha' cua'ni ngu', bilya tyu'u cha' ji'i ngu' bi' tsiya' ti lo'o ycui' Ndyosi.

Tso'o la ndyu'ni Demetrio

¹² Tso'o tsa nchcui' lcaa ñati jii' Demetrio; masi ycu' ca na, lo'o ña'a na jii' yu nchca cuayá' ti' na cha' tso'o tsa ndyu'ni yu lo'o lcaa ñati. Jua'a cuare, nchcui' ya lo'o ma' juani cha' chañi tsa cha' nu nchcui' ngu' jii' yu cha' tso'o tsa tyiquee yu. Cua jlo tso'o ti' ma' cha' nchcui' ya cha' liñi lo'o ma'.

Cha' nu nguscua Juan lo'o cua tye ti quityi

¹³ Tya ntsu'u tsa cha' nu nti' na' chcu' lo'o nu'u, pana tso'o la masi ná scua na' cha' bi' lo quityi re juani;

¹⁴ tso'o la yala ti caa' na' ca su ndi'i nu'u cha' ycu' ca na' ta na' xi cha' lo'o nu'u.

¹⁵ Ti ti tyi'i tyiquee ma' lacua, cha' ycu' Ndyosi xtyucua jii' ma'. Lcaa ngu' tya'a tso'o ma' nu ndi'i ca su ndi'i cuare, cua nti' ngu' chcuicha' ngu' jii' ma', xqui'ya cha' nu scua na' lo quityi re; jua'a cu'ma, chcuicha' ma' jii' lcaa ngu' tya'a tso'o ya nu ndi'i ca ndacua.

Quityi nu nguscua San Judas

¹ Judas naa na', la cui' tya'a Jacobo; cña laca na' cuentya jil'i Jesucristo. Nscua na' quityi re cha' tsaac ca slo lcaa cu'ma nu ndaquiya' ma' jil'i ycu'i Ndyosi Sti na, cha' cua ngusubi Ni jil'i ma. Ycui' Ndyosi laca nu ngua'ni lubii jil'i cresiya jil'i ma, lo'o ña'a ti tya cña'asii Ni jil'i ma juani xqui'ya Jesucristo.

² Tya'na tsa ti' ycu'i Ndyosi ña'a Ni jil'i ma, bi' cha' ti ti taca tyi'i tyiquee ma, xqui'ya cha' cua jlo ti' ma cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni jil'i ma. Jua'a nti' na' cha' caca jil'i ma lcaa tsa.

Ntsu'u xi ñati nu nchyu'u cha' cuiñi jil'i ngu'

³ Cu'ma ngu' tya'a tso'o na nu tyaca'a tsa ma' na, nti' tsa na' scua na' quityi cha' tsaac ca slo ma, sca quityi nu chcu'i jil'i cha' tlyu nu ngua'ni Jesús cha' taca clyaá na jil'i nu cuxi; pana ná ngua scua na' jil'i yala ti. Lo'o nu juani nga'a cha' scua na' quityi re cha' tsaac ca slo ma, cha' ta na' sca cui'i lo'o ma; nga'a cha' cua'a ma jil'i cua ña'a ca ngu' cuiñi, xqui'ya cha' ná jlya ti' ngu' jil'i cha' liñi nu cua nda ycu'i Ndyosi nu Xu'na na lo'o na, lcaa na nu ntsu'u cha' jil'i na lo'o Jesucristo. Ná cua'a jyaca ma tsiya' ti jil'i cha' nu nchcu'i ngu' cuiñi bi'.

⁴ Ndu'ni cha' ca cuayá' ti' ma cha' cua ndyat'i xi ñati cuiñi bi' laja cu'ma, masi ná stu'ba cha' nu jlya ti' ma lo'o ngu'. Cua sa'ni tsa nscua cha' lo quityi jil'i ycu'i Ndyosi cha' xcube' Ni jil'i nu ngu' cuxi bi'; pana ná ndaquiya' ngu' bi' jil'i cha' nu nchcu'i ycu'i Ndyosi tsiya' ti, ni ná ndube ti' ngu' bi' si ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni jil'i ñati chalyuu. Nacu' ngu' bi', cha' ná ndu'ni cha' masi cua'ni ngu' cha' suba', masi cua'ni ngu' lcaa lo cha' cuxi, cha' si ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni jil'i na, ná xcube' Ni jil'i na li, nti' ngu'. Cuiñi tsa ngu' bi', si'i ycu'i Jesucristo laca xu'na ngu' bi'. Pana nu na ni, sca ti ycu'i Jesucristo laca nu Xu'na na, sca ti ycu'i Ni laca nu chañi cha' laca Ni loo jil'na.

⁵ Cua jlo ti' ma lcaa cha' nu nscua lo quityi jil'i ycu'i Ndyosi nu ngua sa'ni la, pana xa' cacha' na' xi cha' bi' jil'i ma juani: Ngua'ni lyaá ycu'i nu Xu'na na jil'i jyo'o cusu' jil'i ngu' Israel, nu lo'o nguti'i ngu' preso ca loyuu su cuentya Egipto; pana ca tiya' la ndyujuii ycu'i Ni jil'i lcaa jyo'o cusu' nu ná ndaquiya' jil'i cha' nu cua nchcu'i Ni lo'o ngu' bi'.

⁶ Lo'o jua'a tyi'u ti' ma jil'i xca jil'i ycu'i Ndyosi nu ná ntaja'a taquiya' jil'i cña nu nda Ni jil'i ngu' nu ngua sa'ni, bi' cha' ngxu'tyanu xca bi' tyi' ngu' ca slo ycu'i Ndyosi. Pana juani cua ndu xca cuxi bi' ndyaaca' lo'o carena; ca su talya ña'a tsiya' ti ndu xca cuxi bi', cha' preso jil'i ycu'i Ndyosi laca ngu' juani. Jua'a ntsu'u cha' jatya xca bi' ni jacua' tyalaa tsa nu cua'ni cuayá' ycu'i Ni jil'i lcaa ñati.

⁷ Lo'o jua'a tyi'u ti' ma jil'i quichi' Sodoma lo'o quichi' Gomorra lo'o xa' la quichi' nu ndi'i cacua ti; ñi'ya ngua'ni ngu' xca bi' cha' cuxi, jua'a lye tsa ngua'ni cuxi nu jyo'o cusu' nu nguti'i quichi' bi', hasta nu ngua'ni suba' ngu' lo'o tya'a qui'yu ti' ngu'. Cua ndyujuii ycu'i Ndyosi jil'i lcaa ngu' quichi' bi' lo'o quii' tlyu jil'i Ni li'. Jua'a ca cuayá' ti' lcaa ñati ña'a cha' tlyu nu nchca jil'i ycu'i Ndyosi ndu'ni Ni; la cui' lo'o sca quii' tlyu nu ná nga'a cha' tyubi' tsiya' ti, jua'a xcube' Ni jil'i lcaa ñati nu ndu'ni cha' cuxi.

⁸ Lo'o nu ngu' cuiñi bi' ni, ñi'ya nu ngua'ni cuxi jyo'o cusu' bi', jua'a ndu'ni ngu'; ñi'ya si nchcu'i xcalá ti ngu' bi', jua'a laca cha' cuxi nu ndu'ni ngu'. Xña'a tsa tyiquee ngu' bi', ndu'ni tsa ngu' cha' suba'; jua'a ná ndaquiya' ngu' bi' tsiya' ti jil'i cha' nu nchcu'i cua ña'a ca ngu' nu laca loo. Lo'o li' hasta nchcu'i suba' ngu' bi' jil'i xca jil'i ycu'i Ndyosi nu ntucua nde cua.

⁹ Pana si'i jua'a ngua'ni Miguel nu laca loo ji'i xca ji'i ycu'i Ndyosi; nu lo'o ngusuu tya'a nu Miguel bi' lo'o nu xña'a xqui'ya jyo'o Moisés, ná nchcui' ni sca cha' cuxi lo'o nu xña'a bi'. Ndi'ya ti nchcui' lo'o: "Ycu'i nu Xu'na na' ntsu'u cha' cua'a jinu'u", nacuj Miguel ji'i nu xña'a bi' li'.

¹⁰ Pana juani nchcui' nu ngu' cuiñi bi' cha' cuxi ji'i cua ña'a ca cha' ji'i Jesús, masi ná nchca cuayá' ti' ngu' ji'i cha' bi' tsiya' ti; ndyu'ni ñu'u ngu' bi' ji'i ycu'i ca ngu', xqui'ya cha' ndu'ni ngu' ñi'ya ndu'ni na'ni nu ná nchca culacua ti'.

¹¹ Tya'na tsa nu ngu' cuiñi bi'. Cua ngusñi ngu' tyucuij cuxi nu ngulu'u jyo'o Caín ji'i ñati; cua ndu'utsu' ngu' ji'i tyucuij tso'o cha' caja cñi ji'i ngu' ñi'ya ngua'ni jyo'o Balaam, nu lo'o ngusñi yu caya' cuentya ji'i cña cuxi nu cua cua'ni ti yu nu ngua sa'ni. Ntsu'u cha' cajaa nu ngu' cuiñi bi' tsiya' ti, ñi'ya cua ngujuii jyo'o Coré nu lo'o lye tsa ngusuu tya'a yu lo'o ycu'i nu Xu'na na.

¹² Masi cuxi tsa ndu'ni nu ngu' cuiñi bi', ná ntyuju'u ti' ngu' tsiya' ti cha' ndi' ngu' lo'o ma nu lo'o ndyu'u ti' ma cha' cacu ma sji lo'o tya'a ma, xqui'ya cha' ngusñi ma cha' ji'i Jesucristo. Quiña'a tsa ndacu ngu' bi' li', quiña'a tsa ndyi'yu ngu', cha' tsa bi' ti cha' nti' ngu' ndya'a ngu' slo ma; ná ndube ti' ngu' bi' tsiya' ti. Ñi'ya laca sca xu'na xlya' nu ná ña'asij tso'o ji'i xlya' ji'i, jua'a laca ngu' bi'; ñi'ya nti' coo btyi nu nxna lijya lo'o cui'i ti masi ná ca'ya tyo, jua'a nti' nu ngu' cuiñi bi'; ñi'ya laca sca yaca si'yu nu ná nda si'yu, jua'a laca ngu' bi'. Pana sca yaca nu cua ngüityi, ntsu'u cha' xcuaa na ji'i, cha' nga'aa ntsu'u juersa ji'i cha' cu'ú la li'; cua ndye ngujuii yaca bi'.

¹³ Ñi'ya nxasu clyoo' tyujo'o, nchcuaa clyoo' ngo' cuu' ca to' hitya, jua'a laca cña cuxi nu ndyu'ni ngu' bi'; ñi'ya laca sca cuii nde cua nu ngusna ndyaa xa' tyucuij cha' nga'aa ta xee nde talya, jua'a laca ngu' cuiñi bi'. Pana cua ngua'ni cho'o ycu'i Ndyosi sca se'i su ná ntsu'u xee tsiya' ti su tyaa nu ngu' cuiñi bi'.

¹⁴ Cua sa'ni tsa nchcui' jyo'o Enoc ñi'ya nu caca ji'i ngu' cuiñi nu ndu'ni jua'a. Cua ndya'a ca'yu latya sñi' ste' jyo'o Adán, lo'o li' ngula nu Enoc nu ngua tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi cha' chcui' Ni lo'o ñati nu ngua sa'ni. Ndi'ya nchcui' Enoc bi': "Cua na'a na' ji'i ycu'i nu Xu'na na, cha' lijya Ni lo'o tyuu tsa tya'a mil xca ji'i ycu'i Ni,

¹⁵ cha' cua'ni cuayá' Ni ji'i lcaa ñati. Li' xcube' Ni ji'i lcaa ñati cuxi xqui'ya cha' cuxi nu cua ngua'ni ngu', xqui'ya cha' suba' nu cua nchcui' ngu' ji'i ycu'i Ndyosi." Jua'a nacuj jyo'o Enoc bi'.

¹⁶ Nu ngu' cuiñi bi' ni, xcui' na chij nti' ngu' bi' ndi' ngu' chalyuu; ná sca na ná ndiya ti' ngu' bi' tsiya' ti, cha' chiya'a ti nchcui' ngu' ji'i lcaua ti cha'. Xcui' ndiya la ti' ngu' bi' lcaa lo cha' cuxi nu ntsu'u tyiquee ngu' ji'i. Lye tsa nchcui' tyucuaa ti' ngu' bi' lo'o tya'a ngu', pana xcui' tso'o tsa nchcui' ngu' bi' ji'i ñati si xtyucua ngu' ji'i ngu' bi' lo'o sca cña cuxi.

Cña nu nga'a cha' cua'ni ñati nu ntsu'u cha' ji'i lo'o Jesucristo

¹⁷ Cu'ma ngu' tya'a tso'o na nu tyaca'a tsa ma 'na, nga'a cha' tyi'u ti' ma cha' nu nchcui' ñati lo'o na, nu ñati nu cua ngua tsa'a ji'i Jesucristo nu Xu'na na tya clyo.

¹⁸ "Tyu'u tucua xi ñati cuiñi lo'o cua tye ti chalyuu", nacuj ngu' bi' ji'na. "Xtyi lo'o ngu' cuiñi bi' ji'i lcaa cha' tso'o nu ntsu'u ji'i ycu'i Ndyosi, jua'a cua'ni ngu' cua ña'a ca cha' cuxi nu ndiya ti' ngu' ji'i", nacuj ngu' bi' ji'na.

¹⁹ Cua'ni nu ngu' cuiñi bi' cha' nga'aa stu'ba cha' nu culacua ti' ma lo'o tya'a ma. Ndiya tsa ti' ngu' bi' lcaa cha' cuxi nu ntsu'u chalyuu, cha' ná ndyanu Xtyi' ycu'i Ndyosi ne' cresiya ji'i ngu' bi' tsiya' ti.

²⁰ Pana nu cu'ma ngu' tya'a tso'o na ni, xa' ña'a cua'ni ma; nga'a cha' xtyucua ma ji'i ngu' tya'a ma cha' lcaa ma talo ma cua'ni ma cña ji'i ycu'i

Ndyosi. Taca talo mā xqui'ya cha' ngusñi tso'o mā cha' ji'i ycuí' Ni. Lo'o jua'a ta Xtyi'i ycuí' Ndyosi juersa ji'i mā cha' taca chcuí' mā lo'o Ni.

²¹ Bi' cha' lacua, cua'a mā ji'i ycuí' ca mā; cui'ya mā cuentya ñi'ya nu cua'ni mā nde chalyuu, cha' jlo ti' mā cha' ntsu'u tsa tyiquee ycuí' Ndyosi ña'a Ni ji'i mā. Jatya mā ni jacua' tyalaa tsā lo'o ta ycuí' Jesucristo nu Xu'na na chalyuu nu ná nga'a cha' tye tsiya' ti' ji'na, cha' tya'na tsa ti' Ni ña'a Ni ji'na.

²² Cua'ni tya'na ti' mā ji'i lcaa ngu' tya'a mā nu bilya xñi tso'o cha' ji'i Jesucristo, lo'o jua'a culu'u tso'o la mā ji'i ngu' bi'.

²³ Cua'ni lyaá mā ji'i ngu' nu cua tyumí' ti lo quii' ji'i nu xña'a, culo mā ji'i ngu' bi' ya' nu xña'a. Ña'a ti tya cua'ni tya'na ti' mā ji'i ngu' nu xcui' cha' cuxi ndu'ni; ña'a ti xtyucua mā ji'i ngu' bi', cha' taca ca cuayá' tso'o la ti' ngu' cha' liñi ji'i ycuí' Ni, masi cutsii mā xi ji'i cha' cuxi nu ndu'ni ngu', ñi'ya si cojolaqui nu cha' cuxi bi' ji'i mā.

Ndyu'ni tlyu Judas ji'i ycuí' Ndyosi

²⁴⁻²⁵ Sca ti ycuí' Ndyosi ntsu'u chalyuu. Taca cua'ni lyaá Ni ji'na xqui'ya Jesucristo nu Xu'na na; sca ti ycuí' Ni nchca ji'i Ni ña'asii Ni ji'na, laja lo'o ndya'a na tyucuii tso'o nu ngulu'u Ni ji'na. Xtyucua Ni ji'na cha' ná tyeje sna quiya' na, cha' ná tyu'utsu' na ji'i tyucuii bi', ña'a cuayá' nu tyalaa na tso'o ti ca su ndubi tsa ña'a xee, ca su ntucua ycuí' Ndyosi. Lubii tsiya' ti caca cresiya ji'na lo'o cua ndyalaa na ca slo Ni, lo'o jua'a caca chaa tsa ti' na li'. Bi' cha' juani cua'ni tlyu na ji'i ycuí' Ndyosi nu ntucua ca su tlyu nde cua, cha' sca ti ycuí' Ndyosi ntsu'u nu tlyu tsa laca Ni; sca ti ycuí' Ni laca Ni loo ji'i lcaa lo na nu ntsu'u chalyuu, jua'a sca ti ycuí' Ni nchca ji'i Ni cua'ni Ni lcaa lo cña tonu tsiya' ti. Lu'ú ycuí' Ndyosi tya lo'o bilya tya' chalyuu, lo'o jua'a lu'ú Ni juani; ná nga'a cha' tye tyempo cha' lu'ú Ni ca nde loo la. Jua'a laca cha' lacua.

Lo'o cua tye ti chalyuu re

Ngulu'u Jesucristo ji'i Juan sca cha' nu ntsu'u yacu' ti tya sa'ni la

¹ Nde nscua na' cha' nu ngulu'u Jesucristo 'na. Juan laca na', lo'o nde nscua na' sca cha' nu ntsu'u yacu' ti tya sa'ni la. Tya clyo la cua nda ycu'i Ndyosi cha' bi' lo'o Jesús cha' culu'u ji'i ñati ji'i ycu'i lcaa ña'a cha' nu cua lijya ti cha' caca nde chalyuu. Li' nda Jesús cha' bi' lo'o na', nu lo'o nda Ni sca xca ji'i Ni nu ngutu'u nde cua yaa ca slo na', cha' ndyu'ni na' cña ji'i Ni.

² Nde nscua na' lcaa cha' nu cua na'a ycu'i na'; jua'a nchcui' liñi na' lo'o ñati ji'i Ni lcaa cha' nu cua nda ycu'i Ndyosi lo'o ngu', la cui' cha' tso'o nu nchcui' tsa Jesús ji'i lo'o ñati.

³ Tso'o tsa caca tyiquee ma, ñati nu chcui' lo quityi re, jua'a cu'ma lo'o cuna ma cha' nu nchcui' quityi re, lcaa ña'a cha' nu cua lijya ti cha' caca nde chalyuu; nu lo'o taquiya' na ji'i lcaa cha' nu nscua re, tso'o tsa caca tyiquee na li'. Lo'o jua'a cua ngulala ti caca cha' nu nscua re.

Nscua Juan cha' nu ndyaa slo ñati ji'i Jesucristo nde cati tya'a quichi

⁴ Juan laca na' nu nda quityi re tsa nde cati tya'a quichi loyuu su cuentya Asia, ca su ndi'i taju ñati nu ngusñi cha' ji'i Jesucristo. Nda na' xlyo ni'i ji'i ma chacuayá ji'i ycu'i Ndyosi Sti na, jua'a chacuayá ji'i Xtyi'i ycu'i Ndyosi, jua'a chacuayá ji'i Jesucristo. Cua nti' na' cha' ña'a ti cua'ni ycu'i Ndyosi cha' tso'o lo'o ma, ña'a ti cua'ni Ni cha' ti ti tyi'i tyiquee ma. Nu ngua tya clyo lu'ú ycu'i Ndyosi, na lu'ú Ni juani, lo'o ña'a ti tya lu'ú Ni tyempo nde loo la. Ntucua Xtyi'i ycu'i Ni nde loo su tlyu su ntucua ycu'i Ni, la cui' cati tya'a cui'i lubii nu nda Xtyi'i Ni laca bi'.

⁵ Tso'o tsa nchcui' liñi Jesucristo ji'i ycu'i Ndyosi Sti yu ña'a cuayá' ndyujui ngu' ji'i yu. Pana lo'o ndyu'ú Jesús chaca quiya' lo'o ngujuui yu, li' na'a ngu' cha' tlyu tsa cha' nu ntsu'u ji'i yu. Lo'o juani laca Jesucristo loo ji'i tyucui ña'a chalyuu, xqui'ya cha' laca yu loo ji'i lcaa nu laca xu'na chalyuu. Ntsu'u tsa tyiquee Jesús ña'a yu ji'na, bi' cha' ngujuui yu lo crusi; cua ndyalú tañi yu, cha' ngua'ni lya'a yu ji'na ji'i nu cuxi nu ntsu'u ji'na.

⁶ Cua ngua'ni Jesús cha' laca na sca lo ñati nu ndulo tsa cuentya ji'i ycu'i Ndyosi, nu ndyu'ni cña nu nti' ycu'i Ndyosi Sti Jesús cha' cua'ni na. Cua nti' na cha' lcaa yija nu lijya nde loo la ná tye cha' cua'ni tlyu na ji'i ycu'i Ndyosi, cha' nchca ji'i Ni cua'ni Ni lcaa lo cña tsiya' ti. Jua'a caca cha' lacua.

⁷ Cui'ya ma cuentya, cha' tya tyaa Jesucristo nde chalyuu chaca quiya' laja coo. Ña'a lcaa ñati ji'i yu li'; jua'a nu ñati nu liye' tsa ti' ña'a ji'i yu nu ngua tsubi', jua'a nu ñati nu cua ndyojo' chcu'a ji'i yu, lo'o ngu' bi' ña'a ngu' ji'i yu chaca quiya' li'. Xi'ya ñati tyucui ña'a chalyuu cha' xñi'i ti' ngu' lo'o tyaa Jesús chaca quiya', cha' cua jló ti' ngu' cha' ntsu'u qui'ya ji'i ngu'. Jua'a caca cha' bi' lacua.

⁸ "Ñi'ya nti' letra A, jua'a nguxana lcaa cha' lo'o na'; ñi'ya nti' letra Z, jua'a tye lcaa cha' lo'o na'", nacui' ycu'i nu Xu'na na nu lcaa cña nchca ji'i Ni. Nu ngua tya clyo lu'ú ycu'i Ndyosi, na lu'ú Ni juani, lo'o ña'a ti tya lu'ú Ni tyempo nde loo la.

Na'a Juan ji'i Cristo ca su tlyu su ntucua ycu'i Ni

⁹ Juan laca na', tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Jesús laca na'. Ñi'ya nu ndyaca ji'i cu'ma, la cui' jua'a ndyaca jna', cha' stu'ba ti ndyiji cha' ti' ji'na cuentya ji'i Jesús; pana jly'a ti' na cha' Cristo laca loo ji'na juani, bi' cha' ndalo na ji'i cha'

ti'í nu tyacua ji'na. Nde cha' nu ngua 'na lo'o ndi'í na' loyuu su naa Patmos, sca yuu piti ti nu nscua cla'be hitya. Ca bi' ntsu'u na' ne' chcuā, xqui'ya cha' ná ntsij na' nchcui' na' cha' ji'í ycuí' Ndyosi lo'o ñati; nchcui' na' lcaa cha' tso'o nu cua nda Jesús lo'o na.

¹⁰ Tsa clyo ji'í semana ngua, tsa ji'í ycuí' nu Xu'na na, li' tyucui ña'a na' ngua tii na' cha' ngua'ya Xtyi'í ycuí' Ndyosi lo' tsiya' ti; nga'aa ngua cua'ni na' xa' la cha'. Li' ndyuna na' cha' nchcui' tsaca ñati' nde chu' su ndu na'; cuij ngusi'ya bi' lo'o nchcui', ñi'ya ndañi nclya'á ngu' sca cui'chcuā.

¹¹ Ndi'ya nchcui' nu bi' lo'o na':

—Ñi'ya nti' letra A, jua'a nguxana lcaa cha' lo'o na'; ñi'ya nti' letra Z, jua'a tye lcaa cha' lo'o na' —nacui' nu nchcui' bi'—. Sca clyo nu' u lcaa cha' nu cacha' na' jinu'u juani; lcaa cha' nu ña'a nu'u juani, sca clyo nu'u ji'í lo' quityi. Li' ta nu'u quityi re cha' tsaa slo nu cati tya'a taju ñati' nu ntsu'u cha' ji'í lo'o Jesucristo ca quichí tyi ngu', ca loyuu su cuentya Asia nu ñacu' na' re: quichí Efeso, jua'a quichí Esmirna, jua'a quichí Pérgamo, jua'a quichí Tiatira, jua'a quichí Sardis, jua'a quichí Filadelfia, jua'a quichí Laodicea.

¹² Li' nguxtyacu' na' su ndu na' cha' ña'a na' tilaca laca nu nda cha' lo'o na'. Li' na'a na' ndu cati tya'a candyeru nu cua ndya' lo'o chcuā oro.

¹³ Laja candyeru bi' ndu sca nu ñi'ya ña'a ñati' ña'a, jua'a ña'a nu cusu' bi' ngua ti' na'. Tyucui' tsa late' lacu' Ni, nu ndyalaa ca yane quiya' Ni tsiya' ti, lo'o jua'a na' ndyaaca' tyiquee Ni lo'o sca sintya oro.

¹⁴ Ngati' tsa ña'a quicha' hique Ni, ñi'ya ngati' ña'a quicha' xly'a, masi yelu tly'a' nu ngati' ña'a. Tso'o tsa ngulane xee cloo Ni ñi'ya laca lo'o lye tsa ndyatú quii' su talya ña'a.

¹⁵ Ndubi tsa ña'a quiya' Ni, ñi'ya laca lo'o ndubi ña'a chcuā ngatsi nu cua ndya'a lo quii', lo'o li' ngusubii' ngu' ji'í. Nu lo'o nchcui' Ni, ñi'ya laca lo'o ndyalú sca sta'ā clyaa to' quee jaa' su cua' tsa ndyalú hitya, jua'a nguañi xtyi'í li'.

¹⁶ Ya' tsu' cuij Ni ndacu' cati tya'a cuii, ñi'ya laca cuii nu ntsu'u nde cua; tu'ba Ni ntucua sca xlyu cusu' nu cha tsa tyucuaa chu' bi'. Ndubi tsa ña'a loo Ni, ñi'ya laca lo'o ntyiji'í xee cuichaa nde hora.

¹⁷ Lo'o cua na'a na' ji'í Ni, tsiya' ca nclýu na' nde quiya' Ni; cua culiji ti ti' na' ngua, xqui'ya cha' ndyutsij tsa na'. Li' ya' tsu' cuij Ni ngusta Ni hichu' na', ndi'ya nchcui' Ni lo'o na':

—Ná cutsij nu'u —nacuij Ni—. Na' ntucua lo'o nguxana chalyuu, lo'o jua'a la cui' na' tyucua lo'o tye chalyuu.

¹⁸ Ycuí' Ni nu lu'ú ca laca na' —nacuij Ni—. Cua ngujuii na' nu ngua li', pana xa' ndyu'ú na' chaca quiya', lo'o juani nga'aa tye cha' lu'ú na'. Na' nclýu cña lo'o ndyijii ñati, jua'a la cui' na' nclýu cña macala su tyaa cresiya ji'í ngu'.

¹⁹ Sca nu'u cha' nu ndyaca re juani, cha' nu ña'a nu'u ca nde, jua'a cha' nu caca nde chalyuu tyempo nde loo la, cha' tsaa quityi slo taju ñati' na nde quichí tyi ngu' bi'.

²⁰ Ndi'ya ndyu'u cha' nu na'a nu'u tsa, cha' ji'í nu cati tya'a cuii nu ntsu'u nde cua nu na'a nu'u cha' ndacu' ya' na' la'a tsu' cuij, jua'a nu cati tya'a candyeru oro bi', cha' ná ngua cuayá' ti' nu'u nquicha': nu cati tya'a cuii bi', bi' laca nu cati tya'a ñati' nu ndu cuentya ji'í ycuí' Ndyosi cha' chcuí' ngu' lo'o nu cati tya'a taju ñati' ji'í Jesucristo, sca taju ñati' bi' scaa quichí; lo'o jua'a nu cati tya'a candyeru oro, bi' laca nu cati tya'a taju ñati' bi'.

2

Cha' nu nda Jesús lo'o taju ñati' nu ngusñi cha' ji'í Ni nde quichí Efeso

¹ Li' nacuj Jesús:

—Nde cha' nu scua nu'u cha' tsa slo nu ñati nu ndu cuentya jna' nde quichi Efeso, cha' culu'u cha' ji'i ycu'i Ndyosi ji'i ngu' bi': “Ndi'ya nchcui' na' lo'o ma, la cui' na' nu ndacu nu cati tya'a cuii bi' ya' na', nu ndu na' cla'be laja nu cati tya'a candyeru oro bi':

² Cua jlo ti' na' lcaa ña'a nu ndu'ni ma, nacuj Jesús. Jlo ti' na' cha' ndalo tsa tyiquee ma, masi ndyiji tsa cha' ti'i ji'i ma cha' ndacu' ma cha' ji'i ngu' xña'a, nacuj Ni. Lo'o jua'a jlo ti' na' cha' ná ndalo ma tsiya' ti ji'i ñati cuxi. Cua ngua'ni cuayá' ma ji'i ñati nu nacuj cha' cua nda na' ji'i ycu'i ngu' lijya slo ma, masi ná nda na' ji'i ngu' bi' lijya; cua nquijeloo cha' ji'i ma cha' cuiñi ngu' bi', nacuj Ni.

³ Lo'o jua'a jlo ti' na' cha' ná nchca taja ti' ma; masi ndyiji tsa cha' ti'i ji'i ma, ná ndya'achu' ma cha' jna'.

⁴ Pana nde qui'ya ntsu'u cha' sta na' hichu' ma, cha' ná ntsu'u tyiquee ma ña'a ma 'na ñi'ya nu ngua'ni ma tya clyo la, nacuj Jesús.

⁵ Bi' cha' juani cua'ni clyo ma cha' tyi'u ti' ma ñi'ya nu tso'o tsa ntsu'u tyiquee ma ña'a ma jna', nu lo'o ngusñi ma cha' 'na tya clyo; lo'o juani ña'a ti nga'a cha' cua'ni ma la cui' cha' tso'o bi' chaca quiya'. Si ná tyaja'a ma cua'ni ma jua'a, li' caa na' caqui'ya ji'i candyeru ji'i ma ca su ntucua bi', tyalo'o na' ji'i, nacuj Ni.

⁶ Pana nde cña ngua'ni ma nu tso'o tsa nti' na' ña'a na' ji'i, nacuj Ni, cha' stu'ba nti' ma lo'o na' cuentya ji'i ngu' nicolaitas; tso'o cha' ná ndiya ti' ma tsiya' ti lcaa ña'a nu ndyu'ni ngu' bi'.

⁷ Cua'a jyaca ma xi ji'i ña'a cha' nu nda Xtyi'i ycu'i Ndyosi lo'o taju ñati nu ngusñi cha' ji'i Ni scaa quichi, si tyaja'a ca ma cuna ma: Tso'o ti cua'ni na' lo'o cua ña'a ca ñati nu tyijiloo ji'i nu xña'a ña'a cuayá' tye chalyuu ji'i ngu'; caja chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i ngu' bi', lo'o jua'a ta na' chacuayá' cacu ngu' si'yu yaca tso'o nu ndu ca cla'be yuu tso'o su ndi' ycu'i Ni, nacuj Jesús.”

Cha' nu nda Jesús lo'o taju ñati nu ngusñi cha' ji'i Ni nde quichi Esmirna

⁸ Lo'o jua'a scua nu'u cha' re cha' tsa slo nu ñati nu ndu cuentya jna' nde quichi Esmirna, cha' culu'u cha' ji'i ycu'i Ndyosi ji'i ngu' bi': “Ndi'ya nchcui' na' lo'o ma, na' nu ntucua lo'o nguxana lcaa cha', la cui' na' nu tya tyucua lo'o tye lcaa cha': Chañi cha' ngujui na', pana cua ndyu'ú na' chaca quiya'.

⁹ Jlo ti' na' lcaa ña'a nu ndu'ni cu'ma, nacuj Ni. Jlo ti' na' cha' lye tsa ndyu'ni lya' ti' ngu' ji'i ma, cha' ti'i tsa ma cuentya ji'i ngu' bi', masi liñi la ñacuj na cha' ntsu'u tsa cha' tso'o ji'i cu'ma cuentya jna', nacuj Ni. Lo'o jua'a jlo ti' na' cha' cuxi tsa nchcui' ngu' ji'i ma. Nacuj ngu' cha' sñi' ycu'i Ndyosi laca ycu'i ngu'; pana sca cha' ndu'ni ti ngu' laca cha' bi', cha' stu'ba ntsu'u cha' ji'i ngu' bi' lo'o Satanás, nacuj Ni.

¹⁰ Ná cutsii ma ji'i cha' ti'i nu caca ji'i ma nde loo la, masi cua'ni nu xña'a cha' tyuu tya'a ma tsa ma xi ne' chcu. Cua nti' yu cua'ni cuayá' yu ji'i ma si ña'a ti tya nxñi ma cha' jna'. Pana tii ti tsa xcube' yu ji'i ma, nacuj Ni. Ña'a ti tyucu tyiquee ma xñi ma cha' ji'i ycu'i Ndyosi Sti na', masi cajaa ma, cha' ná nga'a cha' tye chalyuu nu ta na' ji'i ma nde loo la li'.

¹¹ Cua'a jyaca ma ji'i ña'a cha' nu nda Xtyi'i ycu'i Ndyosi lo'o taju ñati nu ngusñi cha' ji'i Ni scaa quichi, si tyaja'a ca ma cuna ma xi: Tso'o ti cua'ni na' lo'o cua ña'a ca ñati nu tyijiloo ji'i nu xña'a ña'a cuayá' tye chalyuu ji'i ngu'; ná sca caca ji'i ngu' bi' tsiya' ti tsa bi', nu lo'o culo ycu'i Ndyosi cha ji'i ñati cuxi nu ntsu'u ca bilyaa cha' tyaa ngu' nde chalyuu talya, nacuj Jesús.”

Cha' nu nda Jesús lo'o taju ñati nu ngusñi cha' ji'i Ni nde quichi Pérgamo

12 'Lo'o jua'a scua nu'u cha' re cha' tsa slo nu ñati nu ndu cuentya jna' nde quichi Pérgamo, cha' culu'u cha' ji'i ycu'i Ndyosi ji'i ngu' bi': "Ndi'ya nchcui' na' lo'o ma, nacuj Jesús, na' nu ntsu'u xlyu cusu'u 'na nu cha tsa tyucuaa chu' xlyu bi'.

13 Cua jlo ti' na' lcaa ña'a nu ndu'ni ma, nacuj Ni. Jlo ti' na' cha' laca Satanás loo ca su ndi'i cu'ma; pana masi jua'a laca cha', tya tso'o tsa nxñi ma cha' 'na, nacuj Ni. Bilya tya'achu' ma ji'i cha' jna'; ña'a ti jly a ti' ma 'na, masi tyempo cuxi nu ngua li', nu lo'o ndyujuii ngu' ji'i jyo'o Antipas. Ná ndyutsi yu bi', nchcui' yu cha' 'na ca quichi tyi ma su ntucua Satanás loo.

14 Pana tya ntsu'u xi qui'ya nu sta na' hichu' ma, nacuj Jesús, cha' tya ntsu'u xi ngu' tya'a ndyu'u ti'i ma ca quichi Pérgamo bi', nu ná nti' xtyanu ji'i cha' cuxi, la cui' cha' cuxi nu ngulu'u jyo'o Balaam ji'i ñati nu ngua sa'ni. Cua nchcui' jyo'o bi' lo'o jyo'o Balac nu ngua li', cha' culu'u yu cha' cuxi bi' ji'i ngu' Israel, cha' cacu ngu' msta nu nscua slo lcu'i jo'ó ji'i xa' ñati nu ná ndaquiya' ji'i ycu'i Ndyosi tsiya' ti, lo'o jua'a cha' cua'ni ngu' cha' suba' lo'o xa' nu cuna'a.

15 Lo'o jua'a ntsu'u xi ngu' tya'a ndyu'u ti'i ma nu ná ntaja'a ngu' xtyanu ngu' ji'i xa' cha' cuxi nu ngulu'u ngu' nicolaitas bi'. Ná ndiya ti' na' cha' cuxi bi' tsiya' ti, nacuj Ni.

16 Bi' cha' juani culochu' ma lcaa cha' cuxi bi', nacuj Ni. Si ná tyaja'a ma cua'ni ma jua'a, yala ti caa na' ca su ndi'i ma cha' xuu tya'a na' lo'o ma lo'o xlyu cusu'u nu ntucua tu'ba na', nacuj Ni.

17 Cua'a jyaca ma xi ji'i ña'a cha' nu nda Xtyi'i ycu'i Ndyosi lo'o taju ñati nu ngusñi cha' ji'i Ni scaa quichi, si tyaja'a ca ma cuna ma: Tso'o ti cua'ni na' lo'o cua ña'a ca ñati nu tyijiloo ji'i nu xña'a ña'a cuaya' tye chalyuu ji'i ngu'; caca tyaala' ti' tyiquee ngu' bi', cacu ngu' cha' tso'o nu cua nguxco'o na' cha' caja ji'i ngu'. Lo'o jua'a ta na' sca quee sube ti nu ngati ña'a, nu nscua xtañi scaa ngu' chu', cha' ca cuaya' ti' ngu' bi', cha' tso'o ti nti' na' ña'a na' ji'i ngu'; chaca xtañi nu tso'o la laca nu nscua chu' quee bi'. Ná caja chacuaya' ji'i xa' ñati tyuloo xtañi bi'; cua laca ti ñati nu caja xtañi bi' ji'i, bi' laca nu caja chacuaya' cha' tyuloo ji'i, nacuj Ni."

Cha' nu nda Jesús lo'o taju ñati nu ngusñi cha' ji'i Ni nde quichi Tiatura

18 'Lo'o jua'a scua nu'u cha' re cha' tsa slo nu ñati nu ndu cuentya jna' nde quichi Tiatura, cha' culu'u cha' ji'i ycu'i Ndyosi ji'i ngu' bi': "Ndi'ya nchcui' lo'o ma, na' nu laca nu sca ti Sñi' ycu'i Ndyosi, na' nu ngulane tsa xee cloo na' ñi'ya laca lo'o lye tsa ndyatū qui'i' su talya ña'a, na' nu ndubi tsa ña'a quiya' na' ñi'ya laca sca chcu'a ngatsi nu scui chu'.

19 Cua jlo ti' na' lcaa ña'a nu ndu'ni ma, nacuj Ni. Ntsu'u tsa tyiquee ma ña'a ma ji'i tya'a ma nu ntsu'u cha' ji'i lo'o na', cha' tso'o tsa ngusñi ma cha' 'na; nxyucua ma ji'i ñati nu lyiji tsa cha' tso'o ji'i, jua'a ndalo tsa tyiquee ma lo'o ndyu'ni lya' ti' ngu' ji'i ma. Lo'o juani tso'o la xi ndyu'ni ma, nga'aa si'i ñi'ya nu ngua'ni ma tya sa'ni la, nacuj Jesús.

20 Pana nde qui'ya nu ntsu'u cha' sta na' hichu' ma, nacuj Ni, laca cha' tya nda ma chacuaya' ji'i nu cuna'a Jezabel bi', cha' culu'u cha' cuxi ji'i ngu' tya'a ma. Ycu'i ma' nacuj ma' cha' laca ma' tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi, pana ndatsaa tsa ma' bi' ji'i ñati nu ntsu'u cuentya jna'; nclu'u qui'i' ji'i ngu' cha' cua'ni ngu' cha' suba' lo'o xa' cuna'a, jua'a nclu'u ma' ji'i ngu' cha' cacu ngu' msta nu nscua slo lcu'i jo'ó ji'i ngu', nacuj Ni.

21 Cua ntajaty tsa na' ji'i nu cuna'a bi', ni jacua' culochu' ji'i cha' cuxi nu ntsu'u ji'i; pana ná ntaja'a ma' bi' xtyanu ma' cha' suba' nu ndu'ni ma'.

22 Bi' cha' juani ta na' cha' ti' ji'i ma' bi', nacuj Ni. Stu'ba ti caca quicha nu cuna'a bi' lo'o nu ñati nu suba' tsa ndyu'ni lo'o, lye tsa caca quicha ngu'. Jua'a

cua'ni na' lo'o ngu' bi', si ná ca tyuju'u ti' ngu' ji' cha' cuxi nu ndyu'ni ngu', cha' culochu' ngu' ji' cha' cuxi bi';

²³ hasta cujuu' na' ji' ñati nu ngusñi cha' ji' nu cuna'a bi', nacuj Ni. Lo'o li' lcaa taju ñati ji' Jesucristo lcaa ti quichi, caju cha' ji' ngu' cha' cua ngua'ni tye na' ji' cha' cuxi bi'; li' taca jlya tso'o ti' ngu' cha' cua jlo ti' na' lcaa ña'a cha' nu nclyacua ti' ñati chalyuu. Lo'o li' ca cuayá' ti' lcaa ma' cha' la cui' ñi'ya ngua'ni ma' cha' cuxi tya lo'o yaa ma' chalyuu, jua'a xcube' na' ji' ma', nacuj Jesús.

²⁴ Juani hcui' na' xi lo'o cu'ma' tya'a ngusñi ma' cha' jna', nu ndyanu ma' nde Tiatira, cu'ma' nu ná ngusñi ma' cha' cuxi nu nclyu'u nu cuna'a cuxi bi'; ná jlo ti' ma' cua'ni ma' cha' cuxi nu nacuj ngu' bi' cha' sca cha' nu tucui tsa nu ntsu'u ji' Satanás laca, lo'o jua'a laca cha' cuxi bi'. Tso'o ndu'ni ma' lacua. Ná ta na' xa' cña nu cua'ni ma', nacuj Ni,

²⁵ masi sca ti cha' hcui' na' lo'o ma', cha' ña'a ti tya tyanu tso'o cha' ne' cresiya ji' ma', lcaa cha' nu cua ndyuna ma' tya tsubi' la; tyanu cha' bi' ña'a cuayá' nu caa na', nacuj Jesús.

²⁶ Tso'o ti cua'ni na' lo'o cua ña'a ca ñati nu tyijiloo ji' nu xña'a, ñati nu ndalo, cha' ndu'ni ngu' cua ña'a ca cña nu nti' na' cha' cua'ni ngu' ña'a cuayá' tye chalyuu, nacuj Ni. Stu'ba ti tyucua ngu' bi' lo'o na', cha' caca ya loo ji' lcaa ñati chalyuu ca li',

²⁷ cha' cua nda ycu' Ndyosi Sti na' chacuayá' cha' caca na' loo; jua'a tlyu tsa chacuayá' ta ycu' Ndyosi ji' ngu' bi' lo'o caca ngu' loo ji' ñati. Li' xcube' tsa ngu' ji' ñati nu ná tyaja'a taquiya' ji' cha' ji' ycu' Ndyosi.

²⁸ Lo'o jua'a ta na' sca xee nu tyu'ú ne' cresiya ji' ngu' ñi'ya laca sca cui' tlyu nu tyucua nde nguxee, nacuj Ni.

²⁹ Cua'a jyaca ma' xi ji' ña'a cha' nu nda na' lo'o taju ñati nu ngusñi cha' ji' Ni scaa quichi, si tyaja'a ca ma' cuna ma', nacuj Jesús."

3

Cha' nu nda Jesús lo'o taju ñati nu ngusñi cha' ji' Ni nde quichi Sardis

¹ Lo'o jua'a scua nu'u cha' re cha' tsa slo nu ñati nu ndu' cuentya jna' nde quichi Sardis, cha' culu'u cha' ji' ycu' Ndyosi ji' ngu' bi': "Ndi'ya nchcui' na' lo'o ma': Ndi' Xtyi' ycu' Ndyosi lo'o na', bi' laca cati tya'a cui' lubii nu nda Ni ndyaa tyucui ña'a chalyuu. La cui' jua'a ya' na' ndacui nu cati tya'a cui' ndubi bi'. Cua nda na' cuentya ji' lcaa ña'a nu ndu'ni ma', nacuj Ni. Jlo ti' na' cha' ngunu'u cresiya ji' ma', masi nacuj ngu' quichi cha' lubii tsa ndu'ni ma', nacuj Ni.

² Quee ti' ma' juani, cha' ndi' ma' ñi'ya si laja' ti ma'. Cua'ni clya ma' nu tya xi ca cha' tso'o nu tya jlo ti' ma' cha' cua'ni ma', cha' ná hcuna' cña bi' tsiya' ti; bilya ña'a na' si cua ndu'u scua cña bi' ji' ma', nacuj Ni.

³ Tyi'u ti' ma' cha' tso'o tsa ngusñi ma' cha' na nu lo'o ngulu'u ngu' cha' ji' ma' tya clyo; taquiya' ma' ji' cha' bi' chaca quiya', pana culochu' ma' cha' cuxi nu ndyu'ni ma' juani, nacuj Jesús. Si ná tyaja'a ma' taquiya' ma' cha' na, li' tsiya' ca tyu'u tucua na' caa na' slo cu'ma, ñi'ya nti' lija' sca nu cuaana; caa na' cha' xcube' na' ji' ma' lo'o ná ca tii ma' ni hora laca nu caa na', nacuj Ni.

⁴ Masi jua'a jlo ti' na' cha' tya ntsu'u xi ñati nu tso'o tsa ngusñi cha' jna' nde Sardis bi', nu lubii cresiya ji' ngu'. Nu xa' la ngu' tya'a ndyu'u ti' ma' ni, cua ngu'i tsa ngu' ndyu'ni ngu' cha' cuxi; pana ngati tsa late' caju ji' ñati nu tya nxñi cha' jna', tya'a ngu' bi' lo'o na', nacuj Ni. Ndacui cha' caca jua'a ji' ngu' bi',

⁵ cha' xcui' ngatj tsa late' cacu' ñatj nu cua ntijiloo jil' nu xña'a, nacuj Ni. Nga'aa cuitj na' xtañi ngu' bi' jil' quityi ca su nscua xtañi ñatj nu ngujui chalyuu cucui jil' jua'a. Lo'o tyalaa na' ca su ntucua ycu' Sti na' lo'o ngu' xca jil' Ni, li' ñacuj na' jil' Ni cha' ñatj 'na laca ngu' bi', nacuj Ni.

⁶ Cua'a jyaca ma xi jil' ña'a cha' nu nda Xtyl'i ycu' Ndyosi lo'o taju ñatj nu ngusñi cha' jil' Ni scaa quichj, si tyaja'a ca ma cuna ma, nacuj Jesús."

Cha' nu nda Jesús lo'o taju ñatj nu ngusñi cha' jil' Ni nde quichj Filadelfia

⁷ Lo'o jua'a scua nu'u cha' re cha' tsa slo nu ñatj nu ndu cuentya jna' nde quichj Filadelfia, cha' culu'u cha' jil' ycu' Ndyosi jil' ngu' bi': "Ndi'ya nchcui' lo'o ma, na' nu laca nu sca ti Sñi' ycu' Ndyosi: Xcui' lubii tsa cresiya 'na, xcui' cha' liñi ndu'ni na'. Juani laca na' loo jil' ñatj 'na ñi'ya ngua jyo'o David loo jil' ngu' tya sa'ni la. Nu lo'o ta na' chacuayá' cha' cua'ni ñatj sca cña, ná tucui taca jil' tacu' cha' jil' ngu' bi' li'; nu lo'o tacu' na' cha' jil' ñatj cha' ná cua'ni ngu' sca cña, ná tucui taca jil' cua'ni cña bi' li'.

⁸ Nda na' cuentya jil' lcaa ña'a nu ndu'ni ma, nacuj Ni. Cua nda na' sca cña tso'o cha' cua'ni ma, lo'o ná tucui taca tacu' cha' jil' ma li', masi jlo ti' na' cha' ná caca jil' ma hcui' lye ma lo'o ñatj cuentya jna', cha' ná ngula ti' tyiquee ma tsiya' ti; pana ña'a ti tya ndaquiya' ma jil' lcaa cha' nu ncyu'u na' jil' ma, bilya xtyanu ma 'na.

⁹ Ntsu'u xi taju ñatj nu cuiñi ti nda cha' lo'o tya'a ngu' cha' ñatj jna' laca ngu'; liñi la ñacuj na' cha' ntsu'u cha' jil' ngu' bi' lo'o Satanás. Ca tiya' la xi cuane na' jil' ngu' bi', cha' tyaa ngu' ca slo cu'ma, tyu sti' ngu' slo ma cha' cua'ni tlyu ngu' jil' ma li'; caca cuayá' ti' ngu' jua'a cha' tyaca'a tsa cu'ma 'na.

¹⁰ Cua ndyil'u ti' ma cha' nu nacuj na' jil' ma tsubi', cha' talo tyiquee ma cha' tu ti' ma 'na ni tsa tyaa na' chaca quiya'; bi' cha' juani cua'ni na' cha' ná sca caca jil' ma lo'o tyalaa tyempo cuxi nde chalyuu. Cua lijya caca cha' cuxi bi', nu cua'ni cuayá' jil' lcaa ñatj chalyuu.

¹¹ Cua tyaa ti na'. Ná ta ma chacuayá' cha' culiji yu'u jua'a ti cha' tso'o nu ntsu'u ne' cresiya jil' ma, tya cua'ni ma ñi'ya nu ngua'ni ma tya sa'ni la. Tii ti ti' tyil' ma cha' caca chalyuu tso'o nu ta ycu' Ndyosi jil' ma lo'o tye chalyuu re.

¹² Cua ña'a ca ñatj nu tyijiloo jil' nu xña'a ni, tlyu tsa caca ñatj bi' laja ñatj 'na lo'o cua ndyee chalyuu; tso'o tsa tyil' ngu' bi' ca su ndil' na'. Scua na' xtañi ycu' Ndyosi Sti na' loo ngu' bi', lo'o jua'a scua na' ni naa quichj tlyu nu ca jil' ycu' Ni; Jerusalén cucui naa quichj bi'. Tyu'u bi' nde su ntucua ycu' Ndyosi, caa ca'ya bi' lo yuu. Jua'a scua na' xtañi ycu' na' loo ngu' bi', cha' laca ngu' ñatj 'na.

¹³ Cua'a jyaca ma xi jil' ña'a cha' nu nda Xtyl'i ycu' Ndyosi lo'o taju ñatj nu ngusñi cha' jil' Ni scaa quichj, si tyaja'a ca ma cuna ma, nacuj Jesús."

Cha' nu nda Jesús lo'o taju ñatj nu ngusñi cha' jil' Ni nde quichj Laodicea

¹⁴ Lo'o jua'a scua nu'u cha' re cha' tsa slo nu ñatj nu ndu cuentya jna' nde quichj Laodicea, cha' culu'u cha' jil' ycu' Ndyosi jil' ngu' bi': "Ndi'ya nchcui' na' lo'o ma: Chañi cha' ndyu'u tucua cha', lcaa cha' nu nda na' lo'o ñatj; liñi tsa nchcui' na' cha' jil' ycu' Ndyosi Sti na' lo'o ñatj, cha' tyucui tyiquee na' ndu'ni na' cña jil' ycu' Ni. Nu lo'o nguxana ndya' lcaa na nu ntsu'u chalyuu, stu'ba ti ndu na' lo'o ycu' Ni nu ngua li', nacuj Jesús.

¹⁵ Cua jlo ti' na' lcaa ña'a nu ndu'ni cu'ma; jlo ti' na' cha' ni si' na ngusñi tso'o ma cha' 'na, lo'o jua'a ni si' na ndya'achu' ma cha' 'na. Tso'o la masi tyucui tyiquee ma xñi ma cha' 'na, masi xtyanu ma cha' 'na tsiya' ti.

16 Ñi'ya laca si co'o na hitya nu conu' ti chcatsu, ni si'i na tyique', ni si'i na tyacala', na conu' ti chcatsu bi'; ná tso'o ndyi'yu bi', salú na ji'i nde lo yuu, nga'aa co'o na ji'i. Jua'a laca cu'ma cuentya jna', cha' sa cla'be ti ná ngusñi ma cha' 'na.

17 Quiña'a tsa cha' ntsu'u ji'i ya, nacuj ma. Cua ngujui sca chalyuu tso'o ji'i ya, bi' cha' nga'aa ntsu'u cha' nu lyiji ji'i ya, nacuj ma. Pana ná nda ma cuentya cha' tya'na tsa ma nti' na' ña'a na' ji'i ma. Tso'o la si ca tyuju'u ti' ma, nti' na', cha' nga'aa ntsu'u cha' ji'i ma tsiya' ti; ntsu'u tsa cha' nu lyiji ji'i ma nti' na' ña'a na' ji'i ma, bi' cha' ná ncha culacua tso'o ti' ma tsiya' ti.

18 Ta na' sca cuji lo'o ma lacua, bi' cha' cua'a jyaca ma ji'i cha' nu hcui' na' lo'o ma, cha' chañi taca culu'u cha' bi' ji'i ma ñi'ya caca xutacui cha' cuxi nu ntsu'u ji'i ma: Nga'a cha' cua'ni ma cha' caxa sca chalyuu cucui ji'i ma su nga'aa cua'ni ma cha' cuxi, cha' nga'aa ntsu'u cha' ca tyuju'u la ti' ma li'. Cua'ni ma cha' culacua tso'o xi ti' ma lacua, cha' ca cuayá' ti' ma scaa cha'.

19 Lcaa ñati nu tyaca'a tsa 'na, ndaca'a na' xi ji'i ngu', nchcube' na' xi ji'i ngu'. Cua'ni clya ma lacua, cha' culochu' ma cha' cuxi nu ndyu'ni ma.

20 Cua'a jyaca ma: Cua ndyalaa na' nde slo cu'ma; ndu ti na' nchcui' na' lo'o ma juani, cha' cua ña'a ca ñati nu tucua cha' 'na, tyanu na' slo ngu' bi' li'; tyi' na' slo ngu' bi', tso'o tsa tyu'u cha' jna' lo'o ngu' bi' li'.

21 Cua ña'a ca ñati nu tyijiloo ji'i nu xña'a ña'a cuayá' tye chalyuu, ta na' su tyucua ñati bi' ca su ntucua na' cha' laca na loo; cha' jua'a na', cua ntijiloo na' ji'i nu xña'a bi', lo'o juani nga'a na' slo ycu' Sti na' su laca Ni loo.

22 Cua'a jyaca ma xi ji'i ña'a cha' nu nda Xtyi' ycu' Ndyosi lo'o taju ñati nu ngusñi cha' ji'i Ni scaa quichí, si tyaja'a ca ma cuna ma."

Cua ndye cha' nu nda Jesús ndyaa slo taju ñati ji'i Ni scaa quichí.

4

Ndyu'ni tlyu ngu' ji'i ycu' Ndyosi ca su ntucua Ni

1 Li' ngxña'a na' nde cua, na'a na' cha' ntucua yaala sca toni' ca bi'. Li' xa' nguañi nchcui' nu ñati nu cua nchcui' lo'o na' tsaca quiya' nu ngua tya tsa la; ñi'ya ndañi nclya'a cui'chcua, jua'a nxi'ya nu bi' nchcui' lo'o na'. Ndi'ya nchcui' nu bi' lo'o na' li':

—Tyacui clya nu'u ca nde, culu'u na' jinu'u lcaa cha' nu nga'a cha' caca tyempo nde loo la.

2 Hora ti ngua'ya Xtyi' ycu' Ndyosi lo na' li'. Cla'be nde cua bi' na'a na' cha' ntucua sca yaca xlya tlyu nu tso'o tsa ña'a. Nde bi' ntucua sca ñati.

3 Ndubi tsa ña'a loo ycu' nu Cusu' nu ntucua ca bi', lo'o tyuu tya'a color ntsu'u loo Ni, ñi'ya laca quée ndubi nu ngatsi ña'a, ñi'ya laca quée nu nga'a tsa ña'a. Tyi' ca chu' su ntucua bi' ndu cuaña taa nu nga'aa ña'a nclyu'u xee.

4 Nde chu' la ntucua xa' la yaca xlya; lo yaca bi' ntyucua calaa ntucua jacua tya'a ngu' cusu', tsa lo scuii ti ntucua ngu' tyi' ca chu' su ntucua Ni. Lacu' ngu' bi' late' ngatí, jua'a ntucua sne' oro hique scaa ngu'.

5 Lye tsa nguañi nchcui' tyi'yu li', lye tsa ndyubii ca su ntucua ycu' Ndyosi li'. Nde loo su tlyu su ntucua Ni ndu cati tya'a quityee ya' ndyaqui, bi' laca nu cati tya'a cui' lubii nu laca Xtyi' ycu' Ndyosi nu ndu'u ndyaa tyucui ña'a chalyuu.

6 Nde cla'be su ntucua ñati bi', ngua ti' na' cha' na'a na' sca tayu'; ñi'ya ndubi ña'a sca caatyá, jua'a ndubi ña'a bi'.

Tyi' ca chu' su ndu yaca xlya tlyu bi', ca bi' ndu jacua tya'a na lu'ú nu ñi'ya ña'a na'ni, jua'a ña'a; ndu ni' cua. Tyucui ña'a ni' ntucua cloo ni'; masi nde sii' ni', masi nde chu' ni' ntucua cloo ni'.

⁷ Na'ni nu nchca clyo bi', ñi'ya ña'a cuichi ña'a ni'; na'ni nu nchca tyucuaa bi', ñi'ya ña'a toro cuañi' ña'a ni'; na'ni nu nchca tyuna bi', ñi'ya ña'a saca' ñati, jua'a ña'a saca' ni'; na'ni nu nchca jacua bi', ñi'ya ña'a cua'ya ndyacui, jua'a ña'a ni'.

⁸ Scua' tya'a lu'be ntsu'u ji'i scaa na'ni bi', pana ntucua cloo ni' tyucui ña'a hichu' lu'be ni'; lo'o nde ne' lu'be ni', la cui' jua'a ntucua cloo ni'. Nga'aa nchca ti cha' ndula tu'ba ni' tsa' lo'o talya:

Xcui' na lubii tsa cresiya ji'i ycui' Ndyosi nu nchca ji'i ndu'ni lcaa cña, nacui ni' lo'o ndyula tu'ba ni'.

Nu ngua tya clyo lu'ú ycui' Ni, la cui' jua'a na lu'ú Ni juani,

lo'o ña'a ti tya lu'ú Ni tyempo nde loo la.

Jua'a nacui ni' lo'o ndyula tu'ba ni'.

⁹ Lu'ba ti ndyula tu'ba nu ca ta'a jacua na'ni tacati bi' li'. Ndu'ni tlyu ni' ji'i Ni, ndu'ni chi' ni' loo ycui' Ni; ndya tsa ni' xly'a'be ji'i ycui' Ni nu ntucua lo yaca xly'a tlyu bi', cha' lcaa yija lu'ú ycui' Ndyosi.

¹⁰ Lcaa quiya' lo'o ndyula tu'ba na'ni bi', li' ndyatú sti' nu ngu' cusu' bi' nde loo su ntucua ycui' Ni lo yaca xly'a tlyu bi'; ndu'ni tlyu ngu' cusu' bi' ji'i ycui' Ni cha' lcaa yija lu'ú Ni. Li' nda'ya ngu' sne' oro nu ntucua hique ngu', nsta ngu' ji'i nde loo su tlyu su ntucua ycui' Ni. Ndi'ya nchcui' ngu' lo'o Ni li':

¹¹ Ndyosi Xu'na ya, nga'a cha' cua'ni tlyu ya jinu'u, cha' cua'ni chi' ya loo nu'u, nacui ngu'.

Nchca jinu'u cua'ni nu'u lcaa lo cña tsiya' ti nu nti' nu'u cua'ni nde chalyuu.

Na cua ngüñá nu'u lcaa lo na nu ntsu'u nde chalyuu;

chacuayá' jinu'u lu'ú lcaa na, cha' nda nu'u chacuayá' cha' ndya'a lcaa na lu'ú.

Jua'a nacui ngu' lo'o ndyula tu'ba ngu' li'.

5

Nu ñati nu taca ji'i chcui' lo quityi nu ntsu'u ya' ycui' Ndyosi

¹ Li' na'a na' cha' ntsu'u quityi ya' tsu' cui' nu cusu' laca loo nu ntucua lo yaca xly'a bi'. Sca quityi nchcu', nu ngutu ti ña'a laca bi'; jua'a tyucuaa chu' quityi bi' cua nscua cha'. Cati se'i nga'a nguiña' tu'ba quityi su ndyacui' bi'.

² Li' na'a na' cha' ndu sca ñati nguula, sca xca ji'i ycui' Ndyosi. Cui' tsa ngusi'ya xca bi':

—¿Tilaca laca nu ntsu'u chacuayá' ji'i cha' suu nguiña' nu nga'a tu'ba quityi nchcu' bi', cha' chcana quityi bi'? —nacui.

³ Li' masi tyucui ña'a su ntucua ycui' Ndyosi bi', masi tyucui ña'a lo yuu chalyuu, masi tyucui ña'a chaca ba'a chalyuu su ndyaa ñati nu cua ngujui, ná ngujui nu scana ji'i quityi cha' chcui' ngu' lo.

⁴ Ti'i tsa ngusi'ya na' li', cha' nga'aa ngujui nu scana ji'i quityi cha' chcui' ngu' lo.

⁵ Li' nguxana nchcui' sca nu cusu' lo'o na':

—Nga'aa xi'ya nu'u juani —nacui—. Cua ngujui nu scana ji'i quityi bi', nu taca ji'i suu nguiña' bi', masi nu cati tya'a nguiña' nu nga'a tu'ba quityi bi'. Ycui' yu bi' laca loo ji'i ngu' Judá, cha' la cui' tya'a ñati ji'i jyo'o David laca yu bi'. Cua ntijiloo yu ji'i nu xña'a, bi' cha' juani taca ji'i yu scana yu quityi bi'.

⁶ Li' na'a na' ndu sca ñati; ñi'ya ña'a sca xly'a' cuañi', jua'a ña'a ñati bi'. Ndu yu bi' nde loo su tlyu su ntucua ycui' Ndyosi, laja su ndu nu ngu' cusu' bi', laja nu na'ni tacati bi'. Tya tyaca' nscua cuayá' hichu' yu tya lo'o ndyujui ngu' ji'i yu tsaca quiya', jua'a ña'a yu bi'. Cati tya'a sata ntucua hique nu ñi'ya ña'a xly'a' nu ndu cuentya ji'i Jesús. La cui' jua'a ntucua cati tya'a cloo Ni; nu cloo

Ni ni, bi' laca cati tya'a cui'i lubii nu laca Xtyi'i ycu'i Ndyosi nu ndu'u ndyaa tyucui ña'a chalyuu.

⁷ Li' ndyaa nu ñi'ya ña'a xlya' bi' ndyiqui'ya Ni ji'i quityi nchcu' nu ntsu'u ya' tsu' cui' nu cusu' laca loo nu ntucua su tlyu bi'.

⁸ Lo'o ngusñi Ni quityi bi', li' ngutu sti' ca ta'a jacua na'ni tacati bi'; lo'o jua'a nu calaa ntucua jacua tya'a ngu' cusu' bi', ndu sti' ngu' nde loo nu ñi'ya ña'a xlya' bi'. Ntsu'u sañi ya' ngu' cusu' bi', lo'o jua'a ntucua cuu oro ya' lcaa ngu' cusu' bi'; ntsu'u yana jo'ó nu ndyaqu'i ne' cuu bi'. Ñi'ya lo'o ntyucua xtyi'i yana jo'ó ndyaqu'i bi', jua'a ndyaa cha' nu nchcui' ngu' ca slo ycu'i Ni lo'o nchcui' ñati ji'i ycu'i Ndyosi lo'o Ni.

⁹ Li' ndyula tu'ba ngu' bi' sca jii cha' cua'ni chi' ngu' loo nu ñi'ya ña'a xlya' bi'. Bilya cuna na' jii nu ndyula tu'ba ngu' bi':

Cua nda ycu'i Ni chacuayá' jinu'u cha' xñi nu'u quityi nchcu' bi', nacui' ngu', cha' suu nu'u nguiña' nu nga'a tu'ba quityi bi'.

Na cua ndyujui ñati jinu'u tsaca quiya';

pana lo'o ngujui nu'u ni, li' ngua'ni nu'u cña cuentya ji'i ya cha' caca ya ñati ji'i ycu'i Ndyosi.

Ñati nu cua ndyu'u cua ña'a ca quichi' tyi ngu', ñati nu nchcui' cua ña'a ca lo cha'cña nu nchcui' ñati chalyuu,

ñati nu ndyu'u tyucui ña'a chalyuu mala su ndi'ñati, bi' ñati nu ngusubi nu'u ji'i.

¹⁰ Cua ngua'ni nu'u cha' caca ngu' bi' sca lo ñati nu ndulo tsa cuentya ji'i ycu'i nu'u,

cha' taca cua'ni ngu' cña nu nti' ycu'i Ndyosi Sti na.

Lo'o jua'a caca ngu' bi' loo nde chalyuu.

¹¹ Lo'o ndye ndañi jii bi', chaca quiya' na'a na' ca bi'. Li' ndyuna na' ndyula tu'ba tyuu tsa mil tya'a xca ji'i ycu'i Ndyosi; nde chu' su ntucua yaca xlya, nde chu' su ndu na'ni tacati bi', nde chu' su ndu ngu' cusu' bi', ca bi' ndu quiña'a tsa ngu' xca bi' li'.

¹² Cuij tsa ndyula tu'ba ngu' li':

Cua ndyujui ngu' ji'i nu ñi'ya ña'a xlya' bi' tsaca quiya', nacui' ngu'.

Xqui'ya ñati chalyuu, bi' cha' ngujui Ni.

Lo'o juani nga'a cha' chcui' na ji'i Ni, cha' lcaa lo cña tsiya' ti nchca ji'i Ni cua'ni Ni;

jua'a na ji'i Ni laca lcaa lo na tsiya' ti.

Lcaa cha' jlo ti' Ni, lcaa cña nchca ji'i Ni;

bi' cha' ndyu'ni chi' na loo Ni, ndyu'ni tlyu na ji'i Ni, lo'o jua'a tso'o tsa chcui' na ji'i Ni lo'o ñati.

Jua'a nacui' xca ji'i ycu'i Ndyosi lo'o ndyula tu'ba ngu'.

¹³ Li' nguañi ndyula tu'ba lcaa ñati tyucui ña'a chalyuu, lcaa ngu' nu cua nda ycu'i Ndyosi ji'i lijya nde chalyuu; masi nde cua su ntucua ycu'i Ni, masi nde lo yuu chalyuu, masi chaca ba'a chalyuu su ndyaa ñati nu ngujui, masi lo tyujo'o, lcaa ñati bi' ndyu'ni tlyu ngu' ji'i ycu'i Ndyosi. Ndi'ya nchcui' ngu': Cua'ni tlyu na ji'i ycu'i nu Cusu' nu ntucua ca su tlyu, nacui' ngu', cua'ni chi' na loo Ni.

Jua'a nu ñi'ya ña'a xlya' bi', cua'ni tlyu na ji'i Ni.

Sca ti ycu'i Ndyosi ntsu'u chacuayá' ji'i Ni cha' cua'ni Ni lcaa lo cña tsiya' ti;

lo'o jua'a ná nga'a cha' tye cha' ji'i ycu'i Ni tsiya' ti, nacui' ngu'.

¹⁴ Nu ca ta'a jacua na'ni tacati bi' ni, nguxacu' ni' cha' ji'i ngu' li':

—Jua'a caca cha' lacua —nacui' ni'.

Li' ndu sti' nu calaa ntucua jacua tya'a ngu' cusu' bi', ngua'ni tlyu ngu' ji'i ycu'i Ndyosi, cha' ná nga'a cha' tye yija ji'i Ni.

6

Nu lo'o ndyaala quityi ji'iyucui' Ndyosi

¹ Li' na'a na' cha' ngusuu nu ñi'ya ña'a xlya' bi' sca nguiña' nu nga'a tu'ba quityi bi'. Ndyuna na' nchcui' sca na'ni tacati bi' li'. Lye tsa nguañi nchcui' ni' ñi'ya lo'o ndañi nchcui' tyi'yu:

—Cuaa clya nu'u ca nde —nacui.

² Li' nguxña'a na' ji'j nu ñati nu nchcui' na'ni tacati bi' lo'o, na'a na' ndu sca cuayu ngati; yu nu ntucua hichu' cuayu bi' ni, na'a na' ntucua sca cuatyí ya' yu, lo'o jua'a cua nda ngu' sca sne' chcua cha' tyucua hique yu. Li' ngutu'u yu ndyaa yu cusuu; ntijiloo yu li', lo'o ña'a ti tya tyijiloo la yu xi ji'j tya'a cusuu yu.

³ Lo'o li' ngusuu nu ñi'ya ña'a xlya' bi' chaca nguiña' nu nga'a to' quityi bi'. Ndyuna na' nchcui' na'ni tacati nu nchca tyucuaa li':

—Cuaa clya nu'u ca nde —nacui.

⁴ Li' ngutu'u tucua chaca cuayu nu nga'a ña'a color ji'j. Yu nu ntucua hichu' ni' bi' ntsu'u chacuayá' ji'j cua'ni cha' cusuu lo yuu chalyuu, cha' jua'a cujuui ñati chalyuu ji'j tya'a ñati ngu'. Tonu tsa xlyu cusuu ngujui ji'j yu bi'.

⁵ Lo'o li' nu nchca tyuna quiya' ngusuu nu ñi'ya ña'a xlya' bi' nguiña' nu nga'a to' quityi. Ndyuna na' cha' nu nchcui' na'ni tacati nu nchca tyuna li':

—Cuaa clya nu'u ca nde —nacui.

Li' na'a na' ndu sca cuayú nu ngata ña'a; sca' cuayá' ndacui ya' ñati nu ntucua hichu' cuayu bi'.

⁶ Li' ngua ti' na' cha' nguañi nchcui' sca ñati nu nda xtyi'i laja su ndu nu jacua tya'a na'ni tacati bi':

—Sa sca' ti nscua' caja ji'j ngu' cua'ni ngu' cña sca tsa —nacui—, lo'o jua'a sca milya ti si'yu nscua' jo'o caja ji'j ngu' sca tsa; pana ña'a ti quina'a nga'a caca setye, lo'o jua'a quina'a caca vino nu ndyi'yu ngu' —nacui yu bi'.

⁷ Lo'o li' nu nchca jacua quiya' ngusuu nu ñi'ya ña'a xlya' bi' nguiña' nu nga'a tu'ba quityi bi'. Ndyuna na' nchcui' na'ni tacati nu nchca jacua li':

—Cuaa clya nu'u ca nde —nacui ni'.

⁸ Li' na'a na' cha' ndu sca cuayu nu ngatsi ña'a. La Muerte naa nu ntucua hichu' cuayu bi', cha' bi' laca nu ndyaa ndyujui ji'j ñati; nde chu' bi' ngutu'u lca'a tsa tlyu ti cresiya ji'j ngu' jyo'o. Ntsu'u chacuayá' ji'j yu bi', cha' cujuui yu ji'j ña'a tsaca yu'be ñati nu ndi'j chalyuu; lcaa ni'j su ndi'j jacua tya'a ñati ni, cujuui yu ji'j tsaca tya'a ngu' li', masi lo'o caca cha' cusuu ji'j ngu', masi lo'o caca jbi'ña ji'j ngu', masi lo'o quicha ngu', masi lo'o cua'ni xña'a na'ni tyala lo'o ngu'.

⁹ Lo'o li' nu nchca ca'yu quiya' ngusuu nu ñi'ya ña'a xlya' bi' nguiña' nu nga'a tu'ba quityi bi'. Li' na'a na' sca mesa tlyu nde loo su ntucua yucui' Ndyosi, mesa bi' laca nu tyucua msta lo. Nde ne' mesa bi' ntsiya tyuu tya'a ngu' nu ngujui; cua ndyujui ñati ji'j ngu' bi' xqui'ya cha' nu nda yucui' Ndyosi lo'o ngu' bi', cha' ná ntsij ngu' bi' nchcui' ngu' cha' bi' lo'o tya'a ñati ngu' li'.

¹⁰ Cuii ngusi'ya jyo'o bi':

—Ndyosi Xu'na ya —nacui ngu'—, xcui' lubii tsa cresiya jinu'u; xcui' cha' liñi ndu'ni nu'u —nacui jyo'o bi'—. ¿Ha tya tiya' tsa cua'ni cuayá' nu'u ji'j ñati chalyuu? ¿Ha tya tiya' tsa xcube' nu'u ji'j ngu' xqui'ya cha' cua ndyujui ngu' ji'j ya? —nacui jyo'o bi'.

¹¹ Lo'o ti ngujui late' ngati cacu' lcaa jyo'o bi', li' nchcui' yucui' Ndyosi lo'o ngu' bi':

—Xa' xtyii cña' ma tya xi ca, ña'a cuayá' tyalaa tyuu tya'a jyo'o ngu' tya'a ma, tya'a ngusñi ma cha' ji'j Jesús, tya'a ndyu'ni ma cña ji'j Ni; tya cujuui ñati chalyuu ji'j ngu' bi' ñi'ya lo'o cua ndyujui ngu' ji'j cu'ma —nacui Ni.

¹² Lo'o li' na'a na' ji'i nu ñi'ya ña'a xlya' bi', cha' nu nchca scuá quiya' ngusuu Ni nguiña' nu nga'a to' quityi bi'; lye tsa ngulacuj chalyuu li'. Li' ndyacu cuichaa, ngua talya xee; ñi'ya laca sca late' ngata nu nchcu' ñati su nscua jyo'o, jua'a ña'a ngua bi'. Lo'o jua'a co' ni, ngua nga'a ña'a bi'; ñi'ya ña'a tañi, jua'a ña'a bi'.

¹³ Li' ndyalú cuii nu ntsu'u nde cua; ñi'ya nti' ndyalú mancu ye'e lo'o lye tsa nchca cui'i nchquiña ji'i sta' yaca, jua'a ndyalú cuii nde lo yuu li'.

¹⁴ Nga'aa chcana ña'a ngu' nde cua li'; cua nguliji yu'u bi', cha' ngulatsu' ycu'i Ndyosi ji'i. La cui' jua'a ngulatsu' Ni ji'i lcaa ca'ya cua; jua'a lcaa yuu cla'be nu nscua cla'be hitya, ngulatsu' Ni ji'i.

¹⁵ Li' ngutu'u cuatsi' ti lcaa ñati, masi tyuquee, masi quiya' cua'a, masi sii' ca'ya; lcaa ngu' nu laca loo, cuati nu laca loo ji'i ñati cusuu, masi culiya' ngu', masi tlyu tsa ñati laca ngu', masi msu nu ngüi'ya ti ñati, masi msu nu ndi' tso'o ti laca ngu' bi', lcaa ngu' lo'o tya'a ngu' ngutu'u cuatsi' ngu'.

¹⁶ Li' ngusi'ya ngu' ji'i ca'ya lo'o ji'i quee tlyu:

—Cuaa clya ma xasu ma hichu' ya, cha' ná ña'a ycu'i' nu Cusu' nu ntucua su tlyu ji'i ya; ñasi' tsa nu ñi'ya ña'a xlya' bi' ña'a Ni ji'i ya —nacu' ngu'.

¹⁷ Cua ndyalaa tsá cha' xcube' Ni ji'i ñati, lo'o ná ndalo ngu' tsiya' ti ji'i cha' bi'.

7

Ni tsa lo tya'a ngu' Israel nu cua nga'a cuayá ji'i ycu'i' Ndyosi nde tyacaa ngu'

¹ Tiya' la li' na'a na' ji'i jacua tya'a xca ji'i ycu'i' Ndyosi; na'a na' nde quiya' chalyuu, nde jacua se'i su ndu nu jacua tya'a ngu' xca bi'. Ndaca'a xca bi' ji'i ca ta'a jacua cui'i nu ncliyatu'u lo chalyuu; nga'aa nda ngu' xca bi' chacuayá' culatu'u cui'i bi', masi nde lo yuu, masi nde tyujo'o, ni sca chu' yaca ná culatu'u cui'i.

² Li' na'a na' ndu'u tucua chaca yu xca, nu ndu'u tucua lijya nde su ntyucua cuichaa. Ndyi'ya yu cuayá' nu cua nda ycu'i' Ndyosi ji'i yu, cha' cua'a yu hichu' ñati ji'i ycu'i' Ndyosi; la cui' Ni nu nda chalyuu ji'na laca bi'. Cuii nchcui' yu lo'o nu jacua tya'a xca nu ntsu'u chacuayá' ji'i cha' cua'ni ñu'u ji'i chalyuu lo'o ji'i tyujo'o.

³ Ndi'ya nchcui' yu lo'o ngu' xca bi' li':

—Ná cala' ma chalyuu, ná cala' ma tyujo'o, ná cala' ma yaca; tya lyiji cua'a ycu'i' Ndyosi cuayá' nde tyacaa ñati nu ndyu'ni cña ji'i ycu'i' Ni.

⁴ Li' ngulu'u ngu' 'na ni tsa lo tya'a ñati nu cua ngua'a ycu'i' Ndyosi cuayá' nde tyacaa ngu'; sca siyento ntucua tu'ba ntucua jacua mil tya'a ñati laca bi'. Tyu'u ngu' bi' ji'i nu tii tyucuaa tya'a taju ngu' Israel, nu sca xtañi laca ji'i sca taju ngu':

⁵ Tyu'u tii tyucuaa mil tya'a ñati ji'i ngu' tya'a xtañi Judá nu ngua'a ycu'i' Ndyosi cuayá' ji'i,

cuati tyu'u chaca tii tyucuaa mil tya'a ñati ji'i ngu' tya'a xtañi Rubén,
cuati tyu'u tii tyucuaa mil tya'a ñati ji'i ngu' tya'a xtañi Gad,

⁶ cuati tyu'u tii tyucuaa mil tya'a ñati ji'i ngu' tya'a xtañi Aser,

cuati tyu'u tii tyucuaa mil tya'a ñati ji'i ngu' tya'a xtañi Neftalí,

cuati tyu'u tii tyucuaa mil tya'a ñati ji'i ngu' tya'a xtañi Manasés;

⁷ la cui' jua'a tyu'u tii tyucuaa mil tya'a ñati ji'i ngu' tya'a xtañi Simeón,

cuati tyu'u tii tyucuaa mil tya'a ñati ji'i ngu' tya'a xtañi Leví,

cuati tyu'u tii tyucuaa mil tya'a ñati ji'i ngu' tya'a xtañi Isacar,

⁸ cuati tyu'u tii tyucuaa mil tya'a ñati ji'i ngu' tya'a xtañi Zabulón,

cuati tyu'u tii tyucuaa mil tya'a ñati jii' ngu' tya'a xtañi José,
 cuati tyu'u tii tyucuaa mil tya'a ñati jii' ngu' tya'a xtañi Benjamín.
 Tsa lo cua ti tya'a ngu' Israel ngua'a ycu' Ndyosi cuayá' jii'.

Nu xa' la ñati tyucui ña'a chalyuu nu ta ycu' Ndyosi late' ngati jii'

⁹ Tiya' la li' na'a na' ndu tsa tlyu ti ñati nu cua ngua'ni lyaá Jesús jii'; quiña'a tsa ñati nga'a, bi' cha' ná tucui ngua jii' culacua jii' ñati bi'. Tyucui ña'a chalyuu mala su ndii' ñati ngutu'u ngu' yaa ngu'; lcaa lo ñati chalyuu yaa, cha' cua ña'a ca quichi tyi ngu' ngutu'u ngu', cua ña'a ca lo cha'cña nu nchcui' ñati chalyuu nchcui' ngu' bi'. Ndyatu ngu' nde loo su ntucua yaca xlya tlyu, nde loo su ndu nu ñi'ya ña'a xlya' bi'. Late' ngati lacu' ngu', ntucua laca' nguiña ya' ngu' ndu ngu'.

¹⁰ Cui' nchcui' ngu' li':

Cua'ni tlyu na jii' ycu' Ndyosi nu Xu'na na nu ntucua lo yaca xlya tlyu,
 la cui' bi' laca nu ndu'ni lyaá ji'na,
 nacui' ngu' jii' tya'a ngu';
 jua'a nu ñi'ya ña'a xlya' bi' ndu'ni lyaá ji'na,
 nacui' ngu'.

¹¹ Lo'o jua'a lcaa xa' jii' ycu' Ndyosi, lo'o ngu' bi' ndu ngu' nde chu' su ntucua yaca xlya bi'; nde chu' su ndu na'ni tacati bi', nde chu' su ndu ngu' cusu', ca bi' ndii' ngu'. Ndyaa stii ngu' nde loo ngu' lo yuu li', cha' cua'ni tlyu ngu' jii' ycu' Ndyosi.

¹² Li' nacui' nu ngu' xa' bi':

Jua'a caca cha' lacua; cua'ni tlyu na jii' Ni, cua'ni chi' na loo Ni,
 tya na xlya'be jii' ycu' Ni.
 Chcui' na cha' lcaa cha' jlo ti' Ni, na jii' Ni laca lcaa lo na nu ntsu'u chalyuu;
 lcaa lo cña tsiya' ti nchca jii' Ni cua'ni Ni, sca ti ycu' Ni ntsu'u chacuayá' jii'
 Ni cua'ni Ni lcaa cña.

Lcaa yija ná nga'a cha' tye cha' jua'a caca jii' ycu' Ndyosi Sti na.
 Chañi cha' jua'a caca.
 Jua'a nacui' ngu' xa' jii' tya'a ngu'.

¹³ Li' nchcuane sca ngu' cusu' jna':

—¿Tilaca laca ñati nu nchcu' late' ngati, nti' nu'u? —nacui—. ¿Macala ndu'u ñati bi' lijya?

¹⁴ —Ná jlo ti' na', Cusu'. Culu'u nu'u xi jna' —ni na' jii'.

Nchcui' nu cusu' lo'o na' li':

—Cua nteje tacui ca ti cha' lye tsa nchcub' ñati bi', xqui'ya cha' ngusñi ngu' cha' jii' Jesús —nacui' nu cusu' jna'—. Cua laca lacu' ngu' late' ngati; cua ngua lubii' ne' cresiya jii' ngu' laca cha' bi', xqui'ya cha' cua ngujui' nu ñi'ya ña'a xlya' bi' lo crusi cuentya jii' ngu'.

¹⁵ Bi' cha' ndu ngu' nde loo su tlyu su ntucua ycu' Ndyosi juani —nacui' nu cusu' bi'—, cha' tsá lo'o talya ndyu'ni ngu' bi' cña jii' Ni ca su ndii' Ni. Ycu' Ni nu ntucua lo yaca xlya tlyu bi' tyanu cacua ti su ndii' ngu', cha' cua'a jii' ngu' cha' ná tyacua cha' cuxi jii' ngu'.

¹⁶ Nga'aa tyucua cha' ntyute' ngu' bi' chaca quiya', ni nga'aa tyucua cha' nguityi ngu' hitya; nga'aa tsumi' xee cua jii' ngu', ni nga'aa ca chiya'a ti' ngu' lo'o tyique' cua.

¹⁷ Ña'asii nu ñi'ya ña'a xlya' bi' jii' ngu', cha' ndii' Ni la cui' ca su ntucua ycu' Ndyosi loo; bi' laca nu tsalo'o jii' ngu' su caja hitya co'o ngu' cha' caja chalyuu cucui jii' ngu' li'. Lo'o jua'a xquityi Ni hitya cloo ngu' cha' nga'aa cunaa ngu' li'.

8

Nu cuu oro nu nguxcuq̄ chaca xcā ji'iy cui' Ndyosi lo yuu

¹ Lo'o li' nu nchca cati quiya' ngusuu nu ñi'ya ña'a xlya' bi' nguiña' nu nga'a to' quityi ngutu bi'. Lo'o ngua jua'a, ti ti ndi' lcaa na su ntucua ycui' Ndyosi li'.

² Cuati na'a na' ji'i' tya tyacati tya'a xcā nu ndu cña nde loo ycui' Ndyosi; cua nda ngu' cati tya'a cui'chcuq̄ ji'i' ngu' xcā bi' cha' cula'á ngu'.

³ Li' yaq̄ chaca yu xcā nu ndyi'ya cuu oro lijya. Yaq̄ bi' ngutu to' mesa su ntucua msta, la cui' mesa nu ndu nde loo su ntucua yaca xlya tlyu. Cua ngujui quiña'a yana jo'ó ji'i' yu cha' taq̄i yu lo mesa su ntucua msta bi'. La cui' tyempo nu lo'o nchcui' ngu' lo'o ycui' Ndyosi, lcaa ñati nu ntsu'u cha' ji'i' lo'o ycui' Ndyosi ni, bi' tyempo laca nu ndyaqū yana jo'ó bi'.

⁴ Lo ya' xcā nu ndu slo ycui' Ndyosi, ca bi' ndatu sñii yana jo'ó nu ndyaqū ne' cuu bi'; stu'ba ti ndyat̄u sñii bi' ndyalo'o cha' nu nchcui' ñati bi' lo'o Ni. Jua'a ndyu'ni tlyu ngu' bi' ji'i' ycui' Ndyosi.

⁵ Li' ndyalo'o xcā ji'i' cuu bi', ngusu'ba yu quii' nchcubi' ne', ngu' yu ji'i' cuu ndyaa cha' tyú nde lo yuu chalyuu. Li' lye tsa nguañi nde chalyuu, lye tsa nguañi nchcui' tyi'yu, lye tsa ndyubii, lye tsa ngulacūj chalyuu.

Nu cati tya'a cui'chcuq̄

⁶ Nu cati tya'a xcā nu cua na'a na' tsā ni, nguxana ngula'á ngu' lo'o cui'chcuq̄ nu ntsu'u ya' ngu' li'.

⁷ Li' ngula'á xcā nu nchca clyo lo'o cui'chcuq̄ ji'i' yu; hora ti ndyalú tyo quee lo'o quii' nde lo yuu li'. Lo'o ndyalú bi' hichu' ñati, li' ndyalú tañi ngu'. Sa cla'be chalyuu ndye ndyaqū li', jua'a ndyaqū sa cla'be yaca ndu, ndye ndyaqū sa cla'be su quii' ji'i' ngu'.

⁸ Li' ngula'á xcā nu nchca tyucuaa lo'o cui'chcuq̄ ji'i'; hora ti ndyacuq̄ sca ca'ya cuq̄, ña'a tsaca chu' ca'ya ndyaqū ngua'ya nde lo tyujo'o. Li' sa cla'be ti hitya tyujo'o ngua tañi,

⁹ sa cla'be ti na lu'ú nu ntsu'u lo hitya tyujo'o ngujui, sa cla'be lcaa yaca ni'i' nu ntsu'u chalyuu ndye nguti li'.

¹⁰ Li' ngula'á xcā nu nchca tyuna lo'o cui'chcuq̄ ji'i'; hora ti ndyalú sca cuii tlyu nu ntsu'u nde cuq̄, nu ndyaqū ñi'ya ndyaqū quityee. Ndyú cuii bi' ngua'ya nde lo hitya sta'a, nde su ntyucua hitya tyucui ña'a chalyuu. Li' ngunu'u sa cla'be hitya tso'o nu ntsu'u chalyuu.

¹¹ Cuii Quixi' Clyaa' naa cuii tlyu bi', cha' nda clyaa' nu ngua'ya sa cla'be ti hitya nu ndyi'yu ngu'. Quiña'a ñati ngujui xqui'ya cha' cua ndyio' ngu' hitya bi', cha' clyaa' tsa hitya bi'.

¹² Li' ngula'á xcā nu nchca jacua lo'o cui'chcuq̄ ji'i'. Li' ngunu'u lcaa xee tlyu nu ntsu'u nde cuq̄, cha' sa cla'be ti xee ndyubi' li'; lo'o xee cuichaa, lo'o xee co', lo'o xee cuii, sa cla'be ti xee ndyubi'. Sa cla'be ti nde cuq̄, sa cla'be ti nde talya, nga'aa nda bi' xee.

¹³ Li' na'a na' su ndacui sca xcā cla'be cuq̄ nu ñi'ya ña'a cua'ya ña'a bi'. Ndyuna na' cha' cuii tsa ngusi'ya yu:

—Tya'na tsa cu'ma lo'o cula'á tya xna tya'a xcā bi' lo'o cui'chcuq̄ ji'i' ngu' ca tiya' la xi; tya'na tsa caca lcaa ñati nu tya ndyanu chalyuu lo'o cañi bi' li'.

9

¹ Li' ngula'á xcā nu nchca ca'yu lo'o cui'chcuq̄ ji'i'; hora ti na'a na' ngua'ya sca nu cuxi nde chalyuu. Masi cua ngua yu sca nu laca loo nde cuq̄ nquicha', pana ndyú yu lo yuu li', ñi'ya ndyú sca cuii. Cua ngujui ya' ji'i' yu cha' saala yu to' tyuquee su ndi' lcaa nu cuiñaja.

² Ngusaala yu to' tyuu, quiña'a tsa sñii ntyucua li'; ñi'ya nti' sca horno tonu, jua'a ntyucua sñii bi'. Ngua talya xee cua li', ndacu' ji'j' xee xqui'ya sñii nu ntyucua to' tyuu bi'.

³ Laja sñii bi' ntyucua sca taju tlyu tscu', ngua'ya ni' lo yuu. Ntsu'u chacuayá' ji'j' ni' caca ni' tyaala, ñi'ya laca chuni'j' tyaala.

⁴ Nga'aa ngujui chacuayá' ji'j' ni' cua'ni ñu'u ji'j' su quii, ji'j' yaca ndu. Ni sca na nu ndyataa ngu', ná ca cua'ni ñu'u ni' ji'j'; sca ti chacuayá' ngujui ji'j' ni' cha' ta xi nu ti'í ji'j' nu ngu' cuxi bi', ñati nu ná nscua cuayá' ji'j' ycuí' Ndyosi nde tyacaa ngu'.

⁵ Ná ngua ji'j' ni' cujuui ni' ji'j' ñati, sca ti cha' ti'í tsa xcube' ni' ji'j' ngu' sa ca'yu co' ti; ñi'ya lo'o ndacu chuni'j' ji'na, jua'a ti'í tsa xcube' tscu' bi' ji'j' ngu'.

⁶ Cuayá' ca'yu co', li' culana ngu' ñi'ya caca cha' cajaa ngu', pana ná nquijeloo cha' bi' ji'j' ngu'; ca ti' ngu' cajaa ngu', pana tya lyiji tsa cha' cajaa ngu'.

⁷ Nu tscu' bi' ni, cua laca ngua'ni cho'o ni' ji'j' ni' cha' xu'u tya'a ni' lo'o ñati, ñi'ya laca cuayu nu ndu tajua' ti cha' cusuu. Sca sne' ntucua scua' que ni' nu ñi'ya sne' oro ña'a; pana cloo ni' ni, ñi'ya ña'a cloo ñati ña'a cloo ni' bi'.

⁸ Ñi'ya ña'a quicha' hique sca nu cuna'a, jua'a ña'a quicha' hique ni'; ñi'ya ña'a la'ya cuichi, jua'a ña'a la'ya ni'.

⁹ Lo'o jua'a cua ndyacu' tyiquee ni' ñi'ya si lo'o sca lata chcuá. Lye ndañi lu'be ni' ndacu ni', ñi'ya lo'o ndañi cuayu nu ntojolaqui carreta ndya'a cusuu.

¹⁰ Lo'o jua'a ntucua xtyi'j' ni' ñi'ya ntucua xtyi'j' chuni'j'; la cui' jua'a ntucua ltsu' xtyi'j' ni', cha' lo'o xtyi'j' ni' xcube' ni' ji'j' ñati chalyuu ña'a cuayá' tye ca'yu co'.

¹¹ Ntsu'u nu laca loo ji'j' ni', la cui' nu ntucua tlyu ca ne' tyuquee bi'; Abadón naa nu bi' cha'cña ji'j' ngu' judío, lo'o jua'a Apolón naa nu bi' cha'cña ji'j' ngu' griego, nu nti' ñacu' cha'cña ji'na: ycuí' nu ndu'ni ñu'u ji'j' chalyuu.

¹² Cua ndye tsaca cha' nu chiya'a tsa ndañi. Tya lyiji tyu'u tucua tya tyucuaa tya'a cha' nu chiya'a tsa ndañi.

¹³ Li' ngula'a xcá nu nchca scua' lo'o cui'chcuá ji'j' yu. Lo'o ndyuna na', li' nchcui' ñati ca su ndu mesa tlyu oro nu nscua nde loo su ntucua ycuí' Ndyosi. Ca ta'a jacua jyaca mesa nguañi nchcui' ñati bi',

¹⁴ nchcui' bi' lo'o xcá nu nchca scua' nu ntsu'u cui'chcuá ya' yu:

—Clyáa mā ji'j' nu jacua tya'a xcá nu ndi'j' ndyaaca' ca to' sta'a tlyu, sta'a Eufartes bi'.

¹⁵ Lo'o jua'a ngua li'. Nu lo'o ngula'a nu jacua tya'a ngu' xcá bi', hora ti ngutu'u ndyaa xcá bi', cha' cujuui ji'j' sa cla'be ñati tyucui' ña'a chalyuu. Cua laca ndu yala xcá bi' cha' cujuui ji'j' ngu' lo'o caca la cui' hora, masi la cui' tsa, masi la cui' co', masi la cui' yija' cha' cua'ni Ni cña bi'.

¹⁶ Lo'o jua'a cua laca ngujui cha' 'na, ni tsa lo tya'a sendaru nu ntyucua hichu' cuayu ndya'a cusuu tya'a lo'o nu jacua tya'a xcá bi'; tucua siyento miyon tya'a sendaru caca bi'.

¹⁷ La cui' laja lo'o nchcui' xcalá na', li' na'a na' nu tyuu tya'a cuayu bi', lo'o jua'a na'a na' ji'j' ñati nu ntucua hichu' ni'. Ñi'ya ña'a quii', cha' ngatsi nga'a ti ña'a, jua'a ña'a chcuá ndyacu' lo tyiquee ngu'; jua'a lo'o chcuá cuaa ña'a nga'a tyiquee ngu' bi'. Ñi'ya scua' que cuichi, jua'a ña'a scua' que cuayu bi'. Lo'o jua'a nde tyuu tu'ba ni' ndyu'u quii' lo'o sñii jua'a ti, lo'o sñii ngatsi nu chiya'a tsa xtyi'j' ndyu'u.

18 Sa cla'be ti ñati chalyuu ngujuii xqui'ya quicha nu nguxtyanu quii' bi', nu nguxtyanu sñii bi', nu nguxtyanu sñii ngatsi nu chiya'a tsa xtyi'i bi'; la cui' quicha nu ndu'u tyuu tu'ba cuayu laca bi'.

19 Nde tyuu tu'ba ni', lo'o jua'a nde lo xtyi'i ni', ndacua ndyiji juersa ji'i ni' cha' cua'ni ni' cha' cuxi; taca ji'i ni' ta cha' ti'i ji'i ñati lo'o xtyi'i ti ni' cha' ntucua ltsu' lo xtyi'i ni', ñi'ya nu ntsu'u ji'i cuaña.

20 Pana ña'a ti tya ngua'ni ngu' cha' cuxi, nu ñati nu ná ngujuii lo'o quicha bi'; ná nguxtyanu ngu' cha' cuxi nu ndu'ni ngu'. Ña'a ti tya ndyu'ni tlyu ngu' ji'i cui'i cuxi, jua'a ji'i lcu'i jo'ó nu ndya' lo'o oro, masi jo'ó ndya' lo'o plata, masi jo'ó ndya' lo'o chcuá ngatsi, masi jo'ó ndya' lo'o quee, masi jo'ó ndya' lo'o yaca ti; ña'a ti ndyu'ni tlyu ngu' ji'i jo'ó nu ná nchca ji'i ña'a ji'na, ni ná nduna cha' nu nchcui' na, ni ná nchca ji'i jo'ó bi' tya'a.

21 Lo'o jua'a ná ntaja'a ngu' cua'ni tye ngu' cha' ndujuii ngu' ji'i tya'a ñati ngu', ni ná ndye cha' ndu'ni cucha'a ngu', ni ná ndye cha' ndu'ni suba' ngu' lo'o xa' nu cuna'a, ni ná ndye cha' ntyucuaana ngu'.

10

Nu xca ji'i ycu'i' Ndyosi nu ndyi'ya sca quityi piti

1 Li' laja coo ti na'a na' chaca xca nu ngutu'u ca slo ycu'i' Ndyosi, nu yaa nde cua ngua'ya nde lo yuu li'; lcaa cña nchca ji'i xca bi'. Ndu' cuaña taa lo xlya hique xca bi', jua'a ndubi tsa ña'a cloo xca bi' ñi'ya ndubi ña'a loo cuichaa; lo'o jua'a tyijya quiya' yu, jua'a tyijya nda yu, lye ndyu'u xee ñi'ya laca lo'o ndyatú quii'.

2 Ya' yu ntucua sca quityi piti ti nu cua nchcana. Li' quiya' yu tsu' cui' ngusta yu nde lo tyujo'o, quiya' yu tsu' coca ngusta yu nde lo yuu btyi.

3 Lo'o li' cuii' ngusi'ya xca bi', ñi'ya nti' nxi'ya cuichi; lo'o ngusi'ya nu xca bi', lye nguañi nchcui' tyi'yu li', cha' stu'ba ti nchcui' nu cati tya'a tyi'yu nu ntsu'u chalyuu.

4 Lo'o ndye nchcui' tyi'yu bi', li' cua scua ti na' cha' nu nda tyi'yu bi', pana ndyuna na' nchcui' sca nu ntucua ca slo ycu'i' Ndyosi li':

—Xu'ba cuatsi' nu'u cha' nu nda nu cati tya'a tyi'yu bi' —nacui' Ni jna'—. Nga'aa scua nu'u cha' bi' lo quityi.

5 Li' ngusicua xca bi' ya' tsu' cui' nde cua, la cui' xca nu cua na'a na' ndu lo tyujo'o, nu ndu lo yuu btyi.

6 Li' nchcui' xca bi':

—Chacuayá' ji'i ycu'i' Ndyosi nu ná tye tsiya' ti yija ji'i Ni, bi' laca cha' nu nchcui' na' re —nacui' xca bi'—. Ycu'i' Ni laca nu ngüiña lcaa na nu ntsu'u nde cua, jua'a ngüiña Ni lcaa na nu ntsu'u nde lo yuu chalyuu, jua'a ngüiña Ni lcaa na nu ntsu'u lo tyujo'o. Ndi'ya nchcui' cha' nu nda Ni: Nga'aa tiya' tsa nacui' ycu'i' Ndyosi cha' caa Ni cha' cua'ni cuayá' Ni ji'i ñati chalyuu;

7 lo'o xana cula'á xca nu nchca cati lo'o cui'chcuá ji'i, li' xana cua'ni Ni cña nu cua ndacha' Ni ji'i jyo'o cusu' nu nda cha' ji'i Ni lo'o ñati tya sa'ni la. Ntsu'u yacu' ti cha' bi' cua sa'ni, pana juani cua ndañi liñi cha' bi'.

8 Li' chaca quiya' nguañi nchcui' nu ntucua ca slo ycu'i' Ndyosi bi', nchcui' lo'o na':

—Yaa xñi nu'u quityi piti ti nu cua nchcana ntucua ya' xca nu ndu lo tyujo'o nu ndu lo yuu chalyuu bi'.

9 Ndyaa' na' su ndu xca bi' li', ni na' ji'i cha' ta quityi piti ti bi' 'na.

—Yalo'o nu'u ji'i quityi re —nacui'—. Chcui' lyiji nu'u lo quityi re, cha' ca cuayá' tso'o ti' nu'u ji'i; caca xñi' ti' nu'u li', masi tso'o ti ngua ti' nu'u lo'o na'a nu'u ji'i tya clyo.

¹⁰ Li' ngusñi na' quityi piti ti nu ntucua ya' yu, nchcui' na' lo quityi bi'. Lo'o na'a na' jil'i, li' tso'o tsa ngua ti' na', ñi'ya laca lo'o ndyacu na cuiña' cuityu cha' tyixi tsa; pana nu lo'o cua ngua cuayá' ti' na' ni cha' nda, xñi' tsa ngua ti' na'.

¹¹ Li' nchcui' Ni lo'o na':

—Tya chaca quiyá' ntsu'u cha' chcui' nu'u cha' lo'o ñati, lcaa cha' nu cua nti' ycuí' Ndyosi ta Ni lo'o lcaa lo ñati chalyuu, masi lo'o ngu' nu laca loo, masi lo'o ñati tyucui ña'a chalyuu mala su ndi'i ñati; masi lo'o ñati nu nchcui' cua ña'a ca lo cha'cña nu nchcui' ñati chalyuu chcui' nu'u.

11

Tucua tya'a ñati nu ndu nde chalyuu nchcui' cuentya ji'i ycuí' Ndyosi

¹ Li' nda ycuí' Ndyosi sca yaca cualyaa 'na; yaa tsa yaca bi', cha' tyu'u cuayá' lo'o. Nchcui' Ni lo'o na' li':

—Su'ba cuayá' clya nu'u nde ni'i tlyu ji'i ycuí' Ndyosi, cha' caca ni'i bi' cuentya jna' cha' ña'asii na' jil'i; jua'a su'ba cuayá' nu'u loo mesa su ntucua msta nu nsta ngu cuentya jna'. Clyacua nu'u ni lcaa tya'a ñati nu ndi'i ca bi' nu ndyu'ni tlyu jna' nu laca ycuí' Ndyosi li'.

² Nga'aa su'ba cuayá' nu'u nde liya' toni'i tlyu bi', cha' cuentya ji'i xa' ñati nu ná ndaquiya' jna' nu laca ycuí' Ndyosi tsiya' ti laca bi'. Chiya'a tsa cua'ni ngu' bi' lo'o tyi'i ngu' quich'i bi', la cui' quich'i tlyu nu laca quich'i nu cuentya jna' laca bi'. Tu'ba ntucua tucua co' tyi'i ngu' bi',

³ li' ta na' tucua tya'a ñati nu caa chalyuu cha' chcui' ngu' lcaa cha' nu nti' na' ta na' lo'o ñati. Tyucuaa ngu' bi' tsatu' ngu' cla'be quich'i bi' tyempo li' —nacui Ni 'na—, ña'a cuayá' tya'a tii tyucuaa siyento ntucua snayala tsá tyu ngu' bi'. Tyucui tyempo cacu' ngu' bi' late' ngata, cha' tnu tsa cha' nu ta ngu' lo'o ñati, ñi'ya nu cua'ni na' nde loo la.

⁴ Lo'o ndu tyucuaa ñati bi' chalyuu, ndu ngu' cuentya ji'i ycuí' Ndyosi nu laca loo tyucui ña'a chalyuu; nxyucua tsa ycuí' Ndyosi ji'i ngu' bi', cha' chcui' ngu' lcaa cha' nu nti' ycuí' Ni ta Ni lo'o ñati. Caca ngu' ñi'ya laca tucua tya'a yaca si'yu olivo, lo'o jua'a caca ngu' ñi'ya laca tucua tya'a candyeru. (Tso'o tsa setye ndyu'u ji'i si'yu olivo bi', cha' tyaqui ne' candyeru.)

⁵ Lo'o cua nti' ñati chalyuu cua'ni lya' ti' ji'i ngu' bi', li' tyalú quii' tu'ba ngu' nu ndu bi', cha' tsumi' ji'i ñati cuxi; tye cua'ni ñu'u ji'i ñati bi' li'. Jua'a cajaa lcaa ñati nu cua'ni lya' ti' ji'i ngu' bi'.

⁶ Cua ntsu'u chacuayá' ji'i ngu' nu ndu bi', cha' cua'a ngu' ji'i coo, cha' ná ca'ya tyo tsiya' ti tyucui tyempo lo'o ta ngu' cha' ji'i ycuí' Ndyosi lo'o ñati; jua'a ntsu'u chacuayá' ji'i ngu' cha' cua'ni ñu'u ngu' ji'i lcaa suu hitya cha' caca tañi; jua'a taca ji'i ngu' ta ngu' lcaa lo quicha cha' quiji' ji'i ñati chalyuu, ni jacua' nti' ngu' cha' caca quicha ñati.

⁷ Lo'o tye cña nu cua'ni tyucuaa ñati bi' nde chalyuu, li' xana nu na'ni xña'a nu ntsu'u ca tyuquee bi', xu'u tya'a ni' lo'o tyucuaa ñati nu ndu bi' li'; tyijiloo nu bi' ji'i ngu' bi' li', cuati cujuí' ji'i ngu'.

⁸ Li' tyanu tyucuaa jyo'o bi' ca su ntsiya ngujui to' calle quich'i tlyu bi', la cui' quich'i nu ngujui' ca'a ngu' ji'i ycuí' nu Xu'na na lo crusi. Xña'a tsa ngu' quich'i bi', bi' cha' ntsu'u sca cha' nu nchcui' ñati ji'i, cha' ñi'ya ngua ngu' quich'i Sodoma cua sa'ni, la cui' ñi'ya ngua ngu' quich'i Egipto cua sa'ni, jua'a laca ngu' quich'i tlyu bi' juani.

⁹ Lo'o li' tya'a ñati tyucui ña'a chalyuu mala su ndi'i ñati, lcaa lo ñati chalyuu, masi ñati nu ngutu'u cua ña'a ca quich'i tyi ngu', masi ñati nu nchcui' cua ña'a ca lo cha'cña nu nchcui' ñati chalyuu; tyu'u scua sna tsá cla'be nu tya'a ngu'

tyaa na'a ngu' ji'i jyo'o bi' ca su nscua ngu'. Ná ta ngu' chacuayá' cha' tyatsi' jyo'o bi'.

¹⁰ Chaa tsa ti' caca ñati chalyuu cha' cua ngujui tyucuaa ñati nu ngutu bi', bi' cha' cua'ni ngu' ta'a; lu'ba ti ta ngu' xlya'be tyaa su ndi'i tya'a ngu', cha' chaa tsa ti' ngu'. Xqui'ya tyucuaa jyo'o bi' quiña'a tsa cha' nchcubé' ngujui ji'i ñati chalyuu, nacuj ngu'.

¹¹ Pana nu lo'o cua ndu'u scua sna tsa cla'be bi', li' chaca quiya' nda ycuí' Ndyosi xtyi'i ndyalaa ne' cresiya ji'i tyucuaa ngu' jyo'o bi'; xá' ndatu ngu' li'. Ndyutsii tsa lcaa ñati nu na'a ji'i ngu' bi', cha' cua ndyu'ú ngu' chaca quiya'.

¹² Li' ndyuna tyucuaa ñati bi' lo'o ngusi'ya ycuí' Ndyosi ji'i ngu' ca su ntucua Ni nde cua:

—Tyacuj clya ma ca nde cua re —nacuj Ni.

Laja lo'o ña'a tya'a cusu ngu' ji'i ngu', li' ngutu'u ngu' ndyaa ngu' nde cua; laja coo ti ndyaa ngu'.

¹³ La cui' hora bi' lye tsa ngulacuj chalyuu; su nchca tii tya'a bariyu quichi bi', tyucui ña'a sca bariyu ndye nguti li'. Cati mil tya'a ñati ngujui li', xqui'ya cha' ngulacuj chalyuu. Lye tsa ndyutsii nu xa' la ñati nu ndyanu li', ndyutsii tsa ngu' ji'i ycuí' Ndyosi nu ndi'i nde cua cha' nchca ji'i Ni cua'ni Ni cña nu jua'a tonu tsa; ndube tsa ti' ngu' cha' ngua'ni Ni jua'a.

¹⁴ Cua tucua quiya' ndye cha' cuxi nu yaa lo chalyuu, pana cua lijya ti cha' caca chaca cha' cuxi nde chalyuu.

Chaca tya quiya' ngula'á cui'chcua

¹⁵ Li' cua ndya'a cati quiya' nguañi ngula'á xca lo'o cui'chcua ji'i. Nguañi nda xtyi'i tyuu tya'a ñati nde cua li', nu ndi'ya nchcui':

Ca juani ndyanu tachaa cha' ji'i ycuí' nu Xu'na na, jua'a ji'i Cristo, cha' caca Ni loo ji'i tyucui ña'a chalyuu, nacuj ngu'.

Lo'o juani ná nga'a cha' tye cha' culo Ni cña chalyuu.

¹⁶ Li' ngua'ni tlyu nu ngu' cusu' bi' ji'i ycuí' Ndyosi, nu calaa ntucua jacua tya'a ngu' cusu' nu ntyucua lo yaca xlya ca su ntucua ycuí' Ndyosi; ndyaa stii ngu' nde loo ngu' lo yuu cha' cua'ni tlyu ngu' ji'i Ni.

¹⁷ Ndi'ya nchcui' ngu' li':

Ndyosi Xu'na ya, nacuj ngu', cua nchca jinu'u cua'ni lcaa cña.

Na lu'ú nu'u juani, lo'o la cui' ti lu'ú nu'u nu ngua tya clyo la, jua'a tya lu'ú nu'u nde loo la.

Tsa xlya'be jinu'u cha' cua nguxana nu'u ndyu'ni nu'u quiña'a tsa cña tlyu nde chalyuu.

Ndube tsa ti' ya cha' cua nguxana nu'u laca nu'u loo,

¹⁸ masi ti' tsa nchca ñasi' xa' la ñati nu ná ndaquiya' jinu'u.

Cua ngulala ti tyempo cha' ta nu'u cha' ti' ji'i ngu' bi',

cha' cua'ni cuayá' nu'u ji'i lcaa jyo'o.

La cui' tyempo tya nu'u xlya'be ji'i ñati nu ngua'ni cña jinu'u,

cha' cua ngua'alo nu'u cña ji'i ngu' cha' chcuí' ngu' cha' jinu'u nde chalyuu; jua'a tya nu'u xlya'be ji'i ñati nu ndaquiya' jinu'u, masi ñati cuañi', masi ñati cusu'.

Cua ndyalaa tyempo cha' cua'ni ñu'u nu'u ji'i ñati nu ngua'ni ñu'u ji'i ñati chalyuu.

¹⁹ Li' na'a na' su ntucua laa tlyu ji'i ycuí' Ndyosi nde cua, na'a na' ca ne' laa su nscua cña' tacati, su ngutucua ycuí' Ndyosi laja ñati ji'i Ni nu ngua tya sa'ni la. Lo'o li' lye tsa nguañi nde chalyuu, lye tsa ndyubi, cuati lye tsa ndañi nchcui' tyi'yu; li' ngulacuj chalyuu, jua'a clyaa tsa tyo quee ngua'ya.

12

Ndyu'ni tyaala cuaña tonu ji'i sca nu cuna'a

¹ Li' nde cua ndyu'u tucua sca cuayá' nu nda ycui' Ndyosi cha' culu'u Ni ji'na, sca cha' nu ndyaca chalyuu laca bi'; bi' laca sca nu cuna'a nu ntsu'u ste' ndubi ña'a. Ñi'ya ndubi ña'a xee cuichaa, jua'a ña'a late' lacu' nu cuna'a bi'. Li' ngusta quiya' nu cuna'a chu' co'. Tii tyucuaa tya'a cuii nscua lo xlya hique nu cuna'a bi'; ñi'ya nscua sca sne' ti, jua'a nscua bi'.

² Cua ntsu'u sñi' nu cuna'a bi'; nchcubel' tsa nu cuna'a, ngusi'ya tsa cha' cua ngulala ti cala sñi'.

³ Yala ti ndyu'u tucua chaca cuayá' nde cua li'; sca cuaña tlyu nu nga'a ña'a laca bi', nu cati tya'a scua' que ni' ntucua. Jua'a sca sne' oro ntucua ca ta'a scua' que ni' bi', lo'o jua'a ntucua tii tya'a sata ni'.

⁴ Ngujui'i xtyi'i ni' cuii nu ntsu'u nde cua; ngusalú ni' ña'a tsaca cla'be lcaa cuii bi', ndyalú cuii nde lo yuu chalyuu. Li' ndatu nu cuaña bi' nde loo su ndu nu cuna'a nu cua cala ti sñi'; lo'o cala bi', hora ti cacu cuaña ji'i, ngua ti' ni'.

⁵ Ngula sca sñi' qui'yu ji'i nu cuna'a bi' li'. Cua lijya bi' chalyuu, cha' liñi ti culo bi' cña ji'i lcaa ñati chalyuu; pana hora ti ngui'ya ycu' Ndyosi ji'i sñi' nu cuna'a bi', ndyalo'o Ni ji'i yu nde su tlyu su ntucua ycu' Ni.

⁶ Li' ngusna nu cuna'a ndyaa ne' quixi' ca su tyi'i ycu' ti ma'; cua laca ngua'ni cho'o ycu' Ndyosi sca su tyi'i ma', su ña'asii Ni ji'i ma', ca bi' tyanu ma' tii tyucuaa siyento ntucua snayala tsá li'.

⁷ Li' nguxana cha' cusuu ca su ntucua ycu' Ndyosi. Ndu Miguel nu laca xu'na xca ji'i ycu' Ndyosi, ndu lo'o xca nu cuenta ji'i Ni; jua'a cua ndu nu cuaña tonu lo'o xca ji'i. Ti'í tsa ngusu ty'a'a ngu' li'.

⁸ Pana cua ntijiloo Miguel ji'i nu cuaña bi', nga'aa ngua ji'i nu cuaña bi' tyanu ca slo ycu' Ndyosi lo'o xca ji'i Ni li';

⁹ cua ngulo'o Ni ji'i ngu' nu ndu cuenta ji'i nu cuaña bi' li'. Sa'ni ndya'a nu cuaña bi', ycu' nu xña'a naa bi'; la cui' bi' laca nu naa Satanás. Xcu' na ñilo'o bi' ji'i ñati tyucui ña'a chalyuu. Pana cua ngulo'o ycu' Ni ji'i nu xña'a lo'o xca ji'i, ndyaa ngu' nde lo yuu chalyuu li'.

¹⁰ Lo'o li' cuii tsa nguañi nchcui' sca ñati nde cua:

—Juani taca ña'a na ñi'ya ngua'ni lyaá ycu' Ndyosi ji'i ñati chalyuu ya' nu xña'a —nacu' ngu'—. Nguula tsa cña ndu'ni Ni chalyuu, bi' cha' laca Ni loo juani, lo'o jua'a cua ndyalaa tyempo cha' caca Cristo loo tyucui ña'a chalyuu. Nu ngua tya tsubi' la ndu nu xña'a bi' ca slo ycu' Ndyosi, cha' tsá lo'o talya ngusta bi' qui'ya hichu' ñati tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús; pana juani cua ngulo'o Ni ji'i ca su ntucua ycu' Ni, cua ndyu'u laja ngu' bi' li'.

¹¹ Nu ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesús ni, cua ntijiloo ngu' ji'i nu xña'a bi', xqui'ya cha' ngujuii Jesús nu ñi'ya ña'a xlya' bi'. Ná ntsii ngu' bi' ta ngu' cha' tso'o ji'i Jesús lo'o xa' ñati; ntaja'a ngu' bi' chcu' ngu' cha' bi', masi cujuui ñati ji'i ngu' bi' xqui'ya cha' ñasi' tsa ñati ji'i Jesús.

¹² Bi' cha' juani —nacu' nu ntucua nde cua bi'—, ca chaa ti' cu'ma nu ndi'i ma' nde su ntucua ycu' Ndyosi; pana tya'na tsa cacu cu'ma nu ndi'i ma' nde chalyuu, nu ndi'i ma' nde lo tyujo'o. Cua ngua'ya ycu' nu xña'a nde su ndi'i ma', lo'o juani ñasi' tsa bi' ndya'a; cua jlo ti' bi' cha' tya xi tya tsá ndyanu ji'i cha' cua'ni lya' ti' ji'i ñati chalyuu.

¹³ Nu lo'o ngua cuayá' ti' nu cuaña tonu bi' cha' cua ngulo'o ycu' Ndyosi ji'i lijya nde lo yuu chalyuu, li' ngutu'u lca'a ni' ji'i nu cuna'a nu ntsu'u sñi' qui'yu bi', cha' lye tsa cua'ni lya' ti' ji'i ma' ngua ti' ni'.

¹⁴ Li' nda ycu' Ndyosi sca latya lu'be ji'i nu cuna'a bi', ñi'ya ña'a lu'be sca cua'ya tlyu, cha' taca ji'i ma' tyacui ma' tsaa ma' ca su tyanu tso'o ti ma' ne'

quixj', su tyijyu' tsa jil'i ca su ndya'a cuaña bi'. Ca bi' ña'asij Ni jil'i ma', ña'a cuayá' nu tyu'u scua sna yija cla'be.

¹⁵ Li' ngusalú nu cuaña bi' hitya tu'ba ni' ndyaa chu' nu cuna'a bi'; ñi'ya sca sta'a clyaa, jua'a ndyalú hitya tu'ba ni' cha' clyab'ba lyiji cho' ngua ti' ni'.

¹⁶ Li' nguxtyucua yuu jil'i nu cuna'a bi', bi' cha' sij nchcana tu'ba yuu, ndye hitya ngutu'u tu'ba cuaña ndyo'o yuu li'.

¹⁷ Ngunasí' tsa nu cuaña bi' jil'i nu cuna'a bi' li', ndyaa ndyaana ni' cha' cusuu lo'o lcaa ñati nu tyu'u jil'i nu cuna'a ca tiya' la; nxuu tya'a ni' lo'o lcaa ñati nu taquiya' jil'i cña nu ngulo ycuí' Ndyosi jil'na, nu ña'a ti ná ntsij ngu' cha' cacha' liñi ngu' cha' jil'i Jesús jil'i xa' ñati.

13

Nu tucua tya'a na'ni nu chiya'a ña'a

¹ Ndyaa na' ndyatú na' to' tyujo'o li'. Na'a na' nde to' hitya tyujo'o lijya ndu'u tucua sca na'ni nu chiya'a tsa ña'a; ntucua tii tya'a sata ni', cuati ntsu'u cati tya'a hique ni'. Ca ta'a sata ni' bi' cua ntucua sne' nu ndubi tsa ña'a, cha' laca ni' loo nde chalyuu. Ca ta'a scua' que ni' cua nscua xtañi cuiñaja, xtañi bi' nchcui' cha' ti' jil'i ycuí' Ndyosi.

² Ñi'ya cuichi jo'ó, jua'a ña'a ni', ngua ti' na'; pana tyaala ña'a quiya' ni', tyucuj tsa xcatya' ni' ñi'ya ña'a xcatya' oso. Lo'o tu'ba ni' ni, ñi'ya ña'a tu'ba cuichi sa'a cuiña', jua'a ña'a tu'ba ni'. Nda nu cuaña bi' cña loo jil'i nu na'ni chiya'a ña'a bi', cha' caca ni' loo jil'i ñati chalyuu, ñi'ya laca ycuí' loo. Lo'o jua'a nu cuaña bi' ni, nda ni' chacuayá' jil'i na'ni chiya'a ña'a bi', cha' caca cua'ni ni' cña, cha' tyanu tlyu ni' macala su nti' ycuí' ni'.

³ Cua ndyanu cuayá' lo sca scua' que ni' su ngua quicha ni'; cua cajaa ti ni' tyempo bi', ngua ti' na', pana ngua tso'o su lye tsa quicha ni'. Ndube tsa ti' ñati chalyuu ña'a jil'i ni'; ngusñi ngu' cha' jil'i ni' li', xqui'ya cha' ngua tso'o chaca quiya' su lye quicha ni'.

⁴ Ngua'ni tlyu lcaa ñati jil'i nu cuaña bi' li', cha' cua nda bi' chacuayá' cha' caca tlyu nu na'ni chiya'a ña'a bi'; jua'a ngua'ni tlyu ngu' jil'i ycuí' na'ni chiya'a ña'a. Nchcui' ngu' lo'o tya'a ngu' li'.

—Ná tucui ndi'j chalyuu nu stu'ba lo'o nu na'ni jua. Nga'aa nchca jil'i ñati xuu tya'a lo'o ni'.

⁵ Cua ngujui chacuayá' jil'i nu na'ni chiya'a ña'a bi', cha' chcui' cua ña'a ca ti cha', masi lye tsa cua'ni tyucuaa ti' ni', masi chcui' cuxi ni' jil'i ycuí' Ndyosi. Tu'ba ntucua tucua co' ntsu'u chacuayá' jil'i ni' cha' caca ni' loo nde chalyuu.

⁶ Li' nguxana na'ni chiya'a ña'a bi' nda ni' quiya' jil'i ycuí' Ndyosi: nchcui' cuxi na'ni bi' jil'i lcaa cña nu ndu'ni Ni; jua'a nchcui' cuxi ni' jil'i su tlyu nde cua ca su ntucua ycuí' Ni; jua'a cuxi tsa nchcui' ni' jil'i lcaa ñati jil'i ycuí' Ni.

⁷ Ngujui chacuayá' jil'i ni' cha' xuu tya'a ni' lo'o ñati nu ntsu'u cha' jil'i lo'o ycuí' Ndyosi, cha' tyijiloo ni' jil'i ngu' bi'. Lo'o li' ngujui chacuayá' jil'i ni' cha' caca ni' loo jil'i tyucui ña'a chalyuu mala su ndi'j ñati, masi lcaa lo ñati chalyuu nu ngutu'u cua ña'a ca quichí tyi ngu', nu nchcui' cua ña'a ca lo cha'cña nu nchcui' ñati chalyuu;

⁸ lcaa ñati tyucui ña'a chalyuu cua'ni tlyu ngu' jil'i na'ni bi' li', si ná nscua xtañi ngu' lo quityi jil'i ycuí' Ndyosi. Nu ngua tya clyo la lo'o tya lyiji cuiña Ni chalyuu, tya li' nguscua Ni xtañi ñati nu ná nga'a cha' tye chalyuu jil'i. Cua ndyanu quityi bi' cuentya jil'i nu ñi'ya ña'a xlyá' nu cua ndyujui ñati jil'i tsaca quiya'.

⁹ Bi' cha' cua'a jyaca ma' juani, si tyaja'a ma' cuna ma' ji.

¹⁰ Si lo'o nscua cha' tsalo'o ngu' ji'i tsaca ma' ne' chcuq, jua'a caca lacua. Ná cutsji ma' li'. Si lo'o nscua cha' cujuui ñati ji'i tsaca ma, masi lo'o maxtyi, jua'a caca lacua. Ná cutsji ma' li'. Ndu'ni cha' talo tsa tyiquee na ji'i cha' cuxi; ndu'ni cha' lcaa tsá faquiya' na ji'i ycu' Ndyosi si ntsu'u cha' ji'na lo'o Ni nde chalyuu.

¹¹ Li' na'a na' chaca na'ni chiya'a ña'a lijya ndyu'u tucua nde lo yuu chalyuu. Ntucua tucua tya'a sata ni'; ñi'ya ña'a sata xlya' cuañi', jua'a ña'a sata ni', pana nchcui' ni' ñi'ya nu nchcui' nu cuaña tonu bi'.

¹² Ñi'ya nchca ji'i na'ni chiya'a ña'a nu yaa tya clyo la nclyo ni' cña, la cui' jua'a nchca ji'i nu chaca na'ni bi' culo ni' cña ji'i ñati; cha' juersa ndatsaa ni' ji'i lcaa ñati chalyuu cha' cua'ni tlyu ngu' ji'i na'ni nu yaa clyo, nu ngua tso'o su ti'i tsa ngula'a hique ni'.

¹³ Lo'o nu chaca na'ni chiya'a ña'a bi', lo'o bi' ngua'ni quiña'a cha' tlyu; ngua'ni bi' cha' ndyalú quii' nu ntsu'u nde cua' nde lo yuu cha' ña'a lcaa ñati ji'i.

¹⁴ Lo'o jua'a nguñilo'o ni' ji'i lcaa ñati tyucui ña'a chalyuu xqui'ya cha' tlyu nu ndyu'ni ni' lo'o ndi'i ni' slo nu na'ni nu yaa tya clyo bi'. Li' nchcui' ni' lo'o lcaa ñati chalyuu cha' cuiña' ngu' sca lcu' tyu, cha' cua'ni tlyu ngu' ji'i lcu' bi'; ngüña' ngu' lcu' ji'i nu na'ni nu yaa tya clyo bi' li', na'ni nu ngua tso'o masi ti'i tsa ngula'a hique ni'.

¹⁵ Lo'o li' ngu'ni chacuayá' ji'i nu chaca na'ni bi', cha' culatu'u cui'i cha' tyaa xty'i lo lcu' ji'i na'ni nu yaa clyo bi'; ngua ji'i lcu' chcui' lo'o ñati li', ngua ji'i cujuui ji'i lcaa ñati nu ná ntaja'a cua'ni tlyu ji'i.

¹⁶ Ngulo ni' cña ji'i lcaa ñati cha' chca'a cuayá' ya' ngu' la'a tsu' cui, masi chca'a cuayá' nde tyacaa ngu'; masi ñati tlyu, masi ñati jua'a ti, masi culiya' ngu', masi ti'i ngu', masi msu nu cua ngü'ya ñati ji'i, masi msu nu ndi' tso'o ti, chca'a cuayá' ji'i lcaa ñati cuentya ji'i nu xña'a.

¹⁷ Ni sca ñati nga'aa ntsu'u chacuayá' ji'i cha' cui'ya yu'ba, ni cha' cuju' yu'ba, si ná ngua'a cuayá' ji'i ni' loo ngu'. Lo'o nu cuayá' bi' ni, xtañi na'ni nu chiya'a ña'a bi' laca, cha' número nu ca ji'i xtañi ni' laca cuayá' bi'.

¹⁸ Cui'ya na cuentya ni cha' ndyaca re. Si culacua tso'o ti' na, quije cha' ji'na ñi'ya ndyu'u cha' ji'i número ji'i na'ni bi'; número ji'i ni' ni, ñi'ya laca xtañi ñati, jua'a laca bi'. Nde laca número bi': scuá siyento ntucua snayala ntucua scuá.

14

Sca siyento ntucua tu'ba ntucua jacua mil tya'a ñati lubii

¹ Lo'o li' na'a na' chaca quiya' ca ndacua su ndu nu ñi'ya ña'a xlya' bi' lo xlya ca'ya Sión; stu'ba ti ndu bi' lo'o sca siyento ntucua tu'ba ntucua jacua mil tya'a ñati. Nde tyacaa ñati bi', ndacua nscua xtañi nu ñi'ya ña'a xlya' bi', lo'o la cui' bi' nscua xtañi ycu' Ndyosi Sti Ni.

² Cui' nguañi nde su ntucua ycu' Ndyosi li'; ñi'ya ndañi ndyalú hitya sca sta'a clyaa to' quee jaa' su cua' tsa ndyalú hitya, ñi'ya ndañi lo'o lye tsa nchcui' tyi'yu, jua'a nguañi bi', ngua ti' na'. Ndacua ndu tyuu tya'a ñati nu tso'o tsa ntyiji' ya' ngu' lo sañi, ngua ti' na';

³ nde loo su ndu yaca xlya tlyu su ntucua ycu' Ndyosi, ca su ndu nu jacua tya'a na'ni tacati bi', ca su ndu nu ngu' cusu' bi', ca bi' ndu ñati nu ndyula lo'o sañi bi'. Sca ti nu ñati quiña'a bi' ngua ji'i cula tu'ba jii bi'; ná ngua ji'i xa' ñati chalyuu ca tsa'a ngu' jii bi', cha' sca jii nu bilya cuna ñati chalyuu laca bi'. Sca ti nu sca siyento ntucua tu'ba ntucua jacua mil tya'a ñati nu ngua'ni lyaá Ni ji'i nde chalyuu, bi' ñati laca nu ngua ji'i cula tu'ba jii bi'.

⁴ Ñatı lubii tsiya' ti laca nu ngu' quiña'a bi'. Ná ngutu'u cha' jı'ı ngu' bi' lo'o xa' nu cuna'a nu lo'o nguti'ı ngu' chalyuu, ná ngua'ni ngu' bi' cha' suba' tsiya' ti; nguta'a ngu' lo'o nu ñi'ya ña'a xlya' bi' macala su ndya'a. Cua ngua'ni lyaá Ni jı'ı ngu' bi', cha' bi' laca ñatı nu tso'o nti' ycuı' Ndyosi ña'a Ni jı'ı tya lo'o nguxana cha' jı'ı nu ñi'ya ña'a xlya' bi'. Tya clyo ngusubi Ni jı'ı ngu' bi', cha' cua'ni ngu' cña jı'ı Ni.

⁵ Ná ntucua cha' cuiñi tu'ba ngu' bi' tsiya' ti, cha' ná ntsu'u cha' cuxi jı'ı ngu' bi' tsiya' ti.

Tya xna tya'a xca jı'ı ycuı' Ndyosi

⁶ Na'a na' ndyaa chaca xca jı'ı ycuı' Ndyosi li', nu cua tsa ndacui ndyaa; ndyalo'o bi' jı'ı sca cha' tso'o nu ngua ti' ycuı' Ndyosi chcuı' lo'o lcaa ñatı chalyuu, sca cha' nu ndulo tsa jı'ı ñatı cha' cuna ngu'. Lcaa tyempo ná tye chca cha' bi'. Slo lcaa lo ñatı chalyuu tyucui ña'a chalyuu mala su ndi'ı ñatı, cua ña'a ca quichı tyi ngu', ñatı nu nchcuı' cua ña'a ca lo cha'cña nu nchcuı' ñatı chalyuu, ca bi' ndyaa xca bi', cha' chcuı' lo'o lcaa ñatı.

⁷ Cuiı nchcuı' xca bi' lo'o ngu' li':

—Cutsıı cu'ma jı'ı ycuı' Ndyosi, cube ti' ma jı'ı Ni cha' tlyu tsa cña ndu'ni Ni chalyuu —nacui xca bi'—. Cua ndyalaa tyempo cha' cua'ni cuayá Ni jı'ı lcaa ñatı chalyuu. Cua'ni tlyu ma jı'ı ycuı' Ndyosi cha' cua ngüiñá Ni nde cua, jua'a ngüiñá Ni chalyuu, jua'a ngüiñá Ni tyujo'o, jua'a ngüiñá Ni lcaa su ntyucua hitya —nacui xca.

⁸ Lo'o ndyaa xca bi', li' ndyalaa chaca xca cha' chcuı' lo'o ñatı:

—Cua nguti'ı quichı —nacui nu chaca xca bi'—. Cua nguti'ı quichı tlyu nu naa Babilonia, xqui'ya cha' ngua'ni ñu'u ngu' quichı bi' jı'ı lcaa ñatı chalyuu. Cuxi tsa cña nu ngua'ni ngu' quichı bi', xqui'ya cha' ndu'ni tlyu ngu' jı'ı lcuı' jo'ó; jua'a ngulu'u qui'ı ngu' jı'ı xa' ñatı cha' cua'ni ngu' la cui' ti cha' cuxi slo jo'ó —nacui xca nu nchca tyucuaa bi'.

⁹ Nchca sna quiya' juani yaa chaca xca. Cuiı nchcuı' lo'o ñatı li':

—Xcube' ycuı' Ndyosi jı'ı cua ña'a ca ñatı nu ndyu'ni tlyu jı'ı nu na'ni chiya'a ña'a bi', masi jı'ı ycuı' ni', masi jı'ı lcuı' jı'ı ni'. Lo'o jua'a xcube' Ni jı'ı lcaa ñatı nu nga'a cuayá jı'ı ni' nde tyacaa ngu', jua'a si nga'a cuayá jı'ı ni' chu' ya' ngu';

¹⁰ xcube' Ni jı'ı ngu' bi', cha' lye tsa ngunasi' Ni. Tyaquı ngu' bi' lo'o sca quii' tlyu nu nguxa' lo'o yuu sufri su ña'a nu ñi'ya ña'a xlya' bi' jı'ı ngu'; jua'a lcaa xca nu cuentya jı'ı Ni ña'a jı'ı ngu' bi' li'.

¹¹ Tyucui tyempo ná tye cha' tyatu sñii quii' su nchcube' ñatı bi'; ná caja ñi'ya clyaá ngu' bi' jı'ı ycuı' Ndyosi, lcaa ñatı nu cua ngua'ni tlyu jı'ı na'ni bi', masi jı'ı lcuı' ti ngua'ni tlyu ngu'; masi nga'a cuayá ti jı'ı ni' nde tyacaa ngu' lo'o chu' ya' ngu', nga'aa clyaá ngu' bi'.

¹² Lo'o nu na ni, talo na jı'ı cha' cuxi sca ti si ntsu'u cha' jı'na lo'o ycuı' Ndyosi, sca ti si taquiya' na cña nu ngulo Ni jı'na, sca ti si xñi tso'o na cha' jı'ı Jesús; sca ti jua'a taca jı'na talo na jı'ı nu cha' cuxi bi'.

¹³ Li' ndañi xtyi'ı ca su ntucua ycuı' Ndyosi, nchcuı' sca ñatı lo'o na':

—Sua clya nu'u cha' re: “Tso'o tsa caca tyiquee ñatı nu ndyijiı laja lo'o ndyu'ni ngu' cña jı'ı ycuı' Ndyosi nu Xu'na na tyempo nde loo la”. La cui' jua'a laca cha' nu nda Xtyi'ı ycuı' Ndyosi lo'o ma. Nacuı cha' ca bi' tyi'ı cña' ñatı bi' li', cha' tso'o tsa cña nu ngua'ni ngu' lo'o yaa ngu' chalyuu; ndiya ti' Ni cña nu ngua'ni ngu', bi' cha' tyi'ı ti' ycuı' Ndyosi jı'ı cña nu cua ngua'ni ngu' bi' li' —nacui Ni jna'.

Nchca clacua nde chalyuu

14 Li' na'a na' su ndacui sca coo ngati, chu' coo bi' ntucua sca nu ñi'ya ña'a ñati ña'a; ntucua sca sne' oro hique Ni, lo'o ya' Ni ndacui sca maxtyi cha tu'ba.

15 Li' ngutu'u sca xca ne' laa ji'i ycui' Ndyosi nde cua, nu cuii ngusi'ya ji'i ñati nu ntucua chu' coo bi':

—Xu'ba clya nu'u maxtyi jinu'u, xuti'i nu'u ji'i quixi' trigo, cha' bi' laca ñati ji'i ycui' Ni nu ndi'i chalyuu. Cua ndyalaa la cui' hora cha' caca clacua chalyuu, cua laca nguscua se'i cha' caca bi'.

16 Ngua'ya nu ntucua chu' coo bi' nde lo yuu li', nguscui maxtyi ji'i cha' si'yu quixi' li'; jua'a ngua clacua nde chalyuu.

17 Li' na'a na' chaca xca nu ngutu'u ne' laa ji'i ycui' Ndyosi nde cua, nu ndacui maxtyi cha tu'ba ya' yu.

18 Jua'a ngutu'u tya chaca xca nu ndu to' mesa su ndyaqui msta, yaa li'; bi' laca nu laca loo ji'i quii' bi'. Li' cuii ngusi'ya bi' lo'o xca nu ndacui maxtyi cha tu'ba ya':

—Xu'ba clya nu'u maxtyi jinu'u, xi'yu jyacua' si'yu losu' tyixi nu ntsu'u chalyuu, cha' ngumi tsa ña'a si'yu bi'.

19 Ngua'ya xca bi' li', nguscui yu maxtyi ji'i yu nde lo yuu chalyuu, ngusi'yu yu ji'i jyacua' si'yu losu' bi', ngu ji'i ndyaa ne' sca pilya quee nu tlyu xi cha' satá ngu' ji'i; la cui' jua'a xcube' tsa ycui' Ndyosi ji'i ñati chalyuu, xqui'ya cha' ñasi' tsa Ni ji'i ngu'.

20 To' quichi nscua su ngusi si'yu bi', la cui' su ngujui ñati cha' nchcube' Ni ji'i ngu'. Clyaa tsa tañi ndyalú lijya lo yuu li'; tsa ña'a cuayá' nu ndyalaa tu'ba cuayu, tsa lo cua clyaa tañi ndyalú bi'. Sna siyento kilómetro cuayá' tyijyu' ngusna tañi bi' ndyaa.

15

Yalo'o xca ji'i quicha nu cua'ni tye ji'i chalyuu

1 Ngutu'u tucua chaca cuayá' tlyu nde cua li'. Ndube tsa ti' na' lo'o na'a na' ji'i, cha' ndu cati tya'a xca ji'i ycui' Ndyosi nu ndu lo'o cati tya'a quicha nu caca su cua tye ti chalyuu. Lo'o cua ndye ngua quicha bi' chalyuu, li' cati cha' ñasi' ycui' Ni.

2 Li' na'a na' sca tayu' nu ñi'ya ndubi caatya, jua'a ndubi ña'a lo tayu' bi'; ñi'ya ndyatú sca quii' ndyaqui, jua'a ña'a tayu' bi', ngua ti' na'. To' tayu' caatya bi' na'a na' ndu lcaa ñati nu cua ntijiloo ji'i nu na'ni chiya'a ña'a bi'; masi cua ngujuii ngu' bi' xqui'ya cha' bi', ná ntaja'a ngu' cua'ni tlyu ngu' ji'i lcui ji'i na'ni bi', ni ná ntaja'a ngu' chca'a cuayá' ji'i ni' hichu' ya' ngu' lo'o número nu cuentya ji'i xtañi ni'. Ndu ngu' bi' ndyula ngu' lo'o sañi nu cua nda ycui' Ndyosi ji'i ngu'.

3 Ndyula tu'ba ngu' sca jii nu cua ndyula tu'ba jyo'o Moisés nu ngua sa'ni, la cui' Moisés nu ngua'ni cña ji'i ycui' Ndyosi; lo'o nu ñi'ya ña'a xlya' bi' ndyula tu'ba la cui' jii bi'. Ndi'ya nchcui' jii bi':

Ndyosi Xu'na ya, lcaa cña nchca jinu'u;

tlyu tsa cña ndu'ni nu'u, hasta ndube tsa ti' lcaa ñati ji'i cña bi'.

Xcui' ndu'ni liñi nu'u lo'o ñati chalyuu, chañi tsa laca lcaa cha' nu nchcui' nu'u lo'o ñati.

Sca ti nu'u laca Xu'na lcaa ñati tyucui ña'a chalyuu.

4 ¿Ha ná ntsii ngu' jinu'u?

¿Ha ná tyaja'a ngu' ñacui ngu' cha' tlyu tsa cña nu ndu'ni nu'u?

Sca ti ycui' nu'u nu lubii tsa cresiya jinu'u.

Cua na'a ngu' lcaa su ndyu'ni cuayá' nu'u ji'i ñati cha' liñi tsa ndyu'u cha';

bi' cha' tyaa lcaa ñati tyucui ña'a chalyuu ca su ntucua nu'u, cha' cua'ni tlyu ngu' jinu'u.

Ndye jii nu ndyula tu'ba ngu' li'.

⁵Tiya' la li' na'a na' ne' laa tlyu jii' ycu' Ndyosi nu ntucua nde cua. Ca cla'be bi' ndu ni' nu tacati tsa su ntsu'u co'o quee cuaja' nu nscua cha' lo; la cui' cha' nu cua nda ycu' Ndyosi lo'o ñati' tya clyo la laca bi'.

⁶Li' ngutu'u nu cati tya'a xca bi' ne' laa, ndyalolo' ngu' jii' ca ta'a cati quicha nu caca lo'o cua tye ti chalyuu. Xcui' late' ngati' lacu' xca bi', late' nu lubii tsa ña'a; jua'a cua ndyaaca' sintya oro tyiquee ngu'.

⁷Lo'o li' ndatu sca na'ni tacati bi', lo'o jua'a cati tya'a ca'ña oro ntucua ya' ni'; ne' ca'ña bi' ntsu'u cha' ti' nu ta ycu' Ndyosi jii' ñati' chalyuu, cha' ñasi' tsa Ni jii' ngu', ycu' Ndyosi nu ná nga'a cha' tye yija' jii' Ni. Nda ni' ca'ña bi' jii' nu cati tya'a xca bi' li'.

⁸Ngutsa'a ne' laa ntsu'u sñii cha' xcutsii' jii'na, cha' tacati tsa cha' bi', cha' tlyu tsa cha' nu ntsu'u jii' ycu' Ndyosi. Ná tucui ngua jii' tsa ne' laa bi' ña'a cuayá' tye ca ta'a cati quicha nu ta nu cati tya'a xca bi' lijya' nde chalyuu.

16

Ca'ña nu ntsu'u cha' ti' nu ta ycu' Ndyosi jii' ñati'

¹Lo'o li' ndyuna na' cha' nchcui' sca ñati' ne' laa tlyu bi', cui' nchcui' lo'o nu cati tya'a xca jii' ycu' Ndyosi bi':

—Yaa clyo mā salú mā na nu ntsu'u ne' ca'ña bi' nde lo yuu chalyuu, nu cati tya'a ca'ña nu ntsu'u cha' ti' ne', nu ta Ni jii' ñati'.

²Li' ndyaa xca nu nchca clyo, ndyaa ngusalú na nu ntsu'u ne' ca'ña jii' nde lo yuu chalyuu. Li' tonu tsa quichu' ntyucua tyucui ña'a hichu' ñati; ti' tsa nti' ngu' li', lcaa ñati nu cua nga'a cuayá' jii' na'ni nu chiya'a ña'a bi', lcaa ñati nu cua ndyu'ni tlyu jii' ni'.

³Lo'o li' ndyaa xca nu nchca tyucuaa, ndyaa ngusalú na nu ntsu'u ne' ca'ña jii' ca lo tyujo'o; ngutsa'a hitya li', ngua tyucu' ñi'ya nti' tañi sca jyo'o. Ngujuui laca na lu'ú nu ntsu'u lo tyujo'o li'.

⁴Lo'o li' ndyaa xca nu nchca tnyuna, ndyaa ngusalú na nu ntsu'u ne' ca'ña jii' tyucui ña'a to' sta'a, lcaa su ntyucua hitya tyucui ña'a chalyuu; ngutsa'a hitya bi' li', ngua tañi.

⁵Li' ndyuna na' nchcui' xca nu laca loo jii' hitya:

—Liñi tsa cña ndyu'ni nu'u cha' nchcube' nu'u jii' ñati' cuxi bi', Xu'na —nacu' jii' ycu' Ndyosi—, cha' lubii tsa cresiya jii' ycu' nu'u. Lu'ú nu'u juani, jua'a nu ngua tya clyo lu'ú nu'u.

⁶Tya ndyi'u ti' nu'u ñi'ya ngua lo yuu tya sa'ni la, nu lo'o cua ndyujuii ngu' jii' ñati' jinu'u; cua ndyujuii ngu' bi' jii' tyuu tya'a ñati' nu ngua tu'ba jinu'u cha' nchcui' nu'u lo'o ñati'. Lo'o juani la cui' ñi'ya nu ngua'ni ngu' tya li', la cui' jua'a nda nu'u cha' ti' jii' ngu', cha' tyi'u ti' ngu' jii' jyo'o nu cua ndyujuii ngu' jii' tya sa'ni la.

⁷Li' ndyuna na' cha' nu nchcui' ñati' nde su ntucua mesa su ndyaqui msta':

—Ndyosi Xu'na ya —nacu' ngu'—, ycu' nu'u ni, lcaa cña nchca jinu'u —nacu' ngu'—. Liñi tsa ndyu'ni nu'u lo'o nchcube' nu'u jii' ñati' bi' jua'a; chañi tsa cha' nu nchcui' nu'u jii' ñati' bi', cha' cuxi tsa cña ndu'ni ngu' bi'.

⁸Lo'o li' ndyaa xca nu nchca jacua, ndyaa ngusalú na nu ntsu'u ne' ca'ña jii' lo cuichaa; tyique' tsa ndyaca li', cha' cua nda ycu' Ndyosi chacuayá' jii' cuichaa cha' chum'i' hichu' ñati'.

⁹Tyuu tya'a ñati' ngua quicha li', cha' nguula tsa tyique' nda bi'. Li' nguxana ngu', lye tsa nxlyu' ngu' cha' hichu' ycu' Ndyosi, cha' ycu' Ni laca nu ngulo cña cha' ya' quicha bi'; pana ná ntaja'a ngu' tsiya' ti culochu' ngu' jii' cha' cuxi nu ntsu'u jii' ngu', cha' li' cua'ni tlyu ngu' jii' ycu' Ndyosi.

¹⁰ Lo'o li' ndyaa xca nu nchca ca'yu, ndyaa ngusalú na nu ntsu'u ne' ca'ña ji'i nde loo su ntucua tlyu na'ni nu chiya'a ña'a bi'; ngua talya yata tyucui ña'a su laca ni' loo li'. Ti'í tsa nti' ñati chalyuu, cua laca ñi'ya si na cua nguliji ti' ngu'.

¹¹ Ña'a ti tya nda ngu' qui'ya ji'i ycui' Ndyosi nu laca loo nde cua, cha' nda Ni cha' ti'í bi' ji'i ngu', nda Ni quichu' bi' ntyucua hichu' ngu'; pana ná ntaja'a ngu' xtyanu ngu' ji'i cha' cuxi nu ndu'ni ngu'.

¹² Lo'o li' ndyaa xca nu nchca scua, ndyaa ngusalú na nu ntsu'u ne' ca'ña ji'i nde to' sta'a tlyu nu naa Eufrates; ndye sta'a bi' ngüityi li', ndyanu sca tyucui nu cua laca ngua tso'o ti cha' caa tyuu tya'a nu laca loo cha' cusuu. Tyijyu' tsa tyu'u ngu' caa ngu', ca su ntyucua cuichaa tyu'u ngu' bi'.

¹³ Li' na'a na' cha' ngutu'u tucua sna tya'a cuiñaja; ñi'ya ña'a cuityi', jua'a ña'a cuiñaja bi'. Ngutu'u bi' nde tyuu tu'ba cuaña tonu bi', cuati nde tyuu tu'ba na'ni chiya'a ña'a bi', cuati nde tyuu tu'ba nu ñati nu cuiñi ti nchcui' cha' ji'i ycui' Ndyosi; ca bi' ngutu'u cuiñaja bi' lijya.

¹⁴ Msu ji'i nu xña'a laca cuiñaja bi'; nchcuitsi bi' ji'i ñati, cha' nchca ji'i cua'ni cha' tlyu. Ndyaa cuiñaja bi' nxuti'ji' laca nu laca loo chalyuu, cha' tya'a ngu' cha' cusuu tsa tlyu lo'o cua tye ti chalyuu. Cua ntsu'u cña nu cua'ni ycui' Ndyosi nu Xu'na na lo'o ndyaca cha' cusuu bi'.

¹⁵ “Cua'a iyaca ma”, nacui Jesús, “tsiya' ca tyu'u tucua na' tya'a na' ñi'ya nti' sca nu cuaana. Tso'o caca tyiquee ñati nu ti ti' tyi' chalyuu, xqui'ya cha' ngusñi ngu' cha' jna'; nga'aa ca tyuju'u ti' ngu' bi' slo ñati lo'o tyalaa hora nu tya'a na' li'.” Jua'a nacui Jesús ji'i ñati ji'i Ni.

¹⁶ Li' nxuti'ji' cuiñaja bi' ji'i ngu' laca loo, cha' tya'a ngu' nde sca nati', su naa Armagedón cha'cña ji'i ngu' judío.

¹⁷ Lo'o li' ndyaa xca nu nchca cati, ndyaa ngusalú na nu ntsu'u ne' ca'ña ji'i lo cui'i ti. Li' cui' nchcui' nu ntucua lo yaca xlya tlyu nde ne' laa tlyu ji'i ycui' Ndyosi nde cua:

—Cua ngua bi' juani —nacui Ni.

¹⁸ Li' lye tsa ndyubi, lye tsa nguañi tyucui ña'a lo tyujo'o, lye tsa nchcui' tyi'yu, lye tsa ngulacui chalyuu; bilya clyacui chalyuu jua'a tya lo'o ngüiña Ni ji'i ñati chalyuu. Tlyu tsa cha' ngua.

¹⁹ Ti'í tsa ngutsu yuu su nscua quichi tlyu, nu quichi Babilonia bi'; sna yu'be ngua quichi bi' li'. Lo'o jua'a nguti laca quichi fonu nu ndi'í xa' chalyuu, cha' ndyi'u ti' Ni nchcubi' Ni ji'i ngu' quichi tlyu bi'; tlyu tsa cha' ti'í ngua'ni ycui' Ndyosi lo'o ngu' bi', cha' ñasi' tsa Ni ji'i ngu'.

²⁰ Ndye nguliji yu'u laca yuu nu ntsu'u cla'be hitya, nguliji yu'u laca ca'ya cua jua'a ti; nga'aa na'a ngu' ji'i li'.

²¹ Cuati nde cua ndyalú tyo quee tonu ngua'ya lo yuu. Ti'í tsa bi'; ña'a cuayá tu'ba kilo, tsa lo cua cuayá ti'í ntsu'u sca ti yu'be tyo quee nu ndyalú hique ñati chalyuu li'. Lo'o jua'a tlyu tsa cha' cuxi nchcui' ngu' ji'i ycui' Ndyosi li'; lye tsa ngxlyú ngu' cha' hichu' Ni xqui'ya tyo quee bi', cha' tlyu tsa cña ndyu'ni Ni nde chalyuu.

17

Ndu'ni ñu'u tsa ngu' quichi tlyu ji'i laca ñati chalyuu

¹ Li' ya'a sca xca ca slo na', sca ngu' tya'a nu cati tya'a xca nu ntucua ca'ña oro ya' bi'. Nchcui' lo'o na' li':

—Cuaa nu'u ca nde cha' culu'u na' jinu'u ñi'ya xcube' Ni ji'i ngu' quichi tlyu nu lye tsa ndyu'ni ñu'u ji'i ñati chalyuu; la cui' quichi tlyu laca su ntsu'u tyuu tya'a sta'a cacua ti to' quichi.

² Quiña'a tsa cha' suba' ndyu'ni ngu' nu laca loo nde chalyuu, cha' tyuu tsa tya'a jo'ó ntsu'u ji'i ngu' xqui'ya ngu' quichi' tlyu bi'; jua'a ngunu'u tyiquee ñati tyucui ña'a chalyuu xqui'ya cha' suba' nu ndyu'ni ngu' bi'.

³ Li' ndyalo'o Xtyi'i ycui' Ndyosi 'na, ndyaa na' lo'o sca xca ji'i ycui' Ni ca ne' quixi' su ná ndi'i ñati. Ca bi' na'a na' su ntucua sca nu cuna'a hichu' sca na'ni nga'a, nu chiya'a tsa ña'a; hichu' ni' nscua quiña'a tsa cha' cuxi, nu ti'i tsa nchcui' ji'i ycui' Ndyosi. Ntucua cati tya'a hique ni', cuati ntucua tii tya'a sata ni'.

⁴ Late' laca ña'a, late' nga'a catsi ña'a lacu' nu cuna'a bi'; chu' late' bi' ndacui quiña'a tsa chcu'a tso'o lo'o quee ndubi lo'o xa' la quee nu quiña'a tsa nga'a. Ntucua sca tasa oro ya' nu cuna'a bi'; ne' bi' ntsu'u lcaa lo cha' cuxi, lcaa lo cha' suba' nu cua ngua'ni nu cuna'a bi' yaa nde chalyuu.

⁵ Nde tyacaa nscua sca xtañi nu cuna'a bi', pana ná ca cuayá' ti' na ji'i si ná nslo na xtañi bi': "Babilonia tonu laca re, cha' nde laca quichi' tyi lcaa ñati nu ndyu'ni cha' suba' tyucui ña'a chalyuu". Jua'a nscua nde tyacaa nu cuna'a bi'.

⁶ Li' na'a na' cha' lye tsa ndyu'ni nu cuna'a bi'; ñi'ya ndu'ni sca nu cu'bi, jua'a ndyu'ni nu cuna'a bi', xqui'ya cha' cua ndyujui bi' ji'i ñati ji'i ycui' Ndyosi, ndyujui ji'i ñati nu ná ntsii nchcui' liñi cha' ji'i Jesús nde chalyuu. Lo'o cua na'a na' ji'i nu cuna'a bi', quiña'a tsa cha' ngulacua ti' na' li'.

⁷ Lo'o li' ndacha' nu xca ji'i ycui' Ndyosi bi' 'na:

—¿Ni cha' laca ndube tsa ti' nu'u? —nacui—. Culu'u na' jinu'u cua ña'a ca cha' tucui nu ntsu'u ji'i nu cuna'a nu ntucua chu' na'ni chiya'a ña'a jua, nu na'ni nu ntucua cati tya'a hique ni' lo'o tii tya'a sata ni'; culu'u na' jinu'u sca cha' nu ná nchca cuayá' ti' ñati ji'i —nacui—.

⁸ Na'ni nu cua na'a nu'u jua, ngutu'u bi' nu ngua tya sa'ni la, nga'aa lu'ú bi' juani; pana cua ngulala ti tyu'ú ni' chaca quiya', masi nscua nde tyuquee qui'ni bi', cha' tyaa ni' ca chalyuu talya su tye ni' cati ni' tsiya' ti —nacui—. Cua ña'a ca ñati nu ná nscua xtañi lo quityi ji'i ycui' Ndyosi, quiña'a tsa cha' culacua ti' ngu' lo'o ña'a ngu' ji'i na'ni bi'; pana tya clyo lo'o tya lyiji xana chalyuu re, cua nscua xtañi ñati nu cua nda ycui' Ndyosi chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i. Ngutu'ú na'ni bi' nu ngua tya sa'ni la, masi nga'aa lu'ú bi' juani; pana ña'a ti tya tyu'ú bi', masi chaca tya quiya'.

⁹ Ndi'ya ndyu'u cha' bi' si ca cuayá' ti' ma' ji'i —nacui xca 'na—. Nu cati tya'a hique na'ni bi' ni, bi' laca cati tya'a lo cuati su nscua quichi' tlyu nu lye tsa ndyu'ni ñu'u ji'i chalyuu. Lo'o jua'a ndi'i cati tya'a rey nu laca loo chalyuu.

¹⁰ Cua ndye cha' ji'i ca'yu tya'a rey nu laca loo bi', jua'a ña'a ti tya ntucua chaca rey tya'a nu laca loo bi', lo'o jua'a tya lyiji tyu'u tucua chaca tya'a rey nu caca loo bi' nde loo la; pana xti ti tyempo tyi' bi' lo'o tyaa bi' chalyuu.

¹¹ Lo'o nu na'ni nu ngutu'ú nu ngua sa'ni bi', pana nga'aa lu'ú bi' juani, bi' laca tya chaca tya'a rey nu laca loo; ñi'ya laca loo nu cati tya'a rey bi' nde chalyuu, jua'a caca loo nu chaca rey bi' nde lo yuu chalyuu, cha' la cui' bi' laca nu cua tyaa ti ca bilyaa —nacui xca jna'—.

¹² Lo'o na'a nu'u na'ni bi', cha' tii tya'a sata ni' ntucua hique ni', bi' laca tya tii tya'a rey nu tya lyiji caca loo chalyuu. Cua ntsu'u chacuayá' ji'i ngu' bi', cha' caca ngu' loo masi chaca hora tya; stu'ba ti caca tlyu ngu' bi' lo'o nu na'ni chiya'a ña'a bi' li'.

¹³ Sca ti cha' nda'ya hique nu tii tya'a rey bi', cha' xtyucua ngu' ji'i na'ni bi', cha' ta ngu' chacuayá' ji'i ni'.

¹⁴ Xcui' xuu tya'a ngu' lo'o ycui' Ni, nu ñi'ya ña'a xlya' bi'; pana tyijiloo nu ñi'ya ña'a xlya' bi' ji'i na'ni bi', lo'o jua'a tyijiloo ñati nu ndya'a lo'o Ni ji'i ni', xqui'ya cha' laca ycui' Ni Xu'na lcaa ñati chalyuu, laca ycui' Ni loo la ji'i lcaa

ngu' nu laca loo nde chalyuu. Lo'o jua'a nu ñati j'i' ycu' Ni ni, cua ngusubi Ni j'i' ngu' bi'; na cua nguane Ni j'i' ngu' bi', lo'o jua'a tso'o tsa ngusñi ngu' cha' j'i' ycu' Ni —nacuj xca' na.

¹⁵ Tya nchcui' la nu xca' j'i' ycu' Ndyosi bi' lo'o na' li':

—Ñi'ya laca sta'a nu nscua cacua ti to' quich'i tlyu bi', jua'a laca ñati chalyuu, cha' tsa tlyu ti lijya lcaa lo ñati chalyuu ca quich'i bi'; ngutu'u ngu' tyucui ña'a chalyuu mala su ndi'i ñati, nchcui' ngu' lcaa lo cha'cña nu nchcui' ñati chalyuu.

¹⁶ Lo'o lcaa rey nu laca nu tii tya'a sata na'ni chiya'a ña'a nu na'a ca ti nu'u, lo'o jua'a ycu' na'ni bi', lo'o ngu' bi' ca ti'i ti' ngu' ña'a ngu' j'i' quich'i tlyu bi'; xlyaa' ngu' lcaa cha' tso'o nu ntsu'u j'i' ngu' quich'i bi', tyanu ngu' quich'i jua'a ti li'. Taqu'i rey quich'i bi' li', cua'ni tye ngu' j'i' ngu' quich'i bi'.

¹⁷ Cua ngua'ni ycu' Ndyosi cha' ca'ya cha' hique rey, bi' cha' cua'ni ngu' jua'a, cha' ta ngu' chacuayá' caca nu na'ni chiya'a ña'a loo, ña'a cuayá' tyu'u scua lcaa cha' nu nacuj Ni cha' caca.

¹⁸ Nu cuna'a nu na'a nu'u ni, ñi'ya nti' nu quich'i tlyu nu laca loo bi', jua'a laca nu cuna'a bi'; nclyo bi' cña j'i' lcaa ngu' nu laca loo chalyuu.

18

Nguti quichi Babilonia

¹ Tiya' la li' na'a na' j'i' chaca xca' j'i' ycu' Ndyosi lijya ca'ya nde lo yuu chalyuu; tlyu tsa chacuayá' ntsu'u j'i' xca' bi', lo'o jua'a ndubi tsa ña'a tyucui ña'a yu, ña'a cuayá' nda yu xee tyucui ña'a chalyuu.

² Cuij tsa nchcui' xca' bi':

—Cua ndye cha' j'i' quich'i Babilonia bi' —nacuj—, ndye quich'i tlyu bi' nguti. Ca su nguti' quich'i bi' cua tsubi' la, ca bi' laca to' tyi cuxee juani, masi tyi cuiñaja laca bi' juani. Ca bi' ntucua to' tyi lcaa lo cui' cuxi, lcaa lo na'ni cuityi nu ntucua lu'be nu chiya'a ña'a.

³ Tya sa'ni ngulu'u ngu' quich'i bi' j'i' lcaa ñati chalyuu cha' cua'ni ngu' cha' suba', cha' cua'ni tlyu ngu' j'i' xa' jo'ó; lye ndatsaa ngu' bi' j'i' ñati, cha' lo'o ngu' cua'ni ngu' cha' cuxi lo'o tya'a ñati. Suba' tsa ngua'ni lcaa nu laca loo chalyuu lo'o nguta'a ngu' nde quich'i bi'. Ná tye chca cha' cuxi nu ngua'ni ngu' ca quich'i bi', bi' cha' ngua' j'i' ngu' culiya' ngua'ni tsa ngu' ngana.

⁴ Li' xa' nguañi nchcui' sca ñati ca su ntucua ycu' Ndyosi, nchcui' lo'o ñati j'i' ycu' Ni:

—Tyu'u clya cu'ma ñati 'na juani, tyu'utsu' ma' nde quich'i tlyu bi' —nacuj Ni—. Ná ntsu'u cha' cua'ni stu'ba ma' cha' lo'o ngu' bi', nu lo'o ndyu'ni ngu' cha' cuxi, cha' ná xcube' ycu' Ndyosi j'i' ma' stu'ba ti lo'o nu ngu' cuxi bi'.

⁵ Quiña'a tsa cha' cuxi ndyu'ni ngu' quich'i bi'; hasta cua' jlo' ti' ycu' Ndyosi cha' ntsu'u tsa qui'ya j'i' ngu', lo'o jua'a ndy'u ti' Ni j'i' cha' cuxi nu ndu'ni ngu'.

⁶ Xcube' Ni j'i' ngu' bi' li'; la cui' ñi'ya lo'o cua nguxcube' ngu' j'i' ma', jua'a xcube' Ni j'i' ngu' bi', masi tucua quiya' ta Ni cha' ti' j'i' ngu' quich'i bi'. Lye tsa ndyu'ni lya' ti' ngu' bi' j'i' xa' ñati, bi' cha' cua'ni yala Ni cha' tucua quiya' xcube' Ni j'i' ngu'.

⁷ Tso'o si chcube' ñati bi', tso'o si caca xñi' ti' ngu', cha' lye tsa ndu'ni tyucuaa ti' ngu' lo'o tya'a ngu' xqui'ya cha' culiya' nu ntsu'u j'i' ngu'. Xcui' ndi'ya ntsu'u tyiquee ngu' bi': “Ñi'ya nti' ntucua rey, jua'a ntucua na”, nacuj ngu' j'i' tya'a ngu'. “Si' ngu' ti' laca na, ná nga'a cha' caca xñi' ti' na”, nacuj ngu'.

⁸ Xqui'ya cha' jua'a ntsu'u tyiquee ngu', bi' cha' cua'ni Ni cha' sca ti tsa xñi lcaa quicha jii' ngu', lcaa quicha nu nga'a cha' tyacua jii' ngu' bi'. Cajaa ngu' xqui'ya quicha tlyu, xi'ya tsa ngu' cha' xñi'i ti' ngu', caca jbi'ña jii' ngu', cuati jua'a tye quichi tyi ngu' tyaqu'. Tlyu tsa cña nu ndu'ni ycu'i' Ndyosi nu Xu'na na, bi' laca Ni nu ndyu'ni cuaya' jii' ngu' quichi tlyu bi'.

⁹ Cunaa tsa lcaa ngu' nu laca loo chalyuu; xi'ya tsa ngu' lo'o ña'a ngu' tyatu sñii cha' ndyaqu'i quichi tlyu bi', cha' stu'ba ntsu'u cha' jii' ngu' lo'o ngu' quichi bi'. Ndu'ni Iya' ti' ngu' jii' tya'a ñati' ngu', lo'o jua'a suba' tsa ndu'ni ngu' lo'o ngu'.

¹⁰ Tyijyu' ti tsatu ngu' cha' tyutsii tsa ngu' lo'o ña'a ngu' cha' cati quichi bi': —Ti'i tsa cu'ma juani, ngu' quichi Babilonia —nacui ngu' li'—. Tlyu tsa quichi tyi ma nquicha', sñi tsa loo chalyuu su ngua loo quichi tyi ma; pana juani ni, sca hora ti ndye nchcub'e ma.

¹¹ Lo'o jua'a lcaa ngu' culiya' nu ndii' chalyuu, tya'na tsa cua'ni ngu'; xñi'i tsa caca tyiquee ngu' cha' nga'aa caja ñati' nu cui'ya yu'ba jii' ngu':

¹² nga'aa cui'ya ngu' oro jii' ngu', masi plata, masi quee ndubi, masi tyaaca' quee ngati; nga'aa cui'ya ngu' late' ngati jii' ngu', nu quiña'a tsa nga'a, masi late' cuaa ña'a, masi late' sera, masi late' nu ntsu'u tyuu tya'a color jii'; jua'a lcaa lo yaca nu ñaa tyijyu', lcaa na ndya' lo'o tyijya sata ngati, masi na ndya' lo'o yaca nu quiña'a nga'a, masi na ndya' lo'o chcu'a ngatsi, masi na ndya' lo'o chcu'a ti, masi na ndya' lo'o quee tacalya ti, nga'aa cui'ya ngu' jii' tsiya' ti;

¹³ jua'a canelya, lo'o lcaa lo xtyi'i nu tyu'u lo na cacu na, masi yana jo'ó ngxu'a ti, masi yana jo'ó ycu'i' nu ngati ti, masi taná jii' yaca mirra nu tyixi xtyi'i, nga'aa cui'ya ngu' jii'; lo'o jua'a lcaa lo xa' la yu'ba nu ndujui' ñati, masi vino, masi setye nu tyu'u lo na cacu na, masi catyá xlyá, masi nscua', masi bata, masi xlya', masi cuayu, jua'a carreta nu ntyojolaqui cuayu, masi msu nu ndyi'ya ñati, masi tyucui ña'a tsaca ñati chalyuu na, nga'aa caca caya' bi'.

¹⁴ Chcu'i' ngu' nu ndujui' yu'ba bi' lo'o ngu' quichi bi' li':

—Cua ndye nguliji lcaa cha' tso'o nu ndacui tsa ti' ma jii'; jua'a cua ndye cha' culiya' ji'na, cua ndye lcaa lo na nu tso'o ña'a ji'na —ñacu' ngu'—. Nga'aa quije cha' tso'o bi' ji'na juani.

¹⁵ Lo'o jua'a nu ngu' culiya' bi' ni, ngu' nu ngujui cha' culiya' jii' lo'o ndyu'ni ngu' ngana nde lquichi bi', tyijyu' ti tsatu ngu', cha' tyutsii tsa ngu' ña'a ngu' lo'o cati quichi bi'; tya'na tsa cua'ni ngu', cha' xñi'i tsa ti' ngu' caca.

¹⁶ Lo'o li' ndi'ya chcu'i' ngu' bi':

—Ti'i tsa ma, cu'ma ngu' quichi re juani; tlyu tsa quichi tyi ma nquicha' —ñacu' ngu' culiya' li'—. Tya sa'ni la xcui' late' ngati ña'a, lo'o late' cuaa ña'a, lo'o late' nu ntsu'u tyuu tya'a color nchcu' ngu' quichi tyi ma; xcui' chcu'a oro, lo'o quee ndubi, lo'o tyaaca' quee ngati ndacui yane ngu', yane ya' ngu'.

¹⁷ Juani ni, sca hora ti nguna' lcaa cha' culiya' bi' ji'na —ñacu' ngu'.

Lo'o jua'a tyu lcaa nu nclya' yaca ni'i, lo'o ngu' nu ndyu'ni cña ne' yaca ni'i, lo'o ngu' nu nda caya' cha' tsa tyijyu' lo'o yaca ni'i bi', lo'o jua'a xa' ñati nu ndyiji ngana jii' tyijyu' lo'o yaca ni'i bi'; tyijyu' ti tsatu ngu' bi',

¹⁸ xi'ya tsa ngu' lo'o ña'a ngu' tyatu sñii cha' ndyaqu'i quichi tlyu bi':

—Bilya ña'a na chaca quichi nu culiya' la, ñi'ya ngua culiya' tsa quichi re —ñacu' ngu' jii' tya'a ngu'.

¹⁹ Li' cu ngu' sñii yuu nde hique ngu', ñi'ya nu ndu'ni ngu' bi' lo'o xñi'i tsa ti' ngu'. Xi'ya tsa ngu' li':

—Ti'i tsa ma, cu'ma ngu' tya'a quichi tyi na juani, cha' tlyu tsa quichi tyi na nquicha' —ñacu' ngu' bi'—. Tya sa'ni la culiya' tsa ngua lcaa na nu laca na xu'na yaca ni'i, nu ndya'a na lo'o yu'ba jii' quichi bi' tyijyu'. ¿Ma caja cha' bi' juani? Sca hora ti nguna' lcaa cha' tso'o ji'na —ñacu' nu ndya'a lo'o yaca ni'i bi'.

²⁰ Pana cacha' na' ji'i mā juani, cu'mā nu ndi'i ca su ntucua ycu'i Ndyosi nde cua, cua'ni mā cha' ca chaa tsa ti' mā lo'o tyalaa hora cati quichi bi'; lo'o jua'a cu'mā ñati chalyuu nu ntsu'u cha' ji'i mā lo'o ycu'i Ndyosi, lo'o cu'mā ñati nu ngua'alo Ni ji'i mā cha' cua'ni mā cña ji'i Ni, lo'o cu'mā nu laca mā tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi cha' nchcui' Ni lo'o ñati, cua'ni mā cha' ca chaa tsa ti' mā cha' liñi tsa ndu'ni Ni lo'o xcube' Ni ji'i ngu' quichi bi', xqui'ya cha' xña'a tsa ngua'ni ngu' bi' lo'o mā.

²¹ Lo'o li' yaa sca xca ji'i ycu'i Ndyosi nu tlyu tsa cña ngua ji'i cua'ni. Ngusicua xca bi' sca quee tonu nu lo scuii ti ña'a; ñi'ya ña'a sca quee ji'i molino, jua'a ña'a quee bi'. Ngu ji'i ndyaa nde lo hitya tyujo'o li'.

—La cui' jua'a caca ji'i quichi Babilonia, quichi tlyu bi' —nacui xca bi'—, cha' xlyu ngu' ji'i quichi bi' ca lo yuu tsiya' ti; nga'aa ña'a ngu' ji'i quichi bi' chaca quiya' li'.

²² Nga'aa cañi cula'a ngu' musca lquichi bi' li'; masi sañi, masi yaca quui, masi cui'chcua, nga'aa cañi tsiya' ti cula'a ngu' ji'i chaca quiya'. Nga'aa caja tsiya' ti ngu' cuityi nu cuiña ni'j ji'i mā, nu cuiña yaca ji'i mā, ni nga'aa cañi tsiya' ti coo molino ca su nguti'j mā;

²³ nga'aa tyaca' tsiya' ti tyu'u xee toni'j ji'i ngu' quichi, nga'aa cañi chcui' ngu' cuañi' lo'o tya'a ngujui clyo'o ca ti ngu'. Tya sa'ni la ná ntsu'u ngu' culiya' tyucui ña'a chalyuu ñi'ya nu culiya' cu'mā quichi bi'; pana cua ñi'lo'o mā ji'i quiña'a tya'a ñati chalyuu, xqui'ya cha' tlyu tsa cha' cucha'a nchca ji'i mā.

²⁴ Bi' cha' cua nchcubē' ycu'i Ndyosi ji'i ngu' quichi Babilonia bi', xqui'ya cha' cua nquijeloo ji'i Ni qui'ya nu ntsu'u ji'i ngu' bi'; tyucu ña'a chalyuu cua ndyujui ngu' bi' ji'i jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi, lo'o jua'a cua ndyujui ngu' bi' ji'i xa' la ñati chalyuu nu ntsu'u cha' ji'i lo'o Ni.

19

¹ Tiya' la xi ndyuna na' nchcui' ñati nu ndi'i tsa tlyu ti ca su ntucua ycu'i Ndyosi. Ndi'ya nchcui' ngu' li':

Cua'ni tlyu na ji'i ycu'i Ndyosi, cha' nchca ji'i Ni cua'ni lya'a Ni ji'i ñati. Cua'ni chj na loo ycu'i Ndyosi, cha' nchca ji'i Ni cua'ni Ni lcaa lo cña tsiya' ti.

² Chañi tsa laca lcaa cha' nu nchcui' ycu'i Ni lo'o ñati, liñi tsa ndyu'ni cuayá' Ni ji'i ñati chalyuu.

Cua nchcubē' Ni ji'i ngu' quichi tlyu nu lye tsa ngua'ni ñu'u ji'i chalyuu, xqui'ya cha' suba' nu ndyu'ni ngu' lo'o tya'a ngu'; jua'a nchcubē' Ni ji'i ngu' bi', xqui'ya cha' cua ndyujui ngu' ji'i ñati nu ndyu'ni cña ji'i ycu'i Ni.

³ Tya chaca quiya' cui' nchcui' ngu' li':

—Cua'ni tlyu na ji'i ycu'i Ndyosi. Nga'aa tye cha' tyatu sñi ca su ndyaqui quichi tlyu bi'.

⁴ Li' nguxana nu calaa ntucua jacua tya'a ngu' cusu' bi', la cui' jua'a nguxana nu jacua tya'a na'ni tacati, ndyaa stii ngu' lo yuu nde loo su tlyu su ntucua ycu'i Ndyosi; ngua'ni tlyu ngu' ji'i ycu'i Ni. Ndi'ya nchcui' ngu' bi': —Jua'a caca cha' lacua. Cua'ni tlyu na ji'i ycu'i Ni —nacui ngu' lo'o tya'a ngu'.

⁵ Li' nguañi nchcui' sca ñati ca su ntucua yaca xlya tlyu: Lcaa tya'a na nu ndu'ni na cña ji'i ycu'i Ni, cua'ni tlyu na ji'i Ni juani; lcaa na lo'o tya'a na nu ndube tsa ti' na ji'i Ni, masi cuañi' na, masi ngusu' na, cua'ni tlyu na ji'i ycu'i Ni.

Ta'a ngujui clyo'o ycu'i yu nu ngujui lo crusi xqui'ya na

⁶ Quiña'a tsa ñati nguañi nchcui' tsa tlyu ti li'. Ñi'ya ndañi ndyalú sca sta'a clyaa to' quee jaa' su cua tsa ndyalú hitya, ñi'ya ndañi lo'o cui' tsa nchcui'

tyi'yu, jua'a nguañi lo'o nchcui' ñati quiña'a bi', ngua ti' na'. Ndi'ya nchcui' ngu' li':

Cua'ni tlyu na ji'i' ycuí' Ndyosi nu Xu'na na, nu lcaa lo cña nchca ji'i' Ni ndu'ni Ni, nacui' ngu' ji'i' tya'a ngu'.

Cua nguxana Ni, laca Ni loo ji'na juani;

7 bi' cha' tso'o tsa caca tyiquee na, ca chaa ti' na juani, cua'ni chi' na loo ycuí' Ni.

Cua ndyalaa tsa cha' caja clyo'o ycuí' yu nu ngujui lo crusi cuentya ji'na.

Lo'o lcaa na, ñati' nu ngusñi cha' ji'i' Ni nde chalyuu,

laca na ñi'ya si laca na cuxii' ji'i' yu, masi tsa tlyu ti na sca tyempo ti.

Cua ngua'ni cho'o na ñi'ya si caja clyo'o na lo'o ycuí' yu, nacui' ngu'.

8 Cua nda Ni late' lubii nu ngati' tsa ña'a, nu tso'o tsa ña'a cha' cacu' na.

Lcaa cña tso'o nu ngua'ni ngu' bi' nde chalyuu xqui'ya cha' ngusñi ngu' cha' ji'i' ycuí' Ni, bi' laca ñi'ya ña'a ste' ngu' nu tso'o tsa ña'a bi'.

9 Nchcui' nu xca' ji'i' ycuí' Ndyosi bi' lo'o na' li':

—Sua clya nu'u cha' re lo quityi —nacui—: “Tso'o ntsu'u tyiquee ñati' nu nguane na' ji'i' cha' tsa su caja clyo'o lo'o yu nu ngujui lo crusi cuentya ji'i' ngu'”, nacui' Ni. La cui' cha' liñi nu nda ycuí' Ndyosi lo'o ñati' laca cha' bi' —nacui' xca' bi' jna'.

10 Li' ngutu sti' na' ngustii na' nde loo su ndu' xca' bi', cha' cua'ni tlyu na' ji'i' ngua ti' na', pana nga'aa nda bi' chacuayá' na:

—Nga'aa cua'ni nu'u jua'a lo'o na' —nacui' nu xca' bi' na—. La cui' tya'a ndyu'ni na cña ji'i' ycuí' Ni laca na. La cui' tya'a na' laca lcaa cu'ma' nu ngusñi tso'o ma' cha' tso'o nu cua nda Jesús lo'o ma'. Ji'i' ycuí' Ndyosi cua'ni tlyu nu'u tso'o la —nacui' xca' jna'.

Nu cha' tso'o nu nda Jesús lo'o ñati, la cui' cha' laca nu nda ycuí' Ndyosi lo'o ñati nu laca tu'ba ji'i' Ni.

Nu ntucua chu' sca cuayu ngati

11 Lo'o li' na'a na' cha' ntucua yaala to' tyuu ni'i' ca su ntucua ycuí' Ndyosi; ca bi' ndu' sca cuayu ngati, jua'a ntucua sca ñati' hichu' ni'. Nacui' lcaa ngu' ca su ntucua ycuí' Ndyosi cha' ñati' tso'o laca nu bi', cha' chañi tsa laca cha' nu nchcui' Ni lo'o ñati. Liñi tsa cha' nu nda Ni lo'o ndyu'ni cuayá' Ni ji'i' ñati. Liñi tsa ndu'ni Ni lo'o ñati' lo'o ndya'a Ni cusuu.

12 Nu xee cloo Ni ni, tso'o tsa ngulane xee ñi'ya laca lo'o cua' tsa ndyatú quii'. Lo'o jua'a tyuu tya'a sne' oro ntucua lo xlyu hique Ni. Cua nscua sca xtañi Ni hichu' Ni nu ndacha' ñi'ya laca cña nu ndu'ni Ni. Ná taca ji'i' xa' ñati' ñacui' ngu' ñi'ya ndyu' cha' ji'i' xtañi bi', cha' sca ti ycuí' Ni nslo Ni ñi'ya ndyu' xtañi bi'.

13 Ndi'ya nchcui' ngu' ji'i' Ni: “La cui' nde laca cha' nu cua nda Ni lo'o ñati’”. Tyucui' ña'a lo ste' Ni ndu'u tañi.

14 Lo'o lcaa ñati nu ndi'i' ca su ntucua ycuí' Ndyosi, tsa tlyu ti ndya'a ngu' lo'o Ni macala su tsa Ni cha' cusuu; ntucua ngu' hichu' cuayu ngati, jua'a lacu' ngu' late' ngati' nu lubii tsa ña'a.

15 Liñi tsa cha' nu ndyu' tu'ba Ni lo'o nda Ni cha' lo'o ñati' chalyuu. Lo'o jua'a tatsaa Ni ji'i' ñati' tyucui' ña'a chalyuu cha' taquiya' ngu' cha' ji'i' Ni. Lye tsa culo Ni cña ji'i' ngu', jua'a xcube' Ni ji'i' ñati' cuxi; ñi'ya laca lo'o satá ngu' si'yu losu' tyixi ne' sca pilya quee nu tlyu xi cha' tyu'u hitya si'yu bi', la cui' jua'a xcube' Ni ji'i' ñati' bi', xqui'ya cha' ñasi' tsa ycuí' Ndyosi ji'i' ngu', ycuí' Ni nu nchca ji'i' ndu'ni Ni lcaa lo cña.

16 Tsaca xtañi Ni nscua lo late' lo tyiquee Ni, lo'o jua'a la cui' ti cha' nscua lo late' nde chu' Ni: “Nu nde laca Rey nu chañi ca, nu nde laca Xu'na ñati' nu chañi ca”. Jua'a nchcui' cha' nu cua nscua lo late' ji'i' Ni.

¹⁷ Lo'o li' na'a na' su ndu sca xca jii' ycu'i' Ndyosi nde cua, nu cuij tsa nxi'ya jii' lcaa na'ni lu'be nu ndyacu'i cl'a'be nde cua jua:

—Cuaa clya ma cha' tyu'u ti' ma ca su ndyu'ni ycu'i' Ndyosi sca ta'a nu tlyu tsa.

¹⁸ Cuaa clya ma cha' cacu ma cuaña' lcaa jyo'o ñati, masi rey, masi capitán, masi sendaru, masi cuaña' cuayu, masi cuaña' ñati nu cua ntyucua hichu' ni' bi'; lo'o jua'a cuaña' lcaa lo ñati, masi msu nu ngüi'ya ñati ti, masi msu nu nguti'i tso'o ti, masi ngu' cusu', masi ngu' cuañi', cuaa clya ma cha' cacu ma jii'.

¹⁹ Lo'o li' na'a na' cha' ndyu'u ti' nu na'ni chiya'a ña'a bi' lo'o lcaa ngu' nu laca loo nde chalyuu, lo'o jua'a taju ñati cusuu jii' ngu'; cua ndyu'u ti' ngu' lo'o tya'a ngu' cha' cua'ni ngu' cusuu lo'o nu ntucua hichu' cuayu ngati bi', jua'a lo'o taju ñati jii' Ni.

²⁰ Nxuu tya'a ngu', lo'o li' ngua nu na'ni chiya'a ña'a bi' preso; lo'o jua'a nu cuiñi nu ndu'ni cha' tu'ba jii' ycu'i' Ndyosi laca, lo'o bi' ngua preso. La cui' nu cuiñi bi' ngua'ni cha' tlyu ca slo na'ni bi' tya tsubi' la, cha' xcutsii jii' ñati; cua ngüiñilo'o bi' jii' lcaa ñati, bi' cha' nda ngu' chacuayá' chca'a cuayá' jii' na'ni chiya'a ña'a bi' nde tyacaa ngu', jua'a ngua'ni tlyu ngu' jii' lcuji jii' ni' li'. Lo'o li' nchcuaa ycu'i' Ndyosi jii' nu na'ni chiya'a ña'a bi' lo'o nu cuiñi bi', ndyaa ngu' ña'a lu'ú ti ngu' nde lo tayu' su ntsu'u quii' tlyu nu ti' tsa ndyum' ngu' cha' lo'o yuu sufri ndyaqui.

²¹ Nu ntucua hichu' cuayu ngati bi' ni, ndyujui Ni jii' lcaa taju ñati cusuu jii' nu xña'a bi'; jua'a ndyujui Ni jii' ngu' nu ngua'ni cusuu lo'o lcaa cha' nu ndyu'u tu'ba Ni. Nguaala' tsa ti' na'ni nu ndyacu'i nde cua bi', cha' cua ndyacu ni' cuaña' ñati ngujui bi' li'.

20

Ndi'i nu xña'a ndyaaca' preso sca mil yija

¹ Lo'o li' na'a na' cha' lijya ca'ya chaca xca nu ngutu'u yaa nde cua ca su ntucua ycu'i' Ndyosi. Ya' xca ndacui ya' jii' to' tyuquee ca su ndi'i nu cuiñaja, nua'a ndyi'ya yu sca carena tyucu' cu' lijya yu.

² Li' ndaya' xca bi' jii' nu cuaña tlyu, la cui' cuaña laca nu ndi'i chalyuu tya sa'ni, la cui' nu xña'a nu naa Satanás laca bi'. Tachaa ngusca' xca bi' jii' nu xña'a bi' lo'o carena ña'a cuayá' talo sca mil yija ndyaaca'.

³ Ntucua ya' xca bi' jii' nu cuaña bi' ndyaa nde ne' tyuquee; li' ngua'a xca ya' to' tyuquee, cuati ngua'a sello nguiña' to' tyuu, cha' nga'aa tyu'u nu cuaña bi', cha' ná taca ñilo'o bi' jii' ñati chalyuu ña'a cuayá' tye tyu'u scua sca mil yija. Pana lo'o cua ndye yija bi', li' nscua cha' tyu'u bi' tya xi tya tyempo cha' tya cua'ni la cha' cuxi.

⁴ Lo'o li' na'a na' su ntucua tyuu tya'a yaca xlya tlyu. Ndyuloo na' jii' ngu' nu ntucua lo yaca xlya bi', cha' laca ngu' nu ntsu'u chacuayá' jii' cua'ni cuayá' jii' ñati chalyuu. Laja ngu' nu ntucua bi' na'a na' jii' ñati chalyuu nu cua ndyujui tya'a ñati jii', xqui'ya cha' ná ntsii' ngu' cacha' liñi ngu' cha' tso'o jii' tya'a ñati, cha' nu cua nda Jesús lo'o na cuentya jii' ycu'i' Ndyosi Sti yu. Ná ngua'ni tlyu jyo'o bi' jii' na'ni chiya'a ña'a bi', la cui' ti ná ngua'ni tlyu ngu' jii' lcuji jii' na'ni bi', jua'a ná ngua'a cuayá' na'ni bi' nde tyacaa ngu', nde chu' ya' ngu'; cua ndyu'u ngu' bi' chaca quiya', lo'o juani laca ngu' cña lo'o Cristo ca su ntucua ycu'i' Ndyosi ña'a cuayá' tyu'u scua sca mil yija.

⁵ Jyo'o nu cua na'a na' ni, bi' jyo'o laca nu cua ndyu'u chaca quiya' yala la, cha' xa' la jyo'o ñati chalyuu, tya lyiji tyu'u ngu'; ña'a cuayá' tya'a sca mil yija, ca li' tyu'u nu xa' la ngu' bi' chaca quiya'.

⁶ Tso'o tsa caca tyiquee ñati nu yala la tyu'ú chaca quiya', cha' ñati ji'i ycuí' Ndyosi laca ngu' bi'; ná ntsu'u cha' chcube' ngu' bi' tsiya' ti lo'o tyaa lcaa ñati cuxi nde chalyuu talya, nu lo'o cua ndye lcaa cha'. Cua'ni ngu' bi' cña ji'i ycuí' Ndyosi; la cui' jua'a cua'ni ngu' cña ji'i Cristo, cha' stu'ba ti caca ngu' loo lo'o Cristo ña'a cuayá' tyu'u sca sca mil yija.

⁷ Lo'o tye nu sca mil yija bi', li' tyu'u Satanás ne' chcuá su ngutu'ú yu nchcube' yu,

⁸ tsa laja ti nu Satanás bi' xi cha' cñilo'o yu xi ji'i lcaa ñati tyucui ña'a chalyuu, lcaa tya'a cusuu ycuí' Ndyosi; ngu' Gog lo'o ngu' Magog laca ñati bi'. Ñi'ya nu ná caca ji'na culacua na ni lcua tya'a satya yusi ndi'i to' tyujo'o, jua'a ná caca calucua na ni tsa lo cua tya'a ñati nu xuti'i Satanás ji'i cha' xuu tya'a ngu' lo'o ycuí' Ndyosi.

⁹ Li' tyu'u ñati ji'i Satanás tyaa ngu' tyucui ña'a lo yuu chalyuu. Tyanu ngu' tyi'i ca chu' su ndi'i taju ñati ji'i ycuí' Ndyosi li'; lo'o jua'a quixii ngu' tyi'i ca to' quichj tlyu nu tyaca'a tsa ji'i ycuí' Ni, cha' cua'ni tye ngu' ji'i ñati ji'i ycuí' Ndyosi, nti' ngu'. Li' tyalú slu quii' nu ngutu'u ca nde cua, tyalú su ndi'i ngu' bi', tye ngu' tyaquí ngu'.

¹⁰ Lo'o li' tyucua ya' Ni ji'i nu xña'a nu ngüiñilo'o ji'i ngu' tya clyo, tyalo'o Ni ji'i lo tayu' su ntsu'u quii' ndyaquí lo'o yuu sufri; la cui' se'i laca su cua nchcuáa Ni ji'i nu na'ni chiya'a ña'a bi', su cua nchcuáa Ni ji'i nu cuiñi nu nacui cha' tu'ba ji'i ycuí' Ndyosi laca. Tsa lo'o talya ná tye cha' ti' tsa chcube' ngu' ca bi'.

Nu lo'o ndyu'ni cuayá' Ni ji'i ñati lo'o cua ndye chalyuu

¹¹ Lo'o li' na'a na' cha' ntucua sca ñati tlyu lo sca yaca xlya tlyu nu ndubi tsa ña'a. Li' nguti lcaa chalyuu, jua'a nguti lcaa ca na nu ntsu'u nde cua, nu lo'o ndu'u tucua ycuí' Ni; nga'aa tyacá' tsiya' ti ma nde su nguliji yu'u chalyuu bi'.

¹² Lo'o li' na'a na' cha' ca bi' ndi'i lcaa ñati nu cua ngujui, masi ngu' cusu', masi ngu' cuañi', ndi'i ngu' nde loo yaca xlya su ntucua tlyu ycuí' Ni. Cua nhcana quityi li', lo'o jua'a cua nhcana nu chaca quityi bi'; lo quityi bi' cua nscua xtañi ñati, lcaa ñati nu cua ngujui chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'i, cha' cua ndyu'ú ngu' chaca quiya'. Li' cuentya ji'i quityi nu nguscua ycuí' Ni, ngua'ni cuayá' Ni ji'i lcaa ñati nu cua ngujui bi', cha' lo quityi bi' cua laca nscua lcaa cña nu ngua'ni ngu' lo'o yaa ngu' chalyuu.

¹³ Li' chaca quiya' ndyu'ú ñati nu cua ngujui lo hitya tyujo'o, jua'a chaca quiya' ndyu'ú ñati nu ndyalo'o La Muerte ji'i, jua'a chaca quiya' ndyu'ú xa' la jyo'o ca su nga'a cha' tsa ngu' lo'o ndyijii ngu'; lcaa ngu' bi' ndu'u ngu' liyya ngu'. Li' ngua cuayá' ji'i lcaa ngu' cuentya ji'i lcaa cña nu ngua'ni ngu' lo'o yaa ngu' chalyuu.

¹⁴ Li' ngxucuaa Ni ji'i La Muerte, lo'o jua'a ngxucuaa Ni chalyuu su nguti'i jyo'o bi', ndyaa bi' nde lo tayu' su ntsu'u quii' tlyu ndyaquí. Lcaa nu ndyaa ca lo tayu' bi' ni, cua ndyaa ngu' chalyuu talya, cua ndye cha' ngujui ngu' bi'; nga'aa tyu'ú ngu' bi' tsiya' ti.

¹⁵ Lo'o li' xcuaa Ni ji'i cua ña'a ca ñati nu ná nscua xtañi lo quityi ji'i ycuí' Ni, tyaa ngu' nde lo tayu' ca su ntsu'u quii' bi', cha' ndacha' quityi bi' tilaca laca ñati nu ná nga'a cha' tye chalyuu ji'i.

21

Cua ndye ndya' chalyuu cucui

¹ Lo'o li' na'a na' cha' cua ndyaca cucui tyucui ña'a nde cua, cua ndye ndya' chaca ba'a chalyuu cucui. Nguliji yu'u lcaa na nu ntsu'u nde cua tya tsubi' la;

jua'a chalyuu cusu' re, jua'a tyucui ña'a tyujo'o, nguliji yu'u bi', nga'aa ña'a na' jii' tsiya' ti.

² La cui' Juan laca na', lo'o li' na'a na' cha' cua nscua chaca quichj Jerusalén cucui. Lubii tsa ña'a quichj bi' juani; nde su ntucua ycuu' Ndyosi ngutu'u quichj bi', ngua'ya nde lo yuu cucui. Tyucui ña'a quichj cua ngalya' tso'o; tso'o tsa ña'a bi', ndubi tsa ña'a bi'. Ñi'ya ña'a sca cuxii jii' ñati, nu tso'o tsa ña'a ste', jua'a tso'o tsa ña'a quichj cucui bi'.

³ Cuij tsa nchcui' sca nu ndu cacua ti su tlyu ca su ntucua ycuu' Ndyosi li': —Ca juani ntucua tyi ycuu' Ndyosi la cui' ca su ndi'i ñati nu ngusñi cha' jii' Ni nde chalyuu. Tyi'i ycuu' Ni ca su ndi'i ñati jii' Ni li'; jua'a caca ngu' bi' ñati jii' ycuu' Ni, caca ycuu' Ni loo jii' ngu' bi' li'.

⁴ Lo'o li' cua'ni ycuu' Ndyosi cha' nga'aa xi'ya ngu' nu ndyunaa tsa tya tsubi' la —nacuj nu nchcui' bi'—. Nga'aa ntsu'u cha' cajaa ñati li', nga'aa ntsu'u cha' ca xñi'i ti' ngu', nga'aa xi'ya ngu', ni nga'aa tyacua cha' ti' jii' ngu' li'; cua ndye lcaa cha' nu ngua jii' ngu' lo'o nguti'i ngu' chalyuu cusu' —nacuj nu nchcui' bi'.

⁵ Nchcui' ycuu' nu ntucua lo yaca xlya tlyu bi' li':

—Ña'a ma ya'a ñi'ya nu caca juani. Xa' cuiñá cui na' lcaa na nu tyu'u nde chalyuu cucui —nacuj Ni.

Chaca cha' nchcui' Ni lo'o na' li':

—Scau clya nu'u cha' nu nchcui' na' lo quityi; chañi tsa laca cha' bi', taca jlya ti' ma jii'.

⁶ Li' nchcui' Ni lo'o na' chaca quiya':

—Jua'a caca lacua. Ñi'ya nti' letra A —nacuj Ni—, jua'a nguxana lcaa cha' lo'o na'; ñi'ya nti' letra Z, jua'a tye lcaa cha' lo'o na' —nacuj Ni—. Xlya'be ti ta na co'o ñati nu jña tsa cha' bi' 'na; nu na co'o ngu' bi', tyu'u bi' ca su tyu'u lcaa cha' tso'o nu ta na' jii' ngu' cha' cua'ni cu'u cresiya jii' ngu'.

⁷ Ndi'ya caca jii' ñati nu tyijiloo jii' nu xña'a ña'a cuayá' tye chalyuu; cua'ni tlyu ngu' bi' 'na cha' na' lacaj ycuu' Ndyosi cuentya jii' ngu', lo'o jua'a caca ngu' bi' sñi' na'.

⁸ Pana lcaa ñati nu ntsij tsa cha' tyu'u cha' jii' lo'o na', jua'a ñati nu ná ndaquiya' jna' tsiya' ti, jua'a nu chiyaa tsa ndu'ni, jua'a nu ndujuu' jii' tya'a ñati, jua'a nu ndu'ni suba' lo'o nu cuna'a, jua'a nu cucha'a, jua'a ñati nu jlya tsa ti' jii' cha' cucha'a, jua'a ñati nu ndu'ni tlyu jii' lcu' jo'ó, jua'a nu cuiñi, lcaa ngu' bi' tyaa ngu' ca lo tayu' tlyu ca su ntsu'u quii' nu ndyaqu' lo'o yuu sufri. Lcaa ngu' nu cua ndyaa nde tayu' bi' ni, cua ndyaa ngu' nde chalyuu talya; cua ndye cha' ngujuu' ngu' tsiya' ti li'.

Quichj Jerusalén cucui

⁹ Ndyalaa sca xca jii' ycuu' Ndyosi ca slo na' li'; la cui' tya'a yu laca lo'o nu tya tyacati tya'a xca bi', ngu' nu ntucua ca'ña oro ya', nu ntsu'u cati tya'a quicha bi'. Bi' quicha caca lo'o cua tye ti chalyuu. Nchcui' xca bi' lo'o na' li':

—Cuaa clya nu'u ca nde cha' culu'u hñ ñi'ya ña'a quichj tlyu ca su tyaa ma, lcaa cu'ma nu ntsu'u cha' jii' ma lo'o nu ñi'ya ña'a xlya' bi'. Tso'o tsa ña'a quichj bi'.

¹⁰ Li' ngua tii na' cha' ngua'ya Xtyi'i ycuu' Ndyosi tyucui ña'a loo na'. Ndyalo'o xca bi' 'na ca lo sca ca'ya nu cua tsa, ca lo xlya ca'ya tsiya' ti; ca bi' ngulu'u yu 'na ñi'ya ña'a quichj Jerusalén cucui. Lubii tsa ña'a quichj bi', cha' nde su ntucua ycuu' Ndyosi ngutu'u quichj bi', ngua'ya nde lo yuu.

¹¹ Tso'o tsa ña'a xee nu ntucua lo quichj bi', cha' xee jii' ycuu' Ndyosi laca bi'. Ndubi tsa ña'a tyucui ña'a quichj bi'; ñi'ya ña'a sca quee ndubi, ñi'ya laca quee jaspe, jua'a ña'a xee nu ntucua lo quichj bi'.

12 Cua tsa lo'o nu ntsu'u ca to' quichí bi', pana cua laca ntucua yaala ti tii tyucuaa tya'a tolo'o; sca xca jí'í ycuí' Ndyosi ndu cua scaa tolo'o bi'. Chu' quee nu ntucua nde quee tolo'o bi' nscua xtañi nu tii tyucuaa tya'a taju ñati ngu' Israel, cha' bi' ñati laca nu cua ngusubi ycuí' Ndyosi jí'í tya clyo lo'o nguxana cha' jí'í ycuí' Ni; scaa xtañi ngu' nscua nde quee scaa tolo'o.

13 Sna tya'a tolo'o ntucua sca la'a to' quichí: nde la'a su ntyucua cuichaa ntucua sna tya'a tolo'o bi', nde la'a su ndyaa cuichaa ntucua tya xna tya'a tolo'o, chaca la'a ntucua chaca tya xna tya'a tolo'o, chaca la'a nde sii', la cui' jua'a ntucua tya xna tya'a tolo'o.

14 Tii tyucuaa tya'a quee tonu ntsiya quiya' lo'o; jua'a hichu' quee bi' cua nscua xtañi nu tii tyucuaa tya'a ngu' nu ngua'áloo nu ñi'ya ña'a xlya' bi' cña jí'í ngu', nu cua'ni ngu' cuentya jí'í ycuí' Ni.

15 Ya' xca nu cua nchcui' lo'o na' ntucua sca chcuá oro, cha' xñi yu cuayá' jí'í quichí tlyu bi', jua'a jí'í tolo'o bi', jua'a jí'í lo'o nu ntsu'u to' quichí.

16 Stu'ba tsa ña'a quichí bi'; jacua jyaca ntsu'u jí'í tsiya' ti, jua'a stu'ba cuayá' cu' lo'o cuayá' loo. Li' ngusñi xca cuayá' jí'í ycuí' quichí tlyu bi' lo'o cuayá' oro jí'í; tucua mil ntucua tucua siyento kilómetro cuayá' tyucuí sca la'a, la cui' jua'a cuayá' loo, la cui' jua'a cuayá' cua quichí tlyu bi'.

17 Li' ngusñi xca bi' cuayá' jí'í lo'o jí'í quichí, cha' snayala ntucua jacua metro cuayá' cua bi'. Ñi'ya laca cuayá' chcuá nu cua'nijo'o jí'na nde chalyuu, la cui' jua'a ña'a cuayá' chcuá nu ngua'nijo'o jí'í xca bi', nu lo'o ngusñi yu cuayá' jí'í quichí.

18 Cua ndya' lo'o jí'í quichí bi' lo'o quee jaspe, sca quee nga'a nu ndubi tsa ña'a, pana lo'o xcuí' oro tsiya' ti ndya' ycuí' quichí bi', nu ndubi ña'a ñi'ya ndubi caatya.

19 Cua ngalya' lcaa lo quee ndubi nu ntsu'u chalyuu chu' quee tonu nu ntsu'u quiya' lo'o jí'í quichí: cua ngalya' quee nu ntucua clyo nu ntsu'u quiya' lo'o, lo'o quee jaspe; cuati ngalya' quee nu nchca tyucuaa nu ntsu'u quiya' lo'o, lo'o quee zafiro, sca quee azul ña'a; cuati ngalya' quee nu nchca tyuna nu ntsu'u quiya' lo'o, lo'o quee ágata; cuati ngalya' quee nu nchca jacua nu ntsu'u quiya' lo'o, lo'o quee esmeralda, sca quee nga'a ña'a;

20 cuati ngalya' quee nu nchca ca'yu nu ntsu'u quiya' lo'o, lo'o quee ónice; cuati ngalya' quee nu nchca scuá nu ntsu'u quiya' lo'o, lo'o quee cornalina, sca quee nga'a ña'a; cuati ngalya' quee nu nchca cati nu ntsu'u quiya' lo'o, lo'o quee crisólito, sca quee ngatsi ña'a; cuati ngalya' quee nu nchca snu' nu ntsu'u quiya' lo'o, lo'o quee berilo, sca quee nga'a tsa ña'a; cuati ngalya' quee nu nchca caa nu ntsu'u quiya' lo'o, lo'o quee topacio, sca quee ngatsi tsa ña'a; cuati ngalya' quee nu nchca tii nu ntsu'u quiya' lo'o, lo'o quee crisoprasa; cuati ngalya' quee nu nchca tii chaca nu ntsu'u quiya' lo'o, lo'o quee jacinto, chaca nu azul ña'a; cuati ngalya' quee nu nchca tii tyucuaa nu ntsu'u quiya' lo'o, lo'o quee amatista. Bi' laca lcaa quee ndubi nu cua ngalya' quiya' lo'o jí'í quichí.

21 Cua ndya' ca ta'a tii tyucuaa tolo'o jí'í quichí lo'o quee ndubi nu ngati ña'a, nu naa quee perla; tii tyucuaa tya'a quee ngati laca bi', sca ti quee ngati bi' ngua'nijo'o ndya' sca tolo'o. Xcuí' oro tsiya' ti nscua laja calle quichí bi'; ñi'ya ña'a ndubi caatya, jua'a ña'a ndubi calle bi'.

22 Ná ntucua laa ca quichí bi', ná na'a na' cha' ntucua bi' tsiya' ti. Tso'o cha' ntucua ycuí' Ndyosi nu Xu'na na quichí bi', ycuí' Ni nu nchca jí'í ndu'ni Ni lcaa lo cña; la cui' jua'a ntucua nu ñi'ya ña'a xlya' bi'. Bi' cha' ni sca laa nga'aa nti' quichí bi'.

²³ Nga'aa cua'nijo'o xee cuichaa cuentya ji'j quichí bi', la cui' jua'a nga'aa nti' cha' quiji'j xee co' lo. Tso'o tsa ña'a xee quichí bi', xqui'ya cha' lubii tsa xee nu nda ycuí' Ndyosi, jua'a lubii tsa xee su ntucua nu ñi'ya ña'a xlya' bi';

²⁴ bi' laca nu ta xee su tya'a ñati tyucui ña'a chalyuu cucui. Lo'o jua'a ntsu'u xi ngu' nu laca loo chalyuu nu tyalaa ca quichí tlyu bi', tyalo'o ngu' ji'j lcaa cha' tso'o nu ntsu'u ji'j ngu' ca bi'.

²⁵ Lcaa tsá tsiya' ti tyucua yaala tolo'o ji'j quichí bi'; ná tyacu' chca bi', cha' ná caca talya ca bi'.

²⁶ Lcaa cha' culiya', lcaa cha' tso'o nu ntsu'u ne' cresiya ji'j ñati, tyaa cha' bi' nde quichí tlyu bi';

²⁷ pana ni sca cha' cuxi ná taca tyatí quichí bi'. Lcaa ñati nu ndu'ni suba' lo'o nu cuna'a, jua'a ngu' cuiñi, ná caja chacuayá' tyatí ngu' ca quichí bi'; ñati nu ntsu'u xtañi lo quityi nu ntucua ya' nu ñi'ya ña'a xlya' bi', nu ndacha' tilaca laca nu ná nga'a cha' tye chalyuu ji'j, bi' ti ñati laca nu caja chacuayá' ji'j tyalaa ca quichí bi'.

22

¹ Lo'o li' ngulu'u xca' 'na mala nxna sta'a ji'j ycuí' Ndyosi, sta'a bi' laca nu nda chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'na. Lubii tsa ña'a su nxna hitya sta'a bi'. Nde su tlyu su ntucua ycuí' Ndyosi, nde su ntucua nu ñi'ya ña'a xlya' bi', ca bi' ntsu'u sū sta'a bi';

² nxna lijya sta'a nde calle tlyu nu nscua cla'be quichí bi'. Tyucuaa tsu' sta'a bi' ndū sca yaca; lo'o si'yu nu nda yaca bi' ni, bi' laca nu ta chalyuu nu ná nga'a cha' tye ji'na. Tii tyucuaa quiya' nda yaca bi' si'yu chu' sca yija, sca quiya' ndyu'u si'yu yaca bi' sca co'. Tso'o tsa jo'o ndu'ni laca' yaca si'yu bi', ná ca quicha na lo'o cacu na ji'j.

³ Pana lquichí bi' nga'aa caja cha' ti' ji'j ngu' tsiya' ti, ñi'ya nu ntsu'u nde chalyuu xqui'ya yabe' nu ntsu'u ji'j ñati. Ca quichí bi' stu'ba ti caca loo ycuí' Ndyosi lo'o nu ñi'ya ña'a xlya' bi'; ndacua ntucua yaca xlya tlyu ji'j Ni, cha' cua'ni tlyu lcaa ñati nu ndyu'ni cña ji'j Ni ji'j ycuí' Ni nu ntucua ca ndacua.

⁴ Tyuloo tso'o ngu' ji'j ycuí' Ndyosi li', cha' ca bi' tyalaa lcaa ngu' nu nscua xtañi Ni nde tyacaa ngu'.

⁵ Nga'aa caca talya su ndi'j ngu' ca bi'; bi' cha' nga'aa cua'nijo'o xee cuichaa ji'j ngu', nga'aa nti' cha' cua'a ngu' xee nde ni'j. Ycuí' Ndyosi nu Xu'na na, bi' laca nu ta xee ji'j ngu', ni ná tye tyempo cha' stu'ba ti caca ngu' loo lo'o ycuí' Ni.

Yala ti tyaa Jesús chaca quiya'

⁶ Lo'o li' xa' nchcui' nu xca' ji'j ycuí' Ndyosi bi' lo'o na':

—Liñi tsa cha' nu nda na' lo'o nu'u juani, taca jlya tso'o ti' nu'u cha' bi'; na' ndacha' ji'j ñati cuentya ji'j ycuí' Ni lcaa ña'a cha' nu cua lijya cha' caca nde lo yuu chalyuu. Laca na' sca xca' ji'j Ni, bi' cha' cua nda ycuí' nu Xu'na na Xtyi'i ycuí' Ni na'; la cui' jua'a cua nda Ni Xtyi'i ycuí' Ni ji'j lcaa ñati nu laca tu'ba ji'j Ni nde chalyuu.

⁷ —Yala ti tyaa na' chaca quiya' —nacuj Jesús.

Tso'o tsa caca tyiquee lcaa ñati nu taquiya' ji'j cha' nu cua nda Ni lo'o na', nu cua nscua na' lo quityi re; cha' bi' laca nu ndacha' ji'na ñi'ya caca chalyuu nde loo la.

⁸ Cua na'a na' cha' bi', cua ndyuna na' lcaa cha' nu nscua lo quityi re. Juan laca na'. Lo'o cua ndye na'a na' cha' bi', li' ndyaa stii na' lo yuu nde loo su ndū xca' nu ngulu'u cha' bi' 'na, cha' ngua ti' na' cua'ni tlyu na' ji'j xca' bi'.

⁹ Hora ti nchcui' yu lo'o na' li':

—Ná cua'ni nu'u jua'a. Lo'o na', tya'a ndyu'ni na cña jil'i ycu'i' Ni laca na'; stu'ba ntsu'u cha' 'na lo'o jyo'o ñati tya'a mā nu ngua tu'ba jil'i ycu'i' Ni nde chalyuu, jua'a tya'a na' lo'o cua ña'a ca ñati nu taquiya' jil'i cha' nu nscua lo quityi re. Sca ti ycu'i' Ndyosi laca nu nga'a cha' cua'ni tlyu na jil'i.

¹⁰ Li' nchcui' xca lo'o na' chaca quiya':

—Cua nchcui' Ni ñi'ya caca cha' nde loo la, bi' cha' ná xco'o nu'u quityi re; nga'a cha' cuna ñati chalyuu lcaa cha' bi', xqui'ya cha' cua ngulala ti caca lcaa cha' nu nscua lo quityi re.

¹¹ Nu lo'o bilya tye chalyuu tya cua'ni cuxi lcaa ñati nu nti' cua'ni cha' cuxi, lo'o jua'a nga'aa caja tyempo jil'i ngu' cha' xtyanu ngu' jil'i cha' cuxi bi' li'; lcaa nu ndu'ni suba' juani, nga'aa caja tyempo cha' xtyanu ngu' jil'i cha' cuxi bi' li'. Lcaa ñati nu tso'o ndu'ni juani, tya ntsu'u cha' cua'ni la ngu' cña tso'o ña'a cuayá nu tye chalyuu; lcaa ngu' nu lubii ndi'i chalyuu, tya ntsu'u cha' cua'ni la ngu' cha' tso'o —nacuj xca bi'.

¹² —Cua'a jyaca mā jil'i cha' nu chcui' na' re —nacuj ycu'i' Jesús li'—. Yala ti caa na' chaca quiya'. Lo'o caa na', li' tyi'u ti' na' cha' cua'ni na' lo'o lcaa ñati ñi'ya nu ngua'ni ngu' lo'o yaa ngu' chalyuu; tso'o tsa caca jil'i ngu' nu ngua'ni cha' tso'o, lo'o jua'a cha' ti'í caja jil'i ngu' nu ngua'ni cha' cuxi.

¹³ Ñi'ya nti' letra A nti' na', cha' na' ntucua' su nguxana lcaa cha'; ñi'ya nti' letra Z, jua'a nti' na', cha' la cui' na' ntucua' ca su tye lcaa cha'.

¹⁴ Tso'o tsa caca tyiquee ñati nu cua ngua lubii cresiya jil'i, cha' bi' ñati laca nu ntsu'u chacuayá' cacu si'yu yaca nu caja jil'i na nde chalyuu cucui. Jua'a li' taca tyatj' ngu' tolo'o jil'i quichj' tlyu bi'.

¹⁵ To' lo'o nde liya' tyanu lcaa ñati nu chiya'a tsa ndu'ni, lo'o jua'a ñati nu jly tsa ti' jil'i cha' cucha'a, lo'o ñati nu ndu'ni suba' lo'o nu cuna'a, lo'o nu ndujui jil'i ñati; la cui' jua'a lcaa ñati nu ndu'ni tlyu jil'i lcu' jo'o ti, lo'o ñati nu ndiya ti' ndu'ni ngu' cha' cui'ni, lcaa ñati bi' tyanu nde chu' lo'o jil'i quichj' bi'. Ni sca ñati bi' ná ntsu'u chacuayá' tyatj' ngu' ne' lo'o quichj' bi'.

¹⁶ Xa' nchcui' Jesús li':

—Cua nda na' xca 'na cha' caa ca su ndi'i taju ñati cu'ma macala laca su ntsu'u quichj' tyi ma. Na' laca nu tya'a ñati jil'i jyo'o David, nu ñati tlyu nu cua yaa chalyuu nu ngua sa'ni. Ñi'ya laca xee nu nda cuii tlyu nu ntyucua nde cuxee, jua'a laca xee nu ta na' cha' tyu'u ne' cresiya jil'i ñati —nacuj Jesús.

¹⁷ —Tyaa mā ca nde —nacuj nu laca Xtyi' ycu'i' Ni.

La cui' jua'a laca cha' nu nda lcaa na nu ngusñi na cha' jil'i ycu'i' Ndyosi, tyucui ña'a taju ñati tya'a na nu ntsu'u cha' jil'i na lo'o nu ñi'ya ña'a xlya' bi'. Lo'o li' la cui' jua'a nga'a cha' chcui' lcaa na nu ndyuna na cha' re:

—Tyaa cu'ma lo'o cua —ñacuj na li'.

Lcaa ñati nu lyiji tsa cha' jil'i, tyaa ngu' cha' co'o ngu' hitya nu ta ycu'i' Ndyosi jil'i ngu' xlya'be ti; caja chalyuu cucui nu ta ycu'i' Ndyosi jil'i ngu' li', lcaa ñati nu nti' tsa cha' caja cha' bi' jil'i.

¹⁸⁻¹⁹ Tsa lo cua ti cha' nda ycu'i' Ndyosi cha' scua na' lo quityi re, bi' cha' nga'aa scua mā xi xa' la cha' lo quityi re. Si tya scua la ngu' xi xa' la cha', li' ta Ni cha' ti'í jil'i ngu' bi', la cui' ña'a cha' ti'í nu nscua lo quityi re. La cui' jua'a, ná cuityi mā ni tsaca cha' nu nscua re; nu lo'o cuityi ngu' sca cha', li' xlyaa Ni chalyuu nu nga'a cha' caja jil'i ngu' bi'. Li' nga'aa caja chacuayá' cacu ngu' bi' si'yu nu ntsu'u lo yaca bi', nga'aa tyalaa ngu' bi' ca quichj' tlyu nu lubii tsa ña'a, ñi'ya nu nchcui' quityi re. Jua'a nchcui' na' lo'o lcaa ñati nu ndyuna cha' nu nscua lo quityi re, la cui' cha' nu caca nde loo la laca bi'.

²⁰ Ycu'i' Jesús nchcui' cha' liñi tsa nscua lcaa cha' re:

—Chañi cha' bi'. Yala ti caa na' chaca quiya' —nacuj Ni.

Jua'a caca tu'ni. Caa nu'u lacua, La Jesús.

²¹ Ña'a ti cua'ni Jesús nu Xu'na na cha' tso'o lo'o lcaa cu'ma lacua. Tsa lo cua ti cha' chcu' na.